

E 2. 1.

*Andrae Vesalii Bruxellensis cineribus qui obiit die 15. M. D. LXV.
 etatis sua LXIII. cum Ierosolymis reliisset —*

*Vesalii cineres venerandaque gentibus ossa
 Qui suis remota conburnis gestula
 Quam iacet incultis remota Lacubris arenis
 Gradum Viator, et laborem sistit ho:
 Natura hic genium, finemque exheraque per am
 Vidisse credens, caetera in sanus labor.*

ANDREAE VESALII
 BRUXELLENSIS, SCHOLAE
 medicorum Patauinæ professoris, de
 Humani corporis fabrica
 Libri septem.

CVM CAESAREAE
 Maiest. Galliarum Regis, ac Senatus Veneri gra
 tia et priuilegio, ut in diplomatis eorundem continetur.

B A S I L E A E.

AD DIVVM CAROLVM

QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVM

QVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII

in suos de Humani corporis fabrica libros, Praefatio.

VANTVMVIS uaria in artibus scientijsq; tractant
dis grauius obstant, quo minus accurate perdiscan-
tur, minusq; feliciter in usum succedant, CAROLE
clementissime Caesar, tamen haud mediocriter dispen-
dium quoque adferre arbitror, nimium diductam
disciplinarum, quae uni cuiusque arti absoluedae fa-
mulantur diuisionem, & multo adhuc magis eius ar-
tis exercitiorum adeo morosam ad diuersos artifices
distributionem, ut qui artis scopum sibi praefixerunt,
unam eius partem ita complexentur, ut caeteris quae
ipsum maximopere spectant, & ab illo seungi ne-
queunt, relictis, nihil unquam egregium praestent,
ac propositum finem nunquam attingentes, a uera
artis constitutione perpetuo declinent. Nam, ut cae-
teras quidem silentio praeteream, & de ea quae sanitati hominum praefecta est, aliquantisper ser-
monem instituum, profecto in hac tametsi reliquarum omnium quas hominis ingenium adin-
uenit longe comodissima & imprimis necessaria difficilisq; ac operosa sit, nihil pestilentius irre-
pere potuisset, quam quod aliquando, & praecipue post Gotthorum illuuiem, Manforemque
Persiae regem (sub quo Arabes nobis adhuc cum Graecis merito familiares uigebant) medi-
cina eoulsu lacerari cepit, quod primum eius instrumentum manus operam in curando ad-
hibens, sic neglectum est, ut ad plebeios ac disciplinis medicae arti subservientibus neuti-
quam instructos, id quasi uideatur esse demandatum. Quamuis enim tres medicorum se-
ctae olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica & Methodica, nihilominus tamen illarum
auctores uniuersae artis scopum ad conseruandam sanitatem, morbosque profligandos direxe-
runt, deinde huc omnia, quae singuli in suis sectis arti necessaria existimabant, referentes, tripli-
ci auxiliorum instrumento utebantur, quorum primum uictus fuit ratio, secundum omnis
medicaminum usus, tertium manus opera, quae uel praeter ceteris medicinam esse deficientium
additionem, & superfluo ablutionem, eleganter ostendit, ac nunquam non sui usum in affe-
ctuum curatione praebet, quoties in remedia obimus, quorum beneficio hanc generi hu-
mano saluberrimam esse, tempora ususque docuerunt. Triplex haec medendi ratio, cuiuscunque sectae
medicis aequae erat familiaris, ipsique proprias manus pro affectuum natura curationi accommo-
dantes, non minorem industriam in illis exercendis impenderunt, quam instituendae uictus
rationi, aut medicamentis dignoscendis, ac componendis. quemadmodum praeter ceteros
diuini Hippocratis libros, si liquidum arguunt, quos de Medici munere, de Ossium fracturis,
Articulorum luxationibus, eiusque generis malis omnium absolutissime conscripsit. Quin &
Galenus post Hippocratem medicinae princeps, praeterquam quod Pergamenium gladi-
atorum curationem sibi soli commissam subinde gloriatur, neque ingrauescente iam aetate,
simias ab ipso secandas famulorum opera excoari uoluit, crebro inculcat, quantum manus
artificio oblectatus sit, quamque studiose id cum caeteris Asiae medicis exercuerit. Imo ueterum
nullus non aequae attentae curationem quae manu fit, atque eam quae uictu ac medicamen-
tis perficitur, posteris tradidisse uidetur. Verum maxime post Gotthorum uastationem,
quando omnes scientiae antea pulcherrime florentes, atque ut decebat exercitae, pessum iuere,
lautiores medici primum in Italia ad ueterum Romanorum imitationem manus operam fasti-
dientes, quae in agris manu facienda ducerent, seruis praescribere, ac illis tantum architecto-
rum modo altare, coeperunt. Mox quum sensim caeteri quoque ueram medicinam exercitan-
tium incommoda detrectarent, quae tui honoris nihil interim subducentes, a priscis medicis
prompte degenerarunt, coquendi modum, omnemque adeo uictus praeparationem aegrorum
custodibus, medicaminum compositionem pharmacopolis, manuum uero munus tonforibus
relinquentes. Atque ita temporis successu, curandi ratio tam misere diuisa est, ut medici qui-
dem, se physicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus
praescriptionem sibi duntaxat arrogauerint: reliquam autem medicinam, ijs quos Chirur-

gos nominant, uixque famulorum loco habent, relegant, turpiter à se quod præcipuum & ar-
tissimum est medicinae membrum, quodque naturæ speculationi (si modò quod aliud) in
primis innitur, depellentes: id quod tamen hodie apud Indos maxime reges exercent, Persæ
hæreditario iure suis liberis perinde ac quondam tota Asclepiadum ars tradunt, Thracæ cum
plerisque nationibus summè colunt ac uenerantur, ea artis parte propemodum neglecta, quam
olim Romani tanquam eludendis interimendisque hominibus excogitatam, è re publica prosci-
pserunt: ut quæ citra Naturæ opem nihil penitus accommodet, imò & illam alioquin in mor-
bo à se explicando fatigentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio pror-
sus abstrahat. Vnde etiam illi potissimum debemus, quod tot conuicijs in medicos iaci solitis
hæc sacratissima ars eluditur, quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti
à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum
fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ
poëtis Podalirium & Machaonem celebrat, hi diui Esculapij filij non ideo prædicantur,
quod febriculam, & quæ sola Natura absque medici auxilio leuius, quam illo adhibito, sanat,
remouerent, hominum ue palato in reconditis deploratisque affectibus subseruirent: sed quia
luxationum, fracturarum, uulnerum, & reliquarum continuuitatis solutionum, sanguinisque flu-
xus curationi potissimum præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in
primis inferunt, diligentemque medici operam semper expetunt) generosissimos Agamemnonis
milites liberarent. Verum augustissime Cæsar CAROLE, unum medicinae instrumentum
alijs præferre, haudquaquam proposuit: quum triplex dicta auxiliorum ratio minime diiungi
possit, & tota ad unum artificem atineat: atque ad hanc ut debite exequatur, omnes medicinae
partes ex æquo ita constitutæ paratæque sint, ut singula eo felicius in usum referantur, quo quis
cumulatiuè omnia inuicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrat, qui non
statim triplex præsidiorum instrumentum requirat: itaque opportuna uictus ratio instituenda, &
medicamentis ac demum manu aliquid molienti sit. adeo ut huius artis tyrones modis omnibus
hortandi ueniunt, ut illorum (si dijs placet) physicorum susurros uilipendentes, Græcorum more, ac
quemadmodum artis natura penitus præcipit, manus quoque curationi admoueat, ne deinceps
laceram medendirationem, in communis hominum uitæ perniciem conuertant. Atque hoc
eo instigandi sunt diligentius, quo in medicina hodie integrè eruditos, à manus opera, tan-
quam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam ple-
bem pro tonsoribus tradantur, ipsique postmodum neque par cum istis uix dimidiatò medi-
cis quaestus, neque honor, neque apud imperitum uulgus aestimatio accedat. Hæc etenim
detestabilis uulgi opinio præcipue remoratur, quo minus totum curandi artificium, uel hoc
etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, ma-
gna mortalium noxa (ut semel uereque dicam) modica solum ex parte medici esse studeamus.
Quippe quum primum ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegare-
tur, mox etiam medici impense ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem ami-
serunt, atque ut tot barbaris uocibus, falsisque etiam pharmacis officinae scaterent, tot uerò ele-
gantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, adhucque complures etiam lateant,
autores fuere: ac inexhaustum laborem pararunt cum ætatis nostræ, tum qui ante annos ali-
quot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cogni-
tioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitore restituere conati, plurimum contulisse uidean-
tur: cuius rei inter tot celebres alioquin uiros, argumentum præbet, huius ætatis rarum speci-
men Gerhardus Vueldbik, Maiestatu tuæ à secretis, uariisque disciplinarum ac linguarum eru-
ditione cum primis ornatus, atque in stirpium historia nostrorum hominum exercitissimus.
Cæterum peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc
multò execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipue naturalis philosophiæ
parti intulit, cui quum hominis historiam complectatur, firmissimumque totius medicæ artis
fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantum tri-
buerunt, ut illi inter medicinae partes, primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc nanque
cum prius à medicis unice excoleretur, ipsique in hac adipiscenda omnes neruos intenderent,
tum demum misere collabi coepit, quum ipsi manuum munus ad alios reijcientes, Anatomien
perdiderunt. Dum enim medici solam interiorum affectuum curationem ad se pertinere autuma-
bant, etiam uiscerum cognitione sibi abundè sufficere arbitrabantur, & ossium, musculorum,
neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosque perreptant fabricam, ueluti ad ipsos
non spectantem, neglexerunt. Ad hæc quum uniuersa administratio tonsoribus committe-
batur, non solum uera uiscerum cognitio medicis periit, uerum etiam dissecandi industria

interci-

intercidit prorsus, eo quod scilicet hi confectionem non aggredierentur, illi uerò quibus manus
artificium committeretur, indoctiores essent, quam ut dissectionis professorum scripta intelli-
gerent: tantum abest, ut difficillimam abstrusissimamque artem manu ipsis traditam, id homi-
num genus nobis asseruaret, utque hæc pestilens curatiue partis dispersio detestabilem ritum in
Gymnasijs non inueheret, quo alij humani corporis sectionem administrare, alij partium hi-
storiæ enarrare consueuerunt, his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggressi sunt,
sed tantum ex aliorum libris memoriæ commendant, descriptæ ue ob oculos ponunt, altè in ca-
thedra egregio fastu occinentibus: illis autem adeo linguarum imperitis, ut dissecta specta-
toribus explicare nequeant, atque ex physici præscripto ostendenda lacerent, qui manu cor-
poris sectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non sine supercilio agit.
Atque ut sic omnia perperam docentur in scholis, ac ridiculis quaestionibus dies aliquot abe-
unt, ita quoque spectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quam lanus in macello
medicum docere posset. ut aliquot Gymnasia præteream, ubi de humani corporis compage
refecanda uix unquam cogitatur: usque adeo uetus medicina à pristino decore ante plures an-
nos desciiuit. Porro quum illa iam pridem in tanta huius seculi (quod tuo numine prudenter
moderari uolunt superi) felicitate cum omnibus studijs ita reuiuiscere, atque à profundissimis
tenebris caput suum erigere coepisset, ut ueterem candorem citra controuersiam in nonnul-
lis Academijs propemodum recuperasse uideretur, nihilque illa impensus adhuc desideraret,
ac prorsus emortuam humani corporis partium scientiam, ipse tot præstantium uirorum ex-
emplo prouocatus, huic pro mea uirili, acijs quibus possem rationibus opem ferendam duxi.
Ac ne, omnibus aliquid communium studiorum gratia tanto successu attentantibus, solus
torpescerem, aut etiam à meis progenitoribus degenerarem, hoc naturalis philosophiæ mem-
brum ita ab inferis reuocandum putauit, ut si non absolutius apud nos, quam alias unquam
apud præfatos dissectionum professores uerfaretur, eò tamen pertingeret, ut aliquando haud pu-
deret asserere, hanc dissectionis rationem cum antiqua illa conferri posse: nostraque hac tempe-
state nihil simul ita collapsum, moxque integritati restitutum, ac Anatomien fuisse. Verum id stu-
dium neuiquam successisset, si quum Parisijs medicinae operam darem, huic negotio manus
non admouissem ipse, ac obiter mihi & cõsodalibus ab imperitissimis tonsoribus in una atque
altera publica sectione uisceribus aliquot superficietenus ostensis acquieuissem. adeo enim per-
functorie illic, ubi primum medicinam prosperè renasci uidimus, Anatomien tractabatur, ut ipse
in brutorum aliquot sectionibus sub celebri ac nunquam satis laudato uiro Iacobo Syluio
uerfatus, tertiam cui unquam mihi adesse obtigit sectionem, solito absolutius, & sodalium &
præceptorum hortatu adductus publicè administrarem. Quum autem secundo (tonsoribus
ab opere iam relegatis) illam aggredierer, musculos manus cum accuratori uiscerum dissecio-
ne conatus sum ostendere. præter octo enim abdominis musculos turpiter, peruersoque ordine
laceratos, nullum unquam musculum, ut neque etiam os aliquod, multoque minus adhuc ner-
uorum, uenarum, arteriarum exactam seriem, quisquam mihi primum com monstrauit. Mox
Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decem & octo annis de Ana-
tome ne somniauerat quidem medici, utque de eius Academiæ studiosis bene mererer, ac ipse in
re prorsus abdita, & mihi ad medicinam apprimè necessaria exercitatio redderet, accuratius
paulo quam Parisijs, humanam fabricam ita inter diuidendum enarraui, ut iuniores eius Acade-
miæ professores nunc magnam atque adeo seriam ac diligentem in hominis partibus dignoscendis
operam impendere uideantur, probè intelligentes, quam egregiam philosophandi suppellesti-
lem earum notitia ipsis suppediet. Porro Patuij in clarissimo totius orbis gymnasio, quia ad
medicinæ chirurgicæ professionem (quam, ne à reliqua medicina meipsum distingerem, annis
quingis illustrissimis, & erga doctrinarum studia longè liberalissimis SENATVS VENETI
stipendijs conductus, prælego) Anatomien quoque tractatio pertinet, eam in hominis constru-
ctione inquirenda nauauit operam, ut modò sapius hic & Bononiæ hanc ita administraue-
rim, ridiculoque scholarum more expulso sic ostenderim atque docuerim, ut in hac nihil quod
à ueteribus proditum ad nos peruenit, desiderare possimus, ac nullius quæ occurreret partis
constructionem adhuc expeteremus. At medicorum segnitie nimium cauit, ne Eudemi, He-
rophili, Marini, Andrææ, Lyci, ac aliorum dissectionis procerum scripta nobis reseruarentur,
quum ne fragmentum quidem alicuius paginæ superfit tot illustrium autorum, quos uel Ga-
lenus secundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures uiginti com-
memorat, imò & Galeni Anatomicorum librorum uix dimidia pars ab interitu est uindicata.
Qui uerò ipsum sunt secuti, in quorum classẽ Oribasium, Theophilum, Arabes, & nostros
quotquot legere hætenus mihi licuit, recenseo (illorum bona dixerim uenia) omnes, si modò

* 3 quid

quid lectu dignum tradiderunt, ex Galeno id sunt mutuati. & per louem studiose secanti, nihil unquam minus aggressi videntur, quam humani corporis sectionem: adeo mordicus horum primarij nescio cui dicendi generi, aliorumq; in resecando oscitantia fidentes, Galenum in dispendiosa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illis dum ipsius sensa assequuntur, nelatum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adijciunt, ipsorum scripta & Galeni placitis penitus confarcinata, suaq; Galeni esse omnia, ideo etiam subiungentes, si quis forte ea duceret reprehendenda, ob id Galenum quoq; esse cõtemnendum arbitraretur. Atque ita huic omnes fidem dedere, ut nullus repertus sit medicus, qui in Galeni anatomicis voluminibus, ne leuissimum quidem lapsum unquam deprehensum esse, multoq; minus deprehendi posse, censuerit: quum interim (præterquam quòd Galenus se frequenter corrigit, suamq; negligentiam in quibusdam libris commissam, in alijs, postea exercitior redditus, non semel indicat, contrariaq; frequenter docet) nobis modò ex renata dissectionis arte, diligentiq; Galeni librorum prælectione, & in plerisque locis eorundem non poenitenda restitutione constet, nunquam ipsum resecuisse corpus humanum: at uerò suis deceptum simijs (licet duo ipsi arida hominum cadauera occurrerint) crebro ueteres medicos in hominum confectionibus se exercentes immerito arguere. Quinetiam quamplurima apud Galenum inuenias, quæ in simijs quoque minus recte affectus est, ut taceam, mirandum esse maxime, in multiplici infinitaq; humani corporis organorum & simiæ differentia, nullam nisi in digitis ac poplitis flexu, Galenum animaduertisse: quam cum cæteris procul dubio omisisset, nisi citra hominis dissectionem ipsi fuisset obuia. Verum in præsentia, haudquaquam institui falsa Galeni dissectionis professorum facile principijs dogmata perstringere: multoq; adhuc minus in ipsum bonorum omnium autorem, mox initio impius, suæq; autoritatis parum obseruans haberi uelim. Haud enim ignoro, quam medici (longe secus quam Aristotelis sectatores) turbati soleant, quum multo sæpius quam ducentes à uera partium humanæ harmoniæ, usus functionisq; descriptione, Galenum declinasse, in unius Anatomes administratione nunc obseruât, toruè interim & summo defendendi studio dissecas particulas expendentes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde mitescant, suisq; oculis ac rationibus nò inefficacibus plus fidei, quam Galeni scriptis adhibeant, hæc uerè paradoxa non ab alijs autoribus emendicata, neque autoritatum congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos sedulo perscribentes, & ad illorum inspektionem, ac demum ad ueræ Anatomes cognitionem, tam sollicitè & amice hortantes: ut spes sit, hanc breui in omnibus Academijs ita excolendam, quemadmodum Herophili, Andreae, Marini, aliorumq; præstantissimorum dissectionis procerum seculo in Alexandria olim exerceri consuevit. Quod quo sceliceribus Musarum auspicijs succedat, quantum in me fuit, præter illa quæ alijs huius argumèti in lucem edidi, & quæ plagiarij quidam me procul à Germania absentem arbitrati, tanquam sua emiserunt, iam de integro humani corporis partium cognitionem eo ordine in septem libros redegi, quo in hac urbe & Bononiæ in illo eruditorum uirorum cœtu ipsam pertractare soleo. Hac siquidem ratione, qui secanti adfuere, demonstratorum habebunt commẽtarios, cæterisq; leuiori negotio Anatomen ostendent. Quamquam alioquin & his quibus inspectio denegatur, minime futuri sint inutiles, quum cuiusque humani corporis particule numerum, situm, formam, magnitudinem, substantiam, ad alias partes connexum, usum, munus, ac eiusmodi permulta, quæ in partium natura dissecantes rimari consueuimus, unâ cum mortuorum uiuorumq; resectionis artificio, satis diffuse persequatur, & partium omnium imagines sermonis contextui insertas ita contineant, ut ueluti dissectum corpus operum Naturæ studiosis ob oculos collocent. Ac primo quidem libro omnium ossium cartilaginumq; naturam enarraui, quæ quòd illis reliquæ partes suffulciantur stabilianturq; & secundum hæc describantur, ab Anatomes studiosis primùm cognoscenda ueniunt. Secundus liber ligamenta, quorū beneficio ossa cartilagineq; inuicem cõnectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentes opifices, cõmemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus cæterisq; particulis familiarem quo enutriantur sanguinem deferunt, ac dein arteriarum insiti caloris spiritusq; uitalis temperiem moderantiũ, frequentissimam seriem complectitur. Quartus non modò neruorum qui musculos adeunt distributionem, sed & reliquarum quoque omnium propagines edocet. Quintus organorum nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantium confectionem tradit: ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam continet, ad speciei successionem à summo rerum Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsiq; subministrantibus particulis dicatur. Septimus uerò cerebri & sensus organorum harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentium series quarto libro expressa, nò repetatur. Quippe in horum librorū ordine digerendo, Galeni

sententiam sum sequutus, qui post musculorum historiã, uenarum, arteriarum, neruorum, & dein uiscerum Anatomen pertractandam duxit. Quantumuis nò inepte, ac potissimum apud huius scientiæ tyronem, aliquis cum uasorū distributione rudem uiscerum cognitionē ita persequendam contendet, quemadmodum in Epitome præstii: quam ueluti horum librorū semitam, ac in illis demonstratorū indicem præparauit, Serenissimi Principis PHILIPPI Maiestatis tuæ filij, ceu uiui paternarum uirtutum exemplaris (à quo quæcunq; in optimo totius orbis moderatore desiderari possunt, quàm cumulatissimè expectatur) splendore decoratam, aut toritateq; munitam. Verum hic quorundam iudicium mihi succurrit, qui non duntaxat herbarum, sed & humani corporis partium quantumuis etiã exquisitissimas delineationes, rerum naturalium studiosis proponi, acriter damnât: quod has non picturis, uerum sedula refectione, rerumq; ipsarum intuitu disci oporteat, perinde sanè ac si hoc nomine uerissimas, ac utinam à typographis nunquam deprauandas partium icones sermonis contextui adhibuissim, ut studiosi illis freti, à cadauerum sectione temperarent: & nò ipsi potius, quibus possem modis medicinæ candidatos ad cõlectiones proprijs manibus obeundas, cum Galeno hortarer. Profectò si ueterum, qui pueros domi in confectionibus administrandis, perinde atque in pingendis elementis & lectione exercebant, consuetudo huc usq; deducta fuisset, non picturis modò, uerum & omnibus cõmentarijs perinde atque ueteres illos facile nos carere permitterem: qui tum prius etiam uiris quos uirtutis nomine suspiciebant, artem cõmunicare honestū esse censuerunt. Cum primùm enim pueri non amplius in sectionibus exerceri cõsueuere, protinus necessariò accidit, ut Anatomen infelicis cõdiscerent, exercitatione, quam in pueritia auspicari solebāt, abolita. Adeo ut quā ars Asclepiadum familia excidisset, multisq; seculis in deterius uergeret, opus fuerit libris qui speculationē ipsius integram cõseruaret. Quantum uerò picturæ illis intelligendis opulentur, ipsoq; etiã uel explicatissimo sermone rem exactius ob oculos collocent, nemo est qui nò in geometria, alijsq; mathematū disciplinis experiatur: præterquam quod nostræ partium imagines illos impense oblectabūt, quibus nò semper humani corporis resecandi datur copia: aut si datur, tam delicata & in medico parum probada præditi sunt natura, ut eis iucundissima hominis cognitione, immensi rerū Conditoris sapientiã (si quid aliud) attestare, insigniter capiantur, eò tamen animum inducere nequeunt, ut uel sectioni aliquādo intersint. Vt cunq; uerò sit, toto opere id unicè studui, ut in negotio longè reconditissimo, neq; minus arduo, quam plurimis pro dessem, humaniq; corporis fabricæ non decē, aut duodecim (uti obiter spectanti apparet) sed aliquot mille diuersis partibus extructæ historiã, quàm uerissimè & absolute pertractare, ac intelligendis Galeni libris posteritati adhuc asseruatis, & inter cætera diuini eius uiri monumẽta præceptoris operã requirentibus, nò spernendā frugem medicinæ candidatis adferre. Licet interim non me lateat, quàm conatus iste meæ ætatis, qua uigessimum octauum annum nondum excessi, nomine, parum autoritatis habebit, ac quamminimè ob crebram non uerorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum morsibus erit tutus, qui mihi Anatomen docenti nò astitere, aut ipsi hanc sedulo non sunt aggressi, primaq; fronte uarias rationes in Galeni defensionem cõminiscentur, nisi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus in lucem auspiciatò prodeat. Verum quia maiori nullo quàm diui CAROLI, inuictissimi, maximiq; Imperatoris nunquā intermorturo nomine tutius muniri, splendidiusq; ornari potest, tuam Cæsaream Maiestatem omni reuerentiã supplex iterum atq; iterũ obsecro, ut iuuenile hoc meum studiũ multis rationibus causisq; sibi obnoxium, sub ipsius ductu, splendore ac patrocinio in hominū manibus tantisper uersari sinat, donec per rerum usum, ac quod ætate accedit iudiciũ, eruditionemq; hunc laborem summo optimoq; Principe digniorem reddam, aut aliud non reiiciendum alijs ex arte nostra deprompti argumenti munus offeram. Quamuis augurer, ex uniuersa Apollinea disciplina, adeoq; tota naturali philosophia, nihil tuæ Maiestatis gratius acceptiusue procudi posse, historia, qua corpus & animum, ac præterea diuinum quoddam numen ex utriusq; symphonia, & nosmetipsos denique (quod uerè hominis est) cognoscimus. Atque ut id pluribus colligo argumētis, ita inde in primis conticij, quod in ea librorum frequentia, quæ scelicis memoriæ MAXIMILIANO Romanorū maximo Imperatori auctore cõsecrati fuere, nullus præsentis negotij libello unquam gravior extiterit. Neq; unquam obliuiscar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inspexeris, quamq; curiose de singulis percunctatus sis, quas pater meus Andreas Maieft. T. à pharmacis primarius iuxta ac si delissimus, aliquando intuendas obtulit. Vt nunc præterea incredibile illum, ut in omnes disciplinas, ita etiã multo maxime in mathematicas, & præsertim eius quæ mundi astrorumq; scientiam pertractat, amorem, & in tanto heroe admirabilem eius peritiã. Adeo, ut haud fieri queat,

AD CAROLVM V. INVICTISS. IMP. PRÆFATIO.

quin ut mundi scientia unice teneris, ita etiam aliquando omnium creaturarum absolutissimæ fabricatione expēdenda delecteris, & immortalis animæ diuersorio ac instrumento cōsiderando uoluptatem capias: quod domicilium, quia permultis nominibus mundo egregiè correspondet, ueteribus haud ab re microcosmus nuncupabatur. Cæterum, uti modò homini dignissimam sui corporis structuræ cognitionem, per se longè commendatissimam, & cui tantopere uel Romæ summos uiros, tum rebus, tum disciplinis philosophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuat, minimè hīc prædicandam statui: ita quoque Magni illius Alexādrī, qui non nisi ab Apelle pingi, à Lyssippo in ære duci, & à Pyrgotelesculpi uoluit, probè memor multo minùs hīc laudum tuarum aliquid recensendum duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. præsertim quum prorsus improbandus sit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo absq; omni delectu, & ferè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus ascribi solent, suspicienda doctrina, singularis prudentia, mira mansuetudo, acre iudicium, indefessa liberalitas, erga literatos & studia mirus amor, in rebus agendis summa celeritas, omnisq; adeò uirtutū chorus, quo tuam Maiestatem non minus quàm dignitate, ac felicitate, rerumq; gestarum triumphis uniuersos mortales anteire, nullus nō (quamuis hīc à me non dicatur) perspectissimū habet. unde etiam summi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dīj studijs & toti orbi non inuideant, sed diuissime mortalibus incolume, perpetuoq; felix seruent ac tueantur, precor.

Patauīj. Calend. Augusti, anno post natum CHRISTVM

M. D. XLII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Quoniam Epistola, quam unā cum Tabulis, ad hosce de Humani corporis fabrica libros & ipsorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia missam accepimus, pleraque continere nobis uisa est, quorum alioquin Lectorem initio admonendum putassemus, quæq; Typographis, præcipue ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ usum euulgantur deprauanda natis, significanda uidebantur, operæ præcium duximus illam ita quoque uti ad nos missa est, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO GRÆCARVM LITE

RARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI,

amico charissimo suo.

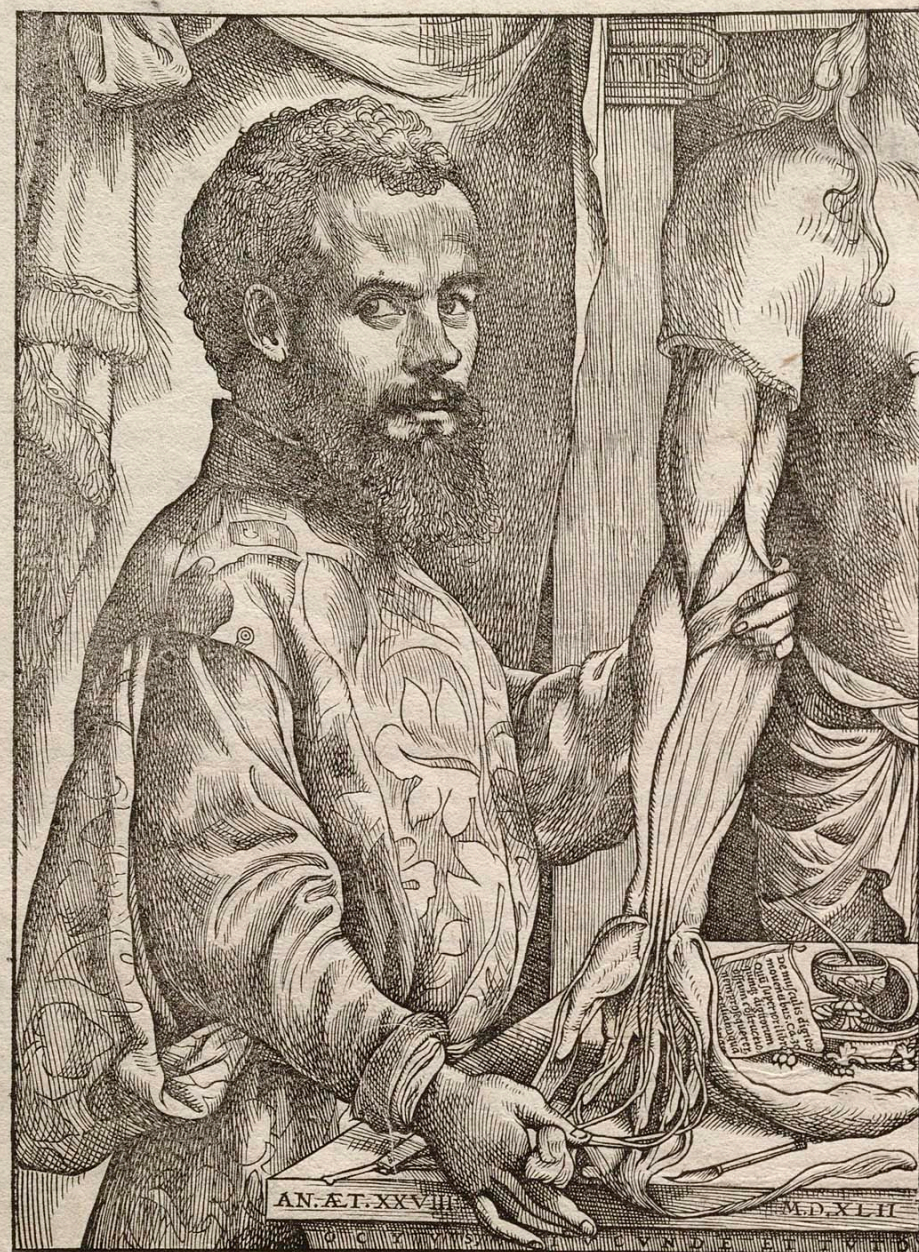
S. ACCIPIES breui simul cum his literis per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Vtinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atque sedulo cum sculptore & NICOLAO STOPIO hic Bombergorum negotiorum fidelissimo curatore, in humanioribusq; studijs apprime uersato iuvene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliud ue incommodum ipsis uelura inferat. Inter tabularum seriem exemplar frustatim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæque loco respondenda ueniat ascripti: ne fortè illarum ordo ac dispositio tibi tuis ue operis negotium faceret. figuræq; non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit immutandum, quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam complectitur, continuoq; orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distincti, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt explicationem inuat: ob idq; figurarum & characterum Index appellatur. In continua orationis serie nusquam figuris indicandis interrupta, literulas expendes, quas in officinis superlineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori ueluti scriptorum essent commentarius, exprimens in quānam figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruauī, ut quotiescunque figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursum, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcto. Quamobrem uerò figuras hoc illo ue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum indicibus abunde explicatum reperiēs. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerūt, loco, characteres quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculptissimus: primum ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orsi: insuper Græcorum minoribus: mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares: quum uerò hi omnes non sufficerent, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicium descriptione obseruatum est, ut indicans unamq; priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur. Si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio characterē exprimat, ipsi punctum in margine subiecti, ut unā cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verum hanc rationem, ac potissimum cur characterum indicem cum partium historia confundendum non putauerim, aliàs ad te prolixius scripsi: nunc uerò ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidissime & ocyus excudantur, utq; in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primum magno studioforum commodo, felictq; Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impressione erit impendendum, quod non uulgariter ac scholasticè, uelut quæ simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum quo res delineatæ suffulcirentur, excipias) neglecta. & quanquā hīc iudicio ualeas, nihilq; nō de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendum id exemplar quàm proximè imitareris, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unā cum ligneis formis reclusum inuenies, ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq; lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimum, mihiq; spectatu perquam iucundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obsfatione apparebit. Verum non est quod hæc tibi perscribam, quum in papyri leuitate soliditateq; ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula, quale nunc mittimus exemplar, nosq; hīc aliquot impressimus, ex tua Officina omnibus proponantur, multisq; fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo post ad uos proficiascar, & si non toto impressionis tempore, saltem aliquandiu Basileæ cōmorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis tabularum

EPISTOLA.

tabularum aliquam absque meo consensu imprimat. Caesaris, quantumvis tu generale in omnes libros quos primus imprimis haberas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi imperatum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresq; annos utile, hactenus non curauimus describendū. Regis Galliae, se mihi adepturum recepit ipse apud Venetos Orator, Monspeßuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imò diplomatū exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densissime sutos typographos ualeāt, abunde in meis Anatomicis tabulis ante annos tres Venetijs primū impressis, & postmodū misere passim deprauatis, maioribusq; interim titulis exornatis, est animaduertere. Augustae enim mea ad NARCISSVM VERTVNVM, Caesaris & regni Neapolitani primarium medicum, rarumq; profecto nostrae aetatis medicorum exemplar, subducta epistola, nescio quis rabula Germanicè est praefatus, & praeter meritum in Auicennam reliquosq; Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & ut emptori fucum faceret me coegisse in sex tabulas falso asserit, quae Galenus pluribus quam triginta libris diffuse complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donasse subiungens, attestatur Graecas & Arabicas uoces ab ipso adhibitās: quum interim non solum tales omnino subduxerit, sed ea omiserit quae conuertere nequiuit, quorumq; nomine tabulae in primis debebant esse commendatiores. praeterquam quod Venetam sculpturam peruerse istic sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longe rudior imperitiorq; extitit, qui Coloniae ipsidem tabulis manum admouit: quantumvis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quam ex humanae fabricae resectione inueniri posse, uerum etiam ipsos ex elegantissimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruerint, & neruorum delineationem parum feliciter imitatum adiecerint, quam ego characterum adiecto indice, uni atque alteri amico, qui id tantisper dum ipse eā ederem, à me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alij interim propter sculpturae (uti conijcio) difficultatem omisiss: quum potius a prioribus, si studioforum habita esset ratio, abstinendū fuisset. Ceterum Argentinenfis ille, quē FUCHSIUS tantis conuicijs ob quaedam denuo transcripta proscindit, quemq; ego longe alio iure quam ipse plagiarium appellare possem, de studijs pessimè est meritis, quod tabulas quae nunquam satis magnae studiofis proponi poterunt, tam foede contraxerit, & turpissime pictas, ac praeter omnem rationem circumscriptas, cum Augustani uersione, tanquam suas emisserit. Huius gloriae is inuidere uisus est, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiae eius generis libros adhuc emitte pergit. Adeo ut diuina illa & felicissima Italarum ingenia leuiter feram, et ualde exosculer, quod aliud in Germaniae medicis iudiciū ob sordidorū quorundam typographorū mancipia requirant, quae nullum nō scripti genus uilis alicuius praemioli à typographis emungēdi gratia cōgerere, emutare, transcribere, suoq; nomine ut nouum quid editum uideatur, decretaq; principum sileant, emittere audent. Haec eo scribo, ut intelligas, quam parum illa impressioni tuae adhibenda putauerim. quin potius significandum duxerim, me multo libentius tabulas alicui industrio typographo quocunque transmissurum: quantumq; in me esset, operam meam in rei literariae usum communicaturum: quam ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obeſe conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur, illa q; turgido quopiam praefixo titulo, perinde ac si à me ita negligenter exiissent, in hominum manus uenirent. Atque haec potissima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim, ac nunc iterum atque iterum abste contentam, ut quam integerrimae & mundissimae à tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.

Tuus And. Vesalius.

ANDREÆ VESALII.

obijt 15 oct 1564 æt 58

ANDREÆ VESALII

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVÆ

uniuersum corpus sustinent ac suffulciunt, quibusq; omnia

stabiliuntur & adnascuntur dedicatus.

QVID OS, QVISQVE IPSIVS VSVS

& differentia. Caput I.

OS CAETERARVM hominis partium est durissi-
mum, & aridissimū, maximeq; terrestre & frigidum,
& sensus denique præter solos dentes expers. Huius
enim temperamentū summus rerum opifex Deus
substantiā meritò efformauit, corpori uniuerso fun-
damenti instar subijciendam. Nam quod parietes &
trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus
carinæ simul cum costis præstant, id in hominis fa-
brica ossium præbet substantia. Ossium siquidem
alia roboris nomine tanquam corporis fulcra pro-
creantur, e quorum numero sunt tibiæ & femo-
rum ossa, & dorsi uertebrae, ac omnis fere ossium con-
textus. Alia reliquis partibus ueluti propugnacula,
tutissimiq; ualli & muri à natura obijciuntur, quem-

Ossis natura.

Ossium usus.

Ossis differ-
tia ab usu.

admodum caluaria, uertebrae spinæ, & transuersi earundem processus, pectoris os, costæ.
Alia quorundam ossium articulis præficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in ni-
mum acutos inclinentur angulos. Huius nanque beneficij occasione, ossicula effinguntur,
sesami seminis magnitudini à dissectionis professoribus comparata, quorum quædam secun-
do pollicis manus internodio, & quatuor reliquorū digitorum primis internodijs, & primis
etiam internodijs quinque digitorum pedis coartulantur. Dentes porro incidendis & con-
fringendis & atterendis moliendisq; cibis priuatim conducunt, perinde ac duo auditus instru-
menti ossicula peculiari usu audiendi officio famulantur. Verum cuiusq; ossis primarium mu-
nus, singulorum ossium Caput fusiùs ostendet, quandoquidem in præsentia abunde est, gene-
ratim ossium usum recensere: quo (ut semel dicam) hæc fulcrorum modo uniuersam corporis
molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur & firmantur, & ab ijsdem suspenduntur, adeo
sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quàm modò fere diximus, desumi possit differentia.
In magnitudine uerò ossa uariant, quòd nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibiæ os, hu-
merus, & ossa sacri ossis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parua existant, ut bra-
chialis ossa, dentes, & ossicula quæ sesamo assimilantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri of-
sis lateribus coarctata, scapulæ, sacrum os, uerticis ossa, frontis & occipitij. Alia angusta & gra-
cilia & longa, ut fibula, radius, ulna, & cum alijs multis costæ. Porro satius erit omnes diffe-
rentias, quas à forma petere integrum esset (cum innumeræ occurrant) ad priuatas ossium
descriptiones referuare. Arduum quippe esset, ossibus nondum enarratis assequi, quæ nam
horum sint aspera: ut ea quæ lapidea in caluariæ basi uocabimus, quòd præruptæ rupi simi-
lia uideantur, item quæ læuia sint, ut uerticis ossa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangul-
um referant, ut scapulæ: & quadrangulum, ut uerticis ossa: & quæ cunei speciem obtineant,
ut capitis os, à cuneo *σφαινοειδης* dictum: & quæ iugis alsimilentur, ut *σφυρα* Græcis, iuga-
lia autem nostris appellata: & quæ nostrum imitentur, ut clauiculæ: & quæ ensis effigiem
ostendant, ut pectoris os: insuper quæ *u* figuram referant, ut *uocales* uocatum os: & quæ ra-
dij quo latiores cordulæ texuntur figuram exprimant, ut cubiti os radij nomine donatum: &
quæ cubo resseræq; comparamus, ut pedis os à cubi imagine *λευκοειδης* nuncupatum: & quæ
cymbæ imagini accedant, ut pedis os à cymba Græcis *σκαφοειδης* appellatum: & quæ molæ,
scuto & patellæ similia dicantur, ut os genu articulo præpositum: ad hæc quæ totius Italiæ
circumscriptionem leuiter proponant, ut femur: & quæ fibulam repræsentent, ut tenuius in ti-
bia os fibula appellatum: & quæ coccygis seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi sup-
positum os, quod coccyx nuncupatur: dein quæ incudis uel molaris dentis effigiem quodam-
modo repræsentet, ut minus organi auditus ossiculum: & quæ malleum, ut grandius eiusdem

Differentia à
magnitudine.

A forma.

A organi

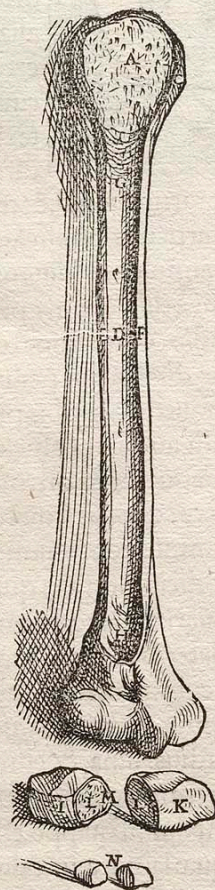
*Differentia
ab appendicib.
processibus, ca-
pitibus, etc.
Ab ossium com-
missuris.*

*A cartila-
gine.*

*Ab ossium
substantia
constituitur.*

organum ossiculorum: præterea quæ à uerticuli forma nomen sortiantur, ut dorsi uerterbræ: & quæ clauo à Græcis *κλυα* appellato respondeant, ut dentes: & quæ mediam maiusculæ pilæ seu ciceris formam præferant, ut duo pedis ossicula, primo pollicis internodio supposita: eiusque generis ossium quæ forma inuicem uariant permulta, non ita obiter ab illo cui ossa adhuc in cognita sint, intelligerentur. Atque hac etiam ratione processuum, appendicum, capitum, superciliorum, sinuum, & tuberculorum imagines, in præsentia nequitiam recensendæ ueniunt: quemadmodum neque aliqua quæ ex hisce sumi possit ossium differentia, quum quid processuum, appendicum, eiusque ordinis reliqua nominem, hætenus non expresserim, ista secundo ab hoc capite necessario pertractaturus. Ac proinde etiā differentia ab ossium commissurarum speciebus petita, nisi commissuris accuratè explicatis, obuia esse non queunt. Quod autem quamplurimæ sint, & cogniti non admodum faciles, quantum Caput attestabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, laud promptè quibus assequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile est, quænam ossa cartilagine prorsus destituantur, ut uerticis ossa: quæ illa undique, ut quædam brachialis ossa, aut alia quæ tantum ex parte, ut femur, in crustentur. quæ item in cartilaginem degeneret: ut nasi ossa,

Quoniam præfens differentia in figuris, singulis Capitibus quibus priuatim os aliquod describitur, præpositis, ita ut reliqua quæ hoc

Capite pertractantur, non est obuia, hic appropinquamus brachij ossis, seu ut cū Celso dicamus, humeri, secundum longitudinem dissecti alteram partem, quæ ipsius capite quod scapulae articulat, cauerne pumicis modo efformatas, & A insignitas cōmonstrat: quæ ad modum et suam illis cauerne obducta, et B notat. C autem inscribitur portio exterioris superficiei istius ossis, hic cōspicua. Insuper D sinum cōmonstrat amplius cauum, qui solidissima crassaque ossis parte E ac F indicata circumdatus, secundum humeri longitudinem exporrigitur. Ad sinus uero summum ubi G reponitur, & inueni ubi H uisitur, ossæ occurrunt lineæ, medullam hoc sinu contentam interuenientes. Cæterum sub humero os cymbam referens, ac undecima figura trigonum tertij Capitis exprimitur, hic uero per medium dissectum, I & K insignitum delineauimus, ut ossis appareret substantia pumicis instar constructa. Ac utrunque quidem L, cauerne osam fungosamque huius ossis notat substantiam. M uero, quamquam, quæ ossis constituit superficiem,

& undique illi fungosæ substantiæ circumdatur. Præterea huic ossi unum ossiculorum subiungimus, quæ primo pollicis pedis internodio coarctata, in secunda trigonum tertij Cap. figura & ostenditur. Atque hoc ideo N notatum integrè per medium diuisimus, ut aliquod os impenitè solidum, & cauerne pumicis instar constructum, in conspectum quouis pacto ueniret.

*In de Usu
partium, et lib.
Commentar. in
Hipp. lib. de
Fracturis.*

donata sunt, femur, tibiæ os, humerus, maxilla inferior, quantum superioris maxillæ os, frontis os, temporum ossa, & plerumque ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossium facile sunt durissimi, huius generis sinum quoque obtinent: sed interim dictis nuper cauerneulis, & pumicis modo efformatis foraminulis prorsus destituuntur. Maiores isti sinus, & illa pumicis ac exiccato fungo non ab similibus constructio, ossibus contigerunt, cum quod motus nomine

mine leuiora redderentur, tum ut medullam propriam ipsorum nutrimentum illis continerent, aut priuatim aërem, aliquam uel peculiarem materiam, ut frontis os, temporum ossa, præter medullam, amplexerentur. Neque solum in maioribus his ossium sinibus, ut quispiam arbitra retur, medulla reponitur, uerum illæ spongiae modo extructæ cauerneulæ non minus quam insigniores illi sinus medulla infarciuntur. Quod autem singulis ossibus prout unumquodque maiori minoriue indiget leuitate, robore & duritia, aut prout huic aut illi sensus organo præest, sinus hi & ossium densitas iustissime attribuatur, in singulorum ossium enarratione sedulo prosequar. Præter cauerneulas & sinus, quibus ossa intus scatent, quædam etiam amplius foraminibus sunt peruia, ut occipitis os, & uerterbræ, quæ dorsalem transmittunt medullam, pubis quoque ossa, quod leuiora reddantur, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem paruis perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, arterijs uiam præbentia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri modo perforatum creditur. Alia exterius ac in superficie nullum quod sensu dignoscitur foramen cōmonstrant, ut brachialis ossa, & dentes, & digitorum ossium permulta. Non paucis autem ossibus foraminula obtingunt, quæ exterius ac in superficie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantum uenis & arterijs crassiora ossa subeuntibus præparantur. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & osse sacro, & in grandium uerterbrarum corporibus passim occurrunt: quod uidelicet hæc crassiora sint, quam ut à uasis ipsorum superficiem tantum perreptantibus, alimentum commodè queant assumere. Ab ossium sensu leuis admodum pendet differentia. Dentes enim sensu præditos, reliqua autem ossa illo destituta arbitramur: quamuis non nimium temerè ossibus omnem sentiendi uim adimere conuenit, quum in crebris quas manu obimus curationibus interdum ossa dolore affici, etiam præstantissimi medici affirmant: non ignorantes interim membranam quandam omnibus propemodum ossibus obduci, quam *periosteum* ob id Græci uocant, cuius gratia alijs ossa (si quid modo sentiunt) sensu pollere uisum fuit. Præterea & soli dentes tota sede qua extra gingiuas prominent, nudi sunt, reliquis interim ossibus omni ex parte tectis, & ante sectionem latitantibus. Ad hæc dentes ubi prominent, membrana ossa inuolunte destituuntur, ut & caluarie interior superficies, quæ cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè succingit, quum alioquin cæteris ossibus dicta prius membrana undique circumducatur, si eas sedes exceperis, quibus ossa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuo construuntur.

QVID CARTILAGO, ET QVIS CARTILAGINIS USUS & DIFFERENTIA. Cap. II.

CARTILAGO osse mollior est, terrestris tamen ac durissima partium corporis secundum os particula, prorsus solida, & nullis foraminibus cauerneulisque ossium modo intus oppleta, & sensus ac medullæ expers. Huius usus perquam uariis est. Primum namque idem præstat quod ossa, quum uelut fulcrum quoddam sit, cui proximæ partes adnascantur, & adstantur. Cartilagine enim quibus larynx constat, ossium munere eleganter funguntur. quippe ipsi quidam implantantur musculi, ac nonnulli ab illis enascuntur. Insuper cartilagine hæc laryngem perinde effingunt, atque rusticorum domus ex trabibus confectas cernimus, priusquam stramina, tegulæ, & lutum illis adhibetur. Neque sanè hominum ossa & cartilagine carne nudatas, ac postmodum unâ contextas, propius cuiuspiam imagini assimilaueris, quam tuguriorum fabricæ iamprimum erectæ, & nondum ramis aut terra ornata. Pari quoque ratione cartilagine ossium uicem obeunt, quæ inibi reponuntur, ubi nullo osse locato, musculi suam insertionem tentant: quod palpebris & naso euenit. In palpebrarum enim extremis oblongæ consistunt cartilagine, in quas musculi palpebras mouentes inseruntur. Ad hæc, nasi alæ cartilaginibus efformantur, quæ musculorum insertionem perinde ac ossa excipiunt. Quinetiam illæ alarum cartilagine, nasi apicem unâ cum alijs cartilaginibus à nasi ossibus prognatis eleganter ossium ritu suffulciunt, eriguntque. Præterea costarum ossa in cartilagine finiunt, in omnibus quod ad usum ferè spectat, illis ossibus respondentes: quamuis ex abundanti his cartilaginibus peculiaris usus accedit, quo thoracis amplitudinem (quam illæ cum costarum ossibus efformant) promptius dilatari constringique patiuntur, quam si rigidae & ossis modo duræ essent. Insuper eiusdem ferè usus gratia asperæ arteriæ cartilagine C nostri imaginem exprimentes, in hoc ab ossibus discrepant, quod præter id quod bellè sustinent, ossisque munus fulciendo gerunt, eam adipiscuntur temperiem, cuius be-

*Quæ ossi par-
te medulla re-
ponatur.*

*Ab ossium
foraminibus.*

A sensu.

*Ab occulta
tione.*

*A membrana
ossa succingē-
te.*

*Cartilaginis
natura.*

*Ufus commu-
ni ossium usui
respondens.*

*Cartilagine
osse proprius
stringi ac dila-
tari.*

*Cartilaginibus
us in arti-
culis.*

neficio distendi comprimique secus quam os possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum, quo hæc ossibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusque motibus attritu minus uidentur. Ossium nanque commissuræ motus gratia extructæ, propter ossium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumperentur, nisi utraque commissuræ ossa tota sede qua se inuicem cōtingunt, articulumque formant, cartilagine quadam ueluti crusta seorsim obducerentur, & hæc cartilago suo in duritie mollitięque temperamento ossium impetui resisteret, & unā incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque solum cartilago in ossium affricu quo minus mutuo contactu atterantur commoda est, at ita læuis planaque uisitur, ut promptissime ossis caput in suo sinu uoluatur, nullaque asperitas motus promptitudinem impediatur, accedente huc uiscido lubricoque humore, & ueluti smegmate quopiam, quo rotulas ad reflectendum funes oblinimus. Quinetiā sagax rerum Opifex adeo præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum ossa in mutuo contactu cartilagine læui & lubrica crustæ cuiusdam modo ornauerit, uerum in nonnullis articulis præter has cartilagineas tertiam quandā adhibuerit, quæ neutrius ossis cartilagini, sed tantum membranis articuli ligamenti orbiculatim connascitur, & ueluti cartilagineum ossibus obducatum quoddam interstitium efficitur. Hæc utrinque, quā inter alias cartilagineas consistit, læuis, & ob uiscidum quo oblinitur humorem lubrica est, & multo illis cartilaginibus quæ ossibus obnascuntur mollior. Huiusmodi cartilaginem inferioris maxillæ ad superiorem articulos intercedere, suo loco audies: deinde aliam pectoris ossis cum clauicula articulum, & nexum clauiculæ cum summo humero, & ulnæ cum brachiali, & tibię ossis cum femore, in quo articulo huius generis cartilagineas, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidentia peculiariter augent. Verum eiusmodi cartilagineas Galeno non uidentur animaduersæ, si ex omnibus eas duntaxat exceperis, quas genu articulo proprias esse diximus: quarum Galenus ligamenti nomine semel, & obiter tantum meminit. Arabibus autem eas notiores fuisse, quodammodo hinc colligitur, quod illi ossium contextum docentes, ossa quidem omnia scripserint esse contigua: illis tantum seclusis, in quibus Laguahic, aut (ut correctius dicamus) Luhach intercedunt, quæ ossa inuicem nonnihil dirimunt, ea uoce huius generis cartilaginem molliorē à ligamenti natura parum absimilem intelligentes. At quibus sedibus hæc contineantur, neminem Arabum hactenus docuisse reperi. Huiusmodi itaque usum cartilago in articulis suppeditat, ad quem rursus accedit, quod in plerisque ossium commissuris non ad motum institutis, cartilago quasi glutinis uice interuenit: quemadmodum in pubis ossium commissura fieri animaduertimus, & in minoribus natu corporibus, in appendicibus cum reliquo osse coaliti. Porro de cōglutinantis cartilaginis natura, ubi ossium commissurarum differentiam persequemur, denuo agendum erit, ubi hæc luxationum gratia neutiquam perfuntorie perpendenda ueniet. Pariter & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando formare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in uertebrae connexu, in coxendicis articulo, & in genu. In præsentia igitur suffecerit, ita cartilaginis naturā leuiter explicare: ad quam nō inopportunē adhuc cartilagineas retuleris, in hoc fabricatas, ut quippiam in ipsis quod continuū erectum esse oportuit, firmaretur. Cuius generis palpebrarum sunt cartilagineas, nuncupati, quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos, neque aliorum pilorum modo concidentes sustinent, instar aridi durique soli, in quo arbores firmius figuntur: eo uidelicet pacto, quo in longis nauibus remos, quoties non nauigatur, sua serie firmatos, & ex aqua subleuatos conspiciamus. Præter hæc rerum Opifex nudas & prominentes corporis particulas, & ossium fines alteri ossi non commissas, cartilagine adauxit, nimirum ut tali cōstarent substantia, qualis neque frangi propter molliem, neque rumpi propter siccitatem queat. Quod autē cartilago nō minus quam unguis ea formentur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uituli cartilaginem nacti, eam in globulum scindunt, ac ut ualidissime frequentissimeque resiliat, lapidi cuiuspiam iniiciunt. Is enim resiliens liquidō cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæsim punctumque cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resiliat. In cartilaginibus, quæ nudis partibus contingunt, numero, obseruabis nasi cartilagineas, eam quæ in mucronem gladij modo à pectoris ossis sine exauiatur, spuriarum costarum cartilagineas, & eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilaginem, quæ tenuis mollisque est, & cute obducta, ossis uice auris corpus pulchrē suffulcit. Cæterum isti cartilaginei inter se uariantes usus, earundem quoque differentias explicant, adeo ut nunc neque has, neque cartilagineum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagineas perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis forte aliquis hinc adhuc additum uelit, in minoris ætatis corporibus cartilagineas molles

Tertia in articulis quibusdam cartilago.

Li. 2. de Art. ministran. se. etionibus.

Cartilago glutinis uice substituens.

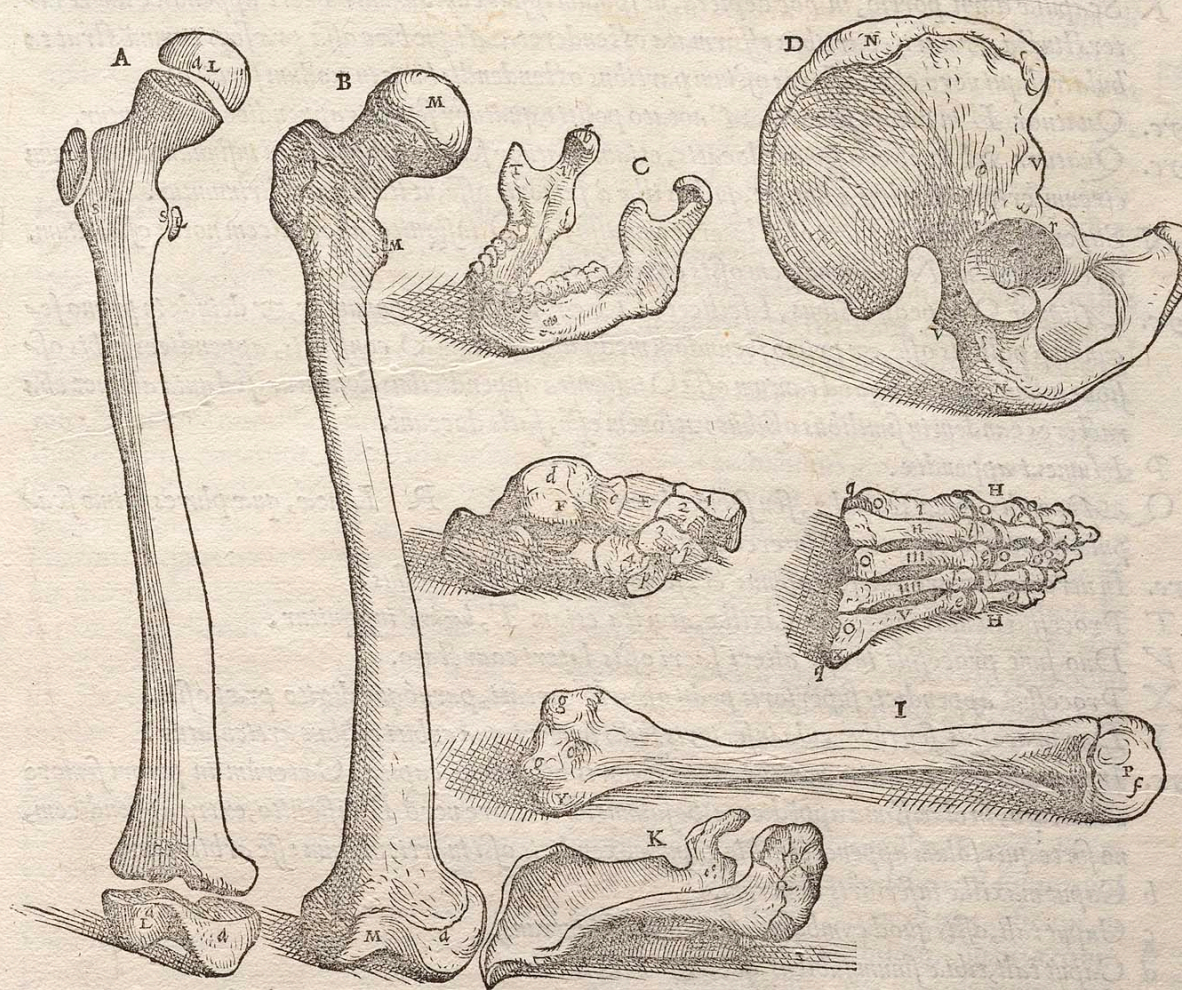
Ligamentorum substantia in grediens cartilago. Cartilagineas aliquid continuo erigentes.

Extrins. par. uiculis adnate cartilagineas.

Cartilagineas differentie.

molles esse: in grandioris uerò ita subinde indurari, ut fragilis ac friagilis ossis naturam referant, quod potissimum laryngis cartilaginibus, & illis accidit quas superiores costæ educunt. Hæc enim temporis successu, idque maxime in brutis, ossæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti membrana quapiam succinctæ, quæ ab ossa illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

NOMINA QUIBUS OSSIUM PARTES SEDESQUE INDICANTUR. Caput III.

PRAESENTIS TABULAE EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

Proposita modo tabula aliquot ossi in hoc tantū delineantur, ut ossium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem ossibus apposite exprimant. Vnde si in huius Capitis contextu alicuius ossis hic non delineati mentio incidet, id ex figuris proprii sui Capitis, aut ex integris quæ primi libri calci adhibebuntur, opportune petes. Quamquam non opus est, in cuiusque partis sedisque descriptione, omnia ossa, quæ exempli loco adferam, contemplant, quum hic abunde erit in uno osse quod traditur perpendere, & quum alibi id nomen occurret, memorem esse. Quæ uerò ossa hic delineantur, characterum index docebit.

A Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse disunximus.

B Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc adnatæ hærent.

C Maxilla inferior, unā cum humiliori dentium serie.

A 3 D Hic

mus. Tibiæ ossi & fibulæ ad genu & ad pedem appendices adnascuntur. Radius quoque iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo superius, quæ scapulam spectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat iuxta brachiale. Atque hæc ossa grandia sunt, quibus insignes Natura sinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis sinu contra Galeni placitum donari docuimus, haudquaquam appendice carent: quippe postbrachialis & pedij ossa ad unum omnia manifestissimum appendicem exhibent, ubi primorum digitorum ossium sinus ad articulationem subeunt. Superius uero quæ hæc ossa brachiale & tarsum respiciunt, subinde appendicem quidem adipiscuntur, at firmius semper quàm ima parte, ipsorum ossi coalitam. Item omnia digitorum ossa superius & inferiorius appendicibus plerumque decorantur, si ultima excipias, quæ superius tantum appendices habent. Hæc omnia in puerulis admodum sunt cōspicua. In ijs uero qui iam ad summum incrementum uenere, appendicum connexus spectatu est difficilis, in senibus autem prorsus occultatur ac laet. *ἀποφύσις*, quem interpretes processum, excessum, explanationem, additamentum, & nescio quibus alijs uocibus uertunt, nobis processum appellabitur: estq; ossis pars nihil à suo osse differens, quàm quodd tuberculi seu gibbi instar ex osse procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices ramiq; extuberare ac procedere uidentur. Eiusmodi processus in ossibus sunt quamplurimi. Nulla enim dorsi est uertebra, quæ non multis donetur, quandoquidem aliquot ceruicis uertebras etiā plures undecim processus habere, thoracis autem uertebras septem, lumborum uertebras nouem, suis locis doceamus. Deinde & inferior maxilla processibus utrinq; duobus donatur, & humerus quoque, & omnia corporis ossa processus exigunt, quoties extra simplicem planamq; superficiem aliqua sui sede extuberant. Porro processum, sicut & appendix, nonnullæ sunt differentiae. Quibusdam enim processibus, appendix adnascitur, nam femoris processus rotatores nuncupati, & scapulæ spina (quæ processus scapulæ est) appendixem obtrinent: quemadmodum & interior quoque scapulæ processus, qui ancoræ imaginem confertur. Alijs processibus nulli sunt appendices, nam maxillæ inferioris, calcis ossis, tali, & reliquorum fungosorum ossium processibus appendices rarissimè contingunt, modò & eorum quoque ossium processus fungosi sint. Humeri etiam processibus, qui ad cubiti articulum consistunt, nulli appendices adnectuntur: quemadmodum neque ulnæ processibus, qui humero articulantur. Rursus ipsi appendices plerumq; sibi processum uendicant. Vlnæ enim appendicis processus accidit, quem columnæ, & quo scribimus stilo, dissectionum periti alsimularunt. Tibiæ quoque ossis inferiori appendici processus obtingit, quem interiore malleoli nuncupamus. Deinde & pedij ossis paruum digitum sustentans superior appendix processum exigit, cui octauus pedem mouentium musculus inferi ostenditur. Humeri quoque appendix, quemadmodum & appendix infima femoris, in duos processus adeò insignes diuiduntur, ut utrosque capitis nomen seorsim mereri audias. Ad appendixem itaque & processum referuntur, quæ iam explicabimus ossium capita, ceruices, sinus, tubercula, & supercilia. Quanquā tamen processus nomen illis tantū processibus adhiberi satis erit, qui alteri ossi non articulantur. Femoris namq; & humeri capita processus non nuncupamus, quemadmodum sanè acutos maxillæ inferioris processus, & tubercula humeri, quæ ad cubiti articulum latera prominent. Deinde & processus appendicibus ornatos, non appendices, sed processus simpliciter appellare opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulæ & uertebrarum processus, etiam si appendices habeant, processus aliorum Anatomorum more (qui subinde *ἐπιφύσις* cum *ἀποφύσις* confundunt) nuncupabimus: Appendix autem processum simpliciter nunquam, non addito appendixis nomine, proferemus, quippe interiorem malleoli inferioris tibiæ ossis, appendixis processum esse dicemus. At hæc omnia obiter tantū intellectus nominibus, in ossium descriptionibus erūt obuia, ut & processum quoque usum in singulis ossibus manifestus euadet. Cōferunt autē processus præcipuè ad cōmodam articulationem, & ossium cōmissuram, deinde ad multarū partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neq; collū ritu educerētur, ac rursus uallū modo exculperētur, paucissima ex ipsis nasci, ipsisq; inferi possent. Nunc autē processus montis instar prominent, à quo plura quàm ex plano pronascuntur, aliq; ei dein (ut sic dicam) inferuntur, & super ipsum exaedificantur. Quinetiam processus propugnaculi uice esse, scapularum & uertebrarum processus testabuntur. *κορύν*, seu *κορυνή*, interpretibus quibusdam cornix dicitur. At ueteres Græci in ossibus hac uoce acutum significabant processum, quem ad arcus cornu & incisio-

ἀποφύσις
Processus.

Processum
& appendix
differentia.

Processus
us.

κορύν.

00 in fl.
pedis.

8 fi. 15 cap.
numeri no-
tantur.
c T. i. fi. c.
d Y Y. fi. i.

SS fig. A.
B.

fi. 1. 2. cap.
24 R.
d fi. 3. ca.
31 i.
X in pede.

c T. fi. c.
et 6 muscu-
tab. A. B.

d 4. 5 fi. 6
cap. unus h.
alter i.

ptorio

ptorio stilo comparatur. Verum Galenus non eiusmodi acutos processus musculorum insertionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse uidetur, sed & nonnulla ossium capita, quæ aliorum ossium sinus articulationis ergò subeunt. Occipitij enim ossis capitula primæ ceruicis uertebræ sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit, quū interim, idq; potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. *κεφαλή*, & *κεφαλαίον*, Latinis nomine capitis explicantur, qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusq; arbitrij occasione subintrant. Et caput rursus prominens aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim caput, coxendicis ossis sinui in articulum prominens dicitur, quod ab ipsius ceruice ad uerticem usque longus pertingat ductus: quemadmodum & humeri caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quoniam ipsius eminentissima parte ceruicem aut collum longè excedat. Verum pedij ossium capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeò depressa plana q; sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrēt, aut tarsi ossium tubercula in se recipiāt. Præterea neq; in tarsi ossiū cum osse cymba referente cōnexu à sinibus capita distinguere licet. dein eiusmodi capitula in plerisq; uertebris haberi, suo loco admonēbimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantibus, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo eminent & extuberant. Depressa autem, quæ adeò obscuro tubere gibbōue prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atque hæc posteriora capita dissectionum periti *κενδύλος* uidentur appellasse, priora autē simpliciter *κεφαλαίον*. At de condylo non ita multo post quædam (quū ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subiiciemus. *Ἀρθρον*, quem nos Articulu dicimus, Græci primum uocarūt, ossium commissuram ad motum paratam. Verum Hippocrates crebrò, idq; potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinum uè immixtam, & capitis nomine dictam. Atque huiusmodi caput Latini etiam uertebrum seu uertebram appellare uidentur, quando femoris caput coxendicis ossis sinum subingrediens, ita nominant. quanquam alijs rurtebræ nomen dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis *σπονδυλος*, nimirum quod uis dorsi os: quod & uerticuli nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet forma, quo mulieres fusos aggrauant. Cæterum capita quæ iam dicto modo extuberant, quibusdam ossibus simplicia obtrigerunt, ut femori quæ coxendicis ossi articulat, uerticuli & postbrachialis ossibus, quæ digitorū prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut femori quæ tibiæ committitur, primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequentiū ossium sinus subintrāt. Rursus capitum alia rotunda conspiciuntur, ut femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atque ita quodammodo lata fiunt, ut maxillæ inferioris capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut capita occipitij ossis primæ uertebræ sinus subeuntia. Verum & si à medico nomine medici digno huiusmodi capitū formæ ac differentiae non minus quàm proprii unguis, uel luxationum gratia, sint cognoscendæ, hic tamen prolixius eas subdividendas esse haud existimaui, quod accuratissimè singula in unoquoq; osse persequi conabor. Porro ossium capita non semel Galeno *ἐπιφύσις*, seu appendices uocantur, fortassis quod eorum nonnulla appendice consistit: quemadmodum femoris capita, superius humeri caput, pedij ossium & postbrachialis capita, quibus primis digitorum ossibus coarctantur. Verum pleraq; ossium capita neutiquam appendice formantur. Talus enim prorsus appendice caret, quemadmodum & humerus quæ cubito iungitur: & maxilla quoque inferior capita, nō autem appendices exigit. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, quæ *κεφαλαίον*, hoc est artuum capita, *ἐπιφύσις* & *κενδύλος* uocari docuit. Porro *κενδύλος* Latini nunc articulum, nunc nodum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uertunt: quod admodum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubercula capita uel inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicaretur gemina ossium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerum *κενδύλος*, hoc est digitorum articulis restituere docet. Verisimile enim est, digitorū ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quod geminis capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimū prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione humerum extrorsum, & dein sursum præcipuè ducunt. Cæterum Galenus in primo

In libro de
Ossibus.

κεφαλή.
κεφαλαίον.
Caput.
Capitum alia
prominentia,
alia depressa.

Ἀρθρον.
Articulus.

Vertebrum.
Vertebra.
σπονδυλος.

Capiti diff.
tentia.

In 11 de Visu
partium.
κενδύλος.

fi. 6. ca. 11.

Metire id
D ad B pri.
fi. ca. 30.
Ab m ad f
in fi. 1.
q. q. in pede

Cōfer fi. 1. u
13 fi. ca. 33
cum n. m. l.
fi. 10.
f. 9. 15. ca.
d. et figure
16 ca. 25. Y

a. b. immittit
te A. fi. ca.
30 in c. f. 2
fi. 1. ca. 29.
c. figure
ca. 14. 15.
16. 17.

5. fi. 2
ca. 27.

mo de Musculorum motu *κονδυλος* appellat, depressum ossis capitulum, quando *κεφαλή* seu caput *κεφάλη* seu acetabulo, profundo ue seu alto sinui cōfert; *κονδυλος* uero, seu depressum minimeq; extuberans & planum capitulum, *γλήνη*, quam sinum esse dicimus, adeo leuiter in osse cœlatum, ut an sinus, an capitulum sit, diiudicare uix possis. Atque in hunc modum à primis dissectionis professoribus *κονδυλος* nomen proculdubio institutum fuit. quamuis interim facile curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat, quum non minus promptum fuerit, obscure & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum ue femoris caput iuxta genu dicere, quam ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inferere. Ac proinde etiam in cuiusque ossis descriptione perpetuo illud nomen nobis constituemus, à quo postmodum in musculorum, uenarum, arteriarum, & reliquarum corporis partium enarratione nunquam discedemus. *τράχηλος*, & *αιχμή*, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem quæ collo nostro respondet significantes. Collum nanque & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur ac in femore, iuxta elasticissimum ipsius caput coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeo insignis ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ ceruicis nomine ab Anatomis subinde donatum sciamus. Quinetiam in talo quoque ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspiciua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc, pedij & postbrachialis ossa, quæ digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquè manifestò conspiciuntur. Cæterum aliquando non modò tenuiores ossium partes in capita extuberantes, ceruices dicuntur, quinetiā & tenues processus ita uocamus, qui latiores redditum sinum constituunt cui aliud os coarctatur. Quod si in aliquo osse conspiciatur, sanè in scapula est manifestissimum, cuius artior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomis professoribus obtinuit. *κοτύλη*, & *κετύλη*, ac dein *ἐμβόλον*. Latini in ossium descriptio ne (nulla nanque nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgo pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius ue descendunt, excauanturq; ac ossium capita excipiunt. Obseruantur autē eiusmodi sinus seu acetabula, in coxendicis osse, ubi femoris caput admittitur: dein & in osse cymba referente, in quem tali caput ingreditur. Neq; sanè in corpore alij sinus, quibus ossiū capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verum arbitror à primis dissectionis professoribus, nō solum insigniter profundos sinus eo nomine appellatos esse, sed omnē sinum alterius ossis caput excipientem, modò quicuis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. *γλήνη* autem ab ocularis sinus (quantum coniector) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficiei tenus tantū cauatus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihilo secus quam si duo plani læuigatiq; aliter inuicem imponentur. Atque sic *γλήνη* depresso responderet capiti, quod omnium primum *κονδυλος* nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur in tarsij ossibus, quæ pedij ossa ipsis coarctantur. Item ossis cymbam referētis sedes, quibus id tarsij ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut & brachialis ossium nonnulla, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, ubi hæc depressa secundæ uertebra capitula admittit. Verum hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui & si manifesti sinus formam præferant, tamen non admodū profundè insinuantur) etiam *γλήνης* appellari. Nollē enim contentiose rixari, num tibie ossis sinus quibus inferiora femoris capita insident, *κοτύλης* aut *γλήνης* nomen mereatur. Attamen si articulationis species diligēter discusserimus, meritissimo *κοτύλη* uocabimus apparentem sinum, *γλήνη* uero sinum adeo obscurum, ut ambigamus an uerè sinuum numero ueniat adscribendus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè à rerum Opifice insculpanitur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differētiā explicabit, ostendemus: quando quidem articulationis gratia tam sinus quam capita formantur. Hic autem suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & sinuum differētiā hinc quoq; sermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quod alij altè, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq; sunt, ut coxendicis ossis sinus femoris caput excipiēs, & digitorum ossium sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autē oblongi sunt, ut radij sinus brachiali admittens: & primæ uertebrae sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponuntur. Alij gemini sunt, ut tibie ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum ossium sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochleis rotulisq; respondent, ut humeri sinus ulnam admittens. Alij C referunt, ut sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterum ut sinus & capita articulo-

rum

rum gratia cōstituuntur, ita quoque & *ἵνους*, *ἄρρυνες*, *ἀμβόνες*, *χέλη*, quæ Latinis supercilia & labra nuncupantur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar laborum prominētes, & sinus profunditatem augentes. Hi tameti in omnibus articulis ferè & ossium commissuris conspiciunt, euidentissimè tamen ipsorum naturam in profundissimis sinibus ostendunt. Quare etiam in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatur, altissima maximeq; prominentia uidentur supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisq; luxationem accuratius prohiberent. Quò minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. *βαλυσίδος* autem, sinus quidam sunt, qui basis firmamentiq; ritu, ultra quam animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In anteriori enim humeri sede, & in posteriori sinus exculpitur, singulos ulnæ processus excipiens. Anterior nanque sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posterior autem sinum posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaque posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultra quam expedit haudquaquam moueri sinunt. Si enim essent peruij, neque processibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulū extenderemus, atque modò flectimus. Merito itaque primi dissectionum professores, hos sinus *βαλυσίδος* uocarunt: quamuis Hippocrati non huiusmodi tantū sinus ita appellentur, uerumetiam reliqui, in quos tubera ossium ingrediētia insidunt. Vlnæ nanq; sinum C modo exculpit, & quem humeri orbita subit, *βαλυσίδος* nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum brachio articulum. Illi quos prius in humero narrabam sinus, id priuatim sibi uendicant, quod soli ferè omnium sinuum alterius ossis processus in articulo motibus excipientiū, ij cartilagine uix in crustetur: quemadmodū alij plerique ossium sinus, articulandis ossibus non parati, sed solum in hoc incisio ut ligamenta aut musculi in ipsis ualidius aptioriq; sede inserantur, & interdū quoque aliqua ex iisdem initium commo- dius ducāt. Cuiusmodi sinus in interno latere magni externiq; processus femoris obseruatur, & in talo & calce, in medio duorum articulo- rum, quibus hæc ossa inuicem coarctantur. At hæc omnia, (quemadmodū & sinus, quibus tendines ueluntur, atque ne sua aberrent sede cōtinentur, quales in externa radij sede iuxta brachiale occurrunt) in priuatis ossium descriptionibus magis erunt obuia: & si aliud quodpiam nomen, quo in ossium descriptione utendum erit, hinc prætermiserim, id sequentibus Capitibus recensere. Vereor enim ne ista, utcunque utilis sit, ante ossis cuiusque enarrationem prolixitas, ab Anatomis studio aliquem properandi cupidum deterreat, isq; non mediocri dispendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occasione, quam quæ subsequetur ossium descriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibare operæ precium fuit.

DE OSSIVM INTER SE STRV-

tura & contextu. Caput IIII.

S A humani corporis instar unius continuūq; ossis, lapideæ cuiusdam statuae modo, effingi nequierunt. Nam & si ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipsius ossa firmiorem sedem adipiscerentur, neque luxari, neq; excidere ac distorqueri possent: tamen quia homo motu (qui animali maxime, si quid aliud, proprius censetur) neutiquam destitui debuit: & quum motus citra ossium diuisiones commissurasq; haud perficiatur, hominem è multis ossibus fabrefieri magnopere cōdu- xit. Quinetiam ossa inuicem componuntur non solum motus gratia, sed etiam alicuius corporis transitus occasione, aut securitatis, seu noxijs ferendis pertinaciæ causa, aut partium diuersi- tatis nomine. Propter motum quidem digitorum ossa inuicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum scapula, & femur cum tibia, præter eiusmodi innume- ros ossium connexus. Transpirationis uerò seu transitus alicuius corporis gratia, futuras ca- pitis efformari, tunc dicam, quando has fuliginosa cerebri recrementa transmittere, & duræ ce- rebri membranæ fibræ uiam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam succingēs con- flatur. Pariter quoque & in capitis suturarū sermone (ne longius exempla petantur) caluariam non uno osse, sed pluribus efformari audies, ne forte hæc quapiam ex parte læsa, latè rumpatur, uitiumq; ueluti in fictilem ollam longius quam ad ossis circumscriptionem pertingat, sed ut ipsum unā cum osse ad futuram terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis ossa utcunque mollia duris temporum ossibus committi, in eorum ossium commissurarū ser- mone intelliges. Omnia igitur ossa inter se cōtigua sunt, & neque os ullum (nisi fortassis quod ab u imagine *uolūtes* nuncupatur, & si quod in cordis basi consistit) seorsim per se habetur, sed aut pars continuū est, aut aliud os cōtingit, ac alteri adnectitur: adeo ut sagax rerum parens Na- tura

τράχηλος,
αιχμή,
Collum,
Cervix.

Galen. initio
lib. de Ossib.

Galen. in libro
de Ossibus.
κοτύλη.
ἐμβόλον.
Acetabulum
C.

γλήνη.

Sinum &
capitū ossis.

Sinum diffe-
rentie.

b. h. fi. A. &
B.
i. fi. C.

h. in pede.
l. in pede.

1. 2. fi. ca. 21
C. D.

f. n. fi. D.
a. 11. fi. 33
ca. h.

b. p. p. in
pede.

c. fi. 10. ca.
33. m. m. l.
d. 6. fi. 25
ca. M. L.
K.

7. fi. 31. ca.
F. G.

f. n. fi. D.
a. 8. fi. 24
ca. x. x. y.
b. 2. fi. 27
ca. l. K.
c. 1. 2. fi. 23
ca. K. L. M.
d. 1. fi. 24
ca. E. C. D.

ἵνους.
ἄρρυνες.
ἀμβόνες.
χέλη.
Supercilia.
Labra.

βαλυσίδος.

Libro de Fra-
cturis.

Sinus articu-
lationis nomi-
ne non parati.

Hominē plu-
rib. ossib. con-
stare, motus
gratia.

T rāsitus ex-
pirationis gra-
tia.

Gratia diffi-
cultatis patien-
di.

Partium diffe-
rentie gratia.

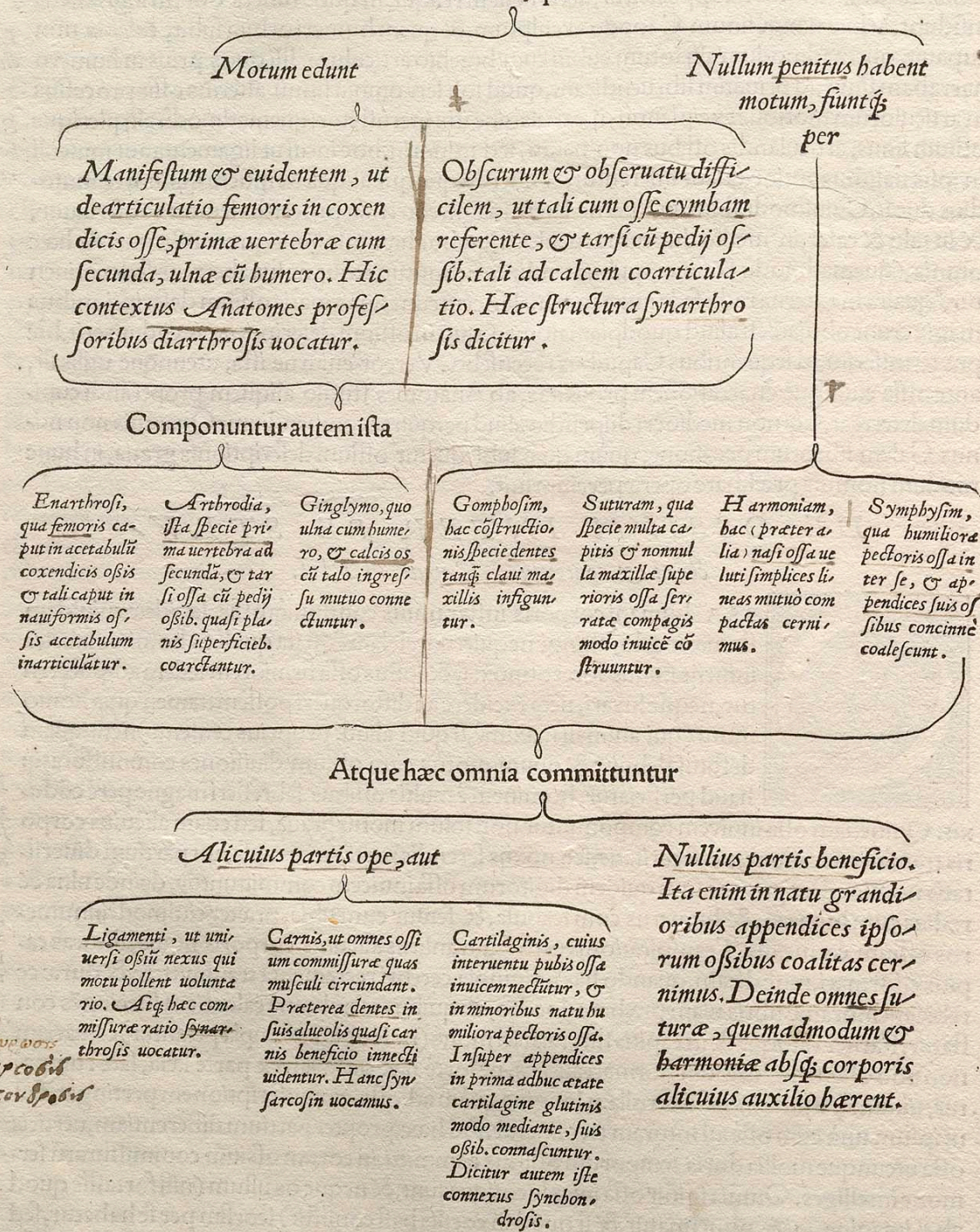
Lib. de Part.
ib. animal. Ca.
p. 9. lib. 3.
de Hist. ani.
Cap. 7.

tura, ossibus tanquam uno continuoq; & tanquam pluribus ad commemoratos usus hominem uti uoluerit. Quod uero cartilago & interdum ligamenti portio inter ossa quae inuicem committuntur interuenit, uilius pendendum arbitror, quam ut eius gratia cum Aristotele minus apte possimus dicere, ossa inter se esse contigua: quamuis interim is ossa uenarum modo continua esse attestetur: praeterea etiam asserens, haec ex dorso spina non secus quam uenas a corde principium ducere. Hanc porro integram ossium mutuo coherentium seriem Graeci *συνάρτησις*, quasi afflicatum esset cadauer, nuncuparunt. Ceterum ut uariis compositionis usus est, ita quoque multiplex eiusdem est ratio: quam modo obiter in tabellam primum rejiciam, latius singulas commissurarum differentias deinceps explicaturus.

TYPVS COMMISSVRARVM

OSSA IUNGENTIVM.

Humani corporis ossa inuicem committuntur
structuris, quae

συνάρτησις
συνάρτησις
συνάρτησις

Hu-

Huiusmodi itaque commissurarum differentiis ossa inuicem committuntur. Ac primum quidem uoluntarij motus gratia eorum naturalis fit compositio, quae a Graecis *διαρθρωσις* & *ἀρθρωσις*, nobis articulatio articulusq; nuncupatur. Verum motus huiusce in omnibus articulis non eadem est ratio, quandoquidem alij motus euidenter sunt, neque quenquam latent. nemo enim non caput super collum moueri sentit, femurq; ad coxendicis os, & extremam manum ad cubitum, ac praeter innumeros articulos, ipsos quoque digitos. Haec articulationis species euidentem motum ostendens, *διαρθρωσις* dicitur, quasi laxa esset dearticulatio: quemadmodum & Hippocrates eam *ἀρθρωσις*, quasi ab articulatione uocauit. Aliorum uero articulorum neque ualidus neq; manifestus, sed obscurus adeoque difficilis latensq; motus sentitur, ut is neutiquam a singulis prompte dijudicari queat. Cuius enim postbrachialis ossium ad brachialis ossa coarticulationis motus non est obuius: si tamen in planam superficiem primum digitos extenderis, ac indicem dein minimumq; digitum medio & annulari instar x aut decussatim subieceris, digitorumq; radicibus ueluti semicirculū statuere coneris, postbrachialis ossa non prorsus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis ossium inter se commissuris, & calcis cum talo, talisq; cum osse cymbam exprimente, ac rursum huius cum tribus tarsi ossibus, & calcis cum tarsi osse cubum referente, tarsiq; ossium cum pedij ossibus usuuenit. Harum namq; commissurarum ne obscurissimū quidem motum, nisi mente sedulo adhibita, animaduertes. Vocata est autem haec articulationis species *συνάρτησις*, quasi coarticulatione dixeris, solius motus quantitate a dearticulatione discrimen recipiens. Ceterum utranque articulationis speciem Natura non simplici compositionis genere nexuit, quemadmodum etiam neque omnibus articulis par motus attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudq; latus adducuntur, & abducuntur, ac demum in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus ostendunt. quippe brachium pectori adducis, & retrorsum ad dorsum agis, dein sursum ad caput moues, deorsumq; ad illa fers: ac demum circumagis quoq; quum pollice in mentem fixo, reliquis digitis circulū quam potes maxime moliris. Ita & femur antrosum retrorsumq; & intorsum ad aliud femur, & extorsum ab alio ducis, & circumuertis pariter, quum calce in terram firmato digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumuersionis motum subaudire conuenit, non autem quum brachium modo antrosum, modo sursum, modo retrorsum, modo deorsum, succedentibus motibus ueluti in circulū moues. quod in uilibus musculorum explicandis diffusius persequemur. Alij articuli duntaxat flectuntur & extenduntur, atq; in latera mouentur, omnis motus circumuersionis expertes, ut prima digitorum internodia, & ipsum brachiale quā cubito iungitur. Alij uero flectuntur & extenduntur, simulq; circumuertuntur, nullum interim in latera motum sibi uendicantes. Vt radius simul cum ulna ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam ad humerum circumuertitur, seu in prouum supinumq; agitur. Alij solum flectuntur & extenduntur, ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & secunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circumuertuntur, ut prima ceruicis uertebra supra secundam, uelut ad axem cum uniuerso capite circūuoluitur: & radius supra ulnam non nisi in prouum supinumq; circumuersionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non simili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuersa quoque compositionis specie eosdem compingi. Ac species haec seu forma est tripartita, a uetustissimis Graecorum qui filios dissectionis rationem docebant, triplici uoce donata, *διαρθρωσις* uidelicet, *ἀρθρωσις* & *συνάρτησις*. quanquam fortassis haec nomina a Diocle, & illis qui primum ressecandi rationem commentariis tradidere, postmodum fuerint confusa. *διαρθρωσις* itaque articulationis speciem notabat, in qua excipientis ossis cauum sinus ue altus, & acetabuli modo exculptus est. Caput autem quod illi inarticulatur extuberans, adde & sinum in hac articulationis differentia similiter ac caput esse simplicem, unicum scilicet sinum & unum caput, perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis osse, & in humeri cum scapula, & postbrachialis pedijq; ossium cum primis digitorum ossibus fieri conspiciamus. Commemorati modo articuli manifestis pluribusq; motibus donantur. Femur namque & brachium, cuius os humerum dicimus, flectuntur, extenduntur, ad latera ducuntur & circumuertuntur. Prima autem digitorum ossa non circūuertuntur, quod cum musculorum ratione & ossium quae selemo comparantur, tum etiam articuli constructionis gratia accidere audies. Huiusmodi etiam articulatione brachiale radio iungitur, quod flectitur & extenditur, & in latera agitur. Radius quoque humero *συνάρτησις* committitur, quare etiā pluribus motibus donatur. flectitur enim & extenditur simul cum ulna, & deinde circumuertitur, adeo ut Naturam *συνάρτησις* in simplicibus articulis, qui continua & non intercepta cartilaginis incrustatione, ut sic dicam, perficiuntur, confinxisse cōster, quoties ipsi pluribus motibus idem os moueri uisum fuit, in illis motibus quam

ἀρθρωσις
Articulus.
Euidenter mo-
tus.

συνάρτησις.
Lib. de Articu-
cul. ossis iungu-
lis docens iun-
cturam.

Motus obui-
us.

συνάρτησις.
Coarticula-
tio.
Articulos om-
nes non huius-
modi motibus.

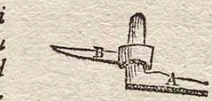
Tres articu-
lorum formae.

συνάρτησις.

Quādo in sim-
plici articulo
Naturae enar-
throsin motu
atur.

B simpli

simplicissimo minimeq; gemino utens ossium connexu.^a Tali uero caput ossi cymbam referen-
ti hac articulationis specie iungitur, ut etiam quaedam brachialis^b ossa inuicem articulari suo lo-
co docebimus, non minus quam secundae, tertiae, quartae & quintae costarum cartilagine hac
articulationis specie pectoris ossi coarctantur. In praesentia enim abunde est, commissurarum
differentias naturasq; enarrare, & in illis scopum Coditoris recensere, quibusdam tantum ad-
ditis exemplis, qualia haec posteriora in obscuris motibus censerique uent. Omnes enim articu-
los semper enumerare, & si promptissimum mihi quidem esset, illi tamen Anatomes tyronem
nondum explicatis ossibus remorarentur, ac negotij difficultate a pulcherrima Dei operum
inquisitione absterrent. *Aggredior* itaq; articuli species est, quae cauum sinumq; leuiter & su-
perficietenus exsculptum, & caput ossis depressum adipiscitur, & ueluti planarum superficie-
rum connexu fit, & quemadmodum in enarthrosi quis sinus caputq; sit indicare leuis est ne-
gotij, ita e diuerso in arthro dia utraque adeo obscura sunt, ut ignores cui nam ossi sinus aut ca-
pitis nomen opportunè debeas adscribere, perinde ac si duas superficies planas inuicem incum-
bere fingeres. Hac specie committuntur tria interiora tarsi ossa cymbam referenti ossi, & pe-
dij ossa tarsi ossibus, nonnullaq; brachialis ossa postbrachialis ossibus, dein quartum brachialis
os quod rectum uocabitur, tertio brachialis ossi, & clauicula summo humero. Atq; in his com-
missuris adeo obscuri sunt motus, ut perquam arduè sentiri possint. Quasi Natura hanc articu-
lationis speciem in simplici articulo tentaret, ubi uix tantillum os moueri statuit. Nullibi enim
simplicem eandemq; ueram arthro diam reperi, ubi manifestus sit motus: quemadmodum for-
te duplicem obseruabis manifesto motu praeditam, sed illo ferè unico & simplici. Prima nan-
que ceruicis uerebra nullo motu alio, quam liquido circumactu super secundam moueri pro-
babitur, & duobus interim locis prima hominis uerebra secundae per arthro diam iungitur,
utrinque scilicet ad secundae uerebrae dentis latera, & dens ipse quodammodo arthro dia pri-
mae uerebrae committitur. Quamquam in his ueretrarum nexibus sinus capitaq; adhuc ma-
nifestiora sint, quam in simplicibus, quas antea enumerauimus, arthro dijs. Ad haec, eiusmodi
quoque arthro diam obseruabis in reliquis etiā ceruicis ueretris, & thoracis quoq; omnibus,
ad eam usq; quam ab incumbēte ipsi uerebra & ab ipsi subiecta suscipi exponā. Nam earū uer-
tebrarum connexus, qui ad radicem spinæ seu posterioris ueretrarum processus consistunt,
ita committuntur, ut subingredientes unius uerebrae partes leuissimè protuberent, & partes
aliā ueretrā admittētes, superficietenus tantum sinuentur. Quamuis in his ueretris præ-
ter flexionem & extensionem, etiam aliquis in latera motus obseruetur. Atque ita si eiusmodi
duplicem ueretrarum ad se inuicem articulationem arthro diam esse dixerimus, hanc non ex-
actè simplicis motus gratia perpetuò fieri etiam fatebimur. *τιγλυμος*, quæ tertia articuli spe-
cies censeatur, manifestis sinibus capitibusq; perficitur, sed nequaquam simplicibus. Fit enim
ginglymos, quoties mutuo ingressu ossa inuicem iunguntur: ita ut unus gibba, alterius ossis
caua subintrent: & rursus unius ossis sinus alterius gibba admitant, perinde ac si digitos mu-
tuis ingressibus committas, aut ostiorum cardinibus hanc articuli speciem
conferas, in quibus ferrum parieti infixum illud quod ostio committitur ex-
cipiat, ipsiq; etiam ostij ferro parietis ferrum subintret. Ab hac enim imagi-
ne praesens articulationis species nomen inuenit.^b Haec in genu occurrit,
tibiae enim os duobus donatur sinibus, in quorum medio tuberculū pro-
minet: femoris autem inferior pars duo exigit capita, tibiae ossis sinus ingre-

dientia, dein in capitum medio sinus uisitur, tibiae ossis tuber suscipiens.^a Eadem ratio in secun-
dis & tertijs quatuor manus ac pedis digitorum articulis seruatur, & in tertio manus pollicis
internodio, & in secundo pollicis pedis. Superius enim horum articulorum os duo obtinet ca-
pita, in quorum medio sinus consistit: inferius uero, ac (ut sic dicam) ungui uicinius os, duobus
donatur sinibus, tubere quodam diremptis. Ad hec, humeri cum ulna articulus ginglymo ele-
gantissimè perficitur. Vlna enim sinus humeri tubercula excipit, & rursus ulnae tubera hume-
ri sinus mirificè subeunt. Atque in dictis iam ossibus ginglymos in uno cōtinuoq; fit articulo,
qui solam extensionem & flexionem nanciscitur, nullo interim alio motu praeditus, non aliter
quam si hac articuli formarum Opifex utendum duxisset, quoties articulum duntaxat flecti
extendiq; aut alio simplici tantum motu agi oportuit. Huc quoque (quantum coniectura
assequi ualeo) ueteres Graeci reposituerunt ossa inuicem distinctis remotisq; articulationibus
commissa, quae simplici motui praeficiuntur, idq; tunc potissimum, dum illae articulationes
inter se in susceptione variant.^a Radius nanque ulnae duplici articulo committitur, & eius be-
neficio tantum simplici motu, qui in supinum prouincit fit, pollet. Iuxta humerum enim ulna
in sinum sibi exsculptum radij admittit capitulū, & iuxta brachiale radij sinus ulnae capitulum
excipit.

Quando Na-
tura gingly-
mos formauit.
Quibus modis
duplices arti-
culi forman-
tur.

Hic A ferru
seu cardinem
notat, parieti
infixum. B au-
tē, ferru quod
ostio seu fene-
strae nequitur.

excipit. Idem in calcis & tali cōnexu (ut & ginglymos obscurum motū edentes aliquot recen-
seam) obseruatur.^a In posteriori enim sede talis calcis tuber assumit, in anteriori uero calcis
sinui caput tali inarticulatur, adeo ut merissimè & hic quoque mutuis ingressibus ossa articu-
lari dicantur. Pariter huc quoque ueteres retulisse uidentur duplices articulationes, etiam si mu-
tuo eodemq; uario non fierent ingressu, sed simili utrinque modo, ut capitis ad primam uerte-
bram connexus censerique posset.^b Duobus enim inuicem distantibus primae uerebrae sinibus,
duo occipitij ossis capita ueluti enarthrosi articulantur, neque quicquam dextri lateris articu-
latio a sinistri, specie formaue discrepat. Sic quoque & aliae uerebrae inter se coarctantur.
Nam inferior seu subiecta superiori seu superpositae duplici articulo cōmittitur, illis nimirum
articulis qui ad spinæ seu posterioris ueretrarum processus radicem haberi dicuntur. Non
enim de ueretrarum nexu, quem suis corporibus moluntur, in praesenti loquor: quum is,
quantum ad propositum spectat, uariis sit. quemadmodum etiam uerebrae supra duo decimam
thoracis consistentes, quod ad articuli formam attinet, posterioribus articulis arthro dia mu-
tuo iunguntur: quae uero duodecimae subiacent, quodammodo enarthrosi. Verum si huius-
modi ueretrarum nexu, quia duplices (unus utrinque nimirum ad latus) sint, sub ginglymo
complecteremur, etiam aliquot huius generis articulationes non simplici tantum motu dona-
tas fateremur, quum uerebrae praeter extensionem & flexionem, in latera quoque nonnihil
agantur. At non arbitror ueteres illos Anatomicorum praecipuos, ueretras ideo ginglymo
articulati dixisse, quod prima ceruicis & duodecima plerumque thoracis ueretrarum dunta-
taxat exceptis, semper una uerebra superiori parte suscipiatur ab alia, & inferiori parte inferio-
rem suscipiat: aut contra, superiori parte aliam suscipiat, inferiori autem suscipiatur. Quamuis
id Galenus satis innuat, hac ratione ginglymon fieri autumans: & forte non animaduertens, si
uerum assereret, tunc oportere tria ossa ad articulationem concurrere, primum scilicet os uer-
tebram, quae superiori sua sede exciperetur: & secundum ueretrā, quae superiorem hanc se-
dem exciperet: & tertium ueretrā, quae a mediae seu primae uerebrae inferiori sede suscipe-
retur. Vt enim una suscipiat, eademq; suscipiatur, praeter illam, & susipientem & susceptam
quoque concurrere necessum esset. Atque hac etiam ratione ad plurima ossa ginglymos refe-
rendus esset, ad ea nimirum quae ima sui parte aliud os subirent, & superiore aliud admitteret:
aut ex aduerso, in superiori sede aliud ingrederentur, inferiori autem aliud exciperent, nullo ar-
ticulationis formae habito respectu. Et huius generis censerentur prima digitorum ossa, quae
superiori sede per enarthrosin postbrachialis ossibus iunguntur, & ima parte subsequens os-
sis digiti sinus subeunt. Verum de digitorum ueretrarumq; connexibus suo loco cumulatim
pertractaturus, nunc commissuras nullum prorsus motum ostendentes exequar, si prius ad-
monuero, nullum hactenus dictorum ossium contextum fieri, nisi sinibus & capitibus seu su-
perficiibus leui lubricaq; cartilagine incrustatis, si modo ueretrarum corporum ad inuicem,
& sacri ossis cum duobus ipsi coarctatis ossibus connexum secluseris, in quo cartilagineum li-
gamentum priuatim interuenire posterius audies. Quae uero iam narrabuntur commissurae
omni prorsus motu destitutae, laui lubricoq; contactu neuiquam fiunt. Atque harum pri-
ma γυμνωσις dicitur, estq; cum instar clauis ossi infigitur: quae dentes ad unum omnes maxil-
larum praeseptis tanquam clauis adeo impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur.
Ceterum ueteres interdum instar clauis connexum, etiam ad articulum, sed alia ratione contu-
lerunt, quum ossa inuicem alterius ossis beneficio tanquam clauis cuiusdā interuentu coarctari
dicerent. quemadmodum Aristoteles innuit, quum duo ossa caua in medio clauum habere scri-
bit, tibia & calcis os sinus obtinere, & talem suis tuberibus eos sinus clauis ita subire arbi-
tratus, ac si duo asseres eodem spiculo committerentur. Verum trigesimo tertio Capite tali na-
tura tradetur, cuius connexus ad tibia & calcem ginglymo, & in hominibus & in quadrupe-
dibus articulatur. Homines enim talo non destituuntur, quamuis is a folipedū ac bisulcorū ta-
lo forma (non autem situ) discrepet. Nam tibiae omnibus subijcitur, & calci, aut quod calcis ui-
cem gerit ossi articulatur. Femoris enim os tam in auiibus quam in equis & porcis, & reliquis
quadrupedibus, Aristotelem, & in tertio de Usu partium Galenum lufit, quod in illis aequè ac in
hominibus femur uisui obuium non sit: ut modò in suum locum asseruem, quae in libro de Cō-
muni animalium gressu Aristoteles, ob ignoratum ipsi in quadrupedibus & auiibus femoris
os, & brachij os, parum rectè posteris tradidit. Sutura, quam *σφαλω* Graeci appellant, compo-
sitio quaedam est, ad consuturam rerum similitudinem. Hanc nonnulli quū explicare student,
ferratam compagem structuramq; alij in unguem commissuram esse definiunt. Sed illi nobis
in memoriam reuocant, mutuum ferrarum contrario occurfu ingressum, quo dentatae alterius
ferrae partes in alterius sinus subeunt. Hi uero quae in unguem committi dicuntur, quū gibbae
B 2 uideli-

Libro de Ossi-
bus, et 3 libro
Cōmentario-
rum in Hippo-
cratis lib. de Ar-
ticulis.

γυμνωσις.

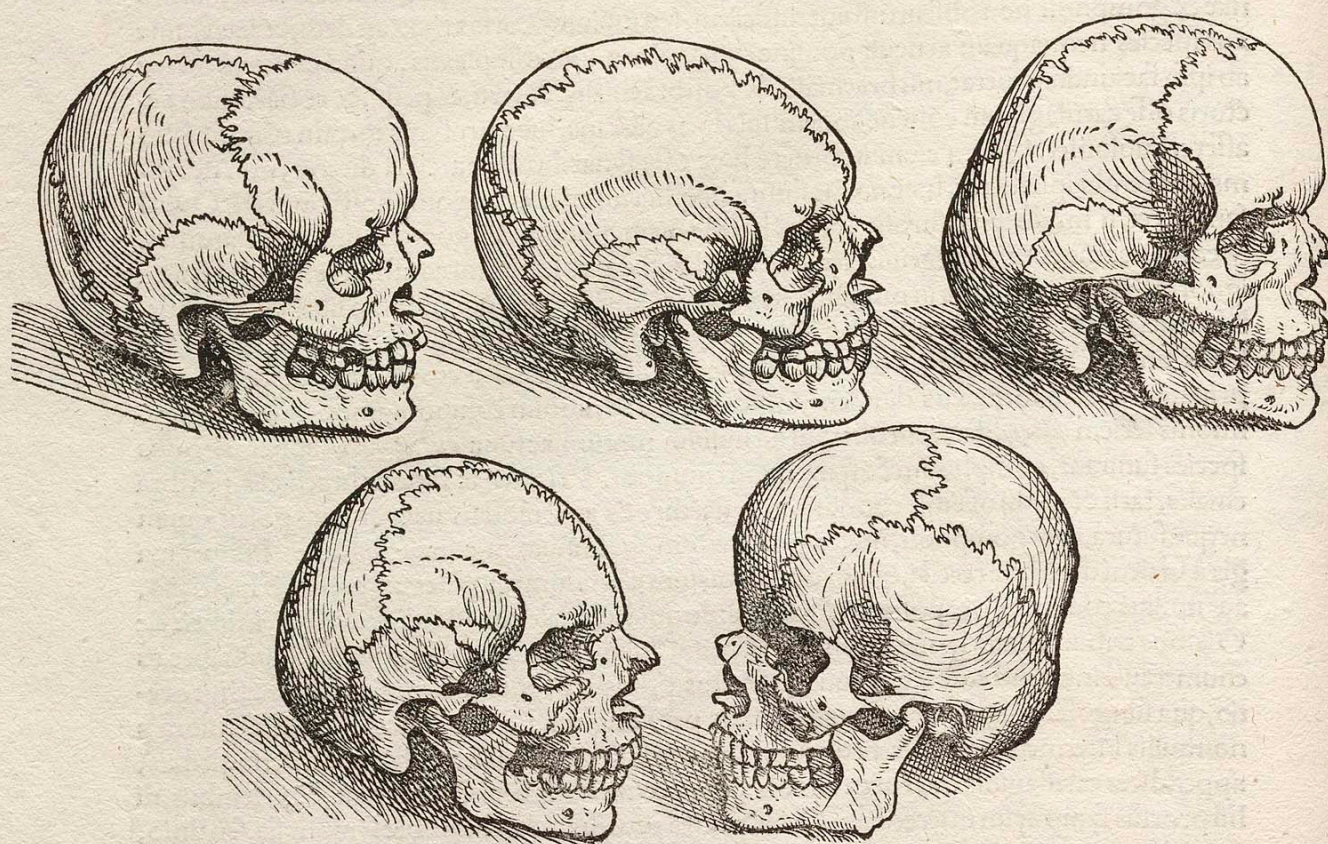
Capit. 9 libri
2 de Partibus
animalium.

σφαλω,
Sutura.

PRIMA FIGV-
RA V. CAPITIS.

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

Caput oculo-
rum gratia for-
matum.
Li. 7 de Vsu
partium.

Qui Natura
oculos munie-
rit.

Cerebrū ocu-
lorū gratia in
capite locari.
et dem cerebri
nomine reli-
quos sensus.

HUMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, scarabeo-
rum, & quorundam quæ capite destituuntur animalium oculos manife-
sto commonstrare, Galenus docuit. His siquidem oculi super processus
prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, natus, & aures in
pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestantur ho-
stium incurfus latronumque speculatores, qui muros, montes & altas tur-
res eodem usu ascendunt, quo nautæ nauium antemnas, terram ocyus,
quàm qui subsunt in naui, conspiciunt. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura
cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tuto reponi, quod illi duriores
erant futuri, & tunica extrorsum obduci poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata,
simul durissima & testacea esset. Homini uero propter corporis substantiam, & mollem te-
nuemque qua oculi inuestiuntur membranam, totos oculos necessariò molles habituro, hi præ-
longis processibus citra periculum apponi nequiverunt. Quando itaque in imo hominis ocu-
los locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero cervicibus eos adnectere haud-
quaquam decebat: & quum Natura nec oculorum usum prohiberi, neque eorundem securita-
tem uitari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantem. Superius
enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uero præter palpebras, malæ etiam & ge-
næ oculos tutantur. Internis autem partibus natus muri instar oculis interiectus est, exterius
deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, adeò ut excelsis & extu-
berantibus undique partibus oculi sepiantur, utiliterque ueluti in sinuosa ualle latitent. Cate-
rum horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minimè est: quamuis etiam
illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hic quoque alias componi par-
tes, quarum fabrica capitis nomen meretur: Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus,
gustus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quod ille sit sensus instrumentum:
molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa
ab

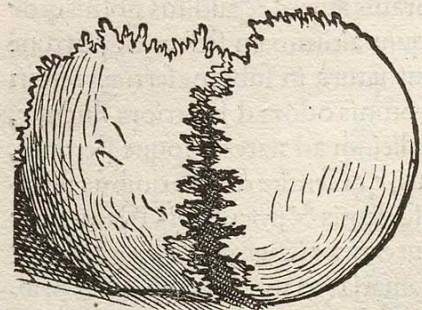
ab incidenti extrorsum sensibili pati, ut sensus fieret, magnoperè conducit. Quando itaque
oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent promptè di-
uulsa frangerentur, offendereturque cerebrum iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita se
habentibus, quod à principio de capitis structura ratione inquirebatur, iam inuenimus. Col-
ligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum causa, odoratus autem & auditus gustusque or-
gana propter cerebrum. Quamquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportunè
fortiantur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui natura in sublime fertur, rectè in
altis corporum partibus locata sunt. Item nares, eo quod omnis odor ad superiora ducitur,
merito sursum sunt: & quod magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet,
non sine causa uicinitatem oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uesci-
mur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter
patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter uisus est, ut omnes ictus, omnesque nimios &
frigoris & caloris appulsus sentire possimus. Cæterum caluaria (ut modò temporales præ-
teream musculos, & capitis super colli uertebrae connexum, & rotundam figuram iniurijs
pertinaciter repellendis omnium aptissimam) cerebrum, cuius debet esse receptaculum & pro-
pugnaculum, figuram non iniuria mutuatur, nimirum sphaeræ utrinque leuiter in anteriora
depressa. Quum enim cerebro cerebellum posteriori in parte subijciatur, & dorsalis medulla
illac è capite procidat, priori uero cerebri sede processus ad oculos & ad odoratus organo-
rum sedes pullulent, non ineptè cerebrum prælongam sphaeram refert. Atque ob hanc etiam
causam caluaria, quæ secundum naturam se habet, ad oblongæ sphaeræ imaginem potissi-
mum extruitur, priorem posterioremque partem obtinens prominentiorem, ac magis proce-
ram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales censentur: quemadmo-
dum ea in qua anterior eminentia à syncope frontis uel elatiori sede producta perit, posterior
autem quæ occipitis est reueratur. Item quæ huic planè contraria uisitur, ac posteriorem, oc-
cipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde tertia, naturali adhuc ma-
gis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior scilicet quæ in fronte, & posterior quæ
in occipite consistunt, abolentur, & caput ad amussim rotundum ac instar exactæ sphaeræ
obseruatur. Ista figura Thersites ab Homero fuisse traditur, hanc enim ab ipso quædam appel-
lari, nonnulli asserunt: quamquam plerisque omnes acuminatas capitis figuras eo nomi-
ne, & ἰσηκεφαλον, nuncupare libuerit. Quarta species non naturalis figuræ ab Hippocrate
quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem insignius, quàm in anteriori
posteriorique sede prominet. Ac hæc naturali capitis figuræ omni ex parte dissimilis est, haud
secus quàm si ad alteram aurem in naturali figurâ faciem, ad alteram uero posteriorem cer-
uicis sedem fingeres. Verum Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum na-
tura consistere posse affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, &
admodum amens hac figura hodie conspicitur. Imò apud Bononienses mendicus obam-
bulat, cui caput quadratum, sed latius paulò quàm longius contigit. Præterea Genuæ pu-
ellus à mendica ostiatim circumfertur, & in nobilissima Belgarum Brabantia ab histrioni-
bus fuit propositus, cuius caput citra omne mendacium duobus uirorum capitibus gran-
dus est, & in utrumque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam
in egregiè prudentibus interdum conspiciamus. licet tales caluariæ nobis in cimiterijs nimis
quàm rarò se offerant: uti profectò subinde occurrerent, si Alpium, quæ Stiriam spectant,
accolarum cimiteria scrutaremur: quum illos homines non modò dictis capitis figuris, sed
longè etiam magis differentibus, pluribusque deformes esse, non semel mihi retulerit Natu-
ræ operum studiosissimus, ac in primis generosus iuuenis, CHRISTOPHORVS
PFLVG SALISBURGENSIS, multiplici linguarum peritia, uariâque cum alia-
rum artium, tum uero potissimum Iuris Ciuilis cognitione ornatus: qui nuper sui longè
præstantissimi animi egregium specimen edidit, quando Louanienſis Gymna-
sij studiosorum præfectus, tam alacriter ac repentè Louanium
grandi obsidione secundò liberauit.

Naturalis ca-
pitis figura.

Prima nō na-
turalis capitis
figura.
Secunda.
Tertia.

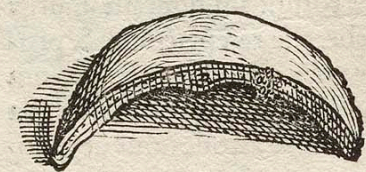
Quarta.

Lib. 9. de V.
super partium.
Varie capitis
figura.

PRIMA SEXTI CAPITIS

FIGURA, QVAE DVAS VERTICIS ossium portiones inuicem nonnihil seunctas commonstrat, ut commodius artificiosissima sutura fabrica oculis subijceretur.

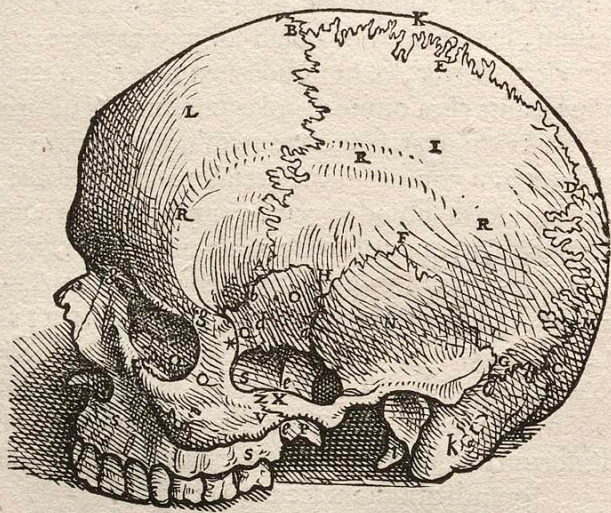
SECUNDA FIGVRA:

HÆC OSTENDIT CALVARIÆ portionem à reliquo capite serra diuisam, ut ossis appareret constructio duabus densis solidisq; squamis seu laminis et os notatis efformata, in quarum medio fistulosa seu fungosa ossis consistit substantia et indicata.

Ceterum huiusmodi squamæ uulgo capitis tabulæ uocantur, ac superior quidem exteriorue squama et notata, prima appellatur tabula, interior uero, quæ duræ cerebri inuestienti membrana est proxima, et os insignitur, secundæ tabulæ loco habetur, et quidam hanc diploë quoque uocant. Neque desunt interim qui fungosam fistulosamq; ossis substantiam et indicatam, unius etiam tabulæ uice recensent, hanc mediam seu secundam appellant, hæcque ratione tres caluariæ tabulæ constituentes, quæ crassitie duritiæq; in omnibus hominibus neutiquam pares cernuntur.

TERTIA SEXTI CAPITIS

FIGVRA.

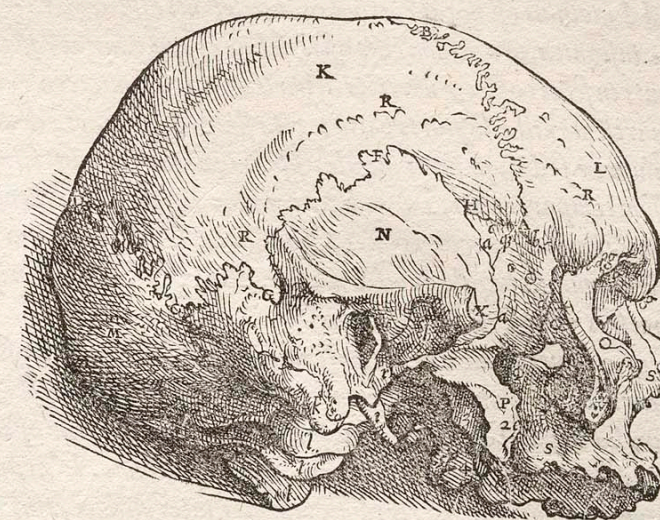

TERTIA figura integrâ caluariam capitis naturalis figuræ (quæ oblongam sphaeram utrinque leuiter in anteriora compressam refert) absque inferiori maxilla in sinistro latere depictam exhibet, suturas in externa capitis sede spectandas pulchrè proponens.

QVAR

QVARTA SEXTI CAPITIS

FIGVRA.

HÆC figura caluariâ sinistro lateri magis incumbente exprimit, ut et basis caluariæ in conspectu nonnihil ueniret. Aliquot suturarum causa, ab hac figura os iugale serra ademinus. Cuiusmodi uero illæ sint, ex subsequenti characterum indice, ac ex huius et succedenti aliquot Capitum contextu, promptè intelliges. Præsens namq; figura maxillæ superioris ossibus cognoscendis, quibusdamq; ossium foraminibus ostendendis, etiam pulchrè subseruit.

CHARACTERVM TERTIÆ ET QVARTÆ

FIGVRARVM INDEX.

PRÆSENS characterum index tertiae ac quartæ figuræ communis erit, quod scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur, et si casu quis aut tertiam, aut quartam figuram duntaxat peculiaris occurrat, illi pro figuræ ratione, aut hanc notam 3, aut istam 4, in indicis contextu subijciam.

A, B Coronalis anteriorue sutura earum quæ transversim ducuntur. Ceterum B et A in tertia medium notant coronalis suturæ, in sinistro latere consistens, dextrum autem ipsius latus, quartæ figura exprimitur.

C, D Posterior sutura transversarum, quæ A Græcorum maiuscula literæ assimilatur. In tertia huius suturæ sinistra pars conspicitur, in quarta uero dextra. Porro tertia figurarum integrâ ossium compagem experimentum, huius suturæ totam sedem ad B commonstrat, quæ ueræ suturæ persimilis est. Quippe de ipsius additamentis per capitis basim perreptantibus, atque in quinta et sexta iam subsequentibus figuris, delineandis, alia est ratio.

E 3 Sutura à medio suturæ A referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.

F Squamosa cōglutinatio, ac in tertia quidē figura uidetur sinistra, in quarta autē dextra. Dein G. in ambabus à C ad G interuallum cōglutinationis notatur, à sutura A simili ad ueram cōglutinationem squamæ formem pertingens, quod non mutuo incumbentium squamarum, sed ueræ suturæ constructionem ostendit. Quod uero à G ad H per F porrigitur, squamæ formis est cōglutinatio, uerticis ossi et temporis ossi communis. Ab H autem ad A indicatur glutinatio squamæ formis, ossi uerticis et frontis ossi communis.

I 3 Sinistrum uerticis os.

K Dextrum uerticis os.

L Frontis os, quod unicum est.

M Occipitis os, similiter unum.

N Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.

O Os cuneiforme à dissectionis professoribus assimilatum, quod succinctiori nomine sæpius cuneiforme.

P. (uoces duntaxat sectantium uenia) appellamus. Hoc unicum est, et cōiugis expertus. Verum P priuatim notat huius ossis processum, quos uestertilionum alis cōparabimus. Hi utrinque duo sunt, in 2, 3, 4, quarta figura conspicui et præter P, etiā numeris his 2, 3, 4, et 5 notati, quos quinta huius capituli figura accuratius proponet.

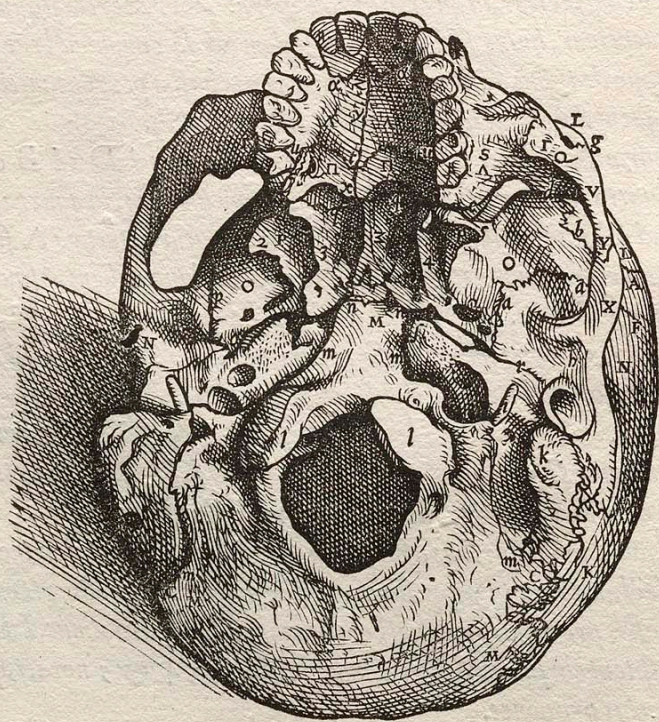
QQQ

- QQQ Hoc os maxillae superioris osium primum erit, hic aliquot Q insignitum, ne forte sedem Q quod d' uicinius est notatū, aliud os a praesenti esse arbitraveris. Linea inter duo Q consistens, ac * insignita, processum eius ossis delineat, qui cavitatē in tempore exculpit ualde augeat.
- R R R Lenis in frontis osse & uerticis asperitas, a qua semicirculi ritu temporalis musculus pronascitur.
- SS Quartū maxillae superioris os: in tertia sinistrū, in quarta dextrū notatur. T incuria elapsū est.
- V, X 3 Calvariae sedes, quam os iugale appellamus, ac sequenti Capite describemus. V hic notat processum temporis ossis, N indicati, ad iugalis ossis constitutionē eductum. X uero, processum primi maxillae superioris ossis, Q insigniti. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus neccens, quibus iugale os efformatur. Porro V & X in quarta figura notant sedes, a quibus processus illos ferra rescuimus.
- a a Suturae cuneiforme os circumscriptis interuallum illi ossi ac temporis ossi commune.
- b Suturae cuneiforme os circumscriptis interuallum ipsi & frontis ossi commune.
- c 4 Pars haec cuneiformis ossis interdum peculiare uidetur osiculum, squamae modo tenue, & linea a cuneiformi osse diremptum, quam q̄ indicauimus. Verum haec non ita crebro se offert.
- e Suturae os cuneiforme circumscriptis interuallum, ipsi & maximo superioris maxillae ossi paulo ante S insignito commune.
- ff 4 In quarta figura f conspicis, praesenti Capiti nihil seruens: notatur enim sutura ossi Q indicati, & ossi S notati communis, quam cum reliquis maxillae superioris suturis persequar. Hic enim obiter eius memini, quod huius uidendi gratia in quarta figura os iugale excuerim.
- g g Sutura, frontis os a cuneiformi & maxilla superiori dirimens.
- b 4 Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Temporis ossis processus, scriptorij stili modo prominens.
- k Mammillaris processus, e temporis osse productus. Quarta figura utriusq; processum k notat.
- ll 4 Capita occipitij ossis, quae primae cervicis uertebrae sinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorsalis medullae causa caelatum. V erū ut praesenti Capite ossiū foramina enarrare non instituiamus, sic neque eadem hic characteribus insignienda duximus. Quamuis priuatim in quarta figura Φ ponatur, ad quod a duodecimo Capite foraminibus dicando remittēris.

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

BASIM CAPITIS ABSQVE INFERIORI MAXILLA

AD AMVSSIM REPRESENTANS.

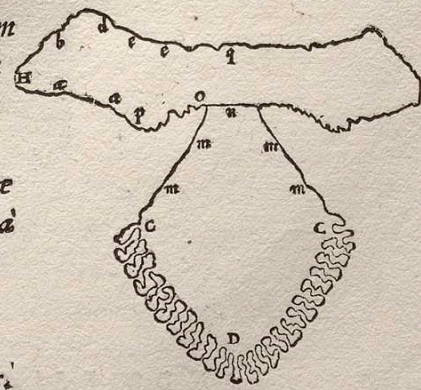

INDEX

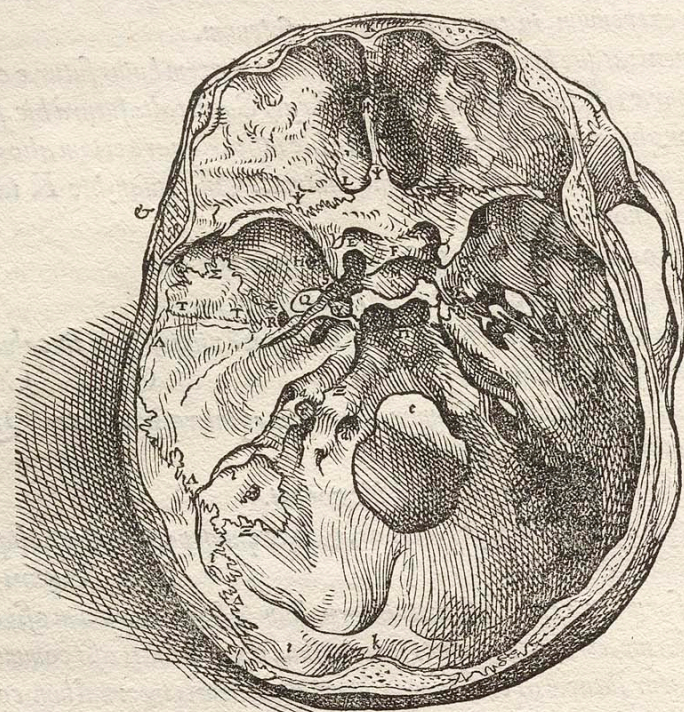
DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
CHARACTERVM QVINTAE FIGVRAE INDEX.

QVINTAE figurae multos characteres tertiae & quartae figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

- A Coronalis suturae extremum, in temporis cauo conspicuum.
- C C Suturae exprimens: atque hi characteres inferiorem partem huius suturae crurum notant, ubi haec non amplius suturae effigiem accurate demonstrat. Sagittalis sutura hic se nusquam offert.
- F Squamiformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiae & quartae figurarum, ipsi non accommodauimus. Quamquam hic K idem, quod in tertia & quarta indicabat, notare possit.
- K Verticis sinistrum os, uerum modica ipsius conspicitur portio.
- L Frontis os, cuius etiam modica pars hic oculis subijcitur.
- M M M Occipitij maximā ossis partē hic cernere licet, totā nimirū quae in calvariae basi consistit.
- N N Vtriusq; unum temporis os notatur.
- O O Cuneiforme os.
- P P Processus cuneiformis ossis uespertilionum alarum imagini respondentēs. Qui numero quatuor 2, 3, 4, 5 sunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.
- Q F Primum maxillae superioris os, quod & F hic notauit.
- S A Maximum quartū uel maxillae superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot A indicatur.
- V X Os iugale.
- Y Sutura ossis iugalis.
- a a Suturae os cuneiforme, circumscriptis interuallum ipsi & temporis ossi commune.
- b Suturae os cuneiforme, circumscriptis interuallum illi ac frontis ossi commune.
- d Hac sede occultatur suturae os cuneiforme, circumscriptis interuallum commune ipsi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti, ac Q insigniti.
- e Suturae os cuneiforme, circumscriptis interuallū ipsi & quarto maxillae superioris ossi commune.
- f Haec sutura superiori maxillae peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.
- g Sutura frontis ossi & superiori maxillae communis.
- b Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Processus scriptorio stylo non ab similis.
- k Mammillaris processus.
- ll Capita occipitij ossis, quae primae cervicis uertebrae coarctantur.
- m m m His characteribus, qui quinta, ut & subsequētes, proprii sunt, notatur suturae A limitatis additamenta, per calvariae basim antrorsum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n, tendētia.
- n n Linea dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.
- o p Sutura a linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistri temporis os. V erū ab n ad o non proprie sutura est, quae admodū neq; ab anteriori m ad n, sed rima & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quam in alijs suturis harmonijsue occurrit.
- q q Suturae os cuneiforme, circumscriptis interuallum ipsi & sextis superioris maxillae ossibus
- π π notatis commune. V erū ut cuneiforme os suturis circumscribas, hanc quintā figurā & tertiā cum quarta intueri, singulariū animaduertēs characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, H, b, d, e & q procede, atq; ita utriusq; cuneiforme os suturis terminatū fingito, sed non nisi hominis calvariae inspectioni adhibita, ut quae in omnem partem promptē uertī poterit. quū interim hic tres simul tabulae inspiciedae sint, ut uel in externa calvariae sede id os circumscribas. quod quod leuius praestes, suturam A simile cum suis additamentis, & linea occipitis ossi et cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circumscribēte hic delineauit, ijsdē characteribus in hac atque in tertia, quarta & quinta undiq; adiectis.
- r In hac figura, ut et in quarta temporis ossis linea notatur, inibi suturae modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti a osse (ut sic dicam) seiungens.
- s Ossis temporis asperitas & processus, quo id transversam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.
- z Octauī capitis ossis processus, seu septum amplitudinē nariū intercedēs. Reliqui characteres ostendendis superioris maxillae ossibus priuatim conferunt.

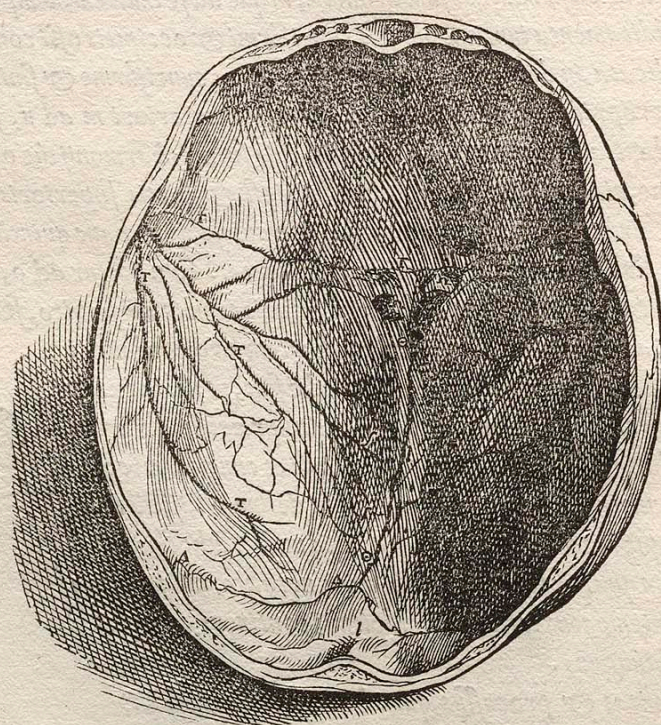

SEXTA

PRÆSENS figura interna calvariae basis sedes oculis subijctur. Hic namque calvariā delineauimus, in qua superior ipsius pars subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEPTIMI CAPITIS
FIGURA.

SEPTIMA figura reliquam internae sedis calvariae partem commonstrat, figura sexta non expressam.

CHA

DVAE proximè praecedentes figurae pluribus ornantur characteribus, uerum huc potissimum seruiunt maiusculi Graecorum, capitis ossium suturas indicantes: quae in interna calvariae sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspiciuntur, calvariae foraminibus ostendendis conducent.

II In septima figura coronalis notatur, non adeo exactam suturae compagem, atque in calvariae externa sede, exprimens.

ΔΔ Sutura Δ litteram referens, notatur in septima. Verum & in sexta Δ etiam uisitur, dictam nuper suturam notans.

ΘΘ In septima, sagittalis sutura indicatur. Sequentes modò notae ad sextam duntaxat referuntur.

ΛΛ Squamosa sinistri temporis conglutinatio.

ΞΞ Additamentum sinistri lateris suturae Δ imitantis, quod per calvariae basim contendit.

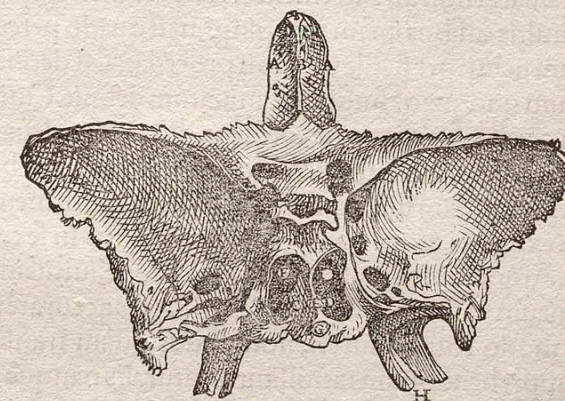
Π Linea cuneiformi ossi & occipitis ossi communis, quae duo suturae Δ imitantis latera additamentā ue iungit.

ΣΣ Sutura cuneiforme os, circumscribens interuallum commune ipsi & frontis ossi, & octauo capitis ossi, in octaua figura A, B indicando. Si itaque a Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uero ad primum Ψ, ac inde ad secundū Ψ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internae calvariae sede circumscripseris. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni sinxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os hoc loco descriptum fueris complexus.

OCTAVA SEPTIMI CAPITIS FIGURA.

QVAMVIS modò

tabularum frequentia lectori minime molestus esse uelim, eoq; potissimum nomine singula capitis ossa adhuc priuatis figuris nō exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octauo capitis ossis, quod cribri instar foraminibus peruium est, circumscriptio, non ita promptè ac ceterorum capitis ossium intelligitur, praesenti figura cuneiforme os cum octauo capitis ossi, a ceteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam calvariae superficiem cerebri sedem respicit, quod ideo maxime praestitimus, ut cauernae in cuneiformi ossi plerumq; occurrentes in cōspectu essent. Indicetur itaq; A, B, A octauo capitis os. Verum B priuatim insinuatur septum, sedes interstinguens, quae cerebri processibus parantur, qui neruorum modo a cerebroeducti, olfactus organorum loco habentur.

A, B A formi ossi plerumq; occurrentes in cōspectu essent. Indicetur itaq; A, B, A octauo capitis os. Verum B priuatim insinuatur septum, sedes interstinguens, quae cerebri processibus parantur, qui neruorum modo a cerebroeducti, olfactus organorum loco habentur.

C D Duæ praecipuae cuneiformis ossis cauernae.

E Septum indicatas modò cauernas interdiuidens.

F Alterius cauernae seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.

G Cautas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit. Reliqua foramina in hac figura passim obuia, cum ceteris calvariae foraminibus, duodecimo Capite enarrabuntur.

H Cuneiformis ossis processus uespertilionum alis similes, & hic aliqua ex parte conspiciuntur. Ceterum iam tempestiuū est Capitis contextum aggredi, haecq; omnia seriatim persequi, atq; Conditoris nostri industriam in condenda calvaria expendere. Licebit enim opinor, solis uocibus addictorum uenia, uniuersam struem tertia, quarta, quinta, sexta & septima figuris expressam, calvariae nomine complecti, utcumq; alij solam partem crinibus ornatā ita appellari uelint. Atq; ita haec moles nobis in caput & maxillā superiorem, doctrinae studio, diuiditur.

C CERE

Quale domici-
lium Natura
cerebro para-
rit.

Calvaria cur
non solido osse
constet.

CEREBRUM rationis sedem (quæ instar reginæ in altissimo corporis sita, duabus cōcupiscibilibus animis dominatur ac præest) tuto quodam munimento custodiri magnoperè expedit. Quocirca etiam prouidus rerum Opifex, non soli cuti carnosissq; partibus ut in abdomine, aut per interualla à se inuicem remotis ossibus ut in thorace, cerebri commisit custodiam, sed undique os ipsi instar galeæ circumposuit. Verùm quum ca put tectum quoddam domus calidæ referat, fumida uaporosaq; subie-
starum partium recrementa, quæcunque sursum conscendunt, excipiens, atque huius gratia copiosiore euacuatione caput ipsum egeat, galeam cerebro inductam non omni ex parte solidam, sed^a cauernosam, futurisq; intertextam sagax rerum Parens efformauit, non quidem spongiam modo tenuibus inæqualibusq; foraminibus, uelut quibusdam cauernulis, utrinque os perforans: at utraque parte^b cauernulas, intus^c ac foris scilicet, in læuem & densam ossis squamam definere uoluit, quod illic occurruræ erant duræ cerebri membranæ, hinc autem membranæ quæ caluariam ambiens, *πρινοειδίου* nuncupatur. Si enim tota caluariæ substan-
tia seruaretur fistulosa, & cauernulæ nullo obducerentur cortice, ea substantia sua asperitate uicina raderet uulneretq;. Dein si prorsus spongiosa fistulosaq; foret, nullo donaretur ro-
bore, ac pumicis ritu fragilis atque infirma esset. Verùm uidebitur fortasse alicui, caluariæ os inter duas squamas frustra fistulosum & cauernosum esse: quum ipsius futuræ propter illa-
rum copiam & magnitudinem ab aliquo ad transpirationem iuuari nihil indigeant. Si itaque huius iudicio uniuersa caluaria simul tenuis & densa solidaq; fuisset, nihil sanè tutior hac ratione redderetur subiacentium organorum constructio. quandoquidem quæ ossa uulne-
rant, intrò promptè ob uix breuitatem penetrare possent. Si uerò caluaria sine omni cauernu-
larum specie simul crassa densaq; crearetur, homini onus haud secus præberet, quàm si obli-
gata capiti sarcina nunquam remitteretur. Reliquum igitur erat tertium, scilicet neque tenue neque densum, solidum uel, sed crassum, rarumq;, ac cauernosum caluariæ os fabricari. Ita enim neque grauaturum erat, neq; uia in cerebrum breuis ipsum percutientibus futurum. Cæ-
terùm caluaria non ad excrementorum tantum transpirationem futuris indiguit, sed conduce-
bat ex multis ossibus ipsam compingi, ut si quado percussa rumpatur, ipsius rupturæ in totam caluariam ueluti per fictile uas, non procedat, sed detineantur, & in illis sedibus cessent, in qui-
bus ipsum quoque os futuris terminatum definit. Quinetiam cerebri uentriculos, aliq; non-
nulla in cerebro corpora, ne cōcidant, distendi ac eleuari oportuit: id quod optime futurarum perficitur beneficio. Duræ siquidem membranæ cerebrum conuestientis^d fibras, unà cum ua-
forum quorundam finibus futuras transeuntes, in membranam extrinsecus caluariam succin-
gentem explicari, atque ita cerebrum cur minus in se collabatur sustinere, septimo libro osten-
demus. Atque huius potissimum usus ratione, iustissima caluariæ futurarum cernitur distribu-
tio, nimirum ut sustineret in cerebro partes accuratè subleuentur. Quod enim oblongum ce-
rebriq; modo rotundum est, non aptius quàm transuersis, & alijs secundum longitudinem ductis apprehensionibus attollitur. Naturalis nanque capitis figura primum tres futuras obti-
net: duas quidem transuersas, quarum^e altera in syncipite est, in occipitio^f altera: tertia à me-
dio posterioris, seu eius quæ in occipitio consistit, per capitis longitudinem ad medium usque anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potissimum in ea capitis parte collocantur: posteriorem à Græcæ literæ *λ* imagine, *λαμβολοειδής* nominant: tertia per uerticem capitisq; longitudinem procedens, *ισοδαία* Græcis nuncupatur, quod ue-
ru sagittæ uel instar rectæ incedit. unde etiam à uirgæ ductu *ραβδολογής* fuit appellata. Hæc in-
terdum per^g frontis mediū ad nasi usque summum non adeo insigni atque in ipso uertice com-
plexu, aut exquisita adeo futuræ compage prærept. Atque id nonnulli uiris omnibus, alijs au-
tem mulieribus peculiare esse falso contendunt: quum rarissimè in uiris, atque adhuc multo ra-
rius, aut uix unquam in mulieribus id accidere, non obiter animaduertimus. Et hoc uel inde conijcias, quod ex uiginti quæ in cimiterijs occurrunt caluarijs, uix unam, cui frontis os diui-
datur, reperias: neque ulla, etsi secus tradiderit Aristoteles, in futurarum enarratione prorsus aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uidetur differentia. Cæterùm quadrupedibus à po-
steriore futura *λ* referenti, sagittalis futura ad superciliorū usq; mediū protenditur: id quod canum caluariæ, equorū, bouum, & id genus animalium manifestè attestatur. Non enim audien-
dus est Aristoteles, qui canibus continuā, nullisq; futuris distinctam ascribit caluariā, quū com-
memoratas hæcenas futuras, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, canum caluariæ eleganter exprimant. Non desunt etiam, qui infantibus hanc futuram per medium oc-
cipitij ossis ad^h foramen usq; dorsali medullæ uiam porrigens descendere, totumq; occipitij os diuidere

Naturalis fi-
gura capitis
futura.

Coronalis fu-
tura.

λ litteram refe-
rens.

Sagittalis, &
uarius ipsius
ductus.

Frontis capi-
ta à mulierum
non perperuò
uariare.

7 Capis. lib. 3.
Histor. ani-
malium, c. 2.

de Partib. ani-
malium.

Lib. 2. cap. 7.
de Hist. ani-
malium.

a b i c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

a b i c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

a b i c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

a b i c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

a b i c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

a b i c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

a b i c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

a b i c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

diuidere asserat: quod sanè & nos quoque obseruauimus. uerùm potius ea diuisio ad *σύνφυσις* coalitumq;, quàm ad futuræ speciem referenda est. quoniam hæc cartilaginis beneficio in pue-
ris perficitur. in ætate autem prouectioribus nullum eius diuisionis rudimentum occurrit. Vn-
de etiam eiusmodi diuisionis ratio non hinc in futurarum sermone, sed in occipitij ossis descri-
ptione enarranda uenit. Quod autem Herodotus, ac præter illum plerique etiam alij in Persia caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus futuris interstinctas, ipseq; Aristoteles suo tempore
uiri caluariam absque futuris repletam tradit, neutiquam miror: quum ualde senum caluariæ nobis futurarum situm duntaxat, idq; per quàm obscure etiā referant, nulla interim futuræ ima-
gine conspicua. Neque profecto mirum est senibus futuras concreescere, siquidem illis uerte-
bras uniri cōnasci^a cernimus, & ossium quoque supercilia processusq; ita excrecere ipsis ani-
maduertimus, ut cōsuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Nam & si nunquam senum ossa à iuuenum ossibus, & puerorum rursus à iuuenum uariare cognouissem, in postrema Bono-
nienti Anatome id sanè didicissem, ubi præter quamplurima ossa, iam nati pueruli ossa, & no-
nagenarij senis, & mediæ ætatis hominum ossa in scholis sedulò à medicis candidatis adfere-
bantur, quum Galeni librum de Ossibus antè musculorū sectionem istuc enarrarem. Quando enim permulti effractis monumentis, atque ex xenodochijs conquisitis corporibus ossa ad in-
speciem sibi parabant, facile accidit ut alius in senis, alius in pueri, ac rursus alius in huius il-
liusq; ætatis hominum ossa inciderent, atque in scholas deportarent. Tun citaque (ut ad se re-
uertatur oratio) in puerulorum ossibus omnia esse læuia, disuncta, mollia, pleraque cartilagi-
nea, & processus minimum prominere, & quamplurima quæ in adultis unius ossis loco ha-
bentur, in illis ex pluribus cōstrui expendimus: quæ in singulis ossibus fracturarum, luxatio-
num, distorsionum, & plicationum gratia, sermoni addere haud grauabor. Quanti enim mo-
menti sit hæc nouisse, abunde intelligunt, tum qui ueræ medicinæ studiosi Hippocratis libros euoluerunt: tum qui appēdices in pueris ab ossibus sapius quàm articulos luxari, quotidiana experiētia didicere, ac ab ineunte ætate luxatos, aut aliter in ossibus affectos, aliquādo sectio-
ni accommodarunt. Cæterùm iam tres futuras ut frequentius in naturali capitis figura obuie
sunt recensuimus. quæ caluaria in latius cubante, litera *H*, aut potius *u* exprimunt. In capitum
autem formis à naturali structura euariantibus, futuræ ad hunc modū se habent. Vbi anterior
capitis eminētia perit, futura coronalis aboletur, seruata ea quæ *λ* exprimit, unà cum sagittali,
quæ tunc ad mediū usq; superciliorū porrigitur. At posteriori eminentia deficiente, futura *λ*
referens deperditur, manente coronali, & sagittali interim per occipitij mediū ad caluariæ usq;
basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitio innitū sinxeris, utraq; remanentium
futurarum effigies *T* literæ similis erit: quemadmodum & primæ quoque figuræ non natu-
ralis, futura *T* referunt, quum illa fronti innititur. Anteriori uerò posterioriq; eminentia si-
mul cōcidentibus, bine quæ tunc uidentur futuræ ad rectos angulos se inuicem interfecantes,
X litteram repræsentāt. Altera nanque transuersa ab unius auris regione ad alterius auris regio-
nem per mediū caput deducitur. Altera autem à^d foramine in occipitis osse dorsalis medullæ
gratia inciso, per capitis longitudinem ad summum usque nasi pertingit, illius ritu quam sagit-
talem uulgò dicimus. Hæc siquidem semper in tribus prioribus capitis figuris à naturali disse-
rentibus seruatur. Reliquæ autem duæ cum totius capitis figura uariè intercidunt. Quinta ca-
pitis figura, ut prorsus naturali est contraria, sic quoque omnino pugnantibus cum ipsa futuris
exigit. Transuersæ enim seu coronalis, & illa quæ *λ* refert, secundum capitis procedunt lon-
gitudinem, recta interim seu sagittali transuersim lata. Verùm nunc & ad reliquas capitis
commisuras sermonem dirigamus. Suntq; primum duæ à sagittali futura quodāmodo æquæ
distantes lineæ, per capitis longitudinem una utrinque supra aures porrectæ. His^e principium
ab humillima futuræ *λ* imitantis sede pendet, quæ hæc propter occipitij inferiora uix amplius
futuræ effigiem egregiè refert. Hinc nonnihil præfentes lineæ rectæ quodāmodo feruntur,
& h^e mox sursum ascendentes, instar semicirculi quodāmodo ad coronalis futuræ terminum
perrepunt. Hæc maxima ex parte constant duobus ossibus mutuo sibi incumbētib; conne-
xisq; non per futuram quidem, sed paulatim^f uerticis os descendens, instar squamæ attenua-
tur, atque in^g os infra ab auribus ascendēs, similiterq; in squamam attenuatam subintrat: utriq;
ossibus quæ inuicem compinguntur, asperitatem quandam mutuam nanciscētib; Vnde
etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expendunt,
futurarum nomine eas dignatus est, sed à squamæ similitudine dissectionū periti eas *λεπτολόγηται*
hoc est squamosas cōglutinationes appellarunt. Non enim propter falsa quo-
rundam dogmata arbitrandum est, has cōglutinationes minus quàm tres futuras prius enar-
ratas, in caluariæ amplitudine quæ cerebrum reponitur apparere, ob idq; futurarum nomine

Senum, iuue-
num, & puero-
rum ossa inui-
cem uariare.

Non naturalis
hum capitis fi-
gurarum su-
tura.

Squamosæ
temporum
cōmissuræ.

Suturas capi-
tis etiam in in-
terna calua-
ria sedē con-
spici.

neutiquam donari.^a Harum enim effigies in caluarie amplitudine perinde ac futurarum conspicitur, quæ non æquæ futuræ speciem in interna caluarie superficie expriment: sed quia minus implicatur, idque potissimum coronalis, magis ad lineæ harmoniæ uel figuram accedunt. Præsentem squamosæ cōglutinationes non toto ipsorum ductu instar mutuo incumbentium squamarum committuntur. Quæ enim primum à futura^a imitante procedunt, notabili intervallo foris & intus in caluarie amplitudine speciem futuræ adipiscuntur. Præterea harum cōglutinationum portio, quæ coronali futuræ proxima existit, etiam uerticis ossi, & ossi quod cuneo assimilabimus, communis censenda est. Quod uero hæc commissuræ, quemadmodum dictæ capitis futuræ omni ex parte serrata compage, aut in unguem connexu non extruantur, hinc præcipue fieri credimus, quod raram & fistulosam cauernosamque oportebat fieri totam caluarie partem, quanta à uertice & ex lateribus crassæ cerebri membranæ circumponitur. reliquam autem solidam ac duram, idque in primis temporum ossa, ob cauitatem temporali musculo exculptam tenuia, & sonorum forte etiam gratia (quum in illis auditus organum consistat) omnium corporis ossium facile durissima. Hac itaque occasione ossium fines in squamam attenuantur, uerticis quidem ossis intus locato, ut propinquet ac occurrat longiori spacio duræ membranæ: alio autem ab auribus ascendente, uelut aliquo propugnaculo ipsi uerticis ossi facto. Ad hæc, uerticis ossa duris ac densis temporum ossibus non potuisse uniri, nobis persuademus, quoniam non ita promptè laxum cum duro ad unionem peruenit amicum, ægreque solubilem. Hactenus ergo quinque peculiare, nullique alteri ossi quam capitis ossibus communes futuras explicauimus: coronalem scilicet, & quæ à imaginem refert, & quæ recta per capitis uerticem ducitur: duas item ab hac æquedistantes, quas squamosas cōglutinationes uocauimus. Est & alia soli quoque communis capiti in caluarie interna amplitudine, quæ cerebrum continetur, potissimum apparet, ac frontis ossi illique ossi communis quod olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti frontis ossis basi insertum, hac futura ipsum ambiente in capitis amplitudine obscure circumscribitur, aliam quoque futuram obtinens, ipsi & superioris maxillæ ossibus commune. Præsentem enim os, osseum septum foramina narium interdiuidens producit, quod futura quadam secundum humiliorem septi sedem, ipsiusque longitudinem ducta à maximis superioris maxillæ ossibus quæ dentes continent, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente inibi etiam separatur, quæ narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autem hoc cribri modo perforatum sit os, postquam alias futuras capiti aliisque ossibus communes expresse, in ceterorum capitis ossium enarratione persequar. Sunt enim & aliæ futuræ capiti cum aliis ossibus communes, nimirum cum superiori maxilla, & eo osse quod à cunei similitudine uocant, quod similiter unicitur, ac, ut nonnulla corporis ossa, coniugis expertus est: ab aliquibus inter capitis ossa, ab alijs inter maxillæ superioris ossa (quum inter utraque medium sit) cōnumeratum. Quamuis capitis ossibus longe rectius, quam superioris maxillæ ascribetur, quum haud minimam caluarie amplitudinis, quæ cerebrum reponitur, sedem constituat, cum ceteris ossibus quæ ab omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Sed cuius nam id formæ, & quantæ magnitudinis sit, quibusque circumscribatur futuris, recensere nunc conabimur. Futuræ à imitantis extrema, quæ propter occipitij humiliora non amplius exacta futuræ compagem expriment, uersus capitis inferiora basim uel protenduntur, ac per mediā basis sedem (quæ præruptæ rupi & imagine & duritiā similis est) & quæ caput primæ ceruicis uertebra articulat, in anteriora prorepunt, mutuo sensum appropinquantia. Quum autem extrema hæc iuxta narium foramina oris amplitudinē spectantia pertigerint, transuersa linea simul iunguntur, quæ nec futura neque harmonia merito dici potest: sed ad symphysim coalitum uel prorsus est referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio committi uisitur, in natu uero grandioribus præsentem lineam omnino latet, perinde ac unio appendicum in ætate prouectis occultatur. Vtunque sit, hæc linea & occipitis ossi, & ossi cuneum imitanti communis est. Ab hac utrinque in latera, futura per temporum caua obliquis anfractibus sursum ducitur, uersus anteriorem squamosarum cōglutinationum sedem. Vbi uero futura hæc anteriorem illam cōglutinationum sedem attingit (quod notabili intervallo à coronalis in cauis temporum extremo est) in priora modicè deorsum ad coronalis extrema ducitur. Hinc rursus parumper deorsum repit, quousque superioris maxillæ contingat os, quod externum oculi sedis angulū constituere docebitur. Hinc decliuus per caua quoque temporum incedit: inde ad posteriorem intumorum dentium sedem ducta, per totam narium amplitudinem transuersim fertur. Hæc futura à transuersa linea, quam futuræ referentis extrema committere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinque ducta, & deorsum ad pala-

Cur squamosæ cōglutinationes reliquarum futurarum specie non cōpingantur.

Quæ futura hactenus commemorata.

Sutura ossium capitis os circumscripta.

Sutura capitis ossibus communis.

Sutura à imitantis addita.

Cuneiformis ossis circumscriptio.

tum usque ab utroque latere, eo quo scriptum est modo, rursus descendens, cuneiforme os exterius circumscribit. Interius uero in capitis amplitudine os quoque cuneiforme eadem futura terminatur, inibi quoque etiam huius ossis circumscriptio leuiori negotio, quam externa sede deprehenditur, si modo quis accuratè dictæ iam futuræ progressum expendit: nam hæc palsim ac pluribus locis sedibusque sese offert. Linea enim primum ossi occipitis & cuneiformi communis, pariter & exterius, & interius apparet: quemadmodum & futura etiam interuallum, à linea oblique sursum ad caua temporum usque ad anteriorem cōglutinationum squamæformium sedem pertinet, etiam interius & exterius cernitur, & commune est ossibus temporum & cuneiformi, ac denum ueræ futuræ speciem ostendit. Quod autem ab hac sede antrorsum ad coronalis extrema ducitur, squamosam refert cōglutinationem, uerticis ossi & cuneiformi commune. Interuallum uero à futuræ coronalis extremis ad ossa externos oculorum sedium angulos constituentia procedens, etiam squamosæ cōglutinationis formam commōstrat, estque frontis ossi & cuneiformi commune. Præsentis futuræ interuallum ductus uel cōglutinationi squamosæ respondens, exterius tanto elatius, quam in interiori caluarie superficie, apparet, quanto interuallum cuneiforme os instar squamæ attenuatum, frontis & uerticis ossibus eorum ossium cōglutinationes, multo elatius in exteriori capitis superficie, quam in interiori, ubi cerebrū consistit, ascendere uidetur. Ceterum futura cuneiforme os circumscriptis interuallum, quod per caua temporum deorsum fertur, in interna caluarie sede non conspicitur, sed tantum in cauis temporum & oculorum sedibus, in externis scilicet earum sedium angulis. Atque hoc futuræ interuallum commune est cuneiformi ossi, & ossibus externos oculorum sedium angulos occupantibus. Interuallum autem eius quam modò prosequimur futuræ, iuxta posteriorem intimi dentis sedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: estque commune cuneiformi ossi, & superioris maxillæ utrorumque laterum maximis ossibus. Interuallum uero eius futuræ in superiori narium amplitudinis sede conspicuum, in interna caluarie sede melius quam in externa, spectanti occurrit: & commune est ipsi ossi cuneiformi, & illi ossi quod cribri modo perforatum dicitur. Porro interna caluarie sede, non solum præsentis futuræ interuallum illi ossi & cuneiformi commune obuium est, uerum etiam utrinque ad id interuallum aliud eiusdem futuræ interuallum sese offert, quod cuneiformi & frontis ossi commune censetur, atque id etiam in oculi sedis radice liquidò cernitur, iuxta eminentiorem illius regionem. Adeo, ut si ad amulsim oculorum sedes (quæ λόγχοι Græcis dicuntur) expenderis, radicem ipsarum, & magnam externi earum lateris ad interiora portionem, à cuneiformi osse constitui spectabis, si modo in hominis fabrica huiusmodi etiam duxeris intuenda, atque illis caperis, quæ & si artis usum non magnoperè conducunt, immensi tamen Creatoris admirabilem arguunt industriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes professoribus sedulo ac studiosè examinata fuerunt. Porro hoc futuræ interuallum, quod & cuneiformi & frontis ossi commune dicebam, magna pars alterius futuræ est duarum, quas capiti cum alijs ossibus Galenus communes esse retulit: tunc scilicet, quum unius loco illam enumerat, quæ cuneiforme os inibi circumscribit, quæ id occipitis ossi, & temporum ac uerticis ossibus contiguum esse narrauimus: alteram uero, postquam cuneiforme os circumscribentem futuram, sua oratione absoluit, à cauis temporum per mediam oculorum sedem ad nasi summum, seu superciliorum medium pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens ubi cuneiforme os circumscribens futura, per caua temporum deorsum uersus intum dentem primum descendit. Atque hæc futura primo ipsius interuallum, frontis os à superioris maxillæ osse externum oculi sedis angulum constituyente se iungit: dein magno interuallum cuneiformi ossi & frontis ossi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis ossi in oculorum sedibus & caluarie interna superficie contiguum esse uisitur. Vnde etiā id interuallum in futura cuneiforme os circumscribentis dimensione, non autem in frontis ossis à cæteris maxillæ ossibus separatione, habendum uenit. Vti sanè subsequens futura transuersim per oculorum sedem ductæ interuallum, frontis os à secundo, tertio, quarto & quinto maxillæ superioris in altero latere ossibus dirimens, frontis ossi & illis maxillæ ossibus commune existit, tota nimirum sede, qua præsentis futura intum oculi angulum, & nasi summum seu superciliorum medium occupat. Verum de superioris maxillæ ossibus futurisque nono agemus Capite, illic necessariò rursus futura huius sermonem instituturi. nunc autem capitis ossa separatim sunt recensenda, quæ enumeratis hactenus futuris, octo circumscribuntur, simul capitis amplitudinem qua cerebrum continetur efformantia. Sunt enim duo uerticis ossa, utrinque uidelicet unum: duo item infra, ad utranque nimirum aurem unum, quæ temporum ossa huc

Quibus sedibus futura occurrit cuneiforme os circumscriptum.

Galenus locus in libro de Ossibus explicatur, & futura frontis os à maxillæ ossibus, &c. dirimens.

Cuneiforme os. Cæterum quibus futuris³ cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Veteres id *πολύμορφον* nuncupauerunt. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquam solidum est. in medio autem, capitisq; basi omnium caluariæ ossium longè crassissimum uidetur, & intus plerumque uacuum.⁴ in qua uacuitatis sede tunc ostendit duo grandia antra, tenui quopiam osseo septo interstincta, in cuius inferiori etiam sede paruum conspicitur antrum. Hæc undique ossis squama obducuntur, aut (ut sic dicam) omni circumferentia osse sepiuntur, nusquam peruia, præterquam in narium amplitudinem. Duo enim præcipua antra singulis foraminibus illuc pertinent, inter spirandum aërem ex narium amplitudine assummentia, quem simul cum molli quadam medulla complectuntur. Atque hæc cuneiformis ossis antra intus latitantes, effracto osse eo uelim expendi diligentius, quo mirabilius artificio conficta sunt, & quo magis à dissectionum peritis ignorantur. dein etiam ideo accuratius ueniunt obseruanda, quod

Libro 9 de V. sup. partium. Cuneiforme os spongiosum modo non esse peritum.

Galenus perperam hoc os cribri aut spongiæ modo perforatum, & cerebri pituita transmittere scriptum reliquit. Nequaquam enim eiusmodi foraminibus peruium est, at continuum & solidum undiq; in superficie cōspicitur, & si quando eiusmodi antris non donatur, nihil prorsus à substantia & conformatione tali, aut calcis, aut alterius cuiuspiam ossis differt, quod exterius continua incrustatum obuolutumq; est squama, & intus tantū paruis cauernulis, tenuissimipumicis modo, oppletur. Cuneiforme os ubi ita crassum est, & internam caluariæ sedem respicit, sinu quodam donatur, cui Natura glandulam imposuit, defluxum pituitæ excipientem. Ab hoc enim sinu deinde urinq; leues meatus deducuntur, pituita deferentes. Impossibile enim esset, etiam si id os spongiæ modo in superficie perforatum donaremur, illis foraminibus pituitam ferri. At satis erit meatus aut sinus pituitæ gratia celatos, unā cum capitis ossium foraminibus duodecimo Capite persequi, & de pituitæ expurgatione in septimo libro, qui cerebro dedicabitur, differere: potissimum quum hinc nuda ossium tradenda sit cognitio. Quinetiam processus cuneiformis ossis, quos in interna caluariæ sede ad dicti sinus latera ostendit, tunc demum melius intelligentur, ubi illum sinum ossisq; foramina pertractabimus. Verum præter

illos processus, cuneiforme os in externa sede ad caluariæ basim⁵ alios quatuor exigit, utrinq; binos, & uespertilionum alarum modo prominentes, unde etiam *νεφελωδεις* nuncupantur. In duarum alarū medio sinus cavitatisq; cōspicitur, à qua ualidus enascitur musculus, qui in ore delitescens, maxillam inferiorem sursum trahit. Atque huius musculi exortus gratia hi processus extuberant, cum ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab illis tuto custodiretur. ⁶Octauum capitis os in frontis ossis basi contentum, futura illa circumscribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat. & ⁷illa etiam quam in humiliori narium septi sede ducta hoc os à maxillæ superioris ossibus dirimere antea diximus. Præfens os præter narium septum ab ipso eductum, olfactus organorum sedes constituit, & multis foraminibus odorum gratia peruium est: at tenue interim substantiaq; solidum se spectantibus offert. Dein in caluariæ amplitudinem oblongum educit⁸ processum, septi ritu sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam processui illi duræ cerebri membranæ pars pertinacissimè connascitur, quæ dextrā cerebri partem à sinistra interdiuidit. Ad hunc itaque modum capitis ossa se habent, sedem qua cerebrum continetur efformantia. quibus aliquis fortè ex Galeni libro de Ossibus aliud os putauerit adijciendum, quod in cerebro positum arbitrabatur. Galenus enim ad eius libri finem, inter ossa medicinae Candidatis non descripta, aliquod etiam in cerebro obuium, enumerasse uidetur. quod fortassis est occipitis ossis processus in canibus admodum conspicuus, & nihil minus quam in homine apprensus.

Os quo canis caluariæ interne superficies abundat. Canibus nanque inter cerebellum ac cerebrum, latum, sed tenue os interuenit,⁹ ubi duntaxat in hominibus duram cerebri membranam obseruamus. Quum itaque eius ossis apud Galenum alia nulla fiat mentio, diuinandum est, num ille canis processus ab ipso intelligatur: an uerò ante ipsum aliquis (ut Marinum fecisse opinor) illius meminerit, & Galenus postmodum in bobus suis, quorum cerebra potissimum aggrediebatur, id nunquam obseruauerit: ac proinde ita solum perfunctoriè, ne quicquam saltem, cuius alij dissectionum periti quouis pacto meminissent, ab ipso in Anatomis tractatione omissum uideretur, ossis illius mentionem facere uoluerit: id quod & de summo humero, seu superiori scapulæ processu accidisse (quum scilicet tertium quoddam os, nonnullorum Hippocratis uerborum occasione, præter clauiculam & summum humerum¹⁰ in illorum ossium connexu obseruari tradidit) in sequentibus liquidò demonstrabitur.

DE

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
DE OSSE IUGALI, ET OSSIBVS QVÆ
rupi prærupta assimilantur. Caput VII.

Huic Capiti nulla præfigitur figura, quod iugale os in præcedētis Capitis tertia et quinta figuris V & X notatum fuerit. quemadmodum & ipsius futura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ assimilantur, seu quæ lapidea uocantur, etiam quinta præcedentis Capitis figura ostenduntur, tota nimirum sede, quæ C, C, M, M, M, m, m, m, & huiusmodi in caluariæ basillicæ repositi characteres occurrunt.

INTER reliqua corporis ossa, quædam proprijs circumscriptionibus terminisq; destituta, non secus quam si pecularia essent ossa, dissectionum professoribus describuntur, in ossiumq; numerum cum cæteris referuntur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò *ζυγαειον* ob hoc nuncupatum, quod utraq; ossa (sunt enim utrinq; singula) bouum equorum ue iugis ab Anatomes peritis assimilantur. Cōstat autē os iugale, aut potius caluariæ sedes hoc nomine dicta, ex duorū ossium processibus inuicem obliqua futura cōiunctis.¹¹ ac posterior quidem eius pars temporis ossis processus est, anterior autem pars, illius ossis processus cōsensetur, quod uniuersum oculi sedis externum angulū efformans, maxillæ superioris ossium primum numerabitur. Adeo sanè, ut os iugale proprijs destituatur terminis, aliudq; nihil sit, quam duorū processuū mutuo¹² futuræ beneficio cōmissorum regio.

Cæterum os iugale medullæ expers est, solidū, durum, & lapidis modo ad patiendū pertinax.¹³ Huiusmodi nanq; efformari deuit, quod temporali musculo operimentū ritu fuerat proponendum. Hoc enim os foris gibbum, intus cauum, illi musculo sagacissimè opponitur. Quamuis interim Natura hoc propugnaculo minimè cōtenta, temporalem in capitis ossibus magna ex parte occultauit, sinum ossibus insculpens musculo recipiendū apprimè idoneum, & hunc undique uicinarum partium tuberculis promontorijsq; circumsepientem. Atque id meritissimò Natura molitur, quandoquidem temporū musculi malè affecti, conuulsiones, febres, sopores, amentias inferunt, quia neruorum principio proximè accedunt, & solum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde¹⁴ quinos neruorum cerebri furculos (præter tres enim alijs notos Anatomicis, duos adinueni) singulis musculis implantari: ob idq; non iniuria diuī Hipocratem pronunciauisse, plagas præcipuas ac stuporem inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur. ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipue formatum, ut ab ipso malleter siue manfortius musculus opportunè principium ducat.

Cæterum ueteribus *αδωδαι* ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modo, uerum etiam imagine referunt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluariā delabatur, ac ubi mamilares & stylium referētes temporū ossiū processus exoriuntur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima existunt, atq; reuera cōmodi musculorum exortus ac insertionis gratia, præruptæ asperæq; rupi quàm similima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandā arbitror, nullumq; in corpore os propria finitū circumscriptione petrosū lapideum ue à ueteribus fuisse appellatū reor. Quanquam rursus non ignorem plurimos, duntaxat temporum ossa hoc nomine indicauisse, nō quidem adhuc uniuersa, uerum illam ipsorum portionē, quæ dictos ante processus educit. Per me igitur, ita temporū ossa nominare licebit: modò neminē lateat, dictā nobis caluariæ basis regionē Anatomicis creberrimè petrosū os nuncupari, & dein interdū ossa quædā ab ipsis cōmemorari, ac si propria donaretur circumscriptione: quū tamen nihil aliud uerè cēsenda ueniāt, quam duorū ossiū mutuo cōiunctū (ut iam diximus) fines, & aliquando unius alicuius ossis una sedes, uti euenisse audies in ossibus quæ sacri ossis lateribus coarctantur, ac triplici nomine pro sedium ratione donantur.

DE OSSICVLIS AVDITVS ORGANI
constructionem ingredientibus. Caput VIII.

HUIVS FIGVRÆ INDI
cem sequens pagina proponet.

OCTA

P R A E C E D E N S figura auditus organi ossicula exprimit. praecipua enim illius figurae effigies, portionem ex dextri temporis osse exectam abruptamue commonstrat, quae dein per mediu disecta, duas quae in eius ossis cavitae reponuntur, membranas, una cum ossiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

- A** Foraminis portio, quod ab aure interosum ad membranam **B** notandam pertinet.
B Membrana transversim foramini obducta, quod ab aure in cavitatem fertur, in temporis osse auditus organi nomine exculptam.
C Vnum auditus organi ossiculum, malleolo assimilatum.
D Quinti nervorum cerebri paris nervus.
E Quinti paris nervorum cerebri ramus, per caecum foramen ad musculum temporalem potissimum digestus.
F Quinti paris nervorum cerebri ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum petens excipitur.
G Series quinti paris nervi ad planam laevamque concavitatis eius sedem, hic auditus organi occasione caelata.
H Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori sedi alterum auditus organi ossiculum committitur, quod incudi & molari denti comparatur, & **I** hic insignitur.
K, K Cavernulae indicantur, quibus cavitae auditus organo paratae, intus scatet.
L Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.
M Mallei ab omnibus partibus similiter liberi posterior facies.
N Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.
O Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.
P Incudis ac mallei ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.
Q Incudis ac mallei una iunctorum, posterior facies.

Cavitas audi-
tus organo pa-
rata, & for-
amina in ipsam
pertinentia.

Quinti paris
nervorum ad
auditus orga-
num series.

Ossiculum in-
cudi compara-
tum.

M O D O quidem haud instituiamus organi auditus constructionem omni paratam industria commemorare, quum haec una cum reliquorum sensuum instrumentis septimo libro enarranda relinquantur. nihil minus tamen duo ossicula, quae in ossis temporis cavitae auditus organi nomine exculpta reponuntur, hic opportune describuntur, ne forte quicquam ossiculū in humani corporis fabrica hoc libro oscitante praeterisse videamur. quanquam neque Galenum, neque ante illum quenquam alium haec ossicula cognovisse, satis hinc colligatur, quod nusquam horum mentio incidit. Quando igitur auditus organi constructione recensito, amplam anfractuofamque cavitatem temporis ossi insecutam audies, quae tortuoso foramine in capitis amplitudine cerebri sede pertinet: & alio longe ampliori minusque tortuoso, in externā capitis sede versus aurem exporrigitur. Deinde ab hac cavitae alia duo deducuntur foramina, quorum alterum caecum nuncupabitur, alterum vero hoc quoque nomine appellari possit: verum non similiter ipsi caeco anfractuofum angustumque est, & uenae ad auditus organi enutritionem accedenti viam praebet. Atque haec quidem foramina suis characteribus notisque duodecimo Capite indicabuntur, nunc autem tantum ipsorum meminimus, quantum ad ossiculorum historiam duximus sufficere. In foramen itaque capitis amplitudinem qua cerebrum continetur spectans, quinti paris cerebri nervorum alter nervus subintrat, ac praeter ramos per angustiora illa tenuiaque foramina ab ipso digestos, insigniori sui portione cavitatem temporis ossi incisam membranæ modo oblinat: non quidem uniuersam, at quibusdam tantum sedibus, quasi ea nervi portio in plures diuideretur membranas, aliquot eius cavitatis regionibus obductas. Verum inter reliquas cavitatis sedes, quae varie sunt, & alicubi planae, alicubi rarioris spongiae pumicisque modo foratae, una est orbicularis & plana, & osseo circulo parumper extuberante septa. Ad huius circuli quinti paris nervo obducti exteriori atque auri proximā sedem, ossiculum observatur, quod duobus tenuibus acutisque processibus tanquam cruribus huic osseo circulo astabatur, superius, ubi crura ipsius coeunt, spissius crassiusque incudis instar effectum. Hoc alterū auditus organi ossiculum est, quod sanè leuiori negotio inter secandum monstrare soleo, quam in praesentia, ut ab aliquo qui id nun-

a n fig. 44.
14. libri 3.
b d, d, b, c,
figur. 12. 44.

c D.
d E, F.
e G. Aut.
2 fig. ca. 2 li.
3, d, b, c, a.

H.
I, N, O.

quam

quam uiderit, intelligat, describere possem. Nihil enim aliud quo dilucidius cognoscatur, sermoni adhuc adijcere possum, siquid illius & forma & situs uix manifestius explicari queant. Quippe, uti dicebam, ad circuli in temporis ossis cavitae, effracto iam osse, conspici externū latius, hoc ossiculū reponitur, & bina quibus firmatur crura exigit, quorum exterius ac auri uicinius, est breuius & crassius, latiusque, ac in acutū definit apicem. Alterū crus quod interius consistit, & membranæ orbicularem illam cavitatis sedem succingenti magis, quam exterius crus, innascitur, longius non nihil & tenuius uisitur, ipsiusque extremum quasi in unculum cessat, quo membranæ cavitati temporis ossis obnatæ implicatur, firmiusque innectitur. Ossiculi huius pars extra membra prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodū minores incudes effingi solent, quorum amplior pars plana est: altera, quae ueluti in mucronem definit, instar con rotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depressiue & quadranguli fiunt. Ceterum si hoc ossiculū, quia tantū binis donatur cruribus, incudi assimilare minus placuerit, nihil profecto obstitit molari denti duabus tantum radicibus ornato, id conferre.

b fig. ca. 11.
Kale pro
ponit den-
tem.
i C, L, M.
h B.

Figura ca.
30.

P. Q.

Alterum ossiculum auditus organi fabricā ingrediens, à iam commemorato plurimū uariatur, & alteri membranæ innascitur. Foramen enim concavitatis seu antri in temporis osse incisum, quod aurem spectat, ea parte qua cavitatis amplitudini uicinū est, membranula tenuissima & prorsus pellucida in eum modum obtegitur, quo uas suo inferiori fundo obtegi obturari ue dicimus. Huic membranulae transversim aliud ossiculū innascitur, itaque illi intus transversim insternitur, quemadmodū in tympanis fidem unam atque alteram crassiore membranæ obtendi conspiciamus. Ut uero ossiculū ualidius firmaretur, oblongū tenuemque exigit processum, quo membranæ secundū ipsius latitudinem innascitur. Hunc processum liceret femoris ossis parti comparare, quae ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usque femoris capita pertinet. imò si haec inferiora capita à reliquo femore resecta finxeris, uniuersum ossiculū tunc femori opportunè assimilabitur. Quemadmodū enim femur iuxta ipsius ceruicem duos asciscit processus, sic etiā ossiculū hoc eadē sede processulos aliquot sibi uendicat, quorum beneficio membranæ suae firmius innascitur. Deinde, ut femoris ossis ceruix oblique uersus corporis interiora ad coxendicis ossis sinum uergit, atque in caput ad amussim rotundum cessat: ita etiam praefens ossiculum, à membrana intus abscedit, in rotundū caput desinens, quod laeue minimeque asperum est, & superiori parti alterius ossiculi, quod molari denti, aut incudi assimilatur, uim, ita tenuissimarum membranarum interuentu committitur, ac si malleus incudi laxè alligaretur, non secus, quam si ossiculum postremū enarrau malleoli praestaret munus: alterum uero incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quam parui. Num autem ossicula incudis & malleoli officio ita fungantur, quemadmodum sanè formam referunt, & leuissimo afflatu secundum ossiculum cum membrana cui innascitur inter dissecandū mouetur, primo ossiculo interim quodammodo quiescente, à me haudquaquam assertum uelim, quando quidē auditus rationem non satis ex sententia percipiam. Non quod mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad partium temperiem asylum & aeris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, & quandam membranam ferire, uulgo nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim organi huius constructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniore rerum Opifex callidissimo artificio hic machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem comonstro, usum autem & operandi rationem non magis quam oculi ipsius assequor. Verum quia de auditus organo postea prolixius pertractabitur, hic sat fuit ossicula recensuisse: quae si hoc sermone non assecutus fuero, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum os nunc hoc nunc illo modo diuides, horum ossium constructionem animaduersurus. Quam multo satius est haec in crudo capite, quam in cocto examinare, & in homine potius, quam alio quouis animali. Non enim illa administratione, tam spectatu iucundissimam ossiculorum constructionem adinuenies, quam omnium ferè musicorum instrumentorum fabricae rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis: ac uel hoc in primis nomine auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musicorum absolutissimus, uerum & nostrae aetatis philosophorum eximium decus MARCVS ANTONIVS GENVA, primarius, uariaque disciplinarum eruditione excultissimus apud Patauinos philosophiae professor, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet, quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac sedulus monitor haud minus extitit, quam rarum uirtutis exemplar VVOLPHANGVS HERVVORT, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumque cultores amorem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unice colendus, quod ad huius operis absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

Ossiculū mal-
leolo non admo-
dum dissimile.

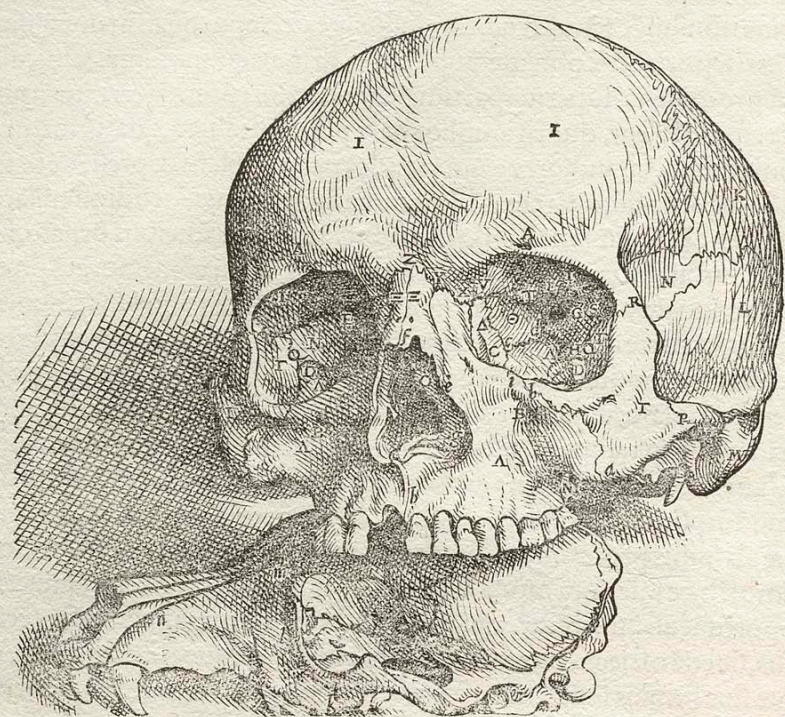
Secundi ossi-
culi ad femoris
os comparatio.

Auditus or-
gani ossiculor-
um usus.

Marcus An-
ton. Genua &
Volphangus
Heruort, bu-
ius operis et in-
choandi et ab-
soluendi auto-
res praecipui.

D E

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

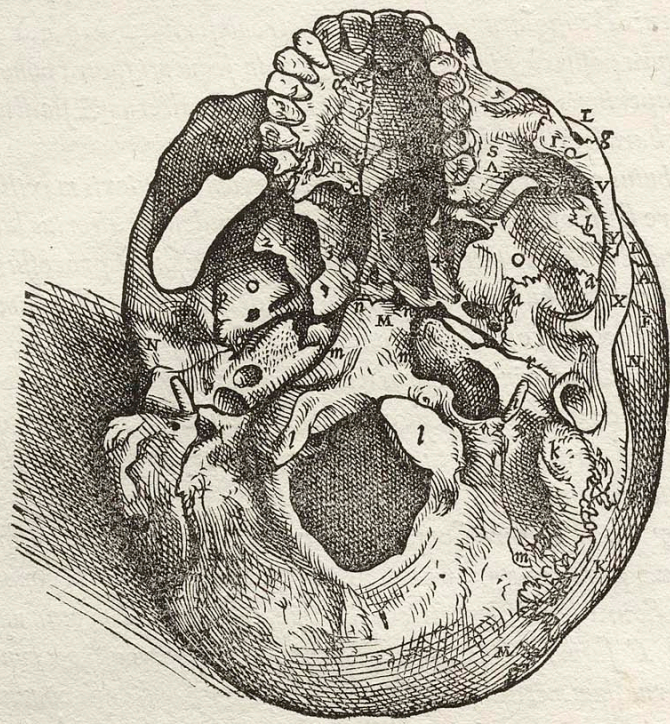
PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

- H** **A** **E** **C** figura anteriorem calvariae sedem exprimit, maxillae superioris ossa, quam datum est accuratissime, ostensura. Humanae autem calvariae caninam subiecinus, ut Galeni superioris maxillae ossium descriptio, leuiori negotio a quouis intelligatur. Praeterea, ut oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturae ossaq; quoad fieri licet, spectarentur, hominis calvariam occipitio inniti, & anteriori sede super caninam erigi oportuit. Praesentis autem figurae characterum indicem ita digeram, ut maiusculi Graecorum, maxillae superioris ossibus (quae sex utrinq; erunt) primum adhibeantur: reliquis autem ossibus & suturis, ut fors fert, omnes accommodentur. Ceterum priores aliquot characteres ostendendis foraminib; capitis inuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandū oportune referuabuntur. Sunt autē illi **A**, **B**, usque ad **I**.
- I** **I** Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis ossis partem notans, quae superiorum oculorum sedium regionem constituit.
- K** Verticis os sinistrum.
- L** Sinistri temporis os.
- M** Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.
- N** Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo & in dextri oculi sede **N** insignitur. In sinistri autem oculi sede **G** & **H** reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad haec, **N** quoq; reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis ossis particulam, & dein suturam id os a superiori maxilla hac in sede diuidentem.
- Γ** **Γ** Hoc os, nobis primum maxillae superioris numerabitur, ac **Γ** in oculi sede positū, huius ossis partem notat, in oculi sede conspicuā. Circumscribitur uero id os praesentis figurae **a**, **b**, **Q**, **R** & **P**, quos characteres suis locis sensim explicabo.
- Δ** In sinistri oculi sede **Δ** tantū apparet, superioris maxillae secundū os indicans, quod terminatur sutura **Δ** & **C** literas proximē ac uelut orbiculatim ambiente, & quodāmodo etiā **X**, **Y**, & **c**.
- Θ** In sinistri quoque oculi sede **Θ** tantum occurrit, tertium maxillae superioris os indicans, quod **V**, **T**, & **c** d'intercipitur.

AA

- Λ** **Λ** Quartum maxillae superioris os. **Λ** in oculi sede positum huius ossis partem notat, quae inferiorum oculi sedis regionem magna ex parte cōstituit. Dein eodem etiam **Λ** indicatur principium foraminis, quod in genis **B** insignitur. Verū id os circumscribitur **b**, **g**, **e**, **Y**, **X**, **c**, **d**, **b**, **D**, **a**, **N**, in prima hac figura positū, & in super **e**, **u**, **t**, & **y** in sequenti figura ponendis.
- Ξ** Quintum maxillae superioris os. **V** num **Ξ** dextri lateris os, alterum **Ξ** sinistri lateris os insinuat, quod & in alijs characteribus obseruatum uides.
- Π** In altera secundā huius capitis figura **Π** se offert, sextum superioris maxillae os indicaturum, quo etiam caractere sexti ossis coniux notabitur, ipsum uidelicet alterius lateris sextum os.
- O** Narium septum, quod octauū capitis ossis cribri modo perforati processus putatur. Atque his iam explicatis characteribus, ossa praesentis figura occurrentia insigniuius.
- P** Sutura duos ossium processus committens, quibus iugale os efformatur.
- Q** **A** **Q** ad **S** sutura notatur, cuneiforme os a primo maxillae superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextriq; oculi sede ad characterem **Q** clarius fere, quam in sinistri, apparet. In tertia uero figura, & quarta, quae sexto Capiti praeposuntur, haec sutura in cauis temporum **d** insignitur.
- R**, **S**, **T**, **V**, **X**, **Y**, & **Z** Sutura frontis os a maxilla superiori & cuneiformi diuidentis. Ab **R** enim ad **S** sutura pars notatur, frontis ossi & primo maxillae ossi communis, quae in cauis temporum in tertia figura sexti Capitis conspicitur, inibi a **b** ad proximum ipsi **b** pertinet. Hic uero ab **S** ad **T** sutura huius interuallum notatur, frontis ossi & cuneiformi commune.
- A** **T** ad **V** interuallum metitur, tertio maxillae ossi & frontis ossi cōmune. Ab **V** ad **X** interuallum praesentis suturae insignitur, cōmune frontis ossi & secundae maxillae ossi. Inter **X** & **Y** huius suturae interuallum consistit, quarto maxillae ossi ac frontis ossi commune. Ab **Y** uero ad **Z** sutura illius significatur interuallum, cōmune frontis ossi, & quinto maxillae ossi.
- a** Maxillae sedes aspera inaequalisq; quae primum maxillae os quarto committitur. Verū ab **a** ad **b** sutura indicatur, duobus illis ossibus communis, ubi haec in anteriori calvariae sede est conspicua. Pars autem ipsius quae in temporis cauo latitat, ex quarta figura sexto Capiti praeposita, sub caractere **f** in temporis cauo posito peropportune petes.
- b** **A** **b** ad **Q** suturae primū os a quarto diuidentis pars indicatur, quae in oculi sede est cōspicua. Haec in praesentis figura sinistri oculi sede characterib; pauciorib; occupata, est manifestior.
- c** Ab **V** ad **c** sutura notatur, secundo ossi et tertio communis. Quicquid autem sursum iuxta **C** & **Δ** ad **X** usq; ducitur, secundū os a quarto dirimit.
- d** **d** seruit describendo tertio maxillae ossi. **T** enim ad **V** superiorē eius ossis sedem describit, **V** ad **c** anteriorem, **T** ad **d** posteriorem, quae cuneiformi committitur ossi, c uero ad **d** eius ossis inferiorem partem circumscribit, quarto maxillae ossi contiguam.
- e** **e** ad **Y** suturam notat, quarto maxillae ossi & quinto communem.
- f** **f** ad **Z** suturam insinuat, quinto unius lateris ossi & quinto alterius lateris ossi communem.
- g** In narium amplitudine **g** ponitur, suturam indicans, quae septum narium a quartis maxillae superioris ossibus disiungitur.
- h** Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillae superioris ossibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis regione dirimuntur.
- i** Ad superiore foraminis **B** notati sedem, **i** ponitur, indicaturum quarti ossis suturam, quae elatius quam id foramen consistit, ipsiq; quarto ossi duntaxat peculiaris est.
- Hominis calvariae, cuius modū indicem prosequor, figura, nullo praeterea insignitur caractere, neq; aliud in illa enarrandum superest. Subsequentes itaq; notae canis calvariae hunc in modum propriae censebuntur.
- k** Sutura a malis sursum ad medium ambitus oculi, in inferiori regione sedis oculorum ascendens, usq; ad **l**.
- l**, **m** **l** usq; ad **m** suturam notat, ad supercilia usque iuxta internū oculi sedis angulum cōscendentem.
- n** Sutura ab illa quae externum nasi ossium latus circumscribit, inter caninum dentem et incisoriū ipsi proximū delata. Licuisset hanc caluariā pluribus characterib; occupare, nisi existimasset hominis maxillam Lectori in praesentia satis negotij exhibituram.

D SECVN

SECUNDAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

- P R A E S E N S** figura, calvariae basin in hoc exprimit, ut palatum maxillaeque superioris ossa in priori figura monstraret. Huic autem permulti adsunt characteres, qui capitis ossibus futurisque enarrandis superius adiuvierunt. ac proinde quid illis indicetur, ex sexto Capite petas licet. Quamvis interim hic eos annotare opera precium sit, quibus ad propositionem enarrationem indigemus.
- L** Hic modica ossis frontis portio in conspectum venit.
 - O O P P** Cuneiforme os.
 - Q** Hoc os prior quoque figura **Γ** notatum habet, estque primum maxillae superioris os.
 - S A** Hoc os prior figura etiam **Δ** indicat, estque quartum maxillae os.
 - V X** Calvariae sedes, quam os iugale Anatomes peritis vocari, iam antea dictum est.
 - Y** Sutura, quae duos processus os iugale efformantes committit.
 - d** Hic latitat sutura, primum maxillae superioris os a cuneiformi discernens: deinde et sutura primum a quarto dirimentis pars, in temporis cauo conspicua.
 - e** Sutura quarto maxillae ossi et cuneiformi communis.
 - f** Sutura primum maxillae os a quarto separantis pars, in anteriori maxillae regione apparet, ac prior figura ab a ad b indicata.
 - g** Sutura frontis ossi et primo maxillae ossi communis, quam superiori figura **R** insigniimus.
 - h** Sextum maxillae superioris os.
 - q** Ab e verso sutura sexto maxillae ossi et cuneiformi communis indicatur.
 - z** Septimum narium, et sedes qua id a cuneiformi osse dirimitur.
 - t. u** A t ad u transuersa notatur sutura, sextum os maxillae a quarto dirimens.
 - x** A b x ad t sutura indicatur, duo sexta maxillae superioris ossa ab invicem sciungens, et duobus illis ossibus communis.
 - y** Sutura notatur recta per palatum ducta, et quartis maxillae ossibus communis.
 - z** Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede posteriorisque dentium incisiorum regione apparet, ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transuersum aliquosque in
 - a** quarto superioris maxillae osse prorepens, et a insignita.

S V P E

SUPERIOR maxilla non unico quidem, sed pluribus efformatur ossibus, atque id potissimum, ut ad patiendum fiat pertinacior, ne scilicet statim una eius particula laborante, universa infestetur, sed quo malum una cum osse (ut in capitis ossium structura dictum est) desinat. Deinde quum non omnes eius partes aequae solidas, spissas ac duras fieri oportuerit, illa quoque ex pluribus constitui ossibus fuit necesse. Atque haec praecipue duris, sed admodum leuibus componitur ossibus. nam narium foramina adeo ampla patentiaque sunt, ut tantae moli maxillae insignis accedat leuitas. Dein alij in ossibus sinus, ac intus latitantes caernae, quas aer opplet, adeo amplae cauaeque existunt, ut maxilla superior utrinque ad latera narium cavitatis, simile quid nanciscatur cum cereis imaginibus, quas in varias formas fundimus, ac intus cauas relinquimus. Non enim Galeno hac parte assentiendum est, qui superiorem maxillam medullae expertem, durisque ossibus, nec leuitate indigentibus efformatam docet: quod haec nihil, uti inferior, moueatur. Quum interim inferior multo sane sit validior, et osse constet iniurijs ferendis longe pertinacior, multoque minus a Gallica scabie erodi apto. Compinguntur vero maxillae superioris ossa invicem futuris, ita tamen ut ea quae per harmoniam committuntur, futuras quoque modo appellare liceat. Nam uel Galeni suffragio eas omnes futuras nominare nemini uerendum est, quum exactissime (si modo quae sint) harmoniae intus quendam mutuum ingressum futurarum quasi ritu ostendat. Caeterum quae nam futurarum superioris maxillae sit series, quisque illius ossium numerus, longe facilius demonstratu quam scriptu arbitror. Quo minus tamen hic rei difficultati cedam, primum hominis superiorem maxilla aggrediar, ac deinceps obiter in quibus Galeni descriptio canibus aut simijs, non autem hominibus conveniat, subiungam. Vocabitur itaque superior maxilla, quicquid ossium in calvaria praeter superiorem dentium seriem nobis adhuc enarrandum superest. Capitis igitur ossa octo, suis futuris circumscripta, iam antea enumerauimus: praeter quatuor ossicula, auditus instrumentorum constructionem ingredientia. Maxillae autem superioris ossa (praeter tenuia quaedam fungosa et ueluti membranacea ossicula, quae in narium amplitudinis summo, in excicatis, aut nuper coctis caluarijs impense cartilaginea obseruantur) duodecim sunt, ab utroque scilicet latere sena. Atque horum sex, unum sedis oculi externum angulum constituere dicemus, secundum uero et tertium ad oculi sedis internum angulum referentur. quartum omnes sui lateris dentes superioris maxillae suscipere docebimus. quintum ex duobus (quae ita uocamus) nasi ossibus alterum erit. sextum cum suo coniuge ad palati finem collocabitur, quae narium foramina in oris amplitudine spectant. Accepta igitur in manus calvaria, illam cum figuris huic Capiti praepositis confer, sexque horum ossium suis characteribus insignitorum circumscriptionem tuo Marte aliquantisper inquirito: et quemadmodum in scholis facere consueui, rudiori penna omnes quae tibi occurrent futuras, in altero calvariae latere atramento oblita, ut inde futuras quibus ossa distinguuntur, ex sententia promptius adiuuenias. Ac primum omnium oculi sedis animam accommoda, consideraturus quor nam illa efformetur ossibus: quorum nonnulla maxillae superiori, alia capiti ascribuntur. Superior namque huius sedis pars, frontis osse constat. Vertex autem huius sedis, quae instar conij pyramidisque in arcum cogitur, osse componitur cuneiformi, magnam quoque exterioris lateris oculi sedis portionem (sed profundam) efformante. adeo ut cuneiforme os, secundum os: frontis autem, primum, in oculi sede numerari nihil prohibeat. tertium autem, ossium maxillae primum numeratur, quod totum externum oculi sedis angulum, et inferioris ambitus mediam portionem constituit, reliquam autem inferioris ambitus oculi sedis partem ad superciliorum usque medium, maximum seu quartum maxillae os occupat, atque hoc etiam ipsius sedis inferiorem partem quodammodo totam efficit, inter ossa oculi sedem efformantia numero quartum. Quintum uero oculi sedis os, in interno consistit angulo uersus anteriora, et iuxta sedis ambitum, estque id ossium maxillae secundum. Sextum autem ossium sedem oculi constituentium, in interno etiam sedis reponitur latere, et posterius nuper dicto locatum, nobis maxillae ossium tertium censetur. Duo itaque oculi sedis ossa, ad capitis ossa referuntur, duo nimirum priora. et quatuor ad superiorem spectant maxillam, quatuor uidelicet postremo enumerata. Postquam haec in oculi sede non oscitanter animaduertis, et futuras inspexeris quibus sex oculi sedis ossa terminantur, licebit exactius unumquodque maxillae os priuatim suis futuris ad hunc modum circumscribere. Primum maxillae superioris os, alteram ossis iugalis partem constituit, et nonnihil temporis supercilijque ac sedis oculi, totum uidelicet exteriorem angulum, in se comprehendit, non minimam male etiam portionem efformans. Committitur autem hoc primum maxillae os, temporis ossi, interuentu futurae, quae duos processus os iugale efformantes iungit. Dein com-

Cur maxilla pluribus constitatur ossibus, et ijs causis ac leuibus.

Lib. II. de V. su partium.

Constructurae ossium maxillae ratio. Libro de Ossibus.

Breuis maxillae ossium enumeratio.

Quot ossibus oculi sedes efformetur.

Primum maxillae os.

D 2 mittitur

mittitur ossi cuneiformi^c eius futurae beneficio, quæ per caua temporū decliuus ducta^d etiam in oculi sede conspicitur, huicq; primo maxillæ ossi & cuneiformi cōmunis est. In superiori parte nectitur frontis ossi, ea sede qua supercilij extremū habetur. Fit uerò hæc cōmissura illius^e futurae beneficio, quæ a cauis temporū per oculorū sedes ad superciliorū medium fertur, frontisq; os à maxilla superiori & cuneiformi discernit. Inferiori autē parte insigni amplitudine primum os quarto ea futura cōpingitur, quæ tribus locis in cōspicuo est: ^f in cauo scilicet temporū sub osse iugali, ^h in anteriori maxillæ regione iuxta malam, & in oculi sedis inferiori parte. Sutura pars in cauis temporum conspicua, ab inferiori parte interualli futurae os cuneiforme à primo maxillæ osse diuidētis incipit. à fine enim illo hæc futura oblique deorsum nonnihil in priora fertur, quousq; ad ⁱ infimam malæ sedem, ubi hæc aspera inæqualisq; est, pertingat. Pars autem huius futurae in anteriori maxillæ sede apparet, à mala oblique sursum ad oculi sedem contendit, ad mediā regionē inferioris ambitus oculi hīc sedem circumscribētis. Pars autem seu interuallum huius futurae, primum os quarto cōmittentis in oculi sede cōspicuum, à medio inferioris ambitus sedis oculi per humiliora eius sedis retrorsum oblique uersus exteriora tantisper conscendit, dum ad infimam futurae partem, cuneiforme os à primo maxillæ dirimētis pertingat. Ad hunc igitur modum primum os circūscribitur, quatuor (uti diximus) ossibus cōmissum: temporis scilicet ossis processui alteram ossis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi ossi, frontis ossi, & quarto maxillæ ossi. ^a Secundum maxillæ os cæteris omnibus longè minus, & squamæ modo tenue, in interno oculi sedis angulo consistit, ubi ^b foramen habetur, cui^c caruncula præest internum oculi angulum occupans: quæ in hoc creata dicitur, ne quid pituitæ ad oculorum sedes à cerebro expurgatum, in genas defluat, sed tota per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Ossiculum hoc superiori parte^d modico interuallo futurae terminatur, frontis os à superiori maxilla distinguētis. Quare etiam futura illius interuentu ossiculum id frontis ossi cōmittitur. Ab hac futura, alia secundum posterius ossiculi latus descendit, quæ secundum ipsius ossiculi inferiora repens, per antierius ipsius latus sursum in eandem futura denuò ascendit, quam frontis os à maxilla superiori dirimere diximus. Cæterum futura, quæ à iam dicta frontis os à maxilla discernente ad eum modum in orbem penè fertur, in posteriore ossiculi regione (quæ oculi sedis conum respicit) secundo ossiculo cōmunis est, & illi quod tertium maxillæ nobis enumeratur. Ad inferiorem uerò ossiculi partem, & secundum antierius ipsius latus, futura hæc communis est ipsi ossiculo, & quarto maxillæ superioris ossi. Contingit itaque præsens ossiculum superiori parte frontis os, posteriori tertium maxillæ os, inferiori uerò anterioriq; quartum maxillæ os. Ossiculum istud quia laxè hæret, & anteriori parte quarto ossi harmonia uerius quàm futura iungitur, ipsumq; admodum tenue est, in caluarijs e terra effosis raro occurrit: quòd in humida hac sede positum, facile putrescat: & ob laxum nimis cōnexum, promptè decidat. In costis uerò caluarijs, & arte ad ossium disciplinam paratis, absque negotio seruatur. ^a Tertium maxillæ superioris os similiter ac secundum tenue, & squamæ modo cernitur pellucidum: & quando effringitur, intus sinibus aëre oppletis amplisq; scatere cernitur. Hoc paulo minus toto quadrangulū est, in interno latere sedis oculi repositum. ^b Superius terminatur futura frontis ossi, & superiori maxillæ communi. ^c Anteriorius communem futuram cum secundo maxillæ osse adipiscitur. ^d Posteriorius cum cuneiformi osse futuram communem exigit. Inferiori parte, cum quarto maxillæ osse, communi futura donatur. Vnde etiam quatuor ossibus tertium hoc os cōnectitur, superius scilicet frontis ossi, antierius secundo maxillæ ossi, posteriorius cuneiformi, inferius quarto maxillæ ossi. Interius uerò quàm narium spectat amplitudinem, cum inordinata ossium compage intus in narium summo reposita, coit. ^a Quartum maxillæ os reliquorum ipsius ossium longè maximum, omnes sui lateris dentes excipit, ac uarijs futuris circūscribitur: quemadmodum & ipsum quoque os uarium est, huc atque illuc in plures locos pertingens. Primum itaque futura illa terminatur, quæ primum os à quarto discernit, eam dico quæ simul in ^b cauis temporum, & in anteriori maxillæ regione, & ^c in oculi sede conspicitur. Deinde quartum os terminatur futuris, secundum maxillæ os & tertium ab ipso dirimentibus, quæ secundum totam sedis oculi longitudinem in inferiori eius sedis parte, & in anteriori regione secundi maxillæ ossis, ducuntur. Ad hæc, iuxta superciliorum medium, quartum maxillæ os ^d futura finitur, superiorem maxillam ab osse frontis disjungente. Hoc futurae interuallum ducitur ab anteriori sede secundi ossis, ad exterius latus ossis nasi, cuius lateris, cuius maxillæ superioris ossa nunc intueris, quod quintum maxillæ os cōstituitur. à quo quartum dirimitur. ^e futura à nasi summo iuxta ipsius externum latus deorsum ad nasi ossis longitudinem porrecta. Secundum uerò longitudinem ductus foraminum nasi, quartum maxillæ os ab illorum foraminum septo^f futura interstinguitur, secundum

Secundū maxillæ os.

Tertium maxillæ os.

Quartū maxillæ os.

dum humilimam septi sedem prorepente. In posteriori uerò sede quartum os à cuneiformi dirimitur, tum in oculorum sede, tum etiam iuxta intimum dentem, ubi futura cuneiforme os à superiori maxilla terminans cōstitit. In palati fine uersus interiora quartum os ^a transuersa futura ab illo osse seiungitur, quod sextum maxillæ appellamus, quodq; hīc ad narium foramina cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes futuras quartum os cum alijs sibi cōterminis ossibus habet communes, quibus ^b alia accedit quarto ossi dextri lateris, & quarto sinistri lateris ossi propria, secundum palati longitudinem prorepens: & non solum in palato, uerum & in narium amplitudine conspicua. ^c Deinde & in anteriori maxillæ sede eadem quoque futura sub naribus ea sede cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit. Hīc enim futura appareat utrorumq; laterum, quartis ossibus propria: quamuis linea potius quàm futura censerī debeat. Ex hac futurarum frequentia quartum os terminante, haud difficulter colligitur, ipsum sedecim ossibus committi, primo enim, secundo, tertio, quinto & sexto maxillæ superioris cōnectitur ossibus, deinde frontis ossi, cuneiformi, & octauo capitis ossi, ipsi uidelicet foraminum narium septo, ac demum quartum maxillæ os suo coniugi, seu alterius lateris quarto ossi iungitur: quemadmodum & octo dentibus quarto ossi infixis, quoties superior maxilla sedecim dentibus decoratur. Præsens os magna ex parte latera & inferiorem sedem narium constituit, & ad hæc latera impense cauum est, & nequam solidum, sed cereis imaginibus intus uacuis admodum eleganter simile. Huic ossi, præter alia ipsius foramina^d unum accedit, quod ab inferiori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillæ partem porrigitur. Istud ubi primum in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superius ueluti ossa constat squamæ: ubi autem in anteriorem maxillæ partem pertinet, iam penitus in osse exculptum uisitur, atq; etiam interuallū notatu dignum apparet inter oculi ambitū & superiorem foraminis sedem. ^e Hoc interuallum creberrimè non continuum est, sed^f futura donatur, quæ huic quarti ossis particula (ubi foramen consistit) propria peculiarisq; est. Quis uerò huius foraminis usus censeatur, in communi omnium caluariæ foraminū sermone exequar. in præsentia autem obiter in illius mentionem incidi, quò aptius futuram quarto ossi propriam hīc recenserem: ne quis forte, quum ipsam obseruaret, illam plura cōstituere ossa, ac altius quàm ab oculi sedis ambitu ad foramen usq; ferri arbitraretur. Præterea in anteriori palati sede ad posteriorem in inferiori dentium regionem, aliud^g foramen se offert, quartis maxillæ superioris ossibus commune, & ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera interdum^h futura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quæ quasi ad caninorum dentium antierius latus pertingit. Verum nusquam adeò penetrat, ut huius futurae beneficio quartum maxillæ os in plura diuisum censerī queat: ⁱ quod (ut paulò post dicam) canibus & simijs porcisq; accidit, in quibus futura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerum exterius in anteriori maxillæ sede, etiam conspicuè cernitur, neque ullam appendicem cum suis ossibus coalitus speciem refert. ^a Quintum maxillæ superioris os ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongū, & quadrangulo potius quàm triangulo simile. ^b Superiori enim parte non in acutum definit angulum: uerum adeò obtusum est, ut inibi duobus donetur angulis. Terminatur autem illic futura, frontis os à superiori maxilla dirimente. ^c Externum ossis latus communem futuram nanciscitur cum quarto maxillæ osse, quæ secundū nasi latus tantum decliuus pertingit, quanta quinti huius maxillæ ossis est longitudo, quæ in homine longè breuior quàm canibus & simijs uisitur. ^d Internum uerò ossis latus quo coniugi suo cōmittitur, futuram obtinet harmoniæ non admodum dissimilem, ac utriusque nasi ossibus communem. Hæc à medio superciliorum ex futura frontis ossi ac maxillæ superiori communi incipiens, decliuus secundum ossium nasi longitudinem porrigitur. ^e Inferiori autem parte, quintum os futura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur, uerum hoc unā cum suo cōiuge asperum inæqualeq; est, & in cartilaginem finit deorsum procedentem, eoq; molliorem, quo longius ad nasi apicem deferatur. hanc cartilaginem cum reliquis nasi & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationē prosequemur. ^a Sextum maxillæ superioris os, cum suo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem constituit. Reponitur enim ad palati extremum, quā nares in fauces pertinent: estq; os tenue, sed solidum, latumq;. Id^b posteriori sede partim cuneiformi cōmittitur ossi, partim liberum est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi cōmittitur, illa circūscriptum est futura, quæ iuxta posteriorem intimi dentis sedem fertur, maxillamq; superiorem à cuneiformi osse dirimit, ea potissimum parte, ubi cuneiforme os ipsius educit^c processus uestigium alis similes. ^d Anteriori parte & externo latere sextum hoc os futura terminatur ipsi & quarto maxillæ ossi communi, ac transuersim in palato ducta. ^e Inferiori autem latere, quo se coniugi

Quintum maxillæ os.

Sextum maxillæ os.

Maxilla hor-
mini ferè uni-
co osse extrui.

Maxilla illis in acutum definit, mutuo per unionem nexis. Homini autem, unico conformatur osse, ac in summo mento lata, neque ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hic discinditur. Præterea coctione, aut carie in terra illam dissolui, nō dum animaduerti. & quanquam cum alibi, tum præcipuè Parisijs in Innocenti cimiterio maximam inferiorum maxillarum (uti & cæterorum ossium) frequentiam conspexerim, nullam tamen unquam in duas bipartitam partes adinueni. Canum uerò, bouumq; & asinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique post Hippocratem dissectionum periti, maxillam non unicum esse os asseruerint, sed coctum in summa menti extremitate laxari, ob idq; ipsum coaluisse manifestum indicium esse. Vtunque sit, hætenus nulla hominis maxilla mihi gemino constructa osse (uti & prius dicebam) occurrit. & quamuis fortè inter tot hominum myriades in canino aliquo homuncione, aut puerulo talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram, hominis maxillam duplici osse constare: quin Cello potius, aut illi Græco auctori ex quo Celsus quicquid de ossibus prodidit mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes parum curans, maxillam simplici osse componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus ossibus per unionem nexis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici osse maxillam formari rectè diceremus, nisi etiam occipiti os, uerterbras, & ossa quæ sacri ossis lateribus committuntur, pluribus effigis ossibus donaremus. si quidem hæc in pueris compluribus ossibus mutuo per unionem commissis extrui, nemo negauerit. Inferior maxilla utrinque in duos definit processus, quorum alter in mucronem productus, musculi temporalis tendinis insertionem ualidissime excipit, totus ab illo tendine complexus. Alter, qui posterior est, in capitulum transuersum oblongum finit, quod sibi correspondenti sinui inarticulatur, qui ad iugalis ossis radicem & anteriorem auditis organi sedem in temporis osse incisus est. Huic sinui, ut & capitulo maxillæ, cartilago crustæ modo obducitur. Verum præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumq; alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamentiq; naturæ quod ad substantiam spectat, nōnihil compos. Hæc ossibus nusquam adnascitur, sed tantum ligamenti articulum in orbem continentibus. Istius cartilaginis beneficio, durorum præsentis articuli ossium impetus exoluitur, & quo minus mutuo affricu in ualidis assidueq; maxillæ motibus ossa rumpantur, scitè præstat, unā cum cartilagine sinui & capitulo obnata. Ad hæc, inferior maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, atque alterum quidem in interiori ipsius regione, non procul à nunc commemoratis processibus, cernitur: alterum uerò, in exteriori sede ad labri inferioris radicem, iatusq;. Interius, quod & amplius, & inæquale seu asperum est, uiam præbet porioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices dispersæ, unā cum uenula & arteria, quæ dentibus & inferiori maxillæ nutriendis, hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui sobolem ex maxilla in humilioris labrum finit procidere, estq; longè minus interiori. Porro si setam exiccatæ maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usque leui opera ferri conspicias. & si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obseruabis. Præter hæc foramina in maxillæ externa superficie alia prorsus nulla reperias, nisi fortè & alueolos præsepia q; illis annumerare lubeat, quibus dentes instar clauorum infigi mox trademus. Quod uerò horum sinuum alueorumq; gratia, inferior maxilla crassior sit, hinc potissimum constat, quod in uetulis, illisq; quibus dentes eruti sunt, ac in quibus ipsi dentium sinus succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur. Maxilla ubi dentes ipsi non infiguntur, eaq; sede qua commemoratos nuper educit processus, latissima, & si latera spectes, tenuissima, intusq; ac exterius quasi amplo & in superficie tantum cauato sinu insculpta uisitur, quod aptius musculi maxillam, præter temporalem musculum attollentes, insertionem molirentur, isq; qui illorum in ore delitescit, minus sua crassitie ac mole faucium angustiam infarciret: adeo, ut intus magis quàm foris, maxilla merito insinuetur. Quinetiā huic latiori maxillæ sedi id separatim accidit, quod aspera inæqualisq; cernitur, idq; potissimum iuxta huius sedis inferiori posterioremq; regionem. quod etiam musculorum insertionis occasione rerum Opifex machinatur, non ignorans asperis inæqualibusq; locis promptius aliquid adhærere, adnasciq; quàm planis & glabris. Cæterum hac etiā gratia interior maxillæ sedes ad mentum aliquot tuberculis asperitatibus ue extuberat, ut musculi (quorū ope ipsa deorsum trahitur) suam insertionem ualidius conficerent, ac deniq; nonnulli linguæ peculiare musculi hinc aptius enascantur. Tale quid etiam uisum est in externa inferioris maxillæ sede, ad summi menti regionem, ut hac ratione labri humilioris musculi commodius illinc, pronascerentur.

Duo utrinque
maxillæ pro-
cessus.

Peculiaris in
maxillæ arti-
culo cartilagi-
nis effigies.

Maxillæ for-
amina.

Dentium al-
ueoli.

Maxillæ in
posteriori se-
de amplitudo,
tenuitas, sinus,
asperitates.

a 1, 2 fig. P.
C. 6 mu-
sculorum
bulæ, A, B.
b 1, 2 fig. A.
B.
c 5 fig. C.
pitiis h.

d 2 fig. P.
e 1 fig. G.
f 2 fig. caru-
que 2 ca. 4.
lib. prepo-
nuntur T.
g dictæ fi-
gure V & C
h musculi
rum tab. G.

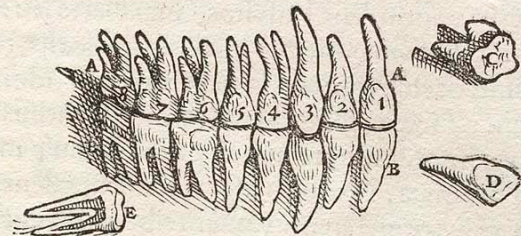
b 2 fig. D.
i 1, 2 fig. E.

h 6 muscu-
rum tabula
D.

l 1, 2 fig. E.

m 2 fig. H.
n 5 musculi
tab. H. L.
o 1, 2 fig. 19
cap. li. 2. H.
p 4 musc.
tab. N.

D E

PRÆSENTIS VNDECIMI CAPITIS FIGVRÆ,
ac ipsius characterum Index.

HAC figura tam superioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero latere exprimuntur. quum enim utriusque lateris par sit ratio, abundè est alterius lateris dentes ex maxillis erutos delineasse. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uisum sit, superioris Capitis figuræ inferiorem commonstrant seriem, quemadmodum tertia & quinta sexti Capitis figuræ superiorem. ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè ostendit, quibus dentes infiguntur. Quandoquidem ex caluaria, quàm illa figura expressimus, studio superioris maxillæ dentes euulsimus.

A A Dextri lateris octo superiores dentes.

B B Dextri lateris dentes octo inferiores.

1, 2 Duo dextri lateris incisori.

3 Dens caninus dexter.

4, 5, 6 Quinque molares dextri. Hunc numerum & inferiori & superiori dentium classi accommo-

7, 8 dare integrum est. Nomina autem dentium, cum uarijs reliquorum ossium nomenclaturis, ex hu-

ius libri calce sumenda ueniūt: quod in eum locum nomina, quæcunque mihi hætenus occurrere,

duxerim reijcienda.

C Basis notatur molaris dentis.

D Acies dentis incisori.

E Media molaris dentis pars hic delineatur, sinum in dentibus conspicuum ostensura.

3 fig. 2 ca. li.
45 et XXX.

LE OSSIBVS solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus nō perfunctoriè attestatur, asserens se quoque dentium dolore uexatum, atque tum diligenter animum adhibuisse num dentes ipsi doleat: sensisseq; manifestò dentem nō modò dolere, uerum etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis non dissimiliter. Applanantur enim dentium radicibus molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Cæterum nonnulli Galeno haud acquiescentes, colligunt, dentem, quum os sit, citra dolorem affici: quemadmodum cum lima excessus dentium præsecare, aut ignitis feris eos aliquando exurere cogimur. At quum in huiusmodi artis operibus ipsos sensu præditos subinde experiamur, & à frigore potissimum molestari cognoscamus, meritò laudandus est immensus rerum Opifex, quem cæterorum ossium solis duntaxat dentibus notatu dignam sentiendi facultatē largitum arbitramur. Nouerat enim hos crebrò occursuros ijs quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualide excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multò aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponuntur. Quamobrem, si nulla sentiendi ui polleret, à dolore homo neuiquam admoneretur, neque denti succurreret, quod infestat amoturus, priusquàm molestati dentes uitarentur. Porro dentes non solum sensu, & quod nudi sint, ab alijs ossibus distingui creduntur, uerum etiam quia hos plus cæteris ossibus semper enutriti, & quouis tempore uitæ in clementum accipere, ideo præcipuè arbitramur, quod dentes illis quos exemimus oppositi, subinde in eruti dentis locū extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quod contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem plurimum dentes numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti. Quatuor priores aduersus quæ quia secant, incisori uocantur: sunt enim latissimi & acuti, quod oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscondant, diuidantq;. Deinceps

Dentes senti-
re.
Libro quinto
de Medica,
mentu com-
positi one secun-
dam locos.

Dentit à cæ-
teris ossibus dif-
ferentia.

Dentium nu-
merus.

Incisori.

Canini. Deinceps canini utrinque singuli constituuntur, ampli quidem sua basi gingivis proxima: ipsorum autem sine à gingivis remoto, acuti, ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porro ipsi id nomen inditum est, quod exerts canum (qui hos habent insignes) dentibus respondent. Post hos, maxillares seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, ampli, duri & magni, quod incisa ab incisorijs, effractaq; à caninis in laevorem exactum terere possint. Si enim prorsus laeves crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: quoniam ab inaequalibus asperisq; omnia melius teruntur. Propter hoc ipsum & molas, quibus fruges moluntur, temporis processu diuq; minuendo laevigatas, rursum incidi atque exasperari videmus. Neque si asperi quidem essent, non autem duri, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quam cibos in laevorem comminuerent, sunt enim dentes omnium ossium durissimi. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent una & amplius, neque tales plus accommodarent illis concredito muneri, si modo quæ laevissimè atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisorijs enim & caninis nihil cōminuitur, propter strictam & angustam ipsorū aciem. Quid si hæc omnia molares adipiscerentur, at interim parvi essent, non ne & hoc solo illorum usus corrumpetur? quum plurimo atterendis cōminuendisq; cibis tempore indigeamus. Dentes ad unum omnes in maxillarū sinibus clavorū ritu infiguntur, qui propter imaginem, quam cum præsepibus brutorum habent, Græcis *καλάρια*, Latinis præsepia nuncupantur. Hi namq; singulis circumdantur dentibus, hosq; stringunt atq; adeo exactè retinent, ut non promptè uel tantillum commoveantur. Neque paribus radicibus omnes suis inseruntur præsepibus, quandoquidem parvis una radix, duæ uero maioribus, tres & quatuor maximis obtigerunt. Incisorijs enim singulis immittuntur radicibus, Canini quoque radices singulas exigunt, qui incisiorum radicibus multo altius infiguntur, tantoq; maiores sunt quantum caninorum robur excedit. Quanquam & inter incisorios duo medijs inferioribus hæreant radicibus, quam duo laterales, caninis proximi, nimirum quod medijs latiores grandioresq; sint. Molares radicibus inter se variant, nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis, subinde infiguntur. Differunt tamen & hi interdū, qui namq; supra sunt, quaternis: qui infra, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissimè duos molares superiores canino denti succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos una radice, tres reliquos duabus. Præterea observabis quoque omnium intimos minoribus infigi radicibus, quam illis attiguo. Incisiorum & caninorum numerus, raro in hominibus ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque uero à dextris: uel contra in sinistris quinque, ex dextris quatuor: uel infra quatuor, supra autem quinque, quam differentiam potissimum parit postremi dentes, quos plerique genuinos uocant, etiam si Cicerone ita molares uocauerit. Sunt autem illi, qui primum post pubertatem uenerisq; usum hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum observantes, aut alios dentes euellunt, aut humorū uicio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atq; id genus pharmaci obruunt, quum dolore affectis nullum leui gingivarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit, id quod ipse etiam modo exerior, cui hæc scribenti trigessimus secundus dens ætatis uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluariæ in cimiterijs occurrentes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiā adhuc reponuntur ac latitant, quibusdā suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quam studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, IOANNES PAVLVS GVL DVCIVS VRBINAS, mihi amicissimus. Cæterum Aristoteles, alijs complures uiris copiosiores dentes quam mulieribus ascribunt: quod cuius non minus promptum est experiri, quam mihi falsum id esse dicere, quum nulli nō dentes numerare liceat: ex quorū frequentia plerique etiam uitæ longitudinem breuitatemq; arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapideaq; conformentur substantia, exiguas, sed notatu dignas cavitates intus obtinente: quæ ut dentes leuiiores sint, commodiusq; accipiant nutrimentum, occasionem præbent. Atque huius cavitatis causa, si quādo dentibus foramina ex humorū acrimia erodentiumq; influxu oboriātur, quæ ad eam cavitatem usq; pertingāt ocysime dentes ad radicis usq; extrema eroduntur. Deinde puerorū dentes imperfectis & mollibus & quasi medullosis cōstare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis modo committi. Atque id quidem uel pueri didicimus, quum nobis focijsq; uacillantes dentes,

Charact.

4, 5, 6, 7, 8.

Dens molaris C. inf. gniur.

In ca. initio eam que sepius occurrit radicem ex-presimur.

Dens E. inf. gniur.

dentes, & præcipue incisorios, unguibus aut filo denti circumdato, eximere cōsueuimus. Quin & in multis quoque, ac multis canibus dentium reueratis radicibus, ipsorum appendices procidere indies obseruamus. Atque postremum illud profectò accuratissimè expendendū est, ne pueris effracti alicuius ex casu dentis reliquam portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse cōducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uitiariq; solent. In hisnanque operæ precium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut incisiorum procidere in ipsis solent) auferre, quod nouæ earum loco succedant, dentesq; integri seruentur. Si enim appendicum unio ætatis progressu firmetur, appendix nunquam decideret, quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob erosionis uitium, plerunque ueniunt eruendi.

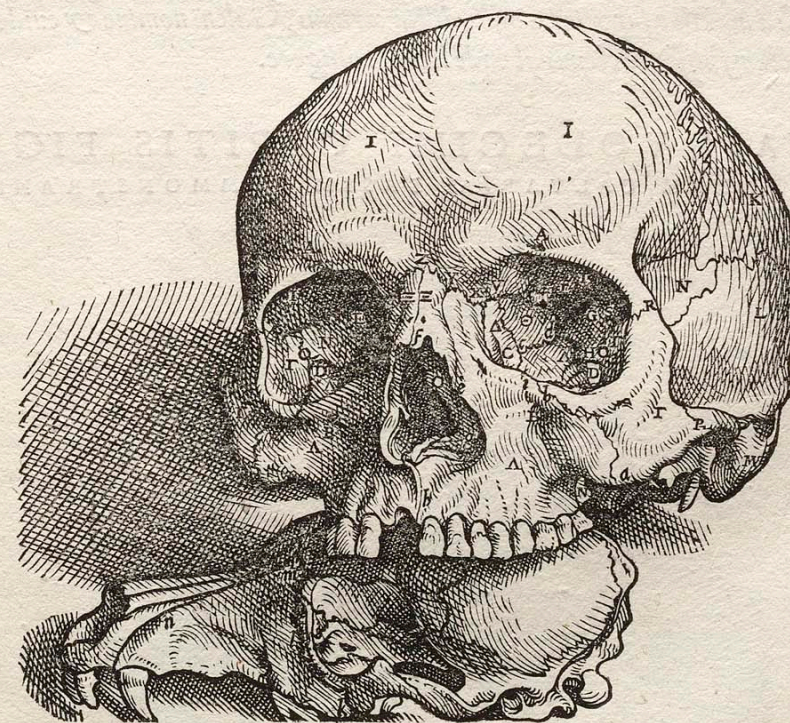
DE OSSIVM CAPITIS ET MAXILLÆ SUPERIORIS FORAMINIBUS. Caput XII.

QVANDO QUIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum descriptionibus, foraminum capitis ignorantia non modicum obscuritatis paritura esset, dein quia in illis enarrandis (quæ cognitu sint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrauerunt, operæ precium iam duxerim, hoc Caput omnibus capitis foraminibus dedicare, ac singula quæ accurata diligentiq; sectione manifestè deprehendi, modò recensere, ut in uasorum & neruorum quarundamq; membranarū cerebri enarratione, huc studiosus discendiq; cupidus lector recurrere possit, & foramen cuius mentio incidet, perpetuò in pro-cinctu habeat. Ut uero id fiat compendiosius, quatuor figuras præsentī negotio famulantes, huc reponam, unumquodq; foramen cum ipsi præfixo caractere seorsum ita enarraturus, ut sermo simul caracterum Indicis & Capitis contextus uices opportunè suppleat. Inde si casu, aut ex industria aliquis sinus uel processus antea fuerit omissus, illum etiam nunc describam.

Cur foramina descriptioni inf. tuatur.

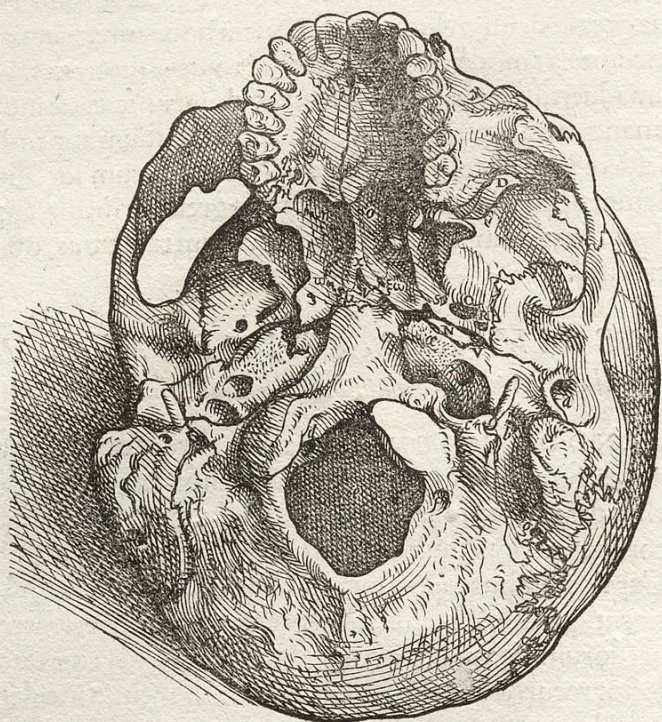
PRIMA XII CAPITIS FIGVRA.

P R A E S E N S figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, ac proinde omnia etiam foramina in oculi sede maxillæq; superiori, in hac superficie apparentia, proponit. Caninum autem caput humanæ caluariæ subiectum, iam prius maxillæ superioris ossibus suturisq; indicandis unice, perinde ac tota hæc figura, inuit.

SECVN-

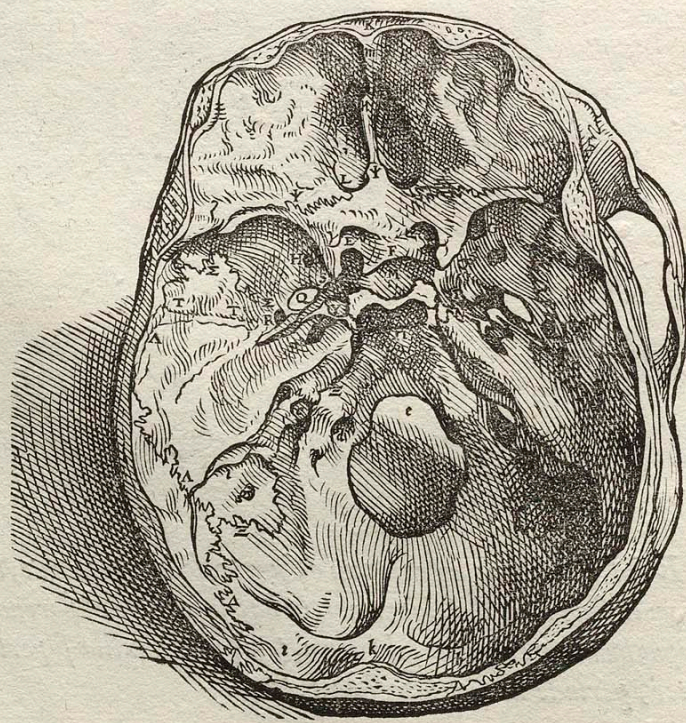
SECUNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

HAC figura calvariae basis exteriorem faciem, quā palatum respicit, delineauimus. Nos enim hic caluam, seu caluariam, aut capitis ossa non octo illa quae prius in sexto & nono Capitib. ossa capitis uocata sunt, nominabimus: aut cum Aristotele capitis tantum partem capillis tectam: uerum octo illis ossibus maxillā superiorem adijciemus, idq; caluariam seu caput modo dicemus, quod in cimiterijs passim reperitur, & calvariae loco pingitur. Quod autem supra capitis ossa a maxillae superioris ossib. distinxerimus, Galeni nomine & euidentioris doctrinae studio factum fuisse, haecenus abunde licuit colligere.

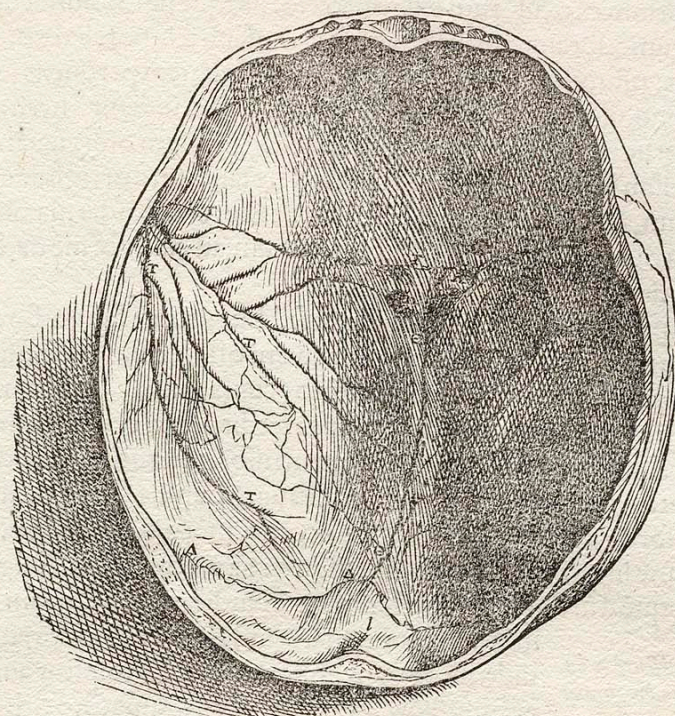
TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

INTERNAM CALVARIAE BASIM COMMONSTRANS.

QVARTA

QVARTA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

QVARTA internam calvariae sedem superioris ipsius partis ostendit, quam à tertia figura calvaria serrata rescuimus, ut caluariam cerebri harmoniam ostensuri diuidere solemus. Age igitur characterum indicem aggrediamur, & singulis characteribus eius figurae cui peculiare sunt, numerum subijciamus, prius adhuc admonentes, nō parum foraminibus quibusdam intelligendis eam figuram innuere, quae octaua sexti Capitis habebatur, interiorem ostendens ossis cuneum referentis, & octauae capitis ossis, quae cerebrum spectat superficiem. Eam enim figuram cum interna tertia huius Capitis figurae sede, secundum cuneiformis ossis & octauae capitis ossis descriptionem, conferre plurimum conduxerit.

A 1 Foramen ad medium supercilij incisum, quo^a ramus minoris tertij paris nervorum cerebri radice ex oculi sede ad frontis musculosam cutem dispergitur. Hoc in utroque latere non semper perfectū orbiculareq; existit foramen, sed subinde sinus duntaxat semicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem semicircularis tantū sinus, perinde atque hic in prima figura, cernitur. Foramen hoc frontis ossi proprium est, quod aliquot I prima huius Capitis figura insignitum cernitur. Verum non est, quod aut hic in orationis contextu, aut in margine os aliquod adnotem, quum character foramen indicans, etiam os cui id insculpitur, promptē doceat.

B 1 Foramen, quo dictae minoris tertij paris nervorum cerebri radice³ soboles, ex oculorum sede in genas ad superioris labri & alarū nasi musculos procidit. Praesens foramen instar oblōgi meatus in quarto superioris maxillae osse sculpitur, & in anteriori maxillae sede ubi in prima figura B ponit, foraminis huius ductus penitus in osse caelatur. Per oculi uerò sedem, tantū tenui ac squamae similimo osse tegitur: quam regionem A in oculi sede conspicuo, insigniuimus.

C 1 Foramen nunc cōmemorato amplius, quod ex magno interno ue oculi angulo in narium cavitatem rectā deorsum pertinet, secundo superioris maxillae ossi, & quarto pariter cōmune. Istud⁴ portiunculae minoris tertij paris nervorum cerebri radice uiam praebet, & nonnihil pituitae ex cerebro ad oculi sedem confluentis, ad nares transmittere creditur. Carterum praeter id foramen, aliud quoque grandius pituitae ex oculi sede in narium amplitudinem, hincq; magis ad fauces quā narium defluxui, praeparatur. Quod quū profundius latet, neq; ullo pacto praepositis iam figuris indicari possit, quartam adito figuram sexto Capiti praepositam, à qua iugale os (quod cauum temporis exactius oculis subijceretur) rescuimus, illi figurae o ascribentes, ut saltem foraminis huius in cuneiformi osse incisū sedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs cōspectum fugit, eo minus quoq; mirandū est, hoc quacūq; etiam dignum sit animaduersione, dissectionis proceres latuisse.

E D 1,2

D 1, 2 Præfens foramen omnium quæ in oculi sede conspiciuntur, facile maximum occurrit, & distat iam sæpius minoris tertij paris neruorū cerebri radices ramulo uiam dat, in temporalem musculum & manforium ex oculorum sede porrecto. Neque huius duntaxat neruuli nomine patens illud oblongumq; foramen exculptum est, at musculi temporalis exortui hinc quoq; robur accedit. Ad hæc pituitæ, ad grandius in narium cavitatem pertinens foramen (quod expressimus) defluenti, uiam præbet. Quinetiā præparatum uidetur neruulo cuidam, quem iuxta quinti paris neruorum cerebri radicem educi, nos primum obseruauimus. Quippe neruulus ille per proprium foramen paulo posterius H notandum porrigitur in temporalem musculum & manforium, illumq; qui in ore delitescens, etiam attollendæ maxillæ famulatur. Cæterum rima hæc, seu oblongum foramen D insignitum, ad cuneiforme os, & quartum os maxillæ superioris pertinet.

E 1, 3 E in tertia figura posito, & E in utrisq; oculorū sedibus primæ figuræ foramen indicatur, in sedis oculi radice seu uertice clatisimū, & in cuneiformi osse incisum, quod foris quæ oculi sedē spectat, prorsus orbiculare cernitur, neruo uisorio (cuius gratia exculptum est) amplitudine respondens. Verum interius ubi cerebro propius accedit, iuxta externū ipsius latus, exiguum eundemq; acutum obtinet angulū, qui uenulæ cum uisorio neruo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is namq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura consistit.

F 3 Huic sinui cuneiformi osse inciso, uisiorum neruorum coitus innititur.

G 1, 3 G in primæ figuræ sinistra oculi sede occurrit, in tertia autem figura G dextrum eius figuræ latus ideo occupat, quod in sinistro latere foramen G indicatum, nusquam obuiū sit, cō quod

Lib. 9. de V. sup. partium. Quoniam præfens foramen obscure in huius Capitis figuris cernitur, hic foraminis dextrum lateris effigiem delineauit, atq; humiliorē ipsius partem a. superiorem uero seu eiusdem foraminis angulum insigniuit. Quamquam utriusq; lateris foramen etiam pulchre in octaua sexti Capitis figura in conspectu est.

huius figuræ caluaria in latus uel istius foraminis aliquo modo uidendi nomine, infleximus. Insculpitur autē cuneiformi osse, ac humiliori sui parte paulo minus toto orbiculare est, elatori uero in acutum longumq; & angustum desinit angulum. Foramen hoc, etiā Galeno secus uilum sit, nerui uisorii foramen amplitudine uincit. Scilicet similiter atq; illud prorsus orbiculare esset, facile triplo, aut quadruplo amplius efficeretur. Nihilominus tamen humilior ipsius pars, quam paulo minus toto orbicularem esse diximus) uisorii nerui foraminis amplitudinem adhuc

longè superat. Præfens foramen cælatur gratia secundi paris neruorum cerebri, in oculi sedem ad mouendos oculi musculos progredientis, dein gratia minoris tertij paris neruorum cerebri radices, quæ frontis cuti, superioris maxillæ in facie musculus, in nares & musculos inferiorē maxillam attollentes, digeritur. Hæc quidem per humiliorē foraminis sedem procedunt, unā cum insigni ramo soporalis arteriæ, quam reticularem plexum in homine quidam efformare comminiscuntur. Verum per elatiorem foraminis sedem, quæ in angustum longumq; angulum cogitur, uena ex oculorū sede, ab illis quæ temporalem adeunt musculum, duræ membranæ hic distribuitur, & suæ distributioni in caluariæ basi sinus inibi exculptos gerit, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ sede conspicuos, cui in tertia figura & inscribitur. Neque profecto neruis his duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ insigni arteriæ, amplum id foramen excauatur: uerum etiam pituitæ ex cerebro in oculi sedem, & hinc in narium amplitudinem promananti, quemadmodum sectio luculentissimè iuxta ac iucundissimè ostendit, adeo ut nulla ratione magna hæc foraminis amplitudo, neruis illis, & uenæ, & arteriæ par conspiciatur.

H 1, 3 Foramen orbiculare, & in osse longius quàm duo proximè commemorata procedens, & arctius quoq; Hoc in cuneiformi osse cum reliquis neruuli gratia exculpitur, quem nō procul a præcipua quinti paris radice pronasce audies. Præfens foramen in tertia figuræ dextro latere sub G positū, paulo grandius uisitur foramine in sinistro latere conspicio, quod interdū præter neruulū illum etiam tertij paris minorem radicem transmittat, quam per foramen G insignitum deduci, paulo superius commemoratum est.

I 3 Hac sede in octauo capitis osse multa, sed exigua spectantur foramina, odorū & aeris in inspirationibus ad cerebrum ingressus nomine, incisa. Hæc non ut hæcenus dicta, ipso ductu recta sunt, & utrinque peruia, sed obliqua, & anfractuosa, spongiarumq; foraminibus similia. Inter reliqua tamen utrinque unum est rectum & grande fati, quod primum quodammodo est, & anticæ frontis ossis sedī proximū, uenam ad duram cerebri membranā ex narium amplitudine exporrectam transmittens. Verum cætera interim foramina, etiam recta & utrinque pertusa uiderentur, si modò interiora narium officula in ipsorum summo nō pari semper numero reposita, & insigniter fungosa, & nonnihil membranæa cartilagineaq; eximerentur.

Num

Num uero hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ etiam efformentur, septimo libro pertractabimus. In præsentia tamen addendum duxi, his nunquam nisi oppleto cerebro pituitam exolari, & leuissima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliāq; grauedinis symptomata induci. Insuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æque frequentia hæc apparere foramina, quemadmodum & sedes quibus olfactus reponuntur organa, non pariter amplæ in singulis conspiciuntur. Cæterum canis animal minime pituitosum, sed exactissimo odoratu præditum, ut has sedes habet amplissimas, ita quoque permulta admodumq; patentia in illis cernuntur foramina antrorsum, non autem ut homini deorsum, spectantia.

K 3, 4 Cautas inter duas frontis os constituentes squamas reposita, quam nonnulli olfactus organum esse asserunt, propter aërem in illa conclusum, quem odoratui mirificè necessarium esse non ambigimus. Quam uero hæc cautas capax sit, prompre obseruabis, si frontis os in superciliorum regione fregeris. Est enim amplissima, & molliuiculū corpus membranula obductum complectitur, quod medullæ quodammodo respondet: uniuersum tamen eiusmodi est, ut nullū simile in toto corpore reperias, præterquā in cauernis antris uel in cuneiformi osse cerebro conspiciis. Præterea quibus gallico morbo anterior frontis ossis squama eroditur, aut uulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aërem ex cavitatē illa propelli cernimus, ut etiam is candelæ lumen promptissimè exufflet. Præfens enim cautas non solum ad superciliorum sedem & quibusdam receditis foraminibus in narium amplitudinem pertinet, sed etiam in eam frontis ossis porrigitur partem, quam superiorē sedis oculi regionem cōstituere dictum est.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apice quis ceræ imprimeret: quæ duræ cerebri membranæ hic firmandæ extruitur. Necessum quippe erat, non hic solum ubi ea membrana multis foraminibus est peruia, uerum alijs compluribus locis, caluariæ alligari, & duram membranā fibras uinculaq; per caluariam transmittere. Licet etiam istas rimas aëri in cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, si illas intrusa seta, in nuperrimè dictam frontis ossis cavitatem nariumq; amplitudinem desinere expenderis, ac præterea in ossis cuneum imitantis antra pertinere animaduertes.

M 3 Sinus in cuneiforme osse incisus, ac glandulam cōtinens, cui ex cerebro defluens pituita instillat, quam deinde per os sinū hunc efformās in palatū manare Galenus prodidit: per ipsum cribri aut spongiæ modo foraminibus peruium, pituitam colari asserens. Hanc sententiam, nisi mea quædam in Gale num pietas remoueretur, non minus a uero alienam ostenderem, quàm quod maxime. Quandoquidem hæc ossis sedes, quæ ossis cuneiformis medium existit, neutiquā spongiæ, multoq; adhuc minus cribri instar perforatur, quum inibi solida continuaq; constet squama, intus amplas illas cavitates plerumque continente, quas octaua sexti Capitis figura expressimus, quæq; non nisi effracto prius osse in conspectum ueniunt. Per huiusmodi itaque ossis cuneiformis foramina (quum nulla sint) pituita haudquaquā descendit. Verum a sinu M notato utrinque duo deriuantur ductus, sinuum modo exculpti, quorum prior ad secundum foramen nobis in oculi sedis radice enarratum ac G insignitū tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc per foramina, quæ prius C & expressimus, defert. Posterior sinus ad asperum inæqualeq; foramen, seu rimam potius deorsum porrigitur, quā pituita ori palato uel potissimū influit, & aër quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis ossi & occipitiū communem,

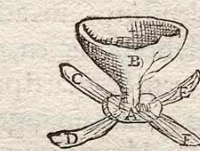
N. N notauimus in sinistro latere secundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uero & sinus non adeo commodè (quum non admodū caui uideantur) in tertia figura se spectandos offerunt.

O. P. quamquam interim priorem sinum O, posteriorem uero P in eadem figura indicauerimus, ut his adiutus characteribus sinuū sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus qui orbiculatim circa sinum M insignitum apparent, dura cerebri membrana firmissimè adna scitur, ac ueluti ea sede sustinetur, qua hic a caluariæ basi abscedit, insignioresq; soporalū arteriarum ramos, & commemoratas nuper quæ pituitam deducant uias, sibi subditas habet.

Q 2, 3 Ad latus inæqualis asperæq; rimæ seu foraminis N notati, uersus anteriora magis, aliud occurrit foramen in cuneiformi osse incisum, quod læue est, & non ad amissum orbiculare, sed circulo respondet utrinque modice in longum compresso. Hac enim effigie foramen innuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranā connexa, erat transmissurum.

T Tertij namque paris neruorum cerebri crassiori, & præcipuæ radici simul cum quarto pari uiam præbet.

E 2 R 2,3

Quoniam hæc septimo libro peculiaris figura quantumuis rudis præfenti loco accuratius intelligenda non inuulit est, hic illa adiecta, A glandulam indicans, cui pituita influit. B peluim ex tenui membrana cerebri extrusa de pituitam deducens.

Meatus purgandæ cerebri pituitæ parati. Lib. 9. de V. sup. partium.

R 2,3 Rursus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus hoc, & exacte orbiculatum, in cuneiformi osse cernitur, quo internæ iugularis uenæ portio à soporali abscedens arteria, caluariam subintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper cōmemorata neruorum paria transmittentis, obseruatur, eiusdem uenæ ramulo paratum. Verum id in uno caluariæ latere raro uisitur, atque adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen sinistro lateri (quod inter cæteras caluarias una hoc donata foramine obtigit, set, quæ cæteris omnibus elegantior uisa est) hic quoque appinximus, ac S in secunda & tertia figuris insigniuimus. Ab hoc foramine sinus per interiora caluariæ ascendunt, conuexo dimidiatae uenæ congruentes: & in hoc cælati, ne caluariæ os⁴ sinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos, premat constringatq;. Hos caluariæ sinus in tertia figura & quarta aliquot T, T notauimus.

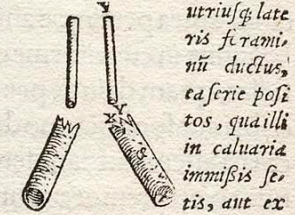
V 2 Foramen hoc in externa caluariæ basis sede obuuium, cōmodè uideri nequit. hinc enim oblique uersus exteriora protensum, in auditorij organi cavitatem temporis ossi insculptam definit. Quare etiam id paulo post cum aliquot auditorij organi foraminibus delineatum, rursus subiiciam. Efformatur autem id, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri ramulo, ab auditus organi cavitatem hanc ad mufculos inferiorem maxillam attolentes excurrenti. Insuper hoc etiam foramine iugularis internæ⁵ soboles, auditus organum petit, ac aer etiam in temporis ossis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facile perciperis, si attracto in os aëre, illum quasi per aures propellere conaberis, in auribus sonum percipiturus uentorum, aut aquæ turbinum sonis parum absimilem.

X 2,3 Insigne foramen maiori soporalis arteriæ⁶ ramo caluariā ingredientem excavatum, quod non recta caluariā perforat, sed instar oblongi meatus, ex posterioribus oblique introrsum in priora temporis ossi insculptur. Ossis pars hoc foramine peruia, ubi deorsum ad fauces spectat, ac in secunda figura ce notatur, instar pumicis aspera inæqualisq; uisitur. Cæterum huius foraminis progressum monstrat X in secunda & tertia figuris positum, & deinde hæc quam modò adijcimus figura, in qua X & Y, ut & in maioribus figuris, situ inuicem minime respondent. Hunc uero obliquum & in osse longo tramite procedentem ductum, Natura effinxit longioris obliquiorisq; arteriæ soporalis progressus gratia, nimirum ut uitalis spiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquisitus præpararetur. Quare etiam Galenū in primis admiror, quem cum plerisque alijs foraminibus grande hoc foramen, non obiter expendendum, latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorū cerebri Q indicatum, soporales arterias caluariam ingredi in suo de Simiæ uenarum arteriarumq; dissectione libro, scriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque simias hic inuitus, falsa posteris tradidit: ita non mirum est, ipsum mirabilem illum reticularem plexum sua imaginatione in hominibus quoq; confixisse, ac uasorum cerebri seriem non undiquaque ueram memoriæ prodidisse.

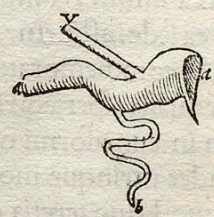
Y 3 E regione foraminis nunc dicti, ac X insigniti finis, qui caluariæ amplitudinem respicit, aliud foramen inchoatur, recta antrorsum in narium usq; amplitudinem, meatus oblongi modo protensum, & arteriæ⁷ ramo uiam exhibens, qui à soporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediēte, ad nares usq; exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ furculis pulsum edens sensibilem. Hoc foramen cuneiformi ossi peculiare censebis.

a 2,3 Quinti neruorum cerebri⁸ paris meatus, auditorius uel porus, cuius principium interius in caluariæ amplitudine, a notat in tertia figura positum. Exteriori autē ipsius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo respondet, aspera q; uisitur, a secundæ figuræ indicat. Meatus iste etsi intus admodum amplus cauiusq; sit, adeo tamen tortuosus & anfractuus ac impenitus uariis inuenit, ut nō nisi rarissime impulsam transmittat setam. licet quo minus seta transmittatur, non ipsius meatus gyri anfractus uel in causa tantum sint, uerum etiam quod is ad aurem, & dein quæ cerebrum respicit, arctior euaserit, quam in medio, ubi admodum amplus latusq; uisitur. Verum interim haudquaq; audiendus est Aristoteles, quum ab aure ad cere-

Præfens figura foraminib. X & Y notatis, promptius ostendit inuicem, complectitur enim

urruq; lateris foraminis ductus, a foris positos, quaili in caluariam immisissis feris, aut ex plumbo filis ferri cernuntur. Vtriusq; igitur X sinistrum foramen notat, maximo sinistræ soporalis arteriæ ramo paratum. utrumq; uero Y foramen indicat, soporalis arteriæ ramulo in narium amplitudinem excurrenti incisum.

Præfens figura ad sinistrum latus est referenda.

brum

brum nullum asserit pendere meatum. At in oris palatum usque semitam pertingere, & uenam de cerebro eodem descendere, inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, & uenam quoque admittit: non quidem illam à cerebro deducens, uerum eam ab interna iugulari caluariam ingredientem ad auditus organū assumit, & uti antea monuimus, quinti paris neruorum cerebri ramulo uiam præbet. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hancq; modicè in anteriora introrsumq; oblique protruseris, in foramen V notatū, illam multo facilius quàm in caluariæ amplitudinem ferri conspicias.

b 2 Foramen ex auditus organi amplitudinis medio exortū, ac illinc in posteriora porrectum. Hoc anfractuū & labyrinthorum occasione, & quia in internam caluariæ sedem non pertinet, immisissam non transmittit setam. Præparatur autem⁹ ramulo nerui quinti paris, quem quū Natura indurere uoluerit, admodum callidè hunc per durissimi siccissimi ossis anfractuofum foramen deduxit. Vocatur uero omnibus dissectionum professoribus πυλῶν, cæcum & monocolum, non quod uetus peruiusq; meatus non sit, sed quod uix ad auditus organi amplitudinem usque setam aut plumbeum filum admittat. Istud foramen lupis & canibus, quibus id supra māmilaris processus radices sedem habetur multo amplius grandiusq; cōtingit, quàm hominibus. Forsitan nonnulli foramen ex auditorio meatu in priora protensum, ac V insignitum, cæcum appellant. Vt cūq; uerò sit, hoc foramen V, aut illud b notatum ignorarunt, quanquam sanè hæcenus apud neminem, uel unum foramen digna descriptione expressum reperi, quum interim foraminum speculatio sit iucundissima, illaq; maximam Naturæ arguant industriam.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi commune, ac¹⁰ sexto pari neruorum cerebri, & b maiori internæ iugularis uenæ ramo, minori q; soporalis arteriæ soboli exculptū. Istud, quia hæc transeuntia organa grādiora sunt, amplum uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim ex amussim circulari est, sed quodammodo geminum intortumq;, & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluariā antrorsum quodammodo elabenti paratur: altera uero (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

d 2,3 Foramen in occipiti ossi gratia¹¹ nerui septimi paris neruorum cerebri incisum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum obliquumq;. Ex posterioribus enim, internæq; caluariæ sede decliue fertur, quò citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur, unaq; ambo simul hærentes, deorsum tutò descenderent.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq; omnibus facile maximum, quod occipitis ossi insinuatur, gratia¹² dorsalis medullæ ex cerebro originem ducentis.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede¹³ capitis occipiti ossi, quod primæ ceruicis uertebra articulat, incipiens, in internā caluariæ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede septimi paris neruorum cerebri foraminis d notati cessans. Hoc¹⁴ uenæ & b arteriæ gratia cælat, per transuersos uertebra ceruicis processus fursum conscendentū. Cæterum in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquādo deesse reperies, interdū etiam in utroq; uerum tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorum cerebri foramen d insignitum, quod tunc non ad amussim orbiculare cernitur, sed oblongum, neruo simul cum uena arteriaq; transmittendo idoneum.

g 2,3 Foramen id ad posteriorem regionem processus māmilaris, iuxta futuræ A referentis¹⁵ latus in temporis ossi cælat, & transuersim caluariam ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ¹⁶ ramo hac caluariam petenti, offert. Animaduerti interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuisse.

h In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis arterijsq; transmittendis parata subeunt. A sexti enim neruorum cerebri paris foramine c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraq; caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus, in dextro autem tribus i. Sinus isti oblique instar quartæ circuli partis fursum in posteriora tantisper conscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k repositum. Huius enim coitus sedes in media regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam futuræ A exprimentis¹⁷ regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis, ac e insigniti regionem, media consistit, & k inscribitur, ubi occipitis os crassissimum densissimumq; esse, in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorum sinuum congressu, alius recta fursum fertur, sub eminentissima parte futuræ A similis, & sub tota sagittali futura,

Libro primo
Historie anatomice
Capitulum undecimo

Foramen cæcum.

Hic foramen quod modo describitur foramen exprimentis, interiori quidē ipsius parti d, exteriori autem i ascribentes.

Caluariæ sinus duæ mēbranae uasis cedentes.

h, h, h.

i, i, i.

k.

E 3 &

8 & frontis osse usque ad olfactus organorum sedium septum, & quodammodo in tertia figura insignitum. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit, tertia autem in frontis osse, litera m eundem indicat. Ceterum sinus hi exculpuntur durae cerebri membranæ gratia, cuius uasis ipsos ne illa caluariæ ossibus præmeretur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum non minus elegantem quam arduam, parumque ab alijs dissectionis professoribus animaduertam feriem, in tertio libro exequar.

n, o 2 Animum accomoda quartæ figuræ palato, in quo his characteribus ampla narium foramina septo quodam insigni x notato interstincta, & in faucium amplitudinem e naribus tendentia, n ac o indicantur. Hæc etsi homini ad plurima conducant, præcipue tamen naturali inspirationi uocis idonea censentur.

p 2 Foramen hoc iuxta posteriorem dentium incisiorum sedem ex palato in narium amplitudinem definit, quartisq; maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus unicum adest, equis uero & canibus geminum. Paratur autem gratia connexus, consensusque tunicae palatum succingentis, cum illa quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunica simul cum uenula, & item arteriola, id pertransit.

q 2 Ad palati finem iuxta maxillæ superioris sexta ossa, utrinque duo uisuntur foramina: unum quidem altero prius, & amplius, prius enim anterius ue ac λ insignitum, notatu dignæ est amplitudinis, ex palato sursum in posteriora ad oculi sedis uerticem radicem ue properans. Inibi enim definit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium esse retulimus, atque sub litera o iam antea descripsimus. Posterius autem * notatur, estque exiguum omnino, & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori λ insignito terminatur. Interdum uero peculiarem terminum, in futura cuneiformi ossi & quarto superioris maxillæ communi adipiscitur.

Foramina
per caluariæ
amplitudinem
sursum obuia.

Præter foramina hæcenus commemorata, si caluariam in manus sumptis, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, uenis transmittendis & membrarum nexibus exculpta. Visuntur uero huius generis aliqua è directo maioris interioris ue anguli sedis oculi, iuxta futuram secundo & tertio maxillæ superioris ossi & frontis ossi communem. Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis ossis squamas comprehensam, & K prius indicatam. Horum quoque sedes in prima præsentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus characteribus nuper dictam futuram suo loco expressimus, quemadmodum & commemorata iam ossa r, a & o inibi insigniuntur. Deinde in frontis quoque osse iuxta superciliarum sedem huiusmodi quoque occurrunt foraminula, quemadmodum & in utroque nasi osse, quod quintum superioris maxillæ recessimus. Insuper in primo maxillæ osse, quod externum oculi sedis angulum constituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea ossis cuneum referentis latera, quæ temporum caua cum alijs ossibus constitunt, tali quoque foramine donantur. Ad hæc, in lateribus sagittalis futuræ in uerticis ossibus, & potissimum iuxta futuram

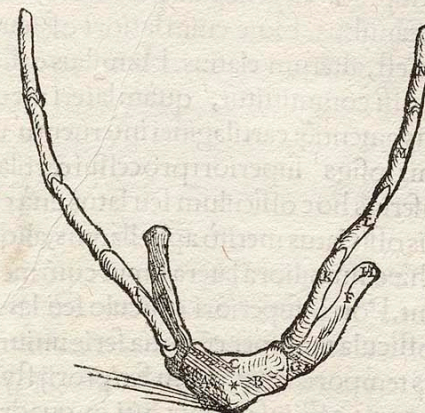
ff. A similem, talia etiam apparent, quorum sedes in quarta figura aliquot f in umbra latitantibus indicatur. Verum præter commemorata unum notatu dignæ magnitudinis habetur interius in frontis osse, quæ octauum capitis ossis anterior pars ipsi committitur, & anterior septi pars olfactus organorum sinuum cernitur, nimirum inter tertiæ figuræ m & * conspicuū. Pertingit autem hoc foramen in frontis ossis concauitatem, superius K indicatā. In quarto quoque superioris maxillæ osse, iuxta magnū interiorem ue oculi sedis angulū, dictū iam ordinis foramen etiam se offert. In basi uero ossis cuneum imitatis extrinsecus, quæ id septo narium committitur, subinde quina numero uisuntur, ac tria quidē u, v, f insignita posterius consistūt, utrinque nimirum unum, & in foramen medio tertium, quæ antrorum instar arcuissimorum meatuum producta, in narium amplitudinem definunt. quamuis interim medijs foraminis v indicati finis setam rarius admittit. Alia autē duo quæ w & o insigniuimus, anterius incipiūt, & recto tramite antrorum quoque cōscendentia, in oculi sedis uerticē radicemque terminantur. Ceterum horū foraminū termini hic cōmodo delineari nequeunt, quare etiā eo uehementius hortor, ut ex hominū caluarijs potius, quam ex nudis ossium picturis hæc discas, foraminis cuiusque sedis coniecturā hinc à characteribus sumens, & cōsideratē, an me aliquod foramen notatu dignū præterierit, expendēs. Superfunt adhuc in tertia figura & quarta Græci maiusculi characteres, quibus in futuris caluariæ indicandis, iam pridē uisi sumus: adeo ut nullus præter a enarrādus sit reliquus, quo sinus quidam in uertice notantur, quibus dura cerebri membranā innasci audies. Atque horum sinuum non eadem semper est series. quippe modò nulli, modò pauci, modò plures, atque hi uarij, cernuntur: profecto (si quis me audit) illis animaduerti, qui nimis promptē hanc uerticis sedē urunt, aut in ossium fracturis nimirum inceptidē ac confidenter terebrant. Huc quoque referre sinus duos cuneiformis ossis, in ipsius medio antrorum modo repositos, nisi iam antē in eius ossis historia

41 fig. lib. 7
K.

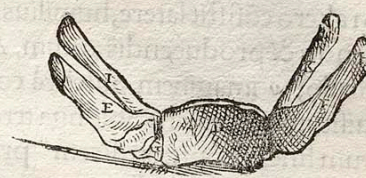
iplos descripsissem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ superioris ossibus ad narium amplitudinis latera repositas.

DE OSSE u GRÆCORVM LITERA
ra imagini comparato. Caput XIII.

PRIMA
DECIMI
tertij Capitis fi
gura.

SECUNDA
FIGURA.

PROPOSITARVM HIC FIGVRARVM ET EARVN
dem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, anteriorem faciem exprimit ossis u imaginem referentis, unā cum minoribus elatioribus ue ipsius lateribus, & ossiculis, quæ his usque ad temporum ossium processus in styli modum efformatos connectuntur.

ALTERA figura, posteriorem ossis u referentis regionem commonstrat, simul cum elatioribus costis: uerum interim illis ossiculis nō delineatis, quæ ad processus styli speciem exprimentes pertingunt, prioriq; figura delineantur.

AB C 1 Grandius mediumque ossis hyoidis ossiculum, anteriori sede conspicuum. Verum A & B gibbum huius sedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius regionis apparet tuberculum * notatum. C autem indicat sinum transversum oblongum, & in superiori medijs ipsius ossiculi sede obuium.

D 2 Posterior grandioris ossiculi sedes, sinuata & caua.

E F 1, 2 Humiliora ossis hyoidis latera, quæ cum medio ossiculo figuram u similem repræsentant.

G 1, 2 Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandiorisq; hyoidis ossis ossiculo.

H 1, 2 Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.

IK 1, 2 Superiora hyoidis ossis latera, humilioribus longe tenuiora, magisque teretia.

L M N 1 Tria ossicula superioribus lateribus utrinque plurimum commissa. Ceterum ad hyoidis ossis inspectionem etiam faciunt præter quintam musculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figuræ duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.

43 4 fig. 6
ca. C, D. &
3 inter. a u
B.
b 22, 23 fig.
l. 5 a d ad i.
c eadem fi.
guis f.

LARYNGIS eminentissimæ parti os unitatis nomine comprehensum, sed uarijs multiplicibusq; ossiculis extructum, præponitur, quod nonnulli à literæ v figura υ υ υ υ υ, alij succinctius υ υ υ υ υ appellant: qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suum referens uertunt. Alijs rursum id os à λ imagine λ υ υ υ υ υ nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti, futuram capitis λ literæ similem uertere consueuerunt. cuiusmodi tamen mendas pro nostra uirili nuper ex Galeno, quem & Italia & Germania latinū dedit, subduximus. Herophylus quoque id os σκω appellasse dicitur, forte quod linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, quæadmodū ipsi in organis generationi famulantibus quædam σκωστικὸς λυγροδόντης, & σκωστικὸς ἀλεγοδόντης uocantur. Non desunt etiā, qui quum in faucibus consistat, id φάρυγγος nuncupauere. Nos uero passim id os u referēs, aut uoce contractiore hyoides nominare instituiamus. Homo igitur hoc os longè aliter, quam quadrupeda, quæ hæcenus aggressi sumus, extructum obtinet, ac maximum hyoidis ossis ossiculū est latiusculū, & foris gibbum, priuatoque tubere prominēs: intus autē, seu posteriori sede, cauum. in anteriori etiam sede superius quasi in oblongū sinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ, & musculorū ligamentorumque illi commissorum ratione. Superiori enim sinui implantatur tertius & quartus huius ossis peculiares musculi:

Ossis hyoidis
situs & nomi
na.

Medium hyo
idis ossis ossi
culum.

E 4 ad

ad tuberis uerò in hac sede conspicui latera, quæ quodammodo in gibba sede sinuantur, infertionem tentant duo primi huic ossi peculiare musculi. Ex posterioris autem sedis cauo musculi duo priores linguam mouentes præcipue enascuntur. Præterquam quod gibba extrorsum, caua uerò introrsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotius opportune collocentur. Grandius id ossiculum supra laryngem paulò cõsistens, tangentibus occurrit, ipsius interim lateribus penitus ferè latitantibus. Huic enim latiori ossiculo utrinq^{ue} alia duo uniuntur. Atq^{ue} horum alteru^m humilius est, alterum elatius. Humilius ossiculum nonnihil breuius, latiusq^{ue} superiori est, nulliq^{ue} alteri ossi committitur, quàm lateri medij ac latiusculi hyoidis ossi ossiculi, ad quod cartilaginis ligamentiq^{ue} cartilaginei interuentu ualide, & notatu digna amplitudine nectitur. Verum^{us} finis ipsius^{us} superiori processui cartilaginis laryngis, quæ scuti imaginem exprimit, colligatur. Inferius hoc ossiculum seu latus unà cum suo coniuge, qui in altero cõsistit latere, humilius hyoidis ossis latus merito appellamus, aliquot musculis admittendis & producendis aptum. Atque hæc humiliora latera simul cum medio grandiori ossiculo, u^{el} imaginem pulchrè conficiunt. Porro superiori ossiculo seu lateri quod magis teres uisitur, alia rursus oblonga teretiāq^{ue} ossicula tantisper cõtinaua serie uniuntur, quousque ipsorum fines propter radicem^{em} processus temporis ossis, quem scriptorij styli formam ostendere iam sæpius commemoratum est, temporis ossi inserantur, uti in quadrupedibus uidere est manifestissimè. Hæc ossicula superioribus hyoidis ossis lateribus commissa, non pari semper obseruantur numero, ut plurimum tamen terna quaternā uel utrinque cernuntur. quanquam etiam interdum, idq^{ue} maxime in mulieribus, hæc ossicula uiderimus simul cum superioribus lateribus omnino deesse, & ipsorum uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum gerere, hyoidis ossi & stylum imitanti processui colligari. Quod etiam non semel animaduertit mihi admodum familiaris RENALDVS COLVMBVS, nunc sophistices apud Patauinos professor, Anatomes studiosissimus. Hyoidis igitur os neque liberum, neque ulli contiguum esse ossi, superiora ossis indicant latera temporum ossibus cõnexa. Deinde & inferiora quoq^{ue} latera, cartilaginis scuto similis processibus ligamenti beneficio cõmissa, idem attestantur. Cartilagine enim laryngis, ut & costarum cartilagine, ossium præbèt usum, & quod ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. Verum quoniam hyoides os non adeo firma basi, atque reliqua ossa, nititur, proprijs id musculis in omnem positionis differentiam ita trahi in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum, neque prorsum aut retrorsum promptè ex sua sede dimoueri queat, & quamuis id minimum homini obtigerit, maximos tamen plurimosq^{ue} usus præstat: qui tunc enarrabuntur, quum aliquot linguæ musculi ab ipso enasci, linguæq^{ue} fundamenti tutissimæq^{ue} basis modo subijci, & musculorum laryngis quædam principia porrigere ostendemus.

Latera hyoidis ossis.
Humiliora.

Superiora latera & commissa ipsius ossicula.

Qui hyoides os firmatur.
Ipsius usus.

DE DORSO, ET GENERATIM DE ipsius ossibus. Caput XIII.

SUBSEQUENTIS FIGURÆ AC IPSIUS
characterum Index.

FIGURA proximam paginam occupante dorsum, quod Græcis *σπῆν* & *ὄστρον* dicitur, à latere expressimus, ut primum totius dorso ossium contextus cerneretur, ac postmodum singula ipsius partes priuatis Capitibus delinearentur. Ceterum quum tres figuræ, & earum præcipue tertia, ad præsentis libri calcem posita dorsum pariter commonstrent, non abs re illas etiam obiter intueberis, unà cum tertij libri figuris, neruorum à dorsali medulla originem ducentium seriem exprimentibus, atque ad undecim eius libri Capituli initium repositis.

A, B Collum septem constans uertebra, quæ numeris internæ ipsarū sedi appositis sigillatim notatur.

C, D Dorsi pars thoracem constituens, quam nonnulli simpliciter dorsum nuncuparunt. alij uerò, quod ueluti postseptum transuersum consistat, metaphrænum. alij, uti iam dicebamus, dorsi partem, quæ thorax constituitur. Hæc ut plurimum duodecim formatur uertebra, quibus thoracis costæ articulantur, unde etiam illæ costarum, ut & thoracis uertebra nominantur.

E, F Dorsi pars quinque lumborum uertebra complectens.

G, H Os sacrum, quod tantisper sex ossibus seu uertebra in homine effingi dabis, quousque ossis sacri descriptionem priuatim persecutus fuero.

I, K Os coccyx, quod etiā quatuor ossiculis efformari tantisper annues, dum & id descripsero.

L, &c.

L, L Aliquot uertebra L insignitimus, nimiru in tota dorso compage secundam, nonam, de cimarum, &c. octauam & uigesimā quartam: ita indicatur uertebra partem, seu sedem, quam ipsarum corpus nuncupamus.

M, M M in iisdem uertebra uisitur, in quibus L occurrit, processus &c. notans in latera exporrectos, atq^{ue} ideo transuersos, aut laterales nobis appellatos. Quod uerò nō solæ uertebra L insignitæ corporibus, & M indicatæ transuersis processibus donentur, neminem latere arbitror, etiam si singulas uertebra characteribus non obruamus. Atque id etiam de subsequentibus notis existimandum uenit: quippe si quid proprii cuiuspiā obtigerit uertebra, hoc Capite id explicare haud instituiamus.

N, N N in octaua totius dorso fabricæ obseruabis uertebra, dein in &c. decima septima, & uigesima tertia. Notatur autem N quidam uertebra processui ad inferiora nutantes, quibus superiores seu incumbentes uertebra subditis articulantur uertebra. Hos processus ob id quod deorsum ferantur, in orationis serie descendentes nominabimus.

O, O O uisitur in uertebra, quæ nuper cõmemoratis subijciuntur, indicatq^{ue} uertebra processui sursum spectantes, quibus superpositæ subiacentibus articulantur. Hos, rectè descendentes processus nuncupabimus.

P, P P illis inscribitur uertebra, quas prius L, M & O insigniui, &c. mus. notatur autè uertebra processui in corporis posteriora exerti, & aculeo ac spinæ non absimiles. Vnde etiam Græcis *ἐκσῆλαι*, Latinis uerò spinæ nuncupantur. atq^{ue} hinc quoq^{ue} totam uertebra compagem, *ἐκσῆλαι* & spinam uocamus. In orationis autem contextu, hos processus ferè posteriores uertebra processus aut spinas nominabimus, totum dorsum hoc nomine rariu appellaturi.

Q, Q Q prope easdē reperis uertebra, quibus postremo enarratos &c. characteres inscripsimus. Ac Q nullā uertebra notat partem, sed foramen in uertebra consistens lateribus, & neruosi à dorsali medulla pullulatos transmittens. Quam uerò hoc foramen in dorso ossibus uariu sit, in peculiari ipsorum descriptione pertractabitur.

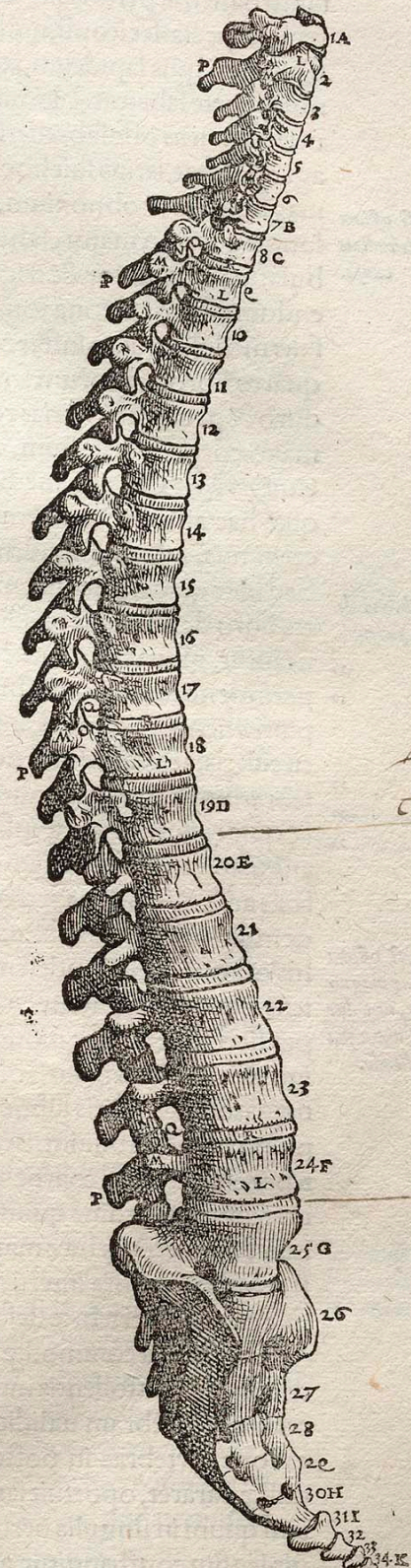
R, R Cartilagineum notatur ligamentum, uertebra corpora interueniens. quod Galenus cartilagineum purum esse, contra ueterum placita contendit: uerum quàm rectè, secundi libri uigesimo septimo Capite docebitur, inibi figuram proposituri huic narrationi non inutilem, quæ aliquot uertebra delineabuntur corpora, cartilagineum hoc ligamentum, uertebra corporum appendices, & cartilagineum quæ corpus uertebra ac appendicem intercedit (ut in pueris hæc se habent) exprimentia.

In triū suble quatuor ca. figuris id foramen ob uiam est.

ERVM parens Natura homini dorsum instar carinæ cuiusdam, fundamentiq^{ue} machinata est. Dorso enim opere recti ambulare, & erecti consistere ualeamus. Quanquam neq^{ue} illa in hoc dorsum homini duntaxat dedit, sed perinde atq^{ue} alias in unius membri cõstructione, eo ad uarios simul usus abuti consueuit, ita ne hic quoque minus industriam ipsius ostendit. Primum enim omnibus uertebra ad suorum corporum posteriorem regionem, foramen exculpit, idoneam dorsali medullæ per ipsas deicensuræ uiam præparans. Secundò, non ex incomposito simplici ossis uniuersum constituit

Natura in dorso creator ne industria. Vt id sustineat. Vt dorsalis medullæ uia efficiatur, & in rerum mobile sit.

tuit dorsum, quamuis id ad stabilitatē & tutā dorsalis medullae sedem satius fuisset: quā neq; luxari, neq; excidere aut distorqueri posset, nisi ita uariē esset articulātū. Verum si rerum Opifex tantū patiendi pertinaciā animū adhibuisset, neq; in organōū fabrica ullum priorem digniorē uē spectasset scopū, non aliter sanē quā prorsus in compositū simplexq; dorsum creasset. Quippe si quis lapideum, aut ligneum animal confingit, non aliter dorsum quā unica contīnuāq; parte fabricat. Homini uerō dorsum inclināturo, aut erecturo, non erat melius id uniuersum unico ossē fabricari. quoniam cum dorsi beneficio hominem multis ac uarijs modis agi oporteat, satius fuit hoc ex pluribus constitui ossibus, utcunque etiam hoc nomine iniurijs magis reddatur obnoxium. Quamobrem uerō dorsum non ex duobus uel tribus ossibus, tam longis quā in manu est humerus, & ulna cum radio: in crure autem femur, & tibiae os cum fibula: sed ex quatuor & triginta efformetur ossibus, uariē mutuo articulatis, in praesenti subiiciendum est, à praecipua totius dorsi particula sumpto orationis exordio. Est autem haec^b dorsalis medulla, quam instar cerebri partibus sub capite locatis esse tunc nitentur ostendere, quum quarto libro neruorum seriem pertractabimus. Quoniam itaque hanc similiter ut cerebrum, duro & promptē iniurias repellente munimēto custodiri oportebat, dorsum instar carinae humano corpori subiectum, omnino insculpi, iterq; simul & tutissimum uallum ac (ut Graeci dicunt) *συνεχῆ ἰσθμῶ*, ipsi medullae confici debuit. Huius enim natura cerebro respondet, & noxae quae hac affecta hominem afficiunt, illis conferuntur, quae cerebro laborante indies oboriri cernimus. Motus siquidem & sensus omnium partium quae laesae subsunt uertebrae, uitiuntur. Sed haec quidem neminem latere, Galenus attestatur. Quamobrem uerō diuinus Hippocrates libro de Articulis prodiderit, si plures uertebrae uno ordine inuicem subsequentes transmo-
ueantur, graue esse: si autē una ex ceterarū compage exiliat, perniciosum esse: haudquaquam perinde notum est omnibus. Hippocrates itaq; causam symptomatis nos edocet. nam si simul plures uertebrae dimoueantur, ita ut quaeque paululum transmutetur, & sua sede declinet, tunc circularis, ac proinde nō uehemens dorsalis medullae obtinget euersio. Si uerō, inquit, una uertebra suo contextu dimoueatur, tunc dorsalis medulla paruo intervallo inflexa, afficitur, & quae exiliit uertebra ipsam comprimet, nisi sanē & rumpat. Quum itaque dorsalis medulla angularem, eamq; subitam & acutam flexionem nequeat perferre, dorsum nō potuit magnis & laxis articulis insignem transpositionem habentibus, innoxie moueri. Vnde etiam melius fuit, ex multis & paruis ossibus quae singula ad motum conferunt, dorsum coaceruari. Ceterum his ossibus non par adest magnitudo, neque omnibus foramen medullam dorsalem transmittens aequa amplitudine exculpitur. Coordinationis enim occasione melius fuit, minores semper fieri superiores: modō id quod portatur ab aliquo, minus esse conueniat portante. Hinc igitur^c maximum dorsi ossium sacrum os à Natura creatum est, & ueluti basis quaedam uiginti quatuor uertebrae subiicitur, duobus cōmissum^e maximis ossibus, quae una cum ipso corpus maximē stabiliunt. Secundum uerō dorsi os magnitudine, si à sacro sursum ascendas, uertebra est sacro ossi coarticulata, à prima quidem iacēs quarta & uigesima, ipsarumq; in lumbis uertebrae ordine quinta. Porro aliarum singulae quantum positi ab infima discedunt, tantum & mole. Atq; haec magnitudinis diminutio usque ad ipsum caput perficitur, praeterquam si quando uertebra interueniat paulō maior subiecta, quod sanē non absq; magno usu fieri, primae ceruicis uertebrae descriptio ostendit, quae illam reliquis ceruicis uertebrae latiorē esse docebit, gratia commodae^f quinti & sexti caput mouentium musculorū insertionis, & secundum di scapulum attollentis musculi exortus. Atque inibi etiam articulationis nomine, secundam ceruicis uertebrae ualidiorem grandioremq; tertia esse audies. Quia uerō Natura nullius occasione uertebrae in posteriori suorum corporum sede exculpsit, quā ut iter^g dorsali medullae pararet, oportuit sanē foramen magnitudine cum dorsali medulla congruere. Haec autem quum in singulis uertebrae sit impar, & in primis uertebrae maxima (gignendis enim neruis sensim constringitur, attenuaturq;) optimo iure superiorum uertebrae foramen inferiorum foramine amplius est. Dein quū superiores uertebrae amplo foramine exculpi debuerint, & interim alijs innitantur uertebrae, promptē colligitur, illas quoque simul tenues necessariō extructas esse. Neque dorsali medullae duntaxat uia in uertebrae exculpitur, uerū etiam^h triginta neruorum paribus in homine à dorsali principiū ducentibusⁱ tutissimae uiae foraminaq; in uertebrae caelantur, quae in neruorum serie exequar. quamuis in priuatis uertebrae descriptionibus quaedam illorum foraminum mentio subinde incidet: praecipue quod in omnibus uertebrae non eadem specie, neque pari etiam numero insinuantur. Quum igitur dorsalis medulla ueluti alterum cerebrum omnibus propemodum quae sub capite consistunt organīs habeatur, & dorsum ipsi uia & uallum quoque tutum fabricetur, rerum Opifex alia permulta mirandaq;

*Dors. ossium
multitudinis
causa.*

*Libro 12 de
Vsu partium.*

*Dors. ossium
nō par magni-
tudo, neq; dor-
salis uiae e qua
amplius.*

*Foramina ner-
uis emittēdis
parata.*

*Vertebrae
spinae.*

randaq; circa uertebrae molitus est, quippe ex medio posteriorum partium^m spinam produxit, instar sepi & ualli totius dorsi: hanc primam proponens, frangendam & conterendam, modisq; omnibus passurā, priusquam noxa inferatur cuiuspiam uertebrae, & ipsa dorsalis medulla laedatur. Posterioribus his processibus inⁿ plurimis uertebrae appendice donatis cartilago obnascitur, idoneū subditorum propugnaculū, ut quae nec frangi nec rumpi, modo fragilium friabiliumq; ac durorū, neq; incidi & quasiari perinde ac mollia carnosaq; queat. Praeterea singulorum processū quos spine modo extuberare diximus, magnitudo in omnibus uertebrae inaequalis quodāmodo cernitur, mirifice & hoc pariter providente Natura. Nequaquam enim in ijs locis in quibus eandem sedem cum dorsali medulla pars quae pīa primaria sibi uendicat, aequum erat negligere eius partis dignitatem: neq; in locis sola occupatis medulla, praelongas educi spinas, erat iustum. Quemadmodum neque expediebat ē paruis uertebrae longam enasci spinam, neq; ē grandibus breuem. Ratione igitur optima, quoniam in thorace cor locatur, & magna arteria dorso incumbit, in his dorsi partibus Natura longissimas produxit spinas, in alijs uerō sedibus breuiore. Vertebrae quidem lumborum corpus grande est, illisq; intus magna arteria & cōcaua uena suffulcitur. sed ossis sacri moles est maior & insignior, nullum tamen interim praecipuū ei praecet organum. Par igitur erat posticos processus secundum uertebrae thoracis, maximos in lumbis educi, in sacro autem ossē breuissimos. Ceruicis uerō uertebrae quum tenuissimae omnium sint, non potuere nancisci processus longos simul, & innoxie iniurijs ferendis aptos: quum hileui occasione propter tenuitatem rumperentur. Quemadmodū itaq; dicti nunc processus spinā efficientes, propugnaculi uicem gerunt: ita & alijs processibus, nimirum^o transuersis uertebrae donantur, quae partim ueluti sedes quaedam dorsum mouentibus musculis submittuntur, quemadmodum & spinae ad musculorum productionem insertionemq; eo usu potissimum iuuant, cuius gratia generatim omnes ferē ossium processus montium colliculorumq; ritu extuberare ac educi, prius nō semel relatuū est. Omnibus enim his uertebrae processus musculi accumbunt cum arterijs, uenis, neruis, ad ipsos & per ipsos delatis. Verum alius quoque tertius usus transuersorum thoracis uertebrae processus praedictis accedit, quo aptam costis sedem porrigunt, cui illae articulantur. Quia autem dorsum instar unius corporis ex uertebrae efformari debuit, quod simul firmum, & forte, & ad motum promptum esset, magnopere laudanda uenit Natura, quae dorsum ambobus usibus (et si contrarijs) idoneum construxerit. Omnes enim uertebrae ad sacrum usque os (si duas priores exceperis)^p in anterioribus quidem sedibus sibi mutuō amplis corporibus tuto colligantur, posteriori autem sede duplicibus articulis coarctantur, ubi etiam robur propter anteriorem compagem nanciscuntur. Moueri itaque uertebrae non prohibentur, quod corporibus mutuō non connascantur, & postica sede non obscuris articulis sint distinctae: atque hac etiam ratione antrosum ualde inclinari possumus, retrorsum uerō nequaquam. Rumpes enim, si coegeris membranae, quae uertebrae corpora colligant, ligamenta, cum alio cartilagineo ligamento inter uertebrae corpora reposito, itaq; corpora connectente, ut uertebrae non admodum à connatis differant. At horum ligaminum naturam substantiamq; ut & ceterorum omnium, sequens liber accumulatē pertractabit. Quoniam uerō nō aequē tutum erat dorsum antrosum retrorsumq; flecti (ita enim infirmum ac instabile & laxum penitus esset) Natura quod satius est, iure praelegit. Ad uniuersa etenim uitae munia cōmodius est, dorsum in priora flecti. dein haec quoque flexio uasis dorso ibidem incumbētibus, magnae scilicet arteriae, & cōcauae uenae, minus molestiae infert, quum aliās plurimū extenderentur. Quia igitur oportuit dorsum anteriori sede ad amussim stringi, meritō uertebrae in posteriore sede laxius articulantur. Cuius autem formae ipsarum sint articuli, unā cum his quae de singulis uertebrae dicenda sunt persunt, iam addemus. Sunt enim in uertebrae pleraeque differentiae, passim incredibilem Naturae industriam ostendentes, ob idq; quatuor modo sequentibus Capitibus non perfunctorie aut obiter enarrandae, quorum primum colli ceruicis uē uertebrae, secundum thoracis, tertium ijs quae in lumbis habentur, quartum autem sacro ossi coccygicq; ossi dedicabitur.

17. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

*Que ante-
riori uerte-
brae sede
praeposit-
ur, figurā
libris 6
ostendunt.*

17. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

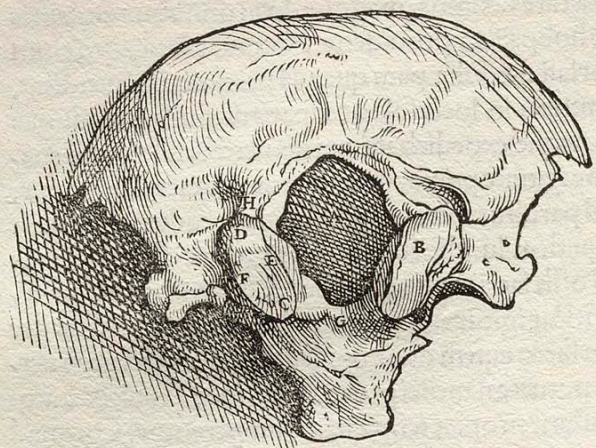
*Cartilago spi-
nae apicibus
ornata.*

*Transuersi
processus.*

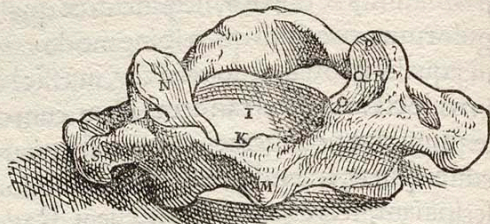
*Vertebrae
coarticulatae.*

*Commodus fuit
se dorsum flecti
antrosum.*

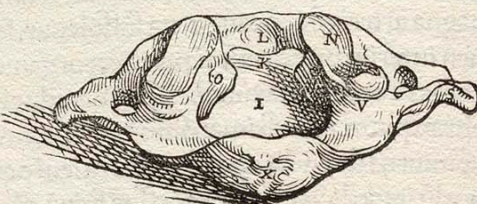
PRIMA XV CA-
PITIS FIGURA.

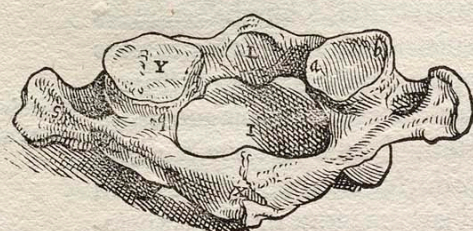
SECUNDA.

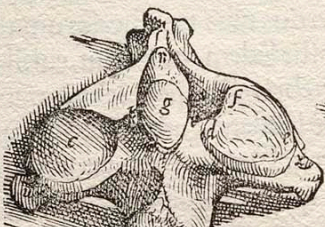
TERTIA.

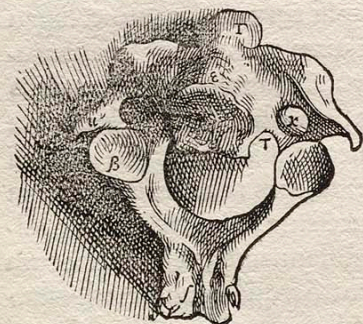
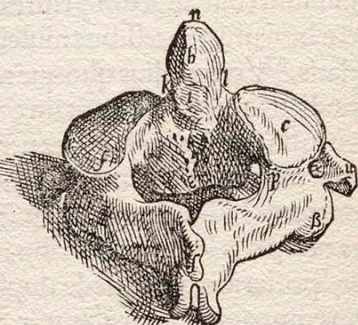
QVARTA.

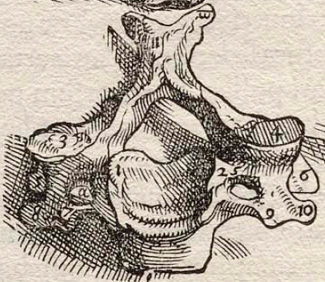
QVINTA.

SEXTA.

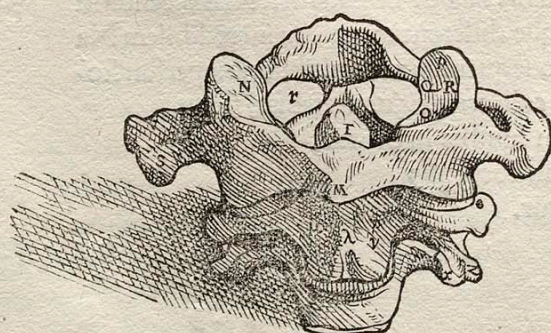
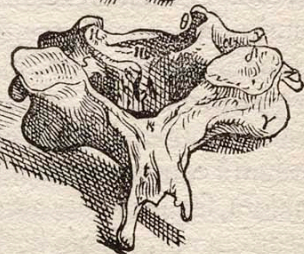

SEPTIMA.

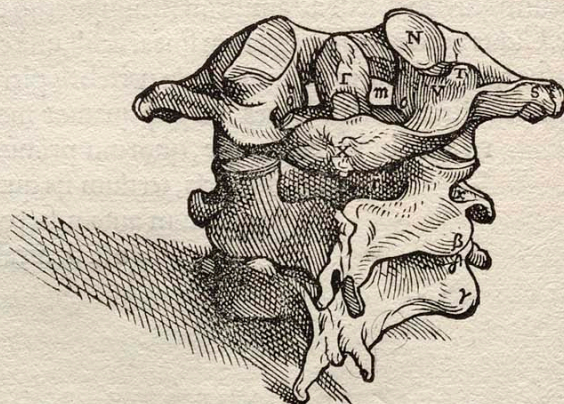

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

VNDECIM

PRIMA presentis Capitis figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa calvariae basis sede hic conspicuam exprimit.

Secunda, primam cervicis vertebrae anteriori superiori facie expressam proponit.

Tertia, primae cervicis vertebrae superiorem posterioremque imaginem oculis subijcit.

Quarta, primam cervicis vertebrae inferiori posterioremque facie delineatam exhibet.

Quinta, secundae cervicis vertebrae anteriorem monstrat faciem.

Sexta, secundae cervicis vertebrae posteriorem faciem designat.

Septima, secundam cervicis vertebrae inferiori facie spectandam offert.

Octava, tertiae cervicis vertebrae anteriorem superioremque faciem ostendit.

Nona, tertiae cervicis vertebrae posteriori superiori facie delineatur. Quoniam vero huius cervicis vertebrae inferior sedes secunda vertebrae inferiori sedi respondet, illam hic non apponimus, ne forte praesenti Capiti nimis tabularum aceruus praeponeatur. Atque hac etiam ratione, ceteras cervicis vertebrae tertiae subiectas singulatim non depinximus, praecipue quum illarum descriptio ex trium superiorum vertebrae figuris, prompte desumi queat.

Decima, trium primarum cervicis vertebrae compago, anteriori parte depicta cernitur.

Vndecima, trium primarum cervicis vertebrae contextus posteriori facie exprimitur.

A in 1. Foramen in occipitis osse, dorsalis medullae gratia excisum.

B 1. Dexterum occipitis ossis capitulum, quod primae coarticulatur cervicis vertebrae. Sinistrum vero C, D, ro capituli, C, D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu du E, F 1. Alum, quo longitudinem in horum capitulorum descriptione metimur. Dein E insinuat internum latus capituli, quod magis deorsum, quam externum F insignitum, deprimitur, aut non aequè sursum prominet.

G 1. Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quae ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera & inaequalis est.

H 1. Sinus in posteriori sede utrorumque capitulorum occipitis ossis incisus, ac utam primo dorsalis medullae nervorum pari porrigens.

I 2, 3, 4. Foramen transmittendae dorsali medullae in prima cervicis vertebra excisum.

K 2, 3. Hic prima vertebrae corpus excipitur, secunda vertebrae dens, qui T notabitur, suscepturum.

L 3, 4. Sinus in posteriori sede corporis primae vertebrae incisus, ac cartilagine incrassatus.

M 2, 10. Processus & tuberculum, in anteriori corporis primae cervicis vertebrae sede prominens.

N 2, 3, 10, 11. Dexter primae vertebrae sinus, quo dextrum occipitis ossis capitulum excipitur. Sinistrum sinum in secunda & decima figuris O, P, Q, R notat: O quidem & P eius sinus longitudinem indicatur: Quero, internum latus, longe ipso exteriori R insignito declivius.

S 2, 3, 4, 10 & 11. Transversus primae cervicis vertebrae processus dexter. Sinistrum vero character non insigniimus, quod utriusque eadem sit ratio. Sic etiam ipsius foramen in sinistro tantum latere secunda & undecima figurae T notavimus.

V 3, 11. In dextro tantum latere sinus indicatur, qui cum occipitij ossis sinu H notato commune efficit foramen, quo primum dorsalis medullae nervorum par elabitur.

X 3, 4, 11. Hac sede prima cervicis vertebrae posteriori destituitur processu, & inibi duntaxat visitur acutum exiguumque instar lineae prominens tuberculum, ad cuius latus haec sedes aspera est.

Y 4. Dexter primae cervicis vertebrae sinus, dextrum secundae vertebrae tuber c signandum excipiens.

a, b. Sinistrum sinum a & b notavimus: a quidem internum ipsius latus, b autem externum indicantes.

c, 5, 6. Dexter secundae vertebrae tuber, seu insigniter depressum capituli, commemoratum iam prius primae vertebrae sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f. Sinistrum ostendunt capitulum. Ve

d, e, f. rum d priuatim latus ipsius notat internum elatiusque, e vero externum, & depressius. f autem eam capituli partem, quae ad posteriora veluti extra circuli circumferentiam educitur.

F 7, 10, 11. Secundae cervicis vertebrae processus, quae a dentis imagine dentem vocabimus, quique in quinta figura & decima & undecima etiam conspicitur. Verum hunc in septima, decima & undecima insigniimus. In quinta autem & sexta figura pluribus notatur characteribus priuatim

F aliquid

- g. h.* aliquid significantibus. *g.* enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. *h.* in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quæ crassior est, magisq; quam dentis radix in posteriori ora extubertat. *i.* sinum indicat, ad quem transuersum ligamentum aduoluitur, quod dentem in pri-
k. l. ma uertebra constringit ac continet. *k.* & l. utrinq; sinus insignitur ad dentis principij radices ue-
 latera incisus, atque anterioris secundi neruorum dorsalis medullæ paris propagines admo-
 dum exiguas transmittens. Cæterum foramen, hoc sinu & primæ uertebrae sinu, efformatū in un-
m. n. decima figura m signatur. Postremo *n.* in quinta figura dentis notat mucronem.
o. 3. 11 Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uertebrae superiorem sinū *N* indicatum, &
 inferiorem *Y* indicatum consistens, ubi foramen non peruium conspicitur.
p. 6 Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundæ uertebrae tuberis *c* insignitū sedem excul-
 ptus: & commune foramen uiam ue constituens, qua secundum neruorum dorsalis medullæ coniu-
q. gium in posteriora prosilit. In quartæ figuræ sinistro latere *q* positum cernis, sinum hunc primæ
r. ceruicis uertebrae notans. In dextro autem latere decimæ & undecimæ *r* reposui, ipsam ner-
 uorum uiam in altero latere utcunque significans.
f. 5, 6, 7 Posterior processus, seu spina secundæ ceruicis uertebrae, quæ etiam in decima & undecima fi-
 guris parte superiori, in septima uero inferiori est obuia.
t. 9 Tertiæ ceruicis uertebrae spina, quam & undecima figura ostendit. Spina autem huius apices
 in octaua *z* & *w* notantur, ipsa uero spina illic numero *n* indicatur.
u. 5, 6, 7 Dextri lateris transuersus secundæ ceruicis uertebrae processus. Sinister etiam citra chara-
 cterum operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris pro-
 cessus promptè cognoscitur.
x. 5, 6, 7 Foramen transuersi secundæ ceruicis uertebrae processus.
y. 7, 8, 9, 10 Transuersus sinistri lateris processus, tertiæ ceruicis uertebrae. Verum *y* internam partem, *z*
 autem externam notant. Porro octaua figura transuersum dextri lateris processum his notis *7*
 & *8* indicat, sinistri autem lateris processum istis notis *9, 10*.
a. 8, 9 Foramen transuersi tertiæ ceruicis uertebrae processus.
β. 6, 7, 11 Dexter descendens secundæ uertebrae processus, cuius sinus formam septima figura indicat.
γ. 9, 11 Dexter descendens tertiæ ceruicis uertebrae processus, uerum *γ* in nona & undecima posteri-
 ori ipsius indicat sedem. Inferior autē ipsius sedes seu sinus, sinui respondet in septima *β* insignito.
δ. 9, 11 Dexter ascendens tertiæ ceruicis uertebrae processus, ac nona quidem figura ipsius tuber osten-
 dit, quemadmodum & octaua utriusque ascendens processus tubera indicat notis *3* & *4* insignita.
ε. 5, 6, 7, 10 Sedes, qua secundæ uertebrae corpus deorsum porrigitur.
ζ. 9 Sedes, qua tertiæ corporis uertebrae corpus declinatus fertur.
η. 9 Superior tertiæ uertebrae ceruicis sedes sinuata. & *η* quidem sinum indicat, *θ* uero & *κ* utrinque
 prominentè processum. atq; hi etiam processus numeris *1, 2* in octaua figura insigniti cernuntur.
λ. μ. ν. 10 Anterior secundæ uertebrae corporis sedes, in qua *λ* prominens indicat tuber, *μ* uero &
ν utrinque depressa tuberis latera.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11. Numeri characteres in octaua figura conspicui, processuum tertiæ ceruicis uertebrae nume-
 rum indicant. Quandoquidē *1, 2* notantur duæ eminentes partes superioris superficiei corporis
 uertebrae. *3, 4* duo ascendentes processus. *5, 6* duo descendentes processus. *7, 8, 9, 10* transuersi pro-
ζ. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11. cessus. *11* spina, cuius apices notantur *3* & *4*. uti & huius uertebrae inferior pars *p* indicatur.
s. 8, 9 Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medullæ par exilit.
t. 7 Sinus superiorem dictam foraminis partem efformans.

Homo pulmo-
num occasione
collo donatus.

PULMONVM gratia homini collum dari, hinc potissimum constat, quod
 id perpetuò unà cum pulmonibus deperditur. Quippe hac occasione pi-
 lices (quibus & pulmones defuncti collo destituuntur. Animalibus uero,
 quibus Natura pulmones dedit, his quoque & collum elargita est. Aspe-
 ram enim arteriam qua inspirantes aërem in pulmones ducimus, & rur-
 sus expirantes eundem efflamus, ab ore ad pulmones ferri, atque ob id in-
 ter os & pulmones spacium intercedere debebat, siquidem opportuna ef-
 fatione (quæ uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperæ arteriæ benefi-
 cium uox minime perficitur, unde etiam nō miramur, nullū animal collo carens uocem edere.
 Quum

a. Hic ostē-
dit figuræ
38. Vasa au-
tē per collū
repentia et
pulmones
si. cæteri
appositi,
ut & illa
quæ a. li. si-
ni uisuntur.

Quum itaq; pulmones in thorace contineantur, & aspera arteria (quam in os definere omnino
 decuit) ex pulmonibus cōsurgat, interuallum elatiorem thoracis sedem & fauces inter cedens,
 arteriæ illius gratia creatur. Quia uero thorax & os inuicem separantur, quantum inter utrun-
 que interualli mediat, uia eorum efficitur, tam quæ desuper deorsum procedūt (ut dorsalis me-
 dulla & stomachus) quam eorū quæ ab inferioribus sursum (ut aspera arteria, & multæ læues
 arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum asperæ arteriæ gratia nascitur, asperam
 uero arteriam uocis respirationisq; causa. Quare etiam colli longitudinem homo tantam for-
 titus est, quanta asperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex usu erat. Quinetiam conuenie-
 bat partes scapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamq; manum, præterea &
 septum transuersum, à dorsali medulla collum perreptante^b neruos adipisci: quocirca & pro-
 pter illorum propagationem, necessum fuit in spacio inter caput & thoracem medio uertebrae
 reponi, quibus collum texeretur. Sunt autē humanæ ceruicis^c uertebrae septem, quarum nunc
 naturam ulumq; explicare contendā, à capitis colliq; motibus sumpto sermonis exordio. Non
 enim hic auium quadrupedumq; quibus longa obtigerunt crura, colli uisum recensere propo-
 situm est, quum nemo nō intelligat Naturā his, quod manibus destituātur, colli maxillarumq;
 prolixitate ad cibum assumendū prospexisse, hacq; ratione pluribus uertebrae collum illis con-
 finxisse. Galenus itaq; rarum Naturæ miraculum, ipsiusq; operum exquisitissimus interpres,
 in nullius partis constructione expendenda adeo eruditum solertemq; ac industrium requirit
 auditorem, atque in capitis motu, eiusdemq; cum duabus summis uertebrae articularū descri-
 ptione. Quid multa: tam paucos quæ in duodecimo de Vsu partium, de capitis motibus tra-
 dit, assequuturos cōtendit, ac uelut rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri
 debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus destitutum, ea qua licuit diligentia
 & Anatomes discendæ à puero, prorsus obfirmato animo ea perlegisse, ac ut Galeni sensa
 intelligerē, res ipsas orationi eius sedulo adhibuisse. An uero frustra negociū attentauerim, tum
 demum nosces, ubi didiceris me non solum quæ Galenus docere conatur percepsisse, uerum
 Naturæ in articulis hisce artificium, capitisq; motus ab ipso parum rectè tradi, tandem etiam
 intellexisse. Galenus enim capiti duos motus ascribēs, unum in annuendo renuendoq; alterum
 in latera fieri docet. ac priore quidē intelligit, quo caput antrosum flectimus, inclinamus, an-
 nuimusq; ac deinde quo caput retrorsum reflectimus & reclinamus, ea prorsus functione, qua
 Thraces & Cretensium plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in po-
 steriora caput rectā remouent, subleuant ue: non autem ut nos renuentes, id circumagunt, seu
 circumducunt. Cæterum altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum subaudit,
 quo caput in latus inclinamus, ac uelut i humeris seu scapulis admoemus. Quod autem hæc
 de laterali motu, atque adeo de renuendo annuendoq; ipsius sit sententia, ex quarto de Admi-
 nistrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipi-
 tis ossis^d capitula, quæ primæ uertebrae dearticulantur, locari, assurgere, innitiq; asserit, quum
 in hoc illud latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus ue. Huius-
 modi enim profectò ipsius de capitis motibus est dogma: quorum priorem, qui annuendo re-
 nuendoq; fit, secundæ ceruicis uertebrae beneficio, aut super secundam perfici affirmat: poste-
 rior uero motum, quo caput in latera ducitur, super primam ceruicis uertebrae fieri ait,
 quemadmodum cum ex pluribus Galeni locis, tum præcipue ex quarto de Administrandis
 sectionibus libro colligere promptissimum est. Vt enim illos libros omnium postremos scripsit,
 ita quoque suam sententiam & breuius & apertius in illis, quam alias, explicuit. Num uero
 hoc eius placitum ueritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito, atq; aliter quam Galenus
 capitis motus (affectu interim aliquandiu represso) cōstituito. Primum itaq; caput aut prima-
 rio motu quiescente collo mouemus: aut secundo, quum scilicet caput colli motum sequitur,
 etiam si id in aliam partem, quam collum mouetur, ducere coneris. Proprii capitis motus duo
 sunt. priori, id antrosum flectimus, retrorsumq; inclinamus, extendimus ue: quem motum
 conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam simul moto, siue id pari motu cum capite
 agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; necessariò collum infe-
 quatur, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, atque leui ne-
 gocio obseruare, collum caputq; proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter
 proprius capitis motus, is censendus est, quo caput ita circumducimus, seu in gyrum agimus
 quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quiescente collo obibis,
 si modò dextra, modò sinistra uicissim intueri studueris, caput ue circumuerteris. Præfens mo-
 tus capiti omnino est proprius, & collum illo destituitur. quapropter etiam quocunq; modo
 collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum
 F 2 illo

Ceruicis uer-
brae septem.

Galeni de Ca-
pitis motib; sen-
tentia.

Lib. 12 de V-
su partium. 4.
de Administ.
dis. lib. de Osi-
bus, capite 8.

Alia quam
Galeni de Ca-
pitis motib; sen-
tentia.

Articuli ca-
pituli motibus
parati.

Descriptio
occipitij ossis,
quod primæ ver-
tebræ articulus
est.

Primæ cervi-
cis vertebrae
descriptio.

illo inclinatio, id facile in gyrum ducis. sic etiam si collum fuerit extensum, aut in latus humero
admotum, caput promptè circumagis. Ceterum ut caput uno circumactus motu, quo collum
caret, priuatim donatur: ita collum quoque alterum peculiarem motum, quo in latus ducitur,
sibi uendicat. Caput enim nullum obtinet peculiarem motum, quo in latus inclinetur, sed colli
tantum beneficio motuque secundario in latus fertur. Quippe nobis denegatum est, caput huic
illius scapulae uel minimum admouere, nisi collo illuc ducto. Duobus itaque proprijs motibus
caput donatur, quorum prior, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis
vertebra articuli sit beneficio: super primam enim uertebra caput flectitur, & reflectitur. Po-
sterior motus, quo caput in gyrum ducitur, super secundam ceruicis uertebra celebratur.
Caput enim simul cum prima ceruicis uertebra, super secundam, ueluti ad axem, circumduci-
tur. Atque hæc mea de capitis motibus & articulis est sententia: quæ quantum à Galeni decli-
net placitis, promptissime quidem colligis. num autem magis ueritati accedat, ex ossium con-
structione ligamentisque hæc committentibus, & musculis illa mouentibus, discito. Ceterum li-
gamenta & musculos in secundo libro exequar, in præsentia ossa tantum aggressurus, in quo-
rum sermone forsitan quæpiam quoque ligamentorum mentio incidet. Occipitij os ad latera
foraminis dorsali medullæ uiam porrigentis, utrinque unum exigit capitulum, magis ad an-
teriorem foraminis sedem, quam posteriorem uergens. Hæc capitula, si priorem postero-
remque ipsorum sedem spectes, oblonga sunt & arcuata, atque ita prorsus extructa, quasi rotundum
aliquod ossis caput, ut femoris scilicet, quod coxendicis ossi articulatur, in duas partes disse-
ctum esset, ac utrinque ad latera foraminis in occipitis ossis insculpti, una illius capitis pars, re-
posita. Si enim utraque occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta singas, ex ambobus ro-
tundum (quanquam interim in homine satis depressum) caput constituit cernes. Quæ quum
ita sint, facile constat, utrinque capitulum, uti diximus, oblongum esse, atque interno latere
magis quam externo protuberare, ad eum nimirum modum quo in ossis rotundi alicuius ca-
pituli media ac in tota superficie magis prominens pars, procerius, quam partes in orbiculo po-
sitæ, extuberat. Hæc erunt capitula, quæ primæ ceruicis uertebrae inarticulari, paulo posteri-
us scribam. Nunc autem adhuc in occipitij ossis asperitas crassitiesque expendenda uenit, inter duo
nuper commemorata capitula, in hoc parata ut ualidior efficeretur insertio teretis ligamenti,
dentem secundæ uertebrae occipitis ossi colligantis. Hæc asperitas interdum adeo insignis ui-
situr, ut tuberculum aliquod dici mereatur, prominens gratia dicti ligamenti, & non nihil etiam
insertionis musculorum collum flectentium nomine. Posterior autem sedes foraminis dor-
salem transmittens, aspera quoque, sed non adeo ut anterior crassa est. ac etiam ad posteriorem
utriusque capituli regionem, sinus leuiter impressus conspicitur, in hoc paratus, ut cum alio
primæ uertebrae sinu utrinque foramen efformaret, quo primæ dorsalis medullæ neruorum par
proccideret. Prima ceruicis uertebra reliquis omnibus dorsi ossibus solidior, densior, sed se-
cundum longitudinem tenuior, & forma à cæteris omnibus plurimum differens est. Foramen nanque
ipsi dorsalis medullæ gratia incisum, habet maximè, quod & hic dorsalis sit crassissima. Deinde
ipsius corpus interiori sede exculpitur, & sinum in posteriori sui corporis sede leuiter incisum
ostendit, qui cartilagine incrustatus secundæ uertebrae dentem excipit. Corpus enim primæ
uertebrae hac ratione cauæ, ut dens ille in primæ uertebra inibi reponi queat. Ceterum ne pri-
ma uertebra hoc modo in suo corpore exculpta, & corpore propemodum destituta, plus æ quo
imbecillis inualidaque redderetur processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cui-
us beneficio illa crassescit, robustiorque euadit: præterquam quod ipsum etiam tuberculum ac-
commodum est suscipiendæ insertioni, primi dorsum mouentium musculorum paris. Eiusmo-
di itaque huius tuberculi usus est. non autem in hoc producit, ut nimium capitis flexum pro-
hiberet, caputque in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput alacrius denuo sursum
& in posteriora reflecteretur, quemadmodum Galenus in quarto de Administrandis dissec-
tionibus parum rectè asseruit. Nam (ut nihil hic de capitis motu, super quam uertebra scilicet
is fiat, dicam) caput nulla ratione eo usque inclinari potest, ut occipitis os id tuberculum con-
tingat, tantum abest ut illo capitis moles suffulciretur. Ceterum prima uertebra ad latera ca-
uitatis, quæ secundæ dentem admittit, est ualidissima, & crassissima, & utrobique unum osten-
dit sinum, quo sui lateris occipitij ossis capitulum excipitur. Sinus hi utrinque singuli, ut illis
capitulis exquisitè responderent (si priora posterioraque species) oblongi sunt, & exteriori-
bus lateribus sursum ducti, internis uero profundi: non secus profectò, quam si ambo sinus
ex uno rotundo profundoque sinu essent discissi. Si enim coxendicis ossis, aut alterius ossis ro-
tundo sinu donati, sinum diuideres, atque utrinque ad primam ceruicis uertebra, ubi nunc
sinus habentur, unam partem collocares, huius primæ uertebrae sinus tibi constituerentur. Vel
si

fi. A.
8. dent.
figura B.
flectitur.
b. fig. C.
i. fig. D.
h. 1. 2. fig. 3.
cap. A.

l. fig. E.
m. 1. 2. F.

n. 1. fig. G.
o. fig. magis
gum paulo
post addi-
tenda.
p. eadem
fi. H.
q. 8. muscul.
tab. A. B.
r. 1. fig. H.
s. 1. 2. 3. 4. u.
lib. 4. F.
t. 1. 2. 3. 4. p.
gur. 1.
u. 1. 2. 3. fig. K.
x. 3. 4. fig. L.
y. 1. 2. 3. fig. M.
dem. 6. u. 1.
gur. 1.
z. 1. 2. 3. fig. N.
M.

a. 1. fig. K.
b. 1. 2. 3. 4. fig. L.
c. 1. 2. 3. 4. fig. M.
d. 1. 2. 3. 4. fig. N.
e. 1. 2. 3. 4. fig. O.
f. 1. 2. 3. 4. fig. P.
g. 1. 2. 3. 4. fig. Q.
h. 1. 2. 3. 4. fig. R.
i. 1. 2. 3. 4. fig. S.

si uertebrae sinus simul iunctos fingeres, unicuique sinum rotundum profundumque ex ambobus
efformatum cerneres. Quod tanto manifestius adhuc in prima canum & simiarum ceruicis
uertebra contueberis, quanto illis animalibus sinus hi altiores profundioresque, ac capita occi-
pitij ossis extuberantiora acutioraque obtigerunt. His itaque primæ uertebrae sinibus occipitis
capitula excipiuntur, atque in illis flectuntur & extenduntur, seu antrorsum retrorsumque rectil-
simo ducuntur motu. Nulla autem ratione caput huius duplicis articuli auxilio, in latera agitur:
quamuis id Galeno Anatomicorum principi tot locis proditum fuerit. Primum nanque im-
moto collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere possimus. Et, si caput super primam
uertebra in latus ageretur, quis ambigit in eo motu primam uertebra debere immotam
seruari: si modo in motu alterum articulos oportere semper quiescere, Aristoteles in libro de
communi animalium gressu rectè demonstrauit. Ut interim taceam Galeni impietatem, qua
rerum Opifici rudem negligentiam turpiter imponit, quum se abundè Opificem celebrare ar-
bitratur, tam proluxa prælatione attentum lectorem, & in demonstrandi methodo exercitatum,
desiderat. Quid enim turpius (si modo uerum dicere licet) Naturæ, nobis longè quam Gale-
nus est chariori, præter meritum impingi potuit, quàm in dignissimo totius corporis articu-
lo, extrema oscitantia? Nemo enim ignorat hunc articulum esse illum, qui neminimo quidem
temporis momento paruam inclinationem sustinet, multoque minus exarticulationem ac luxa-
tionem, qua homo mox respirationis expers, mutus & absque motu & sensu, tanquam affecta
neruorum radice, redditur. Quis obsecro articulus totius corporis est, in quo ossis caput in al-
terius ossis sinu ita mouetur, ut caput non amplius sinum contingat: nullus profectò, præter-
quam, si Galeno credimus, capitis cum prima ceruicis uertebra articulus. Ipse enim caput huius
articuli beneficio in latus duci arbitrat, in quarto de Administrandis sectionibus asserere coa-
ctus est, quædo caput in dextrum latus ducitur, dextrum tunc occipitij ossis caput in dextrum
uertebrae sinum stringi, sinistram uero caput ex sinistro sinu assurgere: & contra, si quando ca-
put in sinistram latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo
in latus motum, sed flexum reflexumque tribuamus, neque adeo in Galeni uerba iuremus, ut tan-
tam oscitantia immenso rerum Autori in præcipuo corporis articulo imputemus: neque etiam
in Galeni exultationem studeamus comminisci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego
in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum super primam uertebra fieri
cum Iulio Polluce fateamur. Præter id enim quod Galenus illum motum minime intellexit, quis
adeo stupidus esse poterit, ut duo oblonga occipitis ossis capita mutuo distantia, & duos pri-
mæ uertebrae sinus altos, seu profundos, & similiter oblongos subeuntia, circumagi posse au-
tumat? Quis enim unquam circum utriusque cruribus asseri infixum, circumagi animaduertit?
Neque est quod quis Galeno patrocinaturus, occipitis capita sibi depressa singat, atque ita ca-
put super primam uertebra circumagi posse contendat, quum Galenus inter reliqua ossium
capita *nocturnas* nomine nulla unquam dignatus sit, his tantum occipitij capitibus demptis, quæ
palsum *nocturnas* (sed non rectè admodum) uocat, eo nomine rarum, quæ in canibus potius
quam hominibus occurrit, mucronem insinuans. Huiusmodi itaque capitis cum prima uerte-
bra est articulatione, & aliqua etià eius uertebrae descriptionis pars. Reliquam autem nunc prole-
quemur, sensum ad alium capitis motum accessuri. Ad exteriora igitur sinum occipitis ossis
capitula excipientium latera, prima ceruicis uertebra utrinque unum exigit transversum pro-
cessum, procerius multo quam cæteri uertebrae ceruicis transversus processus, eductum &
latiusculum, non tamen æquè in hominibus ac in canibus caudatisque simijs instar alæ cuiusdam
latum. Educitur autem transversus primæ uertebrae processus insignitus, ut opportunitatem præ-
ter reliquos ceruicis transversos processus, duorum musculorum insertionem singuli accipe-
rent. Illis enim processibus priuatim quinta & sexta musculorum caput mouentium paria
inseruntur. Hi processus magno perforantur foramine, per quod arteria & uena hæc calua-
riam petentes feruntur. Ad posteriorem sinum quibus caput inarticulari sedem, sinus utrin-
que in prima uertebra exculpitur, illi respondens, quem in occipitij ossis ad posteriorem capi-
tulum sedem cælatum dixi. Ambo enim sinus, occipitis ossis nimirum & primæ uertebrae, simul
uiam præbent primo pari neruorum dorsalis medullæ. Canibus uero in prima ceruicis uerte-
bra non sinus, sed proprium foramen hæc elabenti neruo inscinditur, quod illis prima uertebra
admodum ampla altaque sit. Ceterum hic hominis uertebrae sinus, etiam ad posteriorem fora-
minis partem pertinet, quo transversus perforatur processus: ut ita sinus ille non neruo dunta-
xat, sed uenæ arteriaque etiam cedat, quas hæc caluariam adire paulo prius relatum est, per fora-
men scilicet ad radicem capitulum occipitij ossis exculptum. Prima ceruicis uertebra po-
steriori processu, seu spina ob hoc inter reliquas uertebrae sola destituitur, quod est aliquot mu-
sculorum

Caput flecti
& reflecti sur-
per primæ uer-
tebram.

Lib. 12 de V.
su partium.

Articulus cer-
uicis corporis
dignissimus.

Non semel in
lib. de Ossibus,
& 4. de Adm-
nistr. sect.

Reliqua pri-
mæ uertebrae
descriptio.

Sinus primæ
vertebræ tube-
ra secundæ ex-
cipientes.

Tubera secun-
dæ.

Hic peculiā-
rem ueriusq; la-
teris cartilagi-
nem nominat;
a nobis obser-
uatam depinxi-
mus.

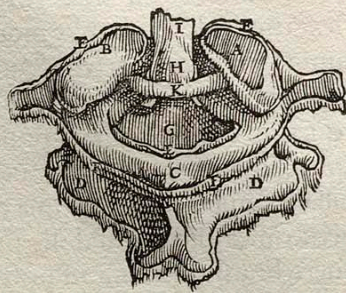
Secundæ uer-
tebræ dens.

Libro de Ar-
culis.

Dentis cū pri-
mæ uer-tebræ
contextus.

sculorum paria aculei modo uulnerasset, neq; illis & præcipue^a tercio musculorum caput mo-
ueritū pari aptum iter, aut sedem tribuisset. Ea tamen parte, qua aliæ uer-tebræ in spinam
desinūt, hæc aspera est, & ueluti acutalinea extuberat, quo facilius quartū caput mouentū mu-
sculorum par hinc principium duceret. In inferiori primæ ceruicis uer-tebræ regione, sub
duobus, quibus caput excipitur, sinibus, alij totidem insculpuntur leuiter ac in superficie ca-
ui, ob idq; etiam γλωσσοδεῖς appellati. Horum circumferentia orbicularis est^b in medio uix ali-
quid, quod dijudicari possit, caui obtinens, sed exteriora sinuū supercilia longè inferius, quàm
interiora descendunt, idq; si hanc uer-tebram in erecto corpore excipiuntur tubercula, quæ ad
sinibus cartilagine obcrustatis, duo secundæ ceruicis uer-tebræ excipiuntur tubercula, quæ ad
latus corporis eius uer-tebræ habentur minimum prominentia, uti & sinus primæ uer-tebræ le-
uiter excauantur. Tuberculorum circumferentia etiam sinuum modo orbicularis est, quamuis
interim nonnihil^c posteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc,
internum latus tuberculi, elatius exteriori latere assurgit. Verum ea laterum altitudo deprel-
sioq; non adeo insignis est, atque superciliorū primæ ceruicis uer-tebræ sinuum. Deinde tube-
ra in medio seu centro non æquè prominent, ac primæ uer-tebræ sinus inter supercilia caui
sunt: non secus sanè, quàm si tuberculi latera procerius quàm ipsorum medium exurgeret. Vn-
de etiam sit, in nudis ossibus inuicem adaptatis, sinus non ad amulsim tuberculis respondere, &
in illorum sinuum medio spacium non prorsus oppletum apparere. atque id priuatim homi-
nibus accidit: canibus autem & equis alijsq; animantibus plurimum caput circumducētibz,
unum continuum utriusque lateris in secundæ uer-tebra est tuberculum, & sinus quoque in pri-
mæ ceruicis uer-tebra cōtinuus apparet, tuberculo concinnè respondens. Hanc in hominibus
inæqualitatem, Natura subinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagine ossibus
crustæ modo obnatas, sinum & tuber intercedit, ac ligamentis in orbem articulum
cōtinentibus duntaxat adnascitur, & superius inferiusq; admodū uiscolo humore,
tanq; sme gmate, oblitur. Huiusmodi igitur primæ uer-tebræ sinuū cum secundæ
uer-tebræ tuberculis duplex (utrinq; scilicet unus) est cōtextus, eius quem statim dicā
motus gratia efformatus. Nunc enim tertius secundæ uer-tebræ^d dente cum primæ uer-tebra effici. In medio
enim duorum tuberū secundæ uer-tebræ, ex superiori mediāq; sui corporis regione, processus
quidā insignis & altus, admodūq; durus & solidus enascit, quem quod denti ac potissimū
hominis canino assimile, δολοειδής & δολοειδής Græci uocant, quo etiā nomine Hippocrates
secundā uer-tebrā nuncupauit, non autē (ut Iulius Pollux, & Cælius, dissectionū imperiti male
recensent) primā. Verum alij hunc processum à turbinis, seu nucis pinei imagine λεωοειδής: alij,
quod cuspidis pyramidis uel modo extuberet, πυρραμειδής & πυρραμειδής appellauerunt. Processus hic
primæ uer-tebræ^e cavitatem subit, quam illic haberi scripsimus, ubi primæ uer-tebræ corpus
deberet consistere, & ubi eiusdem sinum insculpi scripsimus, qui cartilagine oblitus, antero-
rem dentis partem læui & tubrico^f tubere prominulam excipit. Posterior dentis pars, è re-
gione eius tuberculi^g posita, magis extuberat, crassiorq; est quàm ubi primum is à secundæ uer-
tebra producit. Hic enim utrinque ad latera^h sinus singulos, & tertium in posteriori sede,
exigit. Qui in lateribus conspiciuntur, inter dentis radicem & secundæ uer-tebræ tubera consi-
stunt, unaq; cum primæ ceruicis uer-tebræ sinibus, qui his respondent, foramen utrinque pa-
rant, neruulis transmittendis aptum, quos interdum hæc in musculos collum flectentes proci-
dere uidimus, ac secundi paris neruorum dor-
salis medullæ furculos censemus. Porro sinus
in posteriori dentis sede conspicuus, in hoc ex-
culpitur, ut ligamentum ipsi firmius obuolu-
atur, quod ab uno primæ uer-tebræ latere in ali-
ud transuersim procedit, & insigniter ualidum
posteriori dentis sedi (uti dicebā) transuersim
obuoluitur, dentem accuratè in cavitatem pri-
mæ uer-tebræ cōtinens, & cauens præterea ne
dens sua sede aberrans, hic dorsalem medullā
comprimat. Cæterum ut ligamentum id aptius
enascetur, prima uer-tebra^m ea sede qua id ori-
ginem ducit, siue inferitur, aspera inæqualisq;
est, & foramen quoq; nō altè penetrans exigit,
quod firmius ligamentum explantari inseri ue sinit. Nullibi enim in ligamentorū enarratione
interesse

Quamuis præsens figura priuatim secundo libro sit propria,
illam tamen hic repono, quod ijs quæ hic traduntur intelligen-
dis non mediocri-
ter iuuat. Signi-
ficetur itaq; o-
biter A, B,
C, prima ceruicis
uer-tebra. D, G
D secundæ.
H dens. I re-
tes ligamentum
a dente occipitis
ossis inferum.
K transuersum ligamentum, dentem in prima uer-tebra
stringens.

n. fi. 5. 6. n.
o. 10. n. fi. r.

interesse puto, siue ea inferi, siue enasci dixerō, quum ligamentū pariter ad utrunq; os pertineat.
Superior dentis pars, seu ipsius apex in mucronē testudinis capitis modo exacuitur, ut^a aliū
extra primam uer-tebrā prominens, ex se robustum teresq; ligamentū educeret, quod occipitis
ossi ad eam sedem alligari possit, quam in anteriori parte foraminis dorsalem medullā tran-
sentis, asperam, leuiterq; extuberantem cōspici scriptum est. Atq; eiusmodi profectō primæ
uer-tebræ cum secundæ cōtextus perficitur, duobus nimirū latis secundæ uer-tebræ tuberculis,
totidemq; primæ sinibus, & uno rursus primæ sinu, cui dentis tuberculū committitur. Hunc
contextum ex ipso potius rerum intuitu, quàm ex hac mea nō tam cōcinna quàm uera descri-
ptione, disci malim, quod pressius dijudicaretur, num Galenus nos caput supra secundā flectere
& extendere, seu horum articulorum ope annuere, ac Thracum modo renuere, uerè prodide-
rit: an ego perperam his contextibus caput unā cum primā uer-tebra uelut ad axem in gyrum
duci, nihilq; minus quàm flecti ac extendi, contra Galeni decretū tot locis grauiter repetitum,
asseruerim. Si enim singula in ossium fabrica perquisueris, secundæ ceruicis uer-tebra tibi tra-
bem referet, cui terræ infosso axem insignimus. ipse autem dens, axis erit. prima uerō uer-tebra,
cui caput in hoc circūactū motu, ac si cum illa idem corpus esset, iungitur, trahi assimilatur ad
axem reuoluto. Aut primā uer-tebra cardini confertur, ostio cōmissō: secunda
autē, illi cardini quem parieti infixum uidemus. Præterea ligamentū transuer-
sim denti obductum, abunde commonstrat, primam uer-tebram nequaquā
supra secundā flecti: si modò quiescente dente, primā uer-tebra antrosum
retrosumq; in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentū id dentem
in primæ uer-tebræ sinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno ascribi posse, ut
primam uer-tebram adeo à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experia-
tur flexum? Porro iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum alte-
rum primæ accommodat uer-tebræ, alterum secundæ. ac prima quidem ὑποσπονδύς, secun-
da uerō ὑπερσπονδύς ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in Anatome
exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uer-tebrā, axis modo quiescentem, ac su-
per quam alia circumuertitur: illo autem, uer-tebram, quæ tanquam ad axem circumuoluitur.
Atque id sanè meæ subscriberet sententiæ, qua caput super secundā in gyrum duci, iam sæpius
asserui. Quod uerò à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poetās Celsus mi-
hi autor est, qui tametsi ipsius codex ubi ceruicis explicat uer-tebras uiciatus sit, atq; ipse à se neu-
ti quam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum quopiam,
ex quo suum de ossibus Caput in latinam orationem conuertit, eam sententiā primum assump-
sisse uidetur, quæ me, atque ipsi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectō est quod
prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem inter eden-
dum contemplari integrum sit, & simul luce clarius intueri motum qui in gyrum fit, super se-
cundam celebrari uer-tebrā: ac deinceps non amplius mirari, quam obrem Galenus auditorem
adeo solertem, in Mathematiscq; peregre in institutum, in duodecimo de Vsu partium expe-
tat: quum nemo ambigat, elegantem aliā atque difficilem alicuius negotij descriptionem eo
difficiliorem reddi, quo ipsa minus ab enarratè intelligitur, isq; magis à Naturæ artificio, quod
recensere proposuit, aberrat. Quod uerò Natura præter flexum in anteriora, & in postero-
ra reflexum, etiam alios duos motus, quorū alter in latera, alter in gyrum circūactūq; sit, super
primam uer-tebram non perfecit, quemadmodum brachium femurq; triplici motuum diffe-
rentia moueri uoluit, hinc potissimū factū ducito, quod primā uer-tebram magis ampliusq;
quàm reliquas omnes dorsalis medullæ causa, perforari operæ precium fuerit, quodq; ob id
unus duntaxat rotundus ampliusq; sinus in illa efformari nequiuert, neque etiam occipitis os
foraminis sui occasione in unum tantum grande caput extuberare potuerit, quod in illo pri-
mæ uer-tebræ sinu perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie ageret. Quum
itaque duplici articulo, dextro nimirū & sinistro, caput iungendū fuerit, omnisq; propem-
dum duplex articulus simplici solum motui famuletur, meritō Natura caput supra primam
uer-tebrā flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri nequiuert, nisi Natura hic sui
oblita, unum occipitis ossis caput in uno uer-tebræ sinu stringi, aliud uerò caput attolli, atque à
prima uer-tebra prorsus disiungi cupiisset: quod in nullo tentauit articulo: id semper studens,
ut articuli ossa mutuo essent cōrigua, neque ab inuicem abscederent, & nescio quam uacuam à
Galeno confictam sedem statuerent. Deinde caput in gyrum supra primā uer-tebram moueri
minus potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum contine-
tur, à prima uer-tebra produxisset, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac deinceps alia
quam plurima nunc rectissimè formata, uiciatè proposuisset. Super secundā itaque uer-tebram
F 4 caput

Caput cū pri-
mæ uer-tebræ su-
per secundam.

A unus car-
do, B alter.

Libro de V-
su partium.

Cur Natu-
ra caput super
primam uer-te-
brā simul quo-
que circumdu-
ci, & in latera
inclinari no-
luerit.

Libro 4 de
Administ. se-
ctionibus.

caput artificiose in gyrum mouetur. si enim flecteretur, dens dorsalem frangeret medullam. Quum enim quieto dente prima uertebra antorsum duceretur, posteriori sede sursum eleuata, tunc dorsalis medulla in primæ uertebrae foramine prorsus coarctata compressa, abrumperetur. Deinde prima uertebra, supra secundam retrorsum nullo modo reflecti posset, nisi ipsa in anteriori sede, qua dentem continet, prorsus exculperetur, primæ tunc uertebra à dente non præpedita, retrorsum liberè duceretur. Adde, caput nequiquam in latus supra secundam moueri potuisse, eadem ratione qua probauimus lateralem motum supra primam nequiuisset fieri. Alias enim necessum esset, primam uertebra in altero latere à secunda semper leuari, quod periculum nunc in circumactu non impendit. Porro lateralem motum Natura insigni profectò industria omnibus ceruicis commisit uertebis, quæ singula seorsum in latus moueri nequeunt, uerum simul omnes succedentibus motibus illuc adeò concinnè inclinantur, ut caput commodè secundario motu in latus citra omnem noxam feratur.

Quibus uertebis motus lateralis committitur.

Foramē secundum par dorsalis medullæ neruorum in posteriora transmittens.

Spina sex humiliorum ceruicis uertebra rum.

Secundam uertebra aliquot sibi subiectis maiorem esse.

Transuersum ceruicis uertebrae processus naturam.

Caput in immensum excreseat, atque ego nimium anxie Galeni (cuius diligentia alioquin cum omnibus medicinae studiosis plurimum debeo) sensa erueret, omnes ipsius Anatomicos lapsus studio commemorare, uidear. Secunda itaque ceruicis uertebra in posteriori tuberculo, quibus illa primæ uertebrae committitur, se deleuitur exculpitur, ut commune cum prima uertebra foramen utrinque constituat, quo secundum dorsalis medullæ neruorum par, in posteriora elabitur. Verum huius foraminis maiorem portionem prima efformat uertebra, insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundæ articulat uertebrae, insinuata. Reliqua in secunda ceruicis uertebra commemoranda, cæteris etiam quinque inferioribus magna ex parte sunt communia. Hæc enim similiter atque illæ, posteriori donatur processu: qui hoc priuatim in ceruicis uertebis sibi uendicat, quod suo mucrone bipartitur, ac præcipue secundæ uertebrae, triumque ipsi subiacentium. Sexta enim uertebra admodum obscure sui processus diuisionem ostendit, atque adhuc multo minus septima, quæ priuatim hoc cum sexta fortitur, quod ipsius processus plerumque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodo ad superiorum thoracis uertebrae processus imaginem suo mucrone accedat, nisi quod ille his obtusior ampliorque relinquatur. Cæterarum uero ceruicis uertebrae processus appendicibus carent, & lati, inæquales, asperi, & (ut ita dicam) ramosi, inferiori sede caui, ac superius gibbi cernuntur, ac utrinque modicè depressi, quod extuberans linea facit, quæ secundum processus longitudinem porrigitur: quemadmodum etiam inferiori processus parte (quæ caua est) quidam lineæ instar ductus, secundum processus longitudinem ferri uidetur. Prominet autem in gibba sede, lineæ, ut ligamentum ab hac in caua sedis medium producat: quod secundum processus seu spinæ longitudinem porrectum, unam spinam alteri colligare, dextrosque musculos à sinistris dirimere, in secundo libro scribemus. Verum hæc posteriorum processus lineæ, in thoracis & lumborum uertebis conspectiores erunt, quod & illarum uertebrae processus insigniores sint, & ualidiori duriori ligamento (quum minus moueri debeat) inuicem deligentur. Diuisionis autem in processulos potissima occasio musculi censetur, in posteriori ceruicis sede repositi, ut enim hi promptius principium ducerent, & ualidius quoque in uertebrae spinas insertionem molirentur, hæc spinæ etiam in processulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli uertebis peculiariter machinata est, quia non adeò longas spinas à paruis illis uertebis, atque à thoracis lumborumque uertebis producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum copia in ceruicis posteriori sede, quam in alijs dorsi partibus collocatur, quemadmodum ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum mouentes persequar, audiretur es suffissimè. Porro musculorum etiam gratia secundæ uertebrae spina procerius, quam aliquot ipsi succedentes spinæ, exeritur, cæterisque latior uisitur, quod scilicet hæc priuatim tertio musculorum caput mouentium pari, & sexto quoque principium præbeat. Ne tamen iniuste Natura ex gracili uertebra prolixiorē latiorēque educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi subiectis grandiorē effecit: uerum non tam spinæ producendæ gratia, quam ut secunda articulationi abundè sufficere posset, quam cum prima uertebra molitur. Atque hoc illud est quod antea asseruimus, Naturam semel atque iterum superiorem uertebra in inferiori maiorem creauisse. Secunda enim crassior, & maior ualidiorque est tertia: dein primam transuersorum processus occasione, omnibus ceruicis uertebis latissimam esse, supra docuimus. Cæterum transuersi processus in reliquis colli uertebis non admodum exporriguntur, & imprimis secundæ uertebrae, cui breuis & simplex utrinque transuersus obtigit processus. Videtur autem in secunda uertebra minus quam in alijs prominere, breuiorque esse, propter huius uertebrae tuberculum, quæ primæ sinus subeunt, amplitudinem, crassitiemque. Insuper hæc tuberculum amplitudo in causa etiam est, foramen quo transuersus secundæ processus perforatur, non recta, sed oblique exculptum uideri, secus atque in prima ceruicis uertebra, & quinque secundæ subiectis, quarum transuersus processus recto amplexu foramine peruius est. Neque profectò hæc in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quæ transuersum processus non gesserit perforatum. Verum processus septimæ canum simiarumque uertebrae transuersum processus, absque foramine frequenter adinueni. Huiusmodi foraminibus solæ ceruicis uertebrae ornantur, in hoc perforatae, ut uenæ arteriarumque sursum ducant, quæ dorsali medullæ, ac tandem ipsi cerebro sanguinem spiritumque deriuant. Præterea quatuor uertebrae, quæ statim secundam sequuntur, hoc etiam peculiariter sibi uendicant, quod illorum transuersi processus ampli & bifidi sunt: non tamen interim, ut earundem spinæ, asperi & inæquales. Transuersi enim processus forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusque ipsa posteriori effertur. Spinæ autem partium impar in omnibus quasi uertebis est forma, & illæ perpetuò uarijs modis protuberant atque exasperantur. Hæc transuersorum processus amplitudo & bipartitio, eadem ratione accidit, qua spinæ bifidas esse prius relatum est, nimirum musculorum ortus insertionisque gratia. Vt enim alios huius sedis præteream musculos, utrinque transuersis uertebrae processus priuatim duos committi in secundo libro scribemus, quorum beneficio collum, & postea consecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi muscoli in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori transuersorum processus sedi, alter uero posteriori ascribatur. Septima autem ceruicis uertebra transuersos processus latos quidem exigit, at admodum obscure bipartitos. Quum enim ampli procerique sint, nulla incumbit necessitas, eodem quoque bifidos fieri, præcipue quando musculi collum in latus ducentes, non adeò ualide septimæ ac cæteris committantur, quod hæc illis ueluti basis in dicto colli motu subiaceat, ac obscure non secus quam thoracis uertebrae in latus moueatur. Ascendentes descendentesque processus, quibus uertebrae mutuò articulantur, in omnibus ceruicis uertebis secundæ subiectis similes sunt, & secunda quoque descendentes processus obtinet, aliarum processus non dissimiles. Qui itaque deorsum spectant, & subditæ committuntur uertebrae, orbiculari sinu nihil minus quam altè inciso, & ab anteriori sede insigniter oblique deorsum in posteriora ducto, ornantur. Ascendentes uero processus, qui incumbenti articulantur uertebrae, tuberculum orbiculare habent, quod adeò leuiter superficiei usque extuberat, ut ignores sinuum ne id an capitum numero ascribere debeas. Hoc tuberculum ascendentium processus sinui congruit: & cartilagine perinde ac sinus incrustatum, ab anteriori sede deorsum in posteriora admodum etiam oblique fertur, id quod non obiter considerandum est. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebis, quæ thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundum corporis longitudinem rectior euadit, quod illæ uertebrae non adeò laxè ac superiores moueri, atque ob id etiam non tam laxè articulari, debeant. Ascendentes itaque processus suo tuberculo, sinum descendentium processus subingrediuntur, atque ita secunda ceruicis uertebra tertiæ duplici articulo alligatur, ut tertia quartæ, & sic reliquæ omnes ad thoracem usque consequentes. Septima enim ceruicis, primæ thoracis ascendentes processus excipit. Verum Natura non solum ceruicis uertebis laxiores communicauit articulos, sed ut commodius aptiusque quam reliquæ dorsi partes, collum insigni & quo maxime indigemus usu, moueri possit, ipsa aliud quoque proprium colli uertebis adhuc elargitur. Quum enim uertebrae thoracis & lumborum corpora inuicem planis minimeque extuberantibus committantur superficiebus, ad eum modum quo duo laeuigati amplique asseres mutuò incumbere, Natura inferiori ceruicis uertebrae corporis partem oblongam, capitisque alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberrare uoluit, ac superiorem corporis uertebrae partem amplo sinu ita excauit, ut oblongum superioris uertebrae corpus in hunc subditæ uertebrae sinum ingrederetur, uertebraeque compago ad mouendum promptior confurgat. Atque hæc compactionis species in secundæ uertebrae cum tertiæ, & deinde in aliquot subiacentium uertebrae nexu magis est cōspicua. Colli autem septima, primæ thoracis quasi omnino plana innititur superficie, ac etiam ipsius corpus elatiori sede non adeò atque superiorum uertebrae excauatur: quod præcipue accidit, quia superiores laxius inferioribus moueri, ex usu fuit. Cæterum quam tutò uertebrae inuicem ligamentorum ope colligentur, quamque studiose Natura laxis his ossium connexibus prospexit, musculi & uertebrae ligamenta in secundo libro assatim ostendent. Nunc interim de ipsius summi opere admiremur, quod is simul & securitati, & multiplici motui tam incredibili industria prouiderit: & quauis forte crebriores ceruicis noxas luxationesque, quam reliquarum dorsi partium fieri conspiciamus, nihilominus tamen adhuc magis obuersetur animo,

tuberculum, quæ primæ sinus subeunt, amplitudinem, crassitiemque. Insuper hæc tuberculum amplitudo in causa etiam est, foramen quo transuersus secundæ processus perforatur, non recta, sed oblique exculptum uideri, secus atque in prima ceruicis uertebra, & quinque secundæ subiectis, quarum transuersus processus recto amplexu foramine peruius est. Neque profectò hæc in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quæ transuersum processus non gesserit perforatum. Verum processus septimæ canum simiarumque uertebrae transuersum processus, absque foramine frequenter adinueni. Huiusmodi foraminibus solæ ceruicis uertebrae ornantur, in hoc perforatae, ut uenæ arteriarumque sursum ducant, quæ dorsali medullæ, ac tandem ipsi cerebro sanguinem spiritumque deriuant. Præterea quatuor uertebrae, quæ statim secundam sequuntur, hoc etiam peculiariter sibi uendicant, quod illorum transuersi processus ampli & bifidi sunt: non tamen interim, ut earundem spinæ, asperi & inæquales. Transuersi enim processus forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusque ipsa posteriori effertur. Spinæ autem partium impar in omnibus quasi uertebis est forma, & illæ perpetuò uarijs modis protuberant atque exasperantur. Hæc transuersorum processus amplitudo & bipartitio, eadem ratione accidit, qua spinæ bifidas esse prius relatum est, nimirum musculorum ortus insertionisque gratia. Vt enim alios huius sedis præteream musculos, utrinque transuersis uertebrae processus priuatim duos committi in secundo libro scribemus, quorum beneficio collum, & postea consecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi muscoli in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori transuersorum processus sedi, alter uero posteriori ascribatur. Septima autem ceruicis uertebra transuersos processus latos quidem exigit, at admodum obscure bipartitos. Quum enim ampli procerique sint, nulla incumbit necessitas, eodem quoque bifidos fieri, præcipue quando musculi collum in latus ducentes, non adeò ualide septimæ ac cæteris committantur, quod hæc illis ueluti basis in dicto colli motu subiaceat, ac obscure non secus quam thoracis uertebrae in latus moueatur. Ascendentes descendentesque processus, quibus uertebrae mutuò articulantur, in omnibus ceruicis uertebis secundæ subiectis similes sunt, & secunda quoque descendentes processus obtinet, aliarum processus non dissimiles. Qui itaque deorsum spectant, & subditæ committuntur uertebrae, orbiculari sinu nihil minus quam altè inciso, & ab anteriori sede insigniter oblique deorsum in posteriora ducto, ornantur. Ascendentes uero processus, qui incumbenti articulantur uertebrae, tuberculum orbiculare habent, quod adeò leuiter superficiei usque extuberat, ut ignores sinuum ne id an capitum numero ascribere debeas. Hoc tuberculum ascendentium processus sinui congruit: & cartilagine perinde ac sinus incrustatum, ab anteriori sede deorsum in posteriora admodum etiam oblique fertur, id quod non obiter considerandum est. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebis, quæ thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundum corporis longitudinem rectior euadit, quod illæ uertebrae non adeò laxè ac superiores moueri, atque ob id etiam non tam laxè articulari, debeant. Ascendentes itaque processus suo tuberculo, sinum descendentium processus subingrediuntur, atque ita secunda ceruicis uertebra tertiæ duplici articulo alligatur, ut tertia quartæ, & sic reliquæ omnes ad thoracem usque consequentes. Septima enim ceruicis, primæ thoracis ascendentes processus excipit. Verum Natura non solum ceruicis uertebis laxiores communicauit articulos, sed ut commodius aptiusque quam reliquæ dorsi partes, collum insigni & quo maxime indigemus usu, moueri possit, ipsa aliud quoque proprium colli uertebis adhuc elargitur. Quum enim uertebrae thoracis & lumborum corpora inuicem planis minimeque extuberantibus committantur superficiebus, ad eum modum quo duo laeuigati amplique asseres mutuò incumbere, Natura inferiori ceruicis uertebrae corporis partem oblongam, capitisque alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberrare uoluit, ac superiorem corporis uertebrae partem amplo sinu ita excauit, ut oblongum superioris uertebrae corpus in hunc subditæ uertebrae sinum ingrederetur, uertebraeque compago ad mouendum promptior confurgat. Atque hæc compactionis species in secundæ uertebrae cum tertiæ, & deinde in aliquot subiacentium uertebrae nexu magis est cōspicua. Colli autem septima, primæ thoracis quasi omnino plana innititur superficie, ac etiam ipsius corpus elatiori sede non adeò atque superiorum uertebrae excauatur: quod præcipue accidit, quia superiores laxius inferioribus moueri, ex usu fuit. Cæterum quam tutò uertebrae inuicem ligamentorum ope colligentur, quamque studiose Natura laxis his ossium connexibus prospexit, musculi & uertebrae ligamenta in secundo libro assatim ostendent. Nunc interim de ipsius summi opere admiremur, quod is simul & securitati, & multiplici motui tam incredibili industria prouiderit: & quauis forte crebriores ceruicis noxas luxationesque, quam reliquarum dorsi partium fieri conspiciamus, nihilominus tamen adhuc magis obuersetur ani-

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

h ultima 3 lib. figur. 18, 10, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77

mo, tantam hominum frequentiam in collo eius laxae articulationis uitio nequitiam affici: & expendamus pariter, quantum ad omnia uitae munia incommodi rigida immobilisq; ceruix adferat. Quod uero secundae uertebrae corpus in anteriori sede non planum reliquorum colli uertebrae corporum modo uisitur, at tubere secundum longitudinem ducto amplioris lineae forma extuberet, & utrinque ad eius tuberis latus deprimatur, musculi illi in causa celsitudinis inseruntur. Verum quum tertia ceruicis uertebra secundae subiaceat, & utriusque lateris collum flectens musculus supra hanc etiam inseratur, non mirum est, anteriorem corporis tertiae ceruicis uertebrae faciem secundae uertebrae nonnihil esse consimilem: imò dictorum musculorum occasione omnium ceruicis uertebrae sedem ueluti compressam, non autem ut thoracis lumborumq; uertebrae semicirculi instar, protuberantē uideri. Quae quum ita se habeant, neminem latet, omnibus ceruicis uertebis non eundem processuum numerum obtigisse. Ne autem aliquid hic praetermississe uidear, necessum fuerit uel Galeni nomine alicuius uertebrae ceruicis processus ita recensere, ut undecim numero in illis processus adinuenias: totidem namque processus colli uertebis à Galeno ascribuntur. Assumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut sextam colli uertebrae, ac primum duos numerato processus in superiori corporis sede, utrinque uidelicet unum ad latus sinus, cui incumbens uertebrae oblongum corpus insidet, tertium autem & quartum recense duos ascendentes processus, qui incumbentem subeunt uertebrae, quintum uero & sextum, duos descendentes, quibus subditae uertebrae ascendentes processus excipiuntur. Porro septimum, octauum, nonum & decimum numerabis, transversos processus: qui quum utrinque sint singuli, ac illi rursus gemini bifidique cernantur, quatuor constituit processus. undecimus erit ipse posterior processus, seu spina. Verum quum uertebrae, quibus geminis utrinque transversus accidit processus, spinam quoque bipartitam gerant, nihil obstitit, cur minus hic duodecimum quoqueingas, Galeni numerum aucturus. Item quia oblongum uertebrae corpus inferiori sede processus modo quoque educitur, quid prohibebit & id pariter decimi tertij processus loco, ceteris adijcere? Quod autem in prima ceruicis uertebra, & secunda, septimaq; alius processum obseruetur numerus, atque ille adhuc in istis uariis, uel me tacente citra negocium prompte colligitur. Foramina in uertebrae lateribus nervis à dorsali medulla transmittendis, & uenis quoque ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem serie sub secunda ceruicis uertebra ad sacrum usque os constituntur. Inter latus enim posterioris sedis corporis uertebrae, & ascendentes descendentesq; processus, sinus quidam supra infraq; in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximae uertebrae sinu commune foramen efformat, quo nervus prosilit. Isti sinus in omnibus uertebis non pari se habent modo. in ceruicis enim uertebis semicirculus in superiori uertebra, & semicirculus in inferiori exculpitur, utraque uertebra parem operam ad foraminis constitutionem praestante. Aut si quis adamusim singula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulo maiorem portionem foraminis constituit, ipsa superiori. Sinus enim in superiori uertebrae parte exculptus, inter processum ascendentem, & processum quem elatior corporis uertebrae pars producit, profundior est sinu, qui inter descendente processum, & corpus uertebrae caelatur. In lumborum uertebis prorsus contraria est ratio. superior enim uertebra, superiorem foraminis sedem lateraq; efformat, inferiori interim uertebra inferiorem foraminis illius partem, seu ueluti tertiam circuli partem duntaxat constituyente. Sinus enim in illis uertebis inter corpus ac descendente processum exculptus, multis numeris eius cauitatē superat, qui in superiori uertebrae parte inter corpus ipsius & ascendente processum caelatur. Thoracis autem uertebrae medio se habent modo. quae enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebis hoc nervorum foramine respondent: quae iuxta lumborum uertebrae consistunt, lumborum etiam uertebis in foraminis forma assimulantur. Quamobrem uero Natura, in alia sede nervorum foramina inter occipitis os & primam uertebrae, ac rursus inter hanc & secundam caelauerit, quam in reliquis uertebis, cuius obuium esse arbitror, qui primae uertebrae cum capite, & eiusdem uertebrae cum secunda articulorum compagem sedesq; ex praecedentibus intellexerit. Haec namque liquidò commonstrant, in lateribus articulo occupatis, uertebrae illas in sculpi nequitiam potuisse, nisi prorsus infirmum inuolidumq; Natura hic fecisset contextum, & mutuo osium in alsiduis motibus affricu, nervos rumpi uitariq; cupiuisset. Qua uero providentia haec foramina in sacro osse exculpsit, in eius ossis historia percurram. Ceterum quod ad praesens Caput adhuc spectat, colli uertebrae aliud nihil sibi priuatim asseiscunt. Nam etsi omnium uertebrae secundam sequentium corpora superius inferiusq; & ipsius etiam secundae corpus infra appendices in minoribus natu ostendant, id quoque omnibus uertebis secundae subditis

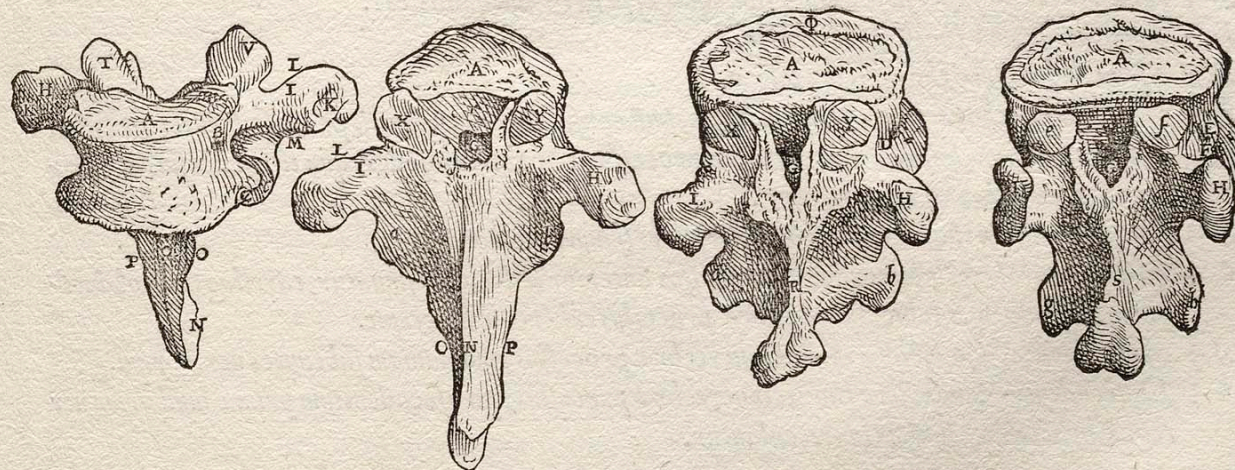
commu

commune est. Quemadmodum & uertebrae non uno osse in puerulis efformari, nulli negatum est uertebrae. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus, inuicem appendicū more cōmissis. Apparet autem haec unio, ubi primae anterior pars consistit, & quae aliae in spinam exacuuntur. Reliquae autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebrae praeter appendices, tribus extruuntur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, secundum spinam ducitur longitudinem, à foramine dorsali medullae parato ad spinam usque apicem pertinens. Aliae autem duae ab eodem foramine productae, corpus uertebrae à duobus transversis processibus reliquisq; uertebrae posterioribus partibus dirimunt, quemadmodum in agno ac hœdo est cernere. Quamuis id in puerulis obseruari malim, quod ipsis ossium noxae crebrius quam aetate confirmatis oboriantur. Ceterum in aetate paulo proeclioribus, haec ossium frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguuntur. In senibus autem non solum appendicum connexus obliteratur, uerum uertebrae corpora alias magno intervallo ob cartilaginei ligamenti interuentum diffusa, adeo coalescunt, ut modò tres modò quatuor uertebrae in illis ita concreuisse, ac simul in cimiterijs effodiuiideas, ut inuicem diuelli nulla ratione queant. Coalitus iste quorundam processuum sit interuentu, quos corpus unius uertebrae ab externa ipsius superficie in aliud producit. Ceterum coalitum hunc in causa esse, cur minus dorsum moueant senes, & quod nequaquam dorsum extendant, ipsiq; magis incuruentur, neminem ambigere reor, praecipue si quis aliquando gibbosi uertebrae inspexerit, hasq; incuruatas, & suis corporibus pertinacissimè unitas. Quamquam ad haec, difficilem in senibus motum augent ossium superciliorum mira asperitas, & ossium tubercula, quae capita in suis sinibus moueri prohibent. Postremo & insignis ligamentorum duricies, promptè uertebrae moueri uetat.

DE THORACIS VERTEBRIS.

Caput XVI.

PRIMA XVI CA' SECVN- TERTIA- QVARTA-
PITIS FIGVRA. DA.

QVATVOR PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDem characterum Index.

DUODECIM thoracis uertebrae eas hic delineauimus, quas ostendendae illarum descriptioni sufficere duximus. Integra enim dorso uertebrae series, figura decimo quarto Capiti praeposita, ac dein tribus integram ossium compagem ad huius libri calcem exprimentibus proponitur. Thoracis autem uertebrae simul cum costis, quae illis articulantur, etiam seorsum duabus prioribus figuris exprimuntur, quae decimo nono Capiti praefiguntur. Prima uero huius Capitis figura unam ex medijs thoracis uertebrae anteriori parte delineatam ostendit, cui ferè decem superiores thoracis uertebrae correspondent. Secunda, eandem uertebrae, quae prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert. Tertia, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur. Quarta duodecimam thoracis uertebrae posteriori etiam facie expressimus.

A 1, 2, 3, 4

- A**_{1,2,3,4} **A** in omnibus obseruatur figuris, superiorē corporis partem notans, quā superpositā cōmittitur uertebrae. Ceterum quia superiori parti inferior prorsus respondet, abs re fuisse uertebra thoracis ab inferiori facie delineare. Quod in tertia figura positum, appendicem notat superiorē corporis uertebrae, quae adhuc post ostiū coctionē & emundationem ferē relinquatur.
- B**₁ Medium eius sinus, quem duabus uertebrae corporib. communem esse dicemus, cuiq; costae radix inarticulatur.
- C**₁ Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebrae corporis sede sculpsitur, quae tanto minor est superiori parte **B** insignita, quanto communis sinus costae articulandae paratus, ad subiacentem uertebrae magis, quam ad superpositam pertinet.
- D**₃ Sinus undecimae uertebrae, cui undecima dextri lateris costae inarticulatur.
- E**₄ Sinus duodecimae uertebrae, cui duodecima dextri lateris costae coarctatur.
- F**₄ Sinus asper & profundus, ex quo ligamentū prodit, duodecimā costā suā cōnectens uertebrae.
- G**_{2,3,4} Foramen grandius posteriori uertebrae corporis sedi, quae dorsale medullam respicit, incisum.
- H**_{1,2,3,4} Transuersi processus uertebrae thoracis.
- K**₁ Sinus in apice transuersi processus, cui costae articulat, conspicuus.
- L**₁ Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicemus.
- M**₁ Sedes transuersi processus caua. Quod autem in reliquis tribus figuris posteriorem uertebrae faciem exprimentibus, transuersi processus nonnihil decliues ferri apparent, ob hoc euenit, quod in his delineationibus superioris uertebrae partis magna conspicitur portio. Oculi enim acies ad posterioris sedis medium, studio non fuit directae.
- N**, **O**, **P**_{1,2} Spina, seu posterior processus, ac in secunda quidem figura superior spinæ exprimitur sedes, in qua **N** & **O** & **P** tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes. & interuallū inter **N** ac **O** una est superficies superior, & aliud interuallū inter **N** & **P** altera est superficies superior. Verum prima figura tertiam ipsius processus superficiem notat, quae inferior est, ac inter **O** & **P** consistit. Quod autem iuxta **N** in prima figura innumbratum cernitur, alterius superiorum superficierum est portio.
- Q**₁ Linea in tertia superficie extuberans, quae aspera & inaequalis est.
- R**₃ Spina undecimae thoracis uertebrae.
- S**₄ Spina duodecimae thoracis uertebrae.
- T**, **V**₁ Uertebrae thoracis, quae supra duodecimā consistunt ascendentiū processū anterior sedes.
- X**, **Y**_{2,3} Ascendentium thoracis uertebrae processuum posterior sedes, quae illi processus extuberant, & cartilagine incrustantur.
- a**_{2,3} Descendentium thoracis uertebrae processuum exterior sedes.
- c**₁ Hic uidetur dextri descendens processus anterior sedes, quae sinuatur, cartilagineq; obductur, & ascendens subiecta uertebrae processus tuberculum excipit.
- e**, **f**₄ Ascendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, undecimam subcuntes uertebrae.
- g**, **h**₄ Descendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, qui ascendentiū primae lumborum uertebrae processuum sinibus inarticulantur.

Plurimū duo
decim thoracis
esse uertebrae.

Quandam uer
tebram supra
infraq; ab alijs
suscipi.

THORACIS uertebrae numerantur^a duodecim, praeterquam quod aliquando, tamen si raro, aliquibus uel deest una, uel superest. Sed deessera-
rius, quam superesse, inuenitur. Patauij nanque duo corpora, tredecim sin-
gula thoracis donata uertebrae mihi occurrerunt, quum interim haecenus
undecim tantum uertebrae nunquam uiderim. Neque etiam lumborum
cervicisq; uertebrae numerus tam crebro, atque thoracis, uariatur. Prae-
terea, etsi thoracis uertebrae pari consent numero, non tamen in omnibus
eandem articulationis commonstrat speciem. Quum enim una thoracis uertebrae sit, quae
uertebra ipsi superpositam ascendentiū & subiectam descendentiū pariter
subeat, duabus uel excipitur uertebrae, haec tamen non eadem (licet duodecim tantum thoracis
sint uertebrae) se offert. quandoquidem nunc undecima, nunc uero duodecima, aut alia quae-
piam interdum hoc articuli genere proximis committitur uertebrae. Quod igitur accuratius,
quae nam haec sit, quae ratione alijs coarctetur, qui uis prompte intelligat, praesens negotium
descriptu utcunque arduum, sed demonstratum mihi per facile, quam potero diligentissime mo-
do

fi. cap. 14
C. D. Inter-
gre K ad
L. Deno-
tus uer-
tebrae con-
textus 1, 2
fig. cap. 19.

do aggrediar, omnes thoracis uertebrae partes ordine enarraturus, ut in quibus illae inuicem
pugnent, oculus quis adinueniat. Quippe in thoracis uertebrae non medio cris occurrit differen-
tia. Primum itaque thoracis uertebrae corpora tantum magnitudine inter se discrepant,
quantum una, alia collo uicinior consistit. Primae nanque thoracis uertebrae corpus magnitu-
dine admodum duodecimae corpori cedit. Deinde corpus primae, superiori sua sede, qua se-
ptimae cervicis cōnectitur, non omnino planū est, sed modicē utrinque ad latus extuberat, cer-
uicisq; uertebrae corpora obscure imitatur. Inferior autem huius corporis pars, plana con-
stat superficie, quae admodū & inferior superiorq; omnium thoracis uertebrae corporum
superficies. Nullum enim thoracis uertebrae corpus inferiori parte, uel leuissimē in longum
decliue protenditur, & in subsequenti uertebrae corporis sinum (cervicis uertebrae ritu)
desinit. Vtunque etiam aliter Galenus attestetur, parem quodammodo articulationem tho-
racis uertebrae tribuens, quam in praecedenti Capite cervicis uertebrae corpora moliri do-
cuimus. Ad haec, primae secundaq; thoracis uertebrae corpus, non adeo anteriori parte rotundū
seu orbiculare prominet, atque reliquarum thoracis uertebrae corpora, quae multo magis
quā suprema corpora ad circuli seu literae **C** conuexi imaginem accedunt, proceriusq; in
thoracis amplitudinē protuberant. Videntur enim duae superiores thoracis uertebrae, cervicis
uertebrae modo, in anteriori corporis sui sede depressae, multoq; (ut sic dicam) ampliores,
quā profundiores, ac ad cōuexum semiparenthesis (potius quā **C** formatae. Quod ipsis
priuatim cum articulationis laxo motui aptae gratia, tum musculorum collum flectentium oc-
casionē oboritur. Musculi enim illi, ita utrinque primarum thoracis omniumq; cervicis uer-
tebrae corporibus in sternuntur, ut liquidō constet, ea corpora ab illis comprimi. Reliquarum
autem uertebrae corporibus huiusmodi musculi neque adnascuntur, neque incumbunt
quoque. Praeterea omnibus thoracis uertebrae corporibus hoc commune accidit, quod
utrinque sinus habeant, quibus costarum capitula inarticulantur. Verum ut costarum capitula
in illo articulo uariant, ita etiam ipsi omnino sinibus non omnes uertebrae decorantur. Vbi
enim prima thoracis secundae committitur, & secunda tertia, atq; ita deinceps ad nonae usque
cum decima conuexum, sinus quidam in ambobus lateribus iuxta foramina neruorum no-
mine parata inculpsitur. qui utrarumq; inuicem colligatarum uertebrae corporibus com-
munis existit, ac partim in superioris uertebrae corpus, partim in inferioris excinditur. quan-
quam interim huius sinus gradior portio ad inferiorem uertebrae potissimum pertineat. Si-
nus iste incrustatur cartilagine, & obtusi anguli penē forma caelatus est, quemadmodū & costae
capitulū sinum subiens anguli obtusioris modo extuberare, in costarū tractione com-
monstrabimus. Ceterum prima thoracis uertebra hoc proprium cum undecima & duodeci-
ma adipiscitur, quod utrinque peculiarem habeat sinum alijs uertebrae non communem, in
ipsiusq; corpore duntaxat incisum. Ad superiorem enim sedem corporis primae thoracis uer-
tebrae, sinus utrobique exculpsitur rotundus, & satis insigniter cauus, ac denique cartilagine obli-
tus, cui primae thoracis costae radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorē huius
sinus sedem alius insigniter profundus cōspicitur, asper & inaequalis, & foraminibus quibus-
dam oppletus, neque cartilagine inunctus, à quo ualidissimum prodit ligamentum costam in
suo sinu robustissimē stringens. Pari ratione sinus in duodecima uertebra duodecimae costae
gratia inculpsitur, ad inferiorem ipsius sedem alium quoq; asperum, sed minus quā postremo
dictus primae uertebrae sinus, profundum adipiscitur, qui ligamenti duodecimam costam fir-
mitus uertebrae adnecenti nomine caelatur. Postremo thoracis uertebrae corporibus etiam
substantia ratione quaedam accedit differentia. quanto enim cuiusq; uertebrae corpus grandius
maiusq; est, tanto etiam minus apparet solidum, sed fungosum, & multis inaequalibus uarijsq;
foraminibus incerta serie interstinctum, in quae uenae arteriaeq; corpus uertebrae enutritur
subintran. Nisi enim ualorum surculi crassorum ossium substantiae insinuarentur, impossibile
esset mediam intimamq; & a superficie remotissimam ossis substantiam, sibi nutrimentū (quan-
doquidem ita distat) allicere. Inter caetera huius generis foramina, nullibi insigniora se offerūt,
q; in posteriori corporis uertebrae sede dorsale medullā respiciēte. Vbi in plurimis uertebrae
unū peculiare cernitur foramen, pro uertebrae mole magnum, & asperum, & in multa desinens
foraminula. Et quamuis Galenus huiusmodi foramina, priuatim lumborū uertebrae uideatur
adscribere, si tamen quis singula studiose rimabitur, conspiciet primam lumborū & thoracis
duodecimam, & undecimam, aliquotq; uertebrae ipsis superpositas, haec foramina pro illarum
magnitudine insigniora, plura & altiora exigere, harumq; uertebrae corpus fungosius, quā
caeterarum omnium esse. Quod scilicet magnae sint uertebrae, & cauae uenae caudicem sibi inni-
tentem non foriantur, ac duntaxat uenae pari carentis propaginibus implicentur. In trans-
uersis

Thoracis uer-
tebrae in cor-
poribus disse-
rentia.

Libro de Op-
sibus Cap. 9.

Ex sinibus
quibus costae
articulantur
differentia.

Differentia ex
corporum sub-
stantia.

Libro de Op-
sibus Cap. 10.

*Differentia a
transuersis
processibus.*

uerfis processibus, uertebrae thoracis etiam inuicem uariant, uerum non adeo ut Galenus in decimo tertio de Partium usu prodidit, decima & duas ipsi succumbentes transuersis priuans processibus. Omnibus enim thoracis uertebis utrinque unus transuersus obtrigit processus, qui magnitudine in nouem superioribus uertebis uix quicquam differt, decimae autem uertebrae transuersi processus minus, quam superiorum uertebrae, extuberant, ut etiam decima, quae ipsi committitur costa, admodum parua spuriaque est. Undecimae uero uertebrae transuersi processus minores adhuc decimae sunt, & duodecime processus adhuc minores ipsius undecimae; nimirum quod non tantus horum processuum ulus, atque superiorum uertebrae ualidissimi, sit. Caeteris enim omnibus costae articulantur, quarum gratia thoracis uertebrae ualidissimi, sit. Caeteris enim omnibus costae articulantur, quarum gratia thoracis uertebrae ualidissimi, sit. Caeteris enim omnibus costae articulantur, quarum gratia thoracis uertebrae ualidissimi, sit.

Libro de Ossibus, et octauo de Admi. diffec.

In Lib. de Ossibus.

Tum alibi scriptum, tum maxime de Admi. diffec.

A spina differencia.

uerfos processus illis uertebis abesse uoluisse, non magis uertebrae decimae (quam Galenus supra infraque suscipi tradidit) subditas, quam superpositas, debuisset illis processibus priuare. Nam si inferiorum uertebrae transuersi processus motui laterali obstaculo erant futuri, profecto superiores non minus motui, quam inferiores obstaculo essent. Quemadmodum enim dorsi pars, quae uertebrae supra infraque exceptae subijcitur, sursum in illo motu ducitur: ita etiam superiacentem partem deorsum ferri necessum est, si modo ueluti in semicirculo dorsi in latum duci debeat, cuius semicirculi circumferentiae medium punctum uertebra illa merito censetur, quae supra infraque suscipitur, quaecumque etiam haec sit. At quid opus est huic sermoni, adhuc propter uertebrae utrinque susceptam intellectu difficili, immorari? quum decima & duae ipsi succumbentes thoracis uertebrae tam insignes transuersos processus habeant, quam illorum usui in musculorum exortu insertionem expedit. Quinetiam Galenus sui nescio quam memor, passim omnes costas duobus internodijs articulari prodidit, uno scilicet uertebrae corpori, altero autem transuerso processui. quod si esset (uti sane non est) nunquid & decima thoracis uertebra, & duae ipsi subditae necessario transuersis donarentur processibus? Quo autem ductu illi aut sursum aut deorsum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis uertebrae spinas sermoni subnexuerimus. Natura enim omnibus thoracis uertebis spinam toto ductu simplicem, minimeque bifidam largitur. Atque huius spinae in omnibus uertebis non eadem forma uisitur. Nouem enim superiores longissimas exigunt spinas, non admodum amplas, at tamen ex amplas basi in mucronem sensim desinentes, triangulique imaginem ita referentes, ac si triangulari constarent pyramide. Superiori namque sede rectam acutamque ostendunt lineam, secundum ipsarum longitudinem exprorectam, & deinde utrinque ad latera iuxta inferiorem ipsarum sedem, simile etiam obtinent lineam, adeo ut spinae unius, tres longae acutaeque lineae, ternas superficies efforment: quarum duae superiores spinam sedem constituent, quae superior uertebra respicit, atque harum una utrinque habetur. Tertia superficies inferiorem constituit sedem, subiacetis uertebrae spinae incumbente. Tres istae superficies in eadem spina in noue superioribus uertebis, ut plurimum pares & aequae amplae cernuntur, et duae superficies exacte laeues sunt. tertia autem & inferior aspera est, & ueluti linea secundum ipsius longitudinem ducta interdiuiditur. Ab hac tertiae superficiei linea ligamentum prodit, quod lineae duabus superficibus communi inferitur, ac inuicem spinas colligas, interuallumque earundem opplens, dextros spinae musculos a sinistris dirimit, illi respondens ligamento, quod inter ulnam & radium, ac inter tibiae os & fibulam consistere dicat. Interdum superiores superficies inferiori ampliores apparent, ipsaeque spinae a lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus cernitur) sunt depressae. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atque superiores uertebrae, spinam exigit: neque haec triangulari

rem illam imaginem adeo scite commonstrat. Duae enim superiores superficies, amplae admodum sunt. tertia autem inferior uel angusta cernitur, nec ualde depressa, sed insigniter aspera & inaequalis. Praeterea spinae huius mucro obtusus ampliusque est, non ut superiorum uertebrae spinae acutus & strictus. Undecimae uertebrae spina, adhuc minus quam decimae exporrigitur, & utrinque magis adhuc deprimitur, ampliorque (si superiora inferioraque inspexeris) efficitur. Deinde inferior ipsius superficies in lineam insigniter extuberat, neque amplius depressa, sed arcta & aspera uisitur, huiusque spinae mucro admodum obtusus est ac spissus. Duodecimae spina, adhuc magis a superiorum uertebrae spinis uariatur, ad lumborum uertebrae spinam imaginem magna ex parte accedens, quae utrinque admodum depressa est: & si summum inumque spectes, admodum lata & ampla. Caeterum ut omnibus uertebis non eadem spinarum forma accidit, sic etiam spinarum ductu inuicem discrepant. Nouem namque superiorum thoracis uertebrae spinarum, ut & ceruicis, insigniter decliues feruntur, seu a summo ad inum tendunt. Decimae autem thoracis uertebrae spina minus quam superiorum spinae deorsum conuiuet, magisque recta retrorsum fertur. Undecimae spina adhuc rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimae spina uiuicet. Verum interim harum nulla adeo recta fertur, quin ipsius mucro semper magis deorsum, quam sursum, uergat. quod etiam omnium in lumbis uertebrae spinis accidit, deorsum magis quam sursum spectantibus. Atque haec in hominis dorso subaudienda sunt. Canibus enim, simijs, leporibus, & alijs fere quadrupedibus prorsus contraria est ratio, Galeni dogmatibus pulchre quadrans. His enim decimae thoracis uertebrae spina neque deorsum neque sursum uergit, & duae deinceps, quae statim decimae subijciuntur, spinam habent obscure superiora suo mucrone spectantem. Reliquae uero has adhuc subsequentes spinas exigunt ab imo sursum porrectas, longe profecto secus, quam homo, cui ne unius quidem uertebrae spinam sursum magis, quam deorsum, inclinare, nemo uere asserturus sit. Transuersi colli uertebrae processus, quemadmodum & nouem superiorum thoracis, ex Galeni sententia, decliues, seu a summo ad inum deberent porrigi: uerum id adeo obscure leuiterque fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem si transuersos colli uertebrae processus non perfunctorie consideraueris, dices illos externo seu posteriori eorum latere, deorsum respicere: interno autem seu anteriori latere, quod posteriori latius est, sursum tendere. Transuersi autem nouem superiorum thoracis uertebrae processus, toto ipsorum corpore retrorsum & sursum magis, quam deorsum, feruntur. Verum superior eorumdem pars gibba uisitur, inferior caua, & nonnihil sinuata, quasi hac ratione descensus ad inferiora speciem processus illi referrent. Transuersi autem processus duodecimae thoracis, non solum sursum conuiuet, uerum etiam egregie retrorsum ducuntur, quemadmodum & undecimae & decimae processus nonnihil sursum spectant. Transuersi lumborum uertebrae processus admodum obscure sursum ducuntur: quam uertebra sacro osi commissa, paulo manifestius suos processus sursum efferre cernitur. In canibus transuersi processus colli uertebrae perquam conspicue & manifeste deorsum tendunt. Thoracis autem uertebrae processus, aut non deorsum feruntur, aut admodum leuiter. Verum lumborum uertebrae processus insigniter in altum oblique porriguntur, & Galeni descriptionibus ad amissim conueniunt: si modo uertebrae numerum exceperis, plures enim lumborum uertebrae canibus & caudatis simijs obtigerunt, quam hominibus, qui etiam plerumque a canibus una thoracis uertebra superatur. Ad hunc igitur modum transuersi posterioresque thoracis uertebrae processus constituuntur, illi uero quos ascendentes & descendentes uocamus, ea quae nunc subsequitur serie disponuntur. Vertebrae omnium quae supra sacrum os habentur, articulationis, quae nuper dictis efficitur processibus, duplex est ratio. aut enim succumbens uertebra superiacentem subintrat, ac ab illa suscipitur: aut succumbens superiorem in suis sinibus excipit. adeo ut omnis uertebra, duabus tantum demptis, una parte suscipiatur, altera suscipiatur. Prima enim ceruicis uertebra & superiori & inferiori sede suscipitur, superiori quidem occipitis ossis capitula, inferiori autem secundam ceruicis uertebrae. Duodecima uero thoracis (nisi alia quaeiam interdum sit) utrinque suscipitur, nullam interim suscipiens. Omnes itaque hac uertebra superiores, ad primam usque ceruicis, prioris articulationis genere committuntur, superior enim semper inferiorem excipit, ut decima thoracis undecimam. Quae autem sub utrinque suscepta locantur, superiori quidem sui parte superiacentem excipiunt, inferiori autem parte subiacentem ingrediuntur. atque ita prima lumborum uertebra a secunda suscipitur. Thoracis uertebrae supra utrinque susceptam repositae, eandem in ascendentibus descendibusque processibus speciem cum colli uertebis obtinent. Sunt autem haec thoracis uertebrae, secundum Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vsu partium decem. Is enim hic undecimam, illic uero

Spinarum ductus.

Libro de Ossibus, et libro 13. de Vsu partium.

Transuersorum processuum ductus.

Tum alibi, et in lib. de Ossibus.

Differentia ab ascendentibus et descendibus processibus, eorumdemque articulationis ratio.

ro decimam thoracis suscipi tradidit, uti in simijs & canibus cernebat. mihi autē nunquam decima utrinque suscipi in homine uisa est, sed plurimum duo decima. Aliquādo enim cum sacrum os quinque tantum ossibus efformatum repperi, undecima mihi utrinque suscepta occurrit. Verū Bononiæ Galli cuiusdam sacerdotis ossa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque suscipitur, & illa suos processus perinde sibi articulos gerit, ut duo decima thoracis uerterbra duo decimas costas. Quum itaque duo decima thoracis frequentissime utrinque suscipi appareat, ab hac orationem instituamus. Undecim thoracis uerterbrarum⁹ processus ascendentes protuberant, ac in¹ exteriori posteriori ue sede, notatu digna orbiculari⁹ circumferentia cartilagine incrustantur, atque horum processuum tuber adē leuiter ac in plana superficie extuberat, ut num sinus, num tuber censendū sit, uix inter noscas. Descendentes autem processus interna anteriori ue ipsorum sede, qua foramen dorsalis medullæ⁹ gratia cælatur respiciunt, sinum quoque adipiscuntur amplum, & quodammodo orbicularem, & cartilagine incrustatum, & nuper dicto tuberi ad amulsim respondentem. Hi sinus & tubera, a colli uerterbrarum sinibus tuberebusq; in ductu duntaxat uariant. Colli enim uerterbrarum sinus, ac tubera oblique ab anterioribus sursum porriguntur, aut contrā oblique deorsum tendunt. Nihil enim refert, siue sursum, siue deorsum porrigi dixeris, modō obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uerterbrarum sinuum tuberebusq; ductu conferas. qui quandantenus recto perficitur tramite, quō firmior minusq; ad motum sequax thoracis uerterbrarum cōtextus foret. Quum igitur thoracis uerterbrarum, ut & colli, ascendentes processus posteriori sua sede protuberent, descendentes uerō interna sede cælentur, merito ascendentes inferioris uerterbræ processus subintrant descendentes superioris uerterbræ processus, inferiorq; uerterbra a superiori excipitur.

Ab a ad b colli uerterbræ rii processui ductus meti- tur. a c uerō ad d thoracis.

Quo modo lū- borum uerter- bræ mutuo de articulantur.

Quamobrē u- nam uerterbrā in dorso medio uerinq; suscipi oportuerit.

Thoracis uer- terbrarum pro- cessuum nume- rus.

Cæterum lumborum uerterbræ, alia ratione coordinantur. Ascendentes enim illarum pro- cessus interno latere, quo se inuicem illi respiciunt, sinum habent oblongum, & ampliter satis cauum. Descendentes autem processus latere suo externo (modicē interim uersus anteriora) oblongo protuberant capitulo, quod in inferioris uerterbræ ascendētis processus sinu apertē excipitur. Adē, ut in lumborum uerterbris inferior uerterbra suis sinibus superioris admittat capitula: secus quā in ceruice & thorace, ubi superior suis sinibus inferioris uerterbræ tubercula excipit. Duo decima autē thoracis uerterbra, ascendentes processus similes gerit cum ascendētibus ceruicis ac thoracis uerterbrarū processibus, quos posteriori sua sede extuberare diximus. Atq; ideo duo decima ascendētibus suis processibus undecimæ thoracis uerterbræ descendentes subit, ipsaq; ab undecima excipitur. Descendentes uerō duo decimæ processus extuberant quoq; descendētium in lumbis uerterbrarum processuum ritu. deinde hi subeunt sinus ascendētium processuum primæ lumborum uerterbræ, quæ quum duo decimā excipiat, quid promptius colligi possit, quā duo decimam supra infraq; suscipi: Verū interim non ita multum refert, an duo decima, an undecima, an alia quæpiam utrinque suscipiatur: modō nos indicibilis Naturæ industria hīc non lateat, quæ in dorso medio uerterbram effinxit, stabilem, & utrinque ita susceptam, ut in cameratis & arcualibus ædificijs architectos inter utriusque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque suscipitur, ipso interim nullum suscipiente: quemadmodum cæteri omnes unum lapidem suscipiunt, & ab alio excipiuntur, sustinenturq;. Ut enim dorsum sibi dicatis ageretur motibus, hanc uerterbram utrinque susceptam quiescere, firmariq; necessum est, reliquis interim omnibus ab hac & a se inuicem leuiter secedentibus: Illa enim quiescente quum dorsum flectimus, superiores deorsum ducimus, inferiores autem quodammodo sursum incuruamus. In tensione uerō rursus opposito motu uerterbras agimus: si quidem dorso motus circulari, non autē prorsus angulari figura celebrantur. Quā parum uerō hæc cum Galeni in decimo tertio de Partium usu, placitis conueniant, si mutuo loca contuleris, promptē animaduertes. Cæterum dorso motus unā cum ipsius musculis parum recte hæcenus cognitū, in secundo libro exequemur. Iam autem ad thoracis uerterbras reuersis, inter utriusque lateris ascendētem & descendētem processum, insignes nobis² obseruandæ sunt asperitates, inæqualiterq; protuberantes processuli, in hoc parati ut ualida hinc pronascerentur ligamenta, tanto robustius firmiusq; thoracis uerterbras colligantia, quanto obscuriori motu thoracis uerterbras, quā ceruicis moueri, ex usu fuerit. Quæ quum ita sint, omnes thoracis uerterbræ septem donantur processibus: a duobus nimirum transversis, b duobus ascendētibus, & totidem descendētibus, c unoq; posteriori, seu spina. Si uerō undecima, aut alia qua hac superior, utrinque susciperetur, tunc duo decima, aut omnes utrinque susceptæ humiliores, duobus abundarent processibus, quandoquidem ascendentes singuli duorum loco, propter sinum illi incisum enumerarentur. Veteribus enim nonnullis, hic sinus tam insignis habebatur, ut singulos ascendentes lumborum uerterbrarum processus, geminos enumerasse uidean-

Figura O- peris front- adhibuita- rios arcus ostendit.

237 fi. ca G. 41, 23, 4 fi. H. L. b1 fi. T. V. 237 fi. X. Y. c 237 fi. ab. d 127 fi. N. O. P. c 237 fi. ca. 17. K quide- mus nota- tur, tubera autē N, L.

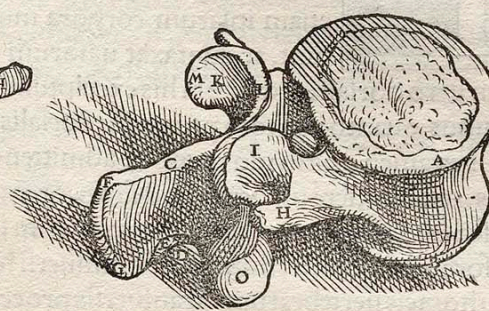
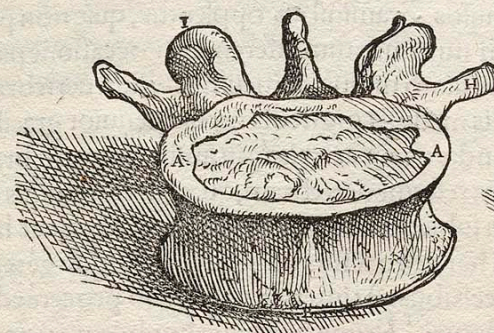
uideantur. At nunc satius erit, & illis quoque uerterbris peculiare Caput consecrare, hæcq; inibi accumulatus persequi.

DE LUMBORVM VERTEBRIS.

Caput XVII.

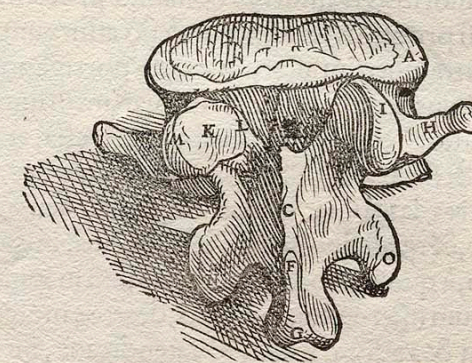
PRIMA XVII CA- PITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA. CVIVS VT

ET DVARVM PRIMARVM, ac earundem characterum Indicem iam subiungemus.

QVONIA Omnes lumborum uerterbræ eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expressimus: Prima quidem figura anteriorem uerterbræ faciem, Secunda latius, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A1, 2, 3 Appendix superior corporis uerterbræ.

B1, 2 Appendix inferior corporis uerterbræ.

C, D, E, F, G His characteribus non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.

C1, 2, 3 Indicatur spina lumborum uerterbræ superior pars, seu lata aspera, ipsius linea.

D2 D latitat in umbra sub spina secundæ figuræ, notans lineam inferiorem spinæ.

E2 E non procul a D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineæ D insignitæ consistentem.

F & G2, 3 Appendix spinæ, triangulum referens, ac in basi G, in acuto autē angulo F insignitus.

H1, 2, 3 Alterius lateris transversus processus.

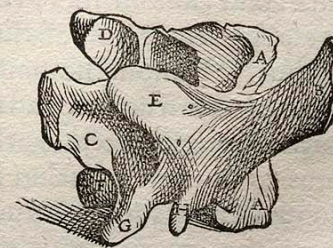
I1, 2, 3 Ascendens alterius lateris processus. Verū K, L & M in secunda figura et tertia expres-

K, L, suis alterius lateris ascendens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerō antierius eius.

M. dem sinus labrum seu supercilium. M autem posterius supercilium.

O2, 3 Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus tuberculum notat, seu caput.

QV O leuiori opera processuum hoc Capite priuatim describendorum sedem formamq; assequaris, præsentī figuræ caudatæ simiæ lumborum uerterbrarum dextra facie, expressimus. in qua A & A uerterbræ illius notant corpus. B transversum processum hic manifestō sursum spectantem. C spinam, quæ etiā

G 3 sursum

sursum uergit. D & E, duos indicant ascendentes processus. F uero & G, duos descendentes processus insinuant. Postremo H indicatur processus, quo humane lumborum uerthebrae (uti paulum infra audies) priuantur.

Quismodi
sint lumborum
uerthebrarum
corpora.

Foramina.

Foramen uero dorsali medullae in his exculptum, tanto minus est incumbentium uerthebrarum foraminibus, quanto iam toto progressu dorsalis medulla gignedis nervi tenuior graciliorque euasit. Foramen emittendo nervo & admittenda uenae arteriaeque in ambobus uerthebrarum lateribus celatum, ferè uniuersum ad superiorem refertur uerthebram, quae eius foraminis superiorem sedem ac latera constituit, quum interim subiecta inferiorue uerthebra duntaxat humilior foraminis sedem efformet. Transuersi harum processus utrinque singuli, longè tenuiores sunt thoracis uerthebrarum transuersis processibus. At interim admodum procerè educuntur, quasi costarum uelum in lumbis essent praestaturi. Prima & quinta lumborum uerthebrae, breuioribus transuersis donantur processibus quam mediae. Præterea nullius uerthebrae transuersi processus sursum manifestè assurgunt, præter quintae uerthebrae processus, quibus quò minus transuersim aliorum modo porrigantur, illium ossa obstant, quae illius uerthebrae corpori uicini accedunt, quam mediarum in lumbis uerthebrarum transuersorum processuum est longitudo. Spina his est ualida & crassa, at pro ipsarum mole non admodum procera, aut longæ. Si dextrum sinistrumque in spina species, ipsa tenuis est: si autem superiora inferioraque consideres, latissima. Superius quidem acuta, & in asperam desinens lineam: inferius uero crassior, & quasi duobus donata sinibus. in quorum medio linea seu oblongum educitur tuberculum, à quo ligamentum superiorem in spinæ inferioris uerthebrae lineam pronascitur, quod spinarum interuallum opplens, dextros musculos à sinistris ita dirimit, ac ligamentum inter uenam & radium sedem sibi uendicans, internos cubitum occupantes musculos quodammo do ab externis interdiuidit. Spinae uero appendice, ut et thoracis uerthebrarum spinae, constat: & ualde obtusus, ac quodammodo triangularis uisitur. si modo utrinque ad latera unam trianguli costam, & tertiā (quae alijs breuior est) in spinæ appendicis basi constituas. Ascendentes processus interno latere, quo se inuicem è regione spectant, sinum adipiscuntur profundum, & si animum anteriori & posteriori sinus partibus accomodaueris, oblongum. Descendentes processus insigniter decliues feruntur, & externo ipsorum latere in oblongum tuberculum desinunt, quod magis uerthebrae anteriora quam posteriora respicit. Tubercula hæc in subiecte uerthebrae ascendentes subeunt processus, quemadmodum etiam antea fusi exequutus sum: adeo ut huic Capiti hætenus, quod prius non recensui, nihil adiectum sit. Neque etiam aliud subnecterem, nisi Galenus lumborum uerthebris, ex abundanti unum utrinque tribueret processum, quem ad inferiora uergentem iuxta foramen situm scribit, quo nervus à dorsali medulla principium ducens prolabitur. Ego hunc processum in humanis uerthebris nunquam obseruavi, unde etiam in hoc inquirendo eadem ratione & uia mihi utendum duxi, quae ea indagare soleo, quæ à Galeno descripta in hominis corpore mihi haudquaquam occurreret, quæ ue secus quam ipse tradidit habere cernerem. Consueui enim hæc omnia mox in brutis animantibus, & potissimum (quorum copia nunquam defuit) canibus examinare, qui per sæpe Galeni descriptionem mihi ostenderunt, aut ueluti manu ducentes, quid sibi uoluerit, edocuerunt. Hic itaque processus me tantisper latuit, donec omnium partium anatomen Bononiæ in simia illa aggredere, cuius ossa præter humanum sceleron, IOANNI ANDREAE ALBIO, Hippocraticæ medicinae apud Bononienenses professori clarissimo, compegi: quum is, ut uir est splendidissimus, suæque Academiæ studiosis summè addictus, omni humanitate admodumque liberaliter in ipsius ædibus me Bononiæ hominis fabricæ docendæ gratia uocaret secundò, excepisset. In simiarum igitur lumborum uerthebris ad radicem transuersi processus in inferiori ipsius sede, acutus conspicitur processus rectè deorsum protensus, & sinis qui nerui nomine incisus est, externum latius constitutus, ac ueluti interuallum quoddam cum descendente processu efformans, in quod ascendens inferioris uerthebrae processus subintrat. Cæterum etsi huius processus naturam in simia ob eius penuriam intueri non dabitur, canis tamen tres humiliores thoracis uerthebras

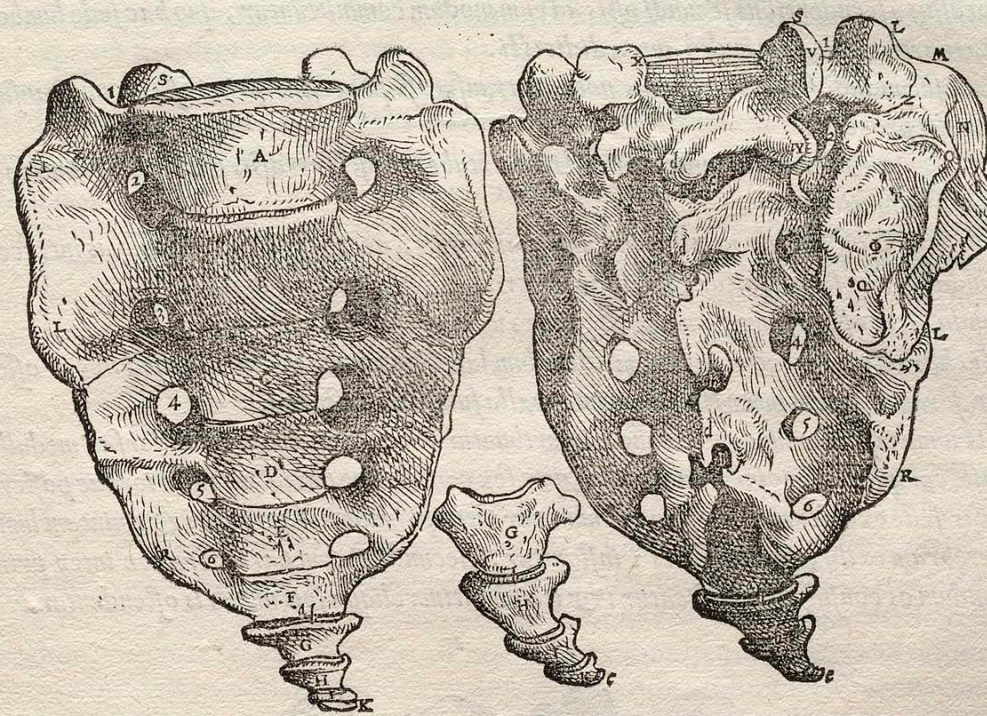
IO. ANDREAE ALBII
hospitalitas.

bras contemplator, etiā eiusmodi processu donatas: uti & in senioribus canibus perpetuò lumborum uerthebrae eiusmodi processum obtinere uidimus. In homine autem ne signum quidem eius processus ulla in uerthebra reperitur. Lumborum igitur uerthebrae in homine septem donantur processibus, uno scilicet posteriori, seu spina, duobus transuersis, totidemque ascendentibus & descendentibus. Simia uero adhuc duos habet, quos ad transuersorum radices consistere diximus, adeo ut his nouem adsint processus: quot etiam in homine quidam recensuere, quum singulos ascendentes processus, in duos processus subdiuidunt, idque sinuum ipsorum gratia. Verum hac ratione simijs undecim processus in lumborum uerthebris confurgerent. Porro Galenus interim (ne id prætereamus) parum sibi consentiens, in decimo tertio de Partium usu, foramina neruorum occasione celata exprimens, non uidetur peculiarem in lumborum uerthebris processum fingere, quum descendentes harum uerthebrarum processibus illum usum ascribat quem aliàs dicto nobis simiarum processui tribuit.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCCYGE. Caput XVIII.

PRIMA DECIMIOCTA
TAVI CAP. FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Index.

PRÆSENS tabula, uniuersum dorsum ossium, quæ lumborum uerthebris subijciuntur, contextum exprimit. ac prima quidem ipsius figura, quæ dextrum latus occupat, anteriorem horum ossium faciem spectandam proponit. Secunda uero in sinistro consistens latere, posteriorem ostendit faciem, modicè in latus delineatam, sinus commonstrandis gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia autem figura in dictarum medio consistens, integrum coccyx os ea forma magnitudinè, oculis subiicit, quæ id in uegeta ætatis hominibus plurimè obseruatur. A, B, C, D, E, F, G, H, I, K. Hi characteres in prima figura nouem denotant ossa, quintam lumborum uerthebram subsequentiā, quorum sex superiora sacri ossis loco in homine habiturus sum: quatuor uero inferiora (quæ etiam G, H, I, K in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os, appellabuntur.

L, L, R. In prima figura notatur transuersi ossis sacrum os constituentium processus. uerum hic L & G 4 L, pri

Lumborum
uerthebrarum
processuum
numerus.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

4 fig. cap. 18.
E. F. in
tegra L. ad
M.

L priuatim indicant amplitudinem processus secundi ossis. R autem, & in hac, & in secunda figura ostendit processus transuersi quinti ossis tuberculum, cui nonnulla ligamenta implantari M. audies. In secunda itaque figura L, M, L & R transuersos processus ossis sacri ossium insinuant.

N N deinde O O, postremo P Q & in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrū ilium, aut (ut alijs forte placebit) ilis os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdividitur. N enim & N notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. O uero & O tuberculum indicant instar amplae cuiusdam lineae prominens, ac anteriorem sinum N & N notatum a posteriori P, Q & Q insignito dirimens. P enim superiorem sinus posterioris sinum notat. Q autem inferiorem. Quero tuberculum designat, superiorem sinum P notatum ab inferiori sinu Q insignito interdiuidens.

S In prima & secunda figura, primi ossis dexter ascendens processus notatur.

T, V, X Hi characteres in secunda figura tantum apparent. ac T quidem notat sinum ascendētis processus, S indicat, cui tuberculum descendētis dextri processus quintae lumborum uertebrae inarticulatur. V uero & X sinus huius anterioris posteriorisq; notant supercilium, quāquam in terius etiam supercilium in secunda figura ascendente sinistri lateris processu, X insigniuimus.

Y In secunda figura connexus frequenter apparet significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus ascendētibus secundi ossis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum uertebras articulare, iam multo antea didicisti.

Z In prima secundaq; figuris connexus notatur transuersi processus primi ossis, cum transuerso secundi ossis processu.

a In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansq; sexti ossis pars, quae primo coccygis ossis ossi coarticulatur.

bb In tribus figuris insinuat cartilago sum ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedēs.

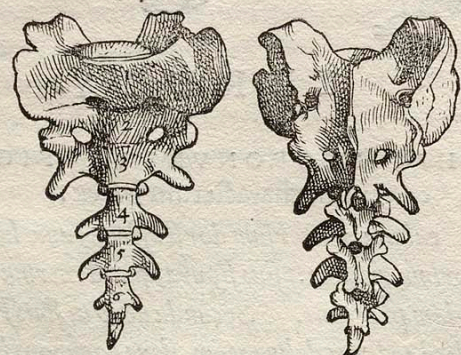
c In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.

dd In secunda sacri ossis ossium spinæ, posterioresue processus ostenduntur.

e, f, g, h, i, k Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medulla in offe sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum interualla subinde conspicua.

1, 2, 3, 4, 5, 6 His numeris in prima & secunda inscribuntur foramina neruorum a dorsali medulla in sacro offe complexa originem ducentium, quæ sex constituunt paria, in anteriori ac posteriori sacri ossis sede excidentia. Horum primum par inter primum os sacri ossis & quintam lumborum uertebra exilit, ipsiusq; sedes 1 insignitur. Secundi autem paris foramen inter primum & secundum os consistens 2 indicatur: & ita seriatim reliqua suis numeris ostenduntur.

QVARTA
FIGURA.

QVINTA.

QVONIAM in praesentis Capitis contextu, Galeni gratia simiarum & canum sacri ossis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoq; ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis, & dein coccygis explicantes: quinta uero eorumdem ossium posteriorem sedem. Numerus igitur ille 1, 2, 3, & c. sex indicat ossa, quorum tertio cartilago priuatim subnascitur. Neq; est quod hæc ossa prolixius characterib. depingam, quum illa ex humanis ossibus promptè intelligantur.

QVEM

QVEMADMODVM per multa haecenus commemorata, aliaq; postmodum & in hoc & subsequētib; libris frequentissimè recensenda omnium qui Galeno successerunt medicorum in dissectionibus oscitantiam ac insignem prorsus inscitiam attestantur: ita profecto non minus & ossis sacri, & coccygis quæ apud omnes obuia est descriptio. Quid enim prohibet obsecro, illos Anatomes imperitos rudesq; dici, qui Galeni descriptiones in aliquibus falsas, in plerisque simijs & canibus, non autem hominibus conuenientes, ac si eas in homine spectassent, posteris prodiderunt: ac nunquam ab ipsis ne per somnium quidem uisa, & saepe perperam in Galeni libris intellecta, scribarum modo recensere haudquaquam sunt ueriti. Apud quem quæso, Galeni tempora secutum, alia ossis sacri & coccygis sit mentio, quàm à Galeno uarijs locis sibi non constante, proditur: quum interim nulla prorsus imagini ossis humani accedat. At in praesenti reliquos Galenum secutos, qui hominis partibus cognoscendis obuiare potius, quàm profuere, missos faciamus, Galeni omnium dissectionis professorū facile coryphaei placitum altius refutantes, quò minus turpiter ipsius quoque autoritatem neglexisse uideamur. In libris itaque de Partium usu, sacri ossis non semel incidit mentio: idq; inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge offe ascripto. Et praeterquam quod coccygis ossis Galenus inibi non meminerit, abundè constat, hoc ipsi quum illos libros scriberet, fuisse incognitū. Quandoquidē quatuor ossis sacri ossa esse docens, illorum extremo talem cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni in sermonis progressu obnasci dicemus, & in quam ossium fines alteri ossi non commisi, perpetuò ferè degenerant. Praeterea in duodecimo de Partium usu, transuersos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quum in libro de Ossibus eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Verum Galenus in hoc de Ossibus libro, quem post libros de Partium usu, iam in simiarum sectione peritior, aggressus est, sacrum os tribus efformari ossibus peruenit. Illiusq; libri ossis descriptio utcunq; breuis sit, simiarum tamen & canum ossi sacro eleganter & scite congruit. Dein sub tribus ossis sacri ossibus alia tria enumerat ossicula, simul coccygis nomine ab ipso donata, & succinctè ut in simijs sese habent enarrata. In libris de Administrandis dissectionibus, quos omnium Anatomes librorum postremos secundò exarauit, ut semper simiae magis quàm hominis constructionem inibi pertractat, sic quoque sacri ossis & coccygis ad eum modum meminit, ut nihil omnino ipsius oratio inibi à libro de Ossibus discrepet. Quando enim inter femoris motuum autores musculum recenset, quem à coccyge offe principium ducere inquit, promptissimè colligitur, illum tria ossicula in simijs tertium os sacri ossis subsequētia innuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum à sacro offe (uti etiā in homine fieri audies) enasci scripserit. Ceterum quo minori negotio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quæ nunquam uiderūt ridiculè transcribunt, iam me non pigebit & sacrum & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituire. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum uertebra, os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commisisis, ut in anteriori sede iuxta earundem medium talena connexus speciem ostendant, qualem uertebrarum corpora mutuo compacta exhiberēt, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euaniisset. quāquam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum conexu) repleri conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictæ sedis, hæc ossa in ætate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuæ ab initio fuisse uidentur, quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi fortè in admodum catulis) continua apparet. Tria hæc ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis dissectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim hæc à lateribus ampla, continuæq; & quum uertebrarum imaginem quodam modo exprimant, hic amplos laterosq; transuersos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inaequalem asperumq; sinum in externo latere excisum gerunt, quo illium ossibus ualidissimè coarctantur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quàm Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuæ lineæ constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebris. superior nanque pars, superiori earum uertebrarū sedi: inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimæ lumborum uertebræ pars, quæ sacro ossi eadem prorsus ratione committitur, qua lumborum uertebræ inter se coarctantur. Præ-

Medicorum
in Anatomie
oscitantia &
ignorantia.

Galeni de sacro
offe et coccyge
sententia.
Lib. 12, 23, 159,
& alibi.

Libro decimo
quinto.

Simiae
ossis sacri
descriptio.

f4 fig. cha
radices 1,
2, 3. Verum
dum illi fi-
gurae nullas
notas adhi-
bui, quod
humanum os
abundè no-
ta sit, &
postea ex-
plicabitur.

g Hunc sfi
ostendit u-
triusq;

terca

Coccygis
canini de-
scriptio.

terea sacri ossis superior pars duos exigit ascendentes processus, eodem modo insinuatos, quo ascendentes in lumbis uerterbarum processus caelari diximus. His excipiuntur in finem lumborum uerterbrae descendentiū processus, quod inferius tubercula. Porro inferior sacri ossis pars (quae tertiū & angustissimi trium ossium sacri ossis humilior sedes est) orbiculari quoque protuberat corpore, lumborum uerterbarū corporibus forma admodum simili. Nulla enim ratione illud ab his uariat, quam quod sacri ossis corpus lumborum uerterbarū corporibus tanto minus sit, quanto hoc corpus ab illis mole uincitur. Praefens sacri ossis corpus uni committitur^h ossiculo, quod ex tribus ossibus coccygis ossibus iam primum enarrabitur. Sub sacro itaque ossis tribus ad hunc quem diximus modum ossibus concinnato, alia tria collo cantur ossicula ordine inuicem succedentia, & lumborum uerterbris in cōformatione non absimilia. In nullo namq; ab illis imagine differunt, nisi quod transuersos processus latiores, quam lumborum uerterbrae, obtinent, & eosdem magis deorsum quam sursum conuenientes; dein spinam aut nullam, aut perquam exiguam à se porrigunt. Corporum enim forma penitus illis respōdet uerterbris, nisi forte pro ossiculorū mole haec aliquis, minima quaeq; expendens, ampliora esse astitueret. In ascendentibus autem & descendentes processus ne minimum quidem differunt. Horum itaque trium ossiculorum supremum, suo corpore tertio sacri ossis ita coarctatur ossi, ut lumborū uerterbrae inter se. Suis enim ascendentes processus descendentes ossis sacri processus excipit. Tria haec inferiora ossicula Galeno coccyx proculdubio appellantur. Inter tria enim haec ossicula, & inter horum supremum & sacri ossis inferiorem partem, non minus interuenit cartilaginis, aut potius cartilaginei ligamenti, quam inter lumborum uerterbras, quum inter tria sacri ossis ossa nihil, ut iam diximus, cernatur cartilaginis, & praecipue in aetate prouectioribus. Deinde in canibus simijsq; musculus femur mouentū quartus, à tribus illis ossibus principium sumit, eum dico, quem in tertio de Administrandis sectionibus à coccyge ossis enasci Galenus testatur. Quinetiam foramina neruis transmittendis incisa, Galeni in libro de Ossibus descriptioni accurate conueniunt. Tria enim neruorum paria sacro ossi, & totidem coccygi à Galeno tribuuntur, quae in hunc se habent modum. Veteribus Anatomes professoribus is in neruorum paribus recensendis mos fuit, ut neruorum par semper ad neruis subiectam referrent uerterbram, ac proinde primum dorsalis medullae neruorum par enumeraret, quod inter occipitis os & primam colli uerterbram profilit: secundum, cui inter primā & secundam colli uerterbram uia exculpitur. Sic itaque primum neruorum ossis sacri par id censeatur, quod inter primum ipsius os & infimam lumborum uerterbram elabatur, cui foramina ad eum modum inciduntur, quo in lumborū uerterbris ea haberi iam pridem proditum est. At secundum & tertium par, non à lateribus primi paris ritu exiliunt. Quum enim ossis sacri latera articulatione cum ilium ossibus praepedirentur, impossibile fuit & hic quoque per latera neruos excidere. Quocirca in anteriori & posteriori ossis sacri sede foramina in ossium compage caelantur, ut hac Naturae industria ab illis neruorum paribus, quemadmodū & à cæteris ferè omnibus antrosum retrorsumq; soboles opportunè dirigerentur. Ac secundo quidem pari foramina in primi ossis cum secundo compage excinduntur, tertio autem pari uia paratur, quā secundum ossis sacri os tertio coalescit. Cæterum tribus à coccyge ossis pullulantibus neruorum paribus foramina perinde ac in lumborum uerterbris exculpitur, quum enim horum ossium latera (ut ossis sacri ossium) articulatione non occupentur, satius fuit eandem hīc foraminū seriem obseruare, quam in alijs uerterbris laterali articulatione non praepeditis fieri docuimus. potissimum quum horum ossiculorum articulatio illi par sit, qua lumborum uerterbrae inuicem coarctantur. Primum itaque par in utroque latere uno inciso foramine inter tertium sacri ossis os & primum coccygis prodit: Secundum uerò inter primum coccygis os, & secundum: Tertium autem par, inter secundum os & tertium egreditur. Ab humiliori uerò sede tertijs ossis, quod dorsalis medullae reliquum est, coniugis expers, nulliq; associatum excidit. Singulis enim ossibus sacri ossis & coccygis ossis dorsali medullae uia exculpitur, medullae hīc crassitie respondens. Extremo tertijs ossis coccygis ossis in canibus & caudatis simijs solida & non perforata ossa, oblonga & superius inferiusq; crassiuscula, in medio autem tenuia quadam continua serie annectuntur, caudamq; constituunt. Interdum uerò, neque id infrequenter, in multis canum & simiarum speciebus etiam plura tribus uidentur coccygis ossis ossa, eiusdem prorsus cum tribus superioribus formae, atque ita etiam illis tunc plura neruorum paria ab illorum ossium lateribus profiliunt. Non caudatis simijs infimo coccygis ossis ossicula tilago tantum adnascitur: quanquam tamen ex illis non adeo concinne, atque ex canibus, Galeni sententia intelligatur. Quum igitur haec ita in illis animalibus se habeant, ex hisq; Galeni descriptionem optime percipiam, & pariter in scholis adeo amice ostendam, ac postmodum

Hac se
riam p
tur ex
fi. Cap.
lib. 4. p
positis.

in homine secus omnino inueniam, cur quæso scioli quidam, & in Galeni uerba iurati, ad aliudq; nihil quam ad detrahendum & inuidè de aliorum laboribus (quum ipsi nihil possint) iudicandum nati, nunc mihi obstrepent, quod toties Galeni placitis inter dissecandum minime acquiescam. Quasi uerò & ipsi oculis priuarentur, ac mihi quæ meo Marte adinuenio, non liceret, ob nescio quam in Galenum religionem, apud eruditissimos sapientiae ætatis uiros proferre, quum interim hisce rabulis, nullus nec bonus nec malus genius silentium possit imponere, si quid dignum de medicinae subiecto, & arsne an scientia sit, & num praedicatorum tractatio ad logicum an ad metaphysicum spectet, & de intellectu possibili, & num scientia de anima omnium sit praestantissima, alijsq; ineptijs reperissent. Verum illos ridiculos (quamuis interim superciliosos) homines, modò (uti longè minus adhuc praefens consueui) neuitquam moror: quin potius gratiam à ueritatis studiosis expecto, quod Galeni sententijs subinde commemoratis, ueram hominis cōstructionem ipse pertractem, etiam si fortè longius alicubi expatiatur oratio. Neq; arbitror Galeni (qui toties inter scribendū ingemuisse uidetur, quod simul cum ipso Anatomes studium prorsus, uti sanè accidit, collaberetur) manes mihi ob id infestos fore, quod ipsum potius simiae quam hominis fabricā edocere, ac propter aliorum Anatomorum qui illum praecesserunt libros, à simiae constructione ad hominis demigrare, simulq; ambas confundere, ostendam. Quod non eò dico, quasi in sacri ossis & coccygis descriptione Galenus hominis ossa cum simiae miscuerit (nisi uolens pauciora coccygis ossa, quam subinde in caudatis simijs occurrunt, enumeraret) sed quod quinque tantum uerterbras lumborum recenset, quum canes & caudatae simiae plures habeant, nihilominus tamen Galenus & uerterbras & sacrum os & coccyx os simiae describat. Quod uerò ueteres illi pueros in Anatome exercentes, hominis ossa sedulo uersauerint, nomina attestantur partibus ab ipsis indita. Vix enim ambigo, quin *λεονογα* appellauerint os quoddam à similitudine quam cum aue à Plinio quoque coccyge (nobis uerò cuculo) nuncupata, obtinet: praecipue quum carne ligamentisq; adamussim nō est purgatum. Quae autem haec esse possit similitudo, tunc promptius exponam, quum horum quoque ossium in homine descriptionem succinctè addidero. Sub lumborum itaque uerterbris in homine plurimum^h decem reperitur ossa, quorum sex sacrum hominis os, quatuor uerò coccygem constituunt. Sex enim superiora inuicem ita committuntur, quemadmodumⁱ tria ossa canis sacrum os efformantia, uniri relatum est. In medio enim anterioris sedis connexum ostendunt, qualem uerterbarum constituerent corpora, si adeo coaluissent, ut nihil cartilaginis in sex horum ossium unione uideretur, nisi forsitan in admodum pueris, quibus ossa adhuc prorsus non coaluere. In lateribus quoque anterioris partis, ubi (ut ita dicam) transuersi sex horum ossium processus inuicem ununtur, admodum obscura cōnexus apparet species. In posteriori autem sede, unio prorsus aboletur, unumq; os ex illis sex efformatum conspicitur. Nulla enim hīc unionis se offert linea, nisi inter dum in primi ossis cum secundo coalitu. Quippe non rarò primum os secundo posteriori sede ea articulationis forma committi spectatur, qua ascendentes descendentesq; in lumbis uerterbarum processus articulari solent. Verum etsi illi processus ita iungantur, transuersi tamen eius ossis processus, omni ex parte secundi ossis processibus coalescunt: & omnes isti connexus adeo sunt ualidi, ut primum os ne tantillum quidem super secundum moueri queat. Aliquando tamen sacra ossa in cimiterijs obuia primum os abruptum ostendunt, idq; ac si lumborum esset uerterbra seorsum inuenitur. Nisi enim id primum os crassis & amplis donaretur transuersis processibus, à lumborū uerterbris forma uix discerni posset. Porro in pueris sex horum ossium coalitus etiam in posteriori sede cōspicius est, quemadmodum in anteriori parte est spectatissima. Deinde ut in nullis hominibus in anteriori sede coalitus omnino obliteratur, ita etiam perpetuo in posteriori sacri ossis sede ea coalitus species se offert, quae ossium corporibus perficitur. Si enim foramini dorsali medullae in sacro ossis inciso, animū accommodaueris, per foraminis progressum, ossium corpora ita liquidò coaluisse cernes, atque in anteriori sede. Praeterea sex horum ossium series tribus ossibus quae canis sacrum os efformant, respondet, quemadmodū enim his supremum maius est medio, & medium maius infimo: ita quoq; hominis ossa tanto minora uidentur, quanto humiliorum in sacro ossis sedem occupāt. Quanquam secundū os, hoc sibi priuatim uendicat, quod inter reliqua ossis sacri ossa amplioribus crassioribusq; & antrosum retrorsumq; magis prominentibus transuersis constet processibus. Primi seu supremi ossis superior pars, omnino superiori sedi cuius lumborū uerterbrae respōdet. Et corpus etiā quintae lumborum uerterbrae ita primo ossi adaptatur, ut lumborū uerterbrae superioris uerterbrae processuum tubercula suscipiunt. Sexti uerò ossis^m humilior pars insigniter ab inferiori sede tertijs canum ossis differt. Hominis enim os nullos descendentes adipiscitur processus,

Lib. 10. N. d.
turalis histo-
ria Cap. 9.

Hominis sa-
cri ossis de-
scriptio.

i. fig. f. g.
h. i. k.
k. i. fig. d. z.
paulo sub
inferiori l.
l. confer si-
perlorem
partem i. et
2. fig. cum
figuris ca.
17. aut con-
nectum spe-
ctat in me-
gri fig. e.
fig. cap. 14.
m. figur. 4.

processus, quibus sibi subdito osse coarticularetur. Verum duntaxat in orbiculare, sed paulo
latius definit tuberculum: quod primo ossi, coccygis in homine ossis, eo modo committitur,
quo uerterarum corpora inter se, aut potius quo caudarum ossa mutuo coartantur. Quin-
etiam transversis humani ossis sacri ossium processibus in externo latere, parumper uersus po-
steriora, sinus exculpitur, cui alterius lateris ilium os ualidissime coartatur. Est autem hic si-
nus admodum asper & inaequalis, ac primum quidem secundum ipsius longitudinem in medio
extuberantem habet lineam, aut amplioris lineae modo prominens tuberculum, quod sinum
rursus, in anteriorem & posteriorem sinus, dirimit. Anterior utcumque simplex est, asper tamen,
& inaequaliter admodum incisus. Posterior altius cauatur, uerum in medio processum osten-
dit transversim extuberantem, qui sinum posteriorem denuo in superiore & inferiore interdi-
uidit. His sinibus aptissime respondent ilium ossa, muris tuberculis, sinibusque donata. Sinus hi
& tubera cartilagine aliorum sinuum modo non obducuntur. Quum enim alia tubera & sinus
laui continuatque plana cartilagine incrustentur, isti sacri ossis sinibus nihil praeter cartilaginea
educunt ligamenta, sacrum os robustissime ilium ossi connectentia. Hi sinus praeterea ad tripo-
tissimum superiora ossa sacri ossis referunt, inferiora enim processus transversos habet tenues,
at amplios interim, & inter se continuos, ex quibus musculus ille pronascitur, qui femoris mo-
torum quartus habebitur. Verum transversus quinti ossis processus ea parte, qua transversus
sexti ossis unitur processui, tuberculum exigit, utcumque prominens & crassum, in hoc formatum
ut opportunè duo ligamenta hinc sacro ossi implantarentur. quorum alterum ab acuto coxe-
dicis ossis processu nasci docebitur, alterum ab elatiori sede appendicis, qua coxendicis os do-
nari audies. Foramina nervis transmittendis in sex istis ossibus exculpta, imagine, quamuis
non numero, illis omnino conveniunt, quae tribus canis ossibus inciduntur. In anteriori enim
sede homini quina utrinque iuxta corporum compagem foramina caelantur, & totidem in poste-
riori sede: adeo ut haec ossa sex nervorum paribus viam praebant. Primum namque inter primum os
& quintam lumborum uerterarum perinde egreditur, ac reliqui nervi ex lumborum & thoracis
uerterarum lateribus profluentes. Secundum par inter primum ossis sacri os, & secundum: &
alia hac serie deinceps ita elabuntur, ut excidens par ad subditum os perpetuo referatur. Praeter
haec foramina nervis exculpta, in posteriori sacri ossis sede alia apparent, inter spinas ossium,
in viam spectantia quae dorsali medullae est parata. Haec foramina ligamenti opplentur, per-
inde ac intervalla foraminaque inter spinas reliquarum uerterarum conspicua. Caeterum haec
inter sacri ossis spinas intervalla, interdum continua apparent, neque ullis foraminibus per-
inde ac in canibus ferè peruia. Verum interim ossis sacri ossibus spinae obtigerunt, tanto in sin-
gulis ossibus proceriores, quanto os ipsum unde prodeunt grandius superiusque est. Nulla ta-
men spina (si modo quid iudico) ne minimum quidem sursum conniuet, sed deorsum potius
omnes spectant, & ut in alijs uerteris cum transversis processibus intervallum quoddam &
sedem constituunt: in quam nonnulli dorsum mouentes musculi aptè reponuntur, & à qua
illi iustissime cum alijs hinc prodeuntibus musculis originem ducunt. Tota autem ossis sac-
ri sedes posterior gibba est, & curva, quod ita tutius propugnaculi modo eas quibus praest
partes tueretur, ac ab occurrentibus muniret. Anteriori autem sede, laeue est, neque asperum,
sed sinum cauumque, quo aptiorem illis organis quae cum alijs ossibus instar pelvis cuiusdam
complectitur, sedem efformet. Ad hunc modum hominis sacrum os se habet, quod interdum
quinque tantum constat ossibus, & tunc in anteriori sede duo desunt foramina, in posteriori
tamen perpetuo sex nervorum coniugis iter paratum cernitur. Coccyx os quatuor extrui-
tur ossiculis: quorum supremum, sinum exigit, quo sexti ossis sacri ossis tuberculum excipi-
tur: quod ipsi corporum uerterarum modo ligamenti admodum cartilaginei interuentu
committitur, nulla interim alia accedente articulationis specie, nisi fortè quinque tantum ossi-
bus sacrum os extruatur. Tunc enim ad foraminis cuiusdam in posteriori sede constitutio-
nem, nervumque sexti in sacro osse coniugij deducendum ac defendendum, primum hoc os in
posteriori sede duos acutos educit processulos, qui sursum spectantes, quinti ossis sacri ossis
processibus ualide coalescunt, ipsumque primum coccygis os uix cartilaginei ligamenti inter-
uentu quinto committitur, sed propemodum ossis sacri ossium ritu coalescit. Porro primum
coccygis os, quando sex sunt ossis sacri ossa (quod frequentissime evenit) eiusmodi nullos edu-
cit processus. Verum ad sinus eius, quo sexto ossi sacri ossis coartatur, latera, superiori ipsius
sede latius ad transversa extuberat: inferiori autem parte sensim angustatur, ac rursus secundum
ossi ita omnino committitur, ut id sexto ossis sacri ossi diximus committi. Huic dein tertium
& quartum succedunt, eodem penitus modo inuicem commissa, tantoque minora, quanto
unumquodque in ipsa serie humiliorem locum obtinet. Quatuor his ossiculis nullum foramen
unquam

Foramina
nervos in sa-
cro osse trans-
mittentia.

Sacri ossis
spinae.

Anterior
et posterior sa-
cri ossis sedes
cuiusmodi.

Coccygis os-
sis historia.

unquam inciditur, quo dorsalis medulla prorepat, aut ex quo ulli exiliat nervi. In sexto enim
ossi sacri osse dorsalis terminatur, neque ipsius extremum in coccyx os descendit. Haec ossicu-
la fungosa sunt, & pectoris modo rubicantia, ac in pueris admodum cartilaginea, uniuerso
contextu ex ampliori basi in mucronem desinunt, cuculi rostri modo introrsum curvantur.
Infimum ossiculum suo mucrone, quo recti intestini posticam infimamque sedem contingit,
in cartilaginem degenerat, eiusdem usus occasione qua uerterarum spinis cartilagine obna-
sci relatum est. Hinc sanè liquet, quam in Galenum essemus impij, si hominis fabricam illum
contenderemus enarrasse, ac non potius semel simiarum constructione illum persecutum fa-
teremur, & dein si non ipsi statim initio tertij libri Commentariorum in Hippocratis librum
de Articulis crederemus, quum ait se de Ossibus librum conscripsisse, cum sigillatim quale
unumquodque os esset, praecipue quidem in ipsis hominum aridis cadaueribus, sin minus, in
simijs certe diligenter inspexisset: ita indicans se omni studio saltem simias descripsisse, hasque
homini in ossium constructione esse similes. Deinde si quis ipsius enarrationem ad homi-
num, non autem simiarum fabricam cogere uolet, is Galenum quatuor ossa latuisse annuet,
quae nos coccygis loco recensuimus: & deinde Galeno falso imponet, ipsi sex foramina fu-
isse incognita. Quandoquidem in homine utrinque in anteriori sede sacri ossis sex sunt forami-
na, quum in canibus tria tantum occurrant. nam foramina in coccyge canum conspicua, tan-
tum in posteriori sede, seu potius lateribus consistunt, uti & Galenus uerissime recenset, ante-
riorum foraminum nullam faciens mentionem. Ad haec, cogemur Galenum oscitantiae tur-
piter insimulare, quod non eundem contextum in tribus inferioribus ossis sacri hominis ossi-
bus esse dixerit, qui est in tribus superioribus. Non enim plus cartilaginis in inferiorum os-
sium unione, quam in superiorum interuenit. Et interim nulla cartilaginei ligamenti portio
hominis coccygis ossicula committit, quam cartilaginem, ut & in uerterarum corporibus, Gale-
nus esse existimauit. Adeo ut si praesius singula inquirenda duceremus, tandem Galenum ex
ueris aliorum Anatomicorum descriptionibus falsas fecisse uelimus nolimus concederemus.
Nulli enim dubium esse debet, à formae obliquitate & in mucronem ductu ac rubore, quatuor
illa hominis ossicula *λεωκον* ueteribus fuisse appellata, quod illi haec omnia ad cuculi rostrum
pueris suis referrent. quum interim nulla sit in canibus cum hominis ossibus similitudo. Ea
enim quae Galeni conueniunt descriptioni, uerteris lumborum, uti diximus, omni similitudine
accedunt. Porro sacrum os *πλευρον*, seu latum & amplum uocarunt, quod eius amplitudo facile
reliquarum uerterarum, quibus instar basis tutissimi fundamenti subijcitur, amplitudi-
nem uinceret. Non enim arbitror eos id in amplitudine omnibus contulisse ossibus, quum
illum ossa sacro osse ampliora esse cognoscantur. Vnde uerò id *ισχυρον* seu sacrum uocant, non
satis constat: nisi id ita dixerint à rara quadam effigie formae, aut quod adeo diuini propu-
gnaculi imaginem referat: aut quod diuina ope, citra musculorum auxiliu, in partu huius cum
ilium osse connexu referari, ac denuo naturali instinctu committi plerique (sed falso) arbitren-
tur, aut fortè quod grande magnumque sit: quemadmodum apud poetas Ilium, mare, famem,
atque id genus, sacra uocari putamus. Verum tunc, uti de amplitudine dictum est, sacrum os
uerteris duntaxat esset conferendum, quum ossa ipsi utrinque commissa, & femur ac tibiae os
sacro osse grandiora sint, & interim unico tantu (ut sic dicam) haec constent osse, quum sacrum
senis compingatur. Alij huius nominis rationem indagantes, nescio quid de ueterum sacrifi-
cij in medium adferunt. Porro quandoquidem nominum rationem perlubens ad alios remit-
tere pascim soleo, etiam huius nominis inuestigationi non grauatum concessero.

Impios in Ga-
lenum esse, qui
hominis histò-
riam docuisse eū
contendunt.

Coccygis os
sacri ossis no-
minum ratio.

Amplum compa-
ratum ad uerterarum.

DE THORACIS OSSIBVS.

Capit XIX.

CHARACTERVM SEPTEM DECIMINONI CA-
pitis figurarum Index.

QVONIAM subsequens characterum Index septem praepositis figuris habebitur
communis, ut leuiori opera ad quam figurarum characteres referantur cognoscas, singulis, uti
consequemur, numeri notam subiungemus.

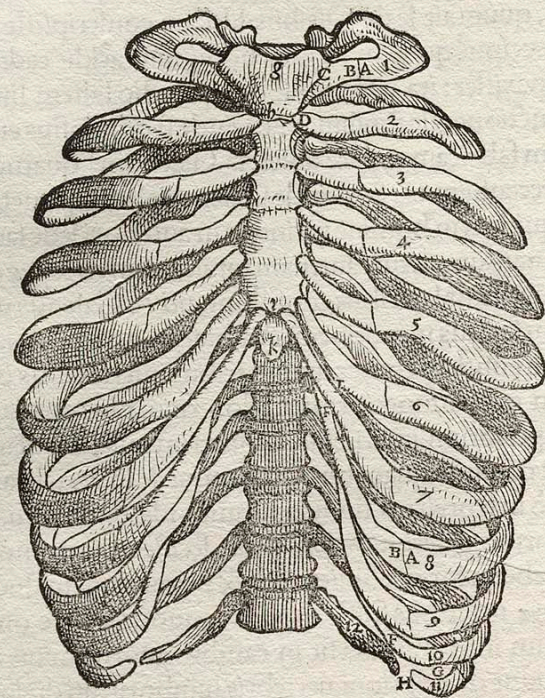
In prima & secunda figura hoc numero indicantur duodecim thoracis costae: qua-
rum septem superiores pectoris ossi articulantur, quinque autem humiliores non item. Thoracis
uerò uerterarum numerus, etiam citra notarum subsidium, modo è notatis costis obuius euadit:
si singulis uerteris utrinque unam costam articulari species.

H AA

A, A₁₃ Quicquid costarum hucusque à vertebribus fertur, osseum omnino est: hicq; primum costæ in cartilagineum degenerant. Reliquarum notarum index figuris subiicitur.

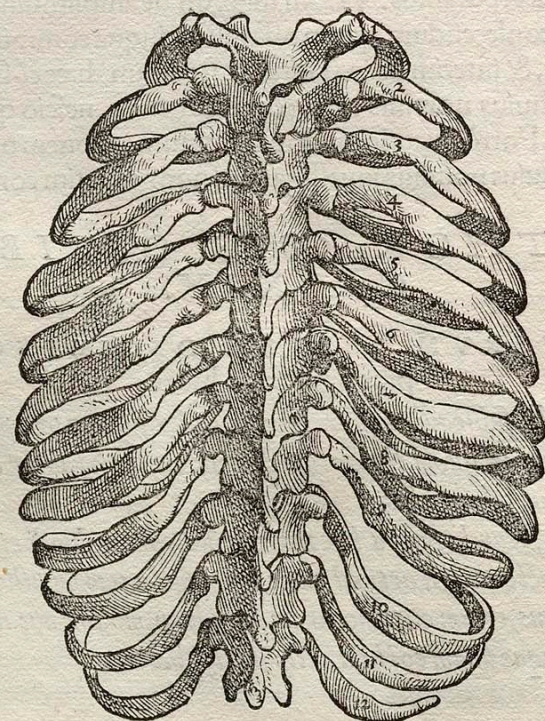
PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGV-
RA, QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO

anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebrae, & duodecim utrinque costae, una cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

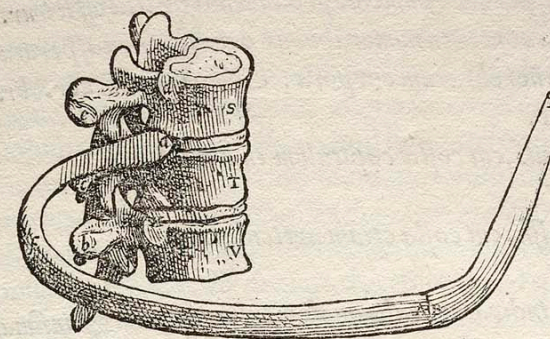

SECUNDA PRAESENTIS CAPITIS FIG-
 RA. POSTERIOREM INTEGRÆ THORACIS OS.

*sum compagis faciem proponens. Iuuerit modo obiter tres figuras contueri, quibus
in huius libri calce totus osium contextus triplici facie delineatur.*

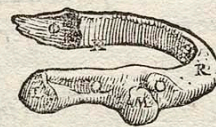

TER

TERTIA FIGVRA EX
MEDIIS VERTEBRA

MEDIIIS VERTEBRÆ,
rum thoracis, tres continet uerthebras, dextro
latere expressas, unā cum eiusdem lateris me
dia costā. Atque huius figuræ beneficio,
costarum ad uerthebras articulatō, dein co
starum quoq; ductus ostenditur.

QVARTA, EXPRIMITVR COSTAE
POSTERIOR ET VERTEBRIS PRO.

 xima portio, ut tubera exactè in conspectum venirent, quibus novem superiores costæ vertebri articulantur. Præterea huius costæ partem effregimus, ut ossa costarum ostenderetur substantia, & indicata.

QVINTA FIGVRA PORTIONEM
EXHIBET DVODECIMÆ COSTÆ PO.

steriori facie, & qua duodecima thoracis uertebra coarctatur de-
pictam. Hanc quoque, ubi Φ positum cernis effregimus, ossis costae substantiam ostensuri.

SEXTA FIGV-
RA, PECTORIS
osis à cartilaginibus costarum
liberi anteriorem partem
proponens.

SEPTIMA, PE
CTORIS OSSIS
cartilaginibus costarum liberi
posteriorem commonstrans
faciem.

B B₁, 3 Nobis modo ad characterū indicem reuersus, B, B indicetur cartilaginea costarum substantiæ principium. Linea enim B & A intercedens, eius substantiæ cum ossa coalitum notat.

C₁ Primæ costæ cartilaginis cum pectoris osse coalitus.

D₁ Secundæ costæ cartilaginis cum pectoris osse articulatio, à qua etiam promptè subsequenti um quinque costarum articuli species colligitur.

E₃ Cartilaginis tuberculū, quo secunda costa ac quinque subsequentes, pectoris ossi articulantur.

F F₁ Terminus cartilaginis illegittimarum costarum, qui acutus spectatur.

G₁ Sedes, qua undecimæ costæ cartilago à decimæ cartilagine frequenter dehiscit.

H₁ Sedes, qua duodecimæ costæ cartilago ab undecimæ perpetuò dirimitur.

I I₁ His sedib. costarū cartilagine inæqualiter protuberāt, ipsarū intervalla plerumq. opplentes.

K K₁, 4 Hac regione internæ mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, arteria, & nervus insident.

L₄ Tuberculum, seu capitulum, quo costæ uertebrarum corporibus articulantur.

M₄ Tuberculum, quo costæ transuersorum processuum apicibus articulantur. Atque hæc quoddammodo nouem superioribus costis sunt communia.

N₅ Species tuberculi, quo undecima & duodecima costæ uertebris articulantur.

O_{4,5} Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi processus consistens, cui undecimus dorsum mouentium musculus insertur.

 $H_2 \quad Q_4$

- Q⁴ Interuallum inter L & M apparet, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.
- R⁴ Hæc quoque sedes musculorum quos in Capitis contextu numerabimus occasione exasperatur.
- S, T, V³ Tres simul contextæ uertebrae, aut harum uerebrarum corpora. Alias autem uertebrae rum partes, processusue, suis locis indicauimus.
- X³ Sinus duobus uertebrae corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.
- a³ Costæ ad uertebrae corpus articulus.
- b³ Sinus in transuerso uertebrae exculptus processu, cui costa etiam articulatur.
- c³ Costæ ad transuersum processum articulus.
- d, e³ In suprema uertebra S insignita, etiam d sinus indicatur, talis qualem inter mediam & infimam uertebrae X expressimus. ac e is notatur, cui in infima uertebra b inscriptum cernitur.
- f³ Costæ regio in posteriora maxime exprorecta, adeo ut in hunc modum opportune costarum dudum hinc metiaris. Ab a enim & c ad f costa à uertebri deorsum oblique in posteriora fertur. ab A uero & B ad E, sursum in anteriora circularim costa reflectitur.
- g, h, i, k¹ His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad b, primum pectoris indicatur os. h uero ad i usque, secundum. i ad k usque, tertium. k autem, mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verum iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.
- l⁶ In anteriori primi ossis sede protuberans instar triaguli pars, quæ t, q, & r posset circumscribi.
- m, n⁶ Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depressa.
- o⁷ Posterior primi ossis sedes, quæ utcumque caua cernitur.
- p, q, r⁶ Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.
- q, r⁶ Sinus primi ossis, quibus clauicularum capitula articulantur, ac r etiam in septima figura dextrum indicat sinum.
- s, t⁶ Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, ac lunæ modò excauata.
- t, u⁶ Hæc sede primum os secundo committitur.
- u, v⁶ Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.
- x, y, z, a⁶ Sinus secundi ossis, quibus cartilagine tertie, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum inarticulantur.
- y, z, a⁶ His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuò coalescentibus.
- z, a⁶ Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginem ensis mucroni non absimilem, ac u⁶ notatam finitur. Foramina, quibus interna pectoris ossis sedes abundat, et si notis non indicentur, sese facile demonstrant.

Quid thorax.
Libro I. Hist.
storie animalium
Cap. 7.
Pectoris os.

Opificis rerum
in thorace cre
ando indu
stria.

THORACEM uocabimus, quicquid costis interceptum circumscribitur. Est enim non autem cum Aristotele uniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem usque metimur. Anteriorem uero thoracis partem, pectus opportune nominabimus. ob idque etiam latum in hac sede os, cui costæ coarticulantur, pectoris seu pectorale os ritè uocabitur. quod minus tres Græcorum & præcipue Galeni uoces, θώραξ, στήθος & στήφυον oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & costæ, itemque duodecim dorsæ uertebrae, quas thoraci hæcenus ascripti, thoracis sunt ossa. Est autem admirabilis summi rerum Opificis industria, qua totus thorax neque osseus, neque carnosus efficitur, uerum os cum musculis uicissim alternatimque commutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuersa ossea, abdomen uero musculosum magna ex parte extruitur. Caterum decet hæc non per transennam aut obiter considerare, uerum accurate præcipuoque studio expendere. Quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile ac nullis interstinctum musculis primo principio circumdatur, musculi uero tertio: ac secundo ex ossibus musculisque medium quid circumtextitur. Cerebrum namque in nullos usus musculis eguit, quum nulla caluaria pars aut dilatatione, aut compressione indigeat. Quare etiã merito caluaria ueluti galea & murus immobilis ipsi circumponitur. Porro si organis iecori famulantibus, uentriculo scilicet, & intestinis, & uisceribus, ac demum ipsi utero aliquod tale septum in circuitu oppositum fuisset, ubi cibum & potum uenterculus fusciperet, quorum utero gestantium tumor eminere: quæ excernerentur excrementa, aut quomodo partus felici conatu propelleretur? nullo hinc opem ferente

Hæc com
monstrant
prioris si
figure.

rente musculo. Thoracis autem motus, quem maxime ad aeris inspirationem requirimus, omnino aboleretur, si solis duntaxat ossibus thorax constaret. Si uero is rursus ex solis musculis motuum opificibus conformaretur, ij pulmonibus & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitatis intus fiat, ac thorax etiam motu agatur uoluntario, musculi alternatim sunt interpositi. Mox autem & hoc ad securitatem non parum cordi pulmonibusque conducit. magis enim nunc muniuntur, quam si solis musculis thorax fabricatus esset. Quinetiã ossea thoracis moles firmandis sustinendisque scapulis, ac demum brachijs quoque, mirifice confert. Scapulas enim solis inniti costis, & clauiculas nullo osse quam scapulis & pectoris osse firmari, docebimus: ad quas rursus brachia, & postea cubiti & extremæ manus quadam serie coarctantur. Præterea si nullis ossibus thorax constaret, nullus esset locus unde scapulis & brachijs & abdomini ac alijs quibusdam membris musculi pronascerentur: neque ullis fundamētis musculi hærent, aut consisteret. Atque hanc sanè ossei thoracis necessitatem, si quid aliud, profecto testudines non absque summa Creatoris nostri admiratione, pulcherrimè edocent, quæ etsi tam tuto sepiantur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum sedibus elegantissimum & iucundissimum spectatu ossium demonstrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innituntur: utque musculi testudinis brachia mouentes, commodè originem sumant. Sed fortassis in medium aliquis adferet, Cur esset peius, thoracis modo abdomen quoque osseum extrui: quum si talis ossea strues uicissim ex musculis formata uentri circumponeretur, contractionem ac dilatationem non præpediret, ad hæc maior securitas ita abdomini conciliaretur? Qui sic querit, docendus est, ea quæ uentre continentur, non potuisse adeo, atque interdum ex usu est, dilatari comprimique, si extrinsecus ossibus sepiantur. Si autem hoc uerum est, neque mulieres concipere possent: deinde neque ad saturitatem semel comedere homini liceret, uerum assidua egeret comestione, quemadmodum & respiratione. Sed hæc quidem perpetuò hominem indigere, nihil est absurdi: quippe qui in aere uersatur, ac uiuit. Si uero esculentis poculentisque similiter egeremus, uitam duceremus admodum à philosophia & musis alienam: cibusque perpetuò dediti, operam optimis pulcherrimis rebus nunquam nauaremus. Rursus, si ossea moles tanta esset, quantâ mulieres ultimis mensibus utero gerentes requirunt, quid hac mole esset ineptius: si excluso foetu, illa tam molestè extuberaret: & interim nulla re alia quæ ex usu humanæ fabricæ esset impleta non consideret, ut intestina & uentriculum debite amplexaretur, & penicillimodo, uel calefaciendi causa, proximè illis applicaretur? Verum hæc in quinto libro exequemur fustius, & ostendemus pariter, in uentris fabrica tantam Naturæ fuisse solertiam, ut uentris organa neque dilatatione neque compressionem uicissim egentia, aut alijs subiecerit partibus, aut etiam non minus quam pulmonem muniuerit. Iecur namque & lien costis sepiuntur, & renes quoque tot alijs organis ob hoc potissimum ad dorsum succumbunt, quod horum nullum dilatari debeat, reliqua autem uentris organa in signi qua diximus prouidentia, osseo contextu suis functionibus haudquaquam præpediri Natura uoluit. Quum itaque neque respiratio, neque uox absque thorace fieri possit, ac dein thorace primum quidem cor, insuperque cum ipso pulmo, muniri debeant, ad quatuor uelut scopos rerum Opificem in thoracis fabrica attendere oportuit, uocem nimirum, respirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali constat figura, tam amplius est, quantam pulmonis molem esse oportuit. At pulmo interim thoracis sequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim historia, mediocri negotio ostendam, ipsum nulla peculiari eguisse formam, ut neque iecur, neque lienem, neque quodammodo cerebrum. Porro iam tempestiuū erit, thoracis ossa seriatim describere, & cum uertebrae eiusdem prius enarrauerimus, à costis sermonē auspicari. Costæ igitur uiris & mulieribus ab utroque latere duodeno constāt numero: rarius enim undenæ tantum uidentur, quamuis interdum etiam tredecim obseruauimus: quemadmodum tredecim quoque thoracis uertebrae sæpius quam undecim tantum occurrere, supra retulimus. Singulis enim thoracis uertebri, singulæ in ambobus lateribus costæ articulantur. Quod autem uiros costa quapiam in altero latere destitutos, ac uiros unius costæ numero à muliere superari, uulgo opinatur, ridiculum planè est: etiam si Euam ex Adæ costâ à Deo procreatâ, Moyses in secundo Geneseos Capite prodiderit. Quamuis enim forsitan Adæ ossa, si quis ea in sceleton compegisset, ex altero latere una caruissent costa: non ob id tamen omnibus quoque uiris unam deficere necesse est. Aristoteles homini octo costas tantum tribuit, concessurus etiam quosdam gentis Turdulorum septenis costis creari, si modò id alicuius idonei auctoris testimonio ipsi constitisset. Verum ut hinc Aristoteles aliorum duntaxat suffragijs suum dogma firmaret, ita quodque non dissimile uero est, illic octo costas homini ex aliorum relatu eundem ascripsisse, hæc quoque

H 3 ra

c 6 musc.
s, t, v, x.
et uia, t.
t, v.
Hæc inter
græ figur.
q, r, s, t.
v, z, a.

Cur abdomen
non etiam sit
osseum.

Quid possit
mū Natura
thoracem con
stituere atten
derit.

Costarum nu
merus.

Viris ac mu
lieribus idem
costarum nu
merus.

Lib. I. Hist.
animalium
Cap. 15.

ratione rem non uisam parum recte nobis tradidisse. Quod si toties in hominis fabrica ipsum fecisse nobis occurrit, quid de reliqua animalium historia censendum putabimus? Quamquam interim dum memoratum iam Aristotelis locum aliquando Patavi in scholis enarrarem, à summæ (propter singularem literarum ac iuris civilis cognitionem) spei adolescentibus IACOBO NIGRO & FRANCISCO PINELLO patricijs Genuensibus accipi, generosissimos Ligures in ueterum monumentis *enactylus* fuisse appellatos, quum tamen is populus ut est nauali terrestriq; pugna strenuus, optima quoq; membrorum symmetria ac numero sit spectatissimus. Sunt itaq; plurimum utrinq; duodecim costæ: ac septem superiores pectoris ossi & uertebis, ut postea dicemus, articulatur: quinque autem humiliores solis alligantur uertebis, neq; ad pectoris os pertingunt, sed in thoracis lateribus desinentes, suarum cartilaginum finibus inuicem cōmittuntur, duodecima duntaxat excepta, quæ ab undecima penitus dehiscit, neq; aliqua ex parte ipsam cōtingit, id quod & undecimæ non raro usu uenit, de cimæ cartilagine tunc non attingenti. Quinq; istæ humiliores, quod pectoris ossi non articulatur, quasi dicas spuria & illegitimæ, Græcis appellatur. Omnibus costis commune est, quod ossæ cartilaginosaq; cōstent substantia, quodq; appendice ea sede qua uertebrarum corporibus cōnectuntur, & qua in capitula eas protuberare audies, donetur. Ossea costarum substantia nō omni ex parte sibi similis est. Vbi enim costæ uertebis coarticulatur, ac ubi dorsum efformant, solidiores multo durioresq; sunt, quàm in thoracis lateribus & iuxta pectoris regionē, ubi magis fungosa extruitur substantia, quæ tenui squama, seu lamina obducitur, atq; hæc illic demum tenuissima est, ubi in cartilagine degenerat. Cartilago etiam non parē undique ostendit speciem. inferiorum enim costarum cartilago mollior est: unde etiam fortassis nonnulli illegitimas costas, quasi cartilaginē dicas, uocari tradunt. Superiorū uerò costarum cartilago durior est, solidiorq; ac in senibus intus ossæ efficitur, quemadmodū in ouibus & bobus, alijsq; fere omnibus eius generis animantibus experimur, quorū cartilago intus friabili alboq; ac fragili constat ossē, exterius cartilagine ueluti membrana quapiā obuoluto. Atq; id etiā in simijs canibusq; adeo est manifestū, ut Galenus uerarum costarū cartilagine ossæas, spuriarum uerò exquisitas cartilagine esse dixerit. In hominibus autem nisi ætate admodum prouectis, cartilago in ossæam naturam desisse uidetur, quum interim in iunioribus adhuc canibus, & quæ iam proximè recensuimus animantibus ossæa admodū efficitur. Huius cartilagineis moles in omnibus costis nō eadem est, ut etiam omnium costarum non par est longitudo. prima nanq; & duodecima breuissimæ sunt, mox secunda & undecima, quæ omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uerò, septima & octaua, longissimæ sunt, ac longissimas etiā obtinent cartilagine. Primæ costæ cartilago amplissima est, quemadmodū & prima costæ ceteras quoq; amplitudine superat, mox hanc secunda, & deinde tertia subsequuntur. duodecima uerò & undecima omnium sunt tenuissimæ, & in tenuissimas quoq; terminantur cartilagine. Mediæ autem medio se habent modo, quarum cartilagine subinde in progressu ab ossæa costæ substantia latiores efficiuntur. Quum enim cartilagine sex superiorū costarum interualla efformant, totq; ductu ab inuicem æquē distent, sextæ, septimæ, octauæ & nonæ interdum costarum cartilagine uariē in progressu latefcunt, inuicemq; continuatæ interualla ipsarum suamet substantia implent. Ad hæc quinq; spuriarum costarum cartilagine in acutum mucronem desinunt, Verarum autem costarū cartilagine non item. Primæ enim costæ cartilago, p̄ suo fine qui pectoris ossi ualidē cōnascitur, amplior fit, quàm qua primum ab ossæa costæ substantia educitur. Secundæ ac tertiæ triumq; subsequentiū costarum cartilagine modicē in progressu arcatur, & singulæ in tuberculū finiunt, quo postea has pectoris ossi coarticulari docebimus. Costis non omni ex parte eadem adest læuitas. interna enim sede, qua membranā ipsas succingentem spectant, omnes læues minimeq; asperæ apparent. tertia tamen, & quæ illam ad decimam usq; subsequuntur, in interna ipsarū sede uersus humiliora sinum ostendunt, ipsas secundū earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costæ longitudinem conspicuū, sed maxime ea sede qua primum à uertebis abscedunt, atque in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur uenæ cauæ ramo, quem uenā cōiuge carens costis exporrigit, deinde etiam hæc uenæ hitur arteriæ magnæ soboles, & neruus à dorsali medulla pronatus. Verum quia hæc uas in medijs costis grandia sunt, ac parī semper feruntur serie, in tribus autē superioribus minima & errabunda ducuntur, nō mirum est medias costas his sinibus ornari, superiores uerò nō item. Porro tres costæ humiliores, etiā magna illis attendatur uasa, quum tamen tenues & interna sede depressæ cernantur, etiā citra huiusmodi sinuū operam illis uasis turum iter præbent. Hic sinus uasis deducendis caelatus, inferiorē costæ partem acutiorem tenuioremq; efficit, quàm sit superior, quæ obtusior magisq; (ut sic dicam) teres cernitur. Externa costarū sedes, quæ gibba est,

Corporum in
Liguribus
metria.

Costarū sub
stantia & ap
pendice.

Ossea substan
tia.

Cartilaginea
substantia.

Lib. 8 de Ad
ministr. sect. 7
partim in lib.
de Ossib. Ca.

Costis omni
bus non par
longitudo.

Non par am
plitudo.

Costarum læ
uitas & asperi
tas.

Costarum si
nus.

est, non omni ex parte læuis occurrit. ea enim parte qua costæ uertebis alligantur, præterquam quod tubercula & capitula efformant, quibus uertebrarū inarticulantur sinibus, etiam asperæ inæqualesq; sese offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur costas uertebrarū corporibus & transuersis earundem processibus colligantia. Præterea in hac externa costarum sede, ubi primum à transuersis uertebrarum abscedunt processibus, tuberculum quoddam asperum inæqualeq; uisitur, tendinibus undecimi dorsum mouentis musculi excipiedis paratum. Tendines enim huius partim in apices transuerforū processuum, & partim in hæc costarū tubercula inferuntur. Deinde, quæ costæ adhuc magis à transuersis uertebrarū abscedunt processibus, in hac posteriori externaq; ipsarum sede, asperæ inæqualesq; sunt, ac etiā ueluti tubere quodam modicē prominēti donantur, ut in illas apta insertionis sedes eius musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentū quartum, in simijs uerò & canibus sextū numerabimus. Dein hæc asperitas nō duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam externi intercostales musculi hinc nasci docebuntur, qui hac iuxta uertebas regione non solum ab inferiori sede superioris costæ in humilioris costæ elatiorē enascuntur partem, uerum etiā ab externa unius costæ sede ad externam alterius hinc exporriguntur. Reliqua autem regione costæ læues & qualesq; sunt, nisi forte quispiam eas modicē asperas in superiori & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorū pender origo, in quamq; eorundem etiam insertio perficitur. Prima costæ superiori sede, qua latissima est, priuatim aspera inæqualisq; cernitur, ut musculus dorsum mouentium quartus hinc principium opportunē sumat. Costis omnibus non par ad uertebas obtigit articulatio. nouem enim superiores duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima simplici, quemadmodum & decima quoque rarissimè duobus articulis suæ committitur uertebæ: ut quæ etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo uertebis coarctari docuit. Cæterū costæ duobus nodis articulatæ duo exigunt tubercula. unum quidem, quo sinui uertebrarum corporibus inciso inarticulantur: alterum autem, quo internæ sedi apicis transuersi processus firmantur. Atque hæc tubercula sinibus illis respondent, quos uertebis, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costæ rotundo tuberculo primæ thoracis uertebæ corpori inarticulatur, ac deinde transuersum eiusdē uertebæ processum tantisper ascendit, quousq; ipsius apici alio capitulo tuberculo ue articuletur. Secunda uerò costæ & septem subsequentes communi semper duarum uertebrarum corporum sinui nō rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur: transuersis autem processibus parī modo cum prima coarctantur costæ. quamquam & hic quædā in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus exculptos differentia cōfurgat. Superiorum enim uertebrarū transuersi processus, suos sinus in humiliori parte internæ illarum sedis incisio gerunt, inferiorum autem (uti supra etiam cōtra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte. mediarum uerò uertebrarum sinus medio se habent modo. Cæterum quod costarū articulatio, quæ ad uertebæ corpus efficitur, tantò elatior sit illa, quam costæ ad transuersos processus moluntur, quantò apex transuersi processus demissior est, sinu uertebæ corpori exculpto, uel me tacente notum esse arbitror. Porro trium inferiorum costarum articulatio, quæ ad uertebrarū duntaxat corpus perficitur, sinibus quoq; non admodum altè cauatis, neq; ualde protuberantibus capitulis perficitur. Atq; hac ratione costæ uertebis committuntur. quam autem articuli speciem cum pectoris ossē moliantur, & quo ductu à uertebis antrorsum contendant, tunc primum opportunē explicabimus, quum pectoris ossis constructionē sermoni addiderimus: quæ profectō enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum & canum & uulporum, eiusq; generis animantium ossi responderet. In his nanque animalibus (ut etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem cōstat ossibus, non admodum inter se forma differētib. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cōueniunt: in simijs uerò, & sciuris, propter clauicularū articulationem, primum supremumq; os aliquantulo cæteris amplius uidetur. Septem hæc ossa latiora, quàm profundiora crassiora ue sunt, & qua inuicem committuntur latiora nonnihil, quàm in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilagineis interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebrarum compage modicē differat: est tamen is cōnexus ad symphyfim seu unionem ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus. nisi quod hunc connexum etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi, quum tamen neque harmonia neque sutura, multoq; adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species Galenus in eius libri initio sub synarthrosi cōplectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinque exculpitur, cui cartilagine in quam costæ degenerant, tuberculum aliquod inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum,

Costarum a
perum tuber
culum.

Costarum ad
uertebas ar
ticulatio.

Tum aliæ se
pius, tum maxi
mè de Adma
nist. sect.

Quadrupedū
pectoris ossis
descriptio.

H 4 secun

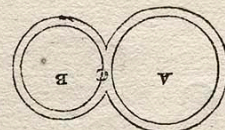
secundæ utriusque lateris costæ cartilago articulatur. Ad secundum ossis cum tertio commissuram tertie utriusque lateris costæ cartilago ipsius serie suorum ossium commissuris coarctatur. Verum primi ossis lateribus primæ costæ cartilago adarticulatur, aut potius adnascitur. Hæc enim commissura ad coalitum potius, quam ad articulationem spectat. Septimum autem os, quod reliquis gracilius, magisque teres est, in cartilagine exacuitur, ipso ossis latiore, ensisque mucroni quam similimā, ac huiusmodi sanè pectoris ossis in canibus & simijs est ratio. quam Galenum spectasse annues, quum ipsius de pectoris ossis historiam, his quæ modo prælibaui mus, contuleris. * Verum si humanum pectoris os (quod ut generatim dicam amplum, licet si cum aliorum animalium ossibus cõferatur longè breuissimum est) intuitus fueris, multo aliter id habere animaduertes. Nunquam enim quod certò affirmare possim, in humano pectoris osse mihi septena occurrerunt ossa, neque etiam hæc in homine eodem semper numero cernuntur. In adultis tria ferè conspiciuntur, prorsus inter se uaria, ac primum quidem insigniter amplum est, & nonnihil etiam crassum: ita tamen, ut ipsius crassities ab amplitudine plurimum uincatur. Os idem interna seu posteriori sede, qua thoracis respicit amplitudinem, modicè cauum est: in anteriori autem gibbum, & in medio secundum ipsius longitudinem longè crassius, quam in lateribus. uidetur enim in anteriori sedis lateribus depressum, atque ut aptè primæ costæ cartilaginis crassities responderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia, trianguli modo protuberans. Superior etiam ossis pars multo crassior ampliorque est inferiore, & utrinque uno sinu longo ac uersus posteriora inciso, & cartilagine in crustato donatur, cui clauiculæ caput inarticulatur. In horum sinuum medio propter extuberantiam illorum interiora latera, primum hoc os in superiori hac sede lunatum cernitur, & ueluti foueam ostendit, quam *σκαυλω* & iugulum propriè uocamus, uulgo autem furculam superiorem. Inferior ossis pars utrinque aspera est, & secundo, quod iam describam, ossi cartilaginei ligamenti interuentu adeò laxè committitur, ut nunquam horum ossium lateat connexus, imò & ipsius quoque motus in magnis respirationibus interdum animaduertitur. Secundum os multo amplius est, quam crassum, superiori sede qua primo connectitur ossi, strictius est, quam prope inferiorem. At nullibi interim æquè amplum cernitur, atque primi ossis elatior sedes. Quæ secundum hoc os primo committitur, in utroque connexus latere sinu instar obtusi anguli insculpitur, ambobus ossibus communis, & cartilagine in crustatus, cui secundæ costæ cartilago instar obtusioris trianguli uerticis protuberans inarticulatur. Præter hunc sinum, præfens os utrinque alios multos exigit pari modo, instar obtusioris anguli insinuatos: uerum hi paribus interuallis ab inuicem nequaquam distant. Primus enim in altero latere huic ossi proprius sinus, qui tertie costæ cartilagini paratur, à sinu secundæ costæ gratia inciso longius distat, quam secundus huius ossis peculiaris sinus, quartæ costæ gratia cælatus. Rursus, plus interualli consistit inter secundum sinum & tertium, quam inter tertium & quartum, adeò ut sinus sextæ & septimæ costarum nomine in hoc osse sculpti, se inuicem contingant, uixque mutuo remoueantur, & non tam altè, atque superiores, excauentur. Suscipit enim hoc secundum os priuatim tertie, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum cartilagine, secundæ costæ cartilaginis modo protuberantes. Secundum hoc os in pueris ex plurimis efformatū uidetur ossibus inuicem symphy si seu iunctione cartilaginis interuentu contextis. Verum is cõtextus neutiquam canis aut simiæ ossiū compagi uenit conferendus, quū longè magis lateat, inferioraque ossa multò breuiora superioribus cernantur. Et in cimiterijs secundum os integrum, & à primo disinctum ferè semper effoditur, quemadmodum uerterebræ mutuo diremptæ eximuntur, etsi fortuito in secundo osse aliquam compaginis speciem, ac si ex pluribus id constaret, obseruabis, ea potissimum apparebit, ubi tertie costæ cartilago ossi articulatur, & deinceps ubi quartarum costarum cartilagine pectoris ossi iniunguntur. Tertium uerò os exiguum est, & inferioris secundi ossis sedi interna parte eadem ratione committitur, qua primum secundum os iungi relatum est, illique secundo ossi necitur, qua septimarum costarum cartilagine in sinu secundi ossis sedi articulatur. Hoc os modicè amplum est, ac tenue, humiliorque sede in mucronatam cartilagine degenerat. Verum id non infrequenter deesse reperies, & mucronatam cartilagine in de enasci conspicias, ubi septimarum costarum cartilagine mutuo coeunt, secundoque pectoris ossis ossi articulantur. Iam si tria pectoris ossa simul iunxeris, manubrij alicuius gladij imaginem conspicias. Primi namque ossis superior pars, quæ lata admodum est, illi manubrij parti respondebit, quæ sub paruo digito in apprehensione consistit. Secundum autem os, illi parti congruet, quam manus tota intus complectitur, in qua sinus costarum cartilaginibus parati instar fouearum erunt, quibus digiti firmari possent. atque huiusmodi foueæ eum præstarent usum, quem in gladijs ex manubrij asperitate quærimus: quoties intortis nodosisque funiculis, aut scabra piscis cute,

Humanum pectoris ossis de scriptio.

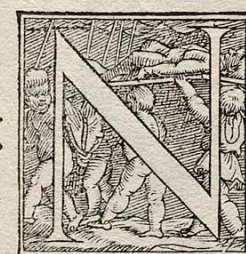
Pectoris ossis ad ensis comparatio.

manubrium obduci curamus. Tertium os unà cum cartilagine, reliquæ gladij parti posset assimilari, adeò, ut nonnulli uniuersam hanc ossium struem *επισφῆν* ab ensis imagine uocarint. alij, qui canes potius ac simias quam homines spectarunt, mucronatam cartilagine duntaxat illo nomine dignantur: quod hæc scilicet gladij mucronis formæ accedat, ipsumque canum pectoris os ensis imagini non ita aptè ac humanum os conferri queat. Hæc imaginum collatio attestatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem simiarum dissectioni fuisse adhibita. cui sententiæ Celsi quoque oratio, qua ille os pectoris utrinque lunatum esse scripsit, suffragatur. id enim de simijs & canibus falso protulisset, quum tale quid in illis nihil appareat. quippe in homine primum pectoris os superius, & secundum inferius, multo latiora sunt, quam ubi hæc inuicem committuntur. Pectoris ossis substantia admodum fungosa mollisque est, & anteriori sede magis continua squama quam posteriori obducitur. Posterior enim sedis squama multis inæqualibusque donatur foraminibus, quæ haud peruia sunt, sed uasis solum uiam præbent, quibus id os enutritur. Atque hæc foramina in primo osse tanto magis sunt conspicua, quanto huius ossis crassities secundi ossis crassitiem superat. Quod itaque pectoris os, illis costis quæ orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, stabiliendis procreatum sit, neminem latere arbitror: quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam uicem secundario gerit, eosque usus homini præstet, quos generatim thoracis ossa præbere in huius Capitis initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, subditorum quoque est propugnaculum, & malum granatum uulgo appellatur, quod (ut arbitror) unius balaustrij apicis imaginem illa accedat. A qua etiam forma, uulgo ipsam epiglottalem appellat cartilagine, ab imagine uidelicet laryngis operculi, pectoris ossis cartilaginis specie non admodum absimili. Verum huiusmodi nominum copiam ad præsentis libri calcem unà cum cæterorum ossium nominibus subiiciemus. Modò autem nihil addendum superest, nisi fortè costarum ductus in costarum ossibus longè quam in cartilaginibus diuersus. Costarum enim ossa quum primum à uertebribus abscedunt, in posteriora deorsum obliquantur, & hinc ad thoracis latera deorsum semper oblique uersus anteriora declinant, quousque in cartilagine desinunt oblique ac circularim sursum in anteriora porrectam. adeò ut costæ ubi cartilagine primum educunt, arcuatim, & in angulum quodammodo sursum flectantur. Iste costarum ductus non in illis solum quæ pectoris ossi committuntur, euident est: uerum & in reliquis omnibus, si fortè duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obscure sursum spectat. quanquā interim hic inflexus potissimum in medijs, quinta nimirum, sexta, septima, octaua & nona uisitur, in superioribus uerò ac inferioribus magis latet.

DE CARTILAGINEA QUÆ CORdis basi ascribitur substantia, seu cordis osse. Caput XX.

Hæc figura magnæ arteriæ & arterialis uenæ radices perfunctoriè exprimit, ab omnibus connatis corporibus partibus ue diuisas, & duobus circulis similimas. Ac A quidem arteriæ magnæ radicem notat, B uerò arterialis uenæ radicem. C autem connexum indicat, quo uasa inuicem in ipso exortu connascuntur. Iste connexus, qui potissimum cartilagineus est, non ex hac rudis figura petendus est, uerum cum ex alijs sexti libri figuris, tum maxime ex octaua & decima, quas non obfuerit obiter cum suorum characterum indicibus modò perlustrare. Parum autem opportune facerem, si easdem tabulas uarijs in locis frequenter proponerem.

a 10. lib. 6 sub B, C, D. b 8 fig. lib. 6 sub E, F, G. quibus characteris me bene notantur.

E FORSITAN præsentis libro, os aliquod præter misisse uideamur, hoc loco etiam ossæ cordis substantiæ mentionem faciendam duximus. Galenus namque ab elephatis corde, à quopiam suorum familiarium os eximie magnitudinis exectum prodidit: & grandium quidem animalium cordibus os, minorum uerò cartilagine acribit. Ego autem hæcenus, uti in nullo corde, ita neque in humano exquisitum os repperi, eaque sede, qua Galenus cordis os constituit, substantiā obseruo cartilagineam, quæ mea quidem sententia nihil est aliud, quam magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices à corde principium ducentes. Quippe radices hæc in quibus membranarum bases consistunt, quæ materierum

Pectoris ossis utrinque lunatum.

Pectoris ossis substantia.

Pectoris ossis usus.

Mucronatæ cartilaginis usus.

Costarum ductus.

Li. de Ad. m. se. 3.

Humanum corpus uero osse de-

scribitur. Cartilaginea cordis substantia.

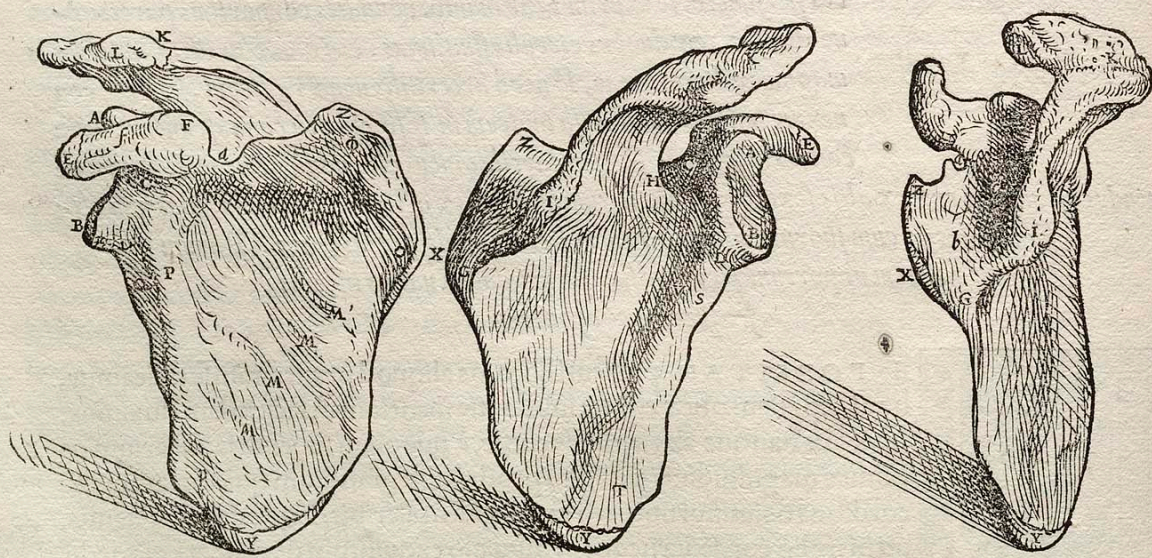
terierum ē duobus illis uasis in cor refluxui præficiuntur, multo duriores sunt, quam reliqua illorum uasorum substantia, adeo ut radices cartilaginis natura participare non nihil uideantur, quæ in bobus ita interdū indurescit, ut quadrupedū costarum cartilagine in album & friabile os extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductum degenerare, prius scriptum est. Hæc itaque uasorum radices perinde ad se mutuo sunt conterminæ, ac si duos circulos in puncto inuicem committeres continuasq; ita ut dexter circulus uenæ arterialis esset radix, sinister uero (qui amplior esset) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuo committerentur, is locus esset, quo hæc uasa suis orbibus simul conuiscuntur uniuerturq; ac ubi optima cartilaginis consistet portio, quæ oblonga & ueluti teres esset: tota nimirū sede qua illæ radices inuicem cōmittuntur, & reliquæ interim circulo portiones essent resectæ. Ac proinde per me licebit radices has, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modo accurate ipsarū naturā quis intueatur, neq; unā cum Galeni sectatoribus ipsius sensa admodum oscitant eruentibus tam stolidus sit, ut cordis os instar *A* aut *V* efformatum sibi persuadeat. Qui enim post Galenum humani corporis historiam scribere aggressi sunt, in cordis basi os quoddam extructum recensent, quod laryngis superiori sedi præposito, & ab *V* imagine *basos* nuncupato, alsimulant. Neq; fat fuit illis hominibus ad hunc modum, os in humani cordis basi confingere: quā imò sermoni adiecere, cordis basim, atq; ideo etiam uniuersum cor, ab ipso nō secus firmari quā linguæ radix illo osse quod laryngi præponitur. Arbitrantur namq; cor eiusmodi osse firmatū, moueri: non expendent cor etiam si eiusmodi donaretur osse, ipso nō minus suffulciri posse, quā ferreus palus lectum in aëre sustineret: quādo is lecto alligatus, simul cum ipso deorsum ex alto projiceretur. Quamuis interim quatuor cordis uasorum ad conterminas sedes connexum nonnihil cor sustinere, haud inficiari possumus. Cæterum huiusmodi hominum figmenta missa faciamus, & illorum quoq; oscitantiam negligamus, qua in cordis (ut ipsi existimant) affectibus magno supercilio os cordis cerui, nescio quibus gemmis & auro mixtum, propinant: quum interim ceruo non aliud os, quā uisulo, aut cani, aut sui insit, cartilagineæ nimirum magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices. Et ossiculum illud quod ē ceruorum cordibus exemptum pharmacopolarum officinæ mihi hæcenus ementitæ sunt, aliud nihil esse censeo, quā grandius agni hyoidis ossis ossiculum, quod continuum est, & *A* simillimum: nisi quod dextrum crus etiam transuersum in hunc modum *X* sinistrum decussatim fecet, & alterum crus altero breuius sit: quod etiam ouina lingua, quoties mensæ apponetur, luce clarius edocebit. Porro qua administrandi ratione cartilagineæ uasorum radices inquirendæ sint, in sexto libro, ubi cordis sectio pertractabitur, describemus.

Anatomicorum
lapis.

Medicorum
& pharmacopo-
larum in-
positura.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA VI SECVND. TERTIA. GESIMIPRIMI CAP.

TRIUM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET
earundem characterum indicem, proximè sequens pagina exhibet.

PRI

P R I M A uigefimi primi Capitis figura internam, seu anteriorem scapulae dextrae sedem exprimit, quæ costis innititur.

Secunda, dextrae scapulae externam posterioremue sedem ostendit.

Tertia, scapulam dextri lateris in latum depictam continet, ut sinum gibbae exteriorisq; scapulae sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulae costam, et scapulae spinam cōstitit. Verum id iam ex characterum indicibus reddetur explicatius.

In prima figura *Z*, *X* & *Y* scapulae ostendunt basim. Est enim scapula quodammodo triangularis. *Z* uero, & *A*, & *A*, superiorem scapulae notant costam. *Y* autem, & *B*, costam scapulae inferiorem: adeo ut *Z* superior sit basis angulus, *Y* inferior angulus: *A* & *B* tertius scapulae angulus, quem scapulae superior et inferior costae cōstituunt. Atq; hæc obiter isti notant characteres: singulis autem seorsum aliud cum cæteris in hunc modum insignitur.

A, *B* 1, 2 Scapulae sinus, cui humeri caput articulat. In secunda figura *B* notatur inferior sinus sedes, quæ quodammodo orbicularis est. *A*, superior sedes magis stricta, contractaq; in prima figura *A* indicat protuberantem sinus seu ceruicis scapulae partem, à qua duo huius articuli peccularis ligamenta, unā cum externo capite musculi cubiti flectentium anterioris pronascitur.

C, *D* 1, 2 Ceruix seu collum scapulae. Verum *C* etiam insignitur radix interioris scapulae processus, qui *E*, *f* & *F* insignitur. Deinde *C* in prima figura sinum quandam indicat, sub inferiori scapulae processu conspicuum.

E, *f* & *F* in prima figura, & *E* & *F* in secunda, interiorem insinuant processum scapulae, in quo *F* protuberantem notat partem, cui clauicula alligatur, & penè innititur. *E* uero, processus huius appendicem. *f* autem, asperam commonstrat partem, à qua ligamentum pronascitur, hinc in summum humerum (qui *K* indicabitur) pertinens.

G, *H* 2 Radix spinæ scapulae, seu ipsa scapulae spina, quæ in homine summū producit humerū, quem *K*. *K* in prima & secunda & tertia notat, et *L* etiā in prima ac tertia. Est itaq; *G* & *H* spinæ exortus longitudo. Quod uero ab *H* ad *K* fertur, summus est humerus. Vbi enim *H* cernitur, illic spinā à scapula dorso abscedere dicemus. Verum *K* priuatim notatur summi humeri appendix.

L 1, 3 Sinus summi humeri admodum leuiter cælatus, & admittendæ clauiculae paratus.

I, 2, 3 Scapulae spinæ pars crassior, interdum appendice decorata. Ad *G* enim, & *I*, & *H* spinæ scapulae est crassior, quā alibi. *A* *G* uero per *I* ad *K* aspera pars notatur spinæ, & summi humeri. Quod autem in secunda inter *I* & *H* consistit, & in prima inter *L* & *a*, leue est, & minime asperum.

M, *M* & *c*. 1 Instar obliquoarum linearum tubercula sinus perinde constituentia, ac si illi à costarum conuexis scapulae cauo essent impressi.

N, *O*, 1 Sedes in interna scapulae regione magis caua, quæ secunda figurae literis *G* & *H* respondet.

P 1 Protuberans crassiorq; inferioris costae pars, quæ in internam scapulae sedem prominet.

p 1 Hac sede inferior scapulae costa latus ue efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachium mouentium musculus hinc promptius exoriretur.

Q 1 Scapulae inferioris costae asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus. *R* incuria elapsus est.

S 2 Ad scapulae externam sedem protuberans inferioris costae pars.

T 2 Impressio & amplitudo inferioris costae, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.

V, *V* 2 Hic externa scapulae sedes propter crassitiam inferioris costae insigniter caua cernitur. Quod enim inter *V* & *V*, & *G* & *H* consistit, tenuissimum maximeq; subtile & solidum est.

X 1, 2, 3 Appendix basis scapulae, ad principium ipsius spinæ coalita.

Y 1, 2, 3 Appendix inferioris anguli basis scapulae.

Φ 1 Superioris anguli sedes, in internam scapulae regionem modicè protuberans.

Z 1, 2, 3 *Z* superiorem basis angulum antea notauit.

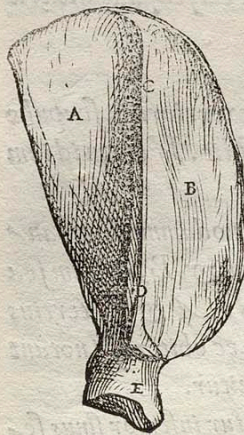
a 1, 3 Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costa scapulae conspicuus.

b, *c*, 3 Sedes in externa scapulae regione inter spinam & elatiorem scapulae costam consistens. *V* & *c* priuatim scapulae sedē hic notat tenuissimā, maximeq; subtilem: et quodammodo pellucidā. *c* aut foraminulū indicat hic frequēter apparēs, et uenulæ inibi scapulā nutrituræ uia præbens.

Q V A R

QVARTA VIGESIMI PRIMI

CAPITIS FIGVRA.

P R A E S E N T I figura externam seu postero-rem canis scapula sedem in hoc delineauimus, ut prompte expendatur hominis scapula ad canis, aut ouis differentia, quam in summo humero, aut superiori scapulae processu notabimus. Significet igitur *A* & *B* scapulae gibbum, seu dorsum, ac *A* quidem ipsius inferiorem sedem, *B* autem superiorem, & animantis collo capitae propiore. *C* & *D* spinam scapulae notent, super scapulae ceruicem non excedentem. *E* scapulae ceruicem.

Scapularum
sicut et nexu.

Scapulae u.
sus.

Scapulae for-
ma triangula-
ris.

Basis sca-
pulae.

S C A P U L A E utrinque singulae posteriori thoracis regioni uersus superiora innituntur, ac occipitis ossi, ceruicis, thoracisq; uertebri, costis, & ossi u literam referenti, musculorum duntaxat interuentu copulantur. Occipitis quidem ossi beneficio secundi scapulam mouentium musculi, qui etiam hanc multarum uertebrearum spinis committit: uti & tertius scapulae motuum dux, qui ceruicis uertebri illam necit. Quartus uero scapulam mouentium, illam aliquot thoracis & ceruicis uertebrearum spinis firmat. Costis scapulam comittunt primus illam mouentium musculus, & thoracem mouentium secundus. Ossi uero u referenti septimi eius ossis peculiarium musculorum ope scapula copulatur. In hominibus, simijs, ac scuris, & si quae alia clauiculis donantur, ex abundantia ligamentorum auxilio, scapula clauiculis coarticulatur, clauiculaq; contermina est. In omnibus uero animalibus brachij os seu humerus ipsi articulatur, ac proinde si hominem scapulis destitutum sinxeris, nulla ratione humeri articulum sermone constitues. Ad eius namque articuli constructionem necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, atque ut moueatur, in aliquo osse ueluti in basi quapiam firmari. Porro huiusmodi sinus occasione, collum quoddam seu ceruix scapulae protuberat, in cuius extremo sinus tam alte lateq; exculpitur, quantum humeri articulo uarijs admodumq; differentibus motibus mouendo ex usu est. Atque hic sane primus praecipuusq; scapularum usus censetur, cui alius mox subsequitur, neque ipse quidem penitendus, thoracis uidelicet partium costis interclarum communitio atque custodia. Anteriores enim thoracis partes tuemur, multo ante prouidentes quae occurrunt laesurae sunt, & anticipantes uel transilire, ut id quod ingruit declinemus, aut obijcere pectori munimentum aliquod, aut manibus quippiam quo defendamur assumere. Quinimo plerumque & solis manibus ante periclitamur, satius esse rati has uulnerari, rumpi, coteri, abscondi, quam quod laesum sit, ad pectus pertingere concedamus. Thorax enim respirationis est organum, quemadmodum & ab illo complexus pulmo: cor autem insiti caloris fomes, irascibilisq; animae sedes censetur, propugnaculis ob id etiam egens ualidioribus. Porro quum posteriori thoracis sedi, & anteriori aequale ab occurrentibus periculum impendeat, eorum uero quae obesse possunt praecognitio, in anteriori & posteriori regione nequaquam par sit, non praesentibus nimirum in posteriori regione oculis, oportuit sane & hic quoque Naturam artificium quoddam machinari, posterioremq; thoracis sedem ne utiquam negligere. Quocirca instar ualli & mirabilis propugnaculi uertebreas thoracis inibi compegit, & scapulas tanquam duos clypeos & scuta, firmisimoq; muro obiecit. hinc rursus alium usum homini accessurum minime ignorans, quo complures musculi motuum brachij autores, sedem qua fulciantur, & a qua originem aptissime ducant, commodè adipiscuntur. Atque id profecto summum opus est iustitiae, eodem osse ad tam uarios prorsusq; necessarios usus abuti, & undequaque ita scapulas efformare, ut priuatim ad singulos usus confictae censerique queant. Scapula enim inaequalis est admodum, omniq; ex parte sibi dissimilis, praeter uarios enim ipsius processus, sinus, tubera, appendices, eiusq; generis reliqua, e quibus ossium differentias desumpsimus, scapula trianguli differentibus lateribus efformati imaginem quodammodo exprimit. Primum namque ipsius latus, quod basin scapulae perpetuo uocabimus, ea scapulae sedes est, quae secundum dorsum longitudinem thoracis uertebrearum spinis proximè exporrigitur. basis haec obliqua constat linea, quae superius & inferius, uersus corporis latus oblique ueluti in circuli conuexum inclinata, in medio autem crebro paululum lunata cauaq; uisitur. Interdum enim continuo ductu tota scapulae

pulae basis, hunc in modum (gibba est, deinde basis haec tenuis admodum uisitur, quamuis inferiori tamen parte & superiori modice quam alibi crassior appareat, & inferioris partis crassities partis superioris crassitiem adhuc uincat. Huic basi plerumque duae adnascuntur appendices: una quidem, quae grandior crassiorq; & longior est, ac perpetuo apparet, ad basisq; inferiorem consistit angulum insigniter obtusum, ac ueluti orbicularem: altera autem appendix aliquantulum sub superiori habetur angulo, illiq; basis sedi coalescit, a qua scapulae spinam principium ducere audies. Praeter has appendices etiam basi mollis quaedam cartilago adnascitur, eius cartilaginis generis quo ossium extrema nulli commissa ossi, augeri solent. Verum in hominibus haec cartilago longe breuior minorq; est, quam in ouibus & bobus, alijsq; animalibus, quorum scapulae thoracis potius incumbunt lateribus, quam, ut in homine, posteriori thoracis sedi uertebri proxima. Atq; ita primum scapulae latus basis uel se habet, duo autem reliqua inter se uariant. Inferius enim, ab humiliori basis sede admodum oblique sursum in anteriorem ducitur: superius uero (quod tanto breuius est inferiori, quanto inferius est ipsa basi breuius) nonnihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo haec latera in angulum coeunt, & latiusculam scapulae partem suis extremis finibus continent, in qua ceruix scapulae conspicitur, humeri caput excipiens: adeo ut haec sedes (si modò anguli loco censerique possit) tertius scapulae angulus futura sit, quandoquidem primum angulum superiorem basis angulum numeramus, secundum uero humiliorem. Ceterum duo haec latera suis finibus tertium angulum constituentia, non solum ductu & breuitate inter se discrepant, uerum etiam crassitie. Inferius enim latus, quo altius a basi sursum conscendit, eo crassius & insigniter ipsissimum efficitur, non aliter quam si Natura huius lateris beneficio, scapulae alioquin tenui & infirmæ magni robur additum uoluisset, ac deinde secundario quibusdam musculis commodi exortus locum preparauisset. Praeter id enim quod musculorum quorundam gratia (ut mox subiiciam) huius lateris crassities internam scapulae sedem cauiorem reddit, & in externa sede seu gibbo, ueluti sinum efformat, ipsum quoq; in sua externa sede prope inferiorem basis scapulae angulum compressionem obtinet, ac deorsum quadantenus educitur, ut musculus illinc principium sumeret, cuius ope brachium ueluti a pectore reflexum, retrorsum ducitur. Quinetia interna huius lateris sede, iuxta ipsius elatiorem partem, qua id scapulae ceruicem terminat, etiam oblongus sinus aliquantulum asper inaequalisq; conspicitur, musculus principium porrigens, quem a scapula enatum cubiti extensionis autorem in secundo libro asseremus: inibi perpetuo inferius hoc scapulae latus, inferiorem costam ueterum more appellatur, qui superius inferiusq; scapulae latera modice uocauerunt. Porro superius scapulae latus tenue, minimeq; crassum est, ad eam usq; sedem qua scapulae ceruicis superior regio consistit, interiorq; scapulae processus exoritur, hac namq; sede superius scapulae latus impense crassest. Deinde priuatim huic lateri iuxta interioris scapulae processus radicem, sinus quidam seu medium foramen instar semicirculi insculpitur, uiam porrigens nerui quinti paris neruorum dorsalis medullae furculo, hac una cum uenula arteriaq; posteriorem scapulae sedem adeunti. Ceterum scapulae ceruix, quae inter superioris & inferioris scapulae costarum fines habetur, crassa est, ipsaq; scapula ex ampla tenuiq; sede inibi coarctata, & secundum latitudinem in crassata cernitur. Ceruicis tamen longitudo seu interuallum, quod a superiori corporis parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quae ab anteriori parte in posteriorem pertinet. Ceruix insignis adhuc extrorsum ducta, dilatur, & ut ipsa oblonga est, ita etiam oblongum efformat sinum, inferiori parte circulari circumferentia terminatum, superiori autem parte in acutum magis exporrectum. Atque id propter impressionem accidit, hic internae ceruicis sedi factam, tendinis eius musculi ducendi gratia, qui intro antrorsumq; brachium circumuertit. Praeterea sinus ceruicisq; scapulae superior pars, in hoc procerius extuberrat, quod aptius hinc duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, & externum quoque caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium anterior censebitur. Hic scapulae sinus cartilagine reliquorum articuli sinuum modo incrustatus, non admodum alte caelatur, neque etiam huius longitudo & amplitudo respondent, humeri capitis quod ipsi articulatur, longitudini & amplitudini. Quod sane in hoc articulo Natura peculiariter machinatur, aliorum enim articulorum capita sinibus exquisitè congruunt, nisi forte femoris cum tibia articulum excipere uelis, in quo tibiae sinus femoris capitibus non respondere, ac priuatim in illo quoque articulo Naturam aliquid moliri intelliges. Quia igitur parte genu ab aliorum articulorum ratione differt, suo dicemus loco: nunc uero humeri articulus uenit explicandus. Quum ergo Natura hunc scapulae sinum satis leuiter, laxorum motuum gratia, exculpisset, illumq; non ualde amplum longumq; creauisset (praeter peculiaris huius articuli

Basis appen-
dices.

Basis cartila-
go.

Superioris in-
feriorisq; late-
rum differen-
tia.

Tres scapulae
anguli, ac late-
rum plenior
descriptio.

Ceruix scapu-
lae.

Sinus humero
excipiendo pa-
ratus.

I liga-

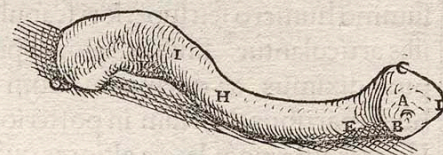
Tertium os a
Galenus in sum-
mi humeri cum
clauicula ne-
xu recenseri.

summo humero) luxari docet, & quum de effracto summo humero pertractat. Quanquam & hic Galenus etiā in libro de Ossibus audiendus est, qui cōpaginem præsens processum cum clauicula *ἀγκυρωσιν* nonnullis dissectionis professoribus uocari asserit. Vbi etiam subiungit, hic quosdam tertium os præter processum hunc, & clauiculam in solis hominibus ponere, idq; acromion & *λατάνδρδα* uocare. Tertium hoc os Galenus decimo tertio de Partium usu in hominibus recenset, & simias illo priuat: quemadmodum & in libris de Administrandis sectionibus, & in suis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, præter hunc scapulæ superiorem processum, & clauiculam, tertium quoddam os esse cartilagineum, quod clauiculæ ad illum scapulæ processum cōtextui insternitur, & a quo membranæ ligamētāq; pronascuntur, quorum beneficio contextus iste ualidius cōmittitur. Galenus in quinto de Administrandis cōsectionibus libro huiusmodi os Hippocrati *ἀγκυρωσιν* uocari ait, ipseq; eo nomine ibidem id appellat, quemadmodū in libro de Ossibus testabatur, quosdā hic tertium quoddam os collocare, idq; ab illis *ἀγκυρωσιν* nuncupari. quum interim Galenus subinde in libris de Partium usu, & in libris de Administrandis sectionibus, ac ferē in omnibus in Hippocratem commentarijs, hunc scapulæ processum *ἀγκυρωσιν* uocitauerit, aut saltem huius scapulæ processum cum clauicula compagem, adeo ut non parum Galeni inconstantiam hic admirer, multoq; magis tantisper admiraturus sim, dum in homine tertium id cartilaginofum os mihi occurrit. Neutiquam enim arbitror Galenū, peculiarem superius cōmemoratam huius articuli cartilagineam ossis loco habere, quū eius generis cartilagineas ad ligamēti naturam a uera cartilagine plurimū recedāt, neq; ossē ullo pacto sint: quinetiam quum hæc in simia perinde ac in homine reperitur. Et si forte ossis loco habenda esset, præterquam quod Galenus aliter huius meminisset, & articuli interuenire, non autē ipsi in sterni scripisset, etiā reprehensione nō careret, quod peculiare os in clauiculæ cum pectoris ossē articulo, & rursus in inferioris maxillæ ad superiorem articulo & in genu nō statuisset, quū interim illic huius generis cartilagineas manifestius quā hic in summo humero appareant, etiā illæ Galeno incognitæ & prætermittæ uideātur. Adeo ut adhuc multo satius sit, peculiare hanc cartilagineam (et si ossē esset) ossis nomine nō haberi, quā simul tot ossa Galenū latuisse, clam innuere. Hactenus itaq; mihi hic nunquā, quantum uis diligēter Hippocratis nomine secanti, tertium os animaduertere licuit. Satisq; perspectū habeo, Galenū id nunquam etiam uidisse: & si ausim eod usq; in ipsum impietatis progredi, affirmarem illum huiusmodi os cōfinxisse a quadā cum ossiū, quæ sesami semen referit, similitudine, quæ aliorū ossium articulis contextibusq; ita apponi audies, quemadmodū cartilagineū os Galenus hic consistere prodidit. Lubens igitur cōcessero, tertium id os me in homine non magis quā in simia reperisse, ut neq; qui mihi secanti adfuere ullus, utcunq; etiā ut a singulis id obseruaretur, sedulo semper monuerim. Ac proinde si quis id os, aut simile quodpiam præter processum scapulæ & clauiculæ mihi ostēderit, fidem do in humeri cum scapula articulo, me aliud eiusmodi quid longē dignius atq; in artis operibus egregiē perpendendū, ocyus cōmonstraturum. quod uel sola hac occasione sciens nunc prætereo. Quamuis interim neminē ignorare uelim, nullum unquam animal, præter hominē, simiā, & sciurum, & si rectē memini, glirem mihi occurrissē, hoc superiori scapulæ donatū processu: adeo ut uix ambigē, cum qui primus hominē duntaxat *ἀγκυρωσιν* donari scripsit, intellexissē solū hominē hunc processum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris, leporibus (qui etiā interiorē scapulæ processum separatim nanciscuntur) & alijs quæ mensæ apponi solēt quadrupedibus, nullū superiorē scapulæ processum (at duntaxat spinā) spectaret, parū de simijs cum Galeno sollicitus. Liceat igitur superiorē hunc scapulæ processum nobis tantisper Summū Humerū, aut Superiorē processum, dum uerior occurrit sentētia, appellare. Porro cuius usus gratia is homini & alijs animalibus clauiculas obtinentibus detur, tum demū melius explicabimus, ubi clauicularū historiā aggrediemur. Præter hoc enim quod ad superiora humeri luxationē is processus prohibeat, & tutissimū humeri articulo propugnaculū sit, & quod musculorū insertioni & exortui elegāter famuletur, in hoc potissimum iuuat, ut accedēte clauicula humeri articulo a thoracis lateribus & costis quā longissimē remoueat, illumq; in eo situ referuet, quo maximē ad suos motus, quos uarios differentesq; admodum molitur, indiget. Athæc in clauicularū descriptionibus resumētur diffusius, iam enim ali quando opportunū erit, scapularū sermoni modum imponere: præcipuē quum aliud enarrandum nihil super sit, nisi forte per quā exiguū, cuiusmodi esse posset, basim scapulæ quā appendicibus decoratur, utcunq; fungosam fistulosāq; uideri, & nonnulla foramina in scapulæ spinā porrigi, quæ ipsi (quum crassa sit) uenas deducāt, nutrimentum illi suppeditaturas. Cernitur autem unum subinde in illa amplitudine, quā superior scapulæ costa cum ipsius spina efformat: ac etiam in interna scapulæ sede, quā hæc impensius cauatur.

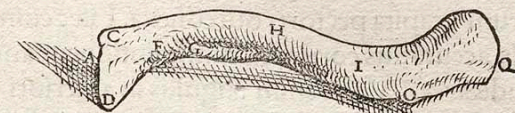
Quibus tantū
animalibus su-
perior scapu-
le processus
obseruatur.

Summi humeri
usus.

DE

PRIMA VIGESIMI SECVNDI
Capitis figura.

SECVND A.

TERTIA.

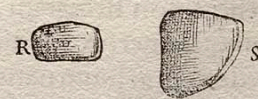
TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET
iplarum characterum Index.

PRIMA præsens Capitis figura dextri lateris clauiculam anteriori externaue & superiori sede expressam habet.
Secunda, posteriorem interiorē uic dextri lateris clauiculæ faciem, unā cum superiori quoq; ipsius sede ostendit.

Tertia inferiorē eiusdem lateris clauiculæ sedem cōmonstrat.

- A_{1,2,3} Clauiculæ capitulum, quo ipsa pectoris ossi articulatur.
B₁ Capituli huius primus angulus.
C_{1,2,3} Secundus capituli angulus.
D_{1,2,3} Capituli nuper commemorati tertius angulus. In prima tamen figura, uniuersa triangularis capituli circumscriptio est conspicua literis B, C & D. perinde ac in figura manifestio-
ris doctrinae gratia, indici characteris D hic superposita.
E_{1,3} In anteriori clauiculæ sede protuberans linea ē directio primi anguli B insigniti, notatur.
F_{2,3} F & G in tertia figura, protuberans linea inferioris sedis clauiculæ indicatur, quā F & G in secunda figura utcunq; etiam ostendunt.
G_{2,3} G priuatim indicatur asperitas, ad lineā F insignita posteriora apprens.
H_{1,2} Clauiculæ longitudinis medium, quod teres esset, nisi lineā F inferiori ex parte protuberaret.
I_{1,2} Hac sede clauicula ad superiorem scapulæ tendens processum dilatescit, superioriq; sede (quæ etiam I ad K usq; notatur) gibba est.
K₁ Asperitas in ea clauiculæ sede conspicua, ubi hæc anteriori sui parte maximē caua cernitur.
L, M₃ Latiusculæ sedis clauiculæ inferior pars leuiter sinuata, & aspera, non autem superioris partis modo gibba.
N₃ Hac sede clauicula etiam aspera est, perinde ac iuxta M, ex qua ligamentum ad internum scapulæ processum fertur.
O_{2,3} Clauiculæ sedes maximē retrorsum introrsumue protuberans, & huius sedis peculiare tuber.
P₃ Locus insigniter asper, in inferiori clauiculæ sede conspicuus, quā superiori scapulæ processui coarticulatur.
Q_{2,3} In tertia figura Q tuberculum insignitur, quo clauicula superiori scapulæ processui committitur. In prima uerō figura & secunda Q sedes indicatur, quā id tuberculum consistit.

HANC figuram integrum erit præsens Capitis quartam constituere, in qua dextri lateris pars R insignita cartilagineam exprimit, clauiculæ cū summo humero articuli peculiarem. Altera aut pars S indicata, cartilago est peculiaris clauiculæ cū pectoris ossi articuli.

I 3 IN

Clauicularum
numerus.

Eandem ad
pectoris os ar-
ticulatio.

Peculiaris
cartilago ar-
ticulationis
clauiculae cum
pectoris offe.

Mira clau-
iculae curuitas.

Curuitas
us.

Humeri arti-
culus cum
costis remou-
etur, et clau-
icula ac summi
humeri us.

IN VTRISQUE lateribus clauicularum (quae Graecis *κλαδικα*, Latinis uero etiam furculae & iugula nominantur) singulae consistunt, pectoris ossi & summo humero seu superiori scapulae processui coarctatae. Pectoris ossi in illis articulantur sinibus, quos in primi ossis summae sedis lateribus exculpotos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anterioribusque partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quam postica latiores, internoque latere altiores quam externo cernuntur, ita quoque se habent clauicularum capita pectoris ossi connexa. Haec enim sinuum modo oblonga sunt, ac depressa: et si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduertet, illam quodammodo triangulam iudicaret. Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, utcumque obtusus. Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uersus posteriora conspicuus. Tertius acutior longiorque est, in posteriori sede repositus, deorsumque declinans. Porro ut praesentes anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineae inaequales, extrorsumque obliquatae occurrunt. Illa enim quae a primo angulo ad secundum ducitur, breuissima est: a secundo autem angulo ad tertium procedens, multo longior uisitur. quae uero a primo ad tertium fertur, omnium longissima curuataque est. Atque ita se habet clauicularum capitibus circumferentia, quod multa cartilagine incrustatur, laeueque est: cartilagine tamen una cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inaequale cernitur. Verum et si caput cartilagine non minus quam & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura hic cartilaginem effinxit, qualem priuatim in inferioris maxillae ad superiorem articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, clauiculaeque caput, cartilago quaedam adeo ampla interuenit, atque capitis & sinus est amplitudo. Haec tenuis undecumque est, ac aequa omni ex parte constat crassitie, & quae sinum respicit, admodum laeuis est, & unctuosum humore perfusa, sinuque seu pectoris ossi nusquam connata. Item quae cartilago clauiculae contingit caput, pariter quoque laeuis & lubrica est, capiti interim non connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus. adeo, ut & haec cartilago non minus triangula sit, quam clauiculae caput pectoris ossi articulum. Clauicula ab hoc cum pectoris ossi articulo, non recto tramite ad alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulae superiori processui connectitur. A pectoris enim ossi procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori uero concaua efficitur. Verum illico post medium ipsius longitudinis contrario ductu procedit, introrsum nanque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concaua uisitur: in anteriora insigniter illic prominens, ubi superiori scapulae processui proxima est: adeo ut bis gibba, bisque caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quae autem superiori scapulae articulo processui nuncupatur, antorsum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum remouetur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. est itaque gibba anteriori sui parte, in anteriori pectoris sede non procul ab ipsius cum pectoris ossi articulo, cauaque est parte sua interna. non procul uero a summo humero anteriori parte insigniter breuique flexu caua cernitur: posteriori autem parte, gibba & conuexa. Atque ut res sedulo propter crebras clauicularum luxationes fracturasque expendenda breuiter dicatur, clauiculae ductus huic nostro respondet, praecipue si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modum obliquari fingeremus. Neque horum ullum temere & frustra a rerum Opifice factum est. ubi enim clauicula iugulum spectat, merito posteriori seu interiori parte caua est, quum haec asperam arteriam, stomachum cum sexti paris neruorum cerebri neruis, & imprimis insignes neruorum series a dorsali medulla axillam petens, ferri deberent. quibus potissimum neruis clauicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiam loco praefigitur. Quia uero a iugulo, aut potius a suae longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius usus gratia haec in anteriori sede gibba esse debuit, necessario rursus iuxta superiorem scapulae processum antorsum uergit, quousque processus illius partem contingat, cui apte coarticulati possent. Tantum autem hic antorsum porrigitur, quantum retrorsum abscesserat ipsius gibba parte in illius posteriori sede, quae non procul a summo humero distat. Si enim clauicula a suae longitudinis medio duntaxat in posteriora tenderet, ad colli latera proropens, neque elatiori scapulae processui apici articuletur, nihil profecto obstarat, totam scapulam clauiculae beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisque lateri proxime applicari, articulumque humeri costis uicinissimum fieri, haec occasione quamplurimos brachij motus praepediri. Brachium nanque ob id potissimum in homine & simia atque alijs quae clauiculis donantur animalibus, tam uarijs differentibusque modis duci potest, quod ipsius cum scapula arti-

articulus a thoracis latere plurimum distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret, uel quauis ratione ipsi proximè (quemadmodum in quadrupedibus) locaretur, ipsas manuum circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & illa nequaquam moliremur: quemadmodum accidere nouimus, qui luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar alae ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeo necessarijs destitueremur munijs, Natura humeri articulum a thorace plurimum distare uoluit. quod sane praestitit superiori scapulae processui, qui ita producit, ut clauiculae beneficio a pectore detrusus, sustentetur ac stabilietur, ipseque articulus hac occasione procul a thorace disjungatur. Articulator uero clauicula huic processui minimum extuberanti tuberculo latiori, quam longiori, & nonnihil obliquo: talisque hic confurgit articulatio, ut quod nam os suscipiat suscipiatur ue, diiudicare uix queas. fit enim hic ea articuli species, quam Graecorum ueteribus *ἀγρὸδιναν* uocari diximus. Clauiculae pars quae superiori scapulae processui connectitur, latiuscula est, quemadmodum & processus quoque latus ampliusque cernitur. praeterea haec clauiculae pars, ut & illa, quae pectoris ossi committitur, intus fistulosa magisque rara est, quam reliqua clauiculae portio, quod uidelicet haec partes etiam crassiores spissioresque sint: & ossa intus tanto semper fungosiora, quanto crassiora & ampliora cernantur. Ipsa enim clauicula in suae longitudinis medio solidissima est, quod etiam hic fit tenuissima, quodammodoque teres. non enim prorsus teres est. In humiliori nanque ipsius parte ueluti in lineam protuberat, quae incipit non procul a clauiculae capite, quod pectori articulat, iuxta medium scilicet posterioris & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem haec linea paululum ultra clauiculae longitudinis medium, in hoc parata, ut muscululus thoracem mouentium primus ab ipsa principium duceret. Iuxta huius lineae principium propter caput clauiculae asperitas sinuosa conspicitur, unde ualidum pronascitur ligamentum, clauiculam pectoris ossi illic colligans, quae ipsi primae thoracis costae cartilago connascitur. Quinetiam ad aliud huius lineae extremum, altera occurrit asperitas, & ueluti asper quidam sinus, quo clauicula tuberculo radiceque interioris scapulae processus penè incumbit, ac a quo ligamentum promittitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porro inferior haec clauiculae sedes, ubi linea illa desinit, clauiculae ampla uisitur, sinuosa fit, & aspera, idque potissimum iuxta conuexum clauiculae ad superiorem scapulae processum, ubi ligamenta articuli hunc contentia ualidiora quam superiori sede enascuntur. Superior uero totius clauiculae regio laeuis omnino est, praeterquam iuxta ipsius articulos, ubi ligamentorum producendorum occasione, quemadmodum & musculorum gratia nonnihil aspera est. A clauiculae enim parte superiori iuxta pectoris os muscululus ille enascitur, qui etiam a pectoris ossi pronatus, in mamillare capitis processum implantatur, capitisque motorum decimus tertius, seu septimi paris alter numerabitur. Superiori uero clauiculae parti scapulae superiori commissae processui muscululus ille inseritur, qui scapulam sursum ducentium primus recensetur. In anteriori clauiculae parte ad radicem primi ipsius capitis anguli, linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauiculae desinens, a qua non minima pars musculi brachij pectori adducentis principium ducit. Ad haec, in anteriori clauiculae sede, ubi retrorsum inflectitur, & ubi non procul ab ipsius cum superiori scapulae processu articulatione caua uisitur, etiam asperitas notatu digna consistit musculo brachium attolentiparata, cuius principij magna pars hinc pronascitur. In posteriori clauiculae sede nihil, quod non dictum sit, inaequale occurrit, praeter quoddam tuberculum hic protuberans ubi clauicula inibi maxime gibba est, idque tuberculum ueluti illius gibbae sedis angulum constituit, ligamentumque ad interiorem scapulae processum educit. Praeter haec in clauicula uix quicquam notandum est, nisi fortassis adhuc sermone foraminula quaedam non prorsus peruia adhiic uelis, quae interdum duo, interdum tria in maxime solida clauiculae parte, & potissimum in posteriori ipsius sede uidentur, in hoc parata, ut uenulas transmittant clauiculam nutriendas.

Clauicula ad
summum hume-
rum nexus.

Clauiculae sub
stania, tubera,
asperitates, lae-
uitates, et for-
amina.

DE HUMERO SEU BRACHII

osse. Caput XXIII.

CHARACTERVM DVARVM PRAESENTIS CAPITIS
figurarum (quas sequens pagina proponet) Index.

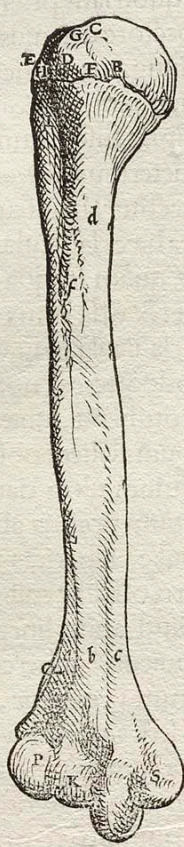
A, B, C, D, E, F, G, H Horum characterum alij in prima figura, alij uero in secunda obuij sunt, indicantes humeri appendicem, uti modo subiiciam, ualde uariam.

A, B, C In ambabus figuris humeri caput circumscribitur, quod scapulae inarticulatur.
D, E Vtrique characteres in prima uisuntur figura, externum caput appendicis humeri notantes,

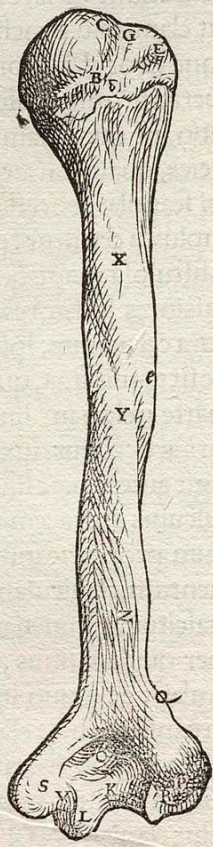
I 4 cui

cui ligamenta articuli inseruntur. Verum D externi huius capitis anterior caput indicat. Uerò posterius, quod in secunda figura magis quam in prima est conspicuum.
F, G Duo isti characteres in prima, & G in secunda, sinum indicant patulum, qui interius caput ab exteriori dirimit. Reliquum characterum Indicem ponendis modo figuris subiiciemus.

**PRIMA VI
GESIMI TER**
tij Capitis figura, dex-
tri humeri anteriorem
faciem referens.

**SECUNDA
HVIVS CAPI**
tis figura, dextri hume-
ri posteriorem faciem
proponens.

- H, I** 1 Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubiti flectentium paratus. **A** H quidē ipsius sedē in appendice notat, I uerò eā quā in humeri ceruice cōsistit.
K, L, M 1, 2 Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac **K** quidem sinum rotulae notat, **L** uerò & **M** sinus lateris. **L** rursus internum latus, **M** autem externum.
N 1 Sinus ad rotulae superiorem partem in humeri anteriori sede incisus.
O 2 Sinus ad superiorem rotulae partem in humeri posteriori sede admodum altē excauatus.
P 1, 2 Humeri caput seu tuberculum, cui radius articulat. In prima figura huius Capitis pars ap-
 parēt, quā cartilagine incrustatur. In secunda uerò ea pars, cui radius non committitur, uerūm
 musculorum exortui eleganter subseruit.
Q 1, 2 Hac sede humerus ad magnum ipsius longitudinis interuallum instar acutae lineae protuberat.
R 2 Sinus in hoc externo humeri capite quartis manum petentium nerui gratia exculptus.
S 1, 2 Internum humeri tuberculum.
T 1 Sinus anterioris tuberculi, tertio neruo manum aduentum paratus.
V 2 Sinus interioris tuberculi, in quo quintus brachium petens neruus uehitur.
X, Y, Z 2 Posterior humeri sedes. ac **X** quidem notat partem superiorem, quā sinuata est: **Z** ue-
 rò inferiorem, quā gibba cernitur. **Y** impressionem indicat, ad quam quartus neruus brachi-
 um accedens reuoluitur.
a, b, c, d 1 Anterior sedes humeri, in qua b insinuat prominentem extuberantem eius partem: a uerò &
 c locum, qui utrinque ad hanc protuberantem partem deprimitur. Deinde tres isti characteres si-
 mul notant anterioris humeri sedis inferiorem partem sinuatam: d uerò superiorem, quā gib-
 ba uisitur.
e 1, 2 Asperitas iuxta externum latus anterioris sedis humeri consistens.
f 1 Asperitas in anteriori humeri sede conspicua, ad radicem sinus externum caput musculi dedu-
 centis, qui cubitum flectentium anterior recensetur.

H V M E.

H V M E R V S Celsi, atque alijs compluribus id os uocatur, quod scapu-
 lae & cubito articulat. Graecis (uti & Latinorum quamplurimis) *Brachium*,
 nuncupatur. Ut uerò totam ossis & musculorum molem cum ner-
 uis, uenis, arterijs, cute, & alijs si quae brachij constructionem ingrediun-
 tur, ab ipso osse in sermonis contextu distinguamus, quum solius ossis
 mentio incidet, id Humerum, aut interdum Brachij os appellabimus:
 quum autem reliquas membri partes unā cum osse indicabimus, Brachij
 uoce non inopportune clarioris doctrinae studio, utemur. Humerus itaque, Galeni sententia,
 omnium totius corporis ossium, femore tantum excepto, maximum est: licet tamen fibula &
 tibiae os, humerum longitudine insigniter uincant. dein tibiae os crassitudine & grauitate
 perinde atque ossa sacri ossis lateribus coarticulata, pondere humerum longē superant, adeo
 ut pleraque nobis praeter femur occurrant ossa, quibus humerus magnitudine cedit. Verum
 id cum alijs permultis Galeni concedemus auctoritati, quum aliorum uenia nobis non liceat
 ipsius placitis contraire. Summa igitur humeri pars, qua is scapulae articulat, admodum
 magna appendice constat, quae in duo dirimitur capita. quippe haec interna ipsius sede
 amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quam medij globi modo protuberans ef-
 format caput, quod laeue aequaleque est, & cartilagine incrustatum scapulae sinui articulat.
 Hoc caput, appendicis internum latus constituit, superioris etiam appendicis sedis aliquantu-
 lo plus quam medium occupans. Ceterum appendicis externum latus, quodammodo in
 aliud asperum & inaequale protuberat caput, non quidem articulationi cuiuspiam erectum, sed
 duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaque ligamenta humerum scapulae ne-
 cessaria implantantur. Ad externum enim interioris capitis latus, quod in eminentiori & sum-
 ma appendicis sede habetur, & deinde in anteriori posteriorique eiusdem capitis sede, amplius
 quidam patulusque sinus orbiculatim ducitur, internum caput (quod articulationi subseruit)
 ab exteriori (quod ligamentis excipiendis adaptatur) dirimens, & idoneam ligamentorum
 insertioni sedem parans. In hunc enim sinum orbiculatim ductum, & in anteriori humeri se-
 de magis quam in posteriori patulum, seu amplum profundumque, tanquam in uallem liga-
 menta inseruntur. In caput uerò externum, quod hoc sinu ab interno distinguitur, ligamenta
 ueluti in collem & promontorium aliquod insertionem moliantur. & quemadmodum om-
 nium ossium sedes, in quibus aliquid inseritur, aut a quibus aliquid principium ducit, aspe-
 ra inaequalesque sunt, sic quoque & praefens sinus unā cum externo capite asper inaequalisque
 cernitur. Porro praeterquam quod hoc externum caput inaequaliter prominet, uariumque est,
 alio quodam sinu ueluti in duo rursus capita diuiditur, in "anterior nimirum, & "posterior
 quod anteriori multo grandius est. Sinus enim iste paululum uersus exteriora in anteriori ap-
 pendicis sede caelatus, insigniter profundus, longus, & secundum cavitatem ad amissum teres
 perinde uisitur, ac corpus, cuius gratia insculpitur, quod "externum caput est musculi cubi-
 tum flectentium anterioris. Quod autem sinum illum secundum concauum, caput autem mu-
 sculi secundum conuexum, teres esse intelligo, neminem latere arbitror, dummodo sinus qui-
 dem omnes cauos, ea autem quae illis uehuntur insidentue, gibba esse, non ignoret. Cate-
 rum oblongus hic sinus non tantum ad appendicem pertinet, uerum etiam ad eam humeri os-
 sis sedem cui appendix coalescit, & quae humeri ceruicem perquam breuem & impense cras-
 sam constituit. atque ita superior humeri pars scapulae contermina se habet. Inferior autem,
 quae "duobus in cubito existentibus ossibus, ulnae nimirum & radio articulat, longē magis
 adhuc uaria est, tum sinuum, tum capitum ac tuberculum copia & imagine. Primum igitur, in me-
 dio inferioris humeri sedis, sinus cum suis tuberculis talis prorsus cōspicitur, qualem in troch-
 leae rotula est cernere, ad quam funes uoluuntur. Quemadmodum enim rotula trochleae, ro-
 tunda orbicularisque in ambitu est, in lateribus autem plana & lata: sic etiam in hac humeri se-
 de orbicularis rotundaque conspicitur pars, quam nullae imagini propius quam rotulae assimi-
 laueris. Deinde, ut rotula in ambitu, cui chorda aduoluitur, sinu quodam (ut sic dicam)
 tereti, & laui, ac lubrico exculpitur, & sinus huius latera utrobique protuberant, sinemque
 in se quo minus aberraret amplexantur: ita etiam haec humeri pars in medio sinuata est, &
 utrinque protuberat. In hoc tamen ab exquisita rotulae tuberculis differt, quod perpetuo fere
 sinus rotulae latera aequaliter exporriguntur. Haec autem humeri pars "interno latere admo-
 dum insigniter prominet, & ad amissum rotulae respondet, "externo interim latere multo mi-
 nus educto. Non sanē, quod hic Natura magis quam rotularum artifices dormitauerit, aut
 minus fuerit solers, sed quod neuitquam necellum erat, humeri sinus, seu orbitae latera, utrin-
 que pariter exporrigi. Ut enim rotula murum altero latere spectans, ideo minus in latere mu-
 ro

Humerus.
Brachium.Humeri post-
ferum non esse
omnium ossium
grandiorem,
ut Gal. in li.
de Ossibus cen-
set.Superioris
humeri partis
descriptio.Inferioris hu-
meri partis de-
scriptio.

ro proxima, quam in alio, protuberare citranoxam potest (quod scilicet nullus metus sit, si nem à latere quod murum proxime tangit, è rotula elapsurum) ita quoque externum humeri orbitæ latus, non ita atque internum periclitatur. Ad externum enim latus, aliud ^q caput constitui mox subiungemus, cui radius articuletur, quodq; muri uice censerî potest, prohibentis ulnam extrorsum à sua orbita luxari. Verum est & aliud humeri rotulæ cum ueris rotulis discrimen, quod non ad omnem ipsius partem ulna similiter ac funis ad rotulam circummoueri potest. Quamuis enim in ^r superiori mediâq; orbitæ sede, humeri os insigniter sinuatum sit, longeq; tenuissimum, & squamæ modo pellucidum, tamen nequaquam est peruium, & hoc magni cuiusdam usus gratia. Summus enim rerum Opifex quum ulnam ad hanc humeri orbitam flecti & reflecti uoluit, ita sanè rotulam parauit, & ipsi etiam ulnæ ^r sinus, tuberaq; & processus elargitus est, ut cubitum flectere & extendere possimus, & tamen in his motibus robore non destituamur: quod sanè periret, si in superiori rotulæ sede humerus esset peruius, nihilq; esset in quo ulna in extrema extensione firmaretur, sed funiculi modo, citra renixum basimq; & obstaculum obuolueretur. Exculpit itaque Natura in superiori rotulæ huius sede duos insignes sinus, ^r unum quidem anteriori in parte, ^r alterum uerò in posteriori, qui multo amplior, profundior, & quouis modo insignior est anteriori. Sinus hi quasi squama duntaxat dirempti, ulnæ processus (quos *logoues* priuatim uocant) excipiunt. Atque horum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior sinus admittit: quum uerò cubitus extenditur, posterior sinus posteriorem ulnæ processum excipit. Sunt enim hi sinus extremæ flexionis ac extensionis termini, tanta prouidentia facti, ut cubitum in acutissimū angulum flecti sinant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant, quòd scilicet nulla prorsus in angulum extensione, sicuti sanè flexione, indigeamus. Quia uerò præsentis sinus in cubiti motibus ueluti bases & obstacula sunt, quæ ulnam non ulro ferri sinunt, Hippocrates eos *basides* nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadâ cardinum imagine *γυμνασίδης* appellatur. Cæterum istorum sinuum usum tunc demum accuratè intelligemus, quum & ulnæ descriptionem sequenti Capite absoluerimus. in præsentia autem inferior humeri pars adhuc est describenda. Ad externum itaq; humeri orbitæ latus, ^r rotundum & oblongum quodammodo habetur caput, quod similiter atq; orbita, cartilagine incrustatum & læue, radij cum humero articulationi subseruit, & in radij superiore ^r sinum subintrat, radiusq; (ut aliàs fufius exequar) ad id caput in pronum supinumq; mouetur. Deinde capitis longitudo, quam à superiori ipsius parte ad inferiorem secundum humeri longitudinem metior, in causa etiam est, quòd in cubiti flexione ac extensione, caput id à radij sinu (qui rotundus, non autem oblongus est) haud elabatur aberret ue. atque hac etiam occasione tota capitis pars cartilagine obducta, anteriorem humeri sedem spectat, nihil prorsus in posteriora erectum, quòd in nulla cubiti extensione radius posteriorem humeri sedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis latus, humerus insigniter protuberat, montis rupis ue imaginem ostendens, in hoc paratam, ut quamplurimi musculi hinc opportunè principium ducant. ^r Ab hac enim humeri sede, & acuta linea quæ ab hoc tubere sursum aliquouſque secundum externum humeri latus conscendit, sex enascuntur musculi, quorum ^r primus is censerî posset, qui cæteris est latior, quiq; inter radium mouentes facile est longissimus, radiūq; in supinum ducit. ^r Secundus sub illo exoritur, qui bicorni tendine brachiale extendit. ^r Tertius is est, cuius ope index, medius & anularis extenduntur. ^r Quartus, quem præcipuum parui digiti extensionis autorem ponemus. ^r Quintus, qui ulnæ exporrectus, extensionis quoque brachialis opifex est. ^r Sextus, alter radius in supinum agentium numerabitur, cuius etiam portiuncula ab illo humeri tuberculo feriatim ac infima ex parte educitur. Porro tuber istud quoties musculorum, neruorum, uenarum, arteriarumq; hanc sedem perreptantium mentio incidet, perpetuò externum humeri tuber seu tuberculum uocabimus. est enim, uti diximus, musculorum producendorum gratia paratum, ac in posteriori ipsius sede iuxta ^r externum latus orbitæ humeri ^r sinum exigit, quo ^r quartus brachium adeuntium neruus uehitur. Sed ut externum hoc humeri latus protuberat, ita quoque & internum latus musculorum quoq; & neruorum ratione ^r insignem acutumq; processum seu tuberculum adipiscitur, nullius articulationis gratia, quemadmodum externum, cui radius articuletur, prominens. Ad ^r internum itaq; latus orbitæ humeri processus educitur, ex cuius apice, qui utcunque amplus est, ^r musculus enascitur, qui lato tendine ceteram internam summæ manus adit. deinde ^r duo brachialis flexus autores, insuper ex infima eius ^r musculi oritur, qui inter radium in pronum mouentes, superior habetur. postremò & quorundam digitos flectentium ^r musculorum obscura hinc pender principij portio. Neque etiam

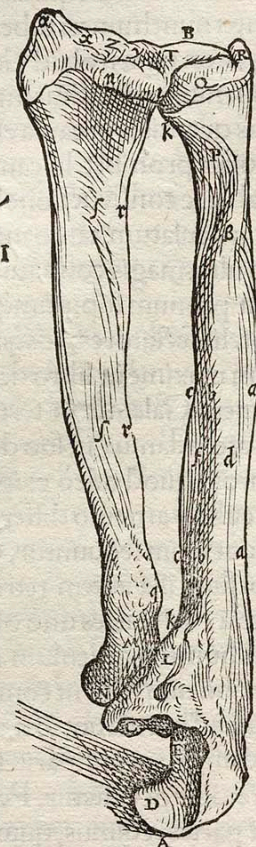
etiam tuberculum id musculis producendis duntaxat famulatur, uerum etiam duobus cubitum adeuntibus neruis idoneam efformat sedem, ipsisq; propugnaculi loco censendum est. In anteriori enim ipsius sede iuxta humeri orbitam, ^r sinum leuiter exculptum ostendit, quo ^r tertius brachij neruum deducit. Porro utcunque internum humeri tuberculum grande sit, & in nobis tactu promptè deprehendatur, obserueturq; non tamen ob id Galeno credendū est, qui id externo grandius esse prodidit, quum externum multo grandius interiore sit. nam quòd tætu non ita atque internum sese offert, non ipsius quantitas in causa est, uerum radius, cui id articuletur, cuiq; quò minus tactu id dijudicari possit, prohibet. In canibus autem, equis, ouibus, & id genus animantibus parum admodum ab hac constructione hæc humeri tubera differunt. quanquam externum humeri caput radio articulatū, tanto minus ab externo humeri orbitæ latere distinguitur, quanto illis radius cum ulna magis connatus, connexusq; est, quam hominibus quibus admodum manifestò radius in pronum supinumq; agitur, & cum ulna laxè articuletur. Cæterum non ambigo, hic Aristoteles sectatores, eosq; qui de animalium motu quicquam ipsius suffragio, tum aliàs sapius, tum maxime in libro de Comuni animalium gressu repetito, freti prodiderunt, è quorum numero Galenus in tertio de Partium usu est, & Plinius, & cum pleriq; alijs noster Erasimus Roterodamus in suo de talorum lusu parum anatomico Dialogo, non mediocriter admiraturos, quod adeò exigua inter homines & quadrupeda in hac humeri sede, seu humeri cum cubito articulo differentiam statuam: quum interim, ut reliqua mittam, Aristoteles, & quotquot illum sequuntur, diuersum flexum in nobis & quadrupedibus enarrent, quum nos antrosum, illa autem retrosum hanc flexionem moliri docent. quod nò solum falsum est, uerum etiā Aristoteles uno ossè quadrupeda priuat, ipso nimirum humero, arbitratus illic cubiti cum humero articulum in illis esse, ubi cubitus brachiali iungitur, quem articulum illa animalia nobiscum habent communem, ac ipsa parem nobiscum flexionem moliantur, ut etiam in cubiti ad humerum articulo. At illorum animalium humerus, quemadmodum & femur eorundem, & auium, pariter Aristotelem latuit, forte quòd in corporis trunco in illis aliter atque in nobis occultetur. Porro hæc aliàs fortassis diffusius prosequuturi, nunc ad reliquas humeri partes redimus, quæ secundum longitudinem teretes quodammodo sunt, uerum posteriori sede magis quam anteriori ampliores & depressæ. Anterioris enim sedis ^r medium, quodammodo secundum longitudinem protuberat, & ^r utrinque hæc anterior sedes compressa uidetur, latera autem humeri magis, ut & anterioris sedis medium, protuberare quàm deprimi conspiciuntur. Atque hæc omnia accumbentium musculorum ratione, qui, ubi eorum naturam habueris perspectam, os suo uoto eleganter compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede iuxta ipsius longitudinis medium, ^r quædam apparet compressio, ad quam ^r neruus manum adeuntium quartus ab interno brachij latere per posteriora, in externum latus oblique deorsum repit. Quomodo autem sedes humeri anteriores quidem & exteriores gibbæ, posteriores uerò atque interiores sinæ Galeno in libro de Ossibus uisæ fuerint, & cur in secundo libro de Partium usu humerum exterius gibbum esse, interius autem sinum prodiderit, nò satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus censebitur ^r anteriori superiori q; parte, sinus uerò ^r posteriori ac superiori: rursus ^r anteriori inferiori q; sinus, ^r posteriori & inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interius, & potissimum ad inferiora, gibbus, exterius uero sinus. At que hanc formam musculi potissimū inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices. quamuis interim minor humeri sit obliquitas, quàm quæ in disensionem uocari debeat. Asperitas autem quæ in anteriori humeri sede uersus exteriora & supra medium ipsius longitudinis consistit, in hoc parata est, ut ualidior musculorum brachium mouentium hic succederet insertio, & ^r posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educeret principium. Atque hæc asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, imprimis ad ^r musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter hanc asperitatem, ^r alia occurrir iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentiū anterior est: cuius interioris capitis ^r carnosa pars, huic asperitati adnasci docebatur. Foramina notatu digna in humero nulla occurrunt, præter pauca iuxta sinuum & caput supercilia, in hoc foramina, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hic implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, in humeri longitudine conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quæ maxima ualorum fertur series) cæclata, atque in amplum ^r sinum medullæ asseruandæ gratia, & ossis læuitatis occasione paratum, pertinentia.

Tum alibi, ut etiam libro de Ossib. Ca. 16.

Aristoteles & quamplurimū aliorum lapsus.

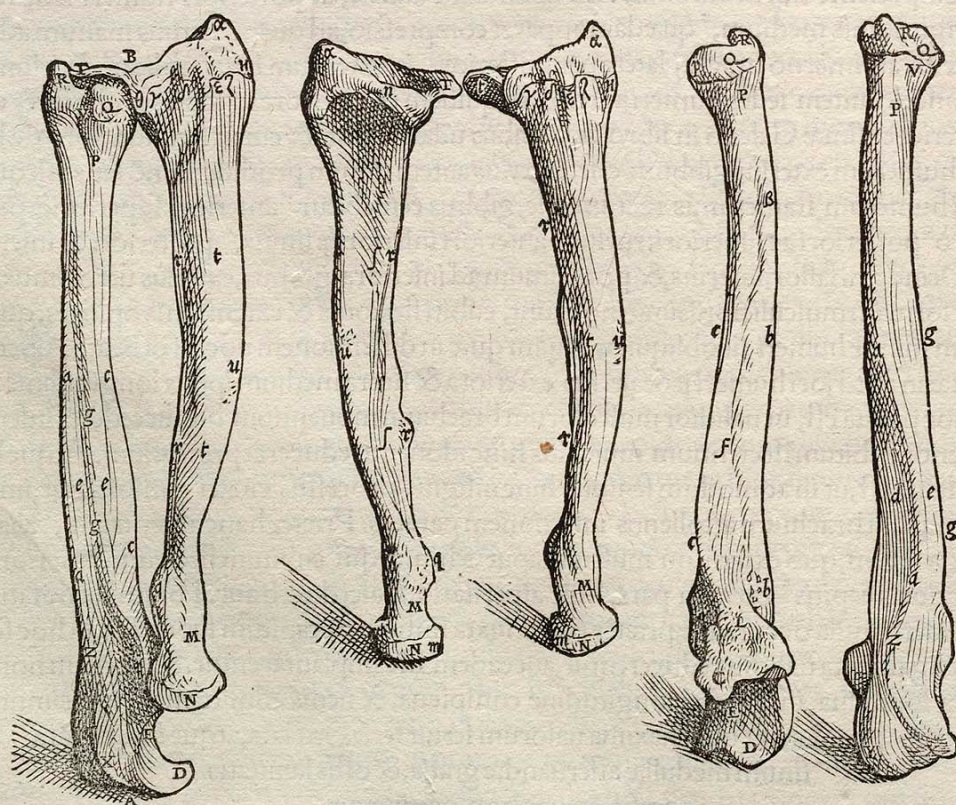
Mediarum humeri partium descriptio.

PRIMA VI-
GESIMIQVARTI
CAPITIS FIGVRA.

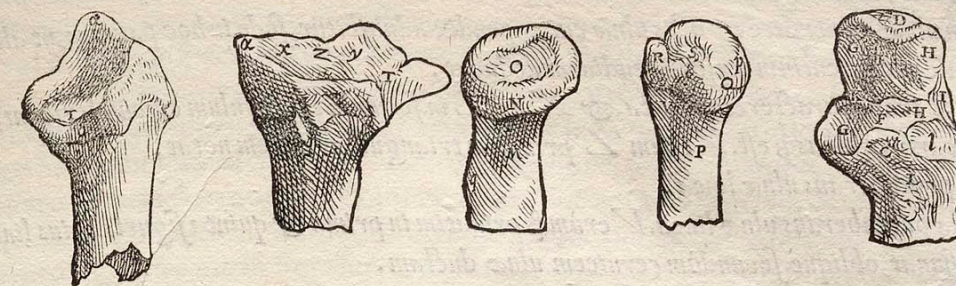

PRÆSENS figura
sinistri cubiti duo exprimit ossa, an-
teriori facie delineata. Quod uero in
hac, uti & in subsequentibus fere hu-
ius Capituli omnibus figuris, sinistri
lateris ossa sunt obuia, quum tamen ali-
oquin quodammodo semper dextra po-
tius, quam sinistra explanentur, fortui-
to & casu accidit, quod in lignis seu
formis hic pro sinistris dextra depin-
xerimus. Quamuis interim in ossibus,
dextrumne an sinistrum propona-
tur, nihil intersit.

SECUN- TER QVAR QVIN SEX
DA. TIA. TA. TA. TA.

SEPTI

QVID DECEM FIGVRAE QVAS SERIATIM PRIMAE
huius Capituli figuræ subieciimus, denotent, ac omnium characterum
quæ undecim figuris inscribuntur, Index.

SECUNDA uigesimi quarti Capituli figura, utrumque cubiti os, radius nimi-
rum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, solus radius interna sede. quarta autem radi-
us externa sede delineatur. Quinta internam ulnæ sedem, sexta uero externam exprimit. Sep-
tima dextri radij inferiorem ostendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc par-
tem ueluti ex inferiori, seu aliâ ulnam spectante facie, ita delineauimus, ut sinus in conspectu sit,
quo ulnæ tuberculum caput ue hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ut et tres ipsam sub-
sequentes, & sex priores, ad sinistram cubitum pertinet, inferiorem radij portionem extero-
ri facie sic delineatam continet, ut sinus oculis pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona supe-
riorem radij portiunculam indicat, in qua sinus obseruatur, quem externum humeri caput sub-
intrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculam exhibet, partem quæ brachiale spectat osten-
dens. Undecima superiorem ulnæ partem expressam offert, in qua sinus tuberaq; et processus oc-
currunt, quibus humeri orbita seu rotula adaptatur.

A, B 1,2 Interuallum his characteribus inclusum, Cubitus uocatur, ac A superiorem ipsius notat
partem, quæ humero coarctatur: B uero inferiorem, quæ brachiale spectat. Si quæ interim hu-
ius sedis horumq; ossium nomina desideras, ea ex præsentis libri calce non inopportune petes.

C 1, 5, 11 Anterior processus ulnæ, humeri sinum subiens, in elatioris humeri rotulæ sedis anteriori
parte celatum. Et C quidem in prima figura internam processus notat sedem cartilagine in-
crustatam, in quinta uero & undecima externam sedem indicat, asperam & inæqualem.

D 1, 2, 5, 11 Posterior ulnæ processus sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatiorem ipsius ro-
tule regionem exculptum. Ad D in prima quidem, & secunda, & quinta internam processus
sedem indicat, in undecima autem externam seu posteriorem.

E 1, 2, 5 Ulnæ sinus humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura exactius ita notat. F & F
F, F, tuber quod secundū sinus huius longitudinem fertur. G et G latus tuberis internum. H, H latus
G, G, tuberis, seu, si mauis, sinus ulnæ, externum. I & K sinus huius sedes, quæ in suis lateribus infi-
H, H, ma ipsius parte à leui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq; producendorum
I, K, gratia aliquantulum asper & modicè foratus cernitur.

L 1, 5, 11 Processuli magnæq; asperitas in radice anterioris ulnæ processus C insigniti conspicua, &
quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.

M 1, 2, 3, 4, 9 Ceruix seu collum radij.

N 1, 2, 3, 4, 9 Radij capitulum, cui sinus insculpitur, quem externum humeri caput ingreditur. Sinum
O, hunc O in nona figura indicat.

P 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ ceruix.

Q in iisdem figuris, ulnæ appendix notatur.

R 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.

S 10 Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago quædam adnectitur, seu potius inna scitur, T notanda, atq;
à radij sinu, quo is brachiale continet, pronata.

T 1, 2, 3, 4, 7, 8 Cartilago cuius iam meminimus, quæ ulnæ appendicis maximā portionem à brachiali
dirimit, ac T quidem in prima & octaua cartiliginis sedem indicat, quæ primū à radij appen-
K dicis

dicis sinu x, y & z indicandum pronascitur. In secunda uero partem notat, qua cartilago radij appendici adnascitur. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta, cartilaginis sedes ulnae incumbens.

V 2, 6, 10 Sinus in ulnae appendice & osis ulnae cui appendix adnascitur, sede in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.

X, Y, Z Hi tres characteres in sexta, & X ac Z in secunda triangulum circumscribunt, qui in ulnae excarnis gibbus est. Verum Z priuatim trianguli uerticem notat.

a, a 1, 2, 6 Prima protuberans ulnae linea.

b, b 1, 2, 5 Secunda protuberans ulnae linea. Verum b priuatim in prima & quinta figuris huius lineae se dem insinuat, oblique secundum ceruicem ulnae ductam.

c, c 1, 2, 5 Tertia protuberans ulnae linea.

d 1, 6 Vlnae latus prima linea & secunda circumscriptum.

e 2, 6 Vlnae latus prima & tertia linea circumscriptum.

f 1, 5 Latus ulnae inter secundam lineam & tertiam consistens.

g, g 2, 6 Linea lateri illi peculiaris, quod prima linea tertiaque continetur.

h, i 1 Duo hi characteres sedem utranque notant, qua radius ulnae coarctatur. ac b quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. i uero inferior, & brachiali contermina.

k, k 1 Totam hac sede (eo quod radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem dehiscunt.

l 5, 11 Sinus ulnae incisus, in quo radij capitulum uoluitur.

m 3, 4, 9 Radij capituli sedes, qua ulnae sinui, insignito insidet.

n 1, 3 Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua exterior sedes ostenditur, alijs characteribus ornata.

o 7 Sinus in radij excelsus appendice, in quo ulnae appendix excipitur.

p 5, 10 Protuberans ulnae appendicis pars, radij sinum o indicatum ingrediens.

q 1, 2, 3, 4 9 Amplius abruptusque radij processus, cui tēdo musculi cubiti flectētū anterioris inseritur.

r 1, 2, 3, 4 Acuta radij linea ipsius inferna sede, qua secundū cubiti longitudinē ulna respicit, extuberans.

s 1, 3 Internum lineae r prius insignitae latus. t, t 2, 4 Externum lineae r indicatae latus.

u 2, 4 Hac sede radius asper est, ut duo, ex quatuor ipsi peculiarib. musculis, hic ualidius infereretur.

x, y, z 1, 3 Sinus in radij appendice, articulando brachiali incisus. Et z quidem notat tuberculum sinus nonnihil prominens, & sinum ipsum ueluti geminū constituēs, cuius partes x & y indicari possūt.

α 1, 3, 4 6, 7, 8 Radij appendicis maxime prominēs portio, qua sinum cui brachiale articulatur superiori aut interiori sede adauget, & procerius quam appendicis ulnae processus stylum referens, ac R insignitus, protuberans.

γ d, e, f, u His characteribus in secunda & quarta figuris gibba externaque inferioris radij appendicis regio cum ipsa osis sede cui appendix coalescit, notatur. & singuli characteres, huius sedis priuatim sinum indicant. γ quidem primum sinum, δ secundum, ε et ζ tertium, u quartum. In secunda

θ. autem figura θ sinum indicat radio ulnaeque communem.

Cubitus.

Vlna.
Radius.

Vlna ad humeri articulum, & ipsius hic processu & sinu descriptio.

UNIVERSA pars inter brachium & brachiale consistens, Graecis *ωχλός*, Latinis uero Cubitus appellatur. haec duobus constat ossibus inuicem incumbētib. & coarticulatis, quorum ^b inferius, quod & longius est, *ωχλός* quoque & Cubitus nuncupatur. Ne autem homonymia sermoni aliquid obscuritatis conciliet, quoties integræ duobus illis ossibus extru- ctæ partis cum ligamentis, uenis, arterijs, nervis, membranis, & cute, mentio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidem os ulnam, superius uero Radius (uti haecenus fecimus) toto sermonis contextu nuncupaturi. Duo haec ossa longa sunt, & omni propemodum ex parte inter se uaria. Primum itaque inferiori humeri sedi diuersa prorsus articuli specie coarctatur. Vlna enim ad humeri ^a orbitam rotulam uel apertis in hoc exculpta sinibus, & idoneis donata processibus articulatur. In superiori nanque ipsius sede, qua admodum crassa solidaque, & appendice non minus quam humeri inferior sedes, destituta est, duos insignes adipiscitur processus, quorum alter altero prior anterior uel habetur, ac anterior quidem is est, qui sinum in anteriori humeri sede ad elatiorē rotulae regionem exculptum spectat, suisque tuberculis illi sinui ad amissum congruit. est enim processus hic am- plus

plus, & obtuso angulo similis, & perquam durus, ac solidus. Posterior autem processus anterioris formæ quodammodo respondet, ^e sinum subintrans, qui in posteriori illius sede ad elatiorē rotulae regionem cælatus cernitur. cum tamen sinus iste anteriori sinu profundior ampliorque multo sit, processus etiam posterior anteriori crassior ampliorque merito euasit, adhuc magis obtusi anguli speciem referens. Processum hunc Athenienses quidem *ωχλόν*, Dores autem *ωχλόν*, Hippocrates uero *ωχλόν*, Galenus porro iam *ωχλόν*, iam *ωχλόν* uocauerunt. Quæ uoces magno eorum qui latina legunt incommodo ab interpretibus confunduntur, non hæc solum unica cubiti uoce crebro uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter brachium ac brachiale repositam, & humeri cum ulna ac radio articulū, & internam eiusdem articuli sedem, ipsiusque flexum: quum interim plurimum intersit, quid singulis uocibus ab illo quem uertunt autore, intellectum fuerit. Quamobrem ne rem alioquin plus satis arduam, obscuriorem reddam, id lubens a lectore cōtenderim, ut perpetuo eadem uoce toto contextu me uti patienter ferat, neque haud scio cuius copiae gratia, aut obscuri nominis proprii occasione, omnia turbari uelit. uocentur igitur nobis hi ulnae processus, ille quidem anterior, hic uero posterior, quem gibberum plerique & gibbum appellant: non expendentes inde ipsos humeri ^h tubercula quæ ad rotulae ipsius latera habentur, & deinde ⁱ inferiora femoris capita, aliosque nonnullos ossium processus, simpliciter se gibberos nuncupasse. ^k In horum ulnae processuum medio, quæ se inuicem e regione spectant, grandis exculpitur sinus humeri rotulam excipiens, illique omnino respondens. Primum enim instar semicirculi, aut paulo etiam profundi- dius quam semicirculus, cælatur: nostrique C, ac Graecorum *ωχλόν* imagini accedit. unde etiam ab eius characteris forma Graecorum ueteres hunc sinum *ωχλόν* appellant. Sinus iste non obiter tantū C modo exculpi, uerū ut ad amissum humeri rotulae responderet, in ipsius medio ^m tubere obtuso amploque protuberat, quod secundū sinus illius longitudinem fertur, & utrinque ad ⁿ latera ita comprimitur sinuaturque, ut funi chordæ uel quæ ad trochleae rotulam uoluitur, possit cōferri. Quemadmodū enim teres chorda, rotulae sinui (ut sic dicam) pariter secundum concauum tereti inuoluitur, ita quoque hoc ulnae sinus tuber sinui rotulae conuenit. & depressa sinuataque rursum tuberis latera, rotulae sinus extuberantibus æquatur lateribus. Quod ut fiat exactius, ulnae sinus internum latus, alius ipso externo cauatur: quod uidelicet internū rotulae la- tus, multo procerius externo prominat, extuberetque. Vniuersus hic ulnae sinus laevis est, & car- tilagine incrustatus, & unā cum suis processibus rotulae ita coaptatus, ut si uel minimū quid, aut magis extuberare, aut profundius insculpi, aut ampliari, aut stringi illum sinxeris, ilico uni- uersam laevis articulationem, in hoc duntaxat afflabre constructam, ut eius beneficio cubitus flectatur, & extendatur, citra luxationis periculum. ad quod non solum spectatu iucundissimus ille qui mutuo ingressu perficitur ossium contextus opitulatur, uerum etiam ligamentorum ar- ticulum stringentiū robur. Vt enim ualida articulum ambirent ligamenta, processuum ^o sedes sinum non respiciens, aspera inaequalisque est. Quamquam denuo non ligamentorum tantum, sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus sedes admodum inaequaliter protuberat, quodammodoque sinuata conspicitur, ut cubitum ex- tendentium musculorū insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus pars, in hoc aspera est, ut ualidior ^p musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficere- tur, & musculi ^q secundos ac ^r tertios digitorū articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neque solum hæc anterior prioris processus regio exasperatur, uerum & iuxta eius processus radicem eorum musculorū nomine asperis ^s quibusdam tuberculis Natura ulnam decorauit. Ad hæc, ut ualidioribus ligamentis hic articulus amplexaretur, in infima ulnae sinus C literam referentis sede, utrinque ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur, & ipse sinus C similis à sua circumferentia inibi definit, asperque redditur. non alia sanè occa- sione, quam ut ex hac ulnae parte foraminulis non peruijs obstita, ligamentorum fortium pen- deret exortus. Atque in hunc modum ulna humero articulatur, radius autem quā humero iun- gitur, utcumque tenuis est, & ex ^t oblonga tenuique ceruice in amplum orbiculatumque porrigi- tur ^u capitulum, quod ea parte, qua humerum spectat, ^v sinum exigit rotundum, & non ampli- ter cauum, quem humeri ^w caput subintrat. Ad hoc caput radius in prouum supinumque agitur, & interim quo minus cubitus flectatur, extendaturque radij cum humero articulus, nequaquam obstat, quinimod radij sinus ad id humeri caput quoque inflectitur & extenditur, ad quod præci- pue iuuat humeri capitis longitudo, amplaque ipsius sedes cartilagine incrustata, quæ nunquam à radij sinu in cubiti motibus abscedit. adeo ut non oscitanter Naturæ prætereundum sit artifi- cium, quæ ita humeri cum radio articulum adaptauit, ut & radius unā cum ulna flecti reflectique possit, & is interim eleganter in prouum supinumque quiescente ad humerum ulna, ducatur.

K 2 Care

Radij ad hu- merum art. cu- latio.

*V'line ad bra-
chiale ductus
& inferioris
ipsius sedis hi-
storia.*

Cæterum ulna à suo cum humero articulo deorsum recta quodammodo uersus brachiale fertur, sensum gracilescens, tenuiorq; tantisper facta dum ad brachiale usq; pertingat, illic enim ex tenui longaq; ceruice rursus nonnihil aucta, appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed uaria interim. Hæc nanque inferiori ipsius parte processum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Græci dissectores à scriptorij styli imagine *ὑποστυλίου* & *υποστυλίου* appellant: in hoc formatum, ut sinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus: utq; ab ipso ligamen articulum continens pronascat. Verum huius processus usum paulo post, uel Galeni huic processui nimum tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior igitur ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internū latus acuti illius processus inæqualem quendam nanciscitur sinum, in quem cartilago firmatur, quam à radio pronatam magna ex parte ita inter brachiale & ulnam audies repositam, ut neq; brachiale neq; ulnæ adnascatur, eiusq; generis cartilago sit, quam priuatim in maxillæ inferioris ad superiores articulis, & in clauicularum cum conterminis ossibus nexu, contineri dudum retulimus. Porro si sinum illum appendicis ulnæ exceperis, tota sedes brachiale spectans, ad eum modum cartilagine incrustatur, quo sinus capitæ articulum obduci laeuigariq; solent. Præter hunc sinum appendix ulnæ, in externa ipsius sede sinum sibi insculptum gerit, qui oblongus, & (ut sic dicam) teres est, tendini paratus, eius musculi qui postbrachiali ante paruum digitum insertus, brachialis extensionis autor habetur. Verum præter hanc appendicem, ulnæ secundum ipsius longitudinem forma & impressiones quedam, & ipsius instar linearum tubera, adhuc expendēda ueniunt. Primum itaque humilior ulnæ sedes ad posterioris ipsius iuxta humerum processus radicem, quæ cubito innititur, aliquouisp; gibba est, sua amplitudine triangulum referens, qui ex carnis & musculis intestus, mox adempta cute conspicitur, duntaxat neruofam tenuitatem musculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguli uertex deorsum per ulnæ longitudinem exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maxime protuberat, quod huius lineæ latera à musculis duobus comprimantur, ipsa uel ulna musculis illis cedat, quorum alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, postbrachiali ante paruum digitum insertus, ac brachiale extendens. Alter, qui interno lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impensius cedit, brachiali ante paruum digitum inseritur, idq; flectit. Hæc ita protuberans lineæ, secundum inferiorem ulnæ sedem ultra medium ipsius longitudinis fertur: & præter hanc aliæ adhuc duæ cernuntur, quæ cum nuper dicta sic ulnam efformat, ut ipsa ab humero uersus brachiale procedens non teres, sed triangularis uideatur. Secunda igitur protuberans lineæ ab interiori latere radicis anterioris processus ulnæ recta deducitur, quæ commune latus cum prima lineâ constituit, quod ab illo musculo impressum est, quem modò brachiale flectere diximus. Aliud autem latus cum tertia lineâ efformat, quæ trium linearum acutissima asperrimaq; est, & ab externo latere radicis ulnæ processus anterioris longissimè procedit, atq; in hoc producit prominet uel, ut ab ipsa ualidum pronasceretur ligamentū, quod radium ulnæ secundum cubiti longitudinem robustioris membranæ ritu connectit. Porro latus inter secundam lineam & tertiam repositum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupat, quibusq; hic ab ulna & radio apta sedes paratur. Horum præcipuus est, quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verum quia illi musculi in ipsorum quoq; per ulnam progressu etiam sui ortus portionem assumunt, hoc tertium latus inter secundam & tertiam consistens lineas magis asperum occurrit, quàm latus inter secundam lineam & primam conspicuum, à quo nullus pronascentur musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi is principium ducit, qui radium in pronum ducentium superior est. Latus tertia & prima lineis circumscriptum, reliquis duobus minus est compressum, & priuatim lineam obtusam, sed longam & modicè prominentem, ac uiciniū tertiæ lineæ quàm primæ deductam adipiscitur. Hanc Natura trium musculorum gratia produxit, qui ab ipsa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius musculi est, qui inter radium in supinum ducentium breuior habebitur, secundū autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus: quem eo leuiori negotio intelliges, quo consideratus ea quæ modò narraui, in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uili ac cogniti iucunda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio, ut interim de summo in artis nostræ operibus usu nihil dicā, dum ad has lineas scopum figentes, fractum ac luxatum os rite nos reposuisse certissimò cognoscimus. Ad hunc itaq; modum ulna multum etiam ultra mediū ipsius longitudinis se habet. Vbi uerò brachiali propinquius accedit, teres omnino esset, nisi secunda lineâ insigniū inibi protuberaret, ac oblique deorsum protensa sedem adaptaret quadrangularem musculo, qui radij in pronum motus opifex hinc principium sumere docebitur. Porro si quid de ulna adhuc dicendū super sit, id iam unā in

*Quæ ulna scilicet
dum ipsius lō-
gitudinem ha-
beat.*

*f. fig. b.
g. fig. i.
h. fig. i.
i. fig. i.
k. fig. i.*

in radij enarratione persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta. Radius nanque supra infraq; ulnæ committitur, in medio autem ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodum ab ulna dehiscat, quod partim motus ratione perficitur, ut obliquo scilicet ductu radius ulnæ suffultus, in pronum supinumq; promptè ageretur: partim, quò apta sedes & fundamentū musculis cōstitueretur, quos necessariorum internam externamq; cubiti sedem occupare oportuit. Quanquam magis obliqui sui motus occasione, quàm musculorum gratia radium obliquari, plurimumq; in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neq; radius, neque radij beneficio manus extrema, in pronum supinumq; ducitur. Equus nanque, ouis, eiusq; generis animalia solidis, aut bifidis donata unguibus, tota cubiti longitudine radium ulnæ ad eò conuatum astabilitumq; obtinent, ut ne tantillum quidē citra ulnam radius moueatur. In canibus uerò & felibus, & ijs animalibus quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilior, quanto nos manuū motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoq; animalibus radius ab ulna, uerum longè minus quàm in homine, neq; etiam adeò laxam articulationis speciem in illis, atq; in homine, est cernere. Articulatur autem radius ulnæ supra infraq; differenti omnino articulo, supra enim ulna radium excipit, infra uerò à radio ulna excipitur. Ad externum itaque latus anterioris ulnæ iuxta humerum processus, sinu quidam instar quartæ circuli partis transuer sim exculpitur, laevis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui internū latus capitis radij, cui sinu insculptur humeri externum caput excipiens, appositè congruit, ac laeue & orbiculatum hic factum, in illo sinu uoluit. Infra autē iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilataturq; & insigni appendice donatur, huius appendicis humillimæ sedi sinu insculptur, illi non absimilis, quem paulo ante in ulnam incisum retulimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum superior appendicis ulnæ sedes capituli modo protuberans, cartilagineq; obducta, reuoluitur: hacq; ratione radius utriusq; articuli beneficio tantummodo in pronum supinumq; agitur. Non procul à superiori articulo, ubi radij ceruix consistit, radius asperum abruptumq; educit processum, qui internam cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubiti flectentium musculi aptam sedē parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres & laevis est. Verum secundum ipsius longitudinem humiliori sua sede acutam & insigniter extuberantem producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam respiciens, ligamentū admittit membranæ ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quæ inuicem dehiscunt, colligans. Externum huius lineæ latus perinde ac internum quoque, compressum sinuatūq; est, ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uerò ijs qui in externa consistunt, cedat. Porro internum latus externo asperius est, quod priuatim musculi tertium pollicis os flectens, nō infimam sui extortus portionem ab illo latere sibi ascescat. Deinde superior radij sedes è directo dictæ nuper lineæ consistens, penè teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquouisp; aspera occurrit, ut in hanc duo musculi ualidiorem molirentur insertionem: quorum alter radium in supinum agentium breuior est, alter uerò radium in pronum ducentium superior, cuius potissimum occasione asperitas illa cælat, quod ipse nerueam potius quàm carneam insertionē efficiat, longiusq; in osse producat. In radij sede brachiali contermina, quam crassescere dilatariq; dictum est, pleraq; examussim inquirenda ueniunt. Primum enim hanc partem ita augeri oportuit, ut tandē apta constitueretur sedes, cui brachiale articulari queat, necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulū, in hominibus paulò minus toto ad radicem referri: si modò quiescente ad humerum ulna, summa manus radij beneficio, & secundario in pronum supinumq; agi debuit. Si nanque in radio & ulna sinus, cui brachiale articuletur, æqualis portio exculperetur, & ipse interim sinus superiorē brachialis sedem imitatus necessariorum transtuer sim oblongus esse deberet, impossibile profecto fuisset & radium & summam manum in pronum supinum uel ferri, ulna interim ad humerū quiescente, ac ueluti huius motus basi ac fulcimento. Pars enim brachialis quæ ulnæ sinui infereretur, inarticularetur uel, clauī modo obfaret, quo minus uel tantillum radius immota ulna moueri posset. Operæ precium igitur fuit, inferiorem radij partem adeò crassescere, ut efficiendo sinui, cui brachiale articuletur, apta esset. Verum quia tenue os nimum crassescere nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna sustineri uoluit: at ita, ut uix puncto ulna brachiale contingeret, contingit autem acuto ipsius processu, quem stylo dissectionum periti alsimilant. Ne enim ulna, reliqua sui appendicis sede, brachiale citra alterius corporis interuentum contingeret, Natura ab inferiori sede sinu in radij appendice brachialis gratia exculpti cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem ascendens, illam à brachiali dirimit, itaq; articulum hunc aptat, ut ulna brachiale quidem sustineat, uerum proximè non contingat, totusq; sinus (uti sanè oportuit) ad radium

*Radius obli-
quitas.*

*Radius ad ul-
nam articula-
tio.*

*Radius secun-
dum ipsius lō-
gitudinem le-
uitas & aspe-
ritas.*

*Inferioris ra-
dij partis histō-
ria.*

*Cartilago
brachiale ab
ulna dirimens.*

Libro de Of-
fibus.
Primo de Ad-
mi. diffec.
Secundo de
Vsu part.

speciet. Atque hæc sanè tanto uelim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pugnant. non enim lubet in hoc negotio alioqui satis prolixo, passim Galeni loca, à quibus prudens dissentio, subnectere, rationemque cur aliter sentiam subijcere, quum diligens lector etiam non admonitus, hæc abundè animaduerturus sit. Verum ne nimium Galeni Anatomicorum coryphæi placita, eaque potissimum quæ à studiosis in publicis sectionibus, ut expendantur requirere soleo, iam præterisse uidear, in radij ulnæque Galeni historia portionem & particulam modò assumam, quæ prolixius sæpiusque ab ipso inculcatur. est autem hæc, acutus ulnæ processus, quem stylo comparamus. Vt itaque præteream, quòd magnam, & (quantum ex ipsius scriptis assequor) dimidiam sinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ ascribit, acuto huic processui priuatum ad brachiale connexum inibi tribuit, ubi ulnæ radijque historia in libro de Ossibus pertractat. Vbi autem paulo post brachialis ossa recenset, cõnexus speciem exprimit, quando tertium superioris brachialis ossium ordinis os quod paruū digitum spectat, sinuatū esse, atque in illud acutum ulnæ processum ingredi recenset, ac ueluti duos brachialis cum ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam simul refert, alterum uerò ad acutum ulnæ processum, atque ad hunc quidem nexum pertinere asserit, brachiale in obliquum ducere: ad illud uerò, in rectum, cuius opera summam manum extendimus inflectimusque. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in utrumque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita enim obliquum lateralem uel motum aliàs fere semper Galenus intelligit. Quod si est, quid dici posset absurdius, quàm hunc motum acuti illius processus munere celebrari: quum tantum absit ut quicquam ad illum motum auxiliari queat, ut illum non secus impediret, quàm si palum bacillum uel aliquem brachiali & cubito simul ad latus sic obligares, ut sedulas matres puellorum sinistra manus pollicis & cubito pariter baculum alligare uideremus, quando pueros nimium sinistra manu uti cernunt, metuuntque ne progressu temporis sinistra pro dextra utantur. Porro si Galeni locum in secundo de Partium usu excutere uolueris, inibi illum quoque duplicem articulationis speciem recensere, atque eam quæ acuto fit processu in hoc factam dicere, animaduerturus es, ut manus eius articuli ope in prouum supinumque, & deinde etiam in latus ducatur. Hanc sententiam re ad amissim perpenfa, non minus quàm priorem ueritati repugnare fateberis. idque tunc potissimum, quando omnem fere brachialis articulationem, ad radium ob hoc præcipue referri discas, ut radij motum, qui in supinum & prouum fit, extrema manus secundario sequeretur: & insuper colliges, illos motus debere impediri, si acutus ille processus ex Galeni sententia brachiali articuletur. Quod (ne longius in re clarissima immorer, oves, bouesque liquidò ostendunt. nam ipsorum brachialis ad cubitum articulatione Galeni descriptionibus quodammodo respondens, neque in latera, neque in prouum, neque supinum aptè moueri potest. Illis namque animalibus acutus ulnæ appendicis processus oblongus est, & sinum priuatim in brachialis ossibus sibi uendicat, nullaque cartilago peculiaris ulnam ac brachiale interuenit, præter eam quæ ossibus crustæ modo obducitur, cuiusmodi tamen cartilago in homine spectatur, in quo etiam processus ille non tantum cartilaginis illius altitudinè excedit, quantum superior illius qui in radij appendice sculpsit sinus pars porrigi educique cernitur. Eminent autem illa radij pars eadem cum acuto illo processu ratione, ut scilicet sinum efformaret brachiali aptum, hincque ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic radij sinui non unicuique tantum brachialis articuletur os, uerum inter tria brachialis ossa, quæ radio ulnæque coarctari docebimus, duo ad solum radij sinum referuntur, & tertium, cartilaginem illam à radio peculiariter pronatam & acutum ulnæ appendicis processum, respicit, radij sinus geminus esse apparet, eo quòd sinus modicè inibi protuberat, ubi secundum brachialis os primo committi, illo quòd subsequitur Capite dicturi sumus. Ad hunc igitur modum brachiale radio committitur, in quo præterea considerandum uenit, radij partem, cui appendix ipsius coalescit, ipsamque appendicem interna parte sinuatam & leuiter cauam uideri, cum ut musculo cederent radium in prouum ducentium inferiori, tum ut exactum iter tendinum seriei aptaretur, qui cubito exporrecti digitorum flexui famulantur. Externa autem huius radij sedis pars gibba est, quòd ita (quum extrà ponatur) iniurijs ferendis pertinacior reddatur. netamen musculorum cubito exporrectorum tendines summam manum hæc petentes, & gibba illa sede deducti, hinc inde aberrarent implicarenturque, sinus multi huic sedi insculpuntur, quibus tendines transuersis obducti ligamentis, tanquam per anulos trajecti, in secundo libro describemus. Sunt autem huiusmodi sinus numero quatuor, ac primus quidem amplus est, tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. Secundus tendinem transmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. Tertius quodammodo geminus

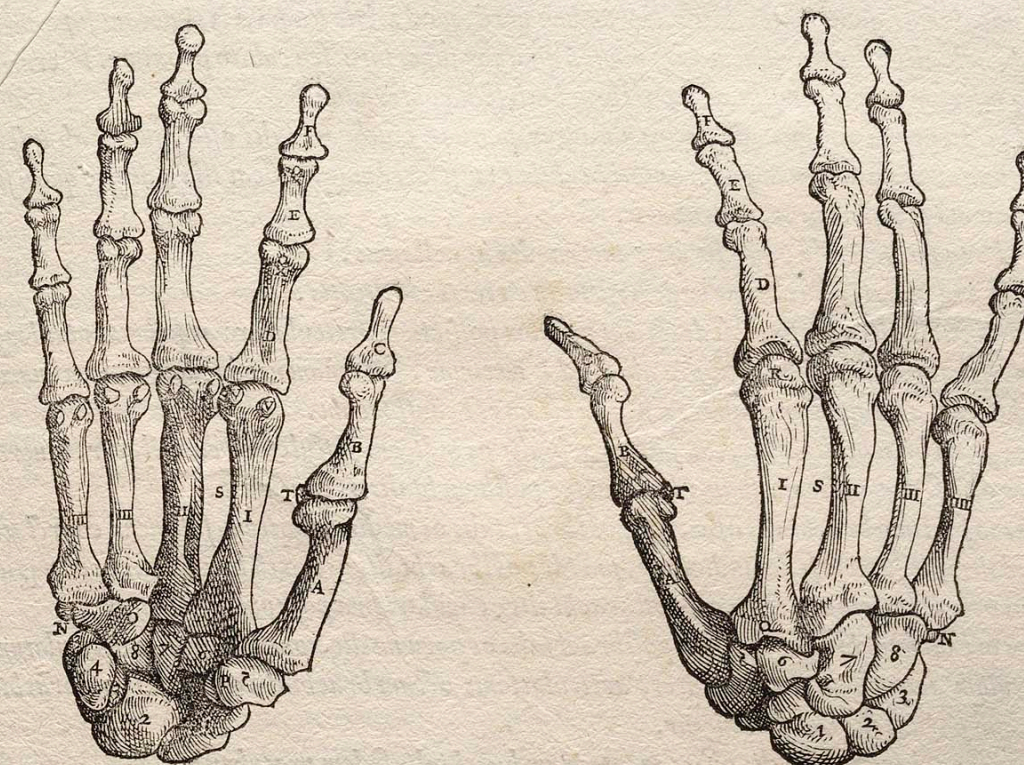
Sinus radij,
deducendis lo-
candisq; muscu-
lis & ipsorum
tendinibus apti.

nus est, bicornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentium, unà cum tendine musculi pollicem uersus indicem euerentis, extendentis uel. Quartus sinus leuiter admodum exculptus est, uixque sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum transuersim tribus tendinibus obuolutum educit, quorum unus brachialis ossi pollicem sustinenti inseritur: secundus primo ossi pollicis, tertius autem tertio pollicis ossi. Verum quarti sinus sedes, ligamenti illius gratia non duntaxat aspera est, protuberatque, uerum etiam ut tendo illi ualidius implantetur musculi longissimè radium in supinum ducentis. Et præter hos sinus, etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendici ulnæ articulatur sede, sinus etiam consistit, quo musculi tendo uehitur, cuius potissimum beneficio paruus digitus extenditur, atque is sinus & ulnæ & radio communis censetur. Iam de ulna & radio nihil dicendum superest, præterquam quòd solida undique constent substantia, illic tantum fungosa, ubi appendices ipsi adnascuntur. intus sinum exigunt, medulla oppletum, atque in hoc ulnara diuque humerum, femur & tibiæ ossa imitantur.

DE BRACHIALI. CAPVT XXV.

PRIMA FIGVRA EARVM
QVÆ VIGESIMOQVINTO
CAPITI PRÆPONVNTVR.

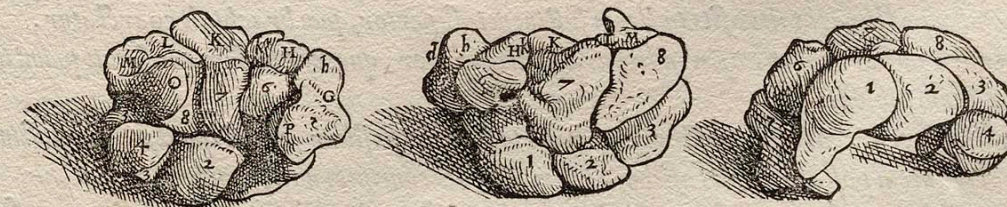
SECVNDV.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

SEXTA FIGVRA. CVIVS

(VT ET QVINQVE PRÆCEDENTIVM

figurarum) Indicem sequenti pagina subijciemus, unà earundem characteres explicaturi.

D V AB

D V A E priores figurae non praesenti tantum subseruiunt Capiti, uerum etiam tribus ordine subsequentibus, quibus summae manus partes etiam explicantur. Vocamus autem summam extremam uel manum, quae Hippocrati *ἐξώχης* dicitur: ea nimirum pars quae à cubito ad extremam usque digitorum aciem habetur, quamque in brachiale & postbrachiale ac digitos partitur. Hippocrati enim manus nuncupabatur, quicquid à scapulis ad extremum usque digitorum pertinet: quodque in brachium cubitum et extremam manum subdiuiditur. Prima igitur huius capitis figura, internam ossium summam sedem proponit. Secunda uero, eorundem ossium externam faciem appositissime delineatam continet. Quatuor autem figurae has seriatim subsequentes, huius Capiti sunt propriae, ac duntaxat octo brachialis ossa uaria facie exprimunt. Illa namque quae tertia inscribitur, octo brachialis ossium simul in sua sede commissorum internam faciem commonstrat. Quarta eadem ossa externa facie delineata continet. Quinta superiorem brachialis ossium partem notat, quae cubito articulantur. Sexta brachialis ossium infernam ostendit sedem, cui primum pollicis os, quatuorque postbrachialis ossa coarctantur. Characterum uero index erit huiusmodi.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 Octo his numeri characteribus octo brachialis ossa in omnibus sex praesentibus figuris insignantur, si modo in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant. Atque unumquodque os suo semper characterem indicatur, suumque nomen ita exhibet. Idem primum uocabimus, quod inscribitur. Secundum uero, quod 2. Sic itaque 1, 2, 3, 4 notant superiorem octo brachialis ossium ordinem, ipsa nimirum quatuor superiora, seu cubito proxima. Verum 5, 6, 7, 8 inferiora indicant ossa, quae postbrachiali sunt contermina.

I, II, III, IIII In prima & secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa, quibus ab inscripto etiam numero nomen imponere nihil prohibet: nisi forte magis libeat illa à digito quem sustinent, aut cui praeposuntur, nuncupare.

A, B, C 1, 2 Tria pollicis ossa, quae ferè & internodia appellamus.

D, E, F 1, 2 Tria indicis ossa, atque eadem ratio in ceteris est digittis.

G 3, 6 Quinti brachialis ossis sinus, sedesque, cui primum pollicis os articulat. atque sinus huius longitudo, transuersum in sexta figura ab a ad b metimur. Internam uero sedem c, externam auctem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam est conspicuum.

H 3, 4, 6 Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. h uero in b. quinto osse sedem indicat, quam idem quoque postbrachialis os contingit.

K 3, 4, 6 Sedes in septimo brachialis osse, cui postbrachialis os medium digitum sustinens coarctatur. k uero in eisdem figuris sedes indicatur, quae idem postbrachialis os, sextum brachialis os contingit.

L 3, 4, 6 Sedes octauum brachialis ossis, cui postbrachialis os anulari praepositum coarctatur.

M 3, 4, 6 Sedes octauum brachialis ossis, cui postbrachialis os paruum digitum sustinens coarctatur.

N 1, 2 Ossiculum accumbens externo lateri articulationis octauum brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruum digitum sustinetur.

O 2, 3, 6 Processus octauum brachialis ossis, in internam brachialis sedem protuberans.

P 2, 3, 6 Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octauum ossis processum Onotatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam summam manus sedem aduentibus.

Q 2 Appendix postbrachialis ossis indicem sustentis superior, quae brachiali coarctatur.

R 2 Appendix postbrachialis ossis indicis praepositi inferior, quae capitulum constituit primi indicis ossis sinum subiens.

S 1, 2 Intervallum occurrens inter postbrachialis os indicis praepositum, & id quod medium sustinet. In ceteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum intervallorumque est ratio.

T 1, 2 In prima figura ex duobus sesaminis ossibus interna secundi pollicis articuli sedi praepositis, internum os notatur: in secunda uero figura, externum.

V, V 1 Duo sesamina ossicula, indicis articulo praeposita.

X 1 Vnicum ossiculum sesaminum, aut potius sinapis semini simile, secundo indicis articulo appositum.

Y 1 Vnicum ossiculum sesaminum, tertio pollicis articulo allocatum. In reliquis digitis cum indice eadem est ratio, etiam si secundi & tertij articuli sesaminum ossiculum non appropinquemus.

EXTRE

EXTREMAE manus, partem cubito articulatam Graeci *λαγρὴν*, nos Celsum imitati Brachiale appellamus. ea octo ossibus duplici ordine distinctis construitur. Quae in natu gravioribus dura sunt & paruula, intusque parum fungosa, modicaque medulla appendicum modo oppleta, non autem prorsus medullae expertia, & potissimum quae horum maiora cernuntur. Haud parem enim omnia fortuantur magnitudinem, ut nec formam etiam, neque situm: quum ex omnibus nullum sit, quod alteri omnino respondeat: & singula priuatim aliquid adipiscuntur, quo promptè ab inuicè discerni queant. Porro utcumque sint uaria, nihilo minus mutuo tam concinnè adaptantur, ad tantamque compositionis harmoniam accedunt, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis sit. Nisi enim ualidissima cartilagineaque ligamenta, quibus obducuntur, simul cum membranis refeceris, & accuratè abraleris, unum esse tibi omnia uidebuntur, aut cum Cello ipsa incerto constare numero opinaberis. Ceterum cuncta nerueis his cartilaginosisque nexibus simul constricta (non autem ut nonnulli existimant connata) duas integras superficies unà efformant, exteriori quidem nui expedit, concuam. Atque haec tantum superficies ligamenti obuincuntur. Superius enim, quae ossa cubito committuntur, laeua sunt, & cartilagine incrustata, quemadmodum & inferius, quae postbrachialis ossibus, & primo pollicis ossi coarctantur. Quin etiam ubi ossa se inuicem contingunt, non undique aspera & inaequalia, ac ligamenti oppleta uisuntur, uerum omnibus apti laeuesque sinus incisi sunt, qui cartilagine laui & lubrica illiti, aliorum ossium tubercula capita uel similiter laeua, cartilagineque obducta, excipiunt. In medio enim contactu nullorum brachialis ossium ligamenta membranæ uel interueniunt, nisi in inferioris ordinis ossium connexu, ubi non nihil, sed uix animaduersione dignum, ligamenti cartilaginei ueluti in puncto intercedit, & ubi ossa inferiora non adeò conterminè inuicem atque superiora sunt compacta. Quod etiam merito Natura molitur, in hoc potissimum duos brachialis ossium ordines constringens, quod superior cubito, inferior autem alia prorsus ratione postbrachiali & primo pollicis ossi debuerit committi. His namque ut distinctis diremptisque coarticulatur ossibus, cubito autem unius ossis modo: sic ut iure superioris ordinis ossa, uiciniùs propinquiusque ac nullius corporis interuentu inuicem coarticulentur, quam inferioris ordinis ossa. Atque hanc brachialis ossium copiae ratione dissectionum periti potissimum esse referunt: huic secundario patienti difficultatem addentes, quum arbitrentur brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur ossibus occurrentium uim articularum nomine cedendo exoluentibus, eo modo quo hastam sagittam uel difficilius laxa quam tensa penetrare conspiciamus. Quamquam rursus & ad innumeras manus motuum differentias, hanc ossium uim & copiam à Natura non postremo loco extructa esse animaduertimus. Ceterum quibus nam sinibus tuberibusque brachialis ossa donentur, iam enitar persequi. In superiori brachialis sede, aut ordine qui cubitum spectat, quatuor reponuntur ossa, quibus ex ipsorum quae ordinantur serie, nomina non ab re imponemus: primum perpetuo uocantes, quod superioris ordinis internum constituit latus: secundum uero, quod huic subsequitur, atque magis ab interno abscedit latere: tertium, quod secundo ad externum latus proximum est: quartum uero, quod externum latus iam omnino occupat. Pariter quatuor inferioris ordinis ossa, quintum, sextum, septimum & octauum nuncupabimus, atque in hunc modum singulorum historiam aggrediemur. Primum, secundum & tertium inuicè ualidissimè proximèque committuntur, & uno ordine iuncta, ac si unum essent os, superiorè brachialis sedem ita efformant, ut instar unius alicuius ossis lati oblongique capitis, in radij ulnaeque sinum, ea concinnè articulentur. Ac primum quidem, & secundum, in sinu radij appendici insculpto reponuntur: tertium uero cartilagini innititur, quam à radio pronatam, magna ex parte ulnam à brachiali dirimere scripsimus. Quamquam externum tertij ossis latus etiam acutum appendicis ulnae processum tunc contingit, quum in externum latus summam manum inclinamus. Verum interim tertium id os sinum cartilagine oblitum, qui uisu dignosci queat, in homine nequaquam adipiscitur, quem processus ille sibi proprium haberet, quum etiam processus ipse nisi secundum sinus, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorum sinuum supercilia, ipseque radij appendicis in hac regione apex. Atque id uel tactu leuiter diiudicatur, si manu in latus internum ducta inter brachiale & ulnā, alterius manus pollicis apicem inferere quis fuerit adnatus. Tria igitur prima brachialis ossa, superiori sede ita simul iunguntur, protuberantque, ut ueluti unum brachialis caput laeue & cartilagine incrustatum constituat, quo id cubito articulat, multisque uehementibus motibus, ac si uno grandi efformatum esset osse, agitur. Quartum brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at superiori sua sede eam huius articuli ligamenti portionem

Brachiale octo ossibus constrictum, inter se forma differentibus.

Brachialis ossa quibus sedibus, ligamentis, & quibus cartilagine obducuntur.

Cum duo brachialis ossium ordines.

Brachialis ossium nomina.

Brachialis ad cubitum articulus.

Quae quartum ossi peculiaria uendicet.

Postbrachialis uoce uen-
dum.

Quibusdam
postbrachialis
ossa quatuor,
quibusda quin-
que enumerat.
vi.

PARTEM summæ manus à brachiali ad radicem usque digitorum deducit, Græci quidem μετακλεινόν nominant: Celsus autem, & Græcorum interpretes permulti, palmam. alij rursus pectinem, ac pectus aliquando uocant. uerum quia palma uocabulum latius patet, & brachiale quoque in palma plerisque completitur, ac reliquis rursus palma idem quod uola denotat. & quum pedis pedio, pectinis & pectoris seu *subus* nomen etiam pariter accommodetur, ego hæcenus μετακλεινόν postbrachiale appellaui. Postbrachiale itaque Galeno quatuor conformatur ossibus. Eudemo autem & Celso, atque (ut ex primo de Historia animalium est colligere) Aristoteli etiam, quinque: prout nimirum pollicis primum os, quod quinto brachialis ossi articulatur, hi quidem postbrachialis, Galenus uero digitorum ossibus adnumerant. Porro nonnulli id postbrachialis ascribunt, quod in eodem fere cum cæteris postbrachialis ossibus ordine locatum sit: & non, ut prima reliquorum digitorum internodia, nudum exeratur, sed quodammodo postbrachialis ossium ritu lateat, uulgoque pollicis tantum duo ossa tribuuntur, quamuis interim id pollicis os postbrachialis ossibus & breuius sit, & ipsis non æquè atque illa, inter se conterminum. Præterea & hinc fortassis primum pollicis os postbrachiali adijciunt, quod secundum pollicis os, primo eodem fere modo articuletur, quo prima digitorum ossa postbrachialis ossibus, quæ simplici sinu illorum ossium rotunda simpliciæque excipiunt capita. Postremo huc fortassis ductu fuisse, quod nullum tendinem, qui primo pollicis ossi mouendo famulatur, ipsi inferi putauerint: quemadmodum etiam nulli postbrachialis ossi tendo inferitur, qui illius priuato motui præsit. Complures enim musculi latuerunt alios dissectionum professores, qui primo pollicis ossi peculiariter implantantur. Galenus uero (quem etiam ut minimum tres quatuorue eius internodij musculos præterisse, in secundo libro audiremus) primum pollicis internodij digitis, quibus singulis tria tribuit ossa, connumerat, quod id supra infraque per *δυσκλεινόν*, hoc est laxam, & quæ manifestum motum edit articuli speciem articuletur: supra quidem brachiali, infra uero secundo pollicis ossi: & interim quatuor postbrachialis ossa, infra tantum quæ digitis committuntur, ea articuli specie coniunguntur. Supra enim, uel Galeni suffragio, postbrachialis per *συνωλεσθωσιν* coarticulantur: hoc est differetia articuli, qui perquam obscurum, & quem sentire uix queas, motum ostendit. Ita enim arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus decimo nono usum. Quandoquidem haudquaquam existimandum est, Galenum adeo perfectioris postbrachialis ossa uel in simia, uel cane intuitum esse, ut aut futura, aut clauu ritu, aut harmonia, hæc ossa brachiali coartari uoluerit, quamuis illa ipsius esset sententia, si illum sui dogmatis non oblitum hic dixerimus, quod initio libri de Ossibus synarthroseos species enumerans diffusè exequitur. Vt ut uero sit, quod rectius nos Galeni sententiæ accommodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorum ossa, semper enumerabimus. Sunt itaque postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte teretia. Longissimum in dici præponitur, atque ita sensum sunt breuiora, ut omnium facile breuissimum tenuissimumque paruo præponatur digito. Omnia supra infraque appendice donantur, & superior quidem (cuius conexus etiam in pueris aliquando later) brachialis ossibus, uti antea diximus, coartatur, ipsaque ossa hic externa sede nonnihil latiora quam interna sunt, ut postbrachiale unà cum brachiali superficiem exterius gibbam, intus uero cauam aptius hic efformaret. Quin etiam appendices hæc lateribus se inuicem cõtinent, & cartilaginei ligamenti internetu inuicem alligantur. Inferiores uero appendices grandes quoque sunt, & in rotundum ac ab externa manus sede in internum oblongum caput desinunt: quod cartilagine obductum, primi digitorum ossis sinum subintrat. Hæc appendices lateribus se etiam contingunt, sed non adeo pertinaciter atque superiores, quæ brachiali coartatur, nihilominus tamen quæ inuicem respiciunt, sinuatae sunt, ligamentaque cartilaginea educunt, quorum opera ualide connectuntur. In medio autem ductu, & secundum postbrachialis longitudinem, quoniam ossa suis appendicibus multo tenuiora sunt, inuicem dirimuntur, & digno notatu interuallo inuicem dehiscunt. atque id magni cuiusdam usus gratia. in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor postbrachialis ossa constituunt, duo reponuntur musculi ex octo illis, qui primū quatuor digitorum osses flectunt. Quemadmodum itaque singulos digitos, duo illorum musculorum accedunt: ita etiam cuique postbrachialis ossi duo attenduntur, atque in tribus interuallis sex collocantur. ad internum uero latus postbrachialis ossis indicem sustinentis, septimus protenditur. externo autem lateri ossis paruo digito præpositi, octauus exporrigitur. Verum quum hi musculi suo ductu, horum ossium longitudinem uix superent, interuallaque hæc non tantum distent, ut sufficiens musculorum moles in ipsis collocari queat, postbrachialis ossa merito intus, ubi uolam constituunt, caua uidentur, ut

Quatuor postbrachialis ossa cuiusmodi sint.

In longitudine.

In appendicibus.

In mutuo nexu.

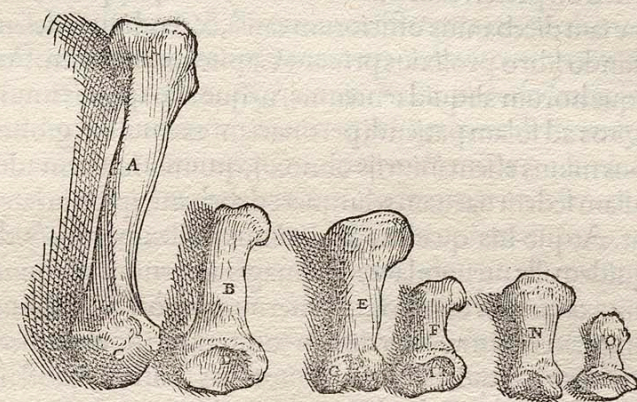
Postbrachialis ossium interualla.

Qui postbrachialis ossi musculi cedant.

ut & hic quoque musculorum portio tutam aptamque sedem nancisceretur. In externam autem ossium sedem musculi nihil prominent, neque inibi ossium gibbum uel minimum excedunt, parem cum ossibus superficiem constituentes. Quinetiam ut ulnam radiumque attensis ipsis musculis cedere ostendimus, ita etiam postbrachialis ossa secundum longitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchre extuberantia cernimus, pro musculorum uidelicet, qui ipsis exporriguntur, ratione: uti etiam non minus superiori sede eleganter exasperantur, ut opportuna trium brachiale flectentium musculorum insertionem excipiant. Neque id solum postbrachialis ossa cum radio ulnaque exigunt comune, uerum etiam intus oblongum sinum medullæ reponendæ aptum sibi uendicant. Porro postbrachiale iustissimè quatuor ossibus efformatum esse, quatuor qui ipsis stabiliuntur digiti liquidò commonstrat. quibus quintus ueluti opponi debuit, si modò manus commodum futura erat apprehendendi organum. At satius iam quoque fuerit, digitis peculiare Caput consecrare.

DE MANVS DIGITIS. CAP. XXVII.

DIGITORVM ossium seriem duæ priores figuræ ad initium uigessimi quinti Capitis repositæ commonstrant: quemadmodum tres integrum ossium contextum exprimentes tabule, ad huius libri calcem locandæ. Tabula autem hic inserta, ac in tres ueluti figuræ (ut singule duo proponant ossa) digesta, digitorum articulos oculis subiicit. Harum enim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniuit, estque postbrachialis os indicem sustinens, alterum B indicatur, estque primum indicis os ab externa sede, quemadmodum illud postbrachialis os, delineatū. Præsentii itaque figura primi digitorum articuli effigies proponitur. C enim caput rotundum notat postbrachialis ossis. D uero sinum primi indicis ossis caput C insignitum excipiens.

PRIMA FL. SECUNDA. TERTIA.
G. V. R. A.

Secunda figura primum indicis quoque os indicat. E notatum: & secundum pariter F insignitum: ut horum ossium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem oculis subiiceret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis ossis. I uero & K sinus secundi ossis, quos duo capita primi ossis subintrant. L autem sinum significat, in medio caput primi ossis consistentem, ac in quem tuberculum secundi ossis inter duos sinus I & K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.

Tertia figura secundum indicis os N, & tertium O, proponit, tertij cuiusque digiti articuli speciem ostensura, quam quia penitus secundo quatuor digitorum articulo respondet, alijs characterebus non obliterauimus. Verum istas articulorum imagines etiam ex duabus primis uigessimi quinti Capitis figuris petere integrum est.

412 fig. ca.
25. pollicis
ossa A, B,
C. indicis
uero D, E,
F indicant
tur, qualis
ratio etiam
reliquorum
est.

MANVS digitos ternis constare ossibus, (quæ & internodia, & articuli, & acies, seu etiam φάλαγγες & σφυρακίδες & λόφιδες uocantur) superiori Capite comprehensum est. Atque hæc ossa dura sunt ac densa, non tamen (ut aliquando contra Galeni placitum monuimus) medullæ penitus expertia. Præter id enim quod supra infraque appendicum modo nonnihil fungosa existunt, etiam singulis sinus cõtigit grandior, medullæ afferuandæ gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Quod uero digitorum ossibus ad actionis robur in apprehendendo, & eisdem pluribus propter uarios qui manibus sunt motus, ac eorum quæ illis apprehenduntur differentiam indigemus, neminem latere arbitror. Deinde quod neque plura ossa, neque pauciora tribus fieri, digitis omnino ex usu fuerit, uel hinc promptissimè colligitur, quoniam si illum excederet numerum, præterquam

Singulos digitos tribus ossibus merito formari.

L quod

quod nulli auxiliarentur functioni (abundē enim omnes trium ossium ope obimus) perfectam ualidamque digitorum extensionem uitarent, hanc minus firmam, quam nunc sit, efficientia. Ex pluribus nanque constructa partibus leuiori negotio fatigantur, lassantur, & à suo robore exoluuntur, quam quae paucioribus efformantur: tunc praecipue, quum omnes particulae si mul coniunctae committantur (ut brachialis ossa) in uniuersis ipsarum munijs, referuari nequeunt. Verum si paucioribus ossibus digiti constituerentur, in tot tam uarias pugnantibusque figuras digitos agere nequiremus, ut igitur uariē mouerentur, patiendique promptitudinem declinarent, trium ossium numerus sufficit. Quandoquidem autem praecatum os postposito, aut uehens uecto, maius esse operae precium est, merito Natura quoque, primum cuiusque digiti os grandius secundo, & secundum rursus os tertio minus fabrefecit, non solum inferiora ossa longitudine, sed & crassitie, & latitudine minuens, hacque ratione potissimum digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans: & digitorum formam, quam in mulieribus pulcherrimam ducimus, extruens. Quamquam rursus mirabili industria non eandem figuram digitorum ossibus, & digitis adhuc unguibus cuteque obiectis largiatur. Totos enim digitos paulo minus toto teretes efformauit, quod eiusmodi figuram reliquis omnibus iniurijs minimum obnoxiam sciret: ut quae nulla extuberet eminentia, à foris occurrentibus frangenda collidendaue. Quod enim digiti extrinsecus quidem accurate gibbi sint, intus uero ac in lateribus magis compressi, alicuius etiam usus occasione factum putato. Interna nanque ipsarum regione digiti molliunt, subigunt, terunt ac apprehendunt: quae omnia deterius fierent, digitis inibi gibbis existensibus, ut interim praeteream duriusculam neruisque oppletam adipem, internae digitorum sedi, eorum quae iam dicebamur officiorum causa, & tendinum defendendorum occasione, subtenfam, atque in secundo libro prolixius priuato Capite enarrandam. Porro quum externa digitorum regione neque horum aliquid tentemus, neque alio quouis munere fungamur, rationi consonum fuit, digitos ad solam patiendi pertinetiam examussim gibbos construi. Quum autem digiti in lateribus minus essent iniurijs obnoxii, quumque inuicem adducti, constringi, ac in ipsorum medio nullam sedem uacuum relinquere debebant, ipsos in lateribus gibbos fieri haudquaquam ex usu erat. Atque his quae modo diximus pollex paruusque digitus cum indice satis suffragantur, siquidem ille utrumque latus, sed magis internum gibbum adipiscitur, paruus autem externum duntaxat, index uero contra internum: quod his sedibus ab aliquo non tutantur, adeo, ut non minimam Naturae solertiam in totius digiti figura uideamus: à qua quantum ossa discrepent, iam enitar exequi. Nullum digitorum os se offert, quod non supra infraque crassius & spissius sit, quam secundum ipsius longitudinem: id quod etiam omnibus fere longis ossibus commune cernitur, quae ad articulationem perpetuo crassescunt, augenturque. Si enim undique pari constarent crassitie, animanti pondere moleque admodum incommodarent, ipsique articuli, nisi amplioribus basibus concinne adaptarentur, penitus infirmi essent. In hoc igitur primum forma ossium à totius digiti figura differt. Si enim digitus in lateribus ossium imitaretur imaginem, quemadmodum in macilentis ac parum obesis uidere est, inter digitorum latera uacua consisteret sedes, quae liquorem digitis completi non mediocri incommodo prohiberet. Impletur uero haec ossium sedes duriuscula illa adipe, cuius paulo prius obiter meminimus. Deinde unumquodque digiti os externa sede teres & gibbum est, nullibi insigniter, neque etiam in articulo regione, extra rectam lineam protuberans, uti etiam in lateribus ossa non admodum circa articulos prominent. Si modo primum pollicis os hinc exceperis, quod externa sede amplum magis planumque & depressum, non autem aliorum modo gibbum uisitur. Ad haec, tertia digitorum ossa sede externa quidem gibba sunt, sed ab ipsa articulatione qua secundis articulantur ossibus deorsum ducta, non ita atque reliqua ossa extrorsum protuberant, sed ungui quodammodo cedunt, tanto enim minus prominent, quantam sedem unguis occupant, quo minus scilicet integer digitus in tertio osse procerius, quam in reliquis, extrorsum exurgat. Interna cuiusque ossis sedes nihil minus quam gibba est, sed depressa prorsus, & sinuata potius, multo aliter quam externa digitorum sedes: dum modo & hinc quoque primum pollicis os secluseris, quod brachialis ossibus interna ipsius sede respondet. Nam et si supra infraque ad articulo rum sedes in internam manus regionem magis protuberet, & in medio ductu inibi sinuatum, exterius autem curuatum conspiciatur, non tamen reliquorum digitorum ossium modo, amplum depressumque & planum est, at potius gibbum, magisque intus quam foris acutum. Quod sane Natura haudquaquam fortuito casuque machinatur. Secundi enim & tertij pollicis ossis interna sedi, quemadmodum & tribus quatuor digitorum ossibus teretes tendines exporrigi debuerunt, qui profecto nisi ossium interna sedes ampla depressaque & ueluti sinuata esset, in ossibus nequirent subsistere: non magis quam teretia corpora inuicem nunquam inniti cernimus.

Iusta ossium magnitudo.

Decens ossium & integrorum digitorum forma.

Hic enim modus figurarum uniuscuiusque digitorum est, qui exprimitur.

Hic enim modus figurarum uniuscuiusque digitorum est, qui exprimitur.

Neque etiam teretes illi tendines, ipsis duntaxat applicari debuerent, imò operae precium fuit, & ex hac ossium sede ligamentum nasci, secundum longitudinem ossium tendines illis ossibus committens, ipsosque ne ab osse exurgant declinentue complectens. Cuiusmodi uero tendines ossibus exporrigantur, quaque ligamenta ipsis obducantur, in secundo libro assatim recensebimus. In praesenti autem, tantum illorum meminisse sat sit, quantum ad ossium constructionis rationem enarrandam expedit. Per secundi itaque pollicis ossis longitudinem interna sede eius generis ligamentum nasci, eo libro audies, tendinem musculi deducens, qui tertio pollicis ossi ualidissime inseritur, ac eius articuli flexus autor est. Verum quia eiusmodi ligamentum Natura nullum in primo pollicis osse condidit, neque periculum est, tendinem hac ad tertium pollicis os prorepentem aliquò aberraturum (ut qui undique musculis primo pollicis ossi proprijs continetur) haudquaquam necessum fuit, primum pollicis os aliorum ossium modo planum depressumque, interna sede extrui, praecipue quum & id musculis ipsi attensis insertisque indoneum extisset. Primis uero quatuor digitorum ossibus duo inuicem incumbentes porriguntur tendines, quorum unus secundo inseritur ossi: alter uero, qui succumbit, tertio implantatur: adeo ut tribus horum digitorum ossibus eiusmodi uehantur tendines, eiusque generis ligamentis qui tendines anulorum ritu transmittunt, digitorum ossa donentur: praecipue autem prima & secunda quatuor digitorum ossa, & pollicis secundum. Tertius enim non secundum totam longitudinem tendines exporriguntur, unde etiam neque ita ut inferiora uidentur depressa & plana. Aequum igitur fuit, haec ossa non secus formari, quam si una pars teretis corporis diuisi essent, tendines uero ipsis exporrecti altera eius corporis pars, ut scilicet ossa simul cum tendinibus teretem digiti imaginem constituerent. Externae enim digitorum sedi eiusmodi nulli deducuntur tendines, ar membranae modo toti ossium longitudini tendines ibidem duntaxat adnascuntur. Latera etiam ossium nequaquam digitorum ritu compressa lataque sunt, neque ulla pollicis paruusque digiti ac indicis ossium, hac ex parte cum reliquorum digitorum ossibus, est differentia. Respondent enim ossium latera, teretis corporis dimidia partis lateri, quamuis interim ab hac figura primum pollicis os tantum discrepet, quanto minus reliquis digitorum ossibus interna sede compressum amplumque cernitur. Atque huiusmodi digitorum ossium est forma, longè profecto alia quam Galenus ipsis tribuit, eam ad digitorum imaginem describens. Verum iam tempestuum erit, Naturae providentia in digitorum articulis contemplari: neque obiter Galeni orationi acquiescere, qua superioris ossis caput in subsequenti sinu subire, ac exteriora sinuum supercilia insignius quam interiora exporrigi seu extuberare simpliciter pronunciat, eandemque articulationis speciem omnibus digitorum articulis ascribit. Ut modo nihil dicam de tendinibus musculorum, qui digitos in latera ducunt, & à Galeno non minus secundis ac tertijs digitorum articulis, quam primis, communes censentur, quum interim nunc facile sinus ostensuri, neque tertium pollicis articulum, neque aliorum digitorum secundum aut tertium articulos, primario motu in latus agi. Primum itaque pollicis os, quintum brachialis ossi: rara peculiarique committitur articulationis specie, quae & flecti, & extendi, ac dein moueri in latera potest: in eumque modum parata est, ut priuatim magis motui qui in latera perficitur, quam flexioni extensionisque subseruiat. Quintum enim brachialis os amplum exigit sinum, qui transuersim ampliori tubere prominens, interiori exteriorique sede insignius, quam in lateribus, caelatur. Primum autem pollicis os superius transuersim, seu secundum internum ac externum latus inculpitur, & interius exteriusque protuberans quinti brachialis ossis sinui eleganter congruit, & quasi mutuo ingressu ipsi articulatur. non tamen adeo insigni, ut id uno tantum agatur motu, reliquorum articulo rum mutuo ingressu, nexorum ritu. Verum quum interna primi pollicis ossis sedes magis quam externa promineat, & quinti brachialis ossis sinus altius inibi inculptum, profundius subeat, id primum pollicis os magis flecti quam extendi potest. Secundum pollicis os primo ea articuli specie articulatur, quam Graeci uocant. Inferior enim primi pollicis ossis pars in rotundum quasi capitulum desinit, rotundum secundi ossis sinum subiens. Sed quia caput id transuersim, hoc est ab interno pollicis latere ad externum magis protuberat, ac ueluti transuersim oblongum est, in lateribusque uix magis quam in centro deprimitur, ac demum secundi ossis sinus huic capiti ad amulsim aptatur, secundum pollicis os flectitur potius & extenditur, quam in latera inclinatur. quum interim aequè ac in anteriori sede compressum. Dein articuli etiam ratione (quum capitulum in interna sede ualde deprimitur) secundum os maxime ac in acutissimum angulum flecti deberet, uerum quo minus id fiat, duo hic obstant ossicula sesami seminis imagini à Graecis assimilata. Quod uero secundum pollicis os uix extra rectam lineam extendi queat, caput primi ossis in causa est.

Primo de V. su parte. Ossium digitorum articulationis ratio.

Primo de Ad. min. diff. et.

Primi pollicis ossis ad brachiale nexus.

Secundi pollicis ossis cum primo articuli species, ipsiusque motus.

L 2 fa est,

sa est, inibi adeo leuiter depressum, hicq; (ut & in lateribus) aequaliter propemodum atque in ipsius centro protuberans. Quam uero affabre, quibusq; rationibus Natura haec molitur, nihil sane promptius nos edocet, quam pollicis officia, quae post cognitam ossium constructionem longe plura primo intuitu spectantium animis suggerunt, quam prolixè aliquis multas in hoc chartas obliterans, persequi possit. Secundum pollicis os tertio ossi, secus quam primum ipsius os brachiali, & aliter quam secundum primo, committitur. Inferior namque secundi ossis pars, in duo capitula bipartitur, quadamtenus orbiculata, & in medio sinu oblongo dirempta, qui non minus quam ipsa capitula cartilagine incrustatur. Superior uero tertij ossis sedes duos obtinet sinus, tubere quodam oblongo disinctos. Sinus hi, duo secundi ossis excipiunt capitula, ipsum autem tertij ossis tuber sinum subingreditur in secundi ossis capitulorum medio cauatam, atque hac ratione secundum os in tertium subit, uicissimq; tertium os excipit, ac mutuo ingressu ambo ossa tam scite coarctantur, ut duntaxat tertium os extendi flectiq; queat, nequaquam uero, uel minimum etiam, in latus ducatur. Quod autem tertium os in angulum flectitur, & interim non ultra rectam lineam extenditur, sed potius a flexione duntaxat erigitur, capitula sinusq; articuli in causa sunt. Capitula enim, quibus sinus ad amissum respondent, in interiora magis quam exteriora feruntur, deprimunturq; ac in externam sedem adeo obscure porriguntur atque consistunt, ut inibi uix capitis speciem ostendant, itaq; tertium os in posteriora inclinari prohibeant, quemadmodum etiam ipsi articulo conducere tunc discimus, quum ipsius in flexu usum perpendimus: & una colligimus, quibus modis articulus ipse infirmaretur, si aequè extendi, duciq; in latera posset, atque iam magna Naturae providentia flectitur.

*Primi, secundi
et tertij arti-
culorum qua-
tuor digitorum
forma.*

Huiusmodi sane articulationis speciem reliquorum digitorum secundi tertijq; coarctantur articuli. Primus autem ipsorum magna ex parte, uti antea quoque monuimus, secundo pollicis articulo conuenit. Verum longe magis illo in latus ducitur, non tamen adeo insigniter atque flectitur. Postbrachialis enim ossium capita, in interiora multum porriguntur, deprimunturq; in lateribus autem non admodum latefunt, sed modicè tamen etiam inibi deprimuntur: adeo ut promptior sit flexio, quam aut extensio, aut in latus ductio. Quamquam rursum index & paruus in primo articulo priuatim id sibi uendicent, ut magis medio & anulari in latus ducantur, id quod potissimum ex capitis postbrachialis ossis, in lateribus compressione euenit. Quod autem quatuor digitorum primi articuli, uix in aequè acutum angulum ac secundi & tertij articuli flectantur, non ipsa postbrachialis ossium capita in causa sunt, ac si minus interna sede deprimerentur: sed exigua quaedam ossicula, quae solum seminis imaginem comparantur, hoc praestant, quia & articulum firmant, ac ne plus aequo laxè flectatur, prohibent. Dein primi digitorum articuli reflectuntur extenduntur ue magis, quam ceteri, quod brachialis capita etiam externa sede compressiora cernantur, quam digitorum ossium capita: quae in nonnullis hominibus eo magis articulos extendi sinunt, quo externa sede impensius comprimuntur. Videmus enim quosdam non prima tantum digitorum internodia insigniter extrorsum inflectere, uerum & reliqua omnia, ac potissimum tertia. Cuius rei specimen pulchrè reddit, summæ spei accuratissimiq; iudicij adolescens, generis preterea nobilitate ac ingenuis moribus singulariq; bonarum literarum ac uariarum disciplinarum eruditione cum primis clarus, IOANNES CENTVRI-

*IOANNES
CENTVRI-
ONIS
mobiles ac ele-
gantes digiti.*

GENVENSIS, qui digitos (quos habet egregie teretes, longos, & ad omne artificium quam maxime idoneos, ac perelegantes) in posteriora adeo mirifice intorquet, ut illis aquam, perinde atque nos uola, continere queat: Quanquam is non digitorum modo articulis, uerum & alijs totius corporis, ac potissimum costarum ad thoracis uertebras, miram laxitatem non medio cri robore iunctam, ostendat. Atque huiusmodi fere digitorum est articulatio: quae etiam haud difficulter attestatur, digitorum ossa iuxta articulos merito crassiora euasisse, quam in reliqua ossium longitudine. Quod autem tertium os inferiori sua sede, qua nulli alteri coarctatur ossi, etiam protuberet, asperumq; capitulum duobus quasi unculis donatum obtineat, ideo imprimis accedit, ut toti internae huius ossis sedi tendendo qui ipsum flectit adnascatur, ac demum suo fine in ossis apicem ualidissime inferatur. est enim is tendo omnium digitorum reliqua ossa mouentium facile maximus, robustissimamq; inflectionem tentans. Porro quinq; digitos oportuisse fingi, inuentu nequaquam arduum est, si expendamus, ad quae officia digiti nobis ex usu sint. Si enim pauciores essent, permultae actiones imperfectius obirentur, pluribus uero in nullum usum indigemus. Quod autem si pauciores formarentur, pleraq; actiones interciderent, promptè assequemur, si singulos priuatim sermone pertractemus. Pollice namque (quem reliquis quatuor opponi expedit, quicquid ob id Graecis *αὐτὸς*, quasi promanū dicas, nuncupatur) deperdito, omnes ceteri potestate interciderent, quum absque huius ope illos nihil agere, uel iudices ipsi doceat, qui furibus pollicem quo potissimum crumenae aut loculi praescinduntur,

*Tertij ossis
digitorum pro-
cessu.*

*Quinq; digi-
tos iure fa-
ctos.*

*Digitorum
dignitas.*

*Hec res
ad os f-
gurae cas-
apices.
nō s. m. f. a.
tab. tend-
nes m. f. a.
li x. c. r.
drin. tab.
c. b.*

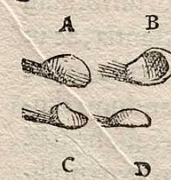
non minus quam aurem amputare solent. Ac eadem fere ratione etiam Athenienses Agnecis qui classe ualebant, pollicem praecindi decreuerunt. Reliquorum uero digitorum, index ac medius, quemadmodum post pollicem situ, ita etiam usu secundi sunt. Parua enim corpora his apprehendimus, omniumq; artium opera ipsis praecipue confici cernimus: & si quid uolentius operamur, illos potissimum in opus asciscimus. Anularis & paruus, minorem quidem alijs operam praebent, at is nihilominus in his cernitur, in quibus amplectendum corpus circulo comprehendimus. Si enim id humidum & exiguum fuerit, digitos ad amissum constrictos ipsi circumflecti expedit. quo in opere paruus quoque est accommodus, operculi modo alijs adiectus, porro si aliquod durum corpus tanta mole constet, ut digiti inuicem impense dirempti disiungantur, id complecti debeant, praeterquam quod id pluribus digitis aptè comprehendendi, pluribusq; suis partibus digitos accedere committiq; cernimus, promptè etiam expendimus, quantum homini ex usu fuerit digitos ad latera inuicè adduci abducq; plurimum potuisse. Pollex enim intus eiusmodi corpus amplectitur, reliquis interim digitis externae sedi circumductis, totoq; corpore in eum modum orbiculatim comprehenso. Quod si sit, quis ignorat plures quinque digitos prorsus fore superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit: Quamobrem uero digiti inaequales extruantur, mediusq; longitudine ceteros uincat, hinc colligitur, quod digitorum extrema ad aequalitatem pertingere satius sit, quoties molem aliquam grandiorum in ambitu comprehendimus: quumq; in ipsis liquorem, aut exiguum aliquod corpus continere studemus. Grandioribus enim corporibus ualide apprehendendis, retinendisq; uel fortiter emit tendis abijciendisq; aequalis undiq; apprehensio plurimum confert. Cōspiciuntur enim in unam circuli circumferentia quinque digiti cōcurrere, si quando illis corpus exquisitè sphaericū amplectimur. Praeterea ad manus accuratè ocludendas, quādo uel exiguum corpus uel humidum ad amissum cōtinere animus est, digitorum inaequalitas usum praestat manifestū: atq; huic functioni non medio ceteri pollicis situs conducit. Pollicem namque qui ceteris digitis in officio opponitur, ipsis quoq; situ opponi necessum fuit. At si ex opposito prorsus locaretur, median brachialis regionem sibi uendicent, a pluribus sane functionibus manum impediret: ac imprimis eas intereiperet, quas seorsum alterius manus uola, aut simul utrisque uolis obimus. ac proinde ex transuerso ipsum oportuit reponi, & plurimum ab alijs disungi adiungiq;. Quum uero transuersa manus regio ad indicem aequè, atque ad paruum digitum, consistit, propter indicem locari pollicem potius fuit, ac (uti superius commemoratum est) inferiori brachialis ossium ordinis laxè articulari. Oportebat enim manus indicibus ad inuicem conuerti, auerti autem paruus digitus, quinetiam in extremis digitorum flexionibus paruus digitus nullā sedem finit uacuam, index uero non paruam, quae pollicis beneficio ocludi obturariq; modo operculi potest.

*Digitus cur-
inaequales.*

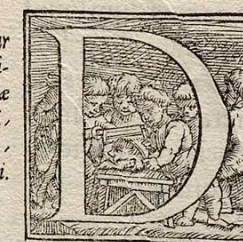
*Pollicem pul-
chre esse situm*

DE OSSICVLIS, QVAE SESAMI semini comparantur. Caput XXVIII.

HVIC Capiti praecipue famulatur prima figura uigesimo quinto Capiti praeposita, & internam summæ manus sedem una cum ossiculis hoc Capite describendis cōmonstrans: ad characteres nimirum N, T, V, X & Y, quorum etiam N & T, in secunda eius Capitis figura cernuntur. Item hic impense facit secunda figura trigesimo tertio Capiti praelocanda, ad characteres μ (quod etiam inibi in prima uisitur figura) φ, ω & *. Quin etiam figura intergram ossium compagem referentes, haec ossicula k notata proponunt.

Ceterum priuatim hac tabella duo delineantur ossicula, primo pollicis in pede internodio subiecta, ac in nuper dicta figura ω & φ insignita, ac A qui dem hic notat interioris ossis inferiorem sedem, & rerræ innitentem: B eiusdem ossis superiorē sedem, quae caput spectat pedij ossis pollicem sustentantis. C exterioris minorisq; ossis humiliorē sedem indicat: D uero superiorem.

*a. Videtur
haec illis fi-
uris, quae
in cap. ni-
tio recen-
sui.*

DISSECTIONVM professores quorundam ossiculorum meminerunt, quae quidem articulos implere, stringere, ac quod minus luxationi redderentur obnoxii, firmare docent. at interim in quibus nam reponantur articulis, quibusq; sedibus adinueniantur, neminem scripsisse scio. Quapropter etiam non inopportune faciam, si modo quibus nam in locis eius generis ossicula repererim, hic subiecero: unumquemq; interim admouens, ut etiam in pluribus articulis, quam ego iam enarraturus sum, eadem inquirat. Sensum namque & temporis successu illa in pluribus obseruau articulis, quam prima

*Quibus sedi-
bus sesamina
ossicula repo-
nantur.*

In manu. fronte mihi occurrere. Primum itaque in interna sede secundi pollicis articuli, quo primum ipsius os secundo articulatur, duo reponuntur ossicula utcumque rotunda, & solida, & non multum ab orizae seminis forma discedentia. sunt enim paulo quam semen ipsum breviora. utrum, ut orizae semen una parte depressum uisitur, sic & horum ossiculorum pars depressa, modo dicere cauata, & cartilagine ea parte incrustata est, qua primo pollicis ossi ambo committuntur. Incumbunt enim primi ossis capitis internae sedi ad ipsius capitis radicem, & ubi id primum cartilagine obduci laeuigariq; incipit, ac unum ossiculum lateris externum interioris sedis capitis, alterum uero internum lateris eiusdem sedis occupat: & utraque per illorum, quo inuicem dirimuntur interuallum tendinem ferri sinunt, tertium pollicis os flectentem. Quum uero haec ossicula illi pollicis ossi ualide colliguntur, externa parte gibba sunt, & ossium sedem referunt quae ligamenta educit, tendinumq; inflectionem excipit. Ad hunc sane modum, in primis reliquorum digitorum internodijs duo quoque ossicula reperiuntur, eodem situ posita, tantoq; pollicis ossiculis minora, quanto ad paruum digitum propius accesseris. Illius enim primo articulo, aut potius capiti postbrachialis ossis paruum sustentis minima & quodammodo cartilaginea adnectuntur ossicula. Reliqui autem digiti medio se habent modo. Praeterea in senibus & ossis (ut sic dicam) hominibus unicum ossiculum aliquando in interna sede tertij pollicis articuli positum animaduerti, quod sinui capita secundi ossis dirimenti, in interna sede praeponebatur. Huiusmodi etiam ossiculum nonnunquam in singulis digitorum secundis & tertijs internodijs mihi occurrit, sed adeo exiguum ut uix mihi seminis magnitudinem aequet, adeo ut nisi in repurgatis ossibus accuratissime caueris, id (quemadmodum etiam a primis articulis) una cum ligamenti abijciatur, neque unquam se spectandum offerat. Huius etiam generis ossiculum notatu dignae magnitudinis illic plerumque obseruatur, ubi postbrachialis os paruum digitum suffulciens, octauo brachialis ossi articulatur, atque ita manus extremae ossicula se habent. In pede autem unum similiter inuenimus, ubi pedis os paruum digitum sustinens tesseram imitanti ossi coarctatur, illi prorsus respondens, quod postremo loco in manu recensui. In primis uero pedis digitorum articulis huiusmodi ossicula difficulter, praeterquam in pollice obseruantur. in senibus tamen, quod maiuscula sint, promptius se offerunt. In secundis autem & tertijs articulis, illa nunquam inueni, praeterquam in secundo pollicis internodio, cui grande satis ossiculum subijciuntur. Quamquam quae primo pollicis internodio subijciuntur, multo insigniora ossicula sint, & horum rursus internu externo longe grandius. Hec quae capiti pedis ossis (quod pollicis primi ossis sinum subire dicemus) committuntur, leuiter sinuata sunt, & cartilagine incrustata, illius capitis gibbo pulchre conueniunt. Inferiori autem sede, qua terram spectant, orbiculata sunt, & dimidia parti emundatae piscae non absimilia. Haec profecto longe sunt solidissima, & praeterquam quod primo pollicis praeficiuntur articulo, tendinem muniunt, quo secundum pollicis os flectitur. Ipsa enim utrinque ad tendinis lateris protuberantia, quo minus a pedis in terram innixu tendo comprimatur, eleganter praecauent. Atq; alterum horum ossiculorum illud est, cuius magi & occultae philosophiae sectatores adeo prolixè meminerunt, quando in homine os quoddam esse tradunt ciceris imagini respondens, nulliq; corruptioni obnoxium, quod in terra post mortem reconditum instar seminis hominem in extremi iudicii die producturum affirmant. Est sane utrumque os, sed potissimum exterius, mundato ciceri perquam simile, si modo id ad mediam ciceris partem referas: aut si utrumque os iunxeris, integrum cicer effeceris, quantum scilicet ad imaginem spectat. Dein in grandioribus hominibus internum id ossiculum etiam tantum est, ut tesseram ex ipso promptè pareatur. In hoc tamen ab Arabum illorum commentis ossicula haec differunt, quod aliorum ossium modo frangantur, exuranturq;: quanquam sane corruptioni admodum reluctantia, ac ut prius dictum est, solida sint. Dogma autem, quo ex eiusmodi ossiculo hominem, cuius nunc immensam narramus fabricam, propagandum contendunt, Theologis disceptandum relinquentes, qui sibi solis liberam de resurrectione animarumq; immortalitate altercationem & sententiam uendicant. Atque illorum etiam causa nunc de mirabilibus occultisq; dextri pollicis interni ossiculi uiribus nihil subijciemus, quantum uis etiam suspensum furis, ac interdum simul amatoris, uel ex publicis sectionibus eius ossis melior nobis suppetat copia, quam illis tribus apud Venetos truculentissimis scortis, quae nuper huius ossiculi, cordisq; pueruli uirginis masculi, comparandi gratia, infantem trucidarunt, uiuoaq; cor exemerunt, ac (ut erant dignissima) flagitij sui grauissimas poenas dederunt. Porro ossiculum id Arabibus ac uere occultis tenebricosisq; illis philosophis, Albadaran nuncupatum esse, superstitiosis quibusdam uiris notius, quam Anatomes studiosis, est: qui & quartum brachialis os ciceri assimilare possent.

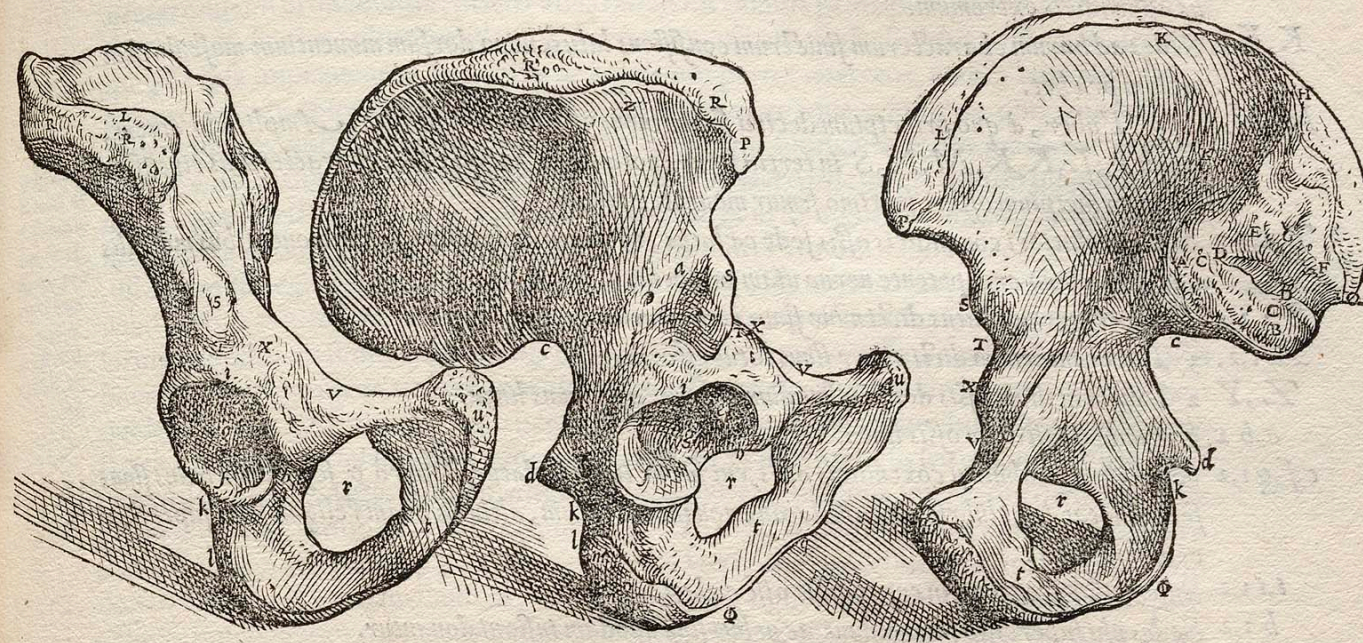
Ossiculi magis ac occultae philosophiae sectatoribus familiare.

Albadaran.

DE

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. 127
DE OSSIBVS, QVAE OSSIS SACRI
lateribus committuntur. Caput XXIX.

PRIMA VIGESIMI SECUNDA TERTIA
NONI CAP. FIGURA.

TRIVM PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDEM CHARACTERVM (qui pro Capitis contextus serie mutuo se consequuntur) Index.

HI S tribus figuris os delineatur, dextro sacri ossis lateri commissum. ac prima quidem huius ossis anteriorem sedem eo situ exprimit, quo id in sceletro ab anteriori regione inspecto se offerret. quemadmodum in prima figura trium illarum est cernere, quas huius libri calci subijciam. Secunda figura huius ossis sedem undecumq; exprimit, quae externa est, corporisq; interiora non spectat, eo nimirum situ quo id os integram ossium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia autem figura opposito situ internam huius ossis sedem appositissime ostendit. Ceterum et somnes harum figurarum notae priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsi tamen obiter integrum quod hic delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq; subdividere licebit. Vt scilicet in secunda figura a c, per b, ad S: ac rursus in tertia, ab S, per N, ad c lineam duci fingeres, ilium os a coxendicis osse quodammodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda & tertia figura inter V, per s, & h, ad Q: & in tertia inter V, per O, & s, ad Q intercluditur, coxendicis ossis loco nobis erit. Reliqua uero totius ossis sedes, pubis os appellabitur: quae scilicet in secunda figura ad sinistram lateris characterum V, s, h, & Q consistit. In tertia autem ad dextrum V, O, s, & Q.

A, B, C, D, E, F, G in 3. Sedes ilium ossis notatur, quae sacri ossis transversis neclitur processibus. ac A quidem, & B priuatim indicant sinus, quos anterior trium superiorum ossis sacri ossium transversorum processuum protuberans pars subit. Et B rursus ossis ilium partem indicat, instar cultri acutam tenuemq;. C & C oblongum tuber ilium ossis, sacri ossis processu oblongo sinui congruens. D & D longum ilium ossis sinus, qui sacri ossis tuber dorsi spinæ modo protuberans admittit. E & F & G sedes ilium ossis, non ad amissim sacri ossis sinibus tuberibusq; respondens, quoniam E & F duo ueluti tuber indicentur, sinus sacri ossis obscure ingreditia. G autem sinus notatur, qui ossis sacri tuber admitteret, transversim duos illos sacri ossis sinus

L 4 inter.

Quibus mu-
sculis appen-
dix occupa-
tur.

prione confudit: quod nos, quoad licebit cuitates, Dorsum ossis ilium suae amplitudinis exter-
nam regionem appellabimus: Spinam uero, semicircularem ipsius appendicem, quae aspera
inaequalisq; & interno¹ externoq; latere compressa uisitur. Comprimitur quidem interna
fede, ut haec inibi amplior euadat, & carnosam² transversa abdominis musculi partem, illinc
aptius educat. Externo autem latere appendix cōprimitur, ampliorq; fit, ut potissima oblique³
ascendens abdominis musculi carnea pars hinc principium sumat, & oblique⁴ descendens
abdominis musculus ipsi inferatur. His enim tribus musculis uniuersa superior appendicis se-
des occupatur, atque utilli ampliores carnosioresq; in illi lateribus quam iuxta dorsum, aut in
abdominis anteriori sede sunt, ita quoque appendicis⁵ pars, quae abdominis latera respicit, an-
teriorq; est, una cum ilium ossis fede, cui appendix committitur, crassior est, quam⁶ pars uerte-
bris & dorso proxima. Anterior uero appendicis extremum, anterior uel spinæ ilium ossis pars
ideo est crassissima, quod præter abdominis musculos ipsi commissos, duobus musculis princi-
pium porrigat, quorum⁷ alter tibiæ motorum primus, alter autē sextus censebitur. Ab interna
ilium ossis amplitudinis sede, primum⁸ musculus enascitur, qui dorsi motorum nonus erit, qui
ex⁹ laui, sed utunque ampla ilium ossis impressione (quae ad regionem transversa quintae
lumborum uerterbrae processus conspicua est) ortus sui portionem adipiscitur. Verum præter
hanc ilium ossis compressionem, alia magna ipsius est amplitudo caua, & minimum aspera,
quam¹⁰ musculus occupat femur mouentium septimus, quem carneo amplexu¹¹ principio instar
semicirculi ex interna hac illi ossis amplitudine pronasci, ac deinde sensim arctari, simulq; cum
sexto femur mouentium musculi tendine, primoq; crus petenti nervo, per¹² sinu ferri docebitur,

Quibus inter-
na ilium ossis
amplitudo.

Sinus coxen-
dicis ossis supe-
riori sedi in-
sculptus.

Sinus tubera.

Quomodo co-
xendicis ossis
robore sit pro-
spectum.
Illi ossis dor-
si lineæ, quæ ip-
sum occupan-
tes musculi.

Acetabulum
femori articu-
lando paratum.

#

sibi priuatim in coxendicis ossis exculptum. In elatiori enim coxendicis ossis sede, iuxta superio-
rem¹³ acetabuli, cui femoris¹⁴ caput inarticulari audies, regionem, sinus inciditur amplius, & mu-
sculis hac descendentes respondens, qui in mundato ossis foraminibus quibusdam in hoc op-
pletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi laue lubricumq; ac ueluti
sine gmate in unctum cernitur, ut recte ad hunc sinum septimus ille femoris musculus, una cum
sexto musculi tendine, reflecti atque conuolui queat. Vtrinque ad huius sinus latera, unum
insigne satis prominet tuberculum hunc sinum augens, ac quo minus hac descendentes muscu-
li ex sinu declinent, autor. Verum præter hunc usum, tuberculum ad externum sinus latius con-
sistens, nonum tibiæ mouentium producit musculum, cuius etiam usus gratia utunque am-
plum inaequaleq; uisitur, paruum sinulum instar scissuræ sibi uedicans, à quo fortis ille mu-
sculus enascitur. Alter uero tuber, internū sinus nuper dicti latus constituens, plurimum ad
coxendicis ossis robur confert, quod necessario crassum ualidumq; esse oportuit, tum articula-
tionis roborisq; nomine, tum etiam quod id totius corporis altissimo sinu, cui femur articu-
latur, caelandum fuerat. Atque huius etiam usus occasione, ilium os interna ipsius sede ad ela-
torem sui cum sacro ossis connexus regionem, crassum ualidumq; redditur, & ueluti ad secun-
di tuberculi internam sedem continuo tubere porrigitur, quod non solum coxendicis ossis ro-
bur adauget, uerum etiam principium offert¹⁵ musculo femur mouentium decimo, qui internam
pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumuertit. Porro ab ilium ossis dorso, seu
externa ipsius amplitudine, quae interiori ipsius ossis sede asperior est, tres potissimum ena-
scuntur musculi, suis principijs totū ilium ossis dorsum occupantes. Ac primus quidem muscu-
lus femur mouentium primus numerabitur, magna ex parte posteriorē ilium ossis dorsi sedem
suo principio opplens. Quantam uero huius sedis portionem occupet, duæ admodum obscu-
ræ in ilium ossis dorso prominentes lineæ indicat, quae semicirculi instar ductæ, ilium ossis dor-
sum ueluti in tres sedes determinant. prima harum extra primam consistens lineam, à primo
femur mouentium musculo occupatur. Secunda uero inter primam lineam & secundam con-
spicua, musculum educit, qui femur mouentium secundus censebitur. Tertia sedes, quae à secun-
da breuiorēq; lineam ad coxendicis usq; articulum pertinet, tertio femur mouentium musculo prin-
cipium porrigit. Atque in hunc sanè modum ossis sacro ossi commissi ampla, & quae ilium os
dicatur, pars sese habet: media uero pars, quae coxendicis os nuncupatur, etiam magna ex par-
te explicata est. Diximus enim ea parte os crassius ualidiusq; fieri, ut uniuersum corpus uni in-
nitens cruri fortius sustineret, aptaq; sedes fieret, cui sinus articulando femori idoneus incide-
retur. Huic enim coxendicis ossis sedi¹⁶ amplius rotundusq; & omnium corporis sinuum cui
ossa articulantur profundissimus sinus insculptus, nō omni ex parte laeuis, lubricaq; cartilagi-
ne in crustatus. In anteriori enim ipsius sede, non modica¹⁷ portio altius quam reliqua illius cir-
cumferentia inciditur, ac aspera cæcisq; foraminibus quibusdam oppleta cernitur, ligamenti
produendi gratia, quod teres in medium, seu uerticem femoris capitis inseritur. Deinde præ-
sentis sinus¹⁸ supercilia in anteriori ipsius sede laeuis, quam in posteriori protuberant, quod sci-
licet

licet femur sedentibus magis in angulum flecti oportebat, quam stantibus aut aliud quid agen-
tibus extendi, aut in posteriora duci. Præterea in¹⁹ humiliori coxendicis acetabuli sinus uel su-
perciliorum sede, id quoq; animaduertendū est, supercilia nō cōtinuo ductu orbiculatim ferri,
sed incidi ac intermiti, ac ueluti iter parare²⁰ uenulae hac in asperam & cartilagine nō obductam
acetabuli sedem exporrectæ, articuloq; alimentum suppeditanti, à quo uiscidus humor (quem
in hoc articulo plurimum coaceruari decet) adapretur, cuius demum auxilio articulus prom-
ptè mobilis euadat. Ne tamen sinus huius in supercilio incisi ratione, articulus luxationi obno-
xius reddatur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim supercilijs adnexuit,
quod nullibi intermissum apparet, sinumq; adhuc magis quam supercilia adauget, & uenulae
illi uiam præbet, inter os & posteriorem ipsius ligamenti sedem prorepentis, ut uena simul tu-
to feratur, & sinus ille luxandi promptitudinē non adiuuet, utcunque etiam hac femur crebrius
luxari cernamus. At de ligamenti uenisq; suis agemus locis. Nunc autem perpendenda ue-
niunt caeca foraminula, passim in coxendicis ossis acetabuli superciliis externa sede in hoc
parata, ut ualidissimum educant²¹ ligamentum, orbiculatim femur coxendicis ossi colligans.

* fig. ca. 1.

lib. 2. p. 1.

e. 2. p. 1.

f. 2. p. 1.

g. 2. p. 1.

h. 2. p. 1.

i. 2. p. 1.

k. 2. p. 1.

l. 2. p. 1.

m. 2. p. 1.

n. 2. p. 1.

o. 2. p. 1.

p. 2. p. 1.

q. 2. p. 1.

r. 2. p. 1.

s. 2. p. 1.

t. 2. p. 1.

u. 2. p. 1.

v. 2. p. 1.

w. 2. p. 1.

x. 2. p. 1.

y. 2. p. 1.

z. 2. p. 1.

aa. 2. p. 1.

bb. 2. p. 1.

cc. 2. p. 1.

dd. 2. p. 1.

ee. 2. p. 1.

ff. 2. p. 1.

gg. 2. p. 1.

hh. 2. p. 1.

ii. 2. p. 1.

jj. 2. p. 1.

kk. 2. p. 1.

ll. 2. p. 1.

mm. 2. p. 1.

nn. 2. p. 1.

oo. 2. p. 1.

pp. 2. p. 1.

qq. 2. p. 1.

rr. 2. p. 1.

ss. 2. p. 1.

tt. 2. p. 1.

uu. 2. p. 1.

vv. 2. p. 1.

ww. 2. p. 1.

xx. 2. p. 1.

yy. 2. p. 1.

zz. 2. p. 1.

aaa. 2. p. 1.

bbb. 2. p. 1.

ccc. 2. p. 1.

ddd. 2. p. 1.

eee. 2. p. 1.

fff. 2. p. 1.

ggg. 2. p. 1.

hhh. 2. p. 1.

iii. 2. p. 1.

jjj. 2. p. 1.

kkk. 2. p. 1.

lll. 2. p. 1.

mmm. 2. p. 1.

nnn. 2. p. 1.

ooo. 2. p. 1.

ppp. 2. p. 1.

qqq. 2. p. 1.

rrr. 2. p. 1.

sss. 2. p. 1.

ttt. 2. p. 1.

uuu. 2. p. 1.

vvv. 2. p. 1.

www. 2. p. 1.

Quinetiam in hoc ossis²² sedes animaduertenda est, quae inter ilium ossis anteriorem partem,
quae sacro cōmittitur ossi, & posteriorem coxendicis regionem conspicitur, & ut²³ neruo uiam
præbeat exculpta, qui crus adeuntium quartus, omniumq; corporis neruorum ex pluribus
compositus maximusq; existit. Est quoq; hic obseruandus coxendicis ossis²⁴ acutus processus,
qui²⁵ ligamentum educit, in²⁶ transversum processum quinti sacri ossis pertinet, & qui²⁷ mu-
sculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouenti musculo ascribemus, aut priuatim
undecimum femur mouentium numerabimus. Neq; etiam prætereundus uenis sinus coxen-
dicis ossis posteriori internæq; regioni sub dicto nuper processu exculptus, ad quem mira Na-
tura solertia ueluti ad trochleæ rotulam decimus femur mouentium musculus reflectitur. In su-
per²⁸ non perfunctorie coxendicis ossis²⁹ appendix indagabitur, toti infimæ ipsius sedi, cui seden-
tes innituntur, adnata. Appendix hac ossis, cui coalescit, amplitudinem seruat: quod cum ro-
boris gratia, tum musculorum exortus causa insigniter crassum, & utcunque amplum uisitur.
Ab hac enim appendice, ut minimum, quatuor grandes exoriuntur musculi, quorum singula
capita³⁰ priuatim in appendice impressionem sedemq; sibi uendicant, in emundato ossis satis con-
spiciam. Ac primus quidem musculus tibiæ mouentium tertius erit, qui ab elatiore eius ap-
pendicis sede principium ducit. Secundus tibiæ mouentium quartus habebitur, atq; huius
principium minus quam primi musculi latum est, ac magis uersus anteriora, iuxta extimum
primi musculi latus pronascitur. Tercius autem musculus, mihi tibiæ motorum quintus ha-
bebitur. Quartus uero, maxima portio est eius musculi, quem Galenus quintum tibiæ mo-
uentium recenser, mihi autem femur mouentium quintus constituetur: qui maximam præsen-
tis appendicis sedem suo principio occupans, totius corporis musculorum facile maximus est.
Sic itaque media eius, quod describimus, ossis pars se habet, quam coxendicis os nuncupa-
mus. Anterior uero, quae Pubis os dicitur, tenuis utcunque cernitur, & dextrum os sinistro
cartilaginis interuentu quasi unionis modo cōmittitur. quo enim homo ætate fit prouectior,
eo semper connexus iste minus cartilagine oppletur, minus uel cartilaginis ostendit. Atque id
uiris pariter ac mulieribus commune est. Neutiquam enim ob uulgi sententiam arbitrandum
est, pubis ossa uiris esse cōtinua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut
partus tempore remitti atque inuicem disungi queant. Parturientibus namq; mulieribus (uti
neque quadrupedibus) hac ossa inuicem haud disunguntur: uerum id mulieres in hoc ossium
coalitu peculiare sibi uendicant, quod ipsis non tam longa linea, atque in uiris, committuntur.
Deinde coxendicis ossium infimæ partes, dextram dico & sinistram, in mulieribus mutuo lon-
gè magis distant, quam uiris. Præterea infimæ pubis ossium partes inuicem sub ipsorum con-
nexu diremptæ, multo etiam magis mulieribus quam uiris seiunguntur ac distant. Adeo ut in
mulierum ossibus uacua sedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxen-
dicis ossium, multo amplior quam in uiris occurrat. hæc q; differentia tam est insignis, ut uel
ipsa abundè doceat, pubis ossa in partu non recludi, etiam si tactus inter parientium, idem
non leui opera attestaretur. Quantum uero ad hanc amplam sedem magis adhuc partus tem-
pore dilatandam coccyx os iuuat, licet animalia, quæ caudā habent, id liquidò parientia osten-
dant: tamen id quoque in mulieribus obseruare integrum est, quibus id os extrorsum caudæ
modo adeo porrigitur, ut etiam huius ossis gratia ipsis sedes in circulum incisæ apud omnes
quas unquam uidi nationes adaptentur. Atque ideo etiam pleræq; mulieres genibus innixæ,
& aliquantisper antrosum inflexæ felicius pariunt: quemadmodum contra erectæ, aut re-
trosum inclinatæ, difficilius. Atque ita excludendo fetui Natura scemini prospexit. Quò au-
tem

Sinus quo
crassissimus
corporis ner-
uus fertur.
Coxendicis of-
fis acutus pro-
cessus.

Sinus ad quē
decimus femur
mouentium mu-
sculus uolui
tur.

Appendix co-
xendicis ossis.

Lib. 2. de Ad-
ministr. dissect.

Pubis ossis
hystoria.

Ossium sacro
ossi nexorum
in uiris & mu-
lieribus diffe-
rentia.

tem minori negotio leuiusq; uterum gererent, illium ossa mulieribus multo ampliora sunt, ipforumq; spina in latera longè magis quam in uiris, educitur, & etiam illa ossa extorsum infignius cauantur: & ut semel dicam, hæc commodam gestando scetui sedem efficiunt. Quod autem nuper natis puellis partus facilius gratia, apud nullas gentes pubis ossa aut compriantur, aut distungantur, neminem dissectionis studiosum latere arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgi nunc de his, nunc illis nationibus affirmer. Quamobrem uero pubis os maximo totius corporis ossium foramine (quod etiam propter magnitudinem ab ostij imagine nuncupatur) peruium sit, illi demum cognoscunt, qui ad amussim inter secundum didicere, quoniam musculi à coxendicis & pubis ossibus pronascantur, illi enim arguunt pubis os amplam & aptam educendis musculis sedem necessariò oportuisse fieri. Ne uero interim frustra animal grauariet, sed ut leue esset, eo quo diximus foramine donatur. Neque est quod hæc aliquis uasa feminaria, aut maximas crurum uenas & arterias, aut etiam nervos deducarbitretur: quemadmodum nemo non credit, qui etiam Anatomes rudis, nudam ossium compagem intuetur. Illa enim organa altam nanciscuntur uiam, quippe maxima crus petens uena, arteriaq; simul cum secundo crus aduente neruo, proprium sinum exigunt, in superiori pubis ossis sede insinuat, è regione elatioris sedis nuper dicti foraminis. Porro feminarijs uasis etiam elatius quam pubis os prominet in abdomine iter paratum esse audies. Deinde ingens illud pubis ossis foramen ualida membrana oppletur, quæ musculum internæ foraminis sedi proximum ab illo dirimit, qui externam foraminis sedem occupat. Neque profecto aliquid, foramen hoc transit, præter uenam, & arteriam, neruumq; non ad genu usque ramorum serie digestum. Præterea hæc uasa non per foraminis medium feruntur: sed in elatiori foraminis sede sinus cælatur, illis uasis deducendis paratus. Quod uero superior pubis ossium pars, qua inuicem committuntur, aspera est, ideo contigit, quod rectos abdominis musculos hinc enasci Naturæ uisum fuerit. Deinde anterior quoq; ossium sedes inibi aspera est, ut neruosum caput secundi tibiae mouentium musculi hinc rite pronasceretur. Ad hæc, in anteriori pubis sede à coxendicis ossis acetabuli interno latere, ad pubis ossium commissuram usque, tuber & quadam ueluti prominentia conspicitur, à qua octauus femur mouentium musculus principium ducit. Quemadmodum hæc anterior pubis ossis sedes protuberat, ita quoque posterior acutam ostendit lineam, à qua musculus femur mouentium decimus sui exortus portio nem assumit. His omnibus accedit pubis ossis crassities, iuxta infimam pubis ossium connexionem sedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodammodo teres crassumq; ob hoc uisitur, ut ipsius ossis robur adaugeatur: utq; hinc præter quosdam penis musculos alterum corpus eorum quæ penem constituunt, originem duceret. Atque in hunc modum ossa se habent, sacri ossis lateribus connexa, quæ in ætate prouectis duo tantum apparent, sin gula (uti relatum est) duobus donata appendicibus. In nuper natis uero pueris utrunque os tribus constat ossibus, quæ tribus lineis cartilagine oppletis distinguuntur. Hæc lineæ à coxendicis acetabuli centro simul commissæ porriguntur, una quidem ad superiorem acetabuli sedem ducta, secunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum delata, etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres esse, & penis alterum corpus producere diximus. Verum quum hæc non minus in agnis hæc disq; quam hominibus sint conspicua, cuius uel inter edendum ea obseruare est integrum.

Cur pubis os
maximo for
amine peruium,
et deinde ipsius
sinus & tube
74.

Ossa sacri of
fis laterib. co
missæ in pueru
lis tribus effor
mari ossibus.

DE FEMORE. CAPVT XXX.

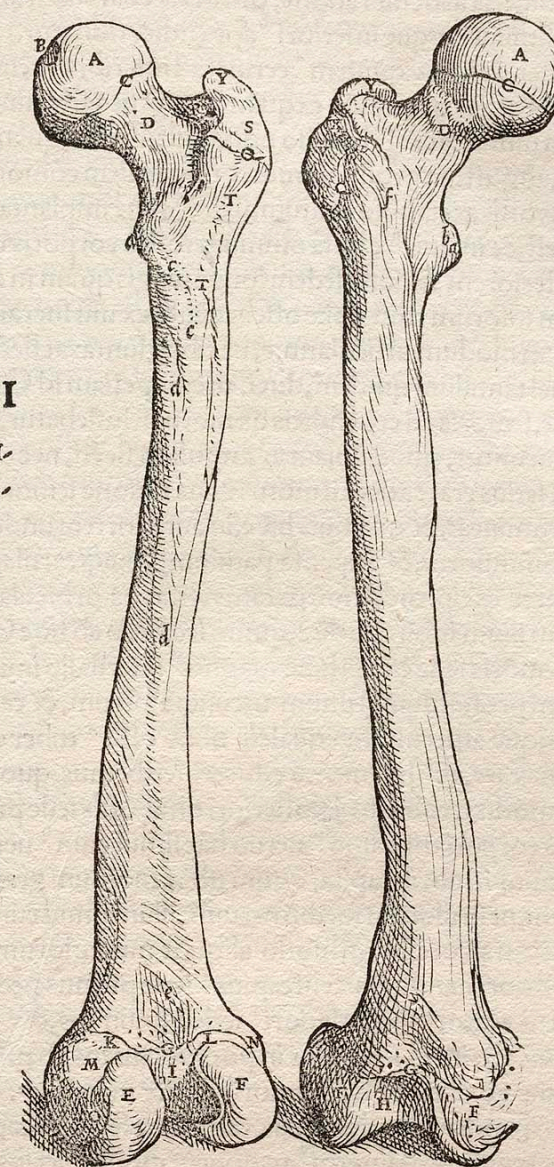
CHARACTERVM QVI DVABVS PRÆSENTIS

Capitis figuris sequenti pagina proponendis adhibentur, Index.

- A^{1,2} Caput femoris acetabulum ossis coxendicis subiens.
B¹ Sinus femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis osse excipiens.
C^{1,2} Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.
D^{1,2} Ceruix femoris.
E, F^{1,2} Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uero externum notat.
G^{1,2} Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constitutientis.
H² Sinus, qui utriusque capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.
I¹ Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.
K¹ Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.

L¹

L¹ Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes muscoli exoriuntur.
M¹ Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur. Reliquorum autem characterum indicem figuris subiiciemus.

PRIMA TRI

GESIMI CAPL
tis figura, dextri femo
ris os posteriori facie
delineatum re
ferens.

SECUNDA

FIGVRA, FEMO
ris dextri anteriorem
faciem osten
dens.

- N^{1,2} Sinus in externo inferiorum femoris capitum exculptus latere, ac quartum tibiae mouentium musculum uehens.
O¹ Hac sede internum latus interioris femoris capitis compressum est, ut hæc tendines primi, secundi, tertij & quinti tibiae mouentium musculorum porrigerentur.
P¹ Hac regione idem interioris capitis latus insigniter protuberat.
Q, R, S, V, X, Y Exterior femoris processus. uerum singuli characteres nō in utraq; figura simul obuij aliquid priuatim, ut modo subiiciā, indicant. Q quidem in prima et secunda coalitum huius processus appendicis ad reliquum os, R in prima sinu internæ præsentis processus sedi cælatus.
T, T. Sin prima figura exterioris processus prima indicatur impressio. Cæterū T, T in prima, insignitur aspera linea deorsum à prima impressione ducta: V in secunda, exterioris processus secunda impressio: X uero, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.
a, b, 1, 2 Interior femoris processus. V erum b priuatim in secunda, hic appendicis coalitum indicat.
c, c¹ Linea aspera, à radice interioris processus deorsum oblique gratia octauus femur mouentium musculi procedens.
d, d¹ Linea secundum femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertio nem admittens.
e² Hac sede femur amplum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.
f, f² Aspera sedes, à qua octauus tibiae mouentium musculus sui exortus initium ducit.

M FEMO.

Femoris su-
perius caput.Duo inferiora
femoris ca-
pita, et eorum
dem sinus.Lib. 3 de Vsu
part. 17 de
Administ. di-
secti.

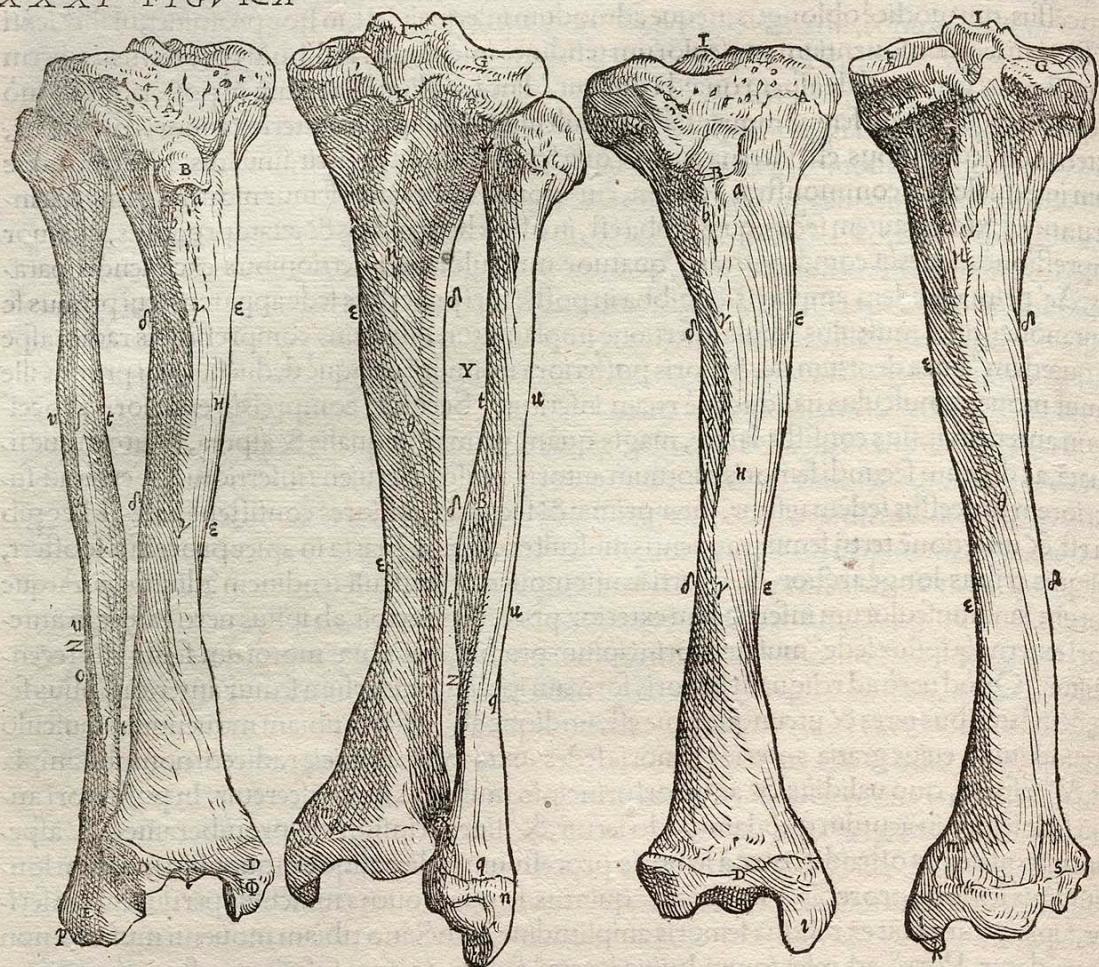
EMORIS os magnitudine cunctis humanæ fabricæ ossibus præstat, in
autibus autem & omnibus ferè quadrupedibus tibiæ ossi & fibulæ (quum
hæc adest) longitudine cedit. Hoc supra quidem coxendicis ossi, infra au-
tem diuersa articuli ratione, ossi tibiæ coarctatur. Superiori enim parte,
qua similiter atque inferiori appendice donatur, robustissimum caput
obtinet, prolixæ quidem ceruici ad interiora inclinatæ adnatum, coxen-
dicisq; ossis acetabulo exquisitè congruens. Vniuersum hoc caput læue
& cartilagine incrustatum uisitur: at in sui medio nonnihil inferius, quàm ipsius uerticis (ut sic
dicam) centrum consistit, angustum profundumq; & inæqualem cōmonstrat sinum, cui teres
ligamentum à coxendicis ossis acetabulo enatum, ualidisimè implantatur. Inferiori autē sede
femur insigniter crassum est, & in duo capita omnium totius corporis ossium capitum maxi-
ma dirimitur, quæ in posteriorem femoris sedem longè magis quàm in anteriorem porrigin-
tur, quemadmodum etiam ipsorum cum tibiæ ossis articulo ex usu fuerat. Hæc nanque ossi ti-
biæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibia duntaxat flecti extendiq; possit, ne-
quaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcunq; etiam id Galeno uisum fuerit, qui
in tibiæ motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Cæterum femoris ca-
pita retrorsum ideo producantur, quod tibiæ in angulum flecti, nec extra rectam lineam ex-
tendi, aut antrosum erigi satius erat: adeo ut motus illius ratione femoris capita in anteriori fe-
moris sede nequaquam promineant. & quamuis hæc, in anteriori eorundem sede, sinum osten-
dant utrique capitibus communem, & impense patulum, læuiq; cartilagine incrustatum, ista
men aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratus est. at os orbiculare & breui scuto non
ablimile apto tubere sinum illum subire audies, quum secundo ab hoc Capite eius ossis sermo
institueretur. In posteriori femoris sede capita hæc magno interuallo inuicem dirimuntur, atq;
in ipsorum medio amplum profundumq; sinum utcunq; asperum, & cartilagine nequaquam
obductum exigunt. Is nanque asperum inæqualeq; tibiæ ossis tuber excipit, quod in tibiæ
ossis sinuum medio protuberare, ac ligamentū educere scribemus, quod ualidisimè illi sinui
inseritur, unā cum alio admodum robusto à posteriori tibiæ ossis sede pronato. Iuuat etiam si-
nus iste, deducendo totius corporis maximo neruo hac simul cum uena & arteria in tibiā
contententi. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ motuum gratia adeo in posteriora
ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tutissimè deor-
sum reperere sinant. atque etiam processuum modo aliquot musculorum pedem mouentium
principia porrigan. Ab elatiori nanque interni capitis sede primus pedem mouentium mus-
culus enascitur. Ab externi autem capitis elatiori sede, secundus, & tertius quoque, pedis
motibus præfecti exoriuntur. Dein si musculus in poplite latens ab osse aliquam sui exortus
portionem sumit, hanc sanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. quanquam præcipua
ipsius origo ex ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiæ potissimum
colligans. Deinde in elatiorem capitis interni regionem modicè uersus eius capitis internum
latus tendo inseritur, quinti femur mouentis musculi, cuius etiam insertionis occasione hoc
femoris caput inibi compressam ostendit sedem, tendini excipiendo aptam. Canes in hac ossicu-
lum paruum, & illis quæ selamo comparamus simile ostendunt. Atque ita anterior & inferior
posteriorq; horum capitum sedes se habent. latera uerò eorundem multis cecis foraminulis op-
plentur, ut ualidisima genu articulum continentia ligamenta hinc apte pronascantur. Porro
externum exterioris capitis latus, priuatim sinum exigit oblique ipsi iuxta posteriorem eius la-
teris regionem insculptum, ac quarti tibiā mouentium musculi tendini paratum. quo mi-
nus enim tendo ille hac oblique reflexus, à suo ductu aberreret, Natura ipsi hunc sinum præpa-
rauit. At internum latus interioris capitis, etiam si ad id plures reflectatur tendines, tamen nul-
lum eiusmodi sinum adipiscitur. Verum emundato iam osse iuxta posteriorem lateris sedem
compressio apparet, qua tuto tendines deferri queant, à sua sede tuberis beneficio non recl-
nantes, quod in medio dicti nunc lateris latè protuberat, atque secundum ipsius posteriorem
sedem tendines opportunè deferri sinit. Tendines autē hæc deducti, trium primorū & quinti
tibiā mouentium musculorum censentur. Ad femoris ossis ceruicem, cui superius femo-
ris caput adnascitur, duo conspiciuntur processus, quorum alter externum femoris latus oc-
cupat, ac omnium corporis processuum nulli alteri ossi commissorum facile maximus est, in si-
gni etiam donatus appendice. Alter minor est, & quod ad magnitudinem spectat priori neu-
tquam comparandus, multoq; inferius in interno femoris latere nonnihil uersus posteriora
conspicius, & appendice similiter adactus. Græci ambos προχωρητες, quasi rotatores dicas,
nuncupant: hunc anteriorem, illum uerò posteriorem appellantes. quum tamen simpliciter

Duo femoris
processus, seu
rotatores.

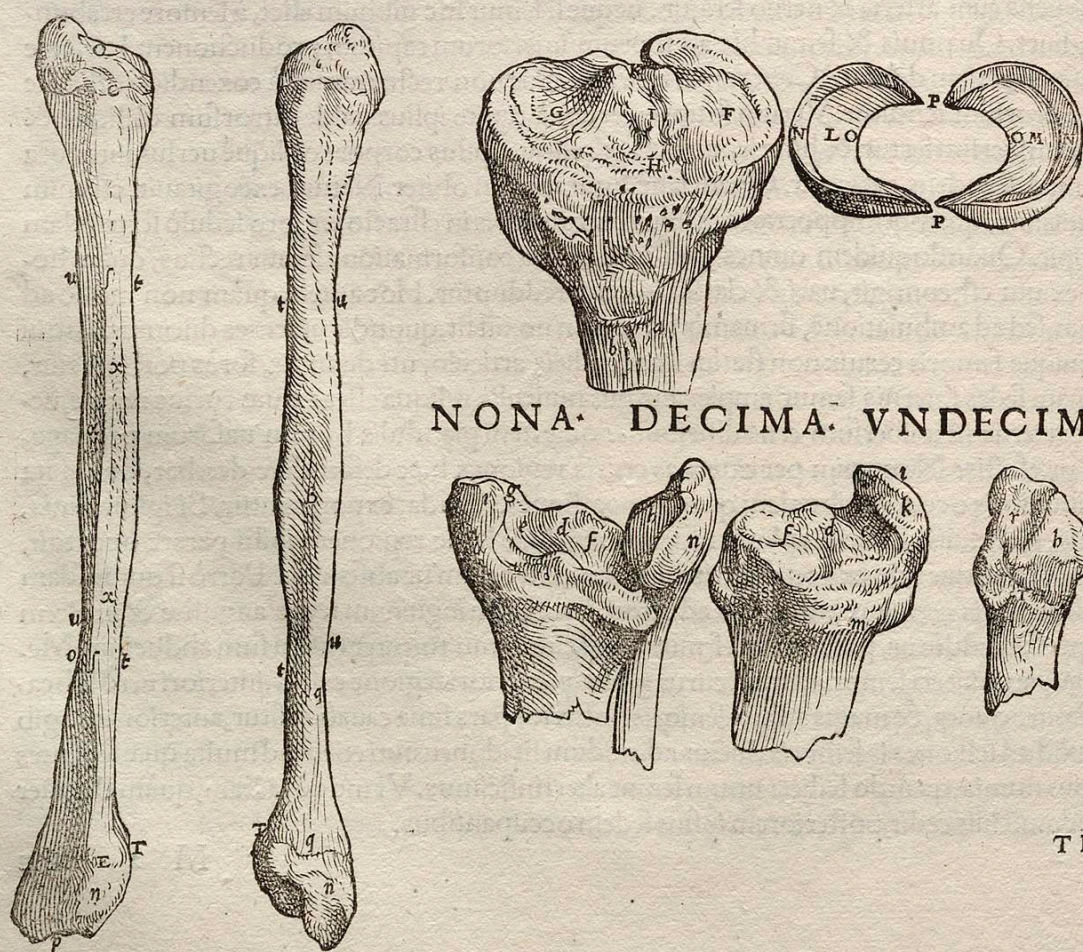
dicunt, perpetuò externum subaudiunt, quem etiam propter amplitudinē & quan-
dam cum nate imaginem προτοϋ uocant. Horum processuum idem usus cum reliquis fe-
re ossium processibus est, in hoc enim parantur, ut collis ritu musculorum insertionem probè
admittant, alijsq; musculis eleganter principij sui sedem præbeant. Interior namque femoris
processus, qui modicè oblongus, neque admodum inæqualis est, in hoc prominet, ut illi sexti
& septimi femur mouentium musculorum tendines inserantur. Ad huius processus radicem
in posteriori femoris sede aspera quædā ducitur linea, oblique deorsum in posteriora aliquò
usque ducta, & octauum femur mouentis musculi insertioni aptata. Exterior femoris processus,
externa sui sede gibbus est: interna autem, qua femoris caput respicit, sinuatus. Hic enim aspe-
rum inæqualeq; cōmonstrat sinum, cui nonus & decimus femur mouentes musculi in-
seruntur. Externa autem sedes, quæ gibba est, in ossis hominibus & ætate prouectis, quatuor
impressiones sedesq; cōmonstrat, quatuor musculorum insertionibus excipiendis para-
tas. Ac prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apprens, cui primus fe-
mur mouentium musculus ampla insertionē implantatur. Ab huius compressionis radice aspe-
ra quædam linea deorsum per femoris posteriora nonnihil oblique deducitur, cui primus ille
femur mouens musculus ualidisimè etiam inseritur. Secunda compressio exterioris proces-
sus in anteriori ipsius constitit latere, magis quàm prima inæqualis & aspera, & utcunq; si-
nuata, ac demum secundi femoris motuum auctoris musculi seruiens insertioni. Tertia ad su-
periore processum sedem uisitur, inter primæ & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gib-
ba est, & in insertionē tertij femur mouentis musculi excipit. Quarta in apice processus se offert,
reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis musculi tendinem admittens. Atque
horum sanè musculorum insertionem exterior processus excipit, ab ipsius uero radice in ante-
riori externa ipsius sede musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recen-
sebitur. Quod uerò ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius se-
de, & in lateribus teres & utcunq; læue est, undique ab octauo tibiā mouentium musculo
circundatum, cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla
est, & aspera, quo ualidiùs & ampliori principio musculus ille enascetur. In posteriori au-
tem sede femur in acutum quodammodo fertur, & lineam insigniter protuberantem & aspe-
ram inæqualemq; ostendit. quæ à femoris processuum radice aliquò usque ultra medium lon-
gitudinis femoris preperit. Huic lineæ quintus femur mouens musculus pertinaciter inseri-
tur, ipsaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiā mouenti musculo, non
circundatur. Porro ad inferiorem huius lineæ sedem, ac iuxta inferiorum femoris capitum
radicem, femur amplum depressumq; non autem teres cernitur, quo tutius hæc maxima tibiā
petens uena cum arteria & neruo feratur. neque si femur hic gibbum esset, à femore errabun-
da declinet. Quamuis & femur hic ad suorum inferiorum capitum productionem latescere
crassescereq; etiam debeat. Cæterum femoris ductus non recto tramite à coxendicis ossis ace-
tabulo deorsum tenditur. Verum femoris ceruix à capite ipsius ualde extrorsum oblique, &
quali transuersim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore oblique uersus interiora
ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non obiter Natura excogitauit, est enim
laudatissima, quam Hippocrates in libro de Fracturis in effracto femore sedulo seruandam
præcipit. Quandoquidem omnes quibus à prima conformatione femur rectius, quàm ho-
mini ex usu est, contigit, uari & claudi in genu redduntur. Hoc autem quàm non modò ad
cursum, sed ad ambulationē, firmanq; stationem noxiū sit, quotidie uidentes discimus. Atqui
si utriusque femoris ceruix non statim à coxendicis articulo, uti diximus, foras porrigeretur,
quæ nam sedes internis femur amplexantibus musculis reliqua esset? quæ rursus neruis, ue-
nis, ac arterijs in uniuersum cruris distributis? quæ item glandulis horum uasorum propaga-
tioni præfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc descendere decebat, quum ita
omnibus foris occurrentibus leui quaque occasione lædenda, exponerentur. Si igitur uenis,
arterijs, glandulis, musculis pluris ipsdemq; maximis hanc regionem inibi parare oportuit,
necessum quoque fuit, ex acetabulo femur foras extrorsum ue abscedere. Porro si quibusdam
capitis femoris ceruix minus foras educitur, his statim inguinum sedes angustæ & inuicem
compressæ redduntur, præterea his femur simul cum genu turpiter extrorsum abducitur. Me-
rito itaque uniuersa femoris forma curua gibbaq; exteriori regione existit, interiori uerò subca-
ua. Pariter quoq; & magis adhuc femoris posterior pars sima cauaq; uisitur, anterior autē gib-
ba, quòd ad sessiones is femoris ductus admodum sit idoneus: uti etiam ad multa quæ sedentes
obimus munia, quando scilicet unum femur alteri inijcimus. Vt modò taceam, quàm elegtær
femur musculis cedit, posteriorem ipsius sedem occupantibus.

Femoris secun-
dum ipsius lon-
gitudinem for-
ma.

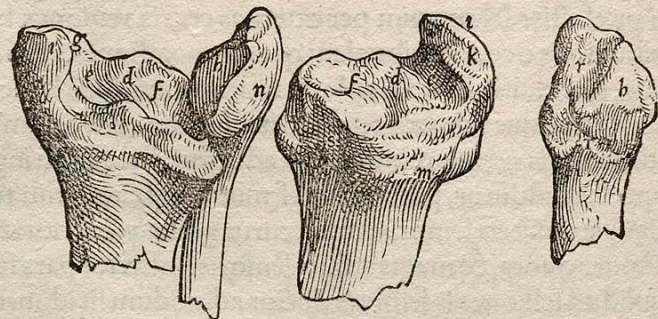
PRIMA. CAP. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.
XXXI FIGVRA.

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

NONA. DECIMA. VNDECIMA.

TR.

VNDECIM præposita modo figura ad dextram spectant tibiam, ac prima utrumque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirum interiusq; quod tibiae os uocabimus: & gracilius, quod extertis positum fibula nobis potius quam sura nuncupabitur. Secunda figura tibiae os simul cum fibula posteriori facie appositissime delineatur. Tertia solius tibiae osis anteriorem sedem monstrat. Quarta tibiae osis posterior facies oculis subiicitur. Quinta fibulam anteriori facie exprimit. Sexta fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima tibiae osis superiorem ostendit sedem, cui femur articulat. Octava duas continet cartilagine, quæ sinus adaugent, quibus femoris capita excipiuntur. Nona inam tibiae osis & fibulae sedem anteriori parte proponit, ut cavititas in conspectum ueniret, tali cum tibia articulationi parata. Decima solam tibiae osis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Undecima internum latus inferioris fibulae appendicis monstrat, quod talo articulat. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B His duobus characteribus in prima figura, superior tibiae osis appendix notatur. In tertia uero & secunda, indicatur linea coalitum monstrans appendicis cum reliqua osis portione.

C Appendix superior fibulae in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum reliquo osse insignitur.

D In prima appendix tibiae inferior, in tertia appendicis coalitus indicatur.

E In prima appendix fibulae inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur. & quamuis eius modi appendices coalitusq; non in omnibus figuris notauerim, nulli tamen non obuias esse appendices arbitror.

F, G, 2, 4, 7 Sinus tibiae osis, quibus inferiora femoris capita articulantur.

H, I, K 7 Tibiae osis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens. ac H quidem ipsius anterior sedes indicatur. I uero media & impensius prominens. K autem posterior. Atq; hi characteres in eius tuberis sedibus, quæ sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura, tertia & quarta idem quod in septima, indicant.

L 8 Cartilago dextrum tibiae osis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.

M 8 Cartilago sinistrum, seu dextrae tibiae osis internum sinum augens, cui internum femoris caput articulat.

N 8 Hac sede cartilagine, tibiae osis sinus augentes, uidentur crassissimæ.

O 8 Hac sede nuper dictæ cartilagine sunt tenuissimæ, ac ante sinuum centrum deficiunt.

P, P 8 His sedibus illæ cartilagine in apices terminantur.

Q 5 Fibulae sinus leuiter ac in superficie calatus, cui tibiae osis tuberculum iam R indicandum, coarticulat.

R 4 Tuberculum, seu caput tibiae osis, quod fibulae coarticulat.

S 4, 10 Sinus tibiae osis, quo inferiorem fibulae sedem excipit.

T 5, 6, 11 Internum fibulae latus, quod tibiae osi committitur. Caterum V in secunda figura superio V, X, rem connexum fibulae ad tibiam indicat: X uero inferiorem. Y autem interuallum notat, quo Y, hæc ossa inuicem debiscunt.

Z 1, 2 Hac sede fibula non recta ducitur, sed introrsum nonnihil obliquatur, exterioriq; latere summa fit.

a, b 1, 3, 7 Anterior tibiae osis sedes, in quam musculi tibiam extendentes inseruntur.

c 5, 6 Superioris fibulae appendicis processus, cui tendo quarti tibiam mouentis musculi inseritur.

d, e, f, g, h 9 Sedes, cui superior tali pars, lateraq; articulantur. ac d quidem e, & f superiorem huius sedis regionem in nona & decima figuris monstrant. Deinde rursum d notat eius regionis tuber. e uero & f partem huius regionis utrinq; ad tuberis d notati latus altius quam ipsum tuber insinuatam. Porro g sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constituitur processus inferioris appendicis tibiae osis, quem Q in prima figura indicat. Caterum h in nona & undecima externum huius sedis, quæ talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitutum latere appendicis inferioris fibulae in prima figura E notatæ.

Phi i Phi in prima figura processus indicatur inferioris appendicis tibiae osis, qui exterior est malleo-
M 3 lus.

- lus. Caterum i in secunda, tertia, nona, & decima eundem appendicis processum notat.
- k 4, 10 Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inseritur.
- l 1, 3, 9 Sinus asper & inaequalis in anteriori sede inferioris appendicis tibiae ossis conspicuus, a quo ligamentum cartilagineum ad tali cervicem pronascitur.
- m 2, 4, 10 Hac sede sinus spectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protensos deducunt.
- n 2, 5, 6, 9 E quidem in prima figura externum notat malleolum. is namque aliud nihil est, quam inferior fibulae appendix. Verum in plerisque figuris hunc malleolum exprimit.
- o, p 1, 5 Umbrata hac fibulae sedes ab o ad p usque pertinet, ea fibula pars est, quae nuda nullisq; musculis tecta ante sectionem se offert.
- q, r 2, 6 Hac septimi & octavi musculorum pedem mouentium tendines reflectuntur, quorum occasione fibula hic sinuata est.
- r 2, 6, 11 Sinus inferioris fibulae appendicis, a quo ligamentum in talum fertur.
- s, s 1, 5 Prima fibulae linea, seu primus eiusdem angulus.
- t, t 1, 2, 5, 6 Secunda fibulae linea. u, u 1, 2, 5, 6 Tertia fibulae linea.
- x, x 1, 5 Primum fibulae latus. Verum x & x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia musculi pollicem extendentis modice prominentem.
- α, α 1, 5 Secundum fibulae latus. β, β 2, 6 Tertium fibulae latus.
- γ, γ 1, 3 Prima tibiae ossis linea. δ, δ 1, 2, 3, 4 Secunda tibiae ossis linea.
- ε, ε 1, 2, 3, 4 Tertia tibiae ossis linea. ζ, ζ 1, 3 Primum tibiae ossis latus.
- η 1, 3 Secundum tibiae ossis latus. θ, θ 2, 4 Tertium tibiae ossis latus.
- κ 2, 4 Aspera tertij tibiae ossis lateris linea, cui musculus in poplite latitans inseritur.

Tibia.

Fibula.

Tibiae os.

Tibiae ossis
fibulae ap-
pendices.Sedes cui se-
mur ad tibiam
articulatur.Cartilagine
quibus tibiae of-
fis sinus augen-
tur.
Lib. 3 de V su
part. & in co-
mentarijs in
Hippo. libris
de Fracturis.

TIBIA, similiter atque in cubito, bina reponuntur ossa, quae Hippocrates perpetuo tibiae ossa appellat. achoru' alteru' interius est & crassius, quod totius membri nomine *lunus*, & tibia nuncupatur: alterum uero exterius locatur, & interiori crassitie admodum cedit, Graecis quidem *gony*, Latinis autem sura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinae studio crassius os, tibiae os appellabo, id a tibia, hoc est toto membro distinguens, quod his ossibus, musculis, uenis, arterijs, nervis, & cute haec omnia ambienti formatur. Gracilius autem os fibulae opportunè dicitur, ut id a sura, quam Graeci, quia ueluti tibiae uenter est, *γαστρον* nuncupant, distinguatur. Tibia itaque ossi & fibulae supra infraque appendix coalescit, ac superior quidē tibiae ossis appendix admodum crassa lataque est, anterior tamen sede crassior, ac in anteriori tibiae regione magis quam in posteriori deorsum duci cernitur. Huic * duo oblongi in seculpuntur sinus, inuicem aspero inaequalique tubere distincti, & lubrica cartilagine incrustati. His sinibus inferiora femoris capita excipiuntur. tuber autem sinus distinguens, grandem sinum subit, femoris capita posteriori in sede dirimentem. Dein tuber ex superiori mediaque ipsius sede, quae aspera & sinuata, neque ulla cartilagine inuncta uisitur, ualidissimum emittit ligamentum, nuper dicto femoris capitum interuallo sinui ue insertum. Adeo sanè, ut media huius tuberis sedes in hoc aspera sinuataque sit, quod scilicet eius ligamenta in femur porrigat, haec è maxime protuberante sua sede, ac deinde ex posteriori ipsius regione educens. Ab anteriori namque tuberis regione, quae minimum prominet, etiam si illa similiter aspera sit, ac late sinuata, nullum tamen ligamentum femori inseritur, sed ligamenta inibi producuntur, quae cartilagine anteriori huius tuberis sedi colligant, quas tibiae ossis sinus iam augere dicam. Quum enim duo tibiae ossis sinus femoris capita admittentes, quodammodo superficiei tenus duntaxat insculpantur, neque ad amussim femoris capitum gibbis (etiam si Galeno secus uisum fuerit) suis cauis respondeant, Natura mirabili artificio sinuum profunditatem adauxit, quippe praeter lubricas cartilagine tibiae ossis sinibus & femoris capitibus crustae modo obductas, utrique sinui unam adhibuit cartilagine, neque femori, neque tibiae ossi aliter quam ligamentorum beneficio connexam. Haec namque orbiculatim ligamenti genu articulum amplexantibus solum connascitur, & praeterea ligamenti interuentu anteriori posteriorique sedi tuberis connectitur, quod tibiae ossis sinus femoris capita excipientes dirimere dictum est. Ista cartilagine exacte simplici cartilagine molliores sunt, & quasi ligamenti naturae participes. Dein quae ossibus applicatur, impenetralis, lubrica, laeuis, ac denique unctuosus humore oblitae spectantur. Ad haec, in articuli ambitu crassae sunt, multo ante sinuum

os figur. O.

p s. fi. R. P.

q s. fi. R. P.

r 4. fig. R. P.

s 3. fig. R. P.

t 3. fig. R. P.

u 4. fig. R. P.

x 5. fig. R. P.

y 6. fig. R. P.

z 7. fig. R. P.

a 8. fig. R. P.

b 9. fig. R. P.

c 10. fig. R. P.

d 11. fig. R. P.

e 12. fig. R. P.

f 13. fig. R. P.

g 14. fig. R. P.

h 15. fig. R. P.

i 16. fig. R. P.

k 17. fig. R. P.

l 18. fig. R. P.

m 19. fig. R. P.

n 20. fig. R. P.

o 21. fig. R. P.

p 22. fig. R. P.

q 23. fig. R. P.

r 24. fig. R. P.

s 25. fig. R. P.

t 26. fig. R. P.

u 27. fig. R. P.

v 28. fig. R. P.

w 29. fig. R. P.

x 30. fig. R. P.

y 31. fig. R. P.

z 32. fig. R. P.

a 33. fig. R. P.

b 34. fig. R. P.

c 35. fig. R. P.

d 36. fig. R. P.

e 37. fig. R. P.

f 38. fig. R. P.

g 39. fig. R. P.

h 40. fig. R. P.

i 41. fig. R. P.

k 42. fig. R. P.

l 43. fig. R. P.

m 44. fig. R. P.

n 45. fig. R. P.

o 46. fig. R. P.

p 47. fig. R. P.

q 48. fig. R. P.

r 49. fig. R. P.

s 50. fig. R. P.

t 51. fig. R. P.

u 52. fig. R. P.

v 53. fig. R. P.

w 54. fig. R. P.

x 55. fig. R. P.

y 56. fig. R. P.

z 57. fig. R. P.

sinuum centrum extenuata, desinentesq. Harum siquidem figura lunaris est, quemadmodum interioris sinus internum latus, & exterioris sinus externum. Praeterea nullibi crassiores quam ad lateris sui medium cernuntur. quae enim anteriori posteriorique tuberis tibiae ossis sinus distinguens sedibus appropinquant, tenuissimae sunt, & in acutos apices finiunt, quorum qui anteriori eius tuberis sedi committuntur, inuicem proximi sunt, dextraque cartilago sinistra ibidem alligatur. Apices uero posteriorem tuberis sedem accedentes, magis mutuo distant, neque inuicem, ut anteriores cartilagineum apices, committuntur. Ligamentum enim crassissimum ex tubere in femur insertum, posteriores cartilagineum apices distinguit. Quae quum ita sint, leui negotio colligitur, quam concinne harum cartilagineum auxilio ossis tibiae sinuum cauitas adaugeatur, non solum quidem in hominibus, uerum in omnibus quae haec nunc uidi quadrupedibus & auiibus. His namque in genu articulo eiusmodi cartilagine reponuntur. unde etiam in mensa cuius harum naturam contueri promptissimum est, si modò exactè genu articulum quis inspexerit: neque passim cum Aristotele, & Galeno in tertio de Partium usu, quadrupedum genu illic esse existimauerit, ubi tibiae inferior pars talo coarctatur. Atque hoc sanè modo tibiae os femori articulatur. fibula autem non adeo altè conscendit, ut se mur contingat, uerum superior ipsius appendix in interno illius latere sinum gerit leuiter admodum insinuatur & amplum, cui minime protuberans tibiae ossis appendicis tuber coartatur, quod ad externum tibiae ossis latus uersus posteriora consistens cartilagine, similiter atque sinus fibulae, in crustatur. Porro ima sede fibula tibiae ossi diuersa articuli ratione quam supra coarctatur. Externum enim tibiae ossis latus, oblongum exigit sinum, cui protuberans internum fibulae latus immittitur, quod asperum nonnihil est, quemadmodum & tibiae ossis sinus asper quoque, & cartilagine neuiquam in crustatur cernitur. Sinus enim ille fibulam laui contactu non excipit, uerum quae haec ossa inuicem committuntur, ualidum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipsa connectens, ac etiam ubi mutuo se contingunt. Caterum per reliquam tibiae longitudinem fibula a tibiae osse plurimum dehiscit. non quidem quod haec radij modo oblique ducatur, ac ueluti a tibiae osse foras oblique, sed quod tibiae os supra infraque adeo crassum sit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibiae ossis sedibus, quibus crassum cernitur, commissa, facile a tota tibiae graciliori sede multum distet. Quamuis tanto adhuc minus fibula a tibia dehiscat, quanto minus recta conspicitur. Fibula enim paulo sub medio longitudinis tibiae, introrsum ac uersus tibiae os nonnihil curuatur, exterius ipsius latere sima, seu concava redditur. Caterum tibiae ossis fibulae ductus, & secundum ipsarum longitudinem extuberantes lineas impressionesque, tum demum opportuniùs describam, ubi supernas infernasque eorundem ossium partes, quibus alijs coarctantur expressero. Superior itaque tibiae ossis appendix, ad eum quem dixi modum femori ac fibulae coarctatur. anterior autem eiusdem appendicis sedes utcumque depressa aspera cernitur, una cum tibiae ossis anteriori sede appendicis proxima, & a plerisque Graecorum *αὐτὸν* uocata, quae in hoc aspera est, ut ualidissimos musculorum tibiam mouentium tendines exciperet, quorum etiam tendinum gratia, superior fibulae appendix insigniter externo ipsius latere & superiori parte protuberat, robustissimum quartum tibiam mouentis musculi tendinem excepturus. Dein haec fibulae sedes caput educit septimi pedem mouentis musculi. Inferiores tibiae ossis & fibulae appendices, simul sinum sedemque efformant, cui talus mutuo quasi ingressu articulo ad ginglymon opportunè refertur. Verum tali historiam suo loco explicabimus. nunc enim sinus tibiae ossis examinandus uenit, qui in infima tibiae ossis appendicis sede amplius admodum est, & quodammodo geminus. In medio enim amplo, sed modice prominente tubere intertingitur, liquidoque altius ad tuberis latera excauatur. Ad internu huius sinus latus inferior tibiae ossis appendix, ualido magnoque processu deorsum fertur, qui externo ipsius latere, quo sinum respicit, cauius, & similiter ac sinus ipse laeuis & cartilagine incrustatus est: interno autem latere alterum crus respiciente gibbus est. ac quum excarnis sit, nullis musculorum partibus obiectus, in nobis tactu facile percipitur, estque interior malleolus. Processus hic in infima ipsius sede uersus posteriora sinum obtinet, ex quo ligamentum prodeit, cartilagineum tibiae os talo colligans. Atque eiusmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis inferioris tibiae ossis sedes, in humillima ipsius parte, etiam sinum exigit transuersum oblongum, & asperum, & inaequale: a quo ligamentum prodeit, tibiae ossi ceruicem tali nectens. Posterior etiam huius appendicis sedes, ubi primum internu educit malleolum, depressa est, sinusque ostendit, qui transuersis obducti ligamenti musculorum tendines hac pedem aduantes, tunc, ne suis sinibus aberrant, ferri sinunt. Sunt autem illi numero tres, quintus scilicet pedem

Lib. de Com.
muni animalit
gressu.
Fibula ad ti-
biae os nexu.Tibia fibula a
tibiae osse dehi-
scat.Tibiae ossis fi-
nus et tubera,
quibus talo ar-
ticulatur.Interior mal-
leolus.

M 4 dem

*Fibula cum
lo articulatione.*

dem mouentium, & duo digitorum flexui famulantes. Ceterum externum inferioris appendicis tibiae ossis latus, nullum educit processum interno malleolo respondentem. Verum appendix fibulae externo tibiae ossis lateri adnexa, impense hic crassescit, deorsumque magis quam interior malleolus fertur, ac in causa est, ut rarius in externum pedis latus, quam in internum, talus luxetur. Tanto enim fibula hic declinans ipso tibiae osse descendit, quanto altius tibiae os ad femur supra porrigitur: adeo ut fibula ne minimum quidem longitudine a tibiae osse uincatur. Inferior haec fibulae appendix, externum latus sinus constituit talum excipiens. Verum appendix interno ipsius latere adeo protuberat, & cartilagine incrustatur, ut eam a talo uerius suscipi, quam eundem excipere, merito quis dixerit. etiam si externum tali latus appositum tegat, atque in eum modum una cum interno malleolo talum comprehendat, ut nusquam in

*Talum ante
sectionem ta-
lium non oc-
currere.*

*Exterior mal-
leolus.
Lib. de Ossi-
bus Cap. 22.*

integris hominibus talus contingi queat. Tibiae enim ossis appendix superiorem ipsius integrit sedem, & internum quoque ipsius latus, fibula autem inferiori sua appendice externum tali latus occupat: anterior tali sedes, quae in nuda ossium compage oculis subijcitur tendinibus occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis, ita etiam posterior ipsius sedes non minus in nudis seletis conspicua, tendinibus obtegatur in calcem insertis, & quibusdam hac pedis inferiora subeuntibus. Ima haec fibulae pars talo commissa, externoque suo latere gibba, & nulla prorsus musculi parte obiecta, exteriorem constituit malleolum, quem simul cum interiori malleolo a quibusdam talum perperam appellari Galenus testatur. Atqui is error ad nos usque manauit. Nam, ut ceteros taceam, Erasimus noster Roterodamus in suo de talorum lusu Dialogo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit: quod nonnullis Galeni interpretibus adeo arrisit, ut *σφυγξ*, hoc est malleolos, subinde talos reddiderint. Externum itaque exterioris malleoli latus gibbum excarnescit, similiter atque interioris malleoli internum latus. Posterior autem exterioris malleoli sedes amplum ostendit sinum, qui transuerso obductus ligamento, sexti & septimi pedem mouentium musculorum tendines deducit, illos quo minus a sua sede reclinent continens. Internum eiusdem malleoli latus in infima ipsius sede uersus posteriora, profundum asperumque ostendit sinum, ex quo ligamentum prodiit cartilagineum, hic fibulam talo ualidissime connectens. Ceterum ex uniuersa fibulae amplitudine, nulla ipsius pars nuda excarnis ue est, praeter infimae ipsius partis externum latus, quod etiam aliquo usque supra appendicem fibulae inferiorem excarne cernitur, quum interim reliqua ipsius amplitudo musculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut haec passim ipsis cedere, ab illisque com-

*Excarnis fi-
bulae pars.*

*Fibula secun-
dum ipsius lon-
gitudinem tri-
angula.*

primi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam secundum ipsius in longitudine ductum triangulam esse conspicies, atque id potissimum iuxta ipsius longitudinis medium. In anterioris enim fibulae sedis medio, acuta & insigniter protuberans apparet linea, primum fibulae angulum constituens. In posteriori autem ipsius sede, depressa est, & plana, ac utrinque ad posterioris sui sedis latera unam communem lineam, quae insigniter satis protuberans, alium fibulae angulum efformat. Adeo ut ea quae internum latus posterioris fibulae sedis occupat, secundus fibulae angulus appellari possit: quae uero externum eius sedis latus habet, tertius. Atque his tribus lineis angulis ue, tria fibulae continentur latera, ac unum quidem inter primum & secundum angulos consistit, quod una cum tibiae ossis externo latere aptam sedem praebet illis musculis, qui a tibiae anteriori sede in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mouentium sextus, deinde quatuor pedis digitos extendens, simul cum nono pedem mouentium, & illo qui pollicem extendit, ac priuatim in primo hoc fibulae latere lineam quandam exigit modice protuberantem, a qua illi musculo principium offertur. Secundum latus, prima linea & tertia terminatur, & amplum est, egregieque sinuatum septimo ac octauo pedem mouentibus musculis locum praebet. Quinetiam octauo musculi gratia, latus hoc utcumque asperum cernitur, ut is hinc uniuersum ipsius principium pulchre educat. Ab illis itaque musculis qui primum fibulae latus occupant, & illis qui secundo exporriguntur lateri, prima fibulae linea prius ue angulus educitur. Tertium latus secunda & tertia lineis circumscriptum, a musculis com-

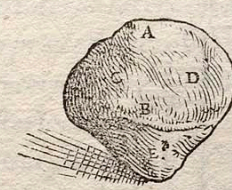
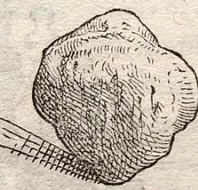
*Tibiae ossis se-
cundum ipsius
longitudinem
figura.*

primatur posteriorem tibiae sedem occupantibus, & potissimum ab eo qui pollicis secundum os flectit, ac ab hoc fibulae latere carneus enascitur. Quae quum ita sint, tertia linea a musculis secundum & tertium latus occupantibus foras protruditur. Secunda autem linea ab illis producit musculis, qui tertium & primum fibulae latus comprimunt. Verum secunda haec linea priuatim ligamentum educit, fibulam tibiae ossi tota illa sede qua haec ossa inuicem dehiscent, colligat, & in secundam tibiae ossis lineam insertum. Tibiae enim os similiter ac fibula, in suae longitudinis medio quadantenus triangulare est. ac prima ipsius linea in anteriori ossis sede consistit, insigniterque prominet, unde etiam Spina Anatomes professoribus appellatur, atque haec adeo acute porrigitur, ut nullibi potius concertantes pueros pedibus inuicem pe-

tere uideamus, quam ad anteriorem tibiae sedem, ubi linea proximè cuti subiecta, hanc cultri modo scindit, quoties ipsa impetu ad tibiae os colliditur. Secunda & tertia tibiae ossis linea, posterioris sui sedis latera constituunt: ac tertia quidem internum eius sedis latus efformat, parum acute ducta, sed obtusa admodum, & quasi teres. Secunda autem linea paulo est acutior, ac externum posterioris tibiae ossis sedis latus efformat: estque illa, cui ligamentum fibulam tibiae ossi connectens inferi non ita multo ante relatum est. His tribus lineis, tria tibiae ossis conficiuntur latera, ac primum quidem prima secundaque linea terminatur, sinuatumque est ac planum, eorundemque musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulae latus cedere dictum est. secundum uero tibiae ossis latus prima tertiaque linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloque prorsus obiectum musculo, Graecis *λεγεα*, & frequentius adhuc *αὐτὸν ἰσχυρὸν* nuncupatur. Tertium tibiae ossis latus, secunda & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac musculis occupatur posteriorem tibiae sedem sibi uendicantibus: praecipue uero illo qui quatuor digitorum tertij ossis flexus autor habebitur, & illo quem pedis motorum quintum statuimus. Ad haec, tertium hoc latus in superiori ipsius sede asperam ostendit lineam, oblique exporretam, cui musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus. Atque huiusmodi sanè fibulae tibiaeque ossis linea & latera laeui negotio arguunt, quam suffulcendis educendisque musculis haec ossa conueniant. Articuli uero ostendunt, quam affabre motibus quos cruribus molimur obeundis Natura haec extruxerit, illa ad eum quem diximus modum iuxta articulorum sedem adaugens: adeo ut circa summam Creatoris nostri admirationem, haec nemo contemplari queat, & non prompte colligat, quam uniuersam is uitaret constructionem, si quicquam eorum quae modo scripsimus, immutatum fingeret.

DE PATELLA CAPVT XXII.

PRIMA TRI-
GESIMISECVN-
di Capitis figura, anteri-
orem patellae faciem
ostendens.

SECUNDA,
POSTERIOREM
patellae sedem specian-
dam proponens.

CHARACTERVM SECVNDAE FIGVRAE, INDEX.

- A B Dextri cruris patellae tuber sinum inferiorum femoris capitum subiens.
C Sinus qui interno femoris capiti adaptatur.
D Sinus patellae, gibbo externi femoris capitis congruens.
E Hac parte patella inferiori sua sede tibiae os spectat, & ueluti in processum excedit, qui similiter atque tota anterior ipsius sedes tendinibus tibiae extendentibus innascitur, quemadmodum pulchre ostendit octaua musculorum tabula, caractere k. qui innascitur caracteribus g, b, i. Foraminula uero hac parte, ut in patella anteriori sede conspicua, etiam citra characterum operam prompte obseruantur.

INTERIORI genu articuli sedi os quoddam praepositum orbiculare, & breui scuto non ab simile, quod posteriori sua sede, qua femur spectat, laeui, lubricaque cartilagine, magna ex parte obductum uisitur, apto tubere sinibusque anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter congruens. Secundum ipsius enim longitudinem tubere amplo & medio-criter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in anteriori illorum sede exculptum subit. Vtrinque ad tuberis huius latera unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens. Verum ut exterius femoris caput antrosum magis, quam interius caput porrigitur, & ampliori sede laeui cartilagine obducitur, ita sanè exterior patellae sinus ad tuberis sui externum latus consistens, longè amplior latiorque interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte qua femoris os contingit, laeui & lubrica cernitur. Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, & caecis quibusdam foraminulis oblita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede, ubi infima sui parte tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, tibiaeque ossis elatiorem sedem respicit, aspera etiam & foraminulis illis ornata est, quo aptius firmiusque tendinibus tibiae am extendentibus innascatur. Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedecque, ubi lubrica cartilagine non obducitur, tendinibus illis innascitur, nec femori, neque tibiae aliter quam tendinum

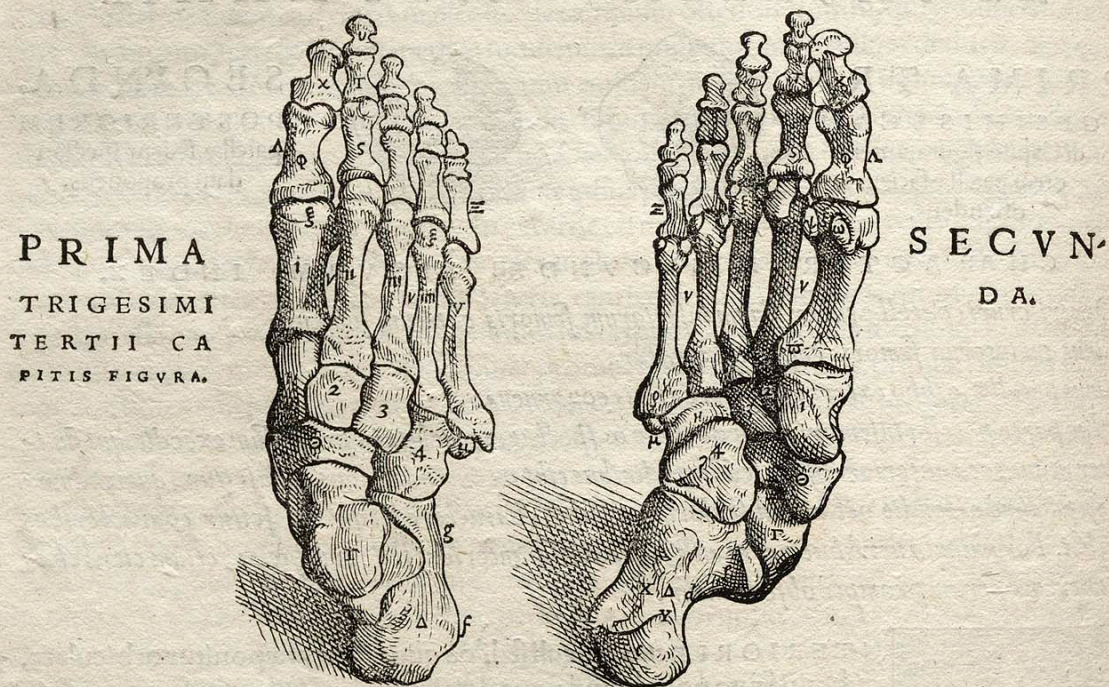
*Patella sicut
& forma.*

*Qui patella
femoris ossi
connectitur.*

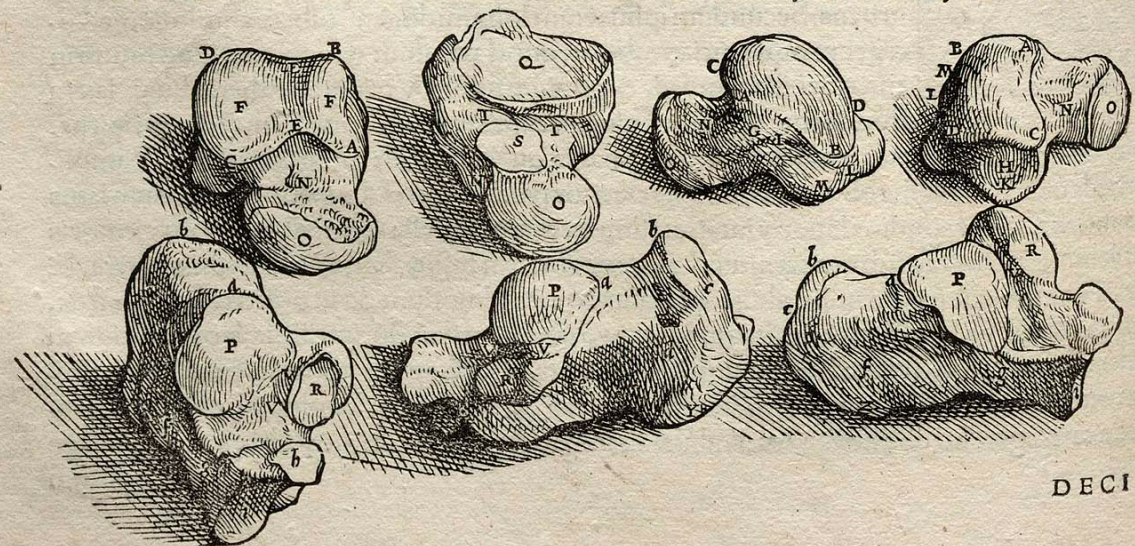
Patellae substantia.
 Patellae uersus.

dinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quod alteri ossi ligamentorum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulum transcendentes innata, ad femoris os ualidissime cōstringatur. Patellae substantia in natu grandioribus impenſe dura & solida est, utcunque etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginosa esse afferat: ac Marinus quoque cum alijs Anatomicorū praeceptis, eam separatim cartilaginosa os uocauerit, & suum quod patellae dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atque isti fortassis animum adhibere tendinū cui patella innascitur substantiae, quae elixa molliusculae cartilaginis speciem obtinet, earum partium modo, ex quibus neruosa musculorum capita, aut ligamenta principium ducunt, aut in quae eadem inseruntur. Verum quando patella debite a tendinibus emundatur, nequaquam cartilaginea, sed perquam solida fortisq; cernitur, nō quidem in folijs hominibus, uerum etiam in bobus, ouibus, & ceteris quadrupedibus, quorum etiam genu articulo rerum Opifex patellam praeſposuit, multo quā in hominibus longiorem & angustiores, quemadmodum in plerisque auibus latiore & breuiorem. Datur autē patella hominibus, & illis quae modo dixi animantibus, ut genu articulus, antrorsum in angulum minus fallax extēdatur, & duntaxat ad rectam lineā ab angulari flexu erigatur. Deinde patella praecipue praestat, quo minus in tibiae flexu femur ex tibiae ossis sinibus in anteriora luxetur. Atque hunc sanē uisum illi demū nos edocēt, quibus patella sede sua dimouetur: aut quibus ex calu in duas partes fracta, sursum multo elatius ascendit, quā in inferiora femoris capita cōsistunt. Hi namq; infirmissime tibiae flectunt, & periculosissime per decliua loca gradusq; descendunt, femore semper prorsum citra omne articuli genu robur elabente.

DE PEDIS OSSIBVS. CAP. XXXIII.

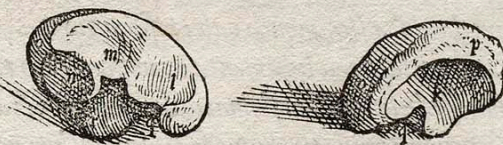

TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.
 ATQVE HIS SERIATIM SVBIACENT SEPTIMA, OCTAUA, ET NONA.

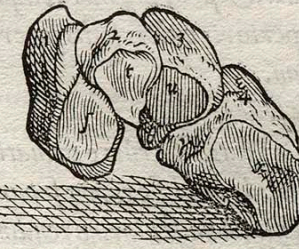
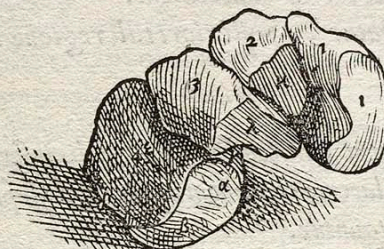

DECI

DECIMA.

VNDECIMA.

DVO
DECI
MA.DECI
MATER
TIA.TREDECIM PRAESENTIS CAPITIS FIGVRARVM
 earundemq; characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis ossium struem superiori facie exprimit. Secunda dextri quoque pedis ossium compagem ea sede delineatam proponit, qua stantes innitimur. Tertia dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subijcitur, ut ipsius superior pars in conspectum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta, talus ab interno latere spectatur. Sexta talum conspiciendum offert externo latere designatū. Septima, dextri pedis calcis os interiori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis quam internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona calcis ossis externum latus commonstrat, & perinde ac duae praecedentes, superiorem calcis sedem depictam exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsiosibus committitur, delineatum cernitur. Vndecima eiusdem ossis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tarsiosium simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij ossa coarctantur. Decimatercia, quatuor tarsiosium posterior facies spectatur, quae calci & ossi nauiformi est contermina.

I, 1, 2 Talus. Δ 1, 2 Calx. Θ 1, 2 Cymbam referens os.

1, 2, 3, 4 His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatercia quatuor tarsiosia indicantur, quibus ab inscripto numero nomina imponimus, hoc primum, illud secundum, atq; ita deinceps appellantes.

I, II, III, IIII, V Quinq; pedij ossa in prima figura notantur, quae in secunda etiam citra characterum appositionem sunt conspicua. Λ, Ξ 1, 2 Digitorum pedis ossa.

A, B, C, D 3, 5, 6 His quatuor characteribus tali tuber notatur, tibiae ossis inferiori appendici articulum. ac A quidem ad B primam huius tuberis costam seu latus indicat. C uero ad D secundum, & A ad C tertium, B autem ad D quartum.

E, E 3 Sinus tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.

F, F 3 Duae tali tuberis partes, elatius quam sinus E indicatus prominentes.

G 5 Internum tali tuberis latus, quod compressum & cartilagine incrustatum, interno malleolo committitur.

H 6 Tali tuberis sinus externo ipsius lateri insinuatus, qui cartilagine similiter obductus, externum malleolum excipit.

I 5 Sinus tali asper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inferitur.

K 6 Tali sinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum inferitur.

L, M 5, 6 Duo sinus, quos posterior tali regio uersus internū latus spectandos exhibet, qui deducēdis reflectendisq; musculorum tendinibus parantur, hac pedis inferiora subeuntibus.

N 3, 4, 5, 6 Tali ceruix.

O 3, 4, 5, 6 Tali caput, ossis cymbam referentis sinum subiens, qui undecima figura k indicabitur.

P 7, 8, 9 Calcis ossis tuber, caput ue cartilagine obuolutū, & in tali sinum Q notandum ingreditur.

Q 4 Tali amplius sinus, calcis caput P iam indicatum admittens.

R 7, 8, 9 Calcis ossis sinus, cui inferior tali capitis sedes S iam indicanda articulatur.

S 4 Inferior tali capitis, quod ossi cymbam referenti articulatur, sedes, calcis sinum subiens.

T, T 4

- T, T 4** *Asper tali sinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inferuntur.*
- V, V 7, 8, 9** *Asper calcis sinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali sinu immittuntur.*
- X, Y, Z 2** *Calcis ossis sedes, quæ pede in terram firmato, deorsum spectat. Verum Y, & Z in se cūda, & Y in octaua, & Z in nona priuatim huius sedis processum notant, musculis quibusdam educendis aptum, & propinquius reliqua calcis sede terræ innitentem.*
- a, b 7, 8, 9** *Ab a ad b superioris calcis sedis interuallum notatur, a posteriori tali regione ad posticam calcis deductum.*
- c 2, 8, 9** *Postica calcis sedes.*
- d, e 2, 8** *Internum calcis latus. Verum e priuatim sedem notat, qua tendines hanc pedis inferiora petunt.*
- f, g 1, 7, 9** *Externum calcis latus. Verum g separatim huius lateris regionem insinuat, cui septimi & octauæ pedem mouentium musculorum tendines exporriguntur.*
- h, i 7** *In septima figura anterior calcis sedes est conspicua, & h quidem eius sedem indicat, quæ talo committitur, i uero eam notat, quæ ossi tesseram, seu cubum imitanti articulatur. Est itaq; i depressum calcis caput, sinum ossis cubum imitantis subiens. Atq; id caput in nona etiā est conspicuum.*
- k 11** *Admodum profundè exculptus ossis cymbæ imaginem ostendens sinus, tali caput O signatum suscipiens.*
- l, m, n 10** *Anterior ossis cymbæ assimilati sedes, tres perquam leuiter prominentes commonstrans superficies, quibus tria interiora tarsi ossa coarticulantur.*
- o, p, q 11, & o in 10** *Superior ossis cymbam referentis sedes, quæ pedis superiora spectat.*
- q, r 10 et q in 11** *Inferior ossis cymbam referentis sedes, terram intuens. Verum q priuatim huius sedis sinum indicat, quod sextus pedem mouentium musculus deducitur.*
- s, t, u 13** *Tres planæ quodammodo superficies trium interiorum tarsi ossium, quibus hæc ossi cymbæ simili coarticulantur.*
- x 13** *Ossis cubum referentis sinus in superficie leuiterq; cælatus, quo calci id articulatur. estq; hic sinus huius ossis unum latus.*
- α, β 12** *Ossis cubi referentis sedes, cui pedij os anulare suffulciens digitum, & illud quod minimo præponitur, planis superficiebus coarctatur. estq; hæc sedes secundum latus ossis cubo similis.*
- γ 12, 13** *Tertium ossis cubo assimilati latus, quod & os cymbam exprimens respicit, tertioq; tarsi ossium coarctatur.*
- δ 12, 13** *Quartum ossis cubo a dissectionis professoribus comparati latus, externæ pedis sedem spectans.*
- ε 12, 13** *Quintum eius ossis latus, in pedis superiori consistens superficie.*
- ζ, η 2, & ζ in 13** *Sextum illius ossis latus, terræ innitens. Verum η peculiariter ipsius indicat sinu, ad quem septimi pedem mouentis musculi tendo reflectitur.*
- θ 13** *Processus tertij tarsi ossium, quod ossi cubum referenti articulatur, in hoc prominens, ut ipsi quintus pedem mouentium musculus inseratur.*
- 12** *Sedes intimi tarsi ossium, cui pedij os pollicis præpositum articulatur.*
- κ 12** *Huius secundi tarsi ossis sedi, pedij os indicem sustinens coarctatur.*
- λ 12** *Huius tertij ossium tarsi sedi, os pedij articulatur, cui medius innititur.*
- μ 1, 2** *Ossiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedij os paruo præpositum digito, ossi cubum exprimenti committitur.*
- ν, ν 1, 2** *Interualla sedesq; quibus pedij ossa inuicem dehiscent.*
- ξ, ζ 1, 2** *Capitula pedij ossium, sinus primorum digitorum ossium subeuntia.*
- ω 2** *Processus pedij ossis pollicem suffulciens, cui septimi pedem mouentis musculi tendo implatur.*
- ρ 2** *Processus appendicis superioris pedij ossis minimo præpositi, in hoc potissimum prominens, ut octauæ pedem mouentis musculi insertionem excipiat.*
- ς, τ, υ 1, 2** *Tria indicis ossa, atq; eadem ratio medij, anularis, minimiq; est.*
- φ, χ 1, 2** *Duo pollicis ossa.*
- ψ, ω 2** *Duo ossicula pedij ossi pollicem sustinenti supposita.*
- * 2** *Ossiculum secundo pollicis internodio præpositum. Reliqua autem sesamina ossicula in primis digitorum articulis nullis notis insigniuimus.*

Q V E M.

QUÆ AD MODUM canes, mustelæ, feles, cuniculi, lepores, & magis adhuc simiæ, & ursi, omniq; quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandem cum hominibus, femoris ad coxæ dicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtinēt: ita sanè par quoq; in posteriorum pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si pollicis in illis animalibus constructionem ab homine differre, atque magis & minus ad manus nostræ pollicem accedere, ac plures interdum pauciores ue digitos obtingere, notrumq; pedem breuiorem esse subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum forma, tum articulatione, tum mouendi ratione in canibus & id genus animalibus non reperias. Cæterum posteriorem in illis pedem appello, totam eam crurum partem, quam terræ inniti conspiciamus, quoties canē aut ursum anterioribus cruribus à terra subleuatis, nulliq; baculo aut alio quopiam fulcro innixis erectum cernimus. non uero illam duntaxat partem, quæ quum quatuor insunt pedibus, terram contingit. ea namq; duntaxat pedum digiti est: quemadmodum & nos quoque, quum quatuor ueluti cruribus prorepere studemus, solis manuum & pedum digitis terram cōtingimus, brachiale & calcem à terra urforum canumq; ritu subleuant. Adeo mehercule, ut dictis iam animalibus illic pes inci piat, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulum in omnibus quadrupedibus finxit. Vnde etiam liquet, quàm hoc meum de quadrupedum ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumq; (quod sciam) philosophorū, & inter Anatomicos facile principis Galeni de communi animalium gressu in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum spina seu dorso ductu, & corporis erectione dogmata perturbet. Ab hac itaq; ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonem aggressus sum, quò minus aliquis hinc mox initio à me requireret, quæ tot chartis in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem quadrupedum longiorem, & deinde latum mollemq; esse describit. adeoq; diffuse hominem in ossium compositione ab alijs animalibus distinguit, ac demum tam sollicitè cur homo erigatur sedeatq; ratiocinatur, in Euripide ridendo magis quàm spectandis ossibus occupatus. Quandoquidem etsi uris & alijs eius generis animalibus eadem quæ homini ad sunt, tamen Galenus docet Naturam nonnulla homini ut bipedi, nonnulla autem ut animali ratione prædita, in pedum constructione largiri. Arbitror itaq; posthac Aristotelis Galeniq; studiosos, hominum, & quadrupedum, & auium quoq; ossa inuicem collaturos, ac quò nam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quæ ratione felis aut canis sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique singula seorsim in quo conueniāt aut discrepent indagaturos, ut deinceps placita tantorum uiuorum adeò diffuse lateq; pertractata, naturalium rerum studiosi rectius euoluant, ac tandem admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat: quàmq; Aristotelis & Galeni, multoq; minus Platonis in Anatome dogmata, nō ex tripode sint dicta. Prolixum nanque foret, hinc omnium de talis & crurum motibus sententias recensere, atq; quid de singulis sentiam adijcere. potissimum quum hæcenus pedis ossa nondum descripsim, quæ opportunè à talo (quem Græci ἀσφαλτοῦ & ἀσπυῦ uocant) aggrediar.

Homini itaque talus (qui forma canum, urforum, similibusq; animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur, non autem bisulcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo respondet) subtibiæ osse & fibula continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus comprehensus, quemadmodum in tibiæ ossis & fibulæ descriptionibus antea retuli. Elatior nanque tali pars, quæ sursum quoties totus pes terræ innitur spectat, insigni admodumq; læui prominet tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac denique quartæ rotulæ cuiusdam parti non ab simili. Est namq; hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatū. ac prima quidem & secunda ad tuberis latera secundum ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur: tertia secundum anteriorem tuberis terminum, quarta autem secundum posteriorem terminum feruntur. Adeò ut orbiculare hoc tali tuber quadrangulare quodammodo sit, atque ob id Græcis ἄρτρογον, Latinis autem quatrio appellatur. Neque uero lateribus duntaxat præsens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet, sed rotulæ modo, ad quam funis reflectitur, hoc tuber sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera utrinque magis protuberat, illi sedī exactissimè conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Præsentis tali ad tibiam nexus beneficio pedem flectimus, & reflectimus, ac nimis quàm obscurè in latera ducimus. quanquam nos tanto perfectiorem in latera motum moliamur, quanto tali tuber, seu quatrio minus rotulæ modo exculpitur, & quò minus mutuo ingressu tibiæ ossi articulat.

Quadrupedi
cum hominis,
cruribus ac pe-
dibus similitu-
do.

Li. de Comu-
ni animalium
gressu
Lib. 3 de V.
su part.

TALI stus,
ac ipsius cum
tibiæ osse & fi-
bula articula-
tionis ratio.

ticulatur. quemadmodum in canibus fit, quibus tali quatio insignius secundum ipsius longitu-
dinem cauatur, magisq; ad rotulae, cui funis aduoluitur speciem accedit, ob quod etiam firmiori
mutuo ingressu canis talis tibiae iungitur. Ad haec, praesens tali quatio non in his solum quae
modò diximus quartae rotulae parti respondet, uerum uti rotulae latera, quibus ipsa ueluti in fur-
cula, aut ut alijs placet in trochlea, suffulcitur, detrita & laeui uncta uisuntur: ita quoque tali
tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, laeuiq; cartilagine in crustatum cer-
nitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere, parua amplitudine & su-
perficietenus tantum comprimitur, quod scilicet inferioris tibiae ossis appendicis processus inte-
riorem malleolum constitutus, & hoc tali latus comprehendens, non admodum amplo spa-
cio laeui cartilagine in crustatur. Externum uero tuberis tali latus ampliter sinuatum, & maio-
ri interuallo cartilagine in crustatur apparet, ut aptam sedem constituat, cui internum exte-
ris malleoli latus concinne congruat, qui magis deorsum, quam interior malleolus, expor-
rigitur. Quemadmodum uero internum interioris malleoli latus asperum sinum exigere
scripsimus, ex quo ligamentum cartilagineum talum tibiae ossi colligans pronascitur: ita quo-
que eius ligamentum recipiendi gratia internum tali latus aspero sinu insculpitur, perinde ac
externum ipsius tali latus similiter caelatur, ut ipsi ligamentum inferatur ab interno exte-
ris malleoli latere eductum. Huiusmodi quoque ligamentorum ratione posterior tali sedes ad
tuberis ipsius, seu quatrionis radicem consistens aspera est, ut inibi ligamenta admitteret a tibia
principium ducenda, & rursus alia in calcem porrigat. At praeter eiusmodi asperitatem poste-
rior quoque tali sedes, sinus ostendit, musculorum tendinibus, qui hac pedis inferiora subeunt,
uehendis parati. Descendunt autem hac tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi
secundum pollicis os flectentis, & illius tendo qui tertia quatuor digitorum ossa inflectit. Atque ad
hunc modum talus tibiae articulatur, & tali quoque superior ac posterior sedes, latera quoque ita se ha-
bent. Ab anteriori uero ipsius sede, idque magis ab huius sedis interno latere oblonga produci-
tur ceruix, quae aliquoulsque progressa, in caput rotundum, lubrica quoque cartilagine in crusta-
tum definit, quod naucularis ossis alto sinui inarticulatur, contextu efformas, cuius beneficio
modice obscuro quoque motu pedem in latera agi circunducique arbitramur. Inferior tali pars, duplici
articulo calcis ossi articulatur, illique totus inferitur, ac unus quidem articulus in posteriori con-
sistit regione, ubi calcis os amplo latoque prominet tubere, amplum profundumque tali sinum
ingrediente. Alter uero articulus anterior est, ac uersus internum pedis latus uergens, secus ac
que posterior articulus se habet. Calcis enim os oblongo sinu exculpitur, qui cartilagine in-
crustatus, humilior tali capitis sedem excipit. Talinamque caput nauculari ossi articula-
tum, inferiori sua sede qua calci innititur depresso tubere, dicto iam calcis sinui examumissim ad-
aptatur. In horum articulorum medio talus, & calx pariter exasperantur, profundosque ob-
tinent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur ligamenta, talum calci ualidissime connecten-
tia. Atque isti asperi horum ossium sinus adeo alte caelantur, ut in mundatis ossibus, & post-
modum inuicem commissis, magnum inter talum calcemque inibi pateat interuallum, in uiuen-
tibus cartilaginosis huiusmodi ligamentis oppletum, quae adeo pertinaciter talum calci col-
ligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, ac sua inferiori sede tam sit immobilis, ut su-
periori, qua tibiae articulatur, uersatilis uolubilisq; obseruatur.

Sinus tali qui-
bus a tibiae os-
se & fibula li-
gamenta assu-
mitur.

Sinus quibus
tendines de-
ducuntur.

Tali cum of-
se cymbam re-
ferente articu-
lus.

Tali ad cal-
cem contextus.

Sinus inter
tali cum calce
commissuras
apparentes.

Calcis os-
sis sedes ter-
ram spectans.

Superior cal-
cis sedes extra
tibiae rectitu-
dinem retror-
sum ducta.

to pedem mouentibus musculis constatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ouibus, &
equis, posterior haec calcis ossis sedes ex abundanti sinum quendam oblongum sibi uendicat,
quo tendo is tuto uehitur, qui in illis animalibus secus ac in homine latum tendinem plantae
cui subnatum procreat. Ceterum calcis laterum quae ampliter sunt depressa lataque, internum
latus laeue & insigniter sinuatum conspicitur, ut aptam constituat sedem musculorum tendi-
nibus hac pedis inferiora petentibus, atque ad internum hoc calcis latus tutissimò reflexis.
Deducuntur autem hac, praeter praecipuam pedis inferiora petentem uenam, & arteriam,
& neruum tendo quinti pedem mouentis musculi: & tendines duorum musculorum, qui
ultimos pedis digitorum articulos flectunt. Hi tendines potissimum ad posteriorem proces-
sus calcis sedem conuoluuntur, cui Natura sinum insculpsit tali caput excipientem, & antero-
rem tali cum calce constituentem articulum. Adeo ut is processus in internum pedis latus pro-
tuberans, internum calcis latus impense sinuatum efficiat, quemadmodum & protuberans po-
sterioris calcis sedis internum latus hunc quoque sinum ampliter auget. Id enim in hoc insignius
prominet, ut musculus ab illo enascatur, cuius beneficio pollex introrsum a ceteris digitis
abducitur. Externum autem calcis latus non sinuatur, sed asperum & inaequale ac excarne est,
si modo humilior ipsius sedem exceperis, quae musculum educit paruum digitum a cæ-
teris digitis in externum latus abducenem. Deinde anterior huius lateris sedes aliqua ex parte
laeuis, modice quoque admodum in superficie sinuata cernitur, & tendinibus cedit septimi & octau-
i musculorum pedem mouentium, qui ad posteriorem externi malleoli sedem reflexi, secun-
dum hanc calcis regionem porriguntur. Ceterum calcis anteriorum partium, ea quae est regio-
ne magni digiti habetur, & processus modo in internum calcis latus excedit, talo quemadmo-
dum antea diximus articulatur, nulli interim alteri ossi contigua. At calcis anterior pars mi-
nimo digito situ respondens, in anteriori sua facie laeuis est, & lubrica cartilagine in crustatur,
depresso amploque prominens capite, quod ossis tesseram imitantis sinui coarticulatur, qui
similiter lubrica obductus cartilagine, duntaxat superficietenus insculpitur, ea quoque commissurae
specie hic articulus perficitur, quam *ἀρθρὸς ὀστέων* Graecis uocari diximus.

Nauculare seu nauiforme os, posteriori quidem sede admodum profundo donatur si-
nu: unde etiam a cymbae imagine *ὀστέον κυμβαίου* Graecis nuncupatur. Sinus iste (uti prius dictum
est) tali caput excipit. Anterior ossis cymbae comparati sedes lubrica cartilagine in crustatur,
& tres admodum leuiter prominentes commonstrat superficies, tribus tarsis ossibus, quae
ipsi articulantur, paratas, adeoque modice protuberantes, ut num sinus, num capita sint, penè
dijudicare nequeas. Harum superficierum intima & interno pedis lateri proxima, reliquis dua-
bus amplior est, & insignius quam illae ideo prominet, quod tarsi os ipsi coarticulatum maius
& amplius sit, & profundius quoque sinuetur alijs duobus tarsis ossibus, quae reliquis duabus
ossibus cymbam exprimentis superficieribus committuntur. Laeues has, adeoque obscure protube-
rantes superficies, dissectionum periti cubos uocant, quoties tria tarsi ossa cubis eius ossis quod
cymbam refert coartari docent. Superior huius ossis sedes gibba, & quodammodo rotulae
modo orbicularis est, eam obtinens figuram, quae pedi hac in sede fuit optima, iniurijsq; seren-
dis pertinacior. Atque haec sedes uniuersa utcunque aspera est, quod felicius ligamenta educat,
id os talo & tarsi ossibus connectentia. Inferior ossis cymbae similis sedes utcunque sima uisi-
tur, ut hac parte cavitatem pedi magnopere necessariam adaugeat. Verum haec ossis pars, su-
periori parte asperior ac inaequalior cernitur: quod hinc ualidiora ligamenta, quam ex supe-
riori enasci debuerint. Praeterea inferior haec sedes iuxta internum ipsius latus sinum exigit,
ad quem sexti pedem mouentis musculi tendo appositissimè reflectitur. Nauculari itaque ossi,
ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os consistit, quae autem adhuc
in pede recensenda super sunt, extremæ manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuius-
modi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

Vocatur autem Graecis *πυγὸς* quatuor pedis ossium series, quorum tria nauculari coar-
ctantur: quartum uero, quod tesseræ assimilatur, calci. Quamuis interim Graeci subinde tarsi
nomen non his solum ossibus accommodent, uerum uniuersam pedis superiorem partem eo
nomine plerumque intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuo
facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosque secundum tarsum ferri scribens, quae per pedis su-
periora exportriguntur, digitosque accedunt. Latiorum quamplurimi hanc ossium struem plan-
tam quoque nuncupant, uerum quando plantae nomen latius patet, non ineptè tarsi nomine,
dum aptius sese offerat, mihi utendum duxi. Tarsi igitur ad brachiale constructionis propor-
tio non est obscura, ex quatuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale constituitur.
Ex pluribus namque & minoribus particulis apprehendendi organum componi debuit, ex gran-

Internum cal-
cis latus qua-
le.

Externum la-
tus.

Anterior
calcis pars.

OSSIS CYM-
BAE REFERENTIS
SINUS.

Anterior
ossis sedes, &
tres ipsius pla-
nae superfie-
cies.

Superior se-
des.

Inferior.

Quibus pedis
ossibus in ma-
nu nullum re-
spondet.

TARSVS.

N 2 dioribus

Tria tarsi ossa interiora.
Quartum & extremum os.
 dioribus uero paucioribusque, ambulandi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora plantae quodammodo superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis simul omnia *χάλκη* appellantur. Quartum autem extrinsecus situm, à cubi seu testerae forma (quum quasi octo habeat latera) *κνέφης* uocatum est. Atque unum ipsius lateris posterius est, quo calci committitur: secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij ossibus coarctari docebitur. tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur. quartum pedis exterius respicit lateris, uixque lateris nomen meretur, quum admodum obscure planum sit. quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans. sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, ceterisque lateribus longe inaequalius, & priuatim oblongo quodam sinu donatum, ad quae maxima Naturae solertia septimi pedem mouentis musculi tendo reuoluitur. Quia uero aliquot huius ossis latera ad eum modum obscura & inaequalia sunt, & non ad amulsum testerae imaginem accedit, Arabes ab inaequali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellantur. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referenti capitis ossi indiderunt, id *πυλιν* uocantes. Hoc tarsi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terraeque innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumque constituant. Tarsi ossa, ut & brachialis, figura & quantitate inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte aequaliter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os interius pedis lateris occupans, duobus quae in medio habentur multo maiora sunt, atque illorum duorum rursus grandius est quod cubum referenti nequitur, quemadmodum & cubum referens intimo osse grandius quoque uisitur. Quinetiam os cubum referens posterius, ad calcem scilicet, uergit: intimum uero os antiorum uersus pollicem multo magis, quam cetera, eminet. Ex medijs, quod intimo ossi proximum est, breue cernitur non adeo antiorum, atque id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia simul iuncta superiorem eorum superficiem gibbam orbicularemque efformant, inferiorem uero cauum simamque, quemadmodum & pedis ex usu esse nemo non nouit. Duo media cunei accedunt imaginem. quae enim pedis superiora spectant, lata orbiculataque nonnihil sunt: quae uero plantam constituunt, non secus acuta uisuntur, quam si cuneorum ritu inter intimum & extremum tarsi ossa haec iniicerentur. Deinde tarsi os ossi cubo simili coarctatum, priuatim acutius & demissius in pedis inferiora porrigitur, quam secundum tarsi os intimo commissum, quod ipsius huc deducto processui tendo quinti pedem mouentis musculi ualidissime inferatur. Tarsi ossa, ubi lateribus inuicem committuntur, tota connexus amplitudine leui lubricaque cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede ossi cymbam referenti proxima, quippe in reliqua parte nonnihil mutuo distant, cartilaginorum ligamentorum interuentu inuicem copulata.

Tarsi ossium formae et quantitates uariis esse.
Pedij historia.
 Tarsus subsequitur pedis pars, quam Hippocrates à costarum fortassis serie *σύνδω*, alij uero Graeci *πυλιν*, Latini plantam, & nonnulli pecten, uestigiumque appellant. Ceterum quum illae Latinorum uoces in musculorum narratione, & in uasorum neruorumque descriptionibus plurimum obscuritatis (si modo illis uteremur) adferrent, conduxerit profecto, & hic quoque à Graecis nomen mutare. est enim & planum (quo nomine alij *πυλιν* uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inaudium. Pedion igitur manus postbrachiali respondet: uerum quinque ossibus, non autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu nanque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipsius os brachiali articulo laxiori, quam quatuor postbrachialis ossa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali Galenum secuti ascripsimus, pollicis perinde ac ceteris digitis tria ossa tribuentes. Quinque uero pedij ossa pari articuli connexu tarsi ossibus una serie committuntur. Pes enim quum ambulandi sit organum, stabilitatis securitas illi maxime conuenit, quae in uno ordine locatis indiget, non solum quidem pedij, uerum etiam & digitorum ossibus. Ac pedij ossa tarsi ossibus leuibus & in superficie tantum protuberantibus capitibus coarctatur, tam obscure prominentibus, ut merito planis superficiebus pedij ossa tarso coarticulati dixeris. & pedij quidem os pollicis praepositum intimo tarsi committitur ossi, quod indicem suffulcit secundo, quod medium sustinet tertio ossi coarticulatur. duo autem reliqua ossa cubum referenti coarctantur: quemadmodum octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa committi proditum est, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodum articuli, quo postbrachialis os minimum digitum sustinens brachiali nequitur, externo lateri ossiculum quoddam apponi diximus: ita etiam in pede ossiculum uisitur, ad externum lateris articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi ossi articulatur. Porro quemadmodum tarsi ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur.

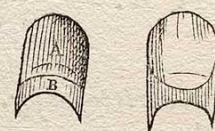
Pedij ad tarsum coarticulatio.
 Pedum quumque ossibus coartare.

Pedij ad tarsum coarticulatio.
 Pedum quumque ossibus coartare.

Pedij ossa illic ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaque sunt, & aliqua ex parte planis leuibusque superficiebus per arthrodian inuicem coarctantur. Quae autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora sunt, atque in illorum medio interualla efformant, quibus musculi ossa reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atque ut pedij ossa illi substantiae aptiorem sedem porrigant, non adeo acuta tenuiaque superiori parte, atque ea qua terram spectant, uisuntur. Vbi autem digitis articulatur, omni ex parte postbrachialis ossibus respondent, & appendice donata in rotundum caput desinunt, sinum primi digitorum ossis subiens. Pedij os pollicis praepositum, ea parte qua tarso articulatur, in ipsius inferiori sede terrae contermina, processum exigit, cui septimus pedem mouentium musculus inferitur. Atque simili quidem occasione pedij os minimum suffulciens digitum, quae tarso articulatur in signem commonstrat processum in externum pedis lateris excedentem, in quem octauum pedem mouentis musculi tendo insertionem molitur.

Pedij ossa digitis subsequuntur, qui ex ternis ossibus omnes ad eorum quae in manu sunt, similitudinem extructis constant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum osse extruitur, ut anterior pedis concavitatis sedes firmius terrae innitatur, ad quod etiam plurimum iuuat magna ossicula, quae quum ossa semina referentia persequeretur, ad primum pollicis internodium reponi dictum est. eo enim Capite non minus de manus quam pedum ossiculis (quum utrorumque eadem sit ratio) egimus. Quod uero pes à summa manu uno osse uincatur, manifestum est. extrema enim manus uiginti septem constat ossibus, illis seclutis quae selamo comparantur. Sunt enim octo brachialis, quatuor postbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uiginti sex tantum donatur ossibus, calce nimirum, talo, nauiculari ossi, quatuor tarsi ossibus, quinque pedij & quatuordecim digitorum. Atque id Galeni nomine hic addendum duxi, qui in secundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, pedem hominis multis ac paruis ossibus non secus ac summam manum efformari) scribit, pedi non aliter quam extremam manui uiginti septem adesse ossa: parum mehercule perpendens, se bis cubum imitans os enumerare, aut praeter id os, alia quatuor tarsi recensere. quemadmodum sane facit eodem in libro, quum quatuor tarsi ossa cubum referenti ossi, & illi quod cymbae assimilatur articulari tradit. Sed haec de omnibus humanae fabricae ossibus sint satis: & nunc unguis ac cartilagines, quae adhuc reliquae sunt, recensamus. si modo omnia, quae corpus firmant, & suffulciunt, sustinentque, hoc libro, uti institutum fuit, absoluenta ueniunt.

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIII.

HIS duabus figuris unguem ita expressimus, quemadmodum conspici solet, quum à manu ad sceleti praeparationem coacta, aut pede, diuelli consuevit. Ac dextra quidem figura characteribus insignita, internam unguis regionem, seu cauum ipsius denotat, altera interim unguis gibbum ostendente. Quin & A hic unguis sedes indicatur, ante confectionem apparens. B uero sedes insignitur, quae mollis est, nullibi detegitur, ac ueluti radix unguis censenda uenit.

AN VVM pedumque digiti unguibus id eo à summo rerum Opifice decorantur, ut ipsis firmamenti uice apponerentur. Digiti enim suis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, uiolenterque à se cogentia, digiti sine unguum adminiculo nequeunt amplecti. Ipsorum enim caro, quam postea duriusculam quandam adipem cuti substratam esse docebitur, tunc reflectitur subuertiturque, & ob id firmamento indiget. Quinetiam pleraque deinde commoda ex unguibus, si neque summitatibus digitorum superiores, neque ipsidem inferiores sint, homini accedunt: quemadmodum si radere quid, aut scalpere, aut uellere, aut excoriare, aut euellere oporteat. Ceterum summus rerum Opifex iustissime unguum (qui & munimenta uulnerantium conquassantiumque censentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quam nunc sunt, instar ossis cuiusdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis essent idonei, ut qui ne minimū reflecti reclinarique possent, at rumpebantur promptissime, non secus quam alia quae dura fragilique constant temperie. Itaque securitati simul & robori rerum Opifex prouidens, illos medio critter duos extruxit, ut neque usui cuius gratia creati sunt, quicquam incommodaret, neque ipsi quum sua mollitie extrinsecus incidentur.

Pedij ossium interualla.

Ad digitos articulatione.

PEDIS DIGITI.

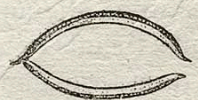
Pedem à manu summa uno osse coartare Galeni placitum superari.

Cur digiti unguibus donentur.

Unguium naturam esse iustam.

*Vnguic ne-
xus.* tium uim cartilaginum ritu facile exoluunt, leui quaq; occasione afficiantur. Ob eandem hanc causam gibba constant superficie, quod hac figura iniurijs resistentis melius cōparentur. Quod minus uerō suspensi uacillant, ligamento quodam extremi digitorum ossis radici, eorum superiori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connasci operæ precium fuit, hæc extrinsecus uniuersæ radici circū datur, illa interius usque quaq; subnascitur. In radicem ipsam, non modò arteriam uenamq; sed etiam neruum porrigi Galenus attestatur, atque unguis ex his sensum, uitam & alimentum aliarum partium modo assumere scribit. Scio quidem non solum duos^a nervulos ad unguem usque radicem ferri, sed eosdem cum^b uenis sub unguibus quoq; ad digiti extremum reperere. unguis autem interim sensus omnis expertes esse arbitror. Ac proinde non leuiter illorum, qui unguis ex ossis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt) concretionem gigni censent, sententiæ accedo. Quod uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmodum in hortis aluiculi, in unguibus non dispensentur, uel hinc constat, quod pilorum modo ab radice procedentes augeantur. Satiùs enim erat, & hos pilorum ritu semper renouari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementū admittere, quod potius in longum quam latum & profundum assument.

DE PALPEBRARVM CARTILAGI- nibus. Caput XXXV.

HAC figura superioris inferiorisq; palpebræ cartilaginem à reliquis partibus liberam delineauimus, ac ipsam, quum alioquin sit nota, nullis characteribus insigniimus.

*TRI*QUE palpebræ, tam inferiori quam superiori, una contigit cartilago, utcumq; mollis & longa, in palpebrarumq; extremo quā illæ inuicem conuiuent, locata & inter cutem & membranulā palpebras intus succingentem reposita. Huic cartilagini palpebrarum pili (quos cilia uocant) infiguntur, in illaq; tanquam in durius quoddā solum inserti eriguntur. Ideo enim cartilaginee hæc (quas ab illa pilorum serie, remorumq; in longis nauibus, seu, ut uocant, galeris, similitudine *regoris* uocamus) potissimum creantur, ut pilos illos erectos, neq; cæterorum pilorū modo flaccidos dependentesq; contineant. dein etiam creantur, ut^a musculorum palpebras mouentium implantationi subserviant, quemadmodum opportunè in secundo libro eorum musculorum naturam explicantes docebimus.

DE AVRIS CARTILAGINE. Caput XXXVI.

QVONIAM auris cartilago cuti illi obducta exquisitè libera, auris ipsius formam, ablata eius pinnula, exprimit, abs re esset hic aurem nulli non obuiam delineare.

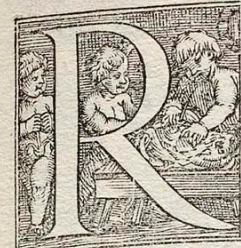

*QV*IS potissimum auris in excipiendis aëris conuolutionibus gyrisq; usus censeatur, quibusq; nominibus auris sedes donetur, in auditus organi constructionis sermone libro septimo exequendum est. hic autem obiter auris recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens in hoc formatur, ut cute uestita auris corpus instar uani cōstituatur, idemq; commodè sustineat, & erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenutis, tanto semper à capitis ossē uersus auris extrema mollior euadēs, quāto auris orbiculo propius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quod scilicet hanc propendentem, neque erigi neque suffulciri oporteat. Porro ad temporis os hæc cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hgeat, crassior. Enascitur enim ex orbiculo^a foraminis auditus meatui in temporis ossē cælati, cuius circumferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginem educat. Quamobrem uerò Natura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, & non duriorē aliquam ossēamq; cartilaginem, aut uerum os ipsi indiderit, in secundo præsentis libri Capite executus sum, quum Naturam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerem, ut hæc ossis modo sustineat quidem commodè: & interim adeo mollis sit, ut occurrantium impetu non rumpatur, sed cedendo leuiter eum exoluat, atque ita extremas partes iniurijs ferendis pertinaciores, quam si ossæ essent, reddat.

DE

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. DE NASI CARTILAGINIBVS. Caput XXXVII.

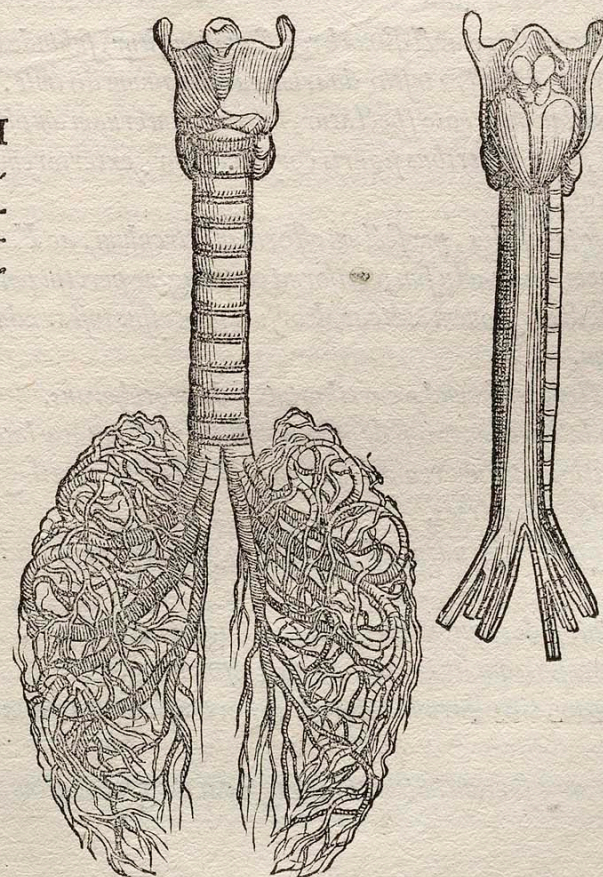
QV ANQVAM nasi cartilaginee tactu ante sectionem debite dignoscantur, nihilo minus tamen, quartæ musculorum tabulæ nasus has literis K & L utcumq; proponit.

*R*ERV M opificem terminum extremumq; nasi cartilaginibus eadem ratione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatā diximus, quadrupedum nasi extremum ferè comprobatur, quod minori amplitudine, quàm hominis nasi terminus cartilagineū existit: qui etiam extra reliquam faciei superficiem magis, quàm quadrupedum nasus prominere. Ab inferiori itaq; nasi ossium sede, qua hæc aspera & latiora, quàm superiori^a sede sunt, duæ enascuntur cartilaginee, quæ deorsum in anteriora exporrectæ, inuicemq; cōiunctæ sensim molliores euadunt, ac in nasi extremo ueluti in cartilagineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi ossium inferiori sede ad nasi terminū apicemq; pertinet. Ab ossio autem^b septo narium foramina dirimente, quod octauū Capitis^c ossis partem esse suprā cōmemorauimus, alia enascitur cartilago, mollis quoq; ac ligamenti naturæ compos, quæ à tota anteriori septi illius sede antrosum procedens, internæ duarum primarū cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudinem adnascitur. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quæ ueluti ex faciei planicie porrigitur, nasi foramina interdiuidit, quemadmodū ossium illud septum ipsa^d foramina inibi disiungit, quæ super palati regionem, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus aliæ duæ, utrinq; nimirum singulæ accedunt, quæ magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorū naturæ participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen constituunt. Cartilaginee hæc internis suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæq; motu donantur uoluntario, cuius ope sursum deorsumq; & introsum extrorsumq; uellunt, proprijs in hoc donatæ musculis. Harum cartilaginum latiores mollioresq; partes in nasi lateribus consistunt, ac nasi alæ nuncupantur, quod quasi alarū modo nares occludant, referentq; ita homini inter respirandū insignem usum præbentes. At quū hæc nasi cartilaginee uel solo tactu cognosci possint, nō est quod prolixius earū naturā exequar: utcumq; etiā uel solius Gallici morbi nomine (qui has crebre infestat) ipsarū structuram medicis nō oscitanter expendendā duxerim.

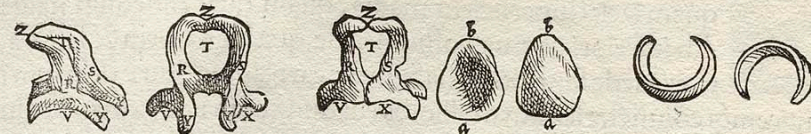
DE ASPERÆ ARTERIÆ CARTI- laginibus, ac quid Græcis in hac γλωττις & ἀσπρωττις nuncupetur. Caput XXXVIII.

*PRIMA TRI-
GESIMI OC-
taui Capitis figura toti-
us asperæ arteriæ ab o-
mnibus partibus libe-
ræ anteriorem faci-
em expri-
mens,*

*SECUNDA
FIGURA, A-
speræ arteriæ caudicis
posterior facies delinea-
tur. ab re enim fuisse,
& huic figuræ, quemad-
modum primæ, ramo-
rum in pulmonem sub-
stantiam pertinentium
seriem appingere, quū
illam prima figura
abundè oculis
subijciat.*

N 4 TER.

TREDECIM QVAE SERIATIM HIC PROPVNTVR
figurarum, & earundem characterum Index.

H A R V M figurarum prima, quae tertia inscribitur, primam laryngis cartilaginem, quā quia scutum refert, scuti formē quoque uocabimus, ex dextro latere expressam ostendit. Figura autem quae Quarta ordine est, eiusdem cartilaginis internam seu posteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa seu anteriori facie delineatur. Sexta, secundae laryngis cartilaginis anteriorem monstrat faciem. Septima secundam laryngis cartilaginem ex dextro latere expressam continet. Octava secundam laryngis cartilaginem posteriori ex facie depictam offert. Nona laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertia cartilaginis anterior sedes occurrit. Undecima, eandem cartilaginem posteriori facie oculis subiicit. Duodecima, laryngis operculi inferiorem sedem ostendit, quā id laryngis amplitudinem spectat. Decimater tia superiorem laryngis operculi sedem continet, quae palatum respicit. Decima quarta, unam asperae arteriae trunci cartilaginem C modo extructam anteriori externaue facie uidendam obijcit. Decima quinta, eandem cartilaginem posteriori facie proponit, quae internam asperae arteriae amplitudinem spectat.

- A, B, 3, 4, 5 Duo elatiores scutiformis cartilaginis processus.
C, D, 3, 4, 5 Duo humiliores eiusdem cartilaginis processus.
E, F in 3, in 7 uero duntaxat E. Secundae cartilaginis sedes, quibus inferiori scutiformis cartilaginis processus coalescunt.
G, H, 3, 4, 5 Hac sede scutiformis cartilago arctissima breuissimaque uisitur, subinde lineam ostendens quae dextram cartilaginis partem a sinistra instar duarum cartilaginum dirimit.
I, 6, 7 His sedibus secundae cartilaginis regio spectatur, laryngis internam amplitudinem respiciens. Reliquis autem sedibus, quae his tribus figuris conspiciuntur, exteriorem laryngis regionem seu amplitudinem constituit.
K, L, 6, 7 Inferior secundae cartilaginis sedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem, quae tactu sub scutiformi cartilagine percipi potest. L uero posteriorem inferioris huius sedis regionem indicat, deorsum processus instar eductam, ac in octaua etiam figura L insignitam.
M, 7, 8 Linea spinæ modo in posteriori secundae cartilaginis sede protuberans.
N, O, 8 Sinus in posteriori secundae cartilaginis sede, ad lineam illius M notatæ latera incisi.
P, Q, 6, 7, 8 Duo secundae cartilaginis tubercula, seu capita, sinus tertiae cartilaginis subeuntia.
R, S, 9, 10, 11 Duæ tertiae cartilaginis partes.
T, 9, 10, 11 Hac tertiae cartilaginis regio uacua est, ac duntaxat membraneis ligamentis tunicisque laryngis occupatur.
V, X, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis sedes, quibus secundae cartilagini articulat.
Y, Y, 9, 10 Tertiae cartilaginis processus, qui lingulam laryngis efformant.
Z, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis regio, illi ollarum uasorumue parti assimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.
a, 12, 13 Laryngis operculi basis, quae scutum inuitanti laryngis cartilagini continuatur.

b 12,

Apex, seu in posteriora introrsumque uersus dorsum maxime procedens laryngis operculi regio. Præter quindecim figuras modo explicatas, huc comprimis faciunt figuræ Capiti uigesimo primo libri secundi præponendæ, quibus laryngis musculi explicabuntur. inter ceteras autem illas opportunè non minus quàm si hic locarentur inspicies, quæ illarum figurarum tres postremae habentur, quibus laryngis lingula seu rimæ imago, quàm fieri potuit accuratissime, delineatur.

atote et
f. dem fig.
ca. 9. lib. 4.
B, L, K, L,
M, M.

ICET sextus liber cordi respirationisque organis dedicandus, asperæ arteriae naturā diffuse pertractabit, in præsentia tamen ipsius cartilagine explicandæ ueniunt, ut omnes, quibus corpus sustinetur, partes, hoc libro absoluiamus, ac ne quicquam ossium cartilagineumque hinc non expressum, à musculorum enarratione in sequenti libro nos remoretur. In sexto igitur libro docebimus, asperam arteriam à faucibus in thoracis amplitudinem deduci, & multiplici ramorum sobole in pulmones diffundi, ut aërem illis reddat, & eundem rursus educat. Neque solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerum etiam principalissimum uocis esse organum attestabimur, exacte ipsius substantiæ naturam sermone tunc pertractaturi. Constat enim partim cartilaginibus, partim membranis uinculis, simplicibusque membranarum seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriæ (quod laryngem potius quàm guttur mihi appellandum putauerim) primum tribus constituitur cartilaginibus. quarum prima maxima amplissimaque & anterior est, foris quidem gibba, intus autem lima, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prælongo, quali ueteres in præliis ufos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atque hanc ob causam dissectionum periti eam *bugraedili*, uulgus autem scutalem & peltalem appellarunt, ac proinde nos quoque illam scutiformem, aut cartilaginem scuto similem in sermone contextu perpetuo uocabimus: nisi etiam hanc primam cartilaginem appellare uisum fuerit. Ita in homine superiori sede amplior quàm inferiori conspiciatur, secus multo quàm in bobus & porcis, quibus inferiori sede latior, superiori autem multo strictior est, minusque in acutum quàm hominis larynx, antrorsum exporrigitur. Quod tamen ad imaginis speciem spectat, hominis cartilago superiori & inferiori sede sibi responderet. Supra enim infraque ex suis lateribus binos educit processus, utrinque singulos, ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educiti, membranis uinculis ossis u referentis humilioribus lateribus alligantur. Inferiores autem scutiformis cartilaginis processus, lateribus secundae cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur, coalescuntque. Scutiformis hæc cartilago uiris quàm mulieribus antrorsum magis prominet, tactuque magis exponitur: & subinde gemina, idque potissimum in uiris obseruat. In ipsius enim medio, ubi cartilago hominis breuissima est, maximeque antrorsum extuberat, secundum suam longitudinem crebro linea ducitur, quæ ad amissum à membranulis emundata, duas cartilaginis partes mutuo commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atque id sanè hominibus peculiare obtigit. Boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam sedulo ab architectis spectari uelim. mirum nanque est, quàm boum scutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quàmque affabre id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisus sinus) accommodum sit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis comparatum. haud secus profecto, quàm si machina quæpiam esset portatilis, quæ duobus processibus suis humilioribus tanquàm duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi possit. Secunda cartilago minor principis uia (quam stomachum cum Græcis uocabimus) deorsum à faucibus fertur. Quantum enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posteriorique eius parte supplet. Ima enim ipsius sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis sede percipimus. Interna huius cartilaginis amplitudo exacte leuis est, posterior autem ipsius sedes stomachum spectans, longa extuberat linea, secundum cartilaginis longitudinem, quasi spinæ modo exporrecta. Hæc duos huius cartilaginis sinus dirimit, in quibus duo figuntur musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertiā inferti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo definit tubercula oblonga, & utrinque singula, quæ tertiae cartilaginis sinibus inarticulari mox audies. Secunda autem hæc cartilago primæ ad eum modum committitur, quem supra exposui, quando humiliores primæ cartilaginis processus ipsi connasci dicebam. Ut uero firmior eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescunt, modice extuberat, crassiorque est, & in hac protuberante parte sinus uisitur, qui

Ubi asperæ
arteriæ natu-
ra pertracta-
bitur.

PRIMA LA-
ryngis carti-
lago.

SECUNDA
laryngis car-
tilago.

TERTIA laryngis cartilago.

qui primæ cartilaginis processum ualidissimè excipit. Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora constituit, nonnihil tenuis uisitur, deorsum magis, quam reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta. id quod, ut musculi ex remotiori sede in initium ducerent, qui rectè per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inseruntur. Huic cartilagini nullum nomen inditum est, ac circò peculiari nomine nobis innominata nuncupabitur. Si tamen quis sedulo eius effigiem inspexerit, atque alicuius rei formæ illam conferre, tandemque hinc ipsi nomen indere uoluerit, haud aliud illi conformius adinueniet, illo Turcarum anulo, quem sagittantes dextro pollicis imponunt, ut eius anuli beneficio arcus neruum robustius trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secundæ cartilaginis sedi similis uisitur: qua uero externam pollicis sedem tegit, posteriori secundæ cartilaginis regioni utrunque conuenit: quemadmodum ex hac anuli effigie, quem margini adhibeo, est cernere. * Tertiam laryngis cartilaginem Græci ἀντρωσθίου & ἀντρωσθίου uocant, quod quum integra adhuc est, & membrana tunica uel asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi ollarum parti si millima sit, qua aquam manus lauaturis affundimus. Illi namque ollarum oris sedi aptius congruit, quam ligneis illis conchis, quibus nautas sentinam exhaurire, ac olitores irrigare hortos conspiciamus. siquidem & eiusmodi situlis seu uasculis Græci hanc cartilaginem contulisse uidentur, non quidem toti uasi, sed ipsius mucroni. Vt cunque sit, tertiam laryngis cartilaginem unicam simplicemque omnes dissectionum professores describere, quum interim membranis suis liberata, sit gemina: & duabus constituatur cartilaginibus, ligamentorum duntaxat beneficio & laryngem succingentis membrane, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secundæ cartilaginis lateri, altera uero sinistro innititur, sinum lauem & alitatis cælum obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit. itaque articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæcque cæteris laryngis cartilaginibus maxime mobilis existat. Vtriusque cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum processum finit, in interiora laryngis exprorectum. Superiores uero harum cartilaginum partes sensim à basi inuicem dehilcetes, ac dein tenuiores mollioresque, & adiposæ reditæ, mutuo uniuntur, & dextræ cartilaginis superior pars sinistra cartilaginis parti coniuncta, eam laryngis sedem extruit, quæ illi uasorum parti congruit, qua aquam manibus affundi supra commemorauimus. Atque hæc quidem laryngis sedes adeo mollis flexilisque est, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrosum reclinetur, asperamque arteriam adeo exquisitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipsi illabatur. Cæterum & si tertia hæc cartilago gemina sit, duabusque cartilaginibus extruatur, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: sed unius tantum aliorum Anatomicorum more nobis habebitur, tertiæque nuncupabitur, quod minus illorum placita qui cartilagine numerarunt potius, quam descriperunt, plus æquo turbare uidear. His tribus igitur laryngis cartilaginibus, alia quædam mollis, & substantia tertiæ cartilaginis superiori parti prorsus similis, accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enascitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrosum curuata basi, ab interiori scutiformis regione iuxta partem ipsius elatiorem, hinc introrsum procedens, trianguli imaginem exprimit, cuius basim operculi à scutiformi cartilagine exortus, aut ipsius cum ea cartilagine conexus efformat. Trianguli uero uertex, ea pars est, quæ introrsum ueluti ad stomachi regionem producit. Corpus hoc quæ palatum respicit, gibbum est ac mollius: quæ autem laryngi innititur, cauum simumque, ac multo quàm superiori parte durius. In extremo autem ipsius, quo stomachum spectat, insigniter molle est, pinguique obductum membrana ligamenti quodammodo naturam refert. quæ uero scutiformi committitur cartilagini, etiam multa abundat adipè, neque inibi adeo durum atque in sui medio cernitur. Plerique corpus hoc præcipuum uocis organum esse putant, id temere γλωττιδα & ἐπιγλωττιδα uocitantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnant, diuersasque prorsus partes, ueteribus illis Anatomis professoribus significauerint. γλωττις enim laryngis rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis processus in media laryngis amplitudine pingui membrana obducti constituunt, & quam præcipuum uocis organum esse in quinto libro demonstrabimus. Illi namque eiusmodi rimam γλωττιδα seu lingulam uocant, ab ea lingularum similitudine, quam ex duabus arundinum laminis inuicem compactis tibijs accommodari uidemus. Cæterum ἐπιγλωττις nuncupatur laryngis operculum, dictæ nuper laryngis lingulæ impostum, & ne quid inter edendum in eam decidat cauens. Quod uero id nostri seculi medicos lateat, non ipsi tantum in causa sunt, nihil præter autorum sensa, citra omnem sectionis usum, sectantes: uerum & Celsus etiam hæc perperam (uti sanè quæ ad Anatomen spectant permulta) intelligens, illud laryngis operculum lingulam appellauit,

Laryngis lingula, seu rimæ et præcipuum uocis organum.

lauit, non expendens id Græcis ἐπιγλωττιδα fuisse appellatum, quod illi laryngis rimæ, quam lingulæ fistularum assimilamus, incumbit: aut ignorans aliam in larynge præter operculum illud, sedem partem uel esse, quam lingulæ conferri possumus. nam operculum hoc etiam humanæ lingulæ imagini satis accedit. Quinetiâ Celsi errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele ἐπιγλωττιδα lingulæ uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculum: non autem eam partem, seu sedem, quam ueteres lingulam uocant, & quæ principalissimè uocis instrumentum merito censetur. Vt modo præterea, quoties apud Galenum, tum Interpretum, tum etiam Græci exemplaris scriptorum uitio, γλωττις pro ἐπιγλωττις, ac rursus diuerso ordine, legatur. Verum hæc latius suo loco exequar. hic namque tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse sat fuit, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam reliquas asperæ arteriæ cartilagine, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, unâ cum omnibus quæ ad asperam arteriam pertinent, in sexto libro prosequar. Nunc autem tempestiuum erit, rationem ac modum subiicere, quo ossa & cartilagine ad disciplinam parentur, aut per Anatomen discantur, ad eam uidelicet methodum, qua semper post partium descriptionem, illarum secandi artificium (prout id suo loco aptius fieri putauero) subiiciam.

Lib. 3. de Partibus animalium, cap. 3.

Præcipue in 8. Lib. de V. su part.

Reliquæ cartilagine asperæ arteriæ C similes.

QUO ARTIFICIO HUMANI CORPORIS ossa & cartilagine inspectioni præparentur. Caput XXXIX.

ONSVEVERUNT medici Hippocraticæ arti digne incumbentes, neque ad solos syrupos scribendos, hominibusque imponendum nati, non mediocri labore ossa, quæ ad disciplinam asseruantur, extruere, siue ea inuicem iuncta, siue singula separatim erant inspecturi. Solent enim suspensum, uel alias mortuum cadauer, magna ex parte primum carnibus liberare, & uiscera nullo soluto corporis articulo, exsecare. Postea oblongæ arcæ ita dissectum corpus immittebant, uniuersam arcæ calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aspergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum ostiduo obseruassent, eam undique angustis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuio, ut calx unâ cum marcescentibus iam carniū reliquijs temporis successu deflueret, ac undique ab ossibus abscederet. Post dies aliquot, exemptum cadauer passim cultroꝝ beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis ossium connexus in eo opere dissolueretur, ligamentaque ossa colligantia (quorum interuentu hærent) integra custodirentur, ac demum omnia præter ossium articulos niterent. Emundatum cadauer, eo situ quo id aut sedens, aut erectum, hæcque aut illa forma compositum spectari uolebant, soli exponebatur, ut ligamenta solis æstu resiccata, ossium articulos in eo positi continerent. Verum hæc præparandi ratio præterquam quod molestâ, sordida, ac difficilis est, nullos ferè ossium ostendit processus, appendices, capita, sinus, & eius generis reliqua in ossibus præcipuo studio spectanda: quod scilicet hæc omnia insigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeo sanè, ut hic ossium mundandi modus ad doctrinam penè nihil accommodet. Quemadmodum neque ridicula musculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio (qua hæctenus medicinarum candidatis nostræ artis professores imposuerunt) quicquam commodi adfert, sed duntaxat studiosorum animos cohibet, ne eorum, quæ iam dicebam, organoꝝ demonstrationem à Rabinis illis expetant. Hi namque asseriebant, illa solum è corporibus in aquarum gurgitibus (si dijs placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis discenda esse, quasi uero quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum adaptatis, prorsusque hac ratione corruptis disci possit, & non hæc omnia in homine nuper mortuo melius multo à nobis ostenderentur, quàm ipsi iecoris, aut intestinorum, aut cordis superficiem studiosis commonstrare solent: quamuis illam quoque satis ineptè proponebāt, interim à cæteris corporis partibus abstinentes. Cæterum quoniam pacto aliæ corporis particulæ sint aggrediendæ, suis locis affatim prosequemur: ossa autem, ut modò subiiciam, leui negotio adaptabis, si discendi saltem cupidus, & quod in dissectionum studio Galenus imprimis requirit, laborum patiens ac industrius fueris. Alicunde itaque nactus cadauer, quaecunque id sit (quamuis tamen morbo emaciatum longe aptius censebis) uas unum carnibus, uisceribus & cuti reponendis, & sanguini admittendo, ad manum esse curabis, unâ cum magno grandioꝝ lebe, cuiusmodi illi sunt quibus lixiuium mulieres igni adhibent, is namque coquendis ossibus est aptissimus. Huic igitur ossa iniiciuntur. Præterea & ampla pyrus in aslere distendatur, ut huic asseri cartilagine non elixandæ applicari, seriatimque imponi possint.

Ossium in calce macerandum, ac dein in flumine emundandum ratio.

Ossium per coctionem præparandi modus. Tum alibi sepius, tum maxime lib. 3. de Administrat. dissect.

possint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, sectionem tentabis, ad caluariam usque penetrantem. Ad huius deinceps sectionis orbiculum, terra caluariam diuides, parum sollicitus, etiam si cerebrum uities, aut paulo humiliter elatius ue caluariam diuidas, quandoquidem nunc duntaxat ossa ac cartilagineis intueri seruareque propositum est. Diffecta igitur caluaria, cerebrum solis manibus ex ipsa euulsum, uasi iniiciendum est, ac caluariæ pars à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute. Iam utranque aurem proximè à temporum ossè abscidam, seorsum in asserem, cui cartilagineis adhibentur, collocato, unà cum palpebris & nasi extremo, quod cartilaginibus constat, quæ uicinisimè ab illis quibus committuntur ossibus simul cum cute sunt rescandæ. Deinceps maxillam inferiorem à suis cum capitis ossibus connexu liberabis, ac cartilagineas, quas priuatim in ipsius cum capite articulis haberi diximus, cellululo à ligamenti articulum continentibus dissecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt seriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis si uoles musculorū appplantationibus) liberabis, ac tandem in cacabum reijcis, cauendū est, ne os referens aut laryngem corrumpas, sed integram laryngem cum eo ossè, & lingua, & stomachi asperæque arteriæ portione simul è faucibus auferas, ac asseri illi non aliter emundatā cum auribus imponas. Iam à pectoris ossis mucrone ad pubem usque sectionem molieris, ad omentum usque penetrantē, cui deinceps aliam sectionem, quæ transversim à dextro ilio ad sinistrum pertingat, adiunges, & absque defectu omnia quæ peritonæo continentur, laniorū more euelles, ea uasi iniiciens. Ab dominis cutem unā cum musculis obiter ab ossibus dissecabis, & sanguinē spongij excipiens, cum in uas exprimes, modò à iugulo ad pectoris ossis usque mucronem, adeò profundam duces sectionem, ut illa ad pectoris usque os penetrante, simul cum cute musculos thoraci instratos, à costarum ossibus, earundemque cartilaginibus, adimere possis, & simul clauiculæ nudæ, carnibusque liberæ appareant. Quippe hæ acutiori cultello à pectoris ossè ueniūt liberandæ, & cartilagineis his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagineas aggressus) accuratè sunt adimendæ, & dein chartæ seriatim adhibendæ. Pectoris os unā cum costarum cartilaginibus studiose à costarum ossibus liberabitur, sectionibus acutiori & nō admodum crasso cultro per cartilagineas inibi ductis, ubi costarum ossa in has degenerant. Atque id promptè obitur, si modo memoria non exciderit, primæ costæ cartilaginem à pectoris ossis medio magis in latus quam secundæ costæ cartilaginem ferri. Neque tantum cartilagineas pectoris ossi coarctatæ à costis sunt dirimendæ, uerum etiam omnes spuriarum cartilagineas, quæ uel intercostalium musculorum interuentu superioribus cartilaginibus hærebunt. Disiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis & arterijs à iugulo ad illud porrectis & membranis quoque liberabis, quæ thoracis amplitudinem intersepiunt. Postremò cartilagineas à septo transuerso rescabis, & ipsas simul cum pectoris ossè non aliter mundatas, in chartam repones, dein scapulas unā cum clauiculis à thorace dissecaturus. Iam longa sectione in altera manu à summo humero per brachium & cubitum ad pollicem usque ducta, scapulam, humerum, cubitum, & extremam manum cute & carnibus enudabis, non admodum anxius, etiam si aliqua tendinum carnisque portio ossibus adhuc appensa relinquitur. Adeò ut etiam suffecerit, relictā summæ manus cute, illam aliquot sectionibus hinc atque illic scindere, quo postea leuiori negotio manus elixetur. Modò clauicula à summo humero secabitur, mente adhibita, num præter scapulæ processum, quem summū humerum appellamus, & clauiculā, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præstiteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum coniicies, scapulamque ab humero, & deinde humerum à cubiti ossibus separabis: & cubitum cum extrema manu conexum seruans, simul omnia in cacabum quoque locabis. Priusquam tamen scapula cacabo indetur, opportunè feceris, si cartilaginem scapulæ sinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augmentem, à scapula diremeris, chartæque cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atque id similiter in alterius lateris manu est præstandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primum pulmones cum corde & septo transuerso excabis: & priusquam cor in uas coniicias, cordis basim per transversum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde basim rursus à uasis, quæ ab ipsa prodeunt, sic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ ostificia illa sã habeas, ac postmodum (si uisum fuerit) in cartilaginum numero illa seruaturus, chartæ applices. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniuntur, in uas reieceris, cadauer in prorum uertes, & utcumque licebit, ceruicem reliquumque dorsum, unā cum tota thoracis amplitudine carnibus emundabis, studiose cauens ne costam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimium uicinè carnem dissecas, processum aliquem uities. Atque id adhuc magis cauendum est, quum iam singulas costas seorsum à uertebriis thoracis liberaturus es. Etenim

resupi-

resupinato cadauere, cultello acutiori costæ capitulū, à uertebrae corporis sinu uenit separandum, & deinde ligamenti sensim diuisis, à transversis quoque uertebrarum processibus costæ sunt adimendæ, obiterque emundatæ in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo manus aggressus es, attrectabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem uniuersum. Quū tamen genu nudas, ex tendinibus anteriore genu sedem occupantibus, patellam excabis, & in cacabum nō secus ac femur coniicies ilico, atque id à coxæ dicis ossè tibiāque liberaueris, & cartilagineas rescueris, quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes augent. quippe & illas non inopportune chartæ agglutinabis, ac deinceps tibiæ os, unā cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta uertebrarum corpora intercedentia adamussim ueniunt excandæ, & chartæ seriatim accommodanda. Ligamenti igitur, quæ uertebrarū corporibus in superficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborū uertebra interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id, seu cartilaginem, ut Galeno uisum fuit, ab ossè sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum uertebrae corpus, & elatiorem dictæ nuper cartilaginis regionem, eandem duces sectionem, hæcque ratione integram auferes cartilaginem. quam ubi chartæ imposueris, sequentes tantisper excindes, dum ad secundam usque ceruicis uertebra deuentum erit. Quū itaque uiginti tres cartilagineas ligamenta ue cartilaginea ad hunc modum chartæ applicaueris, dorsum in tres quatuor ue partes caue & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquem uertebrae processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebra à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebra cacabo imponere, ut & thoracis uertebrae cum lumborum uertebriis, modò illas à sacro ossè prius disiunxeris. Os sacrum autem, unā cum ossibus ipsi commissis (quæ ilium, coxæ dicis & pubis ossa constituunt) nihil prohibet cacabo indere, quum scilicet ilium ossa adhuc cruda à sacro difficulter & arduè separeretur, & pubis ossium cartilago etiam tunc uitietur: quam aliàs integrè asseruabis, si pubis ossa non dirempta cacabo inieceris. Ossibus adhuc modum cacabo immissis, aqua is uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subsidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non tegatur, multoque magis, ne id ex cacabo prominens sumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium, sed, ut in cæteris elixationibus, spuma sedulo auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaque ossa minus fordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponenda, quod illi in obli terandis cicatricibus, & neruis tendinibusque producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, puerulorum ossa coquuntur præcipue, quum in illis studendum sit, ne inter mundandum ossa, appendices decidant: quarum coalitus in proeuctioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultorum beneficio, uti inter edendum sit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pe detentim nonnulla ossa inter elixandum forpice eximes, eaque solus purgabis: nisi fortasse studiosus adsit sodalis, qui unā manus operi adhibeat. Summopere enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem laueat, & crustæ modo ossibus obducta imprudens auferat, hæc namque, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, præcipue seruanda uenit. Neque uero officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso minus committuelim, uerum ut, quum unumquodque os priuatim purgas, sinus ipsius & capita, & potissimum ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumque exortum accuratè contempleris. Non enim facile dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ, aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxie expendito, quodnam os prius tibi occurrat. Summam tamen manum cum cubiti ossibus extrahens sedulo obseruabis, ne uiolentius brachiale à cubiti ossibus seiungas, sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti ossibus accuratè liberaes. idem facito in postbrachialis ossium à brachiali separatione. Id enim caueri uelim, ne brachialis ossa inuicem dirimas, unde etiā ilico atque id integrum à cubito, & pollicis primo ossè, & postbrachiali disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaque ipsi obnata diuelles, id studens, ne ossa in interna externaque ipsorum superficie penitus ligamenti emundentur, ut ligamentorum beneficio brachialis ossa inuicem hæreant. Brachiali enim ita igni

O

adhi-

adhibito ligamenta sensim resiccata, ipsius ossa firmiter continent, leuioresq; negotio in ossum connexu brachiale, cubiti & postbrachialis ossibus committitur: nisi forte in iungendis ossibus peritior, brachialis ossa mutuo dirimere, ac ligamentis emundare, postmodumq; aeneis filis inuicem committere audeas, aut etiā disiuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non praetermissis sesaminis ossibus, exacte emundata imponas: quo minus haec illi chartae inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negotium augeant. Conduxit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illiusue manus, aut pedis ossa chartae implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os non mundatum super sit, ne quum putamina & ius abijciendum curas, unā aliquot ossa oscitater simul auferenda porrigas, et si forte unguem asseruare uisum sit, illum dum pedis manuumq; digitorū ossa expurgas, auelles. Non minus enim humanos ungues, quam auium & quadrupedum ungues, a pedibus calenti aquae impositis, elixatione recedere conspiciamus. Porro quum ulnam & radiū emundas, cartilago non negligetur, quae a radio profecta, magna ex parte ulnam a brachiali dirimit. Haec namq; ab ulna liberabitur, ut radio adhuc connata, in ossum connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratissime caueto, ne membranam, quae auditus organi foramen succingit euellens, ossicula illa negligenter eximas, quae eius organi constructionem subintrant, quippe illa stylo quopiam in foramen misso, sunt studiose euellenda, & pariter excutienda. Haec ossicula ad reliqua ossium colligationem, aliquo recondes, & uertebras omnium postremo ē iure eximes, quemadmodū & sacrum os: nisi forte post aliquam elixationem, coccyx os a sacro liberare libeat, quod scilicet huius ossicula, ob cartilaginea ligamenta, quae ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicē se iungi soleant. Si tamen coccygis ossis praescindendi gratia, os sacrum eximeris, id denuo cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam reponendum, aut in sportulam coniiciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si forte ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitanter effracta fuerit. Verum ut pubis ossium cartilaginem serues, priusquam illium ossa a sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq; sede leuiter sunt emundanda, ac dein inuicem solis manibus se iungenda, ut ipsa intercedens cartilago ab altero osse abscedat, unūq; duntaxat commissa maneat, leui negotio postmodū in ossium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata denuo numerabis, non quidem manuum & pedū ossa, quae iam seorsum chartis prius inuoluisti, uerum recensitis caluariæ partem, quam ferra a reliquo capite ademit: in qua considerabis, num portiunculæ temporum ossium, quae instar squamæ uerticis ossibus applicantur, atque ferra a cætera temporum portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne forte illas cum ossium spolijs aut iure reijcienda cures. Solent enim facile a uerticis ossibus decidere, si casu ferræ sectio multum supra aurem ducta fuerit. Deinde num dens aliquis ex superiori inferioriue maxilla exciderit, perpendes, & uiginti quatuor uertebras totidemq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos, sacrum os, a quo iam antea coccyx os ademptū est: duo grandia ossa sacri ossis lateribus nexa, femora duo, tibie ossa duo, & fibulas duas, item patellas similiter duas. Atque ubi omnia enumeraueris, magnopere cōduxerit, ossa denuo mundae & bullienti aquae indere, ac mox exempta seorsum aspero rudiq; linteo abstergere, & si quæ ligamentorū, aut membranarum, aut musculorum insertionis exortus uel sint reliquiae, eas defricare abstergereq; cōuenit, studio interim adhibito, ne lubrica, & crustæ modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum haec in orbem igni apposita leuiter desiccantur, aurium cartilaginea cute deteguntur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoq; in palpebrarum & narium cartilaginibus molendum est, ac deinceps acutis cultellis os uel referens, a musculis ipsi commissis, quam licebit exactissime crudum emundabis. Purgato illo osse, laryngis cartilaginea similiter crudas accuratè carnibus membranisque liberabis, simul cum una atq; altera asperæ arteriæ trunci cartilagine, Cimagini cōparate. Iam pectoris os, ipsiq; cōnexas cartilagineas sedulo emundabis, quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum ne utiquam uenit, uixq; calente aqua aspergendū. Quum uerò cartilagineas carne spoliās, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correspondentem auferas, quæ quod os ambit, *μεμβράνη* Græcis uocatur. Quippe hac membrana a cartilaginibus discepta, illæ infirmius pectoris ossi committuntur, & cōtractæ breues intortæq; euadunt. Et quo minus cartilagineas hæ contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum, sed alibi cubi tantisper, dum ossa necere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagineas plus æquo flaccescant, ac postea deformem thoracis ossium fabricam cōstituant.

Quan-

Quandoquidem nihil prorsus est, quod æquè elegantem sceleti struem uiciat, atq; pectoris os cum cartilaginibus, si modo illæ negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius, quam antea, excicari permittatur. Reliquas autē cartilagineas chartæ adhibitas, licebit igni non nihil ad mouere, at ita, ne nimium conuellantur: quum latius sit, & has quoq; post compactionem sicari. Iam integrū tibi est ossa & cartilagineas ad eum quem mox dicam modum con texere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam praestiterit, si modò aut cōnexis, aut dissolutis carendum esset. Ossa namq; disiuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad ossium cognitionem spectant, edocere possunt, quæ autem erecta commissaq; sunt, sinus, capitāq; ossium non admodum accuratè cōmonstrant, sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quam ad disciplinam conducunt. Quamquam rursus ad disciplinam illa ossa accommodatissima sunt, quæ subducuntur ex Italicis monumentis, penus modo (ut hic ferè omnia) extructis, & sub impluuiū aliquo, aut aliquin aëri ita expositis, ut hæc pluuialem aquā quandoq; excipiant. Praeter id namq; quod monumēta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ ossibus adnascuntur promptissime marcescunt, adeo ut illa ossa post aliquot annos exempta, & obiter abluta, sint integerrima, nihilq; modo in ossibus spectandum cōmonstrent, si in arcam seriatim citra connexum reponantur. ad coniungendum enim prorsus sunt inuilia, cum propter egregiam duritiem, tum propter deperditas costarū totiusq; corporis cartilagineas, quæ si forte reperiuntur, ob putredinem sunt friabiles, & undiq; ab ossibus liberæ. Rursus ad hunc usum sunt inuilia, quæ ē terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmeterijs asseruatur. Praeter hoc enim, quod illa carie ob terræ siccitatem afficitur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam uelut in dictis nuper monumentis reperies, uel Parisijs etiam in Innocenti cœmeterio. Vbi, si modò alibi, quam plurimum ossium quæ ē terra fodiuntur, habes acruos: qui mihi quando primum ossa cum MATTHAEO TERMINO, in omnibus medicinae partibus insigni medico, & dum uiuā mihi colendo studiū sodali doctissimo discerem, adeo nobis uberem suppeditarūt copiam, ut longo in defessoq; spectandi usu edocti, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausi fuimus, unius mediæ horæ spacio nullum os ex tot acruis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non diiudicemus, atque id eo nobis faciendum erat studiosius, quo discendi cupidī, magis praceptorū opera, in hac medicinae parte destituebamur. Porro quod ad costarum ossium connexum erectionemq; attinet, ea mox post emundationem (ne nimium indure scant) committenda sunt, nam statim a coctione, ossa solis subulis, quibus suppinguntur calcei, citra negotiū perforantur, aeneisq; filis mutuo alligantur: quod quisque prout manum nactus est industriā, & ea quæ haecenus toto libro descripsimus, minus obaudiuerit, suo Marte perficiet. Ac primū quidē aliquot paratis subulis, aeneo filo partim crassiore, partim tenuiore, filum igni indetur, quo postmodū magis sequax, & quantumuis uariè intortum, minus rumpatur. His addentur duæ tenaculæ, seu forcpes: unus quidem quo filum intorquebitur, alter autem quo intortum iam absecabatur. Auspicaberis autē ossium colligationem a pedibus, ac primum calci talum iunges, & deinde cubiforme os calci, & cymbā referēs talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti, deinde his cōmittes pedij ossa, hisq; seriatim digitorū ossa, cum ossiculis sesamo cōparatis. quæ ideo cautius & tenuiori subula perforabis, quo duriora solidioraq; sunt, & ex subulæ impetu prōptius diuisa disiliunt. Vbi utrunq; pedem iunxeris, tibie ossis tuber, quod sinus femoris capita excipietes dirimit, cultro aliquo oblongo, sed arcto perforandū est, quod excipiendo duriori baculo sufficiat, qui femori etiam intrusus clauū ritu ita tibiam femori committat, uti asseres absq; glutine necē cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen molendum, illi ē directo consistens, quod in tibia fieri uolebam, ut idem baculus & femori & tibie indatur, huiusq; ope articulus genu inflexus maneat. Praeter hunc baculum tamen, femur tibie ossi utrinque crassiori filo committendum est, non praetermissis cartilaginibus tibie ossis sinus augmentibus. quæ quum hæc ossa iunguntur simul cum illis constricta, in articulo genu seruantur. Mox fibula tibie ossi suprà infraq; alligabitur, & patella simul femori ac tibie firmabitur. Hoc ubi in utroque crure praestitum erit, sacri ossis lateribus illium ossa crassiori filo sunt necienda, ac deinde pubis ossa interueniente etiam illorum cartilagine iungenda. Iam ad manum erit orbicularis asser, in quem ossa erigentur, conuenit autem huius asseris orbem tantum esse, ut pedes illi eo situ, quo ossa erigenda ducis, aptè firmari queant. Huius asseris medio foramen in hoc paratur, ut quum ossa in erectam arcam recondes, inferior arcæ fundus axem habeat: quæ foramini illi indita, orbem conuolui sinat. Praeter hoc foramen, aliud iuxta orbis circumferentiam aprabitur, in quo lignum firmari queat, quod instar teli, aut haste, aut falcis (utcumque uisum erit) paratum, sceleti manus suffulciat. Extructo

O 2 in

Que ossa ad
disciplinam
uicissim.

Emundata ossa
quomodo iun
genda.

Huiusmodi
instrumen
ta sunt se
natum pro
prietatibus
ad chara.
S. T. V. X.

in hunc modum orbi pedes impones, & astantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis indes, ut recte filo aut uirgula interuallū meriaris, quod ab orbe ad humiliorē sedem foraminis pertinet, in sacro. osse dorsalis medullae gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua mensura ferrū fabri- candum sit, quod orbi affixum, & ossis sacri reliquarumque uertebraū foramini dorsalem me- dullam transmittenti inditum, uniuersa ossa pulchrē sustinebit. Ferrū namque ita aptandum est, ut ualide orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam usque nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit. ab illa autem sede sursum latius quam crassius esse conuenit, ut postmo- dum ad dorsi inflexum obliquari queat, uertebraeque ipsi ita adaptentur, ut immota ad id neuti- quam circunvertantur. Atque ideo ferrum inibi primum tenuius fiet, ubi sacrum os ne deorsum subsideat, suffulciendum uenit. Nisi enim hoc os firmetur, sustineaturque, una cum ipso reliquae uertebrae sensim descendunt, temporisque successu sceleri crura turpiter obliquabuntur. Accurate igitur ab orbe ad sacri ossis foraminis infimā sedem, longitudo metienda uenit. De reliqua au- tem ferri longitudine non adeo curandum est, quum haec si forte longior sit, post ossium cōpa- ctionem facile praescindatur. Et etiā si ossa arce imponenda duxeris, magnopere iuuerit ferrum plus minus duabus palmis longius quam uniuersum sit sceleron fieri, ut ipsius portio extra uer- ticem eminens, superioris arcae fundi foramini possit indi, in ipsoque conuolui. Ferro itaque orbi perpendicularit affixo, acutiori cultello ossis sacri foramen dorsalis medullae nomine incisum, sensim ita exculpes, ut ferrum ipsi commodē intrudi possit. Nam quum hoc foramen natura ar- ctius sit, & insigniter obliquū, nequaquam ferrum admittit, nisi quemadmodū iam diximus, sic augeatur, ut a ferri mucrone os sacrum ad eam usque ferri sedem protrudere ualeas, quam nō amplius teretem, quadratam uel faciendam inuimus. & si casu haec sedes os sacrum minus apte suffulcitur uidebitur, operae precium erit eam ferri sedem lima exasperare, ac dein nodum illi ex aeneo filo obuoluere, qui os sacrum cōmodē sustineat. Osse sacro in hunc modum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innētes, diligenter perpendens quantum haec aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne forte crura turpiter intorta committas, aut pa- tellae, interiora potius crurum, quam anteriora respiciat. quod sanē futurū est, nisi ad amissim capita suis sinibus iunxeris. Vt cūq; tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendū non est, priusquam pedes orbi & tibijs eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc a baculi, quo manus stabilientur forma, potissimum petes: alium quippe situm messoria falx, alium telum, & alium rursus hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis instrumentū expe- tit. Modō uertebrae omnes feriatim accommodandae sunt, quo cuiusque situm ordinemque inuen- tu non arduum obserues. hunc namque uertebraū forma, & articulationis ratio prompte osten- dunt. Quum primum itaque ordinatim omnes in mēsam reposueris, quinque lumborū uertebrae inuicem duobus nexibus cōmittes, qui in corporum lateribus facti, unā cartilagineū ligamen- tum contineant, quod uertebrae corpora interuenire dictum est. atque huiusmodi ligamenta feriatim a charta cui illa applicasti, sunt assumenda, eo semper relicto, quod eas intercedit uer- tebras, quas inuicē non alligas. quemadmodum in praesentia est ligamentū seu cartilago, sacrum os & infimam lumborum intercedens uertebra, idque quod supremam lumborum & infimam thoracis uertebrae interuenit. Iunctis enim lumborū uertebrae, sex inferiores thoracis inuicē, & postmodum sex superiores unā cum ceruicis humiliori cōnectentur. Reliquae enim ceruicis mutuo nō sunt colligandae, sed eas interueniēs cartilago corpori inferioris uertebrae duntaxat est glutināda. quandoquidem ceruicis uertebrae etiam non nexae, sed ferro tantū inditae, suā ser- uant sedem: neque thoracis uertebraū modo immota, postmodum costas sustinere debet. Illico igitur atque uertebrae ad eam, quam praecipi rationem, priusque ferrum illis traiciatur cōmiseris, lumborum uertebrae ita cōnexas ferro impones, idque sedulo ad eorum situm inflexum uel obli- quabis, ac infimā uertebra unā cum sacro osse ita cōmittes, ut iam prius lumborū uertebrae mu- tuo iunxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuō quam licebit accuratissime ferrū, uti necessum erit, complicans, & infimam thoracis uertebrae supremā lumborū adnectens. His parimodo superiores thoracis uertebrae addentur, & harum infima supremā earum quae iam ferro appositae fuerāt, alligata, latiusculum & longum nigroque colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quam licebit demissē inter ferrum & uertebrae intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebrae ad ferrū firmitus contineantur, neque ulla ratione uersatiles sint, ne postmodum uniuersus thorax in hoc illud uelatus turpiter conuolui queat. Vt autē caluaria ferro applicetur, necessum est uerticē foramine quodam perforari, ad amissim ferri amplitudini & crassicie correspondente, ne quando ipsi ferrum traiceris, caluaria quauis occasione quoquoersum circunvertatur. prout enim faciem anteriora exacte aut latera spe- stare

stare uolueris, foramen id aut transuersim, aut oblique insculpere cultro quopiam oportet. quemadmodū & illic ubi caluaria denuo perforanda est, ut ligulis ea sectio quam ferra in calua- ria molius es, cōmittatur, & quū uisum fuerit, caluaria a ferro adempta, rursus dissolui queat. summopere namque cōducit, internā caluariae amplitudinē qua cerebrū cōtinetur intueri. quod ut fiat, utraque caluariae pars tribus foraminibus sibi mutuō correspondentibus candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac unum quidē foramen opportunē in occipitio perficitur, & utrinque in temporibus unum. At inferiorem maxillā aeneo filo cum superiori cōmittes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillae facto. Verum quū hic cōnexu nō adeo firmus sit, ut accurate dentes mutuō applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegāsque sit, hanc superiori mo- dō iungi, modō disiungi, praeter dictū nexum, maxillae inferioris acuti processus etiā perforan- di sunt, & funiculus ipsis illigandus, qui subiugalibus traiectus ossibus & uertici incumbens, nunc uersus frontem, nunc uersus occipitium tendi possit, dentesque ita collidi queant. Vt cūq; uerō sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud ineptē nunc in posteriora nunc in priora obli- quarum, corpus indecorē erigat. quō minus autē id fiat, magnopere conduxerit dorsi ductum cognouisse. Porro nunc tempestiuū erit costas uertebrae & suis cartilaginibus alligare, quod sanē ut ad amissim & sedulo facias, primum omnes dextras costas a sinistris discernes, conie- ctura uel a sinu sumpta, quo uena, neruus & arteria costis exporrigitur. dein a superiori co- starum sede, quae latior ipsiorumque inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferē modū ((())) costas mensae feriatim impones, ut dextrae sinistris respondeant curans. Promptū enim erit singulas suis sedibus ponere, si ea modō memoriae non exciderint, quae ad internoscendas costas supra cōmemorauimus. Ex hac costarū serie primā utriusque lateris costam suae cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde sodali pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendū porriges, ac deinceps primas costas primae thoracis uertebrae transuersis processibus alligabis. Insuper se- cundas costas suae cōmittes uertebrae, & postmodū ipsarū cartilaginibus, atque ita feriatim om- nes obseruas interim, ut illas costas toto interuallo prorsus dehiscere sinas, quae ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptae fuerāt. Nunc humeros spissiori filo scapulis necies, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris ossi. Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendū est, quo nam situ manus collocandas duxeris. Hic enim multū refert, quomodo scapulae sinui caput humeri cōmittatur. in quo etiā connexu cartilago neutiquam praetereunda est, cuius auxilio scapulae sinus interdū adaugetur, atque ita etiā cartilagineae maxillarū & clauicularū articulis peculiares nō neglectae suis articulis necien- tur. Ceterū cubiti ossa humero uinciēda nō sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaque supra infraque ulnae est colligandus. deinde si brachialis ossa disiuncta, suisque ligamen- tis libera sunt, ea inuicem sunt cōmittenda, alias autē suorum ligamentorū interuentu abundē continentur. Inferiori ipsorū sedi primum pollicis os, & quatuor postbrachialis ossa, ac deinde his digitorū ossa, unā cum semilaminis ossiculis adnectes. Postremo autē brachiale radio iunges, & deinde ulnam humero. Atque ubi id in utraque manu praestitū erit, summas manus baculo illi alligabis, quem ualide orbi infixū instar falcis, aut aliter extruendū dixi. Erectis nunc ossibus, & ex osse uel referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperae arteriae, auriumque & palpebrarū car- tilaginibus, & ungue cordisque cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenu- lae, aut exiccato cruris aut manus neruo adnexis. Hinc liquet, quam leui negotio humani corporis ossa, oppido quam medico exoptada, parari queant: quo in opere nihil ipso cōnexu, non aggredienti, difficultus uidebitur. qui tamen mihi primum experienti satis pulchrē suc- cessit, exemplo ab illis sumpto, quos effraetas scutellas & lapideos cacabos cōpingere interdū uideram. Coctionis autem rationē, emolliēdi in medicina uis docuerat: Lutetia namque ob belli tumultus Louaniū reuersus, atque unā cum GEMMA PHYRIO, aequē celebri Medico ac paucissimis conferendo Mathematico, ossium uidendorū nomine ad eum locū quo magna studiosorum cōmoditate omnes ultimo affecti supplicio in publica uia rusticis proponi solent, obambulās, in eiusmodi incidiaffecatu cadauer, quale latronis erat, quod Galenus se spectasse commemorat. Vt enim hoc aues carne liberarēt, ita sanē illud quoque ipsas emundasse conijcio, quia homo ille ante annū stramine duntaxat obustus, & quasi tostus, paloque alligatus, ita sua uelcam auius exhibuerat, ut nuda undique essent ossa, eaque solis ligamentis haererēt, musculorum exortibus & insertionibus duntaxat asseruatis. quod in suspensis nunquam usu uenit, quum praeter oculos (& si uulgus aliter arbitretur) uolucres nihil ob cutis crassitiem dilaniēt. ac pro- inde integra in his cute, ossa intus carie afficiuntur, prorsusque ad disciplinam sunt inutilia. Affic- catum itaque & nulla ex parte humidum sordidum uel corpus intuens, haud quaque insperatam ac subinde expetitā mihi occasionē praetermissi. quinimō Gemmae beneficio palum cōscendens,

*Lib. a. de Ad.
m. n. l. diff. c.*

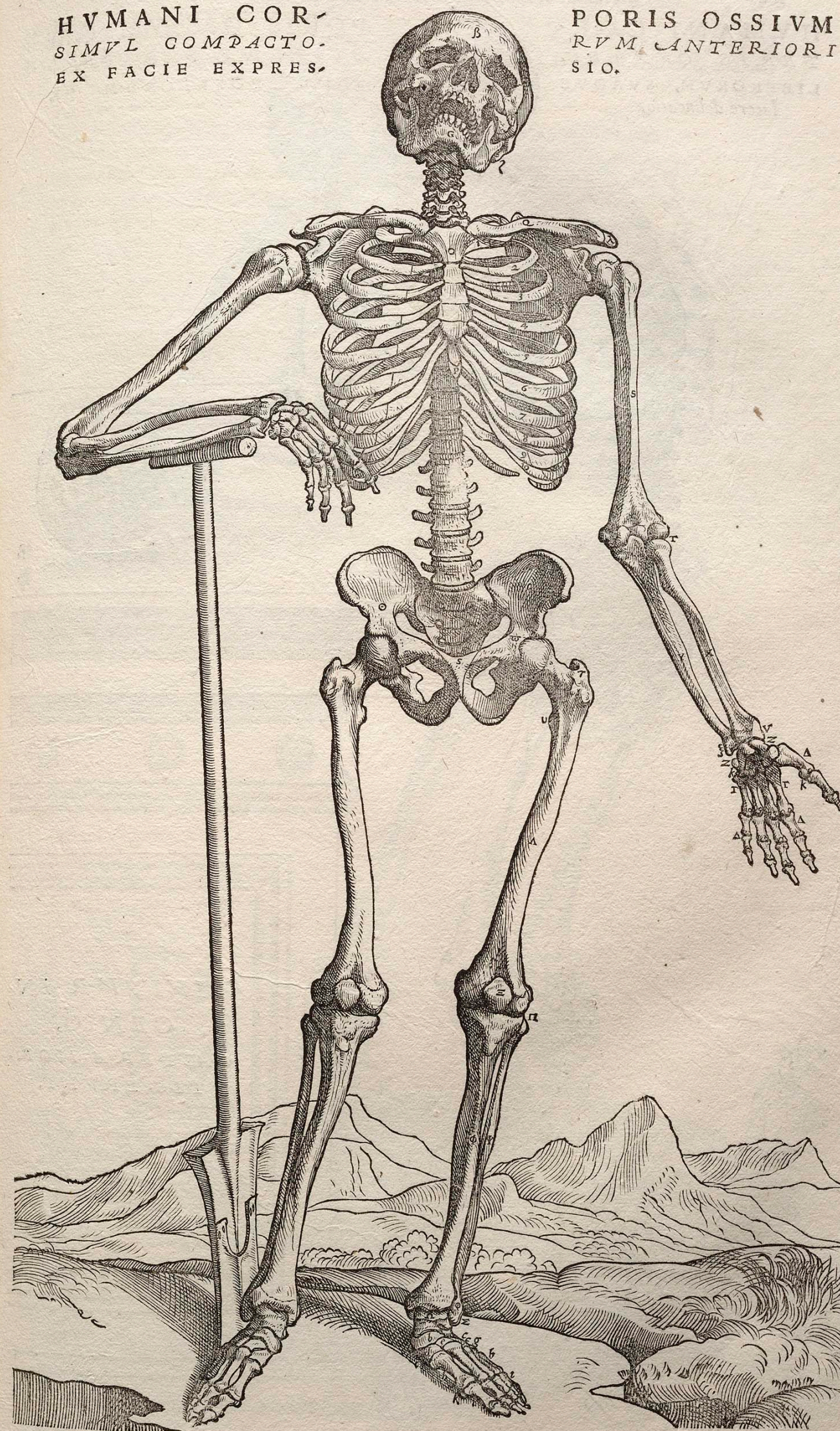
femur à coxendicis osse diuulsi, trahentiq; mihi, unà cum brachijs ac manibus, scapulae quoq; subsecutae sunt, deerat tamen alterius manus digiti, & patella utraq; unà cum pede altero. Quia itaq; crura & brachia (relicto cū totius corporis trunco, capite) clam repetitis vicibus domum detulisse, ut thoracē qui catena alte firmabatur nanciscerer, extra ciuitatē me uespere excludi passus sum: tantoq; obtinendorum ossium desiderio & studio ardebam, ut media nocte in illa corporum multitudine quod expetebā diuellere nō horruerim, haud medio cri labore ac industria, sine arbitris, palum cōscendens. Verū detracta ossa procul illinc deferēs, in secretiori loco condidi, frustatimq; altera die per aliā ciuitatis portā domū detuli. Porro quū ligamenta rescindere coepissem, nihil ob egregiā eorum duriciē promouī, ac illa feruēte aqua emollire coactus sum: utq; uoti compos redderem, omnia ossa tandē tacite ita coxi, illisq; emūdatis illud sceleton extruxi, quod Louanij apud longe amicissimum mihi GISEBERTVM CARBONEM, insignē ac uario disciplinarū genere instructū medicū, meumq; à puero studiorū comilitonē asseruatur. Atq; id sceleton adeo praeproperē parauī, & manū ac pedem, duasq; patellas nō minori labore & industria aliunde conquisiui, ut omnibus persualerim id me Lutetia aduexisse, quo omnē subreptorū ossium suspiciōe delerem. quamuis eius urbis Praetor postmodū adeo medicinae candidatorū studijs fauit, ut quoduis corpus à se impetrari gauderet: ac ipse nō uulgariter Anatomēs cognitione afficeretur, mihiq; illic Anatomē ministranti sedulo astaret. Quum igitur primum tentantibus nobis adeo promptē negociū succederet, quid nunc futurū existimandum, postquam cōponendi quoq; rationem alijs descripsimus: & prater subiungendas nunc tabulas, in plurimis Academijs, uel nostra opera, sceleta uisuntur. Verū non hominis solum ossa, sed, uel Galeni nomine, simia & canum, ac Aristotelis etiam gratia auium pisciumq; & reptilium inuicem connexa, aut saltem disiuncta apud medicinae & naturalis philosophiae studiosum esse oporteret. Nisi forte hanc philosophiae partē ad nos nihil pertinere arbitremur, satisq; esse nobis persuadeamus, si nostris syrups, citra Anatomē imponere mortilibus, & loculos opplere possimus.

DE OSSIVM NUMERO. CAP. LX.

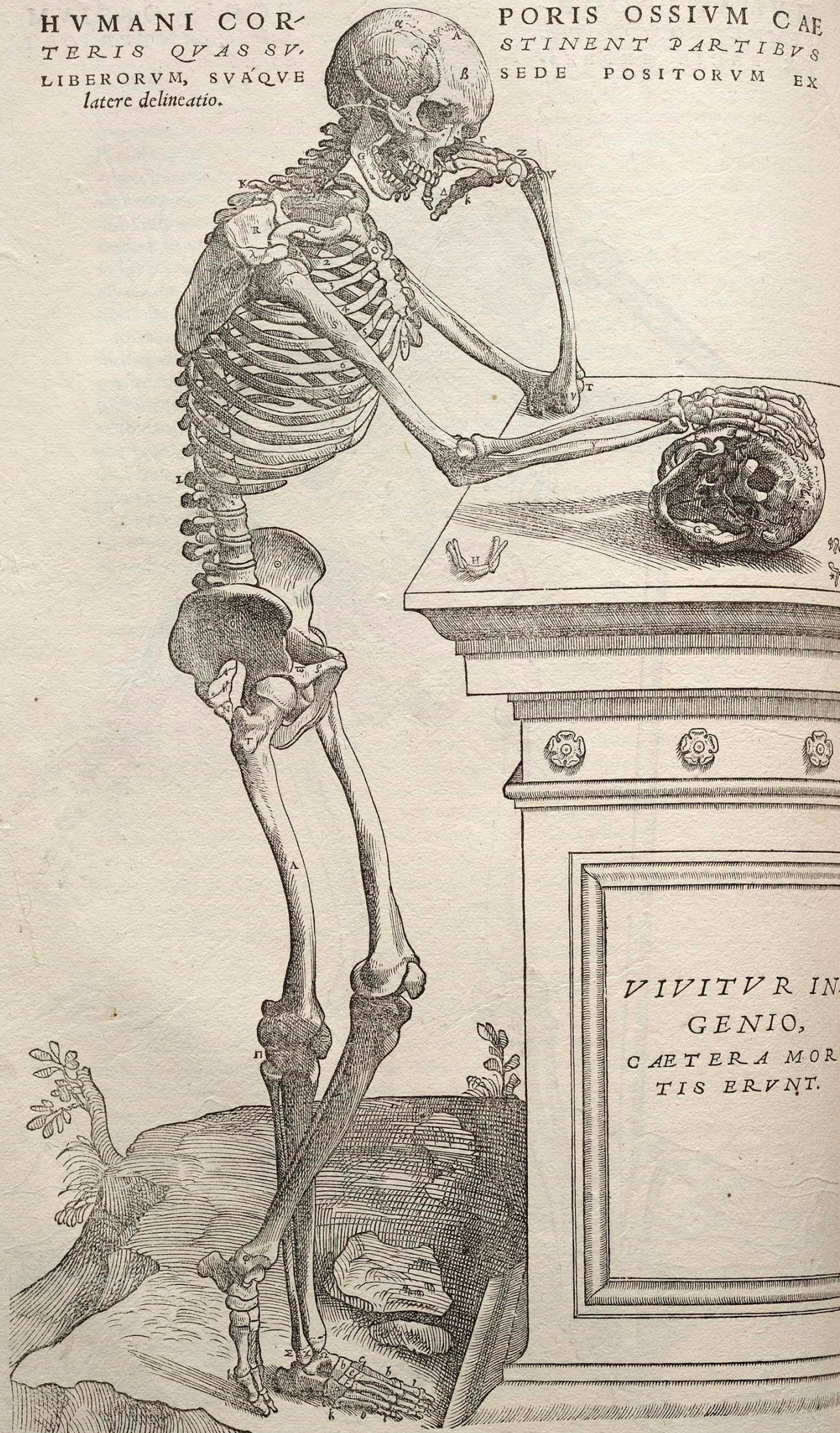
PARVM dubito plerosq; alicubi à me ossium quoq; numerū desideraturos: quibus nullum aliud consiliū dari uelim, quā, ut ex singulis huius libri Capitulis illū petant, prolixius enim esset, hīc omnia recēdere. Quāuis ne tantillum laboris subterfugisse uidear, non enumeratis appendicibus, & ossibus ita ut in prouectioris aetatis hominibus se habent, cōstitutis, ad hunc modum ea recensere nihil impedit. Caluariā ossa uiginti sunt, octo quidem capitis, & maxillae superioris duo decim: ita tamen, ut iugalia priuatim nō enumerentur, quum quorundam illorum uiginti ossium partes seu sedes tantū sint, propriaq; circūscriptioe destituantur. auditus organi ossa quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures, dentes sunt triginta duo, maxillae inferioris os unicum, ossis uerferentis ossicula sunt ferē undecim. Vertebrae uiginti quatuor, sacri ossis ossa sex, coccygis autem quatuor, costae uiginti quatuor. Pectoris ossis tria numerauimus ossa, alijs autē septena recensentur, sed age hac enumeratione tria tantum sint: & aliā ex tuo arbitratu, quot uisum tibi fuerit. scapulae duae: totidem clauiculae. & humeri duo, ulnae duae, radij duo, brachialis ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo, octo item postbrachialis ossa, in utraque manu quatuor, digitorum ossa triginta: utriusq; manus nimirū quindecim, sesamina ossicula in singulis manibus ut minimū sunt duodecim, ac proinde iam uiginti quatuor illa in manibus recenscamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo, femora duo, duo tibiā ossa, fibulae duae, duae patellae, duae calces, tali duo, na uicularia ossa duo, tarsi ossa octo, in utroq; pede quatuor, decem pedij ossa, in utroq; pede quinque, uiginti octo digitorum pedis ossa, cuiusq; nimirum pedis quatuordecim, pedis sesamina ossicula similiter atq; in manibus uiginti quatuor, quāuis nonnulla sint prorsus cartilaginea. Ac proinde si haec ossa in unum numerū reijcies, uniuersa erunt (si rectē addo) trecenta & quatuor, quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & maxillae inferioris duo ossa statueres, essent trecenta & septem. Verum si priuatim omnes appendices (quū ossa sint propria circūscriptioe in pueris terminata) enumerare lubeat, facile dictum nuper numerū semel, ac rursus di midio duplicares, quod uel hinc colliges, si uertebrae, femora, tibiae ossa, atque alia quae multis appendicibus donantur, in memoriā reuocaueris. Rursus si ossa ut in pueris uisuntur subduxeris, Dij boni quantū ossium acruum cumulabis: quum omnes uertebrae, aut tribus aut duobus consent ossibus: & ossa quae sacro coarctantur, tribus, idq; generis reliqua: adeo ut cuiq; suo arbitratu ossium numerum confingere sit integrum.

HVMA

HVMANI COR-
SIMVL COMPACTO-
EX FACIE EXPRES-PORIS OSSIVM
RVM ANTERIORI
SIO.

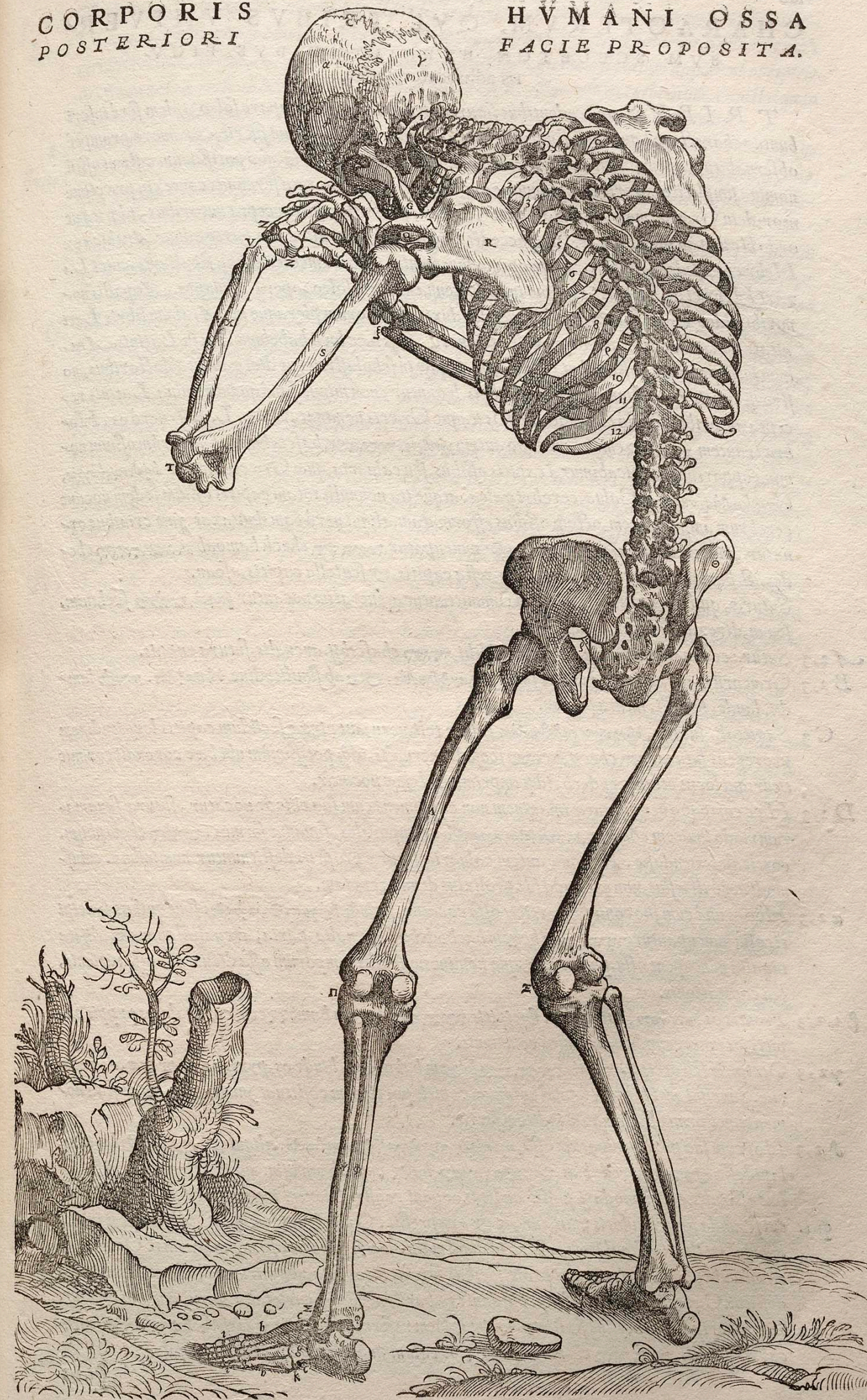
HVMANI COR-
TERIS QVASSV.
LIBERORVM, SVAQVE
latere delineatio.

PORIS OSSIVM CAE
STINENT PARTIBVS
SEDE POSITORVM EX

CORPORIS
POSTERIORI

HVMANI OSSA
FACIE PROPOSITA.

- tus, dicitur ἀγκυρόδης, Galeno interdum ἀγκυρόδης, ἀγκυρόδης. Anchoræ formis, C literā refertur, processus. חַיִּין hacateph. Oculus scapulae, quo etiā nomine scapulae spina nūcupatur.
- S^{1,2,3} Humerus, seu brachij os, ὤμων. Brachij, sunt quibus ulna uocetur. חֲנֵה chane hazeroba, חֲנֵה hazad. Paruum brachium, adiutorium brachij, canna brachij, aseb.
- T, V^{1,2,3} Tota hæc sedes, cubitus nūcupatur. כַּיִּין, זַנְדִּין, זַרְחָה, עֲמֻדָּה, עֲמֻדָּה hamudim. Asaid, afeid, alsahad. X^{1,2,3} Superius in cubito os, radius nobis appellatū. עֲמֻדָּה חֲנֵה hamud hacthon. Focile minus brachij, canna, arundo minor brachij.
- Y^{1,2,3} Cubiti inferioris os, ulna nobis dictum, eisdemq; cum toto cubito uocibus donatum. עֲמֻדָּה חֲנֵה hamud hacthon. Focile maius brachij, cāna, ac arūdo maior et inferior brachij.
- v. Huius processū in secūda insignitum Græci nūcupant ἀλκων, ἄλκων, ἄλκων, Latinorū qui dam Gibberū. Additamentū necatū. Processus autē q̄ insignitus, ac stylū referens, στυλός.
- Z, Z^{1,2,3} Brachiale. ὤμος. Palma quibusdam. רַסָּה rasfeh. Rascha, raseta, ascam, ofsa rasete.
- Γ^{1,2} Postbrachiale. μετὰ τὸν ὤμον, ἄλκων, ἄλκων, ἄλκων, per multis palma, pectus manus, pectē.
- Θ^{1,2,3} Ossa sacri ossis lateribus commissa, quorū utriusq; unū est, in tres ueluti sedes (etsi continuū sit) a dissectionis professoribus distinctū, ac prima quidē o insignitur, ilium os nūcupata. λαγόνος.
- ω. bezem hachefel. Alharta, anche, interdū libare. Secūda sedes mediāq; ac t̄ insignita, coxendicis os nūcupatur. ἰχθύν. bezem baiarech, coxa os, quibus nominibus plerisq; totū os etiā uocatur. Althauorat, pixis os, femoris os, sed ualde perperam. Tertia sedes, anteriorq; ac ḡ insignita, pubis os uocata est. ἄλκων, pectinis. גַּבֵּי חֲנֵה gabe haberua, belhaua. Penis pudibundū, fenestratum os, quod etiā illi femoris os subinde appellatū. Verū uniuersum os Hebræis dicitur עֲמֻדָּה חֲנֵה hazamoth ghau haberua.
- Σ^{1,2,3} Coalitus pubis ossū, uerū priuatim cartilago hic insignitur, eorū ossū unionē interueniens.
- Δ^{1,2,3} Femur, seu femoris os, femur. פַּחַד פַּחַד pachad, baiarech. Os coxae, coxa, agis, anche os.
- τ^{1,2,3} Exterior femoris processus, qui rotator, natis ferē nūcupatur. ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον. Malū granatū testiculorū, tharuca, trachametra maior. Minor uerō interiorq; p̄cessus, v̄ insignitur.
- Ξ^{1,2,3} Patella. ἀλκων, ἄλκων, ἄλκων, ἄλκων, ἄλκων, Mola, scutiforme os, genu rotula. חֲנֵה חֲנֵה bayn aut maghen baharcuba. Oculus genu, polus, adaicon, rasga, alrasafe, arefatu.
- Π, Σ^{1,2,3} Hæc pars uniuersa Celfo Crus nūcupatur, quāq; Galeno ὀστέον dicitur, quicquid a coxendicis ossē, ipsū ue inguinibus, ad extremū usq; digitorū pedis pertinet, femur nimirū, tibia, pes ipse. Nominatur itaq; secus pars hæc Π & Σ intersepta, tibia. λωγόν, λωγόν, λωγόν, quibus nominib. huius quoq; sedis grandius exteriusq; os obuiū est, quod tibia os ferē nūcupamus. ὀστέον, ὀστέον, interdum ὀστέον appellatū, chane bagadol. Focile maius, arundo, canna maior, seu domestica cruris. Ceterū exterius graciliusq; os insignitū, ac fibula nobis dictū, appellatur ὀστέον, ὀστέον, Sura, חֲנֵה חֲנֵה chane hachad. Focile minus, cāna, et arūdo minor cruris.
- Φ, Χ^{1,2,3} Malleoli, σφυρα, ὀστέον, latinorū aut nōnullis malē tali appellatū, חֲנֵה חֲנֵה, sette chez auoth haboletim miscene hachanim. Clauicula, cauilla, cababin. Ac q̄ quidē interiorē indicat malleolū, χ̄ autē exteriorē. Ω^{1,2,3} Talus, ὀστέον, ὀστέον, Latinis Interpretibus quibusdā parū rectē malleolus appellatur, fortassis huc quorundā nō Anatomicorū sententia ductis, qui τῶν σφυγῶν malleū, neutro autē genere τῶν σφυγῶν talos potius significare cōtendūt. Balista os, cauilla, chahab, alfochi. חֲנֵה חֲנֵה hacharful, haarcchom.
- α^{2,3} Calc. ὀστέον, ὀστέον, Calcis os. עֲקֵב haacheu. Alrip, calcar pedis.
- β^{1,2} Os cymba scaphamie referēs, ὀστέον, Nauiulare, nauiforme. חֲנֵה חֲנֵה hasecaue, aut sephinachotena. c, c^{1,2,3} Hæc pedis pars quatuor efformata ossibus, nobis tarsus, ut Græcis, ferē nūcupatur. רַסָּה rasfeh. Raseta pedis, ofsa raseta pedis. Tria autē interiora d, e, f insignita, priuatim ὀστέον quibusdā appellatū, extimū uerō ac g notatū, uocatur mus os cubi teseramiue referēs. ὀστέον, ὀστέον, Cubiforme, quadratū. חֲנֵה חֲנֵה chardij, bezem nipirat. Grandiosum, nerdi. h, h^{1,2,3} planta, planum, uestigium & solum. ὀστέον, ὀστέον, Pectus, pectē. מִסְרָח מִסְרָח masrech hareghel. Alselameet.
- י, i^{1,2,3} Pedis digiti. k^{1,2,3} Characterē k officula notatū sesamina. חֲנֵה חֲנֵה thesaminiath. Alsemfeminia.

LIBRI PRIMI FINIS.

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SECVNDVS, LIGAMENTIS OMNIBVS,

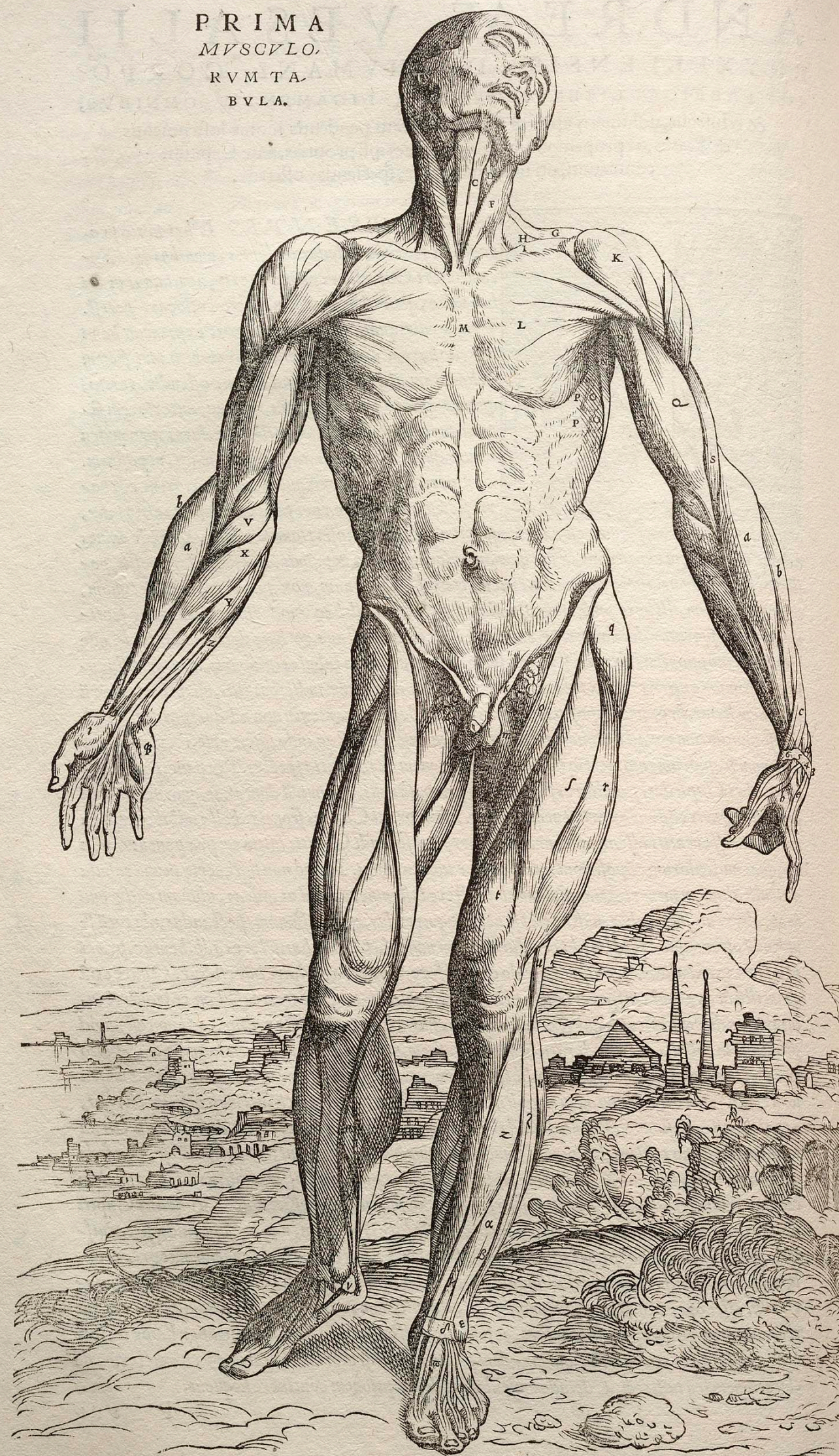
& Musculis, uoluntarij atque ē nostro arbitratu pendentis motus instrumentis dedicatus, ac propemodum figuras omnes ipsi proprias, ante Capitum contextum, uti nunc subijcitur, spectandas offerens.

N P R A E S E N T I S Libri initio proponenda sedecim tabularum series, omnibus ferē Secundi libri Capitibus communis erit, neq; minus in Libri calce, quā hic modō in fronte collocari potest. Primæ enim quatuordecim, integros exprimunt homines, ac harum ordine prima, anteriorem uiri faciem delineatam continet, secunda latus ostendit, tertia, quarta, quinta, sexta, septima, octaua, anteriorem faciem quoq; proponunt, in hoc illud ue latus, pro musculorum, qui indicantur, natura & situ magis repositam. Sex uerō octauam consequentes, posteriorem corporis faciem referunt, omnes propemodum ita effigiatæ, ut quod in priori conspicuum est, in subsequenti resectum, ab insertionē pendeat. Deinde omnes tabule ita inuicem congruunt, ut uni quæ anteriorem faciem exprimit, alia succedere possit, posteriorem exhibens. Integrum namq; erat tertiæ subiungi nonam, mox quartam, dein decimam, insuper quintam, illi uerō undecimam, postmodum sextam, ab hac duodecimam, deinceps septimam, quā sequeretur decimatertia, cui rursus succederet octaua, & huic decimaquarta. Vnde etiam non inopportune feceris, si utraq; serie has musculorum tabulas intuearis, atq; quid singule potissimum exprimant, ex ipsarum earundemq; characterum indicibus illis, quā per typorū rationem licuit, proximē appositis requiras, quo a Capiti contextu non ad quatuordecim primas solum, uerum & ad decimam quintā & decimam sextam, si quando uisum erit, recurras, musculorumq; quorum tum mentio incidit, delineationem ex sententia spectes. Per paucis enim Secundi libri Capitibus peculiare figurarum præpositurus, ijs nimirū duntaxat, quorum musculi priuatis figuris cōgruē exprimi nequiverunt. Dein primi Capitis fronti tabella adhibetur, ligamentorū differentijs ostendendis præcipuē apta, & Secundi Capitis initio eā præponitur figuræ, quas musculorum cōpositioni intelligenda idoneas duxi. Porro non suffecerit in una tabula musculū aliquem intueri, etiam si illum characterē insigniuerim, sed ut uideas, ubinam quisq; emineat, alteriue succumbat, passim tibi is uenit inquirendus, & potissimum spectandus, ubi totū se uidendū offert, quod ferē sit, ubi peculiariter uni musculo plures characteres adhibentur, præcipuē quum extra aliorū ordinē maiusculo characterē, Græcis peculiari inscribitur. Quare etiā quum illū in ea tabula inspexeris, non prætereas, quin una præcedentem tabulam et sequentē intuearis, ut discernas, cui is quē spectas, musculus incumbat, cuiq; subternatur. At non est, quod prolixius in tabulis exercendi rationem præscribam, quum quūvis pro suo pte ingenio et Anatomicis peritijs, scopos, utendiq; modum sibi præfigere queat. Quod uerō in integras tabulas musculorū effigies ita digesserim, neq; singulis Capitibus singuli articuli cū suis musculis appicti sint, ea potissimū occasione factū puta, quod illi si priuatim articuli pingerentur, a nemine nisi Anatomicis peritissimo possent distingui. Nunc autē quum omnia coherent, cuius obuiū est, qua sede quisq; musculus reperitur, adeo sanē, ut prorsus operæ precium fuisset integras ad hunc modum tabulas delineari, quantumuis etiā seorsim articuli fuissent expressi. Insuper si singulis Capitibus suos musculos adhibere, uel aliqua ratione utile fore sperassem, non hoc usu studiosi caruissent, quando præter sumptum nullus labor mihi impendendus erat. Ex his namq; integris tabulis necessariō sculptis, particulas singulas articulos ue seorsim transcendendos dare, non maioris mihi esset operæ, quā ex iam proponendis tabulis, nunc caput, nunc brachium, nunc crus aut thoracē, ut ut uisum esset, abscindere, et sculptori offerre. Ad hæc, idem semper labor lectori in uertendis folijs impendisset, quum eadem pagina & musculorum effigiem, & characterum declarationem seu indicem, ac deinde musculorum descriptionem continere nequeat.

P P R I

PRIMA
MUSCULO-
RUM TA-
BULA.

PRIMAE MUSCULORUM TABULAE

CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula anteriorem corporis faciem magna ex parte notans, corpus exprimit, à quo cutis cum adipe carneaq; membrana, & omnibus in superficie extantibus nervis, uenis & arterijs, si quæ sunt, resecui. Hanc tabulam una cum sequenti, characteribus liberam relinquere propositum erat, quo minus illis commaculata spectaretur. Quandoquidē tertia fere prima est, quam ad disciplinam parauimus, præsens namq; (uti nec consequens) aliquid oculis subiicit, quod non in musculosis & quadratis, ut sic dicam, hominibus, eruditos pictores, sculptoresq; indies etiam præcipue exprimere obseruamus. Quæ enim membranea in tertia tabule facie & ceruice uisuntur, & fibræ etiam in musculis ductæ, potius pictorem, ac sculptorē & plastem (quorum studijs quoq; opitulari uisum est) perturbant. Quanquam his sanè non sat sit, musculos in superficie repositos ad amusum tenere, imò præter osium accuratissimam cognitionem, summa diligentia cuiusq; musculi munus perspectum ipsis esse debet, quo sciant, quando musculū aliqū aut breuiorē, aut longiorē, aut protuberantē magis, aut cōpressum depingere debeāt, hoc axioma perpetuò ob oculos habentes, musculū, dum os mouet, idq; (ut sic dicā) ad suū uentrem retrahit, breuiorē, multoq; prominentiorē fieri, & ad ipsius uentris mediū colligi, quum autem è conuerso musculus os dimittit, ipsumq; os aliò agitur, quàm ab eo musculo ducere tur, musculi uentrem (cui duntaxat illi artifices animum accommodant) produci ac subsidere, minimumq; protuberare. Cæterum quandoquidem hæc affatim in musculorum descriptionibus perstringam, characterum præsentis figuræ indicem aggrediar, in quo uix ullum musculum priuatim expressurus sum, sed unicuique duntaxat characterē singulis in altero latere adhibens, quos hic obiter spectare licet, asseribam. In facie itaque nullus hic in conspicuo est musculus, quod illi tenues exacte & membranei sint, neque etiam obiter adempta cute secus, quam in præsentia modò occurrant.

A Glandulæ quàm plurimæ notantur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cavitatem hic opplent, tutæq; uasorum distributioni præficiuntur. Sunt autem hæc quas in pueris humorū influxus crebrò molestant, ac quæ strumæ (quas *χρῆσ* Græci appellant) subinde infestantur. Hæc sedes, quæ glandulæ reponuntur, etiam citra characteris adminiculum, præcisse hic auris foramen obseruatum est facillimum.

B Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla, in os *u* imaginem referens insertus.

C Musculus à pectoris osse pronatus, ac in os *u* literæ simile cum suo coniuge insertionem tentans.

D Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os *u* referens insertus, ac in quarta musculorum figura, *V* & *V*, in quinta autem, *R* & *S* notatus. Sedes quæ utriusq; ad literæ *D* latera uisitur, cauæq; est, neruorum sexti paris neruorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concomitatos.

F Musculus à pectoris osse & clauicula, in mamillarem occipitij ossis processum, carnea insertionem implantatus.

G Portio est musculi, scapulam mouentium secundi, cuius effigiem monachi in suis cucullis imitati sunt. Præsentis musculi aliud nihil hic est conspicuum, quàm quod clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam inseritur, uerum in nona figura totus apparet musculus, *Γ* & *Δ* insignitus.

H Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit, quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis duntaxat caua apparet. *V*ena autem resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem *D* insigniui, & etiam unus qui à prima thoracis costa, in anteriorem transversorum processum ceruicis uertebrarum sedem insertus, *C* in octaua musculorum tabula notatur.

I Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.

K Musculus brachium attollens, cuius principium à clauicula, summo humero, et scapulæ spina enascitur, atq; hic ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.

L Musculus brachium pectori adducens.

M Pectoris os excarne apparens, nam musculus pectori brachium adducens ad ossis latus, primum

P 2 carneus

carneus esse incipit, & quamuis dexter sinistrum nervoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N N sub axilla latitat, partem notans musculi brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.

O, O Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus inspirationi famulatur, atq; in octaua musculorum tabula F & F insignitur.

P, P Præfens uero digitorum effigies, exortus est musculi abdominis oblique descendens, quem pluribus characteribus hic notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quod prorsus adhuc sub obliquorum nervosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente reconditus sit, utcumq; etiam tubera quæ secundum abdominis longitudinem porrecta conspicias, recti abdominis musculi sint: quæ quo minus extuberent, obliquorum tendinum tenuitatibus non inibentur: quemadmodum neq; cutis crassities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem spectentur.

Q Anterior cubitum flectentium musculus.

R R sub axilla reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiaris musculi ritum extuberantem.

S, S Musculus posterior cubitum flectentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.

T Musculus ab inferiori scapulae costa enatus, cubitiq; extensioni subseruiens.

V Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Cæterum quum præsentis figuræ cubito rum & manuum extremarum non eadem sit facies, haud inopportune dextro et sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres pariter adhibui.

X Musculus ante indicem postbrachialis insertus, idq; flectens.

Y Musculus latum tendinem in summam manum producens. Sedes autem quæ utrinq; ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq; characterè insignitur, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor est, quem quintæ figuræ Θ indicat.

Z In dextro cubito indicatur musculus ab interno humeri tuberculo principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.

a In utroq; cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri ossi enatus, inferiori radij appendici implantatur.

b In utroq; cubito musculus insinuat, bicorni tendine brachiale extendens.

c In utroq; cubito indicantur duo muscoli, ex ulna originem ducentes, quorum unus tendinem brachialis ossi offert pollicem sustinenti, alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.

d In sinistra manu hic occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euerterentis.

e In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorem indicis sedem exporrecti.

3, 4, 5, 6 In sinistra manu notatur transversum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerum numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq; dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprii, illisq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conspicias. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.

h In sinistra manu, sedes musculi indicatur pollicem indici proximè adducentis. Modò post sculpturam f & g incuria elapsa, nihilq; illis insignitum obseruo, quod & in alijs tabulis interdum citra incommodum tamen iusuenit.

i In dextra manu musculus pollicem ab indice plurimum abducens: atq; ad huius latus portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est prior.

q Musculus paruum digitum à cæteris abducens, ad cuius dextrum latus is se offert, qui sub illo magna ex parte occultatus primū parui digiti flectit internodium, id in externum latus ducens.

k Tunica testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hæc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa cum reliquis generationi famulantibus organis in corporis alto reconduntur.

l Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cavitatem hic in inguinibus replentes, quæ insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim resectis hic magnus exurgeret sinus, cuiusmodi in inguinum abscessibus fieri cernimus.

m Muscu-

m Musculus à pubis ossi in femur procedens, in octaua figura Z notatus.

n Hæc prorepunt duo muscoli, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, atq; in octaua tabula Θ notabitur: alter uero septimus, in eadem tabula Δ indicandus.

o Ab ilium ossi pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.

p A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiæ mouentium secundus.

q Sextus inter tibiæ mouentes musculus, cuius carnosam substantiam hic conspicitur: tendo autem ipsius adeo tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circumscriptionem non obliteret. Quapropter etiam priuatim hic se non ostendit, quemadmodum neq; in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, quadatenus oculis subijcitur, in hac quidē characterè 3, in illa uero Θ notatus.

r Præfens musculus et si cum alijs inibi ad superficiem repositis nuper dicto membraneo tendine sexti tibiæ mouentium musculi obducatur, attamen sese ostendit, quemadmodum neq; in musculo sis integra adhuc cute conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiæ mouentium musculus.

s Musculus supra coxendicis ossis articulum principii ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verum & hic membraneo obtegatur tendine musculi tibiæ mouentium sexti.

t Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiæq; ducum octauus.

u Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur genu, estq; quarti tibiæ mouentis musculi pars.

x, y Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq; obtegatur musculo.

z Musculus pedis motorum ordine sextus, ac per transversum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & A indicandum, descendens, pedisq; ossi pollicem sustinenti insertus.

a Musculus quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.

β Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.

γ Pollicem extendens tendo. Carnosa enim musculi pars in alto alijs subijcitur musculis.

δ Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.

e Exterior malleolus, seu fibulae excarnis pars.

§ Musculus fibulae exporrectus, qui sub pedis inferiora reflexus in pedis os pollicem sustinens in-
sertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.

u Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.

θ Hunc characterem & aliquot subsequentes in dextro crure reposui, quod illis indicandi musculi in eo sint conspectiores. Verum θ notatur musculus ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.

i Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius habetur.

n Maximus suræ musculus, à commissura fibulae ad tibiæ enatus, pedisq; motorum facile robustissimus, & quartus.

λ Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.

μ Portiuncula quoq; hic uisitur, pedem mouentium quinti, uerum hæc, ut & musculi paulo antea in dextro potissimum crure commemorati, dilucidius multo in dextera sequentis tabula tibiæ conspiciuntur.

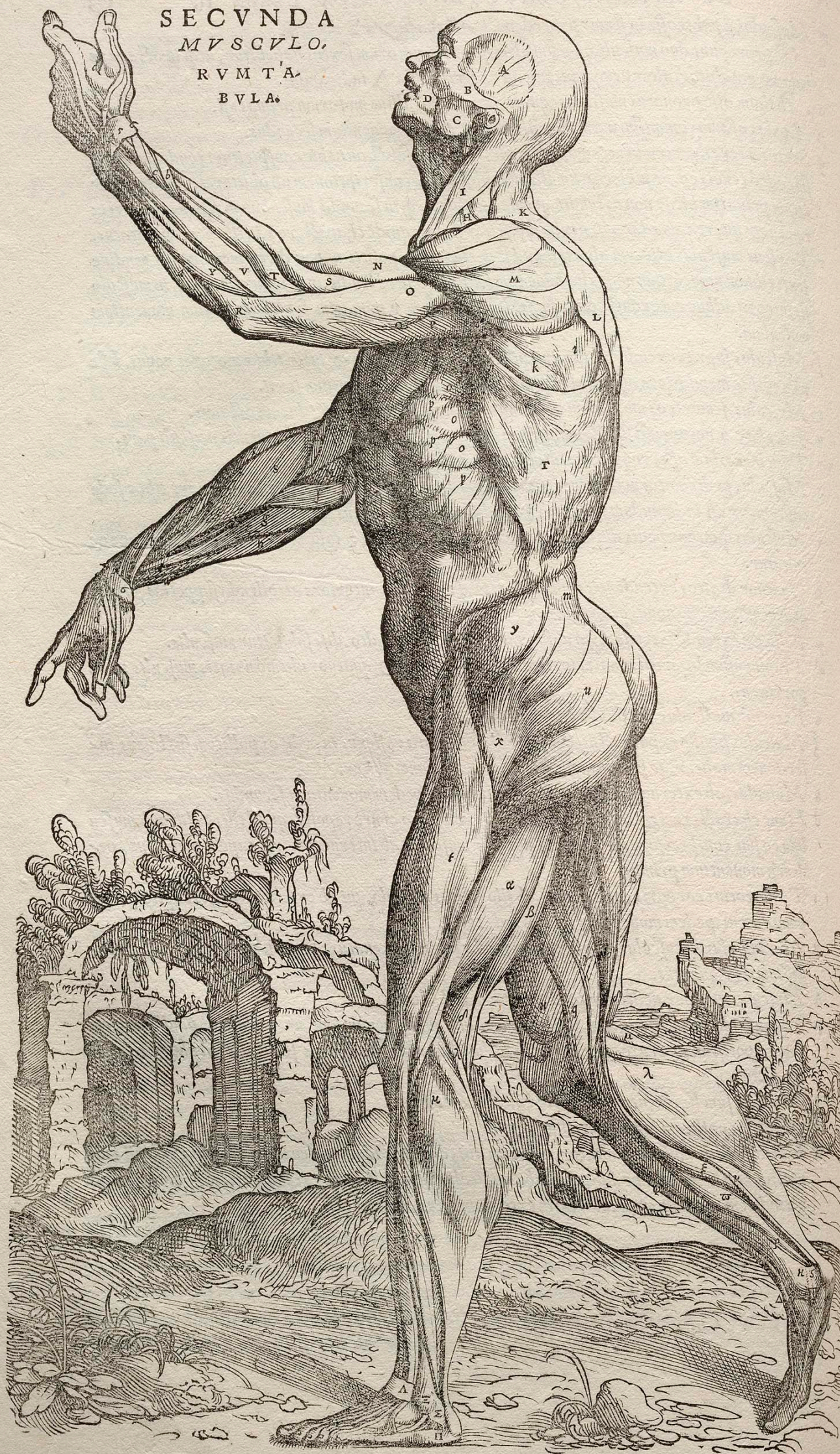
v Transuersum ligamentum à tibiæ in calcem pertinens.

ξ Musculus pollicem in internum latus agens.

ω In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externum mouens. Apparent ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes.

P 3 SECUNDA

SECUNDA
MUSCULO.
RUM TA.
BVLA.

SECUNDAE MUSCULORUM TABULAE
CHARACTERVM INDEX.

- SECUNDA tabula prima, quod ad sectionem spectat, omnino correspondet, et in latus uersa eosdem cum illa commonstrat musculos, una cum osium sedibus in superficie prominentibus, ac ut sic dicam, excarnibus. Quum itaq; haec spectatu sit dignissima, pari cum precedente modo singulos musculos uno caractere annotabo. Facies itaq; propemodum uniuersa, et caput quoq; quum paulo minus toto osseum sit, literis nisi paucissimis in huc modum insignientur.
- A Temporalis musculus. Quicquid supra semicirculum hunc quo temporalis musculi primus exortus circumscribitur, consistit, prorsus excarne est: nisi hic fortassis accuratè nimium singula animaduertens, frontis os secundum naturam non excarne esse, uerum tenui musculo compage obduci, additum uelis, quam simul cum frontis cute totaq; adeo carnosam membranam rescuimus.
- B Ossigale. Foramen illud ad os huius terminum sese offerens, auditorius est meatus.
- C Musculus a mandendo uocatur, et mansorius nuncupatus.
- D Musculus buccarum motibus subseruiens, ac ex una maxilla in alteram pronatus.
- E Musculus sinister ab inferiori maxilla in os u imaginem referens productus.
- F Musculus a pectoris osse in os u referens insertus.
- G Musculus sinister, a superiori pectoris ossis sede principium ducens, et in humiliorem cartilagini scuti imaginem representantis regionem insertus. Is enim quum sub musculo F insignito latet, non prorsus in latere conspectum fugit.
- H, H Musculus a superiori scapulae costa ad os u imagini simile properans, qui ablato adipe et iugulari externa hinc diligenter excelsa, iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indicat etiam glandulas ad auris radicem repositas.
- I A pectoris osse et clauicula principium sumens musculus, et in mamillarem temporis ossis processum insertus.
- K, L Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partem, quae scapulam sursum trahit. L uero inferiorem, cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hic quoq; dextri musculi portio sese offert, uerum in nona musculorum tabula utriusq; lateris musculus literis T et Δ est spectatissimus.
- M Musculus brachium attollens. praesens musculus longe accuratius in quarta figura E, et in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc musculum multis donatum impressionibus, plures esse ex uera hac integra delineatione sibi persuadeat. Quamuis interim haec impressiones (si quis alius modo musculus) peritos sculptores pictoresq; ludant, quos non hic solum, sed et in toto externo brachij latere uelim esse attentissimos, quod male musculum quem iam notabimus, ueluti in cubiti exteriora protrahant.
- N Quamquam ex subsequentibus characteribus nonnullos in utroq; brachio repositos cernis, tantisper tamen sinistro duntaxat animum adhibebis, donec et dextri memineris. N itaq; notatur posterior cubitum flectentium, qui in uiuis altius supra brachium attollentis musculi insertionem enasci uisitur, quam reuera principium ducit. licet hic non nimis inferius incipiat, sed quod pictoribus animaduertendum est, fortassis etiam elatius quam deceat.
- O Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ceruice principium adipiscitur.
- P Musculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori scapulae costa pendet.
- Q Hac sede duo dicti nuper musculi cubitum extendentes in unum coeunt, non amplius duplicis musculi imaginem representantes. Quod autem hic insignius quam reliquo progressu extuberant, praeter ipsorum partem summam carnosam tertius cubitum extendentium in causa est, qui hic sub illis occultatus ab humero seu brachij osse pronascitur, atq; in duodecima figura X, in decima tertia autem d indicabitur.
- R Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorem ulnae processum, et articuli ligamenta implantantur, nerueam suae insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes, quae ex carnis ulnae est portio.
- S Musculus ab humero enatus, qui in inferiorem radii appendicem insertus, radium in supinum ducit.
- T Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

P 4 V Musculus

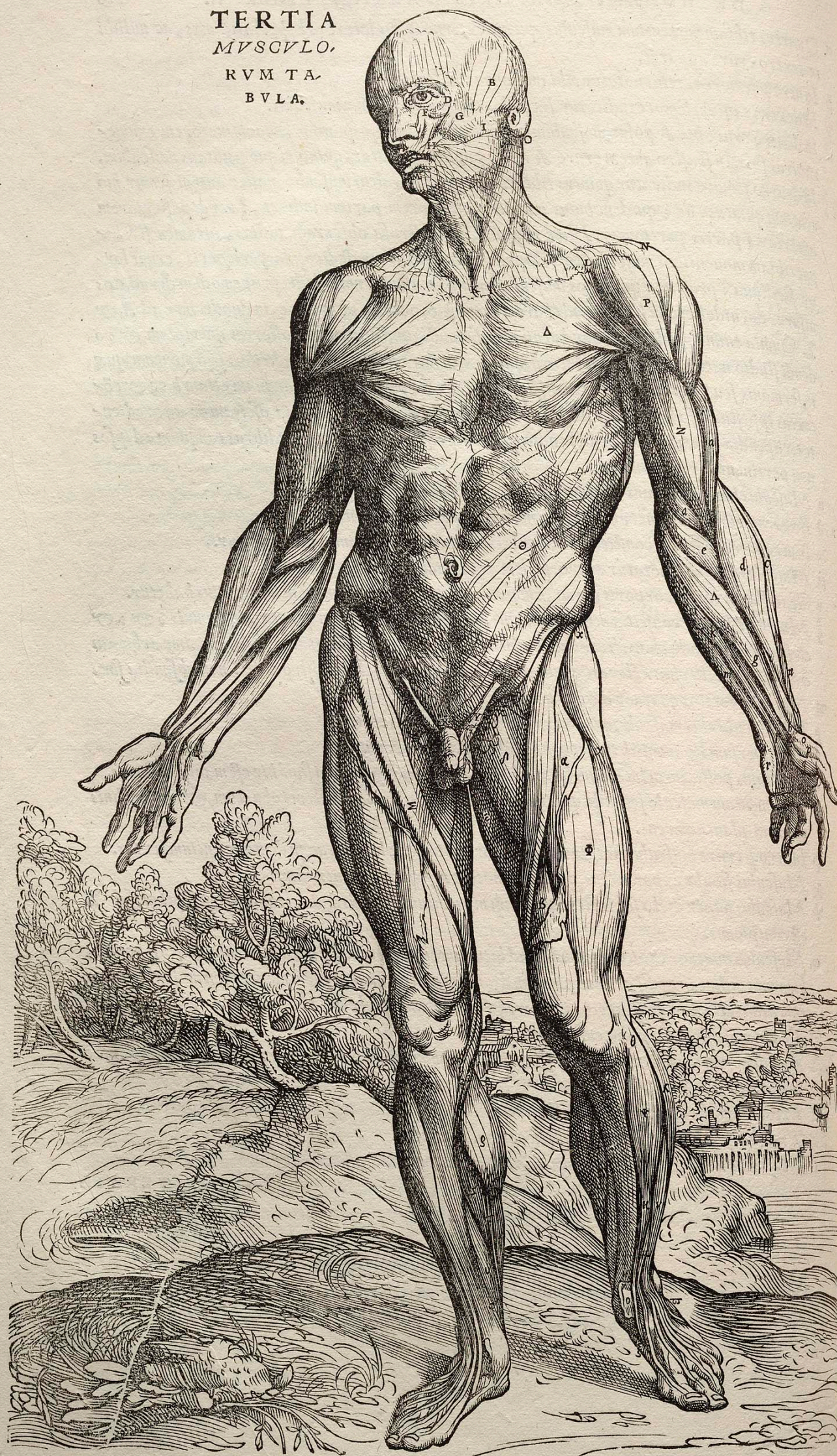
- V Musculus indicem medium, & anulare præcipue extendens.
 X Musculus parui digiti extensionis primarius autor.
 Y Musculus postbrachiale extendentiū inferior. a Musculus flectentiū brachiale inferior.
 b, c Duo hic indicantur muscoli, quorum superior b insignitus brachiali inseritur: inferior autē cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inferēs, alterū duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.
 1, 2, 3, 4, 5 & 6. His numeris notatur transversum ligamentum in exteriori sede cubiti repositum, quod in tot rursus anulos diuiditur, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamenti radio ulnæ commune. 2 ligamentum ulnæ propriū. 3, 4, 5 & 6 uerō insinuant quatuor ligamēta radio peculiaria.
 d Sedes musculi, aut ipse etiam musculus indici pollicem proximē adducens.
 e Tendo musculi pollicem ad indicem euerentis. Verū modo tempestiuū est & dextro brachio animum accommodare, ac partim easdem notas quas in sinistro spectasti, partim uerō nouas intueri. Idem igitur significant N ac N, P, S, T, a. sed uix hic musculi a insigniti linea conspiciuntur. deīn b, c & 4, 5, 6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. At priuata dextra manus notæ sunt huiusmodi.
 Z Anterior cubiti flectentiū musculus. f Musculus superior radium in prouum mouentiū.
 g Musculus superior brachiale flectentium. h Latum producens tendinem musculi.
 i Musculus gibbam scapula sedem occupans, qui extorsum brachium circumuertit.
 k Musculus quo brachium retrorsum ad dorsum elatius quā iam signando musculo ducitur.
 l Præsentem musculum nona tabula O, & detectum adhuc magis decima O ostendit. At quā exterius secundum uē ipsius latus nullibi atq; in hac tabula opportuniū ostendetur, hic aliquot characteres adijcere erit operæ precium. Est itaq; musculus hic cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figuræ, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui præsentī musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uerō latus, quod a sacro osse sursum oblique in priora ad insertionem properat ab m ad n usq; pertinet. n enim insinuat huius musculi partem suæ insertioni proximā, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq; hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uerō V, & rursus longē accuratius dextrum septimæ tabulæ brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transversum ductum humiliori basis scapulae angulo inseritur. Atq; l etiā indicat huius musculi partē musculo cui L inscripsimus subiectā.
 Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.
 o, o, o Huiusmodi triangulorum quasi ritu procedentes formæ, insertiones musculi sunt eius qui in o, dō superiores thoracis costas manus modo insertatur.
 p, p, p Exortus abdominis musculi oblique descendens, qui mutuo cum dicti iam musculi & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) extuberet.
 q Principium notatur primi tibiae mouentium musculi, quem sequenti figura Z notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.
 r Musculus latum producens tendinem, quo omnes femur amplexantes musculi circumdantur, quib; tibiae mouentium sextus habetur. Huius tendo quum non insignem exigat spissitudinem, aliorū musculorum inflexionem minus adhuc ipsa cute occupat: unde etiam hic occurrit musculus, mox t notandus.
 s Portio musculi tibiae mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.
 t Musculus tibiae mouentium septimus, membraneo tendine sexti tibiae mouētis musculi obiectus.
 u Musculus sinistrum femur mouentium primus. Qui uerō dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic se offert.
 x Regio maioris exterioris uē processus femoris.
 y Conspicua secundi femur mouentis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouenti musculo u superius indicato, & illo quē latū producere diximus tendinē, quemq; hic r notauimus occultatur.

α Quartus

- α Quartus tibiae mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.
 β In utroq; femore tertius notatur tibiae mouens musculus.
 γ In dextro tantum femore indicatur secundus tibiae mouentium musculus.
 δ In dextro crure bis δ posui, musculum indicaturus, quem ego quintum femoris motorem enume-
 raturus sum. In sinistro autem crure δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoq; notans musculum.
 ε In dextro femore indicatur quintus tibiae mouentium Galeni musculus, noster autem femur mouentium quintus. ac e quidem huius musculi posteriorem partem indicat, uerō posteriorem anterioris partis portionem. Hæc non ambigo abstrusa obscuraq; uideri, attamen si Caput tibiae mouentibus musculis, & Caput femur agentibus dedicanda perlegeris, erunt longe facillima: præcipue quum hos musculos in alijs musculorum tabulis propemodum denudatos insurus es, uidelicet in septima ad characterem β, in octaua ad Φ & c, in duodecima ad Ξ & Σ. Omnia enim singulis locis haud ueniunt repetenda: imò uereor morosiorē quempiam & ro-
 dendi studio natum, mihi detractaturū, quod ea in harum tabularum indicibus præmoneam, quæ infermonis seu Capiti contextu diffuse ac explicatē persequar. Quanquam etiam hæc & cō-
 textus ipse studioso homini uix sufficient: ut eos modō mittam, qui omnia oscitanter aggredien-
 tes, cōpendia summo ipsorum dispendio quarunt, et Galeni anatomicos libros tanquam ad ipsos non pertinentes relinquunt.
 η Musculus hic extuberans, tibiae mouentium octauus censetur.
 θ Excarnis tibiae pars, uerū interior malleolus priuatim η notatur.
 ι In utroq; crure suram constituens musculus, qui mouentium primus numerabitur.
 κ Musculus in utroq; notatur crure, pedem mouentium secundus.
 λ Gracillimus totius corporis tendo, a musculo enatus qui pedem mouentium tertius habetur.
 μ Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus. Quamuis o & i, & eiusmodi aliquando characteres nō inuenis, ob hoc quicquam nō notatum fuisse minime arbitran-
 dum est, quum illi characteres (quantum ad sculpturam spectat) nostro o & i non absimilia sint.
 ν Musculus tertius quatuor digitorum flectens articulos.
 ξ Portiuncula eius musculi, qui pedem mouentium quintus erit.
 ζ Transuersum ligamen ab interno malleolo in calcem pronatum.
 τ Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis, qui sanē hic est manifestissimus.
 υ Ligamentum musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati tendinis uicem in planta gerens.
 φ In utroq; crure musculus notatur in anteriori tibiae sede locatus ac pedem mouentium sextus.
 χ Musculus fibule exporreclus, qui pedis motorum septimus numeratur.
 ψ Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentium octauus. huius tendo, ut & septimi, sub Σ est conspicius.
 ω Musculus quatuor digitos extendēs, ad latus autem sinistrum Ω occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedis os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum no-
 num appellabimus, quib; aptius in quarta musculorum tabula Ω indicabitur.
 Θ Tendo musculi pedis pollicem extendentis.
 Λ Δ Transuersum ligamentum tibiae ossi & fibulæ commune, in sinistro crure Λ indicatur, in dextro autem Δ.
 Ξ Exterior malleolus, seu fibulæ ossis excarnis sedes.
 Σ Transuersum ligamentum a fibula in calcem pertinens.
 Π Musculus abductionis parui digiti a reliquis autor.

TERTIA

TERTIA
MUSCULO-
RUM TA-
BULA.

TERTIAE MUSCULORUM TA-
BULAE CHARACTERVM INDEX.

- P R A E S E N S* tabula anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima mus-
sculorum tabula differt, quòd musculos ex carnosà membrana constitutos, & aliquot etiam fa-
cici musculos ab adipe liberatos commonstret, quodq; magis ad musculorum disciplinam, quàm
prioris duae, sit comparata.
- A* Recta secundum frontem ducta linea, frontis & narium cutis musculum notant.
- B* Temporalis musculus, ubi interdum, sed perquam raro, carnea membrana fibris etiam car-
neis enutritur.
- C* Musculus palpebram attollens.
- D* Musculus palpebram deorsum trahens.
- E* Mutuus palpebrae musculorum secundum palpebrae longitudinem connexus.
- F* Musculus media sui parte nasi alam, altero uero superius labrum petens. Quemadmodum sanè
uarius musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characteru copia
faciem alioquin satis obscuram non sum occupaturus.
- G* Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quae prorsus excarnia sunt.
- H* Musculus à malis pronatus, & superiori labro proprius.
- I* Masseteris musculi principium, lato quem iam describam, musculo non obiectum.
- I* Musculus carnosà constans membrana, & praecipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli
cutis motuum dux, qui hic corpori in utroq; latere haeret, reliqua carnosae membranae parte, quae
carnea non efficitur, à corpore resecta. Quod autem ad praesentis musculi fibrarum progressum
K, L. attinet, *K* ad *L* usq; musculi principium notat, è regione ossis pectoris, ac mediae clauiculae se-
M. dis ossi pectoris proximae incipiens, cuius fibra recto tramite sursum ad *M* exporriguntur. Ab
N. L uero ad *N*, principij pars notatur, è regione reliquae sedis, clauiculae & summi humeri sede
incipiens, cuius fibrae oblique sursum in anteriora porriguntur. Deinde et si ea musculi pars non
O. sese spectandum offerat, quae in posteriori cervicis sede consistit, nihilominus *O* ad auris radi-
cem positum, transversas fibras illinc prorepentes utcunq; ostendit. Quare etiam in musculi late-
ribus describendis, primu latus tibi fingendum est ab *N* ad *O*, secundum ab *O* ad *H. K* uero
per *L* ad *N*, tertium indicabit latus. *A* *K* autem ad *M* quartum habes latus. Intensus e-
nim nigricans linea, à *K* ad *M* ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.
- P* Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie *L, N* et *Q* propemodum
Q. circumscribunt, is enim inferius, quam *Q* consistat, sua insertione prorepit.
- Δ* Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul hic uenit inspicendus, ibidem
namq; ab initijs liberatus, *Δ* perinde notatur, isdemq; fere characteribus inibi atq; hic ita cir-
cumscribitur. *K* ad *L* usq; principij ipsius pars, à clauicula principium ducens. *K* uero ad *R*
R. principij pars est, ex media latitudine ossis pectoris pronata. Quinetiam *R* notat musculi mem-
branam partem, quae ad mucronatæ cartilaginis latus, oblique descendens musculi abdominis
S. neruosa tenuitati exporrigitur. *S* autem significat carneam musculi partem, à sextæ & septi-
mae costarum cartilaginibus, propter oblique descendentem abdominis musculum peculiariter
pronatam. *Q* praesentis musculi insertionis index est, quia inter brachium attollentem (qui *P* no-
tatur) & priorem cubitum flectentium *Z* indicandum, in humerum inseritur. Porro si latera
ipsius, & fibrarum insertionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicito tabulam, quae pra-
T. sentis musculi insertionem, *Q* & *T* notatam exhibet, quo ad hunc modum huius illiusq; tabula-
rum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à *K* ad *L*. Secun-
dum à *K* ad *R*. Tertium ab *L* ad *Q*. Quartum ab *R* ad *T*, quod subsequens ostendit ta-
bula, in praesenti interim lata musculi insertionem occultata. Atq; hinc etiam quintu quoq; latus,
à *Q* ad *T* pertinens, in quarta tabula duntaxat est conspicuum.
- V* Musculus brachium deorsum trahens.
- 5, 6, 7, 8* His numeris, insertiones musculi thoracem mouentium secundi notantur, quae costis inseruntur,
quarum regio quum his numeris exprimitur, elatissimam insertionem in quintam fieri costam
prompte colligit.
- Θ* Abdominis musculus oblique descendens, qui cum suo coniuge uniuersam abdominis sedem co-
operit

operit, magnam quoque thoracis sedem integens. Exortus praesentis musculi numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur. Caeterum R ad X albam ostendit lineam, quam aliter simplici colore exprimere non datur, & omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere esset quidem operae precium, ut membranae pars a carneae promptissime distingueretur, uerum sumptus quibusdam esset non admodum mediocris.

X Penis sua cute, quae praeputium uulgo uocant, liberatus, in quo ducitur recta linea, duorum ipsum constituentium corporum coitum indicans, quae subsequens tabula sub q ostendit dissecta, uerum horum natura omnium lucidissime tabula docet quadragesimonono Capiti praesentis Libri praelocanda.

Y Vasa seminaria sua adhuc tunica, quam peritonaeum educit, intacta.

Z Musculus anterior cubitum flectentium.

a & a Posterior cubitum flectentium.

b In interno brachij latere b occultatur, notans musculum cubitum extendentem, qui ab humiliori scapulae costa principium sumit.

c Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

d Musculus radium in supinum ducens, ac inferiori radij appendici implantatus.

e Superior radium in prouum mouentium musculus.

f Musculus brachiale flectentium alter, postbrachiali ante indicem insertus. Ac si ipsius notat principium, g tendinis ex musculi uentre exortum, h sedem, qua tendo negligenter secanti desinere putaretur.

h Musculus latum summae manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem i, k, l. ipsius principium k. At l locum insinuat, ubi tendo primum dilatescere incipit.

m Musculus alter inferiorque brachiale flectentium.

n Hic obscure uidetur portio musculorum, quorum alterum brachiali, alterum uero pollicis tendines offerre dicam, ac inter digitos mouentes, uigesimisecondi et uigesimitertij loco habiturus sum.

o Excarnis primi pollicis internodij sedes. p Musculus ab indice pollicis remotissime abducens.

q Insignitor duorum primum pollicis os flectentium.

r Musculus minimum digitum maxime a reliquis amouens, ac in sequenti tabula u insignitus.

s In dextro crure primus notatur tibiae motus opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius principium, u eiusdem insertio. Caeterum character 2, insertionem secundi notat tibiae mouentis musculi, 3 uero, insertionem tertij.

u Sextus tibiae mouentium musculus, cuius principium notat, x, y uero sedem, ubi carnosus esse desinit, membranaeque modo toti femoris amplitudine obducitur. Haud licuit aliter ipsius tendinem membranam ue exprimere, quam hic modo in utroque femore obseruatur, in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut scilicet aliquantisper membranae naturam commonstraret. Quicquid enim ad externum inaequalis illius lineae sectionis ue latus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana seu tendo.

α Musculus tibiae mouentium nonus.

β Octauus tibiae mouentium, magis in sinistro crure, quam in dextro, a sexto tibiae motuum autore detectus musculo. Septimo uero tibiae mouenti, characterem non adhibui, quod uniuersus sexto adhuc obtegatur. Quanquam φ illum quoque insinuare possit, quum sexti musculi membrana non eam attingat crassitiem, qua subditorum musculorum effigiem obliterare queat.

γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensuimus. Caeterum γ glandulas quoque insinuat inguinum una cum sinu, ex quo uasa crus petentia rescui.

δ Musculus femoris motorum octauus.

ε Musculus tibiae motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.

ζ Excarnis tibiae ossis pars, uerum η priuatim internum notat malleolum.

η Sextus pedem mouentium musculus, cuius exortum θ indicat, η autem principium sui tendinis, cuius ductus citra characterum appositionem manifestus est, quanquam ζ insertionis quasi ipsius sedem ostendat.

λ Musculus septimus pedem mouentium.

μ Musculi pollicem extendentis tendo.

ν Musculus quatuor digitos extendens.

ξ Musculus pollicem a caeteris digitis in internum latus abducens.

ο Transuersum ligamen in anteriori tibiae sede positum, ac facta sectione in latera reflexum.

ω Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.

ρ Primus pedem mouentium.

σ Pedis motorum quartus.

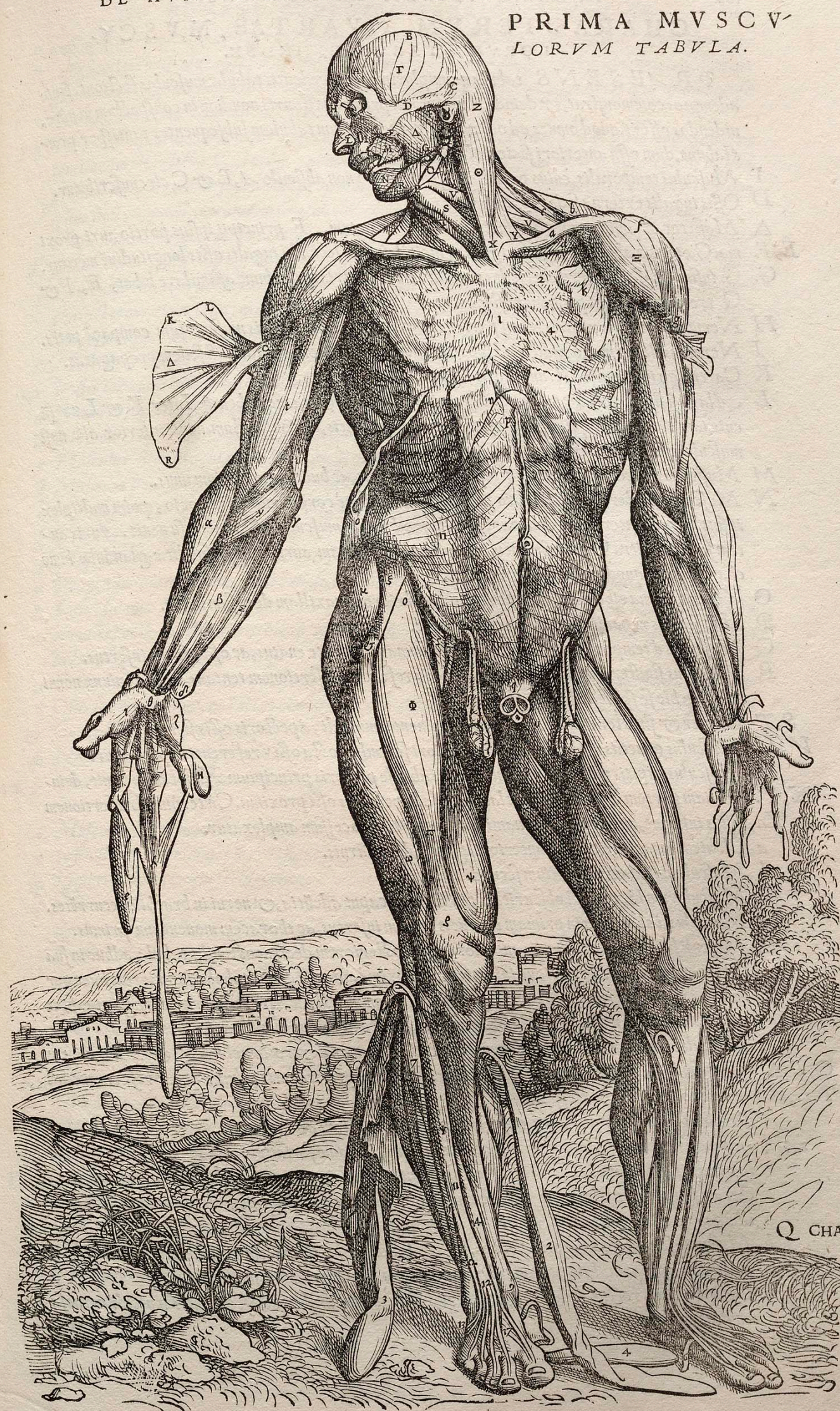
τ Longissimus gracillimusque tendo, a tertio pedis motus autore productus musculo.

υ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.

φ Pedem mouentium quintus.

QVARTA

PRIMA MVSCVLORVM TABVLA.

CHARACTERVM QVARTAE MVSCV.
LORVM TABVLAE INDEX.

PRÆSENS tabula quamplurimos præcedentis tabulae musculos sectionis serie ademptos commonstrat, & deinde plerisque, qui prioribus figuris nondum in conspectum uenire, uidendos offert, quod omnes ad octauam usque musculorum tabulam subsequentes tantisper præstabit, dum ossa anteriori facie nuda conspiciantur.

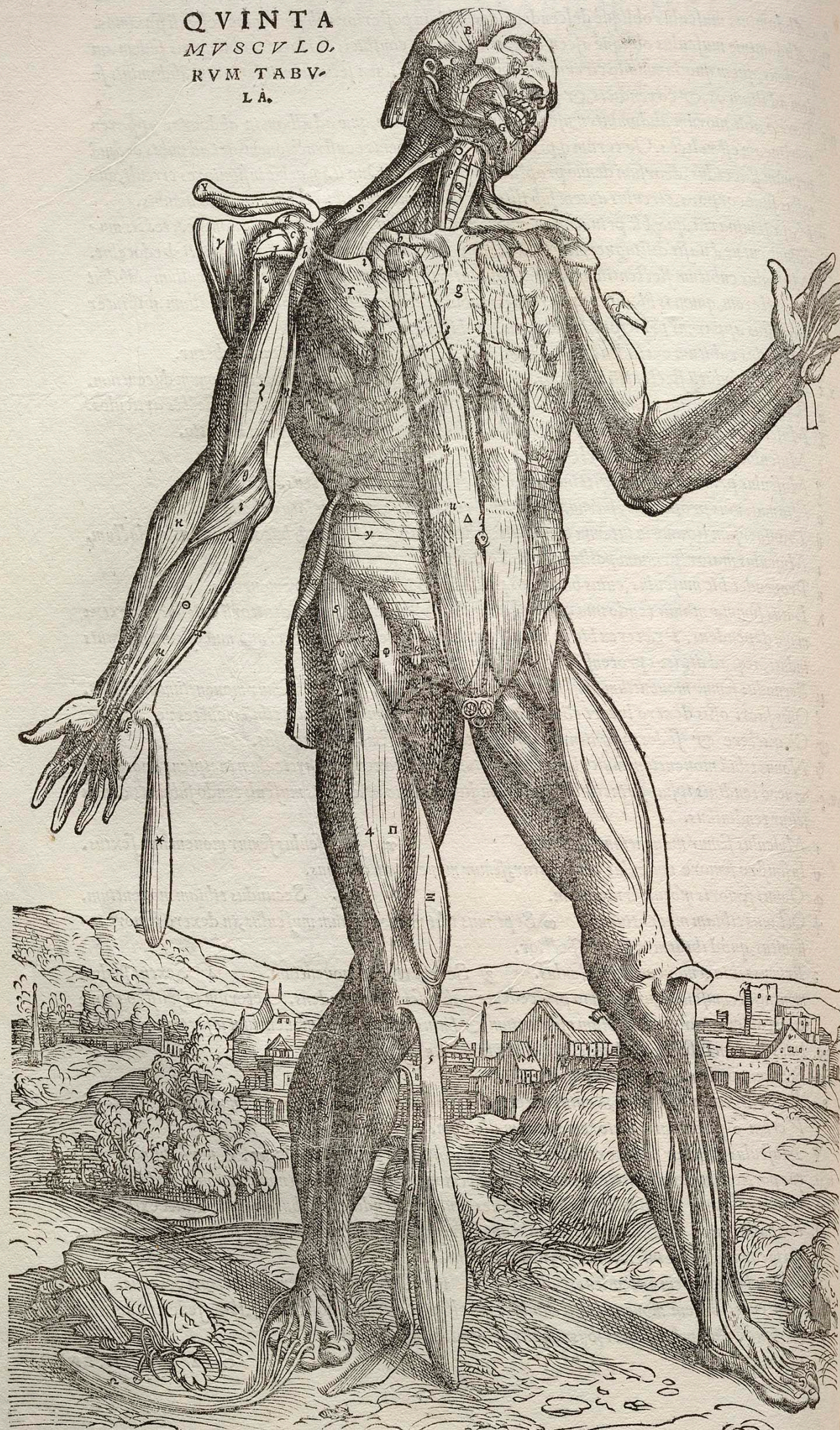
- I** Musculus temporalis, cuius principium semicirculo non absimile *A, B, C* circumscribitur.
D Ossis iugalis externa sedes, quæ excarnis est.
Δ Masseter. *E* huius musculi principium a malo exortum. *F* principij ipsius portio auri proxi-
E, F. ma. Cæterum ab *E* ad *F* totus ipsius principij ductus secundum iugalis ossis longitudinem metitur.
G. *G* infima musculi insertionis sedes notatur. Porro si triangulo hunc assimilare lubet, *E, F, G*
G tres angulos tibi proponere finges.
H Nervulus minoris radices tertij paris nervorum cerebri, hæc frontis musculosa compage petis.
I Nervulus dictæ modò radices ad superius labrum, & externam alæ nasi sedem propagatus.
K Cartilago in quam sinistrum nasus desinit.
L Ala nasi sinistra dictæ modò cartilaginis extremo alligata incumbens. Inter *K* & *L* narium
 cute iam ablata cum quibusdam membranis ligamentis, in conspectum uenit interior alæ nasi
 musculus nimisquam tenuis.
M Musculus a superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium unus.
N Musculus sinister inferiori labro peculiaris, cuius sane corpus minori negotio, quam multiplex
 ipsius fibrarum intersectio delineari potest, quod etiã in musculo *M* notato usu uenit. Auris au-
 tem foramen citra *O* appositionem sese ostendit, uti etiam auris radici subditæ glandulæ hunc
 characterem quodammodo exprimentes.
O Vix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum uellit.
P Hac sede os reponitur, & imaginem referens.
Q Musculus a temporum ossis processu styli formam imitante enatus, ac ossi, & simili insertus.
R Musculus sinister ab inferiori maxilla in os, & referens, insertionem tentans, cuius coniunctio nonni-
 hil quoque hic spectandum præbet.
S, T Dexter & sinister ossis, & imaginem exprimentis musculi, a pectoris ossis summo pronati.
V, V Musculus gracilis & longus, qui a superiori scapulæ costæ ossi, & referenti implantatur.
Θ Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium *X* notatum sumit, dein-
X, Y. de aliam partem *Y* indicatã, a clauiculæ sede pectoris ossi proxima. Cæterum *Z* insertionem
Z. ipsius insinuat, qua uniuersum mamillarem capitis processum amplexatur.
a Clauicula magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.
b Musculi scapulam mouentium secundi insertio.
c Musculorum hic magnâ obscuritatē parit uasa caput aduētia, & nerui in brachium excurrentes.
d Musculus a clauicula in primam thoracis costam insertus, ac thoracem mouentium primus.
Ξ Musculi brachium attollentis anterior pars, posteriorem decima ostendit tabula adhuc in sua
 sede repositam, ac *Δ* præcipue insignitam. Proximè autem sequens tabula anteriorem hanc par-
 tem ab exortu liberam reflexamque, ac *γ* notatam commonstrat. Porro in præsentī figura *e, f, et*
g. *g* conspicuam hic musculi brachium attollentis partem, trianguli ritu describunt.
h Musculi brachium pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio *Q* & *T* notant, &
Q, T, Δ. ipsi musculo *Δ* quoque imposuit, quo hi characteres ad præcedentis tabulae notas referantur, ad
K, L, R. quam quoque *K, L* & *R* spectant.
i Pectoris os liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.
2, 3, 4. Secunda, tertia & quarta thoracis costæ, ad quas reliquæ seriatim subsequuntur, atque in harum
 interuallis exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineæ autem in costis ductæ, atque ad chara-
 cterum sinistram consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant, sunt enim
 ille notæ cartilaginibus inscriptæ.
k Musculus scapulam mouentium primus. **1** Musculus thoracem mouentium secundus.
m In dextra axilla *m* latitat, musculum notans, quo brachium deorsum trahitur.
n Dexter lateris reclusi abdominis musculus, hic altius quam oblique ascendens musculi nervosa
 tenuitas conspiciens.

o Abdo-

- o** Abdominis musculus oblique descendens, quem hic in posteriora ab abdomine reflexum finimus.
π Abdominis musculus oblique ascendens, ac totam, uti conspicias, sui lateris abdominis sedem am-
 plectens, quem quodammodo circumscribunt *o, n, p, q, &* linea secundum inferiorem abdominis se-
 dem ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.
p, q Portio obliquorum abdominis musculorum descendendum, quæ ad albam in abdomine apparen-
 tem lineam est relictæ. Cæterum *q* priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quæ
 primum flaccidus, deorsum denuo propèdet, dissectus est. Duo itaque uelut insigniores circuli, duo
 ipsius sunt corpora, circulus autem sub illis consistens, meatus est urinae seminiq; communis.
r Vasa seminaria, quæ hic priuatim enarrare non proposui, quemadmodum etiam neque testis mu-
 sculum, cui ut a uasis distingueretur, s' asserpsi. Verum huc 22 figura Libri quinti & docebit.
t Musculus cubitum flectentium anterior, cuius interioris principij carnosæ parti nullum adhibui
 characterem, quum hic, uti neque in sequenti tabula, adhuc auferri possit. Interuallum autem inter
 duo ipsius apparens principia, humeri seu brachij os existit.
u Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulæ costæ principium præbetur.
x, x Posterior cubitum flectentium musculus. **y** Musculus superior radium in pronum ducentium.
z Radium in supinum agentium longior. **β** Musculus quatuor digitorum secundos flectens articulos.
Σ Musculus ulnae exporrecus, & brachiale flectens, & ipsius caput, & ipsius insertio.
c Musculus alter brachiale flectens, hicq; deorsum dependens.
3 Musculus primum parui digiti internodium uersus exteriora flectens.
u Hic musculus propendet, paruum digitum a reliquis in externum latus abducens.
θ Transuersum ligamēt in interna brachialis sede obuium, tendinibusq; hæc repentinis obductum.
ι Musculus maior, primum pollicis os flectentium.
κ Propendet hic musculus, cuius beneficio pollicem ab indice maxime remouemus.
λ Latus summæ manus tendo una cum ipsius tendine, a summis quatuor digitorum aciebus in dextra
 manu dependens. Præterea hic in utriusq; manus uola tendines occurrunt mucosis membranis
 induti, atque ad digitos protensi.
μ Secundus femur mouentium musculus. **v** Primus femur mouentium musculus.
ξ Ossis sacri ossis dextro lateri commissi sedes, a qua primum & sextum tibiā mouentes rescuimus.
ο Character & sedes insignitur maioris exteriorisq; femoris processus.
φ Nonus tibiā mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulum incipiens *o* notatur,
 & uero tendinis ipsius principium, *g* sedes indicatur, qua præsentis musculi tendo subditis conna-
 scitur tendinibus.
1 Musculus femur mouentium septimus. **τ** Musculus femur mouentium sextus.
υ In sinistro femore musculus, & insignitur, femur mouentium octauus.
φ Quinti femoris motui seruientium. **χ** Secundus tibiā mouentium.
ψ Octauus tibiā mouentium. **ω** Septimus tibiā mouentium musculus, in dextro femore in-
 signitus, quod ibidem is sit conspiciat.
2 Primus tibiā mouentium musculus. **3** Sextus tibiā mouentium. **4** Sextus pedem
 mouentium musculus, una ut duo præcedentes, ab insertionem pendens. Cæterum in sinistro crure
 etiam obseruatur primi tibiā mouentium, & huius sexti pedem mouentium insertionis portio,
5, 6. huius quidem insertioni characterem *6*, illius uero *5* insignito.
7 Septimus pedem mouentium musculus.
8, 9 Excarnis tibiæ ossis pars, a cuius externo latere sextus pedem mouentium musculus ablatus est.
 Verum *9* priuatim interiorem notat malleolum.
Υ Musculus quatuor pedis extendens digitos. **10** ipsius exortus insignitur. **11** uero ipsius sedes,
10, 11. qua portionem suam emittit, quam noni pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hic *12* no-
 tauimus. **12** Musculi *Υ* insigniti sedes, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extendun-
Ω. tur, pullulans. **Ω** uti & iam paulo antè scripsi, musculus notatur inter pedis motores nonus,
13. qui bicorni tendine insertionem *13* notatam tentat.
14 Musculus pollicem extendens. **15** Musculus pedem mouentium octauus.
16 Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiæ sede non notabi-
 mus, quod eadem hic cum tribus tabulis præcedentibus sit ratio.

Q 2 QUINTA

QVINTA
MVSCVLO.
RVM TABV-
LA.

CHARACTERVM QVINTAE MVSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

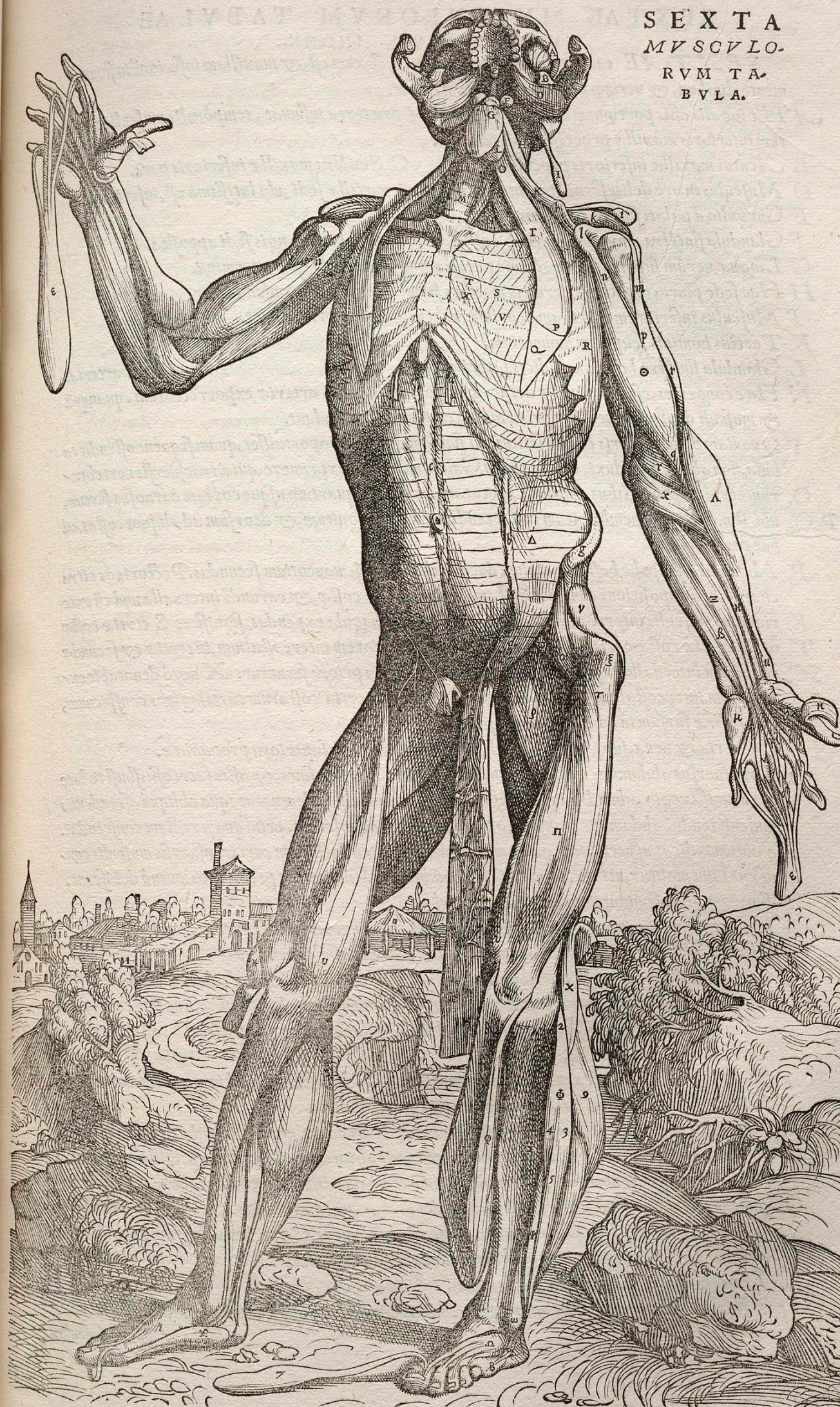
- A** FORAMEN quo nervulus tertij paris nervorum cerebri, frontis musculus petit.
B Temporalis musculus. **C** Hic magna ossis iugalis portio execta est, ut temporalis cum
D masticare, quem **D** insigniimus, coitus in conspectum ueniret.
E Foramen quo furculus tertij paris nervorum cerebri, ad superius labrū, & alas nasi deducitur.
F Amplus musculus a superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruiens.
G Nervi utrinque ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Ceterum su-
 perior characteris sedes, fungosam labrorum substantiā insinuat ad utrumque labrum conspicuā.
H, I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi uen-
 tres notant, in quorum medio excarnis musculi pars consistit.
K Portio musculi caput mouentis, ac a pectoris osse & clauicula, mamillari processui insertus.
L Os, imaginem referens. **M** Primus & secundus linguae musculi, ab osse hyoide pronati.
N Laryngis cartilago scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obiecta.
O Dexter duorum musculorum ab osse v referente, in cartilagine scuto similem inferentium.
P Dexter musculorum, qui a pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad bu-
 tus musculi exterius latus, cōgeries uisitur soporariae arteriae, interioris uenae iugularis, & sex
 ti cerebri nervorum paris. **Q** Aspera arteriae anterior sedes.
R, S Musculus ossi v imaginem exprimenti proprius, & a scapulae superiori costa enatus. Singuli
 characteres singulos ipsius indicant uentres. Pars autem in horum medio consistens, eius muscu-
 li pars est, tendinis substantiae non absimilis.
T Portio musculorum secundi paris caput mouentium. **V** Tertius scapulā mouentium musculus.
X Quoniam hic locus nihil aliud peculiariter, quā septima tabula in homine ostendisset, & quia Ga-
 leni sententiae, qui hanc pingeremus, plus a quo fauimus, musculum hic ex cane delineatum cernis,
 quo homines prorsus destituuntur, & Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti ta-
 bula integer **T** notandus.
Y Dexter lateris clauiculam hic a pectoris osse auulsus, adhuc summo humero connexam, & sibi
Z adhuc musculum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicque **Z** insignitur.
a Summus humerus, seu scapulae elatior processus. **b** Interior demissior, ue scapulae processus.
c Ligamentū huius articuli peculiariū quartū ab interiori scapulae processu summū humerū petēs.
d Ligamentū teres ab apice interioris scapulae processus, in anteriore sedē externi capitis hume-
 ri insertū, ac huius articuli primum. **e** Aliud teres ligamentū, ex eminentissimo scapulae ace-
 tabuli sede, ad externum quoque humeri caput procedēs, atque huius articuli ligamentorum secundū.
f Haec sede duo ligamenta **d** & **e** insignita, suis lateribus unūtur, & uelut transuersum efformāt
 ligamentū, transmittens caput externum musculi cubitum flectentium anterioris, ac mox notandi.
g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagine utrinque connectuntur.
h Prima thoracis costa, reliquae dein etiā una cū interuallis citra characterū opē sunt conspicuae.
i Musculus scapulā mouentium primus. **k** & **h** huius musculi principium notant, quandā manus spe-
 ciem perinde, ac musculus ipsi succumbens, & **m** insignitus repraesentans. **l** tendinē praesentis mu-
 sculi indicat. Porro **i**, **k** & **l** simul huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.
m Musculus qui a scapulae basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.
Δ Dexter rectorū abdominis musculorum. **n** carneū recti abdominis musculi principium triangulo nō
 nō, o. absimile. **o** principium eiusdē musculi nerueum, penē uniuersum efformans musculum. Toto in-
 p. q. teruallo a **p** ad **q** pertinente, recti musculi internis suis lateribus inuicē contigunt. Tota autem
 sede supra **q**, aut supra umbilicū consistente, tanto magis musculi mutuo se iungunt, quāto altius
 conscendūt. Ceterum **q** notabit etiā obliquorum abdominis musculorum neruosa tenuitatis, ad
r. transuersum abdominis musculū hac in parte cōnexū. **r** Haec linea carneā recti musculi partem
 finit, quae ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in **4**. tab. ad characterē **n** est cernere.
s. Intercapedine igitur ab **r** ad **s** hic notatur recti sinistae abdominis musculi tendo seu membrana,
t. excarnisue musculi pars. **t** autē indicat carneā musculi sedē primae costae & secundae thoracis
u, u, u. insertam. **u, u, u** Inscriptiones, seu neruea delineamenta, transuersim recto musculo impressa,
 quibus oblique ascendens musculi neruosa exilitas pertinacissime connascitur.

Q 3 x Linea

- x Linea hæc portiunculam notat oblique ascendens musculi, quæ is transuerso abdominis musculo inibi adeo ualide committitur, ut inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, à transuerso liberari nequeat.
- y Transuersus abdominis musculus.
- α Oblique ascendens abdominis musculus ab abdomine reflexus.
- β Vagorum seminalium portio. Cæterum tres illi quodammodo circuli ad rectorum musculorum radicem seu iuxta n, & o ac p conspicui idem notat, quod in mox præcedente tabula, abscissi mirum penis constructionem ac naturam.
- γ Reuersa est musculi brachium attollentis anterior pars.
- δ In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.
- ε Excarnis humeri pars, inter duo capita apparens musculi cubitum flectentium anterioris.
- ζ Cubitum flectentium musculus anterior.
- η Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulæ costa pronascitur.
- θ Posterior musculus cubitum flectentium.
- ι Superior musculus eorum, qui radium in pronum agunt.
- κ Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.
- ο Quatuor digitorum secundum os flectens musculus. & ipsius principium sub musculo radio peculiaris, & notato, reconditum. & musculi huius in quatuor carneas partes distributio, quæ postmodum in singulos tendines degenerant.
- υ Transuersum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & utrinque in latus reflexum. Verum præterea υ musculum priorem primum pollicis os flectentium commonstrat, & autem musculum, cuius ope primum parui digiti internodium extorsum flectitur. Porro quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor digitorum os flectentium seriem attinet, omnia sunt con-
- ο. spicua, quamuis interim indici, & paruo, huius indicationis gratia o inscripserim.
- ω Nonnihil hic sese offert musculus, quatuor digitorum tertium flectens os.
- φ Portio musculi tertium pollicis internodium flectentis, qui in sinistro cubito est conspectior.
- * Musculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur. s Secundus femur mouentium musculus.
- τ Apparet hic obscure femoris caput coxendicis ossis sinum subiens, & ligamento obductum, sed in hoc præcipue adhibetur, ut ceruix, seu collum femoris hic indicaretur.
- υ Femoris magnus exterior uel processus.
- φ Femur mouentium septimus. x Femur mouentium sextus.
- ψ Femur mouentium octauus. ω Quintus femur mouentium musculus.
- Λ Septimus tibiæ mouentium musculus. 2 ipsius amplum principium a radice magni femoris processu enatum. 3 hic in tendinem latum desinit cum octauo & noni musculorum tibiæ mouentium
- 4 tendinibus commixtum unitumque. 4 hæc linea illum in anteriori femoris sede terminat, ubi octauus musculus ipsi primum subijci incipit. Ω Octauus tibiæ mouentium musculus.
- Π Non octauum quoque tibiæ mouentium musculum indicat, sed priuatim sinum ostendit, cui nonus tibiæ mouentium musculus insidebat, qui hic propendens insignitur. Maxima itaque sinus sedem octauus musculus constituit, uerum septimus eius tantam portionem efformat, quanta à linea 4 insignita ad umbram septimi musculi usque protenditur, ita sanè, ut ab utrisque musculis sinus iste confluet.
- 6 Hic propendet musculus tibiæ mouentium secundus.
- Σ In hac tibiæ, tibiæ os anteriori sede prorsus excarne cernitur. Superest enim hic dumtaxat ex
- Φ. omnibus musculis illi adnatis, musculus pedis pollicem extendens, & modo Φ insignitus, cuius tendini 7 inscriptum conspicis. s Septimus pedis mouentium musculus.
- 9 Octauus pedem mouentium.
- Υ Carnea moles in superiori pedis sede reposita, quæ in quatuor carneas partes digesta, quatuor educit tendines, & pollicem, & tres ipsi proximos digitos in latus externum mouet.
- Ω Hic prosternitur musculus quatuor extendens digitos, una cum ipsius portione, quam noni pedis mouentium musculi uice recensuimus, ac cui iam & inscriptum cernis. Musculis posteriori tibiæ sedem occupantibus nullos adhibui characteres, quod ipsorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc sit series & copia. Atque hac etiam occasione excarnes tibiæ ossis & fibulæ sedes, innotatas conspicis, quod scilicet ex prioribus tabulis iam pridè has didiceris.

SEXTA

SEXTA
MUSCULO-
RVM TA-
BULA.

SEXTAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

SEXTAE tabulae caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorem in summo mento diuisam, & utrinque in latera deductam refert.

A Hic iugalis ossis portionem exsecui. Verum A praeterea insinuat, temporalis musculi in acutum inferioris maxillae processum insertionem.

B Acutus maxillae inferioris processus.

C Sinistra maxillae inferioris pars.

D Musculus in ore delitescens, qui internae inferioris maxillae sedi, ubi latissima est, inseritur.

E Gurgulio a palati sine propendens.

F Glandula sinistra amygdalae non ab similibus, ac eminentissime laryngis sedi appositae.

G Lingua, uerum superior characteris pars, laryngis operculo est contermina.

H Hac sede plures capitis & ceruicis motibus famulantes musculi confunduntur.

I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hic ab exortu pendet.

K Tertius hominis scapulam mouentium.

L Glandula sinistro laryngis radice lateri adnata.

M Aspera arteria.

N Haec congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperae arteriae exporrectorum. quauquam musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte se ostendant.

O Quoniam hanc pectoris colligae sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula, non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui a transuersis uertebra-

rum ceruicis processibus originem O notatam ducens, ad quartam usque costam carnosus fertur, P, Q, ubi P notatus, in membraneum cessat tendinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot costas ad huc pertinentem.

R Musculus a scapulae basi principium ducens, thoracemque mouentium secundus. Pectoris os citra characterum impositionem conspicui est, quemadmodum & costae, & earundem interualla una cum exte-

rioribus musculis intercostalibus. Quo tamen melius singula expendas, significet S tertiae costae os. T tertiae costae cartilagineum. V musculum exteriorem intercostalium, in tertiae & secundae

X costarum interuallo repositum, cuius fibrae deorsum in priora feruntur. X uero denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundae & tertiae costarum cartilagineas conspicuum, cuius fibrae sursum in anteriora prorepunt.

a Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagatae.

Δ Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus seu fines, & ossis sacri ossis sinistro lateri commissi regio, abunde hic circumscribunt. Caeterum b sedem notat, qua oblique ascendens musculi tendo, abdominis transuerso pertinacissime adnascitur, prius quam rectum conscendat.

c. c. autem indicat asperitatem, quam musculorum oblique ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, uti recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuò debiscunt.

d Foramen uasis seminarijs uirorum uiam praebens.

e Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasque sedes excurrentes.

f Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, a pubis osse dependet.

g Spina ossis ilium, carnosus partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.

h Scapulis & sinistro brachio mentem accommodat, ibidem namque h superiorem notat scapulae angulum, cui musculus K insignitus inseritur, deinde & superiorem quoque scapulae costam h eadem opera tibi indicare poterit.

k Summus humerus, seu scapulae elatior processus. k Musculus brachium mouentium quintus.

l Interior scapulae processus, anchorae imaginem referens.

o Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod a scapulae acetabuli superci-

lio nascitur, m notat, n uero indicat internum caput ab interiori scapulae processu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem a carne exquisitis discernas, huius tabulae dextrum brachium spectabis, in quo n nerueam partem denotat, o autem carneam. At non haec duntaxat

p. tabula eas commonstrat partes, imò priores ad unum omnes. Caeterum p duorum capitum coitum q. indicat, q uero tendinis, quem musculus hic educit, principium.

r. r. Musculus posterior cubitum flectentium.

s Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulae costula enascitur.

Δ Musculus

Λ Musculus radium mouentium longissimus, cuius altissimam partem, quae hic oculis subijci potest, t. u. t. indicat. u autem praesentis musculi insertionem notat, quā in inferiorē radij appendicē molitur.

x Musculus superior duorum, qui radium in prouum ducunt.

≡ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, & a quidem huius musculi caput insinuat. b. au-

tem sedem indicat, qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, qui singulos postmodum

porrigunt tendines. Porro quare ratione ad tertium usque digitorum internodii tendines huius mu-

sculi porrigantur, & incumbens musculi tendines transeant, hic in utraque manu est conspicuum.

γ. d. Sit tamen doctrinae gratia γ tendo tertium medij digiti os accedens, δ autem tendo, qui secun-

dum os flectit. e Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum.

ζ. ζ. Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti addu-

cuntur pollicis, atque hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.

η. θ. Musculus tertium pollicis os flectens n notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter muscu-

los primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.

κ. Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertionem dependet.

λ. Musculus minor primum pollicis os flectens, qui sub maiori n indicato recondebatur. Inter λ uer-

o & κ, primum pollicis os nudum excarnesque apparet.

μ. Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uero ante huius mu-

sculi initium apparet, ulnae est sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachia-

le cubito colligantis.

ν. Magnus femoris ossis processus.

ω. Musculus femur mouentium sextus.

ς. Quintus femur mouentium musculus.

π. Octauus tibiae mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. & insinua-

tur amplum huius musculi principium, a radice magni femoris processus, & ipsius collo enatum.

Deinde π priuatim indicat sinu illius portionem, quo nonus tibiae mouens musculus continetur,

atque hic sinus in dextro crure est conspicuus, quemadmodum & carnosae musculi partis terminus,

u. qui instar semiglobi extuberans hic v insignitur.

φ. Dependet hic musculus tibiae mouentium septimus, cuius cavitates argumento est, qui octauum tibiae

mouentium amplexetur musculum, & qui horum tendines una coeant. Quod ut commodius

expenderes, in dextro genu septimus musculus adeo ab octauo musculi tendine dissectus est, ut &

* mole pars ibidem in conspectum ueniat * notata.

χ. Hae sedes ad undecimam musculorum tabulam potissimum refertur, quae ostendit portionem

quarti tibiae mouentis musculi ex femoris osse pronatam. atque hic χ notat quarti musculi sedem

ipsius insertioni proximam. ψ autem eam partem abscissam ostendit, cui coxendicis ossis appen-

dix principium praebet.

Σ In sinistra tibia totum externum tibiae ossis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externam

sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextera tibia totam oculis subij-

cit. Caeterum Σ priuatim notat ligamentum tibiae, os & fibulam, quae haec inuicem debiscunt, in-

ω. tercedens. ω autem externum notat malleolum, & partem fibulae excarnem.

φ. Musculus pedem mouentium septimus. 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod ante

riori & posteriori parte, ac dein interius, quae fibulam spectat, carne adnutritur. 4 itaque partem

notat anteriorem carneam, 3 uero posteriorem.

ψ. Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. 6 huius muscu-

li tendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus.

Ω. Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externum latus ducuntur.

7 Hic procumbit musculus pollicem extendens.

8 Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.

9 Secundus musculus pedem mouentium

In dextera tibiae posteriori sede nullas adhibui notas, quod musculos hac sede delineatos, omnes

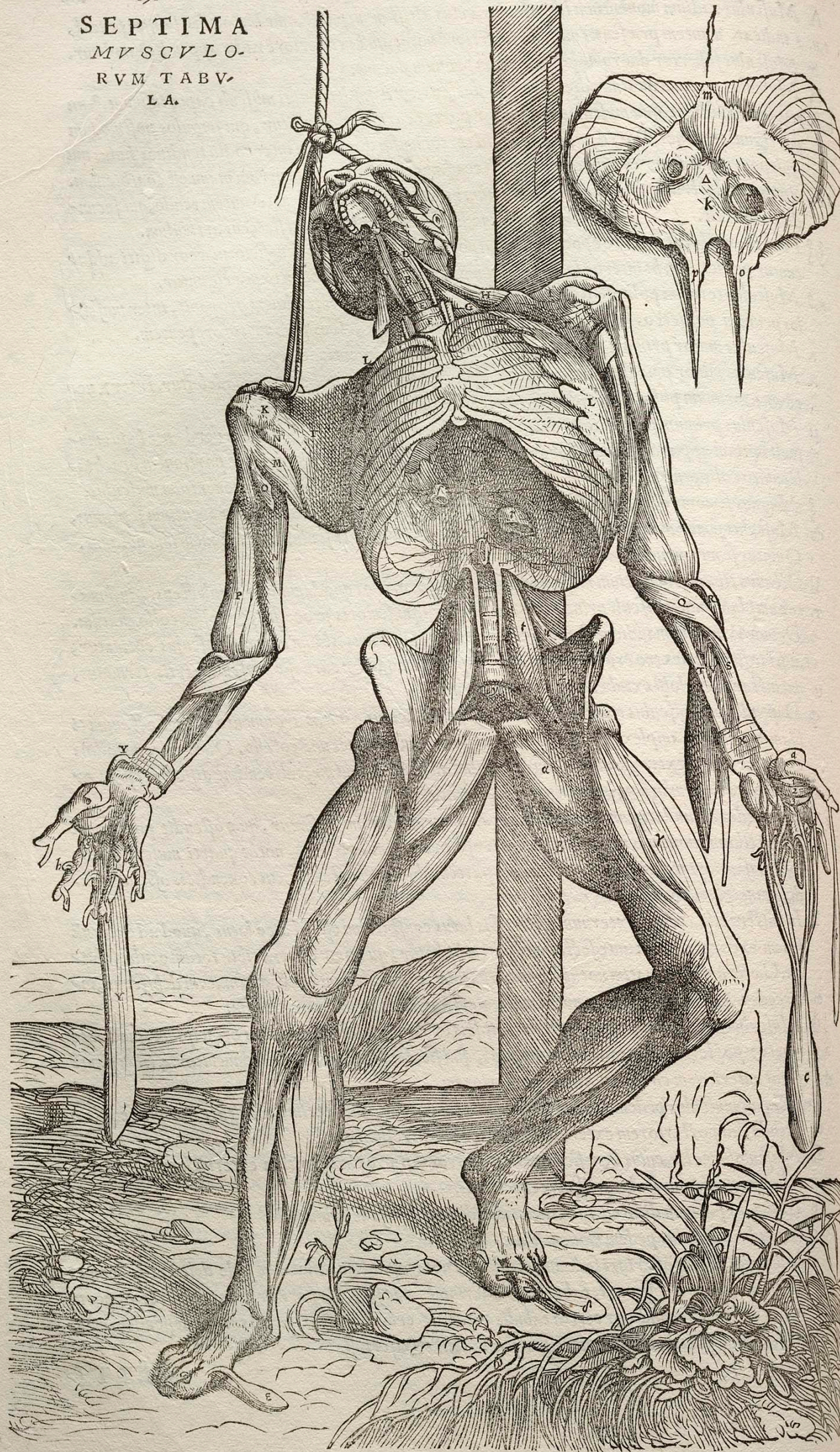
quae haecenus praecesserunt, tabulae ostenderint. Vnde si & hic pariter notas requires, opportu-

ne has a prima, secunda & tertia tabulis petes. Verum quia in sequenti tabula dependet, cuius

χ pollex intorsum mouetur, huic in praesenti tabula χ inscripsi.

SEPTI-

SEPTIMA
MVSCVLORVM
TABV-
LA.

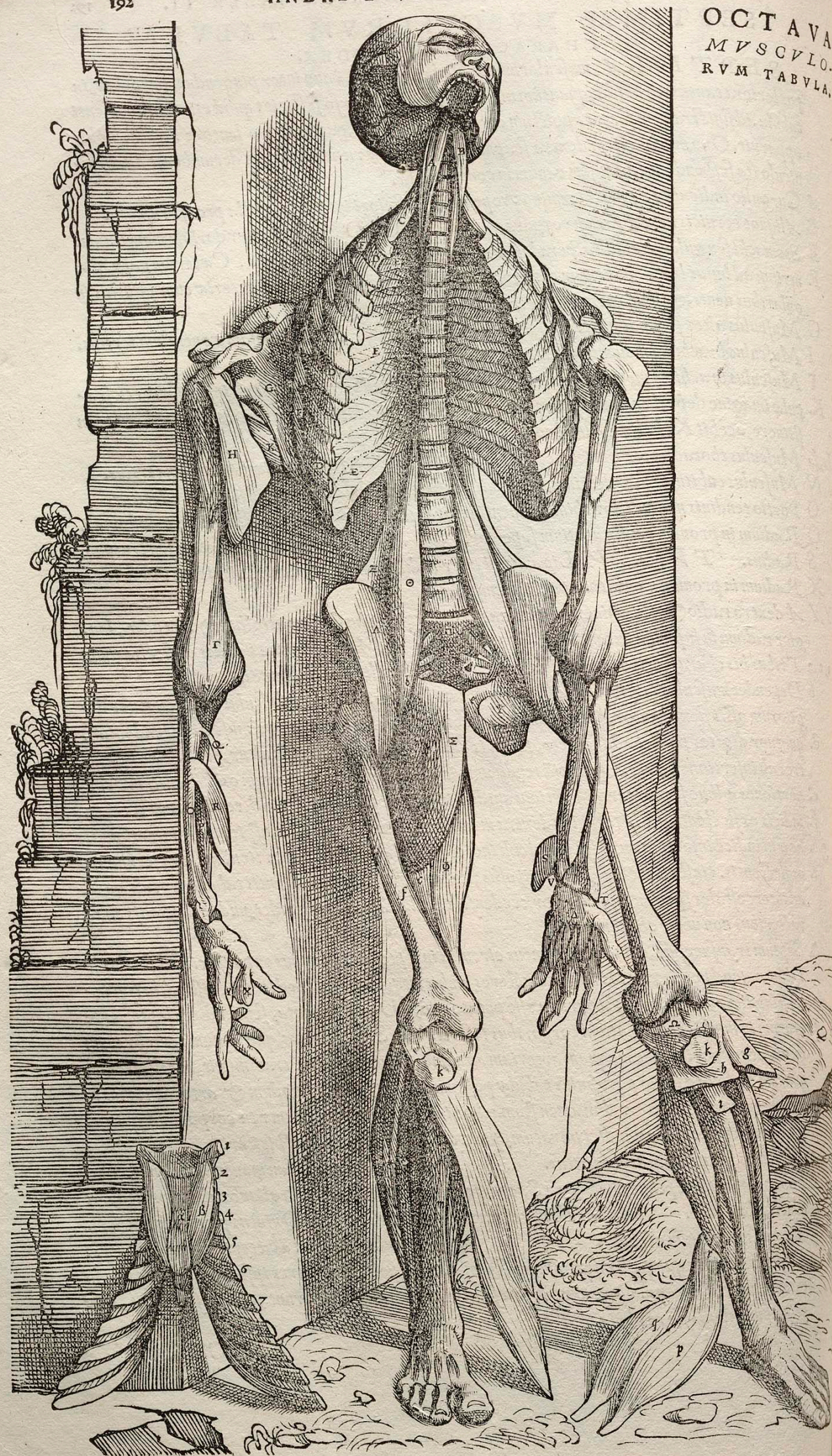
SEPTIMAE MVSCVLORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

SEPTIMA musculorum tabula laxato fime, a quo inter pingendum pendebat, in posteriora tantum procidit, quantum uidendo septo transuerso sufficit. quod etiam in praesenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietiq; suo lentore haerens nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula effractae alae ritu in deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut ipsius cauum in conspectu sit.

- A Gurgulio indicatur a palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.
 B Aliquot ceruicis uerterarum corpora. C, D Primum par dorsum mouentium.
 E Stomachi seu gulae pars sub aspera latitans arteria, quam F notauimus. Ceterum uasa, quae
 F. utrinq; ad huius latera habentur congeries est, quam soporales efficiunt arteriae cum internis iu-
 gularibus uenis, & sexto neruorum cerebri coniugio.
 G Musculus alter secundi paris dorsum mouentium. H Scapulam mouentium tertius.
 I Musculus brachium mouentium quintus.
 I Musculus brachium mouentium sextus, cuius insertio K insignitur, reliqua ipsius forma ex sca-
 K. pule imagine deprehenditur, quanquam si praesentis musculi triangularem figuram uolueris con-
 stituere, licebit K, L & L simul conferre.
 L, L Musculus thoracem mouentium secundus. M Brachium agentium tertius.
 N, N Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitur a scapula educitur.
 O Portio tendinis musculi, brachium mouentium quarti. P Cubitum flectentium posterior.
 Q Radium in prouum constituentium superior. R, R Anterior cubitum flectentium.
 S Radius. T Vna. V Ligamentum inter radiu & ulna, qua inuicem debescunt intercedens.
 X Radium in prouum mouentium inferior musculus.
 Y, Y A dextro radio (qui cu uniuersa extrema manu magis quam sinistra attollitur) dependet, lon-
 gior radium in supinum ducentium. a Minor primum pollicis os flectentium.
 1, 2, 3 Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.
 b Dependet musculus tertium pollicis internodium flectens. c Musculus tertij quatuor di-
 gitorum ossis flexus autor, quem sedulo intuebere, quod illius tendinibus musculi attendantur,
 d. quatuor digitos pollicis adducetes, quoru is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliqui
 tres ab insertione haerens. Quinetia tendinum secundum quatuor digitorum os flectentis musculi
 e. portiones adhuc seruantur, ac portioni quidem indici propria e inscripsi, tendini autem tertium
 f. indicis os flectenti f. Ceterum in dextra manu dictorum musculoru conspiciuntur insertiones.
 g. h. ac g in indice insertionem indicat musculi indicis pollicis adductis. h insertionem musculi secundum
 i. os flectentis. i insertionem eius, qui tertij ossis flexioni praeficitur. Praesentis tabulae thorax, quod
 ad intercostales spectat musculos, praecedentis tabulae thoraci respondet, unde etiam alijs cha-
 racteribus non uenit obliterandus.
 Δ Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso circumscribitur
 k, l, m, n. quod uero exterius hos characteres ambit, atq; foris (ut ita dicam) existit, fibrisq; in-
 o. p. terstinguitur, carneam septi partem esse putato. o. p. Duo ligamenta, seu tendines septi, uerte-
 q. brarum in lumbis consistentium corporibus inserti. q Septi scissura, qua septum uerterarum
 incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; coniugis experte transmittit, aut illis cedit,
 quarum orificia q in corpore huius tabulae positum indicat, quemadmodum & arteriae ramos in
 r. septum excurrentes. r Foramen stomacho uiam praebens, qui etiam r in corpore insignitur.
 s. s Foramen uenae cauae caudici paratum, qui in corpore s notatus conspicitur.
 t Musculus femur mouentium sextus. u Musculus dorsum mouentium nonus.
 x Femur mouentium septimus. y Sacrum os hic insignitur, neruiq; aliquot ab ipsius medulla
 educti, obuij sunt. α Femur mouentium octauus. β Quintus femur mouentium.
 γ Tibiam mouentium octauus. ε Musculus pollicem a ceteris digitis amouens.
 δ Dependet & hic quoq; ab insertione musculo moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in
 externum latus ducentis. Quae uero in praesentis tabulae tibijs occurrunt, illis respondent, quae
 prioribus tabulis fuere obuia.

OCTAVA

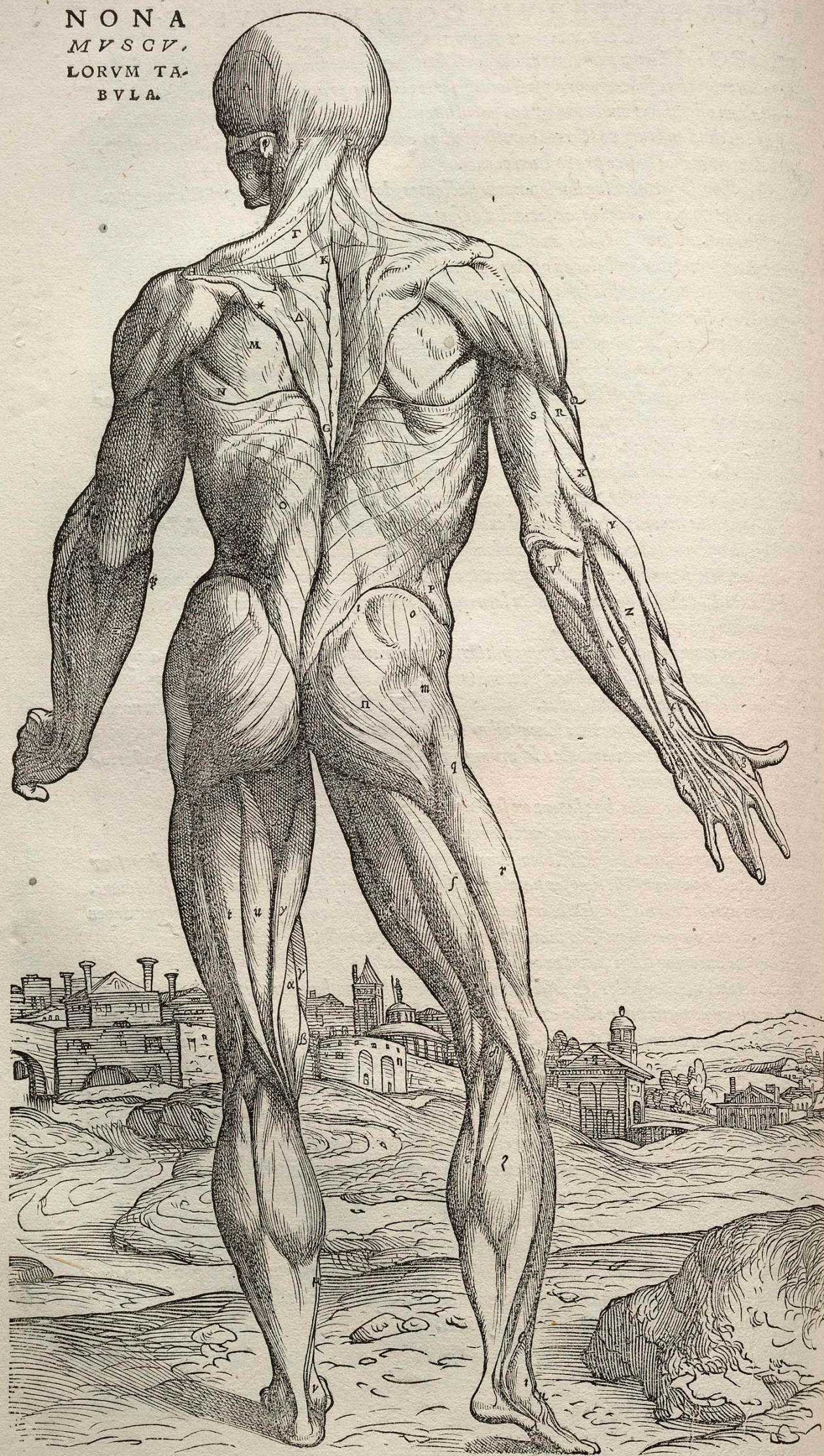
CHARACTERVM OCTAVAE MUSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

*H*AEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentum postrema est, musculos adhuc in anteriori hac sede obuios, exsectionisq; serie reliquos proponens. *V*t uero interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attenduntur lateribus, os illud una cum costarum cartilaginibus exectum, ad dextri cruris latus eversum, atq; sub dexterae manus indice propositum cernis.

- A, B* Musculi collum, superiorem uel dorsi partem flectentes, dorsumq; mouentium primū coniugium.
C Musculus a prima enatus costa, ac secundi dorsum mouentium paris alter.
D, D Exteriores musculi intercostales, in osium interuallis conspicui.
E, E Interiores musculi intercostales, in osium interuallis obuij.
F, F Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusq; motorum secundus.
G *V*triusq; scapulae modo sectionis serie, nuda excarnisq; est, ac sua sede dimota.
H Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulae q; cauum occupans.
I Musculus superiori scapulae basis angulo insertus, ipsamq; agentium tertius.
J Posterior cubitum flectentium, cuius principij elatior exteriorq; pars *L* insignitur, demissior uero interiorq; pars *M*. Insertio autem praesentis musculi *N* indicatur.
L, M Radius. *P* *V*lna. *Q* Tendinis musculi pars cubitum flectentium anterioris.
R Musculus ab insertione dependet, radium in prouum mouentium superior.
S Musculus ab ulna dependet, radium in prouum ducentium inferior.
T, V Sede *T* insignita ligamentū, brachiale ad cubitū neclēs, crassius apparet, ut etiā sede *V* notata.
X Musculi ab insertione propendunt, secundum pollicis internodium flectentes.
Δ In postbrachiali dilucidius exprimi nequierunt octo muscoli, quatuor digitorum primos articulos flectentes. Ceterum dextra manus in latus picta est, ut musculum *Y* insignitum offerret, qui primum indicis os introrsum flectit.
Θ Sextus femur mouentium musculus, cuius initium ē uertebrae procedens corporibus *a* insignitur, *b* uero ipsius sedes, ubi tendinem educere incipit.
Λ Septimus femur mouentium musculus. *Ξ* Musculus dorsum mouentium nonus.
Π Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nervi profluere hic uidentur.
Φ Quintus femur mouentium musculus. *V*erum *Φ* priuatim huius musculi partem notat posterior, *c* rem, *c* autem anteriorem.
ε Pubis ossis anterior sedes, hoc latere ex sectionis serie, carne denudata.
Υ Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis ossis foraminis sedem occupans.
Ω In sinistro genu tendines, septimi tibiae mouentium musculi *g* insigniti, & octauus *h* indicati, & noni *i* notati, a genu reflexi sunt, ac patellam ipsi innatam, ac *k* insignitam oculis subiungunt.
h, i In dextro autem crure octauus tibiae mouentium musculus, solus ab insertione ac integer dependet, *l* notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui *k* inscripsimus.
m Tibiae ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.
n Fibulae etiam anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus denudata.
o Ligamentum notatur inter tibiae os & fibulam inibi repositum, ubi haec ossa inuicem dehiscunt.
*** Qui hic spectantur muscoli, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expressit literis *Φ* & *Υ*. septimus nimirū & octauus pedem mouentium. In superiori pedis sede modo nulli adhuc reliqui sunt muscoli, ossaq; duntaxat ligamentis obducta, in conspectū ueniunt. Ceterum muscoli, qui haec *p, q* tenus in tibiae posteriori sede fuere obuij, sectionis serie auferri incipiunt. ac *p, q* notant primū *st.* ac secundum pedem mouentium, a quarto eiusdem motus autore musculo, *t* insignito, ad characterem *s* propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentis musculi.
u Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.
x Hic obscure se offert pedem mouentium quintus.
α Pectoris ossis posterior seu cor spectans sedes.
1, 2, 3, 4 *5, 6, 7* His characteribus septem uerarū costarū indicantur cartilagine. Reliquae autem quatuor cartilagine, octauae, nonae, decimae & undecimae costarum cartilagine sunt.
β Musculus humanum thoracem mouentium sextus.

R NONA

NONA
MUSCULORVM
TABVLA

NONAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula omnium posteriorum corporis faciem exprimentium, prima habebitur, hic ordine nona. Si tamen anterioribus seriatim ac vicissim posteriores subsequi uelles, posset haec omnium esse aut tertia, aut quarta. nullum enim abscessum habet musculum, praeter eos, quos carnea membrana constituit, tertiaque tabula obuij sunt. Praeterea transversa in cubiti externa sede, iuxta brachiale reposta ligamenta hic dissectuimus, quod prima et secunda tabulis abunde conspicua fuerint, hancque tabulam ad disciplinam prorsus parauerimus.

A Temporalis musculus.

B Os iugale.

C Masseter. Auris uero foramen cum ipsi subiectis glandulis, citra characterum subsidium est obuium.

D Musculus caput mouentium, à pectoris osse, et clauicula enatus, in mamillarem capitis processum inseritur.

E, F, G Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atque huius principium ab occipitijs ossibus pronatum, *E* ac *F* insignitur. *E* uero usque ad *G* musculi principium ab occipite, ad octauam usque thoracis uertebrae spinam, à mediarum uertebrae apicibus quodammodo enatum.

H, I *H*, *I* insertio, quam musculus in scapulae spinam, et summum humerum, latissculamque clauicula sedem molitur. * hac sede praesens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu car-

K nose ipsius fibrae, in semicirculi cessant circumferentiam. *K* hac parte ceruix collumue, thoracis elatissimae parti committitur. Linea autem laterale ue musculum circumscribentia in hunc modum colligitur. Ab *E* ad *F* prima protenditur, ad occiput transversim ducta. Quod autem huius extremum *F* notatum, non tantum ab auris radice distare hic uideatur, quantum *F* remouetur ab *E* pictura, in causa est oculum fugiens, quod et sinistrum brachium in anteriora porrectum liquido demonstrat, quod forte ignarus, plus a quo breuius esse arbitrabitur. Porro secunda linea praesentis musculi ab *E* per *K* ad *G* metitur. Tertia autem ab *F* ad *H*. Quarta ab *H* ad *G*. Atque his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea ab *I* ad *K* pertinens, nulla prorsus separationis nota existit.

L Musculus brachium attollens, eiusque motorum secundus.

M Musculus gibbam scapulae sedem occupans, brachiumque mouentium quintus.

N Musculus ab humiliori scapulae costa pronatus, et brachij motus opificum tertius.

O Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula insigniendus.

P In praesentis tabulae dextro latere *P*, indicat portionem abdominis musculi, quem oblique descendente uocamus.

Q Nonnihil in dextro brachio occurrit, brachium flectentium musculus.

R Posterior cubiti flectentium musculus.

S Musculus cubiti extensionis autorum, cuius principium ab humeri pendet ceruice.

T Musculus cubiti extendentium, cuius principium ab humiliori scapulae costa pronascitur.

V Vnde sedes triangula, nullis obiecta musculis, excarnisue, ac praecipue insertionem excipiens nervosa cubiti extendentium musculorum insertio.

X Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inseritur.

Y Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

Z Musculum *Z* insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius initium *a* indicatur. Sedes uero, qua carneus esse desinit, *b* insignitur.

Musculus qui nobis extensionis autor parui digiti recensetur. Commixtionem tendinum musculi *Z* insigniti, ac musculi *O* indicati, quae ad digitorum sit radicem, ita hic delineauimus, quemadmodum crebrius nobis occurrit.

A Musculus brachiale extendentium, cui principium offertur ab humero *c* insignitum. Insertionem uero *d* indicat am, in postbrachialis os, paruum sustinens digitum molitur.

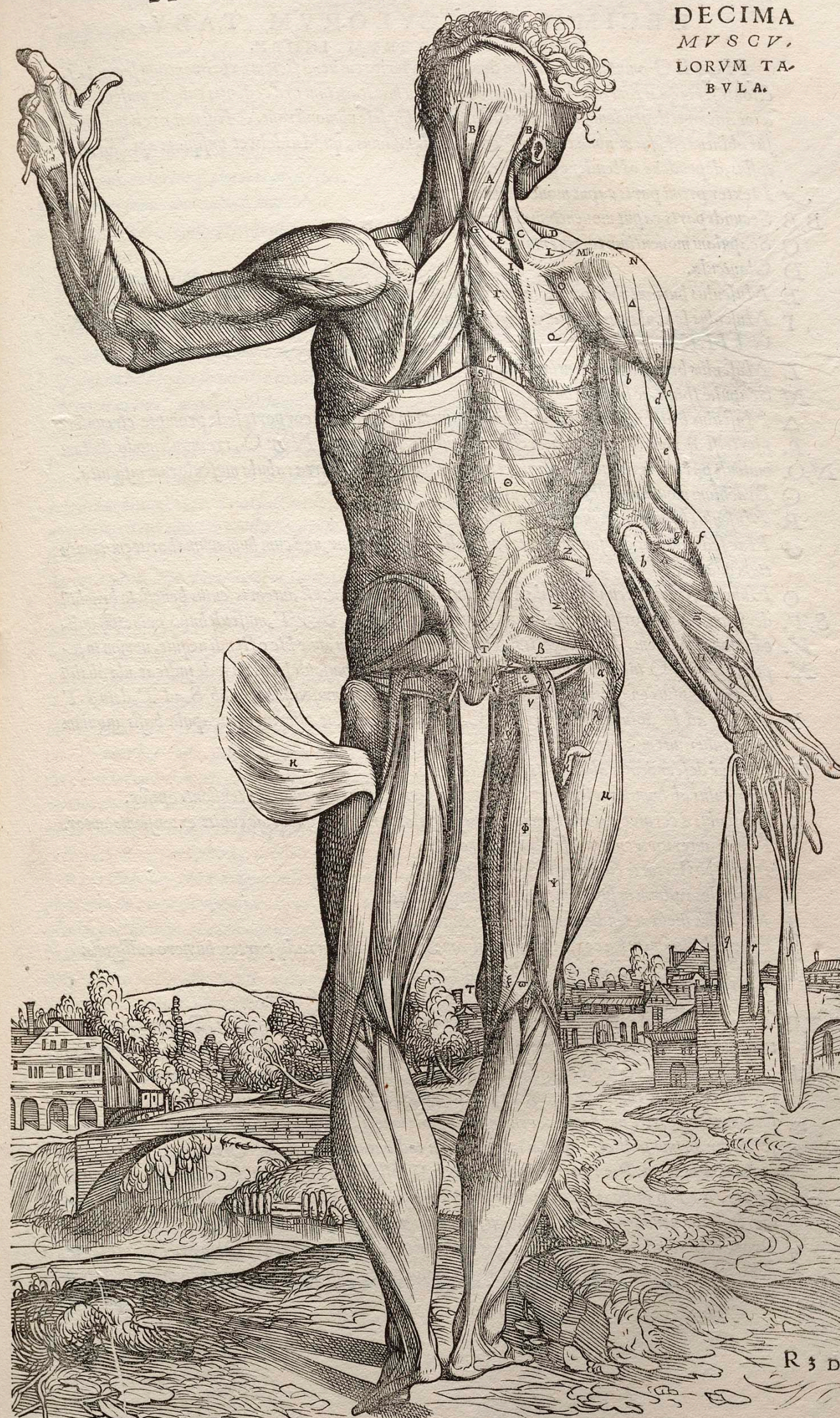
E In utroque cubito *E* insignitur musculus, brachiale flectens, octauoque brachialis ossi insertus, ac in nulla musculorum tabulae aequae atque hic conspicuus. Quemadmodum et musculi latum manus

R 2 tendinem

- g. tendinem producentis initium, hic ad characterem q̄ est obuium, una cum exortu musculi brachiale flectentis, qui post brachiali insertus, Δ in tertia musculorum tabula ornatur.
- e. Musculi hanc oblique prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi, pollicem suffulcanti inserit, alter uero unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo et tertio pollicis ossi inserens.
- f. Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, et pollicem uersus indicem euertens.
- g. Musculus pollicem indici proxime adducens.
- h. Musculus parui digiti a reliquis abductionis autor.
- Π. Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m et n circumscribitur. Quandoquidem i usq; ad k, i, k, l, m, n. sui principij partem notat, quæ ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab ossis coccyge, infimaq; sacri ossis sede pendentem, ubi etiā sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem, n autem insertionis infimā notat partem, quæ quia inter musculos tibiam mouentes hic penitus se insinuat, reconditq; omni ex parte non est conspicua.
- o. Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo obiectus.
- p. Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur, attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare possit.
- q. Musculi, quem p notauit, carnosæ partis terminus.
- r. Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obiectus.
- s. Quartus tibiam mouentium musculus, septimi posteriori attensus sedi.
- t. Tertius tibiam mouentium musculus, in utroq; crure (quemadmodum et subsequentes aliquot) notatus.
- u. Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.
- x. Apparet et hic quoq; portio musculi, femur mouentium quinti.
- y. Musculus secundus tibiam mouentium.
- α. Musculus tibiam mouentium primus.
- β. Octauus tibiam mouentium musculus.
- γ. Nonus tibiam mouentium musculus.
- δ. In hoc sinu tibiam accedens arteria, una cum maxima cruris uena, et neruo quoq; totius corporis crassissimo uehuntur.
- ε. Musculus primus pedem mouentium.
- ζ. Secundus pedem mouentium musculus.
- η. Septimus pedem mouentium musculus.
- θ. Octauus pedem mouentium musculus.
- ι. Excarnis fibulae pars, ipseque adeo exterior malleolus.
- κ. Aliqua ex parte portuicula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni.
- λ. Musculus paruum digitum a cæteris abducens.
- μ. In sinistra sura tendo, tertij partem mouentium musculi notatur.
- ν. Interior malleolus.

DECI

DECIMA
MVS CV.
LORVM TA-
BVL A.

R 3 DE

ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS
DECIMAE MUSCULORVM TABV-
LAE CHARACTERVM INDEX.

H A E C omnium tabularum decima, posteriore uero faciem exprimentium secunda, se-
tionis serie quartam tabulam subsequi posset. In hac itaq; iam praecedentis tabulae musculi ali-
quot adempti dependent, multiq; in illa non obuij, hic sese comonstrant. Atq; inter reliquos pro-
fus ablati sunt, quem nona tabula Γ & Δ insigniuimus, quod uidelicet nusquam apte formam
ipsius, dependens ostendere potuisset.

- A* Dexter primi paris caput mouentium musculus.
B, B Secundi paris caput mouentium dexter.
C Scapulam mouentium tertius musculus.
D Clauicula.
E Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula *F* notandus.
F Musculus scapulam mouentium quartus, cuius quatuor latera circumscribuntur *G, H, I, K, G, I, H, K.*
L Musculus brachium mouentium quintus.
M Scapulae spina, ac summus humerus.
 Δ Musculus brachium mouentium secundus, quem in posteriori corporis sede prompte circumscri-
P peris, si *P* musculi insertionem esse cognoueris. *P* namq; ac *N* & *O*, trianguli modo, dictam
N, O. musculi partem terminant, anteriori interim parte Ξ , in quarta tabula musculorum insignita.
Q Brachium mouentium sextus musculus.
R Musculus brachium mouentium tertius.
 Θ Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, una cum humanum thoracem mouen-
tium quarto.
 \odot Hunc musculus, secunda tabula Γ insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachii
S, T. deorsum, uersus dorsum uellitur, idq; mouentium quartus. *S* & *T*, musculi huius principij indi-
V. cant longitudinem, *V* partem ipsius insertioni proximam, quae hic ostendi nequit, uerum in se-
X. ptima tabula *O* insignita, utcumq; fuit obuia. *X* autem musculi latera ea sede indicat, ubi ab illi
osse non amplius enascitur. Circumscribes uero praesentis musculi latera ab *S* ad *T*, dein a *T*
Y per *X* ad *V*, insuper ab *S* ad *V*. Ceterum *Y* notabit inferiorem scapulae basis angulum
hic extuberantem, & tertio musculi latere iniectum.
Z Oblique descendens abdominis musculi portio.
a Musculus ab humiliori scapulae costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.
b Musculus a ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducens, ac cubiti extensionis autor.
c Portio anterioris cubiti flexionem musculi.
d Portio posterioris cubiti flexionem musculi.
e Musculus radium in supinum agentium longissimus.
f Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
g Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans.
h, h Hac sede ulnae, carne omni, musculi ue libera cernitur.
i Musculus brachiale flexionem, qui octauo brachialis ossi inseritur.
 Λ, Ξ, Π Tres isti characteres, tria notant musculorum principia ab ulna pronata. Primum Λ insigni-
tum, illud est, quod radio ante mediu illius longitudinis insertum, musculus habetur, radium in su-
k, l. pinum agentium breuior. Secundum Ξ indicatum, illud est, quod in duas portiones, *k* & *l* nota-
tas dirimitur. *k* enim eam significat portionem, quae tendinem brachialis ossi, pollicem proximè
m. sustinenti offert. I uero inferiorem insinuat portionem, quae dein bipartita, unam, quae in in-
n. scribitur, primo pollicis ossi inserit: alteram *n* indicatam, in secundum & tertium pollicis inter-
nodium implantat. Porro tertium principium, Π insignitum, illud demum est, quod in duas quoq;
o, p. partes, *o* & *p* indicatas discinditur, quarum superior, *o* notata, tribus pollicis ossibus inseri-
tur. Inferior uero *p* indicata, indicem, ac medium a pollice abducere creditur.
q Propendet ab insertione musculus, brachiale unico tendine extendens. Dein praecipuus exten-
r. sionis parui digiti autor, *r* insignitus, quemadmodum & musculus indicem medium, ac anularem
potissi-

- f.* potissimum extendens, ac \mathcal{S} indicatus.
t Musculus pollicem indici proximè adducens.
 Σ Secundus femur mouentium musculus, cuius exortu, semicirculi formae quodammodo responden-
u, x. tem, *u* et *x* notant, quanquā u in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, si praesens tabula in
y. latus magis uerteretur. Ceterum *y* huius musculi indicat insertionem, ut etiam *u*, & *x*, & *y*
uniuersum musculus circumscribunt.
a Magnus exteriorq; femoris processus.
\beta Quartus femur mouentium musculus.
\gamma Ligamentum a transuerso quinti ossis sacri ossis processu, in acutum coxendicis ossis processum
pertinens.
\delta Ligamentum a dicta nuper sacri ossis sede, in posteriorem elatioremq; appendicis ossis coxen-
dicis sedem insertum.
e Musculus femur mouentium decimus, qui hac a posteriori pubis ossis sede reflexus, alium ueluti
musculus supra infraq; ipsi attentum commonstrat.
 ζ Quoniam haec sedes sequenti tabula perinde, atq; hic erit conspicua, neruum ceteris omnibus
corporis neruis summe animaduertendum, ab hac tabula non rescuimus, est aut is, quem quartum
femur petentium numerabimus, cui secunda tertiaq; figuris, Capiti undecimo Libri quarti praepo-
nendis, characterem γ indicaturi. Praesens etenim neruus, cuius ductum seriemq; tanope-
re expendenda putauerim, is profecto est, secundum quem ex caluariae amplitudine, in dorsuer-
tebrarum foramen, quod dorsali medulla transmittenda paratur, humor in pedes confluit, quem
nonnulli haud infrequenter instar tepentis, alij instar frigidae aquae emanare, ac in crura profluere
sentiunt. Arbitror autem huius nerui distributione eo animaduertenda accuratius, quo saepius
hac mea aetate affectus innumeri, sese mihi ex humoru ad heruū hunc defluxu obtulerint. Quine-
u. tiam eundem in poplite *u* notatū cernis, quanq; *u* priuatim huius nerui grandior ē indicet portionē,
quae & si in alijs quamplurimas soboles disseminetur, praecipua tamen ipsius parte pedis, inferio-
\theta. ra inter calcem, & interiorem malleolum petit. θ uero praesentis nerui in poplite bipartiti, mi-
norem insinuat ramum, maxima sui parte in musculos digestum, tibiae latus, & anteriorem eius-
dem sedē occupantes, qui me Hercule non minus quoq; accuratè, quam quouis corporis neruus est
obseruandus, si non ob aliud, saltem propter uentia medicamina, quae subinde hic aegris adhiben-
tur. Praeter hoc enim, quod appositionis sedem adamusim Medici hinc cognoscent, etiā expen-
dere erit iucundissimum, qui ulcus eorum medicamentorum ui inustum, humorem secundum hunc
neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, θ indicato uicinum
est, & quum paulo inferius sit, quam superior fibulae consistat appendix, neruus contingi nequit.
Atq; eiusmodi sane pleraq; crebro sermone adicerem, nisi ridiculum arbitrarer, reliquas medi-
cina partes huic Anatomicae misceri, aut ego etiā eiusmodi aliqua non essem priuatim suo tem-
pore, uti iam capui, exaraturus. Quod autē hic quaedam interiecerim, nerui illius occasione factū
est, idq; potissimum, quum locus uacius ante undecimam tabulam seruandus esset.
\kappa, \kappa In utroque femore *\kappa* occurrit, musculus notans femur mouentium primum, qui in sinistro crure
integer a sua sede reflexus est, in ertione duntaxat corpori commissus, quae in dextro crure, so-
lum inibi reliqua est, ubi ualidissima spectatur, ubi autem leniter, membranaq; tantum ritu inse-
\lambda. rebatur, λ ascriptum cernis.
\mu Septimus tibiae mouentium musculus, non amplius membraneo sexti musculi tendine obiectus.
\phi Tertius tibiae mouentium musculus, cuius caput *\gamma* insignitur, sedes uero tendinem primum edu-
\nu, \zeta. cens ζ . Insertionem autem tertia musculorum tabula proponebat, characterem \mathcal{Z} insignitam.
\psi Quartus tibiae mouentium musculus.
\omega, \omega Quintus tibiae mouentium.
\rho Quinti femur mouentis musculi portio.
\varsigma Secundus tibiae mouentium.
\tau Portio octauae tibiae mouentis musculi, resecto iam interim primo tibiae mouenti, qui alias hic
in orbe occurreret. Quod uero ad musculos in tibia pedeq; repositos attinet, omnia praecedenti
conueniunt tabulae, ut & duodecima, quam inibi characteribus primum occupabimus.

VNDECIMA

MVSCVLO.

RVMTA
BVLA.

VNDECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

SINISTER primi caput mouentium paris musculus.

- A, A Secundum par musculorū caput mouentium, in sinistro tantum latere characteribus insignitum.
 B, B Musculus hic obscure occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.
 C Musculus scapulam mouentium tertius.
 D Clauicula.
 E Pendet hic musculus, a scapula osi v referenti insertus.
 F Humanum thoracem mouentium tertius.
 G Brachium mouentium quintus.
 H Musculus scapulae gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium sextus, cuius initium ab H ad I meritur, insertionis uero sedes K indicatur, atq; ita totus trianguli modo H, I, K circumscribitur.
 L Musculus ab humiliori scapulae costa initium ducens, brachiumq; mouentium tertius.
 M Hic musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrosum tota parte refertur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circumscribebant. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitudinem huius musculi initium describerebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulae fuit proxima, O autem illa, cuius initium a summi humeri cum clauicula articulo pedit. Dein si D eam musculi partē esse finxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequeris musculi suo exortu liberi principii insigniter obtusum angulū referre, uti figura modò inserta comprobat, qua interna musculi sedes exprimitur, articulo maxime contermina. Atq; hic A, B, C musculi indicant principii, ab A quidem & B principij portionem a summo humero, & scapulae spina pronatam, a B uero ad C reliquā principij partē, quæ clauiculae debetur. Postremo D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est B humilioris poni, quam A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.
 P Dicitur nuper musculus ab omnibus, unde principii ducit, sedibus liberatus, ac ab insertionem duntaxat in dextro brachio pendens, pulchre ostendit hanc transuersum in humerum fieri.
 Q Humanum thoracem mouentium quartus.
 R Musculus dorsum mouentium undecimus.
 S Dorsum mouentium decimus quintus, seu octauum dorsum mouentium paris alter.
 T, T, V Characteribus T, T duas costas earum, quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuimus, V uero earundem costarū interuallū, ut intercostalium hic musculorū exterior obseruaretur.
 X Musculus thoracem mouentium secundus.
 Δ Humanum thoracem mouentium quintus.
 a, b Obscurum impenesq; membraneum musculi oblique ascendens abdominis initium, a spinarum apicibus inter a ac b pronatum.
 c Musculus ab insertionem hic dependet, brachium mouentium quartus.
 d Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitū, a ceruice capitis humeri educitur, quod d, e, scapulae articulat. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab altero cubitum extendentium, mox f indicando, non amplius distingui nequit.
 f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulae costa pronatus, ac cum musculo g insignito coiens.
 g Musculus cubitum flectentium posterior.
 h, h Longior musculus radium in supinum ducentium.
 i Musculus bicornitendine brachiale extendens, cuius initium i insignitur. sedes uero, quatenus i, k, l dinem educit, k tendinum autem ipsius insertio, l.
 m Musculus radium in supinum ducentium breuior.

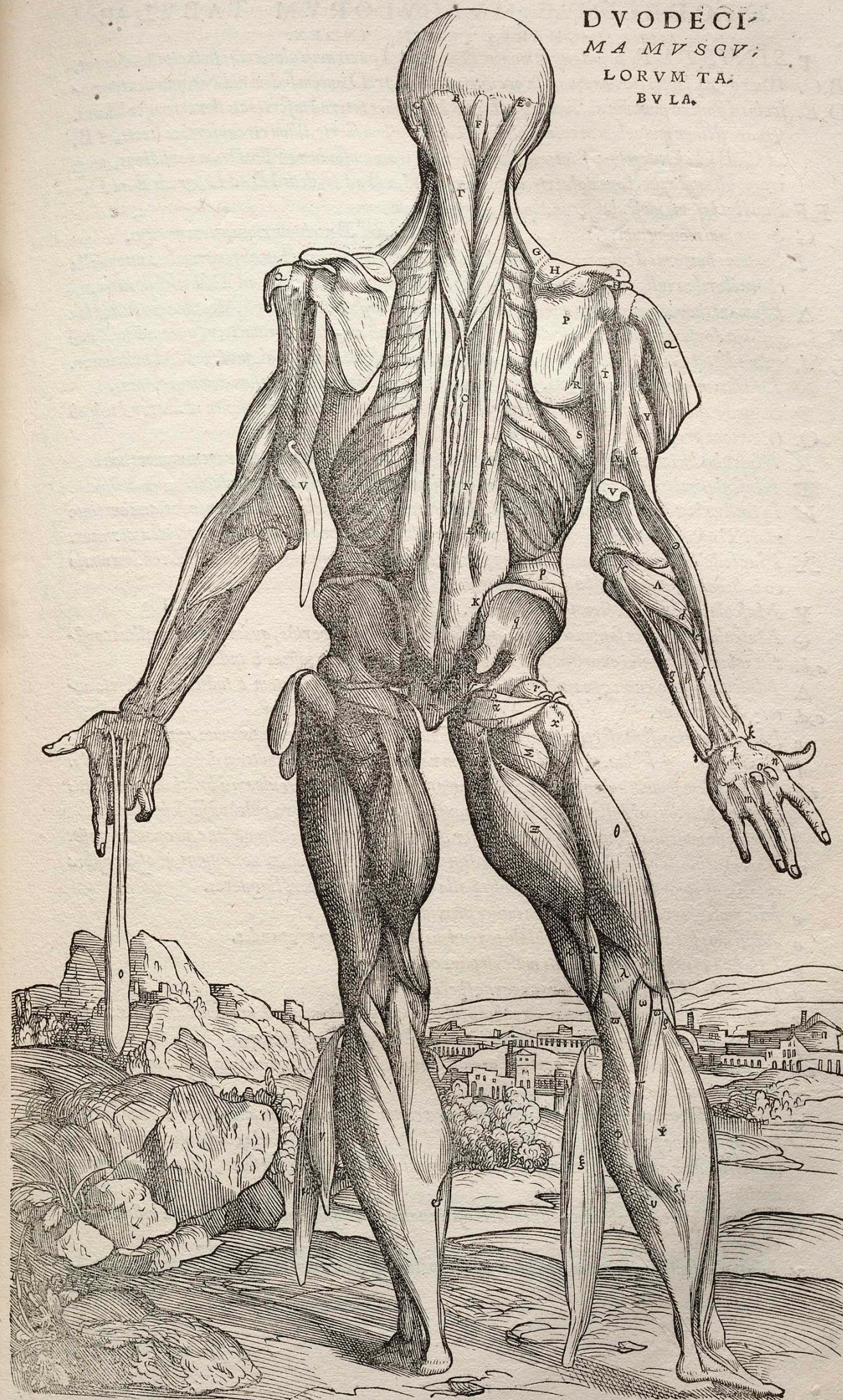
n Radius.

o Vlna.

- o *Ulna. Atq; in borum ossium medio ligamentum occurrit, tota sede illa ossa intercedens committensq; qua inuicem debiscunt.*
- Ξ *Secundum principium trium principiorum, quae ab ulna originem seriatim sumunt. Ac p qui p, q. dem eius principij pars est, quae tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis ossi in r. fertur. r uero is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur ossibus.*
- ƒ *Musculus pollicem indici proxime admouens.*
- Π *Tertium principium eorum, quae ab ulna pronascuntur, hic quoq; ab insertione pendens. Ac t qui t, u. dem notat eius portionem, quae indici ac medio tribuitur, u uero eam, quae pollicis est peculiaris.*
- Σ *Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circumscribitur. Quod uero ad borū x, y, z. characterum latera, superiusq; spectatur, illud ossis dorsum est, primo secundoq; femur mouen α. tibus musculus liberum. Ceterum α tertij illius musculi insertionem proponit.*
- Φ *Quartus femur mouentium musculus, a tribus humilioribus sacri ossis ossibus initium ducens, & β. illic primum tendinem educens, ubi β conspicitur.*
- γ *Magnus femoris processus.*
- δ *Secundus femur mouens musculus.*
- ε *Septimus tibiae mouentium musculus. Quid uero ? indicetur, ad characterem Ω paulo post commemoraturus sum.*
- η *Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis ossis acutum pertinens processum.*
- θ *Musculus decimus femur mouentium, hac ab interiori pubis ossis sede reflexus, ac ueluti inter i, κ. duos musculos i & κ insignitos prorepens.*
- λ *Caput tertij tibiae mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quae a coxendicis ossis appendice pronascuntur.*
- μ *Caput quarti tibiae mouentium, quod quatuor ut minimum capitum a coxendicis ossis appendice pronatorum secundum numeranus.*
- ν *Musculus, quem quinti tibiae mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium eorum capitum habetur, hinc a coxendicis osse ductorum. ζ uero praesentis musculi ostendit finem, cui tertius tibiae mouentium alioquin insidet. o hic quintus musculus, in tendinem desinit, anteriori tibiae ossis sedi implantandum.*
- Ω *Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, characteribus Ξ, Σ & Π inibi indicandum. In praesenti autem idem musculus, characteribus ε ac ε, tum ? ac Ω insignitur, singulisq; peculiaris musculi pars indicatur. Vtrumque enim ε, posterioriorem notat musculi partem, ? uero ε Ω anteriorem. Ceterum ? priuatim indicat eius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem anterioris partis.*
- ω *Quartus tibiae mouentium musculus hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, ac ε insignitur, pendet.*
- ς *Musculus tibiae mouentium tertius, ab insertione pendens.*
- τ *Musculi tibiae mouentium octauae portio. Tibiae autem nullum adhuc characterem, quod sequenti tabula idem, qui hic modo proponantur muscoli, illic characteribus ex sectionis serie occupandi.*

DVO.

DVODECIMA MUSCULORVM TABULA.

DVODECIMAE MUSCULORVM TABVLAE

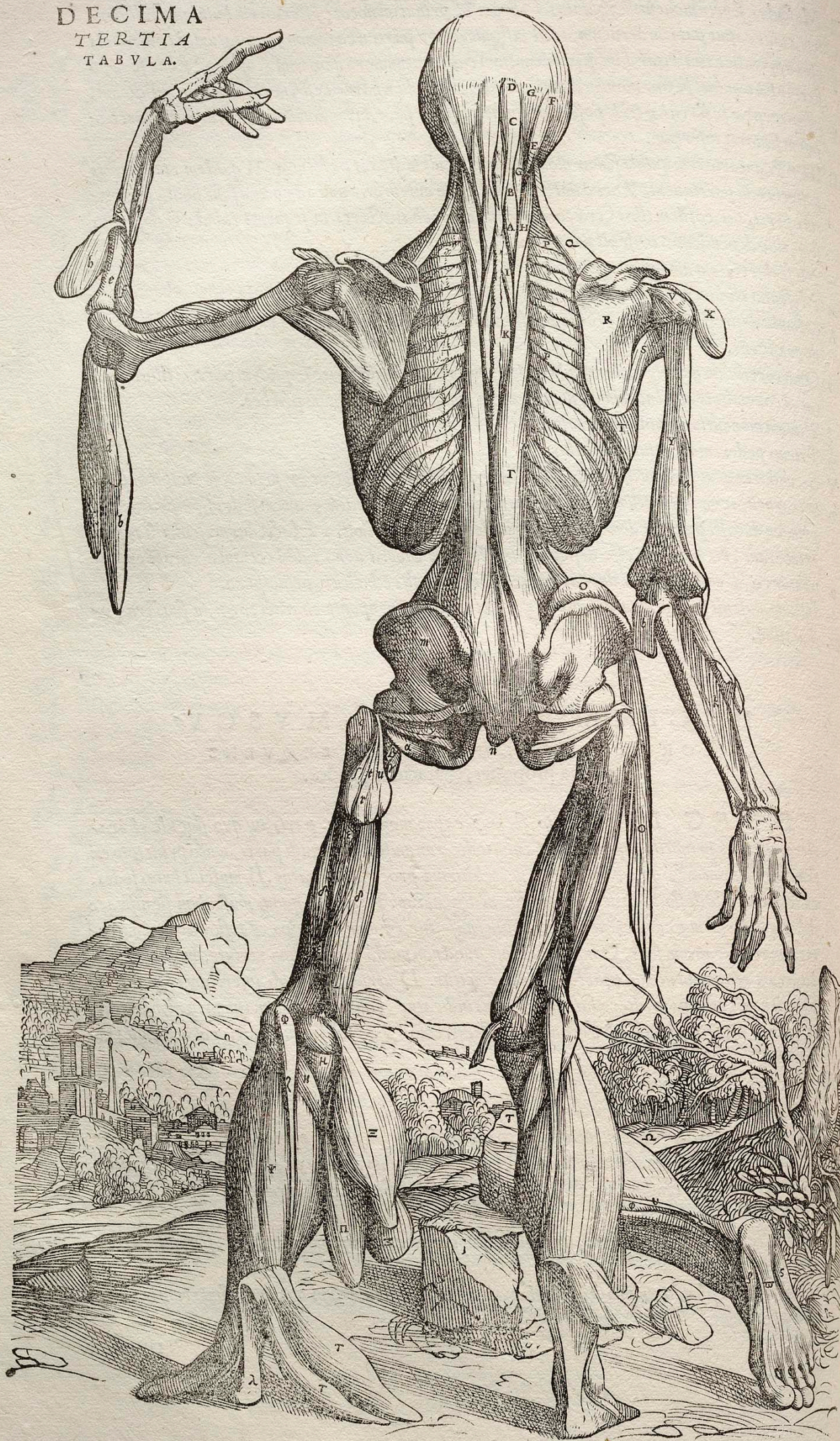
CHARACTERVM INDEX.

- Γ SINISTER** primi caput mouentium musculorum paris musculus, cuius principium *A* notat, *AB, C.* Buerō & *C* insertionem, quam in occipitis os molitur. *D* autem sedem indicat, qua dexter musculus a sinistro primum abscedit. Postremo *E* insinuat internū insertionis dextri musculi latus. Quare stilum musculum in trianguli formā agere usum fuerit, illum circumscribes lineis, *AB, AC, BC.* Quinetiam sinteruallum inter dextrum musculum & sinistrum consistens, quoque trianguli modo spectare uolueris, circumscribes id, a *B* ad *E*, dein a *B* ad *D*, & ab *E* ad *D*.
- F, F** Sinistri lateris musculus secundi paris caput mouentium.
- G** Scapulam mouentium tertius. **H, H** Brachium mouentium quintus.
- I** Summus humerus a connatis ipsi musculis liber. Ceterum neque costas, neque earundem interualla characteribus insigniuimus, quod hic eadem, ut in praecedenti tabula, ad *T, T, V* sit ratio.
- Δ** Humani thoracis motorum quartus, cuius initium *K* insignitur, *L* uero sedes, qua primum a longissimo dorsum mouentium musculorum *N* mox notādo, non amplius pertinaciter (quemadmodum in se) riuus a *K* ad *L* usque adnascitur. Tendines autem praesentis musculi aliquot, *M, M* indicantur.
- N** Dorsum mouentium undecimus. **O** Dorsum mouentium decimus quintus.
- P** Scapula gibbum musculo liberatum cernitur, qui brachium mouentium sextus habetur, hicque ab *Q* insertionem propendens *Q* insignitur.
- R** Musculus brachium mouentium tertius. **S** Secundus thoracem mouentium.
- T** Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulae costa initium ducit.
- V** In sinistro brachio musculus, cubitum extendentium exterior ab ea sede propendit, qua cum interiori *T* notato impense commiscetur. In dextro autem brachio propendens ea pars resecta cernitur.
- X** Haec sede ab humero carnea exoritur portio, quam tertij musculorum cubitum extendentium loco habemus, sequentiq; tabula d notabimus.
- Y** Musculus cubitum flectentium posterior.
- Θ** Musculus radius in supinum ducens, qui ab humero multo superius, quam externum illius conspiciunt tuberculum, inibi exoritur, ubi a ascriptimus, ipsius insertionem *b* indicantes.
- Δ** Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur, atque huius initium *c* indicatur, insertio autem *d* insignitur.
- e** Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radius in prouum agentium.
- f** Radius. **g** Ulna. **h** Ligamentum radius ulnaeque, qua inuicem debiscunt committens.
- i, k** Hanc sedem sinuum uehendis musculis paratorum, & cartilaginis ulnae a brachiali dirimentis nomine, pluribus ornasse characteribus, nisi illa superiori Libro pulchre fuissent obuia.
- l** Haec sede musculis tendinibusque libera, aliter ligamenta, quibus ossa cōpinguntur, proponi nequeunt.
- m** Postbrachialis os anularem suffulciens digitum, quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis, ab ipsorum interuallis, musculisque illa occupantibus interstingueres.
- n** Hic musculus reponitur, pollicem indici proxime adducens.
- o** Musculus bicorni tendine brachiale extendens, ab insertionem propendit.
- p** Hic bona transversa abdominis musculi pars occurrit.
- q** Ilium ossis dorsum nunc prorsus ex carne spectatur.
- r** Femoris caput, coxendicis ossis acetabulū subiens ipsum ue ligamentū, praesentē ambiens articulū.
- s** Ligamentum a sacro osse in acutum coxendicis ossis processum desinens.
- t, u** Dependet hic tertius femur mouentium musculus, & notatus, una cum quarto, qui *u* insignitur.
- x** Magnus exterior ue femoris processus.
- α** Decimus femur mouentium musculus, cuius praecipuam partem *F* notandam, ex decima sextata tabula opportune petes, ad characteres *F, G, H.* Praesens autem tabula eam musculi partem cōmonstrat, quae ad peculiarem ipsi in coxendicis osse cēlatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.
- β** Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processu, elatioriq; musculi *α* insigniti, sedi exporrectus.
- γ** Musculus similiter gracilis, inferiori exporrectus parti eius musculi, quem *α* notauimus.
- Ξ** Musculus

- Ξ** Musculus femur mouentium quintus. Verum **Ξ** priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput partim nerueum, ac *d* insignitum, & partim carneum, & notatum, a coxendicis ossis appendice enascitur, hincque prodeuntium capitum, numero quartum censetur. Haec sede posterior haec quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem praeseferens. **η** Hic posterior quinti musculi pars, in tendinem degenerat, interiori caput femoris insertum.
- Σ, Π** **Σ**, anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem, ac **Π** quidem eius partis posteriorem portionem, **Σ** uero anteriorem. Quo autem haec non admodum sanè obuia promptius percipias, eosdem illos Graecorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, illic dependentes musculi partes notans.
- μ, κ** Musculus tibiā mouentium septimus.
- λ** Musculus tibiā mouentium octauus.
- λ** Ampla depressa femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in se de consistens.
- μ, ν** Quartus tibiā mouentium musculus, hic ab insertionem pendens, ac *μ* quidem partem illius indicat, a coxendicis osse enatam, *ν* uero partem, cui femur principium praebet.
- ζ** Tibiā mouentium quintus musculus.
- φ** Primus pedem mouentium musculus.
- ψ** Secundus pedem mouentium musculus. Ceterum huius musculi (ut & primi) principium partim carneū, ac *ω* insignitū uisitur, partim nerueum, ac *g* indicatū. *τ* autem sedes significatur, ubi primum duo isti primi pedem mouentium musculi contigui sunt. *ς* Haec tenus musculi illi in sura extuberant, hicque carni esse desinunt, uerum haec tubera nona tabula etiam accuratè exprimuntur. *υ* Tendinis, qui e duobus praesentibus musculis educitur, principium.
- ω* Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character & in sinistra posuit tibiā.

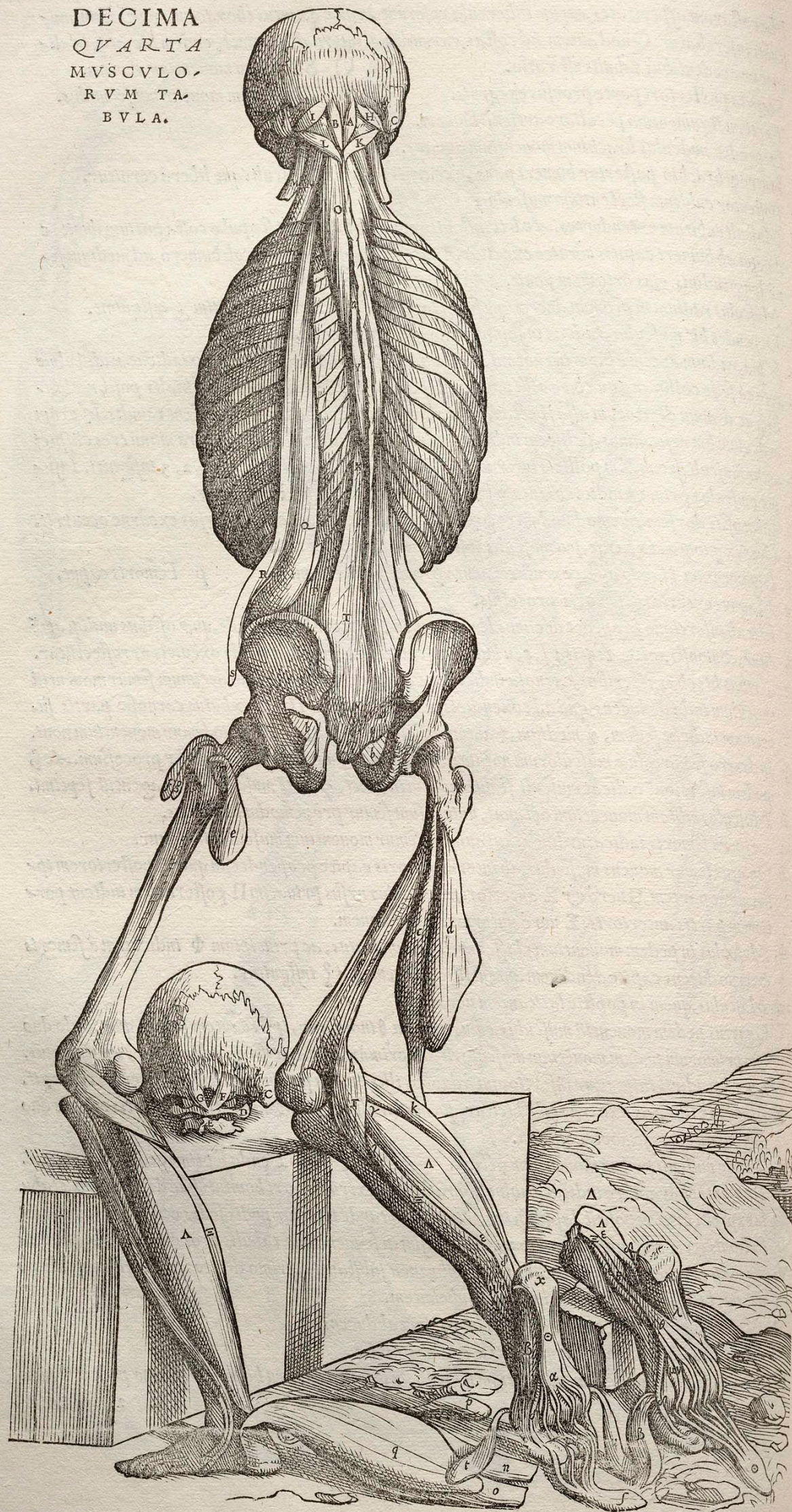
DECIMAE TERTIAE MUSCULORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS pagina proponet, characterum Index.

- A, B, C, D, E, F, G** Dextra portio secundi caput mouentium paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. *A* enim indicatur musculus secundi paris, acuto principio ex transversis quinta & quarta thoracis uertebrarum processibus enatus. *B* musculi huius sedes, qua carneus esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porro *B* quoque musculus significare debet, qui a septima ceruicis uertebrae spina enascitur, & cum musculo *A* insignito commiscetur, congressus autem sedi, *C* inscriptum est, quod non modo congressum utriusque musculi notabit uerum etiam ubi uterque exactè carneus efficitur. *D* utriusque musculi insertionem notat. *E* secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertionem interim ipsius ad *F* conspiciua. Postremo *G* ac *G* secundi paris carnea moles insignitur.
- H** Musculus dorsum mouentium quintus.
- I** Portio musculi dorsum mouentium sexti.
- K** Decimus quintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octauus paris alter.
- Γ** Undecimus dorsum agentium musculus, cuius principium a sacro osse pendens *L* insignitur, *L, M,* ipsius uero ansulae tendines ue *M, M.* Atque ita elatissimum *M*, praesentis musculi superioris rem significat terminum.
- δ** Character & loco *N* positus, musculus dorsum mouentium nonum indicat, seu quinti paris alterum.
- O, O** Musculus hic ab exortu propendit, thoracem hominis mouentium quartus, siniarum uero capitumque septimus.

DECIMA
TERTIA
TABULA

- P, P* Hæ costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inferebatur. Quod autem ad costas, earundemque interualla attinet, eadem hic atque in aliis quorundam precedentibus tabulis est ratio.
- R* Scapula posteriori parte prorsus excarnis.
- V* Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.
- X* Dependet musculus brachium mouentium quintus.
- Y* In utroque brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculis que libera cernitur.
- a* Posterior cubitum flectentium musculus.
- b, c, d* Musculi cubitum extendentes. Ac bis insignitur, qui ab humiliori scapulae costa initium ducit, c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur, d autem carnosus pars, quæ ab humero, ad medium femur longitudinis eius originem sumit.
- e* Radius.
- f, g* Musculus radium in pronum ducentium superior, cuius insertionem priuatim g insigniuit.
- h* Dependet hic musculus, radium in supinum mouentium breuior.
- i* Vlna, radium autem e superius notauit. k autem, ligamentum in utroque cubito indicat, radii ulnæ.
- k* tota ea sede colligans, quæ hæc ossa inuicem debescunt. Quod uero ad brachialis postbrachialisque ac demum digitorum ossa spectat, omnia hic precedentibus correspondent tabulis. Verum musculus hic rescuimus, pollicem indici proximè adducentem. Ac in sinistra manu tres cōspiciuntur musculi, secundum pollicis internodum flectentes, characteribusque 1, 2, 3 insigniti. Insuntur musculi, secundum pollicis internodum flectentes, characteribusque 1, 2, 3 insigniti. Insuntur musculi, secundum pollicis internodum flectentes, characteribusque 1, 2, 3 insigniti.
- l* per musculus primum indicis os introrsum flectens, hic priuatim l indicatur.
- m* Ilium ossis dorsum, quemadmodum et coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrit.
- n* Coccyx quoque os excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.
- o* Ligamentum a sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.
- p* Femoris caput.
- q* Magnus exteriorque femoris processus.
- r* Hic ab insertione propendit decimus femur mouentium, internæ ipsius sedes, quæ ossibus undique attēditur, cōmonstrans. Atque ita s, t, u huius musculi tēdines notat, qui ad coxendicis os reflectuntur.
- s, t, u* Tribus his characteribus, carnosus indicatur pars, uaginæ quasi modo decimum femur mouentium musculum inibi deducens, quæ ad coxendicis os reflectitur. Atque ita x huius carnosæ partis supremam indicat sedem, y mediam, z autem infimam.
- α* Portio femur mouentium noni.
- β, γ* In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in parui femoris factæ processum. Ac β quidem insertionē indicat musculi femur mouentium sexti, γ autē musculi femur agentium septimi.
- δ, δ* Musculus tibiam mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.
- ε, ε* Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.
- Ξ, Π, Σ* Quintus femur mouens musculus, ab interno femoris capite propendit, in quo Ξ posteriorem ipsius notat partem, Π uero Σ anteriorem. atque hic rursum priuatim Π posteriorem indicat portionem partis anterioris, Σ uero anteriorem portionem.
- Φ* Musculus in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium Φ indicatum a femoris externo ducens capite, tendinē autem illic educens, ubi ? insignitur.
- η, η* Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.
- Υ* Quartus pedem mouentium musculus, cuius initium θ indicatur, ipsius autem sedem, quæ tendo duorum primorum pedem mouentium musculorum, illi primum pertinacissime adnascitur, u notauimus.
- λ* λ uero tendinis insignitur insertio, qui ē duobus illis primis pedem mouentibus et tertio cōsurgit.
- μ* Hac sede tibiæ os excarne conspicitur, quemadmodum et magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.
- ν* Tendo musculi pedem mouentium octauum.
- ζ* Tendo septimi pedem mouentium.
- Ω* Presenti caractere indicat a uolui figuram, ad dextrū integri hominis hac decimatertia tabula expressi crurē repositā, lapidique inmittem, quo tandē inferior pedis sedes oculis subiiciatur, et sectionis serie musculi in hac apparentes, sensum in sequentibus tabulis proponantur. Significetur itaque primum ω ligamentum, seu membranca substantia, primo digitos mouentium musculo obnatam, latique tendinis uicem in planta subeuntem.
- ς* Musculus pollicem a cæteris digitis introrsum abducens.
- ς* Musculus abductionis parui digiti a cæteris opifex.
- τ, τ* Primus secundusque pedem mouentium musculi, in integro quidem homine a quarto pedem mouen-

DECIMA
QVARTA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLAE.

titum propendentes, in illa autem figura, quam Ω proponit, sua sede repositi.
 ν Tendo tertij pedem mouentium musculi.
 ϕ Portio quarti pedem mouentium musculi, quem in integro homine Ψ insignitum cernis.
 χ Tendo ex primo, secundo & quarto, pedem mouentium musculus conflatus, calcisq; insertus, quā
 Φ hic priuatim cavitatem proponat, inter anteriorem praesentis tendinis partem, & poste-
 riorem sedem aliorum musculorum conspicuam, qui hanc tibiae sedem occupant.
 ω Excarnis nullisq; musculus, uel ante sectionem obiecta tibiae ossis pars.
 * Hic portiones occurrunt musculorum, qui posteriorem tibiae sedem sibi uendicant, praeter tres
 primos pedem mouentium musculos.

DECIMAE QVARTAE MVSCVLORVM TA-
BVLAE CHARACTERVM INDEX.

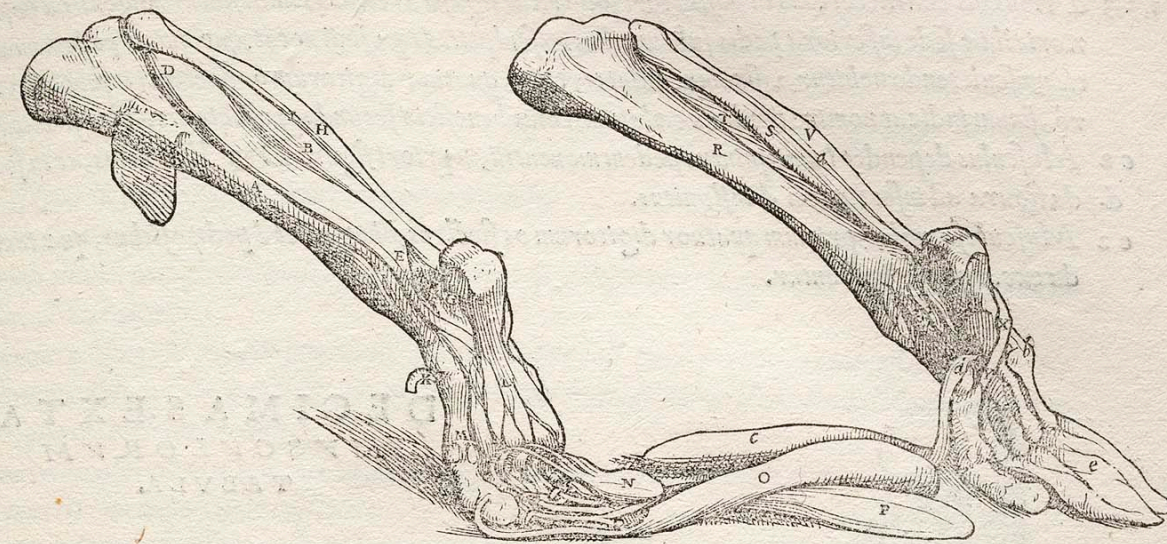
$H A E C$ tabularum posteriorem corporis faciem exprimentium ultima est, scapulis &
 brachijs carens, et genua flectens, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua
 uero ne alia quaequam integra delineanda esset tabula, caput una cum duabus primis ceruicis uer-
 tebris reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum.
 A, B Tertium musculorum caput mouentium coniugium, a secundae ceruicis uertebrae spina occipiti
 insertum.
 C Mamillaris temporum ossis processus, tam in integra figura, quam illa quae ad genua spectatur,
 conspicuus.
 D Hic character cum aliquot subsequentibus, figurae ad genua locatae proprius est, transuersum
 primae uertebrae ceruicis indicans processum.
 E Spina secundae ceruicis uertebrae, atq; ita etiam E secundam ceruicis denotat uertebam.
 F, G Quartum caput mouentium musculorum par, a prima ceruicis uertebra, occipiti insertum.
 H, I In ceruice integrioris figura insinuatur, quintum par musculorum caput mouentium, quod ab oc-
 cipitio in transuersos primae ceruicis uertebrae processus implantatur.
 K, L Sextum musculorum caput mouentium par, a spina secundae uertebrae, transuersis primae pro-
 cessibus insertum.
 M Musculi scapulam mouentium tertij pars, illic conspicua, ubi a transuersis aliquot ceruicis uerte-
 brarum processibus prodit.
 N Dorsum mouentium musculorum tertius. O Dorsum mouentium septimus musculus.
 P Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.
 Q Undecimus dorsum mouentium musculus, hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R in-
 R, S signitum ostendens, quo decimotertio dorsum mouentium musculo cedit, ipsius autem principium
 S indicatur.
 T Decimustertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uero X , quod
 V, X etiam principium decimiquinti dorsum mouentium musculi indicat.
 Y Decimusquintus dorsum mouentium, cuius superius extremum a insignitum, sub septimo dorsum
 a agentium reconditur.
 Hanc decimamquartam musculorum tabulam, propter thoracis formam, costarumq; ductum se-
 dulò intueri operae precium erit, quum costarum ductum, ut & reliquae musculorum tabulae, ap-
 positissime ostendat. In ossium autem compage haecenus nunquam costas adeo concinne inuicem ad-
 nexas, ut illae naturalem situm, quod ad obliquum ipsarum ductum spectat, nanciscerentur. Nimis
 enim ingens interuallum, inter elatissimam ossis ilii sedem, & duodecimae thoracis costae mucro-
 nem, in ossium cōpactione mihi semper relinquitur. In musculorum autem tabulis, costarum ductū
 inter pingendum obseruare fuit promptissimum, quum in suo naturali situ tota sectionis serie sem-
 per consistant. quinetiam exteriores intercostalium musculos hic quoq; se spectandos offerre, e-
 tiam me tacente, neminem latere arbitror. Atq; ita etiam ilium ossa, & coxendicis & pubis &
 femoris ossa adeo sunt conspicua, ut si hic notas desideres, illae a tribus integris Primi libri figu-
 ris petendae ueniant. Quamquam in pubis osse b occurrit, membranam indicans in pubis ossis
 foramine obuiam.

§ 3 c Muscu-

- c Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.
 d Musculus septimus femur mouentium.
 e Hic musculus propendet femur mouentium nomus.
 f, g Carnea pars, seu si uoles, priuati musculi, decimum femur mouentem musculum deducentes, atq;
 hic ab insertione pendentes.
 Γ Musculus quem in poplite latitare dicimus, cuiq; Galenus ferè totū poplitis flectendi munus per
 h, i. per am concedidit. h ipsius ab externo femoris capite exortus, i insertio eiusdem in tibia os
 insignitur.
 k, k Septimus pedem mouentium musculus.
 l Tendo octauū pedem mouentis musculi, cuius insertio in pedij os paruum sustinens facta, min.
 m. signitur.
 n, o, p, q A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendunt musculi, pedis motorum opifices. n enim e
 r. o, duos primos pedem mouentes insinuant, p autem tertium, q uero quartum. Ceterum r ad
 dextri calcis internum latus repositum, tendinis illius insertionem indicat.
 Δ Δ Figuram notat, externo lateri integrioris figuræ dextri pedis hic appositam, quæ sectionis se
 rie dextrum integrioris figuræ pedem subsequitur, qui succedit figuræ, quam in præcedenti mu
 sculorum tabula Δ indicabamus.
 f Ligamentum pedis, à digitorum terminis pendet, quod musculo secundos quatuor digitorum ar
 ticulos flectenti, Θ hic notato obnatum fuerat, latiq; in extremæ manus uola tendinis uicem
 gerebat.
 t Dependet musculus, pollicem à cæteris digitis abducens.
 u Musculus hic à sua insertione dependet, qui minimum digitum à reliquis in externum latus ab
 ducit.
 Θ Musculus secundum quatuor digitorum os flectens, x ipsius principium à calce enatum, & illius
 x, & in quatuor tendines partitio. Ceterum qua ratione huius musculi tendines diuidantur, subditosq;
 transmittant tendines, in hoc dextro maioris figuræ pede expressum habes, ut tamen sese hæc of
 ferant, attentissimis oculis internam quatuor digitorum sedem intuebere, quanquam & figura Δ
 notata, hæc etiam commonstret, in qua musculus ille ab insertione propendens, Θ quoque insi
 gnitur.
 β Carnea hæc moles illa est, cuius beneficio primum pollicis internodium flectitur, atq; hæc eodem
 β indicata, in figura illa dependet, quam Δ insigniui.
 Λ, Λ, Λ Musculus secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium.
 γ, δ. δ hac sede præsens musculus, ab interno ipsius latere tendinē educit, qui in carnea ipsius subsiane
 e. tia aliquosq; incæperat, iuxta characterem e. Deinde utraq; figura plantam referens, tendi
 nem hunc quoq; δ notatū habet, quā pollicis iam est proximus.
 Ξ, Ξ, Ξ Musculus quatuor digitorum tertium os flectens, ζ ipsius principium aliquantisper altius ad
 ζ. n. hic, sub musculo in poplite latitante, ac Γ notato. u tendo illius, ab interno etiam latere car
 θ. n. osæ suæ substantiæ enatus, atq; in pedis planta in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit,
 diuisus, qui quatuor digitis postmodum offeruntur.
 κ, κ Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.
 λ Musculosa caro, quæ in quatuor portiones deducta, tendinibus exporrigitur, qui tertium qua
 tuor digitorum os flectunt. Est autem musculosa hæc caro, cuius opera quatuor pedis digiti ad
 pollicem ducuntur. Vt uero & tendines illos, et portiones has musculosæ substantiæ accuratius
 ν. cognoscas, tendinem tertium indicis os flectentem, ν notatum conspicis, musculum autem indicem
 μ. pollicis adducentem, μ.

DECL

DECIMAQVINTA MUSCULO
 RVM TABULA.

DVARVM DECIMAEQVINTAE MUSCULO

RVM TABULAE FIGVRARVM, EARVN.

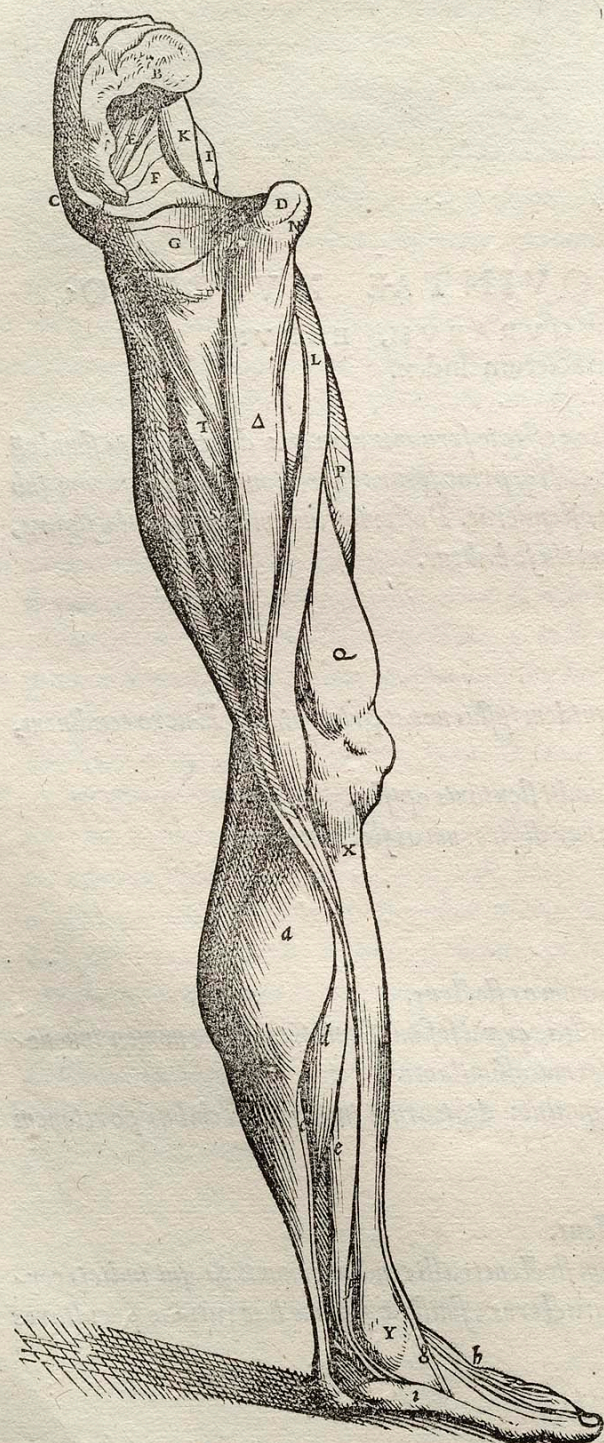
demque characterum Index.

D V AE præsentis tabulae figuræ in ea effigie seruantur, in qua dextra tibia simul cū
 pede decimæ quartæ tabulae, sese exhibuerunt. Atq; prior figura in sectionis serie figuram sub
 sequitur, quam præcedens tabula Δ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulae figuræ,
 succedit priori. Notæ autem harum figurarum ita se habent.

- A₁ Tibiæ os.
 B₁ Fibula.
 C₁ Musculus dependet, qui in poplite latitat.
 D, E₁ Musculus quintus pedem mouentium, ac D quidem ipsius notat principium, E uero tendinem,
 ab interno musculi latere pronatum.
 F₁ Sinus cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.
 G₁ Sinus quo tendo uehitur musculi, tertium quatuor digitorum os flectentis.
 H₁ Musculus pedem mouentium septimus.
 I₁ Musculus pedem mouentium octauus.
 K₁ Insertio sexti pedem mouentis musculi.
 L₁ Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens.
 M₁ Osicula ad primum pollicis internodium reposita, quæ à sesami seminis imagine nomen inuene
 runt, quæq; ab Arabibus dimidiati ciceris formæ assimilantur.
 N₁ Pendet hic musculosa substantia, quæ singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem
 exporrigit, digitos pollicis adducentem.
 O₁ Musculus pollicis secundum os flectens.
 P₁ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.
 Q₁ Portio tendinis, secundum pollicis internodium flectentis, illi tendini commixta, qui indicis ter
 tium internodium flectit. Sequentes modò characteres, sinistræ figuræ hac ratione peculiare
 sunt.
 R₂ Tibiæ os.
 S₂ Fibula.

S 4 T₂ Liga.

- T* 2 Ligamentum membraneum fibulam tibiae ossi illic committens, ubi haec ossa inuicem debiscunt.
V 2 Musculus pedem mouentium septimus. *X* hac septimi musculi tendo, sub osse cubi tesserae uel
X, Y imitante reflectitur, & latecit quoque. *Y* tendinis huius in os pedij pollicem sustinens insertio.
a 2 Musculus sub septimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius insertionem *b* notat, quae
b in pedij os paruum suffulciens digitum perficitur.
1, 2, 3 Tribus his characteribus in posteriori sinistrae figura, tres sinūs indicantur, musculis à poste-
 riori tibiae sede inferiora pedis subeuntibus exsculpti. Atque *1* sinū notat, quo quinti pedem mouen-
 tis musculi tendo uehitur, *2* sinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti insinuatū. *3* ue-
 rò, sinum indicat nomine tendinis caelatum, cuius beneficio secundus pollicis articulus flectitur.
c 2 Musculus dependet humi quintus pedem mouentū, in priori figura *D* & *E* notatus, ac in secun-
 da figura ad insertionem *d* insignitus.
c 2 Musculosa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic pendet à pedij ossibus, quae iam nu-
 da excarnaeque spectantur.

DECIMASEXTA
MUSCULORVM
TABVLA.

PRÆSENTEM tabulam li-
 cui set statim tertiae musculorum tabulae sub-
 iicere, sed quoniam corporis duntaxat pars
 existit, huc eam reponere magis uisum est,
 qua sinistri femoris, tibiae, pedisq; interna fa-
 cies nullo liberata musculo exprimitur, una
 cum osse sacro, & osse sinistro ipsius late-
 ri commisso, ut decimus femur mouentium
 musculus alicubi in conspectum ueniret, qui
 in integris tabulis ea parte conspici nequi-
 uit, quae internam pubis ossis & coxendi-
 cis quoque sedem occupat. Huius autem
 tabulae characteres, ut se-
 quens pagina proponit,
 se habent.

A Os

- A* Os sacrum.
B Ossis sacri latus, cui sinistrum ilium os committebatur.
C Ligamentum à sacro osse, in coxendicis ossis appendicem pertinens.
D Sinistri pubis ossis pars, quae dextro pubis ossi committebatur.
E Notatur quartus femur subiens neruus.
E, F Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, *E*, *F*, *G* insignitae, inscriptioni-
G, H bus quodammodo distinguuntur, quibus ab interna pubis ossis sede, & interna quoque coxendi-
 cis ossis regione, musculus iste carneus pronascitur. Ad sedem uero *H* indicatam, musculus
 arctior redditur, & ad sinum sibi in coxendicis osse insculptū reflexus, ad magnum femoris per-
 fertur processum.
I Conspicua est portio sexti femur mouentis musculi.
K Portio septimi femur mouentis musculi.
L Primus tibiae mouentium musculus, cuius sedes, qua iuxta internum femoris caput, in tendinem
M cessat, *M* indicatur.
Δ Secundus tibiae mouentium musculus. *N* & *O* musculi huius principium ab ossis pubis com-
N, O missura pronatum. *M* quoque & si in primo ponatur musculo, huius secundi musculi etiam sedem
 notat, qua in tendinem desinit.
P Nonus musculus tibiae mouentium, parua ipsius portione hic conspicuus.
Q Octauus tibiae mouentium musculus.
R Tertius tibiae mouentium musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & secundi, tibiae mo-
 uentium musculorum quoque *M* indicari potest, & promptissimum etiam est intueri, ubi nam mu-
 sculorum tendines, in anteriorem tibiae ossis sedem inserantur.
S, T Quintus femur mouentium musculus, uerum *S* posteriorem eius musculi partem notat. *T* au-
 tem quinti femoris musculi anterioris partis posteriorem indicat portionem.
V, V Quintus tibiae mouentium musculus.
X, Y Excarnis tibiae ossis pars, uerum *Y* interiorem notat malleolum.
a Primus pedem mouentium musculus.
b Secundus pedem mouentium musculus.
c Tendo tenuissimus, idemque summe gracilis, qui à tertio inter pedis motorum musculo educitur.
d Musculus suram constituentium maximus, pedemque mouentium quartus.
e Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
f Portio musculi inter pedem mouentium quinti.
g Tendo sexti pedem mouentium musculi.
h Tendines digitos extendentes.
i Musculus pollicem à ceteris digitis introrsum abducens.
 Absolutis itaque sedecim musculorum tabularum (quas in praesentis Libri initio collocandas du-
 xi) indicibus, proximum modò erit Caput contextum aggredi, ac à ligamentorum natura ini-
 tium sermoni statuere.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS
ligamenti usus & differentia. Caput I.

- FIGVRA sequentem paginam occupans, & omnem propemodum ligamenti diffe-
 rentiam semel monstrans, uniuersum femoris os exprimit, una cum tibiae osse & fibula, qui-
 bus ea ligamenta adhuc connata haerent, quae primi Capitis contextu intelligendo subseruiunt.
A, B, C, D Femoris os.
B Femoris ossis caput sinum coxendicis ossis subiens.
C, D Femoris ossis humiliora capita, quae tibiae articulantur.
E, F, G, H Tibiae os.
F Eminens superioris appendicis tibiae ossis processus, qui sinum subingreditur, quem duo humi-
 liora femoris ossis capita efficiunt, & qui ligamentum mox *X* insinuandum educit.
G Sinus

G Sinus inferioris appendicis tibiae ossis, quo complures ueruntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiae sedem occupant.

H Interior malleolus.

I, K Fibula, uerum K exterior malleolus priuatim insignitur.

L, M, Musculus notatur in sura maximus, pedemque mouentium quartus, atque inter reliquos corporis musculos intensissime liuens. Verum M huius musculi tendinem, calcis ossi insertum, particulatim indicat. N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quae quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calci inseritur.

O Tres ligamentum, femoris os coxendicis ossi iungens.

P, P Ligamentum orbiculatum femoris cum coxendicis ossi articulum amplectens.

Q Ligamentorum portiones, ex magno externoque femoris processu in musculorum substantiam absumptae, ac potissimum in tibiae mouentium septimi.

R Portiunculae ligamentorum quoque, a radice interioris minorisque processus femoris pronatae, & in octauum tibiae mouentem musculus praecipue degenerantes.

S, S Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit, ea tantum parte excepta, cui mola praepositur.

T Ligamentum genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.

V Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, atque externo ipsius lateri attensum uisitur.

X Ligamentum ex tibiae ossis processu F notato, in femoris os insertum.

Y Ligamentum superiorem fibulae partem, tibiae ossi connectens.

Z Ligamentum inferiorem fibulae partem, tibiae alligans.

a Membraneum ligamentum, fibulam tibiae ossi toto ductu, quo inuicem haec ossa debiscunt, committens.

b, c Hic ligamentum notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui a tibiae anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Vt uero ipsius natura exactius oculis subijceretur, id sectione secundum longitudinem ducta, diuisum, atque una parte in latus reflexum finimus.

d Ligamentum a tibiae ossi ad calcem insertum, & tendines hac ad pedis inferiora descendentes continens.

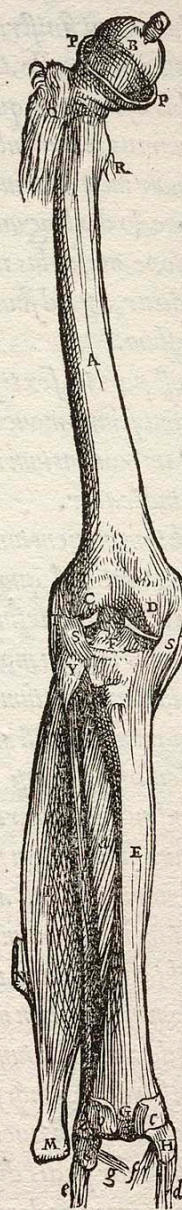
e Ligamentum a fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hac pedis inferiora petentibus obductum.

f Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.

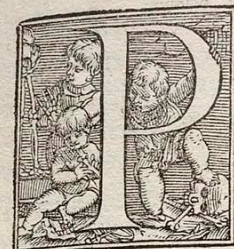
g Ligamentum quoque cartilagineum, fibulam talo colligans.

Huc sane & tabulam retulisse praesentis Libri trigesimo Capiti proponendam, quae primae uertebrae ad secundam, & primae secundaeque ad caput connexum exprimit, nisi quam modo proposui, ut cumque omnem ligamenti differentiam & usum commonstraret.

PRIMVS

CAPITULUM PRIMUM figura.

Quid ligamentum sit.

PRIMVS Liber omnia, quae ad humani corporis ossium cartilaginumque enarrationem spectare duximus, enarrauit, praesens uero ossium cartilaginumque ligamenta, & ea mouentes musculos prosequetur. Ossium enim & cartilaginum natura primum fuit perdiscenda, & post illa mox ad ligamentorum musculorumque concisionem properandum, quando quidem haec corporis partes, caeteris omnibus ueluti fundamenta ac bases subiiciuntur. Ligamentum itaque, quod nerui generatim dicti nomine comprehendimus, Graecis *σύνδεσμος* nuncupatur, proprio, non autem communi significato, corpus est simile ex osse aut cartilagine, aut quauis duriori membrana principium ducens, omnis propemodum sensus expers, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosque in colligando, continendo, obtegendo, & musculis constituendis homini usus praestans. Nisi enim ossium & cartilaginum articuli, ligamenti tenerentur, nihil sane prohiberet ossa, aut cartilagine in quolibet motu luxari, & a sua naturali sede alia alio permutata egredi.

Quid ligamentum sit.

Ligamentum sit.

Ligamentum sit.

Ligamentum sit.

Quod ne contingat, summus rerum opifex Deus omnes ossium cartilaginumque articulos ligamenti circundedit, ualidis quidem, at remissionis interim, tensionisque non paruae capacibus. Miranda profecto est Creatoris industria, qui ex coarticulatis inuicem ossibus, corporis substantiam enalci uoluerit, cuius beneficio ossa simul ad amissum tutoque colliguntur, & articulata continentur, neque prompte per uiolentos motus a se inuicem rumpantur, quodque demum haec substantia ex continuis indefectis motibus, noxae suscipiendae contumax, ob duritiam euaserit. Porro ut ossa cartilagineque a musculis tracta ocyus sequantur, molle rursus ligamenti substantiam confingi oportuit, atque hac ratione inualidam. Atqui contrarium est ualido & duro, infirmum, debile ac molle. Quae fuerit igitur rerum Opificis solertia, qui corpus quoddam sa bre fecit, usus & naturae utriusque abunde compos, & ab iniurijs remotum, ex humanae fabricae refectione discas, integrum est. Comperies enim omne ligamentum adeo durum, ut tuto simul colligeret, & quantum suo articulo ex usu est, illum moueri non prohibeat, neque facile abrumperetur, atque hic praecipuus primariusque ligamenti usus est, a quo etiam nomen mutuatur. Nam ligamentum ex osse in os (ut humeri & genu articulum ligamenta) aut ex cartilagine in cartilagine (ut laryngis cartilagine mutuo necessitate) aut ab osse in cartilagine (ut quae costarum cartilagine pectoris ossi committuntur) insertum, commissuram ossium ac cartilaginum commune uinculum efficitur, hoc solo nomine, ut illa inuicem colligeret, siue haec manifesto siue obscuro, & qui uix perpendi possit, motu agantur. Secundo usu ligamentum, tendines suos, quibus uehantur, sinibus continet, ne ex ipsis declinent, aut ab illis eleuentur. huius autem generis ligamenta in homine esse quam plurima, in manus pedisque musculorum enarratione docuimus. In externa namque cubiti sede, quae brachiale illi articulat, eius classis ligamenta sex uidentur, in interna autem brachialis regione unicum & perquam ualidum, deinde etiam in interna digitorum manus ac pedis sede, unicum in tota fere ipsorum longitudine consistit. In anteriori uero tibiae sede, quae pedi articulat, unum quoque est amplum & ualidum, & alia denique inter tibiae & calcem, ac inter fibulam & calcem obseruantur, quae omnia in hoc praecipue creata sunt, ne tendo in musculi contractione proprio sinu assurgat. Nisi enim huiusmodi ligamentum anteriori tibiae sedi iuxta pedem praepositum, inter reliquos, quibus uia praebet, tendines, illos qui digitorum extensionis authores sunt, transmitteret, & contineret, quoties digitos tenderemus, tendines illi antrosum a tibiae & pedis articulo prominerent nihilo minus sane, quod si funiculū uni digito alligatum ad genu usque protenderes, illoque digitum eleuare, conareris, funiculus namque ille uersus genu attractus, plurimum a pedis cum tibia articulo abscederet. At si alium funiculū transuersum in sinu tibiae sedi obligaueris, atque sub illo, eum quo digitum extendi uolebas, traduxeris, funiculus ille rectus, etiam si pertrahatur, non amplius a tibia abscedet, & tibiae pedisque, transuersi uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitum eleuabit. Atque haec Naturae solertia aurigas imitari intuemur anulis illis, quos equorum iugis connectunt, ut habena oblongiori panu lu traiecia, equos, quibus non insident, opportuniū reflectat. Quia uero ligamenta haec perinde, ac ille anulus habens, transuersim tēdinibus obducuntur, aut potius orbiculatim amplexantur, Graecis *ζώνη* fuere nūcupata, nos autē illa nūc Transuersa, nūc Anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorum superficies anulis, per quos funes trajectuntur,

tur, penitus respondent, est enim ut plurimum, ut et ipse tendo, secundum cauum orbicularis, laevis, & uelut uiscido humore ceu sinegmate quopiam perfusa. Quippe haec ligamenta non solum tendinibus extrinsecus obducuntur, uerum etiam uelut stratum ipsis sunt. ipsa namque ossis duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undiqueque in orbem tendines, citra omnem prorsus connexum amplexantia, & ut anulus habenam, transmittentia. Horum ligamentorum ordini ascribende sunt membranae, transuersim alicui integras musculorum congerie obductae, ne illi inter se implicantur, sua uelut sede aberrent. huiusmodi enim membranas in tota cubiti, femoris, & tibiae longitudine musculis praesse recensemus. Insuper & transuersim primae ceruicis uerbrae ligamentum, dentem in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem medullam comprimatur, instar ualli prohibens, in horum quoque numero recenseri potest. Rursus nisi ridiculos et fictos penitus arbitrarer cerebelli processum, qui uermibus comparatur, motus, inter haec ligamenta quoque connumerarem, tenuis cerebri membranae partes, quae anterior cerebelli sedem cerebri natibus, & posteriori dorsali medullae coniectunt. Quandoquidem illas membranae partes Tendinum nomine Galenus dignatus est, arbitratus illas in hoc formatas esse, ne processus uermium modo confecti a sua sede reclinantur. Verum quia his processibus nulli peculiarem motum tribuo, ne utique tenuis membranae partes illorum motibus praesse concedam, sed huc quoque referam membranas, seu ligamenta potius ex ossibus pronata, & quosdam ossium sinus ideo succingentia, ut, & si musculi tendinibus sinui incubentem, anuli modo orbiculatim non amplexentur, nihilominus tamen sinui ita subungant, & uiscido quoque humore sic oblinentur, & laeua sint, ut pinguis rotulae modo, musculi & tendinē sibi superuehi sinant, & quomodo nus is atteratur, praesent. Reperies autem non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentum, in posteriori coxendicis ossis sede sinui obnatum, ad quem musculus reflectitur, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circūagitur, deinde etiam in superiori coxendicis ossis regione, quae duo musculi descendunt, primarij femoris flexus opifices. Huc quoque spectant ligamenta, cartilaginea ligamentorum naturam seruantia, quae acetabulorum & ossis sinui cavitatem augent, cuiusmodi ad coxendicis sinus supercilium obnatum. Et fortassis huc reponende essent ligamentosa cartilaginea, quas in genu articulo, & in humeri ad scapulas articulo haberi in Primobro retulimus. Videtur namque et genu cartilaginibus Galenus Ligamentorum nomen indidisse, licet ad colligationem nimis quam parum conducant. Porro tertius ligamentorum usus essebitur, quo illa instar indumentum & propugnaculi, corporibus, quibusdam obducuntur, in quorum albo in primis omnia secundum usum ligamenta comprehendimus, & priuatim mucosas quasdam membranas, tendinibus tunicae ritu circūdatas, cuiusmodi in manu praecipue obseruatur. Tendines enim musculorum, qui ex cubito ad digitos procedunt, membranis proprijs obteguntur, & potissimum ea tendinum portio, quae in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorum usque radices habetur. Ceterum haec membranae a tendinibus, ipsisque musculorum peculiaribus membranis potius, quam ab ossibus principium ducunt, unde etiam membranae ordini non inepte ascribuntur. Quandoquidem si huius generis membranas inter Ligamenta cum Galeno enumerauerimus, reliquae propemodum corporis membranae huc quoque referuntur, quoniam quibusdam obducuntur corporibus, & uelut uincula eorum existunt. Essent autem ex harum numero, peritonaeum praecipue, membrana costarum succingens, intersepientes thoracis cavitatem membrana, dura cerebri membrana, una cum omnibus, quos educunt processibus. Non enim minus haec membranae ab ossibus, quam caetera ligamenta, nasci conspiciuntur, & interim in se aliquid colligant, continent, et amplexantur, proximisque ossibus astabulant. Quartus etiam ligamentorum usus haberi poterit, quo septi alicuius ac interfutur uice illa musculi intercedunt, & musculis durum ossis modo renixum praebent, cuius nota ligamentum illud profecto est, quod inter ulnae radii secundum cubiti longitudinem porrectum musculis internam cubiti sedem occupantes ab exterioribus interdiuidit. Deinde quum musculi huius ligamento attenti, ut os ipsi conceditur moueant, in se contrahuntur, tunc ligamentum id ipsi firmamentum offert, absque quo non aequale eorum de fieret functio. Huius etiam generis illud est, quod tibiae fibulam membranae cuiusdam ualidioris ritu, ubi in uice ossis haec dehiscit, connectit, postmodum praeter ligamentum spinarum interuallum occupans, & dextros musculos a sinistris dirimens. his quoque adnumerari possent membranae, quae pubis ossium foramina occupant, musculosque anteriori foraminum sedi attentos ab illis, qui posteriori committuntur, quasi ossis modo discernunt. At quintus ligamentorum usus ne utique infimus est, in huius enim ordine ea ligamentorum portio reponenda uenit, quae musculi constitutione ingreditur, musculosque non infima substantia supportit. Quae autem ratione serieque id fiat, sequenti Capite, quod musculorum constructione enarrabit, opportunitus prosequemur. Hic uero suffecerit addidisse, musculi etiam ad ossium cartilaginumque colligatio ne plurimum auxiliari, quia capite suo ex uno osse, aut cartilagine principium ducit, & ipsius sine in aliud

Lib. 8 de Vsu
par.

Ligamenta
aut membranae
sinibus obdu-
ctae, ad quos
musculi refle-
ctuntur.

Ligamenta,
ossium acetab-
ula augen-
tia.

Li. 2 de Ad-
mi. sectio.
Vsu ligamen-
torum, quae in
stru propu-
gnaculi sunt.

Lib. 1 de Ad-
mi. diffict.

Ligamento-
rum usus, quae
instar intersti-
tij sunt.

Ligamento-
rum usus, quo
musculi con-
structionem
subeunt.
Quae ligamen-
ta unicum tan-
tum praestant
usum, quae plu-
res.

in aliud os, uel cartilaginem implantatur. Atque hac ratione ligamentorum usus commiscere promptum erit. Sunt enim primi duntaxat usus omnia, quae femoris os coxendicis ossi, & tibiae femori colligant. nullum enim aliud homini quam colligandi officium praestant, nisi etiam forsitan aliquis tertio ligamentorum usu, ipsa ossibus obducia assereret. Secundi duntaxat usus nullum reperies, quum omnia tertio usu instar propugnaculi, aut ab ossis iniuria uindictis instar, tendinibus sint. Verum ex his reperies nonnulla, quae aliud nullum beneficium, quam secundum & tertij usus conferunt, neque ossa aut cartilagine inuicem necunt, qualia omnia sunt, quae uni solummodo ossi propria continuaue censentur, ut quatuor illa, quae in externa cubiti sede, radii appendici ascribuntur, & unum ulnae proprium, deinde praeter caetera huius generis quaedam ad calcis os spectant, quemadmodum suo loco diffuse explicabitur. Alia ex secundij usus ligamentis, etiam primi ligamentorum usus uicem suppleunt, tendinē namque, quem transmittunt, tuentur, & etiam ossa inuicem ligant, suntque illa, quae duobus ossibus communia conspiciuntur, ex uno osse in aliud pronata, ut illud sex transversorum cubiti ligamentorum, quod radio & ulnae commune dicemus, deinde transversum quoque ligamentum, anteriori tibiae sedem iuxta pedem occupans, & ad fibulam tibiaeque relatum, quod duo ossa colligas, plurimos etiam tendines una transmittit. Praeterea & transversum internae brachialis sedis ligamentum, pluribus quoque ossibus commune existit. Tertij duntaxat usus illa sunt, quae tendinibus secundum ipsorum longitudinem obuoluuntur, nisi etiam primi usus sint, quod tendines uicinis sedibus commissos seruent, aut ligent. Quamquam rursus ex his quaedam & quintij usus uicem gerant, quandoquidem mucosae membranae tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus, in brachiali & uola obductae, etiam musculis gracilibus quatuor digitos pollicis adducunt, principium praebent. In quinti solummodo usus numero propemodum habenda sunt membranae, in pubis ossium foraminibus obuiae. Id autem quod in cubito & tibia habetur, etiam primi usus ligamentum existit, quum & ad ossium connexum egregie auxiliatur. Quamuis etiam haec omnia & ad quintij usus ligamentorum classem reijci possent, quod non obscure etiam musculis principium porrigant. Qui enim internam & externam pubis ossis foraminis sedem obtegunt musculi, ab illius quoque foraminis membrana partim enasci dicuntur, uti etiam ab eiusdem di ligamento in tibia nonnulli musculi originis portionem assumunt. Porro uti neque ligamentorum usus idem est, & plures inter ligamenta eius gratia confurgunt differentiae, ita quoque in ortu illa uariant, quum alia e solis cartilaginibus principium ducant, ut laryngis ligamenta, alia a solis ossibus, ut genu, cubiti, humeri, & reliqua fere corporis ligamenta. Alia autem & cartilagini & ossi communia sunt, ut quae pectoris os illi insinuat cartilaginibus adnectunt. Paritate quaedam ligamenta solas necunt cartilagineas, ut laryngis, natiqque cartilaginum ligamenta. Quaedam cartilaginem ossi committunt, in quorum numero sunt ligamenta, costarum cartilagineas pectoris ossi necentia. Alia aliam partem quampiam ossi aut cartilagini committunt, ut corporis membranae ad unam fere omnes, atque haec semper duabus partibus sunt communia. Alia uero uni duntaxat ossi priuata censentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorum, quae transversim ducuntur quinque. nam primum quod ulnae radioque commune est, non ad unicum tantum os referetur. Insuper & quae pubis ossium foramina opplent membranae, huc quoque spectant, si modo illae (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Substantia demum alia constant molliori, magisque membranacea, ut omnia fere quae in orbem articulos ambiunt, quamquam in illis rursus quaedam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambiculi gamentum, quam humeri articulum, et huius denuo duritiem, coxendicis articuli ligamentum longe superat. Alia autem dura sunt, mediamque inter ligamenta, quae articulos ambire dixi, & cartilagineas, naturam sortiuntur, unde etiam Graeci haec *σύνδεσμοι* *συνδεσμοί*, quasi ligamenta cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum sunt, quae extrinsecus articulis non obtenduntur, sed inter ossa ipsa latitant, quale illud est quod ex medio capitis femoris in coxendicis acetabulum fertur, & ea quae uerbrarum corpora intercedunt, & id quod ex media tibiae sede, quae haec femur respicit, inter femoris capita ducitur, & quaedam malleolos talo necentia, & quod sacrum os iliumque ossa interuenit, & generatim omnia, quae inter ossa sedem habent. Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quum alia extrinsecus ossibus obducuntur, ut molliora illa. Alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciunt, continguntque, sunt, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa. A forma quoque ligamenta differentiam mutantur, sunt enim quaedam prorsus lata, membranacea & tenuia, uti illud, quod secundum cubiti longitudinem inter ulnam radiumque conspiciamus, & illud quod pari modo inter fibulam & tibia, ubi haec mutuo dehiscunt, obseruatur, & etiam pleraque in orbem articu-
T los

Ligamento-
rum differen-
tiae.
Ab usu.
Ab ortu.
A partibus
quas conne-
ctunt.

A partibus,
quib. commi-
tuntur.

A substantia.

A situ.

A forma.

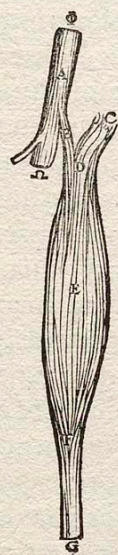
los circumdantia, eaq; tandem omnia, quae tendinibus musculis que obuoluntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quaedam teretia, ut ligamentum ex dente secundae ceruicis uertebrae, in occipitis os procedens, & id quoque quod transuersum denti obducitur, ac primae uertebrae est peculiare, deinde & ligamentum femoris caput coxendicis ossi committens, quod in articuli medio locatum teres etiam uisitur. Alia ampla lataq; sunt, ut tertium peculiariū humeri articuli ligamentum, praeter membraneum quoddam, in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia, ut & cartilaginea illa talum tibiae & fibulae colligantia. Rursus quaedam continua, & nullo foramine peruia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo, quaedam uero aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines transmittentia, & membrana pubis ossis foraminum, neruo cum uena & arteria uiam praebens, ut & membraneum ligamentum inter tibiae os & fibulam consistens. Quam iuste uero haec singula rerum Conditor distribuerit, seorsum semper in proprijs Capitibus recensere conabor, ubi perpetuo, si quid peculiariter alicui ligamento in colore, substantia, forma, eiusq; generis differentijs obtigerit, subiungam. Commune autem omnibus est, quod obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participant, ne propter crebrum frequentemq; motum, & continuū affricum dolore uexentur. Qua etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocyus exsiccantur, ligamenta quae articulis sunt peculiaria, mucolo quodam lentoq; humore, ut & articularum cartilagineae, oblinuntur. Cuius sanè naturam accuratissime, si non ob aliud, saltem ad luxatorum restitutionem perdiscere debemus. Quod quum alias non semel, tum etiam in Libro de Articulis Diuus Hippocrates nobis insinauit, quum macilentos non natura, neq; debita arte redditos, eiusmodi humore ob excrementicios, qui ipsis colliguntur, succos abundare docuit. Preter hoc, quod rerum Opifex unctuosum hunc humorem instar olei ossium, quae inuicem coarctantur, cartilaginibus oblinat, ut huius beneficio, promptè mobilis simul & attritu contumax articulus redderetur.

Ligamenti communia.

Viscidus ligamentorum humor.

QVIV MUSCVLVVS. CAPVT II.

- P R A E S E N T I** figura musculi structurae ratio, qua omnes ferè dissectionis proceres musculum formari tradunt, ut cunq; exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdam est portio supra infraq; abtruncata; uerum haec characterum indice opportuniùs explicabuntur.
- A** Nerui in plures surculos distribuendi portio.
 - B** Nerui A notati soboles musculi constitutionem subiens.
 - C** Ligamentum quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur.
 - D** Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculiq; caput.
 - E** Sedes qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.
 - F** Diuisio fibrarum concursus commixtioq; & tendinis musculi initium.
 - G** Tendinis pars, quae mouendo ossi inseritur.

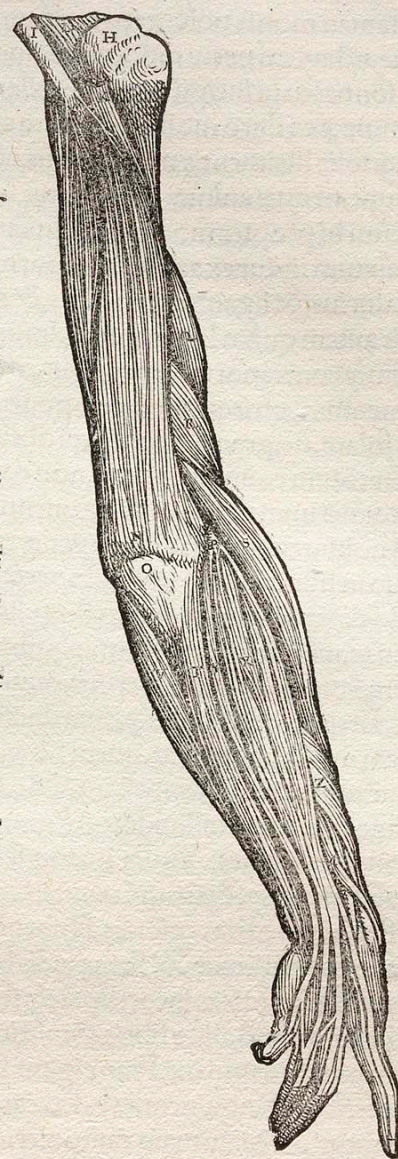

PRIMA SECVNDI CAPITIS FIGVRA.

- SEQUENTEM** paginā occupans figura musculorum humeri os, & cubiti ossa, & extremā summā manus sedē ambientū fibras a carne liberas cōmonstrat, unā cū quarto brachii adeuntū neruo, ut hic quā fieri posset, cōmodissime musculi fabricae naturā oculis subijceretur.
- H** Humeri ossis caput, quod scapulae articulat.
 - I** Quartus brachium petens neruus.
 - K** Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.
 - L** Principium alterius cubitū extendentis musculi, qui ab humiliori scapulae costa pronascitur.
 - M** Sedes qua quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propiagines offert.
 - N** Cubitum extendentū musculorum finis, seu eorundem in posteriorē ulnae processum insertio.

O Posterioris ulnae processus pars, quae ex carnis perpetuo cernitur.

- O** Posterioris ulnae processus pars, quae ex carnis perpetuo cernitur.
- P** Quartus brachium petens neruus inibi cōspicuis, quā posteriore sedi exterioris tuberculi humeri innititur, ac musculis hinc ab humero principium ducētibz ramos offert.
- Q** Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.
- R** Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radium in primum ducit.
- S** Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
- T** Musculus brachiale extendentū alter, qui e regione minimi digiti postbrachiali implantatur.
- V** Musculus ulnae exporrecus, & brachiale flectens.
- X** Musculus indicem, medium & anularem extendens.
- Y** Musculus quo minimum digitum praecipue extendi docebo.
- Z** Carnea pars eius musculi, qui in tres deductus tendines, unum brachialis ossi pollicem sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.
- a** Musculus cuius beneficio pollex indici adducitur.

SECUNDA FIGVRA.

MUSCVLVVM motus uoluntarij, ex nostroq; arbitratu pēdētis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionis proceribus, atq; ab omnibus idem musculi cōstructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, ac magnum Conditoris nostri artificium cōmonstrat, attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illud obseruem, secus propemodum atq; illi, de musculorum cōstructione sentire cogor. Quae autem omnium ferè sit sententia, nunc quā potero breuissimè, & simul explicatissimè subiiciam, eorum placita in continuam orationis seriem, quae ueritati proximè sit consona, & quae eorum sententiam clarius edoceat, congesturus. Disfiniunt itaque musculum, partem esse instrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis, & arterijs confabricatam, motusq; uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturae opus recensent. Musculum sanè huiusmodi instrumentum efformari operae pretium erat, si demum ipsius ope membra, & grauiora ossa motu arbitrario moueri oportebat. Quum bina enim corpora sint similia, quibus in praesenti sermone (qui de musculi cōstructione est) indigemus, ligamentum scilicet, & neruus sua propria uoce dictus, ligamentum uero sit durum, neruus autem mollis, miranda Creatoris est industria, qui in singulis motui uoluntario praefectis partibus, utroq; uititur, neq; in ligamenti locum neruum aliquando transponēs, neq; in nerui regionem ligamentum. Concessum enim est omnibus, neque durum ad sensum (utpote quod non facile afficiatur) neq; molle ad motum (quum imbecillius sit) esse idoneum. Ergo neque per neruos solos mouetur aliqua particula, neque per ligamenta. Neruus enim sensituius quidem est, quatenus mollis: inualidior autem, quā ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentū uero tutò quidem colligare, & interim membrorum motibus nō ob-

Quid musculus, ipsiusq; cōpositionis ratio secundū aliorum anatomicos Procerū sententiam. Ligamenti et nerui in musculo necessitates.

T 2 stare

stare poterat, ipsum tamen motus uoluntarij organum per se nequiuit produci, quum originē ex osse aut cartilagine, nō autem nerui modo, ex uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit huiusmodi fontis seu principij corpus molle oportuisse fieri, quandoquidem neq; ex molli perfecte durum, neq; ex duro molle quicquam enasci possibile est. Propter has igitur necessitates Natura neq; solis ligamenti uti ad motus uoluntarios potuit, quoniam neque sensu, neq; motu prædita sunt, ut quæ animæ principatus sed non continentur. neq; neruis etiā solis utendum fuerat, cum hi propter molliem tenuitatemq; transferre tam magna pondera minime ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organū, quod omnino neruo esset durius, & ligamento mollius, & ideo quoq; participare sensu, minus quidē quā neruus, magis autem quā ligamentum. Insuper decuit & id quoq; in medio roboris et imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quæ ligamenti & neruis insunt, existere. Atq; hac occasione motus instrumentum, utrisq; ipsum componentibus substantijs cōmunicat, non tamen exactē alteram, neq; solam, neq; eam impermixtā obtinet, sed ex ambabus cōmifcetur. Verū quum nihil alicui per totum confundi potest, non confractum prius in minimas particulas, necessarium fuit utrunq; neruum uidelicet & ligamentū, in fibras tenues discindi, deinde sibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur enim nerui ac ligamenti in fibras distributio in hūc modum. Neruus accedit ligamento, ac simul cōmixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illæ rursus singulæ in alias, & hæ iterum in plures tantisper diuiduntur, donec in tenuissimas membraneasq; fibras procedant, postquam hæ ad extremum diffusionis peruenerint, rursus ut diuise fuerint, mutuo concursu coalescentes, & cōmixtæ in unum colliguntur. Et quemadmodum prima diuisio musculi caput constituēbat, ita hæc posterior collectio finem musculi efformat, quem Græci ἀναστροφὴν, quasi enervationem dixeris, et ut nos quoq; tendinē musculorum, appellant. Medium uerō, in quo diuisionis series cōstitit, musculi uentrem nuncupamus, similitudinem à mure, & lacerta, & piscis musculi, aut alioquin communi pisciū forma mutuantes. Musculi namq; seu lacerti caput, muris lacertæq; capiti cōferimus, tendinem autem caudæ, & uentrē uentri. Ceterū si Natura solummodo ita neruum & ligamentū diuiflet, nec medias regiones, fibrarumq; interstitia molli infarsisset substantia, quæ fibris, thori ac texturæ alicuius, & firmæ sedis loco esset, haudquāquā musculi uel tantillo temporis spacio fibras illas infractas incorruptasq; seruaret. Est autem sedes ea ac thorax, simplex caro fibris obducta, quæ nō aliter fibris cōmittitur, quā in calathis alijsq; fscellis, in quibus lacinarum rerum periti coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamento diffusas, iuncis respondere, lacti uerō ipsi sanguinem, et caleo carnem proportionari, nam ut ille ex lacte, ita hæc ex sanguine paratur. Quamquam tanto ueriores tibi confinges imaginem, quo per caleum plures crebrioresq; iuncos funiculos ue porrectos, & nō solum ad caeli latera attentos imaginatus fueris. Ne autem caro hæc, reliquaq; musculi substantia, sanguine nutrimentoq; indiga relinqueretur, & suus innatus calor non resicillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuiolos quosdam musculis immisceri fuit necessarium. Deinde quoq; membranam uniuersum musculi corpus integrentem à ligamenti, quæ musculi caput & finem osibus committunt, produci oportebat. Commemorata iam musculi constructio, ad amissim nulli prorsus conuenit musculi, quū nullum in uniuerso corpore adinuenias, qui parem ligamenti, seu ex osse aut cartilagine exortus sui, & nerui portionem sibi assumat. Quod sanē innuebat Galenus, quū Musculum inter ligamentū & neruum natura medium esse assereret, alibi tamen animaduertens non parem nerui portionē, ligamenti portioni in quibusdam musculis misceri. Nam ut cæteros tantum tendentes in calcis sedem insertos, solus crassior est quatuor femur petentium neruorum radicibus, utcumq; eas simul collegeris. Deinde si nunc omnes tibi insertos tendines ac reliquos pedis ossa accedentes perpenderis, quæ nunc cum tendine illo, in calcem inserto erit proportio, ut illa scilicet mediam tendinū portionē neruo, & mediam ligamento formari ostendat. Profecto si tendines neruis hic comparabuntur, neutiquā nonagesimam tendinū portionem neruis constare fatebimur. Deinde si fortassis aliquis musculus parē ligamenti & nerui portionē sibi uendicare reperiretur, esset profectō temporalis, & septum transuersum, quippe in hoc duo satis insignes nerui implantantur, illum uerō etiā quinque neruorum propagines adire docebo, quamuis interim in neutro ne trigecupla nerui cum ligamento uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta tanquam oracula subuerentes, & ipsius libros de Musculorum motu exosculantes, de illis dicemus musculis, qui latissimo oriuntur principio, ac sensim in angustū uersus ipsorum insertionē definunt: cuiusmodi inter reliquos brachiū attollens est, deinde is qui brachiū pectoris admouet, & femoris motibus famulantes propemodū omnes, in quorum exortibus neruū, qui ut Galenus cenfet, cum ligamento diffundi possit, confingere nequimus.

Musculi natura inter ligamentum & neruum esse medium.

Ligamenti & nerui permixtio.

Musculi caput. Fibris seu cauda & tendine.

Carnis in musculi.

Vene ac arterie in musculis necessitas. Musculi membrana.

Musculum non equē nerui, ac ligamenti natura participare. Lis de Motu musculorum.

mus. Nam statim in eiusmodi musculorum origine multo maior fibrarū est copia, quā in musculi reliqua parte, siquidem in illis musculis, & præcipue qui femoris motibus præstant, fibræ ab ipso ortu nō amplius in plures diuiduntur, imò sensim ad insertionē properantes inuicē colliguntur, musculi triangularis figuræ efformantes. Vnde etiā conspicuū euadit, si modò illa, quam Anatomici proponunt, nerui ac ligamenti diuisio cōmixtioq; in musculis fieri oporteret, singulis fibris in ortu neruulū debere misceri, quod neutiq; accidere ipsa neruorum series cōmonstrat. Quandoquidē in plerisq; musculis duntaxat neruulum admodum gracilem, neq; magis quā uenā diuisum, ad superficiem musculi nunc interiorē nunc exteriorē, uene ac arteriæ modo exporrigi, membranaq; musculi adherere conspicies, neutiq; autem in fibras per musculi substantiam diffundi. Quod inter plerisq; corporis musculi in illis liquidō condiscis, qui ab illo osse femoris os accedunt, ex quibus etiā quosdam reperias, quorum ne superficiei quidem neruus, uti neq; uena & arteria, uix ut contiguus omnino sit, attendatur. Neq; id hic solum obseruabis, imò etiā in quadrato musculo radiū in prouum mouente, cui nuncq; neruum, uenam & arteriam exporrigi intuitus sum: præter illos neruos, uenas ac arterias, quæ cum tendinibus digitos flectentibus, ad extremā manum prorepunt, quæ etsi à musculo illo nō multum distent, ipsum tamen nō contingunt. Adde neq; neruulū obseruari insertum in graciles musculi, qui quatuor digitos oblique pollicis adducunt, ut neq; in illos, qui primi quatuor digitorū ossis flectionibus præstant. Adiunge præter hos, ab dominis etiā musculi (quos prius, quia omnibus notiores sunt, recensere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionē ostendere, quum nequaquā in singulis musculorum, qui oblique & transuersim fibras porrigunt, principiorū sedibus, neruus implantetur, et quoniam ipsorum enervatio seu tendo multo latior sit, q; musculorum origo. Non est itaq; musculus inter ligamentum & neruū natura medius, neq; etiā illa, quā imaginantur, ligamenti & nerui sit cōmixtio. Nam etsi forte neruū in musculi alicuius caput inferi animaduersus sis, nuncq; sanē nerui soboles ligamenti fibrarū modo, ad tendinis usq; principii diffundi, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, uereq; permisceri reperies. Neque id profectō in ullo musculo perpendes facilius, q; in illis qui ab interno humeri tuberculo principii capiunt, illo rum etenim capita sunt acuta, & neruorum insertiones in ipsorum substantia, nō solum autem in superficie adipiscuntur. Atq; id etiā in illo animaduertes, qui à fibule superiori appendice principii sumens, ad pedem prorepit, sic & in illis, qui ab inferioribus femoris capitū radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes musculi, nerui implantationē (etiā si quando in ipsorum substantiā neruus porrigitur) in capitis exortu adipiscunt. sed subinde multo inferius, q; caput habebitur, & in medio sui quodāmodo ductus & longitudinis, quod anterior flectentium cubitum musculorum ostendit, nerui primum propaginē assumens, ubi duo ipsius capita in unū cōeunt. Idem in nōnullis femoris os amplexantibus obseruatur, & in abdominis musculis, & plerisq; qui in collo habentur, & in omnibus ferē qui costis inserti sunt. Verū utcumque nerui, uel in musculi substantiā sese insinuent, siue ipsius tantū superficiei attendantur, ferē semper sua serie & propaginibus, secundum musculi ductū porriguntur. Rursus tendo elixus neq; sapore, neq; colore, neq; substantia à ligamento uariat, nisi fortassis illum molliorē, nō quidem omnibus ligamenti, sed tantū quibusdam esse quis contenderet. utut tamen sit, tendo musculi capitis molliorē, quā uis id statim in ortu purū esse ligamentū, nemo inficias ire possit. Neque etiā mirandū esset, tendinē ligamento ossa colligati ut plurimum molliorem, minusq; cartilagineū esse, cum ligamentorum, quæ ossa mutuo colligant, in duritiē eadē nō sit ratio. Adde etiā, tendinē elixū cum neruo nō proportionari, hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit nō aliter, q; si chordam aliquā crassiorē diuifles. tendo autē solidior, & ut ligamentū similis magis, cōtinuusq; uisetur, præcipue si crassum aliquē tendinē ex illis, qui pedē aut tibiā, aut extremā manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodāmodo membranæ tendinibus series fibrarū est manifestior, quo etiā nomine à ueris membranæ inter diffecandū distinguuntur, quemadmodū in peritonæi cum obliquo & transuerso abdominis musculorum neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Et quamuis id in quouis animatē inter edendū intueri integrū sit, in bubula tamē carne id feceris aptissimē, cum pars aliqua menæ apponetur, quā insignis perreptat neruus, qui plerumq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inueto neruo nuncq; tendo deesse poterit, qui modò proposita nō edo ceat. Deinde id, quo alij tendinē neruo misceri, atq; ex ligamento & neruo equaliter, aut plus minus confusis fieri, maximē probare contendit, prius num ita, ut illi proponit, res se haberet, perpendendū erat, priusq; aliquid inferret. Dicunt namq; tendinē capite musculi ob id crassiorē esse, quod is non capitis solū musculi substantia, sed & neruo quoq; cōstet. Quasi uerō quis rectē dicere possit, exortus musculorum surē simul collectos, quod ad nerueam

Neruum sit gulis musculi, ut alijs diffusionum pro fessoribus uisum fuit non misceri.

Omnium musculorum capitib. neruos nō inferi, aut alioquin attendi, etiam si alios ipsorum substantiæ neruus inseratur.

Tendinem ligamento, non autē neruo respondere.

Ex carne musculi caput, tendine nō semper esse tenuius.

Musculorum
capita maxi-
me carnis ex-
pertia, non mi-
nus, quam ten-
dinem sentire.
Quid nervi
musculis vere
praesent.

Qualiter mu-
sculi suum mu-
nus obeant.

Quid uere mu-
sculus sit.

Caro prae-
cipua muscu-
li substantia.

Adipem etiam
carni passim
astendi.

Tendines
quando muscu-
lis dentur.
Musculi ten-
dine destituti.
Lia. de Mo-
tu musculorum.

attinet substantiam, minores esse illorum musculorum tendine, qui calci inferitur, aut quasi bra-
chium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quam ipsarum collectio ad insertio-
nem ostendit. Erat itaque id prius probandum, quam falsa conclusio inducenda. Quemadmo-
dum & haec quoque inefficax assumptio est, tendo sensu exactissimo participat, nervo igitur &
ligamento constat. Quasi uero musculorum capita, & praecipue ligamentosa, & prorsus excar-
nea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui polleret, & laesa conuulsione periculum minus, quam
tendines inducerent, etiam si capitibus mox in exortu nervus non inferatur, sed tantum atten-
sus occurrat, isque etiam subinde notabili intervallo a capite remotus. Hac occasione & huiusmo-
di pluribus, quas recensere prolixum foret, efficitur, ut asserere cogar nullam prorsus aliam nervi
in musculos, quam uenae & arteriae distributionem esse, & pari etiam ratione nervum, qua ue-
nam arteriamque musculum accedere. Neque ullam aliam in uena arteriaque cum nervo differen-
tiam statuo, quam quod ad finem seu insertionem musculi nervus nunquam, ut aliquando illa
uala, implantetur, quamquam etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possi-
mus. Sunt autem inter alios recti abdominis, qui & a uenis & arterijs sub pectoris osse deor-
sum deductis, ramulos assumunt, & temporales etiam ab inferioribus suis sedibus uasa ad-
mittit, quum is tamen interim ex elatioribus principium deducat. Praeterea ut uena nutriendo
musculo subseruit, & arteria ipsius innatum calorem recreat, ita quoque nervum animalis spi-
ritum continue ipsi deferre, nervumque illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere ar-
bitror, ut neque uena alimento musculum destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debita pecu-
liarisque musculi constructionis gratia, musculum contrahi laxarique sentio, nequaquam suo mune-
re fungi, quam oculum, reliquaque sensuum organa, quae singula propriam singularemque fabri-
cam obtinent, & animali spiritu (quae per nervos cerebrum ipsis porrigit) imbuta, suis funguntur
munijis. Non enim alius animalis spiritus oculo, aut linguae aut auditus organo, quam musculis
diffunditur. Verum suae constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gu-
stat, auditus organum sonos percipit, & sane musculus ipse uoluntariis motibus praestit. Atque
hac etiam ratione omnia, quibus nervus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorum sub-
stantia id prohibeat. Ceterum ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam
autem superficiei tantum attenditur, & aliquando adnascitur, interdum uero etiam in musculorum
substantia penitus ramos exporrigit, & interim omnium calorem temperat, tam eorum scilicet quos
non proxime contingit, quam illorum quorum superficiei adnascitur, ac penitus in ipsorum substantiam
diffunditur, ita profecto & nervus usu uenit, qui suam facultatem tam illis musculis exporrigunt,
quibus uix attenditur, quam quorum superficiei adnascuntur, & in quorum substantia aliqua ramo-
rum serie digeruntur. Quamquam nervos propinquius uenis quam arterijs assimilare queas. Pauciores
enim musculi uenae, quam arteriarum tactu insertionemque destituitur, licet etiam quosdam prius recensue-
rim, quos neque nervo, neque uena contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neque alimeto
& uitali facultate, ita quoque spiritu animali non priuatur. Est itaque musculus, uoluntarij motus in-
strumentum, uti oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamenti natura in fibras coplures diuisa, & car-
ne has continente firmanteque fabricatu, uenarum, arteriarum & nervorum furculos in se interdum assu-
munt, ac nervorum beneficio animali spiritu nunquam, dum sanus est animal, destituitur. Atque hanc carnem,
praecipuum motus organum esse existimo, & nequaquam duntaxat fibrarum thorum & fulcimentum, perin-
de sane, ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonum, lienis, renum & uentriculi propria substantia, prima-
rium suarum functionum autorem esse suo loco dicemus. Quod uero musculorum carni, aut carni simpli-
citer, nullum adipem intexti, omnes haecenus falso prodiderint, obesi boues, quos Brabantia sa-
le codiunt, attestatur, in quorum musculorum fibris per carnem adeps attenditur. Adde etiam obelorum
mulierum musculos, qui semur extendunt pinguitudine, adeo oppletos uideri, ut ambigas, num
caro adipi, an adeps carni commisceatur. Neque hic de musculorum superficie solum loquor, ue-
rum de intima ipsorum substantia, et maxime carnea, quam praecipua musculi pars esse asserui. Ten-
dines autem & enervationes illae, quas caro destituit, in illis tantum musculis habentur, qui longo du-
ctu feruntur. Breues enim tendine carent, & undique carnosius sunt, ut laryngis omnes, si duos re-
ctos exceperis, quatuor tertiam cartilagine primae iungentium, illi enim in insertionem ner-
ueam naturam obscure exprimunt. Deinde inter eos, qui ossa mouent, etiam si Galenus saepius aliter
inculeat, qui primus pollicis flectit articulum, & qui pollicem indici maxime admovent. Inter ma-
gnos autem huius generis est quadratus musculus, scapula dorso ad mouens, & musculus, qui a
scapulae basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verum de musculis tendine carentib.
tendinumque generibus, iam agemus, musculorum differentias aggredientes, quibus ne praesens Caput
nimium exerceat, iam peculiare tribuimus, post differentias de musculorum functionibus, ac nu-
mero aliquid subnexuri, priusque priuatam singulorum musculorum enarrationem auspicabimur.

DE

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.
DE MUSCULORUM DIFFERENTIIS.

Caput III.

DIFFERENTIAS musculorum non paucas recensere promptissimum
est, ab illorum uidelicet substantia, ortu, insertione, quam mouent particu-
la, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uen-
tre, tendine, ac denique ex mutuo musculorum concursu, aut unius musculi
uelut in plures separatione. Quae a substantia petuntur differentiae, ex ue-
nis, arterijs, nervisque imprimis pendent. Nullum enim corporis muscu-
lum reperias, qui non aliqua ligamenti portione in fibras desecta, & carne
illas continente firmanteque constituatur. Verum praeter haec alij nervum, arteriam & uenam
in suum corpus quoque diffundi sinunt, ut a septum transversum, & maximus totius corpo-
ris musculus, qui semur mouentium quintus erit, praeterea abdominis omnes ac praecipue
recti. In alios nervus nullus, neque uena, neque arteria inferitur, ex quorum classe musculus
est, qui latum in manu educit tendinem. Deinde praeter alios quamplurimos, quadratus mu-
sculus nervus quibusdam propaginibus in illorum musculorum capita distribuitur, qui a radi-
cibus capitis femoris principium sumunt, atque ad calcem ducuntur. horum namque substan-
tiae neque uena, neque arteria penitus inferitur. Latus in collo musculus, qui genas mouet,
uenis abundat & nervis, tamen arteria interim destituitur. Qui uero solam nanciscitur arte-
ris attendi diximus, in macilentis non reperitur. in obesis autem illi musculi adipe potissimum
abundant, qui illum ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluina constitui-
unt. In ortu magis adhuc musculi uariant, nam omnes, & si Galenus non semel aliter affirmeret,
ab ossibus suum principium nequaquam mutuuntur, uerum alij ab osse ipsorum ligamenti
originem sumunt, ut qui a femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima
musculorum multitudo. Alij a cartilagine ipsorum ortum obtinent, ut omnes laryngis mu-
sculi, quos laryngis proprios nuncupabimus, deinde intercostales musculi, qui inter costarum
cartilaginum habentur interualla. Alij a membrana quapiam enascuntur, cuiusmodi sunt ocu-
li omnes musculi, a dura membrana uisus nervum inuolueniente nati, deinde duo musculi
stomachum retro amplexantes, & in scutiformis cartilaginis latera inserti, his namque ab exter-
na stomachi tunica principium pendet. Idem & de circulari ani, & uesicae ceruicis musculo
confendit uenit. Alij a membrana tendines obuolueniente enascuntur, ut quatuor graciles muscu-
li, quatuor manus digitos ad pollicem in latum ducentes. Alij ab alio quouis ligamento origi-
nem exigunt, cuiusmodi sunt duo pollicis primum intermedium flectentes, qui a transuerso
ligamento tendines in brachialis interna sede transmittente enascuntur. Tales etiam sunt, qui
in superiori pedis regione locati, pedis digitos extrorsum ad latum mouent, qui a ligamenti ti-
biam talo, & talum calci, & nauiformi ossi, calcemque cubiformi ossi colligantibus enascuntur.
Alij uelut ex altero musculo prodeunt, ut qui a circulari ani musculo, uelut digiti duo, me-
tum urinarium, quae sub penis corporibus ferri incipit, amplexatur. Alij rursus ex nullo princi-
pium ducunt, uerum membranae partes aliqua sui sede carnea, ac musculo seu musculi fiunt.
Huius ordinis sunt omnes musculi ex carnea membrana constituti, qui in collo & facie in ho-
minibus habentur, deinde & testis musculus in rubicundo testium uasorum seminalium in-
uolucro, in star carnosioris lineae innatus. Quinetiam septi transversi ortum, ex peritonaei, &
tunicae costas succingentis partibus, ipsius centro adnatis pendere fateamur, necesse est, nisi il-
lius ortum contra aliorum musculorum rationem, ubi costis inferitur, esse dicamus. Ceterum
non omnes musculi ab una duntaxat parte originem sumunt, permulti enim ex pluribus ossi-
bus enascuntur, nam dorsum mouentibus musculis plures ferre uerbrae principium praebent.
Sic & abdominis musculus oblique descendens, a pluribus costis exorditur. Qui brachium
pectori admovent, ex pectoris osse, & quarundam costarum cartilaginibus, & ipsa demum cla-
uicula enascitur, quemadmodum & is cuius auxilio brachium attollitur, ex scapula quoque
& clauicula procedit. Pariter etiam recti abdominis musculi, a cartilagine pubis ossa interue-
niente, & ab ipsis ossibus enascuntur, adeo, ut quidam musculi ex pluribus ossibus, alij ex osse
cartilagineque non inepte principium habere dicuntur. Alij ex eiusdem ossis pluribus processi-
bus enascuntur, ut prior flectentium cubitum, qui ab eminentiori sede ceruicis scapulae & pro-
cessu ipsius interno, quem anchorae assimilauimus, educitur. Ab insertionem uero integrum est
dicere, alios in os, ut qui semur, & tibiam caputque mouent, inferi, alios uero in cartilagine, ut

Vnde muscu-
lorum differ-
tie petantur.

A substantia
tis.

Ab ortu.

Ab insertione

T 4 laryn

ryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores sunt, & qui narium alas mouent. Alios in cutem, ut laborum musculos, alios in aliud quiduis, ut oculorum musculos in duram oculi tunicam, & penis quatuor musculos, in penis corpora, & urinae meatum, dein testis musculi, in uas semen à testibus sursum deferens. Ad hæc musculos recto intestino proprios, in eius intestini exteriori tunicam, & circulem uesticæ colli musculum, ad meatus urinae corpus appantari inferi cernimus. Cæterum & ab insertione musculi isto quoque modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati in unicam inseruntur, ut musculus brachium pectori admovent, & is qui brachium attollit, ex pluribus orti sedibus, duntaxat in humeri os inseruntur. Ita etiam qui brachium deorsum trahit, ex plurium uertebrarum spinis oritur, attamen in unicum humeros tantummodo definit. Pari etiã ratione & scapulæ motu autores musculi ad unum omnes, ex pluribus ossibus initium sumunt, & uni tantum scapulæ implantantur. Quidam uero ex uno osse exorti in plura inseruntur. Musculus enim qui à scapulæ basi prodit, respiratoriisq; subministrat, in octo superiores thoracis costas inseritur. Eius quoque generis sunt, qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde qui nali alas simul superius labrum mouent, in cutem cartilaginemq; implantantur, quemadmodum & septum transversum, quod alicubi ossi, alicubi cartilagini innascitur. Quidam etiam à pluribus enati ossibus in plura quoque inseruntur, ut musculus à ceruicis uertebrarum spinis enatus, qui in aliquot superiores thoracis costas implatur, thoracemq; mouentium in homine tertius habebitur. Præterea dorsum mouentes musculi ad unum omnes, in hunc ordinem ferè referuntur. Item his differentiis illæ cõsentiant, quæ ab ea quam musculus mouet, particula desumi possent, quum omnes musculi eius, cui inseruntur, partis uoluntario motui præsent. Porro ab insertione & ortu simul alia sumitur differentia, quæ alijs musculi ab illo osse oriantur, quod mouendo ab illis ossi, cui etiã inseruntur, alligatũ est, proximumq; uisitur, ut tres musculi ex ilium osse in femoris os inserti, septimus & octauus tibiam mouent, qui à femoris osse enati tibie implantantur. Alij uero à superiori aliquo osse, & non illi, cui inseruntur, proximo originem ducunt, ut musculi tibie motibus famulantes, qui à magnis ossibus sacro ossi connexis principium obtinent, ex quorum numero sunt uniuersi tibiã mouentes, septimo & octauo tantũ exceptis. Istis respondent, qui secundũ cubiti aut tibie longitudinem extensi digitos adeunt. Forma etiã omnium musculorum haud eadem est. Quidam enim sunt, quos muri aut lacertæ (si ipsi pedes tantũ abscisos finxeris) ac pisci musculo, & alijs multis piscibus appositè cõferas, ut scilicet musculi caput, lacertæ, aut piscis, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uero caudæ assimilare queas. Est autem huius ordinis musculus, qui ab interno humeri tuberculo enatus, ac radice postbrachialis ossis, quo index sustinetur, insertus, brachialis flexioni subseruit. Talis etiam est, qui primus in tibie anteriori sede occurrit, & in pedis os, cui magnus digitus articulatur, insertus ad pedis eleuationem famulatur. Sunt & alijs eius generis non pauci, uerum nullus æquè ac duo nuper dicti muris effigiem expriment. Qui auctor est maximæ pollicis abductionis à cæteris digitis, & alius qui paruũ digitum à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quàm in manu, ad nuper dicta quoque figura eleganter accedunt. Vnde etiam arbitror, inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alijs) illos, qui ad pollicis primum articulũ habentur, Bruxellensibus, & alijs quibusdã nationibus mures nuncupari, alijs uero ita appellari cubiti flexentium anteriorem. Itatorum autem uulgius in quibusdã corporis partibus, nescio quem, pisciculum esse fingit, eo nomine indicans musculos piscis imagini non ab similes. Vt cumq; sit, ab eiusmodi murium, aut musculi piscis, aut lacertarum similitudine, omnes musculi à Græcis & Latinis suum nomen sortiuntur, etiã si quamplurimi musculi illorum animalium effigiem nulla ex parte referant. Quandoquidem alijs figura triangulari consistit, ut brachium attollens musculus, & is qui scapulam pectori adducit, & qui brachium declinæ ad dorsum uellit. Alij quatuor constant angulis, ut scapulam dorso admovent, musculus, & qui ad brachiale positus, radij motus in pronum auctor est, qui ambo etiã quodammodo quadrati sunt, ut & latus sub colli & genarum cute occurrens musculus, qui ex carnea membrana constituitur. Alij etiam quinque angulos exprimunt, ut is qui brachium pectori adducit, quamuis illum alijs non ita exactè illius latera perpendiculariter, triangularem esse asseruerint. Qui ex scapulæ basi natus, octo superioribus costis inseritur, si obiter spectetur, quadrangularis apparebit, at si ipsius in costas insertiones quis perpenderit, tot angulos illius insertionis lateri tribuet, quot digitis implantari uidet. Atq; huius etiam figuræ est, abdominis musculi obliquè descendentes exortus, & quorundam thoracem mouentium insertio. Sed plures anguli etiam tribuuntur musculo, latus tendinem sub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines cessantibus. Verum angulis his postpositis, mirabilis formæ est musculus, singulis costarum radicibus tendines exporrigens, quem aloes radici, aut palmiti non ineptè assimilaueris,

Ab ea que mouetur partitula.

A forma

Musculi nomen unde desumuntur.

ueris, ut radice quidem truncus, musculi carnosæ esset pars, tendines autem surculi, quos geniculatim ab humiliori tantũ parte radix pullulat. In palmiti uero lignosa pars, musculo conferetur, folia autem ab altero duntaxat latere educta, tendinibus. Quinetiam huius quoque ordinis est, longissimus dorsum mouentium musculus, qui in apices transuersorum processuum thoracis uertebrarum potissimum inseritur. Septi quoque transversæ figura admodum rara est, accedit autem raia (quem *Beldry* Græci appellant) piscis effigiei, si modo illi prius caudam secundum longitudinem diuisam finxeris. Anulis uero respondent, qui fecium excretionibus præficiuntur, tam is scilicet qui ad anum spectat, quàm qui orbiculatim uesticæ ceruicem ambit. Piramidem uero & turbinem musculus refert, inter oculi musculos ordine septimus, oculiq; radici insertus. Musculus quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibie etiam posteriori sede iuxta calcem, musculorum imagines occurrunt, laniorum securi non admodum ab similes, ut musculus secundum pollicis os flexens, & qui tertium quatuor digitorum os flexit, & unus qui sub planta tendinem porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum namque musculorum uenter, securis ferro, tendo autem, capulo obscurè respondet. Iam si utriusq; lateris musculum, qui secundus inter scapulæ motores habebitur, cõsideraueris, non à fatanæ qui Iesum in deserto tentauit, sed ab horum musculorum forma Franciscanos, Iacobitas, & præcipue Benedictinos suæ cucullæ imaginem mutasse contendes, quantum scilicet eius dorsum scapulasq; integit. Verum ne in musculorum figuris recensendis, & potissimum eorum, qui ad femur tibiamq; pertinent, in monachos alicubi præter sententiam religionemq; impingam, duntaxat cõmemoratis à figura differentiis adijciam, quosdam musculos ampliorum multo habere insertionem, quàm ortum, qualis ille est, qui à scapula pronatus octo thoracis costis inseritur, dein transversus abdominis musculus, quemadmodum & obliquè descendens. Alij latus obtinent principium, & sensim coarctati in acutum feruntur, ut musculus brachium sursum agens, & alius qui id deorsum ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inserti. Alij ortum insertioni æqualem nanciscuntur, ut qui scapulæ basi insertus eam dorso attrahit, dein & intercostales omnes, præterea quadratus musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radiumq; in pronum circumuertens. Ex enarratis musculorum differentiis liquidò constar, alios esse longos & graciles, ut eum qui ab ilium ossis appendicis anteriori parte in tibiam fertur, totiusq; corporis longissimus est, & etiã gracilis. Musculus à scapula ad hyoides os productus, pro sua proportionem similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium musculi. Alij autem ampli & longi quoque sunt, ut abdominis obliquè descendentes musculi, & septum transversum. Alij breues & ampli, ut intercostales, quorum amplitudo secundum duarum costarum interuallum à dorso ad pectoris os ductum procedit. Tanto autem longiores uisuntur, distantià à superiori costa ad inferiorè spectante, quanto ipsorum ductus à costa ad costam recto obliquior est, ac in latus magis declinat. Huc quoque referri possent insertionis principiq; formæ, nam aliud principium uelut puncto tantum sit, ut musculi latus tendinem in manu producentis principium, & principia eorum musculorum, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibie ossa inseruntur. Quidam uero instar simplicis lineæ principium obtinent, ut is quo brachium deorsum, uersus dorsum trahitur, & is quoque qui scapulæ basi insertus, eam dorso attrahit. deinde cum alijs cõpluribus, qui inter trahentes sursum scapulam prior maiorq; recensentur. Alij rursus musculi non lineæ simplicis modo, uerum late superficiei ritu enascuntur, ut tres qui ab ilium osse femur adeunt, & musculi cauum gibbamq; scapulæ sedem occupantes, quorum ope brachium circumagitur. Quinetiam hæc lineæ superficiesq; in rectas circulares & angulares rursus subdiuidi possent. At ne hæc curiosius, quàm decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, si prius addidero, insertiones similiter alias rectæ lineæ instar, & secundum ossis longitudinem fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admoventis insertio. alias per transversum & lata apprehensione, ut musculi brachium attollentis inserti. Velut punctum autem inseritur, tendo prioris musculi flexentium cubitum. Cæterum & ad formam quoque foramina fortassis spectat, quæ quibusdã musculis insunt, ut septo transuerso bina obtigerunt foramina, quibus uenam cauam stomachumq; transmittit, quæ autem magnam cedit arteriæ, & uertebris uia præbet, uix foramine peruium est, sed sectione quadã inibi diuisum dici debet. Verum hæc septi foramina cum Hippocrate Galenus male animaduertit, qui etiam alibi orbicularem recti intestini musculum, & illum qui uesticæ ceruicem ambit (quia anulum referunt) perforatos esse recensuit. Est & unus quoque perforator is musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transuersorum ceruicis uertebrarum processum sedi inseritur, ac uenam in brachium cum arteria tendentem transmittit. Alij foramine nullo sunt peruij, ut corporis reliqui omnes, nisi fortassis quis intercostales ideo perforatos esse

A foraminibus.

Li. 5. de Adm. nstrandis sectionibus.

esse dixerit, quod uenas, nervos & arterias, ad musculos costis instratos transmittant. Quamquam etiam perforati dici possint^a muscoli, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis ossi tendines, qui id flectant, largiuntur, quibus illi tendines longa sectione diuisi, subditum ipsi tendinem ad tertium digitorum os per ipsos cōscendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quod alij maxima constant mole, ut maximus corporis^b musculus, qui toti prope modum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouētium^c primus, in super & tibiae motorum nonnulli, praecipue autē septimus et octauus, sic & pedis motus autorum^d quartus, a fibula principium obtinens. Minimi uero sunt, qui in tertia cartilagine laryngis basi reponuntur, & qui primam cartilagine secundae copulant, dein proprii laryngis fere omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis fere communis obigit color, ubi enim carne uacant, nervosorum corporum modo albeant, quod in principijs & enervationibus praecipue accidit, ubi autē carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibrae nerueae permiscetur. Porro ea parte qua rubent, interdum candorem unā obtinent, quod illis musculis usu uenit, qui tendinem, priusquam caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, qui a fibula enatus inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, atque in os pedis pollicis praepositum inseritur, pedis quoque motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. alij tale quid in ipsa insertionem ostendunt. Musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem sede, qua os respicit, candicat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbeiue conspiciuntur, ut sursum musculorum facile maximus, qui pedem mouentium quartus recensetur, deinde & nonnulli ab ilium osse enati, & praecipue qui ex illis articulum proximē integrit, femur quoque mouētium tertius erit, praeterea & ex tibiae motoribus aliquot, praecipue autem septimus & octauus, ubi nonnulli illis incumbit. Liuidus iste musculis accidit, peculiaris ipsorum membranae gratia, quae interdum adeo crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida, unde quum crassauerit, uaeque sit, & caro subtus rubeat, aut nigricet potius, facile color ex nigro & albo permixtus conspicitur. Quamuis non idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti sanē neque sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est. Porro albam hanc musculi substantiam, quae adhuc excarnis est, in sermone contextu nerueam, quasi diceremus ligamentosam, appellabimus, hac uoce illam a carne distinguētes, uerum quae in harum partium media est, non inopportune illi da nobis uocabitur. Par etiam situs omnibus musculis non contigit, quoniam alij ad corporis habentur superficiē, cuiusque accubunt, ut omnes ex carne membrana constituti, et alij in numeri, quos fere semper inter articularum motores primos recensbo. Alij penitus reconditi delitescunt, ut in poplite latitans^e musculus, pubis ossium foraminibus proximē^f artens, sub stomacho latitans. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi, illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquum quae situm sibi peculiariter uendicat, ut & illi qui radij medij prope modum longitudini inseruntur, proprijsque radij motibus subferuiunt. Transuersim autem fertur, qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, abdominis musculi eleganter ostendunt, quibus alij oblique deorsum in priora ferantur, alij sursum oblique in priora, alij recta sursum, alij prorsus orbiculatim transuersimque. Fibrarum genus omnibus fere musculis unum duntaxat simplexque est. Nisi enim^g musculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarum laborumque musculi multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, singulis prorsus musculis, unicum tantum fibrarum genus, musculorum ductui & formae magna ex parte respondens ascribitur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachii pectori admouens, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas exigit, quasdam uero ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulam mouentium secundus est, quasdam a superioribus deorsum in priora, seu extrosum protensas quoque obtinet, alias autē ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrosum. Vnde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quae in illo cuius ope brachium pectori admouemus, in aliqua sui sede, idque potissimum iuxta insertionem, instar x se interfecant, seu decussatim feruntur. Illi autem, qui inter scapulam mouentes secundus censetur, nulla obigit fibrarum intersectio. Rursus si labra mouentium musculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, inspexerimus, uariam profecto fibrarum iuxta insertionem differentiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carne constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas exi-

exigere conspiciamus, & prout etiam diuersae fibrae his musculis obtingunt, ita quoque diuersis famulantur motibus, pro harum illarumque fibrarum tensionis remissionis operatione. Ad haec, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertexta aliud sanē nihil, quam & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subferuire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem inficari possumus, & praecipue in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum intersectio, seu ubi fibrae decussatim feruntur. Nolle enim adeo aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicum prorsus fibrarum genus ascribunt) placita turbare, ut musculo brachium eleuanti, & multis femur mouentibus, diuersas fibras cum nuper dictis musculis assignarem, ita uidelicet ac si aliud fibrarum genus in musculo brachium eleuante constituam, quod a clauiculis assignarem, deorsum ad infimum musculi angulum, quo humero implantatur, oblique retrorsum tēdit, et aliud quod a scapulae spina, deorsum etiam oblique antrosum fertur, & aliud rursus quod a coniunctioe summi humeri ad clauiculam rectoramite descendit. Atque idem fere de omnibus musculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari possit. Verum licebit per me ipsis unum fibrarum genus assignare, si modo interim has differentias, a fibrarum ductu petitas, uti nunc fere proposui, subintellexeris, ac etiam fibras non aequē in omnibus musculi partibus collectas, & tenues esse didiceris. In musculis enim acuto capite enatis, & in crassum tendinem finientibus, in uentris musculi medio, ubi is crassissimus est, fibrae tenuissimae, inuicem propter carnis interuentum magis distant, quam in capitis & tendinis initio. Alijs autem musculis in principio & origine, plures & magis distitae, laxioresque obtingunt fibrae, quam in fine, ut omnibus fere, qui ex lato principio instar trianguli in acutum feruntur, & ampla superficie principium ducunt. Alijs musculis in ortu fibrae magis constringuntur, quam in ipsa insertionem, quod illi accidit musculo, qui a scapulae basi enatus octo thoracis costis inseritur. Quin etiam id in septo transuerso usu uenit, cuius fibrae plures, magisque inuicem remotae sunt in ipsa insertionem, quam in capite, uel reliquo ipsius corpore. Alijs prope modum aequalis undecunque fibrarum est ratio, ut illi qui ad brachiale locatus, radium in pronum ducit, intercostales & laryngis primam cartilagine secundae neccentes, & musculi orbiculares, qui recto intestino, & uelicae ceruici obducuntur. Alij rursus musculi toto ipsorum corpore recta ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras, ut dorsum mouētium^h sextum par, cuius musculi tendines in apices transversorum processuum praecipue inseruntur. Verum illis etiam musculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi sunt, qui inferiorem maxillam deorsum trahunt, atque illi qui a scapulis ad hyoides os porriguntur. His enim in fibris accidit, ac si duo, unus post alium scilicet, positi essent musculi, qui acutum caput, & tere tendinem ostenderent. In musculorum capitibus exortibusque quamplures conflunt differentiae, quarum prima a forma crassitieque musculorum desumi posset, quam superius commemorauimus. Secunda uero a substantia ad hunc modum accipi poterit, quod alij penitus carni in exortu appareant, fibris duntaxat raris & incompactis intertextis, ut qui ab ilium osse femur accedunt. Alij neruei in ortu apparent, et rursus quidam ex his illico in ipsius ossis contactu carni euadunt, ut maximi in sura musculi origo, & in externa internaque cubiti sede plurimum musculorum principia. Quidam uero longo ductu neruei permanent, priusquam carnē adipiscantur, ut inter reliquos tibia mouentes, qui tertium caput a coxendicis ossis appendice assumit, & tibiae motorum quintus censetur, dein musculus brachium deorsum ad dorsum trahens. Alij unico quidem capite oriuntur, atque id haud secus, quam si duo obtinerent. Alia namque principij pars aliquouisque neruea apparet, alia prorsus carnea, quod rectus abdominis euenit musculis, quae ex pubis ossibus enascuntur, dein duobus ex radice caput femoris principium ducentibus, & calci insertis. Alij duo exigunt capita, & unum nerueum prorsus est, longoque ductu tale permanet, alterum uero, ut rectorum abdominis musculorum principia, carneum nerueumque simul uisitur. Atque id in arteriori cubitum flectentium musculi cernere est, cuius caput a scapulae ceruice enatum, prorsus nerueum cernitur, quod uero ab anchoram imitante processu enascitur, nerueum carneumque existit. Atque hic musculus illico com monstrat, quosdam musculos plura habere capita, in ipso exortu inuicem neque continua, neque contigua, hoc namque ultimo commemorato euenit musculo. Alijs unicum est caput, ut uniuerfis qui tibiae cubitumque amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut superiori parte capitula sunt, septo tamen transuerso caput in medio consistit, non autē in altero extremorum. In uentribus musculorum differentiae, praecedentibus differentijs fere omnes explicatae sunt, quum musculorum formas, & fibras recenserem. Neque hic aliud addendum est, quam uentrem musculi illic proprie reponendum esse, ubi fibrae musculi inuicem minus compinguntur, ac copiosiore carne continentur

Galenus cum alibi sepius, tum maxime ubi cor, non esse musculum probare nititur

A fibrarum compactione

A musculo rum capitibus

A uentribus

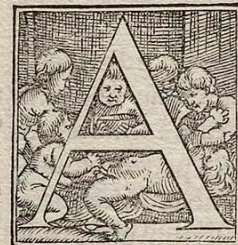
continentur. Vnde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potissimum habentur, ut qui ab illo osse in femoris os inferuntur, alij ad finem, ac ad insertionem magis, quam ad caput, ut septum quod carnosius in extremis, atque ipsi ad insertionibus, quam alibi conspicitur. Alijs musculis uentres statim ab ortu incipiunt, ut suram constituentibus. Alijs musculis uenter longius ab ortu conspicitur, ex quorum numero est, qui brachium deorsum ad dorsum trahit, & unus inter tibiae motores, qui a coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu neruolum nanciscitur, tibiaeque mouentium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet, ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radium in pronum agit, & laryngis non pauci. Atque ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usque insertionem seruant, ut nunc postremo commemorati. Aliorum uentres longe admodum ab insertionem distant, ut musculi illius, qui a femoris externo capite natus, in calcem tenuissimo longoque tendine fertur, & illi omnes qui ex cubito tibiaeue procedentes, digitorum motibus famulantur, & is qui membraneum tendinem, musculis secundum femoris longitudinem prorensus obductum educit. Alij rursus geminum uentrem ostendunt, cuius generis musculi sunt, quos paulo ante inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos a scapulis in hyoidis os pertinere dicebam. Deinde recto abdominis musculo ex abundanti quaedam transuersum ductae impressiones insunt, quae illos musculos ita exornant, ac si pluribus uentribus efformarentur. Huiusmodi uero impressiones seu lineamenta, & circumscriptiones, quas Graeci περιγραφας uocauerunt, sunt ueluti albae quaedam lineae, in musculi alicuius substantia impressae, quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs refeceris, si has in rectis musculis atque etiam, qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis inueniri non grauaberis. Quae a tendinibus sumi possent differentiae, iam ferè ex commemoratis etiam pendet. Quidam enim in tendinem eneruationemue prorsus non desinunt, ut laborum musculi, & rectum intestinum, & uesicae ceruicem ambiens, & laryngis omnes, illis tantum exceptis, qui recto donantur situ, ac secundae cartilaginis tertiam committunt, hi siquidem in insertionem nerueum quidem commonstrant. At non solum illi qui aliud praeter os mouent, tendinibus desituuntur, uerum etiam si fecus in Primo de Musculorum motu Galenus sentiat, eorum quibus ossa mouentur, quam plurimi tendinibus carent, neque in insertionem magis nerueum quid, quam omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu, qui pollicem in dextera proxime adducit, dein duo qui primum pollicis os inflectunt, ac qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuantur, ut & ille grandis musculus, qui a scapula ortus octo superioribus thoracis costis inseritur, deinde is qui a clauicula in primam fertur costam. Atque ita etiam insignis musculus inter mouentes dorsum non infimus, qui ab illo osse in uertebras lumborum, & infimam costam ducitur, flexionisque dorsi autor est, nullibi nerueum quid ostendit. His accedit septum transversum, in insertionem nullibi nerueam substantiam exprimens, praeterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis musculi, ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant, ut neque in simijs & canibus, quibus ad primam usque costam conscendunt. At in illis quae pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac finiter illos prorsus reponendi essent, qui duos uentres exigunt. Neque etiam complures musculi, in occipiti os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertionem, quam in ipsorum uentre ostendunt. Porro alij musculi tendines habent, ut eorum qui aliud, quam os mouent, flex oculi musculi, septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes, qui ex cubito extremam adeunt manum, tendinibus ornantur. Tendinum autem quidam, lati membraneique sunt, ut sex oculi musculorum tendines, & obliquorum, & transversorum abdominis. Alij omnino teretes, ut qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus teretes, & latiores non nihil, quam profundiores, ut tendo in calcem insertus, & tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt, ut circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouentium, qui circa mediam radij longitudinem insertionem habent. Alij autem longissimos edunt tendines, ut musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulum prorsus superauit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subserviunt, & praeter nonnullos tibiae insertos, is etiam, qui ex illo osse natus, in maximam membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam desinit, ac tibiae ossi, fibulaeque inseritur. Musculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigunt. Temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emittit, Galeno in Libris de Vlu partium dicitur. Quid autem hac de re sentiam, Capite de Musculorum

Musculorum
impressiones

Tendini-
bus.

sculorum maxillam mouentium inferiorem scribam. Priuatim etiam robustissimo tendini, ad tibiae extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella innascitur. Sic & tendo ex tibia inter fibulam calcemque ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedis os, quod pollicem sustinet, inferatur, protensus, quae sub illo osse reflectitur, instar ossis, duriorisue cartilaginis indure scit, modice ibidem dilatatus. Rursus unus musculus plures educit tendines, singulos quasi ex priuatis sui uentris carnosus propaginibus educens, ut qui in cubito locati ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodum in plures discinditur, ut musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertius quatuor digitorum ossibus tendines exporrigit. deinde qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, atque ad brachialis extensionem iuuat. Qui autem indicem medij, & anularem manus extendere creditur, in harum differentiarum medio consistit. Hic namque neque plures educit tendines, neque etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos existit. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem, tres enim surae maximi, tendinem unum in calcem inferunt. Insuper & cubitum extendentes musculi, in unum coeunt, unamque si mul insertionem efformant. Praeterea & tres tibiae extendentium maximi, in unum quoque tendinem, cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subiiciendum uenit, & si quid ex musculorum differentiis omissum sit, quum seorsum singulos percurrat, in Libri huius progressu explicabitur. Quemadmodum & haec esse possit, musculos quosdam habere, qui suo motui opponuntur, alios, ut flectentibus digitos opponuntur, qui eisdem extendunt. Sic qui caput inclinant, contrarios exigunt, qui eadem rursum in posteriore releuent. At quidam motus sui nullum habent contrarium, testium namque musculi nulli, qui testes deorsum trahant, opponuntur. Neque etiam anum sursum uellent, qui eundem priuatim deorsum trahant, oppositos adipiscuntur. Ut neque etiam circulares illi, qui recti intestini finem, & uesicae ceruicem amplexantur, & postmodum musculi a nobis inuenti, laryngis operculum, quod περιστερη Graecis dicitur, sursum atque in anteriora mouent, nullos quoque oppositi motus socios obtinent. Sic etiam a musculorum munere differentia pendet, quum alij rectis praestint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendunt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrinque motum praestant, si enim a pectoris osse, & clauicula enatus musculus, ac in mamillarum occipiti ossis processum inferus, qui in dextro est latere, una cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectissimam experitur, si uero is solus, qui eisdem sinistro agit caput sinistrorsum, in anteriora circueuertitur.

DE MUSCULORVM NUMERO, Caput IIII.

RDVVM difficileque esse, musculorum numerum persequi, ac semel, quot uniuersi corporis sint recensere, praecedens de Musculorum differentiis Caput liquidè satis commonstrasse eor, non sanè quod illum describere prorsus impossibile sit, sed quod uaria eademque non admodum absurda, de musculorum numero unicuique sententia esse possit. Aliquis namque unum dicit esse musculum, qui brachium pectori adducit eo, quod nulla sui parte sibi non continuus contiguusque sit. Alijs uero duorum musculorum loco illum fortassis censendum contendet, quod omnes fibrae ipsius non parem ductum obseruent, ipseque musculus utcumque contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris ossis pars clauiculae proxima, principium praebent, deorsum oblique, uersus musculi in brachium insertionem suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculamque trahit. Inferior autem pars, quae a reliqua pectoris ossis sede, & quibusdam costarum cartilaginibus enascitur, sursum oblique ad brachium fibras dirigit, brachium que humiliori pectoris sedi adducit. Vtriusque autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admouetur. Praeterea ad hanc musculorum continuitatem, & unius instar partis circumscriptionem, & nullam, ut inter duos digitos manus, sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principium, diuersumque eiusdem munus non solum, quem nunc recensuimus, musculum quis referre potest, uerum & illum, quem inter scapulam mouentium secundum recensbo, qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit, inferiori uero deorsum uersus dorsum. media autem sede, aut utraque ipsius parte, recta retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibrae supra scapulae spinam conspicuae, deorsum in exteriora feruntur. quae

V autem

A mutua mu-
sculorum in offi-
cio oppositio-
ne.

A munere.

Alijs aliu mu-
neru propter
fibras statui.

autem sub scapula spina videntur, sursum in exteriora contendunt, verum nullae interim decussatim se mutuo intersecant. Item qui humerum attollit, unus quidem continuitate est, uerum apud Anatomicorum praecipuos non defuisse videntur, qui duos hunc esse dicerent, unum à clauicula, alterum à scapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animi adhibentes. Quinetiam praeter alios plerisque his adnumerari possint, femoris motibus famulantes omnes, qui triangulae figurae proximi sunt, & interim nullam disunctionis aut incontinuitatis notam referunt, verum fibras ueluti ex basi ad conum tendentes, & idco non pari prorsus ductu delatas sibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuersitas, alijs quatuor intercostales musculos in uerarum costarum interuallis constituit, propter diuersam illarum inter costarum ossa & cartilagine seriem, nihilominus tamen continuitas seruatur, unde etiam alijs duo tantummodo in toto interuallo recensentur. Sed & musculorum dorsum mouentium quamplurimi, uarium musculis ascribi numerum indicant, quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque stomacho subiectum esse dicit, alius fibris & explanationibus implantationibusque attendens, tot musculos recenscit, ex quot ossibus enascitur, & in quot inferitur. Alius non ossibus, sed quibusdam leuibus impressionibus, inscriptionibusque attendens tot musculos enumerabit, quot inscriptiones uiderit. Idem maxime in secundo caput mouentium pari usu uenit, quod ex pluribus enascitur ossibus, & multas ostendit fibras, & praeterea in hominibus uarias priuatorum musculorum descriptiones adeo, ut id par quibusdam neuiquam duorum musculorum loco haberi possit, sed plurimum, neque id quidem adhuc eodem numero omnibus. Caeterum & musculorum capita numerum turbant. Non enim dubito, musculum à pectoris osse & clauicula enatum, ac postmodum in mamillarem capitis processum insertum, duorum musculorum numero nonnullis Anatomicorum processibus comprehensum fuisse, quod eam principij partem, quam à pectoris osse educit, ab illa quae à clauiculis prodit, non nihil diuersam putarint, quodque una aliquantulum neruosis altera sit, etiam si reliquo ductu musculus non separetur, neque diuersam fibrarum naturam habeat. Parietiam ratione certissimum est non defuisse, qui primum & secundum pedem mouentes musculos, à radicibus femoris caput originem ducentes, seorsum singulos posuerint esse duplices, quod unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut & recti abdominis, exigant. Alij tam eam originis diuersitatem non tanti, ut eius gratia musculorum numerus ipsis excreceret, fecerunt, et singulos unius loco habuerunt. At hoc postremum magis adhuc usu uenit, in anteriori flectentium cubitum musculo, qui nullis, quod sciam, duorum numero habitus fuit, etiam si duo distincta capita habuerit, & magis quam nuper dicti dirempta. Quamuis in communem conueniant musculi uentrem, qui unicum tantum educit tendinem, adeo ut ad capita respicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quanquam id illis constitutum fuisse uidebatur, ut unum dicerent musculum, cuius capita in eundem musculi uentrem porriguntur, quodiam dictis sit musculis, atque plurimum musculorum uice eos haberent, qui etsi in unum coeunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactissime in iure musculis obseruatum est, quum musculos ualidum illum calcis tendinem constituentes, tot numero esse uolunt, quot uentres, qui tres uidentur, duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi, & tertius qui liuidus est, & pedem mouentium quartus. Idem quoque maximis tibiam extendentibus musculis, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentibus contingit, qui etsi unum tendinem tibiae insertum unà producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurimum musculorum loco censentur.

Caeterum tendinum ratio talis est, ut omnes unum numerent musculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiam si ille postmodum in plures diuidatur, quemadmodum musculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, et adhuc carneus in plures tendines dissectus, qui eiusdem motus autores existunt, unius musculi loco comprehendebatur, quemadmodum musculus quatuor manus digitorum, secundos flectens articulos, & is etiam qui tertios inflectit, à quo nos illum suo distinguemus loco, qui pollicis tertium internodium flectit, quod is ab illo prorsus sit distinctus, & si alibi forte illi continuus cernatur, id obscure admodum in primo tantum est exortu. In dictorum modò classe etiam ferè, praeter aliquot alios musculos habetur, qui in dicem & medium atque anularem manifestè extendit. Verum si tendines in diuersa specie ossa inserantur, dissectionum periti musculi, qui tendines educit, plurimum musculorum numero recensent. Què admodum nonnulli musculi, qui pollicis duos tendines, et unum brachialis ossi pollicis sustinenti exporrigit, duorum loco enumerarunt, etiam si omnes isti tendines ad euerfionem faciant, pollicis quidem tendines ad pollicis motum, brachialis autem, ad brachialis. Verum tale quid in anteriori

riori tibiae sede magis adhuc est conspicuum, ad medium enim longitudinis tibiae, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carnosus educitur musculus, qui in pedis os minimo digito praepositum inseritur, atque ad pedis eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interim tendines, digitos extendant. Adeo ut alicui uidebitur, duos hic enumerandos esse musculos, alteri uerò unicum, prout hic exortus continuitati, ille uerò diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus differentibusque functionibus animi adhibuerit. Neque minorem in numero obscuritatem parit, mutuus musculorum connexus. Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os referens inseruntur, internis suis lateribus adeo inuicem adnectuntur, ut quis hos duos esse, alius autem unicum non inepte dixerit. Quod etiam illi commonstrant, qui à circulari ani musculo enati, uesciae meatum, ubi primum sub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatem auget eorum dem concursus, ex quorum albo si quis alius, ille profecto est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidis deorsum fertur, & ad mediā femoris longitudinem nerueus factus, alteri carnosae parti connascitur, cui femoris os initium praebet. Atque ambae partes, ea scilicet quae à coxendice ducitur, & ea quam femori ascribimus, unum tendinem simul efformant, elastissimae fibulae parti robustissime insertum adeo, ut & unum & duos musculos ab aliquo hunc recenseri nihil prohibeat, dummodo à uera descriptione non declinetur. Erit autem is tibiam mouentium quartus, in hominibus & simijs conformatione plurimum differens. Simiae enim musculo à femore nihil adnascitur, sed is unicus, ualidis & latus est musculus, qui ob hoc etiam Galeno semper Latus nuncupatur. Atque hinc fit, ut toto sermonis progressu accuratè mihi de musculorum numero constituendum sit, ad quos iam tempestiuum est accedere, ne prolixius in generali musculorum explicatione haesisse uidear. Caeterum ne quid obscuritatis sequens pariat oratio, & praecipue quum cutis motores pertractaturus sim, aut quoties crebra Carnosae membranae mentio incidet, nunc cutis & membranae eius naturam prosequar.

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA
per uniuersum corpus cuti subiecta, praeterea & adipe inter cutem
membranamque carnosam reposito. Caput V.

PARTES hoc Capite describendae aliter delineari nequeunt, quam uigesima Quinti libri figura utcumque exprimitur, iuxta r. s. t. deinde in uigesima quinta figura eiusdem Libri, iuxta dextram mamillam. Verum istae partes tales omnino sunt, quas citra omnem figuram nemo non nouit, si modo aut ipse sectionem aliquando aggressus fuerit, aut secanti asuerit.

CUTIS, omnium corporis partium est indumentum, corpori instar natui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, sed uniuersae substantiae, quam generationi & corruptioni subiectam scimus, duritiae mollitiaeque media. Est enim cutis, ueluti sanguine praeditus neruus, ac inter neruum carnemque quiddam planè mediū perinde, ac si ex mixtis utrisque constitueretur. Caeterum neruus omnis, exanguis est & frigidus, caro, multo sanguine praedita calidaque. Media inter utrumque est cutis, nec planè exanguis, ut neruus, nec sanguine abundans, ut caro. Cutis haec in homine, Herophilo dicta, bouum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, responderet, & non pari ratione omnibus subiectis ipsi partibus adhæret, cōnectiturque. Secus enim in manus uola & pedis plāta subditis partibus adnascitur, aliter rursus in frōte sibi subditae musculosae substantiae, & aliter in labris, palpebris, auribus, naso, ano ac pudēdo, & aliter per uniuersum corpus, substratis partibus cutis committitur, ac inter secandum, diuersa ratione à subditis auferatur. Deinde in omnes cutis regiones non aequalis est neruorum distributio, nec cutis etiā undecumque eadem crassities. Internae enim manuum cuti, plurimae neruorum fibrae porriguntur, uerticis uerò cuti paucissimae. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem, & plātae pedum durior uisitur. Quae internam summā manus sedem inuestit (nisi labore callosior eualerit) exquisitissime in duritiae mollitiaeque inter reliquam cutem, & omnia prorsus corpora, media est, quam proximè aequali ad pondus temperamento accedens. Vt cumque uerò sit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quam animantibus quadrupedibus obigit, quam etiam homini profecto in uertice, dorso, cruribus & pedis planta crassa sit admodum, sed non omnibus aequaliter. Quinetiam aliae cutis partes prorsus immobiles sunt, & circumactu pertinaees, ut uolae & plantae cutis, aliae uersatiles quidem sunt, sed nullo aguntur motu uoluntario.

A musculo conuexu.

A concursu.

Secundo Li. de Admini. strandis diff. elionibus.

Cutis quid

Cutis substantia.

Cutis differentia.

A neruorum copia.

A mollitie.

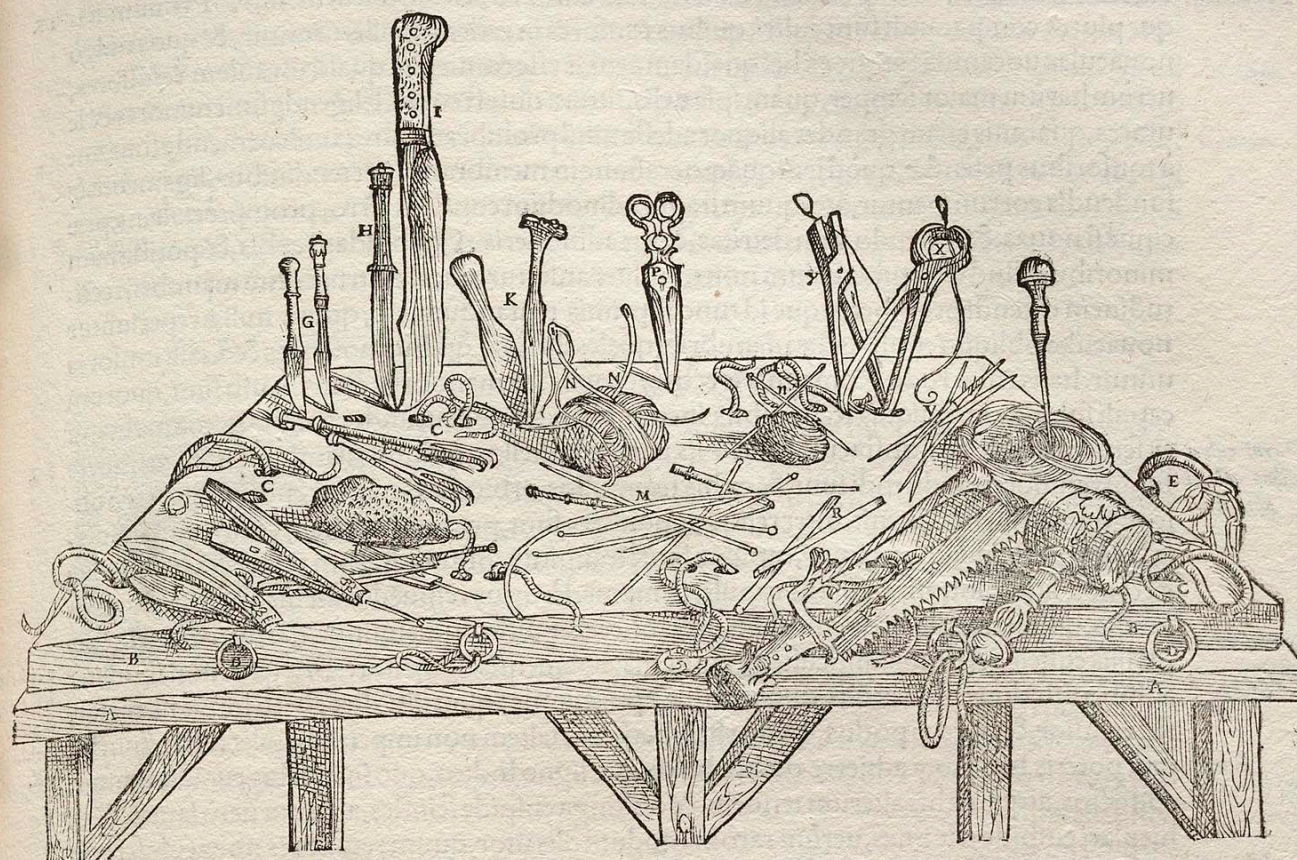
A motu.

TI praecedente Libro, postquam ossium cartilaginumque historiam absolui, rationem modumque tradidi, quo quis haec ad disciplinam opportune sibi parare queat, ita quoque hoc Libro omnium, quae seriatim tradentur, secundi artificium post cuiusque enarrationem subiungam, ut quis in uno corpore omnem musculorum ac ligamentorum Anatomem recte aggreffurus, & ordine absoluturus sit. Partium uero quae in sequentibus Libris describentur Anatomem, prout illic commodius fore putauero, suis locis subiungam. Nunc autem cuticulae, cutis, adipis, & membranae naturam hanc in modum aggredi possis. Nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunque uisum fuerit corporis parte, cutem ad adipem usque recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos moliaris) incidens, tam leuiter ac moderate cuti nouaculam admouens, ut solam ipsam, illa saepe interrim carnea membrana, diuidas. Quod sine negotio in homine facies, & praecipue pinguiori, quum subinde, & potissimum in mulieribus adipis crassities, duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine superet, in coxis autem ac clunibus etiam palmae latitudinem, in mulieribus non nimium obesis uincere, in publicis sectionibus uidimus. Ac proinde sectiones ducende sunt eo accuratius, quo macilentius obtrigerit corpus. Deinde etiam conandum est, ut hanc sectionem citra negotium obire assuecas, cum propter musculos ex carnea membrana conformatos, tum ad discendam neruorum seriem, quam inter cutem membranamque hanc ferri dicemus, & propter innumeras quoque uenas, quae in hoc diligentius erunt discendae, quod nullas in morbis incidamus, nisi carnea membrana suffultas. Postquam igitur cutem ad adipem usque (non tacta interim carnea membrana) dissecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex sectionibus angulo cutem attolles, & diligenter transuersis acutiori nouacula, ad cutem ductis sectionibus, cutem ab adipe, quo usque libuerit, separabis. Cuti deinde reflexae ardentem candelam admouebas, ut cuticula ignis uel uesiculae instar abscedat, seorsimque cutem, & cuticulam intuearis. Dum uero cutem ab adipe liberas (quod nisi laborum patiens, discendi cupidus fueris, non diu indefesse facturus es) neruulos indagare conuenit, & uenas, quae super membranam in adipe praeeruptas cutem adeunt, deinde ipsa quoque membrana fibris illis frequentibus cuti commissa, sedulo inspicienda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem a membrana liberare contendito, quod eadem prorsus ratione, qua cutem ab adipe seiuungebas, praestandum est. Cauendumque, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur, in quo nostrae aetatis Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri inficientes, atque ita hac potissimum occasione necessariis, ut reliquos corporis musculos, & uenas & neruos, ita etiam ignorantes musculos, ex carnea membrana constitutos, & per illam exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuiter sectionem per carnosam membranam ad subiectos ipsi musculos usque induces, & parua opera, solis fere digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxo cultello, aut, si uoles, nouacula, illam a subditis partibus separabis, atque aliam membranam a cute separationem esse discas, quam membranam ab illis, quibus incumbit corporibus, auulsionem, quam Herophilus *Αλγορυ* nuncupauit. Haec enim factu facilis est, ocyusque perficitur, illi operationi penitus respondens, qua bobus, uittulis, ouibus, leporibus cutem citra negotium auferri uidemus, imò auulsio haec adeo prompta est, ut solo flatu hcedis, agnis, & etiam iunioribus uittulis, membranam hanc cum cute, a subditis corporibus separari indies cernamus. Verum cutis ab adipe aut a membrana separatio, nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisque nouaculis completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties sub axillis cutem auferre conantur, carnosam membranam corporis bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neque ista tantum uel apud lanios discuntur, uerum etiam cuticulae natura, quum lanij obustos prius porcos deradunt, aut potius, quum calidae aquae ipsos immergentes, pilos una cum cuticula descalpunt.

DE

ANATOMICORVM INSTRVMEN-
TORVM DELINEATIO.

CHARACTERVM SEPTIMI CAPITIS FIGVRAE INDEX.

- PRÆSENTI** figura mensa cuiusdam incumbentem sinximus asserem, quo in uisum sectionibus opportune utimur, dein huic asseri omnia propemodum accommodauimus, quibus in dissectionum administrationibus, adeoque tota Anatome quis posset uti. Quo autem singula leuiori opera assequaris, huic etiam figurae characteres, ac demum eorum indicem adhibere non grauatus sum. Indicetur itaque
- A, A Mensa, cui reliqua omnia modo seriatim indicanda supersternuntur.
 - B, B Asser uisus sectionibus administrandis idoneus.
 - C, C Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quibus femora et brachia uincimus.
 - D, D Eiusmodi anuli, summis manibus pedibusque ligandis adaptantur.
 - E Huic anulo maxilla superior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum seruetur, ac interim neque uox, neque respiratio uinculorum occasione praepediantur.
 - F, F Diuersa nouacularum genera, quibus spongia accumbit.
 - G Cultelli ad earum speciem formati, quibus calami adaptantur.
 - H Vulgaris qui mensae adhibetur culter.
 - I Grandis ac ualidus culter.
 - K Cultri e buxo parati.
 - L Hamuli.
 - M Varij styli una cum siphone.
 - N, N Obliquae acus cum filo crassiore, quibus literarum fasciculos colligamus.
 - n Minores acus, quas uulneribus suendis accommodamus.
 - O Serra.
 - P Forficula.
 - Q Malleus ligneus.
 - R Arundines in flandis pulmonibus, & alijs quibusdam partibus idoneae.
 - S Filum aeneum, ossibus necandis aptum.
 - T Subula forandis ossibus parata.
 - V Varia subularum ferra.
 - X Forpex intorquendis filorum extremis comparatus.
 - Y Forpex, quo intorti, & ossa iam committentis filii reliquias praescindimus.

V 4 QVAN

Nouacula.

QVANDO QUIDEM in nouacula hamulique mentionem incidimus, atque in sequentibus, horum ac similibus, quae ad sectionem pertinent, instrumentorum non infrequens sermo occurreret, non abs re erit, obiter hic instrumenta, quibus in administratione uti possis, subiungere, etiam si id in Primi libri calce fieri quoque potuisset. Sunt uero haec paucissima, paratissima, quamquam tamen adhuc operosiora, pluraque, quam ipse nunc publicae etiam sectioni adhibeo, enumeraturus sum. Primum itaque quae plures comparandi sunt cultri, quibus tonfores in radendis pilis utuntur, & quos uulgo nouaculas uocamus. atque ex his quaedam acutae esse conuenit, quaedam autem retusiores, uerum harum maior semper, quam ipse uelis, futura tibi est copia. Eligendae sunt minores & leuiiores, quam uis etiam grandes aliquot adesse nihil prohibeat, plures autem coemendae sunt, aut a tonforibus petendae, quod leui quaque occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisque fundendis corrumpantur, atque quum fragili admodum constent ferro, prompte exiliant, praecipue si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimum minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet, atque id tunc in primis tentandum est, quum nullae reperiuntur nouaculae obliquo constructae manubrio, quales illi sunt, quibus nostros & Galli tonfores utuntur. Italis enim rudes, & magnis erectisque capulis seu manubrijs cultri in usu sunt, quorum capuli subinde in obliquis sectionibus incommode esse solent, unde etiam quo minus manu ex sententia inflectas, obstaculo sunt. His paruos cultellos, quibus calami aptantur, acutiores & longi acutoque esse conuenit. Inter reliquos potiores sunt, prorsus ferrei, alij enim quum trasuer, sa ligamenta scindere conamur, capulus facile frangitur, ipsumque ferrum imbecillius, emollita ex calidae aquae lotionis resina in capulis firmatur. Prorsus respuendi sunt incuruati, ac falcibus similes, quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandum utimur, qui introrsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter trasuersis ligamentis subiicitur. Praeterea non inutiliter adhibentur duo cultri ex illis, quos mensae apponimus, quorum alter altero longe sit maior, sed retusior, & ferreus potius, quam chalybeus, aut saltem non impenitus fragilis. Si uisum fuerit, poteris his quoque adijcere duos e buxo, aut ligno Indico, quo in morbis curandis utimur, confictos, atque ex his alterum tenuem, & oblonga cuspe scindes, alterum uero latum, & orbiculari cuspe esse fines, uerum raro admodum illis utor, quum retusiores nouaculae semper ad manum sint. Licebit etiam hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capituli initio appinximus, consueui autem illos parare ex furculis, quae mensae in dies apponi solent. Si enim furculam acceperis, atque utraque furculae crura, lima magis extenuaueris, & deinde eorum apices oblique nonnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex sententia acutae esse integrum, atque ita unum hamulum retusorem, alterum uero acutiorem adaptare nihil impedit. Quamquam tamen hamulis relictis, ungues subinde operi in eleuandis quibusdam corporibus utilius adhiberes, nisi sinistrae manus umbra tibi dissecari curabis, & quosdam ex mollissimo maximeque sequaci plumbo ab Aurifabro quopiam educi trahi que instar filorum fines, hi enim ad uarios usus, & praesertim ad obliquorum ductuum naturam inueniendam mire conferunt. Condukerit etiam siphonem adesse, si fortassis illum per penem uestica indere liberet, ut in eo manuali artificio redderis expertior. Et quemadmodum nucleum siphoni affingimus, ita quoque quibusdam stylis illum adhiberi, & quosdam etiam siphonis modo incuruari condukerit. Neque profecto mediocriter utiles fuerint styli aliquot, instar mediae canalibus extructi, ita nimirum, ut siphones parantur, in quorum cauitate sectio molitur, ex qua e uestica calculus euellitur, aut ad eam styliorum formam, in quibus pilosi serici textores seriatim sericum in pilos secant. Conferunt enim eiusmodi styli in illis sectionibus, in quibus membranam longa sectione diuidimus cauentes, ne quid subditorum aut membrana amplexorum laedatur. Acus habere conuenit, sed obliquatas potius, quam rectas, quod illico praestabitur, si communes acus prius ignita, instar C litterae aut obliquantur. Condukerit autem & magnas & paruas adesse, quae scilicet filum funiculosque graciles transmittant, & praeter obliquatas illas, eiusmodi tibi quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, ut cutem aliquando simul fuere ualeas, quum metuis te absente, aliquid a spectatoribus discendi cupidus uiciandum. His acubus filum adaptandum est sericum, quo uulnera consuuntur, aut peculiare aliquod, si fortassis quaeptiam consuta dissolui turbantur ab alijs, quum abes, uereris. Caeterum ad uasa religanda

da uteris communi illo, quo literarum fasciculos colligamus, quod praestantissimum ex Germania in Italiam adfertur, apud alias autem nationes imbecillius & crassius fit, & minus con-
 10. tortum & laeue. Serra uero, quam interdum operi accommodamus, ea conducet, qua gangraena, aut eius generis affectibus uitiata membra praescindimus, non autem orbicularis, ut quidam etiam Mathematici suis Anatomicis libris appinxerunt, nescio, ex quarum linearum ductu arbitrati, orbiculare caput ferra instar falcis messoriae incuruata ferrandum esse. Etti fortassis ferra ad manum minime sit, ab illis opportunè petetur, qui pestes cōficiunt. Forficula, nisi abscondendis post ligationem funiculis accommoda est, quod etiam quouis cultro obitur. Malleus, si ipsius usus aliquando ad grandiore cultrum impellendum, quum aliorum animalium effringis caluarias, erit, quiuis etiam aptus est. Non inopportunè quoque ex arundinibus oblongi calami aptantur, quibus minister aliquis, hoc illud due corpus inflare possit. Canule. Asseres, quibus uiuas sectiones cōficiamus, paratu quoque faciles sunt, & illos describemus, ubi uiuorum prosequemur Anatomem, quemadmodum quoque ad finem Primi libri ea recensui instrumenta, quibus in compingendis ossibus recte quiuis uti queat. Sed nunc ad musculos eo ordine, quo in uno corpore omnes dissecari commodè possint, nos accingamus.

DE MUSCULO FRONTIS CUTEM

mouente. Caput VIII.

CARNEAM membranam, quae uniuersae cuti subiicitur, quibusdam corporis sedibus carneis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemorauimus. Nunc autem pertractabitur, quonam pacto id sub frontis cute accidit, quam *μετωπιδιον* Graeci uocant, quaedam dum & ipsi insinuat lineas, *σολιδας* & *αμαρυγας* appellant. Homini quidem ut plurimum nullae cutis partes, quiescentibus ossibus mouentur, praeterquam frontis, faciei, & anteriorem colli sedem ambiens cutis. Ut enim supercilia atollantur, & interdum demissa oculi sedem angustam reddant, ipsamque cor rugata muniant, frontis cutis uniuersa, quae depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportunè agitur, quod carnosae membranae, totius frontis & nasi cuti subtenae sit beneficio, haec namque carneis fibris augetur quamplurimis, & musculosa reddita, plures neruorum pro pagines mutatur. Deinde frontis nasique cuti membrana haec tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquam modici interuentum connascitur, quam per reliquum corpus cuti adnecti consuevit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamque substantiam esse, quum cutis non magis hinc, quam alibi carniformi substantia donetur, sed duntaxat praefens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodum iam diximus) pertinacius, quam in abdomine, aut dorso, aut cruribus connata haud secus, quam si membrana, unum corpus cum cute esset efformatura, quadoquidem sic recte idem motus amborum, membranae scilicet, & cutis perficitur. Porro huius musculosae compaginis fibrae, multo ad latera accumbentes, a nasi summo usque ad mediam frontis sedem (quae inter primas capillorum radices, & supercilia consistit) & ad huius quoque loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurreres, si modo interim perquam raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque haec sanè recta fibrarum series, non perfunctorie a Medicis uenit perpendenda, ne in fronte trasuersas potius, quam rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum trasuersim quandoque sectionem inibi, & maxime iuxta supercilia, ubi carnosiores esse fibras dixi, aliquis tentat ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neque aperiri ex sententia queant, neque liberè suo munere fungi.

MUSCULI FRONTIS CUTEM MOVENTIS

administratio. Caput IX.

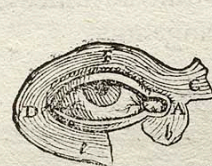

DICTAE modò musculosae substantiae administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua cutem simul cum carnosae membrana, a membrana caluariam ingente, obidque a Graecis *μετωπιδιον* nuncupata, auferes. Altera autem, qua cutem a musculosa substantia (quantum uis id difficulter fiat) separabis, carneam membranam capiti affixam relinquens. Ut uero utranque in uno cadauere ex sententia perficias, de tonsis crinibus a uertice, recta per frontem & superciliorum medium ad nasi usque extremum

Prior. extremum sectionem nouacula per cutem duces, deinde aliam in principio, secundum coronam, nalis future ductum, ad tempora, & aurium radices usque molire. Ductis sectionibus, in altero latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elastissima frontis sede, & ipso fere uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad supercilia usque auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis separari superius relatum est. At in alio latere, uarias easdemque transuersas sectiones experieris, donec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem commodè ab ipsa, ad supercilia usque adimas, iam in palpebrarum musculis incidens. Neque id tam factu arduum est, atque alij uidentur innuere dissectionis proceres, quum uti antea testatus sum, membrana non eo pacto cuti connascatur, ut unum ex ambobus simul confusis corpus confurgat.

DE MUSCULIS PALPEBRARVM.

Caput X.

QVAMVIS tertia musculorum tabula ad characteres C, D, E, hos musculos utcumque exprimit, hic tamen istam peculiarem locum in figura, in qua A primum indicat palpebræ musculum, B uero C, musculi illius principium, D secundum musculum, cuius initium e notatur. Mutuus autem duorum musculorum connexus, F insignitur.

Palpebrarum constitutio.

PALPEBRAM utranque tam inferiorem, quam superiorem efformat membrana, quæ à caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente albæ oculi tunica corpus existit, deinde & cutis quoque cum carnea membrana. Atque hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi cartilago cilia erigens constitit, firmissimè ununtur adeo sanè, ut quatuor hæc, cutis nimirum, duæ membranæ, & cartilago illa, quam tarsum uocauimus, simul unita, palpebram, corpus quoddam rarum, & nulli alteri in homine parti respondens constituent. Cæterum per reliquâ palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in cæteris fere omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur, at nullus interim adeps, sed unctuosus duntaxat quidam humor, inter cutem membranamque iacet. In superiori quoque palpebra secundum uniuersam ipsius amplitudinem ex abundanti, carnea membrana muscularis adaugetur fibris, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti albæ oculi tunice continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quod percussurum ipsos, & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes, Natura miro quodam artificio musculos produxit, unum sanè in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori. Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede inibi ad nasi latum incipit, suo principio etiam superciliarum partem naso proximam contingens. Huius finis amplius, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans. Alter uero musculus totum minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo circulem obtinens. A medio namque inferioris palpebræ ortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit, priorique musculo, non ad cartilaginem tantum, sed etiam per reliquam superioris palpebræ longitudinem committitur adeo sanè, ut nisi fibris ambos distinxeris, uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, quum palpebra sursum ducta est, respondent, ea autem conniiente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uero musculi fibræ minus oblique conspicuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio, nimirum ex angulo maiori, & supercilij parte naso contermina. Horum musculorum beneficio superior palpebra & attollitur, & deprimitur. Prior enim ipsam ad superiora contrahit, posterior, qui minorem perrepat angulum, ipsam deorsum agit. Simul namque semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui contractus musculus non implantatur, quam reliqua. Huius autem causa est, tarsi durities, si enim esset membranofus, uel carnosus, uel quomodocumque libet mollis, præterquam quod cilia non reseruaret erecta, motam partem, reliqua

Duo palpebræ musculi.

Superiorem palpebram cur moueri oportuerit.

Unus musculus.

Alter.

reliqua haudquaquam sequeretur. Id quod præuidens Creator, durum cartilagineumque tarsum ipsi palpebræ innexuit, in quem utriusque musculi fines infererentur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte apprehensum, attraxeris, sequitur totus, pari modo tarsus quoque utrumque musculus alternatim uniuersus sequitur. Quod uero iam dicti palpebræ motus, eodem ritu cum reliquis totius corporis motibus, qui ex oppositis perficiuntur musculis, celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uero à propria functione quiescente, & longiore reddito laxatoque. Si enim uterque musculus conuelleretur, & ad seipsum, sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea, quæ paruo uicinior est, ac ita non magis aperiretur oculus, quam clauderetur, ea quæ uideretur palpebra, quam in Præfagiorum Libris Retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim, est enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoque speculatio ardua. Quod uel Galenus facile attestatur, qui in Libris de Affectuum locorum cognitione, tres palpebræ musculos secus atque alibi recensuit. Duos enim illos, quos iam enumeravi, inuit palpebram deorsum trahere, & tertium à fronte narum, ductus palpebræ ad superiora autorem ponit. Neque adeo adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atque pelliculæ illius, quam in auiibus, & testudinibus, aliisque plurimis animalibus ex maiore oculi angulo, quoties oculus conuiet, toti oculo obduci conspiciamus, & quæ aperto oculo rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ caruncule in maiori oculi angulo repositæ. Quæ itaque ad superioris palpebræ motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili. Porro musculorum palpebrarum mouentium administratio eiusmodi fere est, qualem præcedenti Capite descripsimus, optimè tamen culellis paruis, quibus in aptandis calamis utimur, & hamulis negotium perfeceris. Cutem enim omni industria à carnea membrana ad tarsum usque, in utraq palpebra oportet adimere, ac nequaquam perfunctorie cutis cum carnea membrana connexum intueri, ad ipsas hic absentiam, ut pars leuior, musculoque sequacior redderetur, perpendere, id namque utiliter affectuum gratia, quos ueteres Græci uocant, & alios qui in palpebras non infrequentes procumbunt, fluxus perdisces.

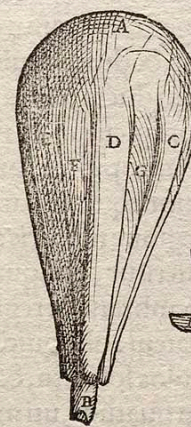
Difficile esse palpebras mouentium musculorum cognitionem.

Administratio palpebrarum mouentium musculorum.

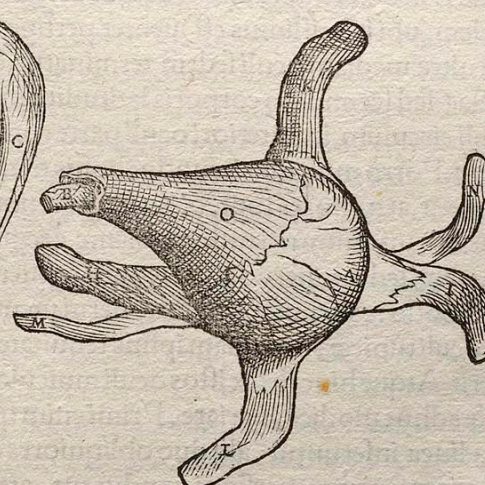
DE OCULORVM MUSCULIS.

Caput XI.

PRIMA
OCULI MUSCULORVM
FIGURA.

SECUNDA
OCULI MUSCULORVM
FIGURA.

PROPOSITARVM IAM FIGVRARVM ET EARVM
dem characterum Index.

QVONIAM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseque oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hic ipsorum delineationem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uero, sex primos oculi musculos ab insertione humi prostratos commonstrat, septimo adhuc aduersum neruum asseruato. Cæterum notarum Index sequenti proponetur pagina.

A 1,2

- A, 2.* Anterior oculi sedes, in qua iris consistit.
B, 1, 2. Visorius nervus inibi resectus, quā primum ex caluaria in oculorum sedem delabitur.
C, D, E. Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.
F, G, 1. Interuallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum duo in hac facie apparent.
H, I, K, L, M, N. Primi sex oculi musculi, uerū *H* musculum notat, quo oculus sursum agitur, *I* quo deorsum, *M* & *N* quibus circumagitur, *K* quo ad maiorem oculi angulum ducitur, *L* quo ad minorem angulum fertur.
O. Septimus oculi musculus, nulla ex parte a visorio nervo liberatus, ac ab adipe ipsum alioquin integre omnino detectus.

Oculos motu
uoluntarie mo-
uendos.

Oculorum mo-
tus.

Musculi sex
primi.

QVONIAM neq; ex lateribus, neq; ex posterioribus, neq; superioribus, uel in
terioribus sedib; neque omnino aliter, quā secundum pupillae rectitudi-
nem, oculorum uisio perficitur. paucissima utique uideremus, si oculi im-
mobiles penitus essent. Qua de causa ipsos ita corporis nostri Conditor
creauit, ut plurimum circumduci possint, & praeter hoc, collum ad motus
promptum reddidit, ideoque potissimum duo facti sunt oculi, etiam no-
tabili spacio diffusi. Ceterum si eos moueri motu uoluntario oportebat, ipsis
quoque musculos largiri necessarium fuit. Sed quum oculorum motus sint tres, unus, quo hi in-
tro, uersus nasum adducuntur, & quo extorsum ad paruū angulū aguntur, secundus, quan-
do sursum tenduntur, uersus supercilia, & deorsum trahuntur uersus malas, tertius, quo ob-
scuro admodum motu circumuertuntur, merito totidem numero duces motuum, musculos
fabrefieri oportuit, atque singulis motibus, qui in geminos diuidi possent, binos musculos apta-
ri necessarium fuit. At ex his duos quidem in lateribus, singulos scilicet ad utrumque angulum,
alios autem duos, unum quidem infra, alterum uero supra, quintum uero ac sextum, ut cir-
cumuersionis motui praesent, uarie locari oportuit. Ceterum ex his sex numero musculis
primi quatuor, quemadmodum rectis oculi motibus praesunt, ita quoque rectum situm ob-
tinent, & omnes omni ex parte sibi similes sunt. Capita enim ipsorum, uelut ex dura cerebri
membrana neruum uisorium obtegente, & e nervo secūdi paris neruorum cerebri, statim in
nerui uisoria caluaria elapsu, originem ducunt. Deinde ipsorum uenter amplior, quā pro-
fundior, attamen teres propemodum uisitur, & posteriori oculi regioni, neruoque uisorio, se-
cundum ipsius a caluaria in oculi usque radicem ductus longitudinem, incumbit, & quum pro-
pter mediam oculi sedem (ubi is latissimus est) uenter pertigerit, in latam membranamque ener-
uationem finit. Quae ultra mediam oculi sedem terminatur, & durae oculi tunicae, tanquam
in mouendo offe, recta (sed secundum corporis latitudinem ducta) linea inseritur, iuxta iri-
dem, maiorem uel oculi circum, in anteriori oculi parte conspicuum, & nigrum ab albo (ut
ita loquar) dirimentem. Porro musculi, circumductionis oculi opifices, forma quidem ac ortu
prioribus illis respondent, at minores sunt, & ductu insertioneq; ab illis uariant. Prior namq;
a dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiens, e regione minoris anguli originem du-
cit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate inseritur, obliqua linea iuxta iridem,
reliquoꝝ quatuor modo. Alter uero a uisoria nerui membrana, e regione maioris angu-
li nascitur, & durae oculi tunicae, neruosam ipsius tenuitatem, obliquiori linea, ad superio-
rem oculi sedem inserit. Atque hinc fit sex istos oculi musculos solo situ, & in duram oculi tu-
nicam insertionem, idque adhuc modice, uariare. Primi enim quatuor, uti modò dicebam, pro-
fus recti sunt, recta quoque linea inferuntur, alij duo obliquiores uisuntur, obliqua linea insertio-
nem molientes, qui etiam si circumuersioni conducant, attamen & sursum deorsumque ocu-
lum agunt. Atque omnium neruosarum tenuitatum ductus, inter duram oculi tunicam, &
adharentem medius consistit. Efformant itaque simul omnes musculi, dum proprium
adhuc situm seruant, turbinatam figuram, cuius conus ipsorum est exortus, basis uero, co-
rundem insertio. Breuissimo enim ductu neruo connectuntur uisorio, quum in illorum,
quam unā conformant capacitatem, multus contineatur adeps duriusculus, & albus admodū,
atque is rursus alteri cuidam obuoluitur musculo. Est enim praeter commemoratos sex oculi
musculos, alius musculus grandis, undecunq; ab illis & eo, quem diximus, adipe circunda-
tus, ac solus similem figuram, quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam muscu-
lus iste principium quoque a dura membrana, neruum uisoria inuoluentem assumit, at paulo an-
terius, quā sex priores, illorum enim origo ab oculi corpore remotior est, quā eum
quem

Adeps muscu-
lis oculorum
interpositus.

Septimus ocu-
li musculus.

quem nunc enarramus, musculi, cuius principium similiter carnosum est, ut etiam reliquum
totius musculi corpus, quod orbiculatim uisorium neruum ambiens, ac a principio in priora
porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum posteriorem oculi sedem contingat, illique
circuli modo implantetur. Atque hanc insertionem musculus molitur, non quidem neruo ui-
sorio proximā, sed ferē ubi oculus amplissimus fieri incipit. Quemadmodum uero inter hunc
musculum, & sex priores adipem repositum dixi, ita etiam inter neruum ipsum, & praesentem
musculum eo interuallo, quo is a neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam pro-
fus inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori ipsius sede, secundum ipsius longitu-
dinem protensam. Vnde etiam miror, hunc non unius musculi loco a ceteris Anatomicis enu-
meratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculum hunc uix obiter
omnes descriperint. Ac proinde etiam uereor, ipsos non admodum apte musculi huius usum
expressisse, dum hunc priuatim, retentionis oculi in sua sede autorem esse asserunt, nullum pra-
terea illi usum ascribentes. Quum tamen aptius sex priores musculi id munus sibi uendicare
possint, ut quorum externa superficies, membranae oculi sedem in caluaria exculptam succin-
genti, fibris multis connascatur. Quinetiam sex isti priores propinquius ipsi capitis offi, ubi
neruus ex caluaria elabitur, pertingunt, ilico enim atque neruus emergit, ex ipsius dura mem-
brana principium mutantur, omni ex parte septimum occultantes. Quamquam fortassis non
desuturi sint, qui originem horum musculorum non a dura cerebri membrana, uerū ab illa
quae os succingit, pendere cōtendent, quum interim septimus musculus, multis interuallis un-
diquaue ab os succingente membrana distet, quod profecto factum nō fuisset, si modò huius
beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Et si for-
tassis ipsius naturam accuratē rimatus fueris, illum instar tegumenti uisorio neruo obduci con-
cedes, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirū has illas ue-
luti corporis fibras contraxerit, laxauerit ue.

Septimi offi-
cium.

ostendit
hac prima
figura.

OCULI MUSCULORVM ADMINI- STRATIO. Caput XII.

a. f. f. c. 9
l. u. T. V. 9
et alij mul-
ti aduocato-
res.

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex
caluariae sinu euulso, perficies. Euellitur autem promptē uniuersus, inte-
gra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper du-
ctis in circuitu sectionibus, a suo sinu ipsum liberaueris, & tandem ner-
uum uisorium, ubi primum ex caluaria procedit, absecueris. Si uero cal-
uaria fortē ad cerebri inspectionē prius fuerit dissecta, ipsumque cerebrum
auulsum, cōduxerit duabus lineis caluariam serra diuidere, una quidem
linea a regione maioris anguli, uersus uisoria nerui foramen facta, altera autem a minori angulo
ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum ferram in oculo-
rum usque sedem penetrare coegeris, totam superiorem partem sedis oculorum, instar cuiusdam
trianguli auferes, ac deinceps undique oculo a pinguedine liberato, illum adimes, aut si uisum
erit, oculum ab offe undecunq; liberatum solius uisoria nerui interuentu, caluariae appendere
sines. Euulsum ministro tenendum porriges sic, ut summis dextrae manus digitis nerui uisoria
finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice
anteriori oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo, ut minori molestia humectatus
moueretur, circumpositum, & glandulas, uenarum & articularum diuisionem intercedentes
adimito. Dein consideratis musculorum ductibus, & quam simul omnes constituunt, forma,
sex capita primorum a neruo uisoria acutiori cultello liberato, ac singulos deinde musculos le-
uiter secando, ad mediam usque oculi regionem deducito, unumquenq; supra laeuam ministri
manum, quasi stellam effigiaturus extendens, hac nanque ratione cuiusque implantationem, for-
mam, & usum leui negotio cōdisces. Porro nihil aequē diligēter praecauendū uenit, ac ne ad-
haerentem albam uel oculi tunicam a cornea prorsus abradas, nimirumque oculum emungas,
priusquam sex musculorum insertionem intuitus fueris. Alias enim (nisi fortē exercitator sis)
eam uiciabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unā cum adhaerente membrana incuriose
abscans. Iam ubi adipem in media horum musculorum amplitudine coaceruatum, ungui-
bus, aut cultello a septimo oculi musculo adempseris, illum quoque aggredi integrum est.
Primum itaque qui neruum ambiat, circulatimque in oculi radicem implantetur, examina, ipsum
a neruo prius ad duram usque oculi tunicam radendo. Ceterum si caluariae adhuc haeren-
tem oculum administrare animus sit, musculorum capita primum liberans, ad eum quem iam
X dixi

Administra-
tio oculi a
caluaria re-
cto, & oculum
eximendi mo-
dus.

Administra-
tio oculi mu-
sculorum quum
is adhuc calua-
riae haeret.

modum, musculos atrectabis, capita scilicet à neruo adhuc fixo ad insertionem usque (quæ nō procul ab iride consistit) deducens. Commodius tamen, minoris molestia priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc nanque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnum spectat angulum perpetuo communstrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Interest autem, oculi regiones, propter obliquos musculos, potissimum cognoscere. Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cultello carneam membranam, priusquam oculum à caluariaresecabis, punctum in aliqua parte radere, hincque oculi regiones semper augurari.

DE BUCCARVM, LABORVM, ET
nasalarum musculis. Caput XIII.

Alterius lateris primus musculus, uel secundus ac secundus.

Li. 4. de Ad ministrandis sectionibus.

Nōnullis hominibus aures moueri.

LIBRO superiori, duo narium ossa in duas desinere cartilagine, atque horum extremo secundum latera alias duas molles, & latas cartilagine (quas alas uocant) accumbere alligari scriptum fuit. Nunc uero musculos, qui eas mouent, simul cum buccarum genarum ue laborumque motibus exequemur. Cæterum quum buccarum & laborum motus dicimus, illi intelligentur, quos quiescente etiam inferioris maxillæ osse obimus. Alijs siquidem musculis maxillæ os, alijs uero buccæ labraque motu aguntur uoluntario. Duorum itaque primorum, qui buccas & labra mouent musculorum, in ueroque latere singuli habentur membræ, admodumque ampli. Hi enim ex omnium uertebrarum ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & clauicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sunt autem hi alii nihilominus, præterquam membrana (quæ merito carnositas nobis dicitur) carnositas fibris adaucta, hæc enim in tota paulo antè commemorata sede, musculosa penitus reddita, aliquo usque uere carnositas efficitur. Cæterum carnosæ hæc fibra à nullo prorsus ossis originem (ut fortassis quispiam ab alijs Anatomicis lusus arbitrareretur) ducunt, neque etiam quis musculum hunc ab aliquo ossis principium petere, non perperam dicturus est. Is nanque non aliud existit, quam carnositas nuper dictæ membranæ intensæ, & multis neruorum furculis concomitata, qui quod à subditis membranæ corporibus in illam excurrant, ipsam firmius substratis sibi partibus connectunt, quàm in reliquo fere corpore illis, quibus obducitur, musculis hæc affirmari solet. Prorepunt autem primum eiusmodi neruorum loboles in membranam, secundum totam colli longitudinem, seu à thorace ad occipitium usque ex ea sede, qua spinarum ceruicis uertebrarum consistit regio. Item secundum scapularum spinarum ductum, summos humeros, clauiculas, & eminentiorem pectoris ossis regionem, neruiculi quoque instar tenuissimorum filorum, à subditis musculis membranæ exporriguntur. Atque hi neruorum furculi omnes, secundum carnearum fibrarum ductum (qui perquam uariis est) reflexæ excurrunt. Fibra enim à pectoris ossis sede, mediæque clauicularum regione pectoris os spectante sursum, uersus faciem conscendentes, secundum colli longitudinem recto tramite protenduntur. Quæ autem ex reliqua clauiculæ sede, & summi humeri, & scapularum sedibus ad ceruicis usque spinam incipiunt, oblique sursum contendunt, tanquam obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiores. Omnes enim fibra à ceruicis uertebrarum spinarum sedibus prorepentes, unâ cum eius partis neruorum furculis transuersim feruntur, atque ideo magis, quo musculus occipitio uicinior existit. Porro eiusmodi fibrarum ductus, in ceruice admodum conspicuus est, nullaque fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione sese offert. Verum ubi iam labra contingunt, fibra inter se adeo confunduntur, ut rectas, & obliquas, & transuersas iam amplius distinguere prorsus arduum impossibileque sit, atque id præcipue secundum totam inferioris labri regionem accidit. Labri enim superioris lateri ad alas usque narium duntaxat fibra porrigitur. Posterius itaque huius musculi initium, à spinæ ceruicis sede omnino promitur, deinde secundum occipitij ossis basim fertur, mox sub aurem, ut ipsius radicem perreptando contingat. Imò interdum hic adeo ascendit, ut & aures huius beneficio quibusdam hominibus (non etiam stupidis, aut asinis) moueatur, uti inter alios quosdam hic Patavi uidere est, in lepidi ingenij Iurium Doctore non minus egregie erudito, quàm iucundè faceto, Claudio Symonio Foro iulienfi, dein in nō minus audaci, quàm fortis & strenuo, Petro Rauascherio Genuensi. Cæterum præfens musculus ab aure in faciem ductus,

Etis, illum quem à mandendo massetera uocabimus, musculum contingit, & paulo ualidius ossi in malis, quàm alibi in reliquo ipsius ductu connascitur, hinc ad nasi usque radicem pertingens. Atque hunc ductum musculus adeo seruat exquisitè, ut duo hæc latera musculi diffiniantur, unum quidem, secundum spinæ longitudinem protensum, aliud autem, ab occipitij medio ad superius labrum prorepens. Reliqua uero duo ipsius latera (sortitur enim quatuor) haud æque sunt distincta. Quod enim à spinæ ad summum usque pectoris ossis, secundum scapulam & clauiculas exporrigitur, inæquale est ac uariū. Quandoquidem non instar rectæ lineæ carnosarum fibrarum hic apparet principium, sed instar obliquæ, admodumque inæqualis, nunc paululum sub scapulæ spinæ & clauiculæ incipiens, nunc paulo superius, & nunc eregione. Quartum autem latus, quod à summo mento, ad superiorem pectoris ossis sedem protenditur, uix ob id distingui potest, quod hominibus utriusque lateris musculi hic adeo coeant, ut duo musculi unus esse uideantur, quod hæc in parte carnosiores longè, quàm in reliqua ipsorum sede existant. Cæterum hi musculi buccas, & totum inferius labrum deorsum retrahunt, & ad latera simul cum superiori labro abducunt, aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à musculosa frontis & nasi substantia, & palpebræ musculis non mouetur, circumaggit, ad hoc opitulante lato quoque, & quodammodo orbiculari musculo, à tota fere superioris maxillæ longitudine in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inserto. Est autem hic musculus similiter membraneus, & uaria fibrarum specie intertextus, totam eam buccarum sedem cōplectens, quam inflare possumus. Neque sane aliud corpus id uniuersum, quod inflatur, censendum est, quàm cutis, cui immediate succumbit primus iam commemoratus musculus, deinde prout obefiores homines sunt, adipis maior minorue copia, & postmodum quidam superioris labri musculus, & alius labri quoque eiusdem, & alæ nasi communis, quos postea describemus. præterea orbicularis & amplius quoque musculus, cuius naturam explicare iam contendimus. Huius itaque musculi internam superficiem, oris amplitudinem succingens tunica oblinet, ipsi adeo connascitur, ut nullo prorsus modo illacera à musculo, aut musculus ab illa auferri queat. Imò secundus hic buccarum musculus, uix aliud est, quàm carnosarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognoscas autem eam, quam diximus, utriusque iam commemorati buccarum musculi, & potissimum primi functionem promptissimè, si inferiore maxilla superiori adducta, immotaque, plurimum ad quamcunque partem sedemue, labra & buccas duxeris, atque etiam obseruaueris, qui etiam anteriorem colli cutem primi musculi beneficio, unâ cum buccis deorsum uellere possis. Rursus si immota colli cute, totam buccarum sedem, quam inflare integrum est, nunc in oris amplitudinem uolueris, nunc autem extrorsum, nunc sursum, nunc deorsum, nunc prorsum, nunc retrorsum duxeris, secundi musculi functionem & motus, quos illius, & aeris in ore ui obimus, plurimum admiraberis. Et si demum in corpore illum inspexeris, non nisi cum summis rerum Opificis, quas proloqueris, laudibus, uarium illum, & quem ne utquam explicare posses, fibrarum implexum, & undecunque in hunc procurentes neruulorum folioles intuebere. Toti itaque faciei cuti, ut mobilis reddatur, præter secundum hunc musculum, & laborum & nasi proprios, quos statim enarrabimus, musculos, membranam carnosam in musculi naturam degenerantem rerum Opifex subiecit. Si modo malarum cutem duntaxat dempseris, illi enim membrana, quam carnosam uocamus, subnascitur quidem, uerum hic nullis carneis enutrita fibris. Nihilominus tamen quum cutis, quæ malis obtenditur, inferior pars buccis continetur, superior uero subiectæ frontis musculosæ compagini uniatur, simul cum reliqua faciei cute, malarum quoque cutem mouemus. Quam uero ad hoc latorum musculorum, qui carnea membrana constant, munus homini necessarium sit, condiscimus, quoties laborum substantiam deflectere, ac à suo situ auertere cogimur, aut os distendere & contrahere, stringere & laxare, quocunque edentium, bibentium, uel differentium, uel aliam quandam functionem obeuntium usus uocauerit. Atque harum omnium functionum autores, Galenus in Quarto de Sectionibus administrandis libro, hos tantum musculos esse, insinuare uidetur. Sed priuatim neruis huc concurrentibus mouendi officium, nulla (ut tamen decebat) habita musculorum mentione, tribuit. Sunt autem nerui eiusmodi utriusque bini, quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi suo loco docebimus, alterum ex oculorum sede per peculiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. His duobus, in alio latere totidem, ab eisdem sedibus sui lateris procedentes respondent. Verum quum eiusmodi nerui musculis indigeant, & omnes laborum motus, illis latis & tenuibus tantum peragi nequeant, ipsi alios exigant auxiliares, merito Natura alios quatuor musculos mouendis labris construxit. Quorum principia, euidentia

Secundus alterius lateris, seu omnium 3 & 4.

Malarum cutem musculo dextrum.

*Labrorum
constitutio,
dein quatuor
musculi labris
proprijs, seu in
altero latere
tertius, et po-
stea quartus,
uel omnium 5,
6, 7, 8.*

quidem & manifesta sunt, antequam labrorum extremis permiscantur, concreta uero illis, omnifariam redduntur obscura, & inseparabilia a reliqua labrorum substantia. Vniuersa enim labrorum cute, & oris amplitudinem succingente tunica, toti musculosa natura commixtis, ac musculis, ut quispiam dixerit, ibidem corruptis, una cum fungosa, quam postea explicabimus, substantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque sunt musculi, quoniam labris quatuor principia motuum esse oportebat, utrinque uidelicet duo, quorum moles, organis illorum beneficio mouendis congruit. Primorum enim duorum, qui superiori labro communes sunt, utrinque unus habetur, qui a maxilla superioris ossis, ubi mala consistit, carnosus principio enatus, deorsum oblique in priora fertur, quousque in sui labri lateris sese inserat, inferiorum quoque utrinque unus obseruatur, superiori musculo latior, sed breuior. Exoritur namque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillae humiliori parte ad menti quasi latera, hinc sursum oblique in priora protensus, latusque permanens, in mediam sui labri sedem implantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, duplici donati initio, ipsorumque fibrae circa insertionem, x literae modo sese intersecant pertinaciter, uti admonuimus, labrorum cuti immixtae. Quatuor his musculis duodecim motus utriminimum obimus, quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos, & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amussim recti sunt, quando labra plurimum a se inuicem distant, hoc quidem a duobus musculis sursum agentibus ad nares tensis, altero autem deorsum ad mentum ducto, dum duo inferiores musculi laborant. dein quando ad sese labra retrahuntur, & inuicem coeunt, uno ex superiore loco deorsum, altero ex humiliori sursum protenso. Ceterum ab internis horum musculorum fibris, labra introrsum conuertuntur & subimplicantur, ab exterioribus uero foras euelluntur, ut ita & duo alij in singulis labris recti consurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quasi referendi sunt. Quatuor uero obliqui motus, unico duntaxat laborante musculo, reliquo interim laxato, celebantur. Si enim dexter superioris labri musculus remisso sinistro contrahitur, dextra labri pars obliquo motu, sinistra dependente, attollitur. atque hac ratione reliqui tres obliqui motus labrorum peraguntur. Ut uero ualidius adhuc superius labrum moueretur, atque secundam totam ipsius substantiam musculis participaret, illi alia portio musculi elargitur, qui narium alas extrorsum sursumque agit. A malis enim iuxta proprium superioris labri musculum, carneus quidam, sed tenuis membraneusque nascitur musculus, qui in ipso modice uersus priora descensu, in duas portiones partitur, unam nasi alae radici, alteram superioris labri parti, quam Latini Mustacem, Graeci uero *καλύνη* uocant, inferens. Portio nasi alae extrorsum sursumque mouet, quae labro propria est, id quoque sursum uellit, & tantus huius portio cum alae portione est connexus, ut superius labrum, immota ala, sursum uehementer mouere nequeas. Verum praeter hunc alae musculum, alius in interna narium amplitudine habetur, ad suae cavitatis externum latus, sub tunica narium amplitudine obducta, reconditus. Est autem hic tenuis & membraneus, interiori alae regioni insertus, illumque introrsum trahens. Musculus hic neruulum habet ab illo, quem per foramen in magno oculi angulo incisum, ad narium amplitudinem, a tertio cerebri neruorum coniugio diffundi commemorabimus. Atque huiusmodi alarum musculos efformari decebat, qui in repentinis aeris inspirationibus & expirationibus, earum motibus opportunè praeficerentur. Sunt itaque hoc Capite nobis enumerati duodecim musculi, si omnes utriusque lateris iunxerimus, duo quidem lati ex carnea constantes membrana, duo admodum uarij ex una maxilla in aliam pronati, & quatuor labris proprijs, & totidem alarum nasi. Nisi fortassis illum, qui labrum superius & alam simul adit, subdividere constitueris, atque ex utriusque lateris musculo duos, propter dissectionem in progressu, & in diuersas partes insertionem, fingere, atque ita quatuordecim musculos statuere uisum sit. Sic etiam nihil obstat, & duos qui carnea membrana efformantur, unum dicere, quum hi adeo in anteriori colli parte continuentur, ut diuisionem nullam notatu dignam ostendant. Rursus si fibris motibusque, cum in hoc, tum in proprijs labrorum musculis animum accommodare uelis, ob idque in plures musculos hos diuidas, maior sanè tibi, quam nobis haecenus, horum musculorum numerus excrecet.

M V.

HORVM musculorum administrationem a latissimis ac ex carnea constantibus membrana musculis opportunissime auspicaberis, & primum acutiori nouacula in cute rectam sectionem, a summo mento, mediaque inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem definit) ad pectus usque, secundum colli longitudinem duces ita quidem ad amussim, ut sola cutis ad subiectum usque musculum, carneam uel membranam diuidatur. Deinde alia ducenda est sectio, ad utriusque labri extremum, secundum ruboris lineam, ut orbiculari linea os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem addetur sectio, & si prius frontis musculorum compagem, & palpebrae musculos aggressus fueris, nulla praeter has (nisi sub aure ad medium usque occipiti) in facie sectio est ducenda. Alias enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitium transversam moliri deberes sectionem. Ceterum a sine sectionis ad pectoris usque os ductae, transversa una sub claviculis, & summo humero, & scapularum spina ad dorsum usque perficietur. Licet & his transversam ex faucibus, seu ex gutturis regione, usque ad spinam adiacere. His tentatis sectionibus, hamulo cutis leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula, cutis a subiecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestius, quam ubi laqueus ceruicem compresserit, hic enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacissime connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeo inibi mox indurefcit, ut uix nouaculam admittat. Quamquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenae prius sectae, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint, quandoquidem tunc non toties uenae sanguine inanitas, dum musculos diuidis, uenient colligandas, atque adeo frequenter spongijs abstergendas. Ex altero autem cadaueris latere, una cum cute (quod factum facillimum est) musculum latum tenuemque auferes, atque utrinque musculi naturam, & fibras neruosque, ac munia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intuebere. Fibrarum autem huius musculi seriem, nequaquam oscitabundus in tota humiliori inferioris maxillae sede praeteribis, quin prius eas strumarum, uel ut uulgo dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum usus expeteret, scilicet ac magis industrie tumentes glandulas exfeces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodum obscenè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Vbi haec igitur sedulo obseruaueris, eius lateris musculum, quem subditis corporibus adempta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios labrorum musculos coertes, qui in conspectum ueniunt, quamprimum adipem, qui his praecipue in buccarum regione incumbit, permisceturque una cum lato, qui ex carnea constituitur membrana, musculo ademeris. Liberabis itaque ab inferiori maxilla primum duorum, qui inferiori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usque, ut fibras examines, deducens. Atque hic labra fungosae cuiusdam substantiae interuentu, maxillae ossi connata reperies, quae labris opitulatur, quoties distrahantur, tenuesque fiunt, & quoties contracta incrassantur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uero attollitur. Praeter hanc substantiam occurrent & nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radices ramuli, ex maxilla inferiori in eos, quos iam dissecas, musculos diffusi. Ceterum posteaquam inferiores liberati fuerint, a malis duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius usque labrum deductis, quatuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis. Postremo musculo alae nasi, & superiori labro communi a malis deraso, ac ad alam usque & labrum deducto, eius quoque usum contemplaberis. Hic uolens praetermitto neruum minoris gracilioris uel tertij paris neruorum cerebri radicis propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper dictis musculis communicatam. Siquidem neruorum omnium seriem, quam dabitur, accuratissime in Quarto libro prosequar. Atque eadem ratione nullam neque uenarum neque artieriarum mentionem facio, etiam si lato musculo externa iugularis suffulciatur, quoniam Tertius liber Venis arterijsque dedicabitur. Integrum itaque est, ut consideres membranosa ligamina, narium alas alijs nasi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilagineum connexum. Nam de narium tunica in Neruorum distributione similiter pertractabitur. In praesentia autem suffecerit adhuc sermoni adieciisse, tunicam illam, quae narium amplitudinem

Primi ac secundi duodecim praecedentis Capitis musculorum administratio.

Corpus musculorum sectioni opportuno.

Administratio 5, 6, 7, 8.

Labrorum fungosa substantia.

Administratio 9 & 10.

Administra-
tion 12.
Administra-
tio 3 4.

tudinem ambit, aliquousque cultello à subditis partibus abradendum esse, ut commodè te-
nuem membraneumq^{ue} musculū, intrò alam mouentem intuearis. His omnibus resectis, secun-
dus alterius lateris præcedente Capite enarratus mihi¹ musculus, externa ipsius superficie lon-
gè spectatissimus est, ut tamen ipsius naturam quoque examissimè obserues, undecunque un-
guibus, hamulisq^{ue} est diuellendus, ac postmodum à maxillis, & dentium gingiuis derasus, à
tunica oris cavitatem obtinente uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior magisq^{ue} admi-
randa est cōstructio, fibrarumq^{ue} mirabilis implexus, eo studiosius illum in multas particulas
non mediocri delectatione discerpes, atque ad buccarum motum, non autem maxillæ inferio-
ris, illum auxiliari speculareris.

DE MUSCULIS INFERIOREM MA-
xillam mouentibus. Caput XV.

Inferior ma-
xillam superio-
ri quiescente
moueri.

Maxillæ in-
ferioris motus

Maxillæ mu-
sculorum no-
mina.

Libro II.

Masseter seu
alterius late-
ris primus.

INFERIOR² maxilla homini, quiescente interim immotaq^{ue} superiori, ^{figura}
motu agit uoluntario, quemadmodum & animalibus ad unum om-
nibus, si fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico superior maxilla mo-
bilis uisitur, inferiori interim cum temporum ossibus adeò unita, ut ne tan-
tillum quidem moueri queat, ipsaq^{ue} duos sinus nanciscatur, quibus su-
perior singulis utrinque tuberculis latè, nec³ nostris admodum disti-
milibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumq^{ue} inferiori
maxillæ eleganter respondens, quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem
magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ similis uisitur. Cæterum inferior homi-
nis maxilla tribus ducitur motibus, ac unus quidem in mandendo perficitur, quo ad latera,
& prorsum & retrorsum maxilla agitur, ac circumfertur, alius in ore claudendo, tertius ue-
rò in ore aperiendo fit. Motus hi omnes proprijs obeuntur musculis, ex quibus⁴ qui uarijs
motibus maxillam præcipuè circumagunt, & prorsum retrorsumq^{ue} mouent, à mandendo
Græcis appellantur, quo etiam nomine Græcorum plerique temporum⁵ muscu-
los nominarunt, quòd illi ad manducandum quoque sint utilissimi, ac maxillam mordenti-
bus, molientibusq^{ue} quippiam adducant. Deinde ita temporalis quoque nominatur, quòd in-
uicem temporalis & masseter adeò connascantur, ut Galeno etiam in Libris de Usu partium,
ac si temporalis & masseter unus essent, imposuerint, quum temporalis partem, masseterem
arbitratus, temporalem musculum, ex sui medio tendinem, contra aliorum musculorum ra-
tionem, educere protulit, & postmodum (ne ab aliorum Anatomicorum in musculis nume-
ro aberrasse uideretur) masseterem etiam quendam enumerauerit secus multò, atque in Quar-
to de Administrandis sectionibus, ubi masseterem cognoscens, nihil de illa tendinis mirifica,
falsaq^{ue} & ficta productione comminiscitur. In eo itaq^{ue} Libro Galenum secuti, atque cum ipso
uocis fugientes æquiuocum⁶, musculos qui potissimum claudunt temporales toto sermonis
progressu, illos autem, qui maxillam præcipuè antrorsum retrorsumq^{ue} agunt, masseteres seu
mandibularios uel manforios appellemus⁷. Qui autem in ore occultari dicentur, & si eisdem
ferè præsent munij, in ore delitescentes nominemus, quemadmodum &⁸ qui ductus maxil-
læ ad inferiora autores censentur, os aperientes, ita nanque fictis quodammodo nominibus,
rerum scilicet parabitur memoria. Masseter itaque ille est musculus, quem ad posteriorem
maxillæ inferioris sedem, sub⁹ ossè iugali possimus manu amplecti. Dum enim pollicem in-
ter auris radicem, & inferiorem maxillam inferis, medium uerò digitum genæ admoues, illumq^{ue}
in oris amplitudinè protrudere tentas, totam masseteris externam superficiem contines, quam
rursus tactu dignoscēs, si adductas prius maxillas, adhuc ualidiùs comprimere adnitus fue-
ris, quia tunc masseter in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans ac contra-
hens. Præterea & hunc quoque musculum in equis uides spectatissimum, is enim cum¹⁰ illo,
quem in ore latitare docebimus, illi sunt musculi, quos crebrò in equis amplecti consueuimus,
obseruaturi, num carneus aut nerueus equus nobis proponatur. Atque id eo dico diligentiùs,
quo minus aliquem mecum aberrare uelim, aliquot enim Galeni in Libris de Usu partium lo-
cis deceptus¹¹, masseterem, quem modò describam, aliquando temporalis¹² musculi mediam
partem esse arbitratus sum, ac latum in genis¹³ musculum, quem ab una maxilla in aliam duci
prius retuli, masseterem esse existimaui. Attamen eo usque nunquam à ueritate reclinaui, quin
tunc duos temporales musculos, semper in altero latere studiosis monstrarem, unum su-
periozem, qui uerè est temporalis, alterum inferiorem, qui masseter est, appellans. Masseter
enim neruo¹⁴, & amplo ualidissimoq^{ue} principio ab ea malarum¹⁵ sede exoritur, qua infima pars
futura

futura illius consistit, quæ maxillæ superioris¹⁶ os, totum minorem oculi sedis angulum occu-
pans, mediamq^{ue} ossis iugalis sedem efformans, maximo eiusdem maxillæ¹⁷ ossi cōiungit, quod
dentium præsepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex parte constituere, superior
Liber declarauit. Deinde à malis hoc masseteris principium in posteriora ducitur, è tota
inferiori interioriq^{ue} ossis iugalis sede ad aurem usque pronatum. Ex tota enim longitudine os-
sis iugalis, quæ à malis ad aurem usque pertinet, masseteris musculi principium enascitur,
quod impenitè nerueum in malis esse dicebam, quemadmodum etiam illic, ubi ab exterioris iu-
galis ossis superficiei inferiori parte prodit, nerueum liuidumq^{ue} conspicitur. ubi autem ab in-
feriori iugalis ossis sede originem ducit, carneum est, quemadmodum etiam totus musculus,
non multo post initium, carneum crassumq^{ue} se spectandum offert. Masseter hoc enatus prin-
cipio deorsum tendit, totamq^{ue} inferioris maxillæ¹⁸ amplitudinem, in externa posterioriq^{ue} ipsius
sede conspicuam amplectitur, illi ualidissimè partim carneus, partim nerueus latissima inser-
tione implantatus. Ex tota autem insertionis amplitudine nulla insignior, nullaq^{ue} ualidior est
ea, quam in maxillæ inferioris asperitatem molitur, in infima ipsius sede ueluti processulis ali-
quot extuberantem. in hac etiam¹⁹ sede masseter est angustissimus, & ueluti trianguli alicuius
obtusioris angulum exprimit. Totus enim masseter quodammodo triangularis est, una
enim ipsius linea, secundum totam principij amplitudinem, seu iugale os porrigitur, secundà
à malis, seu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris sedem retrorsum ducitur,
illam quam nuper diximus, asperitatem contingens. Tertia autem linea ab aure, seu postero-
ri principij sede, in anteriora deorsum fertur, ad demissiorem secundæ lineæ sedem, angulum
cum illa linea adeò obtusum constituens, ut ferè hic aliud latus masseteri possit ascribi, atque
illum quadranguli formam referre, quis non ineptè astrueret. Vtunque uerò sit, obtusus
hic angulus, seu si ita uelis, quartum masseteris latus, multò strictius est amplo illius princi-
pio, unde etiam illico fibrarum ipsius ductum uariare necesse est. Fibræ nanque ab anteriori
principij parte originem ducentes, deorsum in posteriora feruntur, quæ autem à postero-
ri principij sede prodeunt, oblique deorsum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio
ad obtusum, quem recensui, angulum protensa, maxillæq^{ue} inferioris amplitudini, citra ten-
dinis productionem insertæ. Galenus in Quarto de Administrandis sectionibus attestatur,
nonnullos dissectionum Professores amplo huic principio (quod ipse Geminum appellat)
& diuerso fibrarum ductui attendentes, binos ab utroq^{ue} latere masseteres collocasse, ut unum
anterior principij pars constitueret, alterum uerò posterior. Rursus non defuere, qui trian-
gularem præsentis musculi circumscriptionem expendentes, tres in uno latere masseteres enu-
merarunt, unum quemq^{ue} angulum singulos masseteres esse arbitrati, tale enim quid Galenus
nobis innuere uidetur. Quamquam arbitrer illos, qui tres masseteres utrinque collocarunt,
non tribus illis angulis animum adhibuisse, uerum²⁰ hunc, quem describo, masseterem unum
appellarunt, & secundum temporalem, tertium uerò, quem in ore delitescere dico, posue-
runt. Deinde qui duos recensuerunt, non mihi, ut Galenus asserit, principijs mentem adhi-
buisse uidentur, sed masseterem hunc nostrum unum posuere, alterum uerò temporalem cum
illo, qui in ore delitescit. quod uel ex Hippocratis oratione, ubi eos musculos Masseteres
nominat, colligere promptissimum est. Præterea nisi in ore delitescens musculi munus mas-
seteri accommodauerimus, neutiquam opportunè manducantium maxillæ inferioris in late-
ra motus nobis explicabūtur. Quare etiam satius erit, masseteris musculi functionem tunc pri-
mum persequi, quum temporalem, & in ore delitescentem plenè descripsero. Temporalis
musculus principium²¹ à uerticis, & temporis, & frontis ossibus, & ossè cuneum imitante,
& eo ossè, quod minorem sedis oculi angulum amplectitur, ac maxillæ superioris ossium mihi
primum habetur. Instar semicirculi enim primum, & præcipuè à uerticis ac frontis ossè mul-
tò elatiùs enascitur, quam commissura squamæformis consistit, temporis os, uerticis ossi com-
mittens. hinc sensim crassescens, & carnosior redditus arcuatusq^{ue}, in cavitatem ibi in capitis
ossibus exculpam descendit, à temporis ossè, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod mi-
norem oculi sedis augulum constituit, enatus. Quum uerò ad iugale os usq^{ue} pertingit, admo-
dumq^{ue} crassus, sed angustus interim euasit, superiori quoq^{ue} iugalis ossis sedi adnascitur, mas-
seteri adeò continuus, ut uix immeritò temporale & masseterem, unum esse musculū quis cōteri-
deret. Cæterum uniuersum temporalis musculi corpus, ad iugale usq^{ue} os carneū est, exteriori
sede, propter propriæ membranæ crassitiem, perquam liuidū, idq^{ue} potissimum ad exortus sui
initium, & ipsius ad os iugale connexum. Interna autem sede, qua ex ossibus ampla illa laraq^{ue}
explantatione enascitur, carneus est, & acutum maxillæ inferioris²² processum cōtingens in bre-
uem,

Temporalis
seu alterius la-
teris secundus.

uem, sed insigniter ualidum, nerueumque finit tendinem, sua amplitudine acutum illum maxillae processum amplectentem, illique processui ualidissime insertum. Ad tendinem hunc omnes temporales musculi fibrae, ex semicirculo uelut ad circuli centrum procurrunt, tendinemque hunc efformant illorum musculorum ritu, quos gibbum, & cauum scapulae implere docebimus, & qui ex illo osse pronati, femoris motibus famulantur, & is cuius beneficio brachium attollitur, adeo profecto, ut satis mirari nequeam, quidnam Peculiare illud sit, tantopere in temporali musculo à Galeno decantatum. Neque satis assequor, quamobrem is Naturam tot laudibus offerat, quod ab aliorum musculorum forma hic declinauerit, tendinem educens non ex musculi extremo, ut alias semper, sed ex musculi medio. Ego ex tot Galeni in Naturam laudibus aliud nihil colligo, quam illum arbitrari fuisse, musculum temporalem à nobis descriptum, unà cum massetere unum esse, atque tendinem, quem temporalis acuto maxillae processui inserit, à temporali & massetere produci. Quod si heret, ex media musculi sedetendo is enasceretur, temporalis scilicet musculi fibris deorsum ad tendinis generationem deductis, masseteris uero musculi fibris sursum prorepantibus, & tendinem illum constituentibus. At quid attinet illis Galeni laudibus prolixius immorari, quas ad Naturae dedecus potius, quam honorem, (si quis examulsum sua perpendat) contexit: praecipue quum Natura non solum ab aliorum musculorum tendinis productione hic non aberrauerit, & si aberrasset, necessario colligeretur, eundem musculum maxillam, & sursum & deorsum ducere, pars enim musculi sub tendine posita, necessario deorsum traheret, quemadmodum superior sursum alliceret. Rerum igitur Opifici hymnos canamus, qui musculum ex tantillo spacio, tanto muneri praefectum produxit, ex quo insignem illum procreauit tendinem, acutum inferioris maxillae processum amplexantem. Quo autem temporalis musculus robore polleat, & quo nam pacto pro ipsius mole ualidissimum omnium musculorum munus illi conceditum sit, condiscimus, quoties aliquid ui mordemus, & aliquid impetu dentibus confringere adnitimur, aut ingens aliquod onus histiones quosdam leuare conspiciamus. Venimus uarios hominum in mordendo conatus taceam, nuper Patavij histionem uidimus, qui ferreum uiginti quinque librarum palum dentibus à terra subleuatum, & aliquandiu in ore erectum, retrorsum à tergo punctum parieti iniecit, quem triginta nouem pedum interuallo ab histione destitisse metus ipse sum. Quamquam Turcum nuper Venetijs longè maius robur in mordendo ostendisse audio, qui trabem à quinque uiris illi allatam perinde, ac baculum aliquem, uarijs modis omnium admiratione contrectauit. Vtunque tamen temporalis musculus sit ualidus, multisque neruorum propaginibus donatus, ac suae nobilitatis gratia ossuosis uallis interceptus, aptisque sinibus inclulus, nihilo minus tamen illi alterum quoque musculum, similiter robustum & neruosum, ac in ore delitescentem Natura associavit, eiusdem cum musculo temporali functionis auctorem. Atque huius principium perquam neruosum, ex tota cavitae sinu ue exoritur, qui in ossis cuneum referentis processibus, quos uespertilionum alarum imagini comparamus, inculpitur. hunc siquidem sinum unà cum ossis processibus, musculi huius principium ambientibus (ut tunc principium id custodiretur) Natura fabrefecit, simul etiam processum hos longius educens, ut commode ab ipsis principium illud enasceretur. Ceterum ilico atque cavitatem illam ossis cuneum imitantis excedit, carneum, amplum & crassum, ac forma masseteri perquam simile efficitur, interior enim iste musculus posteriori ac interiori parti maxillae, ubi haec latissima est, implantatur, ualidam amplamque insertionem molitus. Vt uero commodius praesens musculus à maxilla susciperetur, neque is nimium oris amplitudinem occuparet, leuem, sed amplam cavitatem maxillae insculptam esse diximus, quando ipsius constructio in Primo libro enarrabatur. Porro musculus hic, quum eodem cum temporali fungatur munere, ac simul is temporali commissus unicusque aliqua ex parte sit, nonnullis Anatomicorum in ore delitescens, temporalis pars habita est. alij uero, etiam si inuicem committantur, quum tamen diuersis prodeant principijs, & in uarias eiusdem ossis sedes implantentur, duos ipsos statuunt. Nos autem ita illos distinguimus, ut utrinque unum temporalem, & unum masseterem, & unum in ore delitescentem enumeremus. Atque his tribus primario usu hoc munus committitur, ut sursum maxillam inferiorem trahant, illamque superiori iungant. Verum masseteri id priuatim committitur, ut masseterum anterioribus principij partibus contractis, inferior maxilla prorsum ducatur, mentumque in anteriora promineat. Posterioribus uero principij sedibus tensis, retrorsum ac uelut ad aures maxilla retrahatur adeo, ut duo hac ratione motus masseterum beneficio peragantur, quibus manducantes indigemus. Atque huic etiam motui suppetias fert temporalis musculus, prout has illasue sui principij fibras tendit

*Li. vi de V. su
partium.*

*Musculus in
ore delitescens,
seu alterius lateris tertius.*

*Masseteris,
temporalis, et
in ore delite-
scens munus.*

dit, aut remittit. deinde masseterum, & in ore delitescentium musculorum opera, in latus maxilla ducitur. Dextro enim massetere duntaxat, & sinistro in ore delitescente musculo contractis, maxilla in dextrum latus agitur. At sinistri lateris massetere, & dextri lateris in ore delitescente musculo, unà contractionem molientibus, inferior maxilla in sinistram latus fertur. Atque his functionibus in ipsa sectione nihil aequè promptum cognitu, iam admonitus reperies. Enarrationi adhuc supersunt alij duo, utrinque singuli, & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominētibus ossium temporum processibus, qui scriptorij styli imaginem referunt. Atque hinc membraneo latiusculo capite exorti, statim carnosiores teretesque fiunt, ac uersus priora maxilla, ubi summum mentum habetur, procurrentes, interiori eius parti adnascuntur, & dexter musculus sinistro hic ad insertionem unitur, in ea sanè inferioris maxillae sede, ubi uel horum musculorum gratia, maxilla exasperatur, & processulos inaequaliter extuberantes gerit. Praesentes musculi, dum in se colliguntur, os aperiant, quemadmodum haecenus commemorati illud claudunt. Ceterum utrinque os aperienti musculo peculiare aliquid, & nulli uniuersi corporis musculo, praeterquam uni, quem contra Galeni placitum ossi u referenti asseribam, commune obtinet. His enim in medio itinere, quod ab exortu usque ad insertionem emetiuntur, pars carnosio aboletur, & exanguis & neruosa efficitur, ceu tendens, uel ligamentum quoddam carniformibus fibris neuitquam enutritum, ita sanè, ac si quis ex duobus musculorum uentribus, in quorum medio tendinis species cerneretur, utrinque musculum conflare diceret, uerum hic non perperam, neque ociose à consueto musculorum artificio Natura declinauit, atque ideo encomio tibi celebranda uenit. Propria namque exortus eorum musculorum regio, non erat post aures ad capitis basim, unde nunc à stylos imitantibus processibus explantantur, sed ad anteriores colli partes. sic enim maxime secundum rectitudinem proprii principij, uterque maxillam deorsum traheret. At si ibidem ab ipsis ceruicis uertebrae producerentur, angustiam non paruam tum ipsi etiam primi maxime tulissent, tum omnibus alijs partibus inibi repositis praebuissent. in nulla enim propemodum totius corporis regione adeo exigua, tantum organorum aceruum (quorum interim nullum transponi expedit) reperias, atque hic in faucibus. Neque enim stomachum, neque laryngem, multo autem minus circumadiacentes eis musculos, neque uenas, neque arterias, neque neruos, neque glandes cum uasorum diuisionibus praefectas, tum ad humectandam laryngem homini opitulantes, neque aliud quiduis hic in inferioris maxillae amplitudine, citra noxam, uel sola imaginatione, sua sede mutare posses. Iure itaque musculi inferiorem maxillam deorsum tracturi, nequaquam à ceruicis uertebrae explantantur, sed à longis illis processibus stylos & gallorum calcaria exprimentibus. Et ubi regio potissimum frequentibus organis erat oppleta, hi musculi merito excarnes facti, ibidem in ipsorum medio, non ab similem tendini partem commonstrant. si enim iuxta has in faucibus angustias crassiores essent, praeter loci angustiam iter ipsis pracluderetur. Si uero omni ex parte adeo, ut hic, fuissent graciles, ad nimiam peruenissent imbecillitatem, quum nullus musculus absque fibris carne amplexis constare possit, quam si haberent, & illius tendinis crassitiem superarent, quid his tanto interuallo, & per tot praecipitia ductis cogitari possit infirmius? Quocirca quoniam eos in his angustijs oportuit fieri, ad patiendum pertinaces & graciles, Natura iure totam eorum, quae inibi esset carnem, ademit, solos & nudos producens tendines. quando uero primum extra angustiam constituuntur, tunc iam sensum carnem rursus assumunt, musculorumque uentrem, ut antea circa exortum sibi uendicant.

*Musculus
maxillae
inferioris
ossum trahens,
ac alterius lateris
4. aut 5. aut 6.
aut 7. aut 8.*

MUSCULORVM INFERIOREM MAXILLAM MOVENTIUM ADMINISTRATIO. Caput XVI.

Caput XVI.

ORVM qui maxillam inferiorem mouent, musculorum administratio debite absoluitur, illam à temporali opportunè aggredieris. Capite itaque in latus reclinato, grandiori, quem administrandis sectionibus parasti, cultro, & admoto etiam malleo, iugale os ad aures & malas excindes, & id acutiori cultello undequaque à musculo temporali, cui ualli ritu hoc proponitur, & massetere, cui principium exporrigit, liberabis, exactè tum temporalis musculi ad illud os connexum, & masseteris exortum considerans. Ablato iugali osse temporalis musculi principium, quod secundum capitis longitudinem semicirculi instar exoriri dicebatur, undecunque nouacula, aut cultello proximè ab osse abrades, quousque totum musculum à caluariæ, & maxillae superioris ossibus

*Temporalis
administratio.*

bus ademeris. Iam temporali musculo deorsum & extrorsum reflexo, intubere nervosissimi ipsius tendinem, acutum maxillae inferioris processum, quasi in se occultatum, amplectantem. deinceps qui is musculo in ore delitescenti, & masseteri committatur, spectabis. postremo, si aperto ore, musculi temporalis initia sursum trahere non detrectaveris, ipsius munus prompte etiam condices. Nunc integrum est, masseterem à iugali osse & malis liberatum, ab humiliori maxilla similiter cultello deradere, atque illius insertionem non oscitanter perpendere, animum adhibens, à massetere nullam portionem conferri ad musculi temporalis tendinem, maxillae processui insertum. Integrum quoque erit, masseteris officium indagare, posteaquam sectionis serie, maxillam inferiorem carne denudaveris. Omnibus enim membris, quorum motum in mortuis animalibus examinare instituiamus, commune est, ut universam carnem ab illis ossibus, quorum motus indagatur, auferamus, ac illi duntaxat musculi, quorum beneficio ipsa moventur, intacti maneant. Proinde maxilla inferiori his, quae illi inferius adnascuntur, corporibus liberata, si masseteris musculi principia huc atque illuc traxeris, facillime his maxillam in latera, ac prorsum retrorsumque agi, & demum ad superiorem etiam allici spectabis. ¹ Musculum in ore delitescentem ad amissum, nisi inferiori maxilla in menti regione per medium dissecta, administrare poteris, ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipsam à summo mento auspicatus, per medios dentes incisivos diuides. diuisam utrinque manibus apprehendes, ut utranque ipsius partem in latera reflectens, ac illam ueluti ex superioris maxillae sinu luxans. Mox oris tunicam circa maxillae extremam, cuius instar separabis, quousque musculus in ore reconditus sese ex omni parte offerat. quem si uisum fuerit, aut ossibus commissum relinques, aut ab ipsis derasum abijcies, ipsius quoque functionem non oscitanter expendens. Verum sectioni non obfueris, si musculi eius administrationi tantisper superfederis, donec linguae & ossis uel imitantis musculos una cum illo aggredieris, ne modo hunc uidere studens, illos imprudenter laceres. ² Musculum qui os aperit, ad maxillae inferioris longitudinem protensum reperies, atque, ut diximus, maxillae in interna summi menti sede insertum. Hic nullam peculiarem administrationem exigit, si prius masseterem, & glandulas cum uenis & arterijs, quae auribus subijciuntur, rescueris. Huius initium, si uersus stylum imitantem processum protrahetur, maxillam deorsum uel lere uidebitur, atque id nonnihil oblique in unum latus, si unius tantum musculi initium traxeris. Vtroque autem attracto, rectus, neque in alteram partem inclinans, perficitur maxillae ad inferiora ductus. At horum musculorum perinde, ac in ore delitescentium sectio, tunc demum opportunius perficitur, quum linguae, & ossis hyoidis, & laryngis musculi uia aggrediuntur. Ligamenta maxillam inferiorem superiori alligantia, ligamentis alios articulos membranae instar ambientibus respondent, nihil sibi quicquam peculiare uendicantia. Tamen si ligamento orbiculatim dissecto, articulum dissolueris, in huius articuli peculiarem incidens cartilaginem, quae neutro ossi connata, sed solum in illorum medio posita, ligamento articulum ambiente adnascitur, & uim ossium in magno, uehementique maxillae inferioris motu excipit, & moderatur. Lineamenta uero musculorum, quae in Quarto de Sectionibus administrandis libro Galenus post aures obseruari docuit, nequaquam hactenus in hominibus reperi, quanquam in canibus aures mouentium musculorum naturam, formam, ortum, functionemque optime affecutus fuerim. dein hos musculos nonnihil, sed minus quam obscure, simiam ostendere obseruauim. Interdum etiam quibusdam raris fibris carneis, membrana, quam carnosam uocamus, supra aures augetur, & modice auri proximam cutem, & ipsam quoque aurem motu agit arbitrario.

DE MUSCULIS OSSIS uel IMAGINEM referentis. Caput XVII.

³ HYOIDES in faucibus superiori laryngis sedi praelocari, & radici linguae fundamenti uice, super quod moueri eam oporteat, & plurimum musculorum uelut anchoram esse, iam antea diximus. Ex musculis uero qui ossi committuntur, alij quidem ipsi sunt proprii, & solius huius ossis gratia constructi, qui omnes ex alijs ossibus principium sumentes huius ossi uel simili inseruntur. alij autem ex osse hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur ossi ipsi peculiares propriique sunt, hoc potissimum praestant, ne os non admodum stabili firmatum basi, hinc inde ad latera, uel sursum aut

aut deorsum, uel prorsum aut retrorsum conuellatur. Sunt porro hi ad minimum numerum redacti septem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut uniuersi quatuor constituent paria. ¹ Primus ceteris ualidior & crassior, bifidusque aut geminus est, seu tiformi laryngis cartilagini, & asperae arteriae in collo exporrectus. Lato nanque & carneo principio ex eminentiori pectoris ossis sede, ad partem magis internam exoritur, recta quae sursum tensus, ac parem semper ipsi origini latitudinem seruans, in anteriorem hyoidis ossis partem inseritur, carnosio innexo totam amplitudinem medij ossiculi, cui hyoidis ossis latera firmantur, apprehendens. Huic musculo secundum ipsius longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus musculis ille constare non inepte dicitur, ac duorum musculorum, seu unius paris uice enumeratur, qui hyoides os deorsum, si quando uolentius à superioribus musculis sursum uellitur, retrahunt, & scutiformi cartilagini, & asperae arteriae, propugnaculi loco haberi possunt. ² Tertius igitur & quartus, utrinque unus his duobus opponuntur, & amplius breues, ac omni ex parte carnei, à maxilla inferiori, sub summo mento interius enascuntur. Hinc procedentes, ac admodum modice arciores redditi, & deorsum protensi, hyoidi ossi duobus primis contermini inseruntur, eandem prorsus insertionis latitudinem, in anteriori ossis sede cum illis exigentes. Ac proinde hi os sursum opposito duobus inferioribus, seu primis motu, deinde & modice in exteriora protrahunt, quemadmodum & humiliores quoque, in exteriora os perquam obscure promouent. ³ Quintus uero ac sextus, ab utroque lateri singuli admodum graciles, teretesque sunt musculi, qui ab ossis temporis processum radicibus, quos stylum & gallicacaria referre diximus, explantati hyoidis ossi inseruntur, ad latus amplitudinis, quam primi quatuor musculi occuparunt. est autem haec regio, ubi ossis latera cum medio ossiculo coeunt. Musculi hi toto ductu illis musculis exterius attenduntur, quos maxillam inferiorem deorsum trahere retuli, qui etiam ab eisdem stylum imitantibus processibus, sed paulo humilioribus, quam hi hyoidis ossis musculi exoriuntur. Porro his duobus ossis referentis musculis, ne id aut in dextrum, aut in sinistrum reuellatur, munus credendum est, & praeterea illud quoque sursum nonnihil introrsumque contrahunt. At septimus & octauus, praesentis ossis musculi, utrinque etiam singuli graciles longique uisuntur, nullus enim uniuersi corporis his simul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque eneruationem quandam sibi cum musculis, maxillam deorsum trahentibus priuatum uendicat, in medio namque ipsius ductu carneus esse desinit, tendinis aliquousque naturam ostendens, à qua denuo carneus euadit, ac ueluti duos musculi uentres nan ciscitur. Principium etenim carneum, ex elatiori scapulae costae, iuxta ipsius cervicem, & processus anchoram imitantis radicem obtinet, & sub muscululo scapulae ad occipitium trahenti occultatus, sursum oblique protenditur, sub musculo à pectoris osse & clauicula, in mamillarem capitis processum inserto, qui hunc hyoidis ossis musculum adeo comprimit, ut carnosus sub illo esse desinat, tendinisque speciem ostendat perinde, ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse durior factus, in contractione impetum mouentis musculi facilius exolueret. Nam simul atque illum superauit, rursus carneus apparet, quousque in eam hyoidis ossis regionem implantetur, in quam sextum & septimum, insertionem moliri dictum est. Galenus Quarto de Administrandis sectionibus libro ipsos scapularum proprios esse arbitrat, horum ope illas sursum ad guttur agi asserens, quam uero id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim, mihi enim hyoidis ossis, non scapularum proprii uidentur, nec quicquam his cum scapularum motu commune esse existimo. Quippe minores sunt, minusque firmi (quum ipsi hyoidi committantur) basi stabiliuntur, quam qui scapulam (cui brachium, cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu possint. Deinde substantia formaque, ceteris hyoidis ossis musculis, nequaquam autem scapularum motuum autoribus, respondent. Quod Veteres pulchre norunt, ex quorum sententia Galenus in Libro undecimo de Partium usu, hos musculos hyoidi ossi ascribit, licet rursus sui oblitus, in Decimotertio de Partium usu eosdem inter scapulae motores commemoret, facit in illis, ut in alijs plerisque scapulae musculis aberrans. Quin etiam hyoides os his musculis omnino indiget, si demum id contrario motu agi debuit, quem quintus & sextus musculi perficiunt. Videntur sane mihi postremo loco enumerati musculi, deorsum ac utrinque ad latera hyoides os detrahare. & nisi his illa concederetur actio, hyoidis ossis situs prorsus fallax esset. Adde musculis his, ubi scapulae committuntur, neruulum applantari, nequaquam autem ubi hyoidi inseruntur. Erunt itaque mea quidem sententia octo musculi, solius hyoidis ossis occasione efformati, in hoc scilicet, ne hinc inde ex sua sede id turbaretur, fundamentumque plus satis infirmum linguae, & ipsi quoque laryngi efficiatur. At musculi quos hyoidi ossi non proprios esse dixi, ex ipso originem mutantur, atque horum quatuor laryngi, & alijs

Proprius primus pars, seu alterius lateris.

Secundum par.

Tertium par.

Quartum par.

Quintum par, scapularis motus non subseruere.

Musculi hyoidi ossi non proprii.

& alij linguae porriguntur. Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnosi sunt, & ab inferiori hyoidis ossis sede enati, ac postea anticae scutiformis cartilaginis parti, secundum ipsius longitudinem attensi, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundum latitudinem inferuntur. Alij duo paulo minus teretes sunt & graciles, deinde toti carnosi, ex media ossis hyoidis interna sede enati, implantantur radici laryngis operculi, quod *ἐπὶ λάρυγγος* Graecis dicitur. quod uero horum sit munus, & quos ex his Galenus praetermiserit, in musculorum laryngis enarratione docebitur. Linguae autem musculorum sermo, mox post subsequens Caput instituetur.

PROPRIORVM HYOIDIS OSSIS
musculorum administratio. Caput XVIII.

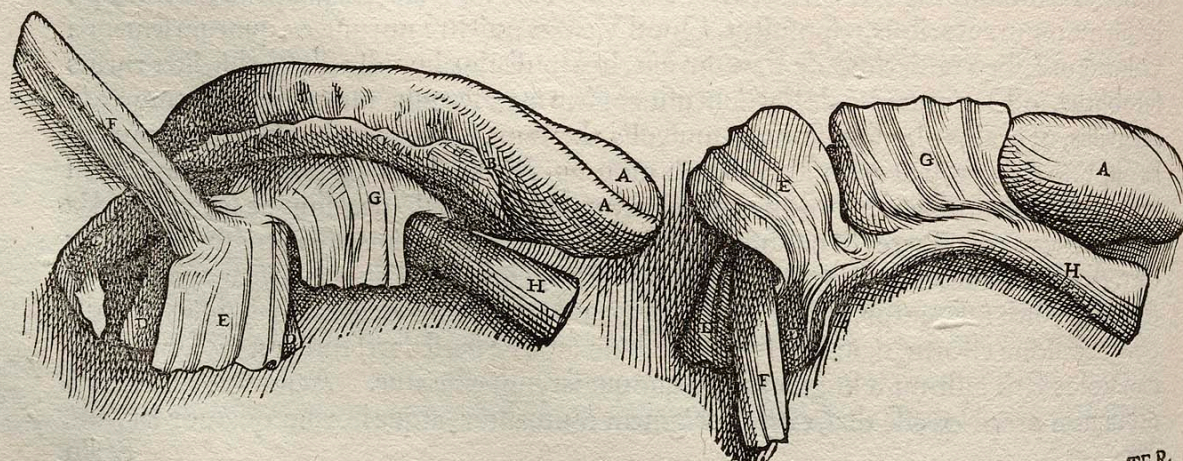

Secundi paris administratio.

OMMODE horum musculorum sectionem administraturus ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) truncum aut oblongum lapidem subijcies, & uenis, arterijs, glandulisque in harum distributionibus locatis utcumque resectis, minoribus cultellis sectionem auspicabere praecauens, ne angulosus lapis posteriorem ceruicis sedem occupantes musculos comprimendo uiciet. Ac primum quidem ab inferiori maxilla, quae adhuc integra est (nisi illam musculi maxillam attollentis, & in ore delitescens) obliquos & latos musculos, qui tertij & quarti loco habebantur, derades eos usque ad regionem, qua hyoidi ossi implantantur, dissecans. Deinde primi & secundum capite a pectoris ossis liberato, utrumque uersus os hyoides deducito, illos a musculis separans, qui duobus his hyoidis ossis musculis substrati, a pectoris ossis in scutiformem laryngis cartilagine pertinent. Quum enim horum ossis hyoidis musculorum originem aggredieris, studendum est, ne initia musculorum a pectoris ossis & clauicula, ad mamillarem capitis processum ascendunt uicies, aut etiam ex eadem sede natos, nuperque dictos scutiformis cartilaginis musculos una auferas. Quintum & sextum summis digitis, aut exiguo cultello a conterminis partibus, usque ad stylum referentes capitis processus deduces, illorumque initia illinc liberabis. Secundum & octauum uix, nisi secundo scapulam mouentium musculo, & illo qui a pectoris ossis & clauicula mamillarem processum petit, abscictis, aggredi promptum est, nihil tamen prohibet ipsos a uicinis partibus exiguo longoque cultello buxco, aut folis digitis liberare, ipsorumque capite apprehenso, id a scapula cultello diuidere. Quanquam hos, donec musculos scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos ducis, ut quemadmodum non semel tentauimus, tu quoque experiaris, num musculi illi scapulam omni prorsus carne libera sursum agere possint, contemplerisque, quam belle primo quoque tensionis impetu rumpentur. Ceterum proprijs octo hyoidis ossis musculis hac ratione ab ipsorum principijs pendentibus, integrum erit cuiusque musculi munus indagare, quolibet musculo ad suum principium leuiter actio. Musculorum hyoidi ossi non propriorum sectio, in eum locum referuabitur, qui earundem partium, quibus illi inseruntur, Anatomen pertractabit.

DE LINGVAE MUSCULIS.
Caput XIX.

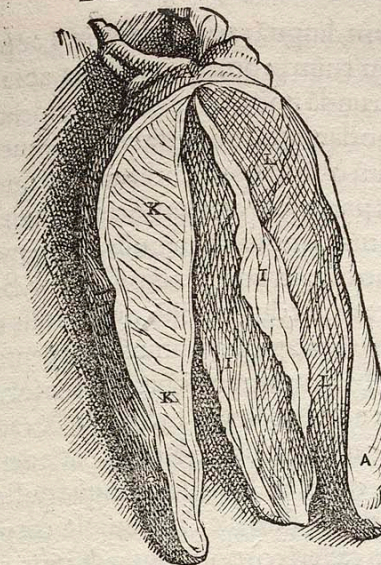
PRIMA DECIMINONI SECUNDA
CAPITIS FIGURA.

TER

TERTIA FIGURA CVIUS

SICVT ET DVARVM PRAECE-
dentium ac omnium characterum In-
dex modò subijcitur.

PRIMA figura linguam una cum ipsius musculis, a reliquo liberatam corpore, ex dextro latere commot strat, musculorum dextri lateris naturam ac situm, quam fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadem, quae prima, oculis subijcit, uerum ut primi linguae musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quam in prima conspiceretur, tertium & septimum, linguae musculos sursum refleximus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguae musculos abscictos habet, ac lingua secundum longitudinem diuisa cernitur, linguae ligamento hic ab utrisque linguae corporibus dirempto, & corporum superficie, quae ligamento continuatur, hic apparente. Atque cum in modum hominis (ut semel dicam) linguae constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

A, A, 1, 2, 3 Linguae portio ante confectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obiecta ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperae arteriae communi.

B, B, 1 Haec linea dicta nuper tunica partem notat, secundum inferioris maxillae latera ab ore dissectam. Linguae enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegatur tunica, quae autem sub linea cernitur, hic (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.

C, 1 iam dicta prius tunica portio, quam hic a palati intimo una cum lingua praescidimus.

D, D, 1, 2 Primus linguae musculus.

E, 1, 2 Tertius linguae musculus.

F, 1, 2 Quintus linguae musculus.

G, 1, 2 Septimus linguae musculus.

H, 1, 2 Nonus linguae musculus.

I, 3 Linguae ligamentum, cui linguae corporum fibrae continuantur.

K, K, 3 Dextri linguae corporis fibrarum species. L, L, 3 Sinistri linguae corporis fibrarum species.

LINGVAE moles ori exquisitè congruit, in omnem enim eius sedem commode pertingit, quod sanè, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursus praeter oris angustia impeditur, quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem praeter naturam excreuerit. Quoniam uero promptè ipsam impetu atque ex nostro arbitratu moueri in omnem partem conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit. Insuper quoniam deorsum oportebat eam detrahi, & sursum uersus palatum agi, atque ad latera circuduci, postremò prorsum, retrorsum, atque ipsam hinc inde reflexam, & in se collectam moueri, operae pretium fuit multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuum autores existerent. Linguam autem fortem & magnam, ad basim stabilitatis gratia, tenuem uero, ad terminum mucronem ue, ut celeriter moueretur, merito factam esse neminem latet. Verum qui, qualesque, & quot numero ipsam agant musculi, cognitu est quam difficillimum. Aded enim inuicem conueniunt, ipsorumque fibrae mutuo tam uariè coeunt, ut iustum numerum, formamque musculorum, & motuum linguae differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguae constructionem hactenus à nemine ad amissum perspectam fuisse, neque etiam ocyus fore metuo aded, ut fateri cogamur eò Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo artem industriamque processisse, ut tota haec non inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idque à Viris illustribus fuerit indagata. Quousque tamen in linguae constructione Galenus eximium Naturae miraculum artificiumque perspexerit, minime constat, ea siquidem Libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguae musculos proculdubio recensuit, nobis una cum Libris de Musculorum refectione interijt, aut potius apud communis utilitatis inuidiosissimos homines, nullum sui usum praebens supprimitur, à tineaque ac blattis corrodenda & secanda (quum ipsa sectionem docere deberet) latitat. In Libris autem de Partium usu per transennam, leuiterque duntaxat de linguae motu, absque peculiari alicuius musculi enar-

Linguae magnitudinem ipsam esse, illamque musculis egeret.

Difficile esse musculorum linguae cognoscere.

Quid lingua
in musculus
rurum habeat.

enarratione meminit. Ego quantum hactenus affectus sum, linguarum quippiam, ac pro-
prium præter ceteros musculos fortiri obseruo, ad radicem enim proprios quosdam, ac suis fi-
bris utique distinctos exigit musculos. Atque ex his quorundam fines illic terminare uidentur,
ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum constituens.
Est autem is locus, ubi corpus laryngem in ciborum uoratu obturans ostenditur. Alij muscu-
li hic nequitiam cessant, sed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum
ueluti oblongorum musculorum concursum, qui ligamentum quoddam tenuissimum, mem-
braneum, ac ad linguæ crassitudinem latum, in ipsorum medio plerumque adipiscuntur. Sic la-
ne, ut uniuersum linguæ corpus ante sectionem nobis apparens, ex duobus illis musculosis cor-
poribus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & neruis, atque hæc omnia integre du-
plici membrana, conformetur, una quidem musculus omnibus communis, quæ est interior. Al-
tera autem eius tunica pars censetur, quæ uniuersam oris amplitudinem fuccingit, & eadem
continuaque cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimque tertij paris neruo-
rum cerebri præcipuas portiones, sibi insertas uendicat, quarum beneficio lingua gustato-
rium organum efficitur. Rarum uero id atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora
obtinere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum ceteri corporis muscoli unicum se-
re fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transversum duntaxat obtineant,
hæc interim corpora obliquas, transversasque fibras simul adepta mihi uidentur, quæ
inuicem adeo coeunt, commiscunturque, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi pro-
pmodum sit impossibile, inò musculosa hæc corpora quippiam nō ab simile cordis substantia,
in ea fibrarum contrariarum comixtione adipiscuntur, quanquam non adeo atque cor, solida
constent substantia. Sed carnosæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus,
pinguedinem in lingua adnatam obtinent, & fibræ multo quoque rariùs in lingua consen-
tur, quam in compactissima cordis substantia. Atque hæc uel inter edendum cuius euadunt per-
spicua, quam scilicet à musculorum carnis natura, formaque & gustu, linguæ pars, quæ in deli-
cij haberi solet, uariet. Verum ex quibusnam musculis hæc linguæ pars formetur, ac undem
scili linguæ, quos inter dissecandum obseruau, originem ducant, nunc oportune subiicietur.

Inter mani-
festos linguæ
musculos duo
primi.
Tertius &
quartus.

Duo quidem sunt recti, & impenes crassi, obscureque ab inuicem, ac si plures duobus essent, ali-
quot locis discreti, qui ex media, superiori & ossis u imaginē referentis sede, carni, sed utique
fungosi principium ducunt, ac secundum linguæ longitudinem protensis, ipsius medio recta in-
seruntur, quam contracti recta intro, & uelut ad posteriora uellunt. Tertius & quartus, ex
duobus superioribus ossis hyoidis officulis oriuntur, quæ ad ipsius latera haberi, ac ipsorum
fine ad stylos usque imitantes capitis processus desinere diximus. Quanquam etiam interdum
hi musculi ab humilioribus ossis hyoidis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis
processibus colligantur, principium sumant tunc nimirum, quum superiora hyoidis ossis latera
non planè ossæ, cum ligamentorum natura aliquid commune adipiscuntur, quod nō infrequen-
ter, & potissimum in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exortum adepti, & oblique
quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter uno remisso laxa-
toque tendatur, lingua, & potissimum sua radice, in latus deorsum uellitur, at si simul uterque
agat, lingua in neutram partem inclinans deorsum, uersus interiora quoque mouetur. Quintus
tus ac sextus, similiter carnosus & utique crassi, duobus nuper dictis opponuntur, ac a tempo-
rum ossium processibus, qui styli acusque imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper di-
ctorum fines innascuntur. Hi quoties ambo conualluntur, uersus interiora linguam sursum
agunt, at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sursum tracta ad alterum latus inclinatur. Sunt
& alij duo linguam ad inferiora contrahentes, ac ad latera inuoluentes, qui ex inferioris ma-
xillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinque lato, & utique mucoso principio
enati, linguæ secundum ipsius longitudinem usque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colli-
gatur, sese inserunt, non quidem prorsus in linguæ medium, sed duorum, quos primos enu-
merauimus, musculorum latera. Horum altero tantum suas fibras colligente, conspicua ante
sectionem linguæ pars, in contracti musculi latus conuallit, at utroque laborante, pertinet ad lin-
gua faucibus recto motu adigitur. Post hos carnea quædam moles ab interna quoque in se-
rioris maxillæ sede, ex menti regione enascitur, ab illis præcipue processibus, ipsorumque lateri-
bus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad summum mentum sede extuberant. Præ-
sens moles sursum retrorsumque ad fauces ducta, in linguæ radicem, amplam in sectionem molli-
tur, quemadmodum etiam lato principio originem sumit. Hæc moles linguam ad mentum con-
trahere uidetur, nunc exquisite ad laborum medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has
illasue fibras laxat, & intendit, fibræ enim ipsius rectæ, secundum totam illius amplitudinem,

ab

ab anteriori sede retrorsum ductæ conspiciuntur. deinde præter fibras, uelut quasdam inscri-
ptiones quoque recta progredientes exigit, quasi harum occasione, plurimum musculorum nu-
mero etiam habenda esset. Enarratos iam musculos, qui undique attensum habent adipem,
inter dissecandum ad linguam porrigi in scholis ostendi, & horum plurimos circa ipsorum fi-
nes inuicem confundi, ac duo, quæ prius innuimus, musculosa corpora constituere. hæc tri-
plex fibrarum genus obtinere superius dictum est, quæ inuicem adeo permiscuntur, ut eas in-
ternoscere sit quamdifficillimum. Inter reliquas tamen obliquas transversasque, in corporum
medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinque in proprium linguæ ligamentum longè te-
nuissimum, & membranæ nō ab simile, tanquam in ipsorum firmamentum desinere uidentur,
rectæ uero pauciores sese offerunt, omnes propemodum in externa eorum corporum superfi-
cie excurrentes. Transversarum fibrarum beneficio linguæ corpus ante sectionem apparens,
in se contrahi in crassarique, & rursus egeri tenuarique arbitror. id enim in ligamentum fibrarum
interio, tibi dissecanti utcumque commonstrabit. Rectis uero fibris, lingua in semicirculum,
ad palatum faucesque conuolui spectatur, prout nimirum aut superiores, aut inferiores tenæ
fuerint. Porro obliquas fibras, in latera linguam agi omnino conector sic sanè, ut alij interim
musculi linguæ moueant radicem, alij uero linguæ corpus, ante sectionem in hiantem ore con-
spicuum. Ligamentum uero, cui fibræ firmantur linguæ, ossis uice datum est. Haud enim de-
cuius, linguæ secundum ipsius longitudinem os, aut cartilaginem quantumuis etiam in minu-
tissimas diuisam uertebras, innasci, quum tam uarijs diuersisque motibus, inter mandendum lo-
quendumque moueri linguam oportuerit, ipsaque interim nullum corpus sufficiat, ac quouis
etiam serpente agiliore fluctuosiorque esse debeat.

LINGUÆ MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XX.

MUSCULORVM linguæ sectio communis cum reliquis erit. Deducta
igitur, quantum licet, utraque maxilla, & oris tunica, cutis modo à subditis
organis, quam licet, exquisitissime cultello undecunque detracta, omnium
primi secabuntur obliqui, quorum principium à processibus styli imi-
tantibus pendet, quod iam ab oblongis illis officulis uenit liberandum.
Iam hos ad linguæ radicem studiose secutus, eam carneam molem, quam
nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quam poteris, ac-
curatissime ipsius inscriptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiā exortus, & implan-
tationis latitudinem spectabis. atque hæc per feceris promptissime, si modo ad dentium interioro-
rum radicem, & sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, qui ab
internæ maxillæ sedis lateribus enascuntur, & linguam ad latera mouent. post hos autem, alio-
rum duorum obliquorum, ab ossis hyoidis lateribus originem ducentium principia libera-
bis. Postremò autem illi ab hyoide ossæ auferentur, quos primos recensuimus, quique maximam
linguæ radices partem constituere uidebuntur. In huiusmodi administratione exiguum cultel-
lum, liberandis musculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam uero separationem
buxum cultellum, quod mucosi admodum sint musculi, adhibere nihil prohibet. Ceterum
linguæ reliquum corpus ad hunc modum aggredi consulo, ante omnia id ambiens crassior mem-
brana, toti communis ori deradetur, firmius enim connascitur, quam ut citra coctionem, cutis
modo à lingua auferri possit. Deinde & illa membrana, quæ musculus omnibus est communis,
quamque frustra separare contenderes, relicta, sectio ad linguæ medium super id, quod diximus,
ligamentum, & secundum linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tantum, sed quæ
ad medium usque linguæ penetret, aut etiam uniuersam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibra-
rum corporis linguæ naturam sedulo inquires, ac qui fibræ ligamento committantur, eaque in-
uicem uariant, & commisceantur, perspicies, num scilicet eo, quo dictum est modo, aut dissimili
se habent. Ego nanque, ut mihi linguæ constructio apparuit, hæc trado, lubens, si quid notius
ueriusque occurreret, imperiturus. Porro neruos à septimo præcipue pari neruorum cerebri, &
à sexto, linguæ musculus motus principium præbentes de industria, ut & ceteros neruos, in Quar-
tum librum reijcio, atque iccirco etiā hic, nisi de ligamento linguæ faucibus colligante, paucissima
recensenda super sunt. Est autem id ligamentum, quod ad palatum reflexa lingua, apertoque ore
sub ipsa conspicitur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua ni-
mius aliquando retrorsum in se colligeretur, nec facile exerta intro retraheretur, præterea neque
sedem obtineret stabile & tutā, ut quæ undique esset soluta. Vtroque enim munere ligamentum fun-
gitur.

Musculosa
substantia lin-
guæ partis an-
te sectionem con-
spicua.

Administratio
no quinti &
sexti.

Septimi &
quarti.

Tertij & 4.

Primi & 2.

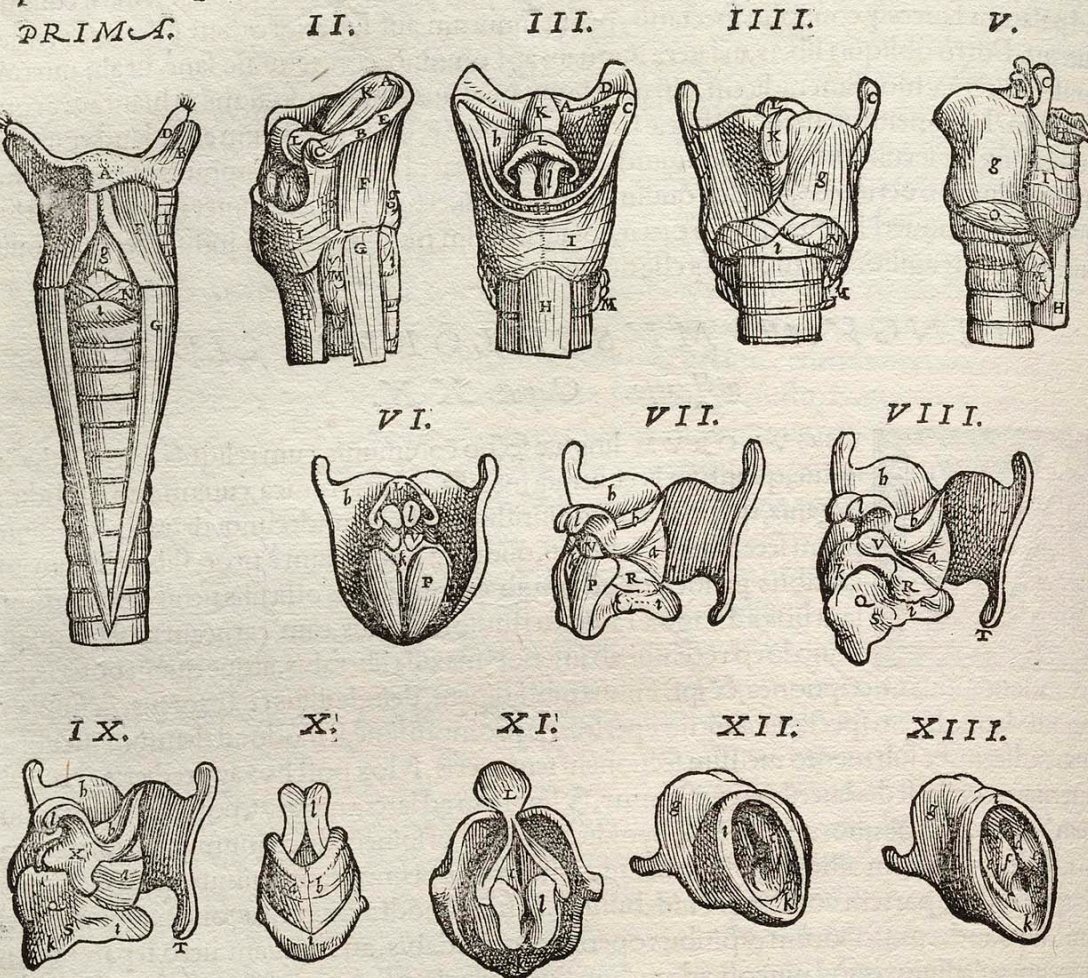
Reliqui lin-
guæ corporis
administratio.

Ligamentum
linguam fauci-
bus colligans.

gitur, nimirum ut & basis linguae sit firma, & linguae finis prompte quoquoque pertingat. At uero si ligamentum in modicam linguae partem procederet, minus quidem, quam si omnino factum non fuisset, sed proximè, & propemodum similiter linguae incommodaretur. Si rursus idem ad plurimum linguae spatium pertingeret, nequiquam ad palatum, neque ad superiores dentes, neque ad alias multas oris sedes lingua extenderetur. Tam igitur exacta est uinculi commensuratio, ut siue adieceris, siue abstuleris aliquid, quantumuis exiguum, uicietur totius linguae functio, quod in dies in artis operibus experimur, quoties id ligamentum praescindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum resciccamus.

DE LARYNGIS MUSCULIS. CAP. XXI.

QUONIAM in integris musculorum tabulis in praesentis Libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequiverunt, non abs re fore putavi, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculos, hac figurarum copia exhibere.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

PRIMA figura ossis u imaginem referentis, & hic suis musculis omnibus liberati anterior facies exprimitur, una cum anteriori laryngis, & asperae arteriae caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uero musculi hic sunt conspicui, characterum index dilucide explicabit.

Secunda figura eadem, quae prima ex dextro latere monstrat, quanquam hic non tantam asperae arteriae caudicis portionem asseruauerimus, dein etiam hinc superiora ossis u referentis latera resciccamus.

Tertia secunda penitus respondet, nisi quod haec ex posteriori facie eadem, quae illa ex latere monstrat, uerum & hic quoque ex industria superiora ossis hyoidis latera adhuc delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperae arteriae proponit, resecto iam hyoide osse, cum musculis ab illo, & a pectoris osse, laryngi oblatis. Seruantur itaque adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprii.

Quinta

Quinta figura à quarta sectionis ordine nihil uariat, eadem quae quarta, ex sinistro latere elegantius spectanda offerens.

Sexta laryngem à reliquo asperae arteriae caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neque stomachi, neque communis alicuius musculi portione adhuc reliquerim, interea tamen nullam laryngis cartilagineum sua sede dimouimus.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, una cum musculis primae cartilaginis secundam neclentibus. Dein primae cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est, ipsaque prima antrosum, atque à secunda sic re flexa occurrit, ut media primae cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda cernatur.

Octaua à septima in hoc differt, quod hic reclusos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundae neclunt, rescidimus, ipsaque secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona rursus ab octaua in hoc uariat, quod praeter musculos nuper dictos, etiam quatuor tertiam secundae iungentium obliquos, & dein duos in tertiae cartilaginis basi positos abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primae alligant.

Decima ex anteriori laryngis sede se spectanda praebet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primae committentibus.

Undecima laryngis musculis ostendendis non seruit, uerum hanc, ut & duas sequentes, ostendende laryngis linguae gratia delineauimus. Exprimitur itaque hic larynx, à reliquo asperae arteriae trunco, & suis communibus musculis libera, quae asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suae sedi incumbit, superioremque faciem monstrat.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quod haec inferiori laryngis sedem delineatam contineat. Decimatertia hoc à duodecima habet peculiare, quod laryngis rimam seu linguam, magis coarctatam occlusamue repraesentet. Ceterum characterum index erit eiusmodi.

A In prima, 2 & 3 figuris hyoidis notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.

B In prima, 2 & 3, humilis hyoidis ossis latus, superiori scutiformis cartilaginis alligatum pro-

C. cessit, qui C in 2, 3 & 4 indicatur.

D In prima & tertia superius notatur hyoidis ossis latus, à secunda figura inibi resectum, ubi E. ascriptum cernis.

F Musculus ab hyoidis ossis inferiori sede enatus, ac humiliori primae cartilaginis sedi insertus.

In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.

G Musculus ex posterioris ossis summo, ad humilior primae cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum quoque exprimit, at secunda dextri tantummodo portionem.

H Gula, seu stomachus, in 2, 3 & 5 conspicuus.

I Musculus ex posteriori sede stomachi, cartilaginis scutum referentis, lateri insertus. Ac tertia dextrum & laeuum fere uniuersum ostendit, & potissimum utriusque initium, Secunda dextrum & minimam sinistri portionem. Quinta uero sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusque insertionem proponit.

K Duo musculi dissectionum ignorati Professoribus, & ab osse u referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti, hi occurrunt in secunda figura & tertia & quarta.

L *επὶ τῷ λάρυγγι* seu (ut nos uocamus) laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & 11 conspicuum.

M Glandulae laryngis radici, ad asperae arteriae latera adnexae, in 2, 3, 4 & 5.

N Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior ue primam cartilagine secundae iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterque autem integer in quarta apparet.

O Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius ue lateris interior, secundam cartilagine primae connectentium, in quinta solus sinister exprimitur.

P Musculus ab infima secundae cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiae cartilaginis insertus. Sexta dextrum & sinistrum ostendit, septima dextrum, & quodammodo sinistrum.

Q Sedes iam dicti musculi, in octaua & nona.

R Musculus à latere secundae cartilaginis, in tertia cartilaginis insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.

Y 3 S Sinus

- S Sinus secundae cartilaginis, in octava & nona notatur, cui inferior primae cartilaginis processus, *T* in octava & nona insignitus conascitur.
- V Musculus in basitertiae cartilaginis situm obtinens. Sexta utriusque lateris musculum representat, Septima dextrum, & sinistri portiunculam, Octava etiam dextrum.
- X In nona figura sinus indicatur, cui musculus insidet, tertiae cartilaginis basim in altero latere occupans, ac *V* caractere iam expressus.
- a Musculus ex tota primae cartilaginis longitudine enatus, ac tertiae insertus, aut musculus primae cartilaginis tertiae copulans. Decima dextrum a insignitum, & sinistrum b insignitum indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uero octava & nona, integrum dextrum lateris musculum a notatum exprimunt, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoque b litera in illis figuris notauit.
- c Lingula seu rima, in medio laryngis obuia superior sedes, in decima figura conspicitur.
- d Inferior facies lingulae, quam in decimatertia magis, quam duodecima apertam expressimus.
- e, e Duo sinus, utrinque unus, qui clausa lingula seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadunt conspicui, in duodecima & decimatertia.
- f Callus in medio rimae apparens, ubi ipsa potissimum conuiet in decimatertia.
- g Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagine literis non insignitae adferat, illas quoque adnotamus, g itaque prima est cartilago, in anteriori parte se offerens, in 1 figura, dein in 2, 4, 5, 12, 13.
- h Prima cartilago, in tertia figura 6, 7, 8, 9, posteriori facie se offerens.
- i Secunda cartilago anteriori facie conspiciua, in prima, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13.
- k Secunda cartilago posteriori facie spectatur, in sexta, 7, 8, 9, 11, 12, 13.
- l Tertia cartilago occurrit in secunda, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

RES laryngis^a cartilagine Libro superiori descripsi, tertiam cartilaginem etiam si^b duplex sit, ne aliorum dissectionis Professorum placita prorsus interturbarentur, unius loco enumerans. Praeterea his cartilaginibus corpus similiter cartilagineum, sed adiposae membranaeque substantiae etiam compos, incumbere retuli, quod *ωχλωπίς* nuncupatur.^d *γλωπίς* uero, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsis locatam esse recensui, rimulae seu fissurae lingularum, quibus tibiae inflantur, perquam similem. Nunc autem harum cartilaginum musculos persequar, in Quarto libro ipsorum^e neruos priuatim enarraturus. Quando itaque ex pluribus cartilaginibus larynx, ut apte clauderetur, aperireturque, constructa est, & quia spiritus, retentionis uocisque occasione, motu uoluntario, & ex nostro pendente impetu moueri eam oportet, merito musculos cartilaginum motores Natura ipsi communicauit, quorum quidam laryngi duntaxat proprii sunt, quidam alijs quoque partibus communes.^f Proprios humana larynx duodecim nanciscitur, atque horum quatuor primam cartilaginem, quam scutiformem uocamus, secundae, quae innominata est, iungunt, quatuor secundam tertiae conectunt, duo tertiam primae copulant, & duo in basi tertiae cartilaginis, quae secundae coarticulatur, sedem habent. Communes Galenus octo numerauit, tamen sex tantum explicauit, qui soli scutiformi cartilagini, non autem alijs duabus committuntur. Ego praeter eos sex, alios duos obseruauit, non quidem scutiformi cartilagini nexos, sed ipsi laryngis operculo, quapropter etiam hi inter eos, qui Galeno Communes nuncupantur, referendi nequaquam ueniunt. Cuiusmodi uero ipsi sint, una cum reliquis iam ordine prosequar, sumpto sermonis initio a proprijs, qui omnes, ut lingula laryngis aperiatur, claudantur, ac rerum Opifice sunt procreati. Quatuor itaque primam secundae iunguntur, ad inferiora laryngis utrinque duo habentur, in priori parte ipsius uersus latera locati. atque hi breues sunt, sed lati, tenues ac carnosissimi, unus alteri incumbit, ac utrinque se inuicem fibris ad x litterae similitudinem intersecant. Exterior namque, ab inferiori primae cartilaginis sede fibrarum originem ducit, quae deorsum oblique in priora procedentes, secundae cartilaginis parti, priora laryngis spectanti inferuntur. Interior huic subiectus, ac in ortu fibrarum ductu exteriori omni ex parte similis, a secundae cartilaginis sede, quae primae subiacet, originem ducit, primae cartilaginis humiliori sedi implaturus. huius fibrae ex postica parte, oblique in anticam ascendunt. Quatuor isti muscoli, utrinque nimirum duo, inter costales musculos apprimere respondentes, primam secundamque cartilaginem inuicem adducunt, laryngis rimulam clausuri. Ad hunc sane modum quatuor illos musculos interdum, nequid infrequenter locatos in scholis ostendi, aliquando tamen unicum utrinque duntaxat reperi, ductum fibrarum^g anterioris nobis enarrati musculi seruantem, sed interim paulo crassiores.

Rursus

Rursus autem, quum alterum duntaxat adesse obseruauit, non semel ac praecipue in uiris, duos graciles, sed carnosos animaduerti musculos, qui ex media longitudine^h spinae secundae cartilaginis enati, ac tandem deorsum oblique ducti, in processu inferioris primae cartilaginis

Præsens figura, sextae huius Capitis sibi præpositae omni ex parte respondet, nisi quod hec priuatim musculos spectandos exhibet, quos a secundae cartilaginis spina, ad inferiores primae cartilaginis processum aliquando deductos uidi. Atque *C* prima laryngis notatur cartilago, *B* uero spina secundae cartilaginis. *C* autem *D* duo muscoli a secundae cartilaginis spina principium sumentes, ac in primam cartilaginem inserti.

insertionem moliebatur. atque hi manifestò primam quoque cartilaginem secundae propinquius accommodabant, rimulam illam, seu lingula hac functione arcantes. Ex quatuor uero musculis secundae tertiae committentibus, duo quoque utrinque habentur, acⁱ unus quidem exacte in tota posteriori secundae cartilaginis sede, secundum ipsius longitudinem, qua stomachum spectat, locatur, qui carneo principio ab infima secundae cartilaginis^j parte enatus, ac deinde recta sursum procedens, tantisper lateat, donec tertiae cartilaginis radici, qua secundae coarticulatur, nervosa utcumque implantatione inferatur. Huic musculo per secundae cartilaginis longitudinem, quae fertur, sinus exculpitur tantus quidem, ut musculo utriusque lateris ablato, secunda cartilago in acutam^k lineam, & ueluti dorsi uertebrarum spinam, inibi desinere uideatur. Alter musculus nunc dicto contiguus, & omnino carneus, a secundae cartilaginis sede enascitur, quae primae cartilaginis internam regionem respicit, primaeque cartilaginis inferiori processum admittit. Ex hac itaque sede praesens musculus, carnosum latumque principium ducens, ac sursum oblique protensus, tertiae cartilagini inferitur, tota sui lateris tertiae cartilaginis radici sedem occupans, a priori musculo non amplexa. Hi quatuor tertia cartilaginem utrinque ad exteriora laryngis retrorsum evertunt, lingula, aut ipsam, si uoles, laryngem aperientes. Atque duo quidem primi posteriori cartilaginis secundae sedem occupantes, recto motu id praestant, reliqui autem, ut obliquo situ praediti sunt, ita quoque tertia cartilaginem in posteriora oblique reuellunt. Nonus & decimus, qui tertia primae copulatur, etiam utrinque sunt singuli lati, & ut ceteri laryngis, carnei, enascuntur autem inuicem continui ex^l media primae cartilaginis sede, secundum tota ipsius internae sedis longitudinem. Dexter (id est de sinistro subaudi) uelut triplex sui principium ostendit, propter quasdam ipsius inscriptiones, adeo illi impressas, ut harum occasione triplex musculus esse uideatur. hic a principio oblique sursum ascendit, & dextrae tertiae cartilaginis partis anteriori sedi implatur. Duobus his tertia cartilago primae adducti, illorumque beneficio duae tertiae cartilaginis partes, contractis nimirum musculis conuiuent, ipsaque lingula horum potissimum auxilio comprimitur. Hi sane musculi omnium totius corporis cum temporalibus, pro ipsorum mole, ualidissimo funguntur munere, quum tot musculis expirationem molientibus, in spiritus retentione opponatur, quantus & huc quoque reliqui laryngem arcantes musculi faciant.^m Undecimus ac duodecimus, in basi tertiae cartilaginis consistunt, ea nimirum regione, quae stomacho larynx committitur, tertiaque cartilago secundae cartilagini coarticulatur. Sunt autem ab utroque latere singuli, qui ex radice tertiae cartilaginis, quae hac primae proxima est, principium sumunt, & secundum basim tertiae cartilaginis modice sursum protensi, ad tertiae cartilaginis medium (ubi duae ipsius partes inuicem colliguntur) finiunt, se mutuo inibi contingentes. Sunt itaque praesentes musculi breues, & exteriùs quodammodo pyri modo rotundi, intus uero omni ex parte cartilagini tertiae conati, & ubi se inuicem contingunt, latiores crassioresque sunt, quam statim in ipsorum exortu. Ambo musculi tertiae cartilaginis basim cōstringentes, atque duas eius cartilaginis partes inuicem comprimētes lingula claudunt, arcantque. Et hi sane argumento sunt, tertia cartilaginem necessariò esse geminam, quum si simplex esset, ab illis musculis cōstringi haud posset, uti neque a duobus tertia primae iungentibus occludi, neque a quatuor secundae tertiae necitentibus aperiiri potuisset. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus musculis, octo laryngem arcant, quatuor scilicet primam secundae necitentes, & duo tertiam primae committentes, ac demum duo in basi tertiae cartilaginis repositi, quatuor uero ipsam referant illi nimirum, qui tertiam secundae committunt. Alij autem musculi, quos communes uocamus, utriusque etiam motus duces sunt, per quem spiritalis meatus lingulae ue amplificatur, & comprimitur. Horum primi duo utrinque singuli, ex tota propemodum inferiori hyoidis ossis sede principium ducunt, ac lati & carnei, & internis lateribus inuicem proximi, contiguique uisuntur. Hinc deorsum protensi, & mutuo internis lateribus abscedētes, singuli in sui lateris inferiori primae cartilaginis sedem implantantur, tanta latitudine atque ipsorum originum est latitudo. Toto autem descensu, qua anteriori primae cartilaginis sedi exporrigunt, ipsi fibrosis tantum nexibus in eum modum haerent, quo incumbentes inuicem musculi mutuo committuntur. Porro ad praesentium musculorum insertiones, quae non minus, quam corum origines carnea exstant, alij duo musculi a quae propemodum ampli primae cartilagini implantantur, ab interiori regione ossis pectoris in iugulo carnea, sed non latissimis principijs

Propriorum
5, 6, 7, 8.

Propriorum
9 & 10.

Propriorum
11 & 12.

Propriorum
epilogus.

Communium
primus & 2.

Communium
3 & 4.

Y 4 cipijs

Duodecim
proprios esse
laryngis mus-
culos.
Communes sex.
Lib. de Usu
par.
Duo laryn-
gis operculi.

Propriorum
1, 2, 3, 4.

a Spina.
b duplex sit.
c de summo
cap. 3. lib.
d 9, 10, 11
e f. ca. 3. lib.
f 1. ca. 3. lib.
g 1. ca. 3. lib.
h 1. ca. 3. lib.
i 1. ca. 3. lib.
j 1. ca. 3. lib.
k 1. ca. 3. lib.
l 1. ca. 3. lib.
m 1. ca. 3. lib.

f. ca. 3. lib.
g. 1. ca. 3. lib.
h. 1. ca. 3. lib.
i. 1. ca. 3. lib.
j. 1. ca. 3. lib.
k. 1. ca. 3. lib.
l. 1. ca. 3. lib.
m. 1. ca. 3. lib.

b 6. ca. 3. lib.
c. 1. ca. 3. lib.
d. 1. ca. 3. lib.
e. 1. ca. 3. lib.
f. 1. ca. 3. lib.
g. 1. ca. 3. lib.
h. 1. ca. 3. lib.
i. 1. ca. 3. lib.
j. 1. ca. 3. lib.
k. 1. ca. 3. lib.
l. 1. ca. 3. lib.
m. 1. ca. 3. lib.

cipijs ortum ducentes, qui sursum secundum anteriorem asperam arteriam sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi, quam diximus, primae cartilaginis sedi inseruntur. Quintus ac sextus communium laryngis musculorum, transuersi sunt, & ipsorum utrinque habentur singuli. Stomachum amplexantes, hi enim ex stomachi postica parte, uerterbas ceruicis respiciente, secundum stomachi longitudinem principium sumunt, adeo inuicem continui, ut utrorumque musculorum idem unitumque principium esse propemodum dixeris. Hinc ampli & carnosius, uersus priora transuersim protensi, lateribus primae cartilaginis, secundum ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachum contingunt, impense ipsi connati continuique. Hi quos postremo recensuimus, musculi ad posteriora contrahunt primae cartilaginis latera, secundae cartilagini eam ita applicantes, ut laryngem quoque, seu lingulam illam coarctent. Qui uero ab osse hyoide procedunt, primam cartilaginem a posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verum his contrariam functionem adipiscuntur musculi, a pectoris osse, primae cartilagini inserti, illi namque humiliores, primae cartilaginis sedes contrahunt, eademque deorsum uellunt, nonnihil una contrahentes stringentesque alperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, neque plurimum dilatetur.

Præter hos sex, alios duos animaduerti propemodum teretes, ac ex media interiori ossis hyoidis sede explantatos, & utrinque singulos radices corporis, quod laryngis censetur operculum, insertos. Hi liquidò admodum (si modò quis ipsorum nouerit administrationem) uisui sese offerunt, Galeno tamen, quum in nullis, quæ hodie extant, Operibus ipsorum meminerit, incognitos fuisse opinor, non enim (quod fortè quis arbitraretur) in communium laryngis musculorum numerum sunt reijciendi. Quamuis enim hos octo Galenus esse dixerit, & interim sex tantum descripserit, omnes tamen octo, primae cartilagini committi postmodum sermoni subnexuit. Porro his duobus id munus concreditum est, ut laryngis operculum, cibus potuque depressum denuo eleuent, ipsorum namque principijs uersus hyoides os tractis, operculum illud erigi conspiciunt. Veruntamen musculi, qui his duobus opposito munere fungerentur, nullos obseruauimus, neque id mirum est, quum cibus & potus, suo potèdere euersum eleuatumque laryngis operculum facile comprimant, & ipsum mole sua etiam grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed & illi quorum beneficio rectum intestinum, & testes sursum allici dicuntur. Corpora enim, quæ ex sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs indigent musculis. Larynx rarè aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinuit, præter membrana articulos orbiculatim cingentia, deinde in ipsius medio lingula consistit, cuius etiam superiori Libro mentio incidit, quæ conformatur ex cartilaginum articulatione, & præcipue cartilaginis tertiæ partibus, quæ primam cartilaginem acutis processibus spectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem fuccingente tunica, cuius sanè naturam, ac constructionis artificium ut proprijs manibus ex dissectione, uti modò subiiciam, discas, optarim.

LARYNGIS MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XXII.

FABRICAM laryngis hunc in modum in boue primum, aut in uittulo, deinde in homine auspicaberis. Ex alia quapiam larynge emundatas cartilagine operi adhibebis, ut hæc uelut ossium (quæ musculorum sectioni perpetuo adesse oportet) uicem gerant, deinde dissecis hyoidi ossi proprijs musculis, statim tibi occurrentibus duo ab osse hyoide, ad primam cartilaginem procedentes musculi, quorum principia paruo cultello ad osse liberans, paulatim musculi ad cartilaginem radendo, ad ipsorum usque insertionem sequeris. Cæterum pari ratione a pectoris osse ad primam cartilaginem ductos, primam ab osse separabis, ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usque cartilaginem, cui inseruntur, illos deduces. Vbi quatuor hos diligenter intuitus fueris, sectionem per palati tunicam, fauciumque intima duces, ac laryngem cum stomacho efauicibus eximes, ad eum prorsus modum, quo lani bouum laryngas execare consueuerunt. Liberatam postmodum laryngem cum asperæ arteriæ & stomachi portione, omnino ab animante auferes, ac abiectione lingua, uersam laryngem Sodali, ac tecum Anatomes studio tenenda porriges. Qualis mihi in laryngis constructione discenda sedulo fuit, præstatis ingenij luuenis, ANTONIVS SVCCHA, nostræ communis Bruxellæ, adeoque totius Belgicæ, ob singularem medicinæ ac mathematicæ cognitionem, magna & rara spes. Hac itaque ratione accommodata larynge, mox musculi ex stomachi

stomachi posteriori parte ad primam cartilaginis latera productos inspicito, quod ut fiat promptius, ipsos longa sectione, ubi capita sese contingunt, diuidito, & hamulo, aut summis digitis alterius capite apprehenso, totum à stomacho ad primam usque cartilaginis latera accurate separato. Licebit modò sex horum musculorum, laryngi communium actionem discere, dummodo ipsorum capita huc illuc, uersus sua principia attraxeris, quo facto, omnes ilico à prima cartilagine liberabis, atque ad duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum est, sectionem conferes. Linguae tunicam, quæ cum palati tunica & laryngis & stomachi interiori ipsiusque demum operculi communis est, ad operculi radicem orbiculari linea incidis, ac hamo exceptam cutis modo excoriabis. Mox enim illorum musculorum fines in promptu erunt, quos postea quam ad hyoides os, leniter ipsos ab adipe illis proximè accumbente separando deduxeris, ab osse ipsos dissecabis. Vt autem illorum functionem discas, laryngis operculum digito depri- mes, ipsorumque capitibus uersus hyoides os attractis, operculum euerit, atque antrosum tendi eleuarique conspicias. Modò & hos quoque musculi & stomachum, ipsumque si libuerit, operculum à larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagine, cum duodecim ipsi proprijs musculis solæ relinquuntur. Quum tamen reliquam asperæ arteriæ partem à secunda cartilagine abiecas, inspicito glandulas hominis laryngi appositæ, & ut in Sexto libro exequar, utcunque carneas. In boue autem, harum loco carneam prorsus reperies substantiam, ad secundam cartilaginis latera repositam, & musculo cuiusdam similem, qui septimus & octauus communium laryngis musculorum in boue censeris possit, quum interim homo eius substantiæ, seu musculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes insignesque obtineat glandulas. Cæterum nunc tempus est, ut ad amussim lingula seu rimam formam intuearis. cernes enim laryngem superioris parte & inferiori amplam esse, in medio autem rimam oblongam habere ex ea, quam diximus, substantia conformatam. Vt uero hanc proprijs manibus subinde distendas, aperiasque, priusquam musculorum sectionem auspiceris, dextre manus pollice, medioque digito, laryngis latera comprehendens, in dice interim interiori tertiæ cartilaginis amplitudini inserito, sinistrae autem manus pollicem ac indicem, inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis sinistrae manus digitis, secundam cartilaginem à prima abducere conaberis, dextræque manus indice, tertiæ cartilaginem extrorsum euerteris. Liquidissimè enim hac ratione inspicies, quæ lingula aperiat. Si uero sinistra manu secundam primam adduxeris, & dextræ manus pollice ac indice, tertiæ cartilaginem uersus interiora protruseris, ac inuicem duas ipsius partes conuicere feceris, lingulam ad amussim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fusiùs, ut Galenus aliquando intelligatur, nec posthac laryngis operculum, uocis principalissimum organum, qui hodie sese Galenicis profitentur, contendant, & idem corpus, γλωττιδα uel lingulam, & ὑπογλωττιδα, seu laryngis nobis uocatum operculum esse opinentur, ignorantes profecto lingulam in medio esse laryngis, ac tibi arum linguis, quibus illæ inflantur, quam simillimam existere. Quum itaque lingulam tuis manibus, utcunque uisum fuerit, & claueris, & aperueris, proprios laryngis musculi dissecabis, à quatuor primæ cartilaginis secundam nec tentibus auspicatus. Leui itaque ac transuersa sectione, exteriorem musculum à scutiformi cartilagine liberabis præcauens, ne interiorem simul conuulneres, hoc ablato, interiori similiter à secunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi, quam dixi, fibrarum intersectioni. Neque hoc duntaxat ad amussim, num scilicet unus duosue sint, rimaberis, sed etiam, dum stomachum à larynge liberabis, diligenter expendes, num eos, quos interdum obseruari dicebam, musculi reperturus sis, qui à secundæ cartilaginis spina, in primæ cartilaginis humiliores processus inferuntur. Quatuor itaque secundam cartilaginem primæ iungentibus à larynge relectis, in altero laryngis latere processum inferiorem primæ cartilaginis, à secunda liberabis, ac primam hac ratione à secunda antrosum relectes, duos inspecturus musculi, tertiæ primæ colligantes. Vbi hos utcunque examinaueris, integrum erit exiguo, sed acutiori cultello primam cartilaginem, à reliquis duabus adimere, aut si uoles, ad duos musculi illi tertiæ nec tentes appentam seruare, ac postmodum te ad quatuor tertiæ secundæ nec tentes conferre. quos licebit à suis principijs, quæ ex secunda cartilagine sumunt, attrahuntur. Ablatis musculis cartilagine inuicem separabis, nec fieri poterit, quin tunc accurate lingula substantiâ perspectissimam habeas, quemadmodum & naturam illius quoque, & usum, & formam, ex administrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggressus.

Alius uicini-
quam scilio-
nis ordo.

Brachij mo-
uentis quor.

Primus bra-
chij mouen-
tium.

VICINITATIS quidem ordo, ante musculos brachium mouentes, capi-
tis & dorsi, & scapulae motuum duces oportuisse describi indicabit, si de-
mus partes iam dissectis uiciniores prosequi institutū esset. Verum quum
integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes admi-
nistrari nequeant, multoq; minus illis nondum ablatis, aut capitis aut dor-
si administrare datū sit, operae pretium me facturum duxi, si brachij & dein
scapulae motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine aggre-
diar. Quamquam si secus cuiuspiā uisum fuerit, Capita facile ita transponētur, ceu ego, in horum
Librorum epitome sectionem non moratus, sed uiciniorum potius secutus, praestitū adeo, ut
cuius integrum fuerit, modū hoc, modū illud Caput aggredi, prout sibi musculorum tradendo
rum seriem proponet. Brachium itaq; antrosum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sur-
sum ad ceruicē caputq; & deorsum ad thoracis latera mouetur: & praeter hos motus quodam-
modo in gyrum quoque agitur, aut ita circunueritur, ac si baculum aliquem, in utraque ma-
nus non flexas, sed secundum longitudinem tantum mutuo appositas acciperes, ac deinde al-
ternatim, prorsum retrorsumq; actis manibus, baculum uolueres. Quemadmodū enim baci-
lum siue deorsum porrectum, siue sursum siue antrosum prominentē, illo modo mouere pos-
sis, ita quoque brachium, siue id pectori admotum, siue sursum actum, aut deorsum propen-
dens seruaueris, semper circunuertere poteris adeo, ut brachium triplici motu genere agatur.
Brachium itaque pectori¹ unicus adducit musculus, originem fumens² ex media pectoris
ossis latitudine, & ipsi inferis cartilaginibus, deinde quoque priuatim³ ex septimae & octauae
costae cartilaginibus, & ex media clauiculae sede, qua haec pectoris os spectat. Principij pars a
clauicula procedens, omnino carnosā apparet, quae uerō ex pectoris ossis secundum dextrum
sinistramq; medio enascitur, alteriusq; lateris musculi initio contigua est, neruosis membra-
nibus pronascitur, penitus iam carnosā existit, quae uerō priuatim ex septimae octauaeq; costa-
rum cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranaea, & tenuis aliquo-
usque conspicitur. Musculus ex his principijs prodians, & paulatim crassior carnosiorq; red-
ditus, sensim arctatur, atque in acutum tantisper procedit, quousque amplo & nerueo, admo-
dumq; robusto, sed breui⁴ tendine, humero secundum ipsius longitudinem implantetur. Fit
uerō tendinis huius insertio,⁵ subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, non
nihil interim in priora uergens.⁶ Huius musculi fibrae inuicem uariant, & paulō ante tendi-
nis productionem, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundum totam tendinis ampli-
tudinem, ad x literae similitudinem sese decussatim intersecant. Quae enim ex clauicula, & me-
dia pectoris ossis longitudine clauiculae proxima enascuntur, ex superioribus deorsum obli-
que in exteriora procedentes, superiore tendinis partem, secundum totam ipsius amplitudi-
nem efficiunt, carnosaeq; toto ductu, praeterquam in musculi in humerum insertionem, perma-
nent. Sed quae ex reliqua ossis pectoris sede, ac ex septimae & octauae costarū cartilaginibus pri-
uatim originem mutantur, oblique sursum protensa, inferiorem tendinis partem, secundum
ipsius latitudinem constituunt, & citius carnem ipsarū, qua implentur, suffulciunturq; quam
superiores amittant. Superius enim ad insertionem usque, musculus carnem naturam refer-
uat, inferius autem multo ante insertionem, liuidus nerueusq; conspicitur, quod superiores fi-
brae procul dubio, propter breuiorem ductum adepta sunt. Id nanq; omnibus commune esse
diximus musculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro motus ipso-
rum ratione feruntur. Caeterum superiora inferioraq; in tendine uocō, non quae humeri caput
propinquius accedunt, aut remotius ab illo reclināt, sed ad tendinis, quae secundū latitudinem
perficitur, insertionem, has positionis differentias in praesenti refero non secus, ac si hanc char-
tam, subdita altiore superiore uel dicerem. Est itaq; musculus hic quodammodo quinquila-
tris, sed inaequalibus costis cōstitutus.⁷ Vna nanque, secundum mediam clauiculae longitudi-
nem ducitur, secunda ad ossis pectoris longitudinē procedit, tertia secundum insertionis lon-
gitudinē fertur, quarta a media clauiculae sede, ad insertionis partem, humeri capiti propinquo
rem proficiscitur. quinta uerō a remotiori ab humeri capite insertionis parte, ad pectoris ossis
mucronatam cartilaginē protenditur. Atq; haec costa, illa demum est, quae anteriorē cavitatis
axillae sedem efformat, posteriorem uerō ille constituit⁸ musculus, quem brachij deorsum dor-
so ad mouere audies. Caeterum ut brachij pectori adducens musculus, differentes fibras, ac la-
titudinem

tum & amplum, uariumq; principium sortitur, sic quoque alijs atque alijs pectoris regioni-
bus brachium admouet. Si enim superiores ipsius fibrae, a clauicula, & superiori pectoris
ossis sede eductae contrahantur, uersus pectoris superiora, & ad clauiculam brachium addu-
citur, sin inferiores fibrae tendantur, praesens musculus humilioris brachij ad pectus addu-
ctionis opifex fit, siquidem ad⁹ mucronatam cartilaginē, & spurias costas, quae ueris uicino-
res sunt, brachium allicietur. At si utraque laborauerint fibrae, in neutram partem brachium
inclinans pectori adigent. Quia igitur hic musculus amplum, atque ex uarijs natum ossibus
principium obtinet, & fibras sese intersecantes, cōtrariaq; serie ductas, & ad hanc motus etiam
differentes adipiscitur, nihil obstitit fortassis, ipsum geminum pronunciare, ac duorum mu-
sculorum loco cum aliquot etiam dissectionis Proceribus enumerare, quanquam unius dunta-
xat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Verum quum inferior musculi pars, quae hu-
miliores fibras producit, uersus inferiora brachium pectori adducit, merito quoque minor,
& secundum profundum tenuior superiori euasit, quae sursum magis membrum agit, & cui
uehementior ualidiorq; functio concredita est. Praeter hunc musculum (pace interim Ga-
leni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet. Nam quem inter brachij musculos pri-
mum enumerat, quemq; iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum ascendere, ac ad spu-
rias costas brachium adigere scribit, in homine neutiquam reperies. Non enim nos fugere
posset, quum hunc oblique sub cute, in aliorum superficie extantem, sursum ad articulum hu-
meri prorepere Galenus recenset, & illum in membranam definientem exilitatem, articulo
inferi affirmet, propter humeri ossis¹⁰ sinum, exterius caput musculi flectentium cubitum an-
terioris amplexantem. Nec quispiam me illum oscitante cum cute auferre arbitrabitur, qui
aut humeri articuli musculorum sectionem aggressus fuerit, aut administranti adstiterit. Et
quomodo, quaelo, musculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum superficie
incumbens, etiam si uel fibrae cuiusdam crassitudo duntaxat aequaret, a quopiam in homine
ignorari posset: si demum¹¹ inter illum, quem modō recensui, musculum, & illum, quem bra-
chium attollere audies, ad articulum conscenderet. Nam etsi eius musculi pars, cuti subiecta
adimeretur, illa pars necessariō (utcumq; quis uel ultro illum refecare proposuisset) semper sese
offerret, quae inter duos illos musculos sese insinuans, articulo proxima esset. At quorsum atti-
net, mihi hic oscitante exculationem praetextere, quum uerbulo Galenum simiarum, me au-
tem pro uiribus, hominum constructionem describere, uel hic brachij musculus, cum caeteris
innumeris attestetur: homines enim hoc priuantur, uerum in simijs & potissimum caudatis
(quorum mihi maior copia, quam non caudatarū accidit) ad hunc modum obseruatur. Cute
detracta, is quem nos in homine primū occurrere diximus, pari modo in simijs cōspicitur,
nullo prorsus alio tectus musculo. Verum sub huius humillima¹² costa seu latere, super obliqui
abdominis musculi (quem descendente uulgo dicimus) principium, gracile membraneumq;
musculi initium reperitur, longē sub papillae regione consistens. Initium hoc carnosum euadens,
sed gracile interim permanens, sub magno illo brachium pectori adducente musculo, sursum
oblique ad articulum porrigitur, eam prorsus, quam Galenus tradidit, insertionem tentans.
Neque huius musculi insertio, ut neque ipsius ductus, nisi magno illo musculo penitus eleuato,
in conspectum ueniunt, atque id non perfuntorie, ut Galenum intelligas, etiam si hominum
duntaxat medicinam nonnulli sese profiteri iactitent, uenit obseruandum. Nisi enim hunc Ga-
leni musculum, suo progressu ita occultatum, & tantum membraneo principio modicē admo-
dum extare cognoueris, erroneus omnino, atque admodum difficilis Quintus de Admini-
strandis sectionibus liber statim in ipsa fronte uidebitur, quum Galenus passim illum in alio-
rum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, superficie, sub
cute exporrectum minus recte tradiderit. Quamuis interim sedulo studiosos hortor, ut meae
sententiae non ita promptē, propter Galeni obseruantiam, ascribentes intueantur, num &
homo quoque cum simijs illum musculum communem sibi uendicet, & rursus num caudatis
simijs in aliorum superficie (ut Galenus testatur) extet. Praeter hunc, Galenus alium descri-
bit¹³ musculum, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorem esse existimat. Iste profe-
ctō in homine nequaquam me fugit, at minime tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori
uersus elatiora admouet, imō scapulae gratia, ut scilicet eam ad pectus ducat, creatus est, quod
& ipsius origo, & ductus, illiusq; tendinis insertio, luce clariū, & praecipue in homine demon-
strant. Principium enim sumit sub¹⁴ musculo, quem ego brachium pectori accommodare re-
tuli, & ille huic omnino substernitur.¹⁵ Enascitur autem carnosio principio a secunda, tertia,
quarta & quinta, nonnunquam (sed perquam rarō) & sexta, superioribus thoracis costis, non
quidem (etsi Galenus non semel aliter affirmet) ubi pectoris ossi coarctantur, & ex ipso pe-
ctoris

Musculus
brachij pe-
ctori addu-
cens, quo simia
abundat.
Li. 3 de Admi-
nistrandis se-
ctionibus, &
13 de Partium
usu.

Musculi qui
scapulam an-
trosum agit,
a Galeno ma-
le pro brachij
motore haberi.

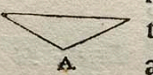
Li. 3 de Ad-
mi. sect.

toris osse, sed antea quam costarum ossa in cartilaginem pectoris ossi inarticulandam desinere incipiunt, nec prorsus recto tramite, rectaue linea nascitur, sed quasi digitis quibusdam ex costarum ossibus longius exortis procedit. Hinc ad exteriora porrectus angustior, sed crassior efficitur, quousque ad humeri cum scapula articulum, in latum nervumque tendinem carne mixtum finiatur, quo processus anchorae imaginem referentis interno lateri implantatur, illic nervosior euadens, ubi is processus ex suo appendice nervosiorum interni capitis partem emittit, eius musculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recensimus. Nequaquam autem tendo iste, articuli ligamentum in homine contingit, ut sanè, sed admodum adhuc obscure, in caudatis simijs, quibus anchoram imitans processus modicè extuberat, deinde nullam scapulae regionem uacare, præter hunc processum reperias, cui tendo ille commo-
de implantari possit. Ad hæc, si musculi huius naturam ad amissum perpenderis, procul dubio cum alterius alicuius usus gratia, tum etiam præcipue huius musculi insertionis occasione, illum scapulae processum à Natura productum astrues, quandoquidem processus is, musculo illi non mediocriter aptam insertionis sedem exporrigat. Huius musculi fibræ sese non decussatim intersecant, quemadmodum musculi, qui nobis brachium adducere dictus est. Quum itaque hoc sit ac figura musculus iste à Natura creatus sit, qui obsecro, ad altiora, quam primi musculi superior pars, brachium pectori admouebit? Eius enim principium, longè à prioris musculi superiori principio superatur, quum hoc à clauicula, & superiori pectoris ossis sede, insigniter etiam deorsum oblique feratur, illud uerò ex secunda costa & tertia, primum, ut uel elastissime procedat, longèq; inferius habeatur, ac minus obliquum ductum (quicquid iam ad superiora ferè pertinet) molitur. Quamobrem si hæc omnia haud segniter perpenderis, & Galeno concesseris musculi insertionem, quæ è regione humeri capitis perficitur, nonnihil articuli ligamentum apprehendere necessario fateberis eam, quam musculus iste molitur, tur brachij adductionem, neque humiliorum, neque altiorum fieri ea, quam à primo musculo effici dudum dixi. Quum itaque solius scapulae gratia, non autem brachij, musculus hunc procreatum in hominibus certissime noui, ipsius denuò in scapulam mouentium musculorum enarratione sermo institueretur, ac proinde etiam in præsentia reliquos brachij ad pectus autorem esse censeo, & qui brachium ad superiora attollit, pariter quoque unum statuo. Est porro hic musculus carnosus, uaria quoque, sed continua principia fortitus, ac uelut ex diuersis musculis (si lato ipsius principio, & uarijs inscriptionibus attenderis) conformatus. ex media enim clauiculæ parte, secundum ipsius longitudinem, quæ scapulam spectat, principium ducit, musculo brachium pectori adducenti contiguus. Deinde ex summo humero, ubi is clauiculæ committitur, & tota quoque scapulae spina musculus hic exoritur. Ex tota hac clauiculæ, summi humeri, & scapulae spinæ regione, principium nervum continua linea nascitur, quod uix bene pronatum, ilico carnosum, crassumq; admodum & extuberans efficitur. Mox à principio musculus carnosus permanens, in angustum sensim, tanquam in trianguli uerticem tantisper porrigitur, donec humero tendine amplo, & ex carne nervosaq; substantia mixto, robustoq; ad humeri ossis latitudinem, non modicè sub ipsius ceruice inferatur. Ipsius insertio, quæ intus, quam extra nervosior est, non ad amissum secundum transversum perficitur, sed modicè obliqua ab anterioribus, deorsum in posteriora nonnihil uergit, nihilq; minus quam decliuis rectaue (et si Galenus secus attestetur) est, qui ipsi eandem insertionis formam tribuit, cum musculum brachium pectori adducens, quam secundum rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque musculus, si quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem præ se fert, ac proinde à triangulæ similitudine, illum Græci *δελτοειδῆ* appellant. Quemadmodum etiā ob id, quod humeri ad scapulam articulo, quem Græci *ἀγκυρ* uocant, insertitur, illumq; quodāmodo cōtegit, *ἐπιανκυρ* eundem musculus nominant, ego autem toto sermonis cōtextu, musculus appellabo brachium attollentē. Cæterum costæ, musculus hunc describentes ita se habent. Prima à media clauiculæ longitudinis sede, ad summum humerum cōtendit, & hinc per scapulae spinam, ad eiusdem usq; basim. Secunda, à clauicula oblique, deorsum ad insertionis internū latus ducitur, aut ea est, quæ hunc musculū, & brachium pectori reducens musculum intercedit ea regione, qua inuicem ambo committuntur. Tertia uerò costa, à scapulae basi, ubi eius spina eminere incipit, ad externū latus insertionis oblique, deorsum in priora contendit. Cæterum ueteres Græci, qui suos pueros corporis fabricā sedulo edocebant, omniaq; ut uerisimile est, ad quasdam species puerorum gratia referebant, hac triangulari figura non contenti, uidentur & exortum præsentis musculi cuiusdā trianguli uerticis assimilasse, quem musculus nō antea ostendit, quam suo principio undiq; liberatus, in planum ponatur.

Secundus brachium mouentium.

Li. 8 de Anatomia.

Anterior trianguli, de quo hic agitur uerticem.

ponitur. Quum enim ita extenditur, principij pars, quæ brachium pectori adducens musculi proxima est, & deinde quæ ad basim scapulae habetur, ambo magis prominent, & attolluntur ea parte principij, quæ à summo humero pendet, quasi ualde obtusum trianguli uerticem hæc pars exprimeret. Hunc autem triangulum efformabis, dum alicui longe costæ duas alias breuissimas adijcias, duæ enim hæc obtusum angulū efformabunt, cui præsentis musculi exortus effigies à Veteribus comparabatur. Huius fibræ inuicem non aliter uariant, quam quod anteriores, quæ clauiculæ debentur, deorsum oblique in posteriora ferantur, posteriores uerò, quæ à scapulae spina pendent, oblique in priora descendant. Quæ autem à summo humero, & ipsius cum clauiculæ articulo pronascuntur, recta deorsum procurrunt, nullo tamen interrim pacto musculi brachium ad pectus ducentis fibrarū ritu, se inuicem decussatim intersecant, nihilominus tamen ob inscriptiones nonnullas oblique ductas, fibræ implicari parumper cōspiciuntur. Si itaque musculi pars, quæ à clauicula principium ducit, tensa fuerit, brachium sursum ad anteriora colli, & faciem attolleretur. Si uerò fibræ à summo humero, & clauiculæ sede ipsi commissa, originem mutuantes contrahantur, brachium recta, & in neutram partem uertens assurgeret. At si posterior musculi pars, ex scapulae spina prodiens in se colligatur, ad posteriora ceruicis, ipsumq; occiput, brachium agetur. Musculi huius initia, ex tota amplitudine illorum, quæ diximus, ossium non exoriuntur, sed duntaxat instar crassioris lineæ, undecunque à prominentiori illarum sede adeo, ut parua omnino initij crassities occurrat. Neque id prorsus negligendum est, quum præter hunc musculus, qui brachium motu proprio attollat, nullus sit, neque etiam brachium hoc donatum musculo, alio egeat, qui eodē cum illo fungatur munere. Quamquam non ignorem, Galenum hic alios quosdam describere, at id tam uere, ut sibi in Decimotertio de Partium usu, & Quinto de Administrandis sectionibus minime constet, cuius loca si omnia prosequeretur, in nimiam prolixitatem præfens Caput excresceret. Quapropter unumquemque dissectionis, & Galenicæ doctrinæ (quam omnes amplecti debemus) studiosum sedulo hortor, ut hæc nostra cum Galeni lectione, diligenti interim inspectione, & sectione, quam suo loco statim prosequar, adhibita, conferre haudquaquam dedignetur, hocq; adhuc addi sinat, cercopthecis prorsus eandem esse speciem musculi brachij attollentis, cum hominum musculo. nam & in illis animalibus hunc musculus, uel Galeni gratia, non ignauiter aggressus sum. Canes autem, equi, boues in hoc articulo, non solum in ossibus, sed maxime in musculis & ligamentis, ab hominis constructione uariant. Musculus brachium recta ad deorsum agens, cōtrario munere illius musculi fungitur, qui omnibus suis contractis fibris, brachium pectori admouet, seu in anteriora agit, hic quoque carnosus similitur & crassus est, & inter cæteros huius articuli musculos utique teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori scapulae basim angulo, à basi quidem modicam principij partem assumens, sed in signem ab inferiori scapulae costa, ex media enim costæ illius longitudine, basi scapulae propinqua, & ab externa gibbae humilioris basis eius anguli sede, continua carnosaq; origine nascitur. Ad medium igitur longitudinis, inferioris costæ musculus hic, à scapulae osse abscedit, & modicè sursum in priora tensus, humerum seu brachij os accedens, in ualidum breuemq; sed latum cessat tendinem, illi ferè forma respondētē, quem musculus brachium pectori adducens, humero inserit. Neq; solum forma (quam ad latitudinem & crassitiē ac insertionem, secundum humeri longitudinem refero) præsentis musculi tendo, illius tendini respondet, qui ad pectus mouet, uerum in eandem ferè regionem, illi duo musculi implantantur, in eorum medio interuallū demittentes, cui tendo musculi inferatur, quem deorsum uersus dorsum, ad illa brachium mouere paulo post subiiciam. Quamuis interim tendo musculi ab inferiori scapulae costa pronati, paulo uiciniū humeri capiti implantetur, quam illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum est. Neque hic rursus me fugit, præsentē musculum inter brachium circumuertentes, à Galeno perperam recenseri, atq; ab illo musculum triangularem, & scapulae gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium clausum ponendum, ab ipso autem ductus brachij ad dorsum poni. Verum studio, quum mihi res secus habere uideatur, ab ipsius dogmate recedo, uti profectò & tu quoq; es facturus, ubi affectu exuto, & iam admonitis sectionem aggredieris, aut debite administrantibus astantibus. Nollem enim mihi hic fidem ex Libro dari, quum certa semper lege orem, ne qua fides Libris in ijs partibus habeatur, quæ nondum per sectionem uisæ sint. Brachium deorsum trahitur, à magno quodam, latoque admodum musculo, qui à spinarum apicibus, quæ à sexta thoracis uertebrae spina, ad ossis sacri usque medium habentur, principium sumit, non quidem id pluriū brachij motuum opificum modo crassum, sed omnino instar amplæ membranae tenuis continuumq; ac recta linea à dictarum modō spinarum apicibus pronatum.

Tertius brachium mouentium.

Li. 8 de Partium usu, Li. 8 de Administrandis dissectionibus.

Quartus brachium mouentium.

Z Verum

Verum ubi musculos dorsum mouentes, id principium perreptaui, eamque costarum regionem contingit, quae maxime in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumque efficitur, & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in angustum tantisper procedit, donec tendinem latum, ualidum, sed breuem humero inferat, subter ipsius ceruicem, & secundum ipsius longitudinem, in medio tendinis brachium pectori ad mouentis, & tendinis qui brachium recta ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed plane inaequalibus conformatur costis, ac duas quidem longissimas exigit, unam, quae secundum dorsum longitudinem porrigitur, alteram, quae ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionem conscendit, atque alterum axillae cavitatis uallum constituit. Tertiam uero praesentis musculi costam, a sexta thoracis uertebrarum spina, super angulum scapulae, quae basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis uehitur, atque haec transversum quodammodo repens, reliquis duabus costis multo breuior est. Ac pro trianguli costarum inaequalitate, etiam huius musculi fibrae differunt, quae enim per ilia, et spuriarum costarum extrema sursum porrigitur, prolixissima, ac minus obliqua sunt, quae uero ab inferiorum uertebrarum thoracis spinis enascuntur, breuiiores sunt, & transversum magis prorepunt. Musculus istemotus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed composito, pro fibrarum uarietate, praestans. quandoquidem prout superiores fibrae, aut inferiores in se colliguntur, contrahunturue, ita quoque deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dorsum deprimitur.

Lib. 3. de Partium usu, c. 5. de Admirationibus dissectionis.

Porro musculus hic, dum scapulae humilioris transcendit angulum, fibris quibusdam scapulae committi, atque ipsi aliqua insigniori apprehensione adnasci, Galenus scriptum reliquit. Deinde huius insertionis beneficio, non modo brachium duntaxat, ab hoc musculo moueri asserit, imo etiam illum detractionis scapulae ad inferiora autorem esse commemorat. Profecto etsi quam maxime uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capitulum, saltem unicuique musculum citra controuersiam plenè describere optem, haudquaquam tamen, ut res sese habet, hic subterire queo. Praesens enim musculus, dum humilioris scapulae basis angulum integrit, scapulae ossi, nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, contrahitur, ne utique autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculorum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturque. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quam musculis dorsum mouentibus, & thoracis & abdominis, qui huic musculo non minus, quam illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque musculus hic, nullam in scapulam molitur insertionem, proprio etiam motu una cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Etsi illum tota ea sede, qua angulo scapulae superuehitur, scapulae innasci dare, id tantum me Hercules transversis perficitur fibris, illis inquam, quae in elastissima suae originis sede habentur, atque a sexta, septima, octaua, nona & decima thoracis uertebrarum spinis dependent, quae sane non deorsum scapulam mouerent, sed recta ad dorsum. Huius enim musculi eminentior pars, altius a spinis, quam Galenus arbitrat, principium ducit, nam aliquotiesque illi musculo substernitur, quem scapulam mouentium secundum numeramus, quemque Galenus inter posteriores scapulam mouentes, Demissiores uocat, amplum hunc brachij musculum, ibidem principij sui uerticem assumere astruens, ubi ille demissior scapulae musculus cessat. At quum suo rursus loco de scapulae motoribus sermonem instituamus, ad brachij musculos iam reflectenda est oratio, inter quos Galenus alium enumerat musculum, eiusdem functionis cum nuper dicto, gratia efformatum, ut scilicet brachium deorsum trahat, atque hunc quidem latum amplumque esse recenset, sed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carnis augeri narrat, quum primum ilia contingit, ac fibras has sursum tensas, carnosiores tantisper efficit, donec membrana ampli & tenuis musculi naturae, quem buccas mouere diximus, respondeat, humerumque implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes, qui illum praecesserunt confectionum Procures, in hominum potius corporibus, quam cum Galeno in simijs se exercitantes lauisse, atque ab ipso in simijs inuentum nusquam non iactitat. ego profecto in simijs, & canibus, plurimisque quadrupedibus ipsum obseruauimus, non tamen in omnibus aequè latum carnosumue. At in simia (ut id prius dicam) ad hunc modum mihi apparuit, membrana carnosissima, secundum spinam totius longitudinem firmius subditis organis, quam alibi connascitur haud aliter, quam si ex spinarum apicibus principij sui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verum in ea sede, qua membrana e regione quinque lumborum uertebrarum consistit, illius os contingit, carnis, sed tenuibus rarisque fibris adaugetur, quae sursum oblique uersus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arcum collectae, musculum amplum ac tenuem exprimunt, qui in mucrone desinens obscure, uixque admodum in humerum implantatur, tendini

Musculus alius quo simiae et canes abutuntur.
Lib. 1. c. 5. de Admirationibus dissectionis.
de V. su. p. 1. 1. 1.

tendini eius musculi continuus, qui brachium pectori adducere commemoratus est. In canibus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori adducentis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriae eius musculi membranae adnasci. In equis quoque, bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodum euadit conspicuus, un-de etiam consulo illum in boue potissimum perpendi, quod fiet promptissime, si ex coriati bouis axillam inspexeris. Apparebit namque is amplus, & conterminis musculis rubicundior, & ceteris partibus albis apparentibus, ex illo maximam portionem ablatam esse cõperies, quam lanij cuti adnatam relinquunt eo, quod carnosam membranam una cum cute auferre, inter excoriandum consueuerit, atque ideo etiam tantam praesentis musculi partem, quanta nondum profusus, & insigniter carnosus apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios uidere, qui longè acutiori cultello, maioriq; mora in axilla cutem adimunt, quam in reliquo corpore, ubi membranam una cum cute a subditis corporibus separant. Non inutile quoque erit, ex coriata cutem iubere tibi exportrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adnatam contempleris, obseruesque huic musculosa carni paulo rectiores fibras intertextas esse, quam amplo illi musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testatur. Atque haec in simia, & quae proximè nominata sunt, animalibus didici, at in homine me reperisse nequeo affirmare, quantumuis rectè cutem ab adipem, & quum obesus accidit corpus, adipem a membrana carnosissima, & membranam a subditis illi musculis, per totum thoracem abdomenque non diuulsam, laceram uel semper dissecet. Liberaui enim subinde ab adipem cutem, et adipem postmodum a membrana, & denuo membranam ab his, quibus incumbat musculis, ac deinde manibus membranam tetendi, sed haec tenus illam nullis carnosissimis fibris, secundum thoracis latera nutritam auctamque obseruauimus, nec etiam spectatorum aliquis, quotquot mihi secanti unquam astiteret, membranam hanc musculosa fieri, asserere ualuit. Praeterea si membrana, quam inuisculum fieri Galenus astruit, brachium deorsum traheret, proculdubio aut humero, aut articuli saltem ligamento neceretur, quod & si de simijs fortassis, & bobus dici possit, qui alium, quam homines, motum, propter crebrum in terram prioribus pedibus innixum exigunt, in hominibus tamen nullam insertionem membranae carnosae in humerum fieri, audacissime pronuncio. Nam praeterquam quod membrana in homine fibras carneas sub axillis nullas monstrat, integrum est eam per totam axillae regionem, ab huius loci musculis, & articulo non minus liberare, quam in inguinibus, & poplite, quod haudquaquam perficeretur, si membrana tendinem in os brachij infereret. Porro quum omnibus dissectionum studiosis integrum sit, num haec, quae de membrana in hominibus proposui, ueritati sint consona, proprijs manibus inquirere, aut alijs dissecantibus iam admoniti astare possint, his prolixius immorari haud conuenit. Addam tamen & hoc, si musculus iste eum, quem Galenus narrat, ductum, situm, & fibrarum seriem nancisceretur, quod non alio plane fungeretur munere, quam inferiores eius musculi fibrae, quem nos brachium deprimere asseruimus. Nequaquam enim, ut Galenus arbitrat, huius membranae carnosae musculi beneficio, brachium recta deorsum, & in neutrum latus inclinans duceretur, quum prorsus obliquas, ex Galeni etiam descriptione, fibras nancisceretur. Ceterum in nullam partem uergens brachium deorsum uellitur, quum et inferior musculi adducentis ad pectus pars, & inferiores fibrae deprimentis musculi simul agunt, accedente una quoque brachij pondere. Atque duae iam dictae musculorum partes, illae sunt, quae axillae cavitatem efformant, quasque in Libro de Articulis Hippocrates Tendinum nomine nuncupauit, quemadmodum & Veteres, qui etiam Tendines nuncuparunt, musculos oecipitis ossi connexos, ac in medio foueam efformantes, & Graecis *ivas* quoque appellatos. Qui brachium circumagunt, tres mihi constituuntur musculi, omnes ex scapula ducentes originem, & latis tendinibus, articulum continentibus membranarum implantati. Primus itaque, qui ordinem brachium mouentium quintus haberi potest, scapulae sinum occupat, qui inter superiores scapulae costam, & eiusdem spinam, seu magni illius processus radicem uisitur. Procedit enim a scapulae basi, et omnino carnosus totam, quam diximus, scapulae cavitatem implet, ossi semper ualide, ac si ab ipso toto progressu enasceretur, connatus. Quum uero ad superiorem ceruicis scapulae sedem pertingit, sub ligamento ualidissimo, suum humerum interiori scapulae processui (quem anchorae assimilamus) colligante, in anteriora contendit, et in amplum ualidumque cessans tendinem, articulum humeri ad scapulam superat, eius articuli ligamento pertinacissime, obliqua quodammodo insertionem implantatus. Est itaque musculus hic oblongus, & exterius gibbus, intus autem illi respondet cavitati, quam implet, deinde fibras secundum suam longitudinem exporrectas habet, quae si brachium attollentis musculi fibris cõferantur, transversae prorsus existunt. Huius musculi Galenū non meminisse opinor, nisi forte inter brachium attol-

Axillarem uallum.

Quintus brachium mouentium.

Sextus brachium mouentium.

Septimus.

lentes (quos uarios, neq[ue] semper eod[em] recen[se]t) illū reponat, quāuis ipsi ad superiora cōtractio, quam obscurē uersus anteriora molitur, præcipuē demādata nō sit. Deinde Galeni descriptio num nulla illi cōgruit, etiā si scapulæ eminentiori costæ quendam exporrectum obiter narret, quem si quis hunc nostrū esse dixerit, nō tamen ipsi insignem cum brachium attollente musculo connexum (imō uix contactum) tribuere poterit. Sextus brachii mouentium musculus admodū est carnosus, ac concauā internāq[ue] scapulæ sedem opplet, ex "basi torius scapulæ carnea originē deducens, & in trianguli "uerticē, ad scapulæ formā tantisper arcuatus, dum in interiorē articuli regionē pertingat, cui amplo tendine, quasi in semicirculū impletur. Huius musculi superius latus "illi admodū continuum existit, quem postremō recen[se]ui, adeo sanē, ut nisi diligenter animū adhibueris, uterq[ue] unus esse tibi appareat. illumq[ue] musculus ad "elatiōrē scapulæ costā, inflexionē in anteriora fecisse, atq[ue] ita etiam portionē gibbæ sedis scapulæ occupare asseres. Septimus uerō brachii mouentium musculus ille est, quē Galenus in Decimotertio de Partium usu (nam in Quinto de Administrandis sectionibus omnes à scapula in humerū porrecti musculi mirē cōfunduntur) brachium retrorsum, ad dorsum agi credidit, "illū enī, qui uerē id munus præstat, quemq[ue] inter huius Capitis musculos tertio loco recen[se]ui, Galenus circumuertentis ad exteriora uice descripsit. Ceterū hic septimus musculus, cuius ope brachii ad exteriora circumagi scio, uniuersum scapulæ gibbum, quod sub ipsius spina habetur, implet. Exoritur enim carnosus ex scapulæ basi, deinde arcuatus ad scapulæ formā redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo at breui, tanquam in semicirculū extrinsecus infertur ita, ut trium musculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quasi uniuersum articuli ligamentum amplexentur, & quæ ratione singuli suis fungantur munij, facili demōstrant. Ligamenta uerō scapularum ceruici, caput humeri colligantia, ubi brachium mouentium musculorum sectionem absoluerō, peculiari Capite pertractabo.

MUSCULORVM BRACHII MOVENTIUM administratio. Caput XXIII.

Qui corpus in horum musculorum administratione erigendum seruare possit.

hactenus ad brachium mouentes usque musculos, ceteros, & præcipuē latum illum, qui buccarū motibus præest, dissecueris, cutis quoq[ue] ex parte superiori scapulæ, & pectore ablata erit, ac proinde cutis ab abdomine & uniuerso thorace, usq[ue] ad femora, & ossis sacri mucronē nunc dūtaxat adimeretur. & hanc quidem aut lanij more integram excoriaris, unica tantum linea à pectore ad pubis usque os ducta, aut per uaria frusta, prout commodior apparebit ratio, eam dissecabis. Ego autem interdū, quando hominis sectionem mihi administrare soleo, sub inferiori maxilla per utrūq[ue] os iugale, robustum funem traieci ad capitis uerticem, laquei modo uinctum, idē aut ad frōtem, aut ad occipitium magis, prout aut erecto, aut depresso capite cadauer suspendere animus fuit. Longiorem enim laquei finem, trochleæ cuidam cameræ trahi affixæ transposui, illoq[ue] corpus tanquam suspensum, modō altius, modō demissius detrahi, atq[ue] in omnem partem, prout negotio competebar, circumuolui curabam, & quum rursus lubeat, in mēsam inclinari sinebam, facile enim sub trochleæ regione mensa accommodatur. Atq[ue] hoc modo in omnibus musculorum tabulis delineandis, cadauer suspensum fuit, quemadmodum Septima tabula utcunq[ue] ostendit, quam uis dum illa delinearetur, funis ad occipitium reflexus erat propter musculos, qui in collo illic sunt conspicui. Et si fortassis maxilla inferior, ex dissectionis serie ablata sit, aut etiam iugalia ossa fuerint effracta, nihilominus sinus temporalibus musculis exculpi, laqueū satis ualidē amplectetur. Cauendū enim est, ne ceruici laqueus circūponatur, nisi iam aliquot occipitij ossi cōnexi musculi fuerint resecti. Atq[ue] eiusmodi corporis suspensio ideo maximē cōducit, quod molestē admodū corpus humanū in mensam procubens, modō in pectus, modō in dorsum conuolui possit. Et licet fortassis opportunē cadauer uertatur, tamen musculi tunc adeo producuntur, aut ex innixu latefcunt, cōprimunturq[ue], ut dissecti propriam formā & speciem uix retineant. Quocunq[ue] modo igitur uisum fuerit, aut ea, qua dixi, ratione suspensio, aut in mensa reposito cadauere, cutem unā cum adipe absq[ue] ulla membranæ carnosioris lacione, ab uniuerso thorace abdomineq[ue] auferes. Quod profecto, nisi laboris sis studiosus, discendiq[ue] cupidus, molestē ac difficulter perfereris, cum tot sectionibus cutis prorsus aliter liberāda ueniat, quā si carnosam membranā unā cum cute adimeres. Ablata cute unā rursus lineā, à mediā pectoris regione, ad pubis usq[ue] os, in membrana carnosā duces, & deinde aliam à pubis os se transuersum, secundum coxendicis articulum, ad sacri ossis usq[ue] spinam, & tertiam à summo humero, ad usq[ue] mediam brachij regionem, secundum ipsius longitudinē. His ductis sectionibus,

Musculi, quē carnosā membrana in simia rum cōstitit axillis constituit, examina.

bus, membranā carnosā hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace & abdomine, ad spinam progrediens, eam auferes, ipsam interim glandulis, quæ in axillis habetur, adhuc connexam sinens. Auulsa itaq[ue] ad axillæ usq[ue] cavitatem membrana, hæc ad lucem extendenda est, ac diligenter aduertendum, num ea sub axillis in carnosum degeneret musculum, à lumbis, & spurijs costis incipientem. Si forte (quod non futurum scio) hanc carnosā si bris auctā inspexeris, ea qua poteris diligentia, illā ab axillis separa animū adhibens, num humero tendine aliquo inferatur, aut his partibus (ut in reliquo thorace solet) fibrosis tantum nemero tendine aliq[ui]do cauebis, ne eod[em] ruditis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoq[ue] dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam, tam rudes, ac in similibus partibus dignoscendis adeo negligenter uersatos, ut primo intuitu, adipem dorsi, carnem esse arbitrentur, quod multo magis illum hīc, quā alibi propter incubum rube-
re cernerent. Quando enim cadauer una atq[ue] altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes, quasi inflammatione obfusa rubet, atq[ue] ideo & eius sedis adeps. Hac itaque administratione, num membrana hæc musculus efficiatur, & an cutis mouēda, an brachij gratia talis facta sit, promptē examinabis. Mihi autem hæc membrana in hominibus neque musculo effici, neq[ue] humero tendine inferi, imō ne ipsum quidem contingere uisa est. Ceterū ubi uniuersam membranā, & corporis trunco, & media brachij regione liberaueris, brachium pectori adducentem musculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille gracilis musculus, quo caudatæ simiæ donantur, quiq[ue] à mamillarum regionibus, sursum oblique fertur. Verū quum iste in hominibus non sit, iam musculi brachium pectori adducentis caput, à clauicula, & tota ossis pectoris regione, ipsiq[ue] insertis cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, ac hamulis aut summis digitis apprehensum, ad humerum usque à subiectis corporibus, aut digitis aut buxco cultello separabis. Dum uerō musculi huius caput nouacula liberas, accuratē studendum est, ne quid aliud unā cum illo auferas. In canibus enim ac simijs, uerarum costarum cartilaginibus musculi obtenditur, quem ferē recti abdominis musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno respirationis gratia creatus dicitur, ac uice proprii thoracis musculi, à recto distincti habetur, quemadmodum in musculorum thoracis mouentium enarratione dicturi sumus latius. Nunc enim in hoc admoneo, ut etiam si ego in homine minū hūc reperiam, studiosi tamen illum obseruare conentur, atque commilitones inter dissecandum sese admoneant, eiusmodi musculum ex Galeni sententia hīc latere, ac proinde non oscitanter musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari, aut obiter liberatum abijci. Neque huic solum animus accommodandus est, uerū et illi, qui in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter, atque in hominibus dicebatur. Atque ita non mirandum est, me quum hominis fabricam ostendo, etiam perpetuū aut simiam, aut canem publicæ sectioni adhibere. Ceterū magnum hunc pectori brachium adigentem, in præsentia humero adhuc appensum relinquens, ad reliquos brachij accedes, quos commodē administrare nequis, nisi prius ablato musculo, qui ab occipitij osse procedens, per totam ceruicem extenditur, & toti scapulæ spina, summoq[ue] humero, unā & huic proxime clauiculæ sedi inferitur, tum hinc per scapulæ gibbā, & basim deorsum protensus, donec mucrone suo octauæ thoracis uertebrae spinæ committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uertebra, spinarū apicibus quodammodo cōnexus, ab ipsisq[ue] principium sumit. At de hoc musculo unā & ceteris scapulam mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quod posteriores brachium mouentes conspici apte nequeant, nisi ille à spina & occipitio, ad ipsius usq[ue] insertionē, sectione liberatus fuerit. Administratur uerō nouacula aut cultello, secundum spinæ dorsi longitudinem facta sectione, quæ musculus illum duntaxat ad subiecta usque uulneret, deinde altera secundum occipitium est ducenda, quæ ibidem etiam musculi principium, ab occipitij osse liberet. At si fortassis subiectum aliquem musculum illis sectionibus uiciare meruis, buxeco cultellum exterioribus musculi lateribus subdes, illi scilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur, & deinde illi, quod à summo humero seu clauicula, ad octauæ thoracis uertebrae spinā descendit. Cultello enim lateribus indito, & sursum deorsumq[ue] acto, à subditis musculis illum scapulæ musculum abscedere coges, atq[ue] ipsius nerui principij crassitiem facili tunc cōiecturabis, musculumq[ue] à substratis corporibus iam liberatum, paruo negotio ad ipsius insertionem perduces. Verū rursus sub hoc, ut in peculiari huius musculi enarratione sumus dicturi, obseruandum est, ne unā cum illo musculus ab occipitio in scapulam procedēs auferatur, quem Galenus unā cum illo, quem nunc dissecasti, scapulam quoque sursum trahere prodidit. Neq[ue] hoc eo dico, quasi homines illum cum simijs communem

Primi brachii mouentium musculi administratio.

Li. 6 de Administrandis sectionibus.

Admi. secundi scapulæ mouentium, ut reliquos brachij scitē aggrediaris.

Z 3 habent,

habent, uerum utro perfunctorie, an illo quod quod homines donentur, animaduertas, & simia
administrationi simul adhibita, hac nostra cum Galeno (si modo diligens Naturæ sis admira
tor) conseras, neque etiam canibus hic confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & care
ra, quæ clauiculis carent, animalia, plurimum in brachium & scapulam mouentibus musculis,
& simijs variant. Quæ adhuc alium habent muscolum, ab externa sede transuerforum proce
ssum quatuor primarum ceruicis uertebrae enatum, & in scapulae spinam insertum, quo
homines quoque carent, esset tamen & iste quoque, si reperiretur, iam dissecandus. In simijs igitur,
tribus illis musculis abfectis, in homine uero, primo duntaxat liberato, musculus cuius
beneficio brachium attollitur, à suo principio separabis, eius caput ab uniuersa scapulae spina,
summo humero, & clauiculae media sede, nouacula aut cultello proxime semper ossi adfecto,
absecans, donec illum transuersam in humerum insertionem moliri conspexeris. Brachium ta
men attollens musculus, postquam eius triangularem figuram, et præcipue illius capitis, quod
abfectum, iam obtusum trianguli uerticem ostendit, perpende, non solum in superficiei un
diq; est intendus, sed summa diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles articulum
exterius integens, quam nos unius musculi loco habemus, plures musculi sint mutuo sibi in
cumbentes, quemadmodum Galenus in Quinto libro de Administrandis confectionibus
uidetur innuere, immerito uti aliàs sapius, ueteribus dissectionis Professoribus (qui in homi
num cadaueribus sese exercebant) nescio quam, oscitantiam imponens. Examinabis itaque u
niuersum musculi principium, atque quomodo crasset, carnosusque sensim musculis efficiatur,
considerabis, ac deinde tendine etiam (qui simplex est) examinato, per transuersum in omni
bus musculi sedibus illum diuides, ut aliquando fatearis illum nihil minus, quam duplicatum
esse, neque illam referre speciem, quam tres primi ab illo ossi enati, & femoris motibus famu
lantes musculi pulchre exprimunt, si simul mutuo incumbentes, uniusque musculi loco enume
rati perpendantur. Cæterum duobus primis brachium mouentibus musculis, ab humero
abfectis, musculus, qui deorsum brachium mouet, à subditis illi partibus ad insertionem us
que liberabis, quod factu est facillimum, si secundum spinæ longitudinem, à qua principium
assume, lineam duxeris, quæ membranæ ipsius principium duntaxat perfecerit. Quum itaque
principium liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuersum musculum buxo cul
tello, aut etiam nouacula reuolui, à subditis musculis separans. In hac administratione, quali
ter musculis iste basis scapulae humiliorum angulum transscendat, scapulae adhaereat, contue
beris, & deinde si principium ipsius uariè ad originis locum protenderis, manifeste quo mo
do hic musculus brachium detrahat, & nihil minus quam scapulam moueat, addices. Porro
quum lineam illam moliris, qua eius musculi principium à spinarum apicibus liberat, cau
endum sanè est, ne unà quoque disseces initium abdominis musculi oblique ascendentes, et deinde
illius, qui transuersim à spinis quoque uertebrae enatus, in decimam & undecimam, tho
racis costas inferi dicitur. Quapropter si tuis manibus parum fidis, idem in hoc musculo ten
tabis, quod in illo experiendum probauimus, qui secundus scapulam mouentium nobis nu
meratur, ut scilicet protensam manum, aut buxum cultellum externo musculi lateri subdas,
atque illum transuersim sursum deorsumque actum, tantisper moueas, donec ad spinarum usque
apices musculum, à subditis organis diuisum esse coniecieris, hac nanque ratione principij sui
membranæ crassitiem promptè cognosces, & quam altè cultellus aut nouacula ad hoc separa
dum immitti debeat, exquisitè intelliges. Verum omnino opportune feceris, si styli aliquem
longiorem, rotundumque ornatum tuberculo, sub musculi principio rectè protenderis, & sensim
cultello sub musculo ad styli latus demisso, principium diuideris, cultelli semper acie extrorsum
ducta, & leuiter obliquata, sursumque semper cum stylo protusa ad eum ferè modum, quo char
tam diuidimus. Nisi etiam eo artificio uti uelis, quo in erudiendis uesicae calculis utimur,
quum siphonem inftar dimidiæ canalis effictum, uesicæ ceruici indimus, ut dein in eius cau
itatem sectio moliat, eo prorsus modo, quo pilosi ferici textores, sericum in pilos diuidunt,
his enim rationibus omnia pulchre diuiduntur, quæ secundum styli longitudinem dissecanda
subinde in posterum audies. Quando igitur musculum, quo brachium declue agitur, ad
humerum perduxeris, tendinem ipsius ab humero liberabis, ac demum musculo retror
sum brachium trahenti te accingens, ipsius initium similiter ab humiliori scapulae costa ab
scindes, & accuratè indagabis, num Galenus uerius huic circumuertiendi munus attribue
rit, quam musculo gibbæ scapulae sedem occupanti, quem ego in circumuertiendum
albo recensui. Poteris itaque hunc tam diu humero appensum relinquere, donec illum, qui
scapulae gibbum opplet, à scapula ad articuli usque ligamentum abraueris, ut eo uerius sin
gula expendere ualeas. Musculus, qui scapulae cavitati incumbit, quæ inter spinam &
superio-

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.

superiorem ipsius costam uisitur, à scapula derades duabus lineis, una per spinæ scapulæ superius latus, altera secundum elatiorem eiusdem costam, ductus, & deinde, quæ humeri articuli ligamentum musculum committatur, examinato. Brachium circumagentium^m musculus, qui internam scapulæ sedem sibi uendicat, nisi prius scapulam sectionis serie à claviculis solueris, non commodè se spectandum offert, et integris adhuc scapulam mouentibus musculis, importunè scapulà à clavicula separaueris, aut etià unà cum clavicula à thorace eam abstuleris. Quando cunque igitur scapulam à clavicula, sectionis serie liberatam uideris, aut scapula in totum à thorace ablata fuerit, eius musculi, quem ordine brachij motorum sextum reuli, administratio facillima erit, quandoquidem oculus tum uniuersus ex scapulæ eraditur cauitate, quod ubi præstiteris, huius simul & aliorum officium absque negotio examina-bis. Quamquam interdum etià^v quinti nobis enumerati musculi sectionem, donec scapulam à clavicula solueris, referendam censeo, quum is in scapulæ cauo thoraci proximo prorsus recondatur.

DE LIGAMENTIS HUMERI AD
scapulam articuli. Caput XXV.

R I M O Libro 3° rotundum magnumq^{ue} humeri caput, & non admodū latum, neq^{ue} insigniter profundū scapulæ^a acetabulū (propter uarios, quos brachio obimus, motus) merito extructa esse retuli. Ne autē laxus adeo articulus male custodiretur, & quouis ferē motu sua sede humerus excideret,^b processus quosdam scapulæ, & uaria dein de ligamenta inuicem ossa colligantia, Naturam produxisse subiunxi. Cæterum quum iam articulum munientes processus, ac plerofq^{ue} hunc stringentes^c musculos ab solui, tempus sanē exigit, ut articuli etiam ligamenta nunc percurram. Superiori itaque Li bro scripsimus, quī superior humeri pars, quodāmodo in duo inæqualia capita distingue- tur, in interius scilicet, quod amplum, & semiglobū instar rotundum est, & propter illi obna- tam cartilaginem læue, articulationiq^{ue} idoneum, exterius autem asperum inæqualeq^{ue} uisitur, leui quodam patuloq^{ue} sinu, ab interno orbiculatū distinctum. Et rursus propter aliū^e si- num, in anteriori parte exterioris capitis exculptum, ac^f exterius caput musculi cubitum fle- scientium anterioris transmittentem, exterius hoc humeri caput uelut geminum conspici- tur, utrinque ad sinus illius latera magis, quā in reliqua parte extuberans. Atque hæc omnia, præ- sentis articuli ligamentorum occasione potissimum sunt fabricata, interius quidem caput, ar- ticulationis gratia, exterius uerō, ut ligamentorum insertionem susciperet, aut ex se eadem por- rigeret. Sunt autem tria robusta, quæ humerum in scapulæ acetabulum connectunt ligamen- ta, præter commune, omnes articulos instar membranæ, nunc tenuioris nunc crassioris am- biens uinculum.^g Quod itaque amplum & membranosum est, omnib^{us}que articulis com- mune, orbiculatim ex supercilijs ceruicis scapulæ principium assumit, ac totum articulum am- biens, in radicem interni capitis humeri primū inseritur, & deinde totius exterioris capitis amplius dinā, ac ueriusque ceruici implantatur. Aliorum uerō trium^h duo quidem ad amussim instar neruorum teretia uisuntur, tertium uerō nonnihil amplum. Enascitur autemⁱ primum^j ex apice interioris processus scapulæ, & hinc procedens, internis anteriorib^{us}q^{ue} partibus ex- terioris humeri capitis circumdenditur, ualidissimē huius capitis sedis impressioni adnatum. Alterum uerō, quod crassius maiusq^{ue} isto est, ex ceruicis scapulæ superiori^k parte, ubi summo humero submititur, ortum ducit, & interius humeri caput superans, inseritur toti illi exte- rioris capitis^l regioni, quæ ad externum latus eius sinus extuberat, quī exterius^m caput musculi cubitum flectentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterioris latus, posteriori primi ligamenti connascitur lateri, ac simul ambo uelut transuersum ligamentum efformant, caput eius musculi in suum sinum seruans.ⁿ Reliquum uerō tertium, ex eadem cum secundo re- gione principium nanciscitur, ac obliquē hinc porrectum, inseritur in totam posteriorem exterioris capitis humeri^o sedem adeo, ut præsens ligamentum posteriorem articuli ambiat regionem, ut enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliore molitur in humerum insertionem. Cæterum præter hæc tria, quæ præcipuē humerum, ne deorsum extrorsumq^{ue} ab acetabulo scapulæ labatur, continent, aliud est adhuc^p ligamentum, humerum sursum & in anteriora, ad median^q nimirum inter summū humerum & interiorem scapulæ processum sedem luxari prohibens, hoc enim similiter ualidum, ab interiori quoque processu scapulæ, sur sum obliquē ad summum humerum porrigitur, articulum humeri cum scapula nusquam

Sexxi:

Ligamēta hu
merum scapu
la connecten
tia.

Cæteris arti-
culis commu-

Triapros

Primum.

Secundum.

[illegible]

T. 11

Ligamento
rum admini-
stratio.

contingens. Atque huic eidem muneri subseruit, nerueum illud caput anterioris cubitum flectentium musculi, quod ab eminentissima scapulæ acetabuli sede enatum, inter articuli ligamenta humeri caput transcendere, atque suo sinui incumbens deorsum ferri audies. Horum ligamentorum administratio, non nisi scapulam quoque mouentibus musculis, et cubitum flectentibus dissectis, aggredienda est, quæ tunc cultellis paruulis, sed acutioribus celebrabitur, atque omnium primum id secundum ueniet, quod ex interiori scapulæ processu exoritur. deinde alia duo peculiaria, ab ipsorum radice à scapula liberans, ulque ad humerum singula deduces. Neque hic interim oscitanter animus adhibendus erit, ne quum secundum ligamentum aggredieris, unà quoque caput exterius cubitum flectentium musculorum anterioris præcindatur, nisi fortassis antea ademptum unà cum toto musculo esset. Porro ligamentum ab interiori processu scapulæ, in summum humerum pertinens, musculo brachii um attollente ablato, euadit citra sectionem conspicuum. Illud uero, quod scapulæ acetabuli cauitatem aliquando auget, diuiso prorsus articulo, in conspectum uenit.

DE MUSCULIS SCAPULAM MO- uentibus. Caput XXVI.

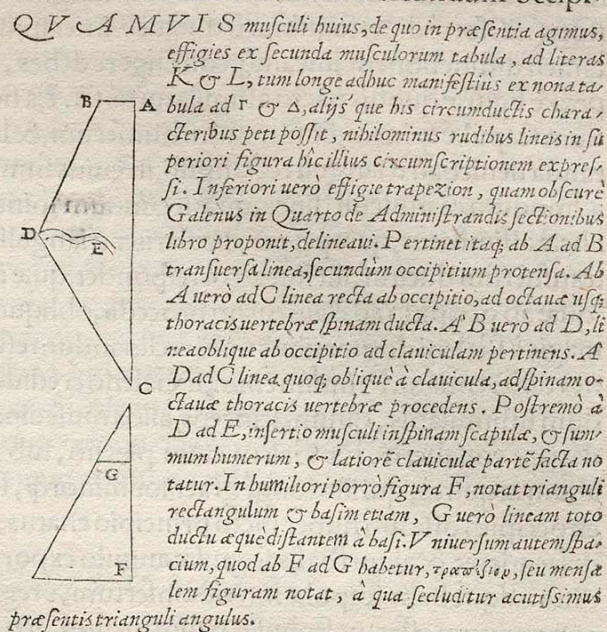

Primus sca-
pulam mouen-
tium.

SCAPULA ipsa cum brachio agitur motibus, si illum duntaxat exceperis, quo brachium circumuerti diximus. Scapulam itaque pectori admovent triangularis musculus, illi substratus musculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Est namque hic primus scapulæ musculus, quem in uigesimo tertio Capite ex secunda, tertia, quarta, quinta, & inter dum sexta, superioribus thoracis costis, paulo antequam in cartilagine illæ cessent, principium assumere docui. Adeo ut hic neque ipsius substantia, quæ tota, nisi iuxta tendinem, carnea est, neque inferio, quam in interioris lateris anterioris imitantis processus molitur, neque fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtusum uerticem, nusquam intersectæ feruntur, diffusius recensenda ueniant, quum abunde sit, ipsius functionem hic addidisse. Si itaque huius musculi altiores fibræ contrahantur, elatius scapulam pectori admovent, inferioribus uero in se contractis, uersus pectus demissius scapula adigitur. At totius musculi fibræ unâ laborantibus, scapula in neutram partem declinans, pectori adducitur. Quanquā interim scapula pectoris ossis summo, aut mucronatæ cartilagini non eque, atque brachii adducitur, quod insignibus in motu differentiis, nunc pectoris elatio, nunc demissio, nunc adducitur, quemadmodum ipsius quoque musculus, elatius & demissius ipso scapulæ musculo initium ducit. Cæterum est Galenus scapulæ nullum tribuit muscolum, qui proprio motu ad pectus, antrosum uel scapulam ageret, & nos tamen hunc, quem iam narrauimus, illi priuatim ascribimus, non præterea, quæso, quin sedulo mentem quoque accommodes musculo, quem cæterorum Anatomicorum more, à scapulæ basi enatum, octo superioribus costis inferi dicemus, quum thoracem mouentium musculorum sermo instituitur. Si enim huius naturam diligenter spectaueris, & potissimum in quadripedibus, fortassis illum quoque scapulæ motorem recensebis, quemadmodum audies, quum sexto post hoc Capite, illum thoracem mouentium secundum enumerabo. Porro sursum ad caput ualidi musculi scapulam attollunt, si quidem & ipsa grandi mole constet, plurimamque ipsi carnem adnatam sustineat. Primus est, quem ante musculos brachii mouentes dissectandum esse, tunc dicebam, quum illorum musculorum administrationem secundo ante hoc Capite exequer. Musculus iste raram, præter cæteros corporis musculos, figuram sortitur, ut etiam fibræ & mouendi rationem, ab alijs musculis quodammodo differentes adeptus est. oritur enim ab occipitij osse transversa linea, quæ ab ossis medio, uersus auris radicem porrigitur. Huius lineæ externum latus, ab auris pinula tantum remouetur, quanta ipsius ab occipitio exortus est longitudo. Si enim occipitij sedem, quæ ab ipsius medio ad aurem ducitur, in duas equales regiones diuiseris, earum unam, quæ occipitij medio uicinior est, præsentis musculi principium occupare intueberis. In occipitij medio dexter musculus sinister contingit, acambo inuicem iuncti, unaque ueluti ex spinarum uertebra apicibus principium ducentes, per ceruicis thoracis que spinam, ulque ad octauam thoracis uertebra protenduntur. Dexter (idem de sinistro intelliges) quæ ex spinarum apicibus enascitur, membranosa tanta ferè amplitudine apparet, quantæ uertebra in suo latere est latitudo, reliqua uero regione carnea (si unicum duntaxat locum exceperis) conspicitur. Quis autem membraneus ille locus sit, sermonis progressus enarrabit.

Secundus sca-
pulam mouen-
tium.

enarrabit. Sunt itaque hæc duæ præsentis musculi lineæ. Vna transversim secundum occipitium porrecta, quæ et si tenuis sit, carnea tamen uisitur. altera recta per spinam deorsum ab occipitij medio, ad octauam usque thoracis uertebra descendit. Præter has autem, aliæ duæ obliquæ sunt, una ex termino transversæ lineæ, quo aurem spectat, obliquè deorsum uersus anteriora, seu in dextro musculo dextrorsum protenditur, quo usque latiore clauiculæ partem contingat, summo humero coarticulatam. Alia linea quæ similiter obliqua est, à lineæ postremò commemoratæ fine, quo ipsa clauiculam tangit, deorsum uersus posteriora obliquè tantisper descendit, dum unâ cum termino transversæ lineæ, secundum spinam exporrectæ, acutum angulum constituat, e regione octauæ thoracis uertebra consistentem. Quatuor his lineis musculus circumscribitur, uerum præter has, musculus aliam transversam, in ipsius medio quodammodo nanciscitur, eam nimirum, quæ toti scapulæ spinæ, & summo humero, & clauiculæ lateri parti inserta tatur. Hac parte qua suam molitur insertionem (quæ uelut ipsius tendo est) neruosus simul et carnosus uisitur, ea uero sede, qua scapulæ ceruicem spectat, & quarta ipsius linea à clauicula, deorsum ad octauam thoracis uertebra prorepit, semicirculum quodammodo membranæ um commonstrat, quasi hic (ne forte scapulæ gibbum occupantes musculos arctius premat) crassior carnesque esse nequiret. Reliqua autem sede, uti iam admonuimus (nisi quæ dorsi spinæ committitur) omnino carnosus existit, sed tamen undique tenuis est, ea sui sede excepta, quæ toti superiori summi humeri sedi, & lateri clauiculæ parti ualidissime implantatur. Porro fibras, non uno omnes modo porrectas habet, nam quæ ab occipitio, ceruicisque uertebra rum spinis deorsum protenduntur, obliquè ut & exterior eius musculi partis lineæ, ad anteriora deorsum tantisper prorepunt, donec scapulæ spinæ, & summo humero, & lateri clauiculæ sedi inferantur. Præsentis fibræ eo semper obliquiores magisque transversæ redduntur, quo à ceruicis uertebra rum spinis, thoraci propinquoioribus principium ducunt adeo, ut illæ, quas ceruicis radix exporrigit, iam paulo minus toto transversæ sint. Quæ uero à thoracis uertebra rum spinis uerè enascuntur, sursum uersus anteriora tensæ, tanto quoque rectiores, minusque transversæ uisuntur, quo octauæ thoracis uertebra sunt uiciniores. Eiusmodi fibrarum series commonstrat, huius musculi beneficio non modò uniuersam scapulam sursum attrahi, sed etiam deorsum uelli, recta ad dorsum agi. Si namque superior musculi pars, inter secundum uersus suam originem trahatur, totam scapulam sursum attolli conspicis. At si humilior musculi pars, quæ inter scapulæ spinam, & octauam thoracis uertebra consistit, ad suum exortum tensa fuerit, scapula deorsum uellitur. Deinde uniuerso musculo inter dissectandum attracto, & præcipue quæ ex inferioribus ceruicis, & superioribus thoracis uertebra rum spinis enascitur, scapulæ molem recta retrorsum duci cernimus. Atque hinc fit, ut præsens musculus motibus omnino pugnantibus præficiatur, ac, uti prius relatum est, fibras contraria serie ductas quoque exigit, quanuis interim nulla prorsus sui sede hunc disunctum in coniunctum uelut esse, quis uerè dixerit. Proinde unitatis ratione, præsens musculus unius loco mihi habetur, quo minus autem functionis gratia is duorum, aut plurium uice à quopiam recenseri queat, per me non obstitit. At Galenum miror, qui hunc muscolum disungens, ad medium fere Libri quarti de Administrandis sectionibus, superioris musculi partis prolixius, quam de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profecto inuidiosè disceptans, minuit. Ad calcem uero eius Libri, inferiorem musculi partem uix obiter nominauit, tunc scilicet, quum scapulam duobus proprijs musculis, ad dorsum agi insinuaret, quorum inferior est huius nostri musculi humilior pars, à thoracis uertebra rum spinis præcipue originem assumens, quam etiam alibi Demissorem scapulæ muscolum appellauit. Vtunque sit, parua hic nobis cum Galeno futura est dissensio, si ambos à se enarratos musculos, unum continuum corpus esse annuerit. Nam et si fortassis musculi huius inferio, quæ in clauiculæ ac obliquè admodum procedentis lineæ perficitur (quantum uis etiam & in insertionem musculi

musculus continuus sit) illum in duos distinguere apparet, nulla tamen prorsus discriminis nota (nisi forte diuersus fibrarum ductus) inter spinam dorsalem, & scapulæ basim habebitur. Vbi tamen distinctionem lineamque confingere debes, si modo superiorem Galeni musculum trapeziæ figuræ quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem linea, quæ à ceruicis radice, secundum scapulæ spinam, & summum humerum, & latiorē clauiculæ sedem duceretur, comparsa uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo lineæque distans à basi ducta sit. Quæ admodum ea musculi linea, quæ secundum spinæ ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ assimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius basi incidit. Quæ autem ad occipitiū transversim ducitur, illi lineæ correspondet, quæ in trianguli uertice æquæ cum basi distat. At quæ ab occipitiō ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Cæterum nunc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idque præcipue propter simiarum ad homines differentiam. Primum enim, si Galeno credideris, te ipsum inscitæ oscitantiaque interfecandum in simulabis, quum deinceps alios musculos scapulam attolentes in homine sedulo indagare conaberis. Ex Galeni enim placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior minorque, sed tamen carnosus totus esse deberet, & qui ex occipitijs ossibus sub nuper dicto principio enatus, deorsum modicè uersus anteriora, oblique descenderet, & altiori basis scapulæ angulo exporrectus, in latum tendinem desineret, ad medium usque basis scapulæ interius insertum, è regione radice spinæ scapulæ. Huic id munus concreditum esset, ut scapulæ basim sursum, seu ad occiput attraheret, uerum hunc frustra mecum in homine (quod ipse illo destituatur) indagabis, quum interim promptissime in caudatis simijs occurrat, eam prorsus naturam, quam Galenus ipsi tribuit, quamque ego iam descripsi, seruans. Quod non eo in medium adfero, quasi illum musculum in hominibus inuestigari nollem, sed ne librorum lectioni plus satis fidei tribuēs, me illum præterisse arbitreris, aut si sectione aggrediaris, intelligas, quo nam pacto hominis musculos sis reperturus, quamque præter meritum Galenus ueteres dissectionum Professores subinde suis delusus simijs insimulet. Denuo in caudatis simijs alium obseruamus musculū, à Galeno quoque enumeratum, qui carnosio principio, ex primæ ceruicis uertebrae transversio processu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebrae transversis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquam primum ex reliquis musculis, qui ceruicis uertebrae adnascuntur, emerit, teres, sed tamen latior, quam profundior apparet, deorsum in posteriora, uersus scapulæ basim superiorem angulum perfertur, ipsius internæ sedi carnosus latiorque redditus insertatur. Rursus simiæ alio quoque musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attolentes, si Quartum de Administrandis sectionibus ad amussim discusseris, quarto loco enumerari reperiēs. Atque hic mihi ab interna transversa primæ ceruicis uertebrae processu sede, deinceps & tertiæ quoque & quartæ ceruicis uertebrae transversis processibus, carnosio principio enasci uisus est, quod prædicto musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea lataque in sectione, in scapulæ spinā inseratur, in easpinæ sede, qua hæc summum humerum producit, quæ quodammodo è regione ceruicis scapulæ consistit. Cæterum ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verum tertium musculum homo communem nanciscitur, sed nonnihil quam simiæ ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus à transversio primæ ceruicis uertebrae processu, deinde & transversio processu tertiæ uertebrae, quartæ & quintæ, quasi disunctis constaret principijs, uno nimirum, quod primæ ceruicis uertebrae debetur, altero autem, quod tribus secundæ uertebrae proximè subiectis ascribitur. Quamquam etiam interdum à transversio secundæ quoque uertebrae processu musculus hic, sed parua origine nasci uisus sit. Porro principia hæc, simulatque ex reliquis ceruicis uertebrae amplexantibus musculis emergunt, unā coeunt, & ualidum efformant musculum nonnihil latiore, quam profundiore, qui lata, sed carnea insertionē, in internam superioris anguli scapulæ basim sedem inseritur, scapulamque sursum uersus anteriora, ceruicisque latera trahit. Non inopportune itaque hic musculus nobis scapulā attollentiū alter dicitur, aut saltem omnium scapulæ motorum tertius in hac nostra serie locabitur. Galenus suis omnibus scapulam attolentibus musculis, addidit oblongum gracilemque musculum, quem ex ossibus hyoidis lateribus procedentem scapulæ, propter ipsius ceruicem, interiori ex parte inferi scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli, scapulam attolenti opinatus est. Ego autem in Capite de hyoidis ossis musculis, eius ossis gratia, non autem scapulæ, hunc musculum efformatū asserui, ac proinde cuiuslibet motus autor is censei debeat, illi genti sectione uenit indagandū. In hoc enim simijs nulla cum hominibus est differentia, nisi quod

Musculus
scapulæ attolens,
quo simiæ abundat.

Tertius musculus
scapulæ attollentium.

Quartus, quæ
simiæ sibi priuati
secus quam homines
uendicant.

Tertius hominis
scapulam
mouentium.

Musculus
inter scapulam
attollentes
à Galeno
perperam
descriptus.

simijs toto progressu carneus uideatur, hominibus autem in medio ductu gracilescit, tendentis speciem comonstrans, & duobus quasi musculorum uentribus donatus. Quod sanè Galenus, si hominem unquam secuisset, non minus animaduertisset, quam musculos inferiorum maxillam deorsum ducentes duobus donari uentribus. Vnus adhuc musculorum scapulam mouentium reliquus est, qui hanc retrorsum ad dorsum spinam, uersus superiora nonnihil agit. Hic autem amplius & tenuis, sed omni ex parte carneus uisitur, qui à quintæ, sextæ, & septimæ ceruicis uertebrae, deinde trium primarum thoracis uertebrae spinis principium ducens, toti propemodum scapulæ basi carneus, ac æquæ ut in exortu latus inseritur, fibras obtinens non prorsus transversas, at nonnihil oblique à dorso, deorsum ad scapulæ basim ductas. Quibus uerò musculis hic quadrilateris musculus, & alij omnes regantur, quibus ue illi obducantur, sectionis semper series, et musculorum tabulæ leui negotio comonstrant. Quod profecto non oscitanter in illo musculo obseruandum præcepimus, qui brachij ad dorsum uersus inferiora motus autor est, quem Galenus in Libro decimotertio de Visu partium scapulam quoque deorsum ducere parum rectè prodidit, ego autem huius quoque modo meminisse, ne quis in musculorum scapulam mouentium numero, Galeni nomine alium, quam hæcenus narraui, requirat.

Quartus hominis
scapulam
mouentium.

Musculum
quo brachium
dehauritur,
scapulam non
mouere.

MUSCULORVM SCAPULAM MOVENTIUM administratio. Caput XXVII.

PRÆSENTIVM musculorum administrationē parā, quareliquo omnes, methodo aggredieris. Primi enim, quo scapula pectori adducitur, principium, nouacula à costis, unde prodit, liberandū est, & deinde toto musculo à thorace ad internum usque scapulæ processum separato, ipsiusque attractis principijs, cuius potissimum motus opifex habendus sit, inquires, num scilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quam scapulam uti ego dicebam, moueat. Secundum musculum, quem & scapulam attolere & deorsum trahere dixi, in musculorum brachium mouentium administratione iam antea es aggressus, unde etiam hic ipsius sectionem prolixius repetere penitus abs re foret. Verum tertium, qui à ceruicis uertebrae ad scapulæ basim superiorem angulum ducitur, suo principio prorsus liberandus non est, nisi aliquot ceruicis musculis antea præsectis. Ac proinde operæ pretium erit illum transversim, ubi primum ex ceruicis musculis emergit, abscondere, atque ipsius principio ad uertebrae relicto, illum à scapula liberare, ipsius tamen functione prius perpendere. Quartum musculum leui longaque sectione à spinarum apicibus secabis, atque ubi ipsius insertionem adamussim obseruaueris, eundem à scapula amoue bis sedulo cauens, ne tertium hominis thoracem mouentium musculum simul reseces, aut saltem imprudenter suo principio liberes. Deinde si adhuc longus ille musculus, quem contra Galeni sententiam, hyoidis ossi proprium esse retuli, asseruatus sit, non oscitater specta, num scapulæ, an illius ossis gratia creatus sit. Nunc cultello, quam licebit proximè, ligamenta à summo humero et clauiculis, quæ in uicem committuntur, resecabis, summum humerum à clauiculis liberans, & peculiarem huius articuli cartilaginem obseruans, quæ illi similis est, quæ in maxilla inferioris ad superiorem articulo, & clauiculæ rursus cum pectoris ossis nexu adinuenitur. Deinde accuratè perpendes, num tertium aliquod os hic, præter clauiculam, & summum humerum, cum ipsius appendice, dictaque nunc cartilagine existat, cuius Hippocratem in Libro de Articulis, de brachij luxationibus differentem meminisse Galenus docet. Sed quid de illo ossis sentia, Primolibro sum executus, ubi itaque clauiculam à scapula diremeris, hæc in sua sede diligenter seruanda uenit. Verum uasis ex thorace in brachium prorepantibus funiculis binis interceptis, & deinde in funiculorum medio resecis, scapulam à thorace euerteris, ut iam circumuertentis brachij musculi naturam inspicias, qui cauiam scapulæ sedem occupat. Hoc itaque ab ossis undique eraso, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpenda, illum quoque abijcies, ut nunc scapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi musculi interuētū hærere uideatur, qui thoracem mouentium secundus, & à scapulæ basi enatus, octo superioribus thoracis costis manus ritu inseritur, cuiusque naturam cum reliquis respirationi seruientibus musculis, tertio ab hoc Capite exequar. In præsentia enim ad capitis musculos est accedendum.

Primi admi-
nistratio.

Secundi.

Tertij.

Quartij.

Clauiculæ à
scapula libera-
tio.

Capitis motus

UPERIORI Libro, primæ secundæq; cervicis uertebrae constructio-
nem diffusè admodum persequentes, caput proprijs motibus, & secunda-
rijs moueri retulimus. Vt enim eleuato brachio cubitus unà attollitur,
ac eques cum equo promouetur, ita quoq; motam ceruicem caput neces-
sariò subsequitur. Ac proinde, quot proprijs motibus ceruix agitur, toti-
dem etiam secundarijs caput mouetur, ac ceruix quidem extenditur, seu
in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur, deinde u-
trinque ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur, ut cunq; aut flexa aut extensa, erecta ue-
sit. Caput autem uno proprio motu, uel quiescente etiam ceruice flectitur, & extenditur, seu in
posteriora anterioraq; fertur, ad latera autè nō, nisi ceruicis beneficio agi potest, quandoquidē
immota rigidaq; ceruice, nemini ad humeros caput inclinare conceditur. Vt cūque id parum
rectè in Quarto de Administrandis sectionibus. Libro Galeno uisum fuerit. Ceterum præter
flexionē et extensionē, quas caput mea quidem sententia, repugnanteq; Galeni placito, super
primam ceruicis obit uertebra, alium etiam capiti motum superiori Libro largitum esse pro-
didimus, qui alter proprius capitis motus est, cuius ope instar rotæ quodammodo, ad axem
circunducitur, siue flexum siue extensum cum ceruice, aut circa ceruicem fuerit, atq; hunc ad
secundam uertebra confici, contra Galeni dogmata dictum est. Quamobrem etiā nunc ope
repretium fuerit musculos omnes recensere, qui priuatis capitis motibus famulantur, & dein
de eos, qui ceruicis ductibus præfunt. Quanquam rursus de ceruicis musculis, in dorsum mo-
uentium musculorum enarratione pertractandum erit, quos quā examulim Galenus de-
scripserit, ex ipsius Libris discas, uelim. Ego enim suis uestigijs, si modò clare uerq; eos desci-
bere debeā, nequaquam perpetuò hæsurus sum, quāuis interim pro uiribus, ut & hinc is Ana-
tomie corypheus intelligatur, ad ipsius seriem me accingam. Primum itaq; sex musculo-
rum coniugationes, seu paria mihi ueniunt explicanda, quæ in posteriori ceruicis sede locata,
partim capitis, partim autem primæ ceruicis uertebrae motibus famulantur. Verum antea quā
ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorum paria ex dissectionis serie præ-
posuit, scapulae motibus seruiencia, quorum^a unum homines cum simijs commune nanciscu-
tur id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulae spinam, summum humerum, & latius-
culam clauiculæ partem inferi dictus est. Altero autem pari homines destituuntur, cuius in
altero latere musculus ab occipito enatus, ad altiore basii scapulae angulum in simijs pro-
tendi cōmemoratus est. Atq; hinc fit, ut id, quod nunc primum appellaturus sum, Galeno ter-
tia serie enumeretur.^b Primum itaq; capitis musculorū par duobus, utrinq; scilicet singulis co-
stat musculis,^c originem ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebrae spinæ, dein etiam ex
quartæ, tertiæ, & primæ uertebrae thoracis spinarū apicibus. Principium hoc, quā primum
ex quinta thoracis prodit uertebra, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita late-
scit, ut musculus ad tertiam secundaq; thoracis uertebra iam porrectus, adeo amplificetur,
ut externum ipsius latus ē regione transuersorum processuum earundem uertebrae confi-
stat. Musculi hanc seruantes latitudinē, sursum feruntur à quinq; inferiorum ceruicis uertebra-
rum spinis (sed nimis quā leuiter) exortum assumentes. quando autē ad tertiæ ceruicis uer-
tebrae spinam conscenderūt, quū hætenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, u-
triq; ab inuicē sensim magis magisq; tantisper abscedunt, quousq; transuersa^d linea occipiti,
osli carnea lataq; insertione implantentur. Eius enim insertionis tanta est amplitudo, quan-
tum internum alterius musculi latus, à media occipiti sede, & externum latus ab auris radice
remouentur adeo, ut insertionis amplitudo utriusq; musculi tanta sit, quā tum ab una aure ad
alteram occipiti est interuallū, quod musculorū insertione nō occupatur. Cæterum illius mu-
sculorum ab inuicem recessus forma, triangularis exacte uisitur, si modò unam lineam trans-
uersim ad occipitum, ab interno unius musculi latere, ad internū latus alterius duxeris, & de-
inde alias duas ab eius lineæ terminis, secundum utriusq; musculi internum latus, ad tertiæ cer-
uicis uertebrae spinam, ueluti ad trianguli uerticem porrexeris. Rursus singuli musculi^e trian-
gulari forma constant, si lineam secundum spinæ longitudinem ad occipitum usq; ductam,
unius lateris loco habueris, & secundi lateris uice, lineam secundum externum musculi latus
exporrectam, & tertiū lateris loco lineam, quæ transuersim musculi insertionem ad occipitum
describit. Fibrae horum musculorum, à spinis uertebrae sursum oblique, quasi ad transuer-
sos superiorum uertebrae processus, tantisper ducuntur, dum simul omnes in occipitum
finiant.

Qui muscoli
hoc Capite e-
narrantur.Potissimum
de Admini-
strandis sectio-
nibus.Primum par
musculorū aut
caput, aut pri-
mam uertebra
mouentium.

finiant. Præfentes enim musculi, modicam prorsus & exiguam in transuersos uertebrae
processus insertionem moluntur.^a Secundum musculorum par admodum sanè uarium, &
secus multò in homine, quā canibus & simijs obseruamus. His nanque ex transuersis tertiæ
quartæue thoracis uertebrae processibus, & insuper secundæ ac primæ quoque thoracis, &
quinque humiliorum ceruicis uertebrae transuersis processibus, musculi istius paris ena-
scuntur, & ad earundem uertebrae spinas procedētes, ipsis nonnullis insertionibus applan-
tantur. Deinde dexter sinistro committitur, & nusquam toto progressu ab illo recedit, simulq;
ambo in occipiti medium ampla insertione innascuntur, quæ sua latitudine longè superant
uniuersum spacium, quod inter externum musculorum latus, aurisq; radicem metiri possis.
Præterea præfentes musculi prorsus carnei apparent, nullibi nerueum aliquid (quod notatu di-
gnum sit) ostendentes. Attamen obliquas quasdam impressiones exprimunt, ex transuersis
inferiorum uertebrae processus, ad superiorum quodammodo spinas excurrentes, at illæ
leuiorens censendæ sunt, neque adeo penetrant, ut his aliqua ex parte musculum diuidi quis dice-
re queat. Quanquam indubiè Galenus nonnullos dissectionū Professores, non duos huius pa-
ris musculos tantum enumerasse, uerum quosdā quatuor, quosdā uerò sex ibidem recensuisse
uideatur testari. At si fortassis ex illorū fuere albo, qui aliter ac Galenus homines aggrediebant.
In simijs enim & canibus (de quibus hætenus in hoc secundo pari locutus sum) unum duntaxat
utrinque musculum referemus, quandoquidem si illis attendendum foret impressioni-
bus, totidem ferè musculorum loco uterq; habendus esset, quot sunt ex transuersis uertebra-
rum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. Ceterum in homine multò aliter
hanc coniugationem, ac Galenus illam descripsit, aut enumerauit potius, obseruauit. Apparent
enim quā plurimi utrinq; musculi, serie multiplici inuicem commixti, & occipitio implantati,
non tamen eodem modo omnes principium ducunt, & insertionem moluntur. Illico enim atq;
primum musculorum par subductum est, musculus occurrit, qui acutum principium ex me-
dio transuersorū processuum quintæ & quartæ thoracis uertebrae educit, & ilico ab exortu car-
neus apparens, muris & lacertæ formam adipiscitur, quum uerò sursum ad ceruicis initium
perreptat, carnosus esse definit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat, musculus imita-
tus, qui maxillam humiliorem deorsum trahit, duobusq; uentribus donatur. Quandoquidem
in ibi, quæ musculus iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superat, carnosus
denuo esse incipit, quousque in occipiti ossis medium^b inseratur. Verum priusquam inseritur,
cum ipso alius coit musculus, ex septimæ ceruicis uertebrae spinæ, nerueo teretiq; principio ena-
tus, qui sursum ascendens, carnosus quoque euadit, dictoq; musculo^c ante ipsius in occipitum
insertionem commiscetur, unā cum illo in occipitum implantatus. Atque in hac insertione
dextri lateris musculi, lateris sinistri musculi cōtigit sunt, neq; ab inuicē (ut primum par) remo-
uentur.^d Alius deinceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apice transuer-
si secundæ thoracis uertebrae, & primæ etiam processus, partim carneus, partim nerueus ena-
scitur, & sursum uersus exteriora oblique exporrectus carnosus ue, ac latior redditus, occipi-
tio ad radicem^e mamillaris in capite processus, ualide inseritur. Sub his, magna moles carnea
consistit, secundo in canibus pari quodammodo respondens, quæ à transuersis uertebrae
processibus, oblique sursum ad spinas exporrecta, occipiti ossi inseritur, fibras obtinens ab ex-
terioribus sursum intrò oblique repentes. Atque eiusmodi secundum musculorum coniugi-
um, in homine non semel in publicis sectionibus ostendi, nunc autem cuius integrū erit, utrin-
que in hoc coniugio quatuor musculos collocare, primum scilicet, secundum & tertium, tres
illos ante carneam molem enarratos, & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis de
novo illam carnē in tot musculos subdiuidere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exor-
tus insertionesq; uisuntur. At consultius fore arbitror, si unicum tantum par ex omnibus his, &
unum duntaxat utrinq; musculum numero statuerimus, quum cætera paria duobus tantum
conformentur musculis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia pro-
creati sint. Hoc enim (ut etiam primum par) capitis & obscure admodum, ceruicis quoque per-
ficet extensionem, aut in posteriora ductum, quem duntaxat rectum, & in neutram partem incli-
nantem perfici nequaquam ambigo. Si itaque musculi utriusque lateris tendantur, nihil aliud
etiam, quā caput rectissime extendent, & si alternatim laborauerint, iam alterius motus opifi-
ces reddentur, non enim extendent, sed circumuersionis capitis motui (quem supra secundam
uertebra perfici docuimus) famulabuntur. Cæterū hæc accuratius intelliges, ubi uniuersum
de capitis musculis sermonem audieris, & hæc nostra cum Galeni scriptis, adhibita sectione
perpenderis.^f Tertium par duobus gracilibus constat musculis, neutiquam cum prædictis
mole correspondentibus. Ex secundæ enim ceruicis uertebrae spinæ extremo, duo enascun-
tur

Secundū par
impense uari-
um.Primi ac se-
cundi parium
munus.

Tertium par

a tur

tur musculi non admodum neruei, qui sursum porrecti, in occipitij medium teretes inferuntur, in ipsa insertione minus, quam in ortu inuicem contigui, ab ipso enim nonnihil oblique sursum ducuntur, sensim mutuo abscedentes. Hi si simul tendantur, caput quoque solum in posteriora agunt, at si alter tantum in se colligatur, ductus ratione, circumuersionis capitis (ut duo

Quartum par. priora paria) opifex erit. ^{h. 14. f. 1.} Quartum par capitis etiam extensioni praefectum, sub tertio occipitio, illi quod ad substantiam, formam, ductumque attinet, simile. A posteriori enim primae uertebrae sede, ^{l. 1. f. 1.} ubi aliae in spinam desinunt, ipsa quoque linea modo prominens tuberculum processum uel exigit, utrinque ad processum eius latera unus nascitur musculus gracilis, & omnino carneus. Ambo quartiparis musculi in exortu contigui sunt, at sursum porrecti, modiceque ab inuicem re-

Quintum par. moti, occipitio inferuntur. Porro ^{m. 14. f. 1.} quintum par, musculorum forma & substantia, duobus praedictis paribus respondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij osse principium obtinet, atque illinc deorsum oblique descendens, in apicem ^{n. 14. f. 1.} transuersi primae ceruicis uertebrae processum inferitur, dexter quidem musculus in dextrum processum, sinister uero in sinistram.

Sextum par. ^{o. 14. f. 1.} Sextum par a spina secundae ceruicis uertebrae nascitur, & oblique sursum procedens, in transuersum quoque primae ceruicis uertebrae processum implantatur, pari prorsus cum quinto coniugio ratione formaque. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulo minus toto teretes. In cane uero & simijs multo, quam in hominibus crassiores & insigniores, ut etiam horum animalium secundae ceruicis uertebrae spina per quam ampla lataque uideatur. at in illis aequae ac in hominibus tertium par cum quinto & sexto, pares aequalesque triangulos utrinque formare conspiciuntur. Si enim trium illorum parium dextros musculos una contuleris, in dextro latere ^{q. 14. f. 1.} triangulum statues, si uero sinistri lateris musculos inuicem comparaueris, etiam & hic triangulum fieri obseruabis, cuius unus angulus consistit in occipitij medio, secundus ad secundae uertebrae spinam, tertius in sinistri lateris transuerso primae uertebrae processu. Caeterum quinti & sexti parium munus est, primam uertebrae unam cum capite supra secundam circumuerrere. Vtriusque enim paris dextris musculus ad suum principium contra-

Musculi a pectoris osse et clauiculis in capite inserti, atque in huius capitis numero 13, & 14. ^{q. 14. f. 1.} Etis, prima uertebra in posteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorsum motus perficitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi, qui numero duodecim erunt (nisi in plures duobus musculus secundum par diuiseris) habent, ^{q. 14. f. 1.} anteriores uero hac ratione. Vtrinque a media superiori ossis pectoris regione, secundum ipsius amplitudinem, & clauiculae parte pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum & neruosum, membraneumque musculi prodiit caput, neruosius ex pectoris osse, quam a clauicula procedens, carnosum densumque, & paulo latiore quam profundiore efficit musculus, qui ^{q. 14. f. 1.} carnosus crassusque admodum sine, mamillari in temporis osse processui innascitur, illum suam amplitudine uniuersum amplexus, sic sane, ut & unicuique duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, citra etiam sectionem (quod ualidus, ac proxime membrano latoque in collo musculo subditus sit) conspicuus. Caeterum in quibusdam quadrupedibus, musculum ad superiora procurrentem, in medio ductu diuisum obseruauimus, cuius una pars mamillari processui, altera ad auris radicem caluariam inferebatur. Tres autem fines hactenus in nullo comperi animante, multoque minus principium a pectoris osse & clauicula procedens, in duas tres uel partes manifeste dissectum. Quauis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse non ignorem, uerum hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariatur, licet plerique hos a capite natos, pectoris ossi & clauiculis inferi, thoracisque motibus praefici coterentur, at apud neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantum abest, ut uere ipsorum functionem naturamque nobis expresserit. Vtriusque enim lateris musculus contrarijs prorsus munij praeficitur, quatuor primorum parium, quae in ceruicis posteriori sede locata recensuimus, ambobus enim tensis contractisque, caput in anteriora, siue rigida siue inclinata ceruice flectitur. Si uero dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circummagitur. Neque quicquam aequae ex amissum posteriorum capitis motibus famulantium musculorum functionem ostensurum est, atque duo hi priores, quorum officium iam admonitus promptissime capis. Quandoquidem si funiculum transuersum occipitio circumduxeris, cuius fines utrinque supra aures deorsum ad pectus porrigantur, ac postmodum utrunque finem una traxeris, caput in anteriora flectetur, si autem alternatim fines uellentur, in gyrum caput mouebitur. Sint itaque hi nostrorum capitis motibus subseruientium musculorum, decimustertius & decimusquartus. Verum praeter hos, alij concipiuntur musculi, quos fere sub stomacho latitantes Veteres appellasse uidentur. hi namque

Musculi sub stomacho latitantes, & ceruicis flexioni praefecti. ^{q. 14. f. 1.} quatuor

quatuor primarum thoracis uertebrae & omnium ceruicis corporibus connascuntur, ac partim ab ipso principio ducunt, partimque ipsis inferuntur, non nimis liquidò postmodum in occipitis os inserti, iuxta anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactius inter dorsum mouentes musculos recensebimus, flectunt enim superiorem dorsum, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis musculos uix ueniunt enumerandi, quemadmodum neque alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duae) coniugationes ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem ad latera, non autem caput proprio motu agunt. Et rursus alia coniugatio ceruicis extendens hic praetereunda est, ac ad reliquum de dorsum mouentibus musculis sermonem asseruanda, quum illae nisi secundario caput moueant, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes muscoli, cubitum & extremam manum mouent.

CAPUT MOVENTIUM MUSCULORVM administratio. Caput XXIX.

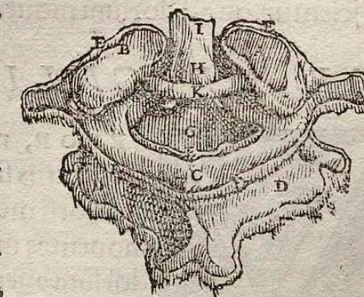

PRIMI PARIS ADMINISTRATIO. ^{q. 14. f. 1.} ORVM qui capitis motibus praesunt, musculorum administrationem, resupinato cadauere, aut ad eum, quem prius dixi, modum suspensio, a primo pari auspicaberis, primum perpendens membraneum cuiusdam musculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrae spinis enatum, primo capitis musculorum pari, reliquisque hic dorsum mouentibus musculis insertum, ac tandem aliquot superioribus thoracis costis insertum, respirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius musculi (qui hominis thoracem mouentium tertius erit) principium, a uertebrae spinis cultello liberare, & musculo ad insertionem usque a subditis diuiso, illum ibidem a costis appensum tantisper sinere, dum thoracis musculos aggressus sis. In praesentia enim cultellum retrorsum, aut buxeum, sub externo primi paris musculi latere subijcies, & illum a subditis liberare conaberis, deinde secundum spinam longitudinem ducta sectione, ipsum ad insertionem usque in occiput duces, quod ubi in utroque latere praestiteris, huius paris musculos ab occipitio non amputatos, ita ad latus aliquod reflectes, ut reliquam sectionem non impediant. Mox uarios secundiparis musculos considerabis, ea illos serie, qua enumerauimus, a uertebrae abscans, atque ad occipitium deduces, ut modo illorum tractis principijs, quarum functionum potissimum autores sint, recte perspicias, quod tunc demum optime uisitur, quum cerebrum ex caluaria adeptum est, ipsaque inferior maxilla abscissa. Tertium par a spina secundae ceruicis uertebrae postmodum liberabis, sensim illud ad occipitium usque, a quarto pari subleuans, praecauensque, ne & id una imprudens auferas. hoc enim nunc a prima uertebra separandum uenit, atque ut caetera, ad suam, quam molitur, insertionem ducendum. Quintum in super par, ab occipitio liberatum ad transuersos primae uertebrae processum, quemadmodum sextum a spina secundae uertebrae ad eodem processum ducetur. Mox reflexo cadauere a pectoris osse & clauiculis, anteriorum musculorum principia sunt acuto cultello rescindenda, mente interim adhibita, num plura musculorum principia simul coeurrant, aut utrinque plures musculi obseruari queant. Vbi uero & hos ad mammillarem processum perduxeris, illorumque insertionem rimatus fueris, eosdem a capite abscato atque ceruicis proprijs musculis in praesentia relictis, ad ligamenta capiti & duarum primarum ceruicis uertebrae peculiariter, sectione confer, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus.

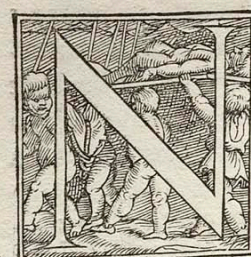
DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNDAE CERUICIS UERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput XXX.

PRIMAE SECVNDAE CERUICIS UERTEBRARVM LIGAMENTIS. ^{q. 14. f. 1.} figura, primam secundamque ceruicis exprimit uertebrae, posteriori sede delineatas, una cum earundem ligamentis hoc Capite describendis. Characteres autem figurae inscripti ita habent.

A, B, C Prima ceruicis uertebrae secunda conexa. Verum *A* priuatim dexter primae uertebrae sinus, qui dextrum occipitis ossis caput suscipit, indicatur. *B* autem sinister sinus, cui sinistram occipitis ossis caput insidet. C uero primae uertebrae sedes, ubi in spinam alia terminantur. *D, D, G, H* Secunda ceruicis uertebra. *E, E, E* Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebrae secundae uertebrae necdens.

- G Corpus secundae uertebrae dentem producat.
 H Dens, acutus uel secundae cervicis uertebrae processus.
 I Teres ligamentum, a dente in occipitij os insertum.
 K Transuersum ligamentum, dentem in sinu continens, qui dentis gratia in prima uertebra calatur.

Ligamentum
primam uer-
tebram capiti
m. t. n. s.

Secunda uer-
tebram capiti.

Ligamentum
transuersum
denti obductum.

Primam uer-
tebram secun-
da colligans.

Ligamentum
transuersum
denti obductum.

N VLLA non admiratione dignam capitis cum prima uertebra articulationem, & secundae cum prima, secundaeque rursus cum capite coniunctionem esse, superioris Libri decimum quintum Caput explicauit. Praesens autem sermo, ligamenta his articulis praefecta obiter perstringet, haec namque spectatori Naturae industriam, quantumuis etiam perfunctorie enarrantur, abunde monstrant. Quando itaque primam cervicis uertebrae capiti copulari necessum fuit, merito uniuersum articulum ambiens ligamentum (quod & ceteris articulis commune censetur) forte robustumque Natura procreauit, rursus tamen nihil, aut peculiare, praeter robur crassitiei, id ligamentum adipiscitur. Ceterum nis naturae participat, hoc ex uertice dentis enatum, occipitis ossi inseritur, quae anteriorem foraminis regionem, quo dorsalis medulla delabitur, constituit. Id ligamentum firmissime secundam uertebrae occipitis ossi colligans, una cum dente ueluti axem efformat, secundum quam caput, primae uertebrae interuentum gyrum agitur. Verum ne dens ille internam primae uertebrae sedem occupans, & dorsali medullae ibidem praelocatus, quandoque ex suo sinu in uehementioribus capitis motibus deuiet, luxetur uel, atque tunc dorsale medullae comprimatur, aut frangatur, aliud ligamentum rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primae uertebrae prodians, alteri lateri inseritur, posteriori dentis sedi transuersim obductum. Praesens ligamentum, quia egregie robustum, nervosumque existit, cartilaginisque naturae compos, ac demum inter dentem dorsalemque medullam locatum est, aptissime dentem in sibi priuatim exsculpra concauitate, ne uacillet, luxetur uel, continet, dorsalemque medullae firmissimum & tutum propugnaculum efficitur, & interim quo minus prima uertebra simul cum capite super secundam circumuertatur, haudquaquam prohibet. Atque id ligamentum est, quod superiori Libro manifestissime demonstrare dicebam, caput super secundam uertebrae, ad anteriora posteriora uel neutrumquam moueri posse. Reliquum est aliud ligamentum, primam uertebrae secundae colligans, membraneum quidem, & eiusdem cum ambientibus ceteros articulos ligamenti naturae & usus. Constat enim non solum primam uertebrae capitis ossi debuisse articulari, sed etiam primam secundae. Si enim una haec uertebrae capitis ossi adhaerentur, prohiberent sane motus mutuos. ea namque quae quiescit, uelleret, & detineret agentem, nunc autem uicissim utraque potest suo motu agi, alia interim sua sede firmata. Ut autem haec ligamenta examissim administras, conduxerit musculos cervicem mouentes, suo loco describendos, prius esse dissectos, ac tunc demum acuto cultello membraneum ligamentum, primam uertebrae capiti colligans, opportunè diuidetur, & capite ad anteriora inflexo, dorsalem medullam quoque per transuersum absecabis, ut teres ligamentum dentem capiti colligans, in conspectum ueniat. Quod ubi intuitus fueris, transuerso quoque ictu id diuides, atque ligamentum illud transuersim denti obuolutum, dentemque in sua cavitatem continens, diligenter obseruabis, & mota omni ex parte prima uertebra, qui motus supra secundam & primam complentur, discas. Postremo membraneum ligamentum, primam uertebrae secundae copulans, in circuitu quoque acuto cultello aggredieris, & auulsa prima uertebra, considerabis. Cetera autem ligamenta reliquas uertebrae colligantia, in id Caput commode reijcientur, quod dorsum mouentium musculorum administrationem subsequetur.

DE MUSCULIS ABDOMINIS. CA. XXXI.

VEREO, ne & hic pariter morosior quispiam disciplinae ordinem forte culpaturus sit, quod ante abdominis musculos, aut manus, aut thoracis, aut dorsi motores non fuerim aggressus. Nihil enim prohibet, cubitum mouentes musculos modo pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ratione dorsum agentes muscoli praecedat, & ante dorsi musculos, quod ad sectionis seriem attinet, thoracem mouentes, & ante hos thoracis musculos, eos quos abdominis uocamus, dissectari operae pretium sit, proximum est, hos abdominis persequi. Quanquam (ut & antea admonui) integrum cuius fuerit, paginas aliquot inuerrere,

Inuertere, & Caput, quod ordine prius esse arbitrabatur, reliquis lectione praepone. Musculi itaque, quos abdominis, Anatomes professores nuncupant, ab omnibus octo (utrinque nimirum quatuor) constituuntur, quatuor quidem obliqui, duo recti, & totidem transuersi. Obliqui in utroque latere bini sunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias seque mutuo decussatim intersecantes fibras exigunt. Superioris enim fibrae, deorsum uersus priora oblique procedunt, quem huius fibrarum ductus gratia descendentes uulgo dicimus. Inferioris uero fibrae, sursum oblique ad anteriora tendunt, qui ob id oblique ascendentes nuncupantur. Rectorum ab utroque latere unus est, qui quum fibras secundum corporis longitudinem extensas obtineat, rectus nuncupatur. Transuersus similiter utrinque unus habetur, cui id nomen, quod eius fibrae secundum corporis latitudinem, aut a dextris ad sinistra nullo obliquo ductu ferantur, inditum est. Oblique descendentes ceteris abdominis musculis supersteruntur, & ex sexta, septima, octaua & nona, costis, priusquam in cartilaginem siniant, carnosum principium sumit propter musculus, quem ex scapulae basi pronatum, octo elatioribus thoracis costis inseri, thoracemque mouere dicemus, neque hoc amplum principium instar rectae sit lineae, uerum instar manus. Ille enim thoracis musculus, costis quasi digitos singulis porrigendo inseritur, ex quorum interuallis promittentiores oblique descendentes musculi partes, digitorum ritu enascuntur non secus, quam si sinistrae manus interuallis, dextrae manus digitos infereres, & musculus thoracis motibus famulantem, sinistrae manui conferres, dextrae uero oblique descendentes assimilares. Deinde post nonam costam, a tribus etiam inferioribus costis iste musculus enascitur, illam semper originem imitatus, quam ad magni thoracis musculi interualla adipiscitur, non quidem amplius cum illo thoracis musculo ingressu mutuo commissus, uerum cum alio quodam, qui ab inferiorum thoracis uertebrae, & unius alteriusque lumborum spinis enatus, decima & undecima thoracis costae potissimum inseri, in thoracis musculorum enarratione dicitur. Is enim manus quoque ritu costis, priusquam in cartilagine cessare incipiunt, implantatur, atque oblique descendentes musculi principium, manus quoque modo ex eius musculi interuallis, ab ipsis costis alternatim procedit, atque hoc obliqui musculi principium, undique carnosum quidem est, sed tenue. Verum musculus sensim carnosior crassiorque euadens, deorsum in priora fertur, illa (quae quasi inania inter ilium os & infimam costam, *νεφρωσας*, & *λαγύρας* Graeci uocant) carnosam ipsius parte amplectens, quousque ad ilium os perreperit, cuius summitati secundum totum ipsius appendicis ductum, carnosus inseritur. Est autem appendix illa, toti ossi ilium parti obducta, quam ipsius spinam proprie uocari relatum est. Quum uero carnosam ipsius pars, ex ilium regionibus, ad anteriora mediaque, secundum abdominis longitudinem properat, in nervosam exilitatem membranae quam simillimam degenerat, quae sextae & septimae costarum cartilaginibus, & pectoris ossis mucroni, & rectis musculis expanditur, firmissimeque superioris ossis coxendicis, & pubis regioni implatur, tota illa nimirum sede, quae ab ilium ossis appendice, seu spinae antica parte, ad pubis usque ossium cartilaginem protenditur, non quod illo ductu ab ilium osse, ad pubis ossium usque commissuram ossi inseratur, sed dum taxat, ubi os ex carne reperit. Quae enim duo femur flectentes musculus, super coxendicis & pubis os deorsum prorepunt, obliquus hic musculus ossi non implantatur, sunt uero illi musculus, femur mouentium sextus & septimus. Secundum autem corporis longitudinem, in abdominis medio dexter musculus, cum membranae tenuitate sinistra ita sane coit, ut simul utrique descendentes ueluti tunicam quandam, uniuerso abdomini obductam efforment. Obliquus huic substratus, ex superiori ossis ilium regione, quam ipsius spinam circumscribere diximus, enascitur, ac simul tenuem membraneamque originem, a lumborum uertebrae & ossis sacri spinis assumit, quae in musculi progressu, carnosae fibris tandem adaugetur, nutritur uel. Musculus iste sursum tendens, illa carnosae sui parte integit, & quatuor inferiorum costarum, quas spurias uocant, finibus carnosus & hic quoque inseritur. Vbi autem abdominis priora & medium conscendit, in nervosam desinit exilitatem, quae inter rectum musculus, qui ipsi subijcitur, & dictum obliqui descendentes membraneum tendinem, media intercedit, pubisque ossi, & mucronate pectoris ossis cartilagini inseritur, per reliquam uero abdominis longitudinem, cum alterius lateris oblique ascendentes musculi tendine sic unitur, ut ex utriusque lateris musculi, simul toti quoque abdomini tegumentum quodammodo efficiatur. Membranae horum musculorum tendines, eundem cum reliqua musculorum parte fibrarum ductum exigunt. Descendentium enim fibrae omnes, deorsum oblique ad anteriora propagantur, ascendentium uero, sursum in priora perrepunt, atque duorum musculorum mutuo incumbentium fibrae decussatim, seu instar x literae se inuicem intersecant. Ceterum ea sede, qua ascendentes descendentisque tendines, super abdominis medium inuicem intersternuntur, utriusque firmissime simul tanta

Obliqui abdominis musculi brevis enumeratio.

Obliqui descendentes.

Obliqui ascendentes.

a 3 ampli.

amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi existit latitudo, atque id adeo ualide secundum abdominis longitudinem perficitur, ut hic in abdominis medio, quatuor obliquoꝝ musculorum tendines, unum producere quis arbitaretur, nisi duos utrinque haberi, accuratissima sectio, fibrarumque ductus comonstrarent. Vbi dextri sinistris conascuntur, uniunturque, nullam prorsus separationis neque coitus lineam exprimunt, sed paulo crassiores redditi, in abdominis medio, recta linea sese inter rectos musculos^m ubi illi inuicem distant, imprimentes, robustissime transuerforū musculorū nervosis tenuitatibus, ipsique adeo peritonæo^o conascuntur. Quod etiam obliquoꝝ ascendentium nervosis tenuitatibus usu uenit, secundum externa rectorū musculorum latera, priusquam illos cōscendunt. per abdominis enim longitudinem, instar lineæ in sectionem ualidam moliuntur, in nervosas transuerforū tenuitates, & etiam ad quādam rectorū musculorū^p impressiones, quas paulo posterius exequar. Sub obliquoꝝ itaque nervosis

Recti.

tenuitatibus, recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione, duplici quodammodo principio ducentes originē, uno quidē superiori interioreque, altero inferiori ac exteriori, non quod hæc principia, singulis musculis distincta in cōtinuā ue sint, sed ipsa musculi origo, diuersam substantiā ad hunc modum exprimit. Superior principij pars introrsum non nihil uergēs, exacte carnea est, ac ex lato in angustū desinens, priusquam ad mediā lumbinis regionem pertingat, quasi in acutum angulum terminatur. Inferius uerō, quod & extrorsum paulo magis prominet, neruolum est, carnis omnino expers, uerū sursum porrectum sensim dilatescit, totumque rectum musculū producere conspicitur. Recti itaque musculi, duobus cuiusmodi principijs singuli ex pubis osse nati, inuicem contigui sunt, recta sursum porrecti, donec ad umbilicum peruenierint, ibidem enim non nihil mutuo distantes, modiceque ampliores facti, ad pectus usque feruntur, cui supra mucronatam cartilaginē, ad ossis pectoris latera, illique cōexas cartilagine, lati carnosique^p implantantur. Musculi hi non uno fibrarū ductu, secundum totam longitudinem ferri uidentur, sed singuli in abdominis regione diuersa delineamēta, seu inscriptiones (quas Græcis *σπριγγαφας* appellari diximus) transuersim, & incurua albaque linea, ipsis indutas exprimunt, non aliter sanē, quam si rectorum singuli plurium musculorū numero essent habendi. Non enim recta ab osse pubis, ad pectus fibræ nusquam inclinātes feruntur, sed ad nunc dictas circumscriptiones impressiones ue non nihil implicatæ obliquantur, atque ex alijs aliæ produci quodammodo apparēt. Deinde musculis rectis, non propter pubis os nerui duntaxat inferuntur, sed interiori quoque ex parte, ubi his impressionibus musculi donantur. Itarū impressionum duæ plurimum supra umbilicū consistūt, & interdū una sub umbilico in sumine, aliquando etiam tres supra umbilicū. Neque has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerū ut commodius recta sursum in priora non nihil declinantes porrigerētur, & non instar duorum palorum erecti, sed secundum orbicularem abdominis regionē obliquati, peritonæum appositè premerēt, coque, quod narraturi sumus, munere opportuniū sungerētur. Porro quū thoracem mouentes exequemur musculos, unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est. Hunc uerū costarum cartilaginibus, ad pectoris ossis latum exporrectum, docebimus totum membranēū, præterque ad primæ secundæque costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam desinit. Profecto musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione deprehenditur, mihi quantūuis accuratè secanti, pars recti abdominis musculi esse uidetur, & rectum musculū ad primam usque thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. Quod in canibus caudatisque simijs maxime euadit conspicuum, nec quisquam inficias ire potest, illis unum musculum à pubis osse, ad primā usque costam exporrigi. In hominibus (ut uerum fatear) eundem musculū nunquam obseruaui, atque illo homines quū breuissimo donentur pectore, facile carent, quapropter etiam in hac mea hominis fabricæ descriptione, neutiquam recti partem, aut ipsi cōiunctum esse affirmo. Omnibus modò commemoratis musculis subsunt transuersi, utrinque unus, qui ex transuersis lumborum uertebraꝝ processibus, tenui membraneoque principio enascitur, deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergēs musculis, & carnosus ad ductus fibris, superiori ilium ossis regioni, & spuriarum costarum finibus exacte carneus conascitur, carnosus ipsius parte uniuersa inuestiens ilia. Vbi uerō uersus abdominis medium, ad exteriora rectorum musculorum latera usque prorupsit, in neruolam exilitatem finit, quæ pubis ossi, & mucronatæ cartilagini implantatur. Per reliquam inter hæc extrema longitudinem, iste membranofus tendo, neruosa exilitati alterius transuersi musculi continuatur, ac simul ambo tunice instar uniuersum abdomen circūcingunt, in hoc obliquo musculos imitati. Verū horum musculorū neruosa tenuitas non æque, atque obliquoꝝ lata est, transuersi enim non nihil sub rectis musculis, & potissimum iuxta pectoris regionem, carnei conspiciuntur. Præsentibus musculis peritonæum subnascitur, membrana nutritioni famu-

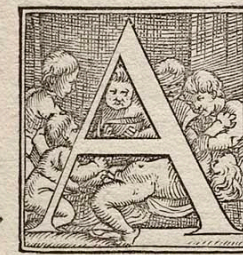
Recti musculi pars, quam mihi abundant.

Transuersi.

amplius ac membrana, in brachium mouentū musculorum sectione ablatus sit. His ademptis, & perquam tenui fibrosa membrana musculis, præter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuulsa, priorem sectionem in hunc modum aggredieris. Cauda uer ad alterum latus inuoluendum est, ut commodè & lumborum uertebra, & abdominis medio manus adhibeas. Deinde à dextra costa niteris musculi abdominis oblique descendentes principium, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundum reliquas costas uersus dorsum, & secundum superiorem ilium ossis regionem, ad pubis ossis usque medium, hanc sectionem adeo duces leuiter, ut nihil præter præsentem musculum uulneres. Mox ab his ossium regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab oblique ascendente, descendente eoque liberare, dum ad abdominis usque medium illum perduxeris, præcauens ne unā tanquam oblique descendens musculi partem auferas, tenuem musculum, qui ad decimam undecimamque thoracis costam, cum obliquo mutuis interuallis cōmittitur. Si enim

famulantibus organis circumposita, huic membranæ transuersi adeo conascuntur, ut arduum sit, illos ab hac in homine illaceros liberare. Carnosæ tamen musculorū partes, uix aliter peritonæo cōmittuntur, quam mutuo incumbentes musculi, inuicem harere solent. Transuersi enim musculi propria musculorū membrana illic, quā peritonæo obducuntur, neutiquam (& si plerique secus arbitrentur) destituti secantibus occurrunt. Neque unquam alius musculorum abdominis, quam nunc enarrauimus, situs uisitur. Vti forsitan aliquis librorum duntaxat ope nautam agēs, promptè colligeret, pugnatibus nimirū Galeni locis delusus. Quandoquidē hos aliter recenset in Libris de Affectorū locorū cognitione, rursus aliter in Libris de Partium usu, & aliter prorsus in Libris de Administrandis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiuæ methodi ipsorū situm rectè describit. Octo abdominis musculi, præter cōmunem omnium musculorū usum, quo corpori calefaciendo, refrigerandoque auxiliatur, & propugnacula quædam censentur, primario usu thoracis motibus præfunt, ut in proprio de thoracē mouentū musculorum Capite dicturi sumus prolixius. Deinde homini ad durorū recrementorū expulsionem aptissimè subseruiunt, quando enim omnes simul tensi laborant, septo transuerso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina simul cōprimunt, ut ex angusto loco in ampliore (qui inferior est) facies protrudant, expellantque, & rursus ad uentriculū superiora uel las deferri, præcaueant nihilo secus, quam si duabus ad brachiale tantum iunctis manibus, & semper magis magisque sensim ad extremā usque digitorū aciem distantibus, madentem spongiā imponeres, & manibus paulatim cōeuntibus, aquam exprimere nitereris. Verū hoc musculorum abdominis munus, nisi cognita septi transuersi functione situmque aperte percipi nequit. Pari etiā ratione, quo pacto parientibus abdominis musculi (ut cōmodius fœtus propellatur) conferat, non aptè cognoscitur. Atque hæc adhuc minus ab illis assequitur, qui septū transuersum, dum cōtrahitur, thoracemque adaperit, deorsum pelli arbitrantur, non animaduertentes, quū aërem intro ducimus, ac thoracem cōtinuū, citra spiritus retentionē, thoracisque repleti compressionē distendimus, septum transuersum nullum impetū in excretionem moliri, quod scilicet perpetuò sursum tractum non deprimatur, quemadmodum id in firma sede, retento spiritu, & ui interim compresso thorace, permanet. Cæterum nostri seculi medicos, qui hos tantū musculos recensere ita uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandū est, qui rectis musculis cibum in uentrem attrahi, transuersis autē expelli, & obliquis retineri cōtendunt, præsentibus musculis attribuentes, quod uerè uentriculi intestinorumque fibris ascribendū fuerat. Sed hæc absurdiora sunt, quam quæ in mediū adduci debeant, quū aliæ fibræ uoluntario motui, aliæ uerò naturali, qui à nostro non pendet impetu, famulentur. Neutiquam sanē hæc ab ipsis confingenda uenerūt, at laudādas erat rerū Opifex, qui quū abdomen osse destitutū necessariò creari uoluit, tam affabris tunicas, inuolucraque ipsi parauit, quæ præter quod tegumenta, & aptissima receptacula sunt, thoracis quoque motibus, uti monuimus, utilissimè subministrant.

ABDOMINIS MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XXXII.

410 tab. o.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à musculorū capitibus, aut tendinum terminis aggredi nihil prohibet. Verū facilius est, musculorumque naturam accuratius commonstrat, quæ ab exortibus auspicatur. Qualiter cunque igitur sectionem exordiri proposueris, cutem unā cum carnosā membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usque liberatū esse oportet, unā cum muscululo, quem brachiū deorsum trahere ostendimus, quanquam is iam pridē ex sectionis serie, simul cum cute ac membrana, in brachium mouentū musculorum sectione ablatus sit. His ademptis, & perquam tenui fibrosa membrana musculis, præter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuulsa, priorem sectionem in hunc modum aggredieris. Cauda uer ad alterum latus inuoluendum est, ut commodè & lumborum uertebra, & abdominis medio manus adhibeas. Deinde à dextra costa niteris musculi abdominis oblique descendentes principium, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundum reliquas costas uersus dorsum, & secundum superiorem ilium ossis regionem, ad pubis ossis usque medium, hanc sectionem adeo duces leuiter, ut nihil præter præsentem musculum uulneres. Mox ab his ossium regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab oblique ascendente, descendente eoque liberare, dum ad abdominis usque medium illum perduxeris, præcauens ne unā tanquam oblique descendens musculi partem auferas, tenuem musculum, qui ad decimam undecimamque thoracis costam, cum obliquo mutuis interuallis cōmittitur. Si enim

Duplicè esse horum musculorum administrationem.

Administratio a musculorum exortu. Oblique descendens.

a 4 hunc

hunc scopolum uitaueris, & in uiris quoque abstinueris à tunica uasa seminaria inuolente, musculum uersus medium abdominis promptissime duces. Ceterum ubi ad mediam usque recti musculi amplitudinem peruentum erit, pertinacius cum ascendente musculi tendine, obliqui descendente tendendo coire uidebitur, quem ut integrum, & non uulneratum lacerum ue ad lineam (quæ in abdominis medio ambientibus merito, quod illi nulla subest caro, candidior apparet) disseces, impossibile arbitror, ut eum acuta nonacula usus fueris, nam retusiori nihil prorsus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteq; à media recti musculi amplitudine primo abdominis musculo, ascendente, qui secundus est, similiter aggredieris, ducta nimirum à pubis osse, per superiorem ilium ossis regionem, & lumborum uertebras, & fines quatuor inferiorum costarum sectione, quæ ab his omnibus musculum separare possit, & ab illo etiam respirationis musculo abstineat, qui decimæ & undecimæ costæ potissimum inseritur. Post sectionem, musculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à transuerso, cui insidet, in priora procedens liberabis. Quod usque ad anteriorem costam, latus ue recti musculi eius lateris, cuius sectionem administras, mediocri negotio perferes, si modò in uiris uasorum seminalium tunicis (quæ ad testium musculorum sectionem seruandæ sunt) animum adhibeas, ne una etiam illæ præscindantur. Vbi uero recti musculi latus externum membranofus oblique ascendente musculi tendo spectat, acutiori nouacula separandus est, neque id quidem oscitanter, ne totum obliqui musculi tendinē pertundas, ipsumq; hic finire arbitreris. Tantis enim huius tendinis cum transuersi musculi neruosa exilitate iuxta externū recti musculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliqui ascendente tendinē diuidi putauerim, & unam ipsius partem transuerso musculo cōnatam, sub rectis musculis procedere, alterā uero super rectos expādi arbitratus fuerim, atque id potissimum supra umbilici regionē est cōspectus. Verum si ad amussim oblique ascendente tendinē à transuerso liberaueris, recto musculo illum super sterni cōperies, à quo ad albam usque abdominis lineam accuratē separandus uenit, quod in carnosius recti musculi partibus factū est promptissimū, at in nerueis illis recti musculi inscriptionibus arduum esse obseruabis. Obliquorum enim tendo pertinacius in his recto musculo, quā in reliquis sedibus, ubi carnosus est, cōnascitur, neq; adeo promptē ab illis examussim discindit, aut potius eradiat. Hic modò doceberis, quī ascendente descendenteq; tendines, circa abdominis mediū inuicem cōnascantur, ubi recti musculi mediæ amplitudini (quæ interior est) in cumbunt, & arduē, nec nisi maxima industria, & acutiori nouacula, ad albam usque abdominis lineam separari queunt. Ceterū posteaquam unius lateris, cuius iam sectionē aggredieris, obliquos abdominis musculos ad albam usque lineam perduxeris, expende, qualiter obliquorum tendines, rursus transuersorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnascantur, qua recti musculi ab inuicem magis seiunguntur. Vtroq; obliquo musculo in illud cadaueris latus, quod mensē in cubit pendere, sola manu rectum musculum à transuersi neruea tenuitate separabis, dextræ manus digitis ab exteriori musculi latere iniectis, & secundū abdominis longitudinē hinc inde sub musculo ductis. Quū primū rectus musculus à transuerso abscissit, integrū est, recti musculi fibras unā cum transuersis illis inscriptionibus contueri, ac tandem musculum à thorace nouacula liberatū, ab abdomine detrahere, ita tamen, ut adhuc pubis ossi hæreat, ipsiusq; hic initū accuratē examines. At quū hunc à pectore in cane, aut simia adines, studendū est, ne continuū illi membranē tendinē simul auferas, aut uulneres, qui secundū pectoris longitudinē, à recto musculo, ad primā thoracis costam porrigitur, ac re uera in eiusmodi animantibus recti pars esse conspiciuntur. Est autē hic tendo musculus ue, à quo in musculi brachii pectori ad ducētis administratione præcepti quoq; abstinentum, & num homines hunc cum simijs cōmunem habeant indagandū. Transuersum pari modo, quo obliquos aggressus es, opportunē administrabis, ducta similiter leui sectione à pubis osse, per ilium os, & transuersos uertebrarū lumborū processus, aut potius musculorū dorsum hīc mouentiū exterius latus, atq; demū ad fines spuriarum costarum, quæ intacto peritonæo solū musculū penetret. Mox transuersi principia hamulo eleuabis, et nouacula, quā poteris, attentissime à peritonæo paulatim liberabis, donec ad neruosam ipsius deueneris exilitatē, quæ maiori adhibita cura, à peritonæo ita separanda est, ut neq; peritonæum, neq; tendo, neruosa ue ea tenuitas laceretur, quod quidem nō adeo arduū est, atq; operosum, & præcipue iuxta abdominis elatiora nō procul à pectore, nam in summe tendo ipse (ut etiā peritonæum) nimis quā tenuis occurrit. Nunc uero ubi & hunc musculū ad mediū abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optimē liberaueris, rursus in suum locū quatuor huius lateris musculos repones. Mox cadauere in dorsum reflexo, secundā administratione rationē aggredieris, quæ à tendinum finibus, in abdominis medio auspicatur. Duces itaq; à pectoris osse ad pubem usque, per totam abdominis longitudinē, super mediū recti musculi eius lateris, cuius

Candidior in
ad homine li-
nea.
Obliqui ascen-
dentis.

Nexus ner-
uosa tenuita-
tis oblique a-
scen. musc. cum
transuerso.

Recti admi-
nistratio.

Transuersi.

Altera abdo-
minis musculo-
rum admini-
stratio, uersus
ipsorum ini-
tia.
Obliqui descen-
dentis.

cuius administrationem moliris, ad eam leuem sectionem, ut nihil præter oblique descendente musculi tendinē penetret. Atque hanc sectionem ad mediam recti musculi amplitudinem tantam scribo, quod nollem frustra per albam lineam, quæ in abdominis medio occurrit, eam sectionem experiri, siquidem impossibile arbitror descendente tendinē non uulneratum, & illa quoque ascendente tendine, seorsum liberare, quanquam & ab alba linea interdum sectionem inchoari nō improbauerim, ut eum etiam laceratos tendines inuicem separares. Quapropter hac illa ue sectione ducta, adnatis hamulo descendente tendinē attollere, ac à subiecto ipsi musculo nouacula dissecare, quousque uniuersum musculum, uersus dorsi spinam undique liberatum deduxeris, post hunc, ascendente tendinē à recto separabis, principium separationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus intueberis, quī tendo ille transuersi recti musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum recti musculi latus coalescat. Insuper à reliqua transuersi musculi parte, oblique ascendente auelles ipsum à pubis & coxendicis & ilium ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumborum usque uertebrarum spinas abscans. Rectum similiter, ut alterius lateris dissecasti, à transuerso musculo attolles, & ipsius capite à pubis osse absceto, illum super thoracem reflectes. Modò recta sectione secundū alba lineæ longitudinē ducta, quæ duntaxat neruosam transuersi musculi tenuitatem illa peritonæo diuidat, conaberis eam à peritonæo diligenter separare, quod quidem in homine, & potissimum iuxta pubem, uasorumq; seminalium transitum, facturus es difficillimē, in porcis autem minimo negotio. Ceterum transuersi musculi, tendine usque ad carnem ipsius regionem à peritonæo, liberato, eum quoque tantisper auferes quousque uniuersus musculus à peritonæo dissectus pendeat. Integrum iam quoque est, & huius lateris musculos in pristinum locum reponere, & ad amussim eorum formam, situm, & fibrarum ductus examinare, ac demum relictis illis, ad testium musculos te accingere.

Obliqui ascen-
dentis.

Recti.

Transuersi.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MULIE

bris uteri musculis. Caput XXXIII.

LICVISET hic aliquot Quinti libri figuras reponere, ex quibus testium uteriq; musculorum natura utriusque peti posset, uerum ne easdem figuras diuersis in locis proponeremus, hic tantum adiciemus, in quibusnam figuris presentes musculi conspici queant. Testis itaque musculus, nonnihil spectatur tertia tabula ad 1, & uigesima secunda figura Libri quinti. Uteri autem musculus substantia eiusdem Libri uigesima quarta figura ad characterem O, uti fieri potuit, exprimitur.

AM tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mouentium inspectionem, peritonæum administrare, atque cum eo quoque testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquodque testem, singuli musculi graciles admodum, ex ea uasorum seminalium & testis tunica efformati, quæ à peritonæo principium ducens, uasa simul cum teste continet. Hæc enim in posteriori ipsius sede ilico, in ipso à peritonæo exortu, longis, ac inuicē sibi proximis, carneisq; fibris ita adaugetur, ut fibræ illæ gracilis oblongiq; musculi naturam expriment, qui illi testis tunica semper innatus deorsum protenditur, ac tandem iuxta infimā testis sedem, unā cum illa tunica uasi ei seminario applantatur, quod à testibus iam paratum semen assumit, idq; sursum in peritonæi amplitudinem deducens, in uesicæ ceruicem se profundit. Neq; aliqua prorsus parte, testibus, aut seminarijs uasis tunica illa pertinaciter adnascitur, quā ubi simul cum musculo ipsius substantia, insertionem ad eius uasis inflexum molitur, qui ad infimam testis sedem reflectitur adeo, ut musculus ipse nusquam testem contingat. Respondet itaq; testis musculus illis, qui ex carnosā membrana efformantur, quandoquidem aliud nihil prorsus est, quā carneæ fibræ uasorum seminalium, & testis inuolucro innatæ, quemadmodum carnosæ membranæ musculi, carneis quoque fibris per membranam digestis constituuntur. Porro testium musculorum beneficio, uiri arbitratu motu testis modice (ut & ipsi musculi graciles tenuesq; sunt) sursum alliciunt, ne testes plus æ quo laxati, ac ad anteriora pendentes, nimio oneri seminarijs uasis sint. Hunc uisum musculi in coitu potissimum præstant, si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atque hæc ad inferiora protracta perpetuò arctarentur, non adeo commodè semen transmitterent, atque modò, quū testium à musculis iam attractorū pondere subleuata, magis patefunt. Constat itaq; musculos hos (qui æquosq; Græcis uocantur) ex eorum classe censendos esse, qui

Virilis testis,
musculus.

A qui nullum sortiuntur musculus, contrarij motus autorem. Nullus enim, qui testes ad inferio-
ra reuclat, extructus est, quandoquidem testes, quos nisi recta deorsum, nec in ullam partem
inclinantes prolabi decebat, abunde à naturali ipsius indita grauitate dimituntur, idq; subinde
aded, ut ne minimùm quidem sursum agris, senibusq; allici queant. Quid uerò Arabibus in-
mentem uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusq; testis musculos, in mulieribus autē unicum
haberi scriptum reliquerunt. Vnicum enim hactenus ad singulos porrigi testes semper in ma-
sculis obseruau. Mulieribus porro Natura similiter musculos largitur, quos in peritonæo, ut
& reliqua ipsarum generationis organa, recodidit. Ea nanque peritonæi pars, seu processus, *scilicet*
qui utrinque à lateribus, ad uterum instar⁶ mesenterij pertingit, uenasq; & arterias utero dedu-
cit, & demum cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorem uteri⁷ tunicam procreat, car-
nosus quoq; adaugetur fibris, ex illius regionibus deorsum oblique, ad uteri latera perreptan-
tibus, adeo sanè, ut & mulieribus utrinque singuli sint musculi, illis specie similes, quibus uiri
testes donantur. Et quamuis plerumque graciles sint, neque admodum carni, crassius ue, ego ta-
men eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni utri de-
scriptione eleganter delusus, qui non muliebrem, ad uaccinum & caprinum describit⁸ uterum,
cornua arietis cornibus longè simillima obtinentem secus multò, quàm muliebris uterus. Por-
rò his uteri musculis, obscura utriusque superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc facile
percipiunt, quum illa trahere colligereq; conantur, atque adeo (ut sic dicam) uteri ceruicis os, to-
tumq; uterum, penitus in peritonæi amplitudinem allicere student.

MUSCULORVM TESTIVM ADMINISTRATIONE. Caput XXXIII.

Qui ea que
peritonæo co-
nètur, modo
rescanda ue-
niant.
Virilis muscu-
li administratio.

QUEMADMODVM in Quinto libro muscutorum, quos testibus ascri-
psi, mentionem incidere necessum erit, ita quoq; eorum administrationem
cum reliquarū partū illo Libro enarrandarū sectione pertractabo. Quod
tamen ad administrationē hōc Libro persequendam spectat, à mucronata
pectoris ossis cartilagine, ad pubis usq; os, nouacula peritonæum diuides,
alia rursus sectione per transuersum utrinq; ab umbilici regionibus ducta.
Mox absque delectu, in uiris omnia, quæ peritonæo cinguntur, præter re-
cti intestini⁹ finem, & uescicam, auferes. His itaq; ut in Quinto libro docebimus, ademptis,
etiam scorto à testibus unā cum carnea membrana ipsi subdita liberato,¹⁰ stylum exiguum ab
interiori peritonæi parte meatui indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad
inguina uiam præbet. Posteaquā uerò stylum ad testem usque protruseris, atq; ad illius latus,
seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam ac canalem, cultellum indideris, longa
sectione à peritonæo ad testem usq; secundum styli longitudinē facta, membranā tunicam ue,
uasa cum testibus inuestientē diuides. Atque ita uasa in conspectū cum testibus sese offerent, &
extenso quoq; uasorū inuolucro, gracilem testis¹¹ musculū, quo inuolucrum id uelut enutritur,
conspicies. Hoc musculo ab humillima uasis à testibus semen deferētis inflexione liberato, eius
naturā promptissimè cōdices, qualiterq; testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò testi-
bus cum suis uasis musculisq; abscētis, penis & uescicæ ceruicis musculos aggredi, at quum ante
hos integrū sit, & thoracis & dorsi & manus dissecare, ad thoracis sese iam conuertet oratio.
Cæterū mulierū musculi aperto iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumq; reductis & mu-
lieris testibus quoq; subleuatis, in conspectū citra aliam sectionē ueniūt, dummodo uteri late-
ribus membranisque, illum peritonæo alligantibus animam accommodare non pigeat. At hæc
uniuersa (ut & antea admonuimus) in Quinto libro accuratius prosequemur.

DE MUSCULIS THORACEM MO- uentibus. Caput XXXV.

Thoracis mo-
tuum iure arbi-
trarium esse.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia¹², non uni-
co cōformatum ossē, aut omnino ossēum esse, superiori Libro declaratum
est. Iam uerò proximū erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse
pendere, nō autem naturalem esse, sermone persequi, dein si uoluntarium
esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiunge-
re. Summus itaq; rerum Opifex respirationē homini animalis spiritus resi-
ciendi, & cordis occasione largitus est, quod & ipsum quidem substantia
aëris indigeat, & plurimū seruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor respi-
gerat,

gerat, suppeditata ei frigida qualitate. expiratio autem feruentis in eo, & quasi combusti, & fu-
liginosi recrementi effusione expulsiōe, cordi etiam refrigerando conducit. Atque huius po-
tissimū causa duobus contrarijs motibus respiratio perficitur, attrahit enim in distentione &
dilatatione, euacuat uerò in constrictione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpe-
tuo fungitur. Quamquam respirationis cordisq; motus, genere plurimum uariant. Siquidem
cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur, respiratio autem adeo ex nostra pendet uolun-
tate, ut quosdam spiritus retentione sese necauisse legamus, atque id magnopere non ad bene-
uitendum duntaxat, sed etiam ad ipsam uitam, homini utile censetur. Si enim idem rhythmus
consonantiq; respirationis cum cordis pulsū necessariò esset, neque ipsa respiratio ex nostro
impetu uoluntateq; penderet, multum diuq; loqui nequiremus, quod non exiguum commo-
dæ uitæ noxam præstaret. Porro si non possemus interdum citra respirationem per fumum,
uel puluerem, uel quampiam prauam & ueniosam aëris qualitatem, uel loca putrescentibus
cadaueribus, cloacis, aut alijs occasionebus inquinata incedere, ea uitam ipsam quàm celerrimè
laderent, hominemq; prorsus corrumpere. Constat itaque, ex nostro impetu, aëris per aspe-
ram arteriam in pulmones inspirationem, atque rursus fuliginosorum recrementorum cordis
expirationem oportuisse celebrari. Cum uerò pulmo thoracis motum, quoties ille cōprimi-
tur, dilatatur ue, uacui potissimum ui sequatur, musculos thoracem mouentes debuisse extrui
certissimum est, qui thoracem dilatarent, arctarentq;. Erunt autem hi in uniuersum unā cum
octo abdominis musculis in homine, octuaginta nouem, utrinque scilicet quatuor & qua-
draginta, ac postmodū unus utrique lateri cōmunis. Verū canes & simiæ duobus abundat
utrinque, ut simul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occasione, in serie sua
enumerare haud grauabor, enumerationem ab altero tantum latere uniuersam absolurus, ut
deinde enarrato utriusque lateris communi musculo, amborum laterum musculos unā numeri
gratia coniungam. Primus itaque ex inferiori interioriq; clauiculæ regione, secundum ipsius
longitudinem, quā primam respicit costam, exoritur, principiū carnosum undique obtinens,
& carnofo quoque termino primæ costæ, quæ pectoris ossi committitur, antica ex parte infer-
tus. Musculus hic breuis, sed amplus est & tenuis, ac omnino carneus, fibras fortitur impense
obliquas, propemodumq; transuersas, quæ à clauicula antrorsum procedentes, supremæ tho-
racis costæ, & nonnihil pectoris ossi, quæ eius costæ cartilagine exicipit, implantatur. huius
beneficio prima costa, sursum uersus exteriora retrahitur, hæc ratione ibidem thorax dilata-
tur. Secundus musculus grandis est, carnofo principio, ex tota scapulæ basi interiori in parte
enatus, hinc carnosus perpetuò procedens, ac costis exporrectus, admodum latefcit, tenuior
tantisper redditus, donec primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ, septimæ & octauæ, ali-
quando & nonæ, thoracis costis sese inserat, atque id media potissimum costarum sede, si modò
costæ longitudinem à uertebis, ad os pectoris usq; metiaris, qui locus est, multò anteaquam co-
stæ in cartilagine cessant. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrigitur, ipsis dunta-
xat incumbit, exiguisq; tantum fibris (ut mureo instrati solent musculi) illis committitur. Cæte-
rum non recta simpliciq; linea ipsius, quem dixi, finis costis implantatur, sed hic tanquam in di-
gitos discretus est, qui per costarum ossa prolixiores, quàm musculi pars, quæ interuallis con-
nascitur, in priora procedunt, contrario nimirū modo, quo oblique descendens abdominis
musculus, ex inferioribus sex costis suam assumit originem. Hic enim ex interuallis costarum
prolixius suos digitos educit, atque cum secundo respirationis musculo serratam compagem
efficit. Secundi thoracem mouentium musculi fibræ, si quando ad suum principium, quod ex
scapulæ basi pendere credimus, tendantur, uniuersas costas (præter inferiores, quibus muscu-
lus non inseritur) uersus exteriora uellunt thoracem dilatantes. Hic musculus in hominibus ita
ferè habet, in canibus uerò & caudatis simijs secus, non enim solum ipsis in octo costas inferi-
tur, sed etiam ualidissimè transuersis septimæ & sextæ & quintæ & quartæ ceruicis uerte-
brarum processibus implantatur, aut (si ausim eloqui) ab illis processibus sui principij por-
tionem mutuatur. Velim enim non oscitanter expendi, an præsens musculus à scapula, costis
& uertebis illis insertus, thoraci mouendo seruiat, an uerò à costis, illisq; uertebis intium du-
cens scapulæ implantetur, ipsiusq; secundum thoracis latera, antrorsum motus occasio ha-
beri queat. Duorum qui iam subsequuntur in numero muscutorum, unus tantum homi-
nibus adest, is scilicet quæ ordine quartū statuimus, nam¹³ tertio simiæ ac canes tantū donantur,
numero autem ipsum quoque, sicuti paulo superius monui, ne quis Galeni lectioni nimium
citra sectionem confusus, aliquos me præterijisse musculos præter meritum nugeatur. Tertius
itaque, & quartus, ab utroque secundi musculi latere habentur, unus in priore ipsius sede, alter
in posteriore, ambo simul cum secundo (si modò id præster) thoracem dilatantes. Tertius
qui

Musculi
thoracem mo-
uentium nume-
rus.

Primus tho-
racem mouen-
tium.

Secundus

Tertius cy-
quartus in nu-
mero, uerum
tertio simiæ
abundant.

qui secundum anteriora secundi musculi exporrigitur, carnosus ex interiori parte transuersi secundae ceruicis uertebrae processus nascitur, ac deorsum protensus, ex sequentibus quoque principium ducit, donec uariis auctus exortibus, primae thoracis costae committatur. hic enim lator, sed tenuior efficitur, & quatuor superioribus thoracis costis, perpetuo carnosus iniicitur. Vbi uero quartam, interdum, idque praecipue in canibus, quintam praetergreditur costam, in membraneo neruofumque ligamentum definit, quod subsequenter costis ad septimam aliquando, & octauam usque exporrigitur, singulis, quibus in cumbit, costis firmiter adnatum. Procedit uero huius musculi carnosus pars, quae costis committitur, una cum ipsius membraneo tendine, iuxta musculi secundi regionem, quae in digitos diffusa, costis implantatur. Hunc in caudatis simijs, & canibus liquidissime ita in publicis sectionibus sese habere ostendi, non tamen instar manus suas insertiones tentantem, in hominibus autem, me unquam aut reperisse, aut ostendisse minus affirmare possum, quam audacter asserere, illo homines carere, quod non ita dictum esse uelim, ut postposita Galeni autoritate, studiosi illum in hominibus inda-

Quartus mu-
sculo, humani
autem thora-
cis tertius.

gare cessent. Quartum in huius Capitis musculorum serie, homines iuxta ac simiae canesque adipiscuntur, sed nonnihil diuersum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrae, ac primae thoracis uertebrae spinis, membraneo latumque exoritur principium, quod primo caput mouentium musculorum pari & hac sede repositis, dorsum thoracemque mouentibus musculis instratum, in priora, seu si dextrum spectas musculum, dextrorsum decliuus exporrigitur, carneum euadens, latius musculi naturam ostendens, simulatque primi illius paris externum latus superauit. Deinde ubi primam thoracis costam contingit, in latera sensim oblique ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, singulos tribus quatuor primarum costarum interuallis exporrigens, illisque sese costis inferens. Canibus porro ex eodem principio musculus iste prodit, nisi etiam altius nonnihil exoritur, uerum ubi membraneo eius principium magis oblique, quam transuersim descendens, ad tertiam thoracis deuenit costam, carnosus latusque inibi conspicitur, qui tertiae costae, & tribus ordine deorsum ipsi succedentibus implantatur, in priora, seu in latus semper oblique tantisper descendens, donec aliquousque sub secundi thoracem mouentis musculi principio reconditus, atque in digitos discretus finiat. Ceterum duos hos musculos, tertium uidelicet & quartum, thoracem quoque attollere distendereque in simijs est manifestissimum, quemadmodum etiam in hominibus quartum musculum eidem muneri praesse, tres itaque in hominibus, quatuor uero in canibus & simijs haecenus descripsi.

Quintus ca-
mus, quo hu-
manus thorax
destinatur.

Quintus igitur ordine, quo & homines distinguuntur, anteriori costarum parti, quae pectoris ossi proximae sunt, exporrigitur, paulo enim supra latus mucronatae cartilaginis, membraneo ualidiusque ligamenti instar, super costarum cartilaginum fines, sursum nonnihil in posteriora incli- nans procedit, quousque secundae costae supersternatur. Ibidem enim tendo illa membraneo ligamento respondens, carnosus adaugetur fibris, & haec carnosus musculi pars, primae costae cartilaginis principio, & ipsius ossis fini adnata, ad superiorem eius costae regionem termina- tur. Verum non hic magnam teretemque carnem obtinet, sed tenuem utrunque, & tendinis sui modo latam, superiori ipsius sede orbicularem, & in externo latere, quam in interno, quo pecto- ris os respicit, longiorem. Tendo iste, seu ligamentum (utrunque appellare uisum fuerit) costarum cartilaginibus, quas ascendit, firmissime adnascitur, caro autem, carnea uel ipsius portio, supe- riori secundae costae parti, & toti primae secundaeque costae interuallo adnata uisitur. Musculum hunc (ut in abdominis musculorum enarratione admonui) nullum peculiarem esse arbitror, nam recti abdominis musculi portio, quantumuis accurate dissecanti apparet. Videtur enim carnosus recti musculi pars, quae paulo supra mucronatae cartilaginis latus consistit, in hunc membraneo ualidumque tendinem desinere, atque ita sursum conscendens denuo carnosus sine pri- mae costae inseri, eiusque musculi naturam referre, qui maxillam inferiorem deorsum trahit, qui in medio tendinis speciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut si haec costis exporrecta portio, recti musculi pars non censenda sit, nemo illius termino hanc firmissime connatam, aut potius ex ipsa enata ibi inficias. Utrunque uero res habeat, siue peculiaris sit musculus, siue recti portio, eiusdem semper functionis opifex erit, nimirum uerarum costarum terminos pectoris ossi coarticulatos comprimendi cōstringendique, ob idque & thoracem arctandi. Ceterum quum in hominibus mihi nunquam uisus sit (uti neque ijs, qui Galenum praecesserunt, Anatomicis sese in hominum cadaueribus exercentibus) hominis duntaxat tres musculos haecenus recen- sui, in simijs uero & canibus quinque, atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis,

Hominis
quartus, simi-
arum 6.

quintum musculum a recto abdominis distinctum recenseamus. Sextus igitur simiarum, & quartus hominum, ad dorsum mouentium musculorum latera, costarum radicibus, & transuersorum uertebrae processuum apicibus exporrigitur. Originem enim ducit cum longissimo

longissimo dorsum mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori ilium ossis sede, quam extra sacrum os in posteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dor- sum mouente musculo, transuersis uertebrae lumborum processibus innixus, sursum dedu- citur, tam pertinaciter toto per lumbos ductu illi musculo commixtus conatusque, ut merito ip- sius pars censi queat, neque facile ab ipso sectione dirimi possit. Quum primum uero uterque du- odecima thoracis respicit uertebra, sextus hic musculus a dorsum mouente undecimo, notatu digno interuallo abscedit adeo, ut inibi incuriose secantibus ex illo principium sumere uideretur. Hinc modice obliquus sursum in latus conscendit, & decem superioribus costis, ex carnosus sua substantia tendines paulo minus toto teretes pullulat, non perpetuo carnis costans parti- bus, quantumuis etiam Galenus hunc undique carnosus partibus constare in Quarto de Ad- ministrandis sectionibus libro prodiderit. Inferuntur autem illi tendines costarum tubercu- lis, quae ex ipsis paulo postea, quam a transuersis uertebrae processibus abscesserunt, extube- rare relatum est. Cessat autem musculus hic ad primam thoracis uertebrae, interdum tamen adeo conscendit, ut & transuerso septimae ceruicis uertebrae processui tendinem quoque non minus, quam costis offerat. Undecimae & duodecimae costae carnosus duntaxat iniicitur, quo enim altius musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conspicui, ipsaque muscu- lus quasi a tendinum generatione absumptus, sensim gracilior redditur, eas infimas thoracis costas, & omnes reliquas deorsum trahens, easque comprimens, ac denique thoracem arctans.

Septimus musculus, homini pariter & cani communis in posteriori thoracis sede, secundum inferiora collocatur, originem ducens membraneam latamque, ex undecimae & duodecimae ac aliquando decimae thoracis uertebrae spinis, tum aliquot etiam primarum lumborum uerte- brarum spinis. Principium hoc musculi dorsum agētibz, & quarto humani thoracis super sternitur, transuersim recta in priora porrectum. Vbi autem septimus musculus hos transcen- dit, costarumque ossibus committitur, statim carnis adaugetur fibris, & tandem uelut in aliquot diuisus digitos, nonae, decimae, undecimae & duodecimae costarum interuallis, ipsisque costis sese inserit, implantatur uero ipsis multo ante, quam in cartilagine cessant. Atque hic musculus homi- nibz longior est, quam simijs & canibus, quantumuis etiam in canibus insignior, quam in si- mijs uisitur, & in omnibus serratam quoque compagem, cum abdominis musculo oblique descendente efformat. Musculus iste retractionis earum, quibus inseritur, costarum opifex est, unde etiam thoracem distendentium numero opportunè ascribitur. Octauus hominibus ac

Hominis 5
Simiarum 7.

simijs & canibus communis, in thoracis cavitatem situm sibi peculiariter uendicat, extenditur au- tem per uniuersum pectoris ossis latus, sub tota uerarum costarum cartilaginum regione, prope- modum costarum os, exteriori ipsius latere contingens. Est autem musculus iste triangularis, ex duobus longissimis lateribus, & uno breui constructus, & tenuis, omni ex parte carnosus. Fibras fortitur obliquas, ex ossis pectoris lateribus, sursum in posteriora protensas, nisi fortassis mauis asserere, ipsas a costis ad pectus, a posterioribus deorsum in priora ferri, huncque muscu- lum huius sedis inter costalibus annuerare. Adnascitur autem omnibus uerarum costarum cartilaginibus, illas ad pectoris os, in sinus nimirum, quibus illae inarticulantur, attrahens, & eo motu thoracem quoque arctans, & costarum cartilagine inuicem colligans.

Hominis 6.
Simiarum 8.

Super- sunt praeter utrique lateri communem adhuc, utrinque duo & uiginti, ac deinde duodecim. In singulis enim costarum interuallis, quae undecim in alterutro latere sunt, bini producuntur mu- sculi, unde & intercostalium musculorum nomen mutantur. Siquidem ad illorum generatio- nem, per totam costarum longitudinem, ab inferiori regione superioris costae, in superiorem humilioris, & in descensu proxime sedem, neruosa quaedam fibra deorsum producuntur. Et rursus a superiori parte inferioris costae, alia fibra in inferiorē elatioris costae sedē oblique sur- sum procedunt sic sanē, ut in singulis costarum interuallis duo intercostales musculi habeantur, qui mutuo incumbunt, ac fibras decussatim prorepentes sortiuntur, & per uniuersum interual- lum semper carnosus permanent, nec ob loci angustiam in tendine cessant. Ac proinde interco- stalium musculorum alios exteriores, alios uero interiores non ineptē dicimus. Externi in singu- lis costarum interuallis, simulatque costa a transuerso uertebrae processu, in anteriora obli- que prorepit, principium habent, ac fibris constant ex superiori costa, in inferiorem oblique in priora deorsum prorepantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuersa spuriarum costarum interualla, tam quae inter ossa, quam quae inter cartilagine consistunt, exteriores musculi ser- uant, & uerarum costarum musculi, usque ad costarum partem, qua in cartilagine finiunt, eam quoque retinent. Vbi autem uerarum costarum ossa in cartilagine degenerant, mox fi- brarum ductus uariatur, ab inferioris namque costae cartilagine, sursum in priora oblique, uersus superioris costae cartilagine fibrae inibi procedunt, donec & in hac parte exterior musculus

Intercostales
musculi utrin-
que triginta
quatuor.

Externi in-
tercostales.

b pectoris

pectoris ossi committitur. Externis his intercostalibus musculis id priuatim accidit, quod longe magis nervosi ex carnesque uisuntur in ea costarum sede, quae a uertebis primum abscedit, quam per reliquam interualli longitudinem. deinde non solum ab inferiori sede superioris costae, in superiorem humilioris costae sedem ducuntur, uerum etiam ab externa superioris costae incipiunt sede, & in externam inferioris inseruntur. Internorum intercostalium musculorum fibrae, praedictis situm contrarium exigunt, & exteriores ad x literae similitudinem intersecant. Interiores enim musculi, quae uertebularum corporibus proximi sunt, ex inferioris costae superioris sede, in elatioris costae inferioris sedem, fibras oblique sursum in priora protensas mittunt. Hanc fibrarum seriem interiores musculi, per singula spuriarum costarum interualla retinent, & in uerarum quoque interuallis, ad eam usque costarum sedem, ubi in cartilaginem degenerant, ibidem enim ilico ac interni eo deuenerint, fibrarum ductum emutant, nam a superioris costae cartilagine, in inferioris, fibrae in priora deorsum oblique protenduntur. Atque ut semel dicam, in uerarum costarum interuallis musculi, qui inter costarum ossa habentur, omnino his, quae inter cartilagine existunt, contrario fibrarum situ donantur. quod quum pressius Arabes animaduertent, in singulis interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueterum quorundam Anatomicorum modo tradiderunt, quanquam de sex tantum uerarum costarum (quae septem numero censentur) interuallis id uere asseruerint. Nam in spurijis costis, bini duntaxat musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibrarum serie obstitit, utrinque quatuor & triginta intercostales musculos enumerare, quem admodum & ego paulo ante, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde utrobique etiam duodecim, praeter musculum utriusque lateri communem, enarrationi deesse dicerem. In intercostalium musculorum beneficio Galenus plerisque locis thoracem stringi & laxari censet, at quum duplices hi sint, exteriores expirationem moliri prodidit, quod est costas simul adducere, thoracemque comprimere, interioribus autem inspirandi munus ascripsit, quod est costas ab inuicem abducere, amplioremque thoracis cavitatem efficere. Interdum uero non sibi constans, exteriores inspirationi, interiores autem expirationi praesse uoluit, num uero, uel altera, quaecunque magis tibi arridet, harum sententiarum ueritati sit consona, diligenter (at seposito interuallum affectu) perpendas, uelim. Ego enim Galeno deditissimus non ausim ilico ipsius placitis prorsus contraniti, & multo minus obiter illis assentiri, quandoquidem haecenus, quae ratione intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicem deducere queant, haud quaquam comperi, quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduertim, & primum solus mihi has, & deinde publice in scholis Patavij ac Bononiae easdem aggressus fuerim, quae profecto contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quam quod illis subscribant. Ad haec, intercostalium musculorum situs, figura, fibrae, aliaque omnia ad eorundem fabricam spectantia, dilucidius hos musculos inuicem costas adducere, quam laxare suadent. Exteriores quidem inter uerarum costarum ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi, inferiorem costam superiori adducere apparent, interiores autem, superiorem inferiori. Deinde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagine collo catos, superiorem cartilaginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem superiori attrahere existimo. quod si sit, quid id aliud est, quam simul omnes thoracem arctare, angustioresque efficere? Neque me Hercule a ratione absonum est, ad expirationem thoracis ue arctationem, Naturam omnes musculos intercostales produxisse, quum fortiori motu impetuque ad efflationem, uocem, tussim, sternutationem, faciem excretionem, ad partum facilius excludendum, breuiter ad thoracis compressi onem, quam ad inspirationem indigeamus. Quauis interim musculi inspirationis autores, inuicem pauci que sint. Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares fortuntur, explicauimus, ac proinde opportunum erit, orationem ad musculum utriusque parti communem deflectere. Est autem is, quem Graeci *φρενας*, & *διαφραγμα*, & *ἀνώ κοιλία*, Latini uero Septum transversum, seu musculus ueritatis lateri communis. Transuersum, nonnunquam & Praecordia uocant, hic neque situ, neque forma ulli totius corporis musculo respondet, siquidem amplius est, & orbicularis, & in ipsius medio caput suum principium ue gerit. Hic enim ad amplam latitudinem exacte membraneus existit, ex quo fibrae instar linearum ex centro, ad circuli circumferentiam excurrunt, ips, quibus septum inseritur, partibus exporrectae. Haec carne simplici adauctae, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quae paulatim in progressu densior carnosiorque, pro fibrarum ductus longitudine redditur. Procedunt itaque fibrae ex membraneo circulo, ad inferiorem ossis pectoris regionem, iuxta mucronatae cartilaginis radicem, deinceps aliae sese succedentes ordine, ad spuriarum costarum extrema inferuntur, non quidem exteriori cartilagineum sede, at in interiori, ut costarum cartilagine simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transversum propugnaculum effici-

Interni intercostales.

Intercostalium musculorum munus. In Fragmento de Respirationis causis. Ad finem de Motu musculorum.

Septum transversum, seu musculus ueritatis lateri communis.

lum efficiantur. Duodecimae autem costae cartilagini non solum inferitur, sed toti ipsius longitudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarum extrema, oblique ascendente abdominis musculo, & longe magis transverso admodum unitur. Caterum septi fibrae ad uertebas dorsales prorepentes, non in undecimam thoracis uertebam, quam spectant, insertionem moluntur, quod magna arteria sub septo transverso repens, & sextus femur mouens musculus, adeo undecimae uertebrae obducitur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde fibrae, quas hic undecimae thoracis uertebrae connecti oportebat, in duo membranae, sed perquam ualida desinunt ligamenta, seu tendines. Qui deorsum ad magnae arteriae latera protensi, lumborum musculis inibi cohaerent, & sensim arctiores redditi, ac arteriae nonnihil sese subijcientes, tantisper porriguntur, donec lumborum uertebas excarnes reperiunt, ipsisque robustissime & longo ductu inserantur. Vniuersum itaque septum paulo minus toto orbiculare est, situm uero obliquum exigit, nam a pectoris ossis per spuriarum costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum uertebis regionem protenditur, situmque ob id a prioribus deorsum ad posteriora uergentem obtinet. Quinetiam duos sortitur circulos, unum membraneum, qui caput ipsius putatur, alterum hunc succingentem, qui carnosus est, uerum quemadmodum hic semper, quo costas propinquius accedit, carnosior efficitur, ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosiore euadit, non tam ambo exacti circuli imaginem referunt, sed talem, qualis quis latum esse diceret, & una parte in acutum angulum cessare. Membraneus enim sursum, atque in anteriora acutum porrigit angulum, carnosus autem deorsum, atque ad inferiora illis reticulis quam simillimus, quibus in parue plae ludo utimur, & praecipue si eius reticuli capulus dissolutus, modiceque patefescens fuerit, & ipsum lignum (quo breuius & latius reddatur) non segniter parietibus attusum. Caterum uniuersum septi transversum corpus, duabus obducitur membranis, totam enim inferiorem ipsius amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonaeum succingit. Superior uero uniuersa latitudo, cor pulmonemque respiciens, tunica costas succingente obducitur. Quinetiam contra aliorum musculorum naturam, paucis demptis, septum transversum quibusdam foraminibus peruium est, quae Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit, unum, quod uertebrae, arteriae magnae, & descendenti ad uentriculi orificium stomacho uiam praebet, alterum, quo uena cava in thoracem transscendit. Nobis uero tria esse obseruantur, primum, ubi ab inuicem deducuntur ligamentorum aut tendinum illorum principia, quae solam transmittunt arteriam, & finem uenae pari carentis, quae costas enutrit, & ramos deinde sexti paris nervorum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingente propagantur, ac postmodum iecori, lien, renibus, intestinis & omento numerosa serie inferuntur. Si quis modum uertebrae huius cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam improprie admodum uertebrae septum uiam praebere uideatur, imò uix appositae, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum haec potius semicirculum in septi transversum circumferentia exculprum, quam foramen referat, septumque uertebularum, corporum superiori seu anteriori partem, non autem lateribus committatur. Secundum foramen, ad septi transversum medium, uersus dextrum tantum consistit, & uenae cauae in thoracem reptanti extructum est, cuius corpori septum firmissimum, membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur, quemadmodum & haec membranae reliquis quoque, quibus septum iter praebet, pertinaciter committuntur. Tertium foramen paulo inferius, quam media septi sedes est, ad sinistram latum modice uergens habetur, quo stomachus, & sexti nervorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur longe profecto secus, ac Hippocrates, Galenus, ceterique Anatomicorum proceres arbitrati sunt. Meque sententiae non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoque astipulatur, arduus enim fuisset stomachi anfractus, si dorso propter duodecimam thoracis uertebam in primo foramine in-nixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primum foramen paulo inferius, quam media uentriculi regio, & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus illum ingreditur, teres existit, neque magis uersus priora, quam posteriora stomachus cum ipso continuum corpus efficitur. Caterum quum haec de septi forma natura que dixisse sufficiat, merito nunc ipsius functionem exequar. Plato existimauit hunc musculum duntaxat concupiscibilis, seu naturalis animae & animosae septum esse transversum, Aristoteles uero, quum has animas, unius tantum in cor repositae partes esse arbitraretur, in hoc septum a Natura procreatum affirmauit, ut cordis sedem a uentre dirimat, & animae originem inoffensam a ciborum exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet, uerum id non modo praestat, sed inter musculos thoracem mouentes, ad respirationem, ac ad propellenda uentris recrementa in primis conducit, huius officium quo thoracem mouet, obscurum est, neque fat scio, an quispiam uere id scriptum posteris reliquerit, aut etiam illud ex proposito tradere aggressus sit. Id enim Galeno

Septi forami-na.

Septi munus.

(si ausim proloqui) peculiare est, ut quum prolixissimus sit, fabula quapiam sese surripiat, atq; quod maxime explicandum fuerat, quasi id non ex proposito faceret, tacite prætereat. Profecto nisi quis exactissime septi situm formamq; cognoscat, & in uiuorū sectionibus ipsius munus examinauerit, id neutiūquam se oscitanti offeret. Porro quantū hactenus assequor, septum transuersum proprio motu ossis pectoris inferiorē terminū, & spuriarum costarū extrema, ad suum caput tanquam ad centrū intrō trahit, nonnihil quoq; sursum uellens. Septi enim transuersi caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatori sui capitis sedi, quæ thoracis amplitudinem respicit, nerui à ceruice decurrentes inseruntur. Quum itaque septum in se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrū colligit, solam inferiorem, eandemq; anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagine constitunt, arctat. posteriore uerò, quæ ab harum cartilagine ad uertebra usque habetur, dilatat, ac inuicem quinque inferiores costas dirimit, unā cum sexta & septima, thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiorē thoracis partem septum transuersum dilatat, ac distendit. Ut uerò quod dico, assequaris manifestius, primum utranque manū notharum costarū cartilaginibus accommodato, & ui attracto spiritu, qui intrō sursumq; cartilaginu extrema uellantur, sentito, deinde hīc una manu relicta, alteram posteriori costarū regioni extēsam impone, & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costarū dirimantur, & cartilagine inuicem conuiueant, examinato, nisi fortassis canis, aliud ue animal ad manum sit, cuius uiua sectio septi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intrō spiritū ducit, id expirare arbitreris, quod sanē faceres promptissimē, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisq; sedibus animū adhiberes, quibus septum implatur. Neque adhuc me latet, quosdam nostræ ætatis præcipuos uiros, qui mihi interdum administranti assistere, propriū septi motum ad inferiora fieri contendere, quos præter neruorum insertionem, quæ ex ceruicis dorsali medulla in superiorē septi sedem perficitur, & uiuam sectionem longe euidentissimā docere oportuit, quod alium exoneratē spiritum, ualidē compresso interim thorace, retineamus, non autem continuō inspiramus, & thoracem dilatamus, quod sanē tum faciendum esset, si in thoracis dilatatione septū deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis, excretioni opitularetur. Atq; id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ut spuriarum costarū cartilagine, sursum introrsumq; moueri non statueris, quandoquidē quum ui illas retines, una atq; altera inspiratione facta, ita cartilaginum sedes laborat, ac si ui eam pugnis collisisses. Verū opinor & te quoque uarijs modis hac experiri, quemadmodum & ego nunc adeo uarijs respirationibus attento, ut præ lassitudine calamus ē manibus ueniat reponendus, addā tamen, & suffocatos liquido meæ sententiæ subscribere. His nanque quoniam distento dilatatoq; thorace, septum transuersum ad superiora attractum distentumq; adeo inter secundū apparet, ut septum in thoracis amplitudinē allatum, iecur & uentriculū in thoracē trahat, difficilēq; illorū sectionē nobis exhibeat, quæ tamen ilico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septum perforetur, id enim tunc statim flaccidum, inftar madidi panni deorsum concidit, ac plus, quā uoles, iecur, & uentriculū propendere sinit, quod, quonā pacto fiat, illi demū non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perspecta est. Hactenus omnes musculos solis costarū motibus subseruiētes explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuaginta quinque, hominibus autē octuaginta unus. Quū uerò & his octo abdominis musculos, in thoracē cōprimētium classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta nouē, in simijs autē tres & nonaginta. Obliqui enim descendentes si tendantur, admodū humiliorem thoracis sedē cōprimētēs, thoracē arctant. Recti uerò, cū obliquē ascendētib; costas deorsum trahunt, thoracemq; non parū cōstringunt. Transuersi autē intrō costas adducētēs, ad arctandum thoracem faciunt. Porro eos qui brachiū & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thoracē fortius cōstringerent. uerū ita longē ad huc magis respirationis musculorū numerus excreceret, qui omnes, non in omnibus respirationibus simul operantur. Sed singulis respirationis speciebus, Natura proprios largitur musculos. Sunt autē primum respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & expiratio, & hæc rursus singula duplices partes habent. Expirationū enim alia est naturalis, & nō uiolēta, quæ nulla nisi naturalis iurgētē necessitate fit, alia uehēmēs & uiolēta, quam efflationē nuncupamus. Sic quoq; inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationē, aut ad aliud quippiā uiolēta existit, atq; hæc rursus differētiæ plurimum maioris minoris ueratione inter se uariāt. Naturalis inspirationis & expirationis septum duntaxat autor censetur, abundē enim ipso contracto tenso ue, medici thoracem dilatari, inspirationēq; perfici arbitrantur. deinde rursus laxato septo, thoracem sua

Musculorū
thoracem mouentium enumeratio, & quando illi suo fungantur officio.

gravitate promptē concidere, expirationem moliriq; affirmant. Atq; id est, quod Galenus naturalem expirationem citra musculorū opem perfici scriptum reliquit. At si aut cordis calor qualitatem increfcat, aut ad uocē, aliud ue munus maiori indigeris aere, mox primus secundus, & hominis tertius & quintus, ac simiarū canumq; tertius, utrinq; unā cum septo operabunt, & ex Galeni suffragio, interiores intercostales musculi quoq; agent. Quamquam nesciam, num exterioribus, an uerò interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus assignauerit. Si autem maioris expirationis efflationis ue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unā cum interioribus, nam & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemq; arctare autumo. His statim in opere succedet, qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur, præterea qui ad longissimi dorsum mouentis musculi latūs utrinq; porrigitur, & qui in thoracis cauitate, sub uerarum costarum cartilaginibus latitat, postremo ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

Li. de Motu musculorum

MUSCULORVM THORACEM MOVENTIUM administratio. Caput XXXVI.

MNIBVS musculis, quos hucusque dissecari docuimus, reiectis, musculorum thoracem mouentium administrationem à primo auspicabere, haud quaquam omittēs, quin simiā, aut si eius nō detur copia, canem unā operi adhibeas. Acuto igitur cultello membraneū, sed impense ualidum ligamentum, quo clauicula pectoris ossi necitur, primū discindes, mollem nerueamq; cartilagineū expendens, quæ præter cartilagineū ossibus obnatam, pectoris os & clauiculā interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculæ sedē enatum, illic pectoris ossi inseritur, ubi primæ costæ cartilago, pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculam à prima thoracis costā nunc sursum, nunc deorsum reflectēs, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum fibrarū ductu cōsiderabis, & musculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adherere sines. Secundus musculus, quoniam scapula modò à thorace dependet, totus sese offert, unde etiam citra aliam operam, à scapulæ basi dissecandus est, & usque ad insertiones, quas in costas molitur, deducendus. In hac administratione sedulo animaduertes, num secundus musculus à scapulæ basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat, num uerò à costis initium ducens, in scapulam inseratur, ipsumq; moueat, atque ad hanc speculationem non medio crīter cōfert, quod in canibus, tot transuersis uertebrae ceruicis processibus illum aut inferi, aut ab eisde enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquò repones, quo postmodum hæc ad musculorum brachium, & cubitum, & extremam manum occupantium sectionem subseruiat. Cæterum iam tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo à uertebri liberato, ac ad insertionem diuulso, ligamenti ipsius seu tendinis naturam ad amissim examinaabis. Quum itaque huius naturam in canē didiceris, in homine tibi is quoque querendus est, atque ubi aliquantisper frustra illum inuestigaueris, ad quartam canis, hominis uerò tertiam sectionē confers, huiusq; membraneo principio à uertebrae, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculum ad suas, quibus inseritur, costas, à subiectis illi sedibus detrahes, nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, à spina diremeris, & à primo illorum musculorum pari auulseris. Septimum canis, hominis autem quintum similiter à suis quoque, unde enascitur, spinis auferes, ac ipsum à dorsum hīc mouentibus musculis, & canis sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum, quo costis implantatur, liberatum thorace appendere sines. Postquam hos prædicta modò ratione administraueris, integrū est singulos ad suum principium tuis manibus trahere, ipsorumq; motum, quo thoracem dilatare creduntur, obseruare, ac postmodum in totum à thorace illos reijcere. Ut uerò quintum canis ad amissim examines, dummodo abdominis musculos aggredientis sese tibi non obtulerit, aut eosdem nondum dissecueris, optarim te transuersa linea, recti musculi carnosam partem, quæ pectus cōscendere incipit, in totum diuidere, ac superiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam à costarum cartilaginibus nouacula liberare. Conspecies enim unā cum carnosa musculi recti parte, latum illud ligamentum seu tendinem, à costarum cartilaginibus separari, atque, ut dixi, à carnosa recti parte enasci, ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum musculum, recti abdominis musculi portionem censendum esse. Atque id quidem in canibus & caudatis simijs

Primi admi-
nistratio.

Secundi.

Tertij canis
musculi admi-
nistratio.

Tertij homi-
nis. 4. canis.

Quinti homi-
nis. 7. canis.

b 3 inue.

Quart. homi-
nis & canis.

Septentrans-
uersi.

Sexti homi-
nis, canis &
clavi.

inuenies, in hominibus autem (utpote quibus breuissimum pectus cōtigit) neququam, quam-
uis interim accuratē, num & is quoque musculus homini obtingat, expendendum suadeo. Hæc
intuitus, quartus hominis, canis uero sexti musculi caput, ab undecimo dorsum mouente di-
uides, ac illum à costis omnibus dissecans, qui ipsis inferatur, inuestigabis. huius itaque fun-
ctione obseruata, & ipso musculo à thorace absciso, intercostales musculi exteriores uniuersi
manifestissime oculis sese obijciunt. Quod autem & interiores cōtuearis, leui admodum sectio-
ne, in uno costarum intervallo, secundum inferiorem costæ sedem, conaberis exteriorem mu-
sculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatum, ab inferiori separare, ilico enim ipsorum natu-
ra, & fibræ occurrent inuicem contrario situ incumbentes, quanquam & interiores, aperto
thorace, rursus licebit examinare. Hortor interim, utcumque eos indagaueris, ut diligentissime
inquiras, num & interiores, & exteriores diuersis fungantur munijs, ac illi inspirationi, hi uero
expirationi (aut contrā) famulentur, an simul omnes mea sententia eidem muneri præstian-
tur, omnesque thoracem arcent. Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo succinguntur, ex-
empta sunt, iecur inquam, lien, uenterculus, intestina & renes, nulla sectione adhibita, inferior
septi transversæ pars, conspicua euadit, ubi mox duos inspicis circulos, membranæ unum,
& carnosum alterum, ad hæc tria, quæ dixi, foramina, & tendines, ligamenta uel lumborum
uertebis adnata. Ut uero fibras ad amussim, & tendines illos, reliquaque sedem septi inferio-
rem exactius intuearis, peritonæum ab inferiori septi superficie manibus uenit dirimendum,
quod in porcis citra omne negotium, in homine autem & cane non item. Cæterum ut su-
perior septi pars thoracis amplitudinem respiciens, in conspectum quoque ueniat, in homine
cultro aliquo mediocri, aut nouacula, aut paruo etiam cultello (quum cartilagine hominum,
quàm canum & simiarum molliores sint) à primæ costæ cartilagine, quæ ossi ipsius costæ com-
mittitur, sectionem ad infimam usque costam, per cartilagine uirgine molieris, deinde mu-
cronata cartilagine, sinistra manu eleuata, ab inferiori ossis pectoris regione, & huius loci carti-
laginibus septum transversum abrades. Deinceps erectis cum pectoris ossis cartilaginibus,
membranas interiori ossi sedi connatas, ac thoracis amplitudinem intersepientes, & uenas
simul & arterias, è iugulo pectori exporrectas absecabis, donec pectoris os ab omnibus libe-
ratum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Reposito itaque paulisper pectoris
ossi, à septo membranæ thoracis amplitudinem intersepientes, & cordis etiam inuolucrum, re-
scindentur, quod longè secus, quàm Galenus undique arbitrat, magna sui parte septo in
hominibus adnascitur, multo sanè aliter, quàm in canibus, & Galeni simijs. Insuper à septo ner-
uos ipsi insertos, uenam cauam, & stomachum absecabis, id à lumbis sensim cum suis ligamen-
tis abradens, liberatum uero, ac mensæ exporrectum, rursus si libuerit, examinais. Iam pecto-
ris os in manus assumes, atque in parte ipsius interiori, secundum illius longitudinem singu-
los utrinque musculos tenues, carnosos, & amplos exporrigi conspicias. licebit hos à pectoris
ossi ac cartilaginibus, nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores sint, inquirere. Vbi
& hos absecueris, interiores intercostalium contemplaberis, ac corde, pulmone, uenis, arterijs,
stomacho, & si quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis musculorum admini-
strationi summam manum impones.

DE THORACIS LIGAMENTIS.

Caput XXXVII.

IGNIORA notatu thoracis ligamenta, ad duodecim thoracis trerte-
bras spectant, unde & hæc cum reliquis dorsi ligamentis examinanda ue-
niunt. Costis autem ad uertebras nullum peculiare ligamentum obdu-
citur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hic du-
rissimum est, & cartilaginis naturæ particeps, atque id potissimum in-
ter transversæ processus radicem, seu primæ costæ ad uertebram articu-
lum, & transversæ processus apicem, uel secundum articulum accidit.
Cartilagine ipsi costis non alligantur, uerum uti dictum est, ipsa costarum ossa in illas de-
generant. Pectoris ossi, quæ cartilagine ipsi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque
propria adsunt ligamenta, nam duntaxat membraneum obtinet alijs articulis commune. Ni-
hil enim pectoris os, in ligamenti sibi peculiare uendicat. Verum ut & cæteris ossibus, mem-
brana quædam, quam quod os ambit, ὀστέον Græci uocant, pectoris ossi obducitur, at-
que hæc ualida ac quasi duplicata est, & hanc etiam ipsæ costarum cartilagine, unà cum co-
starum

starum ossibus communem exigunt. Atque hæc in thoracis constructione illa est membra-
na, quæ Veteribus Altera costas succingens tunica nuncupabatur, ut scilicet una sit conti-
nua, totam ambiens thoracis cavitatem, peritonæi naturam seruans, altera autem singulis co-
stis propria, ipsisque & pectoris ossi omni ex parte obuoluta. Licebit itaque eiusmodi mem-
branas & ligamenta, exiguis cultellis in pectoris ossis & cartilaginibus obseruare, quæ autem
costas uertebis committunt ligamenta, non nisi ablatis dorsum mouentibus musculis, oppor-
tune aggrediuntur.

DE MUSCULIS DORSUM MOVENTIBUS.

Caput XXXVIII.

Figura cap.
14. hæc
septempro-
nt.

MUSCULORVM sanè uicinitas, ilico musculis caput mouentibus illos,
qui dorsi motibus præfunt, subiungi oportuisse nobis insinuat. Verum
quum ante thoracis & abdominis musculos, dorsum agentes musculi
aptè administrari nequeant, nunc primum eorum quoque sermonem ag-
gredi tempestiuū fuerit. In quo me Hercule (si modò in aliqua musculorum
enarratione ossium cognitio necessaria sit) memoriam in promptu ha-
bere oportet, eorum quæ superiori Libro de dorsi fabrica narrauimus.
Non alius itaque uniuersum dorsum in ceruicem, thoracem, lumbos, sacrum os, & coccyx
os partientes, neque diuersam uertebrarum articulationis rationem repetentes, neque etiam
duodecimæ thoracis uertebræ, aut quæcumque ea sit, quæ supra infraque suscipitur, & ossis sa-
cri quietem enarrantes, quot motibus dorsum agatur, modò recensamus. Vniuersum dor-
sum à capite ad sacrum usque os, in star semicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans
flectitur, deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergens partem erigitur, postea in la-
tus quoque, nec antrosum, nec retrosum exporrectum, in star semicirculi quoque inuol-
uitur, ut iam quatuor simplices sint dorsi totius motus, flexio scilicet, & extensio, & ad dex-
trum, ac sinistrum latus inclinatio. atque hi motus (si qui alij corporis) in obliquum quoque
seu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorsum non solum recta, sed etiam dex-
trosum aut sinistrosum magis inclinatum. sic etiam, quum ueluti in semicirculum ad latus
id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad posteriora, non autem solum recta in latus, illud
ducere ualeamus. Rursus hos motus, uti iam diximus, totum simul peragit dorsum, aut dorsi
parte, quæ sub ceruice est, quiescente, sola ceruix eisdem prorsus, quos iam toti dorso tribuimus,
motibus pollet, quos non solum quiescente reliqua dorsi parte ceruix obit, sed etiam reliquo
dorso, aut flexo, aut extenso, aut in latus inclinato, quandoquidem laxè admodum & priua-
tim ceruicem mouere homini utilissimum fuit, & imprimis quum in contrarios oppositos ue-
motus reliquis dorsi partibus ceruix agi queat. Vt cum enim lumborum uertebras unà
cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reseruaueris, nihil obstitit, quo minùs cer-
uix in posteriora ualide reclinari extendique possit. Lumborum autem uertebrarum motus, à tho-
racis uertebrarum motu non admodum distinctus est, unà enim ferè mouentur, præterquam
quod lumborum uertebris, laxior motus in omni differentia cōcreditus sit, quod tum costarum
uertebis thoracis adnexarum occasione perficitur, tum etiam musculorum, qui ipsis mo-
tibus præficiuntur. Totus enim thorax unà quodammodo in latus inclinatur, quum tamen
singulæ lumborum uertebræ priuatim id magis possint. Verum ut hæc omnia ossium articulatione
commonstrat, ita multò maximè hos motus ipsi spinales dorsales uel musculi docent, nimis
quàm frigide, & nequaquam omnes à Galeno descripti. Erunt autem omnes utriusque lateris
musculi simul in minimum numerum redacti, sexdecim, octo nimirum paribus complexi, quo-
rum ceruicis primum recensebimus, ab illis qui sub stomacho latitare dicuntur, exoriri.
Primus itaque, qui parem in altero latere secundum habet, à quintæ thoracis uertebræ cor-
poris latere, ubi ipsi costa coarticulatur, principium sumit, quod carneum tenuisque, & acuti
instar anguli uisitur, & sursum oblique conscendens, uersus medium magis quartæ thoracis
uertebræ corporis, obliquo fibrarum ductu proficiscitur. Illæ nanque ab exterioribus, sur-
sum oblique in interiora propereunt adeo, ut iam ad tertiam thoracis uertebræ corpus utriusque
lateris musculi ampliores facti, inuicem quodammodo uiciniores fiant, in exortu enim tan-
tum ab inuicem distabant, quanta corporis uertebræ est latitudo. Atque hanc seriem (ut scili-
cet ex inferioris uertebræ corporis latere, principium seu explantationem ducant, atque ma-
gis uersus medium superioris uertebræ corporis infertionem moliantur) perpetuò seruant,
quousque sensim mutuo appropinquantes, ad anticam primæ ceruicis uertebræ sedem usque con-
scenderint

Quot motib-
us dorsum
agatur.

Sedecim dor-
sum mouentes
musculi.

Primus ac se-
cundus, seu pri-
mum par.

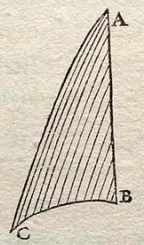
b 4 scenderint

scenderint, cuius ibidem extuberanti¹ processui, nervosa insertione simulambo coeuntes, tanquam trianguli vertice inferuntur, non admodum manifeste occipitis ossi, ad anteriorem dorsalis medullae foraminis² sedem implantati. Ego hos musculos duorum duntaxat loco, ut scilicet unus utrinque habeatur numero, quamvis ex Galeni sententia singulos, duorum vice, aut trium etiam nonnulli enumerasse videantur, quod quibusdam (uti opinor) inscriptionibus, secundum ipsorum fibrarum ductum exporrectis, instarq; albae lineae apparentibus animum attenderint, quamvis interim haec neque semper eadem, neq; tam paucae appareant, ut eorum beneficio utrinque solum duo tresve recenseri possent muscoli, deinde etiam longe minus penetrant, quam ut in plures musculos alterius lateris musculum distinguere possent. At si muscoli principijs insertionibusq; dissectionum Proceres attenti fuere, multo pluribus, quam tribus musculis hic noster conformaretur. nam tres muscoli ad tres superiores thoracis vertebrae ducerentur, & septem ad septem cervicis, quare longe satius est, utrinq; unum enumerare musculum, aut, ut iam dixi, decem. Duobus his musculis cervix proprio motu, & obscure caput ipsum flectitur, si enim utriusq; musculi partes simul omnes egerint, recta efficitur cervicis flexio, vertebis scilicet mutuo se succedentibus, at si alteruter tantum in se colligatur, in contractilatus cervix inclinabitur, uti etiam musculi exortus, insertio, & fibrarum ductus, ipsiusq; continuas, luce clarius commonstrant. Ceterum hi muscoli non solum cervicem creduntur flectere, at etiam, uti paulo post audies, thoracis vertebrae superiores. Quod vero Galenus parum recte in Decimotertio de Partium usu hos musculos caput releuare, & sursum ducere docuerit, etiam si non prolixius id modo exequar, neminem latere sat scio. Tertius & quartus, quorum alter in dextro est latere, alter vero in sinistro, ad hunc modum habent. Dexter ex superiori exterioriq; primae thoracis costae sede, carnosus ampliusq; enascitur, ex totius nimirum dextri lateris primae costae sede, quae a vertebra ad eam usque costae ossis³ regionem pertingit, quae iam in cartilagine degeneratur est. Musculus ex hac enatus basi, sensim arctatur, & in omnium cervicis vertebrae transversis processibus, interiori ipsorum sedi implantatur, fibras sursum oblique intro producens. Fibras enim a costae regione vertebrae proxima principium ducentes, in transversum septimae cervicis vertebrae processum inferuntur. Deinde huic sedi proximae in ortu subsequentes, transversos sextae vertebrae processui adnascuntur, atque ita continua semper serie insertionem moliuntur, ut illae tandem, quae costae cartilagini proximae sunt, primis cervicis vertebrae implantentur, totusq; musculus triangularem figuram referat, cuius primum latus primae thoracis costae exporigitur, cui & id priuatim obtingit, quod⁴ foramine quodam peritum sit, quo axillari venae, & arteriae, in brachium excurrentibus iter exhibet. Secundum autem latus ad cervicis longitudinem, ipsiusq; in transverso processu insertionem fertur. tertium vero, a costae cartilagine, ad transversum primae cervicis vertebrae processum. Huius musculi & sui coniugis functionem orationi adjiciam, ubi quintum & sextum expressero. Quintus itaque, qui sextum in sinistro latere sibi parem sortitur, principium in dorso assumit, ex transversis sextae thoracis vertebrae processu radice, ad primum eius vertebrae posterioris processum, seu spinam exortum. Hinc ascendens ex reliquarum quinque superiorum thoracis vertebrae transversis processibus enascitur, sensim crassior validiorq; redditus, quousq; admodum pertinaciter in externam sedem transversis processibus septimae cervicis vertebrae, insertionem tentet. Huic enim primum musculus inferitur, & deinde reliquarum omnium cervicis vertebrae transversis processibus, ad⁵ anteriorem eorumdem sedem, quamquam inualidam, & non admodum patentem, in transversum primae vertebrae processum implantationem (ut neque etiam tertius musculus) perficiat. Quinto itaq; & tertio musculo, qui dextris vertebrae transversis processibus inferuntur, cervix duntaxat in dextrum latus inclinatur, recto quidem ductu, utrisque musculis una laborantibus, obliquo autem, alterutro duntaxat se colligente. Tertius enim, quiescente quinto, in latus quidem, sed magis antrorsum cervicem inclinat, quintus autem in posteriora magis.

Musculi 3,
4, 5, 6, unus.

Septimus &
octavus.

Præsentis figura musculi, quem hic describimus, fibrarum naturam ostendit, ac latera ruditer delineamus. Significet igitur A ad B, ipsius lateris vertebrae exporrectus, C ad D, latus secundum costam ductum. C autem ad A latus, quod ab anteriore costae sede, oblique sursum ad musculi apicem tendit.

vertebris originem duxere, in illius vertebrae spinam molitur. Reliquis autem cervicis vertebrae spinis valide innascitur, atque ab eandem transversorum processuum radice, nova semper initia educit, enatas perpetuo fibras spinæ superioris vertebrae tantisper inferens, donec validissime in totam⁶ inferiorem spinæ secundae cervicis vertebrae sedem implantetur, dexterq; musculus sinistro coniungatur, uti et toto per cervicis processum mutuo accumbunt, harentq; duntaxat vertebrae spinis inuicem dirempti. Horum musculorum fibræ, non prorsus recta sursum conscendunt, verum ab exterioribus sursum modice intro feruntur, quare etiam & hi quoq; muscoli obliquis præfunt motibus. Si enim septimus una cum octavo contrahatur, recta cervicis peragetur extensio, aut sinistro laborante, & quiescente dextro, sinistro sursum extensio fiet. Quemadmodum solius dextri lateris musculo contracto, in dextrum quoque latus cervix magis extenditur. Atque hi omnes, cervicis potissimum famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiam si caput secundario duntaxat moveant.

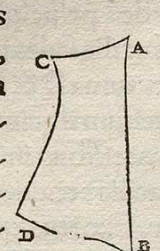
Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus est, in illorum musculorum habentur numero, qui⁷ Graecis dicuntur, quamquam Clerachus exterior res quoque, quos⁸ undecimum, & duodecimum, & decimum tertium, & decimum quartum in sermonis progressu numerabo, sic appellaverit. Quam vero dilucide vereq; Galenus hos musculos, seu lumborum carnes (ut Interpretis voce utar) descripsit, & num etiam similes, aut cani (qui hic musculus admodum ab homine variat) ipsius enarratio conveniat, penes te esto iudicium. Ipsa enim similes non admodum quadrat, & longe minus homini, quod tum demum (si modo Galeni, uti iam debemus omnes, studiosus fueris) abunde intelliges, quando hæc nostra adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis contuleris. Nolo enim prolixius sermonem veram narrantem, & aliis satis diffusum quibusdam disceptationibus hic interurbare, id satis esse ratus, si mea hæc cum Galeno pugnare moneam. In lumbis itaque, quando iam omnia intestina simul cum peritonæo resecta sunt, in hominibus utrinque tantum⁹ duo apparerent musculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter vero huius Capitis nonus, erit dorso motum opifex. Qui femoris motui præest, in Capite musculorum semur mouentium sextus habebitur, quamvis nunc obiter Galeni gratia, illum & hic describere nihil prohibeat, ut præfens sermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abunde conferri possit. Ab undecimæ itaque & duodecimæ thoracis vertebrae corporis latere, quo costarum tuberculum excipit, carnosus¹⁰ oritur musculus, qui etiam a duarum, aliquando & trium, superiorum in lumbis vertebrae corporibus carnosum similiter initium ducit, quod collectum teretem efficit musculum, ab interioribus dorsum versus exteriora oblique descendente, & semper quousque coxendicis¹¹ os contingat, carneū. in ibi enim arctatus & excarnis redditus, in teretē finit tendinem, qui tandem in¹² minorem interiorē ue femoris processum¹³ insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potissimum iuxta ipsius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorū est, non quod lumbi vertebrae motibus præsit, sed quod hic situm exigat. Musculus autem, qui ex ilium ossis cavitāte enatus, eandem cum prædicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quod sciam, & hæcenus, non repono. At¹⁴ secundus lumborum musculus insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longe breuior & amplior. Enascitur enim ex¹⁵ posteriori superiori ossis ilii cavitatis sede, quae e regione superioris¹⁶ sedis primi sacri ossis transversis processibus habetur, deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte, musculus iste carneo crassoq; admodum principio exoritur, & modice angustior redditus, sursum ad duodecimam ultimamq; thoracis costam protenditur, cui carnea insertionem inferiori in parte inferitur. Ab interno autem latere musculus iste¹⁷ transversis omnium quinque lumborum vertebrae transversis processibus, secundum ipsarum longitudinem, ab interna sede inferitur, lateribus etiam vertebrae, unde nervi primum emergunt, applantatus adeo, ut quadrangulum musculus hic constituat. Cuius unus latus in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur. secundum duodecimæ thoracis costae longitudinis pars, tertium ipse lumborum vertebrae, quartum vero a duodecima costa, ubi iam a duodecima vertebra aliquo usque abcessit, ad externam exortus partem producitur, quae prope modum ad¹⁸ medium ossis ilium spinæ longitudinis consistit. Fibræ autem ipsius, ab exterioribus intro sursum oblique ad superiora ascendunt, & quae ab osse sacro principium ducunt, quinque & infimæ lumborum vertebrae inferuntur, quae autem has ordine insequuntur, sensim in superiores vertebrae definunt. Huic musculo, qui inter dorsum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni musculi coniunx est, infere.

Nonus & decimus.

In Quinto, et secundo de Adermis.

Qui musculus in anteriori lumborum se de occurrant.

Præfens figura musculi, quem hic persequimur, circumscriptionem aliquo pacto proponit, C ad D latus, quod modò primum appellatur, terminatur, C ad A secundum, A ad B, tertium, C ad D, quartum.

Vndecimi
et
duodecimi

decimus quintus septimi musculi principium aliquotusque^b subit. Nunc nouacula, aut ualido acutiori^c cultello, secundum spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quæ^a undecimi musculi principium a spinis liberet. Ne uero simul^k decimum tertium (ut Galenus proculdubio in simijs alioquin ad sectionem aptissimis fecit) imprudens auferas, ac decimi partem esse arbitreris, sectio illa non altius iniicienda est, quam ut undecimi duntaxat exortu diuidat, atque huius crassitiem facile cōiecturabis, si paruo cultello musculū a transversis lumborum uertebra^{rū} processibus eleues, atque a decimo tertio subleuatū, ad spinas quoque uertebra^{rū} illū inuertas. Hoc itaque musculo a lumborum, & ossis sacri spinis liberato, cauendū est, ne illū thoracis uertebra^{rū} spinis adeo connatū arbitreris, ut^l decimū quintum musculum unā cum undecimo auferas, atque cum reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum musculi latius, utcumque a subditis connatisque sibi partibus diremptum conspexeris, ab illo quoque osse deradet, & principio ipsius apprehenso, sensim musculum attolles, ipsum ab illis, quibus inseritur, partibus liberans, ut tandem intuearis^m tendines illos, quos a scaloⁿ radices instar, in transversorum thoracis uertebra^{rū} processuum apices elegantissima serie di^ogerit. Hoc adempto, citra aliam sectionem^p decimū tertius, &^o decimus quintus, sunt in con^ospicuo, ut tamen illorum naturā ad amissim inquiras, necessum est & hos quoque a uertebra^{rū} sedulo deradere, quod sanē in spinæ musculis eo operosius præstiteris, quo i^odem pluribus ossibus & innascantur, & a pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opifex, qui ita musculos hos fabrefecit, ut seorsum unamquamque dorsi partem succedentibus motibus agere possimus, ne simul uniuersum, multas actiones impeditur, mouere cogamur. Cæterum ubi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quæ sacrum os & infima lumborum uertebra^m, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullā penetret, ut deinde inflexo unā cum costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uertebra^{rū} ligamēta iam indagaturus.

Decimū
et
duodecimi

DE VERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput. XL.

Ligamenta
uertebra^{rū}
corpora com
mittentia.
L. de Offi
bus.

LIGAMENTA primam uertebra^m capiti, & secundam primæ, & secundam rursus capiti colligantia superius enarraui, quæ autē reliquas uertebra^s inuicem cōiungunt, nunc pertractabo, ab illis, quæ uertebra^{rū} corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secundā itaque & tertiā uertebra^{rū} cervicis, ac deinceps inter reliquarum omnium uertebra^{rū} corpora, substantia quædam reponitur, quam Galenus Cartilaginem uocat, & qua uertebra^s inuicē haud colligari, aliter, ac qui illum præceperunt dissectionis Proceres, asserit. Nam nō huius cartilaginis beneficio ipsas cōmitti uult, ut^o tertiā dorsalis medullæ tunica^m inter uertebra^{rū} corpora se insinuatis interuentu. Cuiusmodi uero sit tertiā hæc tunica, in dorsalis medullæ sermone persequar, tunc nimirū, quando præter duas cerebri membranas, dorsali medullæ proximē adnatas, uertebra^{rū} amplitudinem (quæ dorsali uiam præbet) membrana quadā ossibus undique cōnata succingi audies. Eiusmodi in uertebra^{rū} amplitudine occurrēs membrana, nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa differt, quæ quoniā ossi circūducitur, *σπίλαι* Græcis nuncupatur. Num uero Galeni sententiā, an Veterū illorū, qui in dissectionibus, quantū Galeni scripta liquidō ostendūt, admodū fuisse seduli, accedendum sit, penes te esto iudiciū. Nam & si humanū cadauer ad manū non sit, nō tamē fieri poterit, quin tibi iam a lectione surgēt, alicuius animalis dorsum men^{se} adhibeatur, uel etiā pisce uescendū erit, ac proinde uel ludi causa (dum modo diuina illa Diui Hippocratis in Libro de Articulis oracula non fastidiueris) unā uertebra^m ab alia seiungito, & quacunq; etiam corporis adhibita cartilagine, tecum perpendito, num illa uertebra^{rū} cartilago, exquisitæ cartilaginis naturam obtineat, num uero ligamētū cartilaginosū. Hac enim ratione manibus pedibusque in Veterum sententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es, neque tibi persuaderi fines, membranā quandā, cuius beneficio uertebra^s inuicem cōnecterētur, duci inter uertebra^s os, & cartilaginē hanc ligamentosā, fibrosā, mollem, mucosā, neque cartilaginis modo solidā cōtinuā ue, ne forte duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen hæc ex

Vt leuiori negotio, quæ hic pertracto, assequaris, duas ē thoracis uertebra^s, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1. notat superioris uertebra^{rū} cartilaginē, sui corporis inferiorē appendicē, ipsumque corpus interuenientē, 2. eiusdē uertebra^{rū} humiliorē appendicē, 3. cartilaginetū ligamentum, superioris inferiorisque uertebra^{rū} appendices intercedēs, 4. superiorē inferioris uertebra^{rū} appendicē, 5. cartilaginetū, dictam modō appendicē suæ uertebra^{rū} copulantem.

pendes

pendes, sedulo cauendū est, ne in agnī aut hœdi, aut recens nati uiculi spinā incidens cartilago, inter appendicē corporis uertebra^m, & ipsum corpus reposita, tibi imponat, illamque cartilaginē eam esse arbitreris, de qua hīc sermonē instituimus. Quin potius in illis uertebra^s perpendito tres cartilaginē, ut sic dicā, ordines duobus ossibus inter duas uertebra^s dirēptos, ac postmodū illis ordinibus animaduersis, cartilaginū naturas obserua, firmitusque adhuc Veterū dogmata subseribito. Conspecies enim duas cartilagines inter utrarumque uertebra^{rū} corpora, et ipsarū appendices positas, ad amissim esse cartilagines, nihilque ab illis differre, quæ reliquos appendices & ossa interueniunt. At cartilaginē inter appendices mediā, profecto (nisi Galeni nomine oculis parū fidas tuis) nihil, prorsus aliud quam ligamentū esse dices, quod Asclepiadū familiæ, quæ pueros suos in cadauerū sectionibus tanta cura exercebāt, *σπίλαι* appellauerunt, atque huius interuentu, non autem tertiæ dorsalis medullæ tunica^m, uertebra^{rū} corpora colligari astrues, nulla interim interueniente membrana. Quapropter si Veteribus accedis, inter ligamenta cartilaginis naturā pollentia, has uertebra^{rū} cartilagines cōnumera. Ceterum alijs adhuc ligamētis uertebra^{rū} corpora colligantur, per totā enim dorsi longitudinē, ualidissima ligamēta toti uertebra^{rū} corporū ambitui obuoluuntur, quæ etsi undique crassa, spissa & robusta, sed mucoso interim humore oblita sint, attamē in anteriori corporis sede ad utrumque latus, ob sui crassitiem conspectiora euadunt. Quum itaque hæc ligamenta, aut si unius nomine omnia complecti uelis, ligamentum hoc durum forteque euaserit, et omnibus uertebra^s ex equo obducatur, obstaculo sanē est, ne in extensione dorsum nimis porrigatur, incuruetur ue. Dorsum enim si plurimum reflecteretur, stomacho, arteriæ magnæ, & uenæ cavae fuisset summē noxiū, plerumque enim hæc extensa frangerentur, & si plus satis laxa, et ad extendendū prompta hæc Natura creasset, in dorsi flexu in se cōplicarentur. Est itaque ligamentum id ita in duritie temperatum, et suo mucore, ut Hippocrates dicebat, imbutum, ut tantum extendi dorsum permittat, quantum homini sit ex usu, & ut tūc simul uertebra^s colliget, & dorsum ex tot conformatum ossibus, unius corporis modo efformet. Rursus ex singulis transversis processibus in singulos, membraneum ligamētum tota interualli amplitudine porrigitur. Sic etiam in spinarum interuallis, ab una spina ad alteram, membranea ligamenta continentur, spinas inuicem colligantia, & ueluti musculorum interstitia. At in uertebra^{rū} apicibus hæc membrana adeo crassescunt, ut ad apicem simul cōeuntes quasi toti dorsi spinæ ligamentum constituent, cartilaginis etiam naturæ compos. Deinde ubi ascendentes uertebra^{rū} processus descendētib; coarticulantur, membranea quoque ligamenta (sed perquam ualida) articulum undique ambiunt. At priuatum quoddam idque subflauum ligamentum, omnibus corporis ligamentis si non robustius, profecto saltem non inualidius, inter singulas uertebra^s habetur. Ex interna enim sede foraminis uertebra^m, quod dorsali medullæ exsculptum est, ad radicē spinæ posterioris uertebra^m processus inter duos ascendentes, aut descendentes processus ligamentū exoritur, quod semper in sublequentis uertebra^m eandē sedem inseritur. Quod uero nihil inter sit, nū a superiori uertebra ad inferiorē, aut contrā, ab inferiori in superiorē ligamentū inseri dicā, cuius manifestum esse arbitror, nam etsi hinc ligamētum nasci, et illic inseri dixerō, neminem ambigere putarim, utrumque os, seu utrumque, qui enarratur, locum, parem operam ad ligamētū generationem conferre. In canibus, & illis animalibus, quæ rictum tergo leui opera accōmodant, & longē laxiores cervicis uertebra^{rū} articulos, & etiam longiores cervicis uertebra^s, quam homo obtinent, ligamentum quoddam obseruamus, cuius naturam Galeni gratia hīc non grauabor subiungere. In canibus igitur simulatque secundum par musculorum capitis motibus famulantū aggressus es, in ceruice ligamentum sese offert rarum, & nulli in uniuerso corpore respondens, nisi fortassis illis uertebra^{rū} ligamentis, quæ postremo loco recensui mus, id enim cæteris durius est, & colore flauum, & in fibras multas dissolui potest. Enascitur autem id ex apicis septimæ cervicis uertebra^m spinæ lateribus, & sursum ascendens, nulli connascitur uertebra^m, quousque ad secundam cervicis pertigerit, cuius spinæ lateribus in summo apice inseritur. aliquibus quoque animalibus, ut ouibus, occipiti ossi inseritur. Ligamentum hoc peculiari inuolutū est membrana, geminūque apparet ob impressionē illius longitudini exporctam. Porro huius ligamenti naturā discere licebit, quoties uiculi, aut porcelli, aut hœdi, aut uetustioris etiam bouis ceruix mensæ apponitur. Est enim ligamentum hoc, flauum illud corpus, quod ex carnibus liberatum canibus offerre solemus, nam inter reliqua corporis ligamenta solum tanquā elui inepum reijcitur. Vnde etiam a robore Bruxellensibus Vuas nuncupatur, qui huius esum puellis ad comam prolixiorē cōciliandā commendant, hinc opior ipas ridentes, quod uelut in comam inter reliquas corporis partes dissoluatur, et præterea flauipallidique coloris uisatur. hoc præcipuo usu accommodum est, ne uertebra^m cervicis suo

Ligamēta a
lijs sedibus,
quam ad cor
pora uertebra^{rū}
posita.

Propria ea
num ligamen
ta.

ε loco

Administratio
ligamentorum.

loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodum coarticulentur, & præ cæteris uertebreis admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in bobus secundum totius dorſi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorſum mouentes occultatum, secundum spinas de Partium usu tribuit. Ligamentorum dorſi administratio peculiare nihil obtinet. Quum enim spinæ dorsales uel muscoli omnes adempti sunt, in anteriori dorſi parte, secundum omnem corporis uertebrearum circumferentiam, membrana illa duraq; & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis transuersim ipsis subditis, à uertebrearum corporibus liberare potes, non præteriens haud unum hîc simplexq; ligamentum apparere, at ueluti multas membranulas inuicem incumbentes adnatasq;. Postmodum costis à uertebreis dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicias, quemadmodum & membrana illa transuersorum processuum et spinarum interualla occupantia. Vt uerò ad amussim cartilagineum inter uertebrearum corpora ligamentum uideas, aliquot uertebre inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uerò uertebreas, quarum corpora iam seiunxisti, in spinam reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam membranæ uel, uertebrearum cavitatem sublinentem intueris, atq; uertebreis ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurrit, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebreis, & aliquò quod ad huc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum, & extremam manum amplexantur, iam seriatim aggregaffus.

DE MUSCULO NERVOSA SUA EXI

litate mediæ uolæ, & internæ digitorum cuti subnato.

Caput XLI.

Lib. 1. de Admi.
ni. 1. et 2. de
V. su. par.

VANDO QUIDEM musculos ea doctrinæ serie exequi semel institui est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, commodum fore arbitratum sum, nunc musculos in summa manu, & cubito & brachio repositos priuatis Capitibus aggredi, ac postmodum communi omnium Capite, ipsorum confectionem, atque simul collectorum numerum subnectere. Vt itaque Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixius descripsit, me accomodem, à musculo exordiar, qui propemodum toti depili, nudæq; manus regioni, dilatescere neruosa ipsius exilitate subtenditur, ac neruoso teretiq; principio, ex interioris humeri tuberculi apice enascitur, medio duorum brachiale flexentium musculorum (qui ex eodè tuberculo prodeunt) incubens adnatusq;, nō tamen in illorum capitum medio (ut alij scribunt) repositus. Principium hoc illico carnosum crassusq; redditū, musculi uentrem non impenſè crassum constituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti obliquè nonnihil, uersus mediam cubiti amplitudinem ductus prorperſerit, rursus tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundiorē, & neuti quàm prorsus teretem cessat. Hic ad brachialis usque radicem pertingens, sensim in brachialis interiori sede lateſcere incipit, ac summæ manus cuti, ad extremam usque digitorum aciem subnascitur. Atque id fibrosis nexibus adeo ualidis continuisq; perficitur, ut internam manus cutem à neruosa tendinis tenuitate, uel etiam acutiore nouacula liberare arduum sit. Verum interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus summæ cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratum fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autem cutem contingit, quæ obducitur musculo, quem paruum digitum à cæteris in obliquum abducere docebimus, neque etiam cuti subtenditur, inuestienti musculosam carnem, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus musculis constituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt, quinimo per quam obscure præſens tendo, internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens gracilis est, atque in cubiti medio super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur, nullòque peculiari ligamento ulla ex parte amplexus, in summa duntaxat manu dilatescit. non enim decuiſſet hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus. Vt enim cutis circumacta pertina depilisq; fieret, ac proinde ad accuratius sentiendum manus aptior efficeretur, cuti internæ summæ manus, hunc tendinem subſterni (sed fortè nimis) nobis perſuaſum habemus. Conueniebat namque, ut manus apprehendens instrumentum, hanc internam ipsius cutem adipisceretur, non modo aggrè

Cutis modi in
ternam sum
me manus cu
tem parari de
cut.

do aggrè mobilem, cum ob alia quædam, tum maximè ob exactiorem tutioremq; corporum comprehensionem, sed & cutem totius corporis, reliqua cute sensu exactiori præditam, internæ manus sed merito obducit. Non enim aliud apprehendens, & aliud tangens instrumentum esse oportebat, neque denuo aliud quidem, externa corpora leuando & transferendo, aut omnino pertractando assumere, aliud uerò post hæc de apprehensorum calore, frigore, duritie, & mollitie, alijsq; quæ tactu percipiuntur, qualitatibus iudicare ex usu erat. Sed mox ubi manus quiduis apprehendit, satius fuit hanc apprehensi naturā unā cognoscere, idq; internis duntaxat partibus, quibus quoque est apprehendens organum. Siigitur propterea tangens organum oportuit eam fieri, quoniam & apprehendens est instrumentum, iure manus eisdem partibus tangens, quibus apprehendens extructa est. Quanquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nanciscitur, uerum plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos quatuor surculos in Quarto libro propagari docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, et totidem internæ, qui exteriores mole admodum superant. Confert quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse interiorem manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipue obtinere Galenus affirmat. Si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quod pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem duram efficit, cuius manifestum est, et id ad plurimos usus nobis conducere, horum itaq; gratia, tendo internæ manus summæ cuti subnatus est. Ostendi uerò non semel Parauij et Bononiæ hunc, quem narramus, musculum certò defuisse, ac portionem tendinum brachiale flexentium, priusquam illi brachiale ascendat, in latum tendinem desisse. Interdum uerò non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, portio uidimus, uerum à ligamento transuerso tendinibus in interna brachialis sede obducto. Quemadmodum etiam in hominibus secus, atq; in simijs, sub pede nullus tendo dilatescit, nam à calcis osse in membranam enasci audies, lati tendinis naturam appositissimè exprimere. Cæterum interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum est, hos tendines nerueam ue naturam, cuti citra alicuius interuentum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine femoueri. Inter tendinem namq; & cutem in manu et pede, adeps plurimus continetur, cuius naturam iam iam explicabo, illum aliorum Anatomicorum more carneam substantiam nuncupaturus, neq; hanc solam habent homines, imò canes plurimam quoque obtinent. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipue figunt, adiposæ eius substantiæ præſentia extuberat, utcunq; interim adipe inter carneam membranam & cutem, simiæ ac canes prorsus destituantur.

Musculi suo
tendine lateſ
centem, non ſe
mel deſſe.

Inter cutem
& tendinem,
adipem repo
ni.
Lib. 1. 2, 3 de
V. su. par. et 1,
2 lib. de Admi.
ſectiombus.

DE CARNEA SUBSTANTIA, IN

teriori digitorum regioni, ipsorumq; radicibus, & mediæ uolæ
superſtrata. Caput XLII.

SUBSTANTIAM præſenti Capite describendam nulla figura expressimus, neq; illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus in uigesima quinta Quinti libri figura.

musculi in
tabula in
figuri.

6 Spectame
num ultimæ
figure 3 et
4 libri.

ER uniuersam quatuor digitorum, & secundi tertijq; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam substantia reperitur, quæ inter latum tendinem & cutem partim interiacet, partim (sed minori portione) tendini subijcitur. Cæterum hæc substantia non quidem, quemadmodum in musculorum uentribus exacta simplex caro existit, sed substantia quædam subalba, & (quo id aptius explicem) duriori neruosoq; adipi, seu pinguedini respondens. Opinor enim ab ossæ, & neruæ, quæ undecunque pinguedini huic accedit substantia, ipsam duriorē effici, illius ritu, quæ in ossium articulis subinde colligitur. Præterea pinguedo hæc, frequentibus neruorum fibris, uenarumq; terminis adacta, medium quippiam inter carnem & induratum adipem adipiscitur, ac etiam in summæ extenuatis, & marasmode mortuis ipsius portio semper intersecandum aliter, quàm reliquus adeps occurrit. Verum Arabes hallucinantur, hanc substantiam extra musculi corpus, carnem simplicem immixtamq; esse affirmantes illorum modo, qui

6 2 qui

chiaie secundus musculus primo subternitur, ita quoque primi tendinibus secundi tendi-
 nes subijciuntur, & eodem simul ambo secundum primi ossis digitorum longitudinem,
 transuerso ligamento obducuntur, æque atque in uola & brachialis sinu teretes. Minime
 enim ueritati consonum est, primi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus asse-
 rit, dilatari. Porro ut secundi musculi tendines ad tertium digiti internodium pertingerent,
 primi iam musculi tendinibus in secundum os necessarii insertionem molientibus, operæ
 precium fuit secundi musculi tendines, aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut
 quum ipsi rectè subijciuntur, incumbentem ipsis tendinem perforari, hæcque ratione substra-
 tum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundi mu-
 sculi ad latus declinent, minime admittit: & si forte ad latus ducerentur, obliquum sanè si-
 tum, ac proinde obliquum etiam motum exigent: reliquum profectò fuit, longa sectio-
 ne superiorem tendinem, qui primi musculi soboles est, à summo rerum Opifice mirabi-
 li industria findi, qua sectione secundi musculi tendo uectus, ad tertij ossis radicem pertin-
 geret. Verum etsi tendines primi musculi perforantur, ob id tamen cum Galeno neutiquam
 credendum est eos secundi digitorum ossis lateribus inseri, quum maxime internæ illorum
 sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus
 colligantur, & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantum latiores redditi, insertionem
 moliantur. Cæterum ut in brachiali & tota primi ossis longitudine, tendines transuerso li-
 gamento cinguntur: sic quoque in secundi ossis tota longitudine aliud ligamentum tendi-
 nem hac porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentum toti internæ digi-
 torum sedi obtenditur, quod nullamembrana, nullo uel alio uinculo, aut fibra etiam, tendi-
 nibus in interna digitorum sede adnascitur, nec ibidem quicquam membranæ inter-
 duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen priusquam tendines digitorum
 ligamenta subeunt, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam
 fibrosis nexibus adnascuntur. Tercius musculus à secundo mihi prorsus distinguitur,
 non anxie interim sollicito, num secundo illum adnumeret, ac secundum tunc in quinque
 carnosas partes totidemque tendines diffusum rectè proferas, dummodo uera tertij muscu-
 li descriptio subijciatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi expor-
 rigitur, illi nusquam, nisi fortassis ad cubiti cum humero articulum, continuus, sed perinde
 ac cæteri musculi mutuo accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat coherens. Ena-
 scitur quidem carne tereti: principio ex ulnæ sede, qua hæc radij capitulum in proprium
 sinum amplectitur, ac ubi radius ab ulna primum dehiscit. Hinc enatus radio attenditur,
 uniuersæ ipsius propemodum longitudini adnatus, & ab ipso principium continuè du-
 cens, ex ea potissimum sede, ubi membranæ ligamen secundum cubiti longitudinem
 porrectum ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionem os-
 fert. Quum uero musculus radio ad hunc modum expanfus ad brachiale properat, in te-
 retem cessat tendinem peculiari membrana, quam mucor imbuat, obiectum, non autem
 communi membrana, quæ in brachialis sinu secundi musculi tendines inuestit. Quine-
 tiam tertij musculi tendo nulli secundi musculi quatuor tendinum subijciatur, quamuis e-
 tiam per transuersum brachialis ligamentum feratur, illius ligamenti lateri attentus, quod
 ad pollicis radicem consistit: ubi etiam brachialis os pollicem substinens, sinum huic ten-
 dini insculptum gerere, in primo Libro diximus. Tendo ad hunc sinum reflexus, atque me-
 dius inter musculos primum pollicis os & secundum flectentes occultatus, ad secundum
 pollicis repit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine ex-
 ceptus, tertium os accedit, cui latens ualide inseritur. In caudatis simijs, hunc muscu-
 lum non reperies, uerum à tendine secundi musculi medium digitum petente, in medio
 uolæ, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius ossi im-
 plantatur. Atque hæc tendinis portiuncula, peculiarem portionem carnosam, ut cæteri
 quatuor secundi musculi tendines, neutiquam adipiscitur, aut etiam illi, medij digiti ten-
 dini alligatur, at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem uecta. Porro si hunc
 sermonem permulta Galeni placitis in primo libro de Partium humani corporis usu reni-
 tentia adduxisse animaduertis, & potissimum illi figmento, quo is pollicem non ad uo-
 lam uersus brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, & ad uolæ
 medium, flecti comminiscitur, non me in scitiæ, aut in Galenum impietatis prius infimu-
 lato, quam proprijs manibus sectionem obieris, aut alteri accuratè secanti, admonitus,
 astiteris, rem uniuersam diligenter expendens. Reperies nanque non modò quæ iam com-
 memorauimus, sententiæ Galeni merito reluctari, sed & id quoque maxime, quod de secundi
 tertij

Li. de Par.
 usu.
 Secundi mu-
 sculi tendinum
 per primi ten-
 dines transi-
 tus.

Lib. de Ad.
 mi. sectio.

Tercius mu-
 sculus.

Tercius quali-
 ter in caudatis
 simijs habeat.

Pleraq. hic
 Galeni placi-
 tis contraria
 proponi.

tertij musculi functione subnexurus sum: ut nunc taceam Galenum suis lufum simijs, non
 uerè tendinem tertij musculi graciliorem illis dicere, qui à secundo musculo producantur.
 Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis refectionis professorum chorus, secundum mu-
 sculum quatuor digitorum primum tertium que os flectere, & quem nos tertium recensui-
 mus, secundi pollicis ossis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo duntaxat tertij quin-
 que digitorum ossis, ut primus secundi, flexionis reuera opifices sint. Nullum enim mu-
 sculum os mouere, nisi eidem inseratur, Galeno cæterisq. Anatomicis firmissimi axiomatis
 loco habetur. at secundi musculi tendines neque primo quatuor digitorum ossi, neque ter-
 tij tendo pollicis secundo ossi, ne obscurissimè quidem inseritur applantatur: ergo nec eo-
 rum quidpiam hi musculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui ex primo de Partium
 usu astruet, secundi musculi tendinem primo internodio dilatentem implantari: quum
 Galenus in dissectione temporis successu exercitator, tribus interiectis de transuerso liga-
 mento uocibus, integram paginam ibidem restituere conatus fuerit: parum tamen sui me-
 mor, quum insertiones tendinum in digitos, simul in numerum colligit. Ac proinde si benefi-
 cio transuersi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum ossibus, & secundo pollicis
 existit, hæc ossa à secundi & tertij musculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans illi-
 us que posteriora uerioraque sensa capiens contenderit, respondeat is quæso, cur minus &
 primi musculi tendines, prima quatuor digitorum ossa flectant: quum & hi eodem li-
 gamento contineantur. Non enim quicquam prorsus est, cuius beneficio potius secundi
 musculi, quam primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonstrare posset. Quine-
 tiam in medium adferat obsecro, quamobrem Galenus non senserit secundi quatuor digi-
 torum ossis flexionis, tendines secundi musculi autores esse: quum tamen & in secundi os-
 sis radice totaque ipsius longitudine hi tendines transuerso obuolentur ligamento. Ad hæc
 illum me docere optarim, quamobrem & primus, & secundus, & tertius digitos mouen-
 tium musculi etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis sede transuerso
 ualidoque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem
 comminisci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes musculi, qui pedem ade-
 untes, ac transuersis ligamentis inter tibiæ ossis extremum & calcem, ac rursus inter fibulæ
 apicem anteriorem uel malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam
 auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par sit ratio: uti etiam in omnibus
 cæteris musculis, qui transuerso ligamento in alio osse, quam unde principium duxere, in-
 duuntur. Ac proinde plerumque in cubiti exteriori sede, & in tibiæ anteriori regione ten-
 dines ibidem ligamenti circumdatos in medium, ad robur huic meo paradoxo concilian-
 dum, non adfero. Ut itaque tres hæcenus ex digitorum musculis enarratos brachiale non
 flectere certo certius constat, ita quoque nisi suorum quibus inseruntur ossium flexionis opi-
 fices censendi sunt. Deinde si primi musculi quoque tendinibus prima quatuor digitorum
 ossa, & secunda tendinibus secundi musculi non inflectuntur, haudquaquam secundi ten-
 dinum uel, prima quatuor digitorum ossa, & tertij musculi beneficio secundum pollicis
 os flecti credendum est. Proprios enim his quoque ossibus sagax rerum parens Natu-
 ra musculos largitur, quos ubi sermonem trium primorum absoluero, seriatim persequar:
 id adhuc admonens, ut si quis forte secundi musculi ac primi auxilio, primum quatuor
 digitorum os, & tertio item musculo secundum pollicis flecti arbitratus fuerit, non of-
 ficiat cuiusque internodij flexionis uim perpendat. nam primum internodium, quod
 ex ipsius sententia, primi ac secundi musculorum tendinibus, præter alios totidem pau-
 lo post explicandos musculos inflecteretur, uix tamen firmitus flexionis robur, quam ter-
 tium internodium commonstrat, utcumque etiam unicus tantum tendo huius motus dux
 censeatur. Tres itaque nunc dictos musculos ex diffitis regionibus, per totam nimirum
 cubiti longitudinem Natura produxit, ne si forte in extrema manu principium assume-
 rent, eam carne obruentes, magnam ponderosamque redderent: quod quantum ad ua-
 riā quæ manu obeunt munia incommodi intulisset, quiuis promptissimè colligit. De-
 inde robur in flexione maius requirebatur, quam quod breuib. musculis præstari ua-
 lebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant ossibus principium ducerent. Atque hanc
 pariter ob causam, ut digiti scilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum muscu-
 li beneficio tres digitorum articuli flectuntur, sed singuli proprios exigunt. Illi quidem
 quos recta duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodem-
 que ualido contenti fuere tendine: articuli autem, qui in latera etiam inclinationem ex-
 periri debebant, pluribus tendinibus musculisque, & illis non admodum ualidis (ut
 c 4 etiam

Natura in
 musculis digi-
 tos flectenti-
 bus industria.

etiam illorum flexio infirma est) egerunt. Porro tendinibus transversa ligamenta secundum digitorum ossa obducuntur, ne quoties secundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protensque funiculi, & uirgulae secundum ossium flexionem non incuruatae, à flexo iam osse ad cubitum tensae exurgerent, & cutem in miram altitudinem eleuantes manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim etsi tendines musculorum uentris beneficio contrahantur, eos tamen ossibus quibus non inferuntur, adiacere cogunt. In uola uero & brachialis sede mucosis membranis tendines induuntur, quo tutiores procederent, easque membranas tanquam propugnacula & muros sortirentur. Sed secundi musculi membranae alius quoque usus existit, siquidem musculi oblongi & parui, quorum opè digitos quatuor pollicis adducimus, ab illa nasci audies. Quum itaque secundum quatuor digitorum internodium à primo musculo flectatur, tertium autem à secundo, & tertium pollicis à tertio, tandem opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & primum secundumque pollicis flectentes aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni. Qui quatuor famulantur digitis, omnes recta secundum postbrachialis longitudinem digiti adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis ossibus connati. Inferuntur autem lateribus interiori in sede, primorum ossium. Duorum igitur paruorum digitorum flectentium unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruo praelocatur, carnosio principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc recta digiti accedens, ad primum usque digiti os carnosus permanet. ubi uero os contingit, latiusculo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen inseritur. Alter ex interiori eiusdem postbrachialis ossis latere, ad superius iuxta brachiale extremum, originem ducit, & inter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoque permanet, donec membraneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utriusque musculi colliguntur, primum digiti os, in neutrum latius uergens flectitur. Si uero exterior egerit, interiori quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. At solo interiori laborante, ad interiora conuiens digitus flexionem experietur. Ad hunc sanè modum aliorum trium digitorum musculi habent, adeò ut bini in singulis postbrachialis ossium internodiis (quae tria sunt) reponantur, & is qui indicis interiori lateri inseritur, interno postbrachialis ossis indicem sustinens lateri adnascitur, in uolam magis quam in externam manus regionem, ut & ceteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. Musculi autem quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, unum cum musculo, qui pollicem à ceteris digitis maxime abducere dicitur, carneam molem constituunt, quae ad pollicis radicem posita montem, quem chiromantici modò Veneri, modò Marti ascribunt, effingit. Galenus in Libris de Vsu partium hanc molem falso unicum esse musculum arbitratus est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit. Quemadmodum etiam ueritati parcens, molem illam carneam quam chiromantici lunae monti tribuunt, unum quoque musculum quo paruus ab alijs abducitur esse, ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius portionem exterior musculi primum minimi digiti os flectentium procreet. Primus itaque pollicis musculus ex superiori transversa brachialis ligamenti sede carnosus nascitur, & toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attensus, perpetuò carnosus illi inseritur, perquam obscure secundum pollicis contingens internodium. Secundus, qui nuper dicto prorsus occultitur, longèque minor ipso est, ex transuerso quoque ligamento, & ossis brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra medium longitudinis primi ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter digitorum motores duodecimus & decimustertius, si modò octo musculos quatuor digitorum prima internodia flectentes ante hos enumerare uisum sit. Porro qui secundum pollicis os flectunt, tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digitorum prima ossa flectunt, obtinentes, quam duo primi pollicis ossis flexus opifices. Quenim quatuor famulantur digitis, recta secundum manus longitudinem procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nonnihil oblique ducuntur, sed praesentes musculi secundi pollicis internodij flexionis autores, quodammodo transuersi cernuntur. Operae precium namque erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uero illis in functione oppositum, ad ipsos inflecti. Merito igitur tres musculi secundum pollicis os flectentes, ex uola tanquam è quarta circuli parte, principia sortiuntur, nimirum ad eius lineae circumscriptionem, quae uitalis & cordis Chiromanticis appellari consuevit. quamuis nonnihil ulterius, quam ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli illius quem in media uola collocant

Transuersum ligamentum digitorum usus.

Mucosarum membranarum usus.

Tredcem post tertium ordine in numero succedentes.

Illorum octo qui quatuor digitis seruiunt.

Illorum duo, qui pollicis primo ossi famulantur.

Tres qui secundo pollicis ossi famulantur.

cant, superius & exterius latus. Primus itaque musculus obliquum latumque principium ducit, ex postbrachialis osse, cui medius innititur, modice subter ipsius capitulum, quod si num primi ossis digiti subingreditur. Hinc carnosus prorepens nonnihil angustior redditur, & membraneo tendine, secundi pollicis ossis lateri, quod indicem spectat, uersus interiora se inserit. Secundus superiori suo latere iam dicto musculo contiguus, ex media sede postbrachialis ossis, quod medio praepositur, originem ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, contingens. Origo huius quoque tenuis lataque est, & statim carnea ad insertionem usque conspicitur, quam in medio interioris partis secundi pollicis internodij tentat. Tertius huic inferiori ex parte contiguus, ex postbrachialis ossis, quo anularis sustinetur radice, quae brachiali coarctatur, originem pariter latiusculam sumit, et oblique pollicem accedens, lateri interiori secundi pollicis internodij, uersus priora implantatur. Isti tres musculi dum una tenduntur, fortissime secundum pollicis internodium flectunt, primo autem duntaxat agente, ad superiora uersus indicem pollex dirigitur. dum uero secundus solus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur, quemadmodum infimo ad suum principium contracto, pollicis ad inferiora, & magis uersus paruorum digitorum flexio perficitur. Hos tres, & si in caudatis simijs obseruetur, Galenus non modò ignorauit, uerum etiam falsas rationes in Primo de Partium usu astruit, quibus imperitor aliquis animum adhibens, ne hos quidem aggredi tentaret. Neque etiam uerisimile est, quum secundò administrationes anatomicas emitteret, hos musculos ipsi cognitos fuisse, quum illos nullibi descriperit, quemadmodum fecerunt Arabes, hos, quantum auguror, cognoscentes, & duos, qui primi pollicis ossis flexioni praesunt, negligentes. Undecim namque musculos, in extrema manu digitis flectendis extructos recensuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicem referentes. Quamquam rursus ambigem, nū casu ipsi Undecim, loco Decem ex Galeno scripserint, quū citra aliam descriptionem, musculos tantum Orbisij more enumerent. Quinetiam in Primo de Administrandis sectionibus Galeni libro omnes, quos haecenus uidi, codices tres mendas in numeris habent. Octo namque Duorum loco illic leguntur, ubi extremae manus musculi, pollicis obliquis motibus seruietes enarrantur, & rursus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes musculi recensentur, Tres scribuntur ubi Duo, insuper Duo ubi Tres scribendi fuerant, non secus sanè, quam malè etiā Primi usus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem Libro ligamentorum usus commemorat. Verum haec cum innumeris alijs, pro mea uirili in Galeno sunt restituta, quem IO. BAPTISTA MONTANVS in gymnasio Patauino medicinae Professor eximius, non sine incredibili artis Candidatorum utilitate, nuper in absolutissimum ordinem redegit, maximi ac penè diuini ingenij uir, ob singularem illam tum Medicinae, tum ceterarum scientiarum cognitionem, nulli aetatis nostrae medicorum secundus, & praestantissimis laboribus suis, quos in publicum dedit, ac pertinet in indefessaq; in docendo diligentia, de studiosis omnibus quam optimè meritis. Cui uiro utinam Deus aliquis aurem statim uellicet, eiq; in animum inducat, ut & alias cogitationes suas longè pulcherrimas, & iam dudum praematuras in lucem prodire patiat, easque posteris uel non inuideat, uel eorum calumnias, qui iudices ceterorum esse solum cupiunt, ipsiq; nihil unquam praestare queunt, non ita reformidet. Haecenus itaque sexdecim musculos, quibus digiti mouentur, commemoravi, ac proinde nunc decimus septimus, qui digitos extendentium primus erit, describetur, in cuius enarratione hoc mihi Galeni intelligendi gratia uelim donari, ut illum in quatuor diffundi tendines liceat asserere, & deinceps adhibere musculos, qui ex cubito procedunt, & quatuor digitos à pollice abducere creduntur, bipartito in duos tendines digeri, & eam quem Galenus narrat, insertionem in digitorum ossa moliri. Atque id mihi tantisper concedi optauerim, quousque omnes tres musculos sermone absoluerò, tunc enim primum uariam ipsorum tendinum commixtionem coitumque, ac munus denique subiungere licebit. Quamquam interim in reliqua praesentium musculorum descriptione, in ortu nimirum, ductu, substantia, forma, & id genus reliquis nusquam aberraturus sum, quemadmodum etiam in falsam tendinum seriem nequaquam impingerem, si mihi eadem perpetuò haec occurrisset, & Galeni obseruanda auctoritas negligenter à me haberetur. Sed age negotium, uti se enarrandum offeret, aggrediamur. Decimus septimus principio ex carne nerueaque substantia mixto, & utriusque lato, ab elatiori sede exterioris humeri tuberculi nascitur, & per mediam cubiti sedem, magnus & carnosus, & paulò minùs toto teres porrigitur, nulli alteri connatus ossi, neque aliunde, quam ab humero principium ducens. Quum uero propter radij extremum, cui brachiale inarticulatur, pertigerit, arcuò redditus, in quatuor breues carnosas portiones, in musculi substantia non procul diremptas finditur, quae simul communi membrana indutae, fibrisque

Tres secundum pollicis os flectentes musculi Galeno ignorati.

Decimus septimus digitorum mouentium.

fibrisq; tenuibus inuicem cohaerentes, atque in tendinem illico ab ipsarum a musculi uentre deductu degenerantes, per sinum in radij exteriori sede exculprum, ad brachiale contendit. Est autem sinus ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excuatis, radij cum ulnae articulo proximus. Huic itaque sinui utrunque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amissum respondent, quatuor hi tendines incumbunt, & transuerso ligamento ipsis peculiari, & radio quoque proprio obuoluntur, ne aliquando ex sinu declinent, & ne contractio ipsorum musculo in altum exurgant. Caterum ut Galenus radij sinus non aperte expressit, ita quoque falso hos tendines communiradio & ulnae ligamento contineri tradidit. Nam communi amborum ossium ligamento & sinu is musculus utitur, quem ego decimomocauum in tota serie paulo post recensebo. Quum itaque proprium ipsorum ligamentum tendines isti transenderunt, brachialisq; iam incumbunt, latefcentes & ab inuicem deducti, tres aequales constituunt angulos, & singuli ad unumquemque quatuor digitorum properepunt. Illico autem atque digiti principium contingunt, adhuc multo ampliores tenuioresq; redditi, primi ossis radici inferuntur, ac sic per totam digiti longitudinem ascendentes, medio exterioris ossium regionis adhaerent, non autem, ut Galenus male arbitratur, sicut duntaxat ossium sedibus, ubi articulum consistunt compages. Ceterum quia ratione aliorum musculorum tendinibus, hi in digitorum sede commisceantur, quum quatuor digitos, a pollice in obliquum abducentes musculos sermone absoluerem, audiretur es. Nunc enim & si decimus septimus musculus tres tantum tendines ut plurimum nobis exhibeat, quatuor illi Galenino minelargiti sumus. Decimomocauus musculus gracilis longusq; est, inferiori lateri decimiseptimi secundum cubiti longitudinem exporrectus. Ab exteriori enim humeri tuberculo, hic musculus principium sumit inter decimiseptimi caput, & principium alterius musculi, qui postbrachialis ossi, quo minimus digitus fulcitur, inferus, brachialis extensionis dux censetur. A principio musculus hic secundum latus decimiseptimi carnosus fertur, quousque cubiti finem attigerit, ubi in duos bipartitus tendines, communi radio & ulnae sinu, & ligamento utitur. Tendines statim atque brachiale superarunt, inuicem dirimuntur, & unus ad paruum, alter anularem contendit digitum, ac singuli in sui digiti primum os implantantur, membranae instar, exteriori lateri uersus posteriora tamen sese inferentes. Hic musculus duobus, quibus inferitur, digitis a pollice abducendis creatus a Galeno dicitur, quum interim obliquum situm nequaquam adipiscatur, quemadmodum sanè decimus nonus, duobus ultimo enarratis substratus, obliquo ductu donatur. Ab exteriori namque ulnae processu, posteriori humeri sedi coarticulato, usque ad ulnae sedem, quae non multo ante brachiale est, continua serie, tanquam ex recta linea musculus quidam enascuntur, omnes obliquo situ praediti. Atque hi tres exigunt radices principia uel, ac primum quidem, quod elatissimum & humero uicinum est, ad musculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat, cuius seriem, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit. Tertium autem, quo in praesentia potissimum egemus, quodq; secundo principio ordine succedit, ab ulnae ossis ultramedium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, neutiquam uero (ut Galenus parum bene asserit) a tota ulna, aut ulnae superiori parte brachio proxima. Hoc principium exacte carneum, & instar oblongae lineae originem ducens, paulo angustius ab exortu redditur, & oblique deorsum, uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in duas carnosas portiones discinditur, quarum inferior decimomocauum efformat musculum, a superiori illius principij parte distinctum, quem doctrinae gratia uigessimum primum, & pollicem uersus alios digitos euerterem appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam, quauis interim principij ratione non obstem, quo minus ambas ipsius partes, unius musculi loco qui uis recensere possit. Decimus itaque nonus digitos mouentium musculus, ab ulna eo, quo dixi, modo enatus, oblique radij appendicem petit, ac priusquam huc contingit, in duos inuicem cohaerentes tendines finitur, qui proprio sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari ligamento transuersim obuincti, super brachiale expanduntur. atq; hic dirēpti, illorum superior indici, inferior autē medio exporrigitur, exteriori inferioriue digitorum lateri, uersus posteriora implantari. Sinus autem horum tendinum nomine, in radij extremo priuatim exculprus, inter sinu decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum quo bicornis tendo eius musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extenditur. Atq; hic etiā sinus alteram portionē tertij illius ex ulna prodeūtis principij transmittit, quā pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandū est, ambas tertij principij portiones unico sinu et ligamento uti, et huic decimomocauo musculo ligamentū peculiare non obducī. Quod uero praefens musculus a pollice abduc-

19, 18 & 17
musculorum
tendines & mu-
nus.

tionis eorum, quibus inferitur, digitorum autor sit, situs ipsius insertioq; liquidissime commostrant. Caterum hunc non semper in indicem & medium, digitos, tendinem porrigere obseruaturus es, sed duntaxat in indicem. Sic etiam decimomocauum musculum in minimum & anularem simul, tendines, qui statim in brachiali dirempti fuerunt, digerere non semper conspicies, sed frequentissime unicum tendinem in paruum digitum ferri obseruabis, eius digiti extensionis ducē. Pariter decimiseptimus in tres tantum tendines diuidi uidebitur, qui in brachiali inuicem deducti, indici medio, & anulari implantabuntur, in minimum autem digitum statim a brachiali tendinem, ut ad ceteros digitos, ferri rarissime reperi, quū decimus nonus parui digiti extensionis autor sit. At his omnibus tendinibus, ubi post brachiali membranulis et fibrosis nexibus committuntur, priuatim id accidit, ut singuli latefcentes uelut in plures diuidantur, ut iam latiores multo, & tenuiores redditi, ad digitorum radices, mirabili neque semper eadem serie inuicem misceantur, unius digiti tendinis portione etiam conspicua, ad alterius digiti tendinem pertinente. Quod & in tuis manibus conspici poteris, animum, quando digitos flectis, ac reflectis, et in latera ducis, digitorum radici adhibens. Quamuis in manu cute liberata, id intueri magis conduxerit, ut non mireris, cur Galeni tendinum serici minus illico accesserim, arbitrerq; decimiseptimum, decimomocauum, & decimomocauum quatuor digitorum, una et extensionis & abductionis a pollice opifices esse, ob uariam illam, quae per obliquum prorsus sit, commixtionem, & rectum situm, & ipsorum insertionem, quam in totam digiti longitudinem moluntur. Nullam tamen prorsus tendinum commixtionem unquam perfici obseruauimus, cuius beneficio uel obscurissime paruum digitum a pollice abducimus asserere, imò rectus ille musculi decimiseptimi ductus insertioq; arguunt, nulla prorsus ratione paruum digitum eius opera, extrorsum a pollice abducī. Atque eiusmodi etiam quid in pede obseruari, suo loco dicam. Habeto igitur mea quidem sententia decimomocauum pro praecipuo parui digiti extensionis autore. Decimus autem nonus insigniter ad indicis & aliquando medijs a pollice abductionem, idoneum esse neminem ambigere conuenit. Verum quia paruum adeo atque ex abundanti a ceteris abducī oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quum huiusmodi motus decimomocauo musculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex musculum breuem, sed ualidum in extrema manu reposuit, illi motui praefectum. A quarto enim brachialis osse, quod rectum appellauimus, musculi huius principium prodit, quod per lunae monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum uisitur, muris seu lacertae formam eleganter exprimens, quippe musculus iste, in exortu utrunque tenuis, in medio teres crassusq; est, in insertionem autem, quam in externo primi ossis parui digiti latus molitur, gracilis tenuisq; & nerueus euadit. sit itaq; hic ordine uigessimus. Caterum uigessimus primus, pollicis peculiaris cēsetur, estq; ille altera tertij ex ulna pendētis principij portio, quam a decimomocauo, qui ad indicem & medium potissimum fertur, distinguimus. Ab ulna itaque exteriori sede, iuxta ligamentum membraneum inter cubiti ossa, qua in uicem dehiscunt, consistens, & iuxta medium longitudinis cubiti iste musculus enascitur, uersus radium oblique properans. Priusquam uero radij inferiorem contingit appendicem, in paulo minus toto teretem cessat tendinem, qui communi cum tendine bicorni, quo brachiale extenditur, sinu, et ligamento plerumq; deductus, ad brachiale contendit, & illico latefcentis totius pollicis longitudini inferitur, non quidē in medio exterioris regionis, sed exteriori ipsius latere, quod indicem spectat. Cuius autem motus hic musculus opifex sit, illico subiiciam, atque duos sequētes nunc musculos descriperem, in quorum enarratione ambigo, num illos primum unius, aut duorum, aut trium musculorum loco recensere debeam. Sed age, ac si unus esset, illos pertractemus, eundem postea, uti uisum erit, in plures diuisuri. Ex tribus musculorum radicibus seu principijs, quae ab ulna secundum ipsius longitudinem exoriri relata sunt, medium principium utrunque uisitur amplum, longaeque satis linea enatum, & oblique super radium conscendens, illi infernitur musculo, quem bicorni tendine in brachiale inferi, id quae extendere docebo. Simulatque uero principium hoc cum musculum integrit, in duas impares portiones diuiditur, a sese nullo intervallo distantes, sed mutuo incumbentium musculorum ritu inuicem haerentes, superior portio aliquandiu carnea permansens, in tendinem quodammodo teretem cessat, insertum exteriori brachialis ossis sedi, quod pollicem sustinet. Inferior autem principij portio statim, ac aliquousque in anteriora prorepit, in duas rursus carneas partes distinguunt, quae singulae in tendine finiunt, ac cum superioris portionis tendine, proprio sinu in radij appendice leuiter inciso infident, peculiariq; ligamento tres simul tendines obducuntur. Postquam uero inferioris portionis tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis internodij radicem implantatur, illic in

Vigessimus.

Vigessimus primus.

Vigessimus secundus, qui simul cum 23 recensetur.

exter.

externam ipsius regionem iuxta internum latus finiens. Alter tendo membranofo tantum ne-
xu primi pollicis ossis longitudini adherens, in secundi ossis radicem exteriori sede, uersus internū
latus inferitur, neque inibi totus definit, uerū ad summū usque pollicis apicē, secundo et tertio
ossibus pertinaciter quoque adnascitur. Duorū inferioris portionis tendinū alter tantum, quē
nunc enarrauimus, Anatomes professoribus perspectus fuit, unde etiam aliqui attendentes
principij continuitati, musculum hunc unum esse tradiderunt, alij uerō quoniam in progres-
su dirimitur, & unus tendo brachialis, alter uerō, qui ipsis cognitus erat, pollicis inferitur, duos
hic musculos constituerunt. Nobis autem integrum esset, trium musculorum loco hunc enu-
merare, singulos musculos singulis tendinibus ascribentes, quamquam nos opportunius fa-
cturos existimo, si duos tantum enumerauerimus, inferiores portionem, quae pollicis ossi-
bus tendines duos offert, uigessimum secundum in hoc Capite appellantes. Superiorem uerō
portionem, quae brachialis etiam extensioni, & obscuro cuidam radij circumductui secunda-
rio opem fert, uigesimaltertiū nomine habituri sumus, nisi quia digitorum motibus nō famula-
tur, in horum musculorum serie illi locum abnegaueris, quod non incusamus, modō tuum
interim placitum, in subsequenti musculorum numero recensendo, memoria non excide-
rit. Nos enim ac si praesenti Capite enumeraretur, reliquum de digitorum musculis sermonē
percurreremus, silentio non praetereuntes, in caudatis simijs unicum duntaxat apparere tendi-
nem, qui partim in pollicem, partim in brachiale inferitur, secus longē, quā hominibus ut
plurimum accidere nouimus. Vigesimo itaque secundo, & quem prius enumerauimus, uig-
gesimo primo pollex recta eueritur, extenditur uē, quoties utriusque musculi unā contrahuntur,
quippe uigesimo secundo duntaxat contracto, pollex oblique à ceteris digitis abductus exten-
sionem patitur, à uigesimo autem primo ad indicem magis euerit solet. quare etiam integrum
est, hos musculos in digitos ad latera ducentium, & etiam in extendentium classem, ut uisum
fuerit, reponere. In hunc usque locū seruasse decimum octauum, & decimum nonum,
etiam musculos obliquis motibus praefectos simul enarrarem, nisi uaria illa tendinum iuxta
digitorum radices commixtio obtinisset, & nisi decimus octauus extendētibz potius, quā
abducentibus fuisset adnumerandus, deinde huius commixtionis & decimo octauī musculi
ductus gratia, necessariō et illū prius recensui, cuius beneficio paruos digitus à reliquis uali-
dissime abducitur, qui ordine uigessimus erat. Ac proinde adhuc reliqui sunt, duo obliquis
pollicis motibus famulantes, & alij quatuor, quibus digiti quatuor ad pollicem ducuntur.
Pollex enim quum instar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, merito musculos sibi
uendicat, quorum beneficio à ceteris maxime abducitur, & rursus uariarum actionum gra-
tia commodissime indici admoetur. Qui igitur pollicē maxime abducit, atque in tota serie uige-
simus quartus censeri potest, ab anteriori sede ossis brachialis, cui pollex innititur neruo prin-
cipio, quod statim carneum euadit, enascitur, ac deorsum protensus, secundo pollicis ossi, me-
braneo tendine inferitur. Hic musculus unā cum duobus, primū pollicis internodii flecten-
tibus, quibus iste infernitur, carnosam uolē partem efformat, quae ad pollicis radicē consistit.
Galenus in Libris de Partium usu praesentem musculum, nō admodum uerē in primum pol-
licis os inferi scriptum reliquit, quū notabili & uera insertionē ipsi nō adnascatur, sed duntaxat
fibrosis nexibus inualide hereat. Verū non mirum est, Galenum eiusmodi insertionem nos
docuisse, quum id scribens, duos musculos primum pollicis os flectentes ignorauerit, ac illos
uigesimali quarti musculi partes esse arbitratus fuerit. Musculus iste interioris pollicem euerit
tium, qui ordine uigessimus secundus erat, actionem excipit, atque ita quā maxime pollicem
ab indicem mouet, id priuatim adeptus, quod inter extremā manus & cubiti musculos, solus
quodammodo liueat, propriae ipsius, quae crassior est, membranae gratia. Alter musculus ob-
liquis pollicis motibus seruiens, ex interiori latere, uersus posteriora tamē, ossis postbrachialis,
quod indici praepositur, initium ducit carneum, & secundum totam eius ossis longitudinem
enatum. Musculus iste inferitur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis ossis,
membraneum tendinem radicē quoque secundi ossis porrigens, huius fibrae transuersae quodā-
modo sunt, à brachiali ad pollicem ductae. Vnde etiā huius musculi auxilio pollex indici pro-
ximē accommodatur, illoque musculo pollicem ad exteriora eueritentis (qui in nostra serie uige-
simus primus est) actio excipitur. Porro musculi quatuor digitos pollicis adducentes, quia in
firmius digitos uersus pollicem oblique adduci, quā ab illo reduci oportebat, nequaquam
ex cubito principium sumunt, sed graciles & teretes sunt musculi, singulis quatuor secūdi mu-
sculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flectunt) exporrecti, oriuntur enim ex me-
braneo inuolucro, tendines illos, cum brachialis finem, & transuersum ipsius ligamentum
perreptant, induente. Hinc simul singuli cum singulis tendinibus ad digitos procedentes,
ac inte-

Vigessimus
tertium hoc Capi-
te enumeratus,
digitorum nō
seruire moti-
bus.

Vigesimalter-
tium ex 21 of-
ficiū.

Sex muscoli
digitorum mouen-
tes ad huc reli-
qui.

ac interiori tendinis lateri attenti, in digitorum radicem inferuntur, ad internum eorundem la-
tus, uersus interiora insertionem membraneam moliti, ista nanque sede illos inferi decuit, qui
in latus ad pollicem, quatuor digitos erant reclinaturi. Praesentibus musculis hoc sanè rarum,
perinde ac oculi musculis obuient, quod non ex osse aut cartilagine, sed ex membraneo ten-
dinum inuolucro originem sumplerint. Iam si his quoque musculis tuum numerum discipli-
nae gratia auxeris, in uniuersum uigintiuem in hoc Capite descripti exurgent, quorum ui-
gintiocto digitorum duces sunt, uigesimaltertio interim ad brachiale relato. Porro mira-
bitur forsitan aliquis, cur minus musculos quatuor digitos pollicis adducentes, & eum qui
paruum à ceteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inferi, nulla interim mentio-
ne succedentium internodiorum facta, quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus,
secundum totam illorum longitudinem tendines, membranae modo inferi conasci in Primo
de Administrandis sectionibus scriptum reliquerit secus, quā in Libro de Partium usu, ac il-
lo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, uti neque aliquis, qui mihi refecit aſti-
tit unquam, digitorum ossa secundum longitudinem, e regione insertionis illorum musculo-
rum membranis obduci, uerū non talibus, quales commemorati modō musculi porrigere
deberent. quandoquidem illae nullum fibrarum genus, secundum longitudinem excurrens
ostendunt, neque parem etiam ductum, cum musculorum ex cubito in exteriorē digitorum
sedem inferitorum tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, &
primi secundū in pollice beneficio, digiti in obliquum aguntur, cuius causa, dum digitorum
ossa persequeretur, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaque quispiam eiusmodi
membranas, musculorū in obliqua agentū tendines esse cum Galeno contenderit, frustra eos,
& ligamenti tantum uice secundis & tertijs digitorum ossibus commissos fateatur, oportet.
Quod autem illorum tendines, qui ex cubito procedentes, à Galeno abductionis autores sim-
pliciter enarrantur, toti digitorum longitudini liquidō inferuntur, uehementius colligere co-
gor, eos musculos extensioni etiā praesse. Denuo studiosior aliquis in Galeni Libris uerfa-
tus, illumque contraria de insertionē tendinum docere animaduertens opperietur, donec omnes
musculorum digitos mouentium insertiones in unum numerum redegero, Galenum in Pri-
mo de Partium usu imitaturus, qui eas parum recte persequitur, quoniam tredecim musculos,
qui in extrema manu locati digitorum flexus autores sunt, omittens, falso secundi musculi ten-
dines, primo quatuor digitorū ossi implantatos tradit. Ceterum si obiter decimum septimum
in quatuor tendines, digitos extendentes, & decimum octauum & decimum nonum in binos
tendines, qui quatuor digitos à pollice abducant, diuidi concesserimus, & deinde tum in om-
nes digitorum acies, ut extendentes inferi annuerimus, ut interim illi, qui in extrema manu
reponuntur, lateralibusque motibus priuatim praesunt, ita habeant, ut inos descripsimus, sexa-
ginta omnes uerāe insertiones (non accubitus leues uel annexus dico) erunt. In primum scilicet
pollicis articulum quinque, in secundum septem, in tertium tres, in minimi digiti primum inter-
nodium sex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in
quatuor uerō digitorum secundum & tertium internodium tres. Quae porro eiusmodi sint in-
sertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum contrahas, repetito,
atque deinde rursus perpendito, quot uniuersae essent, si etiam musculi obliquis motibus praefec-
ti, qui in summa manu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, quae in obliquum (nisi
secundario) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur, & deinde etiam uigesimali secundi
musculi utrunque tendinem, primo pollicis ossi inferi uera insertionē admiseris, ut nunc pri-
mum pollicis internodium sex admittat insertiones (qui enim pollicem maxime abducit, in
primum ipsius os non inferitur) tertium autem pollicis quinque, & secunda tertiaque interno-
dia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium interno-
dium, quinque insertiones obtineant, confurgent omnes, septuagintatres. Si etiam ligamen-
torum beneficio ossibus applicationes (nollem enim cum Galeno insertiones dicere) adnume-
raueris, & secundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor
digitorum duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuaginta sex, nam primo pol-
licis internodio tertij musculi tendinem tribuere nequis, quauis hic numerus adhuc & la-
ti tendinis applicationes sibi uendicare possit, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis inter-
nodia, adhuc una augeantur commissione, numerusque nonaginta octo constituat. Quem si ad
utramque manum conferens duplicaueris, quot numeris, centum & octodecim Galeni *μῦν*,
et *ἄλλα* modō superasti.

Ex uigintio
uem descriptis
musculis, 28 di-
gitorum moti-
bus famulari.

De tendinum
insertionibus
nonnulla.

Musculorū
insertionū col-
lectio.

Lib. de Vsu
partium.

d DE

DE MUSCULIS MOTIVVM BRACHII
lis opificibus. Caput XLIII.Brachialis
motus.
Primus mu-
sculus.

V M brachialis reliqua summæ manus pars flectitur, ac extenditur, deinde etiam obliquo (ut vocamus) motu in utrumque latus agitur, id quod quatuor musculorum beneficio. Quorum primus ex^b interiori humeri tuberculo^c principium ex carne nerveæq^d substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & semper in progressu ab ipsa principij sui robur assumens, atq^e hoc præcipue in superiori ipsius sede, non procul ab articulo cubiti ad humerum. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum, qui ex cubito enati digitorum flexionibus præfunt, unde etiam inter nam ulnæ sedem magna ex parte amplectitur, quemadmodum & medium quoq^e sedis ipsius inferioris, toto ferè ulnæ ductu occupat, quo scribentes innituntur. Reliquum autem inferioris illius ulnæ sedis, quod exterius est, alijs musculis sibi vendicat, quem ante paruum digitum postbrachialis insertum, huius extensionem moliri audies. Duo enim illi musculi inuicem fibris nexibus ualide hærentes, uelut stratum quoddam & pulvinar, quo commodè totum cubitum inniti sinimus, efformant. Cæterum primus hic musculus, quum ad ulnæ usq^e finem prorepit, paulò ante cubiti cum brachiali articulum, in^h ualidum, & quodammodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia ad brachiale usq^e auctum, qui dum articulum transeunt, prorsus excarnis est, ualidissima inflexione, inferioriⁱ quarti brachialis ossis sedi implanta- tus, quod nō immerito rectum cartilaginosumq^e appellatū, ac^k unico tantum ossi commissum, in Primo libro dicebatur. Præsens tendo, quā ulnæ appendice articuloq^e brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersim obducatur, nullum exigit, sed cōmuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamq^e inter manus ligamenta etiam recensē- bimus, circumdatur, & perquam ualide brachialis cum cubito articuli ligamenti connectitur.

Secundus. Secundus brachiale mouentium musculus, ex interiori quoque humeri tuberculo exoritur, il- lius, quem nuper commemorauimus, capiti proximus, & unā cum illius quoque capite instra- tum obtinens^m caput eius musculi, qui internæ summæ manus cuti dilatentem exporrigit tendinem. Secundus itaque musculus, ab interno humeri tubereⁿ enatus, obliquo ingressu ad elatius^o primi digiti flectentis musculi latus contendit, ipsi magna ex parte instratus, & ra- dio exporrectus. Ante brachialis autem radicem in exactè teretem degenerat tendinem, qui simulatq^e brachiale ad pollicis radicem^p cōtingit, incuriose illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inferi putatur. Verū ubi^q musculus ab indice pollicem abducens, unā cum duobus primum pollicis internodiū flectentibus, à brachiali liberatus fuerit, hic brachialis musculus conspicitur internam brachialis sedem præterire, atq^e latebens in postbrachialis^r ossis, quod indici præponitur, radicē inferi, internæq^e transuersi hic^s ligamenti sedi ualide adnasci. Duo bus internis alijs duo externi respondent, unus ab^t exterioris tuberculi humeri radice princi- pium capit, ad latus eius^u musculi, qui Galeni suffragio minimum digitum, & anularem à pol- lice abducit, nostro autem, præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Siquidem plurimum ex eo tuberculo certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus, humillimam & ul- næ proximam sedem obtinet, unde etiam & ex^v posteriori ulnæ processu, qui humero adarti- culatur, hic musculus principij ducit, illi instratus^w musculo, qui hinc quoq^e originem sumens, radium adit, illum in supinum acturus. Hinc itaq^e tertius brachialis musculus^x prodieris, hu- millorem exterioremq^e ulnæ regionem amplexatur, inter primum brachiale flectentium, & quem nos paruum digitum extendere proposuimus, exporrectus. Quando uerò brachialis ap- propinquat, in teretem finit^y tendinem, qui sinui in appendice ulnæ ad processum stilum imi- tantis internum latus exculpro, innititur^z transuerso ligamento, quod unicum ulnæ proprium nanascitur, obducitur. Quum primum ligamēto superato, brachiali superuehitur, latior factus postbrachialis^{aa} ossi minimum sustinenti, non procul à brachiali inseritur. Alter extero- rum, qui ordine quartus est, latiusculo^{ab} principio longè supra exterius humeri tuberculum enascitur, ubi humerus uelut in oblongam^{ac} acutiem prominet. Hinc carnosus, & longa utcum- que linea prodieris, radio insertitur, & propter illius longitudinis medium, in robustum de- generat^{ad} tendinem, qui bicornis bipartitus ue statim ab ortu uisitur, utramq^e partem paulo mi- nūs toto teretem gerens, est enim nonnihil latior, quā profundior. Hæ partes aut tendines & si inuicem dirimantur, non tamen digno notatu interuallo diffiti, recto tramite radio expor- riguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale cōtendentes. quod quum peruenerint, inuicem iam magis magisq^e, sed non tamen insigniter seiuncti, illis priuatim exculpro^{ae} sinui incumbunt, & com-

Quartus.

DE MUSCULIS MOTIVVM BRACHII
lis opificibus. Caput XLIII.

& communi ipsius & illi^a musculo, qui pollicem uersus indicem euerit, ligamento circunda- tur. Quod deinceps superantes, ac magis tum quā prius, inuicem distantes, in postbrachiale amplis insertionibus^b implantantur. unus enim in radicem ossis indicem sustinentis, alter ue- rò in radium eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus unā cum ter- tio, brachiale, si ambo tendantur, extorsum reflectunt, extendunt ue. Atq^e his auxiliatur^c mu- sculus, quem brachialis ossi, quo pollex sustinetur, inferi tunc docuimus, quum digitorum du- ces recensentes, hunc musculum in tota serie uigessimum tertium nominaremus: & ut his duo- bus brachiale extēditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchrè flectitur. Dein eisdem musculis, quibus brachialis flexio extensioq^e conceditur, brachiale ad latera quoque ducimus. Si enim interior musculus, & exterior, qui indicem spectant, reliquis duobus la- xatis contrahantur, brachiale introrsum atque ad interius latus agitur. At si his laxatis, alijs duo qui minimum respiciunt digitum, tensi fuerint, ad exteriora in latus brachiale mouebitur. Con- stat itaque Naturam admodum in dūstriē, duos musculos flexioni, & totidem extensioni præ- fecisse. Quando quidem si uni flexionem commisisset, neq^e is certæ articuli totius, neque firmæ flexionis dux fuisset, imò promptè circūuersatilis laxaq^e, ut uerò nunc habet, firma prorsus ac- tuta perficitur flexio. Ad hæc præter flexionem & extensionem, brachiale alijs indiguit moti- bus, ac proinde alios creati tendines operæ precium esset, qui ad latera motuum opifices habe- rentur. Sed nunc demum, quum duo flectunt, & duo extendunt, illico quidem & obliquos bra- chialis motus adepti sumus. Cæterū præter hos quos brachiali tribuimus motus, Galenus ipsi in proum ac supinum uersione adscripsit, peculiarem ab ea, quam secundario manus extremæ, radij beneficio sortitur. Mihi nullum extremæ manus aut brachialis quiescente radio, in pro- num supinum ue motum perfici, hætenus percipere licuit. Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est, & ipsum quoque brachiale, quā sinui imponitur, oblongum quo- que, neq^e ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur, adeo ut eiusmodi ossium ar- ticulus consurgat, qui ad motus in gyrum prorsus ineptus existit. Adde, quam nos primi ob- seruauimus, neque perfunctorie pendendam^d cartilaginem, quæ à radio pronata, brachiale & ulnam, instat interstitij cuiusdam mediat, ostenditq^e totam brachialis ad cubitum articulatio- nem propemodum soli radio ferendam esse acceptam. quod ne in puncto quidem citra dictæ modò cartilaginis interuentum, brachiale contingit. Non enim audiendus est Galenus in Li- bro de Ossibus, in quo^e processui styli imaginem exprimentī nimum fauens (ne dicā Naturæ opera destruens) præter omnem rationē, illius processus beneficio, manum extremā in latera obliquaq^e agi protulit, parum attendens, si eam processus ille, quam ipsi tribuit, cōstructionem obtinisset, non solum motui, in latera non iuuaturum, imò tanquam palum aliquem prorsus præpediturum: quanquam rursus alibi illum ad proprios manus in proum & supinum mo- tus cōducere, uideatur docere. At quum nullum eiusmodi motum, nisi radij ope, & secundario in manu expendere ualeo, præter animi sententiam musculos, quibus illi motus celebrentur, ementiri nequaquam uisum est. Galenus tamen ut & hos motus brachiali præbet, sic quoque quatuor enarratos musculos illorum autores esse contendit, prout hic nimirum ille ue contra- hatur, aut quiescat. cuius sententiam si non oscitanter perpenderis, hæc illum finxisse, ima- ginatumq^e citius, quā in relectione perspexisse (ut alia in Libris de Vsu partium pleraque) animaduertes.

Musculi
motus.Brachiale
proprio motu
in supinum &
proum non
agi.
Lib. 2 de Part.
tum usu.Libris de V.
su part.DE MUSCULIS RADIVM PRONVM ET
supinum constituentibus. Caput XLV.

V M M O D O in præsentī memineris eorum, quæ^a de radij ad rotundum humeri capitulum articulo, & brachialis rursus cum radio, radijq^e & ul- næ inter se commissuris, superiori Libro tradidimus, nunc mediocri ne- gocio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus musculis, quiescente interim ad humerum ulnæ, in proum supinumq^e circunducatur, & quo nam pacto radij auxilio, extrema manus eosdem motus necessario se- quatur. Quando itaque radius ulnæ & superiori ipsius & inferiori extre- mo articulatur, ac secundum reliquam longitudinem duo illa ossa inuicem distant, operæ pre- cium fuit & in prioribus ac posterioribus radij regionibus, musculos, qui illum mouerent, extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem superiori radij extremo subseruiētes, reliqui au- tem duo inferiori: atque ex his duo internam cubiti sedem, alijs duo externam occupant. inte- riores radius in proum mouent, exteriores eundem ad supinum conuellant. Interior, qui d 2 radij

Quatuor ra-
dium peculiari-
ter agens
musculi.
Primus.

radij partem brachiali proximam mouet, secundum ulnae longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipsius sedis enascitur, qua brachiali proxima est, hinc carneus, ad interiorem radij regionem transversim procedit, ipsi carneus adhuc insertus. Habet itaque musculus hic, si cum reliquis secundum cubiti longitudinem expansis conferatur, fibras transversas, exulna nimirum in radium recta conscendentes. Neque hic musculus, ut uisum est dissectionis Professoribus, radium ulnaeque intercedit, sed secundum cubiti amplitudinem, totam interiorum radij ulnaeque sedem complectitur, & ad amissum quadratus est. Tantam enim obinet longitudinem, quanta est latitudo interioris cubiti regionis, quam simul cum radio ulna constituit, deinde tam latus uisitur, quam longus. ad haec omni ex parte carneus, & in ipsius medio spissus extuberansque observatur, instar pulvinaris ipsum transcendentibus ad digitos tendinibus substratus. Huius musculi fibrae, radij partem quae brachiale spectat introrsum trahentes, radium in prouum adigunt. Exterior musculus contrarij motus autor, huic neque situ neque figura respondet. Si enim Natura in exteriori sede eiusmodi carneum musculum constituisse, cubiti pars brachiali praeposita, minime levis, carnisque expers mansisset, neque commodè tot musculorum tendines huc reponi potuissent. Proinde quum exteriorem interiori parem effingere nequiuisset, ualidiorque motu hunc, quam interiorem, radium ducere oportuit, breuissimo per cubitum expansum musculo, qui interior est, longissimum omnium qui cubitum perreptant, Natura opposuit, quantum scilicet ad musculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Alias nanque perperam illum omnium longissimum esse Galenus dixisset, quum plerique ad digitos protensi, simpliciter multo longiores sint: neque id fortassis solum tendinum gratia, sed si quis diligenter omnes perpendat, uentris quoque. Ab externa itaque humeri regione elatus, quam musculi bifido tendine brachiale extendentis caput constitit, huius radij musculi principium educitur: quod quia secundum humeri longitudinem latum nascitur, carneumque est, longè supra exterius humeri tuberculum incipit. Musculus hinc deorsum expansus, & latus ualidusque apparens, radio insertitur, superiori lateri musculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uero ad radij finem, cui brachiale coarctatur, processit, in exactum finit tendinem, qui membranae modo latescens, radij appendicis superiori regioni insertitur, quadantenus in interiora productus. Musculus iste interiorem radij partem, quae brachiali committitur, in exteriora trahens, radium supinum efficit. Ceterum musculi, superiores radij finem humero proximum in prouum supinumque decedentes, in hunc modum habent. Interior ex interioris humeri tuberculi radice, & ex interiori ulnae latere, quàm humero articulatur, carneo ualidoque principio enascitur. hinc admodum oblique internam radij sedem conscendit, carnea insertione ante medium ipsius longitudinis insertus. A carnea hac insertione, neruea implantatio ad medium usque radij longitudinis exporrigitur, radijque superiori regioni hic ualidissime insertitur, peculiarem inibi in radio asperitatem, cui insertatur, sibi uendicans. Musculus iste, quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum constituit prouum. exterior, qui peculiariū radij musculorum quartus est, ductu figuram nunc dicto propemodum par, enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ab articuli circumdante ligamento, ualide etiam ex ulna in posterioris sui processu, quem *ἀντὶ τοῦ ὀπίσθεντος* Graeci uocant, externum latus, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora conscendit, & radio propter interioris musculi insertionem applantatur. huius tamen insertio non aequè atque interioris neruosa est, nequè adeò in radij longitudinè producit. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & primum, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit. Musculus itaque, quem postremò recensui, superiores radij partem extrorsum oblique conuellens, radium ad supinum adigit. Cōstat igitur totū radij os, interiorū musculorū beneficio prouum, exteriorū autem supinum efficit: ac deinceps radij ope, summā manum eodem motus ostendere.

DE MUSCULIS CUBITUM FLECTENTIBUS & EXTENDENTIBUS. Caput XLVI.

Cubiti mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

VE M A D M O D V M radius sui cum humero articuli beneficio prouus supinusque constituitur, ita quoque ulna cum humero articulus appositissime cubiti totius flexioni extensionisque famulatur, & interim radius in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flexi extendique queat. Musculi uero horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionem perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcumque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessariò tres semper

per extendentes recensentur: quorum etiam descriptionem ilico, atque hominis musculos enarrauerò, subnectam, quo accuratius Primi de Administrandis sectionibus Galeni libri calcem assequaris. Atque hos ea tamen tradam lege, ut omnia de cubiti mouentium musculorum signa Secundi de Vsu partium libri, non cogar recensere. quandoquidem quum ueram illorum musculorum naturam didiceris, abundè (si modò ueritatis cum Galeno studiosus fueris) ea tuo Marte refelles, stupens profectò, qua ratione eiusmodi sensui repugnantia Galenus posteris prodiderit, ac postea etiam sectione peritior factus, non recognouerit. Primus flectentium, duobus ualidissimis & mutuo distantibus enascitur principijs: unum quidem exactè nerueum, & ad amissum teres exoritur, ab eminentiori parte ceruicis scapulae, seu ex superiori ipsius acetabuli supercilij sede. Hoc sub ligamenti humeri articulum continentibus, & huic principio transuersi instar ligamenti obductis, super humeri caput in anteriora procedit, sinuque uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim celato. Alterum prioris musculi principium, à radice interioris processus scapulae, quem anchorae comparamus, duplex quodammodo enascitur, non quidem distinctum, sed duplicem substantiae speciem exprimens, & dicto nuper principio (& si Galeno secus uisum fuerit) multò latius. Principij enim pars, ab apice processus initium ducens, exactè, ut exterius musculi principij, neruea est & crassa, & propemodum teres: pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodiens, carnea lataque uisitur. Neutrum istorum principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verum aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo inuicem coitura unum efformare musculum incipiunt, carnea pars interioris principij, ab interno scapulae processu enata, humeri ossi lata & utcumque carnea insertione adnascitur, priuatam ossis asperitatem, cui aptè committatur, nanciscens. Consistit autem haec asperitas ad radicem eius sinus, quem exterio musculi praesentis capiti incisum diximus. Eiusmodi insertio adeò ualida interdum mihi apparuit, & carnea illa interioris principij pars adeò procera uisa est, ut proprium musculum à scapulae interiori processu in humerum nasci arbitratus fuero, qui brachium etiam attolleret. Postquam uero hic anterior cubiti flectentium musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hanc insertionem in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amissum teretis carnosique musculi effigiem, ante resectionem in macilentioribus & musculosis conspicuam praeferebat, alium conscendit musculum, ipsi toto progressu subtensum, non amplius enim, uel puncto etiam, primus hic musculus, humerum seu brachij os contingit. Ceterum paulò supra cubiti articulum, neruosior excarnisque redditus, in robustum & crassum, & ad amissum teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & subdito ipsi musculo suffultus, in interiorem radij partem, modicè latescens insertitur, non nihil & articuli ligamento adnatus. Ut uero commodior tendinis in radium efficeretur insertio, iam antea latum, & modicè prominentem, inaequalemque admodum in radij superiori sine processum extrui diximus. Atque haec primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdam proprium uendicantis, quod liuidus comperiatur. Secundus musculus huic succumbit omnino carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam, praeterea longè primo musculo breuior, multoque iuxta humiliorem ipsius sedem latior existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima musculorum brachium mouentium fit insertio, quam attollens brachium musculus cum illo qui brachium pectori admouet, molitur. A latere nanque exteriori insertionis brachium attollentis musculi, secundus hic musculus carneum principium ab humero sumit, quod acutum est, & sensim deorsum oblique in priora humeri tendens, secundum attollentis musculi insertionis formam (quae transversa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uersus inferiora declinat. Quum autem principium id, ad intimum insertionis brachium attollentis musculi latus prorepsit, sursum denuò ad internum insertionis latus modicè repit, non adeò altè conscendens, atque iuxta externum ipsius latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri secundus cubiti mouentium musculus enascitur carneo latoque principio, quod bicornie est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus, linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum oblique fertur, & hinc ab anteriori parte sursum oblique, uersus internum humeri latus ducitur, adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uero in interno, & angulus in antica humeri sede consistat. Porro si praesens obliqua huius lineae ductus, illaque duo principij cornua tantum aestimes, ut duplici principio posteriorem hunc musculum cum nonnullis Anatomicis nasci dicas, nunc me uerissimè, & multò aliter quam ipsos, huius musculi initia enarrasse putato, atque mihi u-

Primus flectentium.

Li. 3 de Ad. mini. sectio.

Secundus, seu flectentium posterior.

nus principij loco duo, quæ ponis, principia haberi finito, ne omnibus latis musculorum exortibus, præter morem plura principia cogar ascribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorum principia ageminanda, aut si cum hoc secundi musculi principio cõlerantur, pleraque principia etiã decuplanda præter omnem rationẽ forent. Præsens itaque musculi hoc enatus principio, sensim crassior carnosiorque efficitur, deorsum rectã protensus, & humero ualidissimẽ adnatus, ex ipsoque exortus sui robur toto descensu tantisper assumens, quousque cubiti articulum cõtingat, quem sua amplitudine carneaque substantia in tota anteriori sede integens, ualidissimẽ articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implantatione inseritur, sua sede, qua articulum transcendis, montis speciem appositissimẽ repræsentans. Cæterum ut huius musculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorsus rectas exigit fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione huius subiecti fibras instar x literæ decussatim incumbere ausim asserere. Et quantumuis accuratẽ horum musculorum functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrumque rectissimã cubiti flexionis autorem esse, siue ambos unã, siue seorsim singulos duntaxat contrahi ponamus. & cur, quæso, Galeni dissectionis professori principis gratia, quas nunquam conspicimus, cubiti flexiones nos decet cõfingere? Vt scilicet cubitum rectã, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ut primum utrisque musculis si mul rectam flexionem, ac in super singulis priuatim ad latera flexionem tribuamus, quando Galenus sibi non constat, utri nam musculo, in internum latus, an in externum, flexionis munus assignari debeat. Aliter enim longẽ in Libris de Humani corporis partium usu, atque in Libris de Administrandis sectionibus, de horum musculorum dignitate usque sentit. In his nanque posteriorem musculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem esse censet, anteriorem uero flexum moliri tradit introrsum uergentem. In illis autem, musculum anteriorem introrsum magis, posteriorem uero extrorsum magis flectere scriptum reliquit. Verum non ignoro, quum hæc perpendis (si modo ueritatis amator discendi que cupidus sis) te cubiti flexionem sedulo moliri, atque quum digitos summo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uero ad clauiculam pectorisque ossis summum, extremam manum ducis, in externum latus flexionem fieri: dum autem uersus scapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde unã mecum Galeno nimium fidens colligis, ipsum rectissimẽ has flexionis species proposuisse, etiam si interim in enarranda musculorum functione, sibi in commemoratis modò libris haudquaquam consentiat. Cæterum iam paulo post secus autumabis, quando humeri quoque in scapulæ acetabulo motum unã expenderis. Conare igitur nudis alicunde ascitis ossibus, ab omni circumductu tuum ipsius brachium immotum seruare, atque tunc demum stude in eodem brachij situ diuersam cubiti flexionem moliri: quam si tunc obseruaueris, tempus erit fibrarum decussationem seu intersectionem, & diuersum cubiti flexionis opificum musculorum ductum cum Galeno (etiam si tale quid nihil sit) comminisci. Porro quum præter rectissimam flexionem aliam nullam fieri conspicies, summi rerum Opificis solertiã encomio celebrabis, quod huic motui duos ualidissimos præfecerit musculos, quia illum ualidum & ad plurima utilem homini futurum cognosceret. Atque huiusmodi rectissimos duntaxat motus in omnibus articulis, qui uerẽ mutuo ingressu, quem *γίγνηται* appellamus, committuntur, obseruabis. Quomodo cunque enim quemlibet quatuor digitorum moueris, nunquam secundum & tertium internodium primario motu in latus aut flecti, aut extendi intueberis. Pariter etiam neque tibiam. & si Galenus coxendicis articulo deceptus, illi diuersos, & impense obliquos motus assignauerit. At de tibie motu suo agemus loco. nunc enim ad ulnæ cum humero cõmissuram reuertendũ est, quæ mutuo ingressu (si modò totius corporis alia quæpiam) perficitur: ut interim de radij ad humerum connexu nihil asseram, qui omnino ne introrsum cubitus flecti posset, uel solus prohiberet, nisi forrẽ quis Galeno nimium deditus, externum humeri capitulũ instar laxi cuiusdam tumoris esse contenderit, ut scilicet in flexione, quæ extrorsum perficeretur, radio tanquam digito cederet, & denuo quum introrsum cubitus flecteretur, humerus nõ amplius compressus extuberaret. Quæ modò de flexione dixi, eadem de extensione proposita arbitrator: quam & si uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm si exactẽ protensum, uel pilo in alterum latus dimouere frustra conatus fueris. Inter cubitum extendentes musculos, primus ualido latoque & neruo prorsus principio, ex humiliori scapulæ costa non procul ab eiusdem ceruice exoritur, peculiarem illic unde prodeat sinum obtinens. Cæterum principium id paulo post exortum carne adaugetur, musculumque constituit, qui rectã deorsum ad internum latus posterioris sedis humeri fertur, illi non nisi magno satis sub ceruicis ipsius intervallo firmiter adnatus. Iuxta in finem

Primi & 2
musculorum
munus.

Lib. 3 de Vsu
part. 2 de
Admi. sectio.

Extendentis
primus.

nanque sedem insertionis musculi brachium ad spinam uersus inferiora trahentis, iste cubitum mouens musculus primum humero connascitur, aut potius alia ex humero inibi enata carnosus musculi pars, ipsi commiscetur, quemadmodum caudatæ simiæ & canis musculi mani festo arguunt. In his nanque musculus, qui ab inferiori scapulæ costa enascitur, ab illo qui hinc ex humero prodit, omnino distinguitur. Carnosa igitur explantatione primus noster musculus adactus deorsum rectã fertur, medio interni lateris humeri & medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, amplissimẽ in internum latus posterioris ulnæ processus inseratur, ut descẽsu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usque ipsius, humero adnatus, ac ex ipso principij robur assumens. Integrũ itaque est, in hominẽ hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut unus quidem à scapula enascatur, alter autem ab humero, qui cum illo cõfunditur, cui scapula principium præbet. At Galeni nomine, quum in caudatis simijs duo manifesti apparent, duos illos in præsentia ponamus. Tertius igitur extendentium, qui in uniuersa cubiti musculorum serie quintus censebitur, à posteriori sede ceruicis humeri, ad capitis ipsius radicem neruosus enascitur, & sensim rectã deorsum descendens, & externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissimẽ humero adnatus ab ipso principij sui uigore mutatur. Priusquam uero medium longitudinis brachij hic musculus superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur, & cum ipsis adeo coit, ut nullo prorsus pacto in hominibus discerni queant, nihilque aliud quàm unum ex tribus effici musculũ asserere possis. Quamuis interim tertius musculus suum quem à principio obtinebat ductum obseruet, atque ualidissimẽ in externum latus posterioris ulnæ processus partim carneus, partim nerueus inseratur. Atque ita tribus his musculis mutuo cõiuentibus, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur, in sui sedis inferiori parte, cui innititur, neruosiorẽ insertionis partem, quàm in lateribus, & superius exigens. Mutuus enim ille musculorum concursus, ac ueluti ex omnibus unus efformatus musculus, in posteriori sede admodum liuidus cõspicitur, tanto neruosior euadens, quãto ulnæ processui propius accedit. Vt cunque uero inter se musculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit, sed rectæ omnes deorsum, nusquam implexæ, neque sese decussatim intersectantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Liqueat igitur tres hos musculos unius loco recenferi posse, qui ex tribus conformatus esset principijs, aut duorum, si uidelicet primum & secundum unius loco habueris. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit, nam his animalibus perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quæ anterioribus cruribus innituntur, atque in ingressu ualida extensio- ne cubiti indigent, tres obrigerunt musculi egregie conspicui, præter unum gracillimum in caudatis simijs à scapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno prætermisum. Quum interim canibus unicuique tantum flexionis autor addit, ut sanè simijs duo, illis prorsus similes qui in homine uisuntur, nisi quod posterior nonnihil posteriùs ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione conspicitur. Cæterum simijs exteriorum primus ex scapulæ humi- liori costa, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem cõiuentia obtinet, & deorsum tenus, carnosusque admodum redditus, nulli connascitur musculo, sed paulò supra cubiti articulum extenuatus, nerueusque factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inseritur. Secundus huic subiacet, & ubi homini secundus enasci dictus est, exoritur, toti humeri longitu- dini tantisper adnatus, quousque ualida insertionem mediæ, & posticæ processus ulnæ sedi in- seratur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens, & nulli musculo, præterquam fibrosis nexibus, hærens, in exteriorẽ sedem postero- ris ulnæ processus implantatur. Atque hi sunt musculi, quos post scriptos de Vsu partium li- bros Galenus diligenter secuit: quamuis obscure interim, ne ipsius errorem animaduertere- mus, nobis in libris de Administrandis sectionibus eos expressit, non passim libros de Vsu partium, quos iam olim Boetho dedicarat, reformaturus. Quanquam tamen suo exempla- ri, quod postea ad posterius demanauit, illum nonnullas lineas inseruisse certò colligo. at in cubiti motus ducum enarratione, in libris de Vsu partium nihil sub incudem reuocauit. Quæ omnia ostensurus sum meis in Galeni Anatomica annotationibus, iam pridem non in- fecelicer ceptis, ac seorsum aut cum Galeni libris multo quàm an- tea emendationibus aliquando cudendis.

Carnosa pars
qua primus ex
tendensium au-
getur, quem se-
cundum cõfite-
rere licet.

Lib. de Admi-
ni. sectio.
Tertius ex
tendensium.

Quomodo in
canibus cubiti
agere muscu-
li habent.

In Galeni
Anatomica
Annotationi-
bus.

Cuiusmodi in
manu sint liga-
menta.

Ligamenta
anulorum mo-
do tendines
continentia.

Lib. de Ad-
muni. sectio.

Membrana
musculis obna-
ta.

Ligamenta
ossa inuicem
committentia.

ANVM Hippocrates appellauit, quicquid à scapula ad extremam usque digitorum aciem protenditur, cuius nunc ligamenta nobis enarranda ueniunt. Horum igitur alia inuicem ossa colligant, alia subditis corporibus munimenta existunt, instar tunicarum musculis obducta. Alia ad hanc tendines in suis sinibus ita continent, ut quocunque modo tracti fuerint, sua sede ne tantillum quidem uagari queant. Porro tendinum^a inuolutura, abunde prius explicauimus, quum singulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus obductas dixi membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus obductas. Quae uero subditis corporibus munimenta, & ne ex ipsorum cauitatibus declinent uincula censentur, transuersa sunt ligamenta, tendines in suis sinibus continentia. Sunt autem huius generis in manu quam plurima. Siquidem uniuersae interiori^b sed quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam secundo & quasi tertio interno, dio unum eius generis expanditur, atque haec omnia eundem praestant usum, quo^c tendines digitos flectentes amplexantur, & anuli modo continent. In interna brachialis regione^d unum conspicitur, omnes digitorum tendines, qui hac prorepunt constringens. atque hoc latum est, & ceteris omnibus huius generis robustius, sed interim neque postbrachiale, neque cubitum contingens. Ceterum in externis cubiti partibus quae brachiali articulatur, sex transuersa ligamenta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossium sinibus referuntur. At haec, si in superficie tantum spectentur, unicum esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum, quod dissectum sex spectandos offert anulos, transcurrentibus tendinibus obductos. Unde etiam id in sex ligamenta, perinde ac ceteri Anatomici, distinguimus, non sane quòd omnia ipsis cognita fuerint (nam Galenum duo latuerunt) sed quòd ipsi hic tot ligamenta recensuerint, quot reperiunt anulos. Primum ex ulna in radium procedit, atque ad communem ulnae radij^e sinum refertur, quod non^f tendinibus, digitos quatuor extendentibus (ut Galenus non recte arbitratur) obuolutum est: at illud sibi peculiare uendicat is^g musculus, quem ipse paruum & anularem à reliquis abducere tradidit, nos uero paruum digitum praecipue ab illo extendi asseruimus. Secundum ad externum primi ligamenti latus repositum, soli ulnae illi^h musculo peculiare est, qui ante paruum digitum insertionem tentans, brachialis extensionis opifex censetur. Tertium ad internum primi ligamenti latus habetur, soliⁱ radio proprium est, eos amplectens^j tendines, qui Galeni suffragio quatuor extendunt digitos. Quartum ad internum latus tertij positum, angustissimum efficit anulum, ut & tendo, quem transmittit, gracilis est, ille enim à^k musculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere. Quintum bicorni^l tendini, quo brachiale extenditur, & illi qui pollicem uersus indicem euerit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoque ligamentum obducatur, adeò ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim sextum^m tres tendines transmittit, quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inseritur. Sanè & hos tendines, quum haec ligamenta ad amissum perpendimus, singulos sua ligamenta fortiri, non semel obseruauimus. Præter haec ligamenta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida membrana obnascitur, musculos inuicem committens, atque ne sua sede illi dimoueantur, atque inter sese implicentur, transuersi alicuius ligamenti ritu continens, cuiusmodi etiam in tibia haberi audies omnibus illic repositis musculis eleganter obductum. Quum itaq; & huius membranae ligamenti ue naturam inter dissecandum ad amissum didiceris, id quoque in transuersorum ligamentorum classe reponito: quanquam non laxè, sed pertinaciter musculis adhaesit, propriae musculorum membranae modo. Ligamenta quae ossa inuicem colligant, in omnibus sunt articulis, nullam (nisi paucissima) peculiarem naturam à ceteris articulos amittentibus ligamentis sortita. Membranae enim & articulum solum circundantibus ligamentis digitorum nectuntur internodia. Postbrachiale autem brachiali, ualidis ligamentis per exteriora etiam ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quae mutuo in ipsarum radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quae non orbiculatum ossa tantum ambiunt, uerum & in ipsorum medio habentur, quae, ut diximus, ossa se inuicem respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis cartilaginis naturam referentibus, simul unita haerent, atque haec ligamenta ipsis undique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idque potissimum in illorum ossium interuallis, quae

quae in secundo ordine reponuntur, quibusque postbrachiale coarctatur. Quae cubitum seu radium ulnaeque brachiali colligant, membranae reliquorum articulorum ligamentis respondent. sed ab apice processus stylium imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum est, & ceteris magis cartilaginosum, unius tantum ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorem, quam ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatum magis, quam uniuersum huius articuli ligamentum famulari uidetur. Quin etiam ex apice radij appendicis simile & insignius quoque in brachiale fertur, quod liquidissime cum usum, quem Galenus alteri ascribit, uanum esse commonstrat. Radius uero & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus alligatur. At accuratissime tibi in memoriam reuocanda uenit ea^a cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali distinguere diximus, quae ualide etiam ulnae ad radicem acuti illius processus, quasi ligamenti naturam nata inseritur. Per totam longitudinem, qua inuicem radius & ulna dehiscunt, ualidum & membraneum^b ligamentum habetur, ab acutiori ulnae^c linea in radij^d lineam insertum. Hoc non simplex conspicitur membrana, uerum (ut plerumque ligamenta) ex fibris conflatum spectatur, à radio deorsum in ulnam oblique prorepantibus. Huius beneficio, praeterquam quòd ipso ossa inuicem alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso^e musculi etiam nonnulli suorum principiorum robur asciscunt. Radius humeri exteriori capiti ualidis, sed membranae ligamentis perinde ac ceteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnae cum humero articulus, tamen robustis quoque ligamentis humerum ulnae Natura commisit, quae similiter articulum in circuitu amplexetur. Praeter haec ligamina in manu nulla sunt, nisi & horum albo^f ligamenta, quae in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformant, reponere statueris. quae interdum in tantam pertingunt crassitudinem, ut quum musculi caro ipsis subit, liuorem quandam musculis inducant. Atque eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur^g musculi, pollicem à ceteris digitis maxime abducens. Praeter hunc, musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranae crassitiem adipiscitur, quemadmodum etiam illi: idque admodum clare, qui cubitum extendunt^h multò ante ipsorum insertionem, quam in ulnae posteriorem processum moluntur.

ADMINISTRATIO MUSCULORVM ET
ligamentorum manus, ac dein quot quaque sede reponantur
musculi. Caput XLVIII.

IN praesentia brachium id cum scapula deprimendum est, quòd ad manus musculorum administrationem, quum thoracis aggredieris musculos, aliquò relocandum praecipit. Priusquam uero sectionem auspiceris, quot in singulis partibus musculi reponantur, in memoria reuoca. quòd ut promptius facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In extrema manu utcumque illos numeros, uiginti enarrauimus. decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad singulos referuntur digitos. tres, quibus secundum pollicis flectitur internodium, unus pollicem maxime à reliquis digitis abducens, alius eundem proximè ceteris digitis admouens, tertius qui minimum à ceteris ualidissime in latus remouet: postremò^a quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicem obliquo ductu aguntur. Internam cubiti sedem octo musculi occupant, quorum^b primus latus educit tendinem. secundus & tertius, quibus brachiale flectitur, quartus secundum quatuor digitorum flectens os, quintus qui tertium quatuor digitorum os flectit, sextus qui tertij pollicis ossis flexus est autor. septimus & octauus, radium in prouum ducunt. Si uero musculum, tertium quatuor digitorum os flectentem, unum esse cum illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septem tantum musculi habitura est. In externa autem cubiti regione nos decem numerauimus: tres scilicet, qui quatuor digitos extendunt, & à pollice abducunt, unum qui pollicem ad indicem magis euerit, alium qui pollicem euerit, eundem ab indice magis remouet, alium illi proximè, ac ad brachialis extensionem aliquid accommodantem, duos insignes brachiale extendentes, & duos quorum ope radius in supinum ducitur. Si uero illud principium, quòd ex ulna nasci, & in duas carnosas partes diffundi diximus, quorum altera indicem praecipue, & medium digitum, altera pollicem petebat, unius musculi uice enumeratum esse uelis, hic reponetur nouem: dein si secundum principium

Ligamenta
musculorum
constitutionem
substantia.

Quot musculi
in extrema
manu.

In interna cu-
biti sede.

In externa.

In brachio. cipium iunxeris, uniusq; musculi loco habueris, octo erunt. nam bis unum, ubi nos duos con-
stitimus, recenses. In anteriori brachij sede duo flectentes cubitum sunt, in posteriori au-
tem sede extendentes, aut tres, aut duo, aut unus, pro ratione nimirum collectionis in pau-
ciores, uel distributionis in plures, quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modo accu-
rate illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia
secundo didiceris. Quippe ridiculum est de numero anxium esse, quanquam in publicis sectio-
nibus, quum huius aut illius articuli musculos ita ostendi, ut non minus quam proprii unguis
cognosci possint, per pauci studiosorum aliud recensere ualeant, quam hac prælectione qua-
draginta ostensos esse musculos. id satis arbitrati, si numero condiscipulum deterreant, nego-
cijq; difficultatem, & me unica ostensione nimium multa aggredientem incusent. In hoc ta-
men, qui inter illos diligentiores uideri uolunt, sedulo student, ut in quibus à Galeno dissen-
tiam, sæpe quid uelim, non intelligentes excipiant & ad hos & illos ipsis in doctiores transcri-
bant. Quo labore ut ipsos liberem, hæc à me toties efflagitata candidiori animo, quam à ple-
risque accipienda erunt, describere neuiquam grauior: unumquemq; amicè monens, ne quis
huic libro, neque alteri cuiquam, utcunque uetustate autoritateq; probato fidem præbeat, nisi
accuratissima sectione, quæ scribuntur, prius, idq; non semel inspexerit. Porro hanc, brachio
eius quod secas, cadaueris assumpto, ad hunc modum in manus musculis administraturus es.
Manus exco- Primum cutem cum adipe & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id per-
natio. feceris commodissime, si ab externa brachij sede, secundum radij ductum, & pollicis exte-
ra sectionem duxeris, quæ cutem membranamq; carnosam diuidat. Dein ad cuiusq; digitila-
tus alia ducenda est sectio, quæ depilem (ut sic dicam) manus cutem, ab exteriori dirimat, ut illa
cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam summæ manus sedem integit, adhuc
relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quam quo lanij boues exco-
riant. Quum tamen ad radicem brachialis, in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione
cutem nunc liberatâ ab illa, quæ in uola adhuc reliqua est, resecabis. hæc namq; latescens² ten-
dinis nomine asseruanda uenit. Priusquâ uerò tendinē illum aggrediaris, accurate perpendito,
totam cubiti sedem paulò minus toto liuescentem, ob membranam quæ musculis proximè
adnata, illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum
enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solum lineas, quæ ipsos di-
rimant, intuearis: quum tamen mutuò prorsus disuncti apparebunt, si leues duntaxat sectiones
secundum dictas modò lineas duxeris. Huius membranæ naturam eo obseruabis diligentius,
quo magis perfunctoriè, imò nihil prorsus Anatomici illius meminere. Cæterum ut latecen-
tem uideas tendinem, animum accommoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius mu-
sculus, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaq; à brachialis radice sectio-
nem leuem, ad tendinis & musculi latus utrinque, uersus internum humeri tuberculum mo-
ueris, & postmodum iuxta brachiale, tendinem à sublati organo liberabis, & cultello transuer-
sum ipsi subiecto, & sinistra manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius ul-
que caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam, à uola & digi-
tis abscicare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione,
qua cutem à carnea membrana diuidere iam dudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa
sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatentem manui iam
hære finis. Quum uerò id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum inter-
cedens, qui tanto diligentius quoq; animaduertendus est, quanto tendinem magis à cute diri-
mit: & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranæ
carnosæ modo, & adipis interuentu, pertinacissime commissum ostendit. Examinata cute, mu-
sculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendere fines latecentem tendinem, à subditis
quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Si uerò aliquando uisum
fuerit, tendinem unâ cum cute adimere, id feceris facillimè, si tendinem priusquam cutem se-
paras, unâ cum cute abstuleris. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quam-
uis non adeò, ut Galenus arbitratus est, qui nihil medium inter cutem & tendinem posuisse
uidetur. Porro si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atque duorum musculo-
rum, qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum in-
cumbere uideris, præsentem musculum deesse cõjicito: quod sanè non infrequenter tibi occur-
surum scio. Nò quòd negligentia illum præteriturus sis, uerù quòd prorsus deerit, eius uicem
tunc supplente inferiori, inter dum etiâ superiori brachiale flectenti musculo, aut transuersi
in brachiali ligamenti portione, quam pari modo ut latum tendinē indagabis. Iam itaq; omnia
cutelibera sunt, unde etiam & quosdâ extremæ manus musculos citra aliam sectionem aggredi
possis,

possis, cum uidelicet qui pollicem à reliquis digitis remotissime abducit, & deinde duos pri-
mum ipsius interno diu flectentes, sic & musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis
maximè abducitur, & exteriorum primum eius digiti os flectentium dissecare liceret. At op-
portunius feceris, si donec omnes summæ manus musculos adimere possis, hos seruaueris, atq;
ad internam cubiti sedem te rursus contuleris, in qua primum administrandi ueniunt duo bra-
chiale flectentes, quos rectissime primum ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem ag-
gredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuer-
sis sectionibus, illos ad internum usque humeri tuberculum à subditis liberaueris, uniuersam
ipsorum ferè naturam mediocri negotio spectabis. Inferioris namque capite abscicto, & muscu-
lo ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertionē dependat, ipsum ut uisum fuerit, aut adimes,
aut adhuc appensum fines. Superioris autem tendo, à brachiali nō est abscidendus, uerum aut
musculus suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut tendo nonnihil ante brachiale ue-
nit resecandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Mox primus di-
gitus mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes, quemadmodum
etiam omnes, quorum latera non committit nervosa illa membrana, quæ communis ligamen-
timunere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commisso, quatuor ipsius an-
te brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum ligamentum re-
secta est iniiciendus, ut huius acie antrorsum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ra-
tione secundum indicis longitudinem, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides,
mentem accommodans, ne hæc prorepentes tendines lædas, quod optime cauere, dummo-
do cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipseq; cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tri-
bus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisque horum ligamentorū
naturam aut discere, aut alijs ostendere propositum esset. In indice itaq; duntaxat, aut alio quo-
uis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato, & illo appre-
henso, & ad te sursum tracto, id ex brachialis sinu tantisper reponito, quousq; quatuor ipsius
tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertio-
nem obseruaueris, qui indici exporrigit. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem
reposito, eius caput trahendū uenit, ut ipsius innoscat munus, intuearisq; qua ratione primo
indicis articulo in flexu secūdi, tendo ille adniti nolit, uti sanè reliqui transuersis adhuc ligamen-
tis inuoluti innituntur, proximè ue attenduntur. Nunc ligamenti trium reliquorū digitorum,
ac cuiusq; tendinis insertionē & perforatione, qua subditum transmittunt tendinem, notatis,
musculum à manu in anteriora reflexum mentis exporriges, aut si in sinu manum habueris,
propendere à digitis fines, ac eum qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo
capite liberabis, quod nonnihil occultatur sub musculo, superiorem radij partem in pronum du-
cente. Priusquam tamen id ab ulna abradas, cōducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines
attollere, & animum adhibere, qui citra omnem operam musculus hos tendines produ-
cit, ab illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbens, tertij pollicis ossis flexionis autor habe-
tur adeò, ut utrumque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque secūdi
musculi capite & ipsius quoque exortu, quem ab ulnæ ligamento assumit (quod inter ra-
dium & ulnam, ubi inuicem hæc ossa dehiscunt, obuuium est) uniuersum musculū ex brachialis
sinu repones, eius mucosam perpendens membranam, & tendinum ipsius seriem. Cauendum
tamen est, ne quum eos attollere studes, gracile musculum singulis tendinibus expor-
rectum uiolens, hic enim quum tendini committitur, atq; etiam primo digiti ossi inseritur, ad ter-
tium usque articulum secūdi musculi tendines oscitater eleuare prohibet. Quum itaq; hos ten-
dines primi musculi tendinibus traici atque in tertium os inseri uideris, utrumq; musculum in
suum locum reponito, examinaturus num secūdi musculi tendines primū digitorū os flectant
soli, aut simul cum ipsis primi musculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum muscu-
lorum functionis enarratione proposuimus. Primo musculo à digitis resecato, secundum in
brachialis sinu transuersim diuides, ut ipsius tendines adhuc in uola referuntur, gracilium
musculorum causa, quatuor digitos pollicis adducentium. Modò tertium musculum pollicis
subseruientem à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodium duces, ipsius tamen trans-
uerso ligamento, ut in reliquis digitis, prius diuiso. Hunc ubi abstuleris, musculi brachiale
flectentium superioris insertionem speculabere, quam in radicem postbrachialis ossis in-
dicem sustinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti sede adhuc duo tantum muscu-
li supersunt, radium in pronum mouentes, qui quum citra aliam operam conspicui sint, do-
nec & horum oppositos uideas, opportunius seruabuntur. In præsentia itaque ad externam
cubiti sedem accedas, in ea potissimum obseruaturus transuersa ligamenta, quæ ac si unum
essent,

Primi & se-
cundi brachia-
le mouentium.

Primi digitos
mouentium.

Secundi

Tertij digi-
tos mouentium
administratio.

Transuerso-
rum ligamen-
torum in extre-
ma cubiti sede.

essent, sese offerent, uerum dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommo-
dabis, ac seorsum unumquodque, ut in interna digitorum sede præcepimus, administraueris, ut
minimum sex numero occurrent, quæ antequam musculos separe, diuidere possis, nisi prius
in cubito cuiusque musculi tendinem separe statueris. At commodius erit aut simul omnia an-
te musculos, aut priuatim unumquodque saltem ante suum musculum aggredi. Primus autem esse

*Tertij brachi-
ale mouentium.*

potest, qui postbrachiali ante paruum digitum insertus id extendit, cuius tendo ex suo sinu
eleuabitur, & deinde acuto cultello, aut nouacula totus musculus ab ulna liberabitur accurate
interim ab illo, qui superiori ipsius lateri committitur, quique parui digiti extensioni potissimum
famulatur, diuisus. Vbi itaque huius caput ab externo humeri tuberculo dissecueris, illi postmo-

*Decimo octa-
ui & 17 digi-
tos mouentium
administratio.*

dum à postbrachiali liberabis, nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quo tandem brachiale exten-
dentium & flectentium musculorum munus conspicari ualeas. Post hunc is ex sinu attolletur,
qui minimos digitos à cæteris deberet abducere, cuius tendines, aut tendo potius ad digitos
ducendus non est, nisi ab externo humeri tuberculo is, cum subsecuti iam in enarratione mu-
sculo (qui digitos mouentium decimus septimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem di-
ligenter ex suo, quem nos ipsi tribuimus, sinu attolles, atque ab illis, qui superiori ipsius lateri
exporriguntur, diuisum, ab humero quoque rescabis, nunc sedulo animaduertens, num in-
tres, aut quatuor ducatur tendines, & quibusnam digitis illi inferantur, quæque ipsorum ad digi-
torum radices sit commixtio. Idem in illo, qui paruum digitum præcipue extendit, molieris, neutrum
ab ipsis digitis absecans, nisi & modo subsecutem ad insertionem usque deduxeris. Occur-

*Decimoni-
administratio.*

rent enim nunc tria illa, quæ ulna producit principia, quorum inferius, & brachiali propin-
quius obseruandum uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abdu-
cit. Huius itaque principij portionem, quæ illum musculum constituit, ab ulna diuides, atque ex
suo peculiari sinu eleuatum, & sensim à brachiali & postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret,
liberatum, ad digitos usque deduces, ad amissim nunc trium illorum musculorum tendines,
& insertionem perpendens, quam multo accuratius intueberis, quam ego illam (quum uaria
sit) describere possim. Cæterum illis à digitorum internodijs ad unguem usque radicem resecis,

*21, 22 digi-
tos mouentium, et
dein eius qui in
illorum descri-
ptione 23 nu-
meratur.*

qui pollicem euerit, aggredieris, ab ulna itaque reliqua tertij principij parte resecta, musculus
pollicem uersus indicem euerit, ad ipsius insertionem ducetur, similiter secundi principij mu-
sculi, qui bicornem transcunt tendinem, ad pollicem & brachiale usque auellentur, atque
una cum reliquis à digitis reijciuntur. Qui bicorni tendine brachiale extendit, modo prorsus
est conspicuus, nisi quod nonnihil sub musculo longiori radium mouentium occultatur. hic

*Quartij bra-
chiale mouen-
tium.
Radium mo-
uentium admi-
nistratio.*

itaque suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur, & ipsius examinata functione, etiam cum
cæteris abijci poterit. Super sunt adhuc in externa cubiti sede, duo radium in supinum agētes,
qui citra sectionem etiam, ut & interiores radij duces, sunt conspicui, longissimi tantum ca-
pite excepto, quod penitus nonnihil inter posteriore cubiti flectentium musculum, & ex-
tendentium exteriorē latitat, non tamen adeo impensē, ut non liceat ipsius capite ab hume-
ro resecto, illum ad insertionem usque cum reliquis radium mouentibus musculis perducere.

*Quatuor mu-
sculorum qua-
tuor digitos
pollicis adduce-
ntium, & alio-
rum extremam
manu occupan-
tium.*

Si itaque nunc ligamentum in cubiti longitudine inter ossa positum animaduertis, extrema
manus musculos ordine aggredi tempestiuum fuerit, ex quibus quatuor statim graciles eua-
dunt conspicui, quos Natura tendinibus tertium digitorum os flectentibus exporrexerit. Dein
ceps ille liberatur, qui pollicem ab indice maxime remouet, mox duo primum pollicis inter-
nodium flectentes. Deinde tres secundum pollicis os flectentes, quos eo diligentius obserua-
re oportet, quo magis antehac dissectionis Professoribus incogniti fuerint. Hos subsequetur,
qui pollicem indici proximè accommodat, dein qui paruum ualidissime abducit, ut tantum

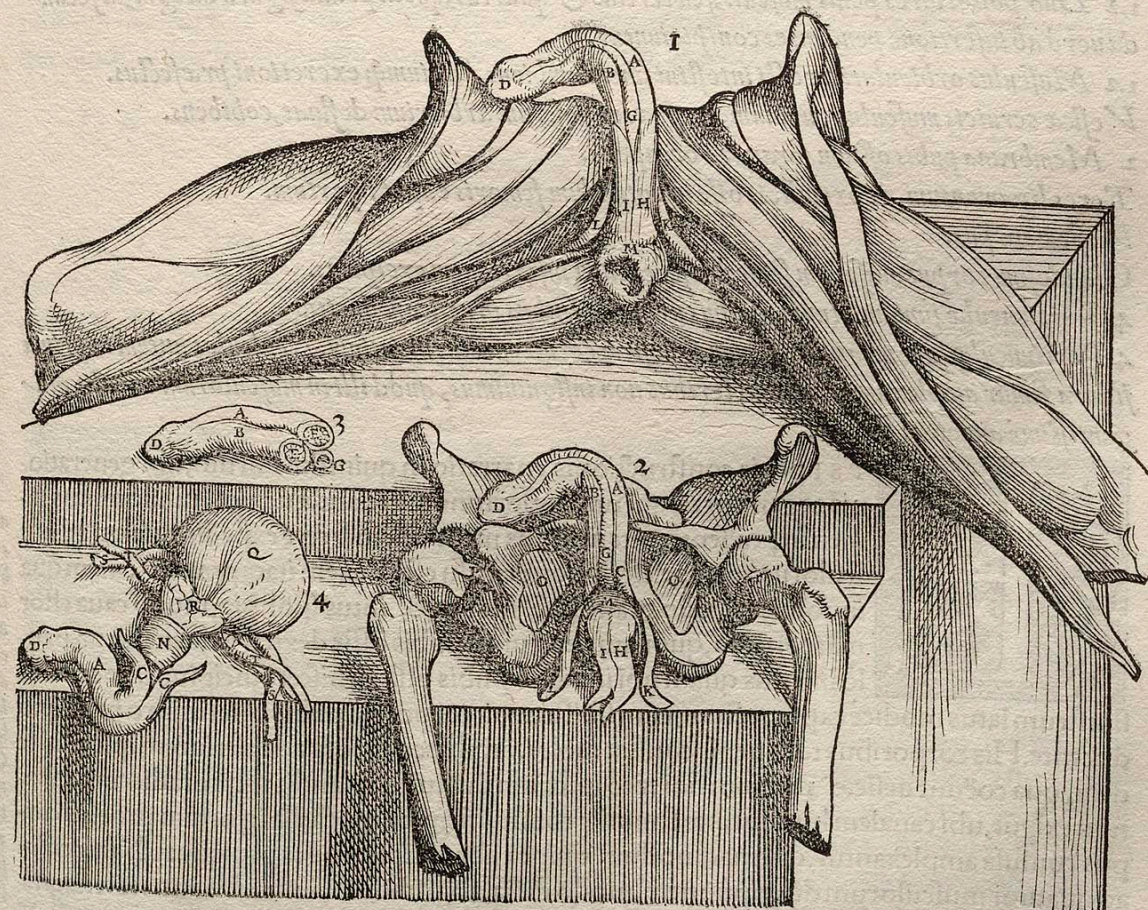
*Ligamento-
rum reliquorum
administratio.*

octo adhuc sint reliqui, quorum ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digi-
torum articulos diuides, ligamenti & articuli speciem obseruas, & attentissime perpendens, of-
ficularum usum, quæ à semini similitudine nomen mutuatur. Reperies enim in interiori
secundi pollicis articuli regione, duo reliquis in manu insigniora, in hoc ibidem fabricata, ut qui
in articulatione illum articulum Natura fieri uoluerit, is tamen firmitus esset, & ad flexionem in
acutissimum angulum pertinax, & obliquorum etiam motuum obscurissime particeps. Deinde
tanto minora eius classis ossa in primis reliquorum internodijs uidebis, quanto in acutum ma-
gis hos articulos Natura flecti uoluit, & ipsos obliquioribus motibus, quam secundum polli-
cis internodium, donare uisum fuit. Insuper primum pollicis articulum diuides, eiusmodi ossi-
bus destitutum, & laxum admodum. Idem quoque in postbrachialis & brachialis ossibus expe-
rieris, at longe diligentissime brachialis ad cubiti articulo animum accommodabis, quod hic
cartilago examinanda ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obsecro, sty-
lum imitantem processum non procerius extra sinum, quo brachiale excipitur, prominere, quam
radij

radij appendicis mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque
latere formam esse, ut una mecum omnibus quoque similem usum ascribas, ne quum Natu-
ram celebrare instituis, illi inartificiosissimam constructionem, cum Galeno imponas. Reie-
cta nunc summa manu, priorem cubiti flectentium musculum suis principijs liberato,
quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, & ligamento articuli humeri ipsum continente
recta sectione dissecto, id à scapula collo adimetur. interius ualido quoque cultello ab inte-
riori scapulae processu diuidetur, & utroque principio deorsum reflexo, huius musculi carno-
sa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usque, sola manu à subdi-
to musculo iste prior auelletur. Vbi uero huius insertionem intueris fueris, is appensus
seruabitur, & posterior ab humero densus ad ipsius quoque insertionem ducetur. Po-
steriores eadem ratione aggredieris, primum illum qui ab humeri ceruice pronascitur li-
berans, ac dein illo cui scapula initium præbet, ut postmodum hoc deorsum tracto, secundum
animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quod tum demum ex-
sententia feceris opportunissime, ubi hos in cane aut in uerbo inspectaueris. Quando ita-
que hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum insertionem animaduertis, cu-
biti articulum subinde flectito & relectito, examinaturus num uel tantillum quidem extra re-
ctum tramitem dimoueri queat. quod quum in articulo solis ligamenti hærenti, & iam pro-
pmodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uesti-
to: Vtamen hac omnia exactius rimeris, ossa inuicem coniungenda sunt, non solum humeri
cum ulna articuli gratia, uerum & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc e-
nim quod nihil utilius sese inspicendum in tota resectione luxationum gratia offert, ita pro-
fecto eiusmodi articulorum inspectione, nulla in uniuersa Anatome mihi iucundior specu-
latio occurrit.

DE MUSCULIS PENI PECULIARI-
bus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMI NONI CAPI-
TIS TABULA.

QVADRA-

QUADRAGESIMI NONI CAPITIS TABV la, eiusdemq; figurarum & characterum Index.

P R A E C E D E N T E M paginam occupans tabula, quatuor complectens
figuras numero insignitas, nō huic tantum Capiti, uerū etiam alijs plerisq; utilis erit. Ne ue
rō deī pluribus praefigēda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

- 1 Prima itaq; figura corporis in mensa proni, & oculo ad perinaeum, seu inter femineum directo,
ostendit femora in latera admodum distensa, & penis corpus uniuerso interim scorto cum testi
bus, cute, adipe, uenis, neruis, & arterijs undiq; abscētis.
 - 2 Secunda figura nuda quodammodo commonstrat ossa, quae sacri ossis lateribus committuntur,
ac ilium & coxendicum & pubis ossa appellantur. His femorum ossium portiones adhuc appen
dent, una cum ani & penis musculis: quos ideo ab ipsorum exortu dependere sinximus, ut penis
corporum origo urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, qua sursum sub pu
bis ossibus stectitur.
 - 3 Tertia, penem transuersum dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & coarctatus,
& cum urinæ meatu connexus oculis subicerentur.
 - 4 Quarta figura integrum commonstrat penem, una cum uescica hic exporrectum, ut proprius uesi
cae ceruicis musculus intueri possit.
- A, B** 1, 2, 3, 4 Duo penis corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.
- C, C** 2, 4 Duorum penis corporum exortus.
- D** 1, 2, 3, 4 Penis glans, quam alij præputium nuncupant: eo nomine cutem, qua penis obtegitur,
non dignantes.
- E, E** 3 Fungosa rubraq; penis corporum substantia.
- F** 3 Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quae orbiculatim fungo
sam substantiam complectitur.
- G** 1, 2, 3, 4 Uescica meatus, urinæ seminiq; genitali communis.
- H, I** 1, 2 Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab
eorundem principio dependentes.
- K, L** 1, 2 Duo posteriores penis musculi, seu tertius & quartus, qui in prima figura integri, in secun
da uerō ab insertione pendentes conspiciuntur.
- M** 1, 2 Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, & eorumq; excretioni præfectus.
- N, A** 4 Uescica ceruicis musculus, urinam, ne præter nostrum arbitrium defluat, cohibens.
- O, O** 2 Membrana pubis ossium foramina occupans.
- P, 2** Teres ligamentum, à coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.
- Q, 4** Uescica corpus.
- R, 4** Glandosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.
- S, S** 4 Portiunculae sunt meatuum, quibus urina & renibus in uescicam ducitur.
- T, T** 4 Portiunculae sunt meatuum, semen in uescica ceruicem ei aculantium. Musculos autem in prima
figura femur amplexantes, characteribus non insigniuitimus, quod illi in musculorum tabulis dili
gentissime annotati fuerint.

Penis consti
tutio.

T 1 penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generatio
nis organa persequetur, opportunè referuanda ueniet, nihilominus ta
men in praesenti tantam huius mentionem facere expedit, quanta ad mu
sculorum penis descriptionē ex usu est. Penem itaq; præter cutem qua
inuoluitur, duo grandia, & neruea, & intus spongiae modo caua effor
māt corpora, quorum dextrum à pubis ossis dextri sede enascitur, pau
lò inferius quàm ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiunt. hoc uerius
sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, à pubis osse sinistro principiū
ducente. His corporibus tota penis constat moles. atq; haec corpora ad inferiorem ipsorum se
dem, qua coeunt uescicae meatum sibi toto ipsorum ductu ad glandis usque radicem subna
rum exigūt, ubi canalem hunc urinæ seminiq; communem, corpora illa in unum prorsus cor
pus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro audietur es prolixius. Nunc enim
ad quatuor musculorum descriptionem, modo dicta, abundè sufficiunt. Ab anteriori itaq; se
de anularis musculi, quem recto intestino ut excrementorū præstigectioni obnatum esse do
cebimus,

Primi duo pe
nis musculi.

cebimus, duo carnei enascuntur musculi, illis prorsus similes qui à pectoris osse ad os u refe
rens porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuò committun
tur, rectaq; sursum in priora ad urinarij meatus sub corporibus illis ad superiora reflexum a
scendentes, eius meatus lateribus inferuntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil di
gitorum modo amplexantur. Alij duo utrinq; habentur singuli, ab appendice ossis coxendi
cis paulo inferius quàm penis corpora, principium ducentes. quod carneum est, & gracile, et
oblique sursum procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanēs, sui lateris cor
pori non proculab exortu inferitur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu tra
hitur, hinc & erectionis quandam uitam, præter naturalem facultatem ipsi insitam, obtinens.
Quamquam duo priores musculi in urinæ seminisq; excretionibus, communem illum urinæ
seminisq; meatum ueluti digitis quibusdam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc reflexu
restricte, eiusmodi humorum expulsionem prohiberet, & potissimum seminis, cuius eia
sculatione (et si urina multo crassius sit) impetu Natura perfici uoluūt. Nisi enim hi musculi in se
riorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerent, in penis tērigine totus meatus occlu
deretur, quod ipsius superior pars à distentis corporibus adeo pertinaciter huc illuc allicere
tur. Porro, ut musculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quae adhuc re
liqua est, relumetur, ac distentis quāmaximè possis femoribus, orbicularem sectionem inani
ambitu duces, qua cutem ad adipem usque (quem hic habes copiosissimum, maximeq; humi
dum) diuidas. Deinde longam sectionem per futuram in penis inferiori sede ac scorto conspi
cua in cute per perinaeum (quod inter femineum alij uocant) molieris, quae ad anteriore usq;
orbicularis lineae sedem pertingat. Postmodum cutem hamulis, aut digitis eleuatam, hinc in
de à subditis organis nouacula diuellis, atque musculos qui sese abscēta cute offerunt, paruo
cultello à suis exortibus liberatos, ad insertionem usque perduces, non per transfennam singu
los seorsum expendens, cum calculorum eruendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; no
mine hac sedem non infrequenter homines infestantium. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exa
ctius, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quādoquidem locus in quo il
los in opere de Administrandis sectionibus profecutus est, una cum quinque & dimidio eius
operis libris in curia temporum intercidit, una cum ipsius de Musculis peculiaris libro, in qui
bus proculdubio horum mentionem illum fecisse Arabum libri commonstrat: unde etiam
prorsus sperandum est, in Bochara Persiae ciuitate cuiatem Auicennam fuisse sat nouimus,
hos libros omnes aliquando non inuidentibus superis, inueniendos. Nisi fortassis Auicen
na etiam illis libris destitutus, Orobasij dantaxat operibus usus fuerit, è quibus uerboten
hoc quidquid de hominis fabrica prodidit, descripsisse uidetur.

DE CERVICIS VESICAE MUSCULO,

urinam, ne præter arbitrium ex uescica profluat, inbibente.

Caput L.

H V I S musculi effigiem in uiris quarta figura tabulae praecedenti Capiti praeposita
commonstrat, N litera notatam, quemadmodum & uigesima secunda & uigesima tertia figura
ad characterem p. Muliebris uerò uescicae musculum proponit uigesima quinta libri quinti figu
ra γ. Quod autem illas figuras hic non proponam, hinc potissimum fit, quod eisdem figuris pa
ginas occupandas minime duxi.

44. fig. cap.
49. Q.
b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

44. fig. cap.

49. Q.

b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

D uirilis uescicae finem, ubi in collum ceruicem uel terminatur, glando
sum quoddam corpus ipsi obnafei, quintus liber declarabit, qui etiā uni
uersum meatus ductum explicaturus est. Musculus autē iam nobis pro
positus inter glandosum id corpus & reflexum constitit, quē uescicae cer
uix sub pubis osse primū molitur. Musculus totā ferē hāc meatus sedē
orbiculatim ambit. Est namq; orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi
rotundiq; meatus effigiem exprimit, fibris transuersim circularibus inter
textus, & superius iuxta glandosum corpus crassior quàm inferius. Atq; ita in uiris habet. In
mulieribus uerò, quarum uescicae ceruicis eiusmodi corpus glandosum non adnascitur, mu
sculus totum meatum ambit, qui à uescica corpore in superiorem sedem colli uteri nō procul
à pudendo subingreditur: & musculus hic quanto in mulieribus prolixior est, tanto etiam
tenuior uisitur, eundem tamen prorsus usum in his ac in uiris praestās. Primariò enim in hoc
ipsum Natura condidit, ut meatui uescicae praeficeretur, obstaculo futurus ne transuersa uesi
cae fibrae motu suo naturali urinam præter nostram uoluntatem excernant. Operæ precium
enim

Tertius &
quartus.

Musculorum
officium.

Administratio.

Virilis uescicae
musculus.

Muliebris.

Musculi u-

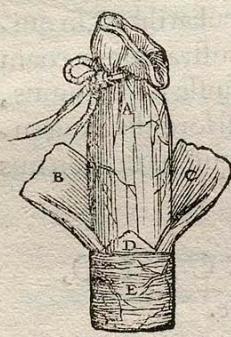
scus.

enim fuit egerendis ex corpore recrementis motus praefesse uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulsio committeretur, continuo recrementa emanaret: atque id praeterquam quod foedissimum censeretur, ad plurimas actiones, quas tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur uesicae circulares fibrae, urinam quoties ipsa aut copia, aut mala quapiam qualitate hominem grauat, etiam citra hominis impetum propelleret. Natura meatui uesicae hunc musculum praefecit, quo laxato urina transuersarum uesicae fibrarum uel pressa excernitur, interdum etiam huic functioni auxiliantibus ab dominis musculis, & septo transuerso spiritus compressu ad inferiora depulso. Quum uero urina effluxit denuo musculus constringitur, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inharet protrudens. Relinquuntur autem tres quatuor uel guttulae, quae emissam urinam promanare solent. Atque hic alter praesentis musculi usus censendus est. Quod uero ad excretionis promptitudinem uelocitatemque quicquam (ut Galenus asserit) auxiliatur, quodque is praecipuus ipsius sit usus, nequo satis assequi. Quo enim magis remittitur, suamque comprimendi uim laxat, eo liberius reddit meatum, qui apertus & amplus maiorem urinam a circularibus uesicae fibris pressam transmittit, quam si laxatus musculus non nihil suas fibras ad expulsionem dum urina profluit quoque intenderet, ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus ageret, ita angustiore meatum reddens, foelicioremque urinam excretionem uitians. Nec profecto aliud (si Galenus secus arbitretur) est, quo meatus ne praeter arbitrium urina emanaret, arcuaretur, ab hoc, quem modo narramus, musculo. Quandoquidem a Galeno in medium adductam meatus angustiam & longitudinem uariis circumactibus iunctam, refellit muliercularum urinam: meatus: qui etsi perinde ac uirorum ad insertionem usque, quam in uteri ceruicem molitur, arcus sit, breuis tamen est, & recta deorsum breui intervallo uteri collo exporrigitur. Ceterum ceruicis uesicae musculi administrationem in secundum post hoc Caput reijciam, ibidem illum una cum sedis musculis aggressurus.

Lib. 5 de Vsu
par.

DE RECTI INTESTINI MUSCULIS.

Caput LI.

- RECTI intestini portio cum suis musculis a corpore resecta, quae reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.
- A Rectum intestinum, quod in libri quinti tabulis euadet conspicuum, praefertim autem octava figura & uigesima secunda.
- B, C Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.
- D Musculosa substantia penis radice adnata, in mulieribus porro ad infimam pudendi partem commissa.
- Insuper D sedes notatur, a qua in penem musculi duo pronascuntur.
- E Circularis musculus, ne praeter arbitrium excrementa deijciantur praecauens.

Musculi sedem assolent.

AVDATA nunquam satis Natura recti intestini extremo musculos largitur, qui in seculum excretionem protrusum recti intestini finem, alacriter sursum reuollunt: dein alium dat musculum, qui intempestiuam inuoluntariamque excrementorum egestionem prohibet. Musculi itaque sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neque admodum carnosum aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A ligamentis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quae huius regionis musculis obducuntur, ipsaque demum peritonaei infima sede utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, extimae ipsius tunicae inserti. Praesentes musculi quum lati admodum sint, & suis finibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum portio radici quoque penis, mulieribus uero uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vt cumque uero sit, omnes horum musculorum partes pari praeficiuntur muneri, quo sedem ilico ab excretionem sursum alliciunt, qui deorsum pellebatur uel abdominis musculorum, & septi transuersi, auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arcuantibus spiritumque continentibus musculis. Ceterum illis qui animum sursum ducunt musculis nullus est regione opponitur contrariae functionis opifex, quemadmodum in omnibus ferè alijs partibus musculi equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constructione aberrauit, sciebat enim interdum a musculis octo abdominis una cum septo transuerso,

uerso, sedem adeo propellendam, ut ne a relatis quidem musculis prompte queat reuelli. Ab horum fine alius praeterea musculus extremum recti intestini ad cutem usque amplectitur, qui praedictis similiter non admodum carnosus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras tamen orbiculares transuersas uel adipiscitur. Elationi parte qua dictis musculis connascitur crassior, quam inferiori est: quae autem cuti (ut laborum musculi) permiscetur, peculiare cum ipsa corpus efformat. Coharet autem fibrosis nexibus meatui uesicae in uiris, in mulieribus uero ceruicis uteri principio. Quanquam etiam duorum musculorum, quibus in uiris principium porrigit interuentu, peni committatur. Ceterum posteriori sua regione, quatuor ad ossis faciem finem locatis ossiculis (quae Galeno incognita ostendimus) adnascitur. Ex lateribus connequitur teretibus ligamentis a sacro osse incoxendicis os pronatis. Praesens musculus non adeo, atque medentium uulgos arbitrat, breuis est, sed longus, & secundum magnum recti intestini longitudinis interuallum exporrectus uisitur. Quod non perfunctorie ab illis uenit perpendendum, qui sedis fistulas & excrescentias, quas *σχεκώματα* & *κονδυλώματα* Graeci appellat, subinde praefcindere ueretur, huius musculi muneris abolendi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuisa laceretur, tamen quum latior secundum intestini longitudinem sit, eius munus non ita prompte in eiusmodi administrationibus aboletur. Musculus iste circulatim intestinum ambiens, illius orificium stringit, ne praeter uoluntatem intestina naturali suo motu recrementa continuo egerant, sed ut tempestiue dum aut mole, aut uitiata quapiam qualitate hominem excrementa molestant, musculus hic laxatus instar fiducianitoris ea transmittat. Quemadmodum itaque huius musculi cum uesicae meatum amplexante eadem est effigies, ita etiam utrorumque par usus, quo nimirum constringunt: ob quod etiam ambos nonnulli *σφιγκτήρες*, quasi dicas constrictores, appellarunt.

Musculus orbicularis in recto obducitur.

COLLI VESICAE ET ANI MUSCULORUM administratio. Caput LII.

COLLI uesicae & ani musculorum administratio ab ipsa uesica inchoabitur. hanc enim a peritonaeo quae internae pubis ossis regioni obiectitur, cultello aut nouacula liberare adeo conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonaeo sit continua. Deinde penem a pubis ossibus dirimere oportet: quod ubi inuicem haec committuntur, mediocri negotio perficies, quum nerueis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem haereat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisque corpora initium ducunt, ac utiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu sunt abradenda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorum cartilaginem ducta, quam sanè leuiori opera quam plerique autumant perfeceras, si modo ossium medium ad admissum tetigeris. Haec sectio quoniam prius femora erant distensa, ilico ut inuicem ossa abscedant, occasio erit. Quo uero remotius ossa disiungas, uehementius quoque femora abducenda sunt. quod feceris longè commodissimè, si uno cadaueris crure a mensa pendente, & reliquo adhuc illi incumbere, in mensa latus acutum uel os sacrum collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium ossibus reflexis, ossa pubis quantum lubet diduxeris. Nunc uesica uniuersa cum pene in conspectu adeo iacet, ut etiam musculus uesicae collo obductus promptè animaduersurus sis. Ut autem sedis musculos pariter intuearis, cultello sensim uesica simul cum ipsius ceruice a recto intestino transuersis sectionibus separanda est. In quo opere sanguinem, si is ex uenis & arterijs profluxerit, spogia sedulo elues. Vix enim (nisi fortassis ad modum operose omnia uasa uinculis ita interciperi possis) fiet, quin inter dissecandum uas aliquod, aut casu punctum ictum, aut transuersim necessario incisum, sanguinem profundat. Ablata igitur uesica, et connexu recti intestini musculorum ad penis radicem et ad musculus uesicae perpenso, eius intestini musculos aggredieris, qui sanè citra operosam sectionem sunt summe conspicui, si modo diligenter ab ipsis sanguinem, qui hic solet esse molestissimus, absterferis. Opereprecium nunc foret, ualidiùs adhuc pubis ossibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum sacrum os iliumque connectens in sinistro latere diuidere, ut utrumque crus cum osse quod sacro committitur seorsum tractari possit, dextroque cruri sacrum adhuc haereat, aut sinistro, prout nimirum musculos qui adhuc reliqui sunt, in dextro aut sinistro crure aggredi usum erit. Ad hanc effigiem crurum illud conspicitur, quod decimam sextam musculorum tabulam constituit.

Galenus in li. 3
de V. su. par.
de tibiam mo-
uentibus mu-
sculis senten-
tia.

PROXIMUM quidem nunc erat femur mouentes musculos describere, si demum explicatis antea musculis situ uiciniores aggredi in situ uisui fuisset: uerum quando sectionis potius, quam uiciniorum seriem sequi propositum est, ante musculos femoris motuum opifices, tibiae motores in praesentia ueniunt pertractandi. nam quousque hos asseruas integros, commodum illos administrare nequis. Ceterum quo tibia mouentes musculos insigniores, & proceriores, magisque conspicui sint, eo etiam minus Galeni sententiae, & potissimum in illorum functionibus explicandis assentire queo, quamuis interim etiam non omni ex parte sibi consentiat. Quandoquidem non procul a calcetertij de Partium usu libri tibiae motores recensens, atque sua potius imaginatione aliorumque dissectionis professorum libris, quam uera sectione ductus, nouem musculos enumerat, quos femoris os amplectentes, tibiae motores esse hac breui sententia scribit. Tres qui anteriorem femoris sedem occupant, atque omnium huius loci musculorum maximus sunt, recta ad genu feruntur: horum quidem unus implantatur patellae carnosae apprehensione, duo autem reliqui unum maximum procreant tendinem, qui latefcens implantatur toti patellae, stringens eam exquisitè, & continens eum si iubeatur extendens, una cum toto ipsius genu articulo. Alij uero duo musculi utraque praedictorum parte, hic quidem externus, ille autem internus, in tibiae lateribus inferuntur, ambo obliqui motus opifices. Qui namque internus est, crus intro adducit, alter autem extrorsum abducit. Enascitur autem ille quidem ex commissa ossium pubis, hic uero ab extremis partibus ossis coxendicis: optime enim sic utriusque crus ad motus obliquos abducitur erant. In medio autem inter hos spacio, aliae tres sunt musculorum explantationes, paruis motibus ipsum genu mouentes. Flectit enim genu, et ad interiora adducit tibiae is qui est continuus interioribus: abducit autem extrorsum simul flectendo, uelut inuoluens eam, is qui tangit externos. Reliquus, qui & medius omnium est, in femoris caput internum insertus, flectit quidem totum quoque femur, cum eo autem simul & totam tibiae euellit, immittens se eis quae articulum ambiunt ligamenti usque ad alterum maximorum musculorum, qui in tibia reponuntur, ut simul quoque tibia ipsam totam trahat. Reliquus uero nouem musculorum articulum genu mouentium gracilis & longus, ex ilium osse enatus, tibiae sursum extendit: in ea potissimum figura crus totum statuens, in qua molientes, ac subigentes, pedem ad inguina alterius cruris sursum ducimus. Post haec uerba Galenus Naturam in horum musculorum constructione laudaturus, proculdubio in primis exemplaribus subiunxerat, misce & hic Naturam omnia prouidisse, et quae reliquo contextu subsequuntur. At eum musculum, quem in poplite latitare innuit temporis successu, et in re sectione simiarum peritior, cognoscens, hac quoque suo quod ad nos demanauit, exemplari interiecit. Praeter autem hos omnes est paruus musculus in poplite, genu quoque flectens. Ut simul omnes ab ipso hac serie enarrati, numero decem censeantur. Haec sane ipsius oratio clarissima est, ex qua quicquid etiam citra inspectionem quos enarrat musculos imaginatione sibi pulchre confingit, at quam sit ueritati consona, partim ab ipso in secundo de Administrandis sectionibus, partim uero ex sectione discito. Verum quando ipsius orationis series in secundo de administrandis sectionibus longior est, quam ut tota hic describi debeat, ego femoris musculos eo ordine, quo ibidem recensentur, enarraturus sum, Galeni sententiam post musculi descriptionem continens subiiciens, ac pariter addens, in quo ordine in praescripta ex libris de Partium usu oratione hunc illum uel enumerauerit. Nihilominus priusquam musculos aggrediar, id summo studio abs te cotendo, ut quot motibus tibia agis, accurate examines. Galenus in libris de V. su. partium, ut praecedens attestatur oratio, tibiae extendi simpliciter dixit, non adiungens eam magis aut introsum aut extrorsum, aut prorsus in medium recta extendi. At flexionem uidet triplicem enumerare: una quae tibiae retrorsum, seu in posteriora sursum uersus exteriora duci innuit, altera, quae introsum illa sursum tracta agi dicit, tertia, quae tibia in neutrum latus inclinante, recta flectimus. Quamquam tertium hunc ductum duntaxat flexionis nomine, & praecipue in secundo de Administrandis sectionibus donare uideat. Deinde in praescripto ipsius sermone, secus atque in libris de Administrandis sectionibus tibia in latera moueri affirmat, quum unum musculum hanc extrorsum abducere, alterum introsum adducere scribit. Postea, ubique motum tibiae assignat, quo haec sursum oblique uelut ad alterius cruris femur ducit. hoc motu tibia agi ab illis conspiciamus, qui pedibus coria in ligneis stratis emolliunt, aut qui pistores massam apud plerasque nationes calcant. Atque hos motus ita Galenus enarrat, ut proprios prorsus tibi illos esse arbitretur, ipsisque peculiare musculos assignet,

Galenus in 2 de
Admi. sectio.
sententia cum
uera musculorum
descriptione enarra-
tur.
Tibiae motus.

gnet, quum interim rectissima flexione et extensione tibia, quiescente femore, solui agatur. Si enim tibia cum pede in latus digna animaduersione ducit, id sane femoris sit beneficio. Neque est quod huic paradoxo corroborando plixius insistat, quum ipse iam admonitus luce clarius animaduertas, tuam tibia immoto prorsus femore, duntaxat rectissimo tramite flecti extendi. Quamquam quum motus hos examinas, non perfunctorie animus femoris motibus adhibendus sit, nisi enim gnauiter attenderis, te in scio femoris caput in coxendicis osse situm mutabit, unde etiam mox alia tibiae flexio extensioque, quam prius, apparebit. Sed quum in re maximo opere notanda, non adeo secordem nunc fore quae iam arbitrer, quin adhibitis ossibus haec sedulo rimetur, atque in ipsa sectione expedit, musculos ipsos aggrediar ea lege, ut secundo de Administrandis sectionibus Galeni libro adaperto haec legas. nisi enim illius libri obstat enarratio, diuersa longeque faciliore, quam Galenus serie, praesentes musculos recenseret. Primus itaque acuto exortu principium, e neruea substantia & modica carne comixtum ducit, ab anteriori ossis ilii spine sede, aut ab ilii ossis appendicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modice dilatens, gracilis permanet: eius tamen latitudo ipsius crassitiei spissitudinem uel duplo (ut sic dicam) superat, & hanc formam musculus ad tendinis usque productionem retinet, qui ab ilii ossis spina, deorsum oblique uersus interiora sensim adeo prorepat, ut internum femoris latus tandem iuxta mediam femoris longitudinem exquisitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorsum paulatim procedens, e regione internae femoris capitis iuxta genu consistit, ad quod ueluti obliquo ductu reflexus, antrosum descendit, tendinem in anteriorem tibiae sedem inferens. Porro musculus tendinem hunc tum primum producit, quando ad anteriora secundum femoris caput reflexus, gracilior teresque efficitur. Tendo enim ipsius non latus, sed adamussum (quicquid Galenus suis fidens simis asserat) teres est, tibiae ossi ad internum latus acutè illius lineae secundum ipsius longitudinem exprorecta insertus. Hunc musculum Galenus in secundo de Administrandis sectionibus primum enumerat, in praescripta autem oratione nonum. & utrobique huius musculi beneficio tibia sursum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitrat. qui motus non huius soli musculi opera, uerum femur mouentium & tibiae musculorum auxilio una perficitur. Tibia namque suis musculis flexa, & femore deinde suorum musculorum ope sursum in interiora ducto, motus ille succedit. Nisi enim flexa prius tibia femoris motum sequetur, eiusmodi motu tibia nequaquam alterius cruris femori, aut tibiae, obduceretur. Secundus musculus amplexor, et prorsus nerueo principio ex pubis osse enascitur. Vbi enim pubis ossa in uicem cartilagine committuntur, secundum commissurae longitudinem duo sibi contigua oriuntur musculorum principia, quorum alterum ad dextrum crus, alterum uero ad sinistrum defertur, secundum hunc musculum constituens. Tanta itaque huius musculi principij est amplitudo, quanta pubis ossium commissurae est longitudo. Principium hoc non procul ab origine strictius crassiusque, et carnosum prorsus efficitur, ut eius latitudini crassities uix cedat, & musculus paulo minus toto teres euadat, qui deorsum per femoris interiora descendens, sensim gracilior tantisper efficitur, ut iam internum femoris caput non procul a genu articulo contingens, in exactum teretem tendit, si niam, eadem sede qua primi musculi tendo tibia innat, sed tanto interiorius, seu posteriorius, quanta primi musculi tendinis est crassities. Hic musculus in paru obesis mulieribus, rigidum quoddam & durum ligamentum, seu neruus, seu tale quid esse apparet, eo quod excarnis in illis musculus neruea substantia duntaxat habeat, & exiguo adipe obtegatur. Praesentis musculi beneficio Galenus in praescripta oratione, tibia ad internum latus duci attestatur, illi in serie quintum enumerans. In secundo autem de Administrandis sectionibus libro, tibia elatus & interiorius musculi huius auxilio attolli prodidit. hoc est (si modo recte ipsius sententiam assequor) praesentem musculum tibia uersus interiora maxime inclinante flectere, quod enim attollere ipse dixit, mihi flexum innuat. Perficeret autem eiusmodi motum, si tibiae extremum una cum pede alteri tibiae imponeres, qui motus & flectentium tibiae musculorum ope, & femur quoque introsum ducentium flectentiumque auxilio celebratur. Quippe si crus utriusque rectum, neque prorsus inflexum habueris, non integrum tibi erit immoto femore alterius cruris tibia, uel minimum, alteri cruri implicare, aut uel obscurissimè rigidam etiam cruris tibia in alterum latus, immoto femore, deducere. Tertius cum alijs ut minimis tribus musculis, ex infima coxendicis ossis sede enascitur. Ab eius namque ossis appendice (quae nobis statibus in eius ossis infima sede, in simis uero & canibus quum anterioribus innitunt pedibus, in extrema habet) ordinata serie multorum musculorum capita principium ducunt, quorum tertius hic musculus omnium postremum exigit. Ab elatiori enim & maxime posteriori eius appendicis sede, neruei gracileque principium educitur: quod deorsum descendens, aliquantulum sub origine carnosum fit, teretè quodammodo constitutus musculum, suo principio iam longe crassior. Hic deorsum per femoris posteriora prorepat, aliquantulum oblique tantisper ductus, donec ad posteriore se-

Primus tibiae
mouentium.

Lib. 2 de Admi.
sectio.

Secundus.

Tertius.

e 4 dem

Lib. 2 de Ad.
mi. sectio.

dem interni femoris capitis propter genu pertingat. Ibidem enim extenuatus, & in teretem quoque (non uero ut Galenus docet, latum) degenerans tendinem, in tibia anteriora reflectitur, eadem regione qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculus tendo hoc sibi priuatim uendicat, quod anteriori tibia sedi ad internum acutae illius lineae latus haerens, ad medium usque longitudinis tibiae properet, alijs tendinibus tibiae insertis, haud aequae descendentes. Galenus nulli musculo tibiae mouenti, adeo obliquum assignat ductum, atque huic tertio: non animaduertens, primum musculum longe obliquius duci, quum is scilicet ab ilium osse antrosum in interiora femoris ad posteriora usque propemodum descendat, & hinc rursus obliquo ductu in priora tibiae feratur. Deinde musculus qui ordine quartus erit, obliquior tertio uisitur, illum namque similiter atque hunc a coxendicis osse pronatum, in anteriora tibiae secundum femoris externum caput, prorepere audies. Vnde etiam tanto obliquiorem ipso tertio quartus iste situm exigit, quanto coxendicis ossis sedes, unde uterque principium sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus in praescripta Galeni oratione sextus est, quem inibi inquit tibiae in internum latus inclinantem flectere. In libris uero de Administrandis sectionibus ut obliquissimum ipsi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus illum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibia hac tractam ansa, retrorsum sursumque ferri, & hac in orbem conuolui. Atque hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore.

Quartus.

Lib. 2 de Ad.
mi. sectio.

necessum enim est hoc motu tibiae flecti, & femur extorsum circumuerti. Quartus musculus non aequale latum principium, atque tertius, ex coxendicis ossis appendice ducit. Huius enim principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi principij externum latus non nihil sub ipso occultatum enascitur. Falsum enim est, quod a Galeno in quinti musculi enarratione, de capitibus a coxendicis ossis appendice principium ducentibus asserit, quum quatuor capitum ab illo osse originem ducentium, quartum huius musculi extremum esse scribit, & deinde succedere tertij musculi caput. Ceterum principium quarti musculi paulo sub exortu primum efficitur carneum, exacti musculi formam multo quam tertij crassiores referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uero musculus femoris media longitudine superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus admodum, quasi tendinem educturus, apparet. In interna autem sede, alia pars carnosa hic ex se more pronata ipsi ubi tendinem uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hic oriretur musculus, qui quartum auget: atque simul ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuo crassescens carni cuiusdam musculi imaginem exprimit, & deorsum protensus exteriori parte admodum neruosus, insigni tendine fibulae implantatur, ualidam insertionem in processum superioris appendicis fibulae pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occasione fibula acutum huiusmodi processum, quae tibiae coarctatur, exigit. Quinetiam femoris externum caput in externo ipsius latere oblongum sinum gerit, tendinis huius occasione, ut apte ac tuto uehementer, priuatim exculpit. Ceterum siue quartum hunc musculum unius loco, aut duorum enuumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportunitus statues. Is enim quum hunc musculum in homine non uiderit, unicum duntaxat istum recenset, atque ut in caudatis simijs illi ego reperi describit. In simijs enim a femoris osse enascens portio, quarto musculo non admiscetur, sed is unicuique est admodum insignis et latus. Vnde etiam Galenus illum perpetuo latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc musculum praescriptae ex tertio de Partium usu orationis septimum collocabimus, quo ibidem Galenus asserit tibiae extorsum, simul cum flexione abduci & quodammodo inuolui. In secundo autem de Administrandis sectionibus, totam tibiae huius ope simplici motu in externam partem agi attestatur, eorum quae in libris de Visu partium tradiderat oblitus, et proculdubio huius musculi naturam exactissime propter cursorum illi, cui hunc in certamine auulsum uiderat, cognoscens. Verisimile enim est, Galenum illo cursoris symptomate allectum, sedulo huius musculi naturam in simijs perpendisse, atque tunc (ut sane debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici quod ad genu articulum attinet, motui a natura fuisse praefectum, & flexionem in neutrum latus inclinantem moliri, utcumque etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiae prorepere. Porro quintum musculum Galenus recenset, quem a coxendicis osse tertium caput sub tertij tibiae mouentis musculi & quarti principij assumere testatur, quod non in tibia anteriora tendinem cum reliquis porrigere scribit, uerum ad femoris caput & musculi tibiae principium, parte interna inferi, & simul ligamentum articulum circundans apprehendere. Praesens musculus, in praescripta Galeni ex libris de Visu partium oratione est numero octauus, cuius auxilio totum femur flecti, & cum eo simul totam tibiae euelli, ibidem docet. In secundo autem de Administrandis sectionibus primum hunc tibiae sensim in exteriora circumuerrere, ac motu

Quem Galenus quintum recenset, de quo quis uere quintus sit.

Lib. 2 de Ad.
mi. sectio.

tertij nobis commemorati musculi fungi dixerat, quamuis non aequale ualido. Secundo autem de huius musculi functione differens, inquit: Si hunc musculum ad caput suum tendas, cum femore etiam tibia retrorsum introrsumque ferri uidetur. Deinde rursus non ita multo post subiungit: Poplitis, aut tibiae flexum inter infirmas tibiae actiones referendum, ac proinde Naturam neque magnis, neque multis musculis ipsius flexum commississe, uerum (inquit) propemodum dixerim, ex commemoratis unum solum capiti interioris furae musculi insinuat, ut dixi, tibiae flexus autorem existere: quanquam non magis ipsam flectere, quam ad internam regionem abducere uideatur. Hic quidem musculus leuiter & obscure quodammodo genu articulum mouet. Postmodum alios incusat Anatomicos, qui magno cuiusdam musculo ad femoris motum prorsus spectante, flexionem tibiae tribuerunt, quum is inquit: Vel omnino non attrahit tibiae, uel certe parum, quia & finis ipsius in os tibiae, ne minima quidem parte ingreditur. Verum coacti sunt hunc poplitis flexurae autorem dicere, quod nimirum ignorarent alterum musculum articulo latenter quidem insinuat, qui uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia praeditus est, porro hunc prius cernere non est, quam a tibia musculos ademeris, qui suram efficiunt. Deinceps Galenus coxae articuli musculos aggrediens, quendam primum enarrat, quo alios Anatomicos genu articulum flecti perperam arbitratos asserit. Huius modi sane Galeni sententij colligere promptum est, quantum illi in Anatome, qua potissimum excelluit, quaque passim gloriatur, fidendum sit, & quam belle ab ipso humani corporis fabrica nobis discere datum sit, quamque dilucida nostra redderetur oratio, nisi toties Galeno contradicendum foret. Sed age ceptum negotium absoluiamus, summa Galeni auctoritate ob oculos perpetuo uersante. Musculus itaque iste quem quintum enarrat, quartum caput a coxendicis ossis appendice sumit, non autem (ut ipse innuit) tertium. Alius enim est musculus, quem hic Galenus praeterijt, qui tertium caput ab illo appendice nascitur, et, ut paulo post dicam, in anteriora tibiae sub tertio musculo repositus deducitur. Sub hoc igitur qui Galenum latuit, ille musculus quem is quintum recenset, exortitur ualido & admodum crasso principio, quod posteriori sua sede planè nerueum uisitur, anteriori autem magis carneum et latum. Principium hoc carneum autem, maximum mole constituit musculum, qui priusquam mediam femoris superat longitudinem, gracilior fieri incipit, adeo ut paulo supra inferiora femoris capita in teretem finiat tendinem, pro musculi portione nimis quam gracilem. Hic tendo radici interioris femoris capitis ad capitis illius interius latus inseritur, contiguus exortui primi pedem mouentis musculi, ab interiori femoris capite ducentis originem. Quintus hic Galeni musculus in posteriori ipsius sede, et utrinque in lateribus nulli connatus est musculo, praeterquam communi connexu, quo inuicem incumbentes musculos fibris aliquo therere scimus. Verum anteriori ipsius sedi, qua femoris os spectat, illi continua connata est tota ea musculosa substantia, quae antea priusquam huius musculi initium, a coxendicis ossis appendice ad pubis usque ossium commissuram enascitur. Quam uero haec musculosa substantia in femur insertionem molitur, quibusque fibris donetur, dum femoris motores pertractantur, exequar: ubi hunc quintum Galeni musculum cum illa unius loco recensere, illum quintum femoris motuum opificem enumeraturus. In praesenti autem id duntaxat addendum est, infimum eius musculosae substantiae insertionis terminum, non procul ab inferioribus femoris capitibus distare. Ac proinde Galenum de hac locutum arbitror, quum alios incusaret Anatomicos, atque illos perperam eiusmodi musculi tibiae flexionis auctorem posuisse affirmaret. Habeto itaque in praesenti eam quam nobis modo musculosam substantiam nuncupare libuit, eius musculi loco, quem inter coxendicis articuli motores Galenus primum enumerat: quinti autem tibiae motorum Galeni musculi uice, illi quem tendinem in interioris femoris capitis radicem inferere retuli. Nisi forte non nimis in Galeni uerba iuratus, semel & longè rectius dicere mauis, illi, eundem musculum et primum femoris motorem, & quintum tibiae perperam constituere. Vt cumque uero statueris, inter dissectandum Galeni loca & haec nostra reuoluens, sedulo inspicias, nunc quintus hic Galeni musculus inter tibiae mouentes recitari debeat. Mihi quidem pro quinto femoris motu duce habebitur, modo uix annuere illi uel obscurissime proprio motu tibiae mouere, & nullam mentionem dignam in insertionem ab huius musculi tendine in articuli genu ligamenta moliri. De musculo autem in poplite latitate, ad reliquorum tibiae mouentium enarrationis calcem, nonnulla priuato Capite subiiciam, in praesentia ad Galeni sententiam & numerum sermonem, ut cepti, accommodans. Quum itaque quintum Galeni musculum non inter tibiae motum duces, sed omnino inter femoris enumerare uisum sit, quintum sermoni ego illi addam, quae paulo ante a Galeno praetermissum dixi. A coxendicis ossis appendice sub tertij et quarti musculi capitibus, et ante caput quinti a Galeno enumerati musculi, aliud neruosum principium enascitur, quod merito inter capita ab illo appendice originem ducetia, tertium

In 2 de Ad.
mi. sectio.

tertium enumerabitur. Hoc similiter nervosum est, & nisi aliquouſque ſub exortu carneum eſſe ſenſim craſſeſcens. Quum tamen ad mediam femoris longitudinem muſculus iſte deſcendit, exacte carnoſus uiſitur, quanquam interim poſteriori ipſius ſede (ut paulo poſt dica) liuidus appareat. Ad hunc igitur modum præſens muſculus deorſum per femoris poſteriora delatus, & carnoſus permanens, ſecundum poſterioreſ interioris femoris capitis ſedem reſle ſcitur, & ſimulatque elatiſſimam tibiæ partem contigit, in teretem ceſſat tendinem, interiori lateri anterioris tibiæ partis inſertum, in ea nimirum regione, in quam primum, ſecundum & tertium tibiæ mouentes muſculos ipſorum tendines porrigere relatum eſt. Verum quum ti huius muſculi tendo non æquæ deorſum atq; tertij muſculi tendo in tibiæ prorepat. Vix enim tibiæ appendicem prætergreditur, ſed minime interim (ne quis hoc in Galeni gratia expectet) in femoris internum caput aut articuli huius ligamentum inſeritur. Huic muſculo ex abundanti ſinus quidā oblongus accidit, in poſteriori ipſius ſede ſtatim ab exortu ad mediā uſq; femoris propemodum longitudinem ipſi inſculptus. Totus hic ſinus liuidus admodum eſt, & muſculi tertij gratia inſiſit uiſitur. Iſ nāq; ſinui incumbit, ipſe q; ſinus illius moliacurate congruit. Cæterum quum huic quinto muſculo idem ortus et par omnino ductus cū tertio ſit, etiam unā cum illo tibiæ flexioni non ſegniter opem fert. Si hic muſculus in internū femoris caput inſertionem uel obſcuriſſimam moliretur, aut quauis primaria ratione femur flexeretur, & minus obliquo ductu quā tertius donaretur, forte nihil obſtaret hunc quintum Galeni muſculum fuiſſe, aliqua ratione arbitrari: et quem ego quintum Galeni eſſe dixi, illum eſſe de quo Anatomicos redarguit. Sed quum ita res non habeat, patientur Galeni manes & nos ueritatē protuliſſe: qui etiam ſuis ſimilis nimirum conſiliis, alios diſſectionis profeſſores nō ſemel immerito inſimulauit.

Sextus. Sextus muſculus eo accuratiſſe uenit inſpiciendus, quō rariorem inter reliquos muſculos Naturam adipiſcitur. A latere enim externo primi muſculi ab illo oſſis ſpina enaſcitur, intus acutum carneumq; caput obtinēs, quod muris lacertæ uel modo lateſcens, deorſum ad regionem coxæ dicis articuli fertur, ubi uſus caput id ſeu muſculus anguſtior redditur, & priuſquam magnū exteriorēq; femoris proceſſum perrepat, nō amplius carneus conſpicitur, adeo ut ſextus muſculus aliud nihil tandem erit, quā longiſſima & latiſſima membrana tendinis naturam referens, cui nunc deſcripta & carni exactiſſe muſculi formam repræſentans pars innaſcitur. Statim enim ab initio in exteriori parte inſtar lateæ membranæ in conſpectum uenit, aliquouſq; coxæ dicis articulum amplexantibus muſculis obducta. Quum uerō membrana magnum femoris proceſſum ſuperauit, totam anteriorem femur amplexantium muſculorum ſedem, deinde & poſterioreſ & exteriorē cutis quaſi modo tantisper integit, quouſq; ad genu articulum deſcendat: quem ubi ſimiliter quoq; membrana obuoluit, ipſa in anteriorem tibiæ ſedem et externum illius latus inſeritur. Cæterum ipſius membrang, ſeu tendinis, utcunq; appellare lubeat, non eadem undiq; eſt craſſities. Tota nāq; pars, quæ anteriori femoris ſedi, et poſteriori obducitur, tenuiſſima eſt: atq; hæc tanto tenuior conſpicitur, quāto interiorē femoris regionem uiciniſ accedit. Ea uerō membranæ pars, quæ externo femoris lateri exporrigitur, ualida craſſaq; eſt, & accuratē lati tendinis ſpeciem exprimit. Huius fibræ recto tramite, quouſque anteriori tibiæ parti ad latus magis externum & ad fibulam inſerantur, decliues deſcendunt. Tendo autem hic ad inſertionis ſedem illis tendinibus commiſcitur, qui cum ipſo quoque tibiæ extendere dicuntur. Præſens nāque muſculus extendentium numero uenit aſcribendus, quanquam inſignem uſum femur ambientibus muſculis etiam præſtet, tranſuerſi cuiuſdam ligamētū omnes, quos amplectitur muſculos, in ſua ſede (ne aliquo ſcilicet permutentur) continens. Atq; eiſmodi membranæ uices gerit, cuiuſmodi cubitum occupantibus muſculis circulatim obnaſci, prius inſinuauimus. Quā uerō perfunctoriē Galenus hunc muſculum deſcribat, tria quibus illum dignatur uerba, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus oſtendunt. Arbitror enim hūc in libris de Uſu partium Galenum latuiſſe, quum in trium quos ibidem recenſet tibiæ extendentium claſſem illum non reſpoſuerit, & quia quarti præſcriptæ orationis muſculi ortum ſermoni addiderit. Si enim ſimpliciter, ut de cæteris muſculis loquitur, quarti inſertionē et motum expreſſiſſet, arbitratuſ fuiſſem hunc ſextum ab ipſo eius muſculi loco haberi, quem in externum latus tibiæ abducere tradidit. Quod ſanē hic muſculus, ſi ſitū ipſius ductūq; ſpectes, præſtaret, modo tibiā uel minimum in latus ageretur. Verum quū explicatiſſe de quarto muſculo locutus, eiſ origi nē ſermoni addidit, liquido Galenus cōmonſtrat ſe ſextum hunc nō proponere, quādoquidē hic nō ab appendice coxæ dicis oſſis cū tertio, quarto et quinto nobis enarratis principiū ducit: ut ipſe tamē innuebat, ab extrema ſede oſſis coxæ dicis abducenſe muſculū exoriri aſſimās. Adeo ſanē, ut ſateri cogamur, hunc muſculū Galeno in præſcripta oratione incognitū fuiſſe, & quem

& quemadmodum falſos tibiæ motus ſibi effinxit, ita quoq; muſculum aliquem ſua imaginatione excogitatum, nobis tradiſſe. Tres qui adhuc enarrandi ſuper ſunt, dilucidius ſortaliſſe recenſerentur, ſi quem Galenus poſtremum numerat, nunc ſeptimi loco deſcriberemus. uerū quum hoc Capite Galeni ordinem ſequi uſum ſit, eos etiā qui adhuc reliqui ſunt, ſua ſerie aggreſſamur: poſtea in horum omnium adminiſtratione, uti nobis cōſultius uidebitur, omnes diſſecturi. Septimus itaq; neruea lataq; & ampla origine ab externo femoris oſſis latere naſcitur, totam radicem magni femoris proceſſus in orbem amplexus. Origo hæc ſtatim ab initio craſſa carnoſaq; efficitur, & ilico à femoris oſſe abſcedens, illi inſternitur muſculo, quem octauum nominabimus. Iſ nāq; aliqua ſui portione huic ſeptimo ſubtenſus in cauſa eſt, quominus ſeptimus tota femoris longitudine ipſius oſſis, quemadmodum octauus, adnaſcatur. Septimus itaq; muſculus ſua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, præterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & poſterioris ſedis femoris partem occupans. Hic toto deſcenſu carnoſus uiſitur, paulo ſupra molam aut patellam in amplum tendinem deſinens, quem octauus muſculi & noni tendinibus commixtū, ſimul cum illis patellam apprehendere, atque tandem in anteriorem tibiæ ſedem inſeri audies. Quanquam etiam ſeptimi muſculi tendinis poſterior pars ualidē ſexti muſculi permixtur tendini, qui præ cæteris femur amplexantibus muſculis huius ſeptimi externam ſedem integit. Poſteriori autem ſeptimi ſedi quartus huius Capitis muſculus adtenditur, quemadmodum anteriori iſ qui nonus omnium futurus eſt. Quotus uerō ordine iam ſeptimus muſculus in præſcripta Galeni oratione habendus ſit, ubi & duos alios adhuc abſoluero, ipſe augerabere.

Octauus. Octauus muſculus totam propemodum femoris oſſis amplitudinem ſuccingit. In poſteriori enim duntaxat ſede iuxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit lineā, cui maximus totius corporis muſculus, ſeu femur mouentium quintus, inſeri docebitur. De in ad radicem quoq; inferiorum femoris caput, poſterioreſ quoq; femoris amplitudinem octauus hic muſculus non integit, cuius principium à femoris oſſis ceruice nerueum exoritur: ſed ſenſim carne adauctum, à femoris quoq; magni proceſſus radice ipſius portio ita enaſcitur, ac ſi eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non inepte diceretur: ac unum quidem femoris ceruici, alterum uerō magno illius proceſſui ferendum eſſet acceptum. Vt cū que ſit, muſculus obliqua hac & ampla origine enatus deorſum deſcendit, uti diximus, femoris os adeo ambiens, ut duo ipſius latera in poſteriori femoris regione paulo minus toto ſint contigua. Quo uerō magis deſcendit, craſſior ſemper carnoſiorq; efficitur, quouſq; ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in craſſum & admodum carneum ſemicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusq; enatus tendo patellam, ſicut paulo poſt dicam, amplectitur. Hic muſculus tota ipſius longitudine è directo ſemper illius carni ſemicirculi & ceruicis femoris carnoſior craſſiorq; que apparet, quā quā ſeptimo muſculo ſubſternitur. ſub illo enim tenuior euasit, attamen carnoſus inibi quoque permanet. Quando itaque ſecundum femoris longitudinem in anterioris ipſius ſedis interno latere octauus muſculus procerius extuberat, & ſeptimi quoque anterior pars è directo lateris exterioris eius ſedis femoris quæ anterior eſt, exporrigitur, in medio anterioris femoris ſedis ſeptimus unā cum octauo ſinum efformant impenſe liuidum, cui tota femoris longitudine muſculus innititur, quem ordine nonum eſſe dicam, ſimulatque octauum muſculum in Galeni oratione proculdubio primum eſſe addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnoſus molæ ſeu patellæ iniicitur. Nonus (cui Galenus exortus ſedem perperam aſſignat) nō ex femoris oſſe enaſcitur, uerū ex illius oſſis tuberculo, in anteriori ipſius regione ſuper coxæ dicis oſſis acetabulū prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus muſculus principium nerueum acutumq; aſſumit, quod deorſum rectā in femoris anteriora deſcendens, lacertæ muris que formam adipiſcitur carnea ſubſtantia auctus, et illi ſinui incumbens, quem ſeptimum muſculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priuſquam uerō nonus medium longitudinis femoris deſcendendo ſuperarit, acetiſſe graciliſſe ſenſim efficitur, ut multo ſupra genu articulum in tendinem finiat, utcunq; amplum, ſed tenuem: qui rectā patellam accedens, in anteriori ipſius ſede denuo dilatatur, tendinibus ſeptimi & octauus muſculi permixtus. At tamen hic tendo alijs non adeo ualidē, atque ſeptimi & octauus muſculi tendines inuicem, connaſcitur. quandoquidem tranſuerſis, quæ nouacula ducuntur, ſectionibus, non admodum laceratus, à ſubditis tendinibus ad anteriorem uſque tibiæ ſedem auelli poteſt. Vt cū que ſit, hic ex tribus poſtremo enarratis muſculis, unus tendo conſtat, cui patellæ corpus uniuerſum innaſcitur. Nihil enim ipſius patellæ tendine non obducitur, præter interiorem ipſius ſu perſiciem, quæ læui cartilagine incruſtata, ſinui inferiorum femoris caput reſpicit, mutuoq; ingreſſu

ingressu cum illo respondet. Quum uero tendo iste ad eum modum patellam amplexus, & interna ipsius sede, qua femoris ossi non connascitur, multo adipe & mucoso uiscidoque humore imbutus, genu articulum transcendit, arctior & crassior efficitur, ualidissime in anteriorem tibiae sedem, non procul sub articulo, implantatus. In caudatis uero simijs non aequè arctatur, neque etiam pariter crassescit, sed membraneus quodammodo tibi inferius multo, quam hominibus, inferitur. Deinde illis quoque simijs reliqui tendines in tibia implantati, membranosiores latioresque quam hominibus obtrigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligentissime, qui omnes propemodum teretes tibia mouentium musculorum tendines, ac si lati amplius essent, ut in simijs uiderat, describit. Si igitur septimum & nonum secundum & tertij loco in praescripta ex tertio de Usu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet, si modò neque numero duntaxat nimium attentus, neque libris fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulo administrantia fies. Quod non solum in nouem enarratis tibiae motoribus obseruabis, uerum etiam in musculo sub alijs in poplite recondito, cuius naturam secundo ab hoc Capite ipsi dedicando, sum explicaturus.

Lib. 2 de Ad.
mi. sectio.

NOVEM TIBIAM MOVENTIUM MUSCULORUM ADMINISTRATIO. Caput LIIII.

SECTIONEM tibiae mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui dum pubis ossa in ani musculorum administratione seiuingeres, sacrum os adnexum fuisse. Ab ilium igitur ossis summo ad medium usque tibiae longa ducetur sectio, cutem, adipem, & carnem membranam diuidens. absque omni enim arte cutis cum carnea membrana laniorum artificio ad mediam usque tibiae longitudinem attollenda est. Mox secundum femoris longitudinem in interna ipsius parte obseruabitur sexti musculi membrana, seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare conuenit. eius igitur parte quae anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoque quae posteriorem sedem integrit, similiter uersus externum latus dirimere necessum est, quo manu transuersim inter ipsius tendinem & septimum musculum interiecta, & sursum deorsumque mota, tendinis insertionem & musculi quoque originem intuearis. Vbi originis locum inuenieris, nouacula, aut cultello, hanc ab ilium ossis spina absceabis, & illam digitis attollens, ad tibiae usque totum musculum auelles, accuratè tendinis istius amplissimi naturam, & carnosam huius musculi partem inspiciens, & musculum à sua insertione pendentem relinquens, quo postea ipsius functione rectius innotescat. Post hunc, primi musculi caput ab anteriori summaque ossis ilium parte cultello liberabis, & ipsius capite digitis apprehenso, absque negotio ad insertionem usque à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis osse, quae id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu committatur, secundi musculi initium dirimes, & illo similiter digitis apprehenso, musculum uniuersum ad insertionem usque perduces. Iam nonum aggredi licet, uerum commodius feceris, si uerso crure illos qui à coxendicis osse oriuntur, prius administraueris. Quod ut rectè succedat, necesse est insignem musculum, qui alteram natem constituit, auferre, qui à spina ossis coccygis & posteriori parte ossis ilium spinæ enatus, magno femoris processui potissimum inseritur, femur, uti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi carneum principium ab illis unde prodit ossium sedibus est abradendum, ut à subditis musculis quoque eleuatum, in latus commodè reflecti possit. Alias enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi sese suis capitibus non ostenderent, quæ sua exortu serie iam ueniunt dirimenda. Cæterum ut exactius uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede, adhibita quoque si uoles retusiori nouacula, musculos inuicem seiuinges, ut caput mutuo incumbentium crassitiem leuiori cura coniectari liceat. Animum itaque hic adhibebis, num tertij musculi caput ut ego dixi, quarti inseratur, num uero tertij caput, quarti musculi capiti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quo nam pacto è regione illa inuicem magna ex parte situentur connascanturque. Quod ubi praestiteris, utrunque à coxendicis osse absceabis, & tertij capite in manum sumpto, ad ipsius usque insertionem à subditis detrahes. hoc solum perpendens, qualiter quinti à me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uero quarti etiam musculi caput similiter diuelles, sedulo attendendum est illi carnosae parti, quæ à femore pronata, quartum auget. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionem perducatur. Iam quintus Galeni musculus erat dissectus, uerum noster ipsi incumbens sese adeo manifestè offert, ut ad-

Eorum qui à
coxendicis os-
sis appendice
enascuntur.

Tertij &
quarti.
Lib. 2 de Ad.
mi. confectio.

Quinti.

ut admodum Naturæ artificium admiraturus sis, quæ illum sinum tam affabrè exculpit, ut tertius musculus, in illo repositus, unà cum hoc, ac si unus ambo essent, à Galeno auulsus fuerit, quapropter huius quoque capite ab ossis coxendicis appendice liberato, totus musculus ad suam quoque insertionem detrahetur. In praesentia quintus Galeni musculus se ad amissum in lateribus, & posteriori sede ostendit. Verum quia femoris motibus subministrat, opportuniùs in femur agentium musculorum sectione administrabitur. Quamquam nihil etiam prohibeat ipsius capite neruo à coxendicis appendice liberato, illud deorsum trahere, transuersis quæ sectionibus ab illo, qui ipsi in anteriori sede adnascitur musculo diuidere. Ut simul & huius, & carnosae illius partis insertionem ortumque intuearis, num ego haecenus uera tibi enarrauerim, obserues. Verso nunc crure, noni musculi principium altius nonnihil inter quosdam femoris motores reconditum, ab ossis coxendicis tuberculo separabis, quod ubi digitis attraxeris, ad patellam usque citra sectionem adimetur, & liuida ipsius substantia, quæ sinui octauo & septimo musculi insidet, unà cum ipso sinu spectandam sese exhibebit. Hoc ad patellam relicto, septimi musculi exortum ab osse sedulo derades, & musculi principio sensim in exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam usque liberabis. Octauum uero operosius à femore deradere conuenit, quum undique ferè ossi adnascatur: ubi tamen ad patellam usque abrasus, atque unà cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operæ precium feceris, si singulorum musculorum motum expendere, quod pari ratione atque in alijs musculis praestitum es, illorum scilicet capitibus ad sedes unde pronascuntur attraxis. Verum hic tibiae motus propter frequentiam in genu & femore uulnera tibi tantus esse debet, ut pede à tibia abscecto, & tibiae carnibus quam possis examullum citra horum musculorum laesionem adeptis, ipsos aggredi debeas, ut num ego de tibiae motibus immerito secus atque alij omnes senserim discas. Neque sanè pedem cum tibiae carnibus adeptum esse, sat est: imò nihil aequè conducet, atque omnem carnem coxendicis articulo incumbentem unà auferre, ne femoris motus tibi cum alijs Anatomicis in hoc opere illudat. Nudo enim articulo, semper unà intubere, num femoris caput, uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus præter rectam flexionem extensionemque tibiae immoto femore, aliam nullā moliri cōspicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia praestet, quum tot carnibus undique femur circumuehitur. Porro extendentium tendinum permixtio nouacula inquirenda uenit: ut scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiusmodi patellæ in illo tendine nexus sit: ac demum qui nullius ligamenti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentu patella femori innitatur.

q. 10. tab. 8.
cum 5. 7.
r. 12. tab. 4.
s. 4. tab. 8.
t. 4. tab. 7.
m. 1. s. fig. 1.
ca. 29. s.
x. 5. tab. 11.
y. 5. tab. 11.
z. 6. tab. 11.

Noni.

Septimi.
Octauo.

DE MUSCULO IN POPLITE OCCULTO

to, qui non rectè Galeno præcipuus tibiae flexionis autor habetur. Caput LV.

Lib. 2 de Ad.
mi. sectio.

INTER tibiae motuum duces Galenum, quendam musculum in poplite latitantem recensuisse, antè diximus: modò autem qua sede is contineatur, cuiusque formæ, ductus, & magnitudinis sit, narrabimus. Ex ligamenti itaque femur tibiae cōnectentibus (quorum naturam peculiari capite unà cum coxendicis articuli & pedis ossium ligamenti persequar) unum in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidū & crassum. Ab huius itaque posteriori parte nerueum musculi principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriorem genu articuli sedem contingit, atque ex tota hac ligamento regione prodit. Hinc uero principium id carnosus adactum fibris, admodum oblique deorsum uersus interiora descendit, musculum efformans paulò longiorem, quam ampliorem. Finis enim huius, seu insertio iuxta radicem appendicis tibiae ossis consistit, in ipsius posteriori parte adeo ampla, atque totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est, obliquam quoque molitur insertionem. à posterioris enim tibiae sedis interno latere, deorsum uersus internum latus oblique ita descendit, ut minima huius musculi pars genu ligamenti, maxima uero tibiae committatur. Neque solum huius insignior portio in tibia consistit, at tibiae quoque ossi, quemadmodum retulimus, proluxa & ampla insertionem implantatur. femoris autem ossi nullibi connatus est, multoque minus ab hoc originem ducit. Praesenti musculo alius nullus, aut in exortu, aut in insertionem subijcitur, sed articuli ligamenti & ossibus proximè attentus, sub illis musculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, sursum tertio quodam musculo efformant. adeo ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit, num uero huic tibiae flectendæ munus rectè tribuerit, ipse ratiocinator. Eo usque enim

a. 8. tab. 11.
b. 8. tab. 11.
c. 8. tab. 11.
d. 8. tab. 11.
e. 8. tab. 11.
f. 8. tab. 11.
g. 8. tab. 11.
h. 8. tab. 11.
i. 8. tab. 11.
k. 8. tab. 11.

d. 14. tab. 1.
e. 14. tab. 1.
f. 14. tab. 1.
g. 14. tab. 1.
h. 14. tab. 1.
i. 14. tab. 1.
k. 14. tab. 1.

f. 14. tab. 1.
g. 14. tab. 1.
h. 14. tab. 1.
i. 14. tab. 1.
k. 14. tab. 1.

f Galenus

Galenus huic musculo (quod forte illum primus inuenisset, aut quod alij Diffectores illum flectendi opificem non recensuissent) fauit, ut in secundo de Administrandis sectionibus hunc solum posse poplitem flectere, aut maxima potentia praeditum esse scripserit. Mihi uero non modo haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. Quandoquidem musculus hic obliquus recto motui praefici nequit: deinde adeo est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad haec, nulla huic cum reliquis tibiam agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femorisque ossi, & multo minus illi ossi quod sacri ossis lateri commissum uidemus, non conascatur. At haec inter secundum exactius multo obseruabis, quum hic musculus inuentu facilis sit. ilico nanque ac sursum musculi a femoris capitibus enati, a femore liberantur, ac deorsum reflexi pendunt, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uero ex dissectionis ordine is detegatur, femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum Anatome obliquus hic in poplite latitans musculus spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum superiori radium in primum mouente musculo.

DE MUSCULIS FEMUR MOVENTI
bus. Caput LVI.

Femoris mo-
uus.

Primus fe-
mur mouen-
tium.

Secundus fe-
mur mouen-
tium.

FEMUR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flectunt, in trorsum alteri cruri adducunt, extrorsum in latus amouent, & circumagunt. Flectitur itaque femur ad inguina, nobis id sursum antrorsumque ferentibus. Extenditur autem nobis deorsum, & uersus terram id deducuntibus. Summam autem extensionem habet stantibus, tunc maxime quum uni pedi innitentes, alterum crus in posteriora, quam licet remotissime protendimus. Unde etiam merito Natura magnis & fortibus multisque musculis extensionem concedidit, quos iam enitar persequi, cum Galeni ordinem seruaturus, quem ad calcem decimi quinti de Partium usu est secutus. Is namque longe mihi potior, & ex aliorum dissectionis procerum suffragio magis descriptus apparet, quam is quo coxae articuli musculus in secundo de Administrandis sectionibus aggredditur. Primus itaque ipsorum sub summa cute consistit, alterius lateris natem praecipue efformans. Exoritur enim lato & admodum carnoso principio, ex tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinæ superioris regionis portionem quoque suo exortu apprehendit. Infimam autem sui exortus partem a coccygis ossis & infimi ossis sacri posteriori sede assumit: in qua etiam sede unius lateris musculus, musculo alterius lateris contiguus uisitur. Ex his ilium ossis spinæ sedibus, & sacro ossis, & coccygis ossis musculus uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil oblique deorsum proropat, totum coxendicis articulo superuectus. Vbi uero articulo infertur, gracilior angustiorque tantisper efficitur, donec in latum & ualidum finiat tendinem, quo exteriori magni femoris processus parti secundum ipsius longitudinem oblique inferitur. Principium enim infertionis paulo sub superiori eius processus apice nonnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modice descendens, & magnam eandemque ualidam sui tendinis portionem, in processus eius radicem, longa linea secundum femoris posteriora inferens. Secundus magna ex parte primo femoris musculo substratus, ab anteriori superiori ossis ilium spinæ regione lato quoque & carneo exortu enascitur, totam ferè ilium ossis spinæ sedem occupans, a qua primus initium non mutuauit. Verum hac tantum sede secundus musculus non contentus, ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primum abscedit, sub illo quoque enascitur. adeo ut huius quoque initium tanquam ex semicirculo prodeat, posteriori sua sede, etiam in exortu primo musculo subiectum. Ex hac ossis ilium sede deorsum oblique nonnihil ad latus descendit, ut sensim arctior redditus, primum musculum totus subeat, articulum quoque coxendicis integens: cuius regione in membraneum, sed ualidum tendinem cessat, qui elatiori magni femoris processus parti implantatur: anteriorem quoque processus regionem aliquantulum comprehendens, latamque & transuersam infertionem (si cum primo conferatur) molitus. Quum itaque primi musculi fibræ, quasi transuersim in latus minimum scilicet deorsum in clinatæ proropat, secundi autem recto quasi ductu decliues, & modice admodum in latus protensæ propagentur, utriusque musculi fibræ sibi mutuò x literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus similiter ac primus, nulla ex parte aut amplior, aut crassior, aut carnosior conspicitur, quam ubi

ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primum abscedit, ac tertio in sterni musculo incipit. Tertius enim musculus tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subijcitur autem penitus secundo musculo, initium ducens ab externis & demissioribus ossis ilium dorso sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primum obtinet, atque id tertij musculi initium similiter latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia carneum, crassumque. Præterea hoc in priora modice deorsum procedens, coxendicis articuli ligamento fibrosis nexibus hæret: & arctius quoque redditum, in latum robustumque cessat tendinem, qui maiori femoris processus expansus, anteriori ipsius parti, atque adeo apici innascitur. Hic musculus admodum liuidus, & præcipue in musculosis, & non admodum obesis apparet, in quibus & secundus quæ tertio incumbit pariter liuet, ut etiam tota ipsius pars primo musculo non obiecta, quæ præter quæ quod liuet, etiam ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertinet ea sede conatus, qua illum subit musculum. In obesis autem & præpinguibus nimis quam parum liuent, imò plerumque neruæ fibræ per hos musculos exporrectæ in mulieribus per totum musculi carnosam partem, adipe nutritæ conspiciuntur: aut quum id in muliere obseruabis, in pinguedinem potius carnosas fibras porrigi asseres, quam pingues fibras in carneâ molem: quod tanta pinguedine hi musculi, & potissimum primus, scaterere soleant, ita commodius stratum sedentibus futuri. Quartus musculus magna etiam ex parte liuidus, & paulo minus toto teres, non autem dictorum modo amplius existit, neque cæterorum ritu ab ilium osse principium adipiscitur, at a lateribus trium inferiorum ossis sacri uertebrae, quibus ilium ossa non coarctantur, carneum crassumque educit caput, non quidem duntaxat ab illorum ossium lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna sede, ut utriusque lateris musculi sese iniungunt aliquando in interna ea sede contingant. Hinc in latus, seu extrorsum ab osse sacro scilicet ad femoris magnum processum transuersim excurrentes, carneus aliquousque permanet, & tandem arctior redditus, priusquam femur contingat, in teretem cessat tendinem, posteriori maiori femoris processus sedi implantatum, iuxta ipsius summum & apicem. Porro & si Galenus in decimo quinto de Partium usu libro, præsentem musculum a sacro osse enasci dixerit, & rursus in secundo de Administrandis sectionibus unum quoque a coccyge enasci testetur, non ob hoc illum alium indicasse musculum arbitrandum uenit. In libris enim de Vitiis partium nullam præter quatuor ossis sacri ossa cognouisse uidetur, nulla prorsus coccygis ossis facta mentione: ac proinde ab osse sacro hunc musculum inibi prodire scripsit. In libris autem de Administrandis sectionibus ita os sacrum cognouit, quemadmodum in libro de Ossibus id enarratur, ut scilicet tribus tantum uertebrae Galenus id conformatum arbitretur, & tria ossa his tribus uertebrae proximè subiecta coccyx os appellaret: interim quatuor illorum ossiculorum, quæ nos ita uocanda duximus, nullam faciens mentionem, quum non ab illis, sed a quarto, quinto & sexto ossis sacri ossibus hic quartus musculus principium mutuatur. Qui modo subsequitur musculus, aut unius, aut duorum, aut trium etiam uice prout cuique uisum erit, referri poterit. Est namque musculus iste, cuius dum tibiæ motores enarrarem, superius memini, ipsum quintum Galeni musculum ibidem appellans. Sub tribus enim posterioribus capitibus, quæ a coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quartum, & quintum musculos tibiam mouentes constituiebant, quartum caput consiluit, quod etiam obiter dum illos recenserem, descriptum est. A tota igitur appendicis sede, tribus dictis iam posterioribus capitibus non occupata, ad pubis ossis usque regionem qua inferior ossium commissuræ finis habetur, principium ducit musculus amplius insignis, & ut semel dicam, totius corporis citra controuersiam mole maximus. Hoc principium secundum eius appendicis amplitudinem prodians, exacte carneum uisitur, ea tantum parte excepta, quæ tribus commemoratis tibiæ musculorum capitibus proximè succedit. Hæc enim neruea admodumque ualida posteriori sede existit, sed interna sede, ut & totus musculus carnea, similiter ac reliquis musculi exortus, conspicitur. Musculus iste eiusmodi enatus principio, statim parui femoris processus radicem ad posteriorem ipsius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam asperamque femoris ossis lineam continuo inferitur, quam in posteriori femoris sede secundum ipsius longitudinem deorsum a parui processus radice protendi, in primo libro dictum est. Quemadmodum itaque musculi huius principij continuus est ortus, ita quoque continua eiusdem uisitur infertio, si modò posteriorem musculi partem excipias, quam tendinem in interni femoris capitis radicem inferere modo dicam. Hæc enim pars a coxendicis appendice nerueo exortu pronata, musculum quodammodo per se efformat, qui in miram uentris amplitudinem dilatatus, deorsum recta per femoris posteriora fertur, donec denuò gracilescens, teretem tendinem in internum femoris caput inferat. Et nisi huius maximi corporis

Tertius.

Quartus.

Quintus.

f 2 poris

poris seu quinti femur mouentium musculi parti, reliqua musculi pars "adnasceretur, illa di-
 stincti & peculiaris musculi uice ab omnibus merito haberetur. Nunc autem quum poste-
 rior hæc pars adnatam continuamque eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstat di-
 uersis doctrinae modis, aut unum (uti nos hactenus fecimus) uniuersum hunc musculum appel-
 lare, aut primum in " duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno capiti
 tendinem porrigat, alter uero qui acutæ femoris lineæ implantatur. Atque hæc una est in-
 scriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Verum & " anterior rursus pars
 inscriptionem quoque obtinet, non tamen adeo manifestam, ac modo narratam, uerum ta-
 lem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdi-
 uidere, integrum sit. Huius namque anterioris quinti musculi partis portio, quæ enascitur ab
 anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ à pubis ossium commissura ad infimam ul-
 que coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione qua-
 dam dirimitur, quæ à reliqua appendicis sede usque ad posterioris partis musculi totius an-
 teriorem regionem pronascitur. Præterea duæ hæc anterioris partis portiones, non inscri-
 ptione impressione uel solum distinguuntur, sed etiam fibrarum ductu, ac item in seriatione, quem
 admodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriori fibrarum in seriatione occasione
 differt. Portio namque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admo-
 dum obliquas & fere transversas exigit fibras, quæ ab exortu retrorsum ad radicem parui fe-
 moris processus contendunt, & superiori parti acutæ femoris lineæ inseruntur. Reliqua au-
 tem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium du-
 cit, obliquas quidem exigit fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperæ prominentisq;
 lineæ sedi continuo implantatas. Ac proinde aut mecum unum constituit in uno femore
 musculum, aut si uisum fuerit utraque partes duorum musculorum uice enumerato: aut si
 maiori adhuc numero, iam in sectione peritior, caperis, anteriorem partem in duos muscu-
 los subdividito, tres enarraturus, ea tamen lege, ut situi, functioni, figuræ, crassitie, neruo.
 sæ & carnosæ parti magis quam numero attendas, & obserues pariter me de hominum, non
 autem simiarum musculis secus quam Galenum loqui, nesci forte aliquando illum legens me
 posteriorem huius quinti musculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur,
 oscitanter spectasse arbitreris, quod illam tendine insertionem moliri scripserim, quum inte-
 rim carneam insertionem in caudatis simijs tentet. Hactenus commemoratis quinque mu-
 sculis, tensio femoris primario conceditur, & idem quoque femori in motu, qui in latum &
 in circumactu quoque fit, ut nunc audies, famulantur. Primus enim ualide & in neutram uer-
 gentis partem extensionis autor est, amplo ipsius principio, & lato tendine femur reuellens.
 Si uero elatiorem efficiet tensionem, uerum in hoc illud uelatus uergentem. Secundus
 autem extendit simul, & sursum uersus exteriora trahendo femur, ipsius caput intro
 in coxendicis ossis acetabulum adigit. Tertius & " quartus femur quoque modice sursum
 trahentes, tendunt. Deinde & quartus etiam foras circumagit: tertius autem femur circum-
 uertit paulo magis in posteriora tendens, quam sursum trahens. At utriusque multo infirmius
 motui qui in gyrum fit subministrant, quam musculi, quibus hoc proprium munus dele-
 gari paulo post audies. Cæterum " quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius poste-
 rior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Antero-
 ris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris præstat, cum modica tamen
 femoris ad interiora adductione. Altiores uero fibræ, quæ ossis pubis " cartilagini uicinae sunt,
 aut potius anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, & fibræ huius por-
 tionis altiores, ita femur ducentes, illud quoque sursum reuellunt, flexionisq; quodammodo
 autores euadunt. Nunc enarratis quinque musculis, flectentes opponuntur, qui illis paucio-
 res sunt, nempe tres tantum proprii, quos sextum, septimum & octauum memorare confir-
 mandæ gratia numerabimus. Sextus itaque est musculus, quem dum dorsum mouentes
 musculos recenserem, atque de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia, descripsi.
 quod is in lumborum musculorum enarratione ab hominum compositione, suis simijs dele-
 ctatus, aberrauerit. Hic igitur musculus ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ &
 secundæ, & tertiæ lumborum uertebrae lateribus, carneo enascitur " principio, quod si-
 mulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum oblique uersus exteriora descen-
 dentem. Procurrit enim per interiora ossis ilium semper carnosus permanens, quousque ad
 eam ossis pubis " regionem deuenit, quæ coxendicis ossis nomen assumit. Hic namque in ua-
 lidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit, & deorsum
 produ-

Quinque pri-
 morum femo-
 ris musculorum
 munus.

Sextus.

Lib. de Ad-
 mus. sect.

productus, tandem interiori seu minori femoris " processui implantatur, elatiorem proces-
 sus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, uelut sinus aliquis in-
 sculpsit ligamento ex osse nato obductus, ut simul tunc nec errabundus hæc sexti musculi
 tendo descenderet, nec intensus laxatus uel ossis duritie uitaretur. " Septimus ex tota interio-
 ri ossis ilium " regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originem accipit, & lato hoc
 eductus principio, paulatim arctior crassiorq; redditur, deorsum in priora corporis proce-
 dens. Ex omnibus enim eius lati principij fibris teres efformatur musculus, qui per altiore
 ossis coxendicis " regionem uectus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descen-
 dit. Vbi uero processui uicinius appropinquat, in teretem quoque cessat " tendinem, qui hu-
 miliori eius processus parti, prædicto nunc tendini proximus inseritur. Porro quæ hic muscu-
 lus super coxendicis ossis elatiore deorsum tendit, cavitatem quoque quodammodo & sinum,
 ne uagabundus feratur, in osse obtinet. " Octauus musculus oscitanter secantibus femur mo-
 uentium " quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis osse carneo am-
 ploq; initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis " linea, ab anteriori coxendicis ossis
 acetabuli sede ad ossium pubis usque commissuram extuberante, musculus hic principium
 ducit, quod ad posteriora admodum oblique descendens, æquè amplum tantisper asserua-
 tur, donec breui, sed amplo, tendine femoris ossi " inferatur. Fit uero ipsius insertio e regione
 parui femoris processus in interius femoris latus, oblique deorsum uersus posteriora ten-
 dens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert, at non æquè, atque in cau-
 datis simijs, quibus musculus iste minor & non similiter lato principio enatus conspicitur.
 Tribus his musculis Natura ut simul femur flecterent, & introrsum uersus alterum crus ad-
 mouerent, commisit. Sextus enim, quem flectentium primum recensimus, sursum ualide fe-
 mur attrahit flectitq; ad interiora id adigens. Septimus similiter femur sursum attollendo fle-
 cit, & paulo insignius sexto, uersus interiora, admoet. Octauus modice sursum femur con-
 trahit, infirmæq; flexionis autor censetur, uerum adhuc magis septimo introrsum uellit. Ita
 profecto ut flectentes & extendentes musculos, duobus quoque reliquis ad interiora exte-
 rioraq; motibus, Natura præfecerit. Porro tribus flectentibus, " musculus quem inter tibiæ
 motores nonnum enumerauit, aliquid auxilij suppeditare creditur. Non enim adeo absolum
 est, & hunc secundario quum tibiæ extendit, ad femoris flexionem accommodare, quum
 ex coxendicis ossis " tuberculo quopiam enatus, recta deorsum in priorem tibiæ partem ex-
 currit. Verum quemadmodum hunc femoris flexioni opem ferre arbitramur, omnes etiam
 reliquos tibiæ mouentes, qui ex coxendicis, aut pubis, aut ilium osse in tibiæ procurunt
 secundario femoris motuum opifices esse, merito (quamuis non ita recte) assereremus. Cæ-
 terum duo adhuc super sunt musculi femur contorquentes, quos in præsentis sermone nonnum
 ac decimum numerabimus. " Nonus itaque liuidus, & ut cæteri huius articuli, carnosus ui-
 situr, & transversim in exteriora protensus, totum pubis ossis " foramen exterius contegit. De-
 inde per exteriorem " cervicis femoris sedem productus, ualido satis & utuncque amplo ten-
 dine, insertionem molitur, in magni femoris processus " sinum, qui femoris cervicem & ca-
 put ossis coxendicis acetabulum subintrans, e directo respicit. " Decimus internam dicti nu-
 per foraminis sedem occupat, nono longe ualidior, & ob Naturæ artificium accurate perpen-
 dendus. Huius namque principium exoritur à tota " linea, quæ ab interna ilium ossis sede,
 qua primi ossis sacri ossis transversio processui committitur, per internam coxendicis ossis &
 pubis regionem, ad pubis usque ossium commissuræ elatiorem partem protenditur. Latum
 hoc decimi musculi principium, quod ueluti tribus lineis seu inscriptionibus insignitur, si-
 militer ut reliquorum fere præsentis articuli musculorum capita, carnosum est, & totam in-
 ternam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq; apparens, sensim adeo " ar-
 ctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis " interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius
 processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod
 amplum sinum sibi insculpsit gerit, decimus musculus " reflectitur extrorsum, magnum fe-
 moris accedens processum. Atque hunc sanè reflexum magna Conditoris industria muscu-
 lus molitur, quæ enim musculus ad " sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est,
 ea autem parte qua sinum tangit, omnino neruosus conspicitur, & ueluti " tres teretes com-
 monstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi lati in musculi substantia
 incipiunt paulo antequam musculus sinum contingat, sed quæ sinui obuoluuntur strictio-
 res euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplius
 enim sinus duos leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transversim ductæ magnum sinum
 f 3 ueluti

Septimus.

Octauus.

Sexti, 7, &
 8 mus.

Nonus.

Decimus.

ueluti in tres partiuntur, tribus eius musculi tendinibus cælatis. Tendines ubi sinum superarunt, inuicem collecti in unum finiunt tendinem, sinui magni femoris processum unum cum nono musculo implantatum. Quum itaque tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatam habent, intueberis, facile colliges hanc Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset, in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretur. Quin etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaq; membrana obnascitur, ne ossis contactus musculus in reflexu uitaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiscido unctuosq; humore oblitum est, quo facilius musculi ad sinum efficeretur circumacti: quod Naturæ artificium in rotulis & cardinibus sedulo imitatur, non solum motum accelerantes, uerum ut seriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur studentes. Præterea ut solo rotulæ sinui funem non committimus, sed rotulam in trochleo aut furcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus, ita quoque Natura ossium sinu non contenta, à superiori sinu parte unum, & ab inferiori alterum eduxit musculus, qui aribo unum cum decimo porrecti, illum quo minus sua sede declinaret, asseruant. Ab acuto enim coxendicis ossis processu, carneus enascitur musculus, superiori parti decimi musculi ad ipsius usque insertionem adnatus. Deinde ab appendice quoque ossis coxendicis alius similiter carnosus & gracilis prodiit, inferiori decimi musculi sedi ad insertionem exporrectus. Vterque enim in sinum magni femoris processum insertionem cum decimo molitur, & cum ipso circumductui femoris subministrat. Ceterum subinde non solum eiusmodi musculos ad elatiorem & humiliorem reflexum sedem pronasci conspicias, imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus non amplius obliquatus ad femur ducitur, carnosam substantiam à coxendicis ossis enasci obseruaturus es, quasi tres illi tendines in carnem à coxendicis ossis pronatam substantiam, post flexum immitterentur, itaque inuoluti ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carnem molem tendines excipientem decimo iungere, atque ita proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrunque distinguere, atque ita recensere. Rursus si quintum musculus in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim. In nostro itaque numero decimus unum cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagat, nonus uero in anteriora, nihilò secus quam si baculum inter duas manus extensas repositum, alternatim in priora & posteriora ductis manibus circumuerteres. Nonus enim & decimus manibus respondent, baculo autem femur non ineptè assimilaueris.

MUSCULORVM FEMVR MOVENTIVM
administratio. Caput LVII.

Primi musculi
administratio.

UORVM qui femoris motibus præfunt musculorum administratio, nem ab extendentibus merito in illo crure, in quo tibiæ motores aggreffus es, exordieris. Assumpta itaque ex minus fragili ferro nouacula, quæ ossis impetum aliquando sustinere possit, primi musculi caput (si agilis modo dum mouentes tibiæ musculos dissecares, illud non abstuleris) ab ossis coccyge & ilium ossis dorso, transuersis sectionibus niteris abradere, quousque in secundum musculus incidas. Quando autem uniuersi musculi principium ab ossis duralum erit, licebit hoc reflectere, & totis manibus (nisi nouacula quoque ui uoles) à subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quod ubi præstiteris, ipsius longam intueberis, insertionem, procul etiam sub magni femoris processu radice descendente. Hæc enim non uulgariter uenit perpendenda, uinque huius musculi forma, substantia, fibrarum ductus, & munus, uel abscessuum duntaxat nomine, quos crebro in ipso & præcipue iuxta magni processum in illis tendine incidimus. Secundi, quos deinde pariter ab ilium ossis nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoque principium unum adimatur. exortus enim cõtinuitas, quæ linea duntaxat interfingitur, utrumque musculus unum facile auferri sinit. Vbi itaque sensum reflexo secundi musculi initio, & transuersis semper secundum ilium ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principium deuenieris, secundus iam totus uenit reflectendus, & manibus attractus, ad insertionem usque à tertio diuellendus. Tertius quoque eadem ratione ab ossis ilium dorso, post secundum abradetur: atque hoc ad ipsius etiam insertionem deducto, quartus ab ossis sacri lateribus cultello auferetur, & manibus apprehensus, ad magnum usque femoris processum à ligamento cui innititur, & coxendicis articulo dirimetur. Facillima enim horum, postquam primum administraueris, est aggreffio, qua

QUANTUM post hos musculum à coxendicis ossis infima sede, & pubis ossis acutiori nouacula simul totum calidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens, eam accuratè obseruato, non neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumq; ductus differentia. Animum etiam dum hunc præcindis accommoda, ne simul quoque octauum musculus, tanquam quinti partem incautus auferas. Quinto itaque à femore rescisso, acutiori cultello à lateribus corporum undecimæ & duodecimæ thoracis uertebrae, & trium primarum lumborum, sexti musculi caput uenit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruum usque femoris processum, à subditis est dirimendus. quod si uoles, solius manus ope, perferes. Nisi forte & hunc musculus, quum dorsum mouentes administrares, iam dudum inspexeris. Postquam uero ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur sinum indagaueris, septimus opportune aggreddietur. Hunc itaque nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis ilium sede ad coxendicis usque os quæ descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad minorem usque femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non præterita abscutum usque ad insertionem, quæ similiter suo principio lata est, diuelles: obseruans interea, ne nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc supersunt musculi, quoniam pubis ossis dum uesticæ & sedis spectares musculos, dirempta sunt, atque iam unum tantum crur, in quo tibiæ mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facile secabuntur. Nonum itaque & decimum à pubis ossis & coxendicis abrades, & ipsorum connexum & in maioris femoris processum sinum, ac implantationem examinabis, nequaquam perfunctorie præteriens decimi reflexum, & quæ ad huius latera undiq; nascitur, musculosam substantiam cum decimo musculo ad insertionem usque exporrectam. Hæc enim citra corporis nostri Opificis solertia laudem hymnumq; nunquam prætergredieris. Quum hos femur circumuerteres, resecueris, membrana se spectandam offert, totum pubis ossis foramen comprehendens, & hoc loco sibi utrinque incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis ossis processu, in quinti sacri ossis lateris durum ligamentum produci contueberis, cui quartus femur mouentium musculus innitebatur, quodq; hæc ossa firmitus committit. Deinde aliud iam dudum se oblitum ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atque in posteriorem, illicq; elatiorem coxendicis ossis appendicis sedem insertum, quod recti interstini, ut & mox in enarratione præcedens, musculorum firmamentum efficitur. Articuli uero coxendicis ligamenta, unum cum genu articuli, & pedis ligamenti in unum Caput reijciam, pedis & digitorum ipsius musculorum sermoni subnectendum.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI
plantæ subnato. Caput LVIII.

MNES quos hactenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede reponuntur pedis, ipsiusq; digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptius pertractentur, primum pedis motores recensebimus, & deinde qui digitorum duces existunt, ut tunc postmodum quot quaque sede sint, unum colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verum quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior, imperfectiorq; est, & non undiq; suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neque profecto cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre, quod scilicet simia longiores, & magis discretos digitos quam homines adipiscatur. Imò musculis magna sanè est differentia: quam si non omnem, ne prolixior fiam, explicuero, prout orationis tamen ordo requireret, quæ mihi animo obuersabitur, lubens enarratione sum: sedulo studiosos hinc admonens, ut non solum uera hominis musculorum enarratione & inspectione contenti, simiam quoque aggreddiantur, quo Galenum (qui nusquam æquè ac in Anatome arduus est) felicius intelligant, ne quum hunc (uti profecto debemus omnes) profiteri instituerint, suos præceptores imitati, elegantissimam, maximamq; ipsius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & solum illis quæ quibus medio crit in liberalibus studiis eruditus citra omnem præceptoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quàm turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicis hodie apellat,

*Simia ab ho-
mine in tendi-
ne pedis subna-
to differentia.*

pellitant, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionem Galenus in-
cidit, incidit autem creberrime, tum quod dissectionibus mirifice oblectabatur, tum quod me-
dico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionem subinde sit prorumpendum. At
age^a tendinem plantae cuti subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia insigniter
differt. Haec nanque proprium qui hunc producat tendinem exigit musculum, ab externi fe-
moris capitis radice in posteriori sede carnosio principio enatum, & sub^b duobus musculis oc-
cultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare,
atque in calcis os inferi dicuntur. His itaque musculis is simia^c musculus coopertus deorsum
carnosus fertur, illi forma perquam similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam
uerò ad mediam usque longitudinis tibiae descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus
illis musculis non amplius obrectus, ad horum tendinis, quem ipsi producant, internum latus
porrigitur, decliuus ad posteriorem calcis sedem descendens, quae priuatim in caudatis simijs, ut
& canibus, sinum sibi exsculpit gerit, quo hic tendo non errabundo ductu, tunc uelutur calcis
ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius quo obducitur ligamenti interuentu, non adnatus:
atque in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quod
in duas non dissindatur partes, altera quidem calcis insertus, altera uero in latum tendine expli-
catus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatescit, musculo quem secundum
quatuor digitorum articulos flectere audies, obnatus, atque manifestius in inferiorem quinque
pedis digitorum sedem protensus, quam latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus
tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non obnascitur: ita neque in pede, quando
quidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, idque potissimum in hominibus, quibus
nullus omnino musculus latus tendinem educit. Verum ab infima calcis parte, qua terrae in-
nitimur, ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem subiens, si u-
trum utrinque musculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is
musculus est, qui pollicem à ceteris abducere dicitur, in externo autem, qui minimum di-
gitum à ceteris amouet. Obnascitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine crassius, &
robustius, totum inferiorem sedem eius^b musculi, quem secundum quatuor digitorum articulos flectere
docebimus, atque id eo fit pacto, ut quis propriam eius musculi membranam hoc liga-
mentum diceret, nisi iuxta digitorum radices, quae eius musculi tendines transuersum digito-
rum ligamentum subeunt, id abscederet. & dein transuersis digitorum ligamentis obductum,
ac in quinque partes discretum, inferiori quinque digitorum sedi obnascetur. Ceterum uti
paulo ante monuimus, plurima duriusculi adipis copia ligamentum id (aut utcumque appella-
re tibi uisum sit) & cutem intercedit, quanquam interim fibrosis nexibus admodum frequen-
tibus ipsi committatur. Eiusmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uice exi-
gunt: quod si forte ab aliquo ducendum fuisset tendine, profecto illud ualidum crassiusque ad-
modum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamentoso contu-
leris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crassities, in tibia neutiquam suffecerit. Nihil
lo minus tamen in hominis tibiae posteriori sede^c musculum reponi audies, qui carnosio prin-
cipio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus priusquam bene poplitem superauit esse
desinens, tendinem producit, longè illo qui manus latus tendinem educit, graciliorem. Ve-
rùm hic tendo pedis plantam haecenus mihi neutiquam subire uisus est, at interno calcis lateri
ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille cau-
daturum simiarum musculi tendo, attingens, multoque adhuc minus sinum in hac calcis ossis
sede sibi uendicans, quo non errabundus uehatur. Quod uero mihi commemoratum in ho-
minis pede ligamentum, & simia^c latus tendo, parem usum cum lato qui manum subit tendine
praestent, conformationis similitudo argumento est, atque id eo adhuc firmitus persuadet, lati
in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, & trans-
uersum in interna brachialis sede repositum ligamentum sui portionem porrigere, quae ten-
dinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quam in simijs comperi. Vti etiam à tendi-
nibus brachiale flectentibus, cum tendinem produci interdum obseruatum est, nunc ab illo
qui quarto brachialis ossi insertus brachialis flexus autor est, nunc ab illo qui per transuersum
brachialis internae sedis ligamentum ductus, postbrachialis ossi indicem
suffulcanti multo ante inferi dicebatur.

DE

V NIVERSVM pedem perinde ac extremam manum flectimus, & exten-
dimus, & deinde in latera (quamuis interim obscurissime) ducimus, idque
plurimum & diligentissime ob crebra quae ipsis contingunt uulnera distor-
tionesque obseruandorum musculorum beneficio. Qui uero articuli his
motibus subministrant, in pedis ossium enarratione, superiori libro non
obiter percurramus. hic autem pedem mouentium musculorum nume-
rus à posteriori tibiae sedem occupantibus, opportunè inchoabitur. Pri-
mus itaque à radice interni femoris^a capitis unico enascitur principio, si modò ipsius continui-
tatem spectes. si autem substantiae animu attendis, id principium duplex apparebit. unum
quidem superius, & magis iuxta femoris medium interius: alterum uero inferius, & nonni-
hil exterius, pari omnino modo, quo rectum ab dominis musculum^a enasci retulimus. Supe-
rior nanque principij huius musculi pars carnea lataque est, & deorsum protensa, paulo sub ge-
nu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quae exacte neruea liuidaque in exortu erat, &
deorsum recta per genu articuli posteriora descendens, ualde carneum crassiusque efformat mu-
sculum, qui formam exacti (ut sic dicam) musculi refert. Priusquam uero musculus iste ad me-
dium tibiae longitudinis iam angustior redditus pertingat, carnosus esse desinit, & ex sua infe-
rioris partis amplitudine tendinem latus educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosus
musculi pars porrigitur. Atque hic musculus in interno latere posterioris tibiae sedis ducitur:
in externo autem latere^b secundus musculus consistit, qui similiter ac primus ab externo femo-
ris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Quum uero utrique à
femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exortu sese^c contingunt, inuicem fibrosis
nexibus herentes. At quo magis deorsum prorepunt, eo ualidius connascuntur, ut iam tendo,
quem singuli producant, unus omnino sit, ab utrisque enatus musculis. Interior tamen, seu pri-
mus musculus nonnihil diutius carneus, quam secundus, deorsum ducitur, quod in musculo-
sis citra confectionem est euidentissimum. Duo enim in sura prominentes musculorum uentres,
carneae partes sunt praesentium musculorum, surae magnam molem efformantium. Tendo au-
tem ab ambobus musculis enatus, & paulò angustior redditus, in caudatis simijs in postero-
rem calcis sedem ualidissime inseritur. In hominibus uero non multo sub carnosus musculo-
rum sede, subiecto cuidam^d musculo^e adnascitur, quem quartum inter pedis motores recen-
seamus. Atque hic connexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem
usque à subiecto musculo dirimere queas, & asserere cogaris, ab hoc tendine & quarti muscu-
li tendine, unum efformari in posteriorem calcis sedem insertum. Ac proinde etiam Galeno
succensebis, dum alios sectionis professores falso increpat, quod duorum primorum musculo-
rum tendines tertio cuidam tendini commisceri, neque alteri non connexos in calcem inferi
scripserint. Hoc nanque uerè de hominibus illi prodiderunt, parum solliciti, num tendines se-
cus in simijs calci implantarentur. Tercius musculus ille est, quem superiori Capite tendi-
nem insigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris propter genu articu-
lum capite teres enascitur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu ta-
men non ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem utcumque crassiusculum referens: uerum
mox sub poplite uenter iste^f gracilescens, summè gracilem tenuemque educit tendinem, qui
quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper commemoratis musculis occultatus,
& super quartum expansus, sensim oblique deorsum prorepat, quousque ad internum duo-
rum primorum musculorum tendinis latus^g elabatur, ubi is quarto musculo ualidissime con-
necti incipit. Tercij musculi tendo hinc deorsum ad internum usque calcis latus fertur, iux-
ta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, illius mu-
sculi modo, quem in simia latus plantae tendinem educere prius recensui. Quartus non
solum suram constituentium musculorum, uerum etiam omnium tibiam amplexantium ma-
ximus, posteriorem tibiae regionem sua amplitudine occupat. Enascitur enim ex posteriori se-
de^h coarticulationis fibulae ad tibiam, nerueo & ualido initio, quod deorsum modice ductum
adeò dilatescit, ut latitudinem tibiae ossis & fibulae uincat, non tamen aequè crassus est, ac latus
ampliusue. Ex hac uero amplitudine priusquam medium tibiae longitudinis superauit, sen-
sim arctatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinem,
non solum ab ipsoⁱ formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu.
Ex tribus itaque his musculis procreatus tendo, uniuersae posteriori calcis^j sedi implantatur,
quam

Pedis motus.

Primus pedis
mouentium

Secundus.

Lib. 2 de Ad-
mi. secti.

Tercius.

Quartus.

quam Natura, quo facilius promptiorque tendinis perficeretur insertio, depressam asperamque effinxit. Ceterum quia calcis os extra tibiae ossis rectitudinem¹ prominere, & ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiae ossi & fibulae incumbit, paulo ante insertionem² tendo à tibiae ossis procul abscedit triangulam efformans cavitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiae ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cavitatis latera constituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uero posteriori regione illorum³ musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiae regionem occupare dicuntur. Atque haec ea demum est cavitatis, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecit, illumque ad currum religatum, circum moenia Troiae traxisse cecinit. Quod etiam lanios, quum boues aut oves iugulatas attollunt, imitari conspiciamus, baculum transuersum sub hoc tendine transmittentes. Porro quartus musculus externa sede, qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quemadmodum & primus quoque & secundus, ea potissimum parte qua quartum respiciunt musculum. Interna uero sede quartus non admodum liuet, & ipsius etiam tendo in anteriori sede longius carniformi substantia enutritur, quam in posteriori. Non enim à sine carniformis musculi huius substantiae, ad calcem usque insigne interuallum in hominibus uisitur: quamuis & id quoque notatu dignum sit. In simijs uero etiam quartus hic musculus quodammodo carneus calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insinuat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, sedulo secuisse, uel ex his constat quae praeter meritum illis à Galeno imponuntur, digno sane qui interdum (nisi ipsius obstat auctoritas, & quam illi tribuimus fides) à nobis notaretur, cuiusque etiam errata enumerarentur: idque tunc potissimum, dum pro hominum Anatome suarum simiarum historiam, secus ac ueteres illi, nobis obtrudit.

Quintus. Quintus pedem mouentium musculus in posteriori etiam tibiae sede locatus, sub⁴ duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectum ueniat, quatuor commemoratos iam pedis musculos, pariter cum duobus illis digitorum flexui subseruientibus ademptos esse conuenit. Quintus namque⁵ ligamento membraneo proximè incumbit, quod in tota tibiae longitudine porrectum, tibiae ossi fibulam colligat. Principium siquidem quinti musculi à tibiae ossis, & fibulae, quae haec ossa inuicem dehisce in cipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumque uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiae ossis appendicem progrediens. Haec latitudine praefens musculus posteriori illius membranae ligamenti sedem & magnam quoque tibiae ossis posterioris regionis partem integrit, ligamento interim, & interno fibulae lateri adnatus, ab ipsiusque toto progressu, exortus sui robur accensens. Ceterum illico atque inferiorem tibiae ossis contigit appendicem, & propemodum aequè latus adhuc atque in media tibiae sede conspicitur, ab interno ipsius latere teretem profert tendinem, qui iam aliquousque in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur, sinui incumbens in posteriori sede appendicis tibiae processus, qui interiorem malleolum constituit, exculpro. In hoc sinu transuersum ligamentum⁶ tendini obducitur, hinc oblique pedis inferiora subeunt. Sub omnibus enim⁷ musculis inferiorem pedis sedem occupantibus, praefens tendo tantisper prorepat, dum in inferiorem⁸ tarsi ossis sedem ualide inseratur, quod cubum tesseram uel imitanti ossi proximum est, quodque cum alio sibi commissio cunei formam appositissime exprimere, praesentisque musculi gratia priuato⁹ processu donari, in primo libro diximus. Est itaque quintus musculus ex¹⁰ illorum albo, qui sua carniformi substantia non arcatur, ex altero tantum latere tendinem teretem emittunt, ac maximè laniorum securis imaginem praese ferunt. Quinetiam unus quoque eorum est, qui peculiari sinu ligamentoque transuerso utuntur. Inter calcem enim inferioremque malleolum tria peculiaria huius generis ligamenta, & sinus tres consistunt, tribus tendinibus parata. Quod autem ligamentum extrinsecus malleolo proximum est, quinti pedis musculi tendini, quemadmodum etiam paulo antediximus, proprium censetur. Reliqua autem duo illis creata sunt¹¹ musculis, qui quinto superstrati extrema digitorum internodia flectere commemorabuntur.

Sextus. Sextus pedem mouentium musculus in anteriori tibiae sede locatur, omnium huius regionis anterior, & exacti musculi formam representans. Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulae cum tibiae ossis, ab utrisque ossibus, & communi illorum¹² ligamento exortus sui portionem assumens. Exortus iste acuto incipit angulo, qui illico dilatatus musculi uentrem ostendit nonnihil latiore quam profundiore. Priusquam uero medium longitudinis tibiae superat, sensim arcatur, & multo supra pedem, in teretem finit¹³ tendinem, qui deorsum per tibiae ossis anteriora prorepens, in transuersum¹⁴ ligamentum à tibiae ossis in fibulam pronatum subit, & simulatque transuersum id ligamentum superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modicè patenti sinui in tarsi

tarsi ossium¹⁵ cum ossis cymbam referente ligamenti impresso, tantisper uehitur, quousque ad internum latus pedis ossis pertingat, quod pollicis praepositur. Illius enim ossis peculiari¹⁶ processui¹⁷ inseritur, ualida sane appplantatione ossis pedis cum tarsi commissuram apprehendens. Sexti itaque musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriori autem sede illis incumbit¹⁸ musculis, qui sub eodem transuerso tibiae¹⁹ ligamento contineri dicuntur, & qui praecipue digitorum extensionibus famulantur. Verum sextus musculus suo interiori latere committitur lateri externo acutae tibiae ossis²⁰ lineae, quae excarnis tibiae sedis externum latus constituit, quae etiam secundum sexti musculi latus introsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoque sedes exhibeat, qui sub sexto reponi commemorabuntur. Externum uero sexti musculi latus in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu committitur musculo, quem iam descripturus pedem mouentium²¹ septimum appellabo, qui quemadmodum & octauus sermoni addendus à fibula principium ducit, totiusque fibulae externo ferè lateri adnectitur, adeo ut neque inter tibiae musculos anteriores, neque posteriores recenseretur deberet, sed priuatim in externo tibiae latere reponi, aptè diceretur. Quamquam non ita multum intersit, ad quam sedem is referatur, dummodo ipsius situm, formam, munus, & id genus reliqua, quae in musculis spectare consueuimus, non oscitanter praetereatur. Septimus itaque musculus nerueum ualidumque²² principium ab²³ externo appendicis fibulae latere, & ligamenti ossa hinc connectentibus assumit, inibi quae quartum tibiae mouentium musculum insertionem moliri diximus. Principium id non longo progressu fibulae connatum, ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens²⁴ caput musculi, pedem mouentium octauum. Quum igitur septimus musculus à fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autem, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exactè carneus uisitur. Non enim ita multo ab origine carneus factus dilatescit, exacti musculi, seu, ut ita loquar, muris speciem exprimens. Ad hunc modum carnosus paulo ultra medium longitudinis fibulae rectè decliuis fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carneus. Quandoquidem hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quod in externa ipsius sede etiam supra medium longitudinis tibiae²⁵ utrinque ad latera carneus sit. uerum inter duo illa latera ualidissimum tendinem comonstrat interna sede, & à lateribus carne enutritum. Vbi uero musculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulae superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui sensim oblique retrorsum uersus fibulae posteriora cōtendit. Non enim amplius totum externum fibulae latus integrit, sed musculi tendo iam in posteriora reflexus, externum malleolum excarnem nudumque relinquit. Tendo enim posteriorem inferioris fibulae appendicis²⁶ sedem adit, hinc sinum proprium & transuersum quoque²⁷ ligamenti obtinens. Tendo itaque hoc ligamento inuolutus, quod à fibula in calcem talumque procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam ducitur, adeo sanè inflexus, ut in radicem pedis ossis inferatur, quod pollicis praeciaret, quodque in externo ipsius latere²⁸ processum obtinet, cui septimi huius musculi tendo aptè implantetur. Aliquando tamen non in hoc pedis os septimus musculus insertionem moliri uisus est, at in radicem pedis ossis medium digitum sustulcientis. Ceterum Natura non obiter neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinem pedis inferiora subeuntem inter ossa & musculos pedis inferiora occupantes, medium deduxit, ne si forte inter cutem & musculos illum duxisset, tendo ipse sursum contractus, musculos in planta locatos cōprimeret, & quo minus suo possent fungi munere, obstaculo esset. Ceterum quum non solum ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum²⁹ os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quae plantam & externum pedis latus spectat, sinum latiusculum, neque admodum profundum exculpsit, quem uiscido humore obliniuit, & perquam leui ligamento circumdedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem ut reliqua ipsius regione, teretem, sed quae tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmius ad modicè patentem sinum reuolueretur: & ne si teres permansisset, hinc aliquò declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duriciem uincens, tendo ibidem ossis conspicitur, quo is promptius ad acutum angulum flexurae uim exoluat.

Octauus. Musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorem sedem excipias) reconditur, ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim sub fibula superiori appendice ab externo fibulae latere, uersus anteriora nonnihil enascitur, & ad amissim carneus fibulae quae semper adrensus, sub septimo deorsum prorepat. Quum autem medium longitudinis fibulae aliquousque superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo deorsum

deorsum uersus fibulae posteriora reflectitur. Verum hic tendo septimi tendine omnino non integritur, sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attenditur, & sinui in posteriori fibulae appendicis sede exculpro incumbens, transuerso etiam ligamento circumdatur. Hinc rursus in priora descendens, processui pedis ossis ualidissime inseritur, quod tesseram referenti ossi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verum hic tendo aliorum haecenus digitorum ritu, non simplicem¹ insertionem perficit, uerum non nihil ante insertionem ipsius tendo bicornis redditur, duplici insertione dicto ossi implantatus. Neque est, quod quispiam Galeno confusus, sextum nobis commemoratum musculum, in duos quoque tendines diuidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modum sextus musculus habet, aliter sane quam in caudatis simijs obseruatur. non enim in his tantum duplex tendo uisitur, uerum etiam duo sunt musculi admodum conspicui, quorum anterior posteriore minor est, ambo in pedis os pollicis praepositum implantati. Caeterum quando his (& si ad Galenum intelligendum iuuent) non admodum concinne sermonem uera enarrantem interpellimus, nonum musculum iam praedictis addamus, quem quis proprium per se musculum recensere poterit, alius uero² alterius cuiusdam partem non inepte dicet, prout nimirum ille motui & insertioni, hic uero³ connexui & principio attenderit. A musculo enim, qui in anteriori tibiae sede locatus, quatuor pedis digitos extendit, carnosae quaedam portio iuxta mediam tibiae longitudinis ab externo ipsius latere enascitur. Quae deorsum ducta in tendinem degenerat, qui⁴ transuersum anterioris tibiae sedis ligamentum subit, & superiori pedis regioni exporrectus, fibrosisque nexibus subditis⁵ musculis commissus, in⁶ duas portiones bipartitur, quas pedis ossi paruum digitum suffulcanti inserit, non procul ab eius ossis superiori sede, qua imitanti tesseram ossi al ligatur. Nihil itaque prohibet, hunc musculum aut partem digitos extendentis recensere, aut illum numero ab extensionis opifice distinguere, illumque nonum musculum enumerare, ut haecenus enumerati nouem censcantur pedis motibus famulantes. Primus itaque, & secundus, & quartus, qui suram seu tibiae uentrem praecipue efformat, atque in posteriori tibiae sede locatus ualidissimum ferè corporis tendinem simul constitunt, robustissimi pedis motus autores sunt. Calcem enim sursum in posteriora trahunt, pedemque terrae firmant, seu in posteriora deorsum reflectunt, atque his⁷ quintus suppetias fert, pedem quoque terrae admouens, & interdum ut summis tantum digitis erigi queamus, in posteriora ducens. Neque est quod magnopere illius tendinis in calcem inserti officium praedicem, quum secundum mortem homini nihil pestilentius inferre pleraque nationes studeant, tendinis illius praecisione. Quod uero⁸ munus tertio pedem mouentium musculo concedatur, non ita affirmare possum, nam latum tendinem in pedem non producit, & sanè inualidior uisitur, quam qui cum insignibus illis quatuor musculis, in pedis extensione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus subire posse quis crediderit, id addendum prorsus erit, cum obliquo & in internu⁹ latus, pedis motui suppetias ferre, quem admodum & praedicti quoque faciunt: prout hi illi uel soli, aut tendantur, aut laxentur, quemadmodum de brachialis motoribus dictum est. Caeterum¹⁰ sextus una cum¹¹ septimo, octauo & nono contrarij motus, quum simul tenduntur, duces sunt. pedem enim sursum ad tibiae anteriora flectit, motu sanè non aequè atque posteriores digno & ualido. Si uero¹² alternatim cum posteriori tibiae sedem occupantibus musculis contrahuntur, in hoc illud uel latus pedem agent, atque ita, qui flexionis extensionisque autores sunt, etiam motus in latera appositissime obcunt.

DE MUSCULIS PEDIS DIGITOS MO
uentibus. Caput LX.

Pedis digito-
rum motus.

DIGITI pedis ipsi prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantum ossibus donatur) primum internodij pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur, non autem ut in manu, opposito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articularum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundum autem pollicis internodium, & secunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat ac in neutrum latus uergenti donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latus (quemadmodum neque manus digiti) praedita, quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum in pede non minus quam in manu nanciscantur. Caeterum ut motus digitorum manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam simi-

ilis musculorum in utroque est series. Vnde etiam in illorum descriptione non inopportune eundem ordinem, quem in manus musculis obseruauimus, aggrediemur. Primus itaque is futurus est, qui quatuor digitorum secunda flectit internodia, in hoc a manus¹ musculo uarians, quod breuior sit, & pro sua mole amplior & tenuior, quodque non ex tibia (quemadmodum musculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Torus namque inferna duntaxat pedis sedem occupat, uersus ipsius carnosae substantiae pertinaciter subnatum habens² ligamentum, quod latius in manu tendinis uices gerere, iam antea proditum est. Ab inferna itaque calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terrae innititur, primus hic musculus³ principium ducit, partim nerueum, & partim carneum, quod illico ab exortu prorsus carnosum euadens, sensim dilatarur, multo latius, quam crassius redditum. Quum uero⁴ mediam pedis longitudinem ad digitos repens⁵ superauit, in quatuor carnosas portiones diligitur, quae inuicem ductae, & aequales constituentes angulos, singulae unum producant tendinem, ad sibi praepositum digitum excurrentem. Tendo iste similiter ac in manu, ad primi internodij radicem transuerso ligamento excipitur, quouique longa sectione diuisus, & subiecto sibi tendini⁶ uiam praebens, in secundi internodij radicem implantetur, & toti ossi sui longitudine latefens innascatur. Huius musculi beneficio, secundum quatuor digitorum flectimus articulum, cum quam possimus proximè ad calcem recta linea protrahentes. Secundus uero⁷ & tertius digitorum musculi, tertij quatuor digitorum & secundi pollicis articuli flexus opifices sunt. Atque hi non in pedis plantareponuntur, sed in tibiae posteriori sede locati, totam illius longitudinem perreptant. Sunt porro hi, quos⁸ quarto pedem mouentium musculo, qui suram constituentium maximus est, proximè substerni, & quinto pedis musculo incumbere diximus. Vt uero⁹ eandem cum quinto pedis musculo sedem occupant, ita quoque illi forma admodum similes sunt. latiores enim quam spissiores uisuntur, deinde de toti carni in tibiae regione existunt: & quum ad calcem usque descendere, ab interno tantum¹⁰ latere non admodum prius arcuati, teretem promunt tendinem, peculiari sinu & transuerso ligamento, inter tibiae & calcem, inferiora pedis subeuntem. Eorum itaque prior, qui digitos mouentium secundus censetur, à posteriori sede connexus fibulae ad tibiae, enascitur, statim ab ortu carnosus, & latus utrunque, uersus tibiae extremum prorepens. Toto hoc progressu, maximo suram efformante¹¹ musculo contegitur: anteriori autem parte qua tibiae posteriorem sedem respicit, fibulae posteriori¹² parti attenditur, ipsi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine¹³ tertius futurus est, externo suo latere ipsi secundo hinc quoque subijcitur. Illico uero¹⁴ atque secundus ad infimam tibiae sedem descendit, ab interno ipsius¹⁵ latere tendinem edit teretem, qui prius aliquandiu in carne pronasci usus est. Huius tendinis nomine ad internum calcis latus, ubi talum excipit, sinus insculpitur, qui transuerso¹⁶ ligamento obductus, praesentis musculi tendinem tutissime deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora oblique subit, & inter¹⁷ illos qui quatuor digitos pollicis adducere dicuntur, & eos qui primum digitorum internodium flectunt, prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A praesenti enim tendine ad plantae ferè mediu¹⁸ portioncula diffunditur, quae aliquot¹⁹ tendinibus eius quem tertium numerabo commiscetur, atque una cum illis tendinibus ad tertij indicis, & quasi ad medij quoque digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis secundi digiti mouentium musculi portio (quae profectò ualidissima est) ad pollicem uti diximus oblique perfertur, atque secundum pollicis longitudinem transuerso ligamento exceptus, in secundi pollicis internodij longitudinem lata insertionem implantatur, eius internodij flexionis autor. Tertius musculus, qui quinto pedem mouentium²⁰ internitur, pari prorsus ratione cum secundo digitorum musculo in posteriori tibiae sede ex-
porrigitur ad internum magis latus, quam secundus, respiciens. longe enim²¹ magis tibiae ossi, quam fibulae innititur. Quum autem ad calcem ferè descendit, atque adhuc latus conspicitur, ab interno ipsius²² latere teretem promit tendinem, cui peculiarem²³ sinum & transuersum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hic quoque habentur sinuum. Tertij itaque musculi tendo, hoc ductus sinu, teres adhuc pedis inferiora subit, secundi musculi²⁴ tendini uersus plantae cutem magis subiectus, & cum illo x literae imaginem efformans. Secundi enim musculi tendo ab exterioribus introrsum oblique in anteriora fertur: tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorsum contendit, ob idque in plantae medio cum secundi tendine decussatim constituitur. Tertij musculi tendo pedis plantam hoc modo subintrans, modicè²⁵ dilatarur, ac in quatuor alios tendines digeritur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes, illis que manus²⁶ tendinibus respondentibus, qui tertium quatuor digitorum articulum inflectunt. Sub primi enim musculi tendinibus occultati, g digitorum

Primus pedis
mouentium.

Secundus &
tertius.

digitorum radices subeunt, unā cum primis musculi tendinibus transuerso ligamento, ut in manu quoque obducti. Vt uero ad tertium usque internodium proreperent, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores redditi, tertij internodij longitudini implantantur. Ceterum tendini qui indicem adit, & interdum illi pariter qui medio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantae medio portunculam secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscentis nanciscantur, quae cum illis digitorum tendinibus omnino coit, & permiscetur. Interdum uero quantumuis accuratè singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicias. Atque ita sanè tres digitorum primi musculi habent, quorum primus secundum quatuor digitorum flectit internodium. Reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices sunt.

Lib. 3. de Usu
par.
Lib. 2. de Ad.
mi. sectio.

Verum hic non ambigo studiosissimum quemque, qui accuratissime Galeni loca iam pridem euoluit, atque si rectè ipsius sententia tenet, illi sibi haud conformia dicere, & libros ipsius hic quoque uitiatos esse intelligit, auidè expectare, quamobrem à Galeno dissentiam. Cui in praesentia aliud nihil additū esse uelim, quam uerissima me hactenus de pedis digitorum musculis in hominibus enarrauissè, & Galeni loca (ut iam audies) uix simijs conuenire. Vt itaque nunc praeterea functionem, quam cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum secundus musculus secundi pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri iam antea scripsi. Quum interim ex Galeni sententia primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerat. Arbitratur enim Galenus, eandem hic atque in manu horum musculorum functionem esse. Imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus suum ipsius perpendens placitum, quo transuersorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat: dixit ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede, non solum tertios primosque articulos in flexionem duci, uerum primum, secundum & tertium internodij ipsorum ope flecti. quod sanè necessarium esset, si modo transuersi ligamenti ut tendines illa quibus tantū incubunt, ossa mouere donaremus. At ita non suffecerat adhuc illis tendinibus, quos nos tertium internodij flectere diximus, à Galeno insignè illud flectendi munus ascribi, quin etiam primum musculum, qui secundis quatuor digitorum internodijs inseritur, prima quoque internodia flectere, orationi addendum uenerat. quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digito

Primus
musculi
quo modo in
simijs se habeat.

osse ligamento obuelentur. Ceterum functione postposita, qualiter in caudatis simijs praesentes musculi habeant enarrare non grauabor, haud interim immemor Galeni loci, quo tendines non eodem semper modo permisceri tradidit, ne forte quis me ipsius dogmata nimis persuntorè arbitretur expendere. Simiae igitur primum musculū, quo secunda digitorum flectuntur internodia, cum hominibus communem habent: at tanto longioribus donatū tendinibus, quanto interuallo simiae pes hominū pedē unā cum digitis in longitudine pro proportionem superat. Secundus quoque & tertius in tibia eodē modo simijs atque hominibus collocantur. quū tamē tendinē educit, non ex altero latere illū promūt, sed ceterorum musculorum modo coarctati illū emittunt, quod etiā in simiarū quinto pedē mouentiū musculo usu uenit. Deinde tendines quoque pedis plantā ut in hominib. subeunt, & ubi x. literae instar in sectionē moluntur, secundi musculi tendini tertij musculi prorsus permiscet, atque ex ambobus unus quodammodo confurgit tendō, à quo transuersim portuncula ad pollicē fertur, illi prorsus similis quā in caudatarū simiarū manu à tendine indicē accedente, in uolae medio ad pollicē ferri retulimus. Reliqua uero huius permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionē quae pollicis exporrigit mole uiuētes, hi ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, tan dē latiores redditi tertio internodio inseruntur.

Musculi primi
articulos
flectentes, tertium
musculi
in numero succedentes, ac de
cem nobis enumerat.

Musculi primos digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis ferè respondent, qui in extrema manu inter postbrachialis ossa conduntur. uerum in pede ita exactè ac in manu distingui nequeunt. Rudis enim indigesta quae moles in planta conspicitur, quae ad amissum carnea est, & fibris rectis interstincta. deinde secundum pedis longitudinem ducta, & illius quoque interualla opplens, in quinque digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodij latus uersus interiora in sectionem tenans. Hanc sanè carneam molem ex sententia in musculos proprios, quemadmodum in manu subdiuidere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdam inscriptiones commonstret. Vtunque sit, haec non minus quam in manu ualida est, & primorum articulorum flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parè cum primis quatuor reliquorum digitorum flexione adipiscitur. Vnde etiā carneae illius molis pars ad pollicem porrecta illis responderet paribus, quae ceteros digitos adcutit. Integrū itaque erit propter obscuras impressiones, & quandā cum manus musculis imaginem, &

& parem quoque functionem, hic decem musculos quinque digitorum primis articulis in flexione famulantes enumerare, utbini ad singulos digitos referantur, atque hi decem tribus reliquis flexionis autoribus ascribantur. Decimusquartus igitur, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiae sede locatus, sub sexto pedem mouentiū musculi reconditur. A tibiae enim ossis, qua fibulae sub genu articulo connectitur, hic musculus nerueum assumit principium, quod illico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uersus pedem descendit, in medio propemodū ductu carnosam suā portionē ab externo latere diffusens: quae deorsum protensa, ea est quā nonum inter pedem mouentes musculos recensimus. Postquam uero decimusquartus digitos mouens musculus hanc eduxit portionē, carnosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum ligamentū à tibia in fibulā pronatū, anterioremque tibiae sedem occupans, contingat. Ibidem enim in tendinem degenerat, qui per id ligamentum ueluti per anulum prorepat, ac priusquam ligamentum praetergreditur, in quatuor alios tendines scinditur, qui per pedis superiora aequales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorum longitudini ampliores redditi inseruntur, & simul tres illorum articulos extendunt. Decimusquintus musculus ad pollicem spectat, & in anteriori tibiae sede collocatus, partim nuper commemorato musculo subiicitur, partim uero illius internodij lateri exporrigitur. A tibiae enim ossis externo latere, ubi membraneum ligamentū tota tibiae longitudine fibulam tibiae ossi colligans, ab ipsa educitur, hic musculus principium sumit, quod carnosum in ea sede incipit, qua iā tibiae os à fibula dehiscit. Hinc musculus deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiae ossis sedem adit, ac in tendinem finiens, per transuersum ligamentū in anteriori tibiae regione consistens ducitur, dein per pedis superiora ad pollicē prorepēs, toti ipsius longitudini inseritur. Huius musculi beneficio pollex in neutrum latus insigniter uergens extendit. Neque alius ex tibia homini in superiore pollicis sedem inseritur. Verum alius toti pedis superiori regioni secundū longitudinē obductus, externo superioris pollicis sedis lateri tendinē inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducit. Iuxta latus enim tali, ubi calcis ossi os tesserā referens coartulatur, ab huius sedis ligamentis ampla moles carnea enaleitur, quae antrosum oblique uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimitur, quae singule teretē efformant tendinē. Horum quatuor tendinū intimus pollicis externo lateri uersus superiora inseritur. Secundus ab hoc, indicis externo lateri implantatur, tertius uero medij digiti, quartus autē anularis, adeo ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur, quāquā fenel & admodū obscure illi quoque exiguū tendinē exporrigi animaduertim. Horū tendinū beneficio, quatuor digiti illis donati, in externū latus abducunt. Num uero huiusmodi carneū corpus in hos deductū tendines, unius aut pluriū musculorum uice numerandū sit, non uehementer instandū arbitror, quū in ortu unicus uideatur esse musculus, et postmodū uti diximus, plurimū in quatuor tendines subdiuidat. Verum ex Galeni sententia, duo hic essent musculi, quorum unus indicē & mediū à pollice abduceret, alter uero anularē & paruū extrosum in latus amoueret, deinde ex tibia in pollicē alius infereretur, eius tendinis uicē supplens, quem ab hoc carneo corpore in pedis superiori sede locatō, in pollicē inferi commemorauimus. Verum non mirum est Galeni descriptionē hic plurimū à nostra uariare, quū insigniter ibidē simiae ab hominum constructione differant. Illis namque in pollicis superiori à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodū in manu accidit, deinde duo in superiori pedis sedere positi uidentur, quatuor digitos à pollice abducentes. Age igitur doctrinae gratia, in homine nobis enarratū iam musculi lolum corpus unius loco habeatur, sitque is pedis digitos mouentiū decimus sextus. Decimus sextus igitur in externo latere pedis reponitur, insignis utique musculus, & ab externo latere calcis ossis, ubi id tuberculū quoddam gerit, nerueo principio enatus. Atque hoc quidem illud est, quod ferè in medio longitudinis ossis calcis extuberat, huius quem nunc narramus musculi gratia efformatum. Principium musculi non procul ab exortu carnosum efficitur, exquisti musculi formam exprimens. Priusquam uero ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinē, externo lateri primi illius ossis insertum. Hic musculus quum ualidus admodum sit, etiam si paruus digitus à decimosexto nullum tendinem exigat, eius digiti abductionem plus satis perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum esse assuauimus. Decimus octauus interno pedis lateri secundum totam ipsius longitudinem protenditur, muris quoque effigiem proximè exprimens. à ligamenti enim calcem talo connectibus nerueum assumit principium, quod crassius carnosiusque effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. Huius musculi beneficio pollex introsum à ceteris digitis abducitur. In simijs adhuc unus est à pedis ossis indicis praeposito in pollicem pronatus, ac illum in indicem quā potest proximè admouēs, quo homi-

Decimusquartus.

Decimusquintus.

Musculus in superiori pedis sede locatus, ex pollicis tresque ipsi proximos digitos extrosum abducens, & numero 16.

Decimus sextus.

Decimus octauus.

Quatuor mu-
sculi, digitos
quatuor polli-
ci adducentes,
feu 19, 20, 21,
22.

nes destituuntur. Quare etiam post decimum octauum in homine quatuor tantum adhuc su-
per sunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes. qui similiter atque in manu, illis
tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. Quamuis in hoc pe-
dis musculi à manus uariant, quod illi non à tendinum inuolueris horum modo, sed à calcis osse
exoriantur. A ligamenti namque ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planta colligantibus
musculorum corpus enascitur, quod in quatuor postea graciles diductum musculos, interno
quoque lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaque carneam hanc molem quatuor musculorum
loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti. Si uero unius
loco id corpus numeraueris, tantum erunt decem & nouem. Rursus prout id corpus, quod
pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducere dixi, in plures dissectueris, nu-
merum quoque augebis.

DE LIGAMENTIS ILIUM OSSA SACRO

colligantibus, & coxendicis ac genu articuli, de quibus reliquis omnibus quae in
tibia & pede habentur ligamenti. Caput LXI.

Ligamenta
sacri ossis cum
ipsis adnexis.

Membrana
pubis ossis fo-
ramen occu-
pans.
Femoris ad
coxendicis os.

LIGAMENTUM ilium os sacri ossis lateri colligans, robustum est, & mem-
braneum, uniuersam commissuram ambiens. Portio tamen ipsius in me-
dio, ubi inuicem ossa committuntur, sese inserit, ac ita ualida crassaque effi-
citur, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus repraesentet, cuius bene-
ficio, & demum cartilaginis quoque interuentu, ilium os sacro ualidissime
nectitur. Quemadmodum igitur cartilaginis intercessu, & ligamento or-
biculatum commissuram ambiente, pubis ossa inuicem connectuntur, ita
quoque ilium os sacro coarctatur. Praeter haec sacri ossis ligamenta aliud ex latere connexus quin-
tis ossis sacri cum sexto quodammodo teres enascitur, atque in acutum processum coxendicis os-
sis inseritur. Quin etiam ab eodem sacri ossis latere, in ossis coxendicis appendicem, aliud li-
gamentum enascitur, quod una cum praedicto ossa haec firmiter connectit, & praeterea rectum in
testini, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremo in pubis ossis foramine membrana ui-
situr, illi omnino similis, quae secundum cubiti longitudinem radium ulnae colligat, substan-
tia enim huic ad amissum respondet, & fibris constat deorsum in latus oblique procurrenti-
bus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectentia, duo magis praecipua censentur, unum
orbiculatum articulum amplectens, cuiusmodi etiam alijs articulis est commune. Caeterum ne
aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur magnam corporis molem
sustentans mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimumque euasit, nulli li-
gamento ex his quae articulos circundant, crassitie secundum. Et tanti momenti ususque id liga-
mentum Graeci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud *ζυγόν* appellare non dubita-
uerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambiente, non solum priuata crassitie duritiesque
accescit, uerum hoc peculiariter sibi uendicat, quod neque capitis femoris, neque acetabuli ossis co-
xendicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nusquam
quam ad magni femoris processus radicem orbiculatum circumnatus, reliquae autem parti tantum
citra omnem connexum incubuit, deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulo supra su-
percilij radicem ossi coxendicis. Atque hic prouidet Natura ab aliorum articulos ambientium liga-
mentorum fabrica reclinauit, nam si aliorum ligamentorum ritu supercilijs connatus fuisset, neutiquam
oblongum femoris caput apte moueri permisisset. Quod sane ad amissum spectabis, quum in-
ter secundum femora inuicem adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictum est,
quam femoris caput antrorsum extra sinum fertur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendi-
culi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cer-
nimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hocque signo, //, indicant, erecti sin-
gimus. Ad haec, praeter quam quod coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc
ligamentum orbiculatum sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamen-
torum naturae participat, quae cartilagineae sunt. Verum id cavitatem non solum auget, sed etiam
in causa est, cur minus ossis supercilijs in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit,
abruptatur: sua enim duritie ligamentum impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exob-
uit. Porro aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum teres est, & adeo durum, ut cartila-
gineus nervus merito ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in
acetabuli centrum inseritur, at in humilissimam ipsius sedem, ubi adeps, non autem cartilago, si-
nui oblinitur. Haud secus quam si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuras me-
tuisset,

tuisset, quum corporis truncus tot oneribus grauatus, femoris capiti tum praecipue innititur,
quum baiulos tot saepe centenariis libris onustos incedere, atque ita uicissim uno pedi insistere ani-
maduertimus. In genu uero articulo, praeter commune ligamentum omnibus obductum
articulis, alia quaedam ualida robustaque rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque sunt
genu articuli regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculiare quip-
piam Natura praeposuit. Anteriori quidem, quae membraneo ligamento prorsus destituitur,
& tamen regio admodum fallax, & summo opere laboratura est, mola patellae simul cum il-
lam continentibus tendinibus praetenditur: quae quum abunde articulum stringat, nullo hic
opus erat ligamento, neque etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente. Posteriori si-
militer laboraturae, robustum nervosumque ligamentum praepositum, quod ex media postero-
ri tibiae regione originem capiens, recta sursum fertur, & bifidum utrorumque femoris capitum
posteriori sedem, qua maxime illa dehiscunt, implantatur. Caeterum mediae regioni duabus nu-
per dictis digniori maiori que egenti firmamento, Natura ualidissimum & cartilagineum largitur
ligamentum, quod ex tota prominentiore inter duos tibiae sinus parte enatum, femoris posteriori
parti, qua ipsius capita maxime inuicem distant, cum paulo ante dicto inseritur. Verum praeter
hoc ligamentum interdum adhuc mucosum quoddam & gracile reperias, in medio genu articu-
lo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exte-
riori regioni iniurijs magis quam interiori patenti, teres quoque obductum est ligamen, femoris
& fibulae tibiaeque os inuicem colligans. Huius ligamenti humilium extremum, capiti musculi
substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulae appendicis perreptatem, ad pedis
os pollicis praepositum protendi relatum est. Porro interior genu regio, quae caeteris omnibus
& minus erat motibus famulatura, & ipsae quae cruri laedendo occurrant minus obuiatura, liga-
men nanascitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod et si ex interiori femoris latere ena-
scatur, in tibiae tamen latus non inseratur, sed uelut ad aliud exterius in tibiae priora maiori sua
portione contendit. Caeterum praeter haec omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum supe-
riori libro scripsi, cartilago inijcitur, quae duritia exquisitae cartilaginis non nihil cedit, atque cum
ligamento quippiam commune exigit. Quantum uero ad articuli genu securitatem ea cartilago
ualeat, illic quoque diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferentia, qua quodammodo ex
articulo eminet membranae ligamenti ex ipsa prodeuntibus, femori & tibiae colligari, additum
esse uoluimus. Ligamen fibulam tibiae iuxta genu articulum colligans, forte quidem est, sed
ut in aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantum parte ossium connexum circūdat. Quae
uero tibia fibulaque inuicem dehiscunt, per totam ossium longitudinem ligamentum membra-
neum habetur, illi par quod in cubito repositum esse commemorauimus, atque id à tibiae osse in
fibulam porrigitur, fibris intertextum à tibiae osse deorsum oblique in fibulam excurrentibus.
Quemadmodum uero conformatione hoc tibiae ligamentum cubiti ligamento respondet, ita
etiam parem cum illo usum praestat. fibulam enim tibiae alligat, & interstitij ritu anteriores tibiam
occupantes musculos à posterioribus dirimit, illisque qui ipsi adnascuntur, exortus robur porri-
git. Pedis ligamentorum nonnulla prius exposita sunt, transuersa nimirum, quae tendinibus
obducuntur: quorum quaedam ad ossium commissuram simul faciunt, alia uero duntaxat munimen-
ta quaedam tendinum, & ne illi è suis sinibus exurgant, uinacula existunt. Sunt uero transuersa pedis
ligamenta, si obiter consideretur, tria. Primum in anteriori tibiae sede ad ipsius cum pede articu-
lum consistit, atque ad tibiae os & fibulam refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendi-
nes transmittit. Istud utcumque perpendas, unum simpliciter est. Secundum ab interno malleolo
in calcis os inseritur, atque ossium quoque alligationi auxiliatur, si uero exacte diuidatur, tres anu-
los, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quae priuati ad suos quosque spectant sinus,
trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exsculptos, quorum calci proximus musculi ten-
dinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium. Sinus huic accubens, secundusque
tendini uiam praebet, tertius quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uero sinus una
cum ligamento in posteriori inferioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini praepara-
tus est, quem musculus efformat, inter pedis motores quintus. Tertium porro transuersum
pedis ligamentum à fibula in calcem fertur, atque ad ossium ita colligationem iuuat: qua autem
duobus sinibus obducitur (quum illi sinus duobus ossibus simul non sint communes) tantum
tendinibus famulatur, septimi & octauum musculorum pedem mouentium. Ad haec, in infer-
na pedis digitorum regione transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verum praeter
transuersa ligamenta, quae etiam prius expressimus, in pede alia permulta habentur. Pri-
mum ex tibiae osse in fibulam procedens, inferius tibiae ossi fibulam colligat, membraneum si-
militer ac aliorum articulorum ligamenta existens. Deinde & aliud quoque reliquis articulorum
g 3 ligamenti

Ligamenta ge-
nu articuli.

Liga. fibulae
tibiae ossi con-
necentia.

Pedis ligamē-
ta transuersa.

Alia pedis li-
gamenta ossa
tantum com-
nectentia.

ligamenti respondet, quod uniuersum articulum tibiae cum talo amplectitur. Post haec quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exterius ossa ambiunt, quae simul omnia talum quatuor quibus firmatur ossibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiae ossis partem, quae talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interiorque respondet, fibulam talo nectens. Tertium ceteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quae calcis committitur, principium ducit, & calci inter duas quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur. Quartum tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inferitur, uniuersumque ambit articulum. Verum praeter cartilaginea haec, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo, & ualidum quoque aliud a tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porro ligamen calcis os huic tesserae simili ossi committens, robustum quoque est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uero in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisq; ligamentis colligantur, ita quoque tali ossatum inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti adnectuntur. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tali ossa obtinent, quod non solum extrema uincit, imo penitus singulis inferum, ossis quoque media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta manus ligamentis correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantum exceptis quae superiori pedij ossis interuallorum parti immittuntur, illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo articuli genui repositi ligamenti naturam referunt.

MUSCULORVM IN TIBIA ET PEDE SED

dem obtinentium, & ligamentorum omnium quae hactenus non resecta sunt, administrandi ratio, musculorumq; qui tibiā & pedem occupant, numerus. Caput LXII.

S I modò omnes musculos pedis ac digitorum motibus famulantes memoriae confirmandae causa in suis sedibus ordine recensitis, in posteriori tibiae sede, primum duo occurrunt, a radice inferiorum femoris capiti ducentes originem, & surae non medio crem portionem efformantes. post hos sese exhibet qui totius corporis longissimum promittendine. Sub hoc surae maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem ualidissime cum nuper commemoratis insertus. Huic succumbit qui pollicis secundum internodium flectit, deinde qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis praecipuus autor est. omnium autem intimus habetur, qui pedem in posteriora ducens, uni ex tali ossibus implantatur: adeo ut iam omnes posterioris tibiae sedis musculi septenarium constituant numerum. praeter musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiā amplexatibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiae sede constitues. In anteriori tibiae sede una cum illis, qui proprie externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus. Primus quidem, qui pedij ossi pollicem sustentanti inferitur. Secundus, qui quatuor digitos extendit, atq; huius portio, quae in pedij os minimo praelocatum digito inferitur, tertius erit. Aut si hanc portionē a secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiae sede habentur. At age, tres esse dona, ac quartum enumera, cuius ope pollex extenditur. Quintus uero, qui fibulae exporrectus, pedisq; inferiora subiens, in os pedij pollicem sustentans inferitur. Sextus autē, qui iam dicto succubens, pedij ossi ante minimum collocato implantatur. In inferiori pedis sede ligamentum primum sese offert, lati tendinis uicē gerens: postmodum musculus secundum quatuor digitorum os flectens, deinde utrinque ad huius latera unus, hic quidem pollicem introrsum ducens in latus, ille uero minimum extrorsum abducens. post hos in conspectum ueniunt tendines, tertia quatuor digitorum internodia flectentes: quibus exporriguntur quatuor illi muscoli, quatuor digitos pollicis ad mouentes: omniū autē intimi illi consistunt, qui primos digitorum articulos flectunt. In superiori autē pedis sede illud duntaxat musculolum corpus reponitur, quod pollicem & tres illi proximos digitos in latus externum abducit. Ceterum haec musculorum series, etiam sectionis ratione comonstrat, quam in eo crure conspicaberis, in quo iam ante tibiā mouentes musculos resecuisti. Per surae itaq; longitudo in cute & adipe & carnosamembrana ad calcem usq; ducetur, deinde alia ab interno pollicis latere ad calcem usq; & hinc per pedis exteriora ad paruū usq; digitorum tenditur, adeo ut uniuersum

uniuersam tibiae & pedis cutem auferre possis, ea tantum relicta quae plantam induit. Quum primum igitur laniorum more hoc praestiteris, acutiori nouacula a calce cutem adimes, per adipem transuersis semper ductis sectionibus. In quo opere attento animo cutis connexus spectandus uenit, qui ad liuescentem perficitur sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectentis, num scilicet tendo aliquis citra adipis interuentum cuti proximē adnascatur: ac deinde quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi haec (adhibita sectioni quoque simia, aut si eius copia non detur, cane) haec in pedis planta eo diligentius, quo ego hic tibi plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiā te conferes, ligamento illo a musculo qui secundos quatuor digitorum articulos flectit, nondum deraso. Atq; hic omniū primum spectabis, qui ex tota excarni tibiae ossis sede membranae ualidumq; ligamentum prodit, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnascitur, & eorum summās superficies unā connectit, & ueluti uinculi usum praestat, cuius beneficio musculi in sua sede non errantes, continentur. Mox nouacula, aut cultello a femoris inferioribus capitibus, duorum musculorum principia liberabis, quos primos in posteriori tibiae sede dicebam occurrere. In horum capitum dissectione aliud nihil cauendum est, quam ne cum externo musculo, tertij musculi caput ab externo femoris capite unā imprudens adimas. Illud enim capitulum opportunissime seruatur, donec primos duos a quarto eo usque diuulseris, ut iam amplius communem illorum tendinem a quarto dissecare non ualeas. Reflexis itaque his duobus, tertij quoque caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, a quarto musculo deorsum uelles: atque id citra negotium tantisper feceris, dum ad quartum musculi internum latus peruenias. hic enim cultello acutiori a subditis ad calcem usque est dissecandus. Dein ipsius insertio tanto accuratius est animaduertenda, quanto haec in hominibus a simijs magis uariat. Hoc itaq; a calcis osse liberato, pedem mouentium quartum, & totius surae maximum musculum suo exortu libera, & utrinque ad ipsius latus, quā subditis incumbit corporibus, longam sectionem ducito, quae membraneum id ligamentum inuolucrum ue diuidat, cuius auxilio musculos inuicem externa superficie connecti diximus. Si quidem illico atque musculum suis lateribus & capite liberaueris, promptissimum erit illum a subditis ad calcem usque detrahare. Ut uero accuratius insertionem species, profuerit illum proximē ab osse acutiori nouacula separare, & dein studiose expendere, num fortassis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem, nam & id quoque semel Galenus uidetur innuere. Tempestiuum itaque erit, a musculo quatuor digitorum secundum internodium flectente, ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde sedulo a calcis osse, musculus ille liberabitur, qui paruū digitum in externum latus abducit, & statim ille qui pollicem in internum latus a ceteris digitis amouet, ut musculus quatuor digitorum secundum articulum flectens sese offerat, isq; a calcis osse liberari queat, ac postmodum ad digitorum radices duci. In tendinum uero ipsius administratione, pari modo ut in manu fieri praecipimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum secundum ipsius longitudinem diuides, ac deinde qualiter subditos tendines transmittant, atque in secundos articulos inserantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiae posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans musculus adeo pulchrē occurrit, ut ipsius naturam non minus atque ego illam describere possim, intueri ualeas, & non oscitanter animaduertere integrum sit, num uel minimum tibiae flexioni opitulari queat. Haec intuitus, illum a genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorum inspectionem seruare propositum sit, nihil prohibet a tibia femur liberare, quo comodius tibiā & pedem postmodum pertractes. Absceto igitur, aut relicto ut lubet femore, musculum secundum pollicis flectens internodiu, suo principio liberatum a subditis ad calcem usq; detrahes. Deinde & illum quoque similiter auelles, qui tertium quatuor digitorum os flectit. Vt iam utroque ad suos sinus deducto, transuersa ipsorum ligamenta, longa sectione diuidere, ac postmodum ipsorum x litera instar in cubitum examinare liceat. Ille enim uestigio obuius est, quū ex suis sinibus detractos tendines a pedis planta deorsum resecutis: neq; ita duntaxat in cubitus ille conspiciatur, imò etiam portuicula se offert a musculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodiu flexurus est. Quinetia hac administratione occurrunt musculi quatuor digitos pollicis adducentes, quos a calcis osse liberatos atq; ad insertionē perductos, una cum tendinibus quibus illi porriguntur, adimere conuenit, ut carnea moles primos digitorum articulos flectens inspicatur, quam ex tuo arbitratu, aut prorsus a pedij ossibus abrades, aut illis connexa fines. Iam musculus, qui adhuc in posteriori tibiae sede reliquus est, quiq; pedis motibus famulatur, a fibula & tibiae osse, & horum membraneo ligamento ad posteriorem usq; interni malleoli sedem liberabi

Ligamenti la
rescensendi
nis uicem sube
untis.

Primi & se
cundi mouen
tium.

Tertij.

Quarti.

Lib. 2 de Ad
mini. sectio.
Primi digitos
mouentium.
Decimi septi
mi.
Decimo octa
ui.

Musculi in
poplite latita
ntis.

Secundi & ter
tij digitos mo
uentium.

Musculorū
tres digitos
pollicis adduce
ntium, & pri
ma quinq; digi
torum osse fle
ctentium.
Quinti pedem
mouentium.

tur, ac peculiari ipsius transuerso ligamento longa sectione diuiso, ad insertionem usque musculus ille ducitur. Ceterum iam opportunum est, & anteriores tibiae musculos aggredi, atque hic omnium primum transuersum ligamentum sectione per longum facta diuidere conuenit. In quo opere magna tendinum congeries sese exhibebit, quorum (ut singulos ordine intuearis) primum tendinem attolles, pedem mouentium sexti. Huius musculi caput aliorum musculorum modo, ab exortu liberatum, ad insertionem usque ducendum est, quod mediocri sit ne-
Sexti pedem mouentium.
 go cio, si utrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouacula diuideris. Posthunc totus sese ostendit quatuor digitos extendens musculus, una cum portione illa, quam nonum pedem mouentium recensui. Vbi hic à tibia liberatus ad insertionem ductus erit, is aggredietur qui pollicem extendit, quem similiter à tibia liberatum ad insertionem ducere expedit. Superfunt in tibia duo pedis motibus famulantes musculi, qui fibulae exporriguntur. Horum sectio à ligamenti transuersi inter calcem & fibulam positi dissectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibula dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas, ac demum musculos, qui superiorem pedis sedem occupant, suis principijs liberatos ad insertionem perducas, atque ita uniuersae musculorum fabricae unà nunc mecum summam manum imponas, ac ligamentorum quae adhuc reliqua sunt naturam spectes. Atque horum omnium administratio proprium nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam ligamenta ex latere ossis sacri, ubi quintum os sexto committitur, prodeuntia inspexeris, unà cum membrana pubis ossis foramen occupante, integrum erit ilium os à sacro, impetu abruptum, & commissuram ambiens ligamen simul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim illum ambiens ligamentum acutiori cultello transuersim diuidito, atque eius crassitiem, sed praecipue ortum & insertionem, inspicio. Si modo femur in exteriora modice duxeris, ex acetabulo ipsius caput elabatur, & teres ligamentum se spectandum exhibebit. Hoc transuersim dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum quod sinum augere diximus. Priusquam uerò genu ligamenta administrantur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi praeter patellam, cum extendentibus tibiae tendinibus nullum ligamentum praeponi. Id enim ubi constabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum ad fibulam deduces. Post hoc internum quoque à femoris interno capite liberatum, similiter uersus anteriora tibiae dissecabis. Posterioris uerò regionis ligamentum opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perducas. Diuiso postmodum ambiente articulum ligamento, in latus tibiam postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amissum expendito, & cartilagineis tibiae ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello adimito. Ligamenti, quod tibiae fibulam alligat, natura, si ad commissuram id diuidatur, citra negotium conspicitur. Membrana quoque isthaec ossa, quae inuicem distat, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Transuersa omnia modò dissecta sunt, atque iccirco superest duntaxat fibulam à tibia dirumpere, & ligamen ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiae osse talum liberare. ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum abesse cymbam imitante diuideris, & à calce talum abraheris: quod difficulter, idque nisi acuto cultello perfereris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsis secundum ossium commissuras circumsectis. Quam uerò concinnè haec omnia à Natura sint formata, ex cuiusque ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuius notum esse arbitror. Quapropter neque hic, neque alias saepius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem haec excrecerent. Praecipue quum nihil facilius sit, quam prolixè in usus enarrationem excurrere, si modò actio à me semper descripta non lateat.

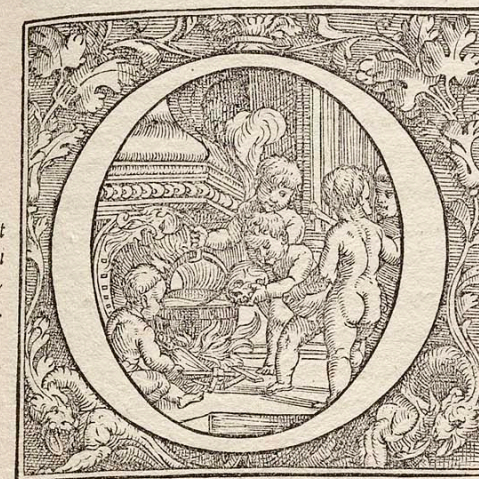
LIBRI SECVNDI FINIS.

ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIARVMQUE PER UNIERSVM CORPVS SERIES DESCRIBITVR, & PECULIARES IPSI FIGURAE, QUIBUS COVENIUNT CAPITIBVS PRÆPONVNTVR.

QVID VENA, ET QVAE IPSIVS SVB-

stantia & usus. Caput I.

4. Ostendit
has 6, 7, 8
horum fi-
gurae.

5. figura 5
6. figura 6

SSIVM musculorumque historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumque per uniuersum corpus distributione aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinem obseruandum rectè praeciperit. Nam alius fortasse earum partium, quae peritonaeo & costas succingente membrana & caluaria continentur, descriptionem, non uenarum modò ac arteriarum, uerum & nervorum quoque descriptionem oportere necessariò praecedere, haud inepte arbitrabitur, quod ab his earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & nervis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquam improbauerim hunc librum, & quartum qui nervis dedicabitur, quin
Quid uena.
 to libro, sexto ac septimo subiici, eosque praesentem anteire, atque id maxime, cum quis sectionum prorsus rudis in istos libros primum inciderit, & non in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longius in praesentia à Galeni & ceterorum qui ipsum praecedere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsque consecrabo, à uenis, quod plures sint, atque arterijs magna ex parte internantur, sumpto sermonis exordio, liberaque sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulosaque instar cauata, & uniuerso corpori sanguinem partes enutriturum unà cum naturali spiritu insigniter (si quis modò sit) caliginoso deferens. Haec unica peculiari propria uel constat tunica, quae colore, crassitie & forma, membranis respondet, sed alias ab illarum natura plurimum distat. Membrana namque simplex ac similare corpus censetur, & omni ex parte quomodo, cunque disceperatur, perpetuò membranae nomen retinet. Venae autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similibus partibus, fibris uidelicet, conformatum. Quemadmodum enim membranae musculorum tendines, ferè unico fibrarum genere intextuntur, atque hac occasione non in simularium, sed instrumentarium partium classem reponuntur, ita uenae tunica triplici fibrarum genere constituitur. Huiusmodi fibrae Graecis *ivv* nuncupantur, & substantia quidem, forma, & colore musculorum fibris respondent, actione autem plurimum ab illis uariant. Haec enim carnea musculorum substantia obstat, arbitrario: illae uerò nulla carne impletæ, naturali motui praeficiuntur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendentes, fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic naturales motus uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeuntur, quae organis toti corpori famulantibus intertextae sunt. Quamquam naturales motus non omnes, sed materiae duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibrarum adimpleatur. Voco autem in praesentiarum uim attracticem, retentricem & expultricem, non quae singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenta, sed quae quaedam corporis partes communè uniuerso corpori munus praestant. Etenim prorsus alia censetur attractio cibi per stomachum in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aeris ex arteria uenali in sinistru cordis sinum, & seminis in uterum, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quam attractio, cuius beneficio partes illae nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciunt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se cōfectum in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones ac uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus ruente in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenae pars in subsequenter cōtinuò deriuat, & qua uterus fecundum & uesica urinam excernunt: quàm ea sit, qua nunc dictae partes proprii nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad haec, prorsus alia putatur cibi potusque in uentriculo, & foetus in utero, & urinae in uesica, & sanguinis in uenis, & spiritus in corde

Quid uenae li-
bro docendi.

Quid uena.

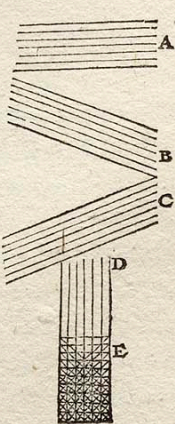
Vene corpus
in quo à mem-
brana dissec-
nat.

Fibrarum quae
naturalis mo-
tui praesunt,
ab his quae ar-
bitrario simu-
lantur dissec-
rentur.

de retentione, quam ea sit cuius beneficio cor, uentriculus, uesica, uterusque familiare nutrimentum sibi seruant, & retinent. Motus igitur omnibus partibus proprius, atque alius non subministrantes in ista partibus duntaxat ui, citra fibrarum operem omnino fiunt. Sed partes quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulsiorem partibus alijs, uel totietiam corpori administrantem & commodam subire necessum est, ad eam functionem fibras quasdam sibi uendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodum tres specie sunt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura constructum est, rectum uidelicet, obliquum & transuersum. A recta quidem fibrae attractioni conducunt, obliquae autem retentioni, transuersae expulsi.

Fibrarum species & functio.

Rectae fibrae sunt delineatio, in qua A transuersas indicat, B autem C ueriusque obliquarum generis differentias, D uero rectas. A. E. triplex fibrarum generis implectum quodammodo exprimit, quem mox subijcitur uenae effigies accuratius proponitur.

partem ex usu erat, intertextas esse, expendere haud grauabitur. Idem spectabit, dum bouis uiscerum, aut anserum ingluuiem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in distenta uesica manifestò sese spectandum offeret. Contra si membranam aliquam, ut quae costas succingit, aut peritonaeum, in manus quis assumpserit, leui negotio discet hanc simplex simileque corpus esse omni ex parte sibi par, nullisque eiusmodi fibris conformatum. Quum itaque uena (ut oratio unde discesserat reflectatur) organum sit, uniuerso corpori in sanguinis administratione utiliter subseruiens, Natura corpus ipsius membranae ac fistulae instar cauum constituit, ac certis quibusdam fibris, non autem ut forserebat intertextuit, ijs nempe quas sanguinis administrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum sciret uenae necessarium sanguinem

Venae cauae portio à dextro cordis sinu ad inguiliusque descendens, qua fibrarum in uenarum corpore natura deorsum grauius studiose finimus. Si forte interrim ramorum hic passim abtruncatorum ratione ex peris, hunc uenae portionem in regione cauae uenae delineationi quinti Capitis fini subiicienda confer, in illa quid D, E, G, H, I, K, N, S, T, & a indicent pendens.

Afficitur & non peculiaris uenae tunica.

Venarum usus.

Adipiscuntur suam peculiarem tunicam, neque in plures diffunduntur soboles, quam in iecoris substantia, quae succum in uenis contentum in sanguinem mutatur, suisque recrementis liberatura erat. Omnes uenas ratione primaria ut sanguinem singulis corporis partibus deferant, rerum Opifex procreauit: quanquam quibusdam earum ramis, ut portae uenae propagantibus

Rectae enim sunt, quae secundum organi longitudinem expanduntur. Obliquae autem, quae secundum obliquum organo obducuntur. Atque haec circulares sunt: sed quum in duplici sint differentia, inuicem contrariantur, ac se mutuò & literae, aut potius duorum inuicem implexorum circulum modo decussatim intersecant, ita commodè quicquid organi cauitate comprahenditur, retinentes. Transuersae secundum corporis latitudinem exactè transuersim locantur, corpusque orbiculatim, quemadmodum obliquae, ambiunt, quanquam interim transuersae, circulares orbicularesque priuim nuncupentur. Discet porro quibus fibrarum naturam (si modo molestius duxerit hominem hoc solo nomine aggredi) quoties uentriculus, aut intestina alicuius animalis mensae apponentur, si unguibus uentriculi & intestinorum fibras inuicem diuellere, easque corpora nihil praeter certas quasdam fibras inter se ordine, & prout

ad se admissuram, rectas illi communicauit fibras, quibus uena sanguinem in ipsius alliceret cauitate. Deinde quia sanguinis ad subsequenter uenae partem tanquam per riuum propulsione opus erat, transuersis quoque fibris eam donauit. Ne uero statim uniuersus sanguis in proximam uenae partem citramoram ex alia assumeretur propellereturue, obliquas etiam fibras uenae corpori implicuit. Ex tribus itaque fibrarum generibus uenae corpus instar albæ membranaeque seu neruae tunicae conflatum est, distendi & rursus (ut contentae materiae appositè congruat) in se collabi aptum. Praeter hanc peculiarem tunicam, uena aliam subinde affiscit, plerisque etiam corporis partibus communem. Quandoquidem enim uenae longo tramite aliquò ducuntur, aut ossi, aut duriori cuiuspiam corpori incumbunt, aut alicubi suspenduntur, tum membrana illis ueluti alia peculiaris tunica obtenditur. Huiusmodi tunica uenae per uniuersum corpus induuntur, quoties extra uiscus aliquod, aut musculi corpus eminent, nec uisceri aut musculo intextuntur. Tunc enim semper ex coterminis membranarum alia quaedam tenuis tunica ipsis obuoluitur, cum tutoris ductus, tum ad uicinas partes firmioris nexus gratia. Caterum uenae corporibus quibusdam insertae, ac in illis propagatae, huiusmodi tunica nequaquam indigent, quòd abundè in illis corporibus firmentur, quòdque ea tunica impedimento esset, quo minus promptè sanguis ex uenis sudaret, aut ut sanguis in uenis collectus, substantiae alicuius uisceris uim tardius experiretur. Et hac potissimum ratione in nulla corporis parte, uenae neque tenuiorem adipiscuntur suam peculiarem tunicam, neque in plures diffunduntur soboles, quam in iecoris substantia, quae succum in uenis contentum in sanguinem mutatur, suisque recrementis liberatura erat. Omnes uenas ratione primaria ut sanguinem singulis corporis partibus deferant, rerum Opifex procreauit: quanquam quibusdam earum ramis, ut portae uenae propagantibus

nibus, ad cibi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionem, ceu alijs ad excrementorum (ut quae in renes seorsum sanguinem deferunt) repurgationem abutatur, quas omnes suo loco commemorabimus. Num uero ipse (ne sanguis frustra nullam à uenae corpore elaborationem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè assertum uelim, etiamsi id omnibus confectum sit dissectionis proceribus. & si fortassis haec uirtus uenis tribuitur, ea non rubicundum parabit sanguinem, sed uenae corporis modo album, siquidem in omni naturali corporis nostri partium coactione, concoctum necessariorum sibi concoquentis colorem asciscit. Verum iam tempestiuum erit, ex quibus nam partibus arteria fabricetur, persequi.

QVĪD SIT ARTERIA, QVAEQUE IPSIUS SUBSTANTIA ET USUS. Caput II.

Figura 11.

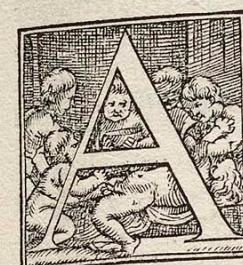

Figura 12.

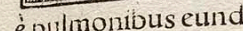

Figura 13.

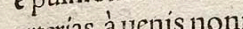

Figura 14.

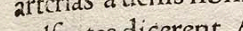

Figura 15.

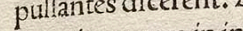

Figura 16.

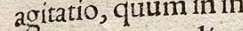

Figura 17.

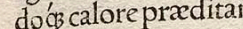

Figura 18.

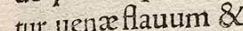

Figura 19.

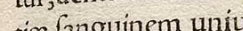

Figura 20.

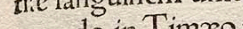

Figura 21.

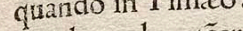

Figura 22.

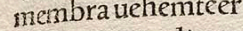

Figura 23.

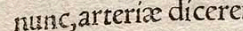

Figura 24.

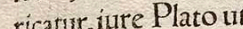

Figura 25.

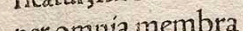

Figura 26.

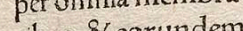

Figura 27.

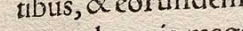

Figura 28.

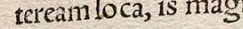

Figura 29.

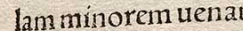

Figura 30.

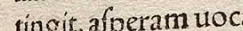

Figura 31.

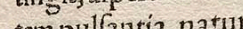

Figura 32.

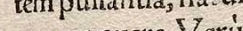

Figura 33.

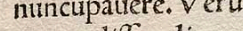

Figura 34.

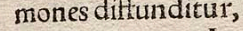

Figura 35.

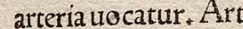

Figura 36.

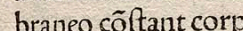

Figura 37.

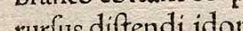

Figura 38.

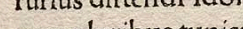

Figura 39.

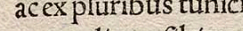

Figura 40.

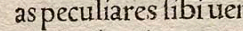

Figura 41.

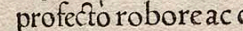

Figura 42.

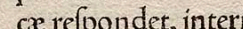

Figura 43.

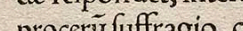

Figura 44.

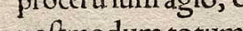

Figura 45.

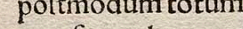

Figura 46.

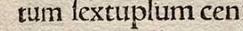

Figura 47.

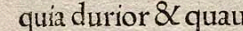

Figura 48.

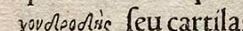

Figura 49.

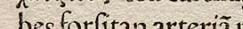

Figura 50.

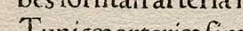

Figura 51.

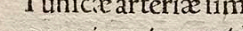

Figura 52.

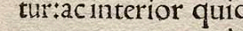

Figura 53.

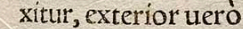

Figura 54.

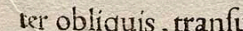

Figura 55.

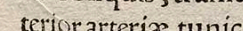

Figura 56.

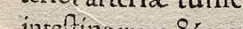

Figura 57.

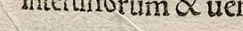

Figura 58.

Figura 59.

Figura 60.

Figura 61.

Figura 62.

Figura 63.

Figura 64.

Figura 65.

Figura 66.

Figura 67.

Figura 68.

Figura 69.

Figura 70.

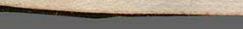

Figura 71.

Figura 72.

Figura 73.

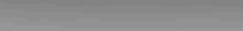

Figura 74.

Figura 75.

ARTERIA uas est similiter ut uena membraneum, teres ac fistulae modo cauum, quo uitalis spiritus, & tenuis flauus calidusque sanguis per uniuersum corpus diffunduntur, quorum beneficio, ac dein arteriae ipsius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis singularum partium calor uitalisque spiritus refocillantur. Porro Hippocratis adhuc, & Platonis, & Aristotelis tempore, arteria nuncupabatur, qua inspirantes enaribus aut ore aerem in pulmones attrahimus, quaque rursus expirantes pulmonibus eundem educimus. Nobis uero uocatas arterias, illi uenas appellabant: atque arterias à uenis nonnulli ea aetate distinguebant, quum has quidem non pulsantes, illas autem pulsantes dicerent. Ad hunc sanè modum Hippocrati arteria uenae nomine donatur, cuius agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam ac uegeto feruidoque calore praeditam in corde irascibilem uim esse testatur. Caterum alijs arteriae nominabantur, uenae flauum & spirituosum, ac per corpus impetu diffusum & tenuis subtilisque substantiae sanguinem uniuerso corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias uenas uocare libuit, quando in Timaeo attestatur, cor simul & uenarum fontem esse, & sanguinis qui per omnia membra impetu defertur, meminit. Aristoteles autem in libris de Animalium partibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua praeteream loca, is magnam arteriam cauae uenae comparans, in tertio historiae de Animalibus illam minorem uenam crebro appellat. Sed successu temporis eam quae ex ore in pulmones per

Quid arteria

Li. 4. de V. su

Li. 2. Morbo rum uulga.

In libris de Placitis.

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

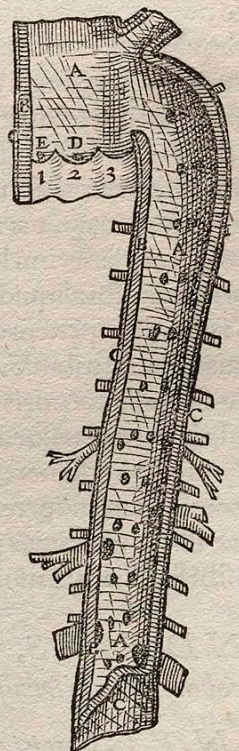
“

“

“

“

“

Arteria magna quae ex corde pronascitur portio, quam dissecta apertamque finimus, ut arteria hic conspicitur tunica: ac A quidem locum in dicat, in quo potissimum ea occurrit tunica, quam aranea teles assimilamus. B autem C B inuicem notant arteriae tunica. Numerus autem ille 1, 2, 3 insinuat tres membranas magnae arteriae officio praefectas, ac in decima sexi libri figura B, C, D notandas. Hic uero E & D duarum coronarum arteriarum originem ostendunt. Foramina autem in arteriae trunco ad ueruebras deorsum desce xco conspicua, earum propagationum sunt ora, quae costis, dein septo, & alijs ad renes usque organa digeruntur. Verum haec suo loco erunt dilucidiora. in praesenti enim figura arteriae tunicae obiter adnotare uisum fuit.

Arteriae corpus quale, & quae ipsius peculiare tunicae.

interiorum & uentriculi superficiei modo continet, latae continuataeque araneorum telae manifeste

Assuetudine ar-
teriarum tuni-
ca.

Arteria con-
structionis ra-
tio.

nifesto per similem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac a nonnullis tertiæ arteriæ tunica loco descriptam. Quarta uero alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhaerescit & circumtenditur contegens, aut stabiliens, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atque hæc omnia iustissime à summo rerum Opifice sunt extructa, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumque calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenseret, neque alium in transmittendo recipiendoque rhythmum, quam cor ipsum efficiat. Ad hoc nanque munus magnopere transuersæ conducunt, quas expulsionem à Natura præfectas esse dudum asseruimus. Oblunt autem expulsionem insigniter obliquæ, ut quæ materias retineant ac reseruent. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuior rem rarioremque & uelociori impetu ruentem substantiâ, quam uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal perpetuo dilatandæ cōstringendæque, merito etiam durioribus & crassioribus pluribusque tunicis conformantur.

QUIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

Quatuor ue-
næ.

QUOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles uasorumque omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduum prorsus est, atque propemodum impossibile. At si uenæ arteriæque propriam exigentes circumscriptionem, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in procinctu est numerus. In natis enim absolutisque hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque una ex caua iecoris lede prodiens in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. Tertia, ex dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verum hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quod arteriarum constet corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producit, ac ad foetus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hinc in uenarum numero recte haberi potest, uixque propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutantur, eisque continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porro duæ arteriæ ab umbilico secundum uesicæ latera descendentes, ac scetui quodammodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniantur, quare etiam propriarum arteriarum loco neutiquam recensendæ ueniunt. Cæterum si scetui uenæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi foetus uasorum tradetur historia, fiet obuium. iam enim operæ precium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuicationisque rationem subungere. Verum quoniam singulis corporis partibus arterias uenasque deduci oportuit, nonnullæ autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque tot numero ramos ex principijs originem sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neque omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoque principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesque deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI- bus roboris gratia immixtis adnexisque. Caput IIII.

PRÆSENTI Capiti figuram non duxi præponendam, quod quamplurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam musculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, opportune remitteris.

SICVT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circumdedit, cuius beneficio opportunè conterminis partibus alligetur, tutoque præparat: sic quoque quum minimè ignora ret unumquodque uas inibi noxijs opportuniùs expositum esse, ubi in ramos discinditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modice cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorum diuicationes, sic passim repleuit, hancque ramorum scissionibus substrauit ac circumdedit, ut nulla ipsarum facile findi, uel in ualida fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuicationes iniurijs potissimum patent, & super molli ac mediocriter cedente substantia opportunè uasa quiescunt, & demum huius auxilio quamuis moueantur uehementius, impercussa integraque custodiuntur, Natura haudquaquam ut fors ferebat, singulis uasorum distributionibus huiusmodi substantiâ interiecit. Quandoquidem hæc paucissimâ, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neque suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur uel incombunt, comunicauit, quod illas uasorum partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspectum esset. Verum ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eaque plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non mediocri copia circumdedit, ut per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranæ duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari in super ratione in membranæ amplitudinè thoracis intersepientibus, & in cerebro super cerebri testes (quod inibi suspensæ ferantur uenæ) hanc substantiâ procreatâ ex cōfectione doceberis. Sub superiori uero pectoris ossis sine, sub auribus, ad asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu, in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium morus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam. Substantia hæc communi nomine Græcis ἀσλὺ & ὄγκος dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estque omniū corporis partium summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decuisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstātes, cæteris ualidiores esse, imò deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Cæterum non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respondet, quædā enim mollior, rubicundior, & quæcunq; glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur quæ principio graciliūm intestinorum non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea quæ in elatiori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cōstitit. Hæc quia rubicundior, idque potissimum in canibus, & mollior & undique sibi similis uisitur, à carne Græcis πώγωνα & λεωλέγον nuncupatur. Quæ uero in iugulo sub pectoris ossis habetur, iam dictæ propemodum specie respondet, & à Græcis βύσσος, à Latinis autem cōmuni uoce glandiū appellatur. Cæterum quæ in reliquo corpore passim occurrit, & nuper dicta durior est, glandis quercinæ imaginem quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro glans pineæ nucis imaginem referens, & forsitan in mesenterio lactes seu per id distributæ glandes cerni possunt. Verum hominis fabrica etiā alijs donat glandulis ad alios usus, quam ad uasorum firmam distributionem procreatis: in quarum numero glans habetur, cerebri pituita ad palatum defluentem excipiens, tonsillæ glandes laryngis radici adnatæ, glando sum uirilis uesicæ ceruicis corpus, cui semen deferentia uasa inferi docebimus, quodque uasorum diuicationi uix quicquid auxiliatur. Cuius uero potissimū usus gratia nuper commemoratæ glandes paratæ sint, suis locis abunde persequar. hinc enim suffecerit glandes commemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solum uasis præfunt, uerum etiā aliquæ meatibus humectandis præterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuant, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rursum replendis sinibus & cauitatibus etiā sunt accommodatæ, ut quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice consistunt, & quæ axillarum & inguinum cauitates infarciunt. Quæ autem in mamillis habentur, præterquam quod lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcumque firmant ac roborant. At de his omnibus, ut paulo antè inuuebam, suis locis affatim differemus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

Cuius, et quan-
do uasorum di-
stributionibus
glandulæ im-
mixtuntur.

Glandose sub-
stantiæ nomen,
ac imbecillitas.

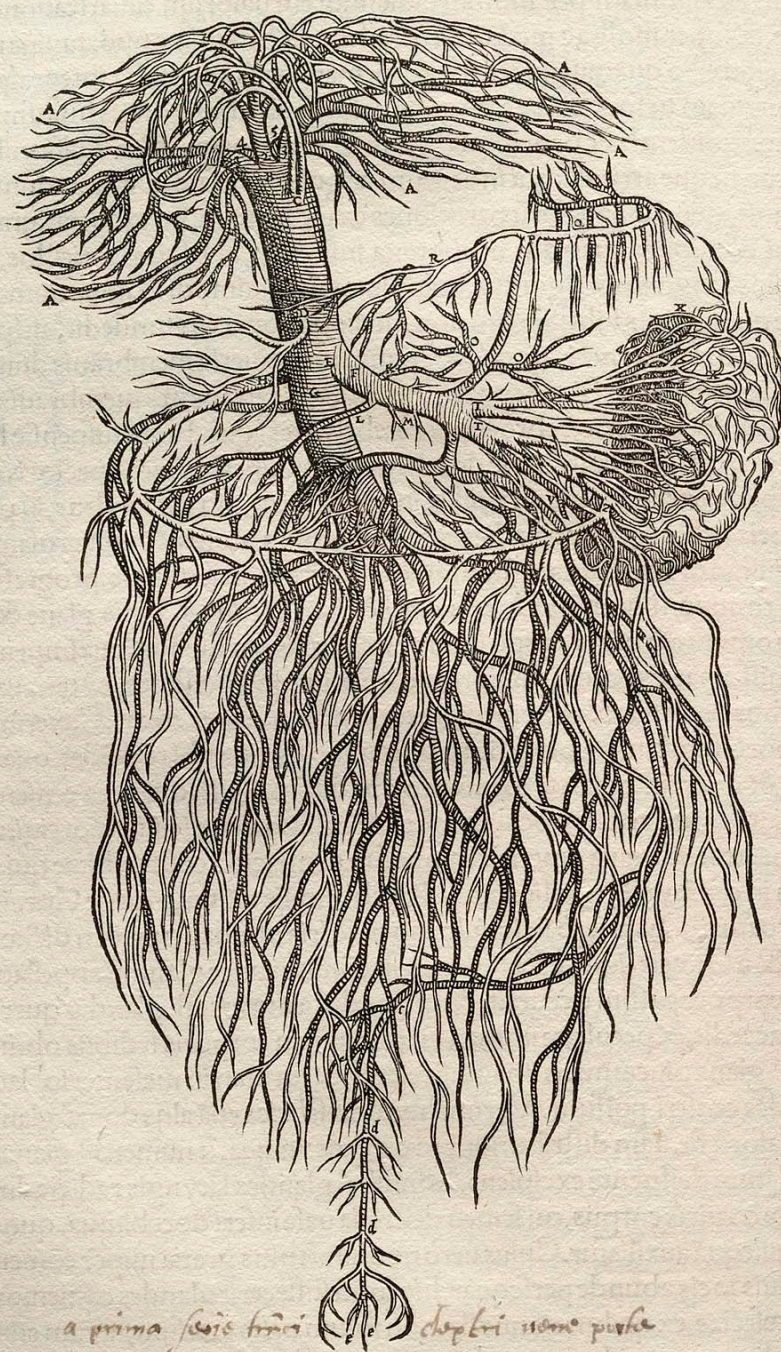
Glandularum
differentia à
nomine, colore
et imagine.

Ab usu.

Ad finem se-
cundi de Semi-
ne Galenus.

h VENAE

VENAE PORTAE AB VNIVERSIS QVL
 BVS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA
 delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundum praesentem fi-
 guram aliquis iecur, bilis uesicula, uentriculum, lienem, omen-
 tum, mesenterium & intestina ex illorum magnitudi-
 ne, ac insuper in suo situ depingeret.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS
 characterum Index.

A, A etc. QVINQUE his characteribus portae uenae propagines indicantur, per iecoris
 corpus diffuse, & hic ueluti iecoris formam secundum cauam ipsius sedem exprimentes.
1, 2, 3, 4, 5 Numerus iste quinq; portae uenae ramos (nisi subinde etiam pauciores sint) notat, ex quibus ipsius
 caudex quodammodo proxime constituitur, aut in quos is primum in iecoris substantiam digeritur.
 Venae

- B Vena portae, quae primum a iecoris substantia libera & amplissima cernitur.
 C Duo ramusculi bilis uesiculam in caua iecoris sede positam adiuuantes.
 D Vena ad posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem excurrrens.
 E Hac sede uena portae in duos maximos bipartitur truncos.
 F Truncus sinister & elatior. G Truncus dexter & humilior.
 H Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris mem-
 branae omenti dextrae parti ramulos praebens.
 I Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.
 K Ramus in dextram regionem gibbi uentriculi quae id dorsum respicit, aliquot surculis digestus.
 L Vena in dextram sedem inferioris omenti membranae & colum intestini quae hac fertur excurrrens.
 M Soboles quaedam a sinistro trunco in glandosum corpus inferiori membranae omenti innatū, sparsae.
 N Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is innititur, uersus elatius ipsius orificiū oblique conscen-
 dit.
 O dens: quod priusquam pertingat, utrinque unam educit propaginem O insignitam, & in uentricu-
 lum hac sede qua dorso incumbit, digestam. P uero praesentis uenae reflexum per dextrum orifi-
 cij uentriculi latus in anteriore uentriculi sedem: Q autem reliqua praesentis uenae serie notat,
 quae instar coronae id orificiū amplexatur. Vmbra qua hanc uenam aliqua ex parte ornaui-
 mus, hic ut in reliquis uenarum & neruorum arteriarumq; delineationibus uenae partem in po-
 steriorem & in magis recondita deductam interstinguit, ab illa quae in priori seu anteriori sede
 oculis subijcitur, aut oculis propinquior est.
 R Ramus uenae superius uentriculi orificiū ambientis, qui secundum elatiora uentriculi proce-
 dens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad antero-
 ra posterioraq; uentriculi dispergens.
 S Grandis utcunque uena in inferiorem omenti membranam & colum intestinum quae uentriculo
 exporrigitur, numerosa sobole procurrens.
 T, T Sinistri trunci diuarcatio, ubi is iam lienem est accessurus.
 V Venula in sinistram sedem inferioris membranae omenti distributa, cuius radicem in integra fi-
 gura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius serie hac peculiari figura quam margini
 adhibemus exprimentes, in qua T uenam, quae lienem exporrigitur, demonstrat utrinq; abtrunca-
 tam, praesens uero uenula V insignitur.
 X, X Vena ab illis quae elatiora lienis petunt, in sinistram uentriculi latus dispensata.
 Y Eiusmodi etiam uena hic, qualem utrumque X indicabat, insignitur.
 Z Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasq; soboles uentriculo superiori-
 omenti membranae offerens.
 a, a, a His characteribus uenarum in lienis substantia distributio indicatur, adeo frequens, ut lienis
 imaginem facile ostendat.
 b, b, b Primae dextri portae uenae trunci in mesenterium series. Hae in mesenterium digestae uenae qui-
 busdam meseraicae ac mediae & lacteae nuncupantur.
 c Vena colo intestino quae recto continuatur, exporrecta.
 d, d Vena sub recto prorepens intestino indicatur, una cum ramulis intestino in uenae progres-
 su digestis.
 e, e Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes. Praeter hanc figuram cuius modo cha-
 racterum indicem absolui, aliae complures quinto libro dedicate, huc reponi possent, quibus illa
 exprimentur organa, in quae portae soboles diffunduntur. Praecipue autem huc spectarent secun-
 da, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam
 hac maxime facit, figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad praesentis libri calcem
 in alia quadam in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obseruare-
 tur. Quotiescunque igitur in interiori Capitis contextus margine simplex character ponetur,
 illum ad nudam quam huic Capiti praeposuius figuram refer. reliquos autem ad eas figuras ad
 quas illos spectare adiiciemus, ac proinde manifestioris doctrinae gratia ultimam praesentis li-
 bri figuram totius libri contextu notabimus, ulti. fi.

Porta rano-
rum in iecoris
substantia se-
ries.

Porta caudi-
cis extra ie-
cur distribu-
tio.

Ad bilis uesi-
culam.

Ad uentricu-
li humilis ori-
ficium.

Porta caudi-
cis in duos
præcipuos
truncos se-
dit.

Ad dextram
ventriculi fun-
di sedem, & ipsi
proximam o-
menti partem.

Ad duoden-
ti intestinum.

Li. 4. de V. su-
par.
Sinistri trun-
ci series.

IN IECORIS substantia ab omnibus^a demissioribus & quæ orbicula-
tim consistunt extremis ipsius partibus^b exiguae admodum numerosae
uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medietatem porrectæ, sen-
sim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, do-
nec omnes (quæ profecto sunt quam frequentissimæ) in^c quinque, interdum
etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione uersus
eius medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis uniti,
unam grandem & impense amplam constituunt uenâ, quæ nobis portæ uena nuncupabitur.
Hæc ad eum modum ex iecoris cauo enata, aut (si non minus uerè quam clarè loqui uoles) omnes
nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiâ dispargens, oblique deorsum
uersus sinistram procedit in multos uenarum furculos, ad bilis uesiculâ, uentriculû, intestina, lie-
nem, omentum, mesenterium, hac serie digesta. Primum^d duos ualde exiguos ramulos ex supe-
riori, seu anteriori sui corporis parte (non autè latere) bilis uesiculæ ceruici distribuit, quæ eam
ceruicem amplexâtes, ac in furculos capillorum modo prætenues diducti, in uniuersum uesiculæ
corpus eo pacto excurrunt, quo in^e alba adhærente uel oculi tunica, uenulas porrigi cernimus.
Post hos aliquanto inferius ab elatiori quoque & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum
tamen latus magis^f alius ponitur ramus, nuper^g commemoratis insignior, qui humilior uen-
triculi orificium & uentriculi portionem huic iuxta dorsum proximam aliquot ramulis adit,
nulla prorsus sobole anteriorem uentriculi sedem perreptâs. At portæ uenæ caudex deorsum
magis protensus, postquam hos diffudit ramos, in duos maximos bipartitur truncos, quo-
rum elatior (quem & sinistram doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum u-
niuersus in uentriculum, & omentum, & quandam colicæ intestini^h regionem, quæ secundum
humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absumitur. Alter, qui & humilior &
grandior est, ac dexter merito appellabitur, totus penè in mesenterium & intestina exhauritur.
Ab huius nanque dextro latere iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem,
utrunqueⁱ insignis uena uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, &
sub dextra uentriculi fundi sede transtuerim producta, exiguas frequentesque uenulas certo or-
dine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuariat, qui & anteriorem & posteriorem fun-
di uentriculi regionem multa sobole aliquot usque intertexunt. Hæc uena ubi^j ad mediam fundi
uentriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finitur^k illi uenæ cōtiguos, quam non
multo post reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porro quemadmodum hæc
uena plurimas uenulas ex elatiori ipsius sedeseriatim uentriculo offert, ita quoque innumeras
uenularum soboles per totam dextram superioris membranæ omenti regionem diffundit, illis
ferè numero correspondentes, quas in uentriculi fundum spargi paulo antè dicebam. Verum
præfens uena^l interdum, neque id sanè infrequenter, à portæ uena supra quam illa in duos gran-
des truncos bipartitur, originem obtinet, imò quandoque à^m sinistro portæ trunco non lenel-
hanc ipsam pronasci obseruauimus. Quemadmodum uero hæc subinde in ortu uariat, ita
etiamⁿ uena quæ ipsam subsequitur, non idem semper principium exigit. nunc enim à dextro
dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis priusquàm in duos eiusfun-
di truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ^o primum intestinorum quod duode-
num uulgo uocamus, numerosa serie implicat. Hæc enim intestinum ad mediū ferè ipsius lon-
gitudinis primum contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinem paulo ultra ieiuni
principium exporrigitur, & superiori membranæ omenti & glandoso corpore huic intestino
adnato suffulta, geniculatim intestinorum sedi, quam perreptat, ramulos dispergit, non negli-
gens interim glandosum quo sustinetur corpus. nam & illi, & omenti regioni quæ proreptit,
furculos quosdam impartitur. Cuius uerò naturæ illud corpus sit, in Capite præcedente execu-
tus sum: quanquam idem rursus in quinto libro Galeni nomine, qui falso id^p inferius uentri-
culi os cōprimere ac occludere opinatur, agendum erit. Hic enim sermo reliquæ, quam portæ
uena molitur, distributioni dedicandus est. Sinister itaque portæ truncus transtuerim ad in-
feriorem omenti membranâ, quæ hæc posteriori uentriculi subijcitur regioni, properat, hæcque
omenti sede dein & glandoso corpori huic membranæ innato sustinetur, apteque suffultus
in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede, quæ à portæ caudice
truncus iste disscinditur, inferiori quoque omenti membrana implicatur, ab elatiori ipsius regione
uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorum serie in gibbum uentriculi, quæ
dextram dorsum sedem id spectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede, alia diducitur ue-
na, nuper dictæ quodammodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omenti
membranæ regionem furculos aliquot deriuat, & quibusdam ramulis in colum intestinum,
quæ

qua hac omenti membrana id continetur, præfens uena pertinet. Porro ulterius in sinistri trun-
ci uersus lienem progressu, præter^q exiguas soboles quas priuatim glanduloso ipsum suffulci-
enti corpori elargitur, ab elatiori sua sede^r uenam promittit omnium uentriculum aduentum fa-
cile capacissimam. Hæc inferiori quoque omenti membrana continetur, & oblique sursum uer-
sus sinistram sub uentriculo quæ dorso id innititur prorepens, mox in ascensu huic uentriculi
sedi^s duos communicat ramos, utrinque singulos, in hanc uentriculi sedem multis etiam surcu-
lis dispersos. Reliquæ uenæ sursum ad^t elatius uentriculi orificium, per uentriculi postero-
ra exporrectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora ipsius orificij^u emergit, & totam antero-
rem sedem ambiens, secundum sinistram eius latus denuò in posteriora retorquetur, ac ut se-
mel dicā coronæ prorsus modo uentriculi superius orificium concinnè^v perreptat, in progres-
su recta deorsum in uentriculi corpus ramos geniculatim offerens, qui magnam uentriculi se-
dem occupant. A superiori autem sede, uena hæc ramulos etiam diffundit, sed exiguos pro-
fus, & in stomachi terminum, quæ is uentriculo continuatur, excurrentes. Porro inter ceteras
propagines, ab hac uena coronæ ritu uentriculi elatius orificium succingente exortas^w utrun-
que insignis uena ab ipsa pronascentur, quæ à posteriori uentriculi regione secundum dextrum
orificij latus antrosum contendit. Atque hæc propago à dextro eius uenæ latere nata, secun-
dum superiorem uentriculi sedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utrunque
uenis amplexans, & in progressu geniculatim ramos in priorem posterioremque uentriculi se-
dem spargens. Iam commemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti, alia re-
spondet, ab humiliori sede sinistri uenæ portæ trunci prodians, ac inferiori omenti membranæ
implicata, quæ non ita longè ab initio in duos ramos plurimum ab inuicè discedentes biparti-
tur, ex quibus denuò quamplures furculi deorsum prorepunt, & in coli intestini partem (quæ
inferioris membranæ omenti beneficio tanquam à mesenterio ad dorsum committitur) excur-
rentes, & nonnullis propaginibus inserti in partē inferioris membranæ omenti, quæ intestinis
incumbit, ac ueluti à colo intestino pronascentur. Atque hæc quidem de hominibus me hæcte-
nus dixisse arbitrator. nam à sinistro portæ trunco ne minima quidem soboles canibus ad co-
lum intestinum digeritur, uti etiam in ipsis colum intestinum nulla ex parte omento alligatur,
adeò ut neque mirandum sit, si hac orationis serie interdum à Galeni placitis recedam, qui simi-
arum uenas, uti ipse etiam ad Antisthenem scribit, ex professo docens, hominum uenas non
persequitur. Cæterum postquam sinistram portæ truncos commemoratas eduxit propagines,
ad lienem transtuerim accedens, in^x duos ramos secatur, qui rursus in alios partiuntur, atque
hi denuò in alios tantisper dirimuntur, quousque numerosa ramorum serie in^y cauam sinam ue-
lienem sedem recta linea secundum totam lienis longitudinem inferiori membranæ omenti per-
petuò suffulti implantentur, atque^z infinita sobole uenulas oppidò quàm graciles inuicemque im-
plexas, per uniuersum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, prius-
quam sinistram portæ truncus in frequentissimas soboles illas dispargatur, interdum^{aa} tenuis ue-
na prodit, quæ in sinistram inferioris membranæ omenti sedem uno atque altero furculo di-
spensatur: idque tunc potissimum, quando primus^{ab} maioris in humiliorem omenti membra-
nam pertinentis uenæ diductus angustior est, quàm ut commodè uniuersæ membranæ inibi
ramos communicet. Præterea à ramo quopiam ex illis qui ad superiorem lienis regionem re-
punt, quum is iuxta lienem consistit, uena exoritur, quæ dextrorsum lata, atque omenti mem-
brana superiori intertexta, in eam uentriculi sedem pertingit, quæ elatiori lienis sedi propin-
quior uisitur. Hæc quandoque, sed rarius, in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum
procul à sinistram sede superioris orificij uentriculi distet. quod autem hæc uena illud contigerit,
uidi nunquam. Neque etiam præfens uena ab elatissimo lienem aduentum ramo promittitur, sed
ab illo qui ferè huic proximus est. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorē lienis partem
principium ducit, sic à maiusculo ramo imam lienis sedem accedente, alia exurgit uena utrun-
que insigni amplitudine donata. Hæc perinde atque nuper^{ac} dicta dextrorsum retorquetur, &
sinistram uentriculi fundi regionem perreptans, illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi
medium usque dextram eius sedem amplecti retulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguos
desinunt ramulos, mutuèque implicatur. Dein sinistram perinde ac dextram in sinistram fundi uen-
triculi sedem furculos geniculatim antrosum retrorsumque dispergit, ac superiori membranæ
omenti in sinistram ipsius partem oblongas frequentesque soboles communicat. Cæterum ca-
nes ea quam fundi uentriculi dextram sedem adire commemorauimus, destituuntur: & illius uicem
ea supplet, quæ sinistram fundi sedem ramis conserit. Atque ad hunc modum frequentissime si-
nistram portæ uenæ truncum absumi spectabis. nō raro autem ad huc in hominibus ex singu-
lis uenis concuæ lienis regioni iam inferendis, singulas uenas in uentriculum ad eum modum
h 3 digerit,

In lib. de Ve-
narum & ar-
teriarum se-
ditione.

digeri, ac lienem uentriculo pertinaciter colligari comperies, quo² duas nuper commemora-
tas à uenis lienem accedentibus propagari scripsimus. Atque hic sedulo obseruandum uenit,
huiusmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt in uentriculum digestas, neque distributionis
forma, neque colore, neque implantationis specie, quicquam ab alijs in uentriculum excurrenti-
bus uenis differre. Dexter uenæ truncus (quem in intestina potissimum diffundi narrabam)
quæ primū mēterio à dorso nascenti committitur, in tres præcipuos diffunditur ramos:
qui in alias denuo innumeras uenarum soboles diuicari, inter duas mēterij membranas
producentur, atque inferiorem posteriorem uē intestinorum partem quæ mēterio alliga-
tur, & quam dissectionum professoribus cauam uocare libuit, amplectentes, in ieiunum, ileum,
cæcum & dextram coli sedem, quæ id dextro reni & iecori adiacet, finiuntur. Quot uero ab his
diffundantur soboles, quum prorsus sint innumerae, dictū est arduum: dein nō omnibus can-
dem distributionis exhibent seriem, quamuis (uti diximus) ad intestina illæ propagines excur-
rant. A tertio dextri portæ trunci ramo, qui in sinistram partem medijs mēterij potissimum
diffunditur, insignis uena in sinistram mēterij, quod colon à liene ad rectum usque in
testinum dorso alligat, porrigitur, atque nunc dictis uenis in intestina diffusis similiter, in plures
deriuata furculos, eam coli regionem, quæ à uentriculi sinistra sede ad rectum usque intestinum
pertinet, adit. Inter omnes sinistri mēterij uenæ ramos, unus insigni magnitudine inter
duas sui mēterij membranas (quæadmodū ceteri omnes rami) intertextus, secundum coli
finē deorsum sub recto intestino prorepat, multas uenulas ex superiori anteriori uē ipsius sede
ad eam intestini partem, quæ porrigitur, depromens. Præsens ramus quum ad rectū intestini
extremum usque contendit, non amplius rectā sub intestino deducitur, sed in plures utcumque
exiles diffusos ramulos, finem recti intestini orbiculatim amplectitur. Porro & si frequentissi-
mæ sint trium nunc dictorum dextri portæ trunci ramorum soboles, tamen plures numero-
sioresque in gracilia, quàm crassiora intestina distribui, cuius ex dissectione obuium est. Quo-
enim intestina uentriculi fundo sunt magis continua, eo pluribus uenarum implicatur furcu-
lis, quoniam ex illis plus succi quàm ex sedi uiciniorebus sit exegendum. Quemadmodum uero
nōnullis prius enarratis uenæ portæ ramis corpora quædam glandulosa atque ad amissim quo-
dammodo carnea attemdi circunducti dicebam, sic etiam ramorum per mēterium ad inte-
stina diffusorum sectionibus, glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine
cum distributis propaginibus seruantes. In grandioribus enim propaginū ductibus (quem-
admodum ubi dextre portæ truncus in tres primos ipsius ramos finditur) magnæ reponuntur
glandulæ, in subsequentibus uero horum ramorū diuicationibus graciliores minoresque. Hu-
iusmodi quoque glandulæ, capillorū modo prætenues uenulas, à uenis quas interiacent mutuan-
tur. In has igitur propagines portæ uena digeritur, quæ omnes aut ad nutritionem, aut excre-
mentalicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem,
propagatæ censentur, quippe quas bilis uesciculæ oblatas dixi, alimentū illi subministraturæ
ad eam excurrunt. Pari modo propagines numerosa sobole in omentum diffuse duntaxat
ut illud enutrient, multoque adipe imbuant, à portæ uena deriuantur. Propagines lienem peten-
tes rerum Conditor fecisse conijcitur, ut simul lienī alimentum deferant, atque ex iecore feculen-
tum sanguinem seu melancholicum succum in ipsum expurgēt. Quum enim crassius sangui-
ficationis recrementum his propaginibus in lienem uehatur, & quum hæc illud lienī porrigit,
simul quoque necessariū lienī nutrimentū offerūt. siquidem, ut in quinto libro, nō sine religione
tamen quadam, scripturus sum, lien atrum illud sanguiificationis recrementum in sui nutritio-
nem conficit, & lien per uenas ab illis quæ lienī inseruntur in uentriculum profusas, quod ipsi
ex feculentiori sanguine reliquum est, neque sibi concoquere ac adaptare ualet, in uentriculum
eructat. uerū id nō (ut dissectionum professores male arbitrātur) in superius uentriculi orifi-
cium diffundens, sed ad fundū præcipue, quod maior uena à uenis lienem aduentibus exorta,
in uentriculū pertinet. Surculi capillorū modo tenues ad glandia in hoc à rerū Opifice dedu-
cuntur, ut illa à portæ ramis alimentū colligāt. Ceterū reliquæ omnes portæ propagines
in uentriculū & intestina digestæ, duplici nomine extruuntur, partim ut illis nutrimentū submi-
nistrent, partim ut suis finibus & osculis in uentriculum & intestina hiantibus cōfectum à uen-
triculo cibū ex ipso ac intestinis exugant, atque ad iecur tanquam cōcoctionis officinā toti huma-
no corpori cōmunem transferant. Ingressus autem & ascensus in hanc regionē, ex multis, quæ
nunc narrauimus, strictis itineribus unus præparatur, ipsæ nimirū portæ uenæ caudex, quem
ueterum quispiā Naturæ operū peritus ante Hippocratem nūcupauit, à quo in hunc
usque diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipsa quoque (ut & Galenus testatur) à nōnullis porta
iecoris, ab alijs ianatrix appellatur, uerū nonnulli totā uenam hoc nomine donari nolunt, sed
partem

Dextri caudi-
cis portæ tri-
ci series.

Vena portæ
distributionis
ratio.

Portæ nomi-
na.

Li. 6 de Pla-
citis.

partem ipsius duntaxat, quæ primū à iecoris substantia cernitur libera. Dicitur & caudicis
nomine *αλγυζα*, quod etiā nomen Galenus interdū cauæ uenæ quæ iecori est proxima, & præ
terea magnæ arteriæ, quæ è corde pronascit, tribuisse uidet. Dein portæ uena ab alijs etiā iecoris
manus nuncupat, quod iecur ea ad elaborati in uentriculo cibi attractionē tanquā manu utatur.
Sunt qui lacteā appellēt, quod succus quæ hæc ab intestinis iecori deferret, lacteus sit. Porro uenā
portæ, succū eū quæ è uentriculo, præcipue autē ex intestinis ad se allicit, atque in iecur deferret, ieco-
ris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare
haud facile concessero: quantumuis grauius id in quarto de Usu partū libro Galenus asserat.
Nullam enim sanguiificationis uim mēbraneo & coriaceo uenæ corpori assignare possum: &
si quæ esset, illa profecto album pararet sanguinē, non secus quàm à uentriculo emutata, lacteū
colorem referunt, uti & uentriculi substantiā albam. non autem iecoris modo concreti sangui-
nis instar rubram esse liquidd cernimus. Atque hoc Galeni placitum non semel ab ipso repeti-
tum alius resellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis eam mu-
tasset sententiam, suū ipsius, quo acrius Aristotelem oppugnaret, oblitus. Ramum portæ, quæ
sub recto intestino decliuem ac mēterio sustulturn porrigi scripsimus, nonnunquam ad fa-
culenti sanguinis per ani uenulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum
conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodcumque
ipsius uitium, feculentus sanguis non uniuersus, uel nullus planē in lienem absorbitur, uel lien
eundem ad uentriculum eructare nequit, huius rami beneficio certis quibusdam interuallis, uti
mulierum menstruæ purgationes solent, per anum excerni credo. Rarius enim ex uniuerso
corpore hæmorrhoidum uitio laborantibus ad uenæ cauæ ramulos in sedem pertinentes, lu-
tosum eiusmodi sanguinem regurgitare uerisimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ di-
tributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, quī is san-
guis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, unde fluebat rursus
regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentē deorsum procum-
bat, ibi quæ tantisper referetur colligatur, quæ, donec nimium turgentes uenæ osculis referatis
per anum manare illum sinant. Huic meæ sententiæ magnum robur adiecit is quem hoc san-
guinis defluxu per interualla laborantem reseuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit, &
uena sub recto intestino excurrent, pollicis quasi crassitiem superauit, eoque modo sanguine tur-
gebat, quo iam parturientium animalium uenas uterum amplexantes, insigniter amplas disten-
tasque cernimus. Verū hæc paulo latius à nobis relata sunt in epistola, qua dextrā axillarem in
lateralī morbo (si modo dextram aut sinistram seces, quicquam inter sit) aperiendam docui, ac
proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum ad si-
nem Quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationis quæ organorum
administrationem unā persequar.

CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE DELINEATIONIS, QVAM SVBSEQVENS pagina proponit, Index.

FIGURÆ, quam in proxima reponemus pagina, quatuor Capitibus seriatim sub-
sequentibus communis est, proportionēque illi correspondet, quæ integram arteriæ magnæ seriem
ante duodecimum huius libri Caput, ac dein dorsalis medullæ neruorum distributionem ante un-
decimum quarti libri Caput exhibebo, quæ in ea uirilis corporis magnitudine (quemadmodum
& hæc uenæ cauæ figura, & musculorum & ossium simul compactorum tabulæ) depinguntur,
quam huic papyro (quæ regalis uulgo dicitur) accommodam fore putauī. Verū si cuiuspiam po-
stea uisum fuerit, eiusmodi nudas uenarum, arteriarum, & neruorum icones aut ex proportionē,
ut clariore reddantur, augere (uti in mea Epitome factum cernis) aut propter chartæ angus-
tiam, seu potius ob typographorum sordes & auaritiā imminuere, id unum moneo & rogo
pariter, ne quis has figuras circumscribens, aliam hominis imaginē illis adijciat: quemadmodum
plagiarij quiddā profecto, ex quibus hanc uenarum seriem sedula dissectione collegissem dignis-
si, in meis Anatomicis tabulis Argentinae impressis tentarunt. Hæc enim circumscriptio,
et multis rationibus negotiū uitiet, ob id tamen etiā respuenda est, ne omnes uenæ hac expressæ
figura in una tantum corporis superficie digeri, ac anteriori tantū parti peculiare esse uidean-
tur: potissimum quum nemo tam rerum ignarus in his Naturæ mysterijs operam nauet, qui in
h 4 hæc

Q uam Lactea uena

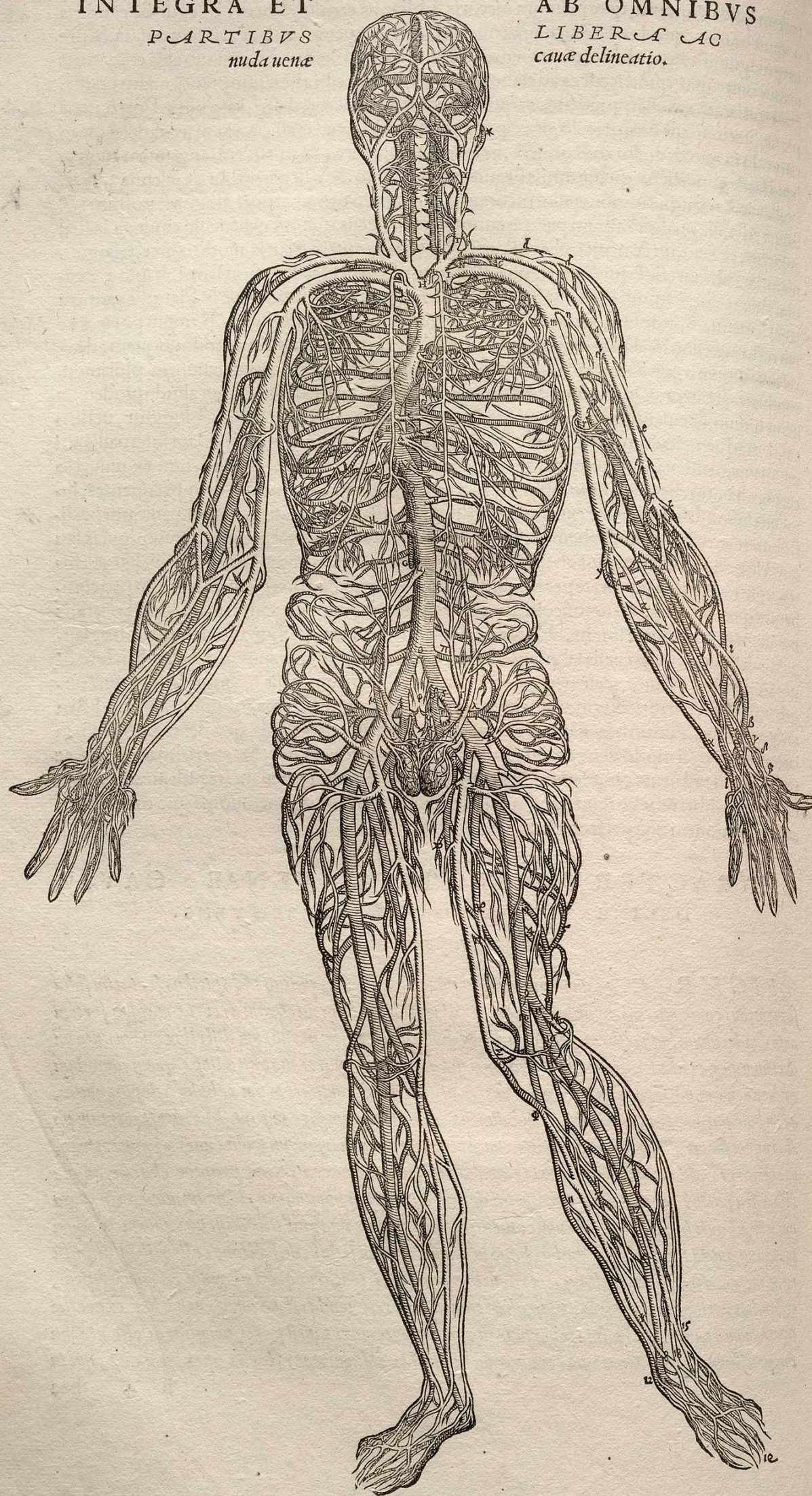
Portæ uenæ
sanguinem nō
conferre.

Melancholi-
cum succū per
portæ ramos
purgari.

.....

INTEGRA ET
PARTIBVS
nuda uenae

AB OMNIBVS
LIBER A AC
cauae delineatio.

hac proportionem non cernat quam totius corporis superficiei sedem singula uenae perreperit. Quinetiam ex quinti, sexti & septimi librorum figuris facile constabit, cuiusmodi illae debeant esse effigies, quae cum uenis etiam partes quae illis implicantur oculis subiiciunt.

A, A, A Tres isti characteres propaginem notant a uena caua ubi iecori adnascitur, in iecoris gibbum passim perquam numerosa ramorum serie sinistrorsum distributam. Alteram autem propaginem in dextram iecoris sedem similiter diffusam characteribus non insignimus, uti etiam nullas uenae cauae soboles, quae pariter utrinque habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortassis characterum copia delineationem obscuraremus. Vnde etiam dextrum latus potius quam sinistrum characteribus liberum conspicitur.

a Huiusmodi etiam gracilior soboles a caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digeritur.

B Vena cauae sedes inter iecoris gibbum & septum transversum consistens.

C Sinistra propago duarum, quas caua septo offert, & a quibus etiam surculi in cordis inuolueru pertingunt.

D Cauae uenae orificium in dextrum cordis sinum pertinet. Optarim hic sedulo expendere, uniuersamque cauae delineationem accurate contemplareris, consideraturus an ne uerius hoc orificium cauae uenae principium ueniat statuendum, an ea cauae pars ubi A & a in ipso caudice scriptum cernis, & ipsa uena secundum iecoris posteriora deorsum prorepat, cuius etiam gratia in dextrum latus incuruatur, tantum scilicet, quantum iecoris sedes, cui cauae caudex committitur, ad dextrum latus a uertebrae medio declinat.

E Vena coronae modo cordis basin amplectens, ac deorsum per cordis substantiae exteriora ad ipsius usque mucronem surculos a se deriuas, & separatas seu coronalis nuncupata. Haec & si ab anteriori sede orificij uenae cauae hic oriri uideatur, perpetuo tamen quum simplex sit, a posteriori sede eius orificij pronascitur, uti in septima sexti libri figura ad G est cernere.

F, F Vena coniugis expers, quae a cauae dextro latere prodit, decliuus secundum dextrum uertebrae latus ad secundam fere lumborum uertebrae descendit.

G, G Characteres isti hic atque illic ad uenae pari carentis latera repositi, uenae illius propagines in sinuant: eas nimirum quae costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos uertebrae ipsiusque costis instratos, ac etiam membranas thoracis amplitudinem intersepientes, surculos promunt.

H Cauae sub pectoris ossis elatiori sede iuxta iugulum bipartito, quam lanij boues & porcos iugulaturi petunt.

I Vena primae thoracis costae innixa, atque ad alam transversam perducta, brachijque axillarem postquam aliquot propagines diffudit constituens.

K Exilis uena in sui lateris aliquot superiorum costarum succingentem membranam soboles deriuas.

L Vena sub pectoris ossis sinistro latere ad abdominis usque superiora descendens, ramosque uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranae, ac etiam musculis pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Praecipuum autem ramum sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius

M. uenae ab imo sursum ascendens, ac F notandae terminos respicit, ea nimirum sede, ubi M ascriptissimus.

N, N Vena per foramina transversis processibus uertebrae cervicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali medulla geniculatim ramos offerens, ut & in musculos quoque inibi cervici uertebrae adnatos, soboles dispensat. Qua uero ratione haec uena in duram cerebri membranam exhauriatur, etiam si hanc hic quoque delineare conatus sum, in peculiari de cerebri uasis figura decimoquarto Capiti praeposenda non minus discas, quam reliquarum caluariam petentium uenarum seriem.

O Vena musculis humiliorum cervicis, & superiorem thoracis sedem iuxta uertebrae occupantibus, multiplici utcumque sobole exporrecta.

P Vena ad musculos pectori instratos, & huius regionis cutem, & ipsam demum mamillam excurrens.

Q Vena

- Q** Vena in posteriora thoracis proficiens, ac in cavam scapulae sedem vicinosq; musculos derivata. Huic proximae sunt venule in glandium axillae excurrentes, quarum hic una inter **P** & **R** expressa est.
- R** Propago secundum thoracis latera deorsum ducta, & potissimum distributa in musculum, quo posterior axillae cavitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.
- S** Interior iugularis, quae graciles surculos asperae arteriae lateri & hac deductis nervis spargit, quod uero ipsius praeter aliquot propagines reliquum est, in caluariam prorepat, & uarie ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, discinditur.
- T** Exterior seu superficialis iugularis. Verum iugularias uenas (quae Graecis *εμφυριδαι* uocantur) nonnulli appellant, quae statim in thoracis amplitudine sub summa pectoris ossis sede bipartita caua producuntur. Alij non totas illas, seu integros eius diuisionis truncos iugularias uenas nuncupari uolunt, sed id demum quod ex ijs iam supra clauiculas ceruici intextu cernitur. In Arabum interpretibus iugularias ita fere appellatas legimus: Guidex, Guades, & corrupta Graecorum uoce grandes, sphaeritidas, iuueniles, pensiles, organicas, subeticas, uertiginosas, apopleticas, uenas somni. Atque ita tam interiores quam exteriores appellantur. & has quidem patentes, illas uero immensas & occultas nuncupat. Porro exterioris iugularis seriem, ut plurimum mihi apparuit, hic delineatam habes, ut scilicet simplex per colli latus prorepat, surculos tantum aliquot in conterminas sedes diffundens.
- V** Exterioris uenae iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.
- X** Exterioris iugularis ramus oris interiora subit, ac uarie in larynge & hyoidis ossis musculos, linguam, palatum, narium amplitudinem, ac demum in caluariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.
- Y** Exterior ramus diuisionis externa iugularis iuxta fauces facta, qui numerosa uenarum serie in faciem musculos & cutem, deinde ad tempora & post aures uniuersamq; capitis cutem digeritur.
- Z** Ac **Z** quidem portio huius rami **Y** notati insinuat, quae in faciem exporrigitur. **9** uero, **9. a. *** frontis uenam indicat. **a** portioem secundum tempora sursum repentem. & ***** eam notat, quae post aures & ad occipitis cutem fertur. Caeterum reliqua uenarum hic in capite series ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus non insigniui, quod haec peculiaris figura decimoquarto Capiti praeposenda explicabitur. Quamquam interim si quis hanc cauae uenae effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum quo nos illam finximus, quae huius libri adhibebitur calci, uenas simul cum arterijs ostensura: primum characterem apponere licebit dextro lateri, ut is dextrum seu primum mihi sic appellandum durae cerebri membranae sinum hic quasi instar semicirculi porrectum indicaret. Secundus uero character sinistro, seu secundo eius membranae sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoque modo fertur. Tertius autem character tertio durae membranae sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus seu duo illi semicirculi inuicem congreduuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars occipitio propinquior adumbrata cernitur, anterior autem quae frontem adit lucida. Quartus autem durae membranae sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasce, atque recta antrorsum duci suo loco audies, hic non est delineatus. In figura tamen huius libri calci insuta, **y** insignitur. Praeterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi durae membranae sinu radice positus, ingressum indicaret uenae **N** notatae: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinaret, qui per foramen sexti neruorum cerebri paris caluariam subit. Quinto characteri interna iugularis ramus per proprium foramen in latera durae cerebri membranae excurrentes insignitur. Sextus ramus exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremi quae sedem processus mamillaris temporum ossis exsculpto, caluariam subit. Ad haec praeter alios characteres etiam unus illis uenulis inscribi posset, quae sub frontis uena **9** insignita hic umbratae feruntur, ut scilicet uenae etiam indicarentur, quae per caluariae sedem cui olfactus organa incumbunt, & per foramen secundi neruorum cerebri paris gratia calatui, in caluariam repunt. Atq; haec omnia sane adnotauissem, nisi illa in grandiori figura decimi quarti Capitis fuisse proposuerim, quamquam etiam cerebri uasorum seriem absque arterijs minime liceret aggredi, quandoquidem

- dem in illos durae membranae sinus non uenae modo, sed & arteriae exhauriantur, ipsiq; sinus non minus arteriae quam uenae fungantur munere. Verum interim non improbauerim & hanc uenae cauae delineationem, uti iam monui, characteribus quibusdam a studiosis insigniri, iam in cerebri uasorum serie ex huius libri decimoquarto Capite, & ex septimo etiam libro eruditus: aut, ut antea dixi, exemplum sumentibus, ab ea figura quae ad huius libri calcem insuitur, ac nuper commemorata seriatim literis **t. u. x. s. e. n. u.** exprimit.
- a** Vtrumque a uenam humerariam indicat, uerum superiori a ipsius exortus ab externa iugulari **T** notata, radix significatur. inferius autem a humeraria sedem notat, qua iam humeraria ex alto in brachij superficiei cutemq; emerget. Huius uenae nomina paulo post absoluta manus characterum narratione, propter Arabum interpretum uoces subiiciam.
- b** Humerariae propago ab ipsius elatiori sede non procul ab exortu in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamq; huius regionis cutem sparsa.
- c** Humerariae etiam propago, in gibbam scapulae sedem frequenti utcumq; sobole excurrentes.
- d** Vene ab humeraria, priusquam ipsa penitus sub summo humero contorquetur, pronatae, ac in summi humeri sedis cutem & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digestae.
- e** Tenues uenulae ab humeraria in externa brachij sedis cutem, anterioremq; regionem musculi cubiti flecentium prioris propagatae.
- f** Humerariae iuxta externum humeri tuberculum in tres ramos partitio, qui nunc inuicem amplitudine aequales, nunc inaequales uisuntur.
- g** Primus humerariae tripartitionis ramus in altum immergens, ac sub musculorum ab externo humeri tubere pronatorum capitibus aliquousq; excurrentes.
- h** Secundus dictae nuper tripartitionis ramus, qui sub cute deorsum oblique ad mediam sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenae ramo **t** notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui **a** ascriptum est.
- i** Tertius humerariae tripartitionis ramus, per radium in externam cubiti regionem oblique contendens, ac uenulas passim in proximam ipsi cutem dispergens, inter quas fere praecipua **k** insignitur, quam ad anteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando praesens ramus in eum modum oblique repens, ad brachialis usque radicem e regione appendicis ulnae pertingit (nimirum ubi hic **l** spectatur) axillaris uenae propaginis **x** notanda soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariae ramo uena consurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsamq; adeo paruum digitum & quodammodo anularem, uaria ramulorum serie accedens.
- m** Axillaris uena, cuius nomina paulo post recensentur.
- n** Axillaris uenae ramus, in capita deriuatus musculorum cubiti extendentium.
- o** Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.
- p** Insignis propago oblique deorsum sub humero uersus exterius humeri tuberculum ducta, quae musculis hinc principium ducentibus ramos exhibet, aliquousq; in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.
- q** Axillaris uenae in duos truncos distributio, quorum alter binis **q** insignitis in alto semper totoq; ipsius ductu occultitur, ac prorsus pari modo cum manus arteria digeritur, quam in totius magnae arteriae figura duodecimo Capiti praeposenda licebit intueri. Alter uero axillaris truncus (cui **r** inscribitur, & quae tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) passim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Caeterum haec axillaris uenae distributionem interdum etiam altius fieri quam hic delineauimus, obseruabis: unde etiam tanto minus Galeni descriptionibus eam conuenire animaduertes.
- s** Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoque in posterioris sedis cutem digesta.
- t** Anterior axillaris uenae ramus, eius diuisionis quae hic iuxta anterioris humeri tuberculi cutem est conspicua. Praesens ramus **t** insignitus, oblique ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur, ac cum humeraria ramo **b** notato coiens, communem efformat uenam **a** indicatam.

u Axillaris

- u Axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.
- x, x Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & passim in conterminam ipsi cutem digestus sobolem offert humerariæ ramo brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.
- y Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrent.
- z, z Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris summæ manus sedis cutem excurrent. Verum superius z uenam notat ab axillaris uenæ ramo t insignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus x & x insignitus internæ cubiti regioni offert.
- q Venularum Veneris monticulum implicantium cum ramo d notando coitus, est nanque ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus summæ sedem inter pollicem & indicem perreptant.
- a Vena communis ab axillaris ramo t & humerariæ ramo h conflata, quæ per internam cubiti sedem deorsum oblique radium conscendens exporrigitur, ac tandem radium supergressa in anteriorem cubiti sedem propter inferiorem ipsius regionem excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.
- β Communis uenæ iuxta radij humiliorum partem, quæ brachiale respicit, diuisio, γ aut Y aut γ. Non absimilis: cuius quidem alterum crus γ insignitum, externam summæ manus sedem pollicis ac indici subiectam, ipsumq; pollicem & indicem accedit, & ramulum d indicatum in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus a insignitum, uersus medium & anularem potissimum absimitur. Ramis externam summæ manus sedem aduentibus uaria à nostris medicis imponuntur nomina, quæ quum inter se admodum pugnent, & passim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror: hinc characterum indicem lubentius barbaris nominibus occupaturus, quam orationis quæ has uenas describam seriem. Græci igitur & Latiniore medici in uniuersa manu paucas uenas proprijs nominibus appellarunt. Venam nanque per brachij interiora alamq; excurrentem in utroque brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quod scilicet per cubiti interiora potissimum exporrigatur. Verum priuatim dextere manus axillarem iecorariam uocauerunt, quod in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistræ autem manus axillaris lienaria ipsis dicitur, quod in lienis morbis hanc plerumque aperiant. Sic rursus quæ seu humeralis a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quod per humerum in manum feratur: etiam cubiti exterior nuncupata, quoniam cubiti exterius latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uero capitis morbis hæc mederi creditur, etiam capitis uena est dicta. Ramos uero h & t notatos & uenam communem, quam a notauimus constituentes, medias uenas nuncuparunt, quod scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quod inter cubiti anteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu obliquas quoque illas uocauerunt. Communem (quæ a insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis confurgit, atque interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros uerses, nominum acerui passim occurrent eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studioforum nomine qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor. Auicennæ interpretis nomina hic recensere, quæ Fen prima libri primi doctrina quinta Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito manus uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potius ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem à iugulari externa ad eam usque sedem ductam, quæ humeraria brachij cutem primum subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione completitur. Quæ autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Tertium humerariæ ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Communis uero a notata, Nigra: ubi autem hæc oblique ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Alterius

- terius communis uenæ cruris, illius nimirum diuisionis quam γ aut Y assimilauimus, sub anulari & indice porrectus, Sylen Auicennæ appellatur. Verum alijs subinde apud Arabes & baros illam Sylen uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris uenæ propagine x insignita constituitur, & l notatur, cui eadem quæ axillari medicorum uulgus nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quamquam rursus communis uenæ ramum γ notatum uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potissimum Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quod scilicet earum partium inflammationibus medeatur. Nisi forte horum nominum in posteriores adeo stulti fuerint, ut cum Aristotele & illis qui hodie uenas à me rectè antea pictas turpiter in lucem suo nomine emiserunt, arbitrati sint humariæ ortum sub aure primum esse. Cæterum communis uena Media, Mediana & Corporalis uulgo dicitur.
- z ENAE caue portio, quæ inferioribus corporis partibus nutrimentum administratur.
- u Vena in pinguem membranamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrent.
- q Grandis uena ad dextrum renem exporrecta.
- i Grandis uena sinistram renem petens, hæc, uti & dextra, quod serosum sanguinem ad renes deferret, serosusq; humor quodammodo ab ipsa emulgetur, Emulgens uulgo nuncupatur.
- x Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrent.
- u Seminalis uena sinistra. u Seminalis uena dextra. Hæc uenæ in progressu peritonæo cui ad dorsum firmantur, hærentesq; surculos communicant, & ramulos membranis testem usq; seminaria ambientibus diffundunt.
- y Seminalium uenarum sedes, quæ hæc primum implicari, ac uaricum modo conuolui incipiunt.
- z Venæ geniculatim a caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebis continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebas, ipsiq; accumbentes musculos & peritonæum digestæ.
- o Venæ caue supra ossis sacri initium in duos trûcos distributio, Δ aut inuerso γ aut V nō absimilis.
- u Ramus utcumq; amplius, transuersim in peritonæum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distribuitus.
- q Ramuli aliquot in superiora ossis sacri foramina missi.
- q, s Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior p notatur, exterior s.
- t, t Interioris rami, quem q notauimus, exterior propago, in musculos exteriorē illum ossis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorum serie transuersim digesta.
- u Interioris rami p insigniti interior propago, atq; eius propaginis rami humilioribus sacri ossis foraminibus distributi. x uero & γ reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hæc parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesicæ fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorē fundi uteri sedem, ipsumq; adeo uteri collum.
- u Vena ab exteriori ramo, quem q indicatum conspicis, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami p notati coiens, quæ id pubis ossis foramen perreptat.
- q Hæc sede uena pubis ossis foramen permeans, præter alios ipsius surculos uenulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.
- u Vnus ex ramis uenæ pubis ossis foramen transeuntis notatur, qui cutem ad internam femoris sedem inibi subit.
- x Congressus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ perficitur, quem z notauimus.
- γ Vena ab elatiori sede exterioris magnæ illius trunci rami, quæ is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo et abdominis musculis cutiq; ramos offert, inter cæteros autem præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot dissectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc à uena sub pectoris osse deducta pertingunt, ea uide licet sede cui M ascriptum cernis.
- Δ Propago uenæ in crus tendentis, quæ transuersim ad genitalia conterminasq; sedes in surculos exhauritur.

- ⊙ Prima magnæ crus petentis uenæ propago per anteriorem femoris tibiæq; sedem sub cute deorsum ad summum usq; pedem perreptans.
- Λ Propaginis ⊙ insignita ramus, femoris interiora ad inguina accedens.
- Ξ Dictæ propaginis ramus ad anterioris femoris regionis cutem uersus exteriora digestus.
- Π Dictæ propaginis ramus, primo tibiæ mouentium musculo oblatus.
- Σ Dictæ propaginis soboles, quas in anteriorem genu sedem & posteriorem quoq; dispensat.
- Φ Hac sede propago ⊙ indicata per sedem tibiæ interiorē, sub cute in uarios multiplicesq; ramos dissinditur, hicq; opportune dum sanguinem mittimus aperitur.
- Υ Hac ad anteriorem interioris malleoli sedem nuper dicta propago ducitur, atq; uti cernere est in pedis superiora exhauritur.
- Ω Ramus a grandi uena crus petenti in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrectus, eiusq; sedis musculis & cuti soboles utcuq; frequentes deriuans.
- 1 Ramus septimo nonoq; tibiæ mouentibus musculis & cuti femoris iuxta externam ipsius sedem ramos deducens.
 - 2 Grandis uena in quintum femur mouentium musculum digesta.
 - 3, 4 His duabus propaginibus inuicē coeuntibus uena cōstituitur, quæ inter musculos posteriorem femoris sedē occupantes excidens, sursum in femoris cutē ramos porrigit, quos 5 insigniui. Verū
 - 6 maiori ipsius parte 6 notata, sub cute per popliteum genu flexū fertur, & in suræ cutē numero 7, sa serie inibi digeritur, ubi 7 ascriptum spectas. Porro in delineatione, obscurus ille ramulus,
 - 8 qui 8 respicit, deorsum magis deberet ferri: neq; sat scio qua uel mea uel sculptoris negligentia, is illic desinit. Verū mediocriter est negotij illum uersus 8 notam, calamo deorsum protrahere, quum in dextro crure illum non neglexerim.
 - 9 Magnæ crus petentis uenæ in duos ramos distributio, quæ hæc inter duo inferiora femoris ossis capita continetur.
 - 10 Interior dictæ diuisionis ramus, ad posteriores suram tibiæ uel uentrem constituentes musculos et
 - 11 ad cutem internæ sedis tibiæ suræq; digestus, inibiq; 11 insignitus.
 - 12 Dictæ iam rami quem 10 notauimus portio, secundum interioris malleoli posteriorem sedem ad internum pedis latus exporrecta.
 - 13 Exterior ampliorq; ramus diuisionis 9 insignita, qui mox in alias duas impares propagines digeritur.
 - 14 Dictæ modò diuisionis exterior propago.
 - 15 Exterioris dictæ modò propaginis portio externum perreptans malleolum.
 - 16 Interior illius diuisionis propago, quæ inter tibiæ & fibulæ medium quæ hæc ossa inuicem debiscunt deorsum fertur, inter musculos uidelicet posteriori tibiæ ossis & fibulæ sedis adnatos, & ligamentum quod hæc ossa secundum tibiæ longitudinem mutuo colligat.
 - 17 Diuisio interioris propaginis 16 insigniti, quæ ad medium longitudinis tibiæ perficitur. Atq; hæc alterum ramum inter calcem & tibiæ os ad pedis inferiora mittit, alterum uerò inter fibulam & calcem.
 - 18 Soboles iam ultimo commemorati rami, quæ inter tibiæ os & fibulam per membraneum eorum ossium ligamentum in pedis superiora digeritur, alijsq; uenis hæc proreptantibus commiscetur. Atq; ita quatuor ferè uenarum radices ad pedis superiora surculos porrigunt, nimirum 12, 8, 18, 15 insignitæ.
 - 19 Venarum ad digitos series indicatur. Præter hanc cauæ uenæ delineationē, & plerumq; quinti sexti et septimi librorū figuras, huc imprimis spectat quæ ad horū librorū Epitomē parauimus, & huius libri calciarias ob causas uti commodissime fieri potuit insuendam duximus. Quotiescunq; igitur in quatuor subsequentium capitum margine simplex character occurrerit, illum ad nudam cauæ delineationem refer, quam siue sexti Capituli libri tertij figuram, siue figuram sexto tertij libri Capiti præpositam alibi in margine uocemus, nihil interesse arbitror.

Q V O N A M

Q V O N A M P A C T O V E N A E C A U A E S O B O
les in iecoris substantia, portæ uenæ propaginibus committantur, quæq; ratione uenæ
caua a iecore prodeat, aut in ipsam ramos diffundat. Caput V I.

Quoties alicubi in interioribus marginibus figuram sexti Capituli libri tertij scribimus, nudam uenæ cauæ delineationem indicamus, ne semper addendum sit, figura sexto Capiti præposita.

a tota figura
hæc capiti
u præposita
est.

b d.

c 7. lib. 6.

d 10. amplius
us q; quam
d 11.

e f. ca. 12.

f. ca. 12.

g. ca. 12.

h. ca. 12.

i. ca. 12.

j. ca. 12.

k. ca. 12.

l. ca. 12.

m. ca. 12.

n. ca. 12.

o. ca. 12.

p. ca. 12.

q. ca. 12.

r. ca. 12.

s. ca. 12.

t. ca. 12.

u. ca. 12.

v. ca. 12.

w. ca. 12.

x. ca. 12.

y. ca. 12.

z. ca. 12.

aa. ca. 12.

ab. ca. 12.

ac. ca. 12.

ad. ca. 12.

ae. ca. 12.

af. ca. 12.

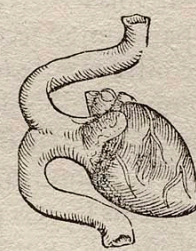
ag. ca. 12.

ah. ca. 12.

ai. ca. 12.

aj. ca. 12.

R O L I X E admodum de uenæ cauæ exortu agendum esse, si quis autem cōtrouersiam in medium adferendam arbitrareretur, cum pleraq; Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maximè sextus de Hippocratis et Platonis dogmatibus liber attestantur, quæ uniuersum huic questionem, ex quo nam uiscere uenis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex proposito eadem disceptatio mihi aggredienda foret, neuitquam Galeni argumenta oscitanter præterire liceret, quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, & quæ uera, & quæ falsa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeo Galeni uerbis acquiescendum est, ut omnia quæ illic in Aristotelem congerit, uera in dubitataq; esse ducamus. Vti iam in sermonis progressu, qui ueram uenæ cauæ seriem enarraturus est, cuius reddetur obuium. Quippe relicta de uenæ cauæ ortu (de quo non immerito Herophilus ille Anatomicorum coriphæus ambigebat) contentione, ipsius distributionem aggrediar, quam quidem a corde auspicar, si modò a maxima amplissimaq; uenæ cauæ sede hanc auspicandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Aristotelicæ sententiæ robur, uelimus nolumus, nobis quantumuis etiam ringentibus, fatendum erit, uenæ cauæ orificium quod ad dextrum cordis sinū pertinet, amplius esse, quàm uenæ cauæ corporis amplitudinē, quacūq; etiam ex parte hæc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum esse docebit, quo cauam, quæ iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astruit, quodq; illam statim ab exortu in duos truncos arteriæ magnæ modo findi, ac unum superiora petere, alterum uerò deorsum explicari, & postmodum ex illis truncis eum qui deorsum secundum lumborum uertebras fertur, grandiorē esse tradit. Vnde etiam ilico in Galenum propria ipsius iacula, quæ ex fontium fluuiorumq; ductibus & arborum radicibus tanta industria et callidè texuit, repellenda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma prorsus est respuendū, quo uenam cauam ex corde prodire inficiatur, quod illic non similiter, ut magna arteria, enascatur, hoc est, quod mox ab ortu in duos truncos nō diuidatur, sed rectā secundum cordis latus ducatur. Primum enim, ut falsum & dissectionis professori indignissimum est, Galeni axioma, quo uenam e iecoris gibbo pronatam in duos truncos, perinde ac magnam arteriam, partiti affirmat: ita etiam non sua demonstratiua methodo concludit, hac occasione cauam a corde non oriri, quod rectā secundum cordis latus porrigitur. Nam si quis arteriæ ortum attentè examinauerit, animaduertet profecto (quod & Galenus nō ignorabat) illam e cordis basis medio tanquam ex ipsius centro enasci, ac proinde si arteriæ pars aliqua deorsum ducenda fuerit, ab ortu statim arteriā necessariò diuidi oportuisse. Venam autē quæ ex cordis basis latere (utpote uas mollius quàm arteria) secundū Aristotelis sententiā enascetur, nō oportuit in duos truncos statim ab ipso ortu discindi, quum citra diuisionem peropportune sursum deorsumq; repere possit, illaq; diuisio in cassum fieret, præterquàm quod prorsus esset inartificiosa. Nam si hinc prodians uena, arteriæ modo bifurcetur, primum ipsius origo & caudex aliquouſq; in dextram thoracis sedem omnino proreperet, ac inde primum diuideretur, cuius diuisionis trunci denuò sinistrorsum deberet duci. si modò uersus corporis mediū (ut nūc sit) cauæ caudex porrigi debuisset. Accedit huc Galeni argumentū, nunq; nō grauissimè ab ipso resumptū: Si cor uenarum esset principium, omnes uenas necessariò oportuisse ad cor ptingere, ut fanē ad iecur pertingunt, quasi uerò

H A C figura finitæ cauæ seriem, quam necessariò moliretur, si in duos truncos ad cordis dextrum latus discinderetur. Quod autem hoc Galeni argumentum toties ab ipso repetitum, et optimè demonstratio nis loco habitum, accuratius obserues, cōfer præsentem figuram cum aliquot sexti libri et potissimum cum quinta, & etiam cum totius cauæ figura, ut animaduertas quæ illa citra diuisionē obliquari oportuerit, ut ex dextro dorsi latere ad ipsius medium pertingeret.

g. f. ca. 12.

h. f. ca. 12.

i. f. ca. 12.

j. f. ca. 12.

k. f. ca. 12.

l. f. ca. 12.

m. f. ca. 12.

n. f. ca. 12.

o. f. ca. 12.

p. f. ca. 12.

q. f. ca. 12.

r. f. ca. 12.

s. f. ca. 12.

t. f. ca. 12.

Prolixam autem
toribus de uenæ
cauæ ortu in
Aristotelem
scripta, non
omnia ex tri-
pode dicta.

Galeni argu-
menta de uenæ
cauæ ortu in
Aristotelem
scripta, non
omnia ex tri-
pode dicta.

2

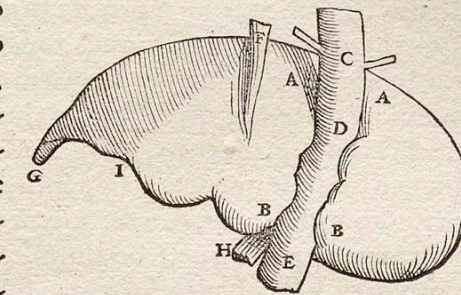
uare, ac postea in duos truncos diuidi, perinde sanè ac magna arteria, quæ similiter ac uena illa arterialis e cordis basis medio nasci, suo loco docebit. Præterea irrefutabilis illa (ut Galenus inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis contexit, minimè efficax est: quandoquidè illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in modum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor arteriarum saltem nomine (etiam si non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis obsecro eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentriculo, quem non habent, exoriri uoluisse cum Galeno dicat, & non cognoscat Aristotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, institutum fuisse. Ad hæc, quis perfunctoriè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum quod à membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ membranulas dilui possit. Neque satis scio quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem, nisi quod iecur duabus fibris seu lobis ipsis priuatim constituitur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quando cauam à corde non oriri asserit, eo quod arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quum obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam non offerre, quod illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor et iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sanguificationis facultatem iecoris uirtuti similitam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem Anatomici à iecore in cœperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus constitum ex cibo & potu succum in iecur deducit. Sed ne hic Galeni dissectionis, atque adeo totius medicinæ principis placita, nimis uilipendere, ac seriatim ipsius quæ adhuc reliqua sunt argumenta refellere uidear, & non potius tanquam pro aris & focis unâ cum alijs medicis, qui manus sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem affingendo defendere, à iecore seriem uenæ cauæ iam auspiciabor, quod ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi non negem. Ortum uerò cauæ hinc esse non ita annuo. Neque quicquam à me de ipsius origine assertum uolo, quicquid etiam casu mihi inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniâdi ansam ipse suggeram, qui non nisi huius generis nugæ morantur, & interim ossium ac musculorum cognitionem & uasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reiiciunt: & si forte hic quicquam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad innumera loca conuientes, in quibus Galeni lapsus Anatomicos hæcenus ostendi: & forte in posterum illos silentio uel ob hoc non sum præteriturus, ut eiusmodi sycophantis & uilitigatorijs inuidiæ, & in illis quæ propter incitiam auerfantur exercendi argumentum præbeam. Verum ideo de cauæ principio ex iecore nihil absolutius subiiciam, quod iecur mihi potius euenis quæ ipsi intexuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus conformatione, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm uenularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnascitur, quum interim uenæ cauæ os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenalis arteriæ arterialisque uenæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sanæ mentis inficiari potest, si modo diuersæ quasi substantiæ corpus (ut ligamentum ab ossè) ex alio pronasci affirmare audeamus. Cæterum quemadmodum (ne fortè rursus aliò excurrat oratio, cui, ne prolixior fiam, rationes nullas ex sententia addo) ab extremis iecoris partibus orbiculatim ex ipsius concava sede exiguas uenularum propagines paulatim ad iecoris medium uersus posteriora contentes inuicem coire, maioresque uenas constituere diximus, et deinde ex maioribus illis rursus grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in uenæ portæ caudicem finiant: pari etiam ratione ad concuæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbicularibus quæ iecoris finibus, in gibba ipsius sede, innumera uenularum propagines exoriantur, quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorrepentes, in insigniores uenas coeunt: atque hæc rursus in ampliores eousque colliguntur, donec tandem in elatiore iecoris parte, quæ dextram uerterbarum sedem respicit, in unam congregiantur uenam, quæ ab insigni amplitudine Græcis *νεφελή* interdum, & *σελεχία* (quemadmodum & portæ uena) deinde & *νεφελή*: in Arabum autem interpretibus uocatur hanabub, uena uentrem habens: Latinis uerò caua, magna & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Vnde uerò nonnulli hanc Galeno communem uocari scripserint, non satis assequor, quamuis existimem hos illa delusos uena, quam eò nomine in cubito peritiores medici uocant. Vti etiam dextri

Vene caudicis
distributionis de
scriptionem à
iecore incipien-
dam.

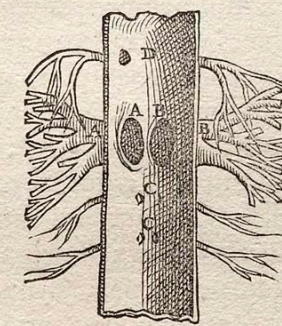
Cauæ in iecore
series.

Cauæ uenæ
nomina.

dextri cubiti axillarem, Hippocrates iecorariam, non minus quàm ipsam cauam quæ cordi proxima est, appellauit. Porro uenæ cauæ rami per iecoris corpus exporrecti, portæ ramis incumbunt, & utriusque uenæ ramulorum extrema osculis inter se confluunt, ut cauæ propagines optime citissimeque sanguinem iecoris beneficio in portæ ramis elaboratum, ac bile flaua feculentoque sanguine repurgatum, transsumant, & postmodum uniuerso corpori ad partium nutritionem deducant. Venarum itaque cauam constituentium, atque è iecore educarum coitus, nō in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitrat: sed, ut iam prius admonui, in ea parte iecoris quæ dorsi seu spinæ dextro lateri proxima est. adeo sanè ut nihil prorsus substantiæ iecoris toti posteriori uenæ cauæ parti, quæ dorsum spectat, obduci cernatur. Neque rur-

vena portuicula insinuat, ceteri characteres aliò quam ad præsens Caput referuntur.

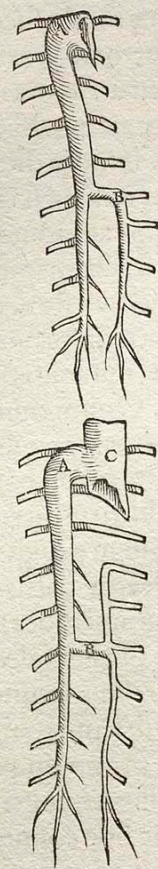

ginem notat. B uerò & C paruas soboles insinuant, quæ iecori etiâ à caua præter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propagines hæc & soboles à iecore enatas cauam constituere dicam, an à caua in iecoris substantiam diffusas. Cæterum D caua uenæ sedes notatur, quæ hæc septum permeat, ipsiq; ramos depromit.

us, quemadmodum Galeno & omnibus dissectionum profectoribus hæcenus uisum est, uenæ cauæ rami ex iecore procedentes, cauam in eum modum constituunt, quo portæ uenam efformari colligiq; dictū est: aut ut radices ad arboris caudicem pertinere conspiciamus. Nam cauæ rami, ac si uenam per posteriorem iecoris sedem delecta quodammodo deorsum porrectam, et duntaxat iecoris cuidam sinui innatam ingrederentur, eam constituunt. Sunt autem hi duo insigniores rami, propter iecoris elatiora, in anteriorem cauæ sedem, non autem latera, aut posteriorem sedem, subingredientes, qui nequiquam cum uenæ cauæ amplitudine sunt comparandi. Imò si non nimis anxie in Galeni uerba mecum iuraueris, neque tuis oculis fidem derogaueris, proculdubio asseres uenam cauam à corde deorsum per iecoris posteriora ferri, atque ab huius anteriori sede duas insignes uenas pullulare, numerosa serie in iecoris substantiam diffusas. Præter eas uenas quas caua, simulatque deorsum à corde descendens, iecoris substantiæ adnascitur, iecori offert, in reliquo ipsius per uisceris posteriora descensu (qui sanè breuissimus est) paruos etiam spectabis ramulos ab anteriori cauæ sede etiam in iecoris substantiam excurrentes, et in omnibus hominibus numero nequiquam pares. Atque hæc omnia sedulo hominem fecanti, adeo sunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ seriem spectans, non multò magis probauerit hanc, quod ad seriem, nō autem sanguinis ductum attinet, oportere à corde primum describi, ac demum ipsius ad superiora inferioraque ductum esse enarrandum. Sed quum concedam, sanguinem qui in caua passim continetur, à iecore confici, uenæ cauæ ramorum distributionem à iecore quodammodo auspicatus sum, ac deinceps eam uenæ partem primum describam, quæ supra iecur consistit, non eam quæ ad partes iecori subditas porrigitur: longè omnibus de cauæ ortu postpositis altercationibus. Quamquam interim sedulo studiosos adhortor, ut nullis autorum suffragijs fidem dantes, ipsi non modò hominis iecur, uerum & simiarum & canum, quibus alia iecoris forma accidit, aliæque ramorum à caua in iecur series, accuratè secant, ac uenæ cauæ iuxta iecur & cor progressum examinent, dummodo inutili quoque Anatomies parte delectentur. Quo autem id fieri debeat artificio, partim in calce quinti libri, partim & in sexti libri fine docebitur.

i 3 DE

D V A
bus his figu-
ris geminas
uenas pari
carentis se-
ries expref-
simus, quae
ab illa uari-
ant, quā in-
tegra uenae
cauae deline-
atio indica-
uit. Notat
autē hic A
uenae sine pa-
ri truncum.
B ipsius ra-
mum, qui in
sinistram du-
ctus, in plu-
res digeri-
tur propa-
gines. C ue-
rō in infe-
riori figu-
ra, insinuat
cauae uenae
caudicis por-
tionem.

da, faciendum duxi studiosius, quanto pertinacius ipsos monstruosa illa admirari, experientia non semel didici: quū interim ipsis dolendū magis esset, tale ad integrā sectionem corpus ob-
gisse, quod ab hominū canōne plurimū uariet, nisi forte etiā crebro absolutorū & non monstru-
olorū hominū sectionibus astitissent, Galeni precepta ad finē libri primi de Administrandis se-
ctionibus nobis datū nunquā negligētes. Porro iam sermoni adiciendū est, mihi haecenus in
homine nihil esse praetermissum: uti sanē arbitrabitur, qui Galeni placita sedulo euoluens, pri-
mū à me quintam pulmonis fibrā seu lobū requireret, quo caua in interuallo inter septum &
cordis inuolucrum ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus
in simijs reperisset, immerito oscitantiae alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignoras-
sent: uti sanē & Galenum is lateret, si hominum cadauera potius quā simiarū scare aggre-
sus fuisset. Quum enim in homine nullū sit interuallum ductus uenae cauae à septo in cordis in-
uolucrum, sed uti superius docui, haec duo simul connata unā semelq; perforantur, nullus sanē
pulmonis lobus hic cōsistere potest, qui in illo interuallo uenā sustineret, nisi forte hunc (quod
summē est absolum) in cordis inuolucrum reponi quis sectionum imperitus arbitrareretur. In
caudatis uerō simijs, et magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallū, inter septum trā-
uersum & inuolucrum cordis mucronē, ac hic inter mēbranas thoracē intersepientes inane uacu-
um ue est spaciū, per quod caua prorepit, sibi substratum habēs pulmonis lobū, quo mirabi-
li Naturae opificio is cauae caudex tanquam manu apprehenditur et suffulcitur. Proinde quan-
do Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utramque ueram esse
fatebere. Verū Galeni sententia nusquam non à caua priusquam cor pertingat, uenas in mē-
branas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parit, quum hae membra-
nae uenas assumant, partim ab illis ramis quos à iugulo ad has ferri audies, partim à uena si-
ne pari. Caua autem quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cavitatem membranas ne cō-
tingit quidem, tantum abest ut ramulos ipsi ita tenues ut in illas digeri debeant, offerat. Præte-
rea alius Galenum in libro de Venarum sectione, probē affecutus mirabitur, qui priusquam ca-
ua supra cor progressum attingerem, à caua statim atque in cor pertingit uenam arterialem in
pulmones porrigi non ascripserim, quum interim illud Galeni sit dogma. Quod quā uerita-
ti consentiat, ipsa uasorum continuitas arguit: quippe quum nihil ab alio pronasci uerē dica-
mus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialis uenam à caua principium duce-
re neutiquā quis asseret, praeter quā enim quod arterialis uena sextuplo crassiori constat cor-
pore quā caua, illa hanc non contingit, sed non mediocri cordis substantiae portio inter ca-
uae orificij elatiorem sedem & dextram orificij arterialis uenae, intercedit. Dein arterialis uenae
orificium

Quae haec-
nus scripta
Galeni plac-
tis parum con-
ueniant.
Li. 7 de Ad-
mi. sectio.

Lib. 6 de Pla-
cis. lib. de Se-
ctis. uena. lib. 7
de Admi. & 2
Commentario
rum in Hip-
po. de Vitis
rati. in morbis
acutis.

orificium non minus in cordis dextrum sinum quā orificium cauae orbiculatim liberumq;
pertingit, nihilq; minus apparet quā soboles aliqua à caua ad arterialem producta. Vnde e-
tiam haec, quia propriam obtinet circumscriptionem, non minus priuatim quā caua uenit
pertractanda. Huc accedit Galeni de uenae pari carentis principio, sibi non constans sententia.
Primum enim in commentario decimo secundilibri in Hippocratem de Vitis ratione mor-
borum acutorum, sibi ipsi ter pugnat. nam in initio sermonis de uenae cauae per thoracem di-
tributione uniuersim inquit, uenam octo inferiores costas enutrientem à caua pronasci antea
quā ad cor pertingat. mox subiicit, in quibusdam animalibus supra cor hanc à caua depromi:
in homine autem ex ea cauae sede eandem emergere docet, qua haec dextram cordis aurem
contingit. Rursus sui oblitus aliquanto inferius subnectit, hominis infernas costas à uena enu-
triri, quae sub corde à caua exorditur. Huic sententiae propemodum conformis est, quae in se-
xto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit, cordis inuolucrum
simul cum omnibus membranis, quae tum thoracis cavitatem intersepunt, tum quae pul-
monem ambiūt, alimentum ex caua priusquā ad cor deferatur sumere. Quando enim inquit,
quae dicitur quod dicitur, aliud nihil ipsum intelligere arbitror, quā membranam costas
succingentem, quae maxima ex parte uena sine pari enutritur. Non enim intelligit opinor mē-
branam pulmonum substantiae proximē obnatam, quum haec ne furculum quidē à caua mu-
tuetur. In libro autem de Venarum sectione, uenā sine pari à dextra auris sede ad sinistras tho-
racis partes proficisci, atq; ad quintam thoracis uertebam perferri in quibusdam animalibus
attestatur. In simijs autem, paulo supra aurem in dextris partibus hanc poni docet, plurā que
hic quā in libro de Vitis ratione, costarum interualla praesenti uena enutriti fatetur. Ean-
dem sententiam in septimo de Administrandis sectionibus complectitur, nisi quod hic ipsam
à uena quae iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasci simpliciter tradit: quum illic ad sin-
istras thoracis partes illam proficisci, malē adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco haec
linea pari uenam ex dextro cordis sinu non secus ac coronalem pronasci docet: quāuis id in
simijs haud euenit. At non est quod prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fetus forma-
tione & aliunde in medium adferam, quum ex modō propositis, Galeni de uenae pari carentis
ortu progressu quae sententia utcunque constet. quae quā ueritati consentiat, ex nostra enar-
ratione ueram eius uenae seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quā
in simijs, & canibus, & suibus, & bobus, & quotquot uidī quadrupedibus à caua pro-
cedit, postquam haec cordis inuolucrum superauit, ac eō usque pertingit, ubi nullus amplius
pulmonum apparet connexus, qui uasorum interuentu perficitur. Et si quis sectioni fidem de-
rogans, rationem huius uenae exortus petierit, illam sanē adinueniet ex nostro sermone, qui
Naturae artificium in illius uenae propagatione superius enarrauit. Haudquaquam enim haec
pari carens uena à cauae caudice sub corde nasci potuit, tum quod nimium periculosē suspen-
sa fuisset, propter ingens interuallum ab ea uenae cauae sede ad uertebas usque conspicuum:
tum etiam, quod si illinc uena pari carens exoriretur, tota dorsi pars sub corde & ea sede qua
eius uenae principium nunc exporrigitur consistens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura
denuō aliam uenam illinc, unde nunc illa nascitur, producere debuisset, illis uertebis alimen-
tum subministraturam. B regione autem dextrae auriculae pronasci nullo prorsus modo qui-
uit, quod uasa pulmonem adeuntia, uenalis scilicet arteria, & arterialis uena, & aspera quo-
que arteria, illam ad dorsum ferri prohibuissent, nisi ipsa aliquousque prius aut deorsum aut
sursum prorepens, aptam descensus sui sedem callidē inuenisset. Præterea si regione dextrae
cordis auriculae uena paris expers diffunderetur, ipsa etiam cordis inuolucrum peculiari fora-
mine secus atque nunc permearet. unde etiam uel hinc statim docet, quā procul à corde
principium ducat. Neque est quod ad huius sententiae robur, hominis dorsi quā id cor spe-
ciat obliquitate adferam: quae quū multo maior in homine, quā quadrupedibus aut aibus
sit, facile liceret conficere, sine pari uenā homini etiam altius, quā illis animalibus à caua oport-
ere nasci, quod his & succinctor ductus è regione dextrae auris ad dorsum quā illi uisitur:
uti profecto inter secandū non solum iucundū est expendere, sed etiam promptum. Quamob-
rem uerō Galenus ita uariē & de hominis uena pari carente, ipsiq; nunquā uisa, magis perperā
adhuc quā de simiarū uena senserit, in ea Epistola utiq; perstrinxit, qua dextri cubiti axillare
in laterali morbo (si modō quid intersit cuius lateris uenā diuidas) secādam docui, Galenus e-
nim aliquam rationē alicunde cōminisci studuit, qua Hippocratis sententiā probabiliorē red-
deret, quae is sanguinē non mittendum docet, quum dolor inferiora ac sub septum petit. Quasi
uerō Hippocrates arbitratus fuisset, à uena sine cōiuge per phlebotomiā nihil educi posse, aut
eā remotius ab axillari distare, quā ut haec aut alia quaeuis, illius gratia aperiri posset. quum
interim

Galeni de ue-
na sine pari
ortu sententia.

Vnde uenam
pari carentem
nasci oportet
euenit.

interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito nō Hippocrates solum, sed omnis medicorum chorus fecit. Ceterum quoniam Epistola nuper commemorata, hac prolixius cum aliquot alijs paradoxis persequitur, cauē uenae distributionem deinceps non interrupta sermonis serie aggrediar. ne mihi praeter uerae hominis historię narrationem in hoc negotium augeam, ut ubi à Galeno dissentendum est ascribam, ipsiusq; sententiam uerbis aliquot refellam: & ne propter meam in eum pietatem, etiā prolixē mihi uenia petenda sit, quo rabularum animos leniam, quos miras excitatos noui tragœdias, si semel atque iterum Galenum purgare, & friuolis quibusdam ratiunculis ab errore uindicare poterunt, parum solliciti, quod tot innumeris locis ipsius placita à ueritate dissona certō (quantum uis interim inuitus) ostendam. Haecenus enim non semel expertus sum, quā eius modi homines apud dissectionum imperitos gloriari soleant, quum rationem aliquam excogitassent, qua Galenus excusari, aut ut ipsi loquuntur, cum offensa à me parte concordari possit. Quā turpiter uerō se tum postea in publicis sectionibus dederint, quum suos Achilles mihi proponerent, ipsi probenōrunt. Vena igitur caua, postquam sine pari uenam à se diduxit, ad iugulum rectā sub pectoris ossē conscendit, membranā thoracem interserpentibus eleganter suffulta, molleq; & glandosum corpus hīc in iugulo passim adstratum obtinēs, quod Graeci *θυμὴ*, Latini uerō communi glandularum nomine glandium uocant. Est autem glandium id in elatissima thoracis sede extructum, ut ab omni noxa frequentissimas uasorum distributiones hīc suspensas, immunes seruaret. Vena enim caua inibi primū in duos infignes truncos discinditur, à quibus omnes uenae cauae partis ad elatiora corporis porrectae soboles pendent. A sinistro namq; trunco, quemadmodum & à dextro, grandis uena promittitur, quae primae thoracis costae innixa postquam aliquot à se dispersit ramos, sub clauiculā axillam properat. Ab huius etenim radice exilis uena nascitur, deorsum per costarum radices ad tertiam usque costam exporrecta, & exiguas soboles tribus superioribus costarum interuallis, aliquando duntaxat duobus, deriuans. Praesens uena non semper ab eius quae axillam petit radice pronascitur, uerū nonnunquam à caua priusquam in duos illos grandes truncos bipartitur, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut araneae filorum modo praetenuem, quum breuiora illarum costarum interualla ab ipsis incūbente uena quae axillam petit, aliquando autem à uenae parientis propaginibus (idq; potissimum in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius magnae in iugulo bipartitionis, duae prodeunt uenae, quae introsum ductae, ad elatiorem pectoris ossis sedem contendunt, & sub pectoris ossē deorsum perrepantes numerosas à se diffundunt soboles. Sinistra (quod & de dextera subauditum uelim) secundum laeum pectoris ossis latus, ubi costarum cartilagine ipsi coarctantur, declinās ad abdominis superiora tendit, in progressu ad sex superiorum septem costarum interualla singulas propagines distribuens, quae ad terminum ossis costarum ubi uenae coniuge carentis ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmodum uerō à ramis uenae parientis, propagines extra thoracis amplitudinem ad musculos costis instratos excidere relatum est, sic quoque à uenis ad cartilaginum interualla disseminatis, ramuli notati digni in musculos pectori incumbentes, ipsasq; adeo mamillas propagantur, si modò ad has à uenis pectoris ossi exporrectis, furculi deriuentur. Porro quod ex uenis sub pectoris ossē deductis reliquum adhuc est, ad latus mucronatae cartilaginis deorsum in canosam rectorum abdominis musculorum partem distribuitur. Venae enim ē thoracis amplitudine prolapsae, sub rectis musculis ad mediam usq; abdominis sedē feruntur, ramulos quosdam in proximas partes utrinque transmittentes. Quorum praecipuus ad abdominis cutem subit, atque oblique secundum costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas et capillorum modo subtiles uenulas exhauritur. Ceterum insigniores uenarum rami, sub rectis musculis exporrecti, in plures furculos supra umbilici sedem cessant, qui rectorum abdominis musculorum substantiae implexi, illarum uenarum terminos finesq; spectant, quas in sermone progressu, ab imo propter genitalia fursum sub rectis musculis cōscendere audies, quū earum usus quem in mensui sanguinis ad lactis generationem, & sanguinis item ex mamillarum sedibus ad uterum foetus enutriendi gratia reuulsionem, ipsas praebere credimus, explicabitur. Harum uenarum sub pectoris ossē reptantium originem ex anteriori mediāq; in iugulo bifurcationis sede, ut plurimum fieri animaduertes. interdum uerō eas ab axillarum uenarū radicibus, postquam illae nō nihil à iuguli medio in latera recesserāt, enatas obseruauit: quē admodum aliquando alteram ipsarum, & praesertim sinistram ab axillā, alteram uerō ab ipsa bifurcatione pronatū uidit: quemadmodum etiā nō infrequenter occurrit ab anteriori uenae cauae sede, ubi in duos infignes truncos partitur, unicam pronasce, quae fursum ad pectoris os ducta,

Quam ob rem non semper sermone adducitur, ubi à Galeno placitis dissentit.

Cauae ad iugulum inuicissimae.

Cauae caudicis in iugulo bipartitur.

Vena axillaris rem constituit, cuius ortus. Vena superiora costarum interualla pertrans.

Vena sub pectoris ossē deorsum reptans.

ducta, in duas discinditur uenas, ac unam dextro pectoris ossis lateri, alteram sinistro exporrigit. Ab his quoque uenis secundum pectoris os deducendis, membranae thoracis cavitatem interdiuidentes primos mutantur furculos, ac subinde etiā à caua ubi nunc dictas promittunt uenas, graciles quasdam propagines sibi uendicant, secundum totam membranarum longitudinem cum nervis septi transversis exporrectas. Quinetiam, ut et antea monui, uena pari carente in membranas thoracis cavitatem interserpentes furculi accedunt, uenis quae adherentem oculi tunicam implicant, quā similibi. Ab his uenis etiā soboles in cordis inuolucrum, ubi membranae thoracem interserpentes hoc continent, pertinent. Ceterum uena axillam accedens priusquam ē thorace procidit, non ita procul ab ipsius initio ex elatiori sede uenam utcumque amplam promittit, quae fursum oblique in posteriora tendens, ad transversos uerterarum ceruicis processus deducitur, & per foramina illis priuatim exculpta fursum conscendens in musculos uerteris proximē adnatos, soboles spargit. At praeter illas, certo ordine & ueluti geniculatim singulas soboles unicuique foraminis neruorum exortibus in ceruicis uerteris incisio deriuat, dorsali quae medullae ipsi quae adeo uerteris alimentum suppeditat. Quod uerō eius uenae reliquum est, in caluariam contendit, peculiare sibi cum sua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad posteriorem occipitis ossis capituli sedem excavatum antea dixi. Vbi uerō uena in caluariam amplitudinem pertingit, in secundum seu sinistram durae cerebri membranae sinum, uti postea auditurus es diffusus, exhauritur. Praeter hanc uenam, alia adhuc ab illa quae in axillam contendit, priusquam ē thoracis cavitatem labitur, ex ipsius posteriori regione principium ducit, quae in musculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uerteris adnatos, ac capituli dorsiq; & thoracis motibus famulantes, dispensatur. Simulatq; uerō axillam petens uena inter primam thoracis costam & clauiculam ex thoracis cavitatem progreditur, musculumq; perforat qui secundi paris dorsum mouentium alter est, non semel eam promittit uenam quā humeralem postea uocabimus, & ilico atq; declinās ducta glandulas in axilla ad firmam uasorum distributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam à se emittit propagines. Primum utrinque singulas promittit uenas, ad thoracis quidem anteriora unam, ad posteriora alteram. Quae antrosum exporrigitur, in musculos à pectoris ossē & costis ad brachii os & scapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem simul & mamillas frequentiam admodum ramorum serie in mulieribus adit. Vena autem retrorsum proficiscens in musculis cauiam scapulae sedem occupantes, uicinasq; sedes multiplici etiā sobole digeritur. Ceterum nonnunquam à priori & quae pectus accedit uena, interdum uerō ab ipso qui in axilla consistit trunco alia grandis utcumq; uena exoritur, quae deorsum secundum thoracis latus exporrecta, potissimum absumitur in musculum, cuius beneficio brachii declinē dorso ad mouemus. Praeter hos ramos maior uena quae in axilla habetur, exiguos ablegat furculos glandulis & membranarum, quae inibi uasorum distributionibus corundēq; colligationibus praesunt. Quae autem serie axillaris uenae reliquum in totam manum excurret, peculiari Capite mox atque ceteras ascendentes uenae cauae propaginis soboles absoluerō, expediam. Proinde adiugulum rursus sermone conuerso, ceteros truncorum magnae illius in iugulo diuisionis ramos aggrediamur. Vena itaq; caua ad eum quem dixi modum priusquam pectoris ossis summum transcendat, in duos truncos diducitur, ac statim à diuisione nuper commemorata uena, quae axillam petit, principium obtrinet: quod autem alterius diuisionis illius trunci adhuc superest, à media primae thoracis uerterae corpore sede, cui prius innitebatur, modicē recedens, fursum extra thoracem protenditur, & simulatq; clauiculam pectorisq; ossis summum superauit, in duos impares ramos scinditur. Interior namque exteriori magis quā pleriq; arbitrantur gracilior est, & secundum asperam arteriae latus ascendens, nonnullas uenulas in speciem capillorum exiles asperae arteriae conterminisq; membranarum communicat. Haec interior censetur iugularis, quae cum sui lateris soporali arteria uersus cerebrum fertur, ac in ascensu graciles ramulos membranulis sexti neruorum cerebri paris in collo & in faucibus etiā se primi paris neruos colligantibus digerit, uniuerso ductu soporariae arteriae ad caluarię usque basim commissa. quod cum peruenit, in duos inaequales amplitudine ramos discinditur, ac amplior oblique retrorsum, secundum caluarię basim ductus, caluariam simul cum quodam soporalis arteriae ramo ingreditur, foramine utens sexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Quae uerō serie in caluarię cavitatem praesens ramus digeratur, in cerebri uasorum descriptione affatim persequar: modò autem laterit, ad caluarię usque amplitudinem uenas, quae eo pertingunt, sermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internae ramo, quum uti diximus in posteriora secundum caluarię basim is contendit, propago diducitur,

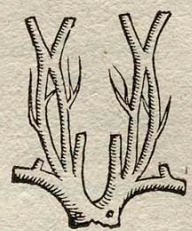
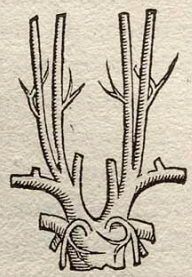
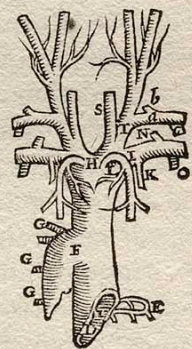
Aliquot ueni a uena axillae petente sparsi priusquam brachium subeat.

Cauae per colulum caputq; series.

Interior iugularis.

in elatiorem sedem muscutorum pertinet, qui anteriorem cervicis vertebrarum regionem occupant, stomachoq; subiacent. Gracilior uero internæ iugularis ramus soporalis arteria penitus relicta, priuato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio & quarto pari neruorum cerebri commune cælaturum retulimus. Priusquam uero ramus ille in duram cerebri membranam digeratur, totusque in caluariam mergatur, sobolem non admodum insignem ad auditus organum depromit, eam per foramen quoddam transuersum mittens, quod huic soboli & neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune censetur. Porro exterior idemq; grandior supra clauiculam factæ diuisionis ramus, ab exteriori ipsius latere postquam musculorum dorsum mouentium secundi paris alterum perforauit, insignem à se diducit uenam, quæ deorsum uersus clauiculam reuoluta ad summum humerum ipsumq; adeo brachium contendit. Antequam tamen huc pertingat, non procul ab ipsius ortu ramum edit, qui in cutem posteriori cervicis sedi obductam, & externos eius sedis musculos, numerosae uenularum serie digeritur. Præter hunc uenam sub clauicula brachium petens, alium quoq; grandio rem depromit ramum, in gibbam scapulæ sedem frequenti etiam sobole dispersum. Deinde quando ad summum pertendit humerum, atq; sub illo in brachium proripit, priusquam penitus demergitur, in summi humeri cutem propagines deriuat, quarum præcipuæ in cutem digeruntur, quæ musculum integit, cuius ope brachium attollimus. Eiusmodi propagines interdum, idq; potissimum in mulieribus, ad mamillarum usq; cutem excurrunt, deorsum in priora secundum clauiculam errabundo progressu deductæ, & ante sectionem in plerisq; mulieribus uirescente quodammodo aut cæruleo colore apparentes. Quæ autem serie eius uenæ brachium adeuntis reliquum (quod humerariam uenam constituit) in manum digeratur, posterius dicā, quando peculiari Capite ipsius axillarisq; uenæ distributionem persequar. Cæterum maior ramus, quæ supra clauiculā haberi, atq; ab externo suo latere humerariam germinare diximus, sub cute ac lato buccas mouete musculo secundum collum ad fauces porrigitur, exteriorem efformans iugularem, quæ non pari semper modo (uti in uociferantibus, aut aliis uispiritum retinentibus, & uetulis indies obseruamus) per collum cutem fertur, sed fere quadruplicem distributionis speciem proponit. Prima (quam frequentius est cernere) ea est, quæ unus tantum ramus hic sub cute ad fauces usque procedit, in ipso progressu nullibi insigniter discissus, sed duntaxat graciles ramos in musculos conterminam quæ cutem partim rectā, partim obliquē, & interdum transuersim conscendentes, uariē spargens. Secunda autem

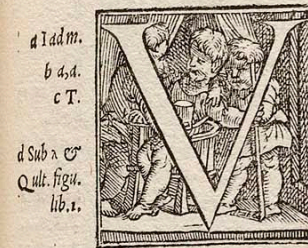
PRIMA
manu distri
buitur ex
terna iu
gularis ue
næ serie,
nuda caue
delineatio
docet, re
liquas ue
rō tres pri
uatis co
nunc serie
tim hic re
positis for
mulis ex
pressi, ac
earum pri
mæ eodem
characte
res, quos in
tegra deli
neatione ac
commoda
ui, ratus
ex illa hāc
ita faci
lius posse
perpendi.

ea uisitur, quæ in medio ductu iuxta collum longitudinis mediū iugularis in duos insignes ramos dirimitur, & unus quidem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum prope rat. Tertiam rariū accidere conspiciamus, nimirum quæ propter clauiculam adhuc, ubi humeraria originem ducit, exterior iugularis in duas propagines diffunditur, quæ sursum sub cute inuicem distantes feruntur. Quarta ex tertia paratur, aliquoties enim illæ propagines inuicem perpetuō distant, ac nusquam se mutuo contingunt, interdum uero ad humiliorem faucium sedem mutuo rursus coeunt, ac ex ambabus una constituitur uena, quæ mox bipartita, uti modo subiungam, in ramos cessat. Verum subinde & ex tertia serie alia adhuc consurgit differentia. Nam aliquando altera, neque illa sanè minor propago, cuti non subtegitur, musculo recondita qui à pectoris ossis summo & clauicula pronatus, mamillari temporis ossis processui inseritur, atque ea propago in eum modum submersa, frequenter adeo insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionum professo res hanc internam iugularem uideantur appellasse: illam uenam interim negligentes, quam prius internam iugularem nominauimus. Vt cumque igitur exterior iugularis aut unica utrinque, aut in medio per collum ductu, aut statim à clauiculis gemina ascendat, semper cuti quæ proripit insignes notatque dignos offert furculos, ac quum ad fauces usque iuxta inferioris maxillæ humiliorem sedem sub aurium regione contendit, sui portionē ad oris interiora & duram cerebri membranā transmittit, reliquum uero ipsius in faciei cutem & illius musculos, & ad tempora, & post aures, & uniuersam breuiter capitis cutem trans

transfunditur. Portio interiora oris subit, in primis suis scissionibus glandulas exigit, quæ in faucibus sunt inferiores, quas tertium glandularum genus in sexto libro recensuimus. His glandulis quæ uasorū hic præ sunt distributionibus, ab interiori externæ iugularis portione ramuli dispensant, mox notatu digni in laryngē & glandulas ipsi proximè adnatas, et musculos ossis referentis, & lingue, & uniuersim ad omnes faucium sedes, furculi deriuantur, quorum insignis sub lingua secundum ipsius longitudinē proripit, in multiplices & errabunda serie proripens ramulos scissus. Quinetiā ab hac iugularis portione præter grandem ramū qui in caluariam per foramen subit, ad posteriorē mamillaris processus sedē cælatur, rami etiā in palatū & tunicā narium amplitudini obducta digeruntur, à quibus postmodum non negligendæ soboles caluariam petunt. Vna enim per foramen, quod secundo cerebri neruorum pari insculpit, caluariā accedens, offertur, caluariā ingrediens per grandius foramen illorū quæ in octauo capitis ossis odorū gratia exculpunt. Hæ soboles quæ caluariā ingrediuntur, furculos quosdā oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum disseminatos. Exterior externæ iugularis portio per capitis exteriora passim repens, perinde atq; interior, cuius seriē iam ab soluimus, mox glandulas suis distributionibus præfectas obtinet, quæ inibi reponunt, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Præter sens portio inter has glandulas bipartitur, et uno ramo in buccas, narium alas, & ad frontē uariē exporrigit; altero autē tempora & aurium sedem adit. Hic enim ramus rursus in duos præcipuos furculos diuisus, unū in sui lateris tempus admodum errabundo & inuoluto ductu digerendum offert; alterū uero post aures & ad occipitis cutē diffundit. Verum exterioris iugularis soboles in facie ac capitis cutē digestæ, hoc sibi priuati uendicant, quod dextri lateris uenæ, sinistri lateris uenis permisceant, ac inuicē coeant, idq; potissimum in facie & uertice, & imprimis adhuc in fronte: adeo ut frontis uena plerumq; ab utrarumq; iugulariū propaginibus per internos oculorū angulos sursum deductis conflatur. Ad hæc, per exigua uerticis ossis foramina et suturas gracillimæ uenulæ in caluariā prociidunt, non aliter atq; rursus ex caluariā in cutē alias emergere tum dicā, quando cerebri uasorū seriē priuatim persequemur. Quippe hæc opportunè tantisper dū in caluariā arterias quoq; sermone perduxerimus, asseruabitur, quod uaria cerebri uenarum arteriarumq; sit cōmixtio: quā in cognita adhuc arteriarū ad caluariā diuicatione, arduū foret percipere. Quamquam interim cuius integrum sit, Caput à præfenti septimum, cerebri uasis dedicandum, aut hic, aut ipsius quo id reponam loco aggredi.

VENÆ AXILLARIS ET HUMERARIÆ PER MANUM SERIES. Caput VIII.

VENAS duas à caua in manum propagari, prius relatum est: unam quidem, antequam caua thoracis amplitudinē superet; alteram uero ab externa iugulari, ubi ea clauiculam pectorisq; summum aliquantisper superauit. Hæc quod sub summo humero ipsaq; adeo clauicula in externā brachij sedem procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur. illa autē quod per axillā internamq; brachij sedem prope rat, axillaris interiorq; cubiti uena nuncupatur. Et quauis utraq; uena in plurimos pullulet ramos, cum in superficie sub cute, cum altius inter musculos propter ossa deductos, attamen axillaris quanto humeraria grandior ampliorq; uisitur, tanto etiam in frequentiores numerosioresq; soboles dispergitur. Humeraria namq; ab externo latere exterioris iugularis longè minori, quàm uulgus arbitratur, intervallo, & interdum à communi cum axillari trunco, quā is primam thoracis costam superat, principium ducens, atq; illos quos præcedente Capite recensuimus ramos dispergens, ad posteriorem clauiculæ sedem contorquetur, ac sub summo humero proripens, inter internū latus musculi brachij attollentis, et ualidum tendinem musculi brachij ad pectus ducentis in brachium procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur, deorsumq; porrecta etiam ante sectionē in omnibus euadit cōspicua, nisi forte graciliores omnino uenas homo obtineat, oberior uenæ sit. Porrigitur itaq; recto tramite deorsum per anteriorem (uersus exteriora tamē magis) brachij regionem, secundum exterius latus musculi cubiti flexentium anterioris. In deorsu uero ad cubiti usq; articulum graciles duntaxat ramos utrinq; in cutem sibi proximam, anterioremq; musculi cubiti flexentium prioris sedem dispensat, qui partim rectā, partim obliquē & transuersim in cutem ita proripunt, ut interdum uersus internam brachij sedem ad axillaris uenæ soboles in cutem digestas pertinere, cum illisq; coire uideantur. Quando humeraria cubiti attingit articulum, iuxta exterius humeri tuberculum in tres diducitur uenas amplius

Humeraria series
iuxta cubiti ar
ticulum.

amplitude interdum æquales, nonnunquam uerò una cæteris ampliori. ^o Prima (quam frequentissimè, ac potissimum in hominibus deesse reperies) penitus obliqua deorsum ad medium flexus cubiti articuli deferitur, atque sub ^p musculorum secundos tertiosque digitorum articulos flectentium, hincq; ab humero & ulna originem sumentium capitibus in aliquot ramis digesta cessat, non autem uti Galenus scribit, alicui axillaris uenæ ramo (quemadmodum ^p ea quam nunc persequar) commiscetur. Vt enim Galenum axillaris uenæ portionem sub musculis reconditam minus rectè descripsisse obseruabis, ita etiam primæ huius humerariæ propaginis (si quando hæc unquam cernitur) seriem non est assequutus. Vt sanè admodum concinnè uereq; eas descripsit uenas, quæ citra sectionem in nudato, ut in uenæ sectione fit, brachio plurimum & frequenter illi occurrunt. ² Secundus itaq; humerariæ ramus, quem cum alijs duobus paulo suprà cubiti articulum deriuat, cæteris plerunq; crassior existit, & obliquus quoque sub cute ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit, ac cum axillaris uenæ ramo, quem postmodum commemorabo, coit, unaq; ex ambobus ramis, humerariæ nimirum & axillaris uena conflatur. ³ Tertius humerariæ ramus, musculi qui radio iuxta brachiale inferius, radij in supinū motus autor est, consendit, & paulatim deorsum prorepēs, obliquus per radium iuxta medium ipsius longitudinis in externam cubiti regionem perferitur, quam ubi attingit, ut in reliquo super commemoratum nuper musculum ductu, furculos quosdam in proximam sibi cutem depromit, quorum non infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quæ humeraria in tres illos ramos iuxta externum humeri tuberculum diffunditur. Cæterum tertius hic ramus sensim oblique uersus ulnæ appendicem, brachialisque radicem prorepens, tandem alteri cuiuspiam inibi commiscetur uenæ, hæc que adauctus externam brachialis sedem consendit, & in aliquot furculos errabundo ductu sparfos dissectus, regionē intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum sede soboles quasdam sibi uedicante. Cuius uerò uenæ propago illa demū sit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primum aliquot axillaris uenæ propagines absoluerit. quippe ab axillaris ramo sub cute per totam ulnæ longitudinem exporrecto, illius propaginis initium pendet. Axillaris itaque, quum primum axillam superat, brachium que subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipue uerò inter anteriorem sedem ¹ primi seu interioris cubiti tendentis, & posteriorem sedem tendentis musculi, quo brachium pectori admouetur, & dein iuxta cubitum flectentium musculorum posteriorem. Hæc primum capitibus musculorum, quorum ope cubitus extenditur, propagationem offert, illis uenulis e regione eductam, quæ ab axillari in glandulas hic repositas digeruntur. Post hæc, sed demulius, ex posteriori ipsius sede uenam ipsam musculis dispensat, a qua mediocris etiam magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem disseminantur. Ab externo latere axillaris uenæ, alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, oblique deorsum sub humero ad externum usque ipsius tuberculum descendens, ac sub musculis cubiti extendentibus occultata, musculorumq; capitibus ab externo humeri tubere pronascentibus, ramulos quosdam exhibens, ac demum aliquosq; in externam cubiti sedem prorepens, simul cum neruo quem brachium petentium opportunè quartum enumerabo. Has propagationes axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in duos truncos diffunditur, quos sanè accuratissimè examinatos uelim, non tantum Galeni nomine, quem hæc axillaris diuisio lauit, sed eorum quoq; qui se operæ precium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum aggressi, simul cum axillari uena humerariam porrigi, se animaduertisse scribunt, oscitanter humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notissima esse debuit) unā cum carnea membrana à brachio auferentes, & postmodum alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaq; hominis uena non procul ab ipsius thoracis cauitate in axillam egressu, in duos quodammodo pares diffunditur truncos, quorum alter interius atq; in profundo toto ductu submergitur, ac arteriæ in manum exporrectæ perpetuò attentus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiā neruo brachium adeuntium tertio concomitatus. Inter duos enim cubiti flectentes musculos deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis quibus nerui induuntur ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atq; inter musculos digitorum flexus autores in alto reconditus ferri incipit, in duos dirimitur ramos, qui modicè ab inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant furculis implantes, unā cum tendinibus internæ summæ manus sedē petunt, qui per ligamentū in interna brachialis regione anuli modo conspicuum porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti sub tendine feruntur, qui latefcens uolæ cuti subnascitur, atque hinc ita in internam digitorum

Li. de Venarum sectione. & li. 3. de Arter. sectio.

Axillaris in brachio constitens series.

Præcipua axillaris in duos truncos diffinitio.

rum sedem digeruntur, ut binæ soboles pollicis, & totidem indici, & una medio offerantur, à ramo qui secundum radiū per cubitū porrigitur. Ab illo autem qui ulnæ exporrigitur, binæ soboles anulari, & minimo, & una medio exhibentur, ab illoq; ramo furculus musculos adit, qui externam uolæ sedem occupant, atq; ita ab altero ramo furculus in musculos penitus peruenit, qui primo pollicis ossi connascuntur. In hunc igitur modum axillaris truncus sub cute nusquam prodit, totusq; in altis & delitescentibus sedibus absorbetur. ² Alter truncus sensim ex alto ad internæ brachij sedis cutem emergit, uersus humeri interioris tuberculum properans, ac ante sectionem sub media cubiti longitudinis sede non minus quam humeralis supra cubitum conspicua. Vbi autem anteriori tuberculo humeri incumbit, ad elatiorem eius tuberculum paulo elatius quam cubiti cum humero articulus consistit, in duas magnitudine prope modum æquales partitur uenas, quarum anterior cuti substrata (quemadmodum & omnes præsentis trunci soboles) oblique deorsum ad mediam cubiti articuli flexus sedem repit, ac cum secundo humerariæ ramo ad humiliorem mediamq; flexus illius sedem coit, unaq; inibi ex ambobus confurgit uena, quam communem, quia ex axillari & humeraria constituitur, meriò appellamus. uulgo tamen medianam uocat, etiam si Græci & Latinorum præcipui ramus qui hanc communem efformant, medias & obliquas nuncupauerint. ³ Posterior autem inferioris cubiti sedis cuti & interioris itidem exteriorisq; sedis humiliorum, ac secundum ulnā sitarū regionū cuti inter præcipuos ramos huc excurrentes, unus secundum ulnæ inferiorē sedem, ad exteriora tamē magis declinans, uersus brachiale porrigitur. Huius rami soboles cū humerariæ ramo huc contendenti coeunt, simul cū illo, uti prius diximus, digeritur. Interdū autē illo humerariæ ramo deficiente, ea axillaris uenæ propago abunde eius rami uices in extrema manū gerit. Præter hunc ramum posterioris illius axillaris trunci uenæ primariū, alius ex illa cutē adit, qua posterior cubiti articuli sedes induitur, atq; is ramus in externā cubiti sedem nō admodū procul perrepat. Verū alij etiā rami ab hac posteriori uena in internā cubiti sedis cutē digeruntur, qui uario & admodū incerto implexu permiscuntur et coeunt, furculos ab insigniori illo ramo quæ ulnæ exporrigi dicebā afluentes, aliosq; rursus ipsi furculos impartientes. His furculis & propaginibus in eum modū per cubiti interiora reptantibus, alia frequentissimè accedit non contemnenda, quæ axillaris uenæ ramus communē uenā cum humerariæ ramo efformans, ab humiliori sede & ex medio ductu emittit. Hæc interdū rectā ad brachiale contendit, interdū uerò errabundo ductu perferitur, alijsq; huius sedis propaginibus commiscetur, quæ adeo graciles sunt uarièq; inuicē implicantur, ut interna cubiti regio nō minus frequēter quam tibi uenter seu fura uaricibus molestetur. Propagines hæc neuiquam ad brachiale terminantur, sed partim oblique, partim rectā, partim uerò transuersim, & modò inuicem commixtæ, modò rursus diremptæ, totam summæ manus internam cutem perreptant, ipsi cuti passim conatæ, ac inter cutem carneam que membranam constitentes. Porro harum propaginum quæ pollicis radicem, seu Veneris, aut ut alijs uisum est, Martis collem accedunt, priuatim id sibi uendicant, quod ipsis ramus ab illis uenis permiscetur, quas à comuni uena in externam pollicis regionem diffundi iam dicturus sum. ⁴ Communis enim uena ilico atque duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus conflatur, oblique deorsum ducta, ad elatiorem cubiti sedem paulatim contendens, quousque radium paulo ultra ipsius longitudinis medium hinc inde transcendat: neque id eodem semper modo, ramos diffundens, & interdum aliunde ab interna cubiti sede alios afluens, ac tandem in externam cubiti sedem peruenit, perpetuò cuti substrata. Vbi itaque hanc sedem euicit, priusquam mediam radij appendicis sedem accedit, supra radium aliquanto ante illius cum brachiali articulum, in duos ramos communis uena diffunditur. Atque hanc sectionem alij Græcorum (non autem ¹) alij uerò Y & A etiam referre scripserunt. ⁵ Alter istius sectionis ramus, qui elatior est, portiunculam ad internam brachialis sedem uersus pollicis radicem dispensat, quæ dictis nuper hanc sedem perreptantibus furculis commiscetur. Quod uerò elatioris rami reliquum est, exterius inter pollicem & indicem sursum ascendit: atq; hinc in uarias soboles inuicem aliquando unitas, aliquando autem rursus seiunctas dispergitur. ⁶ Alter ramus qui inferius y aut Y caput constituit, indicis, & medij, & aliquosque anularis sedem petens, in uarias quoque soboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in summæ manus cutem series adeo uaria est, pugnansque, ut hanc explicare prorsus arduum sit, præsertim quum inter quamplurimos homines uix duos æquali correspondenti que uenarum in ramos propagine inuenias, adde eiusdem hominis dextram sinistræ rarò admodum congruere. Operæ precium itaq; fuerit, uenarum in manum propagationes non hinc, sed ex sectione

Axillaris uenæ portionis cutem subueniens series.

Communis uenæ constitutio.

Communis uenæ series.

Variā externæ manus cutem implicanti uenarum esse seriem.

ne & ante confectionem in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus condiscere, atq; ad amissum expendere, quam in uenarum sectionibus nostri, si dijs placet, Aesculapij hallu-
 cinentur, qui grauius humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda
 sit, ridicule contendentes, humerariam se aperire existimant, quoties uenam inter pollicem &
 indicem aperit: & axillarem, si uenam inter anulari & minimum, aut ut alijs arridet, inter me-
 dium & anularem incidunt. Ad hæc, quis non conspicit ipsos in cubito quamcunq; uenam ar-
 bitrentur referendam, propemodum nullam præter axillaris uenæ^m rami ad communem
 uenam exporrectum incidere: Cæterum ut in extremæ manus cute etiam in eodem homine ue-
 narum distributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito subinde uenarum propagines diuer-
 sas uidere est. Interdum enim^m duarum mediarum ad communis uenæ generationem concur-
 sus non in cubiti sit flexu, sed multo humilius, nō procul à medio longitudinis cubiti. Aliquan-
 do humeraria ramus communem accedens occultitur, axillaris ramo uisum non fugiente. Non
 nunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam nō semel, axillaris ramum, qui ad commu-
 nem fertur, humerariæ ramo longè aut graciliorem aut ampliorem esse, & interdum hunc aut il-
 lum cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius uicem tunc suppletibus ramulis, qui à^p com-
 muni uena in cutem excurrunt, ac subinde etiam ab axillaris ramo, qui toti ulnæ longitudini p. a.
 exporrigitur.

VENÆ CAUÆ PORTIONIS AD PAR-
 tes infra septum transversum locatas distributæ series. Cap. IX.

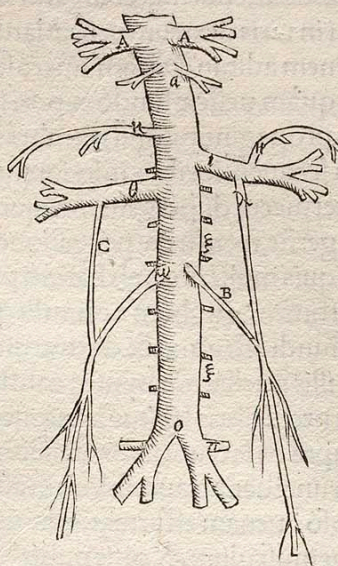

Ad sinistri
 renis inuolu-
 crum uena.

REQUENTES sanè & insignes admodum propagines etiam à cauæ
 portione sub iecore lumborum uertebis exporrectæ pullulant, quæ in
 hunc se habent modum. Simulatq; caua secundum posteriorem iecoris se-
 dem deorsum prorepens, nō amplius iecori cōnascitur, nō nihil obliqua
 ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediū uideli-
 cet dorsi fertur, illico^m ramum nō admodum grandē ex sinistro latere pro-
 mēs, qui potissimū numerosa uenularū serie in pingue mēbranamq; sini-
 stri renis tunicā digeritur, quæ à peritongo pronata, renē inuestit, eundemq; dorso alligatū con-
 tinet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenā coniugē adipiscitur. Quan-
 doquidem^m uena dextri renis pingue tunicā conterminasq; peritonæi sedes accedēs, nō à cauæ
 caudice principiū ducit, sed ab elatiori regione^m eius uenæ qua dextro reni serosus sanguis de-
 portatur. Aliquando interim uena frequenti sobole in sinistri renis tunicam disseminata, ab ea
 quæ in sinistram renem proficiscitur, originē sumit, ea quæ dextri renis tunice offertur, à cauæ
 dextro latere pronata. Cæterum caua ab utroq; latere^m amplissimā propaginem, ubi iam mediæ
 uertebrarum sedi innititur, in renes distribuit, dextrā quidem propaginē dextro reni, sinistram
 autem sinistro deriuans. Atq; ut situs renū uariis est, ita quoq; harum propaginū exortus ē di-
 recto sibi nequiquā correspondet, quum enim dexter ren (uti plerunq; accidit) sinistro elatius lo-
 cetur, dextri lateris propago altius quā sinistri renis principiū ducit. Si uero sinister ren dextro
 superior sit (quod etiam crebrius quā disseccionum professores tradunt, euenit) propago
 quoq; in ipsum à caua transversim quodammodo repens, elatius quā dextera propago prin-
 cipium ducit. Quamobrē uero harum propaginum ortus nunq; ē directo inuicē opponatur,
 in quinto libro, qui renū functiones pertractabit, commemorabitur. Præsens enim sermo cauæ
 ramorū distributioni potissimum est dedicandus. Venæ itaq; ad utrunq; renē protensa, gran-
 des admodū sunt, ac quamprimū concauā renū sedē contingunt, hominibus in^m duos ramos
 partiunt, ac dein in renū substantiā mirabili quodā artificio hætenus nemini Anatomicorū co-
 gnito cōgerunt. quod nam uero id sit, in quinto libro perstringā. Cæterum priuatim ab humi-
 liori sede^m uenæ eius quæ sinistru renē petit, iuxta ductus ipsius ferē mediū, uena pronascitur in
 uiris ad sinistru testem tota excurrēs, præterq; quod graciles^m exiguosq; furculos in peritonæū,
 quā porrigitur, ac in mēbranas tunicas uel sinistru testē & seminaria ipsius uasā ambientes pro-
 ducit. Hæc enim uena peritonæo, quā id lumborū^m carnibus in sternitū adnata, deorsum super
 pubis os fertur: quod quū superauit, atq; ex magni peritonæi amplitudine elabatur, in^m uarios
 anfractus gyrosq; conuoluitur, quorū basis superiori testis sedi cōnata, ramulos in tunicā testis
 substantiā proximē continētē digerit, & alijs frequentioribus ramis in testis substantiā passim
 diffeminatur. quemadmodū quintus liber, ubi generationis organa persequar, diffusius doce-
 bit, Vena hæc sinistru testem accedens, aliquando propaginem à cauæ caudice sub uenæ ad si-
 nistram

Sinistræ semi-
 nalis uenæ se-
 ries.

nistram renem exporrectæ principio enatum
 nascitur: quæ nō procul ab exortu sinistriorum
 decliuus prorepēs, cum illa coit, unaq; semina-
 lis uena ex ambabus confurgit. Vena autem
 dextrum accedēs testem, non à^m uena in dex-
 trum renem protensa originem sumit, at à ue-
 næ caudice aliquanto inferius, quā uenæ re-
 nibus exporrectæ principium ducunt. Huius
 seminalis uenæ exortus, non ut reliquarū ferē
 propaginum in cauæ consistit latere, uerum
 ex ipsius eminentiori seu anteriori sede, uersus
 dextrum latus nonnihil hæc seminalis uena ex-
 tubrant ac uelut rotunda origine enascitur.
 Præsentī uenæ ramulum quoque ex ea quæ in
 dextrum renem procurrat accessisse, ac simul
 cum ea coiuisse, Galenus sibi semel obseruatū
 testatur. Ego quoque totam dextri testis uenā
 à uena quæ reni offertur pronatam semel uidi.
 Quod uero hæc uena dextrum testem ea se-
 rie adeat, qua sinistram sinistro testis porrigi dicebam, uel me tacente, cuius obuium esse scio.
 In mulieribus alia^m harum uenarum est distributio. Quamuis enim illis par cum uiro-
 rum uenis sit exortus, ipsæ tamen magna ex peritonæi amplitudine haud elabuntur, neque ad pubis
 ossa pertingunt. Verum ad mulierum^m testes^m pinguibus membranarum suffultæ porrigin-
 tur, non uniuersæ in seminaria uasā degenerantes, aut totæ in testes exhaustæ. Nam prius-
 quam ad testes deueniunt, utriusq; lateris^m uena bipartitur, ac una portio uenæ uiro-
 rum testis implicitæ modo, seminarium uas efficitur. Altera uero in membranas quoque pingues
 intertextæ, in uteri latera digeritur, elatiorē ipsius fundi sedem potissimum implicans. Præ-
 ter feminales uenas caua ubi lumborum uertebis^m ipsi quæ magnæ arteriæ colligatur, ab ip-
 sius inferiori sede quæ uertebas spectat, uenas geniculatim diffundit, per^m foramina neruis
 in uertebrarum lateribus exsculpta ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein à se spargen-
 tes in musculos uertebis adnatos, à quibus rursus aliq; soboles in abdominis musculos orbicu-
 latim ad abdominis usque latera conscendentes, & illis quas perreptant sedibus alimentū sup-
 peditantes. Quum primū uero caua ad sacri ossis usque^m summum descendit, atque iam
 magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistram subijciebatur) tanquam digniori organo cedit, ac
 quo minus arteria ossis sacri duritia in dorsi motibus molestaretur, caua ipsi arteriæ se subster-
 nit, in duos æquales partitur truncos, quorum hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas quas mo-
 do dicam depromplere soboles) offeruntur. Sinister enim truncus (quod & de dextro etiā si
 non dicatur, per reliquam cauæ seriem intelliges) statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua
 in duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere^m uenam promit maiorem
 hñs quas ad lumborum uertebas & abdominis musculos, & alios ibidem dorso connexos dis-
 seminari diximus. Vena hæc interdum ante cauæ supra os sacrum partitionē principium du-
 cens, transversim lumborum^m carnibus insternitur, ipsis & peritonæo abdominisq; muscu-
 lis ramulos dispergens, & in canibus multo quā in hominibus manifestior. Posteaquam
 sinister truncus hanc deriuauit uenam, oblique deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum
 dextri lateris trunco A literæ aut Y in hunc modum X inuersi non absimilem constituit,
 & aliquot^m furculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progres-
 su in^m duos impares ramos finditur, interior nanque gracilior est exterior: ac mox duas edit
 propagines, quarum alteram^m interiorem, alteram^m exteriorem manifestioris doctrinæ gra-
 tia, dum Anatomem ostendo, appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammo-
 do inter sacrum & coxendicis os, quā^m maximus neruorum crus petentium ducitur, in exte-
 riora transversim fertur, & numerosa ramorum serie in omnes musculos ab ilium ossis externa
 sede pronatos, femorisq; motibus famulantes dispensatur, ramulos etiam deorsum in muscu-
 los diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt, atq; ita articuli coxen-
 dicis ossis cum femore posterior sedes, et clunium cutis hac exteriori propagine uenas mutuan-
 tur. Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoq; fora-
 minibus dispēsat, & alias his maiores in recti intestini musculos, cutemq; orbiculari sedis mu-
 sculo obnatam digerit, quæ sacculentum sanguinem per anum expurgant, si quando is per ue-
 nam

Quoniam in munda inte-
 graque caua uena figu-
 ra seminali uenarum
 originem ita atq; fre-
 quentius sciatibus oc-
 currit, expressimus:
 præsentī figura quādā
 differentia, quæ hic de
 scribitur pingere uisū
 est. Notet itaq; A,
 A, d, e, f, g, h, i, k, l,
 et n, idem quod in munda
 caua figura. B uero
 ramū à cauæ caudice
 ad sinistru lateris semi-
 nalem uenā porrectū,
 ac cum ipsa coeuntem.
 C ramulū significat à
 uena pronatum, quæ
 dextro reni offertur,
 atq; is ramus dextre
 seminali uenæ commi-
 scetur.

Lib. de Vena-
 rum sectione.

Mulieris se-
 minarium ue-
 narum series.

Cauæ rami
 lumborum uer-
 tebris carni-
 busq; oblatis.

Quæ caua ar-
 teriæ magnæ
 supra sacri
 ossis initium
 subijcitur, ip-
 siusq; hic se-
 ries.

nam cauam huc decumbat, eodemq; colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu digna diffundit ramum, qui in uiris dextrum uescicæ latus amplectitur, & in plures scissus furculos, uescicæ ceruicem seu penem adit, in eumq; numerosè digeritur, ea semper serie ut ceruici crassiores amplioresq; furculi, quam uescicæ fundo exporrigantur. In mulieribus uero præsens ramus ab interna diductus propagine pingui membrana suffulcitur, ac quibusdam furculis uescicam quidem adit, uerum frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoq; spectabiles in uteri ceruicem dispergens, per quos uirginibus & nonnullis mulieribus, quæ primis mensibus utero gerunt, menstruæ purgationes colari dissectionum professoribus, quæ priusquam & in reliquis mulieribus ab harum propaginum oris non minimum eius sanguinis profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli quinque numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi astruunt, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris coniungere committiq; ac ab illis puellarum hymen constitui docent, uenarum huc pertinentium copiam (ut in Arabum interpretu libris legitur) centonem nuncupantes. Quod uero interioris ramus sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc reliquus est, ad pubis os contendit, & ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo congressa, unam cum ipso uenam efformat, quæ primum peritonæum, ac dein decimum femur mouentium perforat musculum, & ossis pubis foramen permeans in crus emergitur, proprium sinum in elatori eius foraminis sede sibi uendicans, quo simul cum sua coniuge arteria aciternu fertur, ac foraminis eius membranam, & nonum femoris motus autorem musculum transiens, illis quos perreptat musculis ramos porrigit. Quando autem in crus pertendit, in musculos à pubis osse principium ducentes digeritur, in elatiorem uidelicet secundi tibiae mouentis musculi sedem, qui à pubis ossium commissura enascitur. Humilior enim eius musculi pars à maiori crus petenti uenæ ramos sibi asciscit. Dein ab hac pubis ossis foramen transeunte uenæ, rami in quinti femur mouentis musculi partem à pubis osse pronatam, ac postmodum in octauum femur mouentem musculum & penis etiam musculos digeruntur, à quibus furculi nimis quam exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter ramos autem illis musculis & cuti exporrectos, unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim subiens. Et utcunque multifariam hæc crus petens uena digeritur, rarius medium longitudinis femoris superat, sed interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini commiscetur, quæ huc pertinet à maiori uenæ in crus deducta. Exterior uenæ cauæ trunci ramus, quum oblique crus accedit, priusquam peritonæum perforat, ab elatori ipsius sede uenam mediocri magnitudine expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum peritonæo connexa ad rectum abdominis musculum confcendit, peritonæum perforans in internam posteriorem ue recti abdominis musculi sedem inferitur, & utrinque uarias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbentes obliquos reliquosq; proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. Vbi uero ad abdominis medium paulo supra umbilici regionem prorepsit, ipsius extremum in plures furculos diffeminatur, qui ramulos spectant, quos à uenæ sub pectoris osse ab elatori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu mamillis cum utero communionem esse credimus, eius quippe beneficium ex mamillarum uenis in uterum quum fetus enutritur, sanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum est omnibus. Venam enim deorsum ex alto procurrētem, ramos mamillarum corpori diffundere, nemo non scribit: etiam si id adeo obiter concessum esse uelimus. Vena uero ab imo sursum conscendens, non ita procul ab uteri uenis originem ducit. Deinde alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. Exterior enim uenæ cauæ sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quæ ad pubis ossium medium quæ inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, uiris in penis inuolucrum & scrotum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in coriaceas carunculas (quas uulgu uocant) uicinasq; sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porro uenæ sub recto abdominis musculo sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in uterum (uti medicorum uulgu arbitrat) descendat: sed ut prius monebam, illa ab ijs quæ in uterum digeruntur non ita multum distat. Quandoquidem ipsius principium ab exteriori ramo sinistri trunci uenæ cauæ pendet, illis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducentibus, atq; in uteri ceruicem ipsiusq; fundi humiliorē sedem diffusis.

VENÆ

RAETER cauæ propaginem, secundum posteriorem coxendicis ossis sedem in femur aliquoulsque propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ, una quidem angustior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interiore femoris sedem amplexantes musculos perrepentem, supra femoris medium cessare, superiori Capite narrauimus. Altera uero maior, cæterarumq; uenarum in crus sinistram (quod & de dextro intelliges) excurrentium caudex ab externo ramo sinistri trunci uenæ cauæ supra os sacrum paritionis pendet. Præsens uena simulatq; peritonæo elabitur, elatiorem coxendicis ossis sedem ad internū latus sedis, qua sextus & septimus femur mouentium musculi descendunt, in inguina labitur, ac anteriorem (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit, & nullo occultata musculo sinui insidet, qui in inguine efficitur à longo graciliq; musculo tibiae mouentium primo, unā cum octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic sinui seu cavitati in cumbēs, in plures ramos descendit, atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Natura frequenter glandulas (uti in axillis fit) hæc circumposuit, quæ firmam stabilemq; uenæ propagationem redderent, & quem diximus sinum cum uenâ simul, & arteria neruoq; hac descenditibus opplerent, propugnaculumq; quoddam his uasis efficerent. Prima huius uenæ crus petentis propago insignis est, ac ab interiori uenæ latere principium ducens, ad anteriorem femoris cutem properat, atque in internam femoris sedem deorsum per genu quoque interiora, & hinc rursus per internam tibiae regionem uersus malleolum interiorem sub cute exporrigitur. & deinde in pedis superiora descendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus uenarum furculis commixta. Hanc propaginem ita quidem sub cruris cute carnea suffultam membrana deorsum prorepere obseruauimus, uerum quā interiori exporrigitur malleolo, uniuersum non eundem seruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiae sede secundum anteriorem malleoli regionem ad pedis superiora excurrit, aliquando uero (sed rarius) sub malleolo contorquetur, illac pedis superiora conscendens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & supra pedion serie, plurimum uariat. Aliquando enim alijs quibusdam ramis hic commixta, ad minimum digitum ipsiq; proximum præcipue deducitur, aliquando uersus pollicem & indicem excurrit. Breuiter in eodem homine, uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoque quos in descensu profert, rarissime inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent, siquidem inordinate ad cutem permeant. ut plurimum autem in superiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobique unam emittit sobolem, ac interior quidem femoris interiora & inguina, ipsumq; quasi perinæum seu interfemineum accedit, quod sedes est inter anum & testes, aut muliebre pudendum consistens. Exterior autem soboles, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perreptans, similiter ac interior in furculos digeritur. Quum grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, notatu dignos ramos hic etiam in cutem dispergit, & inter cæteros unum gracili longoque musculo porrigit, quem tibiae mouentium primum recensuimus. Cæterum quando ad genu articulum uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur, duas quoque emittit soboles mutuo quidem mole pares, sed exiguas. Vna in anterioris genu sedis cutem secundum patellā dispergitur; altera interioris genu sedis uersus genu flexum, cutem accedit. Hæc posterior soboles aliquando penitus deesse, aliquando impenis gracilis reperitur tunc scilicet cum propria genu flexus cutē accedens uenâ, solito amplior uisitur. Ad interioris sedis tibiae cutem à magna hac propagine, & antrorsum & retrorsum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparsi, rursus cum proximis uenis uariè coeunt, inuicemq; rursus dirimuntur. Super elatiorem uero pedis regionem, uenâ hæc quemadmodum commemorauimus, diuersimodè spargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deductæ est distributio. Præter hanc maxima in crus subiens uenâ regione nuper dictæ propaginis, uenam promit, quæ extrorsum ducta in anteriore articuli coxendicis cutem, & eius sedis musculos quoque distribuit. Postquā uero maxima uenâ has edidit propagines, penitus inter musculos femoris os amplexantes immergitur, & insignem ramum septimo & nono tibiae mouentibus musculis communicat, à quo etiā tenues furculi in cutem deriuantur. Deinceps aliam magis in profundum distribuit uenam, nuper commemorata ampliorem, quæ per quintum femur mouentem musculum digeritur, ramosq; in octauum tibiae motuum autorem musculum dispensat. Ab

Quot uenæ
rum radices se
mur petant.Maioris fe
moris uenæ se
ries.

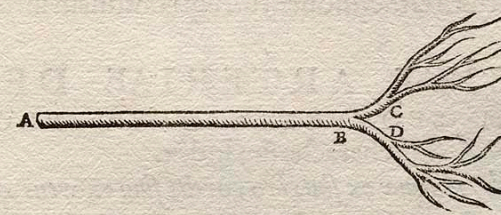
k 4 hac

hac etiam plures uenarum soboles in uniuersos propemodum femoris os ambientes musculos propagantur: inter ceteras autē præcipua finem eius^k uenæ, quam per pubis ossis foramen in femur delabi dictum est, ad se^l assumit, eoq; adaucta, deorsum magis ad genu usque quodam modo inter musculos occultata descendit. Ceterum maxima uena sensim ad femoris os uersus posteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles^m grandioribus femur petentibus neruis offert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Deinⁿ aliam emittit propaginem, quæ in posteriorem femoris cutem excurrans, furculos etiam sursum cutem subeuntes deriuat. Huic propagini frequenter à^o ramo quem in maximum corporis musculum dispensari diximus, soboles quædam accedit, quæ unâ cum ipsa commiscetur, & uena ex duabus confluens, sicut relatum est, cutem adit. Crebrius tamen^p duæ à grandi uena enascuntur propagines, una humilior altera. Hæ in progressu inuicem unitæ eam constituunt uenam, quæ hîc in cutem promittitur, ac ubi^q ramulos sursum in posteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorsum per mediam flexus genu sedem seu poplitem ad suræ cutem descendit, ipsi^r numerosam ramulorum seriem porrigenis, quæ sibi in omnibus minime correspondet. Verum ramulorum alij rectâ, alij oblique, alij transversim in cutem excurrunt, & denuò nonnulli inuicem coeunt per miscuntur ac uniuntur, & denique cum^s uenæ ramulis subinde coeunt, quam per cruris interiora decliuem sub cute ferri diximus. Atque, ut semel dicam, huiusmodi hîc uenarum implexus digestioq; conspicitur, ut cutem suræ uaricum affectu crebrius (perinde ac temporum & internæ cubiti sedis cutem) implicari non mirum sit. Præsens uena per genu flexus cutem in suram descendens, aliquando ad calcem usque prorepens inibi^t cessat, aliquando alijs ramulis per tibiam exteriora huc pertinentibus commiscetur, & secundum^u exteriorē malleolū porrecta, pedis superiora adit, nonnunquā uerò & inferiora, nullibi interim in altum à cute demersa. Ceterum grandis uena femoris ossi quemadmodum scripsimus accumbens, adeo ipsi aduoluitur, ut iuxta genu articulum^v mediam inter duo humiliora femoris capita sedem occupet. Hîc in duos impares ramos deducta^w interiorem (qui^x exteriori multo gracilior est) ad suræ musculum, præcipuè uerò ad pedem mouentium^y primum & secundum, deorsum mittit, furculis quibusdam horum superficiem implicans, & subinde etiâ furculos in progressu ad internæ tibie sedis cutem^z dispergens. Quum uerò interior hic ramus ad tibiam humiliorem usque appendicem^{aa} perreperit, atque in dictam nuper cutem furculos diffudit, sub interiori malleolo reflexus, internum pedis latus ad pollicem usque accedit, inibi in cutem ut plurimum absumptus. Rarius nanque inter calcem & tibiam os unâ cum tendinibus hac pedis inferiora subeuntibus, ramus ille ad pedis digitos proficiscitur. Exterior ramus magnæ illius in poplite latitantis partitionis non procul ab exortu in binas rursus diducitur propagines, quarum^{ab} maior eademq; interior penitus inter^{ac} musculos posteriorem tibie sedem occupantes immergitur. Primum nanque inter capita primi secundiq; pedem mouentium musculorum rectâ descendit, ac dein inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter musculos digitorum flexus opifices hinc à tibia pronatos fertur, interdum etiam^{ad} ligamentum cotingens, quod fibulam tibie ossi secundum tibiam longitudinem colligat. In hoc descensu interior hæc propago illis quos perreptat musculis ramulos offert, à quibus nulli, aut profectò longè paucissimi in cutem subeunt. Iuxta medium ferè longitudinis tibie præsens interiorq; propago in duos^{ae} partitur ramos, quorum interior tali cum tibia articulo^{af} ramulum offert, ac totus quodammodo unâ cum tendinibus à posteriori tibie sede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibiam os pedis inferiora subit, & sub^{ag} musculo secundos quatuor digitorum articulos flectente propagatus, duos furculos pollicis & item indicis, medio autē digito unicum præbet, itaq; absumitur. Quamquam frequentissimè hic^{ah} interioris illius propaginis ramus (quemadmodum & neruus pedis inferiora subiens) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem^{ai} accedente. Verum alter ramus qui eius diuisionis exterior est, quam paulo antè ad medium longitudinis tibie fieri dicebā, fibulæ exporrigitur: & quum ad infimam tibie sedem pertingit, atque ligamento membraneo, quod tota tibie longitudine fibulam tibie ossi committit, proximus est, sobolem à se dispergit, quæ ligamentum perforans, unâ cum tendinibus per tibiam anteriora pedis superiora adeuntibus in pedem fertur, ac^{aj} musculis pedis digitos in exteriora abducentibus furculos offert, quibusdam etiam ramulis in cutem sparsos. Quod autem alterius rami illius reliquum est, cum septimi & octauī pedem mouentium^{ak} musculorum tendinibus in pedis humiliora proficiscitur, atque in minimos digitos dispēatur: nisi fortè interior ramus inter tibiam os calcemq; pedis inferiora petens, omnibus digitis furculos exhibeat. Varia enim hîc (si alicubi profectò) uenarum series occurrit, nam crebrò (quod etiam diligenter in sanguinis è uulneribus fluxu obseruandū est) conspicies^{al} interiorem illam propaginem, quam in po

in posteriori tibie sede inter musculos altè recondi dicebam, ilico atq; posteriorem tibie sedem contingit, sobolem inter tibiam os & fibulam per membraneum ligamentum porrigere, quæ secundum tibiam longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attenfa, ad pedis superiora fertur. Verum tunc propago illa quæ in posteriori tibie sede deorsum properat, ad medium tibie non amplius^{am} insigni diuisione dissecta, sed sola pedis inferiora, omnesq; digitos adeunte. Interdum rursus inter musculos, anteriorem tibie sedem occupantes^{an} alia soboles reconditur, ab ea propagine quam nondum persecutus sum originem ducens. Reliqua enim adhuc est exterior propago, exterioris rami magnæ in poplite diuisionis, quæ ad superiorem fibulæ appendicem fertur: & quum à^{ao} propagine quam tibie posteriorem sedem occupare dictum est, in anteriores tibie musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter septimum & sextum pedem mouentium musculos proreperit, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibie ossis sedem occupantes. Alias uerò hæc exterior propago in exterioris tibie sedis cutem potissimum frequentibus furculis dispergitur: & præcipuo ipsius furculo nunc antrosum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimum externum pedis latus perrepat, alijsq; huc pertinentibus uenis commiscetur, nusquam in altum mergens. Quum itaq; differens uariæq; adeo uenarum tibie & pedis cutem implicantium sit series, suaferim eam non secus quàm in manu facientem præcepi, in uariarum hominum cruribus uinculo interceptis, aut calenti aquæ immerfis contemplari, modò eam sobolem in superficie excurrentem, uenarum secundarum gratia expendendam duxeris. Ego enim parum superficialias pedis uenas morari soleo, quum iuxta genu ipse eas exercitij nomine non semel aperuerim: quodq; omnes pedis uenæ ab^{ap} eodem trunco, qui scilicet per inguina crus subit, principium ducant, & arbitror Græcos uix alias secuisse, quàm^{aq} quæ internum genu regionem perrepat, & in obelis mulierculis uel ob continuâ cruris ligationem later, & dein^{ar} quæ malleolos ambiunt. Adeo ut etiam nostræ ætatis medicos mirer, qui cum alicubi legerint quatuor uenas ad pedis superiora pertingere (uti & ego^{as} uel sub cute enarraui) quatuor pedi adscribunt uenas, quas magno supercilio in sanguinis missione distinguunt, interim ignorantes ipsarum progressum & exortum, ac longè grauiori periculo in pedis superiori sede cum neruorum, tum tendinum occasione, uenas secari, quàm eam quæ sub genu, atque ad malleolos cōsistit. ut modò elegantem promptumq; sanguinis fluxum silentio præteream. Venarum autem quas illi statuunt, primā Saphenam, & matricis uenam, & uirginalem nuncupant, atq; illam ad internum malleolum reponunt. Secundam exteriori malleolo ascribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quæ pollicis exporrigitur, illis hominibus Popletica dicitur, hancq; tertiam numerant. Quartam renalem constituit, eam iuxta minimum digitum diuidentes. Quod uerò ad totius uenæ causæ administrationem spectat, sedulo in sequentibus libris persequar, ubi earum partium quas interreptant sectionem edocebo. Fiet autem id in fine quinti & sexti & septimi librorū accuratissime. Nam & in septimo communem uenarum, arteriarum & neruorum in manus accura pertinentiū sectionis rationem instituemus.

DE UMBILICI VENA.

Caput XI.

NVD A umbilici uenæ delineatio, eius nimirum partis quæ in natis obuia est, atq; hic A uenæ sedem notat quæ umbilicum spectat, B uerò sedem qua hæc iecori inseritur, C & D uerò ipsius in iecoris substantia seriem ruditer exprimit. Vnde etiam quinti libri figura huc maxime spectantes ueniunt examinandæ, trigesima uidelicet, quæ quatuor tabellis fortis inuolutura cum ipso fortis proponit. Dein secunda eius libri figura, quæ umbilici portionem ex sectionis serie relictam ostendit: ac insuper umbilici uenæ, & arteriarum, & urinarij meatus, qui fortis urinæ peculiariter educit. Præter alias eiusdem libri figuras, quæ umbilici uenæ in iecur insertionem oculis subiiciunt, nimirum duodecima, & uigesima.

Qui umbilici
vena et arte-
ria consur-
gant.

Umbilici ue-
na ductus.

Arteriarum du-
ctus.

Umbilici ue-
nae arteria-
rumque usus.

IN QUINTO libro organa foetus peculiaria persequitur, illum¹ tri-
bus tunicis seu inuolucris in utero inuolui contineri² audies, quorum ex-
timum Graeci *chorion*, Latini uero secundina & secundas, interdum &
loculos, uti & ipsum uterum, appellant. In hoc quum infans utero geritur,
uenarum arteriarumque in uteri fundum pertinentium fines terminantur,
ac uelut in nouas uenas arteriasque cessant, quae numerosissima ramorum
serie in extremum illud inuolucrum digeruntur. Venae haec ac arteriae ex infi-
nita propemodum ramorum serie sensim in pauciores colliguntur, ac mutuo coeunt, uenae
quidem uenis, arteriae autem arterijs semper unitae. Ex his ramis rursus inuicem coeuntibus gran-
diores paucioresque tantisper constituntur, donec tandem omnes uenae in duas finiatur uenas, &
arteriae item in totidem arterias. Venae ac arteriae ad hunc modum ex secundina collectae, reli-
quas duas foetum inuoluentes tunicas penetrant, quae etiam a uenis ramulos per illarum mem-
braneum corpus excurrentes mutantur. Quum uero uenae ad umbilicum usque prorepere,
mox in unam coeunt uenam: imò subinde etiam una tantum uisitur uena, simulatque a secun-
dina abscedit. Haec umbilicum ingressa peritonaeo adnectitur, & sursum conscendens paruae
iecoris scissurae³ inseritur, quae dextrum mucronatae cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede
hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit uenam,
eamque per iecoris substantiam uersus cauum iecoris sedem deducit, non procul a portae uenae
caudicis exortu. Atque id sedulo inter secundum uenit expendendum, ne si obiter primum ue-
nae in iecur ingressum species, illam inter gibbum cauumque iecoris medium inferi existimes, &
non accurate id iecoris foramen in homine (cui id priuatim obtigit) expendas. Nonnullis ani-
malibus, ut caulis, unus aliquando & alter ramus in mesenterij⁴ centrum, ab hac uena prius
quam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quaedam Galeni loca in libro de Foetus for-
matione, ubi is iecur ante cor, ex huius uenae ductu formari astruit, non segniter animaduerti
uelim. Arteriae autem umbilico insertae deorsum ad uesicae fundi latera porrectae, ramis ma-
gnae arteriae post praecipuam supra os sacrum arteriae diuisionem continuantur. Arteriae enim
umbilicum ingredientibus, illis magnae arteriae propaginibus uniuntur, quas per pubis ossium
foramina in crus descendere docebimus. Umbilici uenae beneficio foetus enutritur, & arte-
riarum munere ipsius insitus calor reficitur. Caeterum quando infans nascitur, haec uasa simul
cum meatu quo ex uesica⁵ inter intimum & secundum foetum inuolucrum, illius urina effertur,
ab obstetricibus iuxta uentrem praescinduntur, bruta autem animalia dentibus abruptunt
inuolucra foetus plerumque deglutientia. Quod horum uasorum in corpore adhuc reliquum est,
temporis successu exarescit, membraneumque prorsus redditum, instar funis suam cavitatem
deperdit. Qua autem sectionis ratione haec non modo in foetuum, sed & senum anatome ob-
serues, in quinto libro ubi nutritionis generationisque organorum sectionem persequar, proli-
xe audies. Ne uero uenae in absolutis hominibus a nobis praetermissam quis arbitraretur, hic
umbilici uenae quemadmodum in illis apparet, meminisse uolui. Ab umbilico igitur ad iecur
uena exporrigitur, quae iecori, quemadmodum diximus, inseritur. Atque haec omnia in ali-
quandiu natis arida ac ueluti neruea, multoque adipe obducta uisuntur, in foetibus uero ab alijs
uenis nihil uariant. Nunc itaque tempestiuum erit magnae arteriae distributionem aggredi. Venae
enim arterialis sermonem tantisper intermittam, donec simul arteriam uenalem pertractare, inte-
grum erit, quippe operae premium est, sermonem utriusque communem instituire.

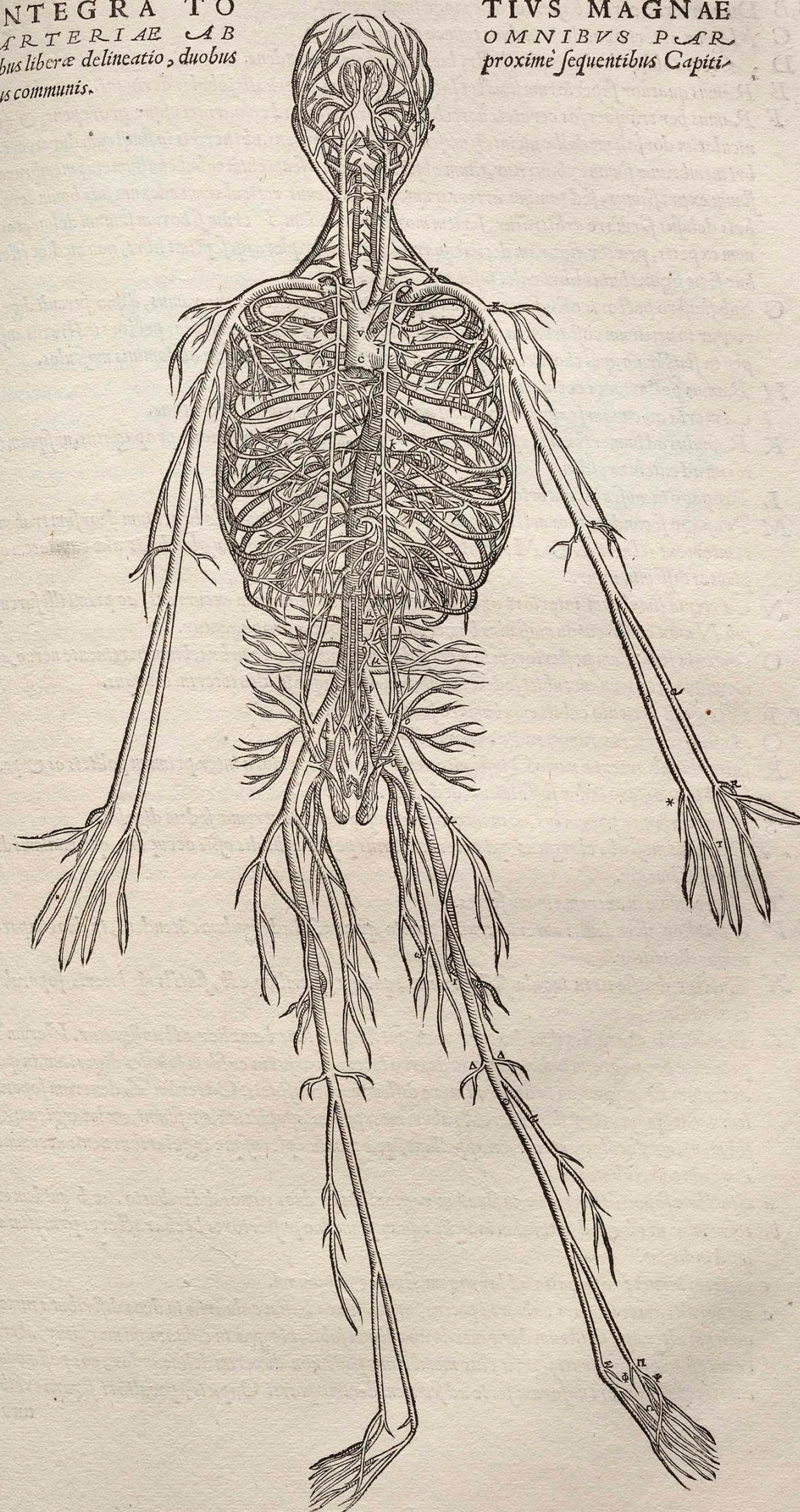
TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIO-
NIS, QVAM SEQVENS PAGINA PROPONIT,
characterum Index.

ARTERIAE magna ex sinistro cordis sinu exortus, quam Aristoteles *ἀορτή*
uocauit, eo quod neruosa ipsius partem, uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginae
fortassis quam Macedones *ἀορτή* uocant. Verum Aristoteles hanc cum caua comparans,
ipsam minorem uenam nuncupauit. Alij Graecorum uocant eam *μυελω*. Alij simpliciter *αορτή*,
alij *ἐγγύ*, nos magnam dicimus arteriam. Nonnulli rursus uenam uocant, quos san-
guis impetu per corpus diffusus ducitur. Quidam Arabum interpretes audacem uenam, alij
neruum pulsatilem uocant. Verum eorum uoces temporum iniuria omnes corruptae leguntur,
quemadmodum apud Haly interpretem, qui habet, eam Aristoteli aurithiam uocari. Quam-
uis interim in hebraicis Arabum interpretibus, omnia ferme partium nomina ex Graecis ita cor-
rupta legantur, ut nostrae aetatis medici ea sonant.

B, B Duæ

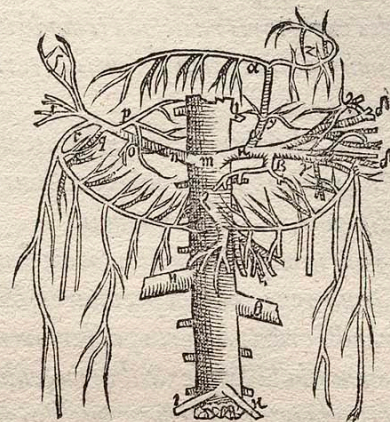
INTEGRA TO
ARTERIAE AB
tibus liberæ delineatio, duobus
bus communis.

TIVS MAGNAE
OMNIBVS PAR
proxime sequentibus Capiti.

- B, B Duæ arteriæ cordis basin coronæ modo succingentes.
 C Magnæ arteriæ caudicis in duos truncos bipartitio.
 D Arteria oblique ad primam sinistri lateris costam contendens.
 E Ramus quatuor superiorum sinistri lateris costarum interualli soboles deriuans.
 F Ramus per transuersos ceruicis uertebrearum processus ad caluariam usque prorrepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens. ubi uero is in sinistram duræ cerebri membranæ sinum exhauritur, illum abscedimus. Præsentem enim tabulam nullum eius membranæ sinum expressimus, sed tantum arteriarum, quas Galenus reticularem plexum suis boni cerebri delusum formare arbitratur, seriem mox explicandam. Verum si horum sinuum delineationem expetis, præter figuram decimi quarti Capitis & plerasq; septimi libri, non mediocriter huc facit figura huius libri calci insuta.
 G Sub sinistro pectoris ossis latere ad umbilici usque sedem excurrentes ramus, a quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori insertos. insuper in sinistram, quæ thoracis amplitudo intercipitur membranâ, & abdominis musculos.
 H Ramus posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.
 I Arteria ad cauiam scapulae regionem ac in eius sedis musculos prorrepens.
 K Ramulus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam interim ad cutem excidens.
 L Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.
 M Propago secundum thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus unus occurrit, eorum qui in glandulas alæ cauitatem opulentes disseminantur.
 N Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in manum excurrentes, ac primi illi surculi sub N mox conspicui, in musculos humerum amplexantes propagantur.
 O Arteria secundum posteriorem humeri sedem unâ cum quarto in brachium pertinente nervo, alique uisus in externam cubiti sedem reuolutus, ac undique in alto interim latitans.
 P, P Hiramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiares.
 Q Axillaris arteriæ ramus radio exporrectus.
 R Surculus ab arteriæ ramo insignito uersus manus exteriora inter primum pollicis os & post brachialis os, quo index suffulcitur, deductus.
 S Ramus ulnæ exporrectus, ac in internam quoque manus extremæ sedem digestus.
 * Ramulus musculis elargitus, qui externum latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus sustinetur.
 T Arteriarum in extrema manus series.
 V Amplior ascendens arteriæ trunci portio, quæ rectâ ad ingulum cõtendens, in duos impares ramos dirimitur.
 X Sinister diuisionis in iugulo factæ ramus, qui & gracilior est, sinistriq; lateris soporalem constituit.
 Y, Z Duobus his characteribus dexter ramus, qui sinistro longè amplior est, insignitur. Verum Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in eadem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam in sinistro latere disseminari conspicias. Cæterum Z dextram soporalem notat, quam uti & sinistram Arabum interpretes apoplecticâ, & somni, & letargicam, & subetenî, & decolationis uenam appellant, quæ nomina plerisque iugularibus uenis accommodare antea retulimus.
 a Sinistra soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio, ac b quidem externum, c uero & d internum indicat: quanquam duo posteriores hi characteres priuatim aliquid indicent.
 c Arteriarum propagatio ad laryngem, fauces & linguam.
 d Soporale arteriæ pars caluariâ petens, atque iuxta basin caluariæ in duos distributa ramos, quorum alter, qui sinistram duræ membranæ sinum subit, hic quæ in caluariam mergitur, abertum catus est. quod præsentem figuram eius membranæ sinum non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie ad frontem decimi quarti Capitis, peculiari figura exhibiturus.

- turus, ex qua etiam alterius rami soporalis arteriæ caluariam ingredientis, distributionem petes, & si uisum fuerit huic delineationi ex illa characteres adijcies, qui ferè essent L, q, r, s, u, v, x, y, z, quos hic explicarem, nisi satis omnino foret studiosum à cerebri uasorum serie tantisper abstinere, donec ego illam decimo quarto Capite persequar.
 b Soporale arteriæ ramus, capitis exteriora implicans.
 c Disti modo & b insigniti rami propago, penitus inter faciei musculos excurrentes.
 f Rami b insigniti sub auris radice distributio, cuius anterior ramus g notatus, secundum tempus fertur: posterior uero, cui b inscripsi, secundum auris posteriora sub cute pariter atque ille spargitur.
 i T R V N C V S magnæ arteriæ, deorsum ad dorsum uertebas explicatus.
 h, h, h Propagines utrinque ad octo inferiorum costarum interualla protensa, & dorsali quoq; medullæ ac musculis dorso & thoraci adnatis ramulos offerentes.
 l Septi transuersi arteriæ.
 Veritus ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem alioquin hic satis obscuram penitus corrumpet, priuata hac effigie modo utendum duxi, quæ superius ubi septo transuerso arteriæ lindicatæ offeruntur, ueluti ex magnæ arteriæ caudice dissecta est: inferius uero ad seminalium arteriarum, quas i & n indicabimus, exitum. In præsentem itaque figuram tam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quam integram arteriæ delineationem unicam (ut frequenter etiam occurrit) tantum habeat. In m, dicet igitur in utriusque, aut unius duntaxat radice exitum, n dextrum ramum, o surculum in humiliorem omenti membranam hic exporrectum, p propaginem in dextram uentriculi sedem, quæ dorsum spectat, q atque inferius orificium educit, excurrentem, r ramum duodeno intestino & ieiuni initio exporrectum, s propaginem ad dextram fundi uentriculi sedem deductam, uentriculoq; & superiori st. membranæ omenti ramulos exhibentem, s bilis uesiculæ arteriolas, t arteriam tectori distributam. Cæterum u insignitur sinister ramus, qui potissimum lienem adit, x propago secundum posteriorem uentriculi sedem, ad ipsius usque elatius orificium progrediens, y eius propaginis ramuli in uentriculum quæ dorso innititur deriuati, z ramus orificium uentriculi superius, coronæ modo cingens, æ ramus secundum elatiorem uentriculi sedem inferius illius orificium accedens, b. p. grandis in demisiorem omenti membranam excurrentes propago, quæ etiam colo intestino multum surculis implicatur, γ surculus in humiliorem omenti membranam hic ad sinistram latem excurrentes, a & a arteriæ lienis cauum subeuntes, e arteria sinistram fundi uentriculi sedem petens, ac uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti soboles deriuans, f ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in laeuum uentriculi latus deprompti.
 g. In integra delineatione, & ea quæ hic indici adhibuimus, aliud ? occurrit, quo insignitur arteria in superiore ac propemodum uniuersam mesenterij sedem propagata, & suis propaginibus in ieiunum intestinum & ilium & coli partem à tectore ad dextrum renem conspicuam sparsa.
 h Dextrum renem accedens arteria. θ Arteria quæ in sinistram renem exporrigitur.
 i Dextri lateris seminalis arteria. κ Sinistri testis seminalis arteria.
 l Arteria humiliorem mesenterij sedem subiens, ac potissimum in colon intestinum, quæ id à lienis regione ad rectum pertinet, ac dein in rectum intestinum discinditur.
 m Propagines notantur, quæ geniculatim lumborum uertebas accedunt, & in peritonæum & musculos uertebas adnatos distribuuntur. Propago autem ad humilium μ consistens cæteris grandior est, atque ad abdominis usque latera frequenti sobole excurrit.
 n Magnæ arteriæ ad os sacrum in duos truncos distributio. Verum isti characteres etiam surculos notant, ab humiliori arteriæ regione in ossis sacri foramina deriuatos.
 o Interior ramus sinistri trunci iam dictæ diuisionis.
 p Interioris rami exterior propago in musculos excurrentes, qui externam ilium ossis sedem & cõxendicis articulum integunt.

- Interioris rami & notati interior propago in osis sacri humiliorem sedem, uescam & uescie ceruicem, ipsumq; penem: in mulieribus uero, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in ilius ceruicem furculos diffundens.
- Hic etiam arterias appinximus, quarum sinistra ab umbilico hic inter & s ad interiorem prius commemoratum ramum perinde pertinet, ac si uerum umbilicum ab ipso deriuaretur.
- Interioris rami & insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis quæ supra os sacrum sit, portionem asciscens, per pubis osis foramen in crus delabitur, inibi in musculos pubis os occupantes digestum, & suo termino cum alia arteria, quæ in quintum femur mouentem musculum præcipue digeritur, ac & mox signabitur, coit, ea sede qua & ascriptum cernis.
- Propago exterioris rami sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque præcipua ipsius sobole umbilici regionē petens, reliquos autem furculos transuersim in humiliorē abdominis sedem dispensans.
- Surculus transuersim secundum pubis os ad pudenda prorepens.
- Sedes exterioris rami, quā is modō in crus delabitur, ac in uniuersum crus disseminari incipit.
- Ramus maioris cruris petentis arteriæ in musculos propagatus, qui anteriorem femoris sedem sibi uendicant.
- Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant digestus, unoq; ipsius furculo cum illius arteriæ coiens sine, quam per pubis osis foramen prociderē diximus, ac & insigniuimus.
- Ramus in musculos posteriorem femoris sedem obtinentes deriuatus.
- Ramuli genu articuli peculiares. Hicq; grādis arteria in poplite reconditur.
- Grandis cruris arteria posteriorem tibiæ sedem petens.
- Ramus fibulæ amplexatibus musculis, præcipue autem septimo et octauo pedē mouētū oblatus.
- Arteria inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora subiens.
- Arteria ad pedis humiliora accedens, inter calcem & exteriorē malleolū nonnunquā reflexa.
- Ramuli tibiæ cum calcis articulo proprii.
- Propago pedis elatiora accedens.
- Arteriarum in pedis humiliori sede distributio. Subsequentibus modō duobus Capitibus non solum hæc cuius indicem absoluius, figura comenit, sed etiam huc attinet præter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam, cuius characteribus perinde atque hæcenus fecimus, in interiori margine utemur.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPUM DUCAT, & in quos ramos ipsius ascendens pars digeratur.

Caput XII.

QUANDO in interiori margine alicubi, præterquam in duobus proximis Capitibus scribitur fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriæ magnæ imaginem, ante præsens Caput proposuimus.

Non prolixā
de arteriæ ma-
gnæ ortu esse
disceptatio-
nem.

Arterias neg-
ā cerebro neg-
extremis cor-
poris partibus
nasci.

ONGE minor inter medicorum ac philosophorū proceres de grandis arteriæ, quā de uenarum neruorumq; principijs est dissensio. Hippocrates namq; Plato, Aristoteles ac Galenus pariter cor arteriarum fontem ac originem (uti sanè est) statuunt. Quippe erronea prorsus est Pelopis Galeni præceptoris sententia, arterias docens simul & uenas cum neruis ē cerebro nasci: non minus sanè quā à ueritate simul abhorret eius autoris placitum, qui spurium tractatulum de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidem, ut cetera taceam, cerebrum uitalis spiritus & sanguinis feruidi ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non est principium, ac arteria nullibi quā ubi ē corde pronascitur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorū dogma improbant, qui arterias ab extremis summisq; corporis partibus nō secus passim oriri arbitrantur, quā si quis ab extremis arborū uirgulis illarum initiū recenseret. Verum etiam si non philosophiæ modō, sed & medicinæ principes cor arteriarū fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo arteria pronasceretur, nonnihil inter se dissentiant, quum hi quidem

quidem ex cordis medio sinu, illi autem ex sinistro, arteriam oriri contendunt. Cæterum hæc dissensio de cordis uentriculis sinibus ue potius, quā de arteriarum origine est. ac proinde nos tantum duos cordis uentriculos enumeraturi, postposita omni controuersia ex elatiori sede de sinistri sinus cordis, propter ipsius basis centrum, magnā arteriā originem ducere attestabimur, ubi tertium uentriculū (post dextrā uidelicet membranā arteriæ uenalis orificio præfectā) Aristoteles enumerauit, et si alia Galeni in libro de Dissectione uenarum sit sententia, nisi forte perperā Dexterioris pro Sinisterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu orbicularis est, ac hic ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginosa consistit. Ipsa autem arteria simulatque enascitur, duos graciles promit furculos, qui coronæ prorsus modo cordis basim unā cum coronali uena amplectentes, cordi secundum ipsius longitudinem ramulos transfundunt, quorum plures amplioresq; inibi se offerunt, ubi cordis substantia crassior uisitur. est autē id potissimum in ea cordis sede, ubi sinistrum ipsius sinum continet, & quā septum utriusque sinibus cōmune porrigitur. Coronalium arteriarum ortus post membranas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinis ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere, in sexto libro ostendam. Verum & si coronalium arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longiorq; cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit, una namq; hinc à tergo dextræ membranæ pronascitur, altera autē à posteriori eius orificij sede principij sibi uendicat, à tergo posterioris membranæ à sinistre interrim membranæ tergo nulla pronascēte. Postq; uerò magna arteria coronales deprōpsit, à cordis basis centro sursum quodāmodo sub uenæ arterialis caudice conscendit, ac cordis inuolucrum perforās bipartitū scinditur, ac unam ipsius partē, quæ grandior est, deorsum ad quintā thoracis uertebra, & deinde per reliquā dorsi sedem detorquet, in omnes quæ cordi sub sunt regiones ramos exhibituram. At minor pars supra cor repositis sedibus distribuenda sursum properat, ac statim in progressu asperæ arteriæ innitens, ac uenæ caue inter membranas thoracem intersepientes substrata, ex sinistro ipsius latere ramum distribuit oblique sursum ad primam sinistri lateris costam exporrectum, qui quidem quā pulmōni accumbit atque sinistræ thoracem intersepienti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: uerū simulatq; primam thoracis attingit costam, ab humiliori ipsius sede propaginem deorsum diffundit, quæ costarum radicibus attensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: à quibus rursus furculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebriq; hic instratos excurrunt. Cæterum ab elatiori sede eius oblique ad primam costam conscendentis rami, alia enascitur propago nuper commemorata multo amplior, quæ ad septimæ ceruicis uertebrae latas oblique repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit, ac deinde per transuersorum reliquarum uertebrearum processu foramina conscendens, perinde atque hæc excurrens uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullæ furculos deriuat ea subingredientes foramina, quæ neruis emittendis rerum Opifex exculpit. Deinde & musculis ceruicem hic occupantibus ab illa propagine ramuli quoque sparguntur. Quod uerò eius reliquum est, simul cum comite uena per foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atque in sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Præter hanc propaginem uertebri exporrectam, arteria quam oblique ad primam sinistri lateris costam contendere diximus, alia ab anteriori ipsius sede pullulat propago, obliquiori ductu pariter superiora anteriora que petens. Hæc etenim pectoris ossis summum accedens, ac sinistræ thoracem intersepientis membranæ adhærens, decliuis perfertur secundum pectoris ossis sinistrum latus, quā ipsi costarū coarctantur cartilagines. Hæc propago in eisdem omnino ramos digeritur, in quos uenam hæc repentem dispensari retulimus, præterquam quod nullæ soboles à præsentī propagine cutē accedant, nisi forsitan obscurissimæ in mamillæ corpus pertingant. Quā enim hæc arteriæ propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginum interuallis ramos offert, à quibus alij ramuli in musculos assurgunt cartilagibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranā quæ thoracis amplitudinem intersepit, & in glandium in iugulo repositum, furculi mittuntur. Quod autem ipsius reliquum est, secundum sinistrum mucronatæ cartilaginis latus thoracis cavitatem ingreditur, & recto hic abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodāmodo regionem procedit, in progressu utriusq; ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles alterius arteriæ terminos respicit, quam huc ab imo sursum contendere docebimus. Vbi arteria oblique ad primam protensa costam, hæcenus cōmemoratas edidit propagines, sinistram adiuturā axillam, & musculum perforaturā dorsi motorum secundiparis sinistrū, ab ipsius elatiori parte priusquam ē thorace penitus labitur, notatu etiā dignā magnitudinem.

Arterie or-
tus sedes.

Coronales ar-
teriae.

Caudicis arte-
riæ bipartitio.

Ascendens
partis series,
ac primum ar-
teriae ad sinis-
tri lateris pri-
mam costā ob-
lique tenden-
tis.

*Sinistra axil-
lam petentis
portionis se-
ries.*

gnitudinis ramum deriuat, qui in posteriores cervicem occupantes musculos ad occipitum
usque discinditur, nullibi interim cutem subiens. At quum primum illa arteria thoracis cavi-
tem, & primam costam euicit, iamque uicior axillae redditur, ex posteriori ipsius sede ramum
utrumque insignem spargit in cauiam scapulae regionem, & eius sedis musculos absumendum.
Post hunc ex superiori ipsius regione aliam, sed non adeo crassam, depromit sobolem, quae ad
humeri cum scapula articulum iuxta summum humerum & scapulae gibbum in ramulos dige-
ritur, quorum unus cum humerali uena ubi adhuc in alto reconditur aliquousque proripit. Huic
soboli alius succedit ramus, nonnihil demissius ab axillam petente arteria enatus, ac in mu-
sculos anteriori thoracis sedi instratos numerosa propaginum sobole digestus. Dehinc ramu-
li in glandes axillae cavitatem opplentes ab hac arteria admodum rari sparguntur. Quinetiam
priusquam tota arteria in manu absumenda feratur, propago quaedam thoracis lateri expor-
rigitur, potissimum in musculum excurrēs, cuius beneficio brachium quodammodo decliue
dorso adigitur. Quod praesentis arteriae iam superest, axillari uena concommitatur, ac in bra-
chium procedens penitus occultitur, & primum graciles ramos internae musculorum hume-
rum amplexantium sedi, & membranis nervos continentibus distribuit. Insuper deorsum sen-
sim adhuc proripens, & continuo interiori axillaris trunco attensa, aliam emittit propaginem,
quae secundum posteriorem humeri sedem, quae ipsi cubitum extendentes musculi adnascun-
tur, oblique proripit ad externum humeri tuberculum contendens. Haec enim propago una
cum uena quam hac duci retulimus, & dein cum quarto brachium petente nervo ad exter-
nam cubiti sedem pertingit, & sub musculorum capitibus aliquousque deductus cessat, qui hic
ab humeri externo tuberculo principium ducunt, & partim radii, partim autem brachialis, par-
tim uero digitorum motibus famulantur. Vbi autem sinistrae manus arteria has soboles diges-
sit, inter duos cubitum flectentes musculos recondita, ipsi ramulos praebens, ad medium
cubiti articuli flexus proripit, hic utrinque ramulum ipsi articulo exhibens, & musculi cubi-
tum flectentis posterioris insertioni innitens, hicque subinde pulsum euidentem edens. Hinc
arteria inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui tertio
eorundem digitorum articulos flectit, mergitur, ac ubi nonnihil per cubiti internam sedem prope-
rit, bipartito scissus unum ramum radio, alterum ulnae exporrigit. Qui secundum radium
fertur, cuiusque pulsum in dies in aegris exploramus, non procul a brachialis radice sobolem de-
riuat, quae sub tendinibus pollicem extendentibus ad summam manus externam sedem procur-
rit in musculos digesta, qui inter primum pollicis os & postbrachialis os indicem sustinens
collocantur. Quando ramus radio exporrectus illam emittit sobolem, una cum tendinibus di-
gitos flectentibus transuersum brachialis ligamentum transgreditur, & sub dilatescente in
summa manu tendine, similiter ac uena huc pertinet, & nervus quoque illi attensus in tres
ramos discinditur, quorum unus in duas diremptus propagines internam pollicis regionem
accedit. Secundus uero duplici ramo internam indicis sedem implicat. Tertius autem in diuisus
internum latus interioris medij digiti sedis conscendit. Ramus arteriae qui ulnae exporrigitur,
similiter per transuersum brachialis ligamentum manus uolam subit, & duos ramulos mini-
mo digito & totidem anulari, unum autem medio offert, sed interim nullam sobolem in exter-
nam summam manus sedem dispelat. quamuis interim unam illis musculis porrigit, qui exter-
num latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus suffulcitur. Rami ulnae exporre-
cti motum haud manifeste percipimus, nisi homo admodum gracilis ac macilentus, aut magno
pulsu praeditus fuerit. Quippe Natura ut omnes propemodum arterias, hunc quoque ramum
retinet, tendinibus magis quam is qui radio exporrigitur, occultatum, atque ita nusquam ea-
rum portionem Natura in cutem conspicue emittit, quemadmodum soboles a uenis passim &
frequenter perferri prius commemoratum est. Merito igitur nullam in extremis manibus a fo-
ris aliam a nuper dicta, quam pollicis ac indicis ascriptimus reperies arteriam, quia ne musculus
quidem unus inibi consistit. At interna regio quoniam pluribus est septa musculis, ideo multas
quoque arterias sibi uendicat. Ad hunc sane modum primus arteriae magnae partis superio-
ra petentis ramus diuacatur, qui ad primam sinistri lateris costam contendit. Maior autem am-
pliorque ascendens arteriae partis portio asperae arteriae innitens, recta sursum ad glandium
in iugulo repositum properat. id enim arteriae huic similiter ac uenae lectuli modo subternitur,
ac ipsius beneficio ramorum scissio iniuriis innoxie ferendis promptior efficitur. Quum uero
in hunc modum arteria sursum tendit, priusquam elatiorē pectoris ossis sedem superat, adhuc in
thoracis amplitudine in duos impares ramos finditur. Sinister, qui gracilior est (amplius ta-
men & ipse) nonnihil oblique in laeuum deflexus, sursum cum interiori iugulari secundum aspe-
rae arterie sinistram latus per cervicem exporrigitur, ipsaque soporalis eius lateris arteria censetur.
At

*Naturam ar-
terias reconde-
re.*

*Series maio-
ris portionis
magna arte-
rie partis,
quae superiora
corporis pe-
tit.*
*Sinistra sopo-
ralis.*

Ar dexter ramus sinistro crassior, similiter sursum tendit: & simulatque primam thoracis costam
contigit, ex dextro ipsius latere arteria promit in eadem prorsus soboles discissam, quas a ra-
mo, qui sinistrae manus offertur, pullulare scripsimus: ad superiorum uidelicet costarum interualla,
ad transuersos cervicis uertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos
musculos: & ut rem in pauca contraham, in eisdem omnino ramos digeritur, in quos sinistrae
manus arteriam desinere commemorauimus. Quod uero maioris dextrique rami adhuc super-
est, crassitie illi congruit ramo, quem secundum asperae arterie sinistram latus proripere pau-
lo ante diximus, atque is hac porrigitur, ita ut ille dexter, secundum asperae arteriae dextrum la-
tus sursum conscendat, ac huius lateris soporalem constituit arteriam, quae uti & sinistra
nuncupatur. Quum autem sinistri lateris soporalis arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces
usque pertingit, in duos discinditur ramos, quorum grandior idemque interior fauces subit, ac
mox laryngi & linguae propagines deriuans, ad caluariam basim properat: priusquam uero in
caluariam mergitur, in duos impares deducitur ramos. Maior per peculiare foramen nulla
concomitatus uena, caluariam inibi ingreditur, ubi glandula cerebri pituita excipiens in quo-
dam ossis cuneum referentis sinu ponitur. Hic ramus mox in ipso ingressu utrinque singulas
emittit propagines, ac unam per proprium foramen ad narium amplitudinem dispelat, quae
suo extremo inter nasi cartilagine, adeoque ad nasi usque extremum ita cum aliquot facie arterio-
lis deperditur, ut tactu etiam ipsius motum inibi percipiamus. Altera propago in latus sini-
strum durae cerebri membranae multipliciter discinditur, ipsum autem arteriae corpus duas
illas diffundens propagines bipartitur, & caluariam basi suffultum, itaque diuisum in anteriora
nonnihil tantisper repit, donec denuo ipsum colligatur. Subinde uero huc usque non diuisa, ne
que collecta rursus, sed simplex prorsus fertur. Vt cumque autem sit, siue simplex huc pertingat, siue
prius in duas partes diuisa hic se rursus colligat, inibi insignem utrumque ramum per secundi
neruorum cerebri paris foramen ad oculum & anteriorem temporalis musculi sedem distri-
buit. Quod uero ipsius reliquum est, durae cerebri membranam perforat, ac partim in tenuem
cerebri membranam, partim ad sinistram cerebri uentriculum conscendit, plexum inibi faciens quem
secundinis seu extimo foetus inuolucro tum comparabimus, quando cerebri ualorum seriem
secundo ab hoc Capite persequemur. Vbi etiam paulo diffusius quae iam postremo loco com-
morauimus repetam. Alter ramus arteriae partis, uti dicebam, ad caluariam ductae, cum coniuge
uena in posteriora secundum caluariam basim fertur, & ramulum musculis cervicis uerte-
brarum anteriorem sedem occupantibus, iuxta primam secundaeque uertebrarum interuallum
offert, ac dein caluariam ingreditur: & commune foramen cum sexto cerebri neruorum pari
nactus, simul cum uena in sinistram seu secundum durae cerebri membranae sinum exhaurit.
Porro sinistrae soporalis ad fauces diuisionis exterior graciliorque ramus, genis seu buccis
ramulum offert, penitus latitantem. Insuper in duas propagines sectus, unam sinistro tem-
pori, alteram secundum sinistram auris posteriore sedem digerit, pulsum etiam edentes sensu-
bilem. Atque in hunc sane modum ascendens arteriae pars in ramos finitur.

*Dextri lrae-
chium petens
arteria.*

*Dextera sopo-
ralis.*

*Soporale ad
caluariam ser-
ries.*

AMPLIORIS DESCENDENTISQUE MA

gnae arteriae trunci in suos ramos series. Caput XIII.

R VNCVS magnae arteriae deorsum ad thoracis uertebras explicatus, ab infima ipsius sede qua uertebris incumbit, non autem lateribus, utrin-
que propagines in octo inferiora thoracis interualla deriuat, quae simili-
ualli ductum ad costarum usque cartilagine in ue-
ris costis proripunt, spuriarum uero costarum in-
terualla excedunt, in abdominis latera magis quam
iplae costae pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorsalem me-
dullam per foramina neruorum gratia in uertebris sculpta, ac dein ad
musculos uertebris thoracis adnatos sparguntur, pari omnino serie
qua uenam coniugis expertem disseminari superius proditum est. Ipse
autem arteriae truncus uertebrarum corporum sinistri sedi quodammo-
do innitens, deorsum sub septo transuerso qua id undecimae thora-
cis uertebrae corpus respicit, extra thoracis amplitudinem labitur, ac mox
utroque septo transuerso unam offert propaginem, quae in plures secta furculos, in humilio-
rem septi iuxta uertebras sedem praecipue deperditur, soboles sursum ad septi elatiora adeoque
ei. f. 7 musculi. q. m. a. g. l.

*Ad inferiora
costarum inter-
ualla arteriae.*

*Ad septum
transuersum
arteriae.*

Arteria magna rami omentum, iecur, bilis uesicula, uentriculum, lienem, duodenum et coli partem accedentes.

ipsum cordis inuolucrum quia id septo adnascitur spargens. Post commemoratas propagines magna arteria, ex elatiori sui corporis sede, unum promittit truncum, ramos in uentriculum, iecur, bilis uesicula, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque ubi uentriculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Praesens truncus simulatque prodijt, elatior uero quodammodo paulo est dextrorsum, illum uero qui modice amplior uisitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenae portae in glandoso corpore, quod sub uentriculi posteriori sede huic omenti membranae intertextum cernitur, adnexus, sursum ad iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede furculum inferiori omenti membranae, ipsi quoque colo intestino hic deriuans. Post hunc ab elatiori parte sobolem uentriculo exporrigit, quae in posteriorem ipsius sedem quae is dorsum spectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriae ramus ad iecoris cauum tendens, duas de nouo profert soboles. Vnum cum uenae portae ramo intestino diffundit, quod duodenum appellamus, secundum cuius mediam longitudinem & aliquousque ad ieiuni intestini initium ea soboles porrigitur. Altera nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi sedem retorquetur, & superiori omenti membranae innexa, ex elatiori sede in anteriora & posteriora fundi uentriculi ramulos frequenter sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alias in omenti superiorem membranam ducit. Atque haec arteriae cum portae uenae ramo hac ex porrecto ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uero dextrae arteriae rami adhuc superest, postquam ab eminentiori duos insigniter exiles furculos bilis uesiculae transmittit, in ramulos aliquot sectum ad iecoris cauum terminatur, non admodum alte in iecoris substantiam diffeminatum. Sinister ramus ab arteriae caudice prodians, quem dextro modice crassioresse dicebamus, inferiori quoque omenti membranae ipsiusque glandoso corpori committitur, coniungens se uenae portae ramo, in tot quot ille soboles digerendus. Mox enim praesens arteriae ramus ab eminentiori sede propaginem uentriculo qua dorso innititur offert, quae primum sobolem unam utrinque in mediam uentriculi sedem eius quae dorso incumbit regionis exporrigit. deinde sursum ascendens, uenae portae modo superius uentriculi orificium coronae instar appositissime cingit, ramulos uentriculi corpori & graciles furculos stomachi termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramos unus secundum uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilioris ad orificium, furculos quoque in progressu anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens. Sinister arteriae ramus lienem potissimum accedens, ab humiliori ipsius sede propaginem in inferiorem omenti membranam diffundit, quae paulo post exortum in duos ramos inuicem ualde diductos diffunditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membranam & colon intestinum propagantes. Hac edita propagine, sinister ille arteriae ramus sinistrorsum magis ducitur, & uenae ipsi attentae in duas diffunditur arterias: & haec rursus in alias tantisper dirimuntur, donec frequenter ramorum serie lienis cauo secundum rectam lineam implantentur. Priusquam uero omnes arteriae in lienem cessent, ab humilioris parte eius quae demissiore lienis sedem adit, plerumque ramulus inferiori membranae omenti offertur. Deinceps ab illa arteria, quae infimae lienis arteriae proxima est, priusquam haec in lienem deperditur, propago pullulat, quae superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uentriculi fundum contorquetur, sinistramque uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranae omenti soboles spargit. Item ab alijs lienem aduentibus arterijs ramuli enascuntur, qui sinistram uentriculi latus illo prorsus modo aduent, quo a uenis lienem petentibus propagines eodem pertinere, superius commemoratum est. Ceterum a magna arteriae corpore, paulo inferius quam truncus cuius iam seriem absoluiimus, principium ducit, ab elatiori quoque corporis parte alia promittitur arteria, quae in superiorem mesenterij sedem in plurimas soboles diffusa, uenae portae modo excurrit in ieiunum, & ilium & coli intestini partem, quae a iecoris cauo ad dextrum renem usque pertinet. Post hanc inferius paululum ab utroque magnae arteriae latere, ampla educitur arteria in sui lateris renem, quae admodum & uena, transuersim prorepens. Haec arteriae in renes integra absumuntur, uixque uenarum modo ramulos notatu dignos in pinguem renem tunicam diffeminant. Insuper ab arteria sinistram renem accedente, ac demissius plerumque, quam ea quae sinistreni testis arteria) ab arteriae magnae corpore originem ducit. Aliquantulo enim humilior quam dextrae seminalis uenae initium a caua exurgit, ab anteriori arteriae magnae sede seminalium arteriarum exortus pendet, quae ipso ortu inuicem sunt conterminae: ac dextra quidem

Praecipuae mesenterij accedens arteria.

Renum arteria.

Seminales arteriae.

cauae

cauae uenae corpus transiens, dextra seminali uenae attenditur, quousque pubis os superas, ac ex magna peritonaei cavitare excidens, ipsi uenae permisceatur, atque cum illa anfractus gyrosque efformet, quorum basis humilior uel sedes superiori testis regioni implantatur, ac testis substantia & hanc proximè inuoluenti tunicae ramos praebet. Ad hunc quoque modum sinistra seminalis arteria sinistram congredditur uenae, & in mulieribus quoque arteriarum series earundem uenarum distributioni penitus congruit. Ut scilicet media arteriarum pars in testes adeat, seminalis uasa constituat, altera autem fundum uteri implicet. Enarratis haecenus propaginibus, alia succedit, inferius quam seminales arteriae, ab anteriori etiam magnae arteriae sede principium ducens, & in humilioris mesenterij sedem distributa. Quandoquidem haec in eodem intestinum, quae a liene ad rectum usque intestinum prorepit, ac dein in ipsum quoque rectum imprimis digeritur. A posteriori autem seu inferiori magnae arteriae sede, quae haec uertebris committitur, geniculatim ramuli utrinque ad singulas lumborum uertebras promuntur, qui in dorsalem medullam & musculos uertebris hic adnatos excurrunt. Atque huiusmodi ramuli inuicem ferè amplitudinis ductusque specie conueniunt, si modò unicam utrobique propaginem exceperis, quae quum ceteris insignior multoque crassior sit, ac iuxta sacri ossis summum praecipue prodeat, non solum musculos uertebris attensos accedit, uerum transuersim per peritonaeum abdominisque musculos ad latera usque abdominis exporrigitur. Haecenus magna arteria in lumborum regione uenae cauae sinistro lateri succubuit, quum uero sacri ossis principium attingit, uenamque condescens, in duos grandes truncos instat Y ad hunc modum inuerti bipartitur. Fit uero si tus huius permutatio propter arteriae dignitatem. Quum enim haec dignior nobiliorque censeatur, non immerito ipsam magis quam uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac de minus iniurijs ferendis pertinacem effici, sagax rerum Opifex uoluit. Ne uero hic ab excarni ossis sacri initio in dorsi motibus arteria promptè laxetur, superposita prius arteriam inibi uena superior esse, illamque hanc condescendere uoluit, ut uena instar sub sterniculi cuiusdam arteriae subderetur. Ceterum priusquam uenae cum arterijs in crus delabantur, quum iam sacrum os uasa superarint, uenae arterijs superiores ueluntur: arteriae quoque quoniam digniores sunt, sub uenis reconduntur. Rami uero qui a magnae arteriae supra sacri ossis initium diuisione prodeunt, uenarum ramis exactissime correspondent. Si exiguis forte furculos secluseris, qui ab humiliori arteriae sede, quae haec primum bipartito scinditur deorsum ducti, ac ossis sacro suffulti, ipsius foramina subeunt, hac dorsalem medullam posterioremque sacri ossis sedem petentes. Atque haec interdum adeo insignes occurrunt, ut sectione rudes has uenas esse arbitrarentur, quae in recti intestini finem, seu anum desinentes, sacculentum sanguinem nonnunquam expurgarent. Sinister itaque, quemadmodum & dexter huius supra os sacrum factae diuisionis truncus, non procul a diuisione in duos grandes partitur ramos, quorum interior exteriori gracilior est: ac illico duas a se diffundit propagines, quarum unam rursus interior, altera uero exteriorem doctrinae studio non ineptè appellabis. Exterior simul cum uena inter sacrum os & ilium os, quae inuicem dehiscunt, in exteriora transuersim exporrigitur, & frequenter utcumque sobole musculos ilium os amplexantes, ipsumque adeo coxendicis articulum implicat. Anterior autem in uiris uesicae fundo, & ceruici ipsius seu peni, & paucas admodum etiam podici soboles dispensat. In mulieribus uero, quibus haec propago grandior uisitur, in humilioris fundi uteri regionem numerosa serie distribuitur. Neque is uteriduntaxat insitum calore refocillat, sed & foetus quoque, quando is utero geritur. Dein haec propago praeter uterum, etiam muliebre uesicae, & uteri ceruicis ramulis quibuldam intertextit. Quod interioris rami qui binas nunc explicatas eduxit propagines reliquum est, deorsum repit, sui lateris arteriam, quae in umbilicum fertur, admittens. Arteriae etenim ab umbilico secundum fundi uesicae latera deorsum ductae, ac in natis hominibus coriaceae inanesque reddite, in sui lateris ramum inferuntur, ipsi uel continuantur, quem modò ab interiori illo ramo reliquum esse deorsumque ferri dicebamus. In nanque non minus quam uena ipsi attentae pubis ossis foramen petit. Priusquam uero id itaque ramus ea propagine adactus, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id occupantes, & illos qui a pubis ossis principium sumunt dispergitur, perinde ac uena pubis ossis foramen transiens. Ac quemadmodum haec iuxta medullae longitudinis femoris extremo quodam ipsius furculo alteri uenae in quintum femur mouentium musculum dispensatae commiscetur, ita sane & praesens arteriae ramus suo fine cum alia coit arteria, quam illi musculo a maxima crus petente arteria distribui non ita multo post subiiciam. Exterior namque ramus sinistri trunci eius diuisionis, quam supra os sacrum fieri dicebamus, per inguina in laeuum crus descendit: anteaquam uero peritonaeum permeat, propaginem sursum peritonaeo exporrigit, quae ad rectum abdominis sui lateris musculum accedens, furculos in conterminas sedes transuersim utrinque digerit.

Ad humilioris mesenterij sedem arteria.

Ad lumborum uertebras & carnes.

Arteria magna supra sacrum crurum diuisio, arteriae supercauam ascensus.

Truncorum diuisionis supra os sacrum factae series.

Arteria pubis ossis foramen transiens.

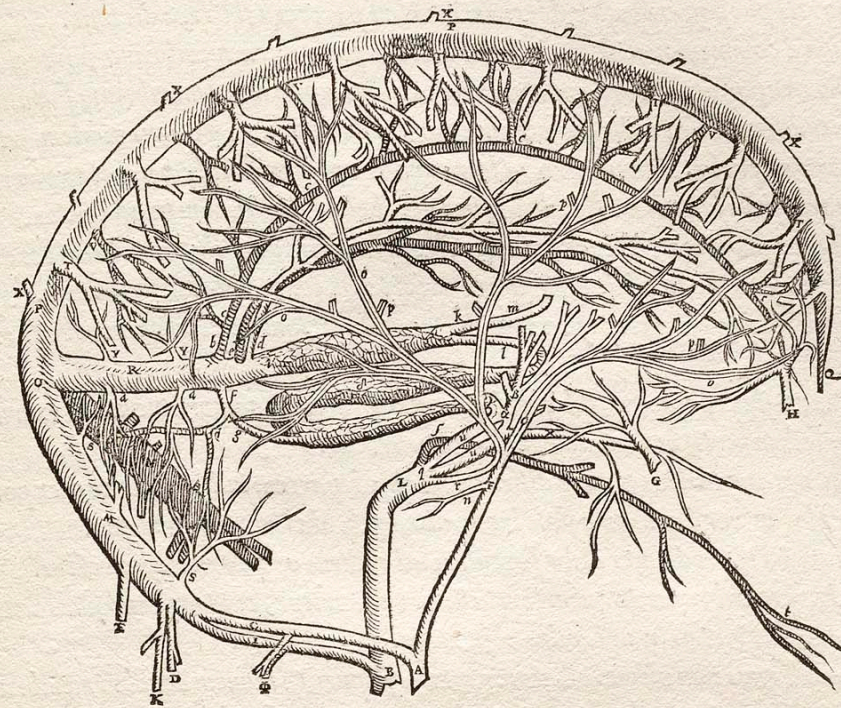
1 4 ipse

Arteria in
crure series.

ipse autem sursum ad umbilici usque regionem properans, in ramulos diffunditur, quiarteria eodem à pectoris regionibus tendentis ramulos spectant, ac mamillarum cum utero cōmunionem (si modò arteriarum beneficio aliqua sit) præbent. Quum uerò grandis arteria in crus descendens peritonæum superauit, ramulum ad pubis ossiū commissuram mittit, qui exiguus est, nequē ut eō tendēs uena in multas soboles dispergitur, quarū ne una quidē cutē subit, nisi fortē exilis quæpiam in penis inuolucrū diffundatur. In crure autē, arteria modò uenæ subiecta, ipsa uena ueluti propugnaculo munita, ramū in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit, qui etiam si in frequētes scinditur soboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandiarteria alius educitur ramus, in quintum femur mouentē musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant musculos, ad genu usq; quodammodo in propagines sparsam, & quodam ipsius sobole illius arteriæ extremo commixtam unitamq; quam per pubis ossis foramen in crus pertinere scripsimus. Cæterum ipsa grandis arteria sensim deorsum prorepens, secūdū femoris os ita conuoluitur, ut ab anteriori inguinum sedē inter duo inferiora femoris capitā in poplite consistat, nusquā non uena grandiori quæ crus accedit concomitata. In hoc per femoris posteriora descensu, arteria propaginem educit, quæ in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrit, & aliquoueq; cum illis uenarum propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexū seu posteriorem ipsius sedem in surē cutem sparsa sobole pertingit, arteriæ interim nulla propagine ad cutē emergēte. At grandis arteria in ipso poplite, uti diximus, recōdita, utrinq; propaginē emittit in alto quoq; occultatam, & in genu articultatus penitus digestam. Vbi uerò arteria tibiā subire incipit, ab externo ipsius latere ramum diffundit, qui fibulæ exporrectus inter septimum & octauum pedis motus autorum musculos reconditur, atq; in reliquos qui anteriorem tibiæ sedem sibi uendicant, soboles ultra medium longitudinis tibiæ digerit, ipse autem arteriæ truncus inter capitā duorum primorum pedem mouentium musculorū repens, inter quartū pedis motuū opificem musculum, et duos quorum beneficio ultimi digitorū flectuntur articuli, ac quintū pedē mouentium occultatur, nequē multum à ligamento membraneo fibulam tibiæ ossi secundū totam fibulæ longitudinē colliganti distat, & sub medio longitudinis tibiæ in duos ramos dirimitur, quorum interior inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, unā cum musculorum tendinibus humiliora pedis hāc petentibus. In descensu interior ille ramus furculum tali cum tibiā articulo offert. In pedis uerò planta inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & tendines qui tertios articulos flectunt repositus, in duas primū paritur soboles, quarum una duplici ramo inferiorem pollicis adit sedem: altera uerò in progressu in duos furculos digesta, unum ad indicem deriuat, in duos tamen prius deriuatum ramulos: alterum uerò furculum interno lateri inferioris medij digiti sedis, indiuisum offert. Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiæ fit diuisionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, unā cum tendinibus septimi & octauū pedem mouentium musculorum, atque hic in duos minimos digitos & externum latus medij digiti disseminatur: in ipso autem ad pedis inferiora progressu, tali cum tibiā articulo propaginem præbet, & aliam hac longē grandiore digerit, sub interiori malleolo ad principium illorum musculorum qui pollicem & tres digitos ipsi proximos in externum latus abducunt. Hæc propago in superiori pedis sede motum etiam edit tactu sensibilem. Verū ut uenarum pedem subeuntium seriem uariari suo loco relatum est, ita sanē & arteriæ distributio inibi discrepat: quippe interdum, nequē id infrequenter obseruabis omnibus digitis furculos offerri, ab illo ramo quem pedis inferiora inter calcem & tibiā petere diximus, illo qui fibulæ exporrigitur plantam non accedente. at tunc ab arteria in posteriori tibiæ sede recondita, grandis ramus per membraneum ligamentum tibiæ ossi fibulam, quā hæc ossa inuicem dehiscunt colligans, in anteriorem tibiæ sedem pertinet: atque inter eius sedis musculos occultatus, unā cum eorundem tendinibus per transuersum ligamentum in anteriore tibiæ sede conspicuum, in superiorem pedis regionem deriuatur, musculis illis qui digitos in externum latus abducunt, quodammodo reconditus. Atq; hic ramus interdum ligamentū id membraneum transit, mox sub genu articulo, ubi tibiæ os à fibula primū dehiscere incipit, interdum uerò iuxta inferiorem tibiæ sedem, prout nimirum ramus quem arteria tibiā subiens, uersus octauum & septimum pedem mouentes musculos digerit, aut demissius fertur, aut elatius in ramos dissectus cessat, aut etiam prorsus deest. utrumq; enim accidere reperi, quum summo studio non arteriarum solum, sed & uenarum neruorumq; seriem primū discere, ac subinde tum priuatim, tum publice ostendere, ac demum hūc uerius quā elegantiū describere sum conatus.

VENARVM

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRA

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRÆ
eiusdemq; characterum Index.

PRÆSENTI figura nuda uasorum cerebri delineatio proponitur, à uenis arterijsq; incæpta, priusquā illæ penitus in caluariā merguntur. Cæterum si forte hæc tabula singula cerebri uasa nō ad amussim ostendat, eā nihilominus quò res alioquin difficilima minori negotio oculis subiiciatur, ac à studiosis in dissectionibus præcipuis obseruetur, nō mediocriter accommodaturā mihi persuadeo. Ne autem ramorū frequentia pleraq; obscurarentur, unius duntaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoque res secus exigat) delineatam conspicias, haud præteriens omnes propemodum septimi libri figuras huc quoq; spectare, ac ab interiori margine ad illas lectorem ablegandum, perinde atq; ad figuram huius libri calci insuendam.

A Interior iugularis, quā iam caluariæ proxima est.	B Soporalis arteria.
D Prima caluariam petens uena.	C Secunda uena.
E Quarta uena.	F Tertia uena.
K Prima caluariam ingrediens arteria.	G Quinta uena.
M Dexter seu primus duræ cerebri membranæ sinus.	H Sexta uena.
N Sinister duræ cerebri membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.	I Secunda arteria.
O Primi & secundi sinuum congressus.	L Tertia arteria.
P Tertius duræ membranæ sinus.	
Q Tertij sinus finis osseo commissus septo, quo olfactus organorum sedes interdiuiduntur.	
R Quartus duræ membranæ sinus.	
S, S Ductus à dextro sinu pullulantes, ac in duræ tenuisq; membranarum sedes, quæ illis proximæ sunt, excurrentes.	
T, T Ductus ex tertij sinus latere in tenuē diffusi membranā, quos solum abtrūcatis depingere licuit.	
V, V Ramuli ab infimo tertij sinus angulo in eam duræ membranæ partem deriuati, quæ dextram cerebri partem à sinistra sciungit.	
X, X Tertij sinus furculi cum illis commissi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingreduntur.	
Y, Y Exiguæ	

- Y, Y** Exiguæ propagines ab elatissimo quarti sinus angulo, in duræ membranæ sedem aliquousq; excurrentes, quæ dextram cerebri partem à sinistra hic supra cerebellum interdiuidit.
- a, a** Ductus à dextro quarti sinus angulo deprompti, qui in duram cerebri membranā, quæ cerebello hic incumbit, ac dein in tenuem cerebelli & cerebri membranā diffunduntur.
- b** Ductus à quarto pendens sinu, ac secundum totam longitudinem, humiliorisq; sedem eius duræ membranæ partis propagatus, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
- c, c, c** Surculi sursum à commemorato iam ductu in dictam quoq; duræ membranæ partem deriuati.
- d, e** A quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo tenui membrana suffulti, secundum cerebri longitudinem supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem qui d insignitur, parti dextræ cerebri attenditur. Alter uero e notatus, sinistra parti exporrigitur.
- f** Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranā propagatus.
- g** Ductus f notati propago per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextri cerebri uentri- culi sedem pertingens, ac cum hac ascendente arteria, quam y notabimus, coiens.
- h** Ductus f notati propago retrorsum repens, ac multifariam in tenuem cerebelli membranā dissectus.
- i** Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore fornix camerae uero modo extructo, ad in- teriorem usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens.
- k** Propaginis i notata in duas partes dissectio, in qua l partem indicat dextro exporrectam ce- rebri uentriculo, m uero eam quæ sinistra adit, hicq; abtruncata cernitur.
- n** Tertia caluariam ingredientis uenæ surculus, ad auditus organum exporrectus.
- o, o, o** Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuo sinus attenditur, in quem tertiae arteriæ ramus r notandus absuntur.
- p, p** Propagines eorū quos iam ultimo commemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranā sparsæ.
- q** Diuisio tertiae & maximæ caluariam ingredientis arteriæ, simul atque in caluariæ amplitudi- nem mergitur.
- r** Ramulus tertiae arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absuntur, atq; secundum cerebri latera excurrit, o, o, o notata.
- s** Ramulus per proprium foramen in narium amplitudinem digestus, & quod am surculo t insigni- to nasci extremum accedens.
- u, u** Duo grandes rami eius diuisionis, cui q inscribitur.
- x** Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notauimus, coitu per secundi paris neruo- rum cerebri foramen ad oculos potissimum excidens.
- α** Propago crassior dicti modo congressus, quæ duram cerebri membranā perforat, ac mox in duos ramos bipartitur β & γ insignitos.
- β** Ramus propaginis α notata, in tenuem cerebri membranā frequenti sobole hic dispersus.
- γ** Ramus propaginis α insignita, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans.
- δ** qui extimo foras in uolucro confertur, quiq; hic δ notatus conspicitur.

Sex uenæ cal-
uariæ ex alte-
ro latere in-
gredientes.

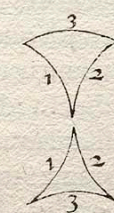

DVM superius uenæ ramos caluariæ basim ingredientem recenserem, utrin- que sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uero seriem persequens, utrobique etiam tres arteriarum propagines caluariam subeuntes enumera- ui. Ac prima quidem illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ per transversos ceruicis uertebrarum processus conscendens, calua- riam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ ramis erant, u- nus qui cæteris caluariæ immixtis uenarum propaginibus crassior am- pliorq; uisitur, ac per grande foramen, quod etiam sexto cerebri neruorū pariparatum est, caluariam ingreditur, prius propaginem in anteriorem uertebrarum sedem uersus primam et secundam ceruicis uertebrā diffundens. Alter peculiari foramine iuxta tertij quartiq; pa- rium cerebri neruorum inciso utens, caluariam citra arteriæ consortium subit. Quartam ue- rō uenam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ priuato foramine caluariam petit, ubi imitans futura postremæ parti temporis commissuræ iungitur. Quinta demum illa est, quam per foramen secundo cerebri neruorum pari in caluariam porrigi dicebam. Sexta autem & ultima caluariam subintrat per foramen in octauo capitis osse exculptum, quod co- rum

rum foraminum quæ odoris gratia clari putamus, maximè anticum & grandius quoque cernitur. Prima arteria quum magnæ arteriæ seriem persequeretur, illa occurrit, quæ una cum prima caluariam subeunte uena, per transversos ceruicis uertebrarum processus sursum attol- litur, atque simul per idem foramen cum iam dicta uena in caluariam mergitur. Cæterum se- cunda & tertia, rami soporalis arteriæ censebantur. Vnus, quem uenæ coniunctum per so- ramen nerui sextiparis cerebri caluariam ingredi, atque propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum sedem deriuare dictum est. Alter uero, qui commemorato nuper ramo am- plior apparet, absque uena comite per proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huius- modi ferè arteriarum uenarum que in altero tantum latere caluariam subeuntium est numerus, qua autem ratione & serie inuicem committantur & coeant, rursus que dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hic enitar persequi, id ante omnia monens, nullam prorsus ue- nam aut arteriam in cerebri substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lien, ieco- ri, & plerisque etiam musculis eiusmodi uasa implicari nouimus. Nam uasa cerebri membra- nis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt, uix que ullibi ipsius substantiæ adnascun- tur, quemadmodum in sermonis progressu audietur diffusum. Dura igitur cerebri mem- brana ubi quadam ipsius portione inter dextram et sinistram cerebri partem consistit, ac dein ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitusq; uelut septum quoddam subintrat, si- nus quosdam exigui uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: sed interim uenarum modo neutiquam teretes existunt. Verum horum sinuum cavitates secundum ipsorum ductus longitudinem in sinuata, trianguli speciem exprimit: non quidem cuiusuis, sed qui tribus costis longitudine paribus, & instar quar- tæ partis circuli incuruatis constat. Neque rur- sus trianguli costarum obliquitas seu incuruatio, in omnibus sinibus eadem existit. nam hæc (uti postea audietur es latius) alicubi trianguli ima- ginem refert, cuius una costa extorsum obliqua- tur, reliquis duabus introrsum flexis: alicubi ue- rō trianguli formæ cavitates hæc accedit, cuius tres costæ æqualiter introrsum obliquantur. Præsentem sinum non solum uenarum usum, sed & ar- teriarum quoque præstant, quanquam id à Galeno cæteris que dissectionum professoribus haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantum fungi arbitrentur: neq; sinuos eos arteriarum ritu pulsare è uiuorum sectione, aut uulneratorum inspectione obser- uauerint. Quinetiam ipsis non uidetur perspectum fuisse, in istos sinus & uenas & arterias pari- ter exhauriri, suamque quam amplexantur & continent materiam infundere: uenas quidem sanguinem crassiores, arterias uero uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus diffuso. Præter istos sinus, in duræ membranæ implicationibus sinuatos, hæc alios quam- plurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) frequentes ductus in tenuem cerebri membranā, ac cum hac quoque in cerebri uentriculos excurrunt, qui om- nes exactè teretes uenis similiter, cavitates exigunt. non tamen uniuersi parem animanti usum præbent, quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq; munere fungantur, alij uenarum duntaxat, alij arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes per- culiaria, rara, & priuata sortiuntur, eandem nimirum cavitatē ductum ue arteriæ & uenæ pariter munus obire, & interim ipsos in membranarum corporibus ductus seu sinus neq; uenam, neq; arteriam propriè censerī posse, uerum proprias quasdam implicationes, ac tales omnino sistu- las sinuos ue, quales quis formaret, quando stylos crassiori cuipiam corio secundum ipsius crassitiam in longum, quasi uenarum sinus, extructurus impingeret. Quapropter horum si- nuum, aut fistularum, aut cavitatum, aut uenarum, aut arteriarum si maius seriem enarratu- ro, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negotio accommodum uidebitur, uti, quid prohi- bebit? In uno itaque latere (par enim utriusque est ratio) sex caluariam subingredi diximus ue- nas, & tres arterias. ac prima uena simul cum prima arteria, quæ per transversos ceruicis uertebrarum ducuntur processus, deinde secunda uena, & secunda arteria omnes simul in unius duræ cerebri membranæ sinu initium confluunt, qui ad earum quas modò retuli- mus uenarum & arteriarum in caluariam ingressum incipit: ad latus nimirum maximi in oc- cipitis osse foraminis, quo dorsali medullæ uia præbetur: deinde & ad eminentiorem forami- nis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis osse semper attentus, secundum cerebelli descriptionem ex prioribus uersus exteriora oblique retrorsum sursum que conscendit, & ilico in progressu quartam assumit uenam, quam ab

Tres arteriæ
ex altero late-
re caluariam
subeuntes.

Cerebri sub-
stantiæ uenas
non inuolui, sed
ipsius membra-
nis implicari,
ipsasq; uenæ
rum modo car-
uari.

UTERQUE triangulus tam superior quam inferior tribus costis quartæ circuli partis modo incuruatis constat 1, 2, 3 insignitis. Vtrumque superior duo latera 1, 2 introrsum obliqua- ta gerit, tertium autem 3 insignitum ex- trorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata introrsum incuruata exhi- bet.

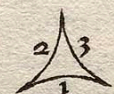
Duræ cere-
bri membranæ
sinuum usus.
Lib. 9 de Ad-
mi. sectio.

Cuiusmodi ce-
rebri membra-
narum sint si-
nus.

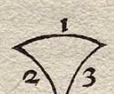
Vena et arte-
ria in primum
duræ membra-
næ sinum ex-
haustæ, ipsi-
usq; sinus se-
ries.

externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recensimus. Præfens sinus hinc rursus retrorsum modice quæ sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousque elatissimam cerebelli partem occipitis ossi contiguam attigerit. Ibidem enim dextri lateris sinus cum sinistro coit, atque ex ambobus una communis cavitates efficitur. Iste amborum sinuum congressus occipitis ossi, quemadmodum & sinus ipsi contiguus est, non quidem ad amissim subelastissima parte eius futuræ quam assimilamus, uerum multo humilior, & propemodum in media regione consistit, quæ inter postremam foraminis, quo dorsalis medulla ducitur sedem, & dictæ modò futuræ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum congressu alij duo exoriuntur sinus longitudine & cavitatis forma inuicem uariantes, quippe unus longior est, & caluariæ semper quemadmodum prædicti duo contiguus, secundum capitis longitudinem antrosum procedit. Ex eminentissima enim sede congressus dextri sinus & sinistri principium ducens, sub elatissima futuræ imitantis parte, & sub ea quæ secundum capitis longitudinem fertur, & deinde sub frontis ossis medio ille sinus protenditur usque ad septimum ab octauo capitis ossis in caluariæ amplitudinem deducto. Quemadmodum uero dexter & sinister sinus (nisi maus illum primum, hunc uero secundum nuncupare) inter cerebrum & cerebellum quæ hæc ossi proxima sunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque tertius sinus, quem priorem ex duorum primorum mutuo congressu enatum recensui, in eadem duræ membrana consistit sede, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimens, secundum totius capitis longitudinem est eminentissima, & caluariæ semper contermina. Alter uero sinus ex communi duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportunè quartus constituitur, dissectionum professores, quantum coniecit, latuit. Porrigitur autem ab anteriori sede communis primi secundi quæ sinuum congressus recto tramite uersus priora cerebri, nusquam deorsum neque sursum uergens. Consistit enim in dura cerebri membrana, ubi secundum cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas usque cerebri sedes intercedit, quæ tertium & clunium imagini assimilamus. Quartus itaque sinus suo ductu cerebelli longitudinem, & duræ cerebri membrana inter cerebellum & cerebrum implicationem haud excedit, dextra & sinistra cerebri partibus & cerebello æque attiguus: ac proinde id sibi priuatum uendicat, quod sit breuissimus, & nusquam caluariæ contiguus. Præterea ipsius cavitates correspondet triangulo trium aequalium costarum, quæ omnes ex æquo introrsum curuantur. Infimam enim costam imprimis extuberantior, ac (ut sic dicam) teres in cerebelli longitudine promiens portio: duas uero superiores costas incuruant dextra sinistra quæ cerebri partes, hic non in acutum, sed in obtusum angulum cessantes. Cæterum tres priores sinus duas costas introrsum, tertiam extrorsum obliquatas gerunt. Horum enim sinuum costa ossi attenfa extrorsum curuatur, quandoquidem his duræ membranae sinibus, & reliquis ipsius uasis seu ductibus, qui passim per alias membranae sedes excurrunt, Natura caluariam insculpsit, sinus quosdam efformans secundum semicirculi cauum incisos, qui duræ membranae sinus ea parte qua caluariam spectant, conuexos gibbosque excipiunt, ac admittunt, atque demum in causa sunt, quo minus membranae sinus à caluariâ comprimantur, ipsorum uero motus qui arteriarum modo sit impediatur. Verum reliquæ duæ trium primorum sinuum costas introrsum curuantur, in primo quidem sinu & secundo à cerebello & cerebro, in tertio autem sinu à dextra & sinistra cerebri partibus. Hæc enim perinde ac cerebellum quæ ipsis sinus accumbunt, obtusos & ueluti in quartam circuli partem extuberantes angulos efficiunt. Hactenus itaque quatuor in dura cerebri membrana sinus enumerati sunt, in quos primæ & secundæ & quartæ exhauriuntur uenæ, & primæ secundæ quæ arteriæ. Quas uero propagines, sinus hi deinceps in duram cerebri membranam & tenuem ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, subsequens modò sermo enarrabit. A primo & secundo duræ membranae sinibus, in uniuersam eius membranae partem, qua cerebellum operitur, uarij furculi deriuantur instar uenarum sinuati & sparsi. Ab his deinde furculis, & ipsis dextro inquam sinistroque sinibus, extra duram cerebri membranam ductus plurimi uenarum corpore donati propagantur, in tenuem quæ cerebellum ambit membranam, & eam quæ cerebrum quæ id cerebello innititur, implicat excurrentes. Porro à tertio sinu permixtumque ampli ductus utrinque ex lateribus propagantur, non quidem ulterius in duram cerebri membranam, uerum in tenuem, quæ hæc dextram sinistramque cerebri partes secundum clatiorem cerebri sedem amplexatur & continet. Præfens ductus, quemadmodum & alij paulo ante

TRIANGVLVS
cavitatis quartus sinus correspondens.

TRIANGVLVS
cavitatis quartus sinus correspondens.

Propagines
a 1 & 2 sinibus.

Propagines
a tertio.

ante commemorati, simulatque tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie uarij anfractibus per eam excurrunt dispergunturque. Quæ uero id fiat ratione, quisque ductuum sit numerus (quia multiplex is uisitur, raroque eandem retinet seriem) hic non enitar prolixius commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractu instar tenuium intestinorum inuolutorum forma numeroque pendeat. Præter hos ductus à tertio sinu numerosa profecto serie, in tenuem membranam dispersos, graciles aliquot furculi ex demissiori cavitatis tertij sinus sede, in eam duræ membranae partem decliues propagantur, quæ dextram cerebri partem à sinistra interdiuidit. Deinde ex elatissima tertij sinus sede, tenues admodum portiunculae illis committuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per exigua ipsis insculpta foramina prociunt. Verum quartus duræ membranae sinus frequentes etiam educit propagines, pari quodammodo serie perpetuo pullulantes. Quum primum enim hic sinus ad eas cerebri particulas, quas clunibus & testibus comparamus, pertingit, atque iam ramulos quosdam ex elatissima ipsius sede in eam quoque duræ membranae partem, quæ dextram sedem cerebri à sinistra determinat, ac deinde ex lateribus in eam duræ membranae sedem quæ cerebellum integit, in progressu obtulit, ex superiori ipsius regione propaginem educit cavitates uenis similimam, & quæ in humillimâ dictæ iam duræ membranae partis sedem secundum capitis longitudinem usque ad septimum sinuum olfactus organorum perfertur, & in itinere furculos ex elatori sua sede sursum in eandem duræ membranae partem diffundit. Præter hanc notatu dignam propaginem, quartus sinus ex eadem sede qua illam deprompsit, utrinque secundum dextram & sinistram cerebri partem, unum edit ductum uenarum corpori similimum, qui calloso cerebri nobis uocando corpori proximè secundum capitis longitudinem propagatus, tenuisque membrana suffultus, in progressu tenui membranae ramulos aliquot communicat: ac dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uero sinistram exporrigitur. Quemadmodum uero quartus sinus ad utramque cerebri partem nuper dictas deprompsit soboles, sic quoque ab infima ipsius sede propter ipsius iuxta cerebri testes terminum, propagines distribuit in tenuem membranam quæ cerebellum amplexatur. Atque earum propaginum nonnullæ retrorsum tensæ, superiorem cerebelli sedem perambulant. Nonnullæ uero per humiles cerebri anfractus, qui iuxta cerebri testes consistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic haberi docuimus commiscendæ. Cæterum præter has quartus sinus propagines ductus uenis, is aliam insignem & amplam educit propaginem, quæ ex ipsius ad cerebri testes extremo recto tramite antrosum uersus cerebri uentriculos excurret, plexum efformatura quem à secundarum seu extimi foetus inuolucris forma, Græci *χοροειδής* nuncupant. Hæc namque propago simulatque quartus sinu prodit, aut ubi ipse sinus in hanc propaginem degenerat, illa præter proprium ipsius corpus à tenui membrana processus quosdam seu membranulas exigit, quæ ipsi obuolutæ tunc illius ramos atque implexus colligant, ac suspensos apte suffulciunt. Simplex namque & absque coniuge ex quarto sinu enascitur, testium medio super tensa: quod ubi attigit, uelut in multis discinditur furculos, qui unius retis instar inuicem dirimuntur & coeunt. Hæc propago glandulam cerebri testibus innixam, quæ à nucis pineæ seu turbinis forma *καυοειδής* & *καυοειδής* Græcis uocatur, transcendit, ac sub ea cerebri particula prorepit, quæ à camera aut testudinis specie *καυοειδής* Græcis nuncupatur. Quum uero propago, sub illa cerebri prorepens particula, ad anteriorem usque communis dextri & sinistri uentriculorum cerebri cavitatis, anteriorem uel tertij cerebri uentriculi sedem pertingit, bipartito scinditur, unam partem dextro offerens uentriculo, alteram sinistro. Cæterum quo nam modo partes hæc retis semper forma quasi contextæ, & membranulis ipsis adnatis contentæ, arterijs eodem pertinentibus commisceantur, opportunè subiungā, ubi arterias sermone in illos quoque uentriculos deduxero. At arbitrabitur fortassis quispiam, in hac duræ membranae sinuum enarratione aliquid à me prætermisissimum, quod mentio nulla adhuc illius regionis inciderit, quam procul dubio à torculari *καυοειδής* Græci uocauere. Hanc sanè non præterissem, si modo certò quæ nam pars ita appellata fuerit, mihi constitisset. quippe aliquam sinuum sedem ita nuncupatam fuisse non ambigo: sed apud Galenum non constat, an communem primi secundique duræ membranae sinuum congressum, à quo & tertius & quartus prodeunt, ita primum Græci appellauerint: num uero quartus duræ membranae sinus terminum cerebri testes respicientem, atque in uentriculos exporrectum, uidetur namque Galenus modò huic, modò illi parti torcularis nomen accommodare: uti sanè utramque torcular dicitur nihil obstat. Concursum enim ille in quartum & tertium sinum, sanguinem tanquam uinum è torculari promit. perinde ac terminus quartus sinus in omnes quas emittit propagines sanguinem dispensat: adeo per me licebit, quamuis sinuum sedem torcular appellare, ac in illis regionem constituere in qua Arabes sanguinem extra uenas consistere

Propagines
a quarto.

Processus a
quarto sinu cerebri testes uentriculos.

Quid cerebri
torcular.

*Tertia calua
ria petentis ue
nae series.*

putarunt, modo sinuum ac cerebri uasorum seriem non perturbet: quorum quia iam prima, secunda & quarta uenarum, & item duarum primarum articularum distributionem exequutus sum, modo proximum est, tertiae uenae & arteriae diuersionem subnectere. Tertia igitur uena, quae minor est interne iugularis portio, simulatq; ramulum per foramen ipsi & nervulo cuidam quinti paris commune ad auditus organum transmittit, caluariam ingreditur, ac duram contingens cerebri membranam, in sinum uenae prorsus modo cauatam & prorepentem cedat, qui nullam arteriae sobolem in suis ipsius cavitatem admittit, sed passim alium sinum sibi commitemasciscit, in quem arteriae ramum exhauriri mox dicam. Praesens sinus in quem tertia absumitur uena, uarias soboles in tota durae membranae sedem cerebri basi substratam diffundit, à quibus denuo ductus aliquot in tenuem cerebri membranam (ut à quatuor illis gravioribus durae membranae sinibus) deducitur. Inter ceteras autem huius sinus propagines per duram membranam excurrentes, una secundum cerebri latus sursum ad uerticem usque contendit, uenae

*Quinta ac
sexta uenarum
series.*

modo in multam sobolem deriuata. Ad hanc quoque speciem quinta uena per foramen secundi neruorum cerebri paris ingressa, dein & sexta per maius octauum ossis capitis foramen, quae illi olfactus organa incumbunt, caluariam petens, in proximam sibi durae membranae sedem exhauriuntur. Harum utrarumque & tertiae uenarum sinibus (quia illi caluariae perpetuo attenduntur) caluaria aptis cavitatibus cedit, quas ipsi elegantissime insculptos primo libro recensimus.

*Tertia arteri
ae series.*

Tertia arteria peculiari transuerso foramine in caluariam ingressa, in duos graciles & totidem crassos dirimitur ramos. Vnus gracilium, qui exterior est, tertiae uenae mox attenditur, & in durae membranae sinum exhauritur, illi undique attensum & commissum, in quem tertiam uenam absumi diximus. Alter gracilium ramus, qui interior humiliorque uisitur, per proprium & sibi duntaxat exsculptum foramen recta ductus, in narium amplitudinem procurrat, atque in plures dissectus ramulos, unum nasi extremo offert. Verum duo grandes rami in dextro latere (quod nisi aliud subiunxero, de sinistro quoque intelligendum est) non nihil inuicem deducti, & adhuc caluariae intrati antrosum prorepunt, & mox in unum denuo coeunt, & statim à congressu in duos impares ramos diuiduntur. Minor commune cum secundo neruorum pari foramen sibi uendicans, tandem cum uisorio neruo ad oculos prorepit, atque internae temporalium musculorum sedi furculos communicat. Grandior autem ramus sursum conscendens, duram perforat membranam ad latus glandulae cerebri pituitae excipietis. Quum primum uero in durae cerebri membranae amplitudine contendit, in duos denuo ramos partitur, ac horum unus multiplici sobole in tenuem membranam hic cerebro obductam spargitur: alter uero tenuis membranae portunculula concommitatus, in uarios furculos inuicem complicatos diffunditur, ac in cerebri anfractus tantisper ascendit, dum in humilissimam dextri uentriculi sedem pertingat. Hinc in posterio ra primum sursum ad postremam usque eius uentriculi sedem fertur, in ascensu portunculula propaginis cuiusdam assumens, quae à quarto durae membranae sinu cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uero hic arteriae ramus retis quasi modo implexus, posteriore dextri uentriculi cerebri sedem superauit, secundum eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipsi altera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore fornicis aut cameræ modo extructo, à quarto durae membranae sinu huc pertingere dictum est. Ab hac itaque arteria, & dextra eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri uentriculo constituitur, quem ab extimifectus in uolucris forma nuncupari scimus, id nomen etiam subinde tenui membranae cerebri accommodantes. In sinistro cerebri uentriculo plexus ille constituitur, à sinistra soporariae ramo, & eodem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto sinu pertinere, superius scriptum reliquimus. De reticulari uero Galeni plexu nihil hic mentiedum duxi, quod iam cerebri uasorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem, atque ideo minus modo aliquid confingendum est, quod nouimus Galenum bouum cerebri dissectione delusum, non hominis cerebrum, uti neque ipsius uasa, sed bouum recensuisse. Si enim tertiae caluariae petentis arteriae seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicuique obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquoties protensos inuicem coire dixi. Ceterum si bouis arteriam indagaueris, duramque cerebri membranam iuxta glandis pituitae cerebri excipientis latera diuiseris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies, neque amplius haec mea paradoxa admiraberis, quum ea homini, ut Galeni descriptio aliqua ex parte boui, cōueniat. Verum haec ad septimum spectant librum, qui principis animae sedi consecrandus, horum uasorum dissecandi rationem lucidissime persequetur.

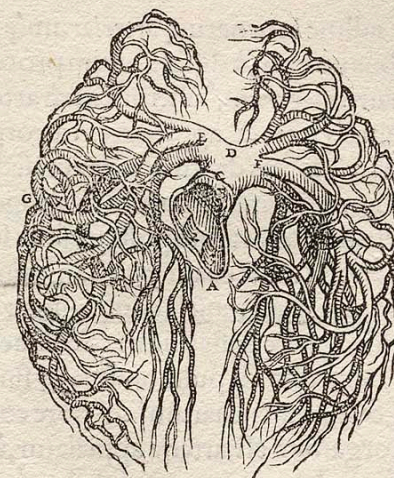
*Plexus in pri
oribus cerebri
uentriculis cō
stitutio.*

*Quis Galeni
reticularis sit
plexus.*

7 K. eductum ab H. & I. re
pentibus sub A. A. 230 h
lib. 5 F. K. Q. a Exam
bis hic 16 figuram lib. 7.

DE

PRIMA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGURA.

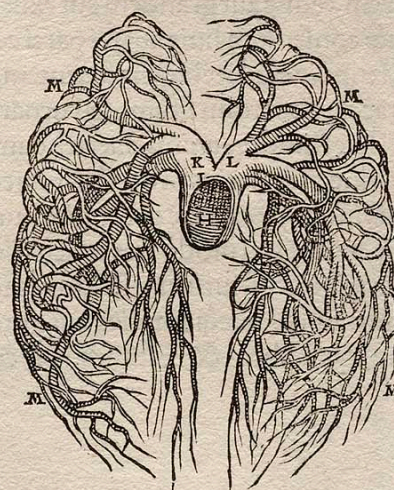

PRIMAE DECIMIQUINTI CAPITIS FIGURAE
eiusdemque characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nuda & ab omnibus partibus libera uenae arteriosae delineatio: cuius orificium apertum sinxi, ut tres membranae sanguinem è pulmonibus dilatato corde in dextrum ipsius sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illae notis 1, 2, 3.

- A Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.
B Interior arterialis uenae tunica, quintuplo propria uenae tunica crassior.
C Exterior uenae arterialis tunica, peculiari respondens uenarum tunica.
D Arterialis uenae caudicis in duos truncos diuisio. ac E quidem dextrum truncum indicat, mul
E, F. tiplici sobole dextris pulmonum sedibus distributum. F uero dextrum indicat truncum. G &
G, G. G autem insignitur arterialis uenae per pulmonum substantiam series.

SECUNDA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGURA.

SECUNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGURAE,
eiusdemque characterum Index.

HAEC figura nuda omnibusque partibus libera uenalis arteriae delineationem praeponit, ipsiusque characteres ita se habent.

m 2 H Venalis

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COM
PLECTENS, QVÆ FIGVRÆ AD COMMONSTRANDAM VE
narum arteriarumq; simul commissarum seriem paratæ, ac in pagina in 3, aut numero 313 insignita obuia,
veniunt agglutinandæ.

VT figuræ hac
charta impressas commo
di suis sedibus glutines,
illeg. validiores reddan
tur, primum præsen
ti chartæ membranæ sub
glutinabitis, singulasq; fi
guras a superfua papy
ro ressecabis. PRI
MA, quæ uenæ pa
ri carentis distributio
nem proponit, magnæ fi
guræ tergo illæ uenæ co
mittenda, ubi caua cau
dæ tam uenam promit
ac o in uersisq; figuris
scriptis spectatur. SE
CVNDA, ubi a
redundanti papyro cir
cuncisa erit, duas partes
constituit, quarum super
rior uenam arteriam quæ
dextri lateris exprimit,
sub pectoris osse superio
rem abdominis sedem pe
tentes. Et uisitatq; par
tis q ad magnæ figuræ
q figitur, et * ad ra
mum qui ad dextrum la
tus & m in magna
figura occurrit. Cæte
rum humilior pars uenæ
arteriamq; exprimens,
quæ inferiorem abdomi
nis sedem implicant, illæ
est iungenda, ubi earum
radices iuxta l in dex
tro latere spectantur.

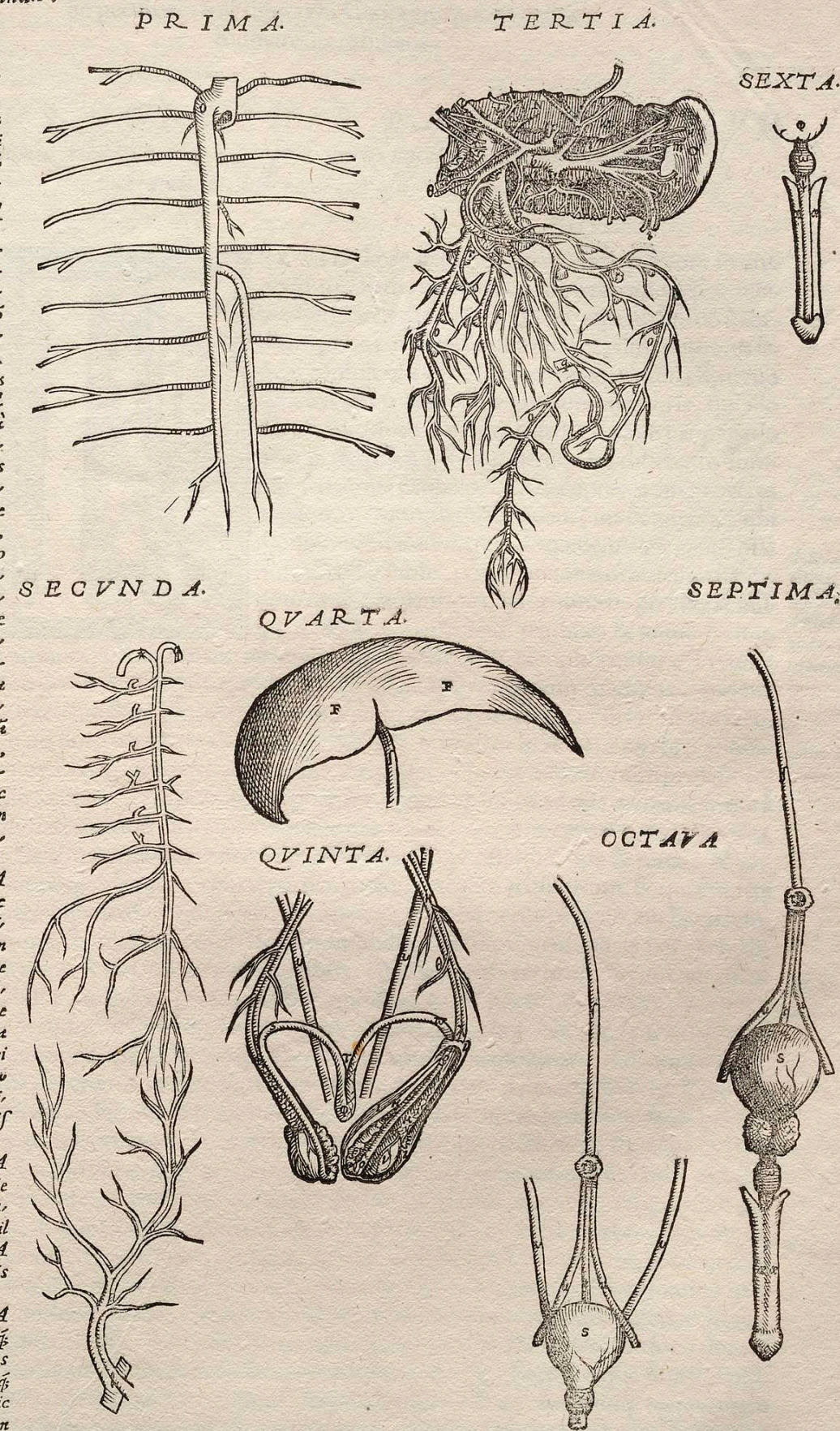
TERTIA
ceteris dignior, uenæ
portæ distributionem si
mul cū arterijs illam con
comitantibus, magnæ quæ
inferioris membranæ o
menti portione et liene
pariter exprimens, ad ca
uam iecoris sedem maiori
figura neclitur, ubi o
p. s. et contermini ali
quot characteres in ueris
quæ figuris spectantur.

QVARTA
portionem gibbæ sedis ie
coris proponens, nō mu
tiliter uelut ex puncto il
lic glutinabitur, ubi A
inter s & F maioris
figuræ consistit.

QVINTA
præter testes ipsorumq;
involucra, et uinarios
meatus, uenas arteriasq;
females ostendens, illic
est committenda, ubi n in
ambabus figuris obuium
est, aut ubi uena femoralis arteriæ primū iungitur, meatusq; uinarij illis subiunguntur.

SEXTA primum sub SEPTIMA uenit glutinanda. Septima enim uesticæ et penis anteriorem sedem proponit, una cum ua
si quæ umbilico ascribimus. Sexta autem humilior penis superficiem in hoc expressimus, ut tota figura ex ambabus illis conjungens, characterē q
super quintæ figuræ q neclit quæ, ac postmodum penis instar s implicari.

OCTAVA figura mulieris uesticam et umbilici uasa, uinariorumq; meatum portionem continens, maiori non est committenda, sed illi fi
gura quæ in chartæ tergo ubi maior impressa est, uterum ipsius, uenas et arterias feminariasq; uasa commonstrat. Iungitur itaq; octaua ad paruiam
illam figuram ubi n occurrit, uenæq; femoralis arteriæ committitur. Nexus uero fiet uinarijs tantum meatus, proportionē a uesticæ situ sumpta.

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIVS,

ac peculiares ipsi figuras in Caputū quibus conue-
niunt fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NER-

ui nomen tribuatur, ac quis propriè neruus uocetur, & demum quid is sit,
unà cum ipsius differentia & usu. Caput I.

fig. ca. i. li. 2.

b. fi. cap. 2.
lib. 2. f. 2.
pag. 10. in
musculorū
tabulis.
e. pag. 10. in
ca. 2. f. 2.
ca. 2. f. 2.
ca. 2. f. 2.

ERTIO libro uenarum, sanguinem à iccore in uni-
uersum corpus deferentium, & arteriarum quæ uita-
lem spiritum simul cum sanguine impetu diffuso à cor-
de corporis partibus subministrant, distributionis se-
riem complexus sum. nunc uerò proximum est, neruo-
rum à cerebro animalem spiritum membrīs, qui illo
ad ipsorum munia indigent, deducendum propagatio-
nem persequi, à generali neruorum differentia sum-
pto sermonis exordio. Dissectionis enim proceres
triplicem neruorum differentiam (uti & antea alicubi
monuimus) statuunt, quandoquidem ligamenti ossa
mutuò colligantibus, et non minimam musculorū por-
tionem constituentibus, nerui nomen, perinde ac uul-
gus, accommodant. Dein tendines, & uniuersas mu-

Ligamenta,
tendines et pro-
cessus cerebri
dorsalisq; me-
dulla, neruos
generatim uo-
cari.
Organū ner-
ui nomine pri-
uatione nuncu-
patum.

sculorum enervationes, sub neruorum nomine, uulgi quoque ritu, complectuntur. Tertium
autem neruorum genus enumerant, quod nos in præsentī aggrediendum duximus. organa
uidelicet longa, teretia, nullamq; intus cavitatem, quæ sensu dignosci queat, in sui medio sorti-
ta, & caluariam uel dorsi uerthebras elabentia, ac demum animalem spiritum à cerebro anima-
lis facultatis fomite ad corporis partes deferentia. Atque hæc organa dissectionum professores
nerui nomine citra appendicem præcipuè dignantur. Quod à Græcis ad nos demanauit, qui à
functione seu munere unicum instrumentum duobus nominibus nuncuparūt, ὀστέον id est os, &
& τένων id est tendō appellantes, quod uidelicet musculi neruorum potissimum ope & nutare & ten-
dere ualeant, quippe quod nulla corporis particula neque motum arbitrium, & qui è nostra
pendet uoluntate, neque sensum sine neruo nanciscatur, ac quod neruo præciso, aut laqueis in-
tercepto, aut alioquin corrupto compresso ue immobilis confestim insensibilisq; pars euadat,
omnibus concessum est Anatomes professoribus. Quod autem cerebrum neruorum, sicut
& dorsalis medullæ, origo ac principium sit, quodque nerui partim ex cerebro, partim à
dorsali medulla oriantur, minime omnibus notum exploratumq; fuit. Alij enim cor neruorum
posuerūt principium, nonnulli duram quæ cerebrum inuestit membranam, nullus interim ie-
cur, aut aliud eius generis uiscus. Verum Hippocrates, & quū iam senio conficeretur Erasistra-
tus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile prima-
rius, cæteriq; Anatomicorum præcipui, ex his quæ in corporum refectione conspiciuntur, ue-
rissimè asserunt, cerebrum neruorum esse initium: & præterea neruos ab illo spiritum anima-
lem assumere, atque ad eas partes quæ illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrium in-
digent, deriuare, est quoque fatendum. A corde enim neruos (ut Aristoteli potissimum, &
alijs nō paucis uisum est) neutiquam principiū ducere, uel hinc liquidò colligitur, quod in cor-
poris dissectione nullus neruus ab illo pronasci uideatur. Quandoquidem nullus omnino ner-
uus cordi committitur, præter unum impensè gracilem, ac uix tandem post multas sectiones
à me inuentum, quem sinister sexti paris neruorum cerebri neruus distribuere suo loco docebi-
tur. Quā enim neruus ille secundum sinistram cordis latus decliuis fertur, atque sinistra pul-
monis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos prætenues offert, neruumq; recurrentem
sinistram cōstituit, à se neruulum deducit, qui illic cordis inuolucrum penetrat, ubi sinistra ar-
terialis uenæ sedi adnascitur. Neruulus hic arteriali uenæ adnatus, in cordis basim fertur, inibi
absumptus, ubi sinistra posteriorq; arterialis uenæ sedes constitit. Quum itaq; huiusmodi ner-

Nerui or-
tus à cerebro.

Nō à corde.

m 4 uulus

uulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibeatur, quemadmodum reliquis uisceribus uniuersis offerri docebimus: ac deinde quum cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruorum cerebri neruo principium dare, tantum abest, quòd cæterorum neruorum origo neruulus ille iudicari possit. Præterea fibræ quas cordis substantiæ intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc, * fibræ in cordis sinibus uentriculis uel conspicuæ excarnes quæ, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum numero etiam minime ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ caue orificio præfectarum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processuli sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiares uendicat. Præterea eiusmodi fibræ nō magis nerui existunt, quàm omnium generatim membranarum partes, quas quidem nerui nomine uulgi more donari nihil prohibet, si modò id ad ligamenta, tendines, membranas & neruos, de quibus iam sermonem instituimus, deducitur. Verum quum eiusmodi cordis fibræ neuiquam in eorum neruorum classem referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuiuli quidam ad corporis partes perferunt, annuendum quoque est, fibrarum illarum gratia in corde neruos recenseri haud posse, potissimum quando ab illis membranarum processibus extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterum qui ex dura crassa uel cerebri membrana neruorum originem pendere affirmarunt (in quorum choro ad extremum usque senium fuit Erasistratus) exteriori nem nerui partem duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Vniuersumque enim nerui natura triplici constat substantia, nimirum media quadam & intimæ arborum medullæ quàm similima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, constipata & coagulata indurata quæ cerebri substantiæ omnino respondens, exterioribus duabus, una eademque intimæ substantiæ propinquiore, quàm à tenui membrana cerebri: altera, quàm à dura oriri compertum habemus. Dura enim crassa uel cerebri membrana operendi potissimum occasione facta censetur: mollis autem, ut eodem etiam fungeretur munere, sed magis tamen ut omnia quæ cerebro continentur uascula & receptacula, arterias scilicet & uenas tutò colligaret. Quemadmodum itaque cerebrum his induitur, sic quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, atque ita per corporis partes prorrepunt. Adeo sane ut nemo suis oculis fidem non derogans, inficiari possit, neruorum principium à cerebro pendere: ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, influat. Quandoquidem nonnulli (ut inter cæteros Chrysippus) etiam si cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id neruis sensus motusque arbitrii principium stauiebant. Quos profecto uia selectio plus satis redarguit, in qua omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis interceptiuntur, aut etiam præsecantur. Hæc nanque si debite administraretur, uti in publicis sectionibus non semel à me tentatum est, edocebit sane quantum cordis munere, hoc est uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet quàm cor illum quem inspiramus aërem, & iecoris sanguinem ad sua officia exigit. Deinde ea sectio ostendit cor neruis nō magis animalē spiritum porrigere, quàm uitalem spiritum cordi à iecore deduci cognoscimus. Verum quia huiusmodi disceptatio ad cordis cerebrique historiam potius quàm ad neruorum naturam spectat, hac modò postposita, neruorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipso pronascentis medullæ dorsalis substantia, omni ex parte non eandem seruat duritiem, neque formam: ita quoque nerui ab his originem fumentes, inuicem substantia non correspondent, sed duritie ac mollitie plurimum uariant. Atque id accidit aut occasione substantiæ sui, à quo nerui prodeunt, principij. Huius enim gratia uisori nerui, perinde ac linguæ insigniter molles censentur: qui autem à dorsali medulla, ubi hæc in sacro osse consistit, originem sortiuntur, durissimi sunt. Deinde aut propter longiorem uel succinctiorem progressum, nerui aut molliores aut duriores comperiuntur. uisus nanque, gustus, & auditus nerui molles sunt, quòd breuissimo prorrepant interuallo. Gratia itineris uerò, uia quæ anfractuosa occasione tertij neruorum cerebri paris ramus uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuolutus durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle, aut siccum corpus transitus, eius uel corporis contactus, illum molliorem uel duriorē efficit. Visorius etenim neruus breuissimo ductu per foramen in osse celatum fertur, quemadmodum & præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex ossium contactu minimū induratur. At quinti neruorum paris furculus, qui cæcum illud tortuosum quæ foramen perrepat, & unus tertij paris neruorum cerebri ramulus ab oculi

Neruos non
dura cerebri
membrana ori-
ri.
Quibus parti-
bus neruis
constet.

Præterea neruis
spiritus anima-
lis præsecatur.

Neruorum
differentia, &
mollitie & du-
ritie, quarum
gratia multæ
oriuntur ner-
uorum differen-
tiæ.

ab oculorum sede ad genas, ac alius item ad humilior labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, ossis contactus beneficio magis quàm ipsorum principia indurecunt. Pari quoque causa ob itineris longitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes prope modum nerui musculis exporrecti duriores fieri conspiciuntur, quàm ubi primum à principio prodeunt. Cuiusmodi omnia mirabili industria rerum Opifice sunt excogitata. Sensus namque organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia sensus est instrumentum, quod ad suum munus obeundum multo animali spiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oporteat, & patialiquid ab extrinsecus occurrente sensibili. Est enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur sensus organa mollibus, cæteræ partes quas moueri necessum est durioribus neruis donantur. Vnde etiam sensus instrumenta, quæ motu aguntur arbitrariorio, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus sibi uendicant, unum quidem sensui, alterum uerò motui præfectum. Merito itaque neruorum ex cerebro & dorsali medulla processus, non eandem exortus sedem nascuntur, neque idem ductus meatusque mollibus ac duris neruis exculpuntur. Illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri basis sedibus, hi uerò ex posterioribus ipsa dorsali medulla principium ducunt. Rursus illi quidem recti, hi autem tortuosi longo itinere prorrepunt. Cæterum Naturæ triplex fuit in neruosi generis distributione scopus. Primus gratia sensus in sensorijs organis: Secundus occasione motus ad partes, quas moueri operæ precium fuit: Tertius autem in cæteris partibus uniuersis ad tristantium dignotionem, nisi forte cuiuspiam magis uisum sit, & tertium hunc scopum, quia ad sensum pertinet, eundem cum primo constituere. Sensus igitur nomine, oculis, lingua, auribus maximi offeruntur nerui, uti etiam internæ extremæ manus sedi, & elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaque tactus, sicut oculi uisus, & lingua gustus, organa non ineptè censentur. Per manus enim magis exacta, quàm per aliam partem, quamuis plures sentiant, est tactus ipsius dignotio. In ore autem uentriculi sensus est penuriae eorum quibus animal nutriendum est, quem famem nuncupamus. In omnibus enim ijs tanquam sensus instrumentis, maximi inseruntur nerui. Motus uerò causa nerui ad musculos arbitrarij motus instrumenta dispensantur. Qui propterea quòd corporis partibus mouendis extructi sunt, grandes neruos admittunt, aut saltem circumtenulos habent. At quoniam ex necessitate tactus sensus omni adest neruo, propter hoc musculos & sensus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, subsecuta est. Reliquis aut partibus tactus sensu tantum indigentibus ex proportionem nerui offeruntur. Visceribus enim, ut pulmone, iecori, lien, quia in alto latent, graciles tantum neruorum furculi offeruntur. in cutem uerò, quòd prima extrinsecus occurrantibus, obuiam eat, complures soboles passim digeruntur. Porro neruorum originis species, non eadem undique uisitur. aliqui enim, & præcipue molliores, continuo neque quasi in plures furculos deducto corpore exoriuntur, proceduntque in quorum numero uisori nerui, & secundum quoque cerebri neruorum par, habentur. Alij tanquam plures funiculi inuicem connexi ex cerebro prodeunt, quales sunt tertij & quarti et quinti paris nerui. Alij etiam in ipso ortu furculos hos ueluti funiculos inuicem distantes, ac singulos propria tenuis membranae portione circundatos habent: qui quæ caluariam egrediuntur, omnes furculi inuicem commissi unica membrana induuntur, atque id potissimum in pluribus dorsalis medullæ neruis obseruatur, ut & in sexto pari, & septimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum distributionis in ramos enarratione, nihil interesse uidetur, siue prædictorum funiculorum frequentiam solui dicas, an totum neruum in ramos ad diuersas partes exporrectos discindi. At nescio qua fronte quidam Anatomicorum principes asserere ausi fuerint, ex huiusmodi furculis seu funiculis, alios quidem motui, alios autem sensui seruire: haud secus sanè, quàm si quosdam neruorum furculos tactus sensu Natura destituisset. Atque huiusmodi furculorum finiumque imaginem formam uel discas, si inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine dissecta caro mensa apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam uena & arteria plerumque concomitam spectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ crassiori respondere, quæ ex pluribus torta funiculis, transuersim obtusiori cultro diuisa sit. Cæterum à neruorum cauitate uix ullam ausim petere differentiam, quum ne uisori quidem neruum unquam cauum perforatumque uiderim. etiam si neruos non minus quàm uenas & arterias, uasa uocari, haud dubitem, soli que uisori nerui à dissectionum professoribus forati dicantur. Ab ipsa autem serie hunc in modum differentiam sumere licet, quod alij integri in aliquam partem absumantur, ut uisori nerui in oculos: alij in plures dirempti furculos, quosdam musculis offerunt, quosdam cuti,

Cur alij res
ui alijs mollior-
res, aut durior-
res redduntur.

Nature in
neruis digerē-
dis scopus.

Differentia
ab originis
forma.

Neruum om-
nem tactus sen-
su præditum.

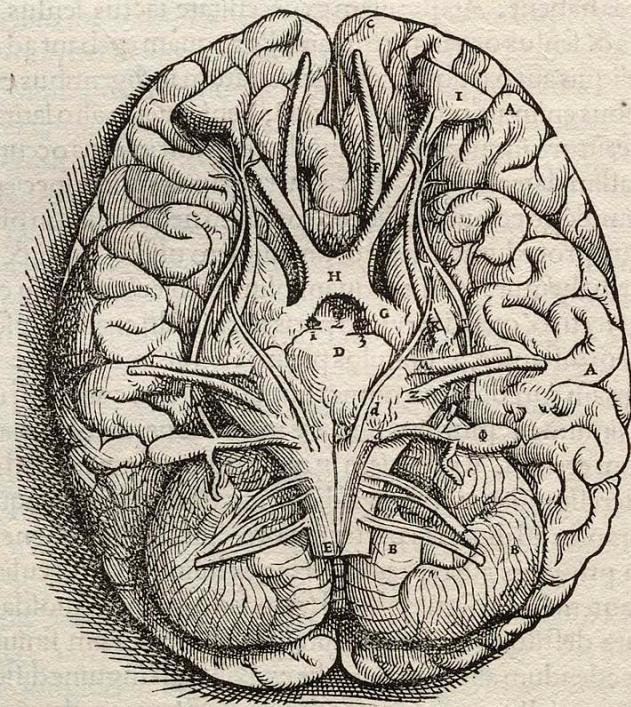
Differentia à
neruorum cau-
itate.

A serie.

ti, quosdam ossibus, quosdam sensus organo. "Vt tertium neruorum par," quod quum lin-
guæ quodammodo sit proprium, etiam musculus quibusdam ut inter ceteros temporali mo-
tus gratia, & cuti sensus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alij rursus
incommixti, neque cum alijs neruis coeûtes uniti ueferuntur: ut secundum cerebri par nulli
neruo commiscetur, & uerè congregitur, licet ipsi minor tertij paris radix in progressu atten-
datur. Alij uerò inter se commiscuntur, ut primi paris neruus dexter sinistro permiscetur. Alij
alijs commiscuntur, ut qui brachium adeunt nerui, simulatq; uertebriis proficiscuntur, non se-
cus uniuntur, quàm pictores galerorum funiculos delineare solent. Verum quum hæc in priua-
tis neruorum descriptionibus abundè sim persequuturus, iam tempestiuū fuerit singulorum ner-
uorum seriem oratione complecti, ac primū paria quæ à cerebro exoriuntur, deinceps quæ dor-
salis medulla educit recensere. siquidem nullus neruus neq; à cerebro, neque à dorsali medulla
inconiugatus prodit, sed perpetuo alter ad dextram, alter ad sinistram eadem prorsus distribu-
tionis serie, situm obtinet.

Neruos con-
iugatos endo-
scis

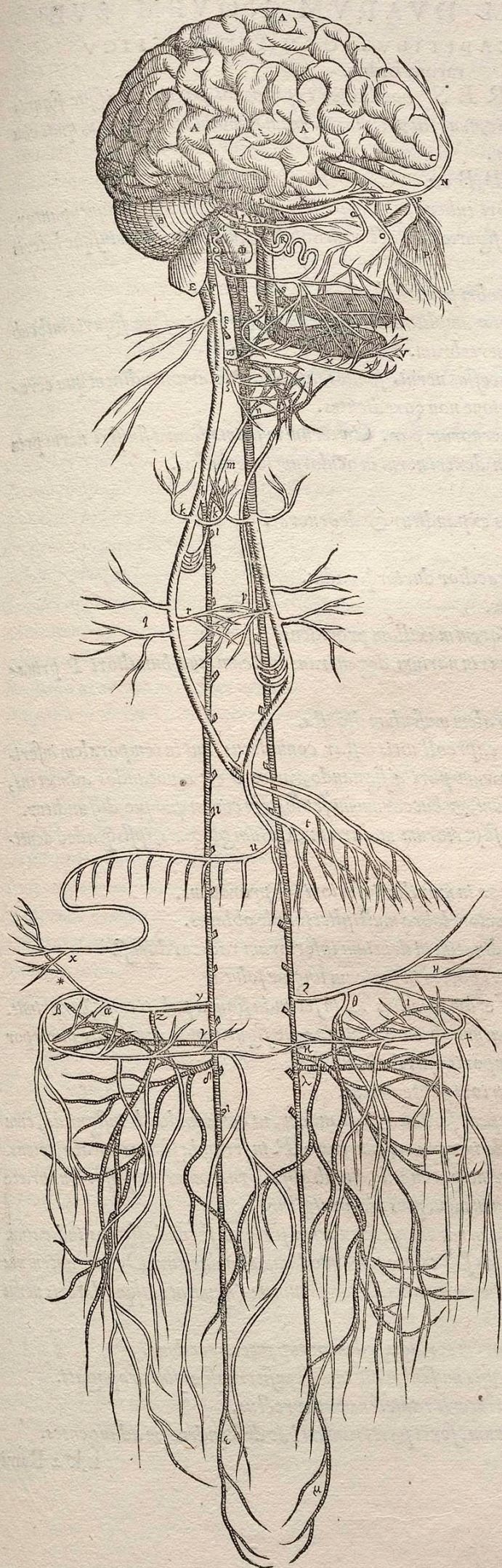
PRIOR DVARVM FIGVRA NOUEM SUB-
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVA TO-
tius cerebri & cerebelli à membranis ipsa inuoluentibus liberorum basis exprimitur, ut neruo-
rum cerebri exortus opportunè oculis subijceretur. Hic enim simul cum primis ner-
uorum exortibus tota ea dorsalis medullæ pars delineata est, quæ ab
eius medullæ principio ad eam usque sedem pertinet, quæ hæc
in primam ceruicis uertebriam labitur, ac ubi dor-
salis medulla primum uerè
nuncupatur.

DVARVM

DVARVM FIGV-
RARVM QVÆ NOUEM
modò subsequentibus Capitibus
communes censentur, altera, quæ
dextrum latus proponit integri ce-
rebri ac cerebelli, et dicte in prio-
ri figura dorsalis medullæ partis,
dura interim tenuisq; hæc omnia
inuestitibus membranis, nusquam
apparentibus. Adhæc præsens fi-
gura nudam septem cerebri ner-
uorum parium seriem in dextro tan-
tum latere commonstrat. quan-
quam & ubi necessum fuit, neruo-
rum quorundam seriem etiam in si-
nistro latere hic delineauerimus.
Figuræ huius proportio in ea de-
picta est magnitudine, in qua cor-
pus circumscriberes, cuius uesica
in infima præsentis figuræ sede
consisteret, & cuius thorax &
abdomen ex anteriori parte con-
spicerentur, facies uerò uersus si-
nistrum humerum conuersa pror-
sus ex dextro latere spe-
claretur.

CHARA.

CHARACTERVM DVARVM NOVEN SVB-
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM FIGV-
rarum Index.

CHARACTERES hoc Indice exprimendi, partim utrisque figuris communes sunt, partim uero nunc huic, nunc illi peculiares. quemadmodum his notis 1, 2, quas characteribus subiiciemus, significabitur.

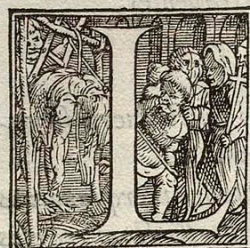
- A, A_{1,2} Cerebrum notatur. B, B_{1,2} Cerebellum.
C_{1,2} Processus ac ueluti substantiae cerebri tubera, quae mamillares processus uulgo nuncupantur. Ego in altero tantum latere prioris figurae characterem adhibui, quod parem utriusque lateris rationem esse nemo ambigat.
D₁ Dorsalis medullae principium ex cerebri pendens basi.
E_{1,2} Dorsalis medullae pars iam caluariae amplitudinem egressura, et in utrisque figuris inibi ab truncata, ubi haec elatissimam subit uertebam.
F_{1,2} Olfactus organo subferuentes processus neruis similes, at caluariae amplitudinem qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.
G_{1,2} Visorij nerui, seu primum cerebri neruorum par. Ceterum in prima figura sinistri nerui principium G insignitur, in altera autem dextri nerui in oculorum sede ductus.
H₁ Visoriorum neruorum coitus.
I_{1,2} Oculi tunica, in quam uisorius neruus expanditur et degenerat.
K_{1,2} Secundum neruorum cerebri par.
L_{1,2} Tertij neruorum paris minor et gracilior duriorque radix.
M_{1,2} Tertij paris maior crassiorue radix.
N₂ Minoris radice propago ad superiorem maxillam procidens.
P₂ Propago minoris tertij paris radice in narium degenerans tunicam, quae humiliori P priuatim indicatur.
Q₂ Minoris radice propago in temporalem musculum digesta.
R₂ Maioris tertij paris radice ramus capreoli uitis instar conuolutus, qui in temporalem inferitur musculum, ac duos a quinto neruorum pari a signando, ramos b et c, notandos admittens, in masseterem seu mansorium musculum, et buccarum musculos, et cutem quoque diffunditur.
S₂ Maioris tertij paris radice ramus superiorum molarium dentium gingiuis, ipsisque adeo dentibus soboles seriatim distribuens.
T₂ Maioris radice tertij paris propago in maxilla inferioris os prorepens.
V₂ Propaginis T insignita ramus inferiori labro multiplici sobole oblatus.
X, X₂ Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.
Y, Y₂ Maxima maioris tertij paris radice portio in tunicam linguae soluta.
Z_{1,2} Quartum neruorum cerebri par. Verum humilior Z in secunda figura palati tunicam exprimit.
a_{1,2} Quintum neruorum par auditui dicatum. Phi autem in utraque figura priuatim huius paris portionem indicat, in concauitatem temporis ossis delatam.
b_{1,2} Ramulus quinti paris ex ipsius anteriori parte enatus.
c_{1,2} Quinti paris ramulus per caecum repens foramen, ac tandem, ut et ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine capreoli modo intorta, ac cum ramo R in secunda figura notato, coiens.
d_{1,2} Neruus non procul a quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus praeeritus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur.
e_{1,2} Sextum neruorum cerebri par, cuius utrorumque neruorum series in secunda figura indicatur. est autem sinister neruus, qui umbrosus sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candicat, et ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim (quum utriusque lateris nerui eadem sit ratio) adhibitos cernis.
f₂ Sexti paris ramus musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.
g₂ Sexti paris ramuli in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersum propagati.
h₂ Sexti paris ramus costarum dextri lateris radicibus exporrectus.
i, i₂ Portiuncula intercostalium neruorum, sexti paris ramum hac descendente adaugentes.
k, k₂ Rami

- h, h₂ Rami neruorum sexti paris in musculorum de prompti capita, quae a superiori pectoris ossis se de, et clauiculis principium ducentia sursum feruntur.
l₂ Dextri nerui sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris neruum efficientes.
m₂ Dexter neruus recurrens, seu reuersus.
n₂ Soboles dextri recurrentis nerui, laryngis dispensatae musculus.
o₂ Sinistri sexti paris nerui soboles, recurrentem sinistri lateris neruum constituentes.
p₂ Sinister neruus recurrens, qui perinde ac dexter, uocis neruus uulgo nuncupatur.
q₂ Sexti paris ramuli in pulmonum tunicam excurrentes.
r₂ Ramuli sexti paris, membrano cordis inuolucro impliciti. Ab illis uero sinistri nerui surculis, qui ijs quos r indicauimus correspondent, cordis neruulus principium ducit.
s₂ Sexti paris neruorum portio, quae stomacho committitur, et series quoque qua uterque neruus bipartito scinditur, ac dexter sinistram superioris uentriculi oris sedem adit, sinister uero eius orificij dextrae parti implicatur.
t₂ Series sexti paris neruorum, in superius uentriculi orificium et proximas uentriculi sedes disseminata.
u₂ Ramus sexti paris neruorum dextram orificij uentriculi sedem adeuntium: qui secundum elationem uentriculi regione ductus, tandem in iecoris cauum absumitur, ubi x ascriptum conspicias.
y₂ Prima propago rami neruorum sexti paris, qui dextri lateris costarum radicibus exporrigitur.
z₂ Ramulus primae illius propaginis y notata, qui in dextram sedem inferioris omenti membrae, et colon intestinum hic digeritur.
aa₂ Soboles primae illius propaginis duodenum accedens intestinum, et ieiuni initium.
bb₂ Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uentriculo et superiori omenti membranae dispergens. Vbi uero * ponitur, praesentis propaginis in iecur et bilis uesiculam series in conspectum uenit.
cc₂ Propago dextrum accedens renem.
dd₂ Propago in dextram mesenterij regionem, et huius sedis intestina frequenti ramulorum serie diffusa.
ee₂ Neruorum series dextram uescicae regionem implicans.
ff₂ Prima propago nerui sexti paris, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.
gg₂ Due notantur soboles propaginis f insignita, quae inferiori membranae omenti, et colo intestino qua sub uentriculo repit, offeruntur.
hh₂ Series neruorum, qui lieni inferuntur.
ii₂ Hac cruce ramum propaginis f notatae insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptat, uentriculo et superiori membranae omenti surculos deriuans.
jj₂ Propago in sinistram mesenterij et eius sedis intestina excurrentes.
kk₂ Sinistram renem accedens propago.
ll₂ Series ramulorum sinistram uescicae latus admodum obscure implicantium.
mm₂ Septimum cerebri neruorum par: atque in secunda figura utriusque lateris neruus quoque delineatus est, ac v insignitus.
nn₂ Septimi paris propago musculus dispensata, a stylum imitante temporum ossis processu principium ducentibus.
oo₂ Septimi paris cum sexto coitus.
pp₂ Septimi paris series, compluribus linguae ac ossis u imaginem referentis, et laryngis musculis intertexta.
qq₂ Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullae principium conspicui, tria indicant foramina, quorum duo lateralia 1 et 3 insignita illa demum sunt, per quae arteriarum soporalium rami ad dextrum et sinistram cerebri accedunt uentriculos. Medium uero foramen 2 indicatum, illud est quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quae pituitam excipit, ac dein instar infundibuli super glandem transmittit, quae huic cerebri regioni subijcitur. Verum haec ad septimum librum imprimis spectant, ad cuius figuras ex interiori subsequentium nouem Capitulum margine remittentis: quemadmodum et sexti paris occasione, ad quinti et sexti libri rum figuras.

QUOT NERVORVM PARIAM CERE bro & dorsalis medulle parte adhuc in caluaria consistente, origi- nem sumant. Cap. II.

SI quando in interiori margine scripsimus fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indi-
cauimus, quas praesenti capiti ad primi capitis finem praepositas cernis.

Qui cerebri
sedes & par-
tes in 7 lib. di-
stinguuntur.

Qui uentricu-
li seu sinus ce-
rebr.

Vnde neruo-
rum cerebri in-
itum.

Dorsalis in-
itum.

Quot cerebri
neruorum pa-
ria.

LIBRO septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id ef-
se docebimus, unum anterius superiusque quod cerebrum dicitur, uniuersum
propemodum implens caluariam: alterum posterius ac humilior, &
cerebellum nobis appellatum, ipsoque cerebro etiam decuplo minus. De-
inde anterius tota superiori ipsius sede geminum esse, dextrum uideli-
cet & sinistrum asseremus. Inferiori autem parte, qua caluariae innititur
basi, unicum indiuisumque esse, & dorsalem medullam ab hac, non autem
(ut Anatomicorum praecipui scribunt) a cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medul-
lae inniti & tenuis membranae, parum uero ipsius substantiae interuentu, medullae dorsalis medul-
lae principium esse ostendemus. Adhuc, addetur praeter alios quosdam cerebri sinus mea-
tusque, duos cerebri existere uentriculos, unum quidem dextrum, & alterum uero sinistrum, qui
ambo in unam communem coeunt cavitatem sinum uel, qui tertius in cerebro uentriculus re-
censebitur, qui meatu quodam ad sinum inter cerebellum & dorsalem medullam ubi inuicem comi-
tuntur conspicuum, & tam cerebello quam dorsali medulla communem, pertingit. Ceterum
neruae propagines ex caluaria pro cidentes, aut ab ipso anterioris cerebri enascuntur basi, aut
a dorsali medulla priusquam uertebrarum sinus ingrediatur, non autem a cerebello. Vt uero cam-
dorsalis medullae partem, quae a cerebri basi sub cerebello ad foramen usque, quo e caluaria labi-
tur, procidit, dorsalis medullae principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid
illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusius id sim enarra-
turus. Per me enim licebit illi principio, seu parti cerebri, quod uis nomen indere: modo non i-
gnoret, qui illa a cerebello distinguenda ueniat. Porro nerui omnes a cerebro, illoque dorsali me-
dulla initio pronati, quia geniculati in caluariae amplitudine, qua cerebrum continetur, origine
ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Graecis aut *νεῦρα* nuncupantur, quae Marini, ac
demum Galeni etiam suffragijs septem enumerantur, quauis si accurate singula expendimus,
plura etiam censi possint. Neque enim hic olfactus organa nerui appellantur, quod dictum nu-
per caluariae amplitudinem non excedant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum
sententia tertium constituetur, uerius duplex quam unicum enumeraretur. Deinde iuxta quinti pa-
ris radicem aliud omnibus incognitum dissectionum studiosis par enasci, diligens sectio me do-
cuit. Verum a ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine se-
ptem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quaedam de olfactus organo
subnexurus, quum non uulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniu-
gium ascribant, illa uel ita nuncupent.

DE OLFACTVS ORGANO nonnulla. Cap. III.

Multiplices
de olfactus or-
gano senten-
tiae.

VARIA profecto de odoratus organo nostrae tempestatis, medicis pariter ac
philosophis est sententia, magnaque inter ipsos, ex Anatomies imperitia, dis-
sensio oboritur. Quosdam namque reperias odoratus organum in illa cavi-
tate constitutere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter du-
as eius ossis squamas conspici, in primo libro recensuimus. qui si duos etiam
insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter
ipsius squamas subinde obseruamus, adinuenissent, ac substantiam illam
quodammodo medullarem in illis cauernis repositam, summoque studio hic expendendam, ob-
seruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collo-
cassent. Alij uero quosdam cerebri anfractuum reuolutionumque apices, ac ad frontis ossis se-
dem uersus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuunt,
& tubercula illa quod prominent, carnisque quasi modo rubeant, mamillares cerebri processus
uocant, utrinque unum (uti etiam est) enumerantes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, praecipue
aut octauo de Partium usu, simpliciter anteriores cerebri uentriculos olfactus organa esse astru-
unt, perinde ac si anteriores uentriculi praesentis duntaxat sensus essent principia. Alij qui-
dem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerum deinde alios duos coniungunt,
quos

quos olfactus organa esse asserunt. Ceterum quam probe hi sentiant, ex dissectione discas lice-
bit, dextri sinistrique cerebri uentriculorum constructionem formamque prius inspiciens, quam
mehercule multo aliam esse in septimo libro intelliges, quam haecenus dissectionum periti tra-
diderunt. Quandoquidem uentriculi in posteriori sede neuiquam lati conspiciuntur, & in
priora procedentes paulatim in angustum coguntur, inibi olfactus organa educunt, neque
etiam ad olfactus organorum sedem pituitam excernunt, multoque minus ipsa olfactus organa
instar canalium cerebri pituitam (ut Galeni est sententia) huc deducunt. Praesentes namque cere-
bri uentriculi secundum cerebri longitudinem superius ampli existunt, anteriori sede nequa-
quam angustiores reddit, imo potius magis quam in ipso medio latebantes. In posteriori au-
tem parte ampli quoque uisuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum de-
scendentes, atque antrorsum porrecti, tantisper angustantur, donec ad eam usque cerebri per-
tingant sedem, quae glandulae pituitae cerebri excipitis regioni incumbit, ac sub qua
grandiores soporalis arteriae rami duram ce-
rebri membranam perforant, in cerebrique ue-
triculos descendere incipiunt. Illi namque ar-
teriarum rami in hos uentriculorum angustos
conscendunt terminos, quos modo ad cere-
bri basim desinere dicebam. Atque eiusmodi
dextri & sinistri uentriculorum cerebri du-
ctus uisuntur. A sede uero ubi uentriculorum angustos terminos desinere dicebam, olfactus
organum, aut saltem cerebri processus animalem spiritum praecipuo olfactus instrumento defe-
rentes, ac ipsi etiam uisori nerui enascuntur. Hinc enim utrinque a cerebro alba mollisque pro-
dit substantia, quae in progressu etiam cerebro tenuis membranae interuentu colligatur, quo-
usque ad sinus octauo capitis ossis pertingat, qui olfactus organo priusquam parantur. Ad po-
steriorem enim horum sinuum sedem albicantes cerebri processus, a cerebro abscedunt,
neque amplius tenui membranae connati, in suum singuli porriguntur sinum: & adhuc an-
trorsum magis protensi ad sinuum finem, seu anteriorem ipsorum sedem desinunt, sinu-
bus suffulti, ac cerebro interim proximae accumbentes. Nam etsi cerebro in sinuum regio-
ne non amplius adnascantur, nihilominus ipsi perpetuo attenduntur, illique sunt contermi-
ni. Hi processus cerebri ductu, colore, formaque neruis correspondent, quamuis interim longae
neruis ipsis molliores sint, pauloque (quod ad teretem spectat formam) latiores, quam profundius
ores. Verum quia hi reliquorum neruorum ritu extra caluariae, ut neque etiam extra magnam
duram membranae amplitudinem, non prociunt, nerui nomine eos Herophilus haud digna-
tus est: ut neque etiam Marini, neque Galeni, licet Anatomicorum nonnulli hos in neruo-
rum habuerint numero, ipsos primum neruorum par recessentes. Porro in horum processuum
natura non negligenter considerandum est, quo nam pacto illi duram membranae suis sinibus
adnascantur, & quae foramina hinc dura membrana, & ossium sinibus quibus praesentes innituntur
processus, ad nuper commemoratas frontis ossis & cuneiformis cavitates pertingat. Ac de-
num expendendum quoque uenit, quod nam uerum sit olfactus organum, similitudine qua-
dam sumpta ab auditus instrumento, dissectionum ac philosophiae professoribus nimis per-
functorie cognito. Verum de auditus instrumento, & olfactus quoque, & aliorum sensuum, in
septimo libro abunde pertractabimus. Modo autem sat fuisse uidetur, processus illos cerebri co-
memorasse, quos aliqui etiam mamillares et papillares nuncupasse colliguntur: qui sectionem
paulo diligentius aggressi, illa cerebri tubera mamillarum imagine prominentia, nihil ad ol-
factus organi constructionem auxiliari cognouerunt. Ceterum quando huiusmodi proces-
sum naturam examinabis, atque illos longe grandiores in cane item & oue quam in homi-
ne adinuenies, etiam sedulo perquirendum est, quam anatomice Galenus per illos cerebri pro-
cessus pituitam ad nares ab ipsis anterioribus cerebri uentriculis deduci scripserit, haud ani-
maduertens eos processus non perforatos esse, & ipsos uentriculos in peluim desinere, quae
cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem deducit, hic in cerebri basi
repositam, quamuis de pituitae ductibus suo dicemus loco. Nunc enim neruorum duntaxat
series opportunè pertractabitur.

Anteriori ce-
rebri uentricu-
lorum ductus.

Lib. 8. de V-
su part.

Processum
qui aut olfa-
ctus organum
sunt, aut ipsi
praecipue sub-
ministrant, or-
tus.

Lib. 8. de V-
su part.

Primi paris
ortus.

Primi paris
neruorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, & in
tunicam quam
reti comparamus
dilatatio.

Nam uisorijs
sine perforau.

INBI unde^a processus albos, et neruorum modo progredientes, à cere-
bri basi initium sunt ere scripsimus, utrinq^b unus exoritur neruus, om-
nium corporis neruorum facile mollissimus, & circumferentia ceteris
(dummodo illi ex uarijs non permisceantur neruis) crassior. In crure nã
que, & item in brachio^c neruos quidem hoc primo pari crassiores repe-
rias, sed qui ex pluribus consuntur neruis inuicem coeuntibus. Vterq^d
primi paris neruus sub cerebri basi quã^e sinui inhiat, cui glandula infi-
det cerebri pituitam excipiens, antrosum nonnihil oblique fertur, dextro quidem neruo sini-
strorsum, sinistro autem dextrorsum protenso. In progressu moxq^f ab ipso ortu ambo inuicem
coeunt, atq^g in eum permiscuntur modum, ut dextrum à sinistro nulla prorsus ratione queas
discernere, adeo sanẽ, ut uana penitus sit quæstio, num dexter neruus in hoc congressu dextrũ
obtineat sedem, an uerò sinisterum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruo-
rum coalitus non aliud est, quàm commune corpus à quo utrique nerui dicerentur prona-
sci, modò istius corporis ex cerebri substantia origo non indagaretur, atq^h illic initia neruorum
diffusa apparet. Nerui à congressu è caluaria ducendi inuicem mox dirimuntur, & perⁱ fo-
ramina ipsorum nomine inculpta, in oculorũ sedes extra caluarię cavitatem procidunt. Quip-
pe &^j integri in oculos absunt, non quidem accuratè in posterioris oculi sedis centrum
implantati, sed neruus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus posterioris eius sedis
implantatur: qui uerò sinistro oculo proprius est, ad latus sinistrum centri posterioris sedis o-
culi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi neruus) quãdo oculum subiit, in latam de-
generat expanditur ue^k tunicam uitreo humori proximam, & mediam oculi sedem duntaxat
ambientem, & dilatat cerebri substantiæ admodum similem: ac proinde mollem, nihilq^l mi-
nus quàm membraneam: unde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, quæ à reti qua-
dam imagine à^m uisorijs dicitur, Tunicam appellare haudquaquã dignati sunt. Quòd ue-
rò hæc tunica (aut quomodo cuncte ipsam appellare uisum sit) præcipuum uisus organum à
multis habeatur, in oculi constructionis enarratione persequar. In præsentia enim neruos hos
aut oculos prolixius aggredi omnino præter institutum foret. quum suffecerit dixisse, uisorios
neruos illum quem recensuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obseruare,
hoc enim (quemadmodum & dextri nerui cum sinistro mox ab exortu coitum) peculiarera-
rumqⁿ uisorijs nerui sibi uendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat me-
atu qui sensu dijudicari possit, perforati dicuntur: quapropter Græcis (præcipue autem He-
rophilo & Eudemo, ^o uisorijs uisus nuncupabantur. Ceterum ego eiusmodi meatum mihi aliqũ-
do occurrisse neuti quàm queo asserere, quantum uis etiam canum adhuc uiuentium & alio-
rum grandium animalium uisorios neruos, uel hac solùm occasione aggressus sum, et hominis
cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixq^r quarta horæ parte quum neruos intuerer ab-
truncatum fuerat, ipsos non oscitanter spectauerim, ac calente aqua sedulo fouerim. At-
que ut eiusmodi meatus toto neruorum progressu me penitus latuit, ita sanẽ in mutuo ner-
uorum coitu is neuti quàm se obtulit. utrunque tamen hunc inibi oportebat esse insignem,
si modò nerui ob hoc ex Galeni sententia congrederentur, quo minus simplicia nobis ge-
mina perperam uiderentur. Porro ijs qui de congressu hoc meatu que acriter citra partium
inspectionem indies altercantur, non grauabor duo quæ in congressu animaduerti, hic adijce-
re, quò & hinc suarum nugarum argumenta petant. Patuĩ itaque adolescens suspendio ne-
catus publicæ sectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat:
deinde mulier, eodem supplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcue-
rat, sinistro interim integerrimo. Mulieri dexter uisorius neruus toto progressu longè te-
nuior sinistro uisebatur, non solum in ea sede qua iam oculo inferebatur, uerum in exortu
quoque & in dextra sede congressus neruorum. ac præterquam quòd dexter tenuis erat, du-
rior quoque & rubicundior cernebatur, uti sanẽ & in adolescente: sed dexter non admo-
dum neque crassitie, neque mollitiæ adhuc sinistro cedebat. His ille accessit, cuius neruos
uisorios in illo congressu inuicem non connasci, neq^s sese contingere uidimus. sed dexter non-
nihil ea sede qua caluariam egressus fuerat, sinisterum reflectebatur: quasi non coalitus
occasione nerui congrederentur, uerum ut commodè per suum foramen è caluaria procide-
rent, potissimũ quum etiam hoc ductu ingredientes in oculi posterioris sedis medium nõ infe-
rantur.

rantur. Hunc ductum sinister neruus etiam referebat, non tamen ita
quin notatu digno intervallo dexter à sinistro dehisceret. Quàm se-
dulo autem ac sollicitè eius uiri familiares interrogauerimus, num illi
omnia gemina perpetuò oculis obuiderentur, neminẽ Naturæ ope-
rum cognitione flagrantem ambigere sat scio. at nihil aliud resciscere
licuit, quàm ipsum de uisu nunquam conquestum fuisse, uisq^a præ-
stanti semper ualuisse, familiaresq^b de uisorum duplicatione nihil unquam intellexisse. Quòd
uero Cassius, et alij nonnulli, quum causam rimatur, quum obrem dextra cerebri sede uulnera-
ta, aut alioquin læsa, corporis sinistra pars neruorum resolutione infestetur, integra parte de-
xtra, neruos omnes in ortu decussatim ferri: seu neruos à dextra cerebri & dorsalis medullæ se-
de pronatos, in sinistram corporis regionem distribui, & e contra asserant, apud me elegantis-
simum, & inter somnandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum figmentum
habetur. quum^c secundi paris neruorum ac dein^d tertij &^e quarti parium, dextri exortus à
sinistris aliquot digitorum amplitudine inuicem distent, ut modò de alijs neruis nihil dicam:
idq^f pariter sileam qui uisorios porcorum neruos subinde nõ continuos, sed perinde ac crurũ
neruos, quasi è multis funiculis conflatos spectarim, ne in aliam quampiam prolixiorẽ disce-
ptationem sermo deflectat, præcipue cum illis dissectionum professoribus, qui dextrum cere-
brum penitus à sinistro diremptum posteris tradiderunt.

DE SECUNDO PARI NERVORVM
cerebri. Caput V.

CONIGII^a secundi exortus, nequaquam ex infima mediã^b quodam
modo (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, ut^c uisorijs pendet.
Dein præsentis coniugij nerui plurimum uisorijs crassitie cedunt, quam-
uis interim duritia eos superent, usq^d ab illis multum uariant. Paulò po-
sterius enim quàm uisorijs, ex cerebri basis lateribus principium ducunt,
quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua uisorijs origo su-
mitur. Atq^e id merito accidit, siquidem secundi paris neruos musculis in-
ferèdos, duriores ipsi uisorijs esse oportuit. Proreperit enim neruus dexter (quòd et de sinistro,
nisi peculiariter sermone quid addatur, in neruorum serie semper subaudiendum est) sub ce-
rebri basis latere ad^f foramen in oculorum sedis radice sibi cum alijs aliquot uasis commune.
Quamprimum autem è caluaria excidit amplitudine, in ramos dissectus septem^g musculis o-
culo proprijs ramulos offert, illorum motibus præfectus.

DE TERTIO PARI NERVORVM
cerebri. Caput VI.

TERTIVM par duplici radice utrinq^a principium sumit, una quidẽ cras-
siori, cui opportunè tertij paris nomen accommodaueris, altera autem iō-
ge tenuiori & duriori, et neq^b in ipso exortu, neq^c etiam in progressu, crassio-
ri radice commissa. Huius enim initium nõ modico in posteriora interval-
lo, ab illius exortu distat: adeo sanẽ, ut uerius graciliorem hanc radicem pe-
culiare par, quàm tertij paris portionem, quis esse assereret. At quũ omnes
Anatomicorum proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanẽ obstitit
manifestioris doctrinæ studio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam posterioremq^d radicẽ
aggredi: prius tamen studiosos admonentem, in libro de Neruorum sectione (quem Galeni
libri uix fragmentum censuerim) parum rectè tertium par secundo mollius esse, tradi. Exoritur
itaq^e gracilior hæc tertij paris radix à latere basis cerebri, ubi dorsalis medulla ab ipsa^f initũ du-
cere auspiciatur. Hinc recto tramite sub cerebri basi antrosum progrediens, duram cerebri mē-
branam perforat, &^g secundo neruorum pari attensa cum ipso per^h commune foramen in ocu-
li sedem procidit, illico in quatuor dissecta propagines. quarum prima sursum in adipe oculo-
rum musculis obducto excurrens, perⁱ peculiare foramen ad frontis cutem & musculofam
huius sedis substantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ superioris motibus præfecta. Se-
cunda propago deorsum ducta, mox in^k foramen sibi priuatim exculptum fertur, quousq^l in
anteriorẽ superioris maxillæ sedem prolatur, ac multiplici serie dispensetur in^m musculos
superius labrum et nasi alam extrorsum in suo latere mouentes, ac demum in ipsum labrum &
inferiorum dentium gingiuas. Tertia propagoⁿ foramine etiam priuato utens, post^o carũ
culam in interiori angulo oculi conspicuam, narium adit amplitudinem, inibi in narium dege-
nerans

PRÆ
fenti figuratur
nerui quos hic
describimus du-
ctus exprimi-
tur. ac A cere-
bri portuuncu-
lam indicat.

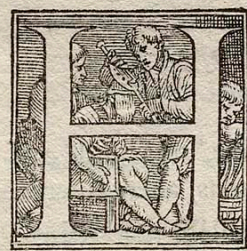
Duplex utrin-
que tertij par-
is radix.

Tenuioris ra-
dis ortus et
series.

*Crassioris ra-
dici origo et
distributio
series.*

nerans tunicā, & ramulum exporrigens^p tenui & membraneo musculo introrsum nasi alam contrahenti.^q Quarta propago iam dictis crassitie non inferior, per^r foramen seu fissuram po-
tius, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans in extimo latere sedis oculi
conspicitur, ad internam sedem^s temporalis musculi contendit, tota in eum musculum abso-
menda.^t Crassior tertij paris radix à latere basis cerebri, antèruius ramen, et penitiū seu iuxta
dextri & sinistri medium magis quàm enarrata modo radix, principiū sumens, rectā deorsum
tendit, foramē, quod ipsi & quarto nervorum pari huic radici proximo calatur, perlabens,
Hæc statim ab egressu^u propaginem diffundit, quæ uitis, aut cucurbitæ capreoli in star inuol-
uitur, duriorq; paulatim efficitur, ac^v binos tandem quinti paris nervorum cerebri ramulos
(quorum seriem postea recensebo) in consortium admittēs, ipsiq; unitus in temporalem mu-
sculum inferitur, ac in^w illum quoq; qui à iugali osse enatus priuatim^x seu mansorius no-
bis dicitur, ramulos porrigit, deinde et^y musculus buccas mouentibus, ipsiq; demum faciei cuti
in buccis etiam furculos offert. Postquam uerò crassior tertij paris radix propaginem hanc ca-
preoli modo intortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens, furculum deriuat,
qui antorsum ductus gingiuarum molarium dentium, ipsiq; adeo dentibus seriatim soboles di-
stribuit. Dein priusquam maior hæc tertij paris radix declius ducta linguam contingat, ra-
mum posteriori ex parte germinat utrunq; insignem, qui^z musculo in ore delitescenti & maxil-
lam inferiorem attollenti inferus, inferioris maxillæ foramen adit, hic ubi is musculus ipsi in-
feritur conspicuum. Ramus ille in foramen delapsus tantisper antorsum fertur, quousque sui
lateris dentium inferioris maxillæ radicibus^{aa} singulas soboles offerat, quorum beneficio den-
tes inter cætera hominis ossa, euidentiū tristantium occursum sentire credimus. Neque uerò
ramus hic uniuersus in dentes absumitur, imò non minima ipsius^{ab} portio per^{ac} foramen in an-
teriori maxillæ sede insculptum excidit, dextræ sedi inferioris labri cōplures furculos deriuat.
At^{ad} maior portio crassioris tertij paris nervorum radices, quando linguae basi committitur, cū
alterius lateris nervo linguae tunicam efformat, aptum saporibus dignoscēdis instrumentum.
Deinde & exiguos quoq; furculos producendorum gratia, tertium par potissimum à rerum Opifice creatum ar-
bitramur, atq; ut^{ae} primum par uisus, quintum uerò auditus, sic hoc tertium gustus censeatur
instrumentum, gustatoriusq; nervus merito nuncupatur.

DE QUARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

Hoc^{af} par tertio pari nonnihil gracilius duriusq; est. exoritur enim à dorsa-
lis medullæ^{ag} principio posterius paulò quàm tertium par, sed antorsum
modicè tensum posteriori tertij paris sedi committitur, atq; unā cum illo
per^{ah} commune ipsis foramen ex capitis amplitudine, seu cerebri sede, ad
palatum elabitur: quò simulatq; peruenit, in furculos quosdam partitiū,
in palati^{ai} tunicam degenerat: quæ quum linguae tunica aliquantulo sit
durior, iure etiam quartum par posterius tertio pari originem ducit, ac
proinde etiam palati tunicæ sensu hebetiori quàm linguae^{aj} tunica donatur.

QUINTI NERVORVM CEREBRI PA- ris series. Caput VIII.

QUINTVM^{ak} par nōnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatū furculis
in uicem mox ab ortu connexis principiū ducit, ex media propemodū dor-
salis medullæ sede, eius partis quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionē
pertinet, quæ hæc è caluaria in uerthebras labitur. Hoc quintum par uniuer-
sum per^{al} foramē fertur impensè tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quo
usq; in cavitatem pertingat, auditus organo præparatam: ubi quintum par
uariè discinditur, & propagines quasdam membranæ modo^{am} dilatatas hu-
ius cavitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò
propagines duos educit nervulos, qui scorsum per proprium foramen elabuntur. unus qui-
dem per^{an} transversum ducitur foramen, quod etiam admittit^{ao} uenulam in auditus organum
excurrentem. Hic nervulus non procul ab egressu tertij paris^{ap} ramo commiscetur, in star uitis
capreoli inuoluto. Alter uerò nervulus per^{aq} foramen repit impensè arctum, & insigniter quo-
que tortuosum, & immixtam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq; etiam
Anato.

Anatomicis cæcum appellatum. Nervulus iste transversim supra^{ar} musculum ducitur, qui à
iugali osse pronatus, inferiorē maxillā mouet: ubi uerò ad antèruius usq; eius musculi latus an-
torsum prorepit, dicto tertij paris ramo commiscetur, in genarum cutem & musculos buc-
cæ motuum autores digerendus. Atque illi demum duo sunt ramuli, quos tertij paris ramo
capreoli ritu inflexo commisceri superius dicebam. Porro quemadmodum^{as} iuxta tertij pa-
ris præcipuam radicem, alia quædam radix enascitur tertio pari ascripta, simili etiam ratione iu-
xta quintum nervorum par interius paululum^{at} alia exoritur radix, quinti paris radici mul-
to gracilior, sed quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu
protenfa, duram cerebri membranam perforat, ac per^{au} proprium foramen sub secundi paris
foramine exculpum, è caluaria procidens in^{av} temporalem musculum, illumq; digeritur qui in
ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus autor censeatur. Hanc radicem cum sua
coniuge liceret peculiaris coniugij loco censere. Quo minus tamen aliorum Anatomicorum
(qui has radices prorsus ignorarunt) numerum perturbem, hos nervulos quinto pari ascri-
bam, ad eum uidelicet modum, quo minorem tenuiorem uē tertij paris radicem tertio pari su-
perius adnumeratam reliqui. In temporalem itaque musculum^{ay} quinque nervorum pertin-
gunt propagines, prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia
autem & quarta à quinti paris primario educitur nervo. quinta autem is demum nervus est,
quem iam quinto pari connumerabam. Neque sanè frustra, atque ut fors fert, tot nervorum
soboles temporali musculo Natura exporrexat. Sciebat enim hunc musculum pro sua mole
omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud igno-
raret, quam molles illi essent nervi quos à cerebro eduxit, summa mehercule providentia illos
quantum licuit ex ossium contactu, itinerisq; longitudine uoluit indurescere. Nulli enim non
obuium est, quàm callidè furculum in star capreoli inuolutum duriores effecit. quod is solus
ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quod longo intervallo ossibus at-
tendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiā porrigantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CE- rebri. Caput IX.

RELIQUORVM^{ba} parium, quæ in caluariæ amplitudine principium du-
cunt, nullum æquè ipsarum ramorum edit sobolem, neque in tam mul-
tas easdemq; uarias inseritur partes, atque^{bb} sextum cerebri nervorum
cōiugium, quod paulò inferius quinto pariali quodam distinetis ac à se inui-
cè diremptis furculis initium sumit, qui mutuo mox ab initio cōmissi,
unum efformant nervum, qui per^{bc} foramen caluariam egreditur, quod
arteriæ soporalis^{bd} minorem ramum, & grandiore internæ iugularis
uenæ ramum, simul admittit. Nervus hic non procul ab egressu in musculos posteriorem cer-
uicis sedem occupantes^{be} ramum diffundit, numerosa utrunq; serie in soboles digestum: qua-
rum præcipuæ^{bf} musculo exporriguntur, scapulam mouentium secundo. Ipse autem se-
xti paris truncus, & soporalis arteriæ ac^{bg} septimo pari cohæret, & simul cum ipsis membra-
næ interuentu connexus, ad laryngis usque latera protenditur, inibi portionem à septimo pa-
ri^{bh} assumens, illaq; se augens. Deinde sextum par quum hanc assciuit portionem, laryngis mu-
sculis^{bi} ramulos transversim exhibet. Sunt autem illi musculi^{bj} duo scutum imitanti laryngis
cartilagini duntaxat proprii, qui ex stomacho gulæ uē posteriori sede pronati, eius cartilaginis
lateribus inferuntur. deinde^{bk} duo tertiæ cartilaginis basim occupantes, & duo ex illis qui
primam cartilaginem secundæ committunt. Hinc uerò sextum par soporalis arteriæ & interna
iugulari^{bl} cōcomitatum, ad thoracis usque elatiorem descendit sedem, ac mox^{bm} insignem ut-
cunque propaginem ad primæ thoracis uerthebræ latus, seu potius ad anteriorem primæ tho-
racis costæ radicis sedē deriuat, quæ sub membrana costas succingente, secundum costarum ra-
dices prorepens, à^{bn} nervis in costarum interualla à dorsali medulla exporrectis, furculos quos-
dam assumit. Quum uerò hæc propago eiusmodi adaucta furculis, septum transversum
prætergressa^{bo} est, in cibi potusq; organa, uti postea dicemus, dispensatur. Præter hanc propa-
ginem sexti paris nervus iuxta superiorem thoracis sedem^{bp} ramulos^{bp} musculo offert, à pectō-
ris osse & clauicula ad mamillarem capitis processum deducto, & capitis motibus subseruiē-
ti. Deinde & musculo qui os^{bq} referens hinc à pectore accedit. Præterea & illi qui hinc ad
infimam primæ cartilaginis laryngis sedem perfertur. Huiusmodi sanè utrorumq; sexti paris
nervorum priusquam thoracis cavitatem subeant, series uisitur. quæ autem adhuc enarranda
supereff, mox atq; hic figuram contextui interiecero, describitur.

QVAMVIS nuda septem nervorum cerebri parium delineatio ad finem primi Capitis posita, omnem sexti paris seriem ostendat, atque ita pariter nervos recurrentes (qui Græcis ἐπὶ νευρῶν δοῦντο uocantur) exprimit, non abs re me factum arbitror, si peculiarem eorum tabulam unā cum arteriæ magnæ & asperæ partibus, quātum scilicet ad ipsorum seriei attinet ostensionem, hic contextui Capitis interijciam. quum horum nervorum adeo frequens medicis sit mentio, & intuitus pariter ob summum Naturæ miraculum nulli non sit longè iucundissimus.

A Arteriæ magnæ ex sinistro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales arterias promit.

B Arteriæ magnæ truncus deorsum ad spinam reflexus.

C Arteriæ magnæ ramus oblique sursum ad primam sinistri lateris costam tendens, ac in sinistram postea manum excurrent.

D Arteriæ magnæ portio iugulum petens.

E Arteria transuersim in dextram manum procedens. Quas uero hæc & illa quam D insigniuimus soboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri subium Elia, petas licebit.

F, F Soporalis dextri lateris arteria.

G, G Sinistra soporalis arteria. H Asperæ arteriæ caudex.

I, K Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primum ad pulmones funditur.

L Larynx, cuius musculorum, ut & linguae & osis & referentis figuras, ex tabulis secundi libri dudum didicisti.

M Glandula laryngis radici utriusque ad latus connata.

N Dexter sexti nervorum cerebri paris caudex.

O Sinister sexti paris caudex.

P Dexter nervi ramuli ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axillæ, reuoluti, & in unum coeunt, neriū, qui interdum unico constat ramulo.

Q, Q Sinister nervus recurrens.

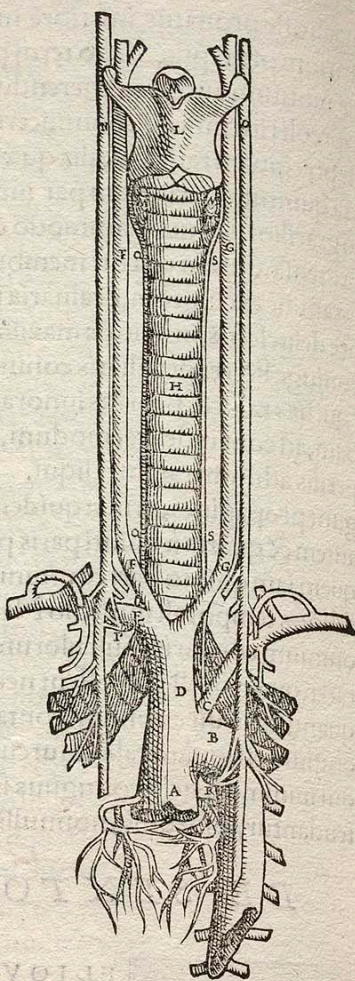
R Sinistri sexti paris caudicis surculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus spinam detortum reflectuntur.

S, S Sinister nervus recurrens, qui etiam nonnunquam unico incipit surculo. Reliquæ sexti paris nervorum propagines in nuda cerebri nervorum tabula spectandæ sunt.

Dexter nervus recurrens.

Quum itaque dexter sexti paris nervus thoracis cavitatem ingressus est, atque inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere modò tres, modò duos inuicem mox succedentes diffundit ramulos reuersiuū dextri lateris nervum constituentes. Ramuli enim isti ad arteriam quæ in dextrā alam exporrigitur, ueluti ad trochlei rotulam reuoluti, simul coeunt, neruumque unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentem. Quum primum enim ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus constitatur nervus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit, & membranæ interuentu ipsi adnexus ad dextrum usque laryngis latus properat glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neque colore, neque substantia respondens laryngis radici hic in dextro latere (uti in sinistro altera) adnascitur. Illico autem atque nervus laryngem contingit, in plures parititer soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uero illi sint, posteaquam sinistram recurrentem neruum sermone ad sinistram laryngis latus deduxero, subiungam. Sinister itaque sexti paris nervus iam in thoracis cavitatem ingressus, arteriæ in sinistram manum propagatæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit, quod ea oblique sursum, non autem dextræ arteriæ modo, transuersim, in alam contendat. Haudquaquam enim æquè tuta ad obliquum atque transuersum, chordæ alius cuius reflexus perficitur. imò hæc si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit,

Sinister nervus recurrens.

dit, eandem reflexus sedem nunquam seruans: ac proinde sinister nervus tantisper uersus cordis basim descendit, quouique extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat truncum, qui deorsum ad spinam explicatur. Atque hic mox tres, aut etiam pauciores à neruo educuntur surculi, qui ad arteriæ truncum, quæ is ad spinam deflectitur reuoluti, inuicem uniuntur, sinistramque recurrentem neruum constituunt. qui sursum properans, membranæ beneficio asperæ arteriæ sinistro lateri attenditur: ac cum primum laryngem contingit, non minus quam dexter nervus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos deorsum capita habentes cessant. Sunt autem hi, si utriusque lateris musculos iunxeris, quatuor, secundæ cartilagini tertiam necentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum atque in latera ducitur, & laryngis lingula adaperitur. Præterea duo tertiæ cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam, seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant, quum egerentes ui spiritum retinemus, ac interim quantum possumus, cæteris musculis expirationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguae musculi, ab osis & referentis medio ut linguam moueant pronati. Quum enim præsentis musculi inferius sua sortiuntur capita, atque deorsum necessariò mouendū corpus attracturi erāt, necessum quoque esse credimus, ut animalis spiritus ab inferioribus partibus sursum quodammodo ipsis duceretur. Quod quanta industria immensus corporis nostri Opifex in horum neruorum conuolutione molitus fuerit, & si ex ipsa dissectione, & succincta hac neruorum distributionis narratione, & illa quæ antea exhibuimus tabula dignoscere possis: nihilo minus Galenum, qui hos neruorum inflexus omnium primum ab ipso inuentos merito gloriatur, ad eundem hortor. Qui in septimo de Partium usu, ueros Deo celebrat hymnos, magisque attentam requirit mentem, quàm si Eleusinia & Samothracia, uel aliam quancūque celebrationē diuinā, æquis auribus astans, intentusque ijs quæ sunt dicuntur quæ à sacerdotibus, audias. Iure enim Galenus sibi persuadet, celebrationē inibi traditam his nulla parte inferiorem esse, neque minus ostendere incredibilem sapientiam & prouidentiam uirtutemque omnium conditoris Dei.

Porro sexti paris nerui postquam reuersiuos exprompsere, ac iam cordis basim spectant, ramulos notatū dignæ crassitudinis in pulmonū tunicam & membræ cordis inuolucrum dispergunt. Item à ramulis sinistram cordis inuolucrum sedem implentibus, atque à sinistro sexti paris neruo depromptis, furculus quidam cordis inuolucrum inibi permeat, ubi id sinistro lateri arterialis uenæ unitur. Atque hic furculus oppidò quàm tenuis, & non nisi accuratissimè sectionem administrantibus obuius, ipsi arteriali uenæ adnascitur, et ad sinistram ipsius latus uersus posteriora tamen magis exporrectus, in cordis basim fertur, inibi mox in soboles capillorum modo gracillimas consumptus, ac cordis basis superficiei uix proprius. Quæ autem ratione illum nimis quàm tenuem neruulum adinuenias, ad sexti libri calcem sedulo exequar, ibidem cordis ipsius subministrantium organorum sectionem pertrastaturus. Cæterum quod ex neruis sexti paris reliquum est, deorsum ad stomachum deferatur: ac dexter quidem dextro ipsius attenditur lateri, sinister autem sinistro. Mox uero atque hinerui stomacho membranæ interuentu laxè adnectuntur, singuli in binos partiuntur ramos, adeo oblique secundum stomachum conuolutos, ut dextri nerui rami sinistram ipsius sedem in progressu obtineant, sinistri autem rami dextram sedem amplexentur. Atque ita quatuor præsentis rami septum transuersum unā cum stomacho permeant, nullos prorsus intransgressu septo furculos offerentes. Verum sparsa admodum serie superius uentriculi os ambiunt, contextuntque ramos in priora & posteriora corporis uentriculi spargentes. Ab ijs ramis qui dextrum huius orificij latus implicant, propago utcumque insignis depromitur, quæ per uentriculi superiora secundum ipsius latitudinem inferius uentriculi orificium accedit, in progressu anteriori posteriorique uentriculi sedibus soboles quasdam diffundens. Quum uero illa propago inferius orificium superauit, uenæ portæ intrata in iecoris cauum properat, ibidem in iecoris membranam tunicam uel absorbenda. Dexter nerui sexti paris ramus, quem ante recurrentium neruorum principia costarum radicibus sub tunica costas succingente exporrigi, aliorumque neruorum per costarum interualla excurrentium congressu

Reuersiuus nervi cursum.

Reliquæ sexti paris in thoracis amplitudine series.

Sexti paris series in nutritionis organa.

augeri docuimus, simulatq; septum transversum unà cum grādi arteria prætergressus est, propagines diffundere incipit, ac primam quidem inferiori membranæ omenti offert transversum iecoris cauum adentem. Propago hæc in ipso ductu inferiori membranæ omenti ramum exhibet, qui deorsum tenens, atque in furculos dissectus, tum ipsi membranæ omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo intestino, ubi id huic membranæ tanquam ad mesenterium committitur. Deinde alius ramus ab illa propagine duodeno intestino, & ieiuni initio deducitur adeò gracilis, ut interdum conspici nequeat. Post hunc longè crassior superiori membranæ omenti depromitur, qui dextram sedem fundi ventriculi perreptans, multas soboles uentriculo & ipsi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc superest, iecoris cauo & bilis uesiculæ furculos præbet. Secundam uero propaginem sextiparis ramus dextri lateris costarum radicibus attensus, in dextrum renem & pinguem membranam ipsi obductam digerit. Tertiā porro dictis iam grandiorē diffundit ad dextram mesenterij sedem, & in intestina mesenterio hic connata spargendam. Quod autem eius rami reliquum est, subinde in uescicam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex parte cessat. Vesica enim & uterus quoque suos nervos à dorsali medulla in sacro osse deducta mutantur. Ad eundem ferè modum sinistri sexti paris nerui ramus costarum exporrectus radicibus digeritur. Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur transversim in lienis cauum porrectā, quæ in progressu antequam lienem contingit, duos diffundit furculos in humiliorē omenti membranā, & colum intestinum quā uentriculo hic adtenetur, dispersos. Deinde aliam sobolem emittit illis furculis crassiorem, quæ sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti (qua etiam soboles ipsa suffulcitur) per multa germina deriuat. Mox quoque à propaginibus lienis cauo se inferentibus, exiles ramuli sinistram uentriculi latus accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem petentibus uasis huc reflecti, antea diximus. Secundam propaginem ramus ille sinistris exporrectus costis, mesenterio & sui lateris intestinis offert, & post hanc tertiā sinistro reni exhibet, ac demum ipsius reliquo sinistram uescicæ ac fundi uteri sedem interdum amplectitur. A propaginibus in mesenterium sparsis, interdum cum seminalibus uenis & arterijs furculos ad testes usq; deductos animaduerti. atq; hæc sexti paris neruorum cerebri est series.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM
cerebri. Caput X.

NERVORVM cerebri^a septimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius est, sic quoq; ex duriori enascitur principio. incipit enim aliquot inuicem distantibus furculis, à dorsali medulla, ubi modò caluariam est egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius furculis in unum coeuntibus, per foramen procidit, sibi priuatim exculptum. Simulatque uero septimum id par caluariam superauit, sexto cohaeret pari, & propagines aliquot dispensat musculis qui à processibus stylium imitantibus principium ducunt. ex quorum numero est alter tertij paris musculorum ossi referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorsum trahit, & alius linguæ proprius. Septimum par hinc ad linguæ usque radicem descendens, in plures diducitur soboles, quæ in linguæ musculos, & ossis referentis, & in omnes laryngis musculos superius non numeratos implicantur, eorumque musculorum motibus præfunt. Verum præter illas soboles, septimum par non minimam ipsius portionem sexto pari neruorum cerebri ad linguæ radicem inibi offert, sextum par illa portione adaugens.

PRIMA

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER IIII. 331
PRIMA TRIVM FIGVRARVM QVAE
SVBSEQUENTIBVS CAPITIBVS
communes habentur.

PRÆSENS figura duabus modò consequentibus tabulis, quæ neruorum à dorsali medulla prodeuntium nudam seriem ostendunt, potissimum subseruit. Hac namque sola dorsalis medulla, quam uulgo nucham dicimus, ab ea sede qua è cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius usque finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem delineatur.

A Dorsalis medullæ initium è cerebri basi pronatum.

B Hac sede dorsalis medulla non amplius simplex deorsum ducitur, uerum imaginem refert multorum funiculorum, qui simul commissi recta tenduntur.

34, 5, 6, 7 Hæc characteribus neruorum radices notantur, à dorsali medulla priusquam è caluariā labatur prodeuntium. Sunt autem radices hæc eorum cerebri parium, quæ singulis characteribus indicantur.

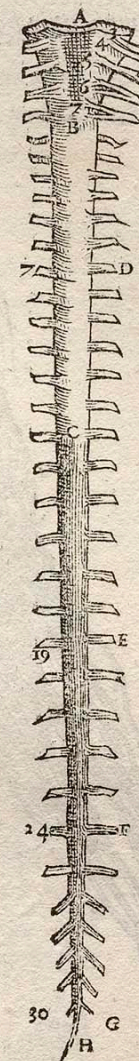
D, 7 A B ad D in sinistro latere, & ad 7 in dextro latere dorsalis medullæ pars ceruicis uertebri contenta, et septem quoque eius partis parium radices insigniuntur.

E, 19 A D ad E in sinistro latere, & à 7 ad 19 in dextro, dorsalis medullæ pars ostenditur, thoracis uertebri complexa. Deinde eius quoque partis duodecim parium radices indicantur.

E, 14 A B ad F in sinistro latere, & à 19 ad 23 in dextro usque dorsalis medullæ pars notatur, lumborum occupans uertebri, à qua quinq; parium radices principium ducunt.

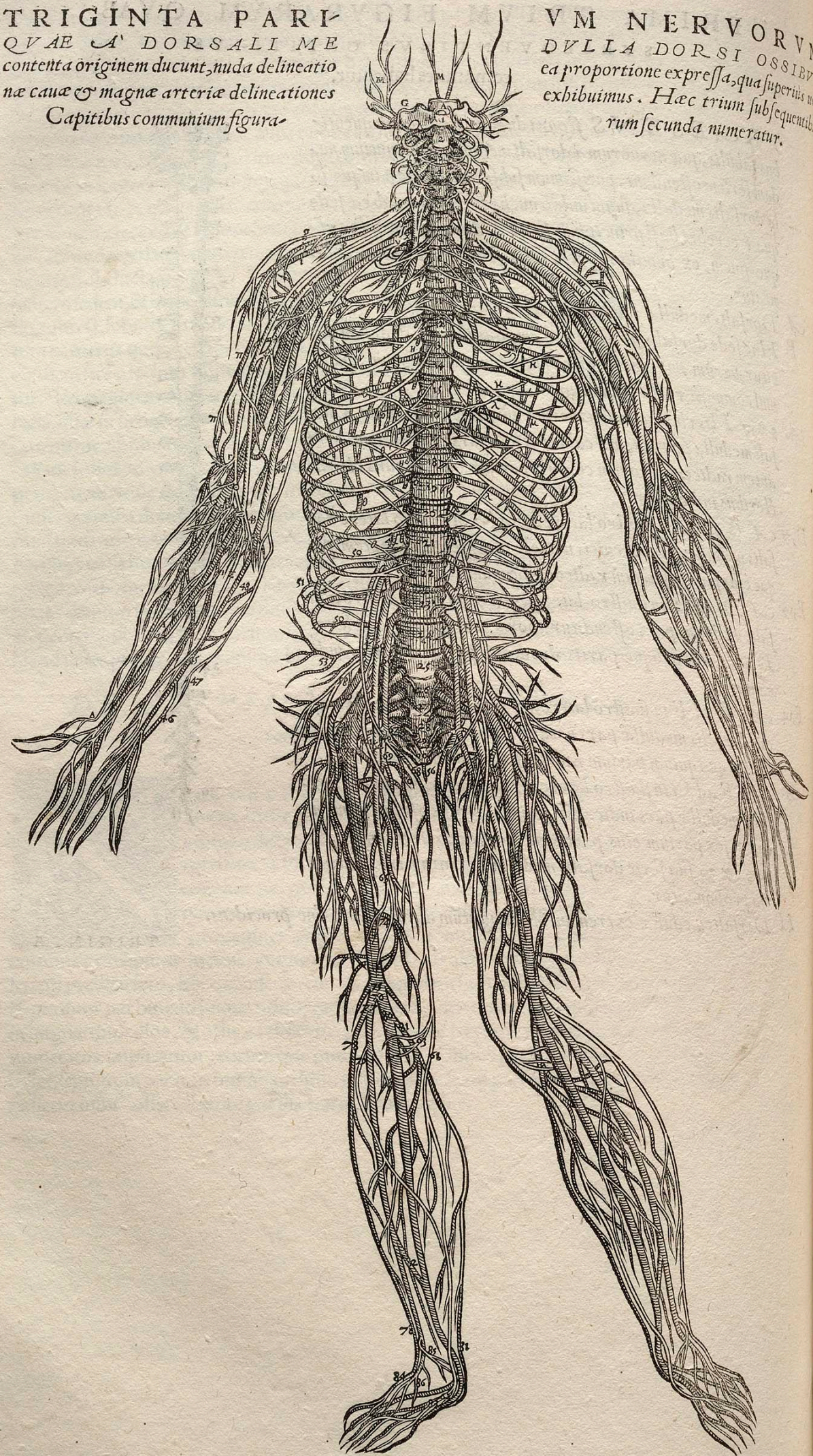
G, 30 A B ad G in sinistro latere, & à 24 ad 30, in dextro dorsalis medullæ pars indicatur, senis sacri ossis osibus contenta, & sex parium eius partis radices, adeò ut 7, & 19, & 24, & 30 sua serie dorsalis medullæ neruorum triginta paria proponantur.

H Dorsalis medullæ extremum inconiugatum ab ossis sacri fine procidens.

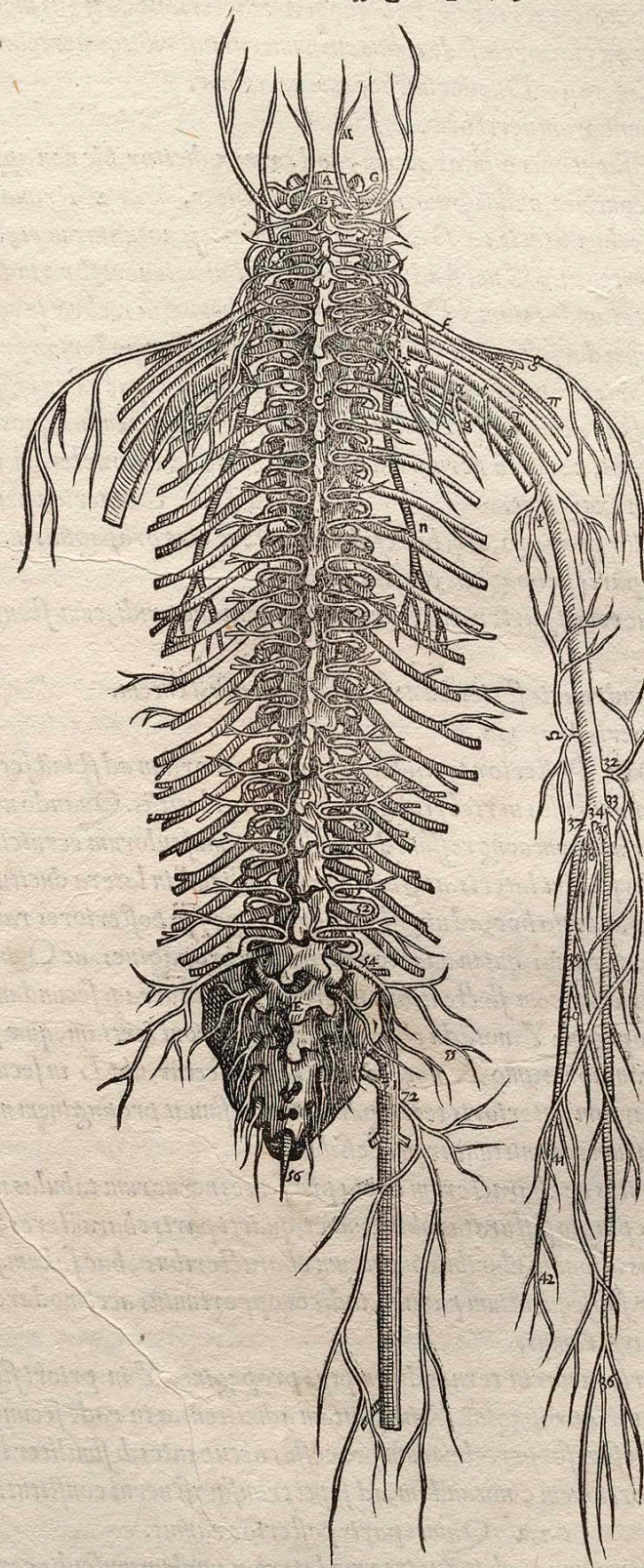
TRIGINTA

TRIGINTA PARI-
QVAE A DORSALI ME-
contenta originem ducunt, nuda delineatio
nae cauae & magnae arteriae delineationes
Capitibus communium figura

VM NERVORVM
DVLLA DORSI OSSIBVS
ea proportionem expressa, qua superioribus ne-
exhibuimus. Haec trium subsequenti-
rum secunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQUENTI-
BVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVAE OSSIVM DORSI
cōtextum posteriori facie ita demonstrat, atq; modò præcedens eundem anteriori facie oculis
subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullae nervorum series hac figura depingitur, quae superiori
figura minus oculis subiacet, et cui characteres nō satis cōmodè illic ascribi potuerunt. Caterum
in utriusq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorsifossibus repositā sinximus, ut nervo-
rum parium numerus & egressus in procinctu oculus esset, quodq; iam dor-
salis medullae ossibus liberæ effigiem proposuimus.

CHARAC.

CHARACTERVM DVARVM QVIBVS DORSALIS MEDVLLAE NERVORVM SERIES EXPRIMITUR figurarum Index.

QVONIAM praesens characterum index duabus figuris habetur communis, & nonnulli characteres utriusque communes, alij peculiare sunt, non inopportune has notas 1, 2 pro characterum ratione illis subscribam, et licet numeri characteres in figuris sint obuij, illis subiungendis notis parum obscuritatis accessurum arbitror.

- A_{1,2} Dorsalis medullae sedes, qua primum uertebras ingreditur.
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 1. Septem cervicis uertebræ. His quoque characteribus dorsalis medullae nervorum paria designantur, quæ ad elatiorem sedem eius cui numerus inscribitur uertebræ spectant.
 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1. Duodecim thoracis uertebræ.
 20, 21, 22, 23, 24, 1. Quinque lumborum uertebræ.
 25, 26, 27, 28, 29, 30, 1. Sex sacri ossis ossa, os autem quod coccyx dicitur, hic non appropinquamus, quia spinalem medullam non continet, nullusque nervus ab ipso elabitur. B₂ Prima cervicis uertebræ.
 C₂ Prima thoracis uertebræ, atque ita a B ad C septem cervicis notantur uertebræ.
 D₂ Prima lumborum uertebræ, a C uero ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.
 E₂ Principium ossis sacri, unde etiam a D ad F quinque lumborum uertebræ in conspectum ueniunt.
 F₂ Primi paris nervorum dorsalis medullae iam in uertebris posita posterior propago.
 G_{1,2} Posterioris primi paris propaginis series, notatur autem praecipue ramus ipsius transversum primæ uertebræ processum accedens, inibi in musculos aliquot digerendus, quos in Capitulo continetur serie explicabimus, ne forte nervorum dorsalis medullae characterum explicatio aliquando prolixa, in immensum excreseat. H₁ Anterior primi paris propago.
 I₂ Secundi paris posterior propago, atque hoc etiam characterem eius propaginis minor ramus insignit.
 K₂ Posterioris secundi paris propaginis crassior ramus.
 L₂ Commixtio coitus uel tertij paris rami, S in prima figura notandi, cum secundi paris ramo K iam indicato.
 M_{1,2} Crassioris secundi paris series ad uerticem & occipitij cutem.
 N₁ Anterior secundi paris propago.
 3, 1. Tertij par. O_{1,2} Posterior tertij paris ramus retrorsum ad spinam secundæ cervicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitans. Quando uero spinam contingit, extrorsum fertur per mutuum congressum dexteri lateris musculorum cervicis posteriora occupantium cum musculis sinistri lateris, atque hinc rursus oblique in latera ducitur. Hunc sane ductum omnium parium a tertio hoc, ad uigesimum quartum usque, posteriores rami imitantur.
 P₁ Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines, ac Q in priori figura primam indicat musculis cervicem flectentibus insertam. R in utraque secundam propaginem, quæ cum quarti paris propagine Y notanda cōgreditur. S in priori tertiam, quæ posterioris secundi paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiscetur, ubi L in secunda figura scripsimus. T in utriusque quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem musculis inserta, qui transversis uertebrarum committuntur processibus.
 4, 1. Quartum par. Veritus ne characterum copia praesentes nervorum tabulas nequaquam profecto casu partas, nec alijs plagio suffragatas obliteraret, quarti paris characterem in sinistram latem reieci, ut dextrum latem alioquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsiusque quinti paris & subsequentium parium indices opportuni accōmodarentur.
 V_{1,2} Posterior quarti paris ramus.
 X_{1,2} Anterior quarti paris ramus in ternas diremptus propagines. Y in priori figura indicatur, prima propago, tertij paris propaginem R insignitam admittens. a in eadē secunda propago in musculos dispersa, transversos uertebrarum processus occupantes. b similiter in priori tertiam propago, quinti paris portionem e notandam, ad septem transversos nervi constitutionem accedens.
 5, 1. Quintum par. c_{1,2} Quinti paris posterior ramus.
 d_{1,2} Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculis cervicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 est conspicuus.
 e₁ Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituens portionem septem transversos nervi.
 f_{1,2} Anterioris

- Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occulta ad summum perreptat humerum. Characteres illi in secunda hoc modo r, & conspiciuntur, huius propaginis soboles notant, musculis scapulam attollentibus oblatas.
 g_{1,2} Propaginis f notata ramus in cutem exporrectus, quæ summum integrit humerum, & musculum quo brachium attollitur.
 h_{1,2} Propaginis f notata ramus musculi brachium attollentis parti insertus, quæ a clavicula & summo humero, quæ is clavicula articulatur, principium ducit.
 i_{1,2} Propaginis quam f insigniimus ramus, brachium attollentis musculi parti insertus, quæ a scapulae spina exorditur: soboles autem rami i notati quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij nervorum notis π & π in utraque figura indicabitur.
 6, 1. Sextum par. k₂ Posterior sexti paris ramus.
 l_{1,2} Nescio qua incuria l & m in prima figura omiserim, num scilicet in apponendis characteribus eos praeterierim, quum in sinistro latere fortassis illos adhibitos arbitrarer: an uero appositos sculptor non expenderit. Vtunque sit, ad sinistram latem e, tuo Marte adscribes, ut sexti paris anteriorem indices ramum. m uero accommodabitur illi surculo, quem a sexto pari uersus n, hoc est septem nervum, deduci conspicias. Atque id figura hic inserta monitus, multo praestiteris facilius, quam ego, delineationem forte uitiaturus, & nihil interim promotur, iam sculpta ac praelo subiicienda tabula l & m ceteris characteribus adijcere possem.
 n_{1,2} Septem transversos nervos ex tribus surculis b, e & m conflatus. Quod uero utriusque lateris nervus & in priori figura & in posteriori obliquo ductu incedat, hinc fit, quod interserpentes thoracem membranae propter cordis inuolucrum quod inibi amplexantur, hac sede extuberant.
 o_{1,2} Septem transversos nervos in septem series.
 p₂ Sexti paris ramus cauiam scapulae sedem petens, & uarijs oblatus musculis.
 q_{1,2} Anterioris sexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioque brachium accedens.
 7, 1. Septimum par.
 r₂ Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami sparsus.
 s₁ Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui nervos in brachium deducit.
 t_{1,2} Propagines sunt septimi paris, seu potius nervi brachium petentis tertij, ac r notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam & brachium mouentes accedunt.
 8, 1. Octauum par, seu parium dorsalis medullae in thoracis uertebris repositæ primum.
 u₂ Posterior octauum paris ramus.
 x_{1,2} Octauum paris congressus cum septimo pari, a quo in brachium aliqui exporriguntur nervi.
 y₁ Octauum paris propago secundum superiorem primæ thoracis costae sedem ad pectoris usque summum prorepens.
 z_{1,2} Surculi octauum paris, seu potius quarti brachium aduentis nervi, qui in huius sedis musculos diffunduntur. 9, 1. Nonum par. β₂ Posterior noni paris ramus.
 a₁ Ne uicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum δ insigniimus, hic quoque notantes eius rami propaginem primæ costae exporrectam.
 γ₁ Propaginis δ insignitæ surculi, in musculos thoraci hic instratos protensi. Verum huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidius.
 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1. Paria nervorum a nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem pene propaginum, & potissimum ad costarum intervalla est series.
 10, 11. Surculi intercostalium nervorum sexti paris nervorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costarum succingente costarum radicibus exporrigitur.
 10, 11. In dextro prioris figurae latere rami notatur, ab intercostalibus nervis in musculos uaria serie excurrentes, qui thoraci inserviunt. Verum in sinistro latere paulo expressius eiusmodi ramos insigniui. Nam i & i ramos indicant in elatiorem partem exporrectos musculi brachium pectori adductis, cuius fibrae deorsum oblique, ut & praesentes rami, porriguntur. n uero & n rami indicantur in humiliorem eius musculi sedem excurrentes, ac oblique sursum reflexi. Porro o & o rami ostenduntur, oblique descendenti abdominis musculo exporrecti. μ & μ rami insinuantur in musculum propagati, cuius ope brachium uersus dorsi humilia ducitur. At
 o ciulmodi

eiusmodi uarij spectatuz incundissimi ramulorum ductus & inflexus ex ipsa potius sectione, quam hinc ubi omnes delineari nequeunt, obseruandi ueniunt.

¶ 1 In dextro latere ¶ ponitur, indicaturum nerui sobolem papillæ largitam.

¶ 1 Ramuli a decimo octauo pari & decimonono, principii accedentes musculi femur mouētū sexti.

¶ 1 Primus neruus brachium accedēs, qui in externæ brachij sedis cutē digeritur. Verim in utraq; figura ¶ secundus brachium subingrediens neruus erit, ¶ tertius, ¶ quartus, ¶ quintus, & sextus.

¶ 1,2 Secundus brachium petens neruus, quem Galeno plus satis tribuens, graciliorem quam oportuit expressi, secus quam in figura huius libri calci insuta.

¶ 1,2 Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubitum flectentium musculi digeruntur.

¶ 1,2 Tertius brachium accedens neruus. Quod uero secundus & tertius neruus paulo magis quam natura se habent in brachij exteriora delineati sint, in hoc factum putato, ut nerui inuicē in pictura magis quam natura distantes, omnia ad amussim oculis subijciant.

¶ 1 Tertij nerui propago in cutem excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium sursum ducit.

¶ 1 Tertij nerui ramulus capiti oblatus, musculi cubitum flectentium posterioris.

¶ 1 Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij sedis diffusa.

¶ 1 Hic congressus tertij nerui portionis cum secundo notatur, uerum iam sæpius obseruauimus tertium neruum a secundo augeri, uti in figura etiam pinxi, quæ huius libri calci adhibetur.

¶ 1 Secundus neruus post congressum ipsius portionis cum tertio neruo deorsum prorepens.

¶ 1 Secundi nerui surculus capiti exporrectus oblongi, & radium in prouum ducentis, musculi.

¶ 1 Nerui secundi ramus secundum radium ad brachiale usq; properans, ac externam primi pollicis internodij sedem sub cute inibi ascendens, ubi humiliter Δ reponitur.

¶ 1 Nerui secundi ramus, iam dicto ac Δ insignito crassior, qui mox in duas propagines, Λ nimirum & Ξ diuiditur.

Λ 1 Rami quem Θ insigniui elatior propago, sub cute secundum internum latus repens musculi oblongi, & radium in prouum ducentis.

Ξ 1 Rami Θ insigniti inferior propago.

Π, Σ 1 Inferior illius propaginis Ξ notatæ duo præcipui rami, secundum internam cubiti sedem ad uolam usq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum est manu.

¶ 1,2 Quartus brachium subiens neruus. Huius nerui propagines etiam si accuratè in utraque delineatæ sint figura, posteriori tamen duntaxat characteres adhibebitur sum, ne prior figura plus satis hic obfussetur.

Υ 2 Quartus nerui propagines musculis interdum extendentibus diffuse.

Ω 2 Quartus nerui ramus in cutem posterioris brachij & cubiti articuli sedis exporrectus.

32.2 Quartus nerui propago cutem accedens humiliori sedi externi lateris brachij obductam

33.2 Quartus nerui soboles in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usq; protensa.

34.2 Diuisio quarti nerui, quæ iam externo humeri tuberculo insidet.

35.2 Elatior dictæ modò diuisionis ramus.

36.2 Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij sedem propaginum series.

37.2 Demissior ramus diuisionis 34 indicatæ, qui ulnæ exporrigitur.

38.2 Propagines commonstrantur demissioris rami 27 insigniti, quæ musculis inseruntur, ab externo humeri tuberculo initium ducentibus.

39, 40, 41. 2 His notis propagines notatur demissioris illius rami qui ulnæ exporrigitur, quas offert triū musculorum initijs, ab externa ulnæ regione secundum ipsius longitudinem pronatis.

42.2 Rami illius ulnæ exporrecti, ac 37 insigniti finis, ac surculi, quos articulo brachialis cum cubito præbet.

* 1,2 Quintus brachium ingrediens neruus.

43.1 Tertij & quinti brachij accedentium neruorum series, in musculos internæ cubiti sedē occupantes.

44.1 Tertij nerui ramus radio exporrectus, ac postmodum in internam sedem pollicis, indicis & medij digestus.

45.1 Quinti nerui ramus ulnæ attensus, & propagines deriuans internæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij.

46.1 Rami

Rami illius qui ulnæ attenditur, ac 45 insignitur, propago externæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij oblata.

46.1 Sextus in brachium pertinens neruus.

47.1 Sexti nerui finis, non procul a brachialis cum cubito connexu desinens.

48.1 Surculi passim a sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.

20, 21, 22, 23, 24.1 Quinq; paria neruorum e lumborum uertebis egredientium.

49, 50.1 A uigesimo pari principium ducens ramus, cum seminali arteria ad testem exporrectus.

51.1 Series neruorum per abdominis musculos.

51.1 Rami a neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsum humiliora ducitur.

52, 53.2 Posteriores rami neruorum e lumborum uertebis procedentium. Porro ramuli qui in prioribus figura hos characteres 20, 21, 22 spectant, illi sunt qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt digesti in principium sexti femur mouentium musculi. Ramuli autem 23 & 24 spectantes, illi sunt qui musculis hanc dorsum partem flectentibus offeruntur.

55, 56, 27, 28, 29, 30.1 Sex sacri ossis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uescia & uterique quoq; ceruicibus implicantur, aniq; musculos pariter accedunt.

57.1 Primi paris ossis sacri, seu uigesimaliquinti paris propago, internæ ilium ossis sedi, ipsiq; adeo abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.

54.2 Vigesimaliquinti paris propago, gibbum ossis ilium accedens, & musculis inibi cluniumq; cuti ramus offerens. Huc & a subsequentibus paribus ramuli pertinent.

55.2 Ramus est propaginis 54 insignitæ, qui hic musculis offertur.

56.1,2 Dorsalis medullæ terminus absq; coniuge, indiuisusq; procidens.

57.1 Primus femur subiens neruus.

58.1 Primi femoris cruris ue nerui ramus cutem accedens.

59.1 Primi cruris nerui portio musculis implicita.

60.1 Secundus in crus prorepens neruus.

61.1 Secundi cruris nerui ramus, secundum internam femoris & tibiæ sedem ad summum usq; pedem sub cute prorepens.

62.1 Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.

63.1 Rami 61 insigniti, notatu dignæ soboles cuti anteriorem genu sedem ambiēti digestæ.

64.1 Secundi crus petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.

65.1 Portio illius quam 64 notauimus ramus facile primarius, ac quinto femur mouēti insertus musculo.

66.1 Tertius in femur pertinens neruus.

67.1 Tertij crus petentis nerui soboles, in musculos digestæ, pubis ossis foramen occupantes.

68.1 Tertij femoris nerui ramus in cutem exporrectus.

69.1 Tertij femoris nerui portio in alto permanens, & musculis implicita.

70.1 Præcipua modò dictæ portiois soboles musculo distributa tibiæ mouentium secundo.

71.1,2 Quartus, idemq; crassissimus in femur procedentium neruus.

72.1,2 Quartus nerui propago in posterioris femoris sedis cutem magna ex parte diffusa.

73.1 Quartus nerui soboles in musculorum capita de promptæ, quorum origo a coxendicis ossis appēdice pendet.

74.1 Quartus nerui ramus, primum quarti tibiæ mouentis musculi portio a femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrent, quæ inferiori sedi obducitur, posterioris regionis femoris & genu articuli.

75.1 Rami quarti crus petentis nerui, qui capitibus offeruntur musculorum, ab inferioribus femoris capitibus principium ducentium.

76.1 Quartus nerui in duos crassitie impares ramos diuiso, quam inter humiliora femoris molitur capita.

77.1 Gracilior ac exterior dictæ modò diuisionis truncus.

6 2 Exterioris

- 78.78.1 Exterioris trunci propago, cutem subiens externa tibia sed obductam.
 79.1 Exterioris trunci propago cuti subtenfa, anteriorem tibiae sedem ambiens.
 80.1 Interior crassiorq; truncus magna quarti nervi diuisionis.
 81.81.1 Interioris trunci propago cuti tibiae posteriorem integriti substrata.
 82.1 Propago exterioris trunci, interiori trunco commixta.
 83.1 Interioris trunci in pedis humiliori sede distributio.
 84.1 Portio rami 78 notati, pedis superiora accedens.
 85.1 Portio interioris trunci, quae cuti exporrigitur anteriori sedi articuli obducta, quo talus tibiae articulatur.
 86.1 Interioris trunci ramus, pedis superiora accedens, sed interim in alto latitans. Qua autem ratione interioris exteriorisq; truncorum series subinde uariet, in ipso decimiseptimi Capitis contextu explicaturus. Praeter figuras, quarum modo indices expressi, subsequentibus Capitibus mirè ea confert, qua praesenti libro colophonem additurus sum. Quamuis enim illa non ad hunc librum, sed ad Epitome sit parata, quia tamen postremam & forte etiam ueriores ipsam delineauit, non ab re me facturum duxi, eius notas aliquando in margine subsequentium Capitum ponere.

DE DORSALI MEDULLA ET NERVO,
 rum ab ipsa proceduntium numero. Caput XI.

Dorsalis medulla ab ossibus medullae differt.

DORSALIS medulla neruorum modo substantiae cerebri à qua originē sumit correspondens, quanto magis à cerebro recedit protenditurq; tanto (neruorum etiam ritu) compactior duriorq; efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum ossium medulla impense humida, propemodumq; fluida, siquidem hanc, & praecipue ipsius substantiam molliorem pinguedini, uel ad ipsi assimilares licet in ossium sinibus nutriendi humectandiq; gratia asseruato. Quapropter ex hac nullum prorsus neruum neq; durum neque mollem exoriri reperies. Quinetiam praesens medulla nec cerebri, aut dorsalis medullae in uolucris obtegatur, nec praeterea ipsi adeo dignae notatu arteriae ac uenae obtenduntur. Quapropter etiam nulla ratione cerebro & dorsali medullae similis est, neq; ulla illi cum sensus organo aut musculis communio existit. Quum interim dorsalis medulla non paruum cum musculis communionem sibi uendicat. Quippe si rerum Opifex hanc non produxisset, duorum aliorum subsequeretur, aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à nervis sextiparis neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu destituerentur arbitrio, tantumque sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum esset. Verum si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideae luteae uel cor responderet statuae. A cerebro autem in singulas partes exiguum & grandem neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatem nihil pendens. Nam non solum gracilem neruum, ut qui rumpi confringi que possit, longo progressu deduci non erat tutum, uerum ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam. Haec enim ut dorsalis medulla à propria origine grandes amplexusq; enascentes instar caudicis in progressu uarie discinduntur, & quum corporis partibus appropinquant, furculos singulis partibus offerunt, qui materiam ipsi à principio oblatam communicent. Vnde etiam satis fuit dorsalem medullam uelut fluium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam sedem qua transit geniculatim neruos tanquam sensus & motus arbitrarij uectores germinare, uti modo rerum Opifex probè est molitus. Ceterum quando dorsalis medulla instar alterius cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positae censetur, hanc quoq; oportebat similiter ac cerebrum duro & ferendis iniurijs pertinaci munimēto, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi uero id sit, in primo libro, dum dorsi uerbrarum structurā prosequeretur, abundè dictum est. Praeterea dura etiam membranae dorsalem medullam amplexantur, ipsae omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiam si distantia inuicem non congruant. Crassam enim seu duram cerebri membranā à tenui in caluaria distare, gratia distentionis contractionisq; uasorum tenuis membranae, & ipsius adeo cerebri, in septimo libro declarabitur. In uerbrarum autem sinibus, ubi membranae dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atque hoc uno inuicem membranae pugnant: ac eo praeterea, quod tertium quoddam inuo-

Dorsalis qui nuntiatur.

Ossibus. Membranae inuolucris.

involucrum egregie ualidum neruumque duabus illis quae dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circumducatur. Neque profecto in cassum haec molitur Natura: quippe quum dorsalis medulla quaedam cum cerebro obtineat communia, quaedam peculiaria: in communibus quidem communis est fabrica, in peculiaribus autem propria ac differens. Sunt porro communia, substantiam corporis similem habere, & neruorum esse principium. Peculiaria uero, moueri quidem cerebrum, ac pulsare naturali quodam motu, non secus atque cor: & cerebrum inter immobilis esse comprehendendi, non moueri uero dorsalem medullam uerbrarum quae mouentur inclusam. Merito itaque ipsi pariratione, duae membranae, dura nimirum & tenuis, circumuoluntur: una quidem praecipue, ut colliget simul uasa quae in eis excurrunt, & totam eorum substantiam utcumque mollem constringat: alia, ut inuolucrum efficiatur, & à circundatis ossibus muniatur, ipsa quae etiam ossa & cerebrum & dorsalem medullam ambient, uelut propugnaculum quoddam & murus, sufficiens citra noxam excipere impetum eorum quae aut secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt. Ceterum quoniam cerebri tenuisq; membranae uasa pullant crassam membranā, tanto interuallo à tenui membrana in caluaria priuatim distat, quantum ipsis dum dilatantur, suscipiendis sat sit. Quoniam uero dorsalis medulla non pulsatur, neque distenditur, utraque quae membranae simul coeunt coalescuntq; ne minimum quidem mutuo difficiat. Porro quod nullus qui sensu dignosci queat, motus capitis ossibus addit, in uerbrarum uero motus sit uariis, dorsali medullae tertium id inuolucrum, cuius paulo ante meminimus, obductum uisitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob id quae etiam dorsali medulla necessario flexa tensa quae, haec promptè nullo eiusmodi inuolucro succincta frangeretur. At dorsalem medullam unicam (ut & cerebri sedes, à qua principium ducit, unica simplex quae est) iuste à Natura factam esse, neminem latere arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quod quod dorsalis medulla ualidior per uerbrarum simplex, quam gemina prorepat. Quam uero sit Galeni ratio uana, quae cerebellum simplex esse docet, ut unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quanquam si hoc loco hominis medulla dorsalis ueniat expendenda, si quidem per totam ceruicem & ad thoracis usque medium aliquando & inferius nonnihil, simplex ac indiuisa mollis quae adhuc dorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim à se diffundens. Quum uero thoracis medulla perperit, ut duris ac motui potissimum seruientibus propagandis neruis idonea redderet, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profecto quam si firequentes multas quae tenuissimas chordulas simul recta tenfas membranae cuiusdam illigares, ac deinde per singula foramina per quae nerui prosiliunt, unam atq; alteram chordulam exmutuo illo connexu tantisper distribuere, quousque unica tantum superesset chordula, dorsalis medullae fini respondens. Ad eum nanque modum dorsalis medulla in neruos absimitur, qui per foramina in uerbrarum exsculpta elabuntur. Quanto autem artificio haec concinnata sint, partim in primo libro exequutus sum, partim uero in sequentibus Capitibus recensere conabor. Ceterum nerui, quos dorsalis medulla per uerbrarum ducta, ac paulatim in progressu grauescens distribuit, refectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquaginta octo enumerantur, modo triginta, modo uiginti nouè complexi paribus. A dorsali enim medulla, de septem ceruicis contenta uerbrarum, septena exiliunt paria. A medullae autem sede per thoracis uerbrarum, duodena dependent paria: à quinis autem lumborum uerbrarum, quinae ab ossis sacro sena. quamuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando id sex efformetur ossibus, quodammodo gemina dici possint, quum nerui utrinque antrosum & retrorsum ducantur ab una radice uix enati. Dorsalis uero medullae terminus ex ossis sacro procidens, neruus non censetur, neque in ramulos qui neruorum nomen merentur cessat: quanquam aliquando illum iam ex sacro osse decidentem in tres impense breues furculos diffundi uiderim, tunc sacro osse quinque solum ossibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorsi ossium numero neruorum dorsalis medullae parium frequentia quae differt. Vt nihil de Galeni libris de Partium usu sententia dicam, quando os sacrum quatuor tantum ossibus formari arbitratus est, nullum quae aliud os illis subijci scriptum reliquit. Ex illa enim sententia colligere promptissimum est, quam aliorum Anatomicorum placitis, dum illos libros nobis tradidit, anxie institerit, quam quae inuicem consona nobis scripta reliquerit.

Quae dorsalis cum cerebro habeat communia, quae peculiaris.

Dorsalis cur uenica.

Li. 8. de Vsa partium.

Vbi dorsalis uelut à multis funiculis componitur.

Quos neruorum paria à dorsali descendunt.

MOD' haecenus^a memoriae non exciderit primae ceruicis uertebrae cum occipitis osse, & secundae item uertebrae cum prima superius traditae articulationis species, merito in praesentia Naturae prouidentiam sedulo admiraberis, quae primo ceruicis pari, & secundo, non ceterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, sed peculiari quodam, duarum primarum uertebrae articulationibus impedita, uia insculpsit, ac duos utriusque paris, quemadmodum & in sacro osse utrinque machinata sit exortus: unum quidem anteriori corporis sedi, alterum uero posteriori exporrigens. Quippe ut * posteriori primi paris propagini concinne uia prepararetur, Natura in primae uertebrae eminētiore sede ad radicē posterioremque regionē ipsius cum capite articulationis sinum caelauit, atque hinc etiā occipitis ossi sinum insculpens foramen effecit primae ceruicis uertebrae, ipsi quoque occipitis ossi comune. Ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebrae (uti in canibus, quibus gradior est uertebra, euenit) insculpsisset, ipsa quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quineriam quoque foramen id artius esse possit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumque in musculos duntaxat distribuit, qui a prima ceruicis uertebra in occipitis os inseruntur, & eos qui ab occipitis osse in transversos eius uertebrae processus implantantur: aut, ut clarius dicam, in quarti & quinti musculorum caput mouentium parium musculos, praesens propago spargitur, ac dextra quidem propago in dextrilateris deperditur musculos, sinistra autē in sinistri: quod etiā tota neruorum serie semper, nisi aliud addidero, subaudi uelim. Ceterum ab hoc posteriori primi paris exortu seu propagine furculus etiā deducitur in principium musculi a transuerso primae ceruicis uertebrae, & aliquot subsequētiū uertebrae principium fumentis ac scapulam sursum attrahentis. Altera primi paris propago non semper conspicua, nimis quam gracilis est, atque ab anteriori dorsalis medullae regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebrae & occipitis os, iuxta latus teretis ligamenti secundae uertebrae processum (quem denti assimilamus) occipitis colligantis. Haec propago uti gracillima est, ita etiam mox in musculos absumitur, quae anteriori uertebrae sedi obnati, dorsum mouentium primum par recedunt. Secundum neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequētiū parium modo pronasce nequit, utpote ab articulatione duarum superiorum uertebrae offendendum, aut quod si foramen inibi uertebrae esset insinuatū, articulationis robur omnino infirmaretur, Natura uertebrae noxam fugiens, secundū par ut frequentius, binis exortibus seu propaginibus exoriri operae precium putauit, ac posteriorem propaginem, quae anteriori longē est crassior (quamquam & ipsa gracilis uisitur) per latera posterioris secundae uertebrae processum, quem spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimū tutissimūque iter (uti in primo de uicinis libro) machinata. Praesens propago quum utriusque primi paris propaginibus crassior sit, in plures quoque diuiditur ramos. Simulatque enim prodijt, in duos crassitie impares discinditur, ac crassior a prioribus quodammodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinā nimirū secundae uertebrae lateribus, uersus spinā medium, utriusque lateris musculorum posteriorem ceruicis regionē occupantiū congressus. Ramus iste tertij paris sobole huc exporrecta coaucta, ac ex dictorum iam musculorum medio in exteriora prolapsus, contrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atque inibi in uniuersam capitis cutem tam quae circa aures, quam quae post aures ad uerticis usque summum habetur, furculos spargit. Huius rami progressus accuratē propter subsequētiū parium seriem uenit perpendendus. Ab illis enim paribus rami a uertebrae lateribus ad ipsarum spinas pertingunt, & hinc rectā extrorsum per mutuum musculorum utriusque lateris congressum, & rursus hinc a spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsūque medio antrorsum seu uersus corporis latera ascendant, & in musculos digeruntur a spinarum apicibus principiū ducentes, uti subsequens neruorum series ordine doctura est. Ceterum posterioris secundij paris propaginis minor ramus in proximorum musculorum principia diuiscatur, sunt autem illi tertij & sexti paris musculi, eorum quos capitis motibus praesse diximus. Anterior secundij paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullae sede originem mutuatur, atque inter secundam & primam elabatur uertebrae ad latus radicis, eius secundae uertebrae processum, quem denti comparamus. Digeritur autem haec propago mox in musculos anteriori ceruicis uertebrae sedi adnatos, qui primum par musculorum dorsū motus auctorum constituunt. Tertium neruorum

Quam uiam
Natura pri-
mo parauerit
pari.

Secundi pa-
ris egressus et
series.

neruorum a dorsali medulla prodeuntium par ex communi foramine secundae ceruicis uertebrae & tertiae procidit, mox ab egressu in duos discissum ramos. Posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicis extēdentes, qui dorsum mouentium septimus & octauus enumerantur, ac deinde inter caput mouentium secundum par occultatus, ad secundae uertebrae spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium concursu in posteriora excidens ad ceruicis prope latera, musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur. Anterior autē tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac prima musculos dorsum mouentium primum ac secundum implicat. Secunda propago decliuus ducta, quartum adit neruorum par, cuiusdam ipsius furculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumptis. Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundij paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congredditur, una cum illo (uti prius dictum est) dispergenda. Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in musculos digeritur, qui transuersis uertebrae processibus connati, ceruicem in latera mouent, & eum pariter qui a transuersis uertebrae processibus principium ducens, scapulam sursum uellit. Quartum ceruicis neruorum parē communi tertiae & quartae uertebrae foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos. Posterior aliorum qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiae ceruicis uertebrae spinam contendit, in progressu illis quibus intertextitur musculis, furculos diffundens. Quando autē spinam contingit, per mutuum elabatur congressum, musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium, atque hinc in latū membraneūque digeritur musculus buccarū motus auctor praecipuus. Anterior autē quartij paris ramus, ternas educit propagines, ac unā promit, cui tertij paris propago commiscetur, quae in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes. Secundam uero propaginem in musculos distribuit uertebrae lateribus adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui a transuersis colli uertebrae processibus principium ducens, scapulam sursum allicit. Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuus fertur, cum quinti paris sobole congressura, ac simul cum illa et sexti paris propagine septi transuersi nerui constitutura. Quinto pari, quod praedictis quatuor succedit, quinta uertebra cum quarta uiam praebet: ipsum uero similiter atque quartum in duos discinditur ramos, ac posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quartij paris ramum digeri diximus. At prior anterior uel quintij paris ramus, primum sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus, dein grandiorē depromit, qui deorsum repens ramulos utriusque uicini paris, quartij nimirum & sexti excipit, & illis adhaerens, neruum septi transuersi efformat, qui praecipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quartij paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uero & septimi paris furculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quartij paris soboles ipsi nulla offertur. Atque haec sanē regio admodum industrie septo transuerso neruos elargitur. Variat enim id a ceteris musculis non figura solum, uerū & functione. Orbicularis enim formae (uti in secundo recensui, mus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius a quo fibrae dependent, non ut quispiā arbitaretur, ex pectoris osse, aut costarū cartilaginibus, aut uertebrae corporibus educitur, sed in media totius septi regione, quae neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eo prorepere ab alto operae precium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex aequo diffunderent. Si uero Natura neruos septi partibus, quae pectoris ossi, costis & uertebrae connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quū neruos in musculorum initia potius quam fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos a ceruicis uertebrae mutatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Haeigitur occasione septo sublimes transmittuntur nerui, uniuersum thoracem perrepantes. Ne uero in progressu periclitarentur, eos intersepientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exterius firmans. Neque profecto minorem conditoris industriam arguit, id quod adhuc anterioris quintij paris neruorum ceruicis est reliquum, atque in musculū praecipue inseritur, cuius auxilio brachium attollimus. Hic enim quia ingens graueque membrū impensē sursum attollere debebat, fortuito ualido in digebat neruo, quem Natura ipsi securissime a commemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione ramulos quosdam porrigēs musculis scapulam attollentibus, primum ab externo huius portiois latere nerui deriuat, qui foras emergens, atque in multas fissus soboles cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, simul atque scapulae ceruici appropinquat, in duos magnitudine

Tertij paris
series.

Quartij paris
series.

Quinti paris
series.

Septi trans-
uersi nerui
constitutio.

Reliquum an-
terioris rami
quinti paris.

gnitudine impares partitur ramos. Anterior, qui & gracilior est, sub summi humeri cum clavicula¹ connexu porrigitur, & musculi brachium attollentis parti soboles spargit, quæ à summo humero & clavicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit furculum, nisi interdum extremè gracilem, aliquousque² humeraria uena concomitatum. Posterior uerò eius quinti paris portio³, quam in profundo reconditâ decliue ferri diximus, ramus qui anteriori crassior est, postquâ gracilem exprompsit ramulum⁴ musculo hinc à scapula sursum ad os⁵ referens proficiscenti, insidet⁶ foramini instar semicirculi in scapulae elatori costa exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus uena quoque & tenui arteria concomitatus, mox propaginem diffundit⁷ musculo sinum occupanti, quem inter scapulae spinam & claviorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur, à scapulae spina & summo humero pronatam. Verum hic ramus in præsentem musculum non totus exhauritur, sed furculo quoque cutem brachij externæ sedi obductam adit, quem secundum exterius latus⁸ insertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem sanè industria & à succedentibus nervorum paribus seu nervis in brachium progredientibus ad musculos scapulam mouentes, nervi transmittuntur, qui omnes intimis musculorum sedibus potissimum inferuntur. Ceterum nunc tempus est, sexti & septimi parium serie sermoni subijcere. Sextum par sub quinta uerthebra excidens, eadē cū cæteris paribus serie ad ceruicis musculos⁹ posteriorē ramū dispensat, tū eos qui ceruicis & capitis præfunt motibus, tū illorum capita¹⁰ qui respirationis opifices ex ceruice thoracē accedunt, quāq; & hi potissimum ipsorum nervos à septimo pari & octauo quoque seu primo thoracis pari mutantur. Anterior autem sexti paris portio, postquam¹¹ neruum exprompsit, qui quinti paris portioni ad neruum septi transversi constituendum permiscetur, cum contiguis paribus, septimo nimirum & octauo¹² coit, & uariè rursus diffunditur, nervos unā cum proximis paribus efformatura, qui in manum contendunt. Priuatim uerò præter cætera ceruicis paria, sextum par¹³ portionem notatu dignam deorsum ad scapulae cauum transmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à cæteris coniugijs ad musculos digeruntur, qui scapulam sursum ducunt. Validis enim & magnam molem attollentibus musculis uarias quoque ac frequētes nervorum propagines inferi, quā maximè rationi est consonum. Septimi etiā paris ex communi sextæ et septimæ ceruicis uerthebrarum foramine prolabantis, magnus cum duabus proximis coniugationibus sexta uidelicet & septima¹⁴ congressus perficitur, atque huius potissima portio in manum fertur. Ab hoc enim pari & quinto & sexto ceruicis, & primo & secundo thoracis uerthebrarum omnes manus nervi propagantur. Quia autem serie illi digerantur, peculiari Capite persequar, modò interim adhuc addens, septimum par interdum ramulum septi transversi neruo offerre, & perpetuò ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cæteras propagines in musculos posteriori ceruicis sedi intratos digestas, aliquot etiam offert¹⁵ lato membraneoq; musculo, qui buccas mouet, atq; ex carnea membrana constituitur. In hunc enim musculum à quinti paris nervorum cerebri¹⁶ propagine per¹⁷ cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus paribus uerthebrarum ceruicis (si primum excipias) soboles pertingunt, uniuersæ secundum musculi fibrarum ductum exporrecitæ, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum seruent) reflexæ, ac cuti etiam communicatæ.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVORUM dorsalis medullæ, thoracis complexæ uerthebris. Cap. XIII.

Primi paris thoracis, seu dorsalis medullæ nervorum octauæ series.

PRIMUM thoracis nervorum¹ par, inter septimam ceruicis uerthebrarum et thoracis primam, quinq; humiliorum ceruicis parium modo exiliens, superioribus dorsalis medullæ nervorum paribus comparatum, opportunè octauum nuncupabitur. Hoc itaque simul atque excidit, in duos impares diductum ramos, posteriorē, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos uerthebris hinc adnatos reconditū detorquet, à quo in progressu furculos accipit radix² musculi à prima thoracis costa in trāl. uerlos ceruicis uerthebrarum processus inserti, ac ceruicem in latus (uersus anteriora tamen magis) inclinantis. Dein & qui ceruicis capitis que in posteriora motibus præficiuntur musculi, ab hoc ramo octauæ paris furculos adipiscuntur. Quod autem eius rami septimæ ceruicis uerthebræ spinam contingit, extrorsum ducitur: & rursus transversim à spina abscedens, propagines offert humiliori sedi eius³ musculi qui scapulam mouentium secundus ac maior enumeratur. Insuper & musculo scapulae basi inserto, scapulamq; ad dorsum trahenti, ac demum illi

illi quem hominis thoracē mouentium tertium recessimus. At anterior octauæ paris ramus, posteriori longè insignior, septimi, sed magis adhuc interdū noni paris nō minimā portionē cum ipso congregientem⁴ suscipit, totusq; uariè uicinis paribus commixtus, si⁵ unicam ipsius demulseris propaginem, in manum fertur. Ex demissiori nanq; ipsius sede ubi iam proximis paribus se commiscuit, propaginem antorsum emittit, quæ secundum primæ thoracis costæ ductum ad pectoris ossis usq; summum perlata, in progressu furculos dispensat thoracis⁶ musculo à clavicula in primam inserto costam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur musculos, qui à pectoris ossis summo principiū ducentes, sursum exporriguntur, tum ad mamillarem capitis processum, tum ad os⁷ u imaginem comparatū, & ad laryngis cartilaginem scuto non abfimilem, quanquam interim & his musculis à sexto pari nervorum cerebri⁸ soboles offerantur, ut & à primo intercostali neruo, quem mox noni paris⁹ propaginē esse dicam. Quæ autem octauæ paris in manum sit series, cum reliqua manus nervorum explicatione persequar, id & hoc loco subiungens, ab octauo pari, seu potius quarto manum petente neruo, quum is alam accedit ex posteriori ipsius regione etiam¹⁰ ramos pullulare, in cauum scapulae regionem digestos. Nonum par inter primam & secundam thoracis uerthebras originem ducens, octauæ quoque paris ritu¹¹ ramum in posteriora ablegat, simili quodammodo ratione atque posterior octauæ paris ramus digerendum. Deinde non minimam sui partem octauo porrigenz, uti suo dicam loco, in manum fertur. Reliquam uerò ipsius portionem primo costarum interuallo offert, quæ secundum primæ costæ ductum ad pectus usque fertur in progressu, ut & reliqui costarum interuallis exporrecitū nervi, soboles diffundens in musculos thoraci incumbentes. Porro¹² decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum usque lumborum, seu uigesimum par, subsequētia, eadem quodammodo serie digeruntur. Quippe omnia mox atque uerthebrarum lateribus exiliere, bipartito scinduntur, ac minor graciliorq; ramus retrorsum ad uerthebrarum spinas detorquetur, inter musculos uerthebris adnatos latitans. Sunt uerò illi, quos dorsi & thoracis motibus hic præesse retulimus. Videlicet humani thoracis motorū quartus, in canibus uerò & simijs sextus: deinde dorsum mouentium sexti paris¹³ alter, mox et alter octauæ paris, & circa superiores thoracis uerthebras alter¹⁴ primi, & secundæ paris caput mouentium, & alter tertiæ paris, & alter quoque quartæ paris musculorum dorsum priuatim mouentium. In hos enim musculos thoracis nervorum posteriores rami sparguntur: ueruntamen in illos tantum non absumuntur, ac quum iam spinarum attingere apices, extrorsum properant, inter mutuum dextris sinistrisq; lateris musculorum congressum procidentes, atque in musculos postmodum digesti, qui ab illarum quas contingunt spinarum apicibus principium mutantur: e quorum classe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipue autem alterum primi paris musculorum caput mouentium) sunt, musculus scapulam ad dorsum trahens, totiq; scapulae basi insertus: & humilior pars eius musculi, quem secundum scapulā mouentium enumeramus, ac monachorum cucullis cōferimus, qui hac parte scapulā deorsum uellit, mox humani thoracis motus opificum¹⁵ quintus, & is etiam qui brachium deorsum dorso adducit. Et præterquam quod à posterioribus horum parium ramis furculi in musculos digerantur, etiam aliquot in cutem dorso instratam continentur, at minus frequentes quā nervi in manus, aut pectoris, aut colli cutem pertingentes. Ceterum anteriores præsentium parium rami¹⁶ furculos offerunt sexti paris nervorum cerebri¹⁷ ramo sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrecito, illisq; furculis adaucto. Dein præsentis rami costarum exporriguntur interuallis, uena item quæ arteria concomitati, & proprio¹⁸ sinu costarum interiori inferioriq; sedi insculpto uecti, secundum costarum ductum in anteriora properant. Rami enim ueris exporreciti costis, ad pectoris usque os pertingunt: rami autem secundum spurias delati costas, haud unā cum illis cessant, uerum in abdomen usq; anteriora super peritonæum repunt. Ab his ramis in progressu¹⁹ sparsa admodum propaginum series in musculos thoraci adstratos diffunditur, e quorum numero secundus est thoracem mouentium, & qui brachium pectori admouet, & qui scapulam pectori adducit, & qui brachium deorsum uellit, & oblique descendens abdominis musculus. In hos enim musculos propagines ab intercostalibus nervis offeruntur, singule tanta industria ad costas, & uenas, ac arterias, & ligamenta reflexæ, ut ad amissim musculorum quibus porriguntur, fibrarum incessus retineant. Atque ut his musculis thoraci instratis ab intercostalibus nervis propagines exhibentur, sic à nervis spurias costas superantibus, soboles quoque abdominalis musculis communicantur, fibrarum etiam illorū quibus attenduntur musculorum obseruantes. Porro à propaginibus musculos implicantibus, nervuli etiam thoracis cuti offeruntur, non quidem certa neq; nunquam aberrante serie, sed sparsim, eoq; prorsus modo quo errantes uasorum rami, & Græcis nuncupati, digeruntur. Vt uenæ uerò uaria, neq; sibi constans

Nomi paris series.

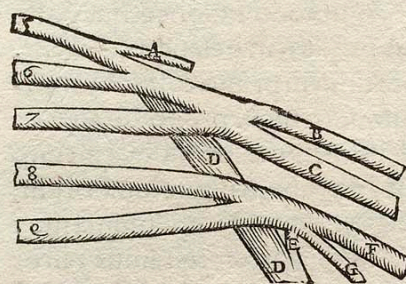
Reliquorum parium è thoracis uerthebris profluentium series.

fit

Nervi papil-
lam petentes.

Ita eiusmodi nervorum cutem petentium series, Natura tamen uerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare illius alimentum, à matre exigenti papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exa-
ctum papillis sensum impartiri uoluit, quo tenerorū infantuli laborum mollisq; linguae conta-
ctus, papillam uoluptate afficeret, qua homines illece, hanc promptius fugendam contrec-
tamq; offerant. Ac proinde à nervis ferè qui quartum costarum perreptant interuallum, pro-
pagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis
propaginibus furculi in papillam pertingunt, simili qua penis efformatur substantia constan-
tem. Cæterum ut præsentis furculi duodecimo nervorum pari quodammodo peculiare constan-
sendi sunt, ita sanè decimo octauo & decimonono paribus id priuatim ascribendum uenit,
quod furculos offerant principio sexti femur mouentium musculi, quod hinc è uertebrarum
lateribus pronasci iam multo antè commemorauimus.

NERVORVM IN VNIVERSAM manum series. Caput XIII.

PRÆSENTI figura plexum, de quo in Ca-
pitis contextu mox in initio agetur, & qui supra primam
thoracis costam anteriori in facie consistit, nudum expri-
mere ita conatus sum, quemadmodum in postrema Ana-
tome is mihi Patavij occurrit. Ut uero delineatio esset
conspicior, omnes ramos à quinto, sexto, septimo, octauo
& nono paribus alio quàm in brachium deductos, resectos
finxi, quemadmodum etiam à cadauere ex quo hanc tabel-

lam desumpsi, eos absceueram. Non est tamen, cur quis in omnibus hominibus huiusmodi prorsus
plexum se observaturum arbitretur, quum is mihi admodum uariis inter secundum occurrit.
Characteres autem quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

- 5, 6, 7. Radices sunt partium nervos constituentium, qui brachium subeunt, illic resectæ, quæ à uertebris
8, 9. iam procidere. Nervi uero brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabantur.
A Portio est quinti paris, à qua tandè nervus deducitur, qui brachij subeuntii primus numeratur.
B Secundus nervus. C Tertius nervus.
D Quartus nervus, qui hic ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemq;
assumit ex posteriori sede congressus septimi paris, ac deinde sub octavi paris noni congressu
prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo progressu ita atque hic expressimus assumit. A
quibus uero commixtionibus congressibus uel reliqui nervi prodeant, etiam absque characterum
opera notum est, modo illis quæ brachium petunt, unum adhibeam characterem.
F Quintus brachium petens nervus.
G Sextus brachium petens nervus. Verum ut hunc plexum adhuc accuratius obserues, non pigeat
figuram intueri, quam huius quarti libri calci insuendam duximus.

A quibus
partibus ner-
ui in brachium
ducuntur.

Implexus ner-
uorum brachi-
um aditum.

brachium à quinto, sexto, septimo cervicis nervorum paribus, ac deinde
à primo secundoq; thoracis seu totius dorsalis medullæ uertebris conten-
tæ octauo & nono paribus sex nervi digeruntur, quorum seriem prose-
quar mox atq; Naturæ operum studiosos admonuero, ut accurate nervo-
rum in brachium porrigendorum originem contemplantur: ita enim ner-
ui brachium adituri, statim ab ortu ad uertebrarum latera permiscetur
coeuntq; & rursus inuicem dirimuntur, ac denuò congregiuntur: ac po-
tremo leparantur, ut nequiquam dicere queas, quis nam brachij nervus ab hoc illo uel pendeat
pari. At uerius quodammodo sex præcipuos nervos ab illa commixtione nervorumq; conge-
rie ac cõtextu reticulari principium ducere astrues. atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius
effigie chordulas Cardinalium galeris appensas, artifices primùm miscere committereq; didice-
rint. Quod autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatuq; iucundissimo utatur,
quo nervos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores red-
dat, neminem ambigere existimo, potissimum si implexum nervorum crus petentium prius
spectauerit, neque nimium interim Galeno in primo Affectuum locorum libro acquieverit.
Cæte.

Cæterum primus brachium subiens nervus, eius quinti paris nervorum certicis rami so-
boles est, qui in musculi brachium attollentis sedem à scapulæ spina pronatam digeritur.
Atque hæc soboles tantum in externæ brachij regionis cutem paulo sub medio longitudinis
brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorem huius regionis cutem alia exilis pro-
pago implicat, quæ prædictæ nuper sobolis modo ex alto emergens ab eo editur nervo, qui
nervorum brachij quartus erit. Atque hæc propago non solum dictæ iam cuti furculos of-
fert, sed & illi cuti soboles deriuat, quæ sedem externam posterioremq; cubiti ad humerum
articuli amplexatur. Præsentis nervi, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana sus-
fulciuntur, quam cum multis alijs dissectionum professoribus carnosam uocare libuit, atque
inter hanc & cutem prorepunt in homine multo adipe etiam immersi, membranamq; illam
cuti pertinaciter committentes, ac pilorum modo interim graciles. Deinde non eandem per-
petuò in situ, numero & crassitie retinent seriem, sicut in maioribus uasis: neque parem nume-
rum, neque situm, neque magnitudinem accuratè obseruari, iam antea relatum est. Porro cæ-
teri quinque nervi per axillam brachium subeunt, atque in plures ramos quàm primus spargun-
tur, singuli maiores crassiores uel spectantur. Secundus itaque brachium petens nervus, ab im-
plexu quem nervos brachium subituros ad uertebrarum latera efformare dixi, principium du-
cit, atq; ita nemo hunc nervum alicui pari uerè ascribet, quod non uno, sed pluribus nervorum
paribus textus ille constituatur. Cæterum præsens nervus brachium sub musculi cubitum fle-
cientium anteriori ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicè sunt coitura, nervus
ille primùm in brachium fertur, quo etiam loco musculus brachium pectori adducens inser-
tionem secundum humeri longitudinè molitur, ut etiam musculus brachium attollens trans-
uersim inibi humero implantatur, præter insertionem quam hac propemodum regione mus-
culus tentat, qui ab humiliori scapulæ costa pronatus brachij in posteriora allicit, ac demum
eius quoque musculi, cuius beneficio deorsum uersus dorso humiliora brachium agitur, inser-
tio secantibus inibi occurrit. Secundus igitur brachium petens nervus, priori cubitum flecien-
tium subditur musculo, & sub interiori eius capite quod à scapulæ processu anchoræ speciem
referente originem ducit, occultatus, utrisque eius musculi capitibus furculum offert, ac decli-
uis prorepens sub posteriori nuper commemorati musculi sede reconditur. Quas uerò propa-
gines dein diffundit, ubi & tertium nervum huc sermone deduxero, subiiciam. Tertius ner-
vus secundo humilior, ex illo quoque prodit complexu retuè, quod iam prius à nervorum ra-
dicibus brachium adeuntibus confici diximus. Nervus iste quum alam perreptat, ramum
promit inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur,
cui exporrectum, quæ illorum musculorum obducitur lateribus, quæ illi se mutuò contin-
gunt. Simulatq; uerò tertius nervus humero appropinquat, mox etiam cubitum flecientium
anteriori musculo cooperitur, atque simul cum secundo nervo deorsum properans ramu-
lum capiti præbet musculi cubitum flecientium posterioris, quod etiam interdum & à se-
cundo nervo propagine quadam donatur. Cæterum Galenus asserit, à tertio præpositi no-
bis numeri nervo, postquam is ramulum hunc in caput musculi cubitum flecientium poste-
rioris diduxit, tantam propaginem diffundi, illamq; secundo nervo cõmisceri, quanta secun-
di nervi portio est, hæc sub anteriori cubitum flecientium musculo prorepens. Deinde sub-
dit, se semel obseruasse, à tertio nervo ad secundum nullam communicari propaginem. Nos
sanè aliquoties utrunque animaduertimus, sed multo sæpius & perpetuò quasi in homine,
à secundo nervo propaginem notatu dignæ crassitudinis ad tertium nervum depromptam
spectauimus, qua tertius nervus crassior ualidiorq; reddebatur. Vtuncque uerò sit, siue ter-
tius secundo propaginem impartiat, siue à secundo (quod uerius duco) ad tertium propa-
go pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat, secundus nervus perpe-
tuò deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubitum flecientium an-
teriori tectus, & in progressu ab externo ipsius latere ramulum spargens in caput musculi ab
humeri osse principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inserti, radiumq; in pronum
mouentis. Quum primùm uerò secundus nervus ad anteriorem usque cubiti articuli sedem
cubiti flexum pertingit, secundum externum latus tendinis musculi cubitum flecientium
anterioris ad carnem ducitur membranæ, in cutem dissipandus. mox enim atque ab alto
emerit, in duos crassitie impares secatur ramos, quorum unus qui gracilior ac superior est,
aliquousque cum humeralis uenæ ramo secundum radium ad mediam usque cubiti longitu-
dinem exporrecto, ac dein uersus ulnæ appendicem tendenti deducitur, uniuersam cutem radio
incumbentem prætenuibus furculis intertexens, quorum præcipuus inferiorem radii appen-
dicem superans, ad secundum usque pollicis pertingit internodium hîc, uti & toto progressu,
inter

Primus ner-
vus.

Nervus cu-
tem subeuntis
non eandem ser-
iem perpropen-
se seriem.

Secundi ner-
ui ingressus.

Tertij ingres-
sus.

Secundi cum
tertio cõgres-
sus.

Li. 3. de Ad-
mi. dissect.

Reliqua secti-
di series.

inter carneam membranam & cutem repens, sobolesq; tenuissimas diffundens. Huic furculo pollicis exporrecto interdum ramuli accedunt, permiscunturq; ab ijs secundi nervi propagines, quas modò internæ summæ manus cutem adire scribam. * Humilior enim crassiorq; ramus eius secundi nervi diuisionis, quæ iuxta cubiti flexum perficitur, statim in duas quoque dirimitur propagines, sub media prorepentes uena ab humerali ad communis uenæ constitutionem proficilcente. * Vna harum propaginum quam elatiorem appellare nihil prohibet, postquam dictæ iam uenæ succumbens, ad uenæ communis usque originem obliquo ductu accessit, relicta uena cuti subtenitur, & in descensu elatius ad radij sedem nonnihil oblique ascendens, secundum internum latus musculi oblongi & radio proprij ad brachialis usque indicem perfertur. * Altera propago, quam memoriæ doctrinæq; gratia in scholis humiliorem nuncupo, magis oblique quam medium cubiti flexus aut uenæ communis origo consistat, deorsum fertur, ac tandem uenæ maioris cubiti sedis cuti possimum oblata attensa, ad brachiale usque prorepat, in multis exiles furculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos, quorum unus quodammodo radij regioni exporrigitur, alter uerò ulnæ, ac uterque crebrò brachiale superat, ramulos in cutem internæ summæ manus sedi dispargens. Dein ab illis ramulis qui Veneris monticulum descendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrunt, neruulis commiscendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obductam implicantes, atque in hunc modum secundus absumitur neruus. Tertius autem neruus simulatque secundi nervi propaginem adaugetur, frequenter ramulum in cutem dispensat, anteriori brachij sedi hinc obnatam. Hinc uti ab initio in alto repositus, cubiti flexum accedit, æquali propemodum intervallo in progressu à secundo distans, ac internam sedem sibi uendicans. Tertius enim neruus nō adamulim per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabitur: uerum anteriori sedi insidet, tuberculi interioris humeri, ac super internum latus quodammodo uehitur in insertionem musculi cubiti flexentium posterioris. Quum uerò hanc transcendit in sectionem, in multas dirimitur propagines, statim tunc recensendas, ubi quintum neruum ad cubitum usque sermone serie deduxero, qui unā cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti internam occupantes. * Quartus neruus à reticulari illo neruorum iuxta uertebrae latera implexu principium quoque ducens, omnium neruorum qui in brachij porrigitur longè crassissimus est, & similiter atq; tertius occultatus cum ipso in brachium properat, axillari uenæ & magnæ manus arteriæ attensus, moxq; insignes utunque soboles musculis distribuens, quorum ministerio cubitum extendimus. Priusquam uerò præsens neruus ad medium usque longitudinis brachij pertingat, oblique retrorsum ad humeri os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verum anteaq; penitus reflectatur, ab interno ipsius lateris propaginem emittit, quæ inter musculos cubitum extendentes & posteriorem cubitum flexentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in huius sedis cutem absumenda, furculosq; partim sursum partim deorsum multiplici serie sparsura. Porro ipse quartus nervi truncus, ad eum modum secundum humeri posteriora reflexus, sensim ad externam brachij sedem properat, ac ab externo latere propaginem edit, quæ inter exteriorem cubitum extendentium musculum & caput oblongi musculi radium in primum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachij & cubiti articuli sedi obductam. Quum primum autem quartus neruus in alto semper latitans, exterius humeri contingit tuberculum, posteriori ipsius sedi innititur, in qua huius nervi nomine sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò neruus musculis occultatus, atque hinc in frequentem sobolem spargendus, tutò ueheretur. Mox enim atque neruus ille in cubitum ducitur, ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad brachiale usque prorepat, frequentes furculos in progressu educens, à quibus cutis externam cubiti sedem obtegens intertextitur. Deinde quartus neruus in duos descendit truncos, in profundo, ut & ipsorum radix, reconditos. Horum alter altero elatior est, ac radio exporrigitur: alter autem qui humilior consistit, secundum ulnam deorsum fertur. Elatior penitus inter superius latus musculi bifido tendine brachiale extendens, & exterius inferius uel latus musculi longi radium in primum ducentis ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisq; quibus attenditur occultaturq; musculis comunicans. Vbi uerò elatior hic ramus brachiale accedit, per transuersum properat ligamentum, in externa radij sede bifido tendine brachiale extendenti obductum. Caterum mox atque præsens quartus nervi ramus externam brachialis sedem contingit, in duas dirimitur propagines, quarum altera duplici furculo externæ pollicis regioni offertur, altera uerò in duas secta soboles, unam indici porrigit in ipsius externam sedem duplici quoque furculo absumendam, alteram autem medio largitur digito, eam simpli

Tertij nervi
ad cubiti usque
flexum pro
gressus.

Quartus neruus
in brachium
ingressus, ipsius
series.

simplicem indiuisamq; interno lateri exterioris sedis eius digiti applicans. * Demissior ramus quartus nervi iam cubitum ingreditur in duos ramos sectionis, qui ulnæ exporrigitur illico frequentes educit soboles, ac primam donat capiti musculi indicem, medium & anularem extendentis, secundam capiti musculi cuius auxilio minimus extenditur digitus, tertiam autem offert musculo brachiale simplici tendine extendenti. In ipso autem secundum ulnam processu præsens ramus tribus musculorum principijs ab ulna originem ducentibus propagines exhibet, ac eorum quidem principiorum primus musculus est, qui radium in primum ducentium breuior uisitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinem, ac unum brachialis ossi primum pollicis os sustinenti innectit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio. Dein musculus, qui tribus pollicis ossibus insertus, pollicem extendendo uersus indicem ducit. Mox musculus, cuius beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice extrorsum oblique aguntur. Horum nanque musculorum principijs seriatim ab ulna pronascentibus, à præsentis quartus nervi ramo soboles offeruntur, accuratè fibrarum eorum musculorum ductum obseruantes, qui oblique ab ulna uersus radium pertinet. Quod uerò huius rami reliquum est, brachiale non descendit, multoq; minus in minores absumitur digitos, sed uniuersum hinc ad brachialis radicem cessat, aliquot furculos brachialis cum cubito articulū implicans. ad hunc sanè modum quartus neruus in ramos spargitur. Porro quintus neruus à commemorato iam præsentis nobis plexu inferius quam quatuor hætenus descripti, principium nanciscitur, ac quarto attensus per axillam in brachium fertur, nullas omnino soboles cuiquam brachij parti distribuens. Nam indiuisus inter musculos cubitum extendentiū internam, & cubitum flexentium posteriorem secundum internam brachij sedem occultatus tantisper porrigitur, dum internum humeri contingat tuberculum, ad cuius posteriorem reflectitur sedem, hinc priuatim exigens sinum, quo aptè in cubitum uehitur. Quemadmodum enim tertius neruus anteriorem humeri tuberculi sede occupare dictus est, ita sanè & quintus hic neruus in posteriori sede eius tuberculi consistit, pariq; quodammodo serie cum tertio digeritur. A duobus namq; præsentibus neruis propagines omnibus offeruntur musculis internam cubiti sedem occupantibus, qui & ab interiori tuberculo humeri, & ab ipsa ulna radioq; principium mutantur. Ac à tertio quidem neruo possimum soboles sparguntur in musculum secundos quatuor digitorum articulos flexentem, & illum qui tertios eorundem digitorum flexit articulos, mox illum qui tertij pollicis ossis flexus est autor, deinde propago quoque à tertio neruo illi porrigitur musculo, qui ab interno humeri prodiens tuberculo, ac postbrachialis ossi indicem sustinenti insertus, brachialis flexus opifex habetur. Verum is musculus etiam à quinto neruo furculum subinde asciscit, ut & omnes ab interno humeri tuberculo pronati, ex quorum classe præter nuper commemoratum is censetur, qui tendine latò summæ manus internæ cuti subnascitur, dein qui quarto brachialis ossi insertus brachiale flexit, mox qui radium in supinum ducentium superior describitur. Porro quintus & tertius nervi etiam si sparsam hanc propaginem deriuent seriem, penitus hic non absumuntur, uerum utrorumque singuli adhuc supersunt rami, insignes sanè, & in plures furculos diffundendi. Ac tertij quidem nervi ramus inter musculum quatuor digitorum secundos flexentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flexit, radio exporrigitur, unā cum uena ac arteria hæc deductis ad brachiale properans, & transuersum permeans ligamentum in brachialis interna sede tendinibus obductum. Iste tertij nervi ramus furculos, sed nimis quam obscuros, quibusdā musculis exhibere dicitur: qui in extrema manu repositi, digitorum motibus quoque præsent. cuiusmodi est quo pollex ab indice maxime abducitur, dein quo pollex indici proximè adigitur, & duo pollicis primū flexentes internodij, & tres secundi ipsius internodij flexus opifices, mox qui indicem ac medium pollicis adducunt, ac duo qui indicis primum flexunt articulum, ac interior denique primum medij digiti os flexentium. Verum his musculis, ut & illi qui radium in supinum ducentium inferior est, nerui potius attenduntur, quam inferantur, aut etiam superficietenus adnascantur. Ipse ramentum prima pollicis internam accedit sedem, in duos diffecta furculos: secunda etiam binis furculis internæ indicis sedi implicatur, tertia uerò simplex interno tantum lateri interioris medij digiti sedis exporrigitur. Porro quintus nervi ramus ulnæ attensus inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flexentem, & illum qui eorundem digitorum tertios articulos flexit, ad brachiale ducitur, uena etiam & arteria cōcomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atq; ad uolam per transuersum brachialis ligamentū tendunt. Hic ramus simulatque ligamentum id superauit, unam propaginem in duos diuisam furculos minimi digiti internæ sedi comunicat, ac unam similiter in duos furculos diremptam internæ sedi anularis digiti offert, mox unam

Quinti nervi
in brachium
gressus, ipsius
que series cum
tertio.

P quoque

quoque medio digito communicat, quæ indiuisa externo applatur lateri, internæ medi digiti sedis. Nisi forte uti non infrequenter accidit, à tertio nervo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nervi propagines nullas in extremæ manus musculos spargi animaduertio, in illos dico qui anulare & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum medi digiti os flectentium, & illo qui minimum à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nervi potius attenditur, quam adnascuntur. Porro quinti nervi præsens ramus ad hunc modum non totus absimitur, uerum non perfunctorie expendendam promit propaginem, paulo inferius quam medi ulnæ longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnæ medium emensus est, ab externo ipsius lateris propaginem illam deducit inter musculum brachiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens secundum ulnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos spargit, in quam quartus nervus nullas soboles promptit. Diuiditur itaque quinti nervi propago in tres ramos, quorum primus duplici furculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque furculo externæ anularis sedi exporrigitur, tertius autem indiuisus externo implicatur lateri exterioris medi digiti regionis. Quoniam uero quintus nervus, hanc externæ manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde uidimus quintum nervum tot atque dixi furculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim obseruauimus, à tertio nervo etiam externum latus interioris sedis medi digiti, & internum latus anularis furculos assumere, quinto tunc duas tantum propagines internæ minimi digiti sedi & unam anularis interiori sedi porrigente. Atque dictam sanè nervorum in extremam manum seriem non iniucundè in te ipso obseruabis, modò ad amissim nervos pollice alterius manus, aut cubiti innixi, ad os ita compresseris, ut animalis spiritus transitu compressione cohibeas, ac pars cui nervi inferuntur stupefeat. Fit uero id iuxta cubiti articulum non multis intestum uelutibus, aut (ut in obesis mulieribus) multa adipe inuestitum còmodissimè. nam si pollice quartum nervum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem & internum quoque latus exterioris sedis medi stupescere. Quod autem quartum nervum compressurus ui pollicem inter posteriorem ulnæ processum externum humeri tuberculum impingere oporteat, neminè latet, qui modò surda aure quarti nervi seriem non obaudiuerit. Si uero pollicem ad superiorem interioris tuberculi humeri sedem quintum nervum compressurus, ui admoueris, mox interna externæ sedes minimi digiti & anularis & inferior medi stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita tertium nervum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis & pars medi stupore laborabunt. Quum uero hæc exploras, perpende priter, quam leue sit nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam nervos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum nervum, quæ is secundum humeri posteriora reflectitur, aut etiam quæ à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindi, aut aliàs ex humoris affluxu eiusque generis malo quopiam ita uiciari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus nervus interim illæsus (uti factum est facillimum) ac integer sit, non ne minimi digiti & anularis extensio perdetur: illorum sensu integro. Nam quintus nervus sensum suppeditans illæsus est, at propter quarti uiciu musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus nervus, integro interim quarto, còtus, aut alio qui oblæsus fuerit: non ne paruus digitus & anularis stupescit, ipsorum interim motu haud corrupto? Atque ut hæc de quarto nervo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem nervorum series & musculorum natura non fugiunt, expendere confingereque promptissimum est, qui sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eò defleci, quod maior uis animalis ad motu, quam ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatoni corum principis ratio, qua is confingit quosdam nervorum furculos motui tantum, alios autem sensui præesse, quasi uero quis nervorum furculus sensu tactus destitueretur. Cæterum quum hæc aliò spectent, sexti nervi (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstrigemus. Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede nascitur, & in coniugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus frequenter depromens sobolem. Ad interius uero humeri tuberculum, in plures partitur ramos uenæ axillaris propaginibus parim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum ulnam digeruntur, inter cutem

Qui circa se
thionem nervo
rum in manus
series experiri
possit.

Sensum ser
uato motu pe
rire, & còtra.

Lib. de Affe
clorum locorū
cognitione.
Sexti nervi
in brachii in
gressus ac se
ries.

& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingat cessantes, perpetuoque secundum inferiorem cubiti regionem seu ulnam exporrecti. Præsens nervus crassitie secundo respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem nervus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offert, crassus uisitur. Atque hi sexto ferè quintuplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeravi: quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

Nervorum
crassities.

QUINQUE PARIVM NERVORVM

è lumborum uertebris proceduntium series.

Caput XV.

DORSALIS medullæ lumborum uertebris complexæ nervi, in hoc thoracis uertebrarum nervis magna ex parte conueniunt, quod à singulis rami retrorsum ducantur in musculos uertebris adnatos sparsi. Committitur autem hic uertebris musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium undecimus, ac denum qui huic subternitur decimustertius. Atque his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuò excurrunt, cuti & musculo precipue intexti, cuius ope brachium uersus dorsum humiliora agimus. Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsum humiliora detrahit, ipsamque ad eum tem diffeminantur, ut & in musculum dorsum motus autorum nonum, & cum qui femur mouentium sextus mihi numeratur. Dein à uigesimo primo pari, seu secundo lumborum, unà cum seminaria sui lateris arteria perquam exiguus furculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris nervorum cerebri ramis costarum radicibus exporrectis, atque in intestina propagatis nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum furculos testibus exporrigit animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris profluentium, furculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosque adaugent. A tribus uero humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi crus accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

NERVORVM E SACRO OSSE PRO

fluentium series. Caput XVI.

QUAM CONCINNE Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac denum hominis ossi congruant, primo explicuimus libro, addentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeo sanè ut hominis nervorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimū discrepet. Ac primum quidem partem in hominibus quam quadripedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorsus ratione qua nervorum paria è lumborum uertebris egredientia procidunt, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atque posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uero à posteriori regione primi paris sacri ossis propago utcumque insignis in musculos spargitur, ab ilium ossis principium ducentes, potissimum autem in primum femur mouentium. Dein eius propaginis soboles non penitendæ in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uero præsentis paris portio, nervis in crus deducendis permiscetur. Non enim tota in crus absimitur, quum ab illa ramus secundum internam ilium ossis sedem exporrigitur, furculos offerens abdominis musculis & illi pariter musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum femur mouentium septimum recensui. Cæterum quinque humiliora paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso ossis elabantur, gemina ab utroque latere sunt, & unus nervus utrobique à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobique retrorsum: atque hæc series in hominibus uisitur. In simijs uero & canibus secus quam in cuniculis, uti tria tantum in illis sacri ossis nervorum sunt paria, sic etiam duo solum inferiora anterioris posteriorisque excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis lateribus

p 2 bus

bus in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborum uertebribus nerui egrediuntur, quum interim ab hominis osse coeque, ne unus quidem exiliat neruus. Ad hoc sane ut minimè mirandum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Ossibus, & in horum neruorum paribus recensendis procul declinem, quum is suis sectionibus fidens simiarum potius quam hominum neruos prosequatur: secus ferè atque in libris de Vsu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum cōscripsisse nulli non constat, qui sedulo ipsius loca, ac demum simiar sectionem hominis sectioni confert. Quinque igitur sacri ossis inferiora paria neruos in posteriora excident, ad musculos potissimum digerunt, qui ilium ossis & sacri ossis posteriori occupant sedem, ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium^h undecimus, ac deinⁱ decimus tertius, præter membranaceum initium^k musculi brachium ad dorsum humiliora agentis, & quartum humani thoracis motorum. Item^l quatuor primi femur mouentium, ac cutis denique clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis neruis donatur. Anteriores uerò nerui uariè magis digeruntur, siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nerui, qui sexti septimique parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur. ad hæc, in uteri ceruicem frequentiter sobole, uti etiam in uirorum uescæ ceruicem penem uel pertinent. Nam uescæ ac uteri item fundus plerumque^m neruulos ab illis mutuatur ramis, qui à sexto pari neruorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. Terminus uerò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens, nerui ritu mihi haudquaquæ digerit uisus est, etiam si à quibudam hunc neruum coniuge carentem uocari nō ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantū efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens unum utriusq; diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET pedem aduentum distributionis ratio. Caput XVII.

Quatuor nerui
uos crur per
tere.

Primi nerui
series.

Secundi nerui
series.

R V R I iuxta femoris initium à dorsum medullæ lumborum uertebribus & osse sacro complexæ neruorum paribus, quatuor nerui offeruntur, à reticulari quodammodo plexu perinde procidentes, atq; præcipuos brachium petentes neruos pronasci iam antea relatum est: quanquam magis uariis in ceruice, quam hic ad lumbos sacrumq; os implexus uisitur. His neruis non eadem obigit crassities, multoq; minus par series & ductus, qui enim primus ac tertius recensentur, graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior subinde reperitur, licet interea tenuis quoque sit, quartus uerò illorum trium unā complexorum crassitiem uincit. Primus à suprema parte implexus neruorum in crus per tinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborum par (quod ordine uigessimū secundum est) anterior ramus uigesimo tertio pari commiscetur. Neruus hic lumborum in incumbens car nibus, ac peritonæo substratus, in femur procidit secundum exterius latus tendinis^h sexti femur mouentium musculi, qui unā cum septimo femoris motuum autore musculo hæc supra coxendicis os adⁱ minorem femoris processum contendit. Simulatq; uerò neruus ille femur contingit, ramum depromit cuti paulo minus quam ad genu usque exporrectū, quæ anteriori femoris sedi uersus externū ipsius latus obducitur. Porro^k maior præsentis nerui portio in alto latitans, aliquot propagines deriuat^l primo tibiā mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principium ducit, dein^m & septimo tibiā mouenti musculo, qui à maioris femoris processu radice enascitur, mox quoq; inⁿ manū tibiæ motuum autore, atq; cum illis duobus musculis primi huius nerui gradior portio decliuus ducta, elatius quam genu consistat articulus terminatur. Secundus neruus suum principium inferius quam primus adipiscitur, è regione uidelicet uigessimū secundi paris neruorum dorsalis medullæ, seu è regione articulationis tertie lumborum uertebrae cum quarta. Hic neruus peritonæi etiā posteriori regioni subtenus, simul cum^o uena & arteria per inguina femur petentibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere^p ramum deriuat, uenæ ad pedes usq; pollicem^q attensum, quam ab inguine per internā femoris sedem, ac per genu articulum internamq; tibiæ regionem sub cute ad summū usq; pedem protendi commemorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cōterminā diffundit, ita sanè & hic secundi cruris petentis nerui ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cōiguus, soboles passim in cutem spargit: inter quas^r illa est præcipua, quam anteriori genui regioni offert, in eius sedis cutem frequentiter ramorum serie disseminatam. Neque sanè oscitanter obaudiendum est, præsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta anteriorem malleolum molimur, scalpellum retrorsum atq; in postero

ra impingamus, ne is casu antrosum actus neruum præfecet. Cæterum^s grandior secundi nerui portio simul cum uena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoq; digeritur, præcipue autem in^t quintum femur mouentium, & in^u octauū tibiā mouentium, cum quo etiam secundum internum latus^v noni tibiā mouentium musculi deorsum fertur supra genu articulum, non minus quam primus neruus cessans, & in progressu membranulis uasa colligantibus exiguas porrigens soboles. Tertius neruus secundo succedit, illic enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintæ articulatur, hic peritonæo quoq; succumbens, & musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis^w foramen contendit, hæc in femur prorepens. Verum priusquam foramen id superat, nono & decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò & illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiare censentur. At ubi paulo demissius prorepit, duorum neruorum, quos iam descripsimus, ritu, ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguinā occupat. Dein eius nerui reliquum ramum offert^x secundo tibiā mouenti musculo, ac dein^y quinti femur mouentis musculi portio in pubis osse pronata ramum deriuat, supraq; medium longitudinis femoris terminatur. Quartus cruris neruus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atq; ex uigessimū quinto ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimum constituitur: non solum omnium neruorum crassissimus, uerum etiam quum hinc à dorsalis medullæ termino principium obtineat, durissimus, pariterq; ualidissimus. Hic neruus peritonæo quoq; subditus inter sacri ossis latus & ilium os, quæ hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquā per^z sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox^{aa} ramum ex posteriori ipsius sede deriuat, qui aliquouel sub^{ab} primo femoris motorum latitans, tandem ad cutem procidit, soboles diffributurus cuti inferiori clunium sedi obtensa, & illi pariter cuti quæ posteriorem femoris sedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab^{ac} alia quarti nerui propagine ramulos obtinere mox docebitur. Postquā uerò quartus neruus hunc ad cutem depromsit ramum, alias utrunq; grandes distribuit soboles in musculorum^{ad} capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiā mouentes constituunt musculos. Quartum uerò caput femoris motibus peculiare censetur, quintumq; femur mouentem efformat musculum. Quartus neruus hinc inter musculos posteriorem femoris sedem sibi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris^{ae} ramum educit in quarti tibiā mouentis musculi^{af} partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatus. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatque quartus neruus inferiorum femoris capitum radicem spectat, utrinque unam edit propaginem, in^{ag} capita musculorum disseminandam, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus neruus in^{ah} sinu consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuo dirempta efficiunt, in^{ai} duos crassitie inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedi item nerui offeruntur. Nullus enim in tibiā neruus procidit à quarto nō diductus, præter^{aj} ramū secundi cruris petentis nerui interiori femoris & tibiæ & pedis quoq; sedi exporrectū. Neq; sanè quenquam mirari uelim, quod quartum neruum non secus quam si unicus esset, nō autem (ut Galenus docet) geminus, secundum totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quū uniuersus in homine unicā obtineat circumscriptionē, & si quis ipsius qua inuestitur membrana unguibus dirempta hunc uelut in duos neruos dirimere proposuerit (quod leui etiā sit negotio, si manū ab ea^{ak} sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitō scinditur, sursum ad mediam usq; femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in^{al} quamplurimos neruos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quam plures nerui instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranis circumdati. Ac proinde ea ratione qua quis quartum neruum geminum esse contendet, ego illum decem & octo neruis cōflari astruam, quum aliquando tot ipsius portiuncule seu funiculi mihi illos stu diose numerati occurrerint. Quotcunq; uerò quartus neruus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, in duos impares dirimitur truncos. Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu articulum prorepit, inibi musculis offerendus. Priusquā autem penitus inter musculos truncus ille reconditur, propaginem diffundit externe cuti tibiæ propriam, ac per exteriorē malleolum pedis externum latus aduen tem, atq; in progressu frequentes soboles spargentem. Ipse autem exterior truncus postquā nuper commemoratam^{am} edidit propaginem, inter^{an} septimum & octauum pedem mouentes musculos primum occultatur, etiam^{ao} sexto pedem mouentium musculo attensus. Atq; inibi rursus mox in progressu^{ap} ramum educit, qui errabundo ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ re-

Tertij nerui
series.

Quarti nerui
series.

Qui quartus
neruus uelut
pluribus funi-
culis constare
uideatur.
Lib. de Ad-
mi. dissect.

gioni obtentam. Quod uero exterioris huius trunci reliquum est, ad hunc modum inter musculos anteriorem tibiae sedem sibi uendicantes prorepens, illisq; musculis ramulos offerens, ligamento incumbit, fibulam tibiae ossi secundum rotam tibiae longitudinem colliganti, ac una tandem cum tendinibus digitos extendentibus sub^o transuerso huius regionis ligamento in pedis superiora ducitur, & penitus sub tendinibus latitans, digitorum superiori sedi ramos extorrigit. Antequam tamen transuersum id ligamentum subit, ramulum deriuat cuti intertextum, qua ipsum ligamentum integrit. At praeter eum ramulum¹ magnam sui portionem sub medio longitudinis tibiae per membraneum transmittit ligamentum, fibulam tibiae ossi colligans, atq; haec portio² interiori trunco quarti nerui permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox dicam. Interior itaq; quarti nerui truncus, qui exteriori multo grandior est, inter capita primi ac secundi pedem mouentium musculorum in tibiam subiens, mox ramum diffundit multiplici sobole in cutem digestum, quae posteriori tibiae sedi ad calcem usq; obducitur. Quanquam interim ramus ille non uniuersus in cutem absorbetur, uerum ipsius etiam portio³ inter quartum pedem mouentium musculum, & primum quoq; & secundum tantisper fertur, quousq; tres illi musculi uniantur. nam & hic quoq; portio illa cutem adit. Ipse uero interior truncus in posteriorem tibiae sedem penitus prorepens, fertur inter quartum pedem mouentium musculum, & quintum pedem mouentium, duosq; qui a tibia procedentes digitorum flexui praesunt. Hanc itaq; deorsum tendens, exterioris trunci⁴ propaginem assumit, huc per membraneum ligamentum transmissam. Quum uero hoc interioris trunci reliquum ad tibiae usq; humiliora contendit, una cum huius sedis tendinibus per^o transuersum ligamentum inter calcem & anteriorem malleolum pedis inferiora petit, musculis inibi repositis distribuendum, ac singulorum digitorum inferiori sedi duos furculos oblaturum. Quot autem hic reponantur⁵ musculi, in secundo libro dilucide commemorauimus. Quando hic collocari dicebatur, qui quatuor digitorum secundos flectit articulos, & qui quatuor digitos pollicis adducunt, & qui primos quinque digitorum flectunt articulos, & qui pollicem maxime ab indice abducit, & musculus minimum digitum a ceteris remouens. Verum uti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quam innascantur, aut inserantur. Porro praeter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde⁶ inuenies exteriorem truncum priusquam pedem contingat cessare, multoq; minus per membraneum ligamentum fibulam tibiae ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imo ab interiori trunco, quum posteriori sedi eius ligamenti exporrigitur, ramum educi animaduertes, qui ligamentum id per foras deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibiae sede positos, ac hinc per transuersum ligamentum in tibiae anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorum sedi ramulos communicat. Qua autem administrandi ratione hanc seriem obserues, ad finem septimi libri recensebo: ubi non hanc modo persequar, uerum omnem uenarum, arteriarum, ac nervorum sectionem, quae ad manus cruraq; potissimum spectant. nam eorum uasorum quae uisceribus sunt propria, sectionem in trium subsequantium librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus uasa illa committuntur, administrandi rationem pertractabo: praesenti libro iam colophonem, neruorum non ineleganti delineatione hic insuta, addens.

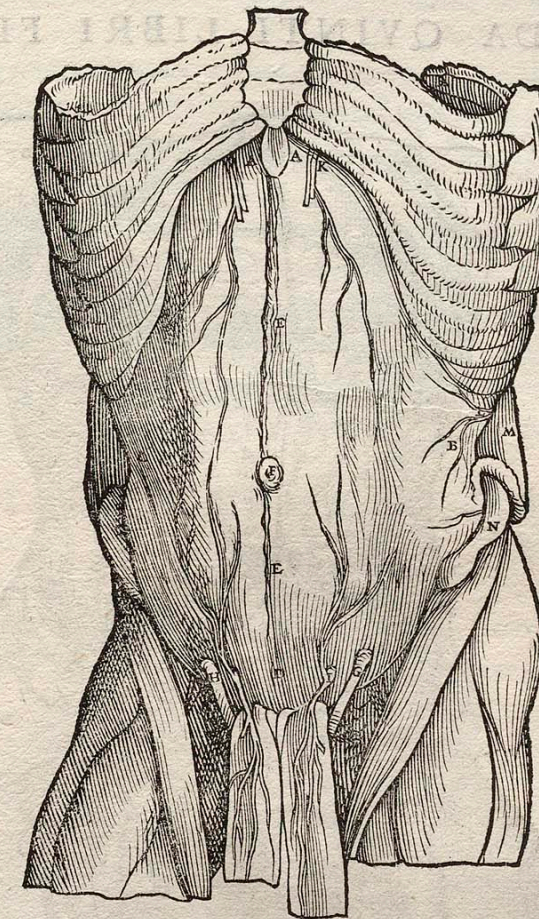
NER.

ANDREAE VESALII³⁵⁵

BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER QUINTVS, ORGANIS NVTRI-
tioni quæ cibo potu que fit, & dein propter partium connexum, ac viciniam instrumentis
generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq; mox in
initio ostendens, quo minus eadem figuræ pleriq; Capitis
passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

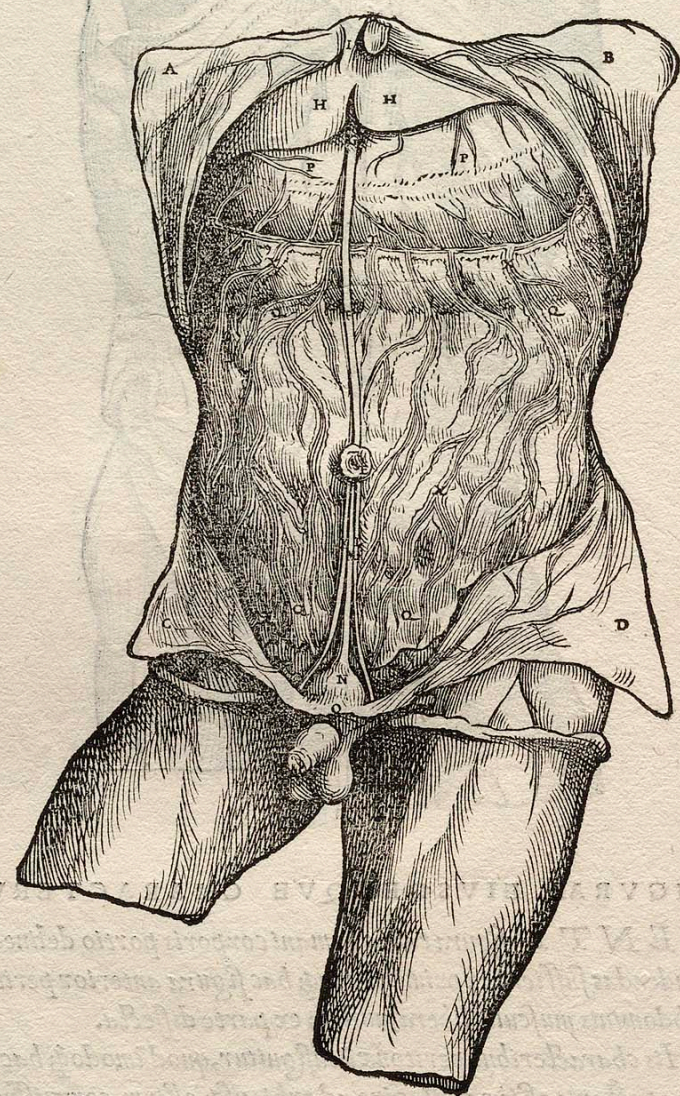
PRÆSENTI figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad pe-
ritonæi sedes ostendendas sufficit: exprimitur itaq; hac figura anterior peritonæi sedes, sectio-
nis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq; ex parte dissecta.
A, A, B, C, D His characteribus peritonæi insignitur, quodammodoq; hac figura terminatur.
E, E Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui
oblique descendendum & ascendendum, & transuersum procedentium abdominis musculorum
nervosæ tenuitates pertinacissimè conascuntur.
F Umbilicus, quem inter dissecandum etiâ ademptis abdominis musculis, gratia opportune umbi-
lici uasorum demonstrationis, reseruare solemus.
G Seminaria sinistri lateris uasa suis membranis, quas à peritonæo mutantur, adhuc obuoluta.
H Seminaria dextri lateris uasa.
I Vena ac arteria, quæ potissimum inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporrigun-
tur, quorum & hic quoq; propendet portio.
K Vena & arteria, quæ sub ossis pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabun-
tur, præcipue rectis abdominis oblata musculis, ac superiorè abdominis sedem uniuersam quoq;
implicantes: quemadmodum illæ quas I insignimus, humiliorè & pubis ossibus uiciniorè implicat.
L Venarum

L Venarum soboles in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarū, quæ aut a coniuge carente uena, aut geniculatim à caua pronascuntur, quæ ipsius caudex lumborum uer-tebris colligatur.

M Transuersi abdominis muscoli portio à peritonæo diuulsa, retrorsumq; flexa.

N Illius ossis sedes hic nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq; abdominis committuntur muscoli. Verum quum præsentis figura, uti etiam subsequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractantur libro, non est quod illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figura est, thoracis inferior sedes abdominis musculis libera, & femorū initia cute duntaxat denudata.

SECUNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECUNDÆ FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

HÆC figura primam sectionis serie subsequitur. hic namque peritonæum recta linea à pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nulum uitauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoque una pars cū ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc præsens figura iecoris portionē, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti sitū indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter dissecandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerumq; accidit, ac sequenti figura occurret) retractū adiuuenitur.

A, B, C, D Quatuor peritonæi partes dissectæ, atq; in posteriora reflexæ, adeo ut interna anterioris

ris

ris peritonæi sedis regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.

E Umbilicus a peritonæo liberatus.

F Vena ab umbilico in iecur porrecta.

G Venæ umbilici in iecoris rimā ingressus.

H, H Portio iecoris ex gibba ipsius sede apprens.

I Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso cōnectentium, quod uersus dextrum latus mucronata cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum **I** latus conspicuum, mucronata est pectoris ossis cartilago.

K Dextra arteria ab umbilico secundū dextrum uesicæ fundi latus ad magnā prorepens arteriā.

L Sinistri lateris arteria ab umbilico secundū uesicæ sinistrā sedē, ad magnā exporrecta arteriā.

M Meatus, quo à uesicæ fundo foetus urina in secundam foetum inuoluentem tunicam expurgatur.

N Uesicæ fundus.

O Peritonæi ad uesicæ fundum nexus.

P Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegatur. Hæc sedes ob hoc amplior apparet, quod uentriculus quem hic depinximus impense inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaveris uesica paulo quoq; elatius solito, supra pubis ossa elatiori sua parte efferebatur.

Q, Q, Q Omentum.

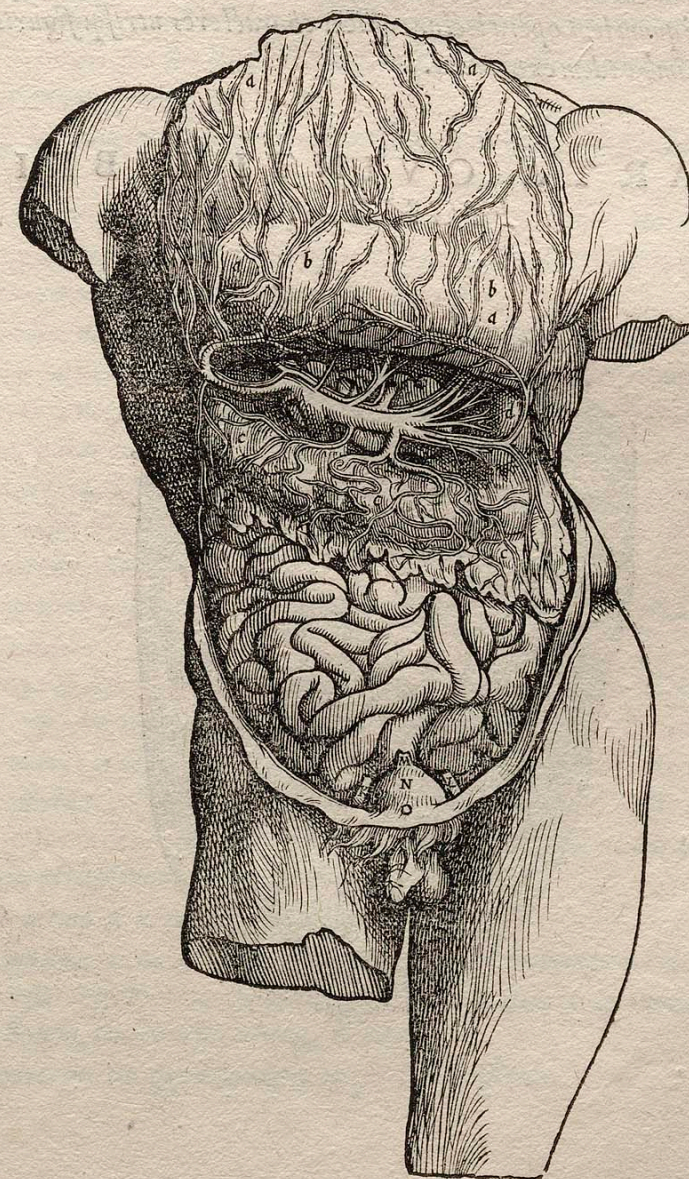
R Vena & arteria simul cum neruo dextræ sedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.

S Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.

T Hac sede dextri lateris uasa sinistris committuntur, ac proinde etiam **R, T** & **S** suturam indicat, cuius **Aristoteles** tertio *Historiæ de animalibus* libro, ut & quarto de *Animalium* partibus meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.

X, X Venarū arteriarūq; propaggines superiori omenti membranæ exporrectæ, adipeq; cinclæ.

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

q TER-

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam a superiori diuulsam laceratamque gerit, ac superior quidem super thoracis anteriora et uentericulum quoque extensa est. Dein uenterculus etiam uersum ad pectus ex sua sede tractus uisitur, ut humilioris omenti membranae natura in conspectum peropportune ueniret: quam eousque intestinis adhuc obducta cernis, quousque omentum subinde sursum sinistrorsumque collectum disseccantibus occurrit. Praeterea in praesenti figura intestinorum situs inturbatus iacet, uti et lien quoque, cuius pars hic etiam oculis subijcitur.

K.L. M.N. et O eadem hic atque in secunda figura notantur. nam **K** indicat umbilici arteriam dextram, **L** uero sinistram. **M** meatum, quo foetus urina in secundum ipsius inuolucrum excernitur, quique hic, ut et arteria, abtruncatus conspicitur. Ceterum **N** uescicam notat: O autem peritonaei cum anteriori uescicae sede connexum. Atque in hac figura peritonaei angulos, qui secunda figura **A, B, C** et **D** insigniti erant, rescuimus.

a, a Superioris membranae omenti, quam et aliam superiorem nonnulli appellant, posterior sedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.

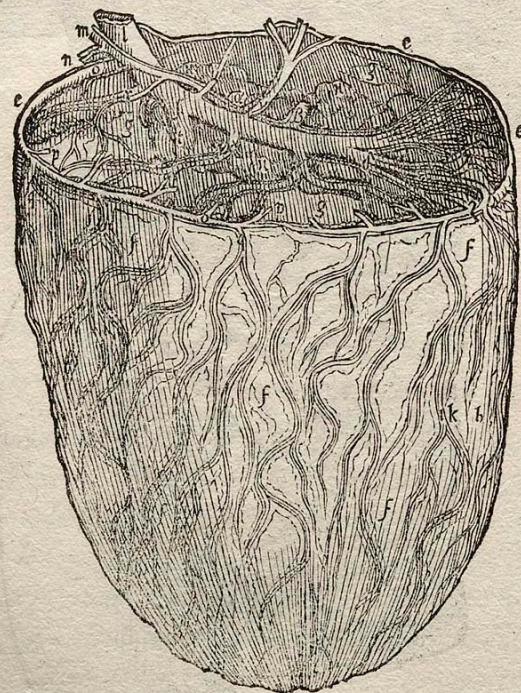
b, b Extuberans haec sedes uenterculus est, superiori membrana omenti teclus.

c, c Omenti humilior membrana, quae nonnullis humilior ala nuncupatur. Ceterum extuberans pars, cui duo superiora **c** et **c** inscribuntur, colum est intestinum, quod uentriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, uice mesenterij utitur.

d Hic lien est omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti inuat substantia.

Inferior omenti membrana hic modo quae uentriculo subijcitur, quampluribus notanda erat characteribus: uerum quo minus illam characterum copia oblitterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi, praecipue quum leui opera lector eosdem characteres utrisque figuris inibi adhibitos fingere possit, ubi ambae idem exprimunt.

QVARTA QVINTI LIBRI
FIGURA.

QVAR.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius a quibus initium ducit, membris liberum, et nulla interim parte diuulsam delineatur, integraque ipsius constructio et praecipue uenarum, arteriarum et nervorum per ipsum series, et glandulosa corpora ipsi innata comonstrantur. Quam concinne uero omentum sacculo, aut perae, aut minoribus piscatorum retibus assimilatur, hac quoque figura discitur.

c, c Omenti circulus, seu orificium, quo initium ducit.

f, f Omenti superioris membranae anterior facies.

g, g Inferioris omenti membranae anterior facies. at haec non integra ut superioris membranae anterior facies hic conspicitur, quum inferioris membranae sedes tantum in conspectu sit, quae uentriculo substernitur, atque ad colon usque intestinum, quae id uentriculo exporrigitur, pertinet. Reliqua enim inferioris membranae pars superiori membrana occultitur.

h, h Tribus his characteribus ad sinistram latus inferioris membranae omenti positus, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membranae, uenis arterijsque et adipe quoque carentem. uero uasa indicat, k autem adeps uasis attenuatus adnatus uel exprimitur. Atque ut hos characteres hac omenti parte reposui, ita etiam quauis ipsius sede eas potuisse collocari, nemo ambigit.

l Venae portae caudex quae ex iecore prodicens inferiori membrana omenti continetur ac suffulcitur.

m Arteria iecoris cauum et bilis uescicam petens, nervosque concomitata qui a dextri lateris sexti nervorum cerebri paris nervi ramo, dextri lateris costarum radicibus exporreto depromitur, ac iecoris cauum bilisque uescicam adit.

n Principium uenae inferioris uentriculi orificij posteriorem sedem potissimum accedentis, et arteriam habentis coniugem.

o, o Arteria et uena et nervus secundum superioris omenti membranae principium, dextrae fundi uentriculi sedi exporreto.

p, p Illorum uasorum quae dextrae fundi uentriculi sedi exporriguntur surculi, corpus uentriculi implicantes.

q, q Distorum iam uasorum quae fundi uentriculi dextrae sedi exporriguntur propaggines, in superiorem omenti membranam sparsae.

r Vena arteriaque duodeno intestino et ieiuni intestini principio exporretoe, nervulorumque socium frequenter admittentes.

s Porta uenae in duos truncos bipartitio, quod uero uenas **r** et **o** indicatas hic elatius quam in munda porta uenae figura tertij libri quinto capiti dedicata, delineauerimus, in hoc factum putato, quod earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.

t Dexter seu grandior uenae portae truncus, in mesenterium adeoque intestina excurrens.

u Vena in posteriorem uentriculi sedem citra arteriae consortium excurrens.

x Vena cum arteria et nervo in dextram inferioris membranae omenti sedem sparsa, ac colon quoque intestinum hac parte accedens.

y Vena simul cum arteria in uentriculi posteriora excurrens, et tandem coronae ritu superius uentriculi orificium amplectens, uerum huius uenae arteriaeque tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.

a Hic nonnihil grandior mesenterij arteria se offert, etiam si minimo interuallo inferiori membrana omenti suffulciatur.

b Truncus est arteria, quae inferiori omenti membranae intertextus, uentriculo, iecori, bilis uesculae, colo quae id uentriculo exporrigitur, ac dein lieni ramos depromit, nervosque has partes adites comitata.

y Vena simul cum arteria et nervo mediam potissimum sedem subiens inferioris membranae omenti, et ramos quoque offerens colo intestino quae ad uentriculi prorepti fundum.

d Vena coniugis arteriae experta, quae sinistrae sedi inferioris omenti membranae pauculas soboles, ut et ipsa gracilis est, diffundit.

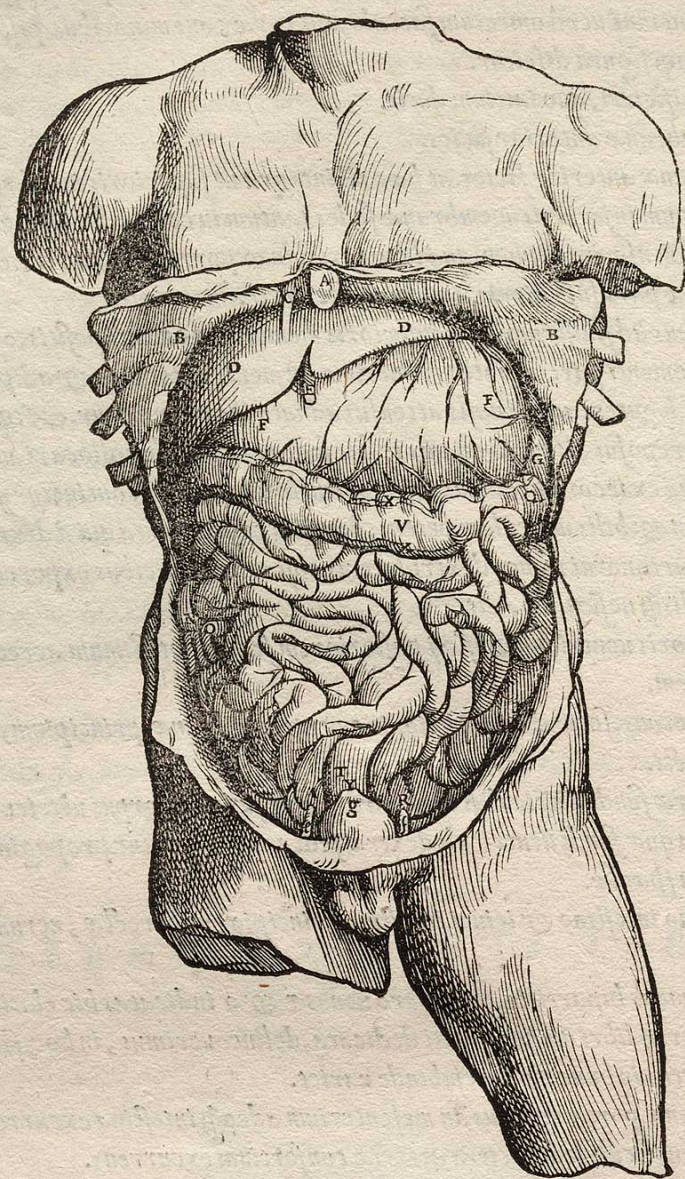
e Venarum, arteriarum et nervorum in lienem series.

f Vena pariter cum arteria nervosque uentriculi fundi sinistrae sedi exporretoe.

g, g Glandulosum corpus inferiori membranae omenti innatum, quod uulgo uocant Brisauolo, Dulcem morsum seu bolum, Buccam saporitam, Rodol.

h Glandulosi corporis portio, quod duodeno intestino subnascitur.

q 2 SEXTA

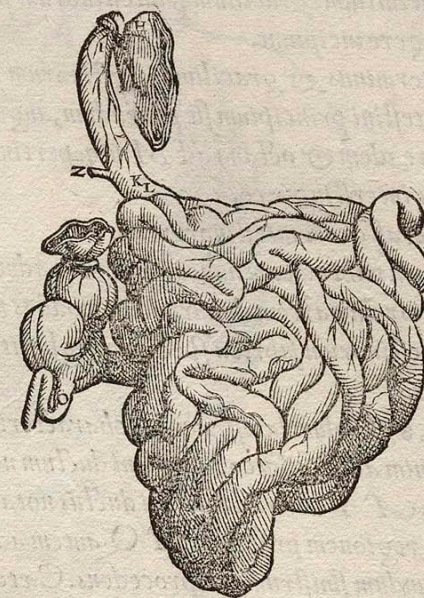

SEXTAE FIGVRAE INDEX.

IN sexta quinti libri figura sectionis serie tertiā subsequente, iecur uentriculus & intestina proprias seruant sedes, omento interim quā a uentriculo enascebatur, coloꝝ intestino continuum erat, prorsus resecto, ne forte id relictum alicuius organi sedem oblitteraret. Præterea, ut singula opportunius oculis subijcerentur, costarum aliquot fines (uti inter pingendum factum est) effregimus, ipsas una cum peritonæo septoꝝ transuerso illis connato in posteriora reflectentes. Vesica autem hic respondet tertiæ ac secundæ figurarum uesicæ. Cæterum quia præsentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc succedentibus communes sunt, non abs re erit ante illius indicum explicationem, quid his designetur, sermoni adijcere.

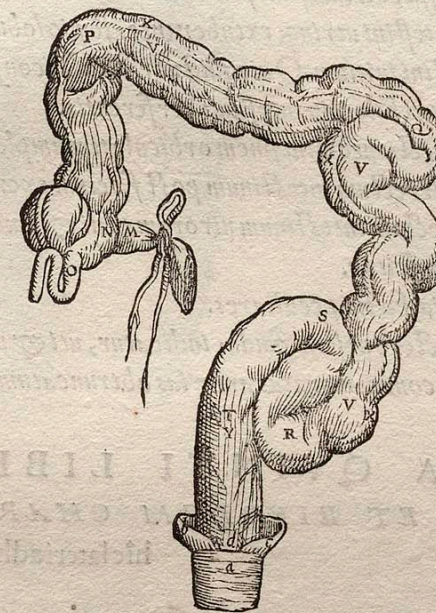
SEPTI

HAC figura tenuium intestinorum ductum duntaxat delineauimus, aliqua etiam uentriculi et coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut facile præsens figura iam subsequenti adaptetur. Quod autem coli intestini initium paulo magis quam par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factū arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accuratè uenirent, potissimum quum coli intestini circum tenuia situm ingressumq; sexta figura pulchre proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figura cæci intestini & coli & recti imago ductusq; demonstratur, una cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE
figurarum Index.

SUBSEQUENS modo characterum Index sextæ, septimæ & octauæ figuris communis est, si quis uero interim character harum alicui peculiaris sit, illum pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 insigniturus sum: characteres autem, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censerebis.

- A6 Mucronata pectoris ossis cartilago.
- B, B6 Peritonæum una cum disruptis costis, illisq; adnato septo retrorsum atq; in latera flexum.
- C6 Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo colligatur.
- D, D6 Iecoris gibbi magna sedes.
- E6 Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.
- F, F6 Ventriculi anterior sedes.
- G6 Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.
- H7 Ventriculi portio, quæ inferius uentri uli cōstituit orificium, seu intestinorum principium quod hic chordea ligatum finximus.

q 3 Pars

I, K 7 Pars intestinorum ab I ad K protensa, uulgate nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenum digitorum longitudine, mihi uocatur.

L 7 Ieiuni intestini initium, graciliumque intestinum sedes, ubi primum in anfractus conuolui atque antorsum assurgere incipiunt.

M 7, 8 Ilei intestini terminus, et gracilium intestinum finis, uerum quoniam nam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo, quum toto ductu qui ab L in septima figura in eadem octaua ad M usque pertinet, nullibi discrimen commonstret, quo ieiunium ab ileo liceret interstinguere.

N Extuberans crassorum intestinum initium.

O Hoc intestinum mihi caecum nuncupatur, non admodum contententi an quis eo nomine aliam crassorum intestinum partem donari uelit: modo is non adeo nominis sit studiosus, ut illorum occasione ea in intestinum fabrica spectare negligat, quae in partium aliarum constructione sedulo inquirimus.

N, P, Q R, S, T, 6, 8 Colum intestinum his characteribus insignitur, uerum singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usque coli intestini ductum notat, a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinentem. A P uero ad Q coli ductus notatur, secundum uentriculi fundum a iecoris cauo ad lienis usque regionem protensus. A Q autem ad R ductus coli insinuatur, a lienis regione ad pubis os, secundum sinistram ile procedens. Ceterum ab R ad S (quod in 8 priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusque, quem sursum ad umbilici usque regionem molitur. At S ad T usque progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti intestini initium.

V, V 6, 8 Depressa coli intestini sedes.

X, X 6, 8 Coli intestini utrinque extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgo uocat.

Y 6, 8 Recti intestini initium. Quicquid uero sub Y consistit, rectum est intestinum.

Z 7 Portio meatus bilem in intestina perferentis.

a 8 Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, faeciumque excretioni praefectus.

b, c 8 Duo musculi rectum intestinum post faecium excretionem sursum alacriter contrahentes.

d, 8 Hac sede rectum intestinum uirorum peni et mulierum uteri cervici interuentu musculosa substantia connascitur.

e, f 6 Duae arteriae foetui peculiares.

g 6 Hoc caractere uesicae fundus indicatur, uti et meatus quo foetus urina expellitur, quemque hic ut nuper commemoratas arterias abtruncatum finximus.

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA, CVIVS VTI ET EIVSDEM CHARACTERVM INDICEM hic lateri adhibuimus.

HAC figura recti intestini et coli quoque quod id recto continuatur, partem expressimus, intestinum tunicas demonstraturam.

b Prima intestinum tunica, quae et intima est, ac solis transversis circularibusue confirmatur fibris.

i, i Secunda intestinum tunica, quae transversis quoque efformatur fibris. attamen rectis quoque eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinior est.

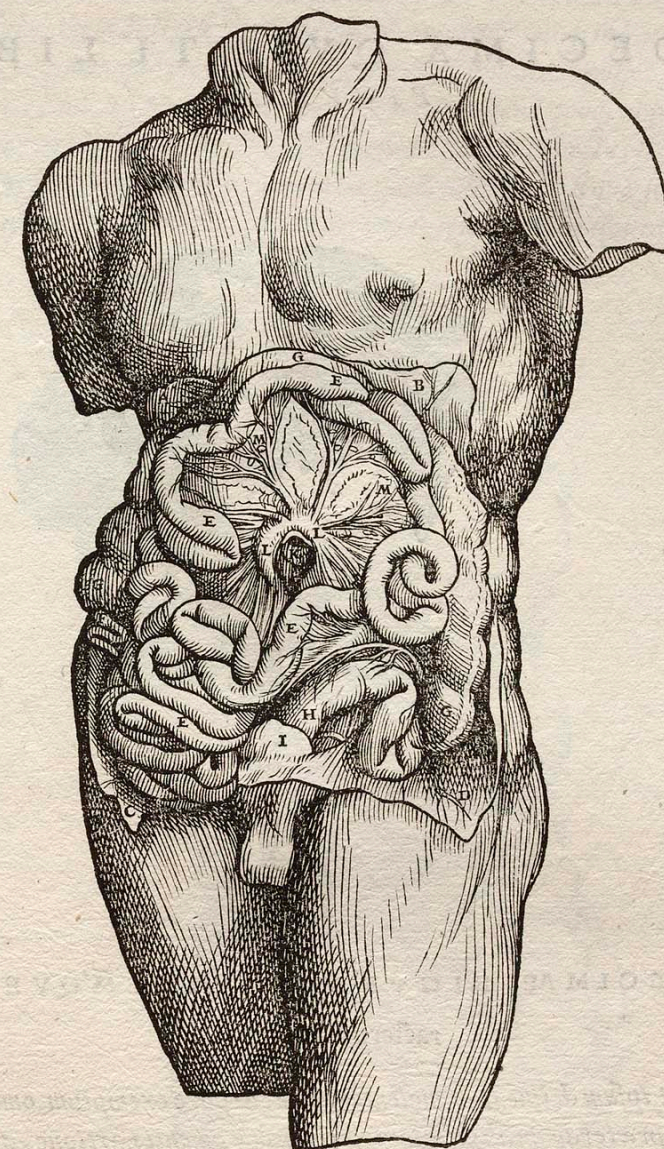
k, k Mesenterij est portio, quae rectum intestinum ossi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.

L, L Tertia intestinum tunica, a mesenterij pronata membranis.

DECI

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER V. DECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

V T praesens figura mesenterij situm quam appositissime oculis subijceret, gracilia intestina undecumque ad latera sursum deorsumque inuicem manibus diducta continet, ac proinde mesenterij centrum, et rationem qua mesenterium intestinis uasa porrigit, intestinaque dorso connectit. Ad haec, eius quoque mesenterij partem ostendit, quae coli finem et rectum quoque intestinum dorso alligat. Succedit uero haec figura sectionis serie illi quam sextam locauimus.

A, B, C, D Portiones peritonaei, aperto iam abdomine in latera extrorsum flexae.

E, E, E Tenuia intestina.

F Caecum intestinum.

G, G, G Colon intestinum.

H Recti intestini initium.

I Vesica, cui peritonaeum ea potissimum sede connascitur, ubi alteram ipsi offert tunicam.

K Mesenterij centrum, eaque dorso pars qua id a peritonaei membranis initium ducit, quae magnam arteriam et cauum uenam hic uertebrae corporibus adnectunt.

L, L Corpus glandulosum, mox in ipsa uasorum distributione positum, quae mesenterij centro inseruntur.

q 4 Glandulae

M, M Glandulae uasorum distributionibus interiectae, quae uasa in ipso per mesenterium ad intestina moluntur progressu.

VNDECIMA QVINTI LIBRI

FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

H I C duntaxat ipsum delineatur mesenterium e corpore exemptum, omnibusque partibus ipsi connatis liberum, praeterquam ab inferioris membranae omenti portione, qua colon dorso inibi colligatur, ubi secundum inferiorem uentriculi sedem id procedit.

K Character *K*, ut & in decima figura, mesenterij indicat centrum.

L, L Hi quoque characteres similiter atque in decima glandulosum corpus notant, totius mesenterij maximum.

M, M Glandulae notantur illis interpositae uasorum dissectionibus, quae iam intestinis appropinquant.

N, O His characteribus mesenterij circumscribitur pars tenuia intestina dorso alligans.

P, P ad *Q* usque mesenterij indicat portionem, colon intestinum dorso affirmantem, qua id a dextri renis sede ad cauum usque iecoris protenditur.

Q, Q ad *R* usque inferioris omenti membranae partem notat, quae colon tota illa sede dorso committit, quae id secundum uentriculi exporrigitur fundum.

R, R ad *S* usque mesenterij insinuat portionem colo intestino tota ea sede propriam, qua id a lienis regione ad rectum usque intestinum pertinet.

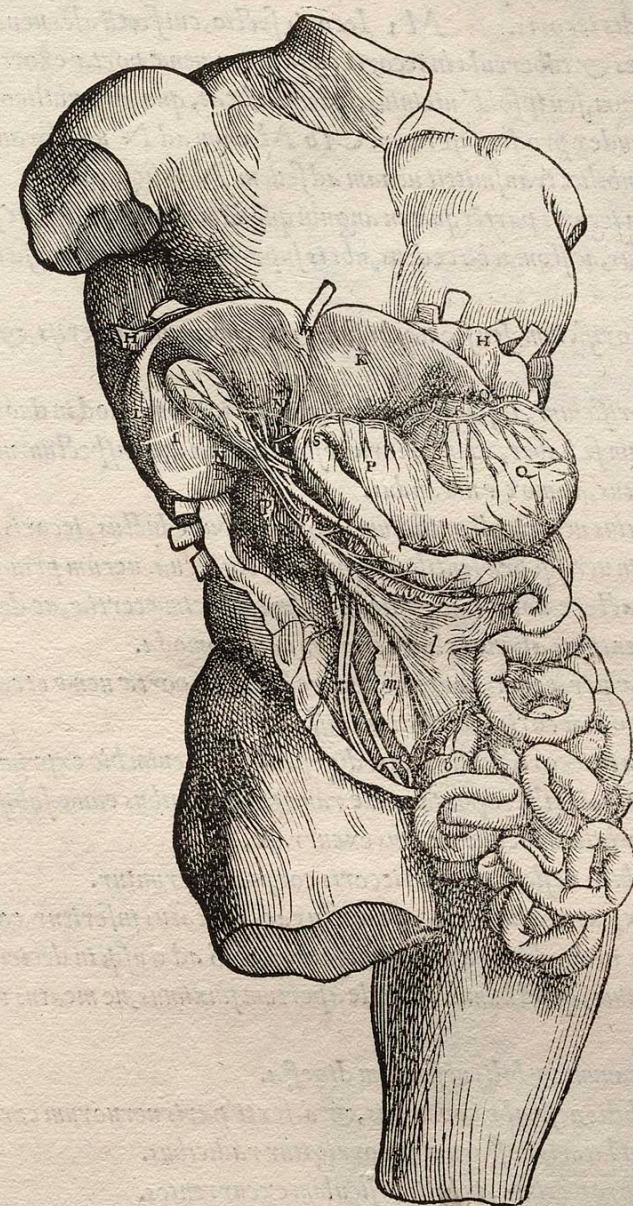
S, T Quod *S* & *T* intercluditur, mesenterij pars est rectum intestinum dorso neclens.

V Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij membranam ab altera unguibus diuisam pinximus: ut *X* nimirum una sit, altera uero *Y* inscribitur. Atque in harum membranarum medio mesenterij uasa excurrunt, & ipsius adeps, ut & glandulae etiam continentur, quemadmodum quoque in uigesima quarta huius libri figura est cernere.

DVO.

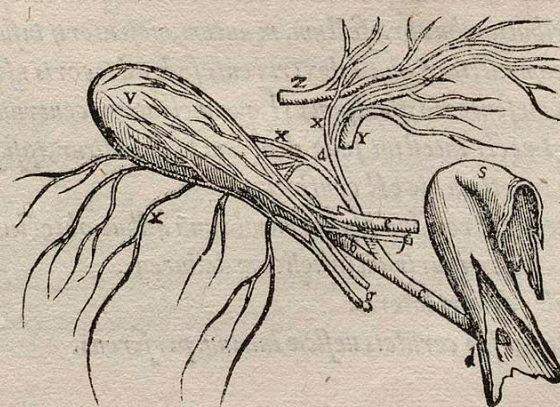
DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA QVAE

I A M PRÆPOSITIS INTEGRIS FIGVRIS SECTIO-
nis serie succedit. Habet enim dissectum peritonæum, & omentum quoque in hac ablatus est, & hic
costas aliquot etiā effregimus, quo iecoris cauum opportunius delineari posset. Hic namque conspi-
citur uniuersum iecoris cauum, ipsiusque iecoris forma. Dein uentriculi quoque apparēt orificia. Inte-
stina autē perinde ac uentriculū in sinistrū latus depressimus, ut in cōspectu esset mesenterij pars,
ac uenae portae in ipsum series: dein bilis meatus in intestinū insertio, et si quae sint reliqua quae cha-
racteribus seriatim adnotabimus, mox atque quid decima tertia ostendat figura, expresserimus.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA

NVDAM BILIS VESICULAE EIVSDEMQUE
meatum delineationem exprimens.

CHA.

PRÆSENS characterum Index duodecimæ & decimæ tertiæ figuris ideo habetur communis, quod eandem iecoris sedem plerisque characteribus quibus decimæ tertiæ occupatur in signiri licuisset, nisi characterum copia delineationem fuisset uitiatum. Quum itaque character occurreret duodecimæ figuræ peculiari, illi 1 subiungemus, illis qui decimæ tertiæ priuatim inscribuntur 2 adieciuri. Si uero quis utrisque figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H, H₁ Peritonæi una cum costis euersti portio.

L₁ Portiuncula gibbi sedis iecoris.

M₁ Iecoris sectio, cui fortis alæ uena primum inseritur.

N₁ Rimæ ac impressiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenæ portæ exortum cōspicua. N uero superius seu sinistrum seu ipso T uicinius, sedem indicat, quæ ab umbilico procedens uena iecoris cauo ubi portæ caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad N usque foramen notatur, quod libere quodammodo umbilici transmittit uenam ad sedem N insignitam.

O₁ Ligamentū sinistram iecoris partē (quæ in angulū quodammodo acutū desinit) septo trāuerso hic

Φ₁ Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.

P, Q₁ Ventrículus.

R₁ Ventrículi superius orificium, seu stomachi finis, una cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexantibus.

S_{1,2} Humilius uentriculi orificium, ipsiusque duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus atque secundum naturam se habet, ad interiora refleximus, ut in conspectum ueniret bilis uesiculæ meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.

T₁ Nerus a neruis elatus uentriculi orificium implicantibus eductus, iecorisque cauo insertus.

V₂ Bilis uesicula. Hæc in utrisque præsentibus figuris est cōspicua. uerū priuatim illam duntaxat in decimæ tertiæ characterē notauimus, ac proinde primum decimæ tertiæ, ac dein duodecimæ mentem hic & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda.

X, X₂ Meatus bilis uesiculæ per iecoris corpus exporrecti, inter portæ uenæ et cauæ ite uenæ ramos.

Y₂ Venæ portæ propago in iecoris substantiam diffusa.

Z₂ Venæ cauæ propago in iecoris substantiam digesta. Volui enim hic exprimere uasorum in iecoris substantia situm, qui scilicet portæ uenæ rami propaginibus cauæ subijciantur, et quoniam pacto in horum medio bilis uesiculæ meatus excurrant.

a₂ Concurfus meatus bilis uesiculæ, qui in iecoris corpus digeruntur.

b₂ Uesiculæ bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus ac a notatus inseritur, communisque efficitur.

c_{1,2} Bilis uesiculæ meatus in duodeni intestinum insertus, ac S ad d usque in decimæ tertiæ figuræ duodenum indicat intestinum, quod humiliori sede apertum finimus, ne meatus illius c notati insertio lateret.

e₂ Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.

f₂ Neruulus iecori & bilis uesiculæ communis, & a sexti paris neruorum cerebri propagine depromptus, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.

g₂ Tenues portæ uenæ propagines, in bilis uesiculam excurrentes.

h₁ Portæ uenæ caudex.

i, i₁ Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasque ipsi exporrecta opportune su-

h, l, m, 1 Mesenterij. Verū singuli characteres priuatim quid indicant. k enim uenæ portæ dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uero glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus præfectum. m autem, mesenterij insinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, quæ a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinet. Hic namque colon intestinum a mesenterio diuisum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.

n₁ Venæ quæ sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsique recto intestino uenas

o₁ Uesicæ fundi superior pars etiam hic est conspicua.

p₁ Quod hic extuberat dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obiectus.

q₁ Meatus urinaris, a dextro rene urinam in uesicam deducens.

r₁ Venæ ac arteria seminales dextri lateris.

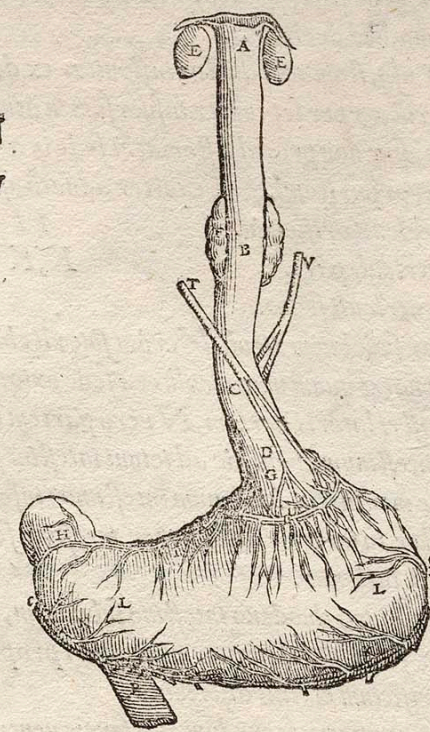
s₁ Vas semen a dextro teste uersus ceruicis uesicæ initium perferens.

DECL

DECIMAQVARTA QVIN

TI LIBRI FIGVRA, AN

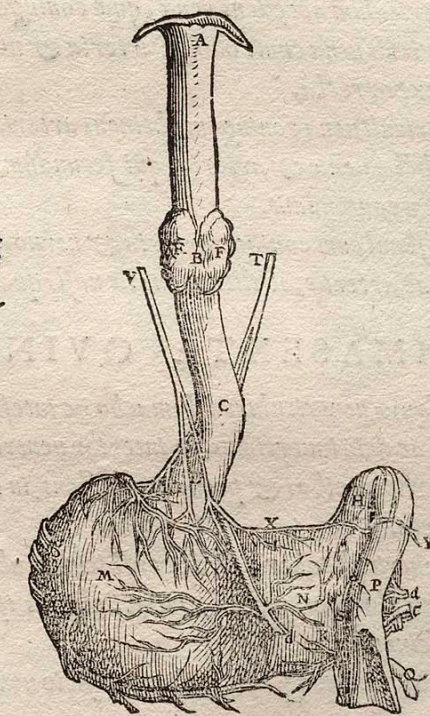
terioem integri uentriculi & stomachi
faciem exprimens, una cum uenis, ar-
terijs & neruis uentri-
culo insertis.

DECIMAQVINTA QVIN

TI LIBRI FIGVRA, IN

tegru uentriculi & stomachi postero-
rem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET DECI-
mae quintæ figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi partim utrisque figuræ communes sunt, partim nunc huic, nunc illi peculiare: ac proinde communes 1 & 2 indicabimus, peculiari-
bus uero decimæ quintæ figuræ characteribus, hæc 1 subiicietur, decimæ sextæ autem hæc 2.

A_{1,2} Stomachi pars in fauces orisque adeo amplitudinem pertinens, hic a faucibus præfecta cernitur.

A, B_{1,2} Ab A ad B usque ductus stomachi notatur, recta per mediam uertebrae ceruicis & quatuor superiorum thoracis sedem descendens.

AB

- B, C_{1,2} A' B ad C usq; ductus stomachi in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uertebras modice declinans.
- C, D_{1,2} A' C ad D usq; stomachi ductus insignitur ex dextra sede uersus sinistram supra magnam cōscendens arteria, & per septum transversum in uentriculi superius orificiū G notandū pertinet.
- E, E₁ Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cavitatem pertingente distant.
- F, F_{1,2} Glandulosum corpus stomacho frequenter adnatū, quæ quintæ thoracis uertebræ corpori insidet.
- G_{1,2} Superius uentriculi orificium. H_{1,2} Inferius uentriculi orificium.
- I_{1,2} Superior uentriculi pars. K, K_{1,2} Ventriculi demissior pars, seu fundus.
- L, L₁ Anterior uentriculi sedes.
- M, N, O₂ Posterior sedes uentriculi. Verum singuli characteres aliquid priuatim indicant. O enim impressionem notat quam uentriculus ea sede exigit, quæ uertebris innititur. M quidem prominentiorem sinistri lateris partem, N uero partem dextri lateris prominentiorem.
- P_{1,2} Duodenum intestinum, quod hic ad ieiuni intestini principium resectum finimus.
- Q₂ Bilis uescule meatus, in duodenum intestinum insertionem tentans.
- R₂ Hic character in interna dicti nuper intestini sede usitur, insertionem meatus illius notans, quem modò Q insigniuit.
- S₂ Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasq; illi intestino exporrecta sufficiens.
- T_{1,2} Dextri nerui sexti paris neruorum cerebri propago, ad stomachū exporrecta, multipliciq; serie in ipsius orificium elatius distributa. V_{1,2} Sinister neruus.
- X₂ Sinistri nerui propago, secundum elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrrens, hincq; quæ Y iecori proxima est, Y insignita.
- a₂ Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam soleamus) uentriculi uena & arteria.
- b₂ Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.
- c_{1,2} Tertia uentriculi uena cum coniuge arteria & neruo quoq; secundum dextram uentriculi fundi regionem exporrecta. (tu amplectens.)
- d_{1,2} Quarta uentriculi uena coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronari.
- e₁ Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundum uentriculi elatiorem sedem ad inferius usque ipsius orificium contendunt.
- f_{1,2} Quinta uena simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.
- g, g_{1,2} Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasis quæ lienis inseruntur.

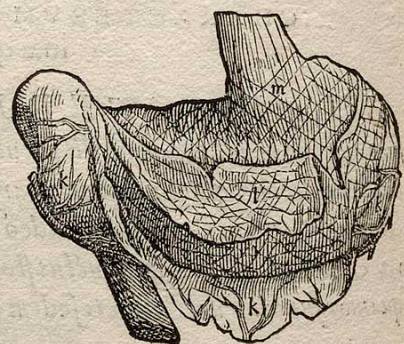
DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

- H A C figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret.
- b Circulare uentriculi tuber ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.
- i Tuber orbiculatum quoq; in humiliori orificio uentriculi apparens.

DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

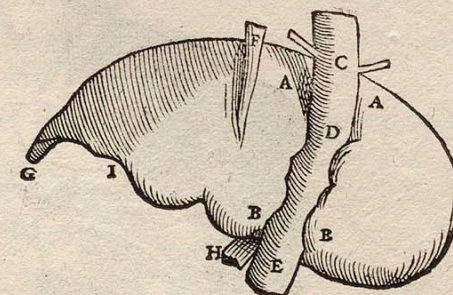
- P R A E S E N S figura uentriculi tunicarum seriem numerumq; et naturam, quantum pictura assequi potuimus, docet.
- h Tertia uentriculi tunica, à peritoneo pronata, atq; hic à uentriculo magna ex parte diuulsa.
- l Secunda uentriculi tunica, minus quam tertia à uentriculo diuulsa.
- m Prima intimaq; uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.

DECIMA

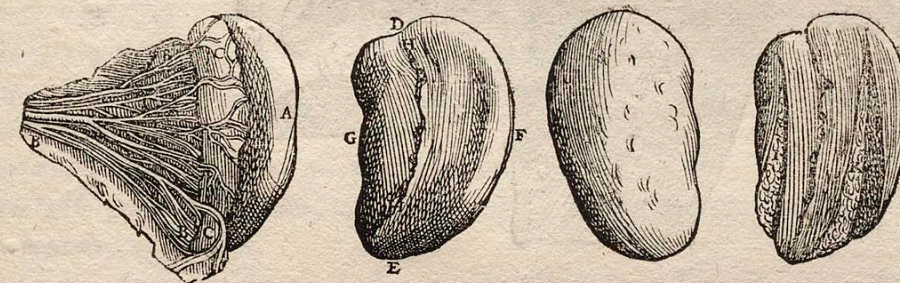
DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

- P R A E S E N S figura iecoris gibbam posterioremq; sedem una cum cauæ uenæ caudicis portione exprimit.
- A, A Iecoris gibbi superior pars.
- B, B Iecoris gibbi posteriorisq; sedis infima regio.
- C Cauæ uenæ sedes, quæ septum permeat, ipsiq; soboles exporrigit.
- D, E Hoc interuallo sedes notatur, quæ cauæ caudex posteriori iecoris sedi innascitur.
- F Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.
- G Ligamentum iecoris partem in sinistra maxime exporrectam septo connectens.
- H Venæ portæ portio.
- I Sinus quo iecur stomacho cedit, quæ sinistro uentriculi orificio continuatur.

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVÆ LIENEM OMNI EX FACIE COMMONSTRAT, CVIUS SITUM & ex proportionem magnitudinem, uigesima quæ mox subiicietur figura literis O, O, P explicabit: præsens uerò quatuor quodammodo peculiaribus constans effigiebus, seu tabulis, in hunc habet modum.

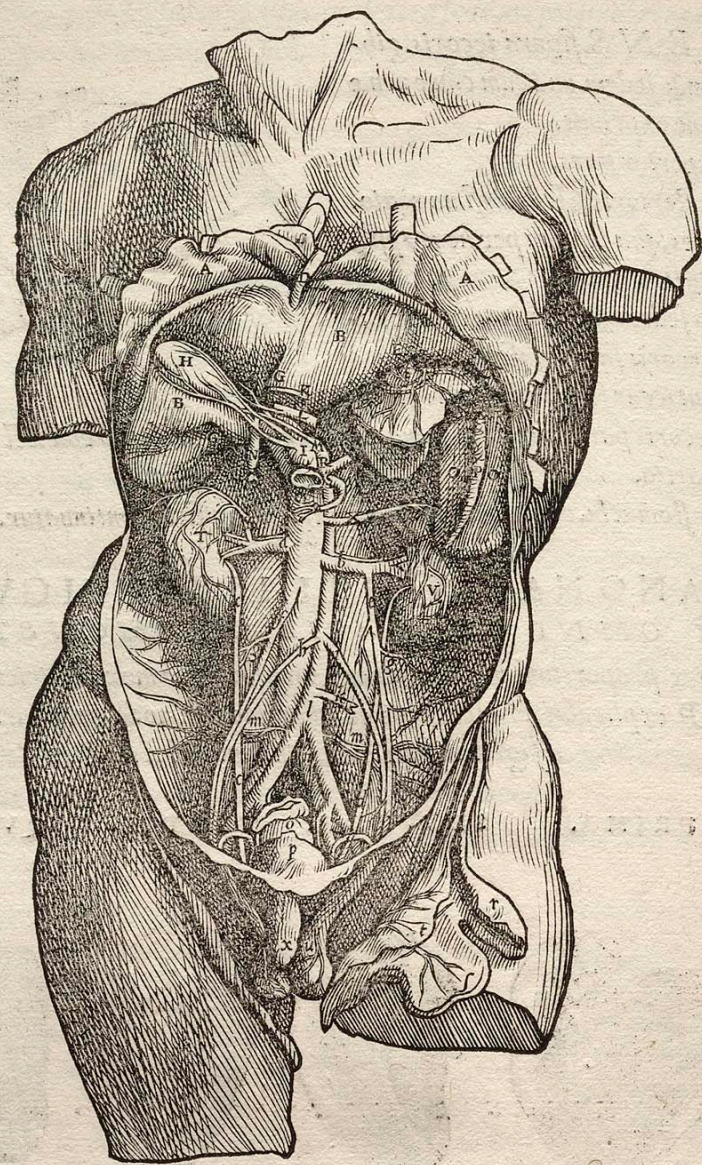
PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMANONAE FIGVRAE TABELLARVM earundemq; characterum Index.

- P R I M A lienem anteriori facie exprimit, una cum omenti portione, seu inferioris superiorisq; omenti membranarum partibus. A namq; lienis sinistram indicat latus, dextrum autem B, B, ac media ipsius sedes omento integuntur. B, B & B enim inferioris omenti membranæ portio, nem indicant, lienis uasa deducentem. C uerò & C superioris omenti membranæ portione significant, quæ ad uentriculum uasa perferuntur, ab illis uasis pronata quæ in lienem iamiam inferenda ueniunt.
- Secunda effigie decimæ nonæ quinti libri figuræ lienis cauæ regio exprimitur, ab omnibus quæ D, E, illi committuntur partibus libera. ac hic D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sinistram, G dextram. H uerò & H lineam indicant in cauæ lienis regione conspicuam, cui lienis uasa inseruntur.
- Tertia effigies lienis gibbum commonstrat.
- Quarta lienis quoque cauam sedem delineatā continet. At huic duas indidit sectiones, ut lienis substantia conformatioque oculis subijcerentur. Atque hic I & K sectiones modo dictas indicant.

r VIGE.

VIGESIMAE FIGVRAE EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

P R A E S E N S figura sectionis serie duodecimae succedit. ab hac enim omnia intestina exeuimus, relicta duntaxat uentriculi portione superioris orificij uentriculi sedem communis strante. atq; ita haec figura pleraq; indicat, quae nunc opportunius cum characterum indicibus seriatiim insinuabuntur.

A, A Septi transversi portio peritonæo succincta, atq; una cum costis aliquot sursum reflexa.
B, B Cava iecoris sedes.

C Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.

D Vena per umbilicum iecori exporrecta portio, ubi et sinus ille indicatur primum hanc admittens uenam, quae per priuatam ipsi in iecore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem perreptat, ubi hic G non procul a K adhibitum conspicis, ubiq; uena haec in iecoris substantiam primum uere digeritur.

E Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho per septum transversum ad elatius uentriculi orificium contendenti.

F Superius uentriculi orificium, uentriculiq; portio.

G, G Lineae impressiones seu tuberaq; in iecoris cauo ubi partem uenam promit conspicua.

H Bilis uesicula.

I Porta

I Porta uenae caudex hic abscessus. Verum I quoq; duas indicat uenulas bilis uesiculae exporrectas.
K Iecoris neruus ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicatur orificio.

L Arteria iecori et bilis uesiculae communis.

M Neruus a sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, quae dextri lateris costarum exporrigitur radicibus. atq; hic neruus iecori pariter et bilis uesiculae communis censetur.

N Bilis uesiculae meatus hic abtruncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.

O, O Lienis anterior cauaq; regio.

P Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.

Q Vena caua.

R Magna arteria.

S Radices artieriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intestina excurrentium.

T Dexter ren, pingui sua obductus tunica.

V Sinister ren, similiter pingui ipsius inuolutus tunica.

X Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunica.

Y Vena dextri renis pinguem tunica accedens.

a Vena arteriaq; dextro reni serosum sanguinem deducens.

b Vena arteriaq; in sinistram protensa renem, emulgentesq; uulgo non secus appellatae, quam illae quae dextro reni sunt propriae.

c, c Meatus ex dextro rene urinam in uesicam deferens.

d Meatus quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.

e Seminalis uena sinistram accedens testem.

f Seminalis uena, dextri testis.

g, g Surculi a seminalibus uenis qua peritonæo committuntur, in ipsoq; adeo uersus testes progressu, ad peritonæum deriuati.

h Seminalis arteria dextrum testem petens.

i Arteria seminalis quae sinistro testis est propria.

k Arteriae in humiliorum mesenterij sedem ad colon intestinum et rectum excurrentis radix.

l Arteriae magnae super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnae arteriae et cauae supra osis sacri initium in duos truncos diuisio.

m, m Praecipuae uenae ac arteriae earum quae geniculatim a magnis uasis lumborum carnibus ipsiq; peritonæo offeruntur.

n Arteriae magnae soboles sacri osis foramina accedentes.

o Recti intestini pars a colo libera, atq; ut inter diffecandum sit, uinculo intercepta.

p Uesica urinae receptaculum.

q Semen a teste ad penem deferentis uasis portio, qua secundum pubis os deorsum ad uesicam ceruicis initium retorquetur.

r Cutis quae penem inuestiebat.

s Scortum.

t Carnosae membranae pars, quae haud secus atq; scortum, utrunq; ambebat testem.

u Tunica a peritonæo inibi pronata, ubi seminarijs uasis iter praebet. estq; haec exterior testis tunica, earum quas testibus singulis proprias peculiareq; numeramus.

x Denudati penis portio.

VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

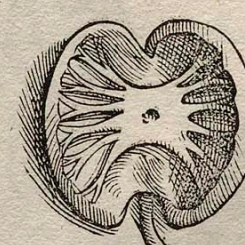
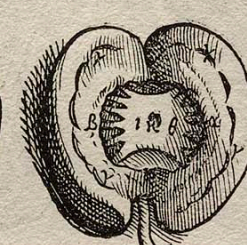
QVAE TRES PROPRIAS CONTINET TABEL.

las sectionis serie inuicem subsequentes, ac appositissime renu sinus meatuumq; urinariorum principia ostendentes.

PRIMA.

SECUNDA.

TERTIA.

1 2 TRIVM

PRIMA tabella sectionem secundum renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeo profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiae abla-
a. b. ta portione. Significet igitur a dextri renis anteriorem partem, b vero posteriorem. y & yori
v. n. ficia sunt ramorum primi sinus renis, seu ipsius membranei corporis, quae inuicem illi rami coeunt. Hic
a. a. enim rami necessario per sectionem in mutuo coitu diuiduntur. A, a primi sinus corpus, seu mem-
braneum corpus in quod uena & arteria renis terminantur.

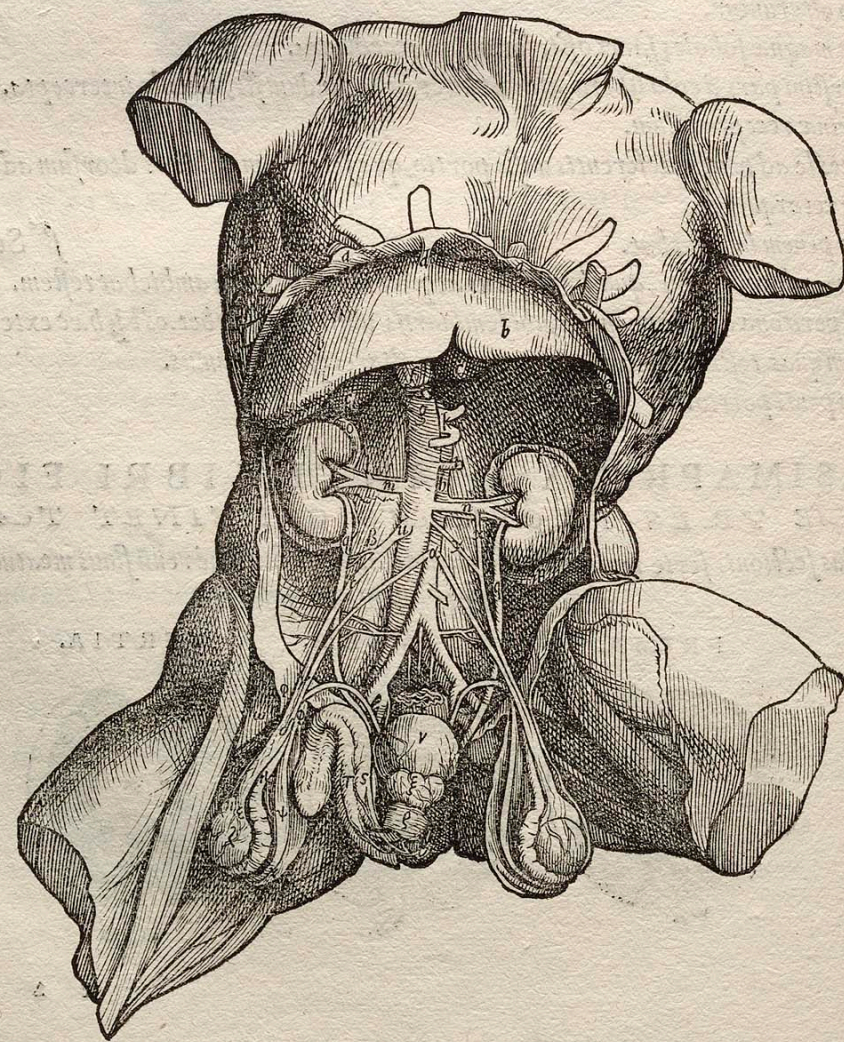
e Foraminulum hoc urinarii meatus est initium.

A Urinarii meatus pars. Super membraneum hoc corpus a & a insignitum, secundus renis consti-
stit sinus, cuius interiori & corpori illi membraneo proximum latus in hac sectione tantum appa-
ret. Eius enim partes quae in exteriora ad utrumq; septi ex renis substantia conformati latus pro-
ducuntur, ipsiusq; sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub h & h deduclo
intueri nequis. Septum namq; illud praesenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet & poste-
riorem diuisum cernitur, ac a quidem partem ipsius notat anteriorem, & uero posteriorem.

Secundae effigiei omnia cum nuper commemorata sunt communia, nisi quod uniuersa propemodu-
renis substantia septum illud constituens, cultello orbiculatim adempta sit, neque aliter sane sep-
ti illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaq; secundus renis sinus uniuersus, ac
non quemadmodum est bipartitus, eo quod septum abstulerim sinum hunc in exteriori ipsius late-
re dirimentem. a igitur & b & y & a eadem hic quae in prima tabella notant. Circulus autem
g. inter a & b ductus, secundum renis indicat sinum. b uero anteriorem partem primi sinus, seu mem-
branei corporis, quae haec in ramos discinditur. i corporis membranei posteriorem partem indi-
cat. adeo ut b & i simul membraneum notent corpus, seu primum renis sinum: a autem urinarii mea-
tus insignitur origo.

Tertia tabella primi sinus seu membranei corporis ra-
mos omnes insinuat, renis enim substantia, quae summus eius sinus ramis adhaesit, penitus derasa
est. Atq; haec citra characterum operam sunt obuia.

VIGESIMAE SECUNDA QVINTI LIBRI FIGURA.

PRÆSENS figura sectionis serie uigesima succedit. in hac namque costarum ali-
quot fines effracti, & extrorsum sursumq; retorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectare
tur, ut ipsius cauum in uigesima figura in conspicuo erat. Renes hic etiam pingui illorum tunica
denudati sese offerunt. In hac figura uenarum arteriarumq; seminalium exortus ductusq; etiam
ostendite, priuatim a cauae uenae caudice ramulum pronasce effinximus, qui sinistra seminali co-
miscetur uenae. Præterea peritonæum quod uasis seminarijs iter præbet, una cum tunica a perito-
neo pronata, testemq; & sui lateris uasa seminaria amplectente, dissectum est, & cum semina-
rijs uasis testes cum suis musculis obuij sunt. Insuper pubis ossa inuicem ita dirempta atq; adeo re-
flexa uidentur, ut inuicem insigniter dehiscant, & uescica, & glandosum corpus uescicae ceruici pro-
prii, una cum ipsius musculo & penis corporib. eorundemq; progressu oculis subijciatur. Quod au-
tē a dextro femore cutē proripuit, & a sinistro aliqua ex parte ademinimus, neminem ambigere reor.
a, a Peritonæi pars cum septi transversa portione, & effractis costis sursum extrorsumq; reflexa.
b, b Iecoris gibbum. c, c Cavae iecoris sedes.

d Præcipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatæ cartilaginis consilens, & hic a
iecoris anteriori sede magna ex parte diuulsam.

e Ligamentum iecoris partem in sinistram protensam septo committens.

f Venæ portæ portio, una cum arteria & neruis iecur petentibus, et bilis uescicae meatu intesti-
na petente, hic uinculo est intercepta, & dein præsecta.

g Venæ cauae caudex. h Arteria magnæ truncus deorsum spinæ exporrectus.

i Principium uenæ pinguem sinistri renis tunicam aduentis.

k Radices arteriarum in intestina excurrentium, & uentriculo, iecori, bilis uescicae, lienis, et ip-
si demum omento ramos offerentium.

l Initium uenæ dextri renis pingue inuolucrum petentis.

m Venæ ac arteria dextrum accedentes renem.

n Venæ ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.

o, o Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.

p, p Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuulsam, et peritonæo unde
principium ducit, adhuc connexum.

q, q Et dexter & sinister meatus, quo urina e renibus in uescicam fertur, q insignitus est.

t Seminalis uena dextrum accedens testem.

u Principium seminalis uenæ dextrum testem aduentis, quod instar rotundi tuberis prominet.

x Seminalis uena sinistro testis exporrecta.

y Venula a uenæ cauae caudice pronata, ac uenæ seminali sinistra commixta unita ue. Quamuis
enim hæc uenula rarius occurrat, tamen quum in alijs figuris sinistra uena absque hac delinea-
tur, illaq; hic nihil obscuret, ipsam exprimere usum est.

z Seminalium arteriarum origo.

β Surculi, quos uenæ seminariæ peritonæo inibi depromunt, quæ ipsi connexæ deorsum ad pubis
ossa contendunt.

γ Dextræ seminalis uenæ, & item arteriæ, per peritonæum supra pubis ossis coxendicisq; regio-
nem descensus, ac ascensus pariter semen a teste deferentis uasis, quod u. i. & u. mox notabitur.

Δ Venæ seminalis & arteriæ commixtio, & corporis quod uaricum imagini conferam, initium.

ε Varicosi corporis in testem insertio. ζ Testis intimo ipsius inuolucro obiectus.

η Principium semen a teste deferentis uasis.

ι Sedes qua deferens semen uas sursum secundum testis humillimam sedem reflectitur, & a teste
ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.

κ Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui
teres porrigitur.

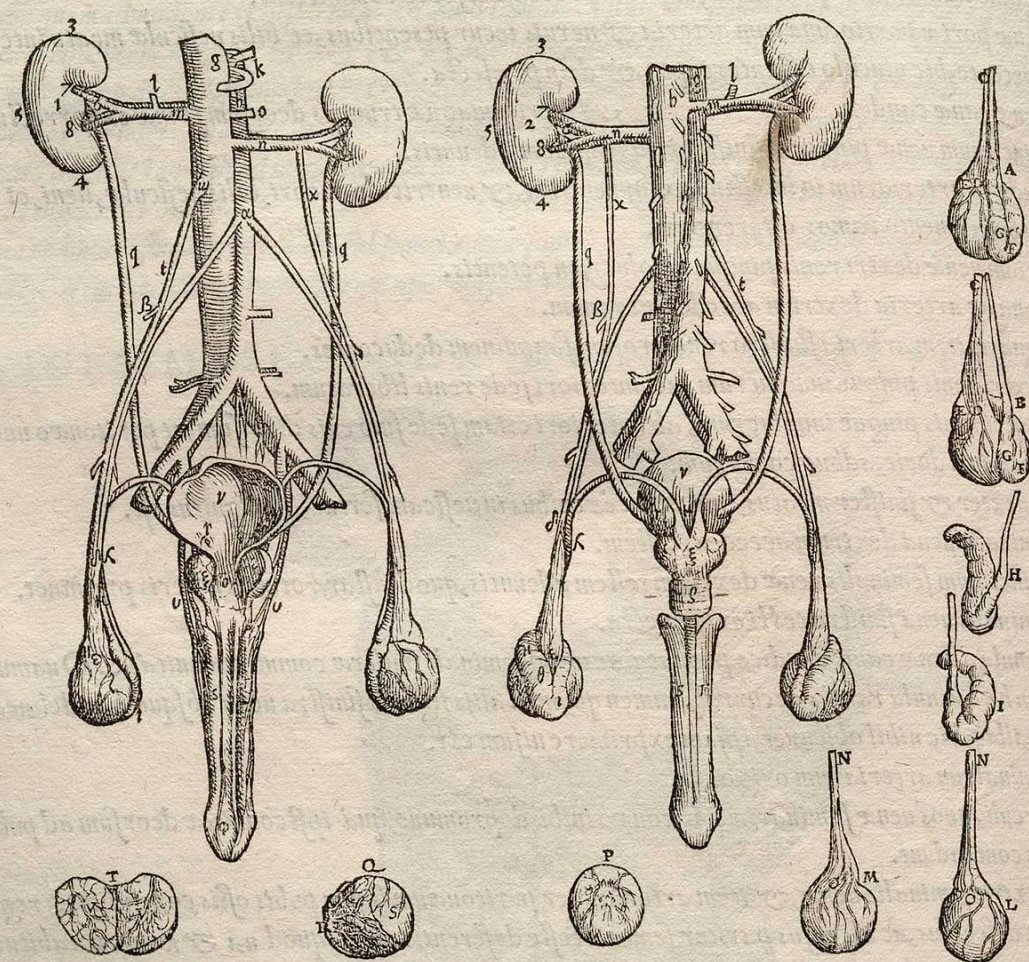
ν Uescicae urinæ receptaculum.

ξ Glandulosum corpus uescicae ceruicis initio adnatum, & semen deferentium uasorum insertio-
nem excipiens.

τ 3 Circu.

- 8 Circularis uescicæ ceruicem ambiens musculus.
- 9 Duo penem constituenta corpora, quorum sinistrum à suo principio quod à sinistro pubis offe ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro osi firmatur. Præterea hic S nostri figura in cōspicuo est, quæ penis flaccidus lāgidusq; cū uescica effingit.
- 10 Venarum & arteriarum neruorumq; penem aduentium series, tam apte ac in huiusmodi figu ris id moliri datur expressa.
- 11 Primum exterius ue testis peculiare inuolucrum à peritonæo inibi pronatū, ubi φ ascripsimus, ubi uerò χ locatur, ea eius inuolucris sedes notatur, quæ hæc infima testis parti connascitur.
- 12 Testis musculus iam dicto inuolucro innatus.
- 13 Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quæ super coxendicis os deor sum ducitur.
- 14 Recti intestini portio, quæ in corpore dum intestina reliqua auferuntur, relinqui consuevit. Su pra hanc recti intestini portionem eleganter quoque uenæ caue & arteriæ magnæ distributio circa osis sacri regionem uisitur.

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI
FIGVRÆ.

VIGESIMATERTIAE FIGVRÆ, IPSIVSQUE PARTIVM
& characterum Index.

VIGESIMA tertia figura multas peculiare obtinens effigies, tabellæ uel simul cum illa quæ mox præcessit, ac ordine uigesimæ secunda fuit, potissimum ad uirilium organorum ge nerationis inspectionem facit, & ambas quum primum characteribus insignirentur, decimote rto huius libri Capiti præponendas ducebam, unde etiam in utrisq; eadem prorsus est caracte rum ratio. Verum quod iam satius fore arbitrer omnes præsentis libri figuras hic seriatim col loca

- locari, priuatim indicem huic uigesimæ tertiæ figuræ dedicabo, characteres quæ huic & uige simæ secundæ communes sunt, denuo non grauate explicaturus. Porro in hac uigesimæ tertiæ fi gura duæ sunt præcipuæ effigies, quarū unam non inopportune dextram, alterā uerò sinistram appellabimus. ac in utrisq; quidem effigiebus renes, uescicæ & seminaria organa cū uenæ caue et arteriæ portionibus exacta è corpore sinximus. Atq; hæc quidem in dextra anteriori facie, in sinistra autē posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uescicam, & ipsius ceruicem seu meatum semini urinæq; communem aperimus, quum hæc in sinistra adhuc sint integra: quem admodum in characterū explicatione dicturus sum diffusius, simulatq; effigies expressero, quæ sinistrum latus & inferiorem præsentis uigesimæ tertiæ figuræ sedem occupant, ac masculis Latinorum literis in hunc modum notantur.
- A, B, Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundum sinistrum latus ostēden tibus, idē exprimitur, uerū superior A insignita ab inferiori B indicata in hoc differt, quod ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior B notata deferen tis semen uasis partem, quæ secundum testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testis adnasci tur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, detrusam uel, ut insertio applicatioq; uenæ & ar teriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisque effigiebus A & B insignitis communium opera reddentur dilucidiora.
- C Vena & arteria seminales illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi amplitudine exciden tes inuicem implicantur, commiscunturq; ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur efforma re incipiunt, seu huius uaricosi corporis quod pyramidi assimilabitur conus.
- D Basis uaricosi corporis, seu sedes qua uena & arteria seminalis testis inseruntur, & ramulos in testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.
- E Vasis semen à teste deferentis initium.
- F Reflexus uasis semen deferentis secundum testis humiliorem sedem.
- G Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio in qua amplius testis connas ci desinit.
- H Præsens effigies deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat in uolucro: & foraminula illa asperitatesq; cernuntur, quæ in eius uasis sede post sectionem con spiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.
- I Hac effigie eadē uasis semen deferentis portio, quæ et mox præcedenti delineatur, uerū hæc sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq; inuolucro non connascitur.
- L Testis à quo semen deferens uas abscellum est, ipseq; adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro et uaricoso corpore remansit.
- M Hac eadem cum effigie L notata indicat, uerū ut illa anteriorem testis faciem exprimebat, ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utrisque sunt communes.
- N Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.
- O Varicosi corporis basis, & in testis substantiam ipsiusq; intimum inuolucrum insertio.
- P Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorem ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namque hic fora mina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testis implantantur.
- Q In hac effigie intimum testis tunicam inuolucrum uel nouacula dissecui, & ex altero latere à te stis substantia eius inuolucris partem R notatam direxi, in posterioremq; reflexi, ut ductus in cō spectum uenirent, qui à ramis inuolucrum intertextentibus in testis substantiam pertinent. Al teram uero huius inuolucris partem S insignitam, testis adhuc connatam reliqui.
- T Hic testis per medium dissectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V & V naturam distributionisq; seriem commonstrans. Qui uerò modo subsequuntur characteres, dua bus grandioribus & magis præcipuis uigesimæ tertiæ figuræ effigiebus proprii habentur.
- 1 Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.
- 2 Posterior renis regio.
- 3 Superior renis regio.
- 4 Inferior renis regio.
- 5 Externum renis latus.
- 6 Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant, uerū 6 priuatim notat eius si nus tuber, 7 autem & 8 sinum eius angulos impressionesq;.
- 8 Venæ caue caudex, inibi abscessus, quæ deorsum tendens iccur superauit.

- b* Arteriae magnae truncus inibi resectus, ubi primum sub septo transuerso in peritonei amplitudinem fertur.
- k* Radices arteriarum quae mesenterio & inferiori membranae omenti digeruntur.
- l* Vena pinguem dextri renis tunicam petentis principium.
- m* Vena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.
- n* Vena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.
- o* Vena in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.
- q* Meatus urinam e renibus in uesicae amplitudinem deportantes.
- r* Meatum urinam uesicae deducentium in uesicam insertio, ac in dextra quidem effigie orificia indicantur, quae hi meatus in uesicam pertinent, & membranei processus quoque his orificijs praefecti in sinistra autem effigie sedes indicatur, quae illi meatus primum uesicae applantantur.
- t* Seminalis uena dextra.
- u* Tuberculum, seu protuberans seminalis uenae dextri lateris principium.
- x* Vena seminalis sinistram petens testem.
- a* Seminalium arteriarum ex magnae arteriae caudice initia.
- β* Surculorum radices quos uenae seminales peritoneo offerunt, quae illi secundum lumborum regionem committuntur.
- δ* Vena arteriaeque seminalium coitus commixtio uel, & uaricosi corporis initium.
- e* Vena & arteriae seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.
- z* Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obiectus.
- u* Principium uasis semen a teste deferentis.
- θ* Descensus uasis semen deferentis secundum posteriorem testis regionem.
- i* Locus quo deferens semen uas rursum secundum testis humiliora sursum fertur, neque amplius testis connascitur, uti faciebat ab *u* per *θ* ad *i*.
- κ* Sedes deferentis semen uasis, ubi primum nerui modo citra omnem reuolutionem spirant uel sursum properat.
- λ* Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenae ac arteriae seminalium reflexum, in peritonei amplitudinem contendit.
- μ* Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesicae cervicis initium.
- ν* Vesica, quae in dextra effigie priuatim ad aperta est, ipsius commonstrans cavitatem.
- ξ* Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra effigie longa sectione ad meatus usque uariarum amplitudinem dissectum.
- ο* Amplitudo cavitatisque cervicis uesicae, in quam uasa semen deferentia insertionem moluntur.
- φ* Musculus uesicae cervicem ambiens, ac urinae excretioni praefectus.
- ς* Duo penem potissimum constituentia organa.
- τ* Vena ac item arteriae penem cervicemque uesicae accedentes.
- φ* Sedes notatur meatus urinam seminique communis, quae reliquo ipsius ductu amplior in penis glan de uisitur.

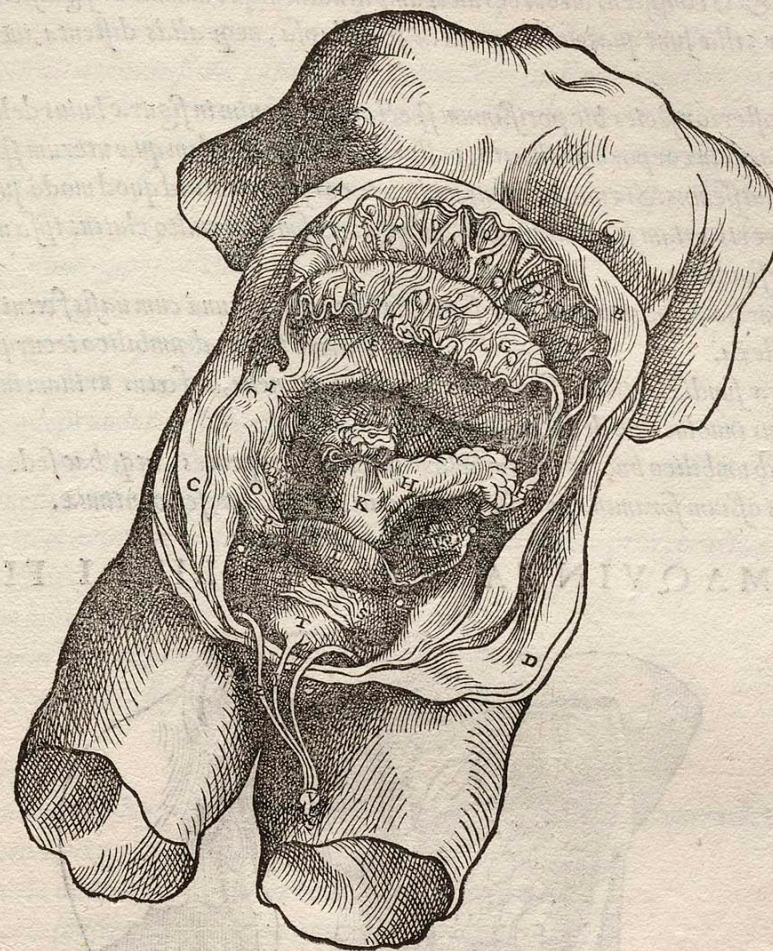
VIGESIMAE QUARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

FIGURA sequentem paginam occupante muliebris corporis truncus humi stratus ex primitur, cuius peritoneum una cum abdominis musculis adaptum est, ac in latera (uti inter secundum sit) reflexum. Deinde intestina omnia a mesenterio praesequimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verum praesens figura in hoc potissimum delineata est, ut uteri & uesicae positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuisa est membrana, sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus iam amotis intestinis secanti obuiam ueniunt. Mulieres namque adeo pingues sunt, ut longo etiam morbo enecata & macilentissimae, nullam uasorum seriem (nisi membranis mutuo diremptis) ostendant.

VIG

VIGESIMAQUARTA QVINTI LIBRI

FIGURA.

- AB, C, D* Peritonei anterioris sedis interior superficies.
- E, E* Mesenterij pars tenuia intestina dorso connectens.
- F, F* Altera mesenterij membrana notatur, ab altera quam *G* & *G* insigniui diuisa. Vtraque autem membrana uasorum per mesenterium seriem, et glandularum uasorum distributionibus interpositarum naturam indicat.
- H, H* Hac mesenterij parte colon intestinum, quae recto erat proximum, committebatur.
- I* Hac mesenterij parte, coli intestini initium, seu ipsius cum tenuibus intestinis continuitas, deinceps cum quoque intestinum consistebant.
- K* Rectum intestinum inibi praeseclum ubi colon desinit, quae sedes est e regione connexus sacri ossis cum infima lumborum uertebra.
- L* Anterior uteri fundi sedes, a qua nihil prorsus auulsum cernitur.
- M* Dexter mulieris testis.
- N* Mulieris sinister testis, atque huius anterior pars hic tota oculis subijcitur, quum interim dextri testis modica uideatur portio: idque ideo accidit, quod dextrum testem ita delineauerimus, quem admodum uterque testis membrana tegitur seminaria mulieris uasa deducente, atque a peritoneo nata: sinistrum uero testem illa membrana deteximus, quod solius manus, nullo adhibito cultro, sit beneficio. Hac namque membrana anteriori testis sedi nulla ex parte adnascitur, sed incumbit solum.
- O, O* Membrana a peritonei dextra sede pronata, & testem dextrum una cum huius lateris seminalibus uasis, ac illis quae uteri elatiorem sedem implicant uasis, dorso committens, uterumque pariter continens, & denique cum alterius lateris membrana secundum uteri tunicam constituens.
- P* Hac in nuper dicta membrana carnea excurrunt fibrae, dextrum uteri constituentes musculi.

His

Q. Q. His characteribus sinistrae lateris membrana notatur, quae illi correspondet, quam nuper O. O. indicarunt.

R, S. Uteri cervicis anterior pars, inter R & S adhuc obducta tunica, quam peritonaei partes illi offerunt, quae ipsi uasa exporrigunt, deducuntque, ac illum peritonaeo adnectunt. Ceterum inter uallum inter R & S consistens, uteri cervicis amplitudinem quodammodo significat. Rursum vero hic conspicuae, illae sunt quas uteri cervix in se collapsa, neque alias distenta, inter secundum commonstrat.

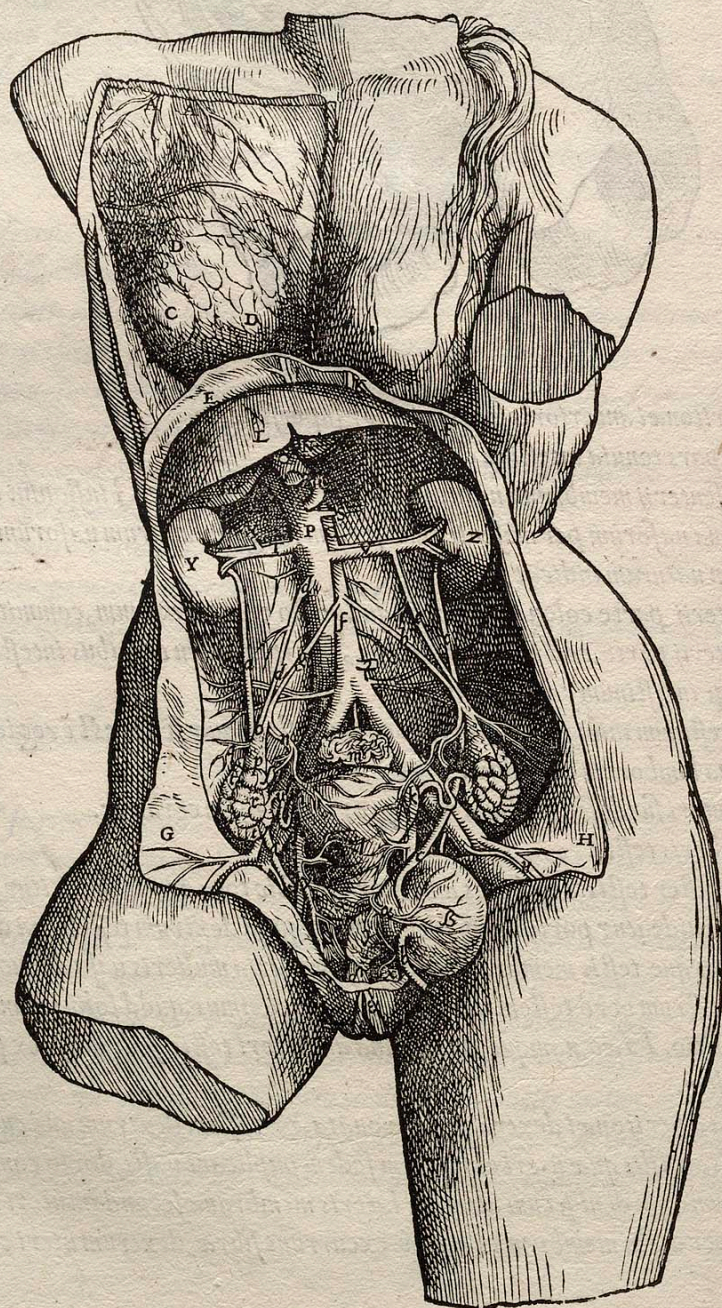
T. Vesica, cuius posterior facies hic potissimum spectatur. ita enim in figura huius delineatione oculum direximus, ac si in corpore prostrato, posteriorem uesicae sedem quae uterum spectat, potissimum cernere uoluissimus. Si enim praesens muliebre corpus ita uti id quod modo subsequetur, e rectum arbitrareris, etiam secus atque res se habet, uteri fundum multo elatius ipsa uesica delineatum esse tibi persuaderes.

V. Umbilici est portio, à peritonaeo inter secundum liberata, & una cum uasis foetui peculiaribus hic deorsum reflexa. X. Portio uenae ab umbilico iecur petentis.

Y. Meatus à uesicae fundi elatissima sede ad umbilicum pertinens, ac foetus urinam inter secundum & intimum ipsius inuolucrum deducens.

Z, et. Duae arteriae ab umbilico huc secundum uesicae latera prorepentes, atque hac sede magnae arteriae ramis pubis ossium foramina potissimum aduentibus insertae, seu continuatae.

VIGESIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGE

A. praesentis figurae dextra mamilla cutem abstulimus, ut quam fieri posset proximè mamilla-
ri natura hic oculis subiceretur. Deinde uentriculum, & cum intestinis mesenterium et lienem re-
secuimus, recto interim intestino non secus quam in mox praecedente figura relicto. Ad haec, ute-
rum suo extimo quod peritoneum ipsi porrigit inuolucro quodammodo spoliavimus, omnes mem-
branas quam licuit accuratissime passim, ideo amputantes, ut seminis materiam testibus deferen-
tia & rursus semen ab his utero deducuntia uasa in conspectum uenirent. Vesicam uero deor-
sum in sinistram latius refleximus, una meatum à dextro rene ipsi urinam deferentem abrumpen-
tes, ut urinam uesicae deferentium meatuum insertio appareretur, ipsaque uesica uteri inspectionem
non occuparet. Postremo pubis ossium portionem ab hac figura exsecuimus, quo uteri cervix ac
uesicae etiam collum appositè uiderentur.

A, A. Venae ad mamillas subinde excurrentes ab illis quae cuti summo humero obductae offeruntur.

B. Venae ab illis pronatae quae per axillam in manum porriguntur.

C. Praecipuum mamillae corpus.

D, D. Glandula ac adeps undecumque corpori illi glandoso ac C insignito adstrata.

E, F, G, H. Peritonaei anterioris sedis interior superficies, est enim hic anterior peritonaei regio,
ad latus, & sursum deorsumque flexa.

I, K. Venarum ac item artieriarum sub pectoris osse deorsum à iugulo prorepentium portiones.

L. Iecoris gibba sedes.

M. Iecoris cauum hic quoque aliqua ex parte conspicuum.

N. Venae ab umbilico iecur petentis portiuacula.

O. Venae portae caudex hic simul cum uasis ipsi attensis praesectus.

P. Venae caua.

Q. Arteria magna.

R. Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum ac intestina petentium radices.

S. Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam implicantis.

T. Venae ac arteriae dextro reni serosum humorem deducentes.

V. Venae ac arteriae sinistro reni serosum humorem deferentes.

X. Principium uenae pinguem dextri renis tunicam aduentis.

Y. Dextri renis anterior sedes.

Z. Sinistri renis anterior facies.

a, a. Meatus à dextro rene urinam in uesicam deducens, & ad humilium a effractus, portio autem hu-

b. ius meatus reliqua, ac uesicae adhuc continua, b insignitur.

c, c. Meatus urinam à sinistro rene in uesicam deferens.

d, d. Dextra feminalis uena, cuius initium elatius d indicat.

e. Seminalis uena sinistram petens testem.

f. Seminalium artieriarum ortus.

g. Seminalis arteria dextra.

h. Seminalis arteria sinistra.

i, h, l. Anterior uteri fundi pars, ac i dextrum fundi obtusum indicat angulum, h autem sinistram, lue-
ro regionem uteri ubi ipsius fundi consiluit orificium, ipsiusque cervix inchoatur.

m. Rectum intestinum, quo minus utrumque figurae latus inibi ubi par utrinque est ratio onerem, uni-
duntaxat lateri iam characteres opportune adhibebo.

n. Venae ac arteriae feminalis portio, uteri fundi superiorem accedens sedem.

o. Venae ac item arteriae feminalis portiones testem aduentes, et inuicem cocuntes, corpusque inftar

p. pyramidis constituentes, ac phuius corporis basim notat, testi commissam.

q. A nuper dicto corpore eiusmodi uascula in membranas excurrunt, testem peritonaeo committentes.

r. Testis anterior facies.

s. Vasis semen à teste in uterum deferentis initium.

t, t. Vasis semen deferentis reflexus, quos id circum testis latera conficit.

u. Vasis

- u Vasis semen deferentis ad uterum progressus.
 x, x Vteri ceruix.
 y Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri ceruicem implicantia.
 a Vena vesicam ab illis uasis accedens, quæ uteri ceruicem intertextunt, atque hic etiam chara.
 Inter urinariorum meatuum insertionem notat.
 α, β Vesicæ fundi posterior sedes.
 γ Vesicæ ceruicis musculus.
 δ Hac sede vesicæ ceruix uteri ceruici implantatur.
 ε Cuticulares ceruicis uteri orificij caruncule, atq; hic uteri colles & ceruicis ipsius orificium,
 citra characterum operam neminem latent.
 ζ Arteriae humillimam mesenterij partem accedentis radix.
 η Vasa ab illis quæ crus aduent uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos ascendunt.

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VIGESIMASEXTAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

- PRÆSENS figura uterum una cum illum peritonæo alligantibus membranis à cor-
 pore exsectum demonstrat. atque ipsius ceruix adeo hic sursum est conuoluta euer-
 saq; ut fun-
 di uteri orificium in conspectu sit. Vesicæ uero fundum & ceruicem quoq; aperuimus, ut vesicæ
 cavitates meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.
 A Vteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.
 B, B Vteri ceruix.
 C Fundi uteri pars glandis modo in superiorem uteri ceruicis sedem protuberans.
 D Orificium fundi uteri.
 E, E Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.
 F Sinister uteri testis.
 G Vena & arteria seminalis.
 H Portio uenæ ac arteriæ seminalium, uteri fundi superiorem sedem accedens.
 I Portio arteriæ & uenæ seminalium testem accedens.
 K Vasis semen à teste in uterum deducens.
 L Vesicæ cavitates.
 M Urinariorum meatuum insertio.
 N Urinariorum meatuum frustula hic propendent.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
VIGESIMASEPTIMA QVINTI
LIBRI FIGVRA.

PRÆSENS figura uterum
 à corpore exsectum ea magnitudine re-
 fert, qua postremo Patavij dissectæ
 mulieris uteris nobis occurrit. atq; ut
 uteri circumscriptionem hic expressi-
 mus, ita etiam ipsius fundum per mediū
 dissecimus, ut illius sinus in conspe-
 ctum ueniret, una cum ambarum uteri
 tunicarū in non prægnantibus substan-
 tiæ crassities.

- A, A, B, B Vteri fundi sinus.
 C, D Linea quodāmodo instar suturæ, qua
 scortum donatur, in uteri fundi sinum le-
 uiter protuberans.
 E, E Interioris ac propriæ fundi uteri tuni-
 cæ crassities.
 F, F Interioris fundi uteri portio, ex elatio-
 ri uteri sede deorsum in fundi sinū pro-
 tuberans.
 G, G Fundi uteri orificium.
 H, H Secundum exteriusq; fundi uteri inuo-
 lucrum, à peritonæo pronatum.
 I, I et c. Membranarum à peritonæo pro-
 natarum, & uterum continentium por-
 tionem utriusq; hic asseruauimus.
 K Vteri ceruicis substantia hic quoque
 conspiciatur, quod sectio qua uteri fun-
 dum diuisimus, inibi incipiebatur.
 L Vesicæ ceruicis pars, uteri ceruici in-
 ferta, ac urinam in illam proijciens.
 Vteri colles, & si quid hic spectandum
 sit reliqui, etiam nullis apposis chara-
 cteribus, nulli non patent.

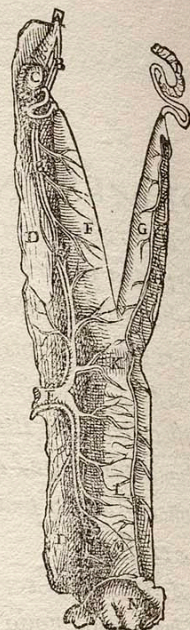
S VIGE-

VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HÆC figura canum non prægnantē exprimit uterum, quem propter ueterum descriptiones hic humano utero adijcere uisum est, uti magis adhuc uaccinum, quem modo subiungemus.

- A* Vena & arteria seminalis.
B, B Venæ et arteriæ seminaliū portiones, uteri superiori sedi uas porrigētes.
C Testis, ac uas semen à teste deferens.
D, D Membranae uterum peritonæo committentes, & secundum ipsius inuolucrum efformantes.
E Vena ac arteria uteri cervicem & humiliorem fundi partem implicantes.
F Dextra fundi uteri pars, secunda ipsius tunica adhuc uniuersim obducta.
G Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipsius liberaui.
H mus inuolucro. Genim exteriū, *H* uero interius notant.
I Sinistri lateris uas semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.
K Regio, qua fundi uteri orificium consistit.
L Uteri ceruix etiam sinistra ex parte exteriore inuolucro detecta.
M Portio ceruicis uesicæ.
N Cutis ad pudendum adhuc reliqua.

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineauit, ut magna fundi ceruicisq; sedes exteriore inuolucro sit detecta, interiorq; tunica oculis subijciatur.

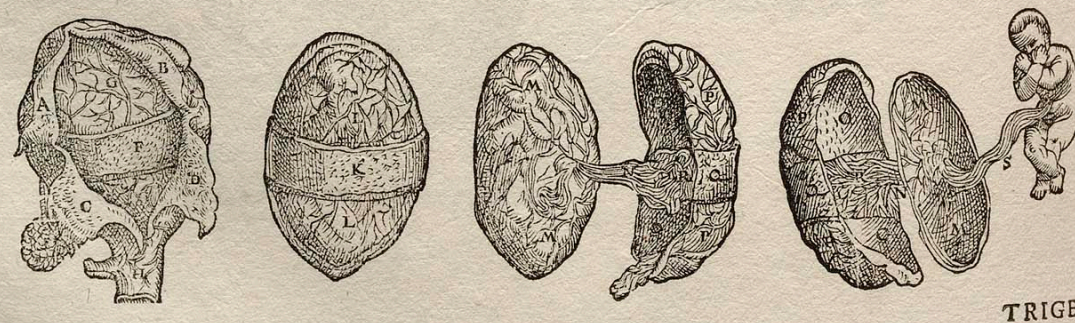
- A* Testis sinister.
B Vas semen deferens à teste in uterum.
C Sedes orificij fundi uteri.
D Sedes ubi uterus geminus sit, adhuc tamen utraq; parte simul exteriore inuolucro obducta.
E Hac sede prorsus duæ uteri partes inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.
F, F Externum uteri inuolucrum his sedibus adhuc seruatum.
G Interius uteri inuolucrum innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intextum.
H Membranae hic adhuc uisitur portio, uterum sinistra in sede peritonæo committentis.

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVATVOR PECVLARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGE

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABVLARVM, earundemq; characterum Index.

PRIMA tabula uterum masculino foetu turgidum, in anteriori ipsius sede una longa & altera transuersa sectione diuisimus, uteri fundi tunicarum partes in latera, atque adeo ab extimo foetus inuolucro diducētes.

- A, B, C, D* Interna superficies uteri, quæ ante sectionem foetus inuolucris obducebatur.
E, E Exterior uteri superficies, atque elatius *E* uteri apicem seu angulum dextrum notat sursum dextrorsumq; magis quam sinister, quod hic masculus utero geratur, exporrectum.
F Primum extimū ue foetus inuolucrum.
G, G Secundum foetus inuolucrum hic quoq; magna ex parte uisitur.
H Uteri ceruicis pars, cui in altero latere uenam & arteriam adnatam reliquimus, quæ in humiliorem uteri fundi sedem potissimum dispenatur.
I Dexter uteri testis hic quoq; ut ipsius in grauidis situs uideretur, adhuc relictus.
SECUNDA tabula foetus inuolucra illacera ex utero dempta commonstrat.
K Extimū foetus inuolucrum.
L, L Secundum foetus inuolucrum: quod quum pellucidum membranae modo sit, in ipso complexū cum tertio inuolucro foetum nonnihil conspici sinit.

- TERTIA* tabula extimū foetus inuolucrum, & secundum longa sectione diuisimus, ac utraq; à tertio inuolucro seducta, hic una cum tertio inuolucro adhuc integro expressimus.
M, M Tertium intimum ue foetus inuolucrum: quod quia egregie pellucidum est, foetum nonnihil eo situ ostendit, quo is in ipso iacet.
N Venarum arteriarumq; series ex primo foetus inuolucro umbilicum petens.
O, P Secundum foetus inuolucrum: atque *O* & *O* internam ipsius indicat superficiem, *P* uero & *P* externam.
Q, R Primum foetus inuolucrum: atque *Q* externam notat superficiem, *R* autem internam. *V* asorum autem per tertium & secundum inuolucrum series, etiam citra notarum opem prompte dignoscitur.

QVARTA tabula foetum omnibus suis tunicis liberum, itaq; iacentem exprimit, quemadmodum in utero magna Naturæ providentia secus quam Anatomicorum uulgus arbitrat, in omni media figura locatur. Falsissimum nanque est, quod ita conglobatus, aut (ut sic dicam) sphaericus iaceat, ut genibus faciem contingat, itaq; in extrema prorsus figura reperiatur. imò si hunc uerum ipsius situm obseruaueris, nullius prorsus articuli motum magis inuenies medium minus ue laboriosum, atq; is est quem modo singuli obtinēt articuli. Cæterum in hac figura *M, M, N, O, P, O, P, & Q* ac *R* idē notat quod tertia tabula: nisi quod *M* & *M* internam superficiem insinuant tertij seu intimi inuolucris, *S* autem hic priuatim indicatur uasorum umbilici progressus, qui inter umbilicum & uasorum cum tertio inuolucro connexum habetur, quiq; longo ducitur intervallo, nodis aliquot interdum, aut, ut uerius dicam, uaricosis tubibus donatus, e quorum numero obstetrices ridiculè futuram adhuc proliū copiam præsagunt, etiam quum hunc progressum (uti interdum fit) collo obductum cernunt: addentes illam quam suscipiunt prolem, suspensio necandam. Eiusmodi namq; permulta, si unquam alibi mulieres, quum parturientibus adstant, & non nisi magnis precibus nos admittunt in medium, & potissimum apud Italas bene peritas, effutiunt.

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicum finis.

S 2 HOMINEM

HOMINEM NECESSARIO CORRUPTIONI

obnoxium mortalem esse: quo autem diutius uiueret augeturque, instrumentis ipsum eguisse multifariam nutritioni famulantibus, ac demum quae instrumenta nutritioni circa cibos potusque uersanti priuatim sunt extructa. Caput I.

Generationis
nostre princi-
pia.

QVANDO QUIDEM corporis humani generatio nis primordia, & eorum quibus id constituitur materia, hominem fieri immortalem prohibuerunt, rerum autor Deus, ut ille quam diutissime uiuat, neque aliquando species ipsius deficiat, sed semper immortalis perseueret, sollicitè machinatus est. Sanguis enim mēstruus semenque genitale generationis nostrae sunt principia: ille ceu materia quaedam apta concinnaque, & semini ad quiduis sequax: hoc opificis rationem obtinens. Constat autem horum utrumque ex ipsiusdem genere elementis, aqua, terra, igni, & aëre, quamuis interim mutuo temperamenti mensura uariant. si quidem in semine plus est igneae substantiae atque aërae, in sanguine aquae terraeque. quamquam praepollent in hoc quoque & calidum frigidum, & humidum siccum. Hocque fit, ut non siccus instar pilae, aut ossis, sed humidus merito dicatur. At semen sanguine quidem siccius est, ceterum ipsum etiam humidum fluxileque sentitur. Atque ita nobis utrinque ex humida substantia genitura origo succedit. quam tamen humidam seruari non licebat, si modò ex ea uenae, arteriae, nerui, membranae, ligamenta, cartilagineae, ossa, & id genus alia fieri debebant. Ergo mox in generationis initio coniunctum copiosius oportuit elementum, quod siccandi facultate polleret: est uero id natura quidem maxime ignis, sed tamen & terra. Verum huius plus misceri principijs non oportebat, si modò haec humida erant futura. Ignis igitur in utroque principio tantum admixtum est, quantum non torrens abundè siccet. Ab hoc itaque primum cogitur, paulumque concreuit quod in utero conceptum est: mox siccus redditum, ueluti lineamenta quaedam & rudimenta cuiusque membri adipiscitur. Vterius uero etiam siccescens, non lineamenta rudimenta uel solida, sed & cuiusque membri exactam speciem exprimit. Iam uero in lucem editum, magnitudine proficit, & siccus ualentiusque tanisper efficitur, donec ad summum pertingat incrementum. Tum uero & incrementum omne sistitur, ossibus nimirum ipsis per siccitatem non ultra sequacibus, & uasa sanguinis ac spiritus amplissima sunt: cuncta denique membra non solum robusta euadunt, sed etiam uires suas summas obtinent. Subsequenti autem tempore, omnibus iam partibus supra iustum sicciscentibus, non solum cuiusque officium minus probe administratur, sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusque quam erat antea, redditur: ac proinde ultra siccitatem, non macilentius modò, sed & rugosum euadit. Siccitatis itaque excessus homini, ut omni genito corpori, corruptelae interitusque connata est necessitas. Cui altera accedit, quae etiam in animalibus precipue obseruatur, totius nimirum substantiae fluore, ab insito calore excitatus. Quum igitur tota hominis moles in perpetuo fluore sit, quumque nisi altera similis substantia in defluxae locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex non homini duntaxat ceterisque animalibus, uerum etiam stirpibus insitas quasdam uires deficiēs ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim fugere, uesci, bibere, aut respirare à quoquam discimus usquam, sed statim à principio facultates in nobis habemus, quae haec omnia circa doctem perficiant: & cibo quicquid siccioris substantiae effluxit restituimus, portione quicquid humidus, atque ita ad pristinam commensurationem ambo reducimus. Sic uero & aërae igneaeque substantiae modum, respiratu arteriarumque pulsu tuemur. Ceterum quum id quod singulis partibus defluit, tale natura sit, qualis ipsa est particula, nihil autem eorum quae bibuntur eduntur ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrat, necessum fuit animanti, ea primum assumere, dein emutare & concoquere, ac quam maxime licet, corpori alendo restituendoque similia efficere, ac demum recrementa quae necessariò has emutationes subsequuntur expellere. Atque hac potissimum occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quaedam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum elaborandumque, & in totum corpus deferendum. alia secunda, quae excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quae horum excretionibus mittendis, & ne intempestiue profluant cohibendis, suoque tempore

Corruptela
homini connata
necessitas.

Nutritionis
necessitas.

Instrumento
triplicium nu-
tritioni subser-
uiendum ne-
cessitas.

poris expellendis subseruiant. Porro partes aëri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsiusque recrementis ex concoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusque respirationis organis dedicandus. Praesens uero cibi ac potus instrumentis, & demum generationi subministrantibus organis propter sedis uiciniam nexum quae consecrabitur. Ex ore itaque per stomachum cibus & potus in uentriculum, uelut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia quae amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguiniq; efficiendo conueniens, una cum humidiori huius concoctionis recremento uenae portae rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uero siccus ac suctio, ni ineptum, intestina postmodum depellunt, & hominis arbitratu laxante se orbiculari podicis musculo, ac abdominis musculis, simul accedente etiam septi transversi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremum adijcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessariū, duplici (quod in omni fit concoctione) recremento id expurgans: flaua scilicet bile, ceu recremento tenuiori & leuiori: deinde atro bilioso succo ceu luto so, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis uesiculae meatus transmissum, in ipsam uesiculam refluat, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus fecibus egeritur. At hoc, uti arbitramur, per portae uenae ramos ad lienis nutritionem transmittitur: quicquid uero is conficere ac in familiare nutrimentum sibi adaptare nequit, id in uentriculum eructat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem preparatur succus, illa duo recrementa deponens, & eam iecoris substantiae insiti caloris beneficio concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex arctissimis maximeque frequentibus uenae portae ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in caua uenae propagines similiter innumeris angustissimasque conscendit, tenui adhuc aquosoque recremento, quod ex intestinis cum optima succi in uentriculo confecti portione exugebatur, concommittatus, atque eius aquosi recrementi tanquam uehiculi cuiusdam auxilio arctissimas uias minorum opera perreptans. Quum uero sanguis eos superauit angustios, renes recrementum hoc ad se sedulo alliciunt, illoque sanguinem purgant, id per urinarios meatus in uesicam huius receptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato uesicae ceruicis musculo, excrementum illud seu urinae corpore redditur. Sanguis autem per uenam cauiam copiosissima ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, illi sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexque quod in illa concoctione confurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusque instrumentis dicta sufficiant. Quanta uero sapientia haec rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A peritongo autem opportune sermonis statuatur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

DE PERITONAE O. Caput II.

PERITONAE O ostendendo pleraque conducunt figurae, & potissimum prima, id integrum anteriore externaque facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriores uero illae figurae imprimis intus referunt, quae ex ipso plura organa gerunt dissecta, ut ex integrioribus figuris posteriores.

IN ATINI peritonaei (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) uocem à Graecis mutuatur. illis namque quod circumten datur περιτόναιον, περιτόναιον appellatur. Neque ita absolute tantum, uerum à nonnullis haec tota appellatio inditur, περιτόναιον-ύλην, nomine uidelicet à substantia ipsius ducto, à nonnullis haec περιτόναιον-χίτων, sunt etiam qui περιτόναιον σκέπασμα ipsum pari ratione appellant, ab usu scilicet quo inuolucrum modo omnibus propemodum quae hoc quinto libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Verum in illorum interpretum libris, & apud nostrae aetatis manuales medicos, quum de abdomine suendo, & aqua in ijs qui hydropem laborant educenda, & ramum curationibus pertractant, nominum occurrunt myriades: panniculus rotundus, alberiteron, alberitron. Deinde abique articulo al, quem suis nominibus Arabes secundum loci existentiam non mutato nominis significato praeponunt, Beriteron, Berbetinen, eiusque generis permulta.

Peritonaei no-
mina.

Peritonaeum in similitudinem partium numero. permulta. Peritonaeum itaque ex simplicium & primorum corporum, quae similia etiam nuncupare solemus, numero censetur. Membrana enim tenuis substantiae est, nullis omnino fibris: secus ac uenarum arteriarumque tunicae, aut tenues ac membranae musculorum enervationes intertextae, estque inter ceteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa namque nobis uocatur membrana, & si amplior ipso peritonaeo sit, ac uniuerso corpori cutis modo obducatur, tamen accuratè simplex non est, quum quibusdam carnis donetur fibris, & musculosa in ipso collo & fronte efficiatur. Porro peritonaeum uniuersam cavitatem, quae sub septo transuerso, ad os usque coccygis, totius corporis facile capacissima habetur, succingit, ac omnibus quae illa continent organa obtenditur, eaque conceptaculi ritu amplectitur: uentriculum scilicet, intestina, omentum, mesenterium, iecur, lienem, renes, utramque uesicam, uterum, & uasa demum quaecumque inter septum transuersum & crura sita habent. Atque haec quidem peritonaeum interna ipsius sede continet, externa uero undecumque musculis conascitur. Ex ligamentis enim, quae lumborum uertebras continent, & quae sacrum os illius ossibus committunt, peritonaeum utrinque principium ducit, membranae late modo ab illis enascens. Mox ab utroque latere ascendens, lumborum musculis, & his qui internam ossis illius sedem occupantes, femorum praesunt motibus, obducitur: & fibris quibus inuicem musculos committi uidemus, illis adhærescit. At ubi musculos, qui ternario numero utrinque complectuntur, peritonaeum superauit, internam transuersorum abdominis musculorum, & uniuersam inferiori septi transuersi sedi subtenit, peritacillime ipsius, potissimum uero nervosis illorum tenuitatibus connatū, & quodammodo propriae musculorum membranae uicem gerens. Refert itaque peritonaeum oblongum ovi instar uterū, seu sphaeram aliquam, cuius longitudo pertinet ad septo transuerso ad humillimam amplitudinis sedem, quae sacrum os cum ossibus ipsius lateribus commissis efformat. & quemadmodum utres ex tergoribus parati, exterius hirti asperique, intus plani ac laeues admodum esse solent: ita quoque peritonaeum externa parte, ut aptius musculis undique hæreat, asperum fibrosumque ad eum prorsus modum uisit, quo membranas mutuo conatas, inaequales esse dicimus. Interna autem peritonaei sedes, uiscera quae complectitur spectans, impenetrabilis & tersa, ac ueluti aquo humore oblita, secantibus occurrit, adipis interdum copiam sibi (ut in subis quasi perpetuo) adnatam obtinens. Verum hunc non omni ex parte aequè copiosum reperies. Anterior namque superiorue internae huius peritonaei sedis regio qua uentriculum contingit, ac dein posterior quoque regio ad lumbos & sacrum os pertinet, copiosiori abundat adipe, quae sedis eius interne latera, & parsque umbilico contermina. Præterea interna haec peritonaei sedes portiones quasdam seu processus ipsius quae continent organa porrigit, illisque processibus ea organa inuicem colligat, et sibi quoque adnectit, ac singulis præter peculiare ipsorum tunicas (si modo quas habeant) aliud etiam inuolucrum obducit. Atque hinc etiam fit, ut ipsi organa quae duas peculiare fortuntur tunicas, quemadmodum uentriculus & intestina, ternæ attribuuntur: quæ autem unicam duntaxat peculiarē tunica exiguunt, e quorum numero sunt uterus & utraque uesica, binas obtineant. Verum organa nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien, ea quae ipsi obducitur ad peritonaeum adipiscuntur. Quo nam pacto autem, quibusque ex locis hosce processus in eiuſmodi tunica degenerantes, peritonaeum educat, & quo modo illi inuicem crassitie differant, in cuiusque organi enarratione opportuniū quam hic recensetur. Quemadmodum uero interna peritonaei sedes ab externa uariatur, sic neque omni ex parte peritonaeum sibi crassitie & robore correspondet. Quam enim ex uertebrarum ligamentis pronascitur, crassissimum est: deinde quae lumborum incumbit musculis, crassum quoque cernit. Anteriori uero parte, quae a mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubem usque pertinet, peritonaeum tenuius graciliusque & inualidius reperitur, quæ in lateribus & lumborum regione. Ad hæc uiris peritonaeum crassius ualidiusque est iuxta mucronatam cartilaginem, quam iuxta pubis sedem: in mulieribus uero ad pubem crassius ualidiusque: neque his, uti uiris, peritonaeum hic ad inguina utrobique seminarijs uasis uia præbent. Est enim peritonaeum peculiariter in uiris inibisforaminibus, ut ita dicam, peruium, & tunica utriusque testis priuatim offert, quo is & ipsius seminaria uasa tuto obuoluuntur, ac dein in uiris pariter atque in mulieribus, peritonaeum quæ septo subducitur, tria cum septo quoque communia exigit foramina: primum quo uenam cauam, secundum quo stomachum cum ipsi coherentibus nervis, tertium quo magnam arteriam uena coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concommitam deducit. Præterea umbilici quoque uasorum gratia, & in mulieribus finis uteri ceruicis, in uiro autem ceruicis uesicæ, in utrisque uero podicis nomine, peritonaeum perforatur, ac demum multis uenis, arterijs & nervis crus perentibus, deinde illis quæ maxima portione in rectos abdominis musculos sursum tendunt, & alijs nonnullis quæ dorsi & abdominis musculis, & cuti a uasis lumborum uertebris incumbentibus, peritonaeum iter præbet, ab ipsidem uasis furculos sibi assumens. Quam enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionem utitur, in lateribus

teribus autem ab his ramis qui in lumborum regione geniculatim a magna uena & arteria porriguntur, plurimas soboles quoque peritonaeum mutuatur. In anteriori uero regione, elatius quidem qua mucronatam spectat cartilaginem, a uasis sub pectoris ossis ad rectos abdominis musculos excurrentibus peritonaeum soboles exigit: in humiliori autem regione ad pubis ossa consistente propagines asciscit ab illis uasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis. Ceterum quod peritonaeo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quam refellendum est, quum una cum illis quæ transmittit organa, frequentibus quoque neruis uiam offerat, a quibus furculos etiam adipiscitur, idque ab his potissimum qui abdominis exporriguntur musculis. Porro peritonaei usus complures enumerari solent, primus quidem, ut ea omnia quæ diximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remitti debent, peritonaeum quo aptius fieri id possit, neruicem & membraneum meritò factum cernitur. ualidum quidem, ut opportunè contineret: sed tenue, quo minus pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quæ amplectuntur ab extrinsecus ambientibus musculis interstringunt, ne quando tenuium intestinorum aliqua in media ipsorum spacia incidant, & dum musculos premunt, aut ab illis premuntur, arctant aut arctantur, dolore afficiunt aut afficiuntur, intestina motum eorum impediunt, ac recrementa intestinis complexa difficillime deorsum transmittantur: id quod nunc neutiquam accidit. Verum hæc intestina inter media musculorum abdominis spacia, dum integri adhuc essent transuersi, minime intercederent, & si Galenus id præcipue innuit, quandoquidem hi uelut aliterum peritonaeum his quibus id obducitur inuolucrum constituunt, omni ex parte ab alijs abdominis musculis hæc organa interstringunt, neque ex situ etiam inter lumborum musculos & transuersos fortassis inuolui intestina potuissent. Sunt autem illi lumborum musculi dorsum mouentium nonus, & femoris motus autorum sextus. Tertium peritonaei usum Galenus cum ceteris Anatomes professoribus recenset, quo id siccis alimentis superflua septi transuersi accedente opera propellit: quasi uero idem officium quod abdominis musculos una cum septo ad faciem excretionem subire suo loco commemorauimus, peritonaeum præstet, & arbitrario motu quo se contrahat distendatque præditum sit, ac non transuersorum abdominis musculorum, & septi quibus connascitur motum necessariò sequatur. Dein ac si peritonaeum magis quam cutis, aut abdominis adeps, ipsumque adeo omentum illi usui subseruiat. Miror membranam costas succingentem, quæ peritonaeo substantia usu & conformatione penitus correspondet, in thoracem arctantium organorum numero habitam non fuisse, quum illa non minus thoraci comprimendo, quam hoc facibus efficiendis auxiliari deberet. His quartus peritonaei usus succedit, omnibus quæ peritonaeum ambiunt, & potissimum abdominis musculis communis, quo is eum inuolucrum exactè circumdatum, stringat omnia, ne leui occasione laxior uentriculus, aut intestina etiam flatibus inflectantur. At postremus præcipuusque peritonaei usus est, quo omnia quibus circumdatū est, ab eo continentur, & ueluti à pelle quadam singula seorsum tecta, turo colligantur, suisque sedibus fixa hærent.

DE STOMACHO ET VENTRICOLO.

Caput III.

Stomachum perinde ac uentriculum præcipue ostendunt decima quarta & decima quinta figurae, quibus in uentriculo commonstrando succedit decima sexta, quæ hunc inuersum refert, & decima septima ipsius tunicas uti fieri licuit semel exprimit. Dein uentriculum sua sede repositum proponit secunda figura simul cum sexta. Sua sede autem nonnihil motum refert duodecima. Postremo ipsius elatius orificium non ineleganter in uigesima figura spectatur, quod Graecorum nonnulli *lagoliau*, ut & Latini scriptores plerique cor & præcordium, permulti etiam (ut Galenus) stomachum appellant. Arabum interpretes *Alfid*, *Alphad*, *Fued*, *Alfaud*, *Fubed*. Inferius uero *Polux*, *Hafober*.

VENTRICULVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaque suscipere, eaque primo labore (sine quo hæc inutilia & homini ad nihil comoda essent) concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est, quanquam is situs ad cibi dentibus attriti assumptionem fuisset aptior. Thoracem namque & illo contenta uiscera rerum Opifex uentriculo prælocuit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus, illaque (ut in ædificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea quæ profuturum necessitatio tecti essent aliquid habitura, auertunt) procul à sensibus, qui in capite se-

Peritonaei usus.

Lib. 4. de P. su part.

Ventriculus sub thorace locatus.

dem exigunt, deducuntur. Thoracem uero aërem per os & narium foramina attracturum, ac rursus eundem emissurum, ut uocis respirationisq; autor efficeretur, elatius collocari de-
cui. Porro ne nimium uentriculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipso ad recremento-
rum expulsionis locum ductus sit, Natura illum quam potuit proximè ori subiunxit. Sub tho-
race enim & septo transuerso inter iecur & lienem medius statim^b ponitur, uiamq; ab ore ci-
bos ad se deferentē obtinet, quæ ab usu^c nuncupatur, & etiam illis communi nomine
quo omnem angustum ductum, seu collum isthmi modo alicui ampliori uentri præpositū uo-
cant, *isthmus* dicitur: quæ uoce nos Celsus & Ciceronem imitati potius utemur, quàm gula
alijs (uti & meri & uescet) non infrequenti dictione. Hæc nanque uia linguam ad radicem eius
hærens excipit, ac utraque parte^d tonsillas attingens, à palati extremo principium fortitur, ac
agitatione motibusq; linguæ depulsum, & quasi detrusum cibum suscipiens, illum deorsum,
pellit partibus ipsius quæ sunt infra id quod deuoratur dilatatis, quæ uero supra contractis.
Nervosa enim membrana uel, ut facile dilatetur, prompteq; rursus cōcidat, effecta est: & fibris
suo muneri famulantibus intertextitur, ac reliquorum denique corporis ductuum modo teres
& intus accuratè laevis lubricaq; cernitur.^e Duabus etenim proprijs cōstat tunicis, substantia,
duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum interior quidem nervosior, durior, &
paulo tenuior, ac totius oris palatq; tunica continua est, & rectis fibris manuū instar ciborum
attractioni subseruientibus donatur. Exterior uero crassior, mollior, propemodumq; muscu-
lorum natura participans carnosior uisitur, unde etiam cibi conficiendi uim plerique ipsi alci
bunt: dein transuersis duntaxat circularibus uel abundat fibris, quæ ciborum interiores tunica
fibræ beneficio attractorū feciliorem, magisq; subitam in uentriculum propulsionē efficiant:
& si quando uomentibus uentriculus quippiā protrudit, ad eius eductionē summo opere etiam
auxiliantur. Duabus his solum fibrarum differentijs stomachus indiguit, ut rectæ quidem at-
traherent, transuersæ autem arcantes pellerēt. Nam si obliquæ accessissent, cibis in stomacho
longiori mora hæreret: quod nō solum homini inuili, sed & importunum ac molestum esset,
quando stomachus cibo plenus, ita prolixius distenderetur, asperæq; arteriæ ac pulmonibus &
magnæ itidem arteriæ, dum ea dilatantur, diutius obstaculo esset. Natura enim stomachū tuū,
& illa quæ modò comprehendere organa minùs molestaturū, per ceruicem thoracemq; ad uen-
triculum porrigens, exactè supra mediā ceruicis uertebrae & quatuor primarum thora-
cis sedem, in neutram partem inclinantem asperæq; arteriæ subtensum^f deducit. Ad principiu
uero quintæ thoracis uertebrae^g stomachus ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundum dor-
si uertebrae inferiora corporis petenti cedat, nōnihil in dextrum latus à mediā uertebrae re-
gione abscedit, arteriæ illi proximus ad nonā usque thoracis uertebrae repens: quò simulatq;
pertingit, ab eius uertebra eleuatus corpore arteriam elatius (ne illa fortè à deuorato cibo com-
primatur) ascendit, neruosa septi transuersi partem uersus sinistrum latus^h penetrans. Non
equidem ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hîc ad inferiora corporis prolabantis
foramine utens, uerum peculiari, quod ipsi neruisq; cum illo descenditibus (dum septum de-
scriberetur) præparatum esse diximus. Neque uero administratio tantum, sed & ratio quoque
id commonstrabit, dummodoⁱ superius uentriculi orificium ad amussim perpendere non gra-
ueris. Hoc nanq; uentriculi mediæ sedi quod ad^j priora^k posterioraq; spectat, neque inferius
quàm ipsius elatior^l pars habetur, inferi debuit: quod certe accideret, si communi arteriæ fora-
mini stomachus in septo ueretur, atque (ut Galenus reliquosq; Anatomicorū chorus asserit)
ad duodecimam usque thoracis uertebrae stomachus arteriæ iunctus uertebrae neciteretur, ac
iuxta primam demum lumborū uertebrae, aut paulò infra, arteriam conscendere, & à dextris
in sinistrum prorepere inciperet. Quandoquidem arteriæ per septum transitus, qui supra un-
decimam thoracis uertebrae, uel Galeni suffragio, consistit, sub posteriori uentriculi sede in
medio ipsius elationis partis & dimissioris occurrit, non autem ubi elatissima ipsius est regio.
Deinde si ad duodecimam usque thoracis uertebrae, secundum arteriæ latus stomachus desen-
deret ex thorace, & sub septo primū arteriam à dorso eleuatus conscenderet, sursumq; denud
ad uentriculi superius orificium necessariò conuolueretur, pluresq; quàm nunc habeat, anfra-
ctus, eosq; acutis præditos angulis adipisceretur. Ad nonā itaq; thoracis uertebrae initium sto-
machus uertebrae corporibus interuentu membranularū ex ligamentis uertebrae origi-
nem ducentium cōmittitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris
interstinctam, & uelut secundæ ipsius inuolucrum possidet. Quod uero iuxta quintam thora-
cis uertebrae ad dextra potius arteriæ quàm ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est
arteria, non aded tyranni ritu (quamuis multò sit dignior) dorsi mediā sedem occupans, sed
quum à^m sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistrum ca-
uū

Via cibum po-
tiusq; uentricu-
lo deferentis no-
mine.
Initium.

Substantia et
forma ac tui-
ca.

Incessus.

Lib. 5. de Ad-
mi. sectio.
Stomachum
non eodē cum
arteria ma-
gna uel fora-
mine septi.

Lib. 4. de V.
su part.

uæ uenæ^a subijciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquan-
tulum stomacho cedens, communicatorem, ac uelut socium sedis uertebrae admittit, aded
ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc sedem quàm in sinistro latere repe-
rire posset, obtineat. Porro stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaq; in uentri-
cum ex dextro dorsi latere porrigitur, sed arteriæ superuectus^b obrutusq; obliquatus angulo
sinistram petit, ne stomachus uentriculum adeundo iecur uniuersam dextram sedem inferio-
ris regionis septi occupans, perforare cogatur, sed eam septi partem adinueniat, qua minor
iecoris pars ipsi faciliem aditum præbitura consistit.^c Talis sanè est tenuior totius iecoris por-
tio sinistrae septi sedi hîc subtenfa, cui in posteriori regione quæ stomachus septum permeat,
sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur)
proportione congruens. Neque est ut quispiam alijs credat dissectionis professoribus, qui
septum, idq; potissimum quod diximus foramen, ne cibus è uentriculo superiora repetat ob-
staculo esse arbitrantur, quum idem quoque tunc in uentriculum cibi descensum potius pro-
hiberet. Quemadmodum & mera quoque est fabula, qua angustiores stomachum hic quæ
uentriculo continuatur, quàm in ceruice esse contendunt, atra bile in uentriculi superius os
à liene eructata eum colligi constringiq; falsò existimantes. Cæterum obliquus ille ductus quo
stomachus arteriam conscendens in sinistrum fertur,^d neruis etiam commodus est, quos pau-
lo post uentriculo inferi audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum
obliquo ad uelocem ciborum transitum eas quas innuebam tribuisse fibras, uerum ut ipsius
concauitas semper humecta ac uelut uncta esset, glandulas adiunxit,^e alias quidem ad fauces,
stomacho & laryngi communes, quæ saluam humoremq; illis organis ne exiccentur, præpa-
rantes, Latinis tonsillæ appellantur.^f In medio itidem propemodum stomachi ductu, quæ is
asperæ arteriæ in^g duos trunco ad pulmones diuisæ subijcitur, binas alias saepe stomacho
non apponit modo, sed & in posteriori ipsius sede & ad latera adnectit,^h illis planè respōden-
tes, quas uesciæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinae se-
minisq; genitalis meatum irrigare humectareq; suo loco commemorabimus, sic etiam glan-
dula stomacho adnatæ illius amplitudinem irrorant, ac ne ob siccitatem difficilius in uen-
triculum cibus prolatur, saluali quodam humore imbuunt. Cæterum si quid de stomacho
adhuc dicendum supersit, in uentriculi descriptione id persequemur. Ventrículum qui in
ter reliquos corporis uentres sinus uenon minimam cauitatem obtinet, unde etiam *vasum* &
lunula Grecis, ut nobis uenter & uentriculus potissimum dicitur, mox sub thorace colloca-
tum, iam obiter diximus. Nunc uero exquisitè ipsius situm, formam, quantitatem, substantiā,
tunicas, uenas, arterias, neruos, ac demum ipsius uires, quæq; ad eas auxilij quicquam præ-
stant organa recensebimus. Galenus itaque uentriculum in medio corporis collocatum asse-
rit, quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuari non simpliciter enunciant, uerum
hunc secundum omnes positionis differentias ad amussim mediā sedem instar communis
omnium partiu officinæ adeptum asserunt, perfunctoriè admodum in hominis proportionem
metienda uersati. Sedes enimⁱ mucronatæ cartilagini proxima, aut ut Galenus alibi etiam
astruit, umbilicus, haudquaquam erecti corporis medium est, uerum elatissima pubis ossium
regio. At si crura simul cum ceruice illi negligerent, solo uidelicet corporis trunco (quem thora-
cem Aristoteles uocat) intellecto, fortasse regio mucronatæ cartilagini subiecta in corporis me-
dio cōsisteret, uti umbilicus ferè in homine medius est, cui circulus obducitur, qui & manuum
& pedum & uerticis summum æqualibus ferè interuallis complectitur. Neque etiam æqualis
uentriculi portio dextrum & sinistrum occupat, neque uentriculus in posteriora aded atque
in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè^j elatius ipsius orificium id sibi non immeritò
uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra neruosa ipsius partis sede pene-
trat, continuū cum uentriculo corpus^k efficitur, quod in sinistro latere amplā septi sedem con-
tingens, totam regionē inter iecur & lienem uacuam complectitur. In dextro autem latere uen-
triculus nusquam septum attingit, sed iecoris duntaxat concavo subtenfus, tota ipsius parte su-
periori, & dextro item latere à iecore occultatur, tantumq; à dextra septi sede passim abscedit,
quanta iecoris est crassities, quum interim magnam septi sedem (ut modò dicebam) sinistro
latere contingat. Neque id sanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi sinistro late-
ri attenditur, adeoq; in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitrat, pertingit, sed po-
tius in posteriora humilioraq; (tamen & ad latus nonnihil) substernitur. Dein profectò non
solum in sinistrum ad septum usque scilicet, quàm in dextrum, utpote sub iecoris tantum cauo
uentriculus magis pertinet: uerum ipsius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Gale-
no, neque canum, neque simiarum est consideratio) talis cernitur, ut maxima ipsius quoque
portio

Glandulae sto-
macho crebro
adnatæ.

Ventriculi si-
tuus.

Lib. 4. de V.
su part.
Ventriculi si-
tus.

Ventriculi
forma.

portio in sinistro collocetur, haud secus quam si inibi maiorem qua apte contineri possit sedem adinuenisset, idque illius functionibus uideretur accommodum. Venterculus enim forma perquam uariis est: at si quis illum obiter examinet, rotundus, & a dextro in sinistram oblongus, aut secundum latitudinem quodammodo teres primum occurrit: rotundus quidem, quod rotunda omnia sint capacissima, & interim minimum noxijs exposta: oblongus uero, quod id sedes qua continetur, & deinde bina ipsius orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectos in intestina protrudit, exigere uideatur. Ceterum si deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in sinistro latere multo amplior rotundiorque, & ad inferiora prominulus cernitur, ac deinde hinc uersus dextra uergens, paulatim in angustum cogitur, & superiori quidem sui parte descendere, inferiori autem ascendere conspicitur, adeo ut in dextro latere multo quam in sinistro gracilior euadat. Sic quoque superiori sua sede, quae ab uno orificio ad alterum pertinet, strictior angustiorque est, inferiori latiori ampliorque. Anteriori parte aequaliter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Posteriori sede duos quodammodo gibbos commoustrat, unum sinistram, eundemque magnum, proceriusque extuberantem: alterum dextrum, minorem, ac depressum magis. Atque hos gibbos sinus quidam impressio uel parat, secundum corporis longitudinem posteriori uentriculi sedi impressa. Quam enim uentriculi dorsi uertebrae, ipsaeque exporrectos uenae cauae & arteriae magnae descendentes truncos respiciunt, ac sedem quam sortitur sese utcumque adaptat, posterior ipsius regio introrsum quasi ad eius amplitudinem non nihil imprimitur: quamuis uenterculus e corpore auulsus in statuque, eiusmodi sinum non ostendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrat. Porro ad uentriculi quoque formam duo ipsius faciunt orificia, e quibus unum quo cibos & potus assumi dicebatur, in elatissima sinistra uentriculi partis sede ob hoc consistit, quod stomachus inibi septum commodè perforans, illic primum uentriculo connasci, commune uel cum ipso corpus fieri potuit. Et quamquam superius uentriculi os in sinistra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediae ipsius sedi quam sinistro lateri accedit: quod tanto apparet manifestius, quanto uenterculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emittatos ad intestina transmittens (unde etiam *ὀντορος* Graecis, nobis autem ianitor & inferius os appellatur) in dextra eius sede consistit, non quidem, ut totus Anatomicorum chorus arbitrat, in dextrae sedis inferiori regione, sed in elatissima, dextroque uentriculi lateri proxima. Non enim fat erat mutuo e directoque haec orificia inuicem (ne ocyus cibos adhuc immutatus e uentriculo laberetur) non opponi: uerum inferius a superiori remotius abduci oportuit, & ex elatiori quoque uentriculi sede explantari, quo minus sua grauitate cibos uentriculum praeterfugeret: sed tunc primum quum confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, uentriculi potius excernendi robore, quam suo pondere, in intestina propelleretur. Atque horum intestinorum principium, uentriculi orificium constituit, explantatque: quare etiam primum intestinum, quod duodecim digitorum est longitudine, exortum plerique nominant. Neque profecto iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi sedem occupat, quum haec medio cauae iecoris sedi contermina sit, in quam iecur suarum uenarum beneficio, ex intestinis ipsorum adeo uentriculo quicquid succulentum ab illo confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur praestat facilius, quo partes confectum a uentriculo cremorem primum excipientes illi uicini allocantur. Praeterea uentriculi orificia non sicut duntaxat inuicem uariant, sed inferius quoque superiori arctius est, quod rudes, non tritas, duras, magnasque moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam uentriculi uiam esse oportuit. Infracta contrario, rariùs magnū, durum, non conuersum in succum crudumque transit: quamquam sanè non adeo angustū sit inferius uentriculi os, ut solum cremorem transmittere queat. quando quidē non pauci quamplurima fructuum ossa impense etiam magna, crebro deuorata innoxie excernunt, & Galenus a quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemque promptè excretum narrat. Neque orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Clianianae cuiusdam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hic nobiles matronae collo gestant, una cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter qua haec continebantur, suffuratus est. Illanque quum huic noctem se daturam nisi prius numeratis quinquaginta aureis negaret, atque is tandem annuisset, ipsa a patricio Veneto paticco suo, ut compior oratorque, & magis placida esset, elegantissimum uxoris suae monile (quod hic non minima dotis solet esse portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appensum, ne forte subduceretur, seruauit. Huic monili Hispanus quo meretriculae uices reponeret, inhians, eamque quam potuit salacissimè, ut suauis tandem obdormiret, exercuit, ac postmodum soluto monili singulos uniones, & crucem, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstarè) deuorauit. Constat igitur inferius

Orificiorum
non par am-
pluio.

Lib. de Na-
turalibus fa-
cultatibus.

rius quoque uentriculi orificium etiam si superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Ceterum Galenus & omnes eius asseclae glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij contractionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse affirmantes. Istam sanè in canibus primum, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine exanimis uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quae duodeno intestino adnascitur, qua portae uenae ramus illi subinditur. Verum haec non in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificium claudat arctet uel, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio iuguli & mesenterij, & humilioris membranae omenti usum praestet. Deinde si quae constringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessariò orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transuersarum musculi uesicae ceruicis modo, aut obliquo uesicae & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circunducatur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea adnascatur. Quamquam non desint, qui folis libris edocti, suorum arbitratu Naturae opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribunt, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmantes, atque hinc etiam corpus id *ὀντορος* ianitoremque appellant. Porro (quod nullo animaduertisse plurimū admiror) non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorque est, ac orificia uelut in interiora extuberantiora instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiae penitus respondentes: quae quidem inter disseccandum integro adhuc uentriculo tactu percipiuntur, aperto autem in uersis in conspectum ueniunt, ac manifeste uentriculi initium stomachi uel finem & duodeni intestini originem commoustrat. Videtur enim tunc stomachus, idque intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliaque omnino quam uenterculus ipse, partes esse, quum tamen exterius nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque haec crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraque, quam reliquum eius corpus euadant, ne forte a transcurrentium impetu diuellantur, rumpanturque, & deinde fortassis, ut quum ora constringuntur huius extuberantis particulae introrsum conuenientis occasio ne citius arctentur occludanturque. Et sanè quemadmodum exterior uentriculi superficies laeuis & plana undique est, sic & magis adhuc interior ipsius concauitas: si modò duo, quae iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Venterculus enim inibi nihil praeter rugas quasdam si uehementer constrictus reperiatur, ostendit, intestinorum & uesicae cavitati respondens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intente rubentibus interstinctum colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicet. Ceterum ut in obforum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoque inuenies. Quod uero plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitibus abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantium animalium omnia delusos, idque quum bouum pinguium deuorant exta effinxisse arbitrator. Quantitas itidem uentriculi uaria admodum est. nam si uesicae modo infletur, haudquaquam miraberis tantam ciborum uim uinique copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine aequè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, constrictioraque uiuitur, quamlibet exiguum multum uel sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuam sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuo edere cogatur homo) assumere amplectique possit: & rursus si modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranea, quae commodè usu exigente ampliari dilatarique queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi. Constat enim uenterculus duabus latis tenuibusque tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed non nihil dissimilibus. Quandoquidem interna uentriculi similiter, atque interna stomachi, neruosa membranaque est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestino, rum interiori tunicae continua, duritie tamen ab oris stomachi tunica modicè differt. quod duriores alperioresque cibos, priusquam in uentriculum decidant, ore conficiamus: a quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaque eiusmodi tunica euasisset. atque idcirco tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris haec duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariat. Interior enim tunica pars uentriculi cavitatem respiciens, rectis isdemque plurimis donatur fibris. Attrahat nanque uenterculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris eum manibus alliciens: quae quum contrahuntur, stomachum uentriculumque breuiant, adeo ut inter deglutendum larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quod mutuum stomachi

Glandosa ea
ro non procul
ab inferiori or-
ificio distans.

Protuberans
uentriculi in
orificijs sub-
stantia.

Ventriculi su-
perficies.

Ventriculi
quantitas.

Ventriculi sub-
stantia quibus
formetur tuni-
ca.

stomachi & laryngis sit connexus, & interior utriusque tunica continua cernatur. At secundum
 fibrarum huius interioris uentriculi tunicae genus obliquarum est, in externa tunicae sede, qua
 secunda illam amplectitur, situm. Quemadmodum enim cibi potusque attractio, eorundem ne-
 cessario praecedat retentionem, ita rectas fibras interius obliquis Natura coordinauit. Deinde
 ut retentionem, ciborum iam confectorum succedit expulsio, ita quoque secunda exterior ue-
 ntriculi tunica transuersas fibras obliquis exteriores merito nanciscitur, nonnullis interim obli-
 quis fibris etiam implicata. Exterior enim tunica, quae interiore crassior & mollior minusque
 compacta est, transuersis fibris abundat, secundae stomachi tunicae respondens, nisi quod illa
 paulo minus quam haec carnosior sit, & aliquot etiam obliquis intertextitur fibris. Cur autem uen-
 triculum, aut hanc exteriorē ipsius tunicae adeo impense carnosam secundum uentriculi fundū
 humiliorem uel ipsius sedem esse plerique scribant, non satis assequor. Videntur enim suis som-
 nijs confisi, fundum uentriculi insigniter carneū statuere, quum interim uentriculus illic neque
 carnosior, neque crassior sit, quam ad elatiorē ipsius sedē: imo si uerum fateri licet, superior uen-
 triculi pars carnosior est inferiori fundo ue: ut nunc taceā neuorū superioris sedis frequentia,
 tunicae eius sedis crassitiem insigniter adaugentem. Ceterum duabus his uentriculi tunicis
 tertia accedit, instar operimenti & propugnaculi cuiusdam tunicae exteriori circumdata, & a
 peritonæo, quā id septi partem stomacho iter praebentem integit, pronata. Huic enim peri-
 tonæi portio primū elatiori uentriculi orificio, deinde uniuersū ipsius corpori ad duodenū
 usque intestini originem obducitur, atque haec a peritonæo procedens tunica, omnium quas id
 reliquis organis exporrigit, facile crassissima cernitur, ac ut postea dicturus sum, superior
 membranae omenti principium praebet. Haec tunica primum omnes uentriculum petentes ue-
 nas, arterias & nervos excipit firmatque. Ac ista quidē uenae omnes a sola portae uena origine
 petunt, nulla enim uel quantumuis exilis a caua uentriculo subtrata (quanquam id Galeni
 sit dogma) uentriculum adit. Arteriae autem uniuersae ab illis ortum ducunt, quae a magna
 arteria in humiliore omenti membranā primū digeruntur, ac in id & iecur & bilis uesiculam,
 & lienem, & in uentriculum denique ipsum deriuantur. Ac prima quidem uentriculi uena a por-
 tae uena priusquam in duos grandes ipsius truncos discindatur, principium habet, ad inferius
 uentriculi orificium conterminatque ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrunt. Arteria au-
 tem huic uenae coniunx, propago eius arteriae censetur, quae secundum portae ductum iecoris
 cauum adit. Secunda uena coniugem undecunque habens arteriam toti dimidia inferiori
 uentriculi parti subreditur, superiori membrana omenti suffulta, a qua & anterior & posterior
 fundi uentriculi dextra sedes furculos mutuatur. praesens uena frequenter ortum ducit ex dex-
 tra uenae portae regione, quā in duos grandiores ipsius truncos scinditur. Arteria uero ab
 illa pronascitur, quam in iecur deriuari diximus. Tertia uentriculi uena impense gracilis est,
 comite arteria carens, & a uenae portae graciliori sinistro uel trunco enata, in posteriorem uen-
 triculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominet) pauca ramulorum serie dispergitur.
 Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodians, toto progressu arteriam sibi coniu-
 gem asciscit, omniumque uentriculum ascendentium uenarum, ut & arteria articularum, facile
 praecipua, atque in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris
 sedis uentriculi, ac primū utrinque ramum spargit in plures furculos per posteriorem uen-
 triculi sedem diuicatum. Dehinc sursum ad dextrum superioris uentriculi oris latus sensim con-
 scendit, illudque coronae modo amplectens, ramulos complures deorsum in uentriculi corpus
 digerit, paucos, eosdemque graciles in stomachi finem, quo is uentriculo committitur, sursum of-
 ferens. Ab hac uena dextrum oris uentriculi latus ambiente propago editur, secundum elatio-
 rem uentriculi sedem ad ipsius usque humilioris orificium pertingens, ac in progressu deorsum
 quoque soboles diffundens. Porro arteria praesentis uenae coniunx ab ea depromitur, quae
 per inferiorem omenti membranā in lienem contendit. Quinta uena comite arteria non
 priuata, sinistram uentriculi fundi sedem ambit, & superiori membrana omenti suffulta ramos
 elatiori sua sede in uentriculi anteriora posterioraque emittit. Huius principium dependet ab am-
 pliiori uenae portae ramo, lienis infimae sedi inferendo: & arteria, uenam eam concomitans, ab
 arteriae ramo pululat, lienem hinc accedente. Sexta uentriculi uena, ea demū esset, quae sola Ana-
 tomicis in ore uersatur, quanquam a liene in superius uentriculi orificium perferri omnes astru-
 unt. Ego uero ut uerum fatear, non unicam, sed plures, easque non semper pari numero ab illis
 quae lienis exporriguntur uenas pronasci, praeter quintam ante enumeratā obseruo, sinistri uen-
 triculi lateris sedem lienis proximam accedentes: inter quas ea solet esse praecipua, quae a maiori
 uenae portae ramo altiori lienis parti infero, principium ducere consueuit, a qua minus quam
 raro furculi pilorum modo graciles, quasi ad superius uentriculi orificium pertingunt. His ue-
 nis

Exteriorē
 uentriculi tu-
 nicam in fun-
 do impense no-
 esse carno-
 sam.

Ventriculum
 petentes uenae
 ac arteriae.
 Lib. 6. de Ad-
 m. sectio.

nis sinistram uentriculi latus aduentibus comites perpetuō iunguntur arteriae. Commune
 omnium uentriculi uenarum officium est, ut & alimentum ipsi adlerant, & succulentioris ab il-
 lo confecti cremoris ad iecoris cauum non aliter ac intestinorum uenae, deducant. Proprium
 uero earum quas sexto loco enumeravi uenarum, & potissimum quintae munus cum alijs dis-
 sectum professoribus esse (at timide interim) annuam, ut si quid in uentriculum lien eru-
 ctet, illae eius sint uehiculum, idque in uentriculum fundant. Ceterum frequentes uentricular
 arteriae innatum ipsius calorem recreant, & succulenti etiam aliquid ex uentriculo sugere uiden-
 tur. Praeter has uenas & arterias uentriculo nullum aliud uas implantatur, & si forte meatuum
 bilem deducentium aliquis in uentriculi fundum pertineat, id sanē sit quam rarissimū: & mihi
 semel haecenus duntaxat eius generis meatulus occurrit in biliosissimo homine, quem ex lon-
 gis pontificijs nauibus sectioni adhibuimus. Porro nerui uentriculi in hunc habent modum,
 praecipue sexti neruorum cerebri paris portiones: postquam recurrentes diffuderunt ner-
 uos, ramulosque cordis inuolucro & pulmonibus communicauere, deorsum ad stomachum
 properant, dextra quidem ad dextrum latus, sinistra autem ad laeuum. Simulatque uero aliquan-
 tilper nerui cum stomacho descenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commissi, uterque
 neruus bipartitō scinditur, & dexter quidem suis ramis oblique in sinistram fertur, sinister au-
 tem in dextrum, atque ita ambo nerui stomachum concomitati septum transuersum perme-
 ant, nullam interim (ut dissectionis rudibus uisum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem
 quatuor duorum neruorum rami elatius uentriculi orificium contingunt, multiplices propa-
 ginum serie id amplexantur, furculos notatu digno interuallo rectā deorsum promentes. A si-
 nistro sexti paris neruo dextram uentriculi oris regionem implicante, insignis utcunque ra-
 mus secundum elatiorē uentriculi sedem ad ipsius usque inferius orificium deducitur, qui & si
 in progressu aliquot diffundat propagines, uentriculi inferius orificium furculis quibusdam
 implicet, non tamen inibi absumitur, sed in iecoris cauum prorepat. Ceterum humiliorem uen-
 triculi partem alij duo accedunt nerui, a sexti neruorum cerebri paris propaginibus, secundum
 costarum radices deorsum deductis principium obtinentes, ac illarum articularum coniuges,
 quae superiori membrana omenti suffulta, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam inter
 cum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam uarios neruorum quos uentriculus exigit furculos,
 nulli profecto tantam Naturae ostendit prouidentiam, atque superiori ipsius orificio inserti,
 non enim duntaxat id ut noxam a bilioso eius uel generis humore aliquo inducā sentiat,
 adeo frequentibus scatur neruis, sed ut per illos ueluti riuos & ductus, animalis uis ipsi im-
 mis dispensaretur, ac cibi potusque indigentiam uentriculus sentiret, ad sumendaque cibaria exci-
 retur. Cum enim totius corporis particulae, plantarum modo quatuor donentur facultati-
 bus nutritioni seruientibus, neque illis eorum quae defunt sensus sit inditus, atque omnes pro-
 pmo dum a cauae ramis nutrimentum alluciant: aliae autem ex cauae per iecur distributis propa-
 ginibus, haec iterum ex ijs quae per iecoris portas feruntur uenis, & haec rursus ex intestinis & uen-
 triculo: quumque adhuc nulla iam supersit pars, ex quo uentriculus aliquid assumere possit, ne-
 cessum erat, ut foris ingesto cibo repletur. atque in hoc a plantis differimus. Haec nanque & si
 uim propriae qualitatis attractricem, & attractorem retentricem, ac rursus superfluum excre-
 tricem, atque ante has omnes alteratricem perinde ac homo habeant, sensu tamen eorum quae
 defunt priuantur. Neque etiam per os plantas nutriri oportebat, promptuarium copiosi nu-
 trimenti submissum habentes terram, cui complantatae coniunctaeque copia eorum quibus nu-
 triri debent nunquam destituuntur. Verum humana substantia, praeterquam quod longē a
 terra se iungitur, a qualitate quoque terrea plurimum discrepat, motusque arbitrario ex loco in lo-
 cum subinde permutari debuit, adeo ut impossibile fuerit homini plantae ritu ex terra humo-
 rem sugere. Oportuit itaque secundum propriam eius naturam, herbis, fructibus, seminibus,
 aliorumque animalium carnibus hominem alere, eaque illo adferri tempore, quo uentriculus sentit
 indigentiam, at quum nulla pars ex se ipsa innatum sensum possideat, in uentriculum, uti prius
 dicebamus, eiusmodi uim a sensitiuo principio influere oportuit. Et huius sanē gratia sexti
 neruorum cerebri paris praecipue soboles uentriculi os, conterminasque ipsi partes potissimum
 implicant & intexunt, atque ita demum illi nerui sunt, quibus obliquum stomachi ductum con-
 ferre prius retuli. Molles enim quum sint, & graciles, si longa uia recto tramite tenderentur, &
 uentriculum cibis recipiendis destinatum a se suspensum haberent, ab eius mole perpetuō ten-
 si, leui occasione rumperentur, nisi eiusmodi implexibus & tortuosis ductibus Natura illis
 sedulo prospexisset. Porro uentriculus, ut iam ipsius uires aggrediar, octo habet facultates.
 ac quatuor quidem omnibus uniuersi corporis partibus, quae nutriuntur, communes: quatuor
 autem

Venarū uen-
 triculū nutru-
 sc.

Arteriarum.

Vesiculae bi-
 lis meatus in
 uentriculum.

Ventriculi
 nerui.

Neruorum
 uentriculi
 usus.

Ventriculi co-
 ctus nutrus.

autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori uentriculus famulatur. Verum hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quaestione, An uentriculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutriatur, commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uentriculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi fuerit, a se abigit. At munijs, quibus toti corpori uentriculus famulatur, quarumque gratia plerisque Rex corporis uocatur, is esculenta quidem poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet, totumque tantisper amplectitur, donec id ingenua sibi altrice facultate, in succum cremoremque colore substantiæ suæ similem reddat. ac de mum quod confecit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxat, transuersisque fibris quod amplexabatur deorsum protrudit. Cæterum uim ipsius alteratricem, unde quaque eum circumstantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuant. totam enim superiorem eius sedem uersus anteriora & dextrum ipsius latus, & in posteriori sua sede dextrum gibbum, iecur complectitur. elatior uero pars ipsius ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambiitur, excepta solum ea regione quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posteriorique parte occupat. In posteriori autem sede uentriculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtenfa obtrinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magna arteriæ truncus præter dorsum, ipsiusque musculos consistunt. Porro uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum ipsi partim attenditur, partimque connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatius, tenuia uero intestina demissius, adtenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integri somniant, quum tamen elatior omenti membrana recta duntaxat linea inferiori ipsius parti secundum anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta. Vacat itaque magna anterioris uentriculi sedis regio, neque iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta, sed omenti uice aliud uentriculus hic obtinet subsidium, in calefaciendo huic non absimile. Præter peritonæum enim & octo abdominis musculos uena ab umbilico iecori deducitur, qua foetus nutrimentum accipit, quæque post partum exanguis inutilisque efficitur. Huic uenæ quæ peritonæo nexa uentriculo insertitur, in circuitu adeps multus non tamen omnibus æque copiosus adnascitur, qui ut & uentriculus suo in concoquendo munere alacrius laboret, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subduntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum in defesso suo motu uentriculum minime negligit. Quin etiam cordis septo incumbens calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non inutilis censendus est.

DE OMENTO. CAPVT IIII.

OMENTI delineationem imprimis proponit quarta figura, ac secunda, & tertia, uti in illarum figurarum indice commemoratum est. hoc Arabum interpretibus & nostræ ætatis chirurgis dicitur Zirbus, sine appendice: aut cum appendice, Zirbus adipinus, Tirbus, Clypeus, Ventris mappa. & ut Græcis, Eslos, Epiplex.

Omenti sermo-
nem nunc insti-
tuendum.

Omenti situs.

PROXIMUM nunc erat intestinorum, ut quæ confectum à uentriculo succum excipiant, enarratione subiungi. sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπιπλοὺν & ἐπινθόον dicitur) & dissecantibus prius quam intestina occurrat, ac demum non minus quam intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopportune id hoc loco aggrediemur. Omentum itaque in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur, & super intestina extensum, ad lienem quoque & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodum uniuersum, eiusque fundum exporrigitur: atque ab his etiam sedibus omentum originem ducere, non multo post audies. quare etiam in dissectionibus perpetuò illis sedibus atensum proximumque reperitur. At non ita omnibus obductum intestinis ad pubis usque os (ut in canibus propemodum semper) in homine reperitur. Nam ipsius, quæ intestinis obuolui debeat, portio, raro ultra umbilicum descendere cōspicitur, sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retrahi & conuolui. Quod quum in hominibus laqueo suffocatis primum obseruaret, ex cōsuetudine quoque corporis hoc euenisse arbitrabar: sed postea id ipsum in aqua suffocatis, & capite truncatis, item laterali morbo, aut phrenitide, eiusue generis affectu alio quopiam mortuis, & in ijs etiam quibus

quibus uiuentibus thorax abdomenque aperiebatur, animaduerti atque, ut semel dicam, in sano quod ad omentum attinet homine, ad pubis usque os id descendere raro cōperi. Quin etiā quum idem obseruasset in dissectionibus obeundis uir diligens IOANNES DRYANDER, medicinæ mathematicæque professor, quid de Hippocratis aphorismo sentirem, in quo ille mulieres præter naturam obefas concipere negat, quia os uteri illis omento comprimitur, prolixè & eruditè literis à me percunctatus est, ac præter cætera quæ de ramicum differentijs symptomatibusque mecum egit, sibi omentum ad scortum deuolui, & inibi ramicem (quem ab omenti descensu, Græci ἀντιπλοὺν appellant) haud posse fieri arbitrabatur. Verum retractus ille omenti sinistrorsum sursumque, fundi uteri os omento comprimi, & ad scortum deuolui posse omentum non impedit. Nam si dissecans humiliorem omenti partem sursum reuolutam leuiter deorsum traxeris, citra aliquam omnino diuisionem in omnibus hominibus facile ad pubis usque os intestinis ipsum obtendi posse deprehendes, eiusque finem inter posteriorem uesicæ sedem, & uteri anteriorem leui occasione colligi, ibidemque uteri certicem (si omentum præpingue sit) utenque comprime deo ceberis, dummodo in muliere id inter uesicam & uterum, ut in sua sede poneretur, extenderis. Quanquam eiusmodi compressum uix tantum esse autumem, ut ingressum uirilis seminis in uteri fundi orificium inhiaberet, nisi penis breuitas hic simul obesset, ac procul ab uteri fundi orificio semen redderet, cuius dein ad fundum ingressum concidens compressaque ceruicis uteri ante fundi orificium sedes remoraretur, quæ simul obeso comprimeretur omento, ac parum sceleriter à pene distenta, semen sibi adhærens seruaret. Similiter etiam omentum ad scortum decumbere, in ramicum sectionibus interdum animaduerti, quum in ijs quibus intestina in magnam peritonæi amplitudinem detruderentur, & cum seminarijs uasis ipsa amplectens tunica præscinderetur, portionem omenti quæ in scortum deciderat, auferri uiderim. Neque istud solum manu tales affectus curantibus interdum accidit, uerum etiam intestini portuicula ab imprudentibus artificibus amputata, præsentem ægro mortem parat. Præterea in latomi cuiusdam, quem ex casu ab alto mortuum Patavij dissecuimus, ramicis uittum, id quoque luculentissime ostendit. Huic namque dexter testis cum seminarijs uasis, quum à ramicæ semel curaretur abscissus fuerat, & rursus in sinistro latere interdum accidit, uerum etiam ex intestinorum & omenti in scortum descensu cōtigisse, dissecando comperi. adeo ut is certam mihi coniecturam faceret, ad pubis usque os, ipsumque scortum etiam omentum deuolui posse, licet id sursum in latus sinistrum dissecantibus plerumque retractum obseruetur. Magnum enim (nollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines sortiuntur, ut & inde nonnulli ἀντιπλοὺν dicant, quasi dicas omenti gestores appellentur. Porro omenti figura proxime marisupij, aut facculi, aut peræ imagini conueniat: in primis aucupum peris, quæ orbiculatum habet orificium, posteriori sua parte elatius quam anteriori ascendens. Huiusmodi namque pera omenti figuræ ad amissim cōgrueret, si uno constaret corio, aut ex lana texeretur, ac unde quaque inconfutis, & unum duntaxat corpus esset, cuiusmodi profectò est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicita, simplexque, sed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua sui regione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Vnde uero hæc omnia ortum ducant, intelliges promptissime, si talem peram qualem antea proposui, animo cōceperis. in qua unam partem anteriorem superioremque, alteram posteriorem inferioremque appelles. Ad eum nanque modum unam omenti partem superiorem anterioremue membranam, & alteram rursus inferiorem seu posteriorem dicimus, etiam si omentum re uera duntaxat unica (atque id potissimum in canibus) sit membrana, anteriorque pars posteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, & cōtinua sit, & omentum quoque facculi modo cauitatem quæ repleti posset, constituat. Inferioris itaque membranæ omenti origo à peritonæo pendet ea sede qua primum sub septo magna arteria descendit, ac primum uenam cauam ibidem contingit. Peritonæum enim quæ à uertebrarum ligamenti principium ducit, ac utrinque tanquam à uertebrarum corporibus abscedit, membranulas magnæ arteriæ & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorso affirmantur. Ab his membranis iuxta eam septim partem, quæ undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, aliæ propagines membranæ exurgunt, omento originem præbentes, illudque dorso hic alligantes. Inferior hæc omenti membrana dextrorsum ad iecoris cauum unde poræ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni aliàs alij aliquando adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurij costis hic obductæ, ac id rarius accidit, neque ex eiusdem costæ id semper sit regione. Præterea omenti membrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam connascitur, procedit, & ad duodeni intestini exortum, cui propemodum ad iecum usque intestinum etiam subnascitur, hinc orbiculatim semper ad infimam uentriculi partem cōscendit: quam simulatque attingit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea

t 2 omenti

omenti pars quam superiorem ipsius membranā dicimus, à uentriculo exoritur.^o Tertia enim uentriculi tunica à peritonæo pronata, secundum totius uentriculi latitudinem^o recta linea, & ut Aristoteles dicebat, futura modo ex humili sede uentriculi uersus anteriora superiorē omenti membranā ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris uersus sinistra secundum uentriculi fundum procedens, cauæ lienis sedis recta linea^o implantatur, quod etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars protendit, ambæq; superior uidelicet & inferior membranæ lienis cauo simul committuntur innascuntur. ita sanè, ut cōmemoratus iam omenti ductus, orbicularem efficiat circulum à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundum uentriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuimus. Superiori uerò membranæ (quam cum multis Anatomicis solum nouisse uidetur Aristoteles) eam circuli partem ascribimus, quæ à uentriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Porro inferior membrana toti posteriori uentriculi sedi^o subtenfa, declius, ac uersus anteriora fertur, atque ad humilimam uentriculi sedem secundum corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hinc ambæ mutuò sibi incumbentes, deorsum super intestina subq; peritonæo ducuntur, & si in hoc super intestina ductu membranæ non implicentur, ea anteriori parte ac in lateribus obtegunt, & ad pubis usque os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò intestinorum sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, atque quod frequenter euenit in sinistram latus cōtractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodum, & uelut in spiras collectæ. Membranæ hæc nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranam, quæ in hominibus colo intestino pertinacissime continuatur per totam eius intestini^o sedem, quæ secundum uentriculi fundum prorepat. Neque id segnitè in homine obseruandum uenit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, qua id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullam exigite mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur, atque uti prius relatum est habet. In homine uerò inferior omenti membrana mesenterij uicem gerit: imò si omnem fidem libris (uti profectò in dissectione decet) derogans, accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq; id eo te expendere uelim diligentius, quo id minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est uti sanè Herophilo & Aristoteli id uidetur fuisse perspicillimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed eam tantum partem quæ à uentriculi fundo & colo intestino enascitur, intestinisq; obducitur. Quamquam satis fore arbitror, si eam quæ omenti partē quæ uentriculo subtenitur, columq; continet, omento attribuamus, quum ea omenti reliquæ portioni cōtinuetur, & eosdem usus cum inferiori canum omēti membrana suppediet: quamuis interim ex abundanti hominis colo mesenterij uice sit. Cæterum ad hæc, superior omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem connata reperitur, quæ id uentriculo exporrigitur. adeò ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoque intestino secundum uentriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & ipsidem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuere simiæ mediæ inter canes & homines naturam sortitæ. Omentum nanque canibus nulla ex parte colo alicui ue alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illæ adhuc ad canis constructionem potius quàm hominis accedat. Venæ omento implicitæ solius uenæ portæ sunt soboles. nulla nanque à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (& si aliter Galenus senserit) pertinet. Venas enim inferiori membranæ omenti dispensatas, si ad amussim singulas examinaueris, ab eo portæ^o trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & sinistru portæ truncum supra uocauit. Primum itaq; omentum portæ caudicem ex iecore proficiscentem excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propagines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana^o tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimum eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam furculis in colon quoque pertingēs. Secunda iam commemorata amplior aliquantulum post originem in duos mutuò multum abscedētes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediā inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistram tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestini^o ca^o serie pertinent, qua uenas mesenterio intertextas alijs intestinis deriuari nouimus, ac proinde etiam frequentior

Omenti cum
colo nex.

Venæ omenti
implicantes.
Lib. 6. de Ad
min. differt.

quentior multo ramorum series in hac membranæ parte colum dorso alligante uisitur, quàm in reliqua eius parte, quæ à colo deorsum ducta, intestinis obtenditur. Deinde etiam radices hæc hominis omento insigniores obtingunt, quàm canis, quod illi nulla uenula omentum accedens colo committatur. Tertia radix, non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquouisp, perinde ac in ipsum colum quoque, deducitur. Porro superior omenti membrana uenas mutuatur à^o duabus ad inferiorem uentriculi sedem in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ soboles deorsum in eam omenti membranam excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo & errabundo, uti retium funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiam omentū Græcis γαστρίδι & σπυρίδι, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quamquam fortè non à uario uasorum ductu, omentum ita fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus cōmittitur partibus^o liberatum, & deinde distentum, rete piscatorium uni accommodatum baculo referat. Arteriæ omenti ab illis pendēt, quæ uentriculo, lien, iecori, & bilis uesiculæ distribuuntur, has nanque omnes non secus ac uenas omentum tuò deducit, ac ab illis suarum peculiariū uenarū coniuges adeò numerosas adipiscitur, ut quàm paucissimi uenarū furculi, citra arteriæ cōsortium, ipsum perreptent. Item præter cōmemoratas modò arterias, inferior omēti membrana aliquouisp^o grandiorē in intestina porrecta deducit arteriam. Sic^o neruis quoque illis omentum intertextitur, qui à sexti paris cerebri neruorum portionibus secundum costarum radices exporrectis iecori, lien & uentriculo implantantur. Cæterum^o adeps quo omentum abundat, in obesis præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attensus, ad uasorum quidem latera duntaxat medio cris est, superius uerò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeò ut illis etiā uasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. At in^o intermedijs uasorum spacijs, nullus adeps asseruatur, ut nec in alijs membranis quibus adeps innasci consuevit, unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante ē uenis sanguine & membranarū frigore in crassato, mutantisq; corporis (membranæ nimirum) colorem mutuantem progigni. Præter adipem qui ambabus omentum membranis communis est, inferior ipsius membrana posteriori uentriculi sedi substrata, priuatim^o glandosum quoddam corpus impenfe magnum exigit: quod quia in canibus rubet, simplicisq; carnis speciem quodammodo exprimit, Græcis λευκίνας & πύργας appellatur. In homine autem hoc corpus magis album quàm rubrum cernitur, uenæ portæ, arteriarum & neruorum ramis inibi attensum, ut illorum diuicatio inferiori membrana omenti duntaxat suffulta, reddatur securior, utq; uentriculo etiam instar substerniculi ac puluaris subijciatur. Huiusmodi planè^o corpus substantiaq; est, quæ duodeno intestino subtenitur, quæq; hæcenus falso uentriculi humilius orificium (ne quid inconcoctum efflueret) occludere credita est. Atque is profectò præcipuus maximusq; omenti usus mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem, uentriculum & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos suffulciat, ac ipsi implexos deducat, neque uerò hos duntaxat, uerum etiam ut arterias quoque & neruos illis quas modò dicebam partibus inferendos sustentet ac tueatur, & demum usui potissimum respondeat, in utero quidem^o secundarum, in capitis autem amplitudine^o tenuis quæ cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde quod haudquaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur lienemq; uentriculo unā cum uasorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam quantum homini firmando colo officium separatim subministraret, ex accidente uerò uelut quoddam intestinorum inuolucrum tegumentumq; efficitur, ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè uisibus omenti fabrica respondet. membrancum nanque est, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipsi implexos colliget, meliusq; intestinorum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subidere extendiq; queat. Tenuē autem, & potissimum qua intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiā Bruxellen si nostro idiome plumæ nomen meretur. Quod uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsq; asseruato, intestinorum & uentriculi qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiam si non dicatur, manifestum esse arbitror. Cæterum num adeps instat ac peculiari natura calefaciēdo proffit, an tantum penicilli carnis ue aut membranæ potius ritu iuuat, non æquē ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum ad adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

Intestinorum imaginem potissimum sexta figura & septima & octaua & nona exprimere conati sumus. quamquam huc etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

t 3 INTE

Omenti ar
terie.

Nerui omēti.

Adeps.

Glandosum
omēti corpus.

Omenti usus.

Omenti fabri
cam suis usi
bus respōdere.

Quae hic inte-
stina nomi-
ne compellan-
tur.

Intestina cōti-
nua quidem es-
se corpus, sed
pluraltatis
numero uo-
cari, diuersas
ob causas do-
nari.

Breuis intesti-
norum hystoria
enumeratio.

Intestinorum
a uentriculo ex-
ortus, et gra-
uis ductus seu
situs.

Gracilis inte-
stini in tria di-
uisio.
Primum.

INTESTINORVM constructionem ipsorum officio & usui cōuenire
tum demum opportunē narrabo, simulatq; eorum situm, formā, substan-
tiam, connexum, quāq; ipsis implantantur uenas, arterias & nervos, ac si
quid aliud ad eorum fabricā enarrationē reliquum erit explicuero. Intesti-
norum igitur, quae Græcis *ἰντῆρα* dicuntur nomina, nō omnia in praesenti
complectimur uiscera, uel quae costas succingēte membrana & peritonæo
amplectuntur organa: aut etiam uel stomachum & uentriculum, ijs quae
nunc intestina uocabuntur, non ascribam. Quandoquidem ductum ab inferiori orificio uen-
triculi ad podicem usque pertinentem, qui ulnas Italicas ut plurimum quatuordecim & dimi-
diam longitudine aequat, peculiariter nūc intestinorū nomine comprehendam. Quae etsi con-
tinuum idemq; sint corpus, quum tamen in uarios & multiplices & figura differētes anfractus
spirasq; circundantur, neque omni ex parte eandem situm, substantiā, & formae naturam for-
tiantur, ac denique alia alij hominis parti contigua efficiantur, neq; praecipuus omnium eorum
usus par uideatur esse, ac si plura intestina essent, dissectionū peritis haec enumerantur, eorum
in crassiora & graciliora ipsa diuidentibus, atq; ex his rursus singulis ternariū numerū, ut sex
sint uniuersa cōstituentibus, ad eum quasi modum, quo idem cōtinuumq; perpetuū iter plura
uarias ob causas nomina sortiri cōstat. Quemadmodū Lutetiae a diui Iacobi porta ad eam usq;
quae Martini dicitur, iter, etiā si rectum sit, neq; per uarios giros procedat, nihilominus tamen
sexies (si recte memini) nomen euariat. Primum a diuo Iacobo, inde a paruo ponte, mox a tem-
plo Virginis, & nō multo post ab eius ponte, inde ab cenopolio quodam, & postremū ab aede
Martini appellationem mutans. Idem multo magis in fluminibus nō regijs, & quae per mul-
tos giros procedunt uis fieri cernimus. Ceterum utcumq; intestina inter se uariant, omnia ta-
men inter uentriculum, & qua excrementa egerimus sedem collo cantur, forma tereū donata,
sed nō omni ex parte aequē capaci & orbiculata. Substantiam habēt membranē, uerū un-
dique non pariter aut crassam, aut tenuem: deinde duas peculiare tu nicas orbicularibus, &
alicubi etiam rectis fibris intertextas sortiuntur, tertiā ad has tunicas a peritonæo obtinentia.
Venarum praeterea, & arteriarū, & neruorum furculos suscipiunt, sed non ubique similiter nu-
merosos, quemadmodū nunc persequi enitar, ab ipso intestinorū exortu sumpto initio. Ex hu-
miliori orificio uentriculi, quod in elatiori sua sede & dextro ipsius lateri proxima cōstitit, prin-
cipium intestinorū exoritur, illi uel orificio continuatur, quod simulatq; uentriculo prodit, in
posteriora retortū, sub sede uentriculi posteriore secundū dorsi dextrū latus rectā deorsum
proficiscitur, in nullo omnino anfractus reuolutum. Quū primū uerō ad inferiorē usq; uen-
triculi sedem intestinū istud sic occultatū, rectaq; descendens pertingit, sub colo intestino (quod
paulo post hac porrigi audies) latitans, statim ex dextra sede in sinistrā retorquetur, ac uelut ex
alto sursum antrorsum uel assurgēs, in frequētes innumerosq; giros & anfractus reuoluitur, ac
nullis omnino intestinis obiectū, sedem uniuersam quae sub uentriculo ad pubis usq; ossa, & ad
ilia utrinq; habetur, occupat, ea demum excepta, qua huic intestino colum in star orbis ad late-
ra circumduci, postea dicā. Horum sanē anfractuū seu reuolutionū nullus omnino neq; nume-
rus, neq; idem penitus ordo habetur, neq; ille magis dextrā quam sinistrā uentris sedē implent,
praeter quā quod ad dextrū ilium seu ile, ubi sedem longē maiorem supra ilium os ad pubem
usq; opplent in sinistro latere, coli intestini anfractu quopiam eam sedem sibi priuatim uendi-
cante. Vt cumq; uerō multiplices, uarijque huius intestini conspiciantur anfractus, perpetuū ta-
men ē directio mediā sedis dextri illi formam, ipsiusq; amplitudinem, & pleraq; alia (uti post
subiungā) euariat, eandemq; crassitiem amplitudinemq; ab orificio uentriculi inferiori ad hanc
usque sedem obseruat, nisi aliquādo huius intestini pars sub uentriculi fundo ad dorsum pro-
ximē affirmata, inter disseccandum capaciore, ampliorq; reliquo intestini ductu (quemadmodū
subinde fit) occurrat, atque huiusmodi gracilis intestini ductus uisitur, quod ter nomen, ac si
tria essent intestina, uariat. Primum quidem constituitur tota ea intestini pars, quae uentriculo
substrata, ab inferiori ipsius orificio rectā quodammodo eousq; descendit, ubi intestinū in an-
fractus orbeshq; primū cōuolui incipit, ac de huius intestini nomine aniles admodum conten-
tiones apud illos reperies, qui partis refectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui
totam hanc partem quae duodenum digitorū longitudinem in uiro ut plurimum aequat, non
intestinum, sed *ἐκπορὴν* & exortum, seu processum, seu ut eorum uertunt nonnulli appendicem
uocandum cōtendant. Alij etiam si ipsius principium ē uentriculo nascatur, intestinum tamen
esse, ipsiusq; orificium *ἐκπορὴν*, reliquum uerō ipsius ductum, intestinū uocari affirmant, inte-
gros commentarios nugaci disceptatione implentes, parte interim quam in controuersiam uo-
cant, prorsus ignorata. Vocetur itaq; nobis uulgato nomine tanquā succinctiori, duodenum,
aut

aut intestinū longitudinem duodecim digitorum aequans, siquidem id Græcis, & impri-
mis Herophilo *ἡ δωδεκάδακτυλον* appellabatur. Secundum intestinū illic incipit, ubi iam com-
memoratū in anfractus gyros uel primū conuoluitur: & *νῆστος*, seu ieiunum appellat, quod inter
dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacūū reperiatur. Huius nomen alij explicare
conantes, tanquam nihil unquam in se contineat, ac per ipsum a uentriculo confectus tremor
nunquam transeat, aut momento tantū in eo hareret, scribere uidentur. Tercium intestinū
ileon, seu uoluulus Latinis, ut & Græcis *ἰλεον*, a frequentibus fortassis quibus inuoluitur an-
fractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdominis latera continetur, nomen indidit. Hoc
in crassi intestini principium desinit, ubi uerō principium suum obtrineat, nō satis mihi constat.
Equidem ignoro quantam gracilis intestini portionem ieiuni nomine, grauiter de nominibus
litigantes, comprehendere uelint: neq; sanē a ieiuni intestini initio, ad ilei usq; finem manifestum
aliquid indicium obseruo, quo ieiuni finem ac ilei initium interoscere queam. Vbi enim duo-
denum intestinū in ieiunum finire, ieiunumq; intestinū in cipere credimus, copiosiores ue-
nae ac arterie, quā propter ilei ad crassiora intestina terminum, uisuntur: uerū media medio
sele habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad haec, in-
ter secundum ieiuni initium fortē magis inane ilei termino offenditur, ac in medio ductu, uti &
antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei prin-
cipium, non statuo: id intrepidē affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quā in anitione, ut cæte-
ri dissectionis professores obseruari asserunt, dirimi posse. neque profectō minus duodenum,
quā id quod ieiunum uocant, inane reperitur: & maiores (ut dicam postea) ob causas. Ac ta-
les gracilis intestini ter nomen emutantis, ductus situsq; sunt. Forma autem undecunque con-
stat simili, ad amissim uidelicet tereti, & omni ex parte aequē ampla, nisi interdum (ut prius quo
que innuebam) quā a dorso proximē committitur, ieiunum quae incipit, ac ad insertionē uasis
bilem ad intestina deferentis, amplius obseruetur. Substantia quoque toti intestino gracili
eadem est, membranē scilicet, modicē quae admodum carnea. Constat enim tunicas duabus,
quarum interna durior membrana est, uerū interiori uentriculi tunica mollior: externa te-
nuior, magisq; carnea: utraq; tamē, tam exterior inquam quā interior tenuis est, & transuersis
orbicularibus uel fibris tantum intertextitur: nisi fortassis externa, idq; potissimum ad ilei in cras-
siora intestina terminum, rectas quoque aliquot nanciscatur fibras, quae tamē sunt quā pau-
cissimae. Duodeni intestini pars elatior, utpote quae uentriculo uicinior est, tunicas suas crassio-
res obtinet, cum uentriculi tunicis aliquid sibi commune adhuc uendicantes. Tertia praeter
duas peculiare tunicas a peritonæi membranis uasa ad intestina securē deferentibus originem
ducit. Haec namque unā cum uasis ad cauam intestinorum sedem pertingentes dilatantur,
tertioque inuolucro intestina induunt. Caua autem intestinorum pars Anatomicis doctrinae
gratia nuncupatur, quā uasa primū attingunt, seu quae intestina respicit, gibba uerō huius
contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti pars exporrigit, cu-
ius beneficio intestinū id dorso colligatur. Ieiunum uerō ac ileum tertiam tunicam a me-
senterio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium uel
nam arteriam quae habent peculiare, secundum ipsorum longitudinem rectā deorsum du-
ctas, multosq; furculos in progressu illis diffundentes. Ac uena quidem a portae uena prius
quam mesenterio inseratur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quae iecori offertur, ieiunū
ac ileum frequentes uenas arterias quae suas nanciscuntur ab illis quae mesenterio a portae
uena, & ab arteriae radice supra renem arterias a magna originem ducente exporriguntur. pau-
ci enim rami in graciliora intestina ab arteriae propagine diffunduntur, quae a magna arteria
post seminalium arteriarum ortum originem sumit. Neq; etiam uasa, quemadmodum in duo-
deno, secundum ieiuni & ilei longitudinem sub ipsis deducuntur, sed uelut ex mesenterij cētro
ex alto sursum tendunt, rectaq; antrorsum in intestina pertingunt, in quae numerosa sobole ar-
boris radicum modo, in cauam praecipue ipsorum partem implantantur, osculis suis in inter-
nam intestinorum sedem hiantia. Ileum & ieiunum nervos quoque exigunt deriuatos a ramis
sexti neruorū cerebri paris, qui costarū radicibus exporriguntur. duae enim ab illis propagines
utrinq; singulae, ad mesenterij, & dehinc ad intestina frequē utiq; sobole diffundunt. Duo-
denū uerō nervos si quos habet, ab illis exigit, qui inferius uentriculi orificiū, & dextrā fundi se-
dem adeunt. Dein duodeni priuatim id sibi uendicat, quod meatus bilē flauā ad intestina defe-
rens, illi implantetur. Idem intestinum in hominibus, & adhuc magis in canibus glandosum
illud corpus, cuius antea uentriculum describendo memini, peculiariter substratū possidet, ad
suffulciēda uasa ei intestino propria, ac quarū dā corporis glandularū modo amplitudinē eius
lento humore irrigandā. Quāq; nō duodeni solum, sed et reliqua intestina omnia lento quo-

Secundum.

Tercium.

Vbi ieiuni in-
testini finis et
ilei initium debe-
at consilui.

Gracilis inte-
stini forma.

Substantia.

Caua intesti-
norum pars,
quae Anatomici
dicuntur.

Gracilium in-
testinorum ues-
tie et arteriae.

Nervi.

Intestinorum
glandosus.

*Craſſorum in
reſtinorum hu-
ſtoria.*

*Cæcum me-
ſtinum cuius
modi.*

*Craſſi meſti-
ni ductus ſir-
tus.*

dam & lubrico humore interna ſede imbuantur, atque ut Rhazes non ineptè dicebat, ſi ſitilium ualorum more inuitentur inſtanneantur ue. At quum huiusmodi pleraque craſſis etiam inteſtinis ſint communia, illa quoque recenſenda nunc ueniunt. Ileum inteſtinum ſub dextris reſtis regione à quodam craſſo inteſtino multis modis ipſo gracili inteſtino ampliori⁷⁸ excipitur, non quidem ac ſi quis diceret exactè in craſſi eius inteſtini initium, ſed in ipſius propter initium la-⁷⁹ tus ſiniſtrum. Hoc enim craſſioris inteſtini initium inſtar globi cuiusdam præmagni extube-⁸⁰ rat, in ſiniſtro ſuo latere duo obtinens oriſicia. ° unum quidem ileo inteſtino continuum, & magis ab initio diſtans: ° alterum uerò humilius, & ipſi initio propinquius. Huic continuum⁸¹ eſt in hominibus inteſtinum, quod *τυφλόν*, ſeu cæcum ueteribus diſſectionum profeſſori-⁸² bus uocatum eſſe certiffimò noui, non ignarus interim, quid hoc die plerique de cæco inteſtino commententur: decepti profeſſò, quod inter craſſiora inteſtina id à Galeno alicubi recenſeatur, neq̃ aliter quàm amplius quiſpiam ſaccus, ac ueluti alter quidam eſſet uentriculus, ab ipſo cæte-⁸³ riſq̃ qui illum ſubſequuti ſunt Anatomicis deſcribatur. quum tamen in homine ° id quod cæ-⁸⁴ cum appellandum ducò, cæteris omnibus inteſtinis ſit breuius, atque artiſſima omnium inte-⁸⁵ ſtinorum parte multo anguſtius ſtrictiusq̃, & craſſiori lumbrico in orbes conuoluto potiùs quàm inteſtino ſimile: adeò ut cæcum uix inteſtinorum appendicis loco, ac proinde minus lon-⁸⁶ ge in craſſorum inteſtinorum numero habendum eſſe uideatur. Arque hinc fit, ut Aſculapij⁸⁷ noſtri, ſcilicet quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci inteſtini loco me com-⁸⁸ mune ſtrare uident, Galeni deſcriptione nobis obſtrepere, ac alijs quidem ex ſaccolis illis cæcisq̃ Rabi-⁸⁹ nis contendat, amplum illud coli inteſtini initium ſaccum, aut ut ipſi loquuntur, orbem & monoculum eſſe: alijs uerò aſſerant, cæcum inteſtinum ob ſecūdi imperitiā à nobis minime ob-⁹⁰ ſeruari. Neq̃ uerò in cathedra hæc boaſſe contenti ſunt, quum non deſint qui de cæco inteſti-⁹¹ no paradoxa conſcribere, integroſq̃ libros, ut de duodeno inteſtino, commaculantes, magnum⁹² operæ precium ſe feciſſe gloriētur, ſi nō unum cum ueteribus Græcis in cæco oriſiciū eſſe, ſed⁹³ duo ſibi proxima eſſe in medijs adferant. Quæ ſi uiderint, aut imaginari rectè fuerint, ea demum⁹⁴ ſunt quæ in coli initio extuberanti uidentur, ac unū quidem foramē ilei inteſtini terminus eſt, alterum uerò eius quod cæcum eſſe dico initium. Neq̃ eſt profeſſò cur minus credamus, gra-⁹⁵ cilem illam inteſtini portiunculam meſenterio nō annexam, ſed ſibi ipſi in orbes cōuolutam, & ſibrarum beneficio hærentem, in homine cæcum eſſe inteſtinum: quantum uis eam amplitudi-⁹⁶ nem uſumq̃ Galenus ipſi tribuat, quæ huic minime adeſſe uidentur, ſuas potiùs caudatas ſimias⁹⁷ hac appendice deſtitutas, quàm homines deſcribens: quos tamen ueteres illi aggredientes, ap-⁹⁸ pendicem hunc inteſtini cæci nomine procul dubio donabant. Deinde Galeni deſcriptio cani⁹⁹ fortaliſſis accommodari hîc poſſet, cui cæcum inteſtinum multo quàm homini cōtigit amplius,¹⁰⁰ neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires & ſciuros¹⁰¹ cæcum hoc inteſtinum adeò amplum naſcos ſciimus, ut amplitudini ipſorum uentriculi facile¹⁰² reſpondeat, ſæcibusq̃ turgidū in ſectione obſeruetur: atq̃ hinc conſtat gracilem hunc appen-¹⁰³ dicem in homine cæcum eſſe, quum uidelicet ductu ac ſitu & forma pariter (licet nō amplitudi-¹⁰⁴ ne) illorū animalū cæco inteſtino his congruat, unumq̃ (unde etiā cæcum primò dictū eſt) nan-¹⁰⁵ ciſcatur oriſiciū. Inſuper ſummus profeſſò Nature admirator Galenus, ſi hominis inteſtina un-¹⁰⁶ quā ita ut canū intuitus fuiſſet, hunc appendicē, & extuberāſ illud in homine coli initium, ilei-¹⁰⁷ cum ipſo unitatē, & coli formā, longè ſecus deſcripiſſet. quippe ſi aliud homo cæcū nāciſcetur,¹⁰⁸ eum appendicē minime prætermiſſet Galenus, quanq̃ ortu nōnihil in homine & cane uariet. nā¹⁰⁹ etiā ſi utriſq̃ in dextro ileo colloceſ, hominis tamē cæcū ex ſiniſtra magis coli initij ſede q̃ dex-¹¹⁰ tra, ut in canibus, ut & Galenus atteſtatur, principiū ducit. Porro ſi cū nōnullis, qui ſecūti mihi¹¹¹ aſtiterunt, in homine quidem ad eū uſum quem Galenus ei tribuit, appendicē hunc à Natura¹¹² primū formari dicerem, & ob nimia hominum ingluuiē ex ileo inteſtino à uentriculo conſe-¹¹³ ctum ſuccum abſq̃ eo ut is totus cæcum ſubintret protrudi, atq̃ hinc appendicē in nobis tanq̃¹¹⁴ inuſitē & marcidū, aliter fortè q̃ in temperatis Galeni hominibus, pendere aſſirmarē, ad nuga-¹¹⁵ cem illam tergiuerſationē deueniendū foret, qua alios tum fuiſſe homines ſateremur, præcipuē¹¹⁶ quum amplum hoc coli inteſtini initium in homine cæci inteſtini uſum abundē ſuppleat, & no-¹¹⁷ tæ duntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur. In dextro itaq̃ ileo ad humiliorem¹¹⁸ re-¹¹⁹ nis dextræ ſedem extuberans illud ° amplum & rotundum coli principiū habetur, quod hinc¹²⁰ ſenſim rectā ad iecur ſurſum ° contendit, iecoris que cauæ parti nonnihil ſubſternitur, ac ° bi-¹²¹ lis uſiculam in homine contingit, cuius etiam contactu flauo colore hîc inteſtinum quandoq̃¹²² tingitur, inde ex dextro latere ſecundū inferiorem uentriculi ſedem in ſiniſtrū fertur, uen-¹²³ truli fundo attenſum: haud tamen, ut alijs uſum eſt, eum conſcendens: aut ut uulgo dicitur, uen-¹²⁴ triculi fundo ſuperequitās. Quum primum uerò ad ſiniſtri uentriculi latus pertingit, ſuper de-¹²⁵ miſſiorem

miſſiorem¹²⁶ lienis partem anfractus quosdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim ſupra ° ſini-¹²⁷ ſtrum renem per ilium ſiniſtrum decliue fertur, ſecundū peritonæi latus ad pubis uſq̃ os ° de-¹²⁸ ſcendens. ° Hinc ſurſus ad ſiniſtrum latus quaſi ad umbilici ſedem ac anfractum (quem à me-¹²⁹ dicis propter ſuos clyſteres, quos ad gracilia uſque inteſtina ſeſe infundere arbitrantur, colli-¹³⁰ cosq̃ cruciatum perpendi melius optarim) hîc conſtituens, ſuper oſſis ſacri initium tenditur, ° à¹³¹ quo rectā deorſum ad podicem uſque deſcendit, in ° uiris quidem ſub ueſica, in ° mulieribus ue-¹³² rō ſub utero oſſi ſacro & coccygis inſtratum, huic inteſtino, ab ilei inteſtini ſine ad podicem uſ-¹³³ que pertinenti: & ſi par undique propemodum, præterquam in initio, ubi multo capacius¹³⁴ apparet, ſit amplitudo, figura tamen ductuque uariat, ac proinde tanquam in duo inteſti-¹³⁵ na ſubdiuiditur, ut ° quicquid à dextro ilio ſuper dextrum renem ſub iecoris cauo, deinde ſe-¹³⁶ cundū uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc ſurſus ſuper ſiniſtrum renem uerſus¹³⁷ pubem fertur, ac aliū anfractum ſupra internam oſſis ilium ſedem ſaciens, ad ſacri uſque oſ-¹³⁸ ſis initium proripit, Latinis pariter ac Græcis colum inteſtinum appelletur. ° quod uerò ab¹³⁹ oſſe ſacro ad anum uſque pertinet, Græcis *ἀνδρὸς οὐροῦ καὶ ἀγχοῦ* dicitur, Latinis longaon, re-¹⁴⁰ ctum, & princeps. Colum enim in hominibus, aliter quàm in canibus, non ad amuſſum te-¹⁴¹ res eſt, uerū per uniuerſum ipſius ductum ſuperius inferius que ° depreſſum uiſitur, ad late-¹⁴² ra utrinq̃ quadam ſerie, uelut in medijs globos cellulas que extuberans. Atque hæc figura¹⁴³ eo minus conſpicua ſit, quo colon recto inteſtino uiciniſ accedit, quod exactè teres, non¹⁴⁴ autem coli modo depreſſum extuberans que cernitur. Ambo itidem ut cæcum quoque tuni-¹⁴⁵ ca extruuntur ° duplici: quarum, ut in gracilibus inteſtinis, interna exteriori neruoſior mem-¹⁴⁶ brana ue magis & durior eſt, uerū colon utramque tenuiorem graciliorem que quàm re-¹⁴⁷ ctum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum eſt, tanto quoque ipſius tunicae¹⁴⁸ craſſiores melius que nutritæ conſpiciuntur. Interna utriuſque inteſtini tunica tranſuerſis cir-¹⁴⁹ cularibus que fibris, iſdemq̃ frequentiffimis ſolum abundat: externa uerò in colo inteſti-¹⁵⁰ no tranſuerſas quidem nanciſcitur, ſed & rectas quoque quamplurimas exigit, non quidem¹⁵¹ ſecundū uniuerſam inteſtini ſuperficiem protenſas, ſed duntaxat inferius & ſuperius ubi co-¹⁵² lon ° depreſſum eſſe diximus. Secundū enim eas coli impreſſiones rectæ fibræ protendun-¹⁵³ tur, & coli tunica ibidem ſunt robuſtiſſimæ, admodum que ſpiſſæ, & ut Galenus in quar-¹⁵⁴ to de Partium uſu, de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentiſ utrinq̃¹⁵⁵ ſingulis conſtringitur, ſecundū longitudinem deſuper ad interna porrectis. quod me Her-¹⁵⁶ cule & homini Galenus aſcripiſſet, niſi ipſius inteſtina canum inteſtiniſ eiſmodi ligamentiſ¹⁵⁷ carentibus reſpondere putaret. Porro exterior inteſtini recti tunica per totum inteſtini am-¹⁵⁸ bitum rectis fibris admodum frequentibus paſſim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm¹⁵⁹ orbiculares fortiatur. Cæterū tertia ° craſſorum inteſtinorum tunica, quemadmodum &¹⁶⁰ gracilium tunica tertia, à meſenterio ipſis ualā porrigente pendens hoc enim cæce inteſtinorum¹⁶¹ ſedi implantatur, in tertiā ipſorum tunicam degenerat. quanquam coli inteſtini pars, uen-¹⁶² triculi fundo attenſa, priuatim in hominibus ab ° inferiori membrana omenti tertiā aſciſcat¹⁶³ tunicam, quod hæc coli ſedes eius membranæ beneficio dorſo ita aſſirmetur, atque reliqua¹⁶⁴ inteſtina meſenterij interuentu dorſo colligari nouimus. Coli itidem & recti inteſtinorum ue-¹⁶⁵ næ & arteriæ, quas pauciores hæc quàm inteſtina gracilia exigunt, à portæ & magnæ arte-¹⁶⁶ riæ ramis pendunt. Colo quidem inteſtino toto progreſſu, qui à dextro ilio ad ſiniſtrum¹⁶⁷ ferè renem pertinet, arteriæ uenæ que, quemadmodum ieiuno & ileo, implantantur, ex al-¹⁶⁸ to ſcilicet ſurſum ſeriatim conſcendentes, ac parti ipſius inferiori à ſiniſtro rene ad rectum uſ-¹⁶⁹ que inteſtinum ductæ, & ipſi quoque recto uenæ arteriæ que, quemadmodum ° duodeno¹⁷⁰ porriguntur. ° Vna enim inſignis uenā à portæ ramis in meſenterium excurrentibus, & ar-¹⁷¹ teria etiam ab ° illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad meſenterium ſeu ualorum ſe-¹⁷² minalium exortu depromitur, ſecundū dictam coli partem & rectum inteſtinum meſen-¹⁷³ terio ſuffultæ, rectā protenduntur, ac in progreſſu furculos ſeriatim uno que ordine inteſti-¹⁷⁴ nis offerunt. Verū de uenis ac arterijs in meſenterij deſcriptione ſurſus pertractabitur. Ner-¹⁷⁵ uos autem craſſiora hæc inteſtina cum gracilibus communes habent, & utraque lento uiſci-¹⁷⁶ do que humore intus oblinuntur: ac uti obſorum uentriculi adipem, aliquando ſatis etiam¹⁷⁷ copioſum intus adnatum exigunt. quemadmodum & exteriori ſuperficiē coli inteſtini, quā¹⁷⁸ id recto proximum eſt, & ipſi quoque recto, pingues quidam appendices adnaſcuntur. Inte-¹⁷⁹ ſtinum rectum ° muſculos uoluntariæ ſecum excretioni præſcios ſibi priuatim uendicat,¹⁸⁰ quos quum in ſecundo libro perfequutus ſim, non eſt neceſſe hîc quoque eoſdem recenſere,¹⁸¹ ſed admirabilis potiùs Naturæ induſtria hîc conſiderāda uenit, quæ ea omnia adeò diuinē ma-¹⁸² chinata eſt, nec quicquam niſi ad ſummum uſum in inteſtinis extruxit, primū & potiſſimū¹⁸³ ea

*Craſſum inte-
ſtinum in colō
& rectum di-
uici.*

*Coli à recto
differentia.*

*Craſſorum in-
teſtinorum tuni-
cæ.*

*Coli & recti
uenæ ac arte-
riæ.*

Neruis

*Adeps inteſti-
ni obnatus.*

*Recti inteſti-
ni muſculi.*

*Inteſtinorum
munus, ac dein-
corum coſtruc-
tionis ratio.*

ea efformans, ut horum beneficio quicquid esset succulentum in cibo uentriculi opera elaborato, id ad iecur sanguinis officinam duceretur. Deinde ut faeces & quae succui inepta essent, debite excernerentur. Postremum etiam conueniendi alterandique ui modica non nihil intestina prodesse. Natura uoluit, ut à uentriculo scilicet prius confecta absolutius paulum emutarentur. Atque ad hos sanè scopos illa respiciens, intestina artificiosissimè sabrefecit. quod enim præcipue neque gratia educationis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id quod in cremorem uersum esset, per uenas assumptum in iecur totum deferatur, intestina ad eum quem diximus modum, fabricata sint, coniectare licet permultis. Primò quidem, quòd in nullo animali constructus sit uentriculus illis organis contiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impossibile esset, uentriculum ad anum usque extendi. Deinde, quòd plurimis animalibus intestina in multos frequentesque gyros & anfractus inuoluuntur. Postremo, quòd constet uentriculum cibum non antea demittere, quam perfectè illum confecerit. Ventriculum igitur sedi non esse contiguum, aut illi recto saltem meatu ductu uel iunctum, liquidò demonstrat, aliud concoctionis efulecentorum, aliud uerò redditionis digestionisque, aut ut Graeci dicunt, *καταδύω* & organum fieri oportuisse. Quippe si idem omnino existeret, metuentdū esset, ne frequenter uenae crudum in concoctumque afflumeret cibum: qui postmodum à iecore malè confectus, homini inutilis noxiisque foret. Sed & redditionis instrumentum, quod non rectà à uentriculo ad anum extenditur, sed quàm plurimis orbibus & anfractibus spirisque (ne oculus hominis nutrimentum non excoctum elaboratur) inuolutum uisitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uentriculo succederet, essetque ille redditionis, sicut hic concoctionis est, promptuarium, nequaquam exiguo tempore & plurimum alimenti per uenas frequentes in iecur susciperetur. Nunc autem per innumeratas uenarum soboles, ex uarijs illis copiosisque intestinarum anfractibus, quicquid succulenti à uentriculo confectum est, in iecur promptè transmittitur. Aliàs uerò si raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uersi, continuo incidere, tarda & diuturna succederet digestio: quum necessarium sit, ora uasorum elaboratum succum tangere. Si uerò alter magnus uenter prior subsisteretur, cibus omnino modicum eius uentris sedem tangeret, solam nimirum eam cui proximis attiguisque suis parietibus esset. Plurima uerò cibi portio, quantacunque scilicet esset in profundo, seu medio eius uentris spacio, uenarum apprehensiones succusque effugeret. Sed nunc demum transitus angustia cibum in exiguas còminuens particulas, cogit ut is propemodum totus tangat intestinarum tunicam, ad quam uenae suis oculis hiant. Et si quid in transitu primariis anfractibus, uasorum ora in internam intestinarum sedem hiantia effugerit, per secundum quidem tangit: & si hunc præterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numerosisque subsequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibus ad nutritionem utilis, quando lege Naturæ & morbo liberum corpus dispensatur. Intestinarum itaque anfractus, ut quicquid succulenti humidique in confecto à uentriculo cremore esset, uniuersum distribuatur, comparati sunt. Et id præcipue tenuium intestinarum munus est. Crassa enim, & si ipsa quoque ad succorum distributionem conducant, peculiariter tamen eo conferunt, ne continuo, sed per longa intervalla egeramus. Hæc enim tanquam uenter aliquis siccis excrementis, uti uesica urinæ, subiiciuntur: unde etiam inferiorem uentrem eam nonnulli appellauerunt. In his namque excrementa ita colliguntur, ut repente uniuersa simul educi queant: ita tamè, ut & hinc aliquis homini usus accedat. quippe si gracilium intestinarum succum aliquid præterfugerit, quum longior mora excrementa in crassis intestinis residèat, ipsorum uasa id exugunt. Ad hæc, quo maior adhuc esset còmoditas moræ ciborum per eos anfractus delabentium, quandam alterandamque conueniendi que uim toti intestinarum generi Natura indidit. Quamuis quum prorsus impossibile sit, non adesse unicuique animalis particulae uirtutem quampiam alteratricem, & non absit longè, parumque à uentriculo intestinarum substantia: necessarium sanè est, & uirtutem alteratricem ijs inesse, & uentriculi uiribus consimilem, & proinde in ipsis quoque intestinis cibum concoctionem aliquam suscipere est quàm manifestissimum. Quod autem commemoratis iam uisibus, quæ de intestinarum constructione supra scripsi, omnia competant, obiter quoque nunc subnectam. Hæc itaque ad uentriculum statim, à quo cibum accipiant, opportunè locantur. Duodenum uerò etiam si id fuisse utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quòd sub uentriculo, quæ fertur, nullam omnino uacuum sedem obtineat, in qua aptè in gyros flecti queat: deinde quòd portæ uenæ à iecoris cauo prodeunt cedere oportuerit. Ileum uerò & alium mediam uentris sedem iustissimè occupant, quòd in ibi mesenterij centro sint proxima, breuissimòque ductu & uenæ portæ ramis, & arteriæ magnæ propagines illis hic diffundi possint. Porro de colistunimis quàm miserè se torquent dissectionum professores, quòd id quum

Situs intesti-
norum ratio.

excrementorum uelut quoddam sit promtuarium, ad uentriculi fundum icoris quae cauum porrigi conspiciant. ac alius quidem quia id faeces continet, innatoque calore destituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarum quae partium contactu maiorem concoquendi uim assumat. Alius sub icoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uescula in illud refudans bilis, incitandum excrementorum egerendi uim feliciter reddat. Alius aliud comminiscitur, & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum esse, neque id uenae portae ramos cauo icoris proximis oportuisse assumere, quum parum quod exugi deceat amplectetur. Vt itaque grandior dexter uenae portae truncus breuiori ductu gracilibus intestinis insereretur, ac succinctiori uia cibum ad iecur transferret, colon in testinum gracilibus cedit, ac ueluti per distantia maximè à mesenterij centro loca procedit, atque haec etiam occasione id praecipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic commodissimè reponitur, quò opportune paulatim asseruata egerere tandem queat. Forma autem terti in hoc intestina creantur, ut sint capacia, minus quae iniurijs occurrantibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima cibi portio ab ipso rum tunica, adeo quae ipsorum uasis tangatur. Crassorum intestinorum magna est amplitudo, ut multa colligere possint, ac ne frequentius egeramus opitulentur. Substantia constant, facillè quae continet amplectente, & rursum à contentis distendi apta. ⁴ Duplicem uerò exigentiam tunicam, ut iniurijs innoxie ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinorum difficultatibus, alijsq; diuturnis affectibus putrescit, exterior salua: unde & aegri nonnulli euadunt. Porro interior gracilium musculorum tunica interiori uentriculi tunica mollior est, quò nulla aspera intrita ue illa, sicut hic, recipiant. Exterior uerò intestinorum tunica interiore uentriculi minus carnosa est, quoniam digestionis potius quàm concoctionis organa sint. Ceterum tunica crassorum intestinorum tanto gracilium intestinorum tunica interiore durior est, quanto illa materiam continent duriorè, & à succo magis liberata. Quandoquidem quae gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aequa quae adhuc sunt: quae autem crassae, dura. Intestinorum tunica utraque transuersas fortitur fibras, ut ocyus quod in illa destitit propellant, ita quae cito uniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini & coli tunica, praecipue quoque rectas fibras obtinuit, ut haec uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne fortè quum illae dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abcedant diuellanturque. atque hac potissimum occasione recto intestino, ut quod sicciora excrementa amplectitur, eius generis tribuuntur quamplurimè. Quamquam fortassis non ob id solum ut transuersas colligent, rectae fibrae huic offerantur, sed etiam ut recrementa alioquin non admodum sequacia illae attrahant. Tertia intestinorum tunica secundae uelut propugnaculum est, & copula, cuius beneficio intestina mesenterij interuentu dorso colliguntur. Ceterum uenae arteriae quae (nam & haec ex intestinis aliquid elicere creduntur) non omnibus pari numero ac frequentia distributae sunt, quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum copia sit. Quo enim intestina uentriculo in continuate uiciniora sunt, eo plus optimi cremoris continent, ac proinde frequentiora uasa gracilibus intestinis deferuntur, pauciora crassiss. & pari hac ratione pauciores uenae uentriculo, quàm tenuibus intestinis inseruntur: quoniam qui in ipso continetur cibus, non semper plenè confectus mutatur quae est. Neruis autem intestina donantur, ut infestantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priuquam homo sentiret. iam uerò bilis meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis incidentem expellit. Atque haec praecipua, praeter succi tenuitatem, causa est, cur ieiumum intestinum suum quem continet cremorem ocyus quam reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adhaerit, sua acrimonia id magis stimulans, ad ea quae continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquae enim inanitatis ieiumi causae, ut succorum optimorum copia, frequentes uenae, proximis icori situs, & ante haec omnia deorsum recta tendens intestini ductus, & liquidissimus adhuc succus, duodenum magis ieiumum esse, ut sanè etià reperitur, documento sunt. Quanquàm bilis in ipsum influens, & illud quoque ad subita excretionè irritat impellitq;. Sed de bilis natura, ipsius meatibus, suo postea loco accuratius pertractabitur.

Intestinorum
formæ ratio

Substantia
Tunicarum

- Fibrarum
t ratio.

Venditum at
teriarumq; ra
tio.

Nervorum
ratio.

Vesiculae bi-
lis meatus in-
sertionis ra-
tio.
Quamobrem
iunum intesti-
num cremore
occyus trans-
mittat.

DE

MESENTERIVM inter ceteras figuras ostendit undecima, mox decima & duodecima, & non persimilior uigesima quarta, uti ex illarum figurarum Indicibus colligere promptum est.

Mesenterij
nomenclatura.

Ipsius situs.

Substantia.

Forma de
ortus.

In li. de Secti
one uenarum
& arteriarum.

Substantia me
senterij ratio
ac usus.

Lib. 6. de Ad
min. dissectio.

ORPVS Græcis μεσεντεριον, & μεσεντερικον nuncupatum, Gaza in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit. Cicero autem in tertio de Natura Deorum intestinum aliquod ita uocari arbitratus, medium intestinum uertit: quod quum falsum sit, neque lactes idem omnibus significent, & medianum recepta parum uox uideatur, à Græcis nō inopportune uocem mutuabor. Mesenterium itaq; ad posteriorem intestinorum sedem locatum est, uinculum, cuius beneficio intestina inuicem ut ad dorsum colligantur, futurum. Ut uero id tantū homini usum securius presteret, dura membranaeque constarent, futurum. Ex duabus enim mutuo attenſis & accumbentibus membranarum à peritonæo originem ducentibus, mesenterium conformatur. Non quidem ex una eademque peritonæi sede his membranarum origo est, uerū ex uaria, pro mesenterij ipsius nimirū forma, quam ferè intestina singunt, à mesenterio colligata. Nam ut nō intestinorum omnium par anfractuū ductus est, ita quoque non eadem undecunq; mesenterij effigies. Quam forſitā Galenus animaduertens, etiam si omnino continuū mesenterium sit, nihilo minus tria mesenteria quodāmodo receſſit. unum quidem dextrū, alterū uerō sinistrū, tertium autē medium innuens. Ac Galenū quidem medium mesenterium appellare arbitror mesenterij partē, ieiunum ileumque intestina dorſo colligantē: quæ angusto orta principio, in miram amplitudinē latitudinemque ducitur, ut omnibus ieiuni ileique intestini connascetur anfractibus. Dextrum uerō & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorſo alligat, dextrum quidem in dextri illi regione, sinistrū uerō in sinistri collocans. Mesenterij itaq; pars gracilibus intestinis peculiaris, similē omnino cum inferiori membrana omēti fortitur exortū. Ex magnæ enim arteriæ & uenæ caue tunicis, quas ea uasa secundū uniuersum suum per lumborum uertebras ductū à peritonæo obtinent, membranae fibræ admodū frequentes exurgunt, statim in duas degenerantes membranas, dextræ quidem in dextram, sinistræ autem in sinistram. Hisce membranarum mutuo adnexis, mesenterij pars gracilia intestina dorſo colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorſo connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundum quas hæc intestina exporriguntur, peritonæo semper fibræ qualdā quæ in mesenterij membranas degenerant, illic emittente. Neque profecto mesenterij substantia in hoc solum quo ualidius intestina dorſo adnecteret, membrana est, uerū etiam alterius magni cuiusdam usus gratia, quod uenas omnes exiecoris portæ, & arteriæ propagines à magna arteria ad intestina excurrētes tutō colligaret, ac ne illæ dum homo salit aut cadit, contundantur & disrumpantur, tutō secureque admodum suffulciret. Grandior enim uenæ portæ truncus, quā mesenterij iuxta renum regionem à dorſo pronascitur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteriā habens comitem, quæ à magna arteria priusquam hæc ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit. Huc quoque pertingunt duo nerui, utrinque nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui à sexto neruorum cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeo ut ingens uenæ portæ truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis neruis simul mesenterij centrum subeant, atque inter duas ipsius mesenterij mutuo coherentes membranas ingrediantur, ac tutō postmodum per uniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina perferantur. At præter comme moratam arteriam, alia quædam magnæ arteriæ propago eam mesenterij partem ingreditur, quæ sub renum regione à dorſo principium obtinet. atque huius propaginis exortus paulo sub feminalium arteriarum principio à magna pendet arteria. Venas autem nullas præter dictum nuper uenæ portæ truncum, mesenterium admittit. Neque satis assequor, quid Galenus sibi uelit, quando intestinis, ipsiq; adeo mesenterio uenas offerri testatur in iecur non terminatas: & dum alibi, à caua intestinis ramos quosdam propagari commemorat, quod sanè falsissimum esse uel sectio ipsa luce clarius tibi demonstrabit: etsi nulla alia, saltem illa in qua portæ uena, & quos dixi, arteriæ ramis uinculo interceptis ac reſectis, intestina simul cum mesenterio in uiuente adhuc animali à dorſo auelluntur. Hæc enim si quis esset uel capillaris ramusculi à caua uena ad intestina exortus, sanguinem tibi ex illo profluentem ostenderet. Porro in canibus duplicem mesenterij membranam adinuenire non adeo promptum est, quod illis macilentius obtigerit mesenterium, cuius membranæ inuicem omni ex parte (nisi quā uasa admittunt) perinde ac si simplici membrana mesenterium constaret, connata uiſuntur.

funtur. At in homine binæ mesenterij membranæ inuentu sunt perquam faciles, ac multā intercedente pinguedine inter se distāt. Ut enim homo copiosa undecunq; abundat pinguedine, sic mesenterium quoque præpingue adipiscitur, sanguine hinc ex uasis refudante, membranarumque ut in adipem mutato, ita ut præter uasa & neruos multum adipem mesenterij membranæ in sui medio contineant. Sed præter adipem aliud quoque mesenterio accedit. neque enim sat esse uisum est Naturæ sagaci, frequentem illam uasorum sobolem mesenterij membranarum contineri, quin glandosum corpus, Græcis πωδύρεας & λεκκίνας dictum, singulis uasorum scissionibus, ita undequaque substruxit simul & circumposuit, ut nulla ipsarum inuali da fieri, aut per motum quassari posset: nō ignorans, quiduis suscipiendis noxis opportunissimum esse, ubi in ramos ducitur. Ac proinde ad mesenterij quidem centrum, ubi prima uasorum sit distributio, grande corpus glandosum extruitur, insigniores ac primos uasorum ramos secure admodum deducens. Per reliquam uerō mesenterij sedem, singulis propè uasorum diductibus Naturæ glandulam quoque aliquam interiecit, diuisionis robur simul ac firmamentum futuram. Adeo ut simul glandulis illis accedentibus, mesenterij membranæ uasa uersus intestina tutissime deferrant, intestinaque omnia dorſo quam aptissime colligent, ac demum tertiā intestinorum tunicam efformet. Quum enim mesenterij membranæ uasa ad cauam intestinorum partem deducunt, ipsis intestinis simul cum uasis adnascuntur, atque hinc inuicem abscedentes singulæ per suum in intestina latus ascendunt, ac in tertiam intestini tunicam degenerant, hac occasione fortius intestina ligantes, & ualidius uasorum propugnaculum constitutæ.

Mesenterij
adeps.

Glandes.

DE IECORE. CAPVT VII.

IECUR plerūque ostendunt figuræ, uerū inter ceteras duodecima & uigesima caua ipsius sedem imprimis spectandam offerunt. Gibbam uerō proponit decima octaua, & aliqua etiam ex parte secunda, sexta, ac uigesima secunda, & uigesima quinta, quæ & caua regionis nonnihil exprimunt: quum in his iecur ita collapsum sit, ut extra naturalem situm id anteriore ipsius sede sursum in duodecima & uigesima protrusum, quod caua ipsius sedes intergra in conspectum ueniret.

47. muscul.
tab. a.
b. videtur
11. 6. 12.
20. 22. 25. fi.
gunt. & ul.
nua quoque
fig. 10. 3.
c. 7. muscul.
tab. o. p.

48. 0. fig.
12. 17. ad C.
fig. 20.
16. fig. sub
A. habetur
D. D.
fig. 0.
O. P.

IECUR nutritionis organorum facile præcipuum, & sanguinis crassioris officina, animæque cibos ac potus quæque corporis naturæ necessaria sunt, appetentis fomes, elatissimam ei ministrantium partium regionem obtinuit. Sub irascibilis enim & iam dictæ concupiscibilis animæ septo iecur statim collocatur, maximam inferioris septi sedis regionem occupans. Etenim totam dextram septi partem contingit, parum admodum illius partis intactum relinquens, quā septum undecimæ duodecimæque costis adnascitur, suaque ligamenta quibus uertebris colligatur porrigit. Mediæ autem septi partem uniuersæ iecur subtenetur. Sinistræ uerō parti non itidem, quanquam huius magnam quoque sedem teneat, totam uidelicet anteriorem ad eam usque partem, qua sinistrum septi latus costarum medio (quod ab ipsarum radicibus ad finem usque eorundem metior) incumbere incipit. Et profecto longè magis quam nostris uisum est medicis, in sinistrum latus iecur pertingit. Neque uerō septi transuersi latitudinem ullibi excedit, nisi quod paulo demissius, quā mucronata consistit cartilago plerumque, & potissimum arcuato thorace pertingit. Porro humanum iecur maiorem sui portionem in dextro latere extensam habet, propter lienem, qui ipso dignitate multo inferior, sinistram sedem erat occupaturus. Vt igitur corpus redderetur æquilibre, sagax Natura minorem iecoris partem in sinistra deduxit. quod aues manifestō attestantur, quibus iecur propemodum æqualiter in utrumque latus consistit, ut & canibus. His enim quia gracilis, neque ponderosus admodum lien contigit, magna iecoris portio in sinistram fertur. Vt cunq; tamen deducatur iecur, etiam si sub septo locetur, eam sedem perpetuò exigit, quæ costis succingitur, adeo ut cibi organorum situs magnam rursus Naturæ ostendat prouidentiam. Quum enim abdomen propter ea quæ extendi subsidereque crebro debent organa, ossibus destituatur, Natura eas partes quarum gratia illud ossibus carere uoluit, ab iniurijs minus texit: reliquas uerō hac extensione non indigentes, tutissime condidit. Atque ita peritonæo inter dissecandum aperto, primum occurrunt, uentriculus, intestina, uesica, & uterus. Verū iecur, lien, renes, uena caua, & arteria magna tutius reconduntur. Iecoris forma uaria est, & suis quibus accumbit organis respondens, non aliter quā si id nullam peculiarem exigeret formam, & sibi à uicinis partibus, instar sicilis terræ, quamuis effigiem

Iecoris situs.

Situs ratio.

Iecur maxi.
ma ex parte co
stis succingit
munitur.

Iecoris for
ma.

u indi

indi sineret. Nam & supra, & retro omni ex parte qua septum^h spectat, gibbum laeueq^{ad} modum uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cauitati septi, quae in inferiori ipsius sedeneccellari^o constituitur, ad amissim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic formatum.^h Ne uero uenae cauae caudex secundum posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede excelsus est, quantus amplectendo innascendoq^{ue} cauae caudici sufficiat. Ceterum^h inferiori sede iecur admodum amice uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum secundumq^{ue} corporis latitudinem oblongum necessario procreatum esse diximus) cauum efficitur: & laeue quidem hic existit, sed non undecunque processibus^{ue} & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie neuitquam gibba sunt, ita quoque iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis praecipitio aliqua ex parte accedit. Quam nanque^h duodenum exporitur^h intestinum, & uena^o portae a iecore prodit, iecur quodam^h tubere prominere, sedem quam hic uacuam reperit adimpleturum. Praeterea ubi bilis^h uesicula cauae iecoris regioni innascitur, sinus in illa excelsus, medium eius uesiculae corpus eleganter excipiens. Ad haec, iecur quoque ea parte^h sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, ipsiq^{ue} septum transcutit, & superiori orificio uentriculi continuando, locum praebet. Adeo sane ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quae a conterminis partibus ipsi imprimatur. Velut canum scitio pulchre attestatur, in quibus iecur sinu suo superiorem dextri renis sedem concinne admodum excipere cernitur. Atque hoc recte a Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam ue exigat figuram, uti uentriculus, uesicula, & eius generis per multa, quae amplam cauitatem eamq^{ue} unicam necessariam obtinentia, opportunissime rotunda effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis praefectam necessariam, quam nunc fortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & uenarum per ipsum reptantium series, facile tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, utrum rotundum an oblongum, gibbum ue an cauum extrueretur. Iecur itaque superius posteriusq^{ue} qua septum spectat, praeter sinum uenae cauae caudici paratū, exacte gibbum & laeue, sed qua uentriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus ubi posteriori uentriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quā uero superiori orificio uentriculi eiusq^{ue} sedi superiori uersus sinistram incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum fertur^h angulum. In dextra uero parte rotundum quodammodo & orbiculare obseruatur, & nusquam tenuius est, quam in ambitu, & praecipue in anteriori ipsius sede, ubi sane tenuissimum uisitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas praeter^h unam patulae sectionis modo anteriori ipsius parti inductam, ac a mucronata pectoris ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti^h foramine quodam ad eam iecoris sedem penitus pertinentem, a qua portae uenae^h caudex principium ducit. Atque haec sectio seu foramen est, quo umbilici^h uena humano iecori implantatur. Ceterum nos neque porcini, neque canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quae enim diffinitionum professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas *λεβες* Graeci uocant) commentantur, eorum potius & simiarum sectionibus, quam hominum didicerunt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo non discinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum continuumq^{ue} praecipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canum uero in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes est disinctum, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uero in pauciores, uenis duntaxat haerentes: aut etiam in plures, si sectiones quoque impense altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum ac Anatomes peritorum commentum, quo uentriculum a iecore quinq^{ue} fibris manus apprahendens modo, amplecti asserunt. Quin Graecorum nonnulli, nescio a quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere est) imponunt nomina. Quatuor enim quum sint, inquit, iecoris fibrae, prima focus dicitur: maxime nanq^{ue} ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mensae nomen fortitur, quod mensae uices gerat: nam membrorum alimenta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatq^{ue} inter se humores, aut si quid crassius distribuendū sit, id secat atq^{ue} commutat. Quarta a urigae nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius recta ducunt. Huiusmodi profectio eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nulla peculiaris egisset forma.

Humanum iecoris formam a canis & porcorum iecoris bus uariare.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quam hominum administrationibus discere conantur, nugae figmenta^{q^{ue}} sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti astitere testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspicisse. Neque est cur quisquam iecur duplici fibra constare astruat, propter^h scissionem seu foramen potius, quo uenae ex umbilico proficiens excipitur. aut ob eius iecoris^h portiunculam, sub ortu uenae portae extuberantem, fibris aliquot constare asseret: si modo unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem haec solum laui negotio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot haec uenae cauae exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributione literis prodiderunt, ridicule nugaciterq^{ue} admodum delirasse. De magnitudine uero iecoris, quod scilicet timidus gulosisq^{ue} maius obtigerit, & quod iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non praeter rationem a quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nonnulli nostratum medicorum ipsidem crapula absumi iecur, serio adeoq^{ue} contentiose asserunt, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsis persuadeant, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis dumtaxat molem reduci consueuisse. Porro de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis perique recte sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenae portae^h propagines innumerae diffunduntur, in superiorem uero ipsius sedem uenae cauae^h soboles numerosae sparguntur: quas & ab earum ortu, initijsq^{ue}, aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro complexus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum furculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores furculi paulatim inter se in alios paulo crassiores colliguntur, & hi rursus in alios. Atq^{ue} ita deinceps sensim ac tantisper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in^h unam uenam congregiantur: non equidem ut quispiam dissectionū fidens professoribus putauerit, in cauae sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodians uena eos quos saepe recensui ramos in bilis uesiculam, uentriculū, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorū qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimae soboles in grandiores paulatim, & haec rursus in maiores, ampliores ue tantisper colliguntur, donec omnes in^h duos maximos ramos coeant, qui in anteriorem uenae cauae sedem, qua haec iecori innascitur, pertinent. praeter aliquot etiam^h graciles furculos eidem uenae cauae sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbae iecoris sedis medio fit, sed^h in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quam adheret, dum resupinatum hominem intelligimus. In dextorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq^{ue} admodum deducuntur furculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuo collecti desinunt, in bilis uesiculam (uti post dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portae rami in suum caudicem coaceruantur, exiles arteriae in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusa, quae dextrae sedi inferioris membranae omenti a magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq^{ue} adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quam similima, nisi quod durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Erasistratus, quod uasis his & propaginibus circumfundatur, *σπγγυμα* nuncupauit. Praesens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quae perquam tenui obuoluitur tunica, a ligamenti pronata, quibus iecur peritonaeo, qua id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem haec duo praecipua: ^h unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranae modo tenue, quod peritonaei pars inferiorem septi sedem succingens, paululum a latere dextro mucronatae cartilaginis educit, recta ex anterioribus in posteriora protensum. Alterum uero, quae iecoris sinistra pars in acutum definit angulum, a peritonaeo nascitur. hic enim fortissimo & quodammodo rereti ligamento iecur peritonaeo alligatur. Dein quae cauae uenae caudex septum permeat, & dein secundum cauae per iecoris posteriora deductum, peritonaeum iecori adnascitur, ipsumq^{ue} peritonaeum iecur colligat. Quinetia cauae iecoris sedi ubi portae est principium, omenti quoq^{ue} portio adnascitur. Praeterea iecur anteriori peritonaei sedi (quod alij animaduertendum fuerat Anatomicis) conecitur, beneficio^h uenae ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Haec enim foetu e matre excludo arefcit, ac instar ualidis efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonaeo colligatis. Porro ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonaeo adnectitur, tenuem suam & sibi peculiarem fortitur tunicam, in quam duo quoq^{ue} inseruntur nerui: ^h unus quidem a sexti paris cerebri neruorum ramis, elatiori orificio uentriculi implatatis: ^h alter uero ab alijs Anatomicis ignoratus, a sexti eius coniugij propaginibus discinditur,

Iecoris substantia.

Venarum series.

Bilis uesiculae meatus in iecore.

Arteriae.

Substantia uasis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac ex illis pronascens tunica.

Nerui.

u 2 datur,

ditur, quæ costarum exporriguntur radicibus. Hic in iecoris tunicam raris modicisq; furculis dispergitur, priori in iecoris quoque substantiam pertinente. Et talis quidem uisceris huius fabrica est, quod autem ad usum ipsius partium attinet, sic sese ordine habent singula. Iecori quicquid humidum succulentumq; a uentriculo conficitur, uenæ portæ rami ex ipso uentriculo & intestinis id depascentes, adferunt. Quod uero idem rami priusquam iecori succulentum id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam cremore seu succulento illi conferant, & ut Gale nus attestatur, modo iecori similimo istud præparent, non facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprii nutrimenti alterationem, alia quæ toti subseruiet corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo inesset, ea sanè non in rubrum, at in albu quod a uenis amplecteretur, emutarent. si quidè alteratū in nutritione, alteratū colorem ut assumat, necessum est. Iecur itaq; in omnes portæ ramos per substantiā ipsius digestos, quicquid humidum succulentumq; uentriculus conficit, in se admittit, & substantiæ suæ ingenua ui alteratrice id emutans, sibiq; quam similitum reddens, sanguinē generat. Verum ut in omni concoctione, ita quoq; in hac iecoris sanguificatione duplex sit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uero crassius. At satis fuerit ad similitudinem actionis & conuenientem euidentiam humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigentiam absolutiori adhuc concoctione succum assimilare, quem ex uentriculo & intestinis uenæ in iecoris cauum deducit. Sit itaq; uinum nuper ex uuis pressum, ac in dolia infusum, & quod ab insito innatoq; calore adhuc elaboratur, secernatur, cōcoquatur & ferueat, eiusq; excrementum uero quod est leue & æreum supernat, hoc autem flos uocatur tenuioribus uinis innatans copiosum, sicut crassioribus sæpe residet plurima. Ergo iuxta exempli huius similitudinē, succus a uentriculo & intestinis in iecoris uenas allatus, a temperie alteratriceq; ui cōcoquitur, ac in star multiferuens ad sanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebullitione, recrementum quantumcunq; lutosum crassumq; est, subsidet, & in lienem depellitur. Quod leue ac tenue est, spumæ modo sanguini innatat, & a bilis uesiculæ meatibus supra uenæ portæ ramos in iecoris substantia stratis assugitur. At humidum illud quod uelut uentriculi elaborationis aqueum existit recrementū, in iecur per uenas cum benigno ad sanguinis generationem succo assumptū, a sanguine nondum in iecoris cauo repurgatur, sed sui iam maximū præstans usum, nutrimentū uehiculum, ut Hippocrates ipsum uocabat, se esse eleganter ostendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus ē portæ uenæ furculis ad cauæ uenæ ramulos uersus iecoris gibbum procedit, ad cuius per angustissimos ductus transitum aquosus ille liquor uehiculari ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ proprium ipsius est corpus, primum sanguificationis est organum. Venæ autem per uniuersum eius corpus dispersæ sinus loco censentur, in quibus quod ab illa confici debet appositè cōtinetur, & hi postmodum sanguinem præparatum, alijs partibus tanquam proprii iecoris riuuli perferunt. Est autem uenarum, quæ in iecoris substantiam digeruntur, tunica longè tenuior, quam earum quæ per uniuersum corpus distribuuntur, ne scilicet uim substantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis succus elaboratur, sua crassitie retundant: quo fit, ut iecur etiam crassiori sanguine entriatur, quem tenuis uenarum tunica a iecoris facultate allecctum transmittit. Porro ut sanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationē experiretur, utq; totus iecoris substantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerum uenas illas omnes infinita ramorum serie, & in artissimos ductus digestit. Meatus autem bilis inter utraq; uenas locum obtinent, ut commodo ipsorum situ prius expurgatus sanguis in uenæ cauæ ramos absumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris sedi credimus exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq; superiore iecoris parte, quæ septum contingit, ab eodem motu adipiscente continuum. Ne uero iecur sensus plantæ modo expers esset, & a ui rationali concupiscibilis animæ pars minus moueri cohiberi possit, Natura iecori neruus exprompsit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum est: uincula uero, ne uiscus quum graue sit, aliquando decadat, plura, eademq; ualida iecori committuntur.

DE

HANC pulchrè liberam ostendit decimatercia figura, iecoris uero cauo adhuc inmixtam refert duodecima & uigesima.

ESICA bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte sedem obtinet. Iecori enim quæ dextrum uentriculi latus amplectitur, sinum in sculpi antea diximus, mediæ bilis uesiculæ portioni exquisitè cōgruentem. Illi namque sinui mediæ superior eius uesiculæ portio secundum ipsius longitudinem innascitur, inferior autem extra iecoris substantiam deorsum prominet, a nullo cui innititur corpore grauius pressa. Nam uacuo penè interstitio, ad dextrum uentriculi latus colonq; huc prorepens intestinum conspicuo incumbit, & sedem qua commodè flauum tenue quæ iecoris recrementum suscipere, idemq; ad intestina depellere posset, opportunam adipiscitur. Forma huius uesiculæ oblonga rotundaq; est, sensum ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri modo dilatascens. Quo enim a caua iecoris sede, ubi portæ caudex educitur, ipsiusq; uesiculæ ceruix consistit, hæc antrorsum magis fertur, eo illa sensum magis ac magis senæ folliculi instar ampliarur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax esse debuerit, neque tum globi modo adamuissimi rotunda fieri poterit, ipsius cavitatis sua longitudine adacta fuit, ita nullo a uentriculo affecta incommodo, ipsosq; iecore non nimis insinuato. Vt autem inanita bilis uesicula appositè subsistere, ac impleta uicissim extendi possit, membrana neruæq; constituitur substantia: quippe simplici & unica peculiari constat tunica, tenui quidem, sed densa & forti, ac triplici fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus succedunt obliquæ, sed rectas multo pauciores, extimæ uero orbiculares sunt transuersæ ue. Huic tunica alia a iecoris tunica obtenditur, non toti uesiculæ, sed illius duntaxat parti, quæ extra iecoris corpus propendet, solæ propugnaculo & inuolucro indiguit. Vesicula etiam si iecori sanguificationis officinæ innascatur, a portæ uenæ tamen caudice, duas graciles admodum assumit uenulas, ea serie in ipsius tunicam diffusas, quæ in adhaerentem albam ue oculi tunicam uenulas digeri conspiciunt. Ab arteria quoque cauo iecoris exporrecta ramus admodum gracilis uesiculæ illi offertur, ad ipsius usque fundi extremum excurrrens. Et neque neruulis destituitur, ne sensus sit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omni membranam a dextra sexti neruorum cerebri paris propagine costarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic uesiculæ furculum promittit, in macilentis uix minus quam ipsius arteria conspicuum. At meatus quibus uesicula bilingem allicit, rursusq; aliò depellit, ita se habent. Ceruix uesiculæ, fundo ipsius multo durior paulatim in angustum definit meatum, ad eam iecoris partem protensum, unde uenæ portæ principium ducit, quod quum peruenerit, in duos diducitur processus, hunc quidem sursum, illum autem deorsum porrigens. Quis sursum fertur, anteriori uenæ portæ sedi innitens, in iecore ascendit, & in duas primū dissectus propagines, unam dextrorsum, alteram sinistrorsum in iecur porrigit. Hæ propagines singulæ in ipso iecore rursus in alios furculos, & hi in alios rursus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum constituant seriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffusam. Atque hi furculi, ij sunt, quorum ope bilis in uesiculam deferretur. At processus, dicti nuper uesiculæ meatus, qui deorsum porrigitur, inferiori membrana omenti suffultus, parumper oblique deorsum properat, ac duodeno intestino non procul a ieiuni principio implantatur. Hic processus depulsam ex uesicula bilem in intestina deferit, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipsius denique quam deduxit bilis regurgitantis, quippiam admittens. Quod non solum tortuosum in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio sit, quæ utrinque ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facile cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit, iter præpedientes, quod scilicet collectæ ac primū meatus os subeuntes id occludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in foliis asser, aut simplex in pilis quas inflamus lingula uisitur. Præsentis meatus in intestina implantatio longius a uentriculi orificio inferiori, quam Anatomicorū uulgus existimat, remouetur. An uero is intestino insertus simplex omnino sit, aut in progressu bipartito scindatur, ita ut una parte intestina, altera uentriculi fundum adeat: hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cum hac de re in scholis indies & in libris medicorum plenissime contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis uesiculæ meatum intestinis, frequentius tamen interdum uentriculi fundo inseri: alijs asserentibus, eum quandoq; bipartiri, atque altera portione in uentriculum, altera in

Bilis uesiculæ
itus.

Forma.

Substantia.

Venæ arteriæ
ue nerui.Meatus ex
piendæ
matendæ
parati.Bilis uesiculæ
meatus duode
no insertus an
propaginem
uentriculo of
ferat.

intestina tendere, alijs uero semper hunc bifurcantibus, ac perpetuo alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc angustiorum in uentriculum distribuentibus. Interea omnes quot sunt autoritatum congerietantum, non rerum ipsarum inspectione, sese tuetur. Equidem ut semel dicam, quid hic mihi inter secandum contingere soleat, uere affirmare possum, quod in uniuerso corpore neque molestior, neque difficilior mihi quae grauior sectio sit, quam dum inferi or omenti membrana, & caua iecoris regio, organaque contermina nobis sunt aggredienda, maxime uero in homine, aut animali quopiam praepingui. adeo sane ut quemuis artificem, licet industrium, facile hic hallucinari existimem. Atque hoc ideo dico, quod certi nihil, sed id duntaxat quod mihi uidetur asserere statuerim. Nullam igitur uel minimam bilis uesiculae meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, praeterquam in uno pontificis tritemium remige. Hic enim, ut alijs quibusdam organis, & praecipue circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas dissectum propagines obtinuit, quarum minor gracilior uel uentriculi fundo, quae primum uena dextram inferioris ipsius sedis regionem ambiens, uentriculo committitur, inferebatur. Is quidem calidior, & temperamenti fuisse uidebatur: ut autem resciscerem num uomitu bilioso, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentissime quae suae, eequid eiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaque, se nunquam illi uomentem, aut in maximis etiam procellis nauseabundum uidisse: uerum ut erat robustissimus, ab omnibus eum praedicari affirmabant, quod longissimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesque commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longè superaret. Verum non semper meatus huius de quo in praesentia agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abunde persuadeo, quod inter disseccandum, hoc a conterminis uasis membranis libera to, nullum foramen appareat, ex quo ad uentriculum propago eius meatus deducatur. quod se offerret, si modò uel minima quapiam propago a praecipuo meatu diducta, per incuriam praescinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quae citius ex propaginis eius (si quam Natura condidisset) orificio promanet. Ad stipulatur itidem ratio. nam si diligenter expendis, eum meatum bilem intestinis offerentem non in quamcunque siue uentriculi, siue intestinum sedem decenter inseri potuisse, sed in qua & meatus ipse tuto implantandus, uentriculoque & intestinis minus incommodaturus biliosum istud recrementum expurgare posset, non debuisse ad uentriculum ne meatum quidem inferi, uel citra sectionem fateri. Tuto enim ducuntur, quae neque procul, neque alijs organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui usu uenit, qui nulla succinctoria uia, aut in uentriculum, aut in aliam intestinum partem inseri potuit, quam ea qua nunc implantatur, & interim tuto portae uenae caudice & inferiori membrana omenti deorsum modicè prorepens suffulcitur. Quod si uentriculo inferendus fuisset, non adeo commodè atque nunc omenti membranis sustineretur, & obliquos anfractus faciens etiam longius abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usque, ut in intestina primum illic defluens, una cum faecibus excerneretur, Natura perduxisset, periculum erat ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quod autem materia haec nutritioni inepta, duodeno intestino aptissima, non itidem uentriculi fundo innoxie immitti potuerit, primum ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinum muneribus, postremum pituita, quae in utrisque necessario in illorum obeundis functionibus asseruatur, examine, & curatione quam huic exuberanti pituitae adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauae naturam tenuem fluxilemque, & dein incidentem detergentemque ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum praecipuis concessum est. Deinde cibum quousque concoctus sit retinendum, ocyssimè uero cremorem confectum per gracilia intestina deducendum, nemo ambigit. Uentriculo itaque pituita istius incidenda expurgandaque gratia bilem deferens meatus utilis fuisset: uerum quia ueritricula uentriculo utendum maxime fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam prae tulit. Nam si uentriculo bilis influeret, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuo ad excernendum irritaretur: neque tantisper dum cibus probe confectus esset, retentrice sua facultate fungere tur: & bilem illam respuens, eiusque occasione nauseabundus, quod sibi offerretur, minus quam decet, ambiret amplectereturque. At quo minus in intestina bilis influeret, nihil omnino obstitit. Haec namque pituitam, quae in gracilibus illis ductibus ex intestinum mune re coaceruatur plurima, incidit, detergit, atque expurgat. deinde intestina irritas & mordaces excernendas inuitat, & stimulat, & ipsa quoque una cum excrementis nulla (quae lege Naturae omnia in homine dispensantur) noxam, sed uti liquet summum usum praestans, e corpore tandem propellitur.

Ex bilis uesicula meatum in uentriculum non semper peruenire.

Utriusque ex purgare conduxit.

vide quid faciat ea que in notis uisibilibus

Bilis in intestina fluxus uisibilis.

propellitur. Merito igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuius intestinum sedi, sed ferè duodeni termino, quod id primum intestinum sit, quodque in eo bilis citius suum quem intestinis praestat usum conferat. Duodeni autem terminus tantum a uentriculo remouetur, ut rarius bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quamquam & id biliosis naturis familiare sit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoque nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, et post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmissimos esse affirmans, haecenus nondum comperi. Quamquam facile fieri posse arbitror, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quam prius non colligatur. Et haud mediocriter inter disseccandum mirari solitus sum, quam obrem bilis recto ductu ex iecore in intestina non pellatur. non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum commentum, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur a putredine uindictet: non expendentes quam innumeros bilis folliculos & cerebro, & lieni, & pulmonibus, et plerisque alijs corporis partibus, ne ipsae quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPVT IX.

L I E N potissimum quatuor tabellis decimae figurae exprimitur. earum namque prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantia utcumque proponit. Quamquam etiam lien in corpore adhuc seruatus, in secunda figura ad characteres d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

66 fig. G. 20
P. O, G, P.

67 fig. H. 20
P. O, G, P.

68 fig. E. 20
P. O, G, P.

69 fig. D. 20
P. O, G, P.

70 fig. A. 20
P. O, G, P.

L I E N ad sinistram uentriculi sedem secundum inferiora magis ac posteriora locatum, iam antea recensuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitrat, sanis alioquin hominibus extra costas, quasi ad abdominis medium anterioraque non adamussim costis, ceu tutissimis uallis sepius, prominet, neque etiam tactu admodum depræhendi potest: quamuis medicis illi an mollis, aut durus sit, in omnibus sese eque contingere per suum habeat. Innititur itaque lien sinistram parti septi transversae, medius ferè inter sinistram uertebrae corporum sedem, & spuriarum costarum cartilagine. Formam adipiscitur sedi suae proportionem respondentem, ac iecoris modo a uicinis partibus sibi impressam. Quae enim septum contingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quae uentriculus lien quodammodo innititur, ut amplius ille & in star grandioris globi hic exuberat, sic quoque lien humanus modicè ac in superficie duntaxat, cauus occurrit. Nam porcis canibus ac bubus, quum longior, sed arctior lien obrigerit, ac uentriculi gibbo longiori interuallo in his obtendatur, magis quoque cauus magisque quartae circuli partis modo uentriculum complectitur. Homo quidem crassum & magnum & latum, sed breuiorem quam illius generis animalia lienem exigit, non tamen exactè, ut quispian forte à spleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipsius impense superat, deinde superior pars inferiori paulo elatior uisitur, ut linguae ad incisores dentes tantum protensae imagini proximè accedat, unde etiam lien linguosum uiscus appellatur. Humilior enim ipsius pars ad corporis anteriora magis protensa, in obtusum definit angulum: superior autem in obtusorem adhuc angulum adeo comprimitur, ut haec pars utrinque unum obtusum exprimat angulum. Sinistrum latus leuiter gibbum est, dextrum uero duabus quodammodo leuibus impressionibus modicè sinum. Porro lienis non mediocris, & omni ex parte prope modum aequalis crassities, ab ipsius latitudine ac multo adhuc magis à longitudine uincitur, Lienis caui profundiori linea secundum eius longitudinem ducta abundat, quae recta quidem ducitur, & inaequaliter extuberans, sinuataque, lienis uasa (ut mox audies) admittit. At reliqua ipsius superficies non ita ut iecoris, aut renis, leuis est, sed obscuris quibusdam et leuiter prominentibus tuberculis, ad eam ferè formam qua elephantiasi morbo insigniter laborantium cutis inaequaliter extumescere consuevit. Neque illi solum inaequali cutis superficiei respondet lien, uerum etiam colorem quoque illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisque superioris Germaniae agris, & alibi quoque elephantiasi morbo affectos uidi, nigricantem lienis humani colorè superficiemque exactè referentes, non secus quam si quis ex liene eos confinxisset. In homine namque hoc uiscus atro quodam & perquam obscuro colore nigricat, in cane autem splendidus plerumque ipso iecore ruber. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neque

Lienis situs.

Forma.

Lienis superficies ac color.

uerò in externa tantum superficie, uerum etiam intus, siue coctum siue crudum lienem secue-
ris, hic color sese offert. Neque inutiliter hominis uiscera in aqua nonnunquam elixantur, aut sal-
tem ut magis coërescat sanguis, in calidam submerguntur. Solet enim fluxilis adhuc sanguis
in iecore, & liene, & pulmonibus etiam, quo minus aptè spectari singula queant, impedimen-
to esse. Potissimum autem in liene tentandum hoc duxi, quòd de ipsius usu uehementer ambi-
gerem, uenasque & arterias longè aliter quàm in iecore, pulmonibus & renibus dispersas intue-
rer. etenim lienis substantia crasso nigroque admodum, sed solidioris spongiæ, aut leuioris pu-
micis modo, raro concretoque sanguine constare mihi uidetur, frequentibus fibris filamentisque
non insigniter ualidis duntaxat implicata. Per huius enim corpus, & si per multas uenas & ar-
terias infero cognoscamus, nullè tamen quemadmodum in iecoris & pulmonum corpo-
re, per substantiam ipsius dispersæ animaduertuntur, nisi perquam rare, ea demum admodum
graciles, non aliter quàm si simulatque lienis sinum uasa ingrediuntur, in innumeram ramo-
rum sobolem diffunderentur, adeò tenuium, ut cavitare carentes fibræ potius quàm uasa nū-
cupandi essent. Hisceramus seu fibris undecunque implexis, sæculentus crassusque admodum
sanguis obducitur, quem Erasistratus, ut opinor (quod uasis circumfundatur) *περὶ τῆς*
quemadmodum & in iecore, appellat. Neque profecto tenuis sanguis quo lienem *εναντιον* da-
mus, raritatis substantiæ lienis sola causa esse uidetur, sed innumerus ille fibrarum (uix autem
enim arteriarum dicere, et uenarum) implexus. Talis mihi lienis in sanis hominibus apparuit
substantia. In quodam laborante elephantiasi, quæ nondum penitus radices egerat, turgidio
rem maioremque lienem reperimus: in reliquis autem, sano similem. In ciue Patauino, qui an-
nis tribus carcere detentus, tandem nigro arquato defunctus, sectioni publicæ adhibitus fuit,
lienem præter cætera minus crassum latumque & exiguum omnino reperimus, & gibba eius
parte adipem adnatum, instar candidissimi durissimique lapidis concretum. Substantia uisceris
huic erat arida, et impenes dura. Qui Montisfelis suspensus, ad publicam sectionem Patauium
aduectus fuit, adeò grandem ostendebat lienem, ut modicè admodum iecoris molli cederet, &
anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi sedi exporrigeretur. Lienis eius
substantia, sanorum uisceris substantiæ penitus respondebat. Adolescens hic fuerat candidis-
sima & glabra cute, minimeque natura melancholicus. adeò enim ob Diogenicos mores plebi
gratus extiterat, ut ter laqueum euaserit. Nam primum Venetijs loris cæsus, Patauium uenit,
ubi dextro oculo & manu itidè dextra multatus, Montisfelis iterum apprehensus (nam è carce-
ribus illic semel eruperat) extremum suæ tragediæ actum egit, & mori potissimum occasione
à studiosis sectioni fuit adhibitus. Galli sacerdotis Bononiæ in xenodochio aqua subter cu-
tem mortui, lienem albidum, sed exiguum adinueni. Hæc idcirco recensio, ut huius uisceris
substantia & usus (si modo de eo quem Galenus ipsi tribuit, dubitare fas sit) à studiosis sedulo
indagaretur. Porro "uenæ, arteriæque & nerui lienis in hunc habent modum." Minor seu fini-
ster uenæ portæ truncus, inferiori membrana omenti suffultus, transuersim ad lienem tendit,
posteriori primum uentriculi sedi, eiusque elatori orificio & humiliori membranæ omenti, ad-
eoque ipsi colo, quæ uentriculo exporrigitur, ramos offerens: quos ubi deprompsit, reliqua ipsius
portio in duos primum ramos, deinde hi rursus in alios disseminantur, ut tandem multiplici
serie per humiliorē omenti membranā medio cauæ lienis sedi secundum rectam lineam il-
li implantentur. Porro priusquam hircami in lienis substantiam deperdantur, ab insigniori ra-
mo uisceris humiliora petente uena pronascitur, sinistram fundi uentriculi sedem amplectens,
ab alijs uerò lienem adeuntibus ramis modò tres, modo etiam plures rami enascuntur, in si-
nistrum uentriculi latus, uti sæpe prius relatum est, excurrentes, nequaquam autem ad supe-
rius usque uentriculi orificium conscendentes. Quemadmodum uerò lienem accedentes uenæ
inferiore omenti membrana suffulciuntur, sic quoque ab illis uentriculum petentes superiori
membrana omenti sustinentur, cuius ut & uasorum interuentu lien uentriculo connasci-
tur. "Arteriæ itidem frequenti serie lienis implicatæ, ortum ab illa ducunt arteria, quæ à ma-
gna arteria supra renum regionem pronata, inferiori membranæ omenti innascitur, ac fini-
strorsum lienis potissimum offertur, pari prorsus serie cum uenis in lienem pertinentibus."
Nerui lienis à sexto neruorum cerebri paris sobole pendunt, quæ sinistri lateris costarum ex-
porrigitur radicibus, & furculum humiliori membranæ omenti mittit in lienis potius tunicā,
quàm substantiam spargendum. Lien enim non minus quàm iecur tenui quadam & simplici
obducitur tunica, ab omenti membranis, quæ lienis rectæ lineæ innascuntur, orta. Hæc nam-
que membranæ lienis cauo insertæ, in ipsius degenerant tunicam. Et quia à peritonæo origi-
nem ducunt, earundem beneficio interuentuque peritonæi ipsum lienis tunicam offerre merito
dicimus. Sed præter lienis ad dorsum & ad uentriculum omenti auxilio nexum, à peritonæo
quæ

*Hominis uiscera ad ipso-
rum fabricam
discendū haud
inutiliter co-
qui.
Vasorum per
lienem corpus
series.*

*Lienis sub-
stantia.*

*Vnde lienis
uenæ, arteriæ
& nerui du-
cantur.*

*Lienis tuni-
ca.*

Ipsius nexum.

quæ septum succingit, tenues interdum fibræ impari numero lienis gibbo adnectuntur, ipsi
quoque septo lienem ita colligantes. Verum ut in hominibus huiusmodi fibræ quandoque non
reperiuntur, ita in canibus nunquam. Est etiam aliquando cernere, lienis gibbum exteriori re-
nis sinistri inuolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmari, potissim-
um si ren lienis (ut non infrequenter fit) magna ex parte subternatur. Atque hæc est lienis fi-
tus, formæ, & partium enumeratio. Quàm iuste uerò corporis nostri architectus illa dispen-
uerit, singulorum edocebit usus, & functio: de qua non medicorum modò procures, uerum
philosophorum præcipui disenserunt. Erasistratus uulgi opinione (quod cursoribus lienem
eximi stultè credit) peruersus, lienem frustra factum esse quodammodo attestatur, dum ait,
Naturam timentem necubi artis suæ obliuisceretur, quum foetui uix dum cōcepto iecur in dex-
tris conformaret, in sinistro quoque latere aliquid molitam esse, & consistentem in eo splenem
iecori opposuisset: perinde ac si ipsa uentriculo paululum in sinistram producto, creationem su-
peruacua uitare non ualuisset. Aristoteles communem usum, quem omnibus tribuit uisceri-
bus, lienis quoque primum ascribit, uidelicet quo uenæ, utpote peniles, sustineri, & copia ui-
scerum stabili ad corpus possint: Quasi enim (inquit) anchoræ partibus appensæ, uiscera ad
corpus iaciuntur. Deinde iecoris lienisque usum priuatim docēs, subiungit: Iecur & lienem ad ci-
borum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahe-
re, eosque posse concoquere, ut qui sanguineus sit, atque ut semel dicam, Aristoteles lienem adul-
terari iecoris loco recenser. Eodem modo autor libri de Respirationis usu, quem Galeno sal-
tribunt, præter alia quædam de uenis, quæ gibbo lienis inferi arbitrat, nugamenta, lienem
ex uentriculo & intestinis confectum cremorem per uenas uentriculi & intestinorum assume-
re, ac sanguificationis organum esse contendit. Huius sententiæ nonnulli etiam medicorum
subscribunt, lienem iecore malè affecto nomine iecoris sanguinem elaborare affirmantes. At qui
cæteris dissectionis professoribus probabilior esse uidetur lienis usus, in hoc illum à Natura fa-
bricatum esse docet, ut lutosi sæculenti in iecore confecti sanguinis sit receptaculum: & quem
admodum tenuiori leuioriquè recremento bilis uesicula reficitur, ita lienem crassiori & grauiori
suscepitendo extructū esse, quod lien ad se per portæ uenæ truncū, multiplices sobole cum adeun-
tem, tanquam familiare sibi alliciat exugatur: attractum autem conficiat, elaboret, ac suæ nutri-
tionis aptum reddat, sanguinem illum, & si crassus sæculentusque sit, rarum spongiosumque efficiens.
Ad quod præcipue optulantur frequentes in lienē insertæ arteriæ, suo calore ad exactam san-
guinis illius elaborationem strenuè auxiliantes. Sed quòd primarius præcipuusque huius actio-
nis autor, lienis sit caro, etiam si nō dicatur, manifestum esse neutiquam ambigo. Atque ita etiam
omnibus concessum est, lienem non uniuersum sanguinem quem à iecore admittit, suamque insita
ui allicit, conficere, ac in sui nutrimentum reponere: uerum quicquid nutritioni ineptum con-
tinet, suæque substantiæ adaptari nequit, in uentriculum magni cuiusdam usus gratia reuomi.
Primum enim omnes affirmant, succum melancholicum à liene in uentriculum eructari, alij
quidem per uenam à liene in uentriculum pertinentem, alij per proprium quendam meatum,
atque inde à uentriculo in intestina, & hinc unā cum fecibus è corpore expurgari. Porro uenā
illam, aut ut alij arident, meatum nonnulli simpliciter in uentriculum à liene duci scribunt: alij
in sectionis locum intrepidè exprimentes, illum in superius uentriculi orificium implantari adij-
ciunt. Par etiam in eius excrementi usu assignando, inter dissectionis procures occurrit dissen-
sio. nam alij perquam utile & amicū uentriculi functionibus hoc esse, sicut bilem flauam ini-
micum & hostem perniciosissimum astruunt. sed alij quidem contenti sunt, si doceant, atram
hanc bilem suā saporis qualitate, quam acerbam & acidam esse fatentur, omnes uentriculi fun-
ctiones, quæ in amplexu quodam consistunt, astringendo & colligendo corroborare, ac pro-
indene in confectus à uentriculo cibus elabatur, prohibere. Alij autem huic tantum usui non
acquiescentes, iam dictis utilitatibus addunt, uim uentriculi appetitricem hoc excremento adeò
incitari, ut eius præcipue usus gratia uenam aut porū à liene in superius uentriculi orificiū inferi
statuant: imaginatione solum, non sectionibus ita edocti. Ego sanè de hoc recremento lienis in
uentriculum eructatione, & eius usu nihil affirmare audeo: neque etiam sectio ista luculenter,
quæ tamen citra ullam controuersiam Anatores professores audacissimè asserunt, mihi com-
monstrat. Primum enim nullum meatū illi quo bilis in intestina repurgatur, similem esse haud
ambigo: uenæ autem quæ sinistro uentriculi lateri implantatur, nō à lienis prodeunt corpo-
re, sed ab illis quæ iam lienis inferuntur. Neque alia penitus harum uenarum per uentriculum se-
ries uisitur, quàm reliquarum omnium corpus uentriculi petentium. dein nulla hic prorsus est
uenæ, coniuge carens arteria. Postremò, si quid in uentriculum à liene deferatur, id potius uentri-
culi fundum petit, quàm superius illius orificium. Vena namque sinistram fundi uentriculi se-
dem

*Lienis usus ac
functio.*

*Quid lien in
uentriculum
eructet, & quo
meatu.*

*Videat id
est in figu-
ra. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

dem perreptans, atq; ab ijs quæ humiliori lienis sedi inferuntur, principium ducens, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ lien exporriguntur oblatari, facile maxima occurrit. Quamquam neque hæc uena, uti nec alia, prorsus finitrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgat sanguine, quam reliquæ uentriculū implicantes ueng. At hac de re paulo prolixius in ea Epistola egi, quæ in laterali morbo nihil interesse docet, dextræ ne an sinistri cubiti uenæ feces: aut si quid intersit, dextram cubiti uenam potius quam sinistram aperiendam. Cæterum lienem suo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionem fouere, iam antea proditum est. Quod autem uulgo lienem risus authorem esse dicimus, hinc fortassis sumptū esse coniicio, quod crassum, sæculentū, & lutosum sanguinem ad se lien alliciens, reliquum sanguinem agiliorem, ac ut ita dicam, hilariorem reddere, omnibus creditum est. Porro lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: neque enim is cor contingit, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipsorum membrana indutos, ac characteribus T, V insignitos, uigesima commonstrat figura. uigesima autem secunda, & uigesima tertia, ac uigesima quinta figura, eodem ea membrana liberos proponunt. Vigesima uero prima renem tribus tabulis dissectum continet, ipsius harmoniam concinne spectandam offerens.

RGANA bili flauæ & sæculento lutosoque sanguini expurgando sacra, sermo præcedens iam pertractauit. Hic uero illis dedicabitur, quæ sanguinem in cauiam uenam ex iecore missum serosa aquea & humiditate colant, quam cremoris ex intestinis in uenæ portæ furculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducendi, uehiculum, ex Diui Hippocratis sententiâ esse dicebamus. Hunc enim humorem postquam proprium opus expleuit, neque sanguis per plures atque ita angustos meatus ducendus est, non decet amplius in corpore omnem asseruari, uenis alienum onus futurū.

Renū numerus & situs.

Huius igitur usus occasione, renes, quod id incrementum & bilem ipsam & sæculentum sanguinem copia superet, bini sunt facti, situm, formam, totamque constructionem huic muneri conuenientem obtinentes. Quod ocyus enim humorem serosum, quem urinā & lotium uocamus, sanguini adimant, quam fieri potuit proximè ambo iecori allocantur. Dexter enim, & superiori sua parte humillimam iecoris portionem contingit, in canibus sinum quoque in iecore sibi, ut altius colloca retur insculptum, appositè conscendens. Sinister uero ad eadem altam sedem occupat, ut & lien aliqual ex parte subternatur. Vterque uero iuxta uertebrae corporum latera, humiliori septi sedi incumbit, qua id decimæ & undecimæ & duodecimæ costis obducitur, ea potissimum parte, qua costæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, opportuna renibus sedem offerre uisitur, ut & tutò uallentur, & ne in anteriora uel minimum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum semper, eundemque maximum (ut interdum in habentibus uentrem impense prominulum, & uiciatū costarum ductum, moliri Naturam uidimus) super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocasset, breuiori succinctiori que compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomicis, lumborum musculis, qui dorsi & femoris famulantur motibus, prorsus insternuntur, & etiam non multo humilior quam costæ sunt, uel infima sui parte uersus ilia descendunt, etiam si alter altero semper sit elatior, neque ad amissum è directo mutuo opponantur. Quum enim lien demissius quam iecur descendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quæ sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse contendat, meritò dextrum sinistro elatiorem esse plerumque cernimus. quippe non rarò etiam sinister dextro elatior obseruatur, in ijs præcipue quibus lien minor & iecur maius obtigit: perinde ac si id dextrum renem deorsum deprimeret, ille autem sinistram altius ascendere, sibi subijci sineret. Porro contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quam ne è directo utrique serosum sanguinem attrahant, ac alter in contrarium reuellens alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neque etiam in renum situ Galeni ratio probanda est, qua dextrum sinistro editior esse docet, ut secundum rectitudinē magis trahat, quā ea quæ dextro uenæ lateri ascribit, nō magis illi quam sinistro lateri propria sint. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in uenæ cauæ latus dextrum plures uenas quam in sinistram pertinere fatebitur, si ad amissum eius uenæ secundum iecoris posteriora ductū contemplatus fuerit. Cæterum utrunque

Lib. 5. de V. su. part.

utrunque renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta media est illorum longitudo, superat unquam. Sunt enim humani renes oblongi, & minus lati, omni que ex parte æqualiter crassi. Anteriori namque & posteriori comprimuntur renes, & in latere exteriori ad amissum orbiculares & gibbi in interiori autem, quod exteriori breuius est, partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris sede sinu profundius sibi impressum exigunt, superius inferius que uelut in acutū angulum desinentem, in medio autem extuberant. Superiori parte paulo quam inferiori latiores sunt renes, & parum admodum exteriori quam interiori crassiores. Magnitudine eadonantur, quæ probè quantum sanguini ex usu est, seroso humore illum emundant. Superficiem iecoris gibbo similiter impense leuem & lubricam sortiuntur, ut & colorem intenserubrum & resplendentem. Substantia namque constant carnea, densa, admodumque solida & dura, parumque à cordis substantia uariante, præterquam quod nullis omnino fibris intertextitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumque substantia, expers est: uasorum per ipsam diffusorum fibris ad attractionem, retentionem & expulsiōnem famulantibus. Quum enim sanguinis serum renes excolare oporteret, neque commodè uenæ cauæ magnæque arteriæ corporibus, uti iecur, ad uenam cauam adnasci potuerint, insignis rami à uena ac arteria in ipsos deducti sunt. Ac à caua quidem duo grædes rami, utrinque nimirum singuli, ad singulos renes enascuntur, qui non è directo inuicem produnt, sed pro renum situ, origine uariant, dexterque ramus elatius sinistro principium possidet, si quidem ren dexter altius colloca retur. si uero sinister superiorem dextro sedem sibi uendicat, sinister quoque ramus elatius dextro à caua pronascitur. Ac par sanè arteriarum est ratio, quæ sub uenis protensa unā cum illis transuersum ad renum sinus, quos in interno ipsorum latere gerunt, perferuntur. Quum primum in hominibus ad illum alterius renis sinum uena ac arteria peruenerint, in duos ramos priusquam renem subeant, ambæ diuiduntur, unum ramum superiori eius sinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipso autem uasorum ad renes progressu, admodum raro à se ramulos arteriæ diffundunt, sed totæ in renes absumuntur. quum interim à sinistri renis uena, feminalis uena sinistram petens testem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adie ramus in pinguem membranamque renis tunicam numerosa sobole spargitur: quod & sinistra uena inter dum imitatur, dum ren sinister elatiorem dextro sedem occupat. Cuiusmodi uero sit hæc pinguis renum tunica, paulo post exequar: nunc enim uasorum ductus, ac per renis corpus distributionem unā cum renis sinibus, & meatuum urinam è renibus in uescicam deducendum ortu, propter continuum de uasis sermonem perscribere aggrediar, atque utinam ita hæc tibi ob oculos ponere, quemadmodum si præsens essem, leuicè admodum opera in renis sectione commonstrare possem: maxime quum tot fabulæ de renum officijs, sinibus, membranis, & quæ in renibus distribuuntur ualis, antehac cæteris dissectionis professoribus effictæ sint. Galenus inquit simpliciter, uenas ac arterias per renis corpus distribui, & per spissam duramque renum substantiam, retento sanguine, urinam cum bilis quæ sanguini adest portione transmitti, inque uenarium meatum effluere. Nostorum medicorum, & qui Galenum sequuti sunt omnium, hæc exprimere studentium, alij perperam oscitantur: renis fabricam aggredientes, & quæ hæc uasorum sit distributio & situs non obseruantes, nescio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij sectionem auersati, & in altis cathedris sedentes, sibi ipsi mirifice placentes Promethei, abundè suo munere se perfunctos esse arbitrantur, si discipulis imaginatione hominem cōfingant. Atque hinc illud est, quod præcipuos nostræ ætatis medicos & doctissimos & scripsisse scio, nobis triplicem, quo urina à sanguine in renibus discernitur modum excogitari posse: non addentes interim, quid in ipsa hominis sectione appareat, sed sibi sinus & ductus suo arbitratu effingunt. Ad eod sanè ut nunc omnibus recepta probataque sit opinio, duos in renibus esse sinus, secundum uisceris longitudinem sitos, elatiore scilicet unum, demissiorē alterū, qui transuersa quadam membrana interdiuidantur, superior dico

Renū forma.

Magnitudo.

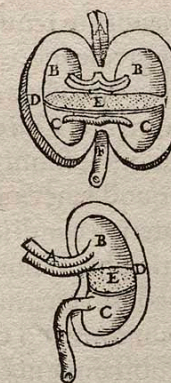
Substantia.

Venæ ac arteriæ renibus oblatæ.

Renum in internis sedibus conformatio.

DVABVS præsentibus figuris medicorum de urinae excolatione commentum exprimere conatus sum, ac superiori figura renem ab ipsius gibbo uersus sinum cauum uel dissectum fixi, inferiori autem renis ductum axæ media spectatur portio. Cæterum quid singulis indicetur, ipse characterum Index in hunc modum docebit.

- A Vena & arteria serosum sanguinem reni offerentes.
- B Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas serosum sanguinem profundere docent.
- C Sinus, in quem urina ex iam dicto sinu colaretur.
- D Renis substantia orbiculari sinus hos amplectens.
- E Beatum & nigrae sinum renis colatorium, seu membrana eribrimodo per uia, & urinam ex sinu B indicato in sinum C in signum unā cum bile promanare sinens.
- F Urinam è rene ad uescicam deferens meatus.

ab inferiori. In superiorem renis uenam arteriamque finire, easque serosum sanguinem in illum infundere,

fundere, deinde membranam sinus interceptantem, tam arcuatis angustisq; foraminulis pertiam esse, ut & aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoq; transmittat, sanguine interim propter sui crassitiam non penetrante. Addunt præterea illi humanæ fabricæ stupentes architecti, ut tanto scilicet elegantius Naturæ opus confingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumq; urinam iam colatam excipere. Profecto sagacissimus ille rerum Opifex tantum munus uni membranulæ cribri modo perforatæ non tribuerit, neq; in renibus eandem extruxerit. Quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiâ temperie, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementum excolat, ac in sinum qui urinatio meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium ut uideas, caninum renem utpote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus est, pinguedine oppletum, ad manum tibi esse uelim, illumq; uti renis administrationem ad præsentis libri calcem subiungam, te primum aggregedi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima non suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, à Natura formatos. Vena enim & arteria in renis corpus subeuntes, in unum degenerant corpus, arteriarum tunicis duritia crassitieq; respondens. Hoc cauum & uenæ arteriæ uero modo per renis corpus distributum cernitur. Primum enim paulatim latecēs, in duas quodammodo partes diducitur: quarum unam quidem habemus. Anterior una serie unoq; ductu, modo sex, modo septem, modo plures etiam, æque crassos producit ramos, in quos etiam anterior hæc membranei corporis pars finitur. Præsentibus ramis per anteriorem renis partem æqualiter à se inuicem secundum renis formam abscedentes, uersus exterius renis latus properant, nō quidem ad externam usq; lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanent. Hic in aliquot propagines rursus diffusi, corporis membranei posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscuntur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior in ramos digeritur, ad externū renis latus contententes. Quum uero hi eoulsq; quo anteriores deuenerint, mutuo posteriores ramis cum anterioribus coeunt, ac singuli singulis, ac si unum idemq; corpus essent, uniuntur, mutuamq; ciuitatem constituunt. Elegans iste ramorum coitus instar semicirculi ad exterioris renum lateris formam perficitur. Porro membraneum cauumq; istud cum suis ramis corpus non unum decunq; renum adnatam habet substantiam. Corpori enim ipsi priusquam in ramos digeratur, anteriore posteriorisq; & ad internum ipsius latus, nō autem ad externum, renis substantia adnascitur. Ramis uero anterioribus duntaxat anteriore, posterioribus uero posteriori renis substantia adnascitur, quousq; ad mutuum coitum rami ducantur. Hic enim ubi in plures ramos singuli diuiduntur, ac anteriores cum posterioribus coeunt, renis substantiam adnatam undiq; habent, quamquam inter ramos ipsos, quā nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis substantia prodiens, quæ ramis dum coeunt connascitur. Ad eō ut hic inter anteriores posterioresq; corporis illius membranei ramos alter quidam renis sinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranei corporis latus, ubi primum ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundum septū ex renis substantia pronatur, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septum & ramos anteriores, altera inter idem septum & posteriores ramos porrigitur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus exanguisq; omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut passim pinguedine, quemadmodum & porci, sciatent, secundum sinum quoque adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solum humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accurate sectionem aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem * urinarij meatus operculum quoddam esse, & urinæ in renibus excretioni seu colationi præfici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptum reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operam unā cum ratione sectioni quoq; impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij initium uiderunt, quod sanè ex altero renis sinu pendet, non quidem ex humiliori ipsius sede, sed ex interni lateris secundi istius sinus medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primum in ramos scinditur, deinde per eius corporis medium procedens, ex renum medio in internum renis latus uenæ cuiusdam instar procedit. Hæc mehercule demum renum conformatio est, quæ in membraneum illud corpus ipsiusq; ramos serosum sanguinem renis substantiæ ui, & fibrarum eius corporis reclarum beneficio at trahi commonstrat: quo sanguis quantum sufficit seroso illo humore ita liberetur, ut sanguine à portæ uenæ furculis in cauæ soboles assumi transmittiq; nouimus. Quippe non unum renes

Renum mu-
nus.

renes alliciunt. Imò ut sanguis ad fluxum per uenarum cauitates aptior sit, eius humoris portio unā cum eo per reliquū adhuc corpus ducitur, quem extracto iamq; cōcreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestum quoque euadit, renum substantiam à sanguine nō solum in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid biliosi excrementi adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterum illum sinum protrudere, cumq; inde per * urinarium meatum ad uescicam huic humori instar lagenæ subditam sensim defluere. Quæ uero horum meatuum conformatio sit, ubi renum tunicarum explicationem præcedentibus addidero, statim audies. Renibus binæ sunt tunica, ortu substantiæq; uariantes. Prima, quæ exterior est, renum corpori pertinaciter non adnascitur, nihilominus ipsi instar inuolucris circumquaque obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgo nuncupatur. Hæc à peritonæo humilior septi transuersi sedem succingente principium ducit. Quæ enim ipsi renes in cumbunt, membraneas quasdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipsi colliget, degerantes. Præsentis tunica frequentibus uenis instar omenti intertextitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq; actionem penicilli cuiusdam ritu fouens. Dextri quidem renis tunica à uena ad ipsium renem pertingente * propaginem exigit, in membranam frequenti ramo- rum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica * uenam adipiscitur à sinistro uenæ caua latere, elatius quàm renis uena enatam: aliquando etiam contraria est in eiusmodi tunicas impli- cantium uenarum exortus ratio. Porro altera renum tunica tenuior est, & nullis uenis neq; etiā pinguedine obfusa, & ut iecoris & lienis tunica renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renē petentis arteriæ tunica, & uenę item altera, nam dum hæc uasa reni implantantur, hæc tunica ab eis abscedentes, in præsentis renis tunicā dilatantur. Caterum renis * neruus, quem quasi præterieram, gracilis est, neq; uenæ, neq; arteriæ renis proportionem respondens. Illæ enim alterius usus quàm nutriendi calorisq; insiti recreandi gratia reni offeruntur, neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare oportuit, ac proinde à sexti paris ramis qui costarū expor- riguntur radicibus, Natura singulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens.

DE VESICA VRINÆ RECEPTACULO,
& meatibus urinam è renibus in uescicam deducentibus. Cap. XI.

VIRILEM uescicam imprimis ostendunt uigesima secunda, & uigesima tertia figu- ræ, hanc simul cum urinaris meatibus delectam prorsus exprimentes, uti & quarta figura Ca- pituli quadagesimi noni, libri secundi. Superiore uero uescica fundi partem adhuc peritonæo ne- xam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Caterum muliebrem uescicam pulchre delineatam continet uigesima quarta, uigesima quinta, uigesima sexta, uti ex illa- rum figurarum Indicibus petere licet.

ERINDE ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tutoque locantur, ita quoque & uescica & urinarij meatus. Vescica enim quum sit aqueæ superfluitatis receptaculum, in quo sensim à renibus id eo- latum (ne frequenter & perpetuò, sed raro & repente ac simul urina nobis reddenda sit) coaceruatur, eam sedem merito obtinet, qua cōmodè dum urinæ copia aut qualitate molestatur, eam excernere possit: quem locum non decuit ab eo quo sicca excrementa emittuntur procul abesse. Dein- de elatiorem sedē alia nutritionis organa, hæc uescica longè nobiliora, altamq; sedem expetentia, sibi occuparunt, adeo ut iure quodā non minus uescica quàm intestinū rectum humilior locata sit. Ad posteriorem enim * pubis ossis sedem uescica reponitur, elatiori sui parte superiorem pu- bis ossis sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblon- gæ sphaeræ instar aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipsius propriè uoca- mus, apparet amplior: id quod situs occasione accidit. Quanquam enim ut capaciore iniurijsq; ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amussim globi modo rotunda, magis ipsi conue- nisset, attamē oblongiorem suoq; fundo ampliorē Natura machinata est, non quod eiusmodi commoditatem negligeret, sed ne pubis os rectumq; intestinum posteriori uescicæ sedi in uiris, ut & uterus in mulieribus attensum, eius distensionem nimium arctarent. quod sanè necessa- riò accidisset, si quam ex longitudine sortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & re- ctum intestinū adiecta fuisset, sed & fundum quoq; tanto est humilior ipsius partē, quæ in cer- uicem

Vescica firm.

Vescica for-
ma.

Quam longior quam
reundior
facta uescica.

Vesicae sub-
stantia.

uicem angustum ue meatu definit, amplius, quanto cōmodius id pubis os excedēs propter ce-
dentes abdominis musculos distendi dilatariq̃ potest. Vesica enim amplam & extendi prom-
ptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictū est, urina nobis reddenda sit. ac proinde mēbraneo ner-
ueo ue constat corpore, quod dilatare possit cōmodē, & rursus quū nihil cōtinet, subsidere. Ete-
nim uesica laui, dura, ualida, mēbrancaq̃ constat tunica, quae modō crassior, modō tenuior ui-
situr, prout nimirū aut impensius distendit, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quod
in elatissima sui fundi parte, & quā in ceruicē definit, ob meatū quorundā implantationes &
explantationes durior crassiorq̃ sit. Hanc triplici fibrarū genere intertextit, uel pueri nouere, un-
guibus dum uesicā inflant, ut prōptius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuellen-
tes. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex hoc fibrarū genus exactius ostendēs, q̃ si ue-
sica inflatur: adeo ut ē uesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & ungui-
bus ac digitis terere solebā, quid sibi fibrarū tunicarū uellent in Anatomicorū libris, ilico intel-
lerim. Ceterum uesicā implicantes fibrarū eadem qua fibrarū uentriculi & bilis uesiculae collocan-
tur serie. Rectae enim intimae sunt, extimae transuersae, mediae uerō obliquae, pro functionū or-
dine situs seriem adipiscētes. Expulsionem namq̃ praet retentio, & hanc rursus attractio. Du-
ram uerō & crassam uesicā tunica fieri oportuisse, praeter cetera argumento sunt, quod in
magnum molem saepe distendi eam oporteat, quodq̃ urinae acrimonia & ulceribus ac calculis
idq̃ generis malis alijs frequenter uexetur: quae, nisi dura esset, eam faciliē lacerarent, eroderent,
ac perforarent. Vt autem ualidiora adhuc efficiantur haec, peritonaeum illi densum robustumq̃
inuolucrum peculiariter circumdedit, quod secunda uesicā tunica cēsetur. Hanc peritonaeum
ipsi offert, quā supra pubis os uesicā fundū anteriorē ipsius sedes uniuersa peritonaeo in ho-
minibus secus multo q̃ in canibus adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus proce-
sus tantū ad peritonaeo uesicā offertur, neq̃ tota ipsius sedes anterior peritonaeo ne laxē quidem
adnascit, sed ut & posterior uesicā sedes leuis & lubrica cernit. In hominibus etiā sedes uesicā
posterior rectū intestinū & uterū respiciēs, leuis & lubrica & aqueo humore oblita est. Ceterū
cū urina uesicā (ut & biliosum recementū suae uesiculae) ad nutritionē inepta sit, uenas, & qui-
bus ipsius calor refocillaret arterias Natura illi distribuit, ac primū utrinq̃ in ceruicē uesicā la-
tera unā uenā & arteriā unā a caue uenae & arteriae magnae ramis per pubis ossis foramē crus ac-
cedētibz deriuauit, quae hinc sursum per corporis uesicē longitudinē ascendētes, in tenuissi-
mos pilosq̃ modo graciles furculos dissipant. Neq̃ neruis itidē, quibus ob tristantiū sensationē
maximē indiguit, uesica destituit. Quantū uis enim urina uesicā ut bilis minori uesiculae tanq̃ fa-
miliare quippiā influat, neq̃ quū naturalis est illā ab illa noxā patiat, ea tamē interdū tantū bilio-
si excrementi admixtū habet, mordaxq̃ & acris reddit adeo, ut nisi urinae qualitatē uesica perci-
peret, illā diutius continēs, grauiter plerunq̃ afficeret. Proinde inter ceteras corporis partes,
neruos nō minimos sensu tactus duntaxat gratia uesica obtinuit, eos a sexti paris ramis costa-
rum radicibus exporrecit, & ab infimis spinalis medullae paribus exigēs. Praeter haec uas &
neruos ex latiore mediaq̃ fundi parte meatus exoritur, qui per umbilicū & intumēt scetus in-
uolucrū, quod a sarciminis specie nomen inuenit, quū adhuc utero gerimur, urinam deducit.
Quinetiam uesicā lateribus duae attenduntur arteriae, uitalem spiritum ex uteri arterijs fecuti
deferentes, quae in natis non minus q̃ meatus urinae deducens, exarescunt, inuilesq̃ redduntur,
nisi quod uesicā ad peritonaeum ligamentorum uicem abundē gerant, uesicamq̃ erectam con-
tineant. Porro in humiliorem uesicā sedem praeter suos neruos & uenas & arterias in cauita-
tem usq̃ ipsius, aliq̃ duo meatus inferuntur ex renibus urinam deducētes, ac iustissimē a Na-
tura formati. Quum enim renes quā proximē iecori necessariō allocentur, uesica autem hu-
miliem sedem sibi uendicet, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam de-
ducturos. Atq̃ hos uenarum corpori quā simillimos Natura efformauit. quippe simplici
constat tunica, uenarū tunica paulo duriore, paucioribusq̃ q̃ illa fibris obliquis intertexta. ita
namq̃ meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subdereq̃ faciliē possunt, & ob-
liquae fibrarū quo minus in uesicam urina ocyus delabatur, nihil interim prepediunt. Verū
quod his meatibus, quos Graeci ab officio *deputantes*, & *deputas*, & *deputas* appellat, tanta cum
uenis sit similitudo, quod quae illi secus quā uenae sanguine turgentes, candicent, Cello albae
uenae nuncupantur. Explantantur uerō isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi
sinus deducēte. Hinc peritonaeo super lumborum musculos superentē, securissimē deorsum
ad uesicam prorepunt. Adnascuntur enim in progressu peritonaeo, & ab illo fibras quasdam
adepti, alteram assumunt tunica, uenulis & arterijs ut peritonaeum ipsum intertextam. Por-
rō ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hic possit, quā minime
anfractuolus est, exrenum enim sinu deorsum modicē uersus interiora, ut ad uesicam pertin-
gant,

Vena et arte-
ria ac nerui
uesicae.

Meatus fec-
tus urinā edu-
cens, et fecus
peculiare ar-
teria uesicae
commisura.

Meatus u-
rinā ē renibus
in uesicam de-
ducētiū h-
storia.

gant, deducuntur. Ne uerō parum firmati, & omnino peniles uesicē infererentur, aut obliquū
nimis ductū efficerent, nō elatissimae parti uesicae, ex qua meatus, urinae scetus extra umbilicū
deferens pendet, implantatur, sed illi uesicae sedi, quae posteriori peritonaei regioni, ad quam
meatus toto ductu securē adnascuntur, uicinior est. Est autem ea regio in posteriore uesicae se-
de paulo anteaquam in ceruicem definat, cui utriq̃ meatus primū adnascuntur, & obliquo
anfractu uesicā tunica a peritonaeo pronatam penetrantes, tandem in uesicā cauitatem alte-
ram quoq̃ tunica penetrantes aperiantur ingrediuntur ue, modo sanē quā simillimo, quo
bilis meatum in duodenum inferi relatum est: laxis nimirum membranulis utrinq̃ ad meatus
foramen ex uesicā corpore appendentibus, non aliter quā si uesicā internae tunicae tenues hu-
iusmodi processus inibi adnascerentur. Horum usus, membranarū processuum bilem dedu-
centi meatui adnatorum usui responderet, ut scilicet urinae quidem ex meatibus in uesicam de-
fluenti cedant, & dum uesica distenta urinam rursus in eosdem meatus regurgitare uolet, colle-
cti illi meatumq̃ opplentes, urinae transitum praepe-
diant. Id quod adeo prestant commodē, ut
uesica uel flatu plurimo repleta, nihil planē spiritus per hos meatus reddere queat. Verū quod
& obliquus ille in meatū infertione ductus, eidem usui famuletur, uesicā dum inflantur, exa-
cte cōmonstrant. Eadem in follibus indies experimur: nam per foramen quod a tergo illis adhi-
beri solet, aer quidem attrahitur, sed quum follis comprimitur, propter asserculum impetu aë-
ris foramini appressum, nihil uenti exspirat. Idem quoq̃ in pilis obseruamus, quas flatu disten-
dimus. Quāquā longē maiore industria, neq̃ ita pendulis operculis rerum Opifex in urina-
riorum meatuum implantatione utatur, q̃ nos ipsius artificium imitantes in follibus & pilis, aut
etiam in admittendis quas postmodum egredi nolumus columbis molimur. Vrinariorū itaq̃
meatum implantatio ad inferiorem posterioremq̃ regionē uesicē nō procul ab ipsius ceruice
constitit. Hic enim humillima uesicā pars in angustum finitur meatum, quem ipsius ceruicem
collum ue nuncupamus: aliter in uiris quā in mulieribus protensum, & alijs quoq̃ in illis q̃
in his adnatum coagmentatumq̃ partibus, & usum deniq̃ ambobus diuersum prebent. Com-
mune est enim utriq̃ huic ceruici seu meatui urinam ex uesica deferenti musculum orbicula-
rim circumduci, quo cauetur ne urina praeter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, &
formā in secundo libro diffusē persequuti sumus. Deinde utriq̃, & uiris & mulieribus per illum
meatū urina excernitur, sed uiris ad seminis quoq̃ ei aculationē ille auxiliatur. Ea q̃ propter pe-
culiariter huius glandosum illud corpus adnatū habent, semen deferentium uasorum infertione
suscipiens, quo corpore urinae meatum humectante & irrigante mulieres destituitur. Quine-
tiam mulieribus super uteri ceruicem meatus hic seu uesicā ceruix fibris membranceis illi adna-
tus extenditur, ac ubi primū sub pubis osse cum uteri ceruice sursum inflecti ceperit, in illius
cauitatem cessat. Viris autem ultra porrigitur ac prominet, nam quamprimū humillimam
pubis ossium commissurae regionem superauit, penis corporibus subnatus ad elatiorem usq̃
pubis ossium commissurae sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidus ue est pe-
nis, sursum spectat aut propendet, nunc Graecorum, nunc S Latinorum elementū exprimes.
At haec opportuniū unā cum generationis organis pertractabuntur. Haecenus enim triplicia
cibi organa utcunq̃ persequutus sum: prima quidem quae concoquunt, & quae alimentū utile
propellunt ac transmittunt. Secunda autē quae expurgant & deferunt, & suscipiunt recemēta.
Tertia uerō, quae excrementorū effluxui adhibentur. Atq̃ haec in duplici erant differentia: alia
enim intempestiue effluere prohibent, ut orbicularis musculus uesicā ceruici & podici adhibi-
tus: alia autem tempestiue excrementa propellunt, ut septum, & ab dominis octo musculi.

NATURAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

IN praesentis libri initio nutritionis organorum necessitatem in humana fa-
brica adinuenientes, ex humani corporis primordijs, & qua id constat
materia, hominem necessariō morti esse obnoxium colligebamus. Preter-
quam enim quod mixtum genitumq̃ sit corpus humanum, id ipsum im-
mortale incorruptibileq̃ fieri nequaquam potuisse, arteriae, uenae, nerui, ca-
ro, & id genus partes reliquae, e quibus conformatur, abundē common-
strant. Quando itaq̃ uel materiae occasione hominem producere immor-
talem rerum Opifex negabatur, ipsi ad immortalitatem quod licuit auxilium machinatus est,
instar boni ciuitatum conditoris, cui non praesens duntaxat cohabitatio cordi est, sed rationē
quoq̃ prouidet, qua uel in aeternū, uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem
quantumuis bene fortunata, quae non unā cum seculis aetatibusq̃ quandoq̃ intercidat, nulla
x 2 uide-

Artificiose
meatus urinā
deducētiū in-
sertio.

Vesicae cer-
uix.

Quot nutritio-
nis organa ha-
bentur comme-
morata sint.

uideatur unq̄ instituta fuisse. Prouidi uerò solertisq̄ rerum Opificis opera, quæ multis annorū millibus iam fuffecerunt & perdurarūt, adhuc permanēt, mirabili quadam arte ab ipso inuēta, ut semper pro hominibus qui corrumpuntur noui succedant, perpetuāq̄ speciei conseruatio fiat. Homines namq̄ initio ita extruxit, ut unus quidem potissimū fœtus principij rationē exporgeret, alter autem id fulcipiens fœtū enutritet fouerētq̄. Sic uiro organa, testes scilicet ipsos in didit, quæ præcipuum noui constituendi hominis principium efformarent, uasa illis adiungēs duplicia: alia quidem materiā ex qua hi apte semen cōficerent apportantia, alia uerò iam conle- cū in unū meatū, qui opportunē id in uterū proijciat, deducētia. Is enim mulieri dat, ut prin- cipij hoc cōcipiat: deinde is quoq̄ uasis cōseritur, quorū beneficio genitura temporis successu enutriatur, ac præcipuo Naturæ miraculo in nouum hominem prodeat. Interim & testes uas- saq̄ illorū functionibus seruientia uterus sibi uendicat, ut & mulier aliquā primarij principij ra- tionē fœtui adijciat. Quinetiā his omnibus non hominū duntaxat, sed & cæterorū animalū ge- nerationi famulantibus organis meras cōmiscendorū corporū libidines, & peculiarē quandā delectationis uim ad generationē rerum Opifex copulauit, ipsi uerò animæ ea usura mirabilem quandam & indicibile utendū appetitū quoq̄ elargiens. A quo usu animalia incitata & stimula- ta, etiā si stulta aut iuuenilia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouident tamē su cessione spe- ciei, haud secus q̄ si omnino essent prudentia. Quē enim Opifex haud ignoraret substantiā, ex qua instrumenta generationi subseruientia creauit, perfectam sapientiā neutiq̄ admittere illece- bram & uelut inelationē, quam solam accipere poterāt, ad salutē conseruationēq̄ speciei rīs in didit, delectationē uehementissimā illarū partiū usui adijciens. Atq̄ hinc illa in Timæo Plato- nis de generationis amore à rerū Opifice nobis ingenta differētis est sententia: Quocirca pu- dendorū naturæ in uiris insita uis inobediens ac imperiosa, & quasi animal nō exaudiet ratio- nem, furiosarū libidinū uiolentia, subijcere sibi cuncta conatur. Vulua quoq̄ & uterus in femi- nis pari ratione animal auidū generandi, si intempestiue diuq̄ à generando abstineat, a gressu morā, plurimumq̄ indignatur. Ut modò nihil dicā de amore, quo animalia suos prosequuntur fœtus: & temperie à Natura mulieri priuatim cōcessa, ut nō solū utero adhuc cōtento fœtui ali- mentū subministrat, uerū natū quoq̄ suis mamillis tam sedulò & sollicitē enutriet. Quā uerò affabre hasperinde ac reliqua generationi subministrantia organa extructa sint, iam paulatim auditurus es, quum cuiusq̄ organi situm, formam, substantiam, connexum, uasa, neruos, ortū, inuolucra, quibus integritur aut constat, ductus, actiones, usus, & eius generis reliqua, à uiro- rum organis statuens sermonis initium, prosequi pergam.

DE VIRO- RUM ORGANIS GENERATIO- ni subseruientibus. Caput XIII.

PRÆSENTIA organa primū uigesima figura, mox uigesima secunda & uigesima tertiam absolutissimē exprimuntur, quemadmodum earum Index manifestò edocuit.

Quæstiones ac controuer- sice in tracta- tione de ge- nerationis orga- nis obuiæ.

TRI semen primariū hominis effectiuiū esse principij, medicis iuxta ac phi- losophis concessum est omnibus: mulierē uerò semen emittere, & effectiui principij partē præbere, Aristoteles & alij pleriq̄ inficiātur. Rursus nō mi- nus ambigitur, nunquid genitale semē duorū principiorū materialis et effe- ctiui rationē subeat, ut cū Diuo Hippocrate et Polybo Galenus existimat: an effectiui tantū, ut Aristotelis est opinio, qui licet principij motionis mē- struo sanguini à semine inferri arbitrabatur, non tamē ex ipso, ueluti ex ma- teria, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, & ipsius ab animalis parti- bus sedibusq̄ decisione, ac uasorū seminaliū ductu, forma, ortu, numero, insertionē, præterea et acetabulorū in utero essentia, & sanguinis mēstrui natura, fœtusq̄ enutritio, inter primarios medicos & philosophos innumeras atq̄ penitus ex diametro contrarias dissensiones, accedit, quæ testium sit conformatio, & nunquid semen illi, ut Galenus annuit, generent: num uerò tan- tum planarum, quæ Græcis λεῖα uocantur, quasq̄ textrices suis telis appendent, uicem ex Pe- ripateticorum sententia gerant. Ut interim præteream mille de fœtus formatione, & quando malculus, quando fœmina producat, de fœtus ad parentes similitudine, ac signis, de optima animæ parte: num scilicet hæc calor semini innatus, alia ue substantia sit, aut alicunde missa, ac ali- quid prorsus incorporeū aut corporeū: & rursus si ita sit, num id cū homine, an prius cū omni- bus animis creet, unde id dimittatur, præterea mortale ne an immortale sit, eiusq̄ generis alias penē infinitas philosophorum medicorumq̄ differētias, & quæ cœlum terræ miscet nomina à uarijs usurpata autoribus, ac diuersis pugnantibusq̄ partibus diuersimodē imposita, & denuò ab

ab interpretibus miserē conuersa. Ad eò sanē, ut ingentibus undequaq̄ opinionū dogmatumq̄ procellis fluctuans, uehementer ambigem, unde generationis in uiro organorū tractationē bo- no omine auspicer. Si enim meā cōmemoratorum dogmatū sententiā primū exposuero, præ- ter hoc quod sanctissimæ religionis nostræ fides nōnulla sibi priuatim uendicat, & pleraq̄ me- ritò in dubiū uocari prohibet, hæcq̄ nostra ætas rerum capitibus potius q̄ proluxa enarratione oblectatur, qui de seminarijs instrumentis incideret sermo, illis nondum explicatis, obsecuri- tatem nō leuem pararet. Rursus si postpositis aliorū controuerisijs, organorū descriptionē ag- grediar, pleraq̄ illorū placitis repugnantia occurrent: quæ si exactius cōprobare adnissus fuero, manca interceptaq̄ reddet oratio. At quum alicunde inchoandū sit, nuda organorū descriptio subijciatur: quam ubi ex dissectione uerā (qualem professio descripturus sum) animaduertis, ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra prolixam argumentorū consu- rationem sentiendum sit. In quibusdam autē quantumuis etiā sedulò Naturæ opera expendas, nihil quod tibi omni ex parte sanū uidebit, adinuenire poteris: nisi fortē in alicuius uerba se cus atq̄ decet iurans, tuo sensui derogare lubeat, rationēq̄ prorsus careas. Atq̄ hinc ad eò non iniuria miraberis, omnes qui huiusmodi tractationē aggressi sunt, subinde ignorata & neglecta orga- norū constructione, tot opinionū portēta inuexisse, omnesq̄ inter se quodāmodo dissentire, ac differētibus argumētis eosdē autores sua placita Andabatarū modo confirmasse. Quo autem ex his sententijs fluctibus nulliū profectò de scripturū Anatome facilius euadas, generationis in uiro organorū fabricā ordine explicabo. Testium itaq̄ in uiris situs nulli nō cōspicius est, ut & binarijs ip- sorū numerus, unde διδυμοι & gemini appellatur: quamuis interdum unus tantū, & interdum tres simul reperiantur. at id rariū q̄ nōnulli existimant, tertij testem tuberculū præter Naturā ex meliceridum, aut scrotomatum, aut theatomatū numero in scorto reconditū enumerātes. Porro testium forma, substantia, tunica, & illorū functionibus subseruientia uasa, nō etiam pa- tent singulis. Sunt igitur testes rotundi, sed paulo admodū oblongiores q̄ aut lati, aut profun- di: dein humiliori parte nōnihil obtusiores amplioresq̄, q̄ superioris sede uisuntur. uerū & id admodū obscure: etiā si testes ouorū nomē à plerisq̄, & præcipuē Arabibus inuenerint. In exter- na superficie nullū penitus sinū impressionem ue aut inæqualitatē obinēt. Substantia constant alba, lactea, molli, & sibi indecūq̄ simili ac cōtinua, nisi quod uenulis frequētibus ijsdemq̄ exi- guis tenuissimisq̄ oppleta sit, ob idq̄ rara cauerno saq̄, quemadmodū lienis substantia esse ui- deat. Atq̄ id parū alijs animaduersum est dissectionis professoribus, meq̄ diu latuit, quod inter- dissecandum testē uehementius cōprimere soleā. Neq̄ uiro- rum testes ullum omnino sinū cauita- tem ue exigūt, præter eā quæ secundariò ipsi- bus eiusmodi uenularū gratia accedit. Vnde autē ue- næ uascula ue, quæ testij substantię implicari dicebam, ortum ducant, sensim explicare conten- dam. Testes pluribus tunicis seu inuolucris integuntur: ac alijs quidem utriq̄ testi cōmunibus, alijs autē priuatim singulos testes inuoluentibus. Ambos enim testes unā cum ipsorū peculiari- bus tunicis & seminarijs uasis, cutis ipsa & membrana, quā carnosam nō immeritò uocari di- ximus, perinde atq̄ uniuersum corpus, amplexant, & duo utriq̄ testibus cōmunia statuūt in- uolucra: cutis quidē unū, quod reliqua corporis cutē tenuius est, et uelut futura quadā & rugis interstinguit, ac quibusdā scrotū, quibusdā uerò (qui se Latinijs loqui existimāt) scortū, Græ- cis uerò σκρότιον dicitur. Alterū autē cōmune inuolucrū mēbrana carnosā efformat, hinc perinde ac cutis, longē q̄ in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequētioribus intertexta. Præter hæc uerò tenuitate cutis & mēbrana aliud peculiariter hinc, ut & in fronte ac pene sibi uendicat, quādoquē dem nullus inter ipsas interuenit adeps: nō aliter profectò q̄ si Natura uiro- rum testibus laxius te- nuisq̄ uoluisse à cute & ea mēbrana obducere inuolucrū, à uiro- rumq̄ testibus nō minus q̄ à cere- bro omnē abesse pinguedinē. Nam & si membranarū quæ uenis arterijsq̄ frequētibus interte- xunt circa testes ad sit copia, nullus tamē, ut ferē in reliquo corpore esse solet, hinc cōspiciē adeps. Porro utrumq̄ testē priuatim inuoluentes tunica, amplitudine, conformatione, tenuitate inui- cē admodū uariāt. Vna enim, quæ & exterior est, testē cū suis uasis ad eā usq̄ sedē, quā magnæ peritonæi amplitudini cōmittunt, induit, ualida quidē, sed tenuis, uenisq̄ abundās. Quā enim uenā arteriamq̄ seminales, ac dein uas semē à teste sursum ducens, ex peritonæi magna amplitu- dine in inguinū regionē ipsumq̄ scortū duci audies, illic peritonæi præsens educit inuolucrum, quod peritonæi pars processusq̄ meritò censet, itaq̄ ab ipso peritonæo prodit, ut scortū à cute deduci pronasq̄ cernimus. Hoc inuolucrū seu tunica exteriori superficie, qua hanc carnosā mēbrana cōtingit, fibris quibusdā mēbraneis illi cōnascit, ad eò sanē frequētibus, ut interdū has alia testij tunica cōstituiere arbitratu fuerim. ut etiā subinde in aquosis ramicibus accidere cō- spicimus. Ab his nāq̄ mēbraneis fibris tunica interdū constat, quā inter secūdū aqueo humore oppleta inuenimus. Ceterū quā dextri testis tunica sinistri testis cōtingit tunica, ambe tunice si

Testium seu ac numerus.

Testium for- ma.

Substantia.

Testis inuolu- cra, utriq̄ te- stibus cōmu- nia.

Priuatū utri- usq̄ testis in- uolucra.

bris quoque mutuò cōmittuntur, ac ob id externā superficiē non admodū leuē habere uidentur, sed membranarū inuicē cōnatarū modo asperā ac fibrosā. Interior eius inuolucri superficies, quā testē ipsius uasa respicit, laeuis & aqueo quodā humore obducta est, neque ulli penitus corpori cōnascitur, præter quod elatiori sui parte, quā ex peritongo procedit, illic peritongo cōtinuatur adnasciturque: quā & inferiori testis parti ualidē^h applantatur, nō quidem testis corpori, sed humillimā uasis semē a teste deferentis parti, quā id sursum secundū testis humilia reuoluitur. Ad hæc, tenuissimæ membranæ interuentu præfens inuolucrum interna ipsius superficiei uasorū membranæ adnascitur, quæ a peritongo enata, uenæ quidē seminali alterā cōstituit tunicā, arteriæ autē terciā. Atque is cōnexio nō orbiculatim ad uasā perficitur, sed secū dum rectā duntaxat lineā, quæ ad posteriores uasorū sedem ducitur. Hoc inuolucrum aliquid cum carnosā corporis mēbrana cōmune nanciscitur. Vtenim hanc carnosā quibusdā fibrisⁱ aliqua sui parte augeri intertexti ac in musculi naturā degenerare dictū est, sic quoque hoc testis inuolucrum secundū totā ipsius longitudinē posteriori in sede, a peritongo usque ad humillimā testis partē, carnosas fibras obtinet, & longi stricti^h cuiusdā musculi naturā refert, quem mēbrana seu ipsi inuolucro innatum cernimus, nūcque ab inuolucro abscedentem, sed unā cum illo a peritongo incipientem, & etiā inferiori parti uasis a teste semē deferentis, simul cum inuolucro adnatū. Inuolucrum hoc præter quod testem commodissimē integit, illūque suspensum continet, musculi etiam illius beneficio, quasi uoluntario motu testem sursum alligere sentitur. Porro & musculi huius occasione, quod scilicet ruber ut reliqua caro sit, id inuolucrum^h priuatim appellatum à Græcis arbitror. aut etiam ob uenarum graciliū quæ id ad eunt frequentiam, quæ illi inuolucro etiam ruborem aliquē conciliat. Verum nō ignarus quosdā à uagina id Græcorum nomen deducere, nollem de nominibus quæ harum particularū innumera uariāque admodum (si modò alibi) occurrūt, uideri contentiosior. id enim mihi fat est, si uerē singula, uti inter discandū apparēt, describere, totius capitis ordinem ac nominū liberā impositionem lectori relinquēs. nihil enim in tractatione obstabit, quodcunque primū liberit prius et posterius hic perlegere, atque ex sententia singula nuncupare. Quod præcipue propter alterū priuatim testem ambiens^m inuolucrum addendum duxi. Quippe id præter testis corpus substantiamque nihil omnino amplectitur, testis figurē ad amissim respondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & crassa ac ualida admodum membrana est, testis substantiam utcunque mollem ac sequacem inuoluens. Atque is sanē præfens inuolucrum præcipuus usus censendus est, dein in hoc conducit, ut ipsius interuentu & medio, uasā testis cōmittenda ipsi adnascantur. Inuolucrum enim laxius, tenuius, molliusque inibi cernitur, quā uasā illi connascantur, quā per reliquam circumferentiam. Et elatiori quidem huius tunice parti uenæ ac arteriæ testis sanguinem spiritumque deferentesⁿ adnascuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hic perforantes, in testis substantiam exporriguntur. Præter illos uerò, frequentes, sed perquam graciles furculi, deorsum in tunica illius corpus a uenâ arteriâ que deriuantur, in tauris & arietibus instar uitis capreolorum eleganter deducti. In posteriori uerò sede tunica hæc per uniuersam ipsius longitudinem ualidissimē adnatos exigit omnes deferentis semē uasis^p anfractus testis obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uisum fugientibus foraminibus pertusa. Cæterum per reliquam exteriorem ipsius superficiē, laeuis & aqueo humore perfusa, nulliūque penitus parti cōnexa est. Interna uerò superficiei, quā testis substantiam hæc tunica continet, undecunque illi substantiæ connascitur. Porro hanc tunicam seu inuolucrum à primis Anatomes professoribus, qui testem^h uocauere, & *testis inuolucrum*, quasi supergeminalem dixeris, appellatum sat scio: quicquid alijs de testis nugentur capite, qui quum inuolucrum hoc ignorarent, & apud ueteres Græcos *testis inuolucrum* legerent, præter elatorem testis partem, Galeno testis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quæ parui testis instar, testis imposita, ipsius caput & *testis inuolucrum* uocaretur. Alij horum errore (quem & Græcorum interpretes mirifice auxerunt) elusi, sed in sectione interim diligentes, quum huiusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter testem & uenam ac arteriam, quæ præfens inuolucro primum adnascuntur, medium posuere, eam fortasse semē deferentis uasis particulā ita appellātes, quæ ipsius est principiū, & in posteriori testis sede elatorem ipsius sedem orbiculatim aliqua ex parte cōplectitur. Sed quū ex refectione horū nugæ etiā leui opera obseruētur, postposita nominū cōtentione, hanc ex proprijs cuiusque testis tunicis alterā habeto, & *testis inuolucrum* ueteribus etiā Græcis appellatā scito, nūc uasorū ductui mentē alacriter accommodans. Ad singulos enim testes singulę pertingūt uenę, ac itē arterię ortu differētes. Vena namque dextrū accedēs testē, a uenæ cauæ caudice demissius quæ uenarū ad renes exporrectarū origines pendēt, principiū ducit: nō quidem à dextro caudicis latere, sed ex superiori anteriori uenæ ipsius sede

Testis musculi exteriori ipsius inuolucro innatus.

Intimū testis inuolucrum.

Vasorū testis sanguinē ac spiritū deferentium nomen, mox ortus.

sede ad dextrum modicē declinans, oblongo quasi & crassiusculo tubere exoritur, ac sensim oblique uersus dextrum latus protensa, peritongoque suffulta deorsum fertur. Sinistri testis^u uenâ non à cauæ caudice principium mutuatur, at elatius multo quā dextra enascens, ex uenâ sinistro reni exporrectæ humiliori sede originem habet. Atque in hunc modum plerunque uenarum ortus cernitur. uerum quandoque, sed rarius, à sinistro cauæ caudicis latere^h ramulum exporrigi conspicias, qui deorsum ad sinistra repens, sinistra seminali uenæ commiscetur, ac cum illa coit. Galenusⁱ idem & dextræ seminali uenæ aliquando cōtigisse testatur, quod scilicet à dextri renis uenâ egrediens furculus, deorsum protenderetur, & uenæ commisceretur à cauæ caudice principium exigenti. At nescio quid Prometheis in mentem uenerit, qui suis somnijs hominem in cathedra fingentes, dextram seminales uenam à dextri renis uenâ, sinistram uerò ex cauæ caudice toties enasci docent, quoties sinister ren dextro elatiorem sedem occupat: quasi uerò dextra uenâ non demissius multo, quā renum uenæ, initium duceret: & quia plerunque dextri renis uenâ nimis elata esset, testis dextri uenâ à cauæ caudice deriuaretur. Nos crebro eum renum obseruauimus situm, sed dextri testis uenæ aliud principium semel duntaxat, quamuis tunc utriusque lateris seminales uenæ à renum uenis principium ducebant. Porro seminales uenæ, ad hunc modum deorsum protensa peritongo fibrosis nexibus qui in altè ram earum degenerant tunicam committuntur, coniuges arterias foritæ. Vtræque enim arteriæ humilior quam dextrum testem petentis uenæ principium consistit è directo, & sibi proximæ ex elatioris anterioris uenæ magnæ arteriæ sedis medio^h promuntur, ac dextra quidem cauæ uenæ^h caudicem (quod parum à Galeno animaduersum miror) conscendens, deorsum oblique ad dextri testis uenam properat. Sinistra uerò sui lateris uenam accedens, non semel mihi defuisse uisa est, sinistri testis uenâ solito tunc longè ampliori. Ab arteria uerò sinistro reni communicata illam enasci, uix unquam occurrit: quanquā id interdum accidere posse, nō eo inficias, quod tamen crebrius par uenarum & arteriarum testes petentium (uti passim Galenus docet) obseruetur exortus, nequaquam cōcessero. Dextra uenâ & arteria (idem de lateris sinistri uasis subaudio) sese inuicem contingentes, peritongo uti dicebā incumbunt, & ipsi fibrosis membranis ue nexibus alligatæ, decliuesque in dextrum protensa, super urinariū meatū ex dextro rene urinam uesciæ deferentē ducuntur, peritongo in progressu^h tenues ac perquam graciles furculos diffundentes. Quum primum uerò uasā hæc ad pubis usque ossis sedem peruenerint, quæ septimus femur mouentium musculus supra coxendicis os deorsum uersus minorem femoris processum fertur, illa peritonæum iuxta internum eius musculi latus^h permeant, & ex magna peritonæi amplitudine procidentia in^h exterius testis peculiariū inuolucrum quod hic à peritongo ducit principiū, pertingūt, unā cum neruulo ad testes usque producto, qui interdū à lexti paris neruorū cerebri propagine costarū radicibus exporrecta^h diducit, interdū uerò à uigesimo primo spinalis medullæ neruorū pari. Porro peritonæi^h foramen uasā cum neruo transmittens non ita patet, ac si quis ori pennam inderet, aut eadem chartā hanc pertunderet, sed peritonæum exactissimē uasorum lateribus, ipsarumque tunica, quam in progressu adhuc in magna ipsius cauitate uasis exporrigit, cōnascitur, tutò ipsa nō secus transmittēs, quā septum & quibus id succingitur membranæ stomacho & uenæ cauæ^h uiam offerūt. Simulatque uerò uasā illud peritonæi foramen superarunt, ex dextro quodāmodo latere rursus oblique deorsum in sinistra ad dextri testis elatiorem sedem^h ducuntur, arteria non amplius uenæ duntaxat, ut in reliquo processu, accumbit, fibrisque membranæ tantum^h cōnectitur, sed uariā quadam peculiari ratione uenâ cum arteria^h coit, & ambæ inuicem cōmiscuntur, corpusque unum pyramidis anterioris posteriorisque depressæ instar efformāt, cuius quidem conum uasā ubi primū inuicē permiscuntur efficiunt, basim uerò ea sede qua elatiori testis parti cōmittuntur. Per uniuersum hoc corpus ramorū myriades inuicē complexi obseruātur, non quidem omnes rectā deorsum procedētes, sed alijs partim rectā, partim orbiculatim, partim transuersim, alijs alio modo inuicē implicari apparēt: impossibile est, unam ductus seriem unum uerò ordinē inibi animaduertere. Neque etiam, quod alijs traditum est refectionis professoribus, hic expēdere ualeo, quoniam pacto maiorē dextri lateris quā sinistri uasorū implexum fieri nugentur, quū mihi hac ex parte uasorum nullum conspiciatur discrimen, & aliunde profectō quā à maiori illo minori uerò implexu masculorum feminarumque pendet procreatio. Porro quum tot ramorum in membrana illa quam peritonæi uasis inibi offert, quā illi fibrosis nexibus hærent, implexus fiant, corpus id nidum erucis uidelicet aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam senioris rustici, aut baiuli suræ, temporum uerò e cutem uaricibus turgidam. Vtenim multifariam in illa uenæ inæqualiter extuberantes errabundo ductu feruntur, ita quoque in hoc quod narramus corpore, uenæ seminales ac arteriæ innumere soboles oberrant. Per quam raro enim accidit, uarices

A dextro testis ductus.

Vene cum arteria cōmixtio & implexus.

capreolorum uitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic recta, illic transuersim & oblique uarieq; admodum prominere. Atque ab hac similitudine reoparentes illos omnilaud dignissimos, qui domi pueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum confectionibus exercebāt, corpus hoc *ligorolū hyastilū*, quasi uaricosum ad testes assistentē dices, appellasse. Quamquam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerū primarius Galenus, etiam id nomen¹ alij parti, neque illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Ceterum unicus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus, ubi præsens corpus uariciformem plexum appellat, atque is est in nono de Partium usu, quo reticularē in caluaria plexum suis bobus delulus effingit. Vt cuncte uero id corpus nuncupes,² basi sua elatiori parti intimae testis tunicae, quam uerē primosq; *modulū* uocatam arbitror, adnascit, ac multos ramulos rectā hanc tunicā perforantes elatiori quoque testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam perinde ac iecoris uenae in ipsius substantiam disseminatos, & perquam tenui constantes tunica. Præter ramos, quos rectā corpus id testis substantiæ offert, alias per ambitum dictae nunc tunicae frequētes, & uenis in oculi³ tunica adhaerente sparsis, quā similes soboles diffundit, à quibus denuo germina in testis substantiā pertingunt. Hæc uenae ac arteriæ seminaliū est series, quas siue ita, siue uasa testi sanguinē spiritumq; deferentia, aut præparantia nuncupes, nihil moror, modò hæc à iam recensendo⁴ uase prorsus distinguas. Ad externū enim uaricosi illius corporis latus quā testi applātur,⁵ aliud corpus album & durioris nerui modò durum, intimae testis tunicae adnascitur, hincq; incipit. Hoc exterius quā testi nō cōmittitur gibbum; & quodāmodo teres est. nam latius nōnihil quā crassum uisitur: quā uerò tunica illi connatū est, secundū conuexū testis id cauum⁶ existit. Secundū hoc corpus ab externo uaricosi corporis latere, ad ipsius posteriorē sedem fertur, & deorsum modicē uersus interiora prorepens, secundū posteriorē testis sedē intimae testis tunicae ualidissimē tantisper adnascitur, donec ad humiliorē testis⁷ descendit sedem, à qua denuo sursum⁸ reflectitur intimae testis tunicae attensum, incumbensq; quidem, at nō amplius ipsi connatū, & nō eandem formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicae corpus id necit, propemodū æqualiter crassum eiusdemq; figuræ est, quam compacto uitis, aut cucurbitæ capreolo assimilare queas. quāquā tamen nō in orbē, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferē modū quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Huius namq; corporis anfractus & inuolutiones admodū inuicem cōtinuæ & connatae cōspiciuntur, ut & lignorū uermibus eas assimilare integrum sit. Respondent enim illis, & deinde etiā multum referunt cerebelli⁹ processus, quos in septimo libro à uermium imaginē nomen inuenisse dicam. Atq; hinc etiā fortassis in Arabū interpretibus lumbrum nomen legitur: ita enim præsens corpus, quā testi connascitur, Arabū nōnulli uocauisse uidentur. nam eorum aliqui etiā¹⁰ implexum uenae, arteriæq; supra sedem testis elatiorē, ita nuncupauerunt. Porro secundū hoc corpus quod uermi assimilabā, nihil prorsus uaricibus, qui inæqualiter neq; eadem serie extuberant, accedit. Quāquā si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, alibi has reuolutiones ex Herophili suffragio *ligorolū hyastilū* appellari uelit: alibi autem eo nomine aliā eius quod iam tractamus corporis¹¹ partem, quā id peni inseritur, ita uocet: quæ uerò ea sit, ubi corpus hoc, sermone ad penem usq; deduxero, audies. Ad hunc itaq; modū corpus id intimae testis tunicae cōnascitur, & exterius demptis reuolutionū impressionibus laeue est, intus uerò quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperū, sed nullis quæ oculis subiiciuntur meatibus peruium est. Neque etiam aliter cauum esse uisitur, nō hīc solum quā testis tunicae connascitur, sed neque quā ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum nanque ad inferiorē testis partem descendit, rectā¹² sursum reflexum angustius, magisq; teres sensim efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum definit. atque id ipsi maxime euenit, ubi elatiorē testis partem sursum scandens superat. Quò quum pertigerit, anteriori eius¹³ corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur, & ipsi tenuis membranulæ interuentu connexum, altius tantisper procedit, donec per idem peritonæi¹⁴ foramen, quod uenam ac arteriam feminales transeunt, in peritonæi amplitudinem pertingat. In quo transitu corpus id non amplius anteriori uenae arteriæq; parti¹⁵ attenditur, sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonæum transcendit. Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarationem prosequor) ad posteriorē pubis ossis sedem reflectitur, & posteriori peritonæi parti connexum, super¹⁶ urinarium dextri lateris meatum sub¹⁷ uesica deducitur. Eodem parimino ratione à sinistro teste corpus simile perfertur, & ambo sub posteriori uesicae sede super¹⁸ rectum intestinum ad uesicae ceruicis initium protensa, sensim mutuò¹⁹ appropinquant, & latiora crassioraq; facta, inter se tandem cōeunt, unumq; corpus sub uesicae ceruicis initio constituunt, in²⁰ glandulosā quæ nunc dicemus organa absumptū. Hoc sanē corpus à teste ad hunc modum

Implexus uenae ac arteriae in testis substantia ipsiusq; proximū inuolutum in uolū.

Vasis semen à teste ad uesicæ ceruicē deferentis histioria.

modum ascendens, procul dubio id est quod Herophilus *σπέρματος πύργου* appellauit, quodq; nos uas semen deferens, ad illius imitationē, aliquādo & iactatorē dicimus. nam re uera corpus hoc à testis substantia semen assumens, ad penem id deferit. Verū ut cavitatis ipsius per uniuersum ductum perquam obscura est, raroq; admodum sectione deprehenditur: ita quoq; obscuriores²¹ meatus foraminaq; sunt, quæ à teste per intimā ipsius tunicā in eius corporis aut uasis semen deferentis reuolutiones pertinet. Præterea uasis huius in penem²² insertio conspectū quodammodo fugit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur. quod quidam Patuij dissectus facile edocuit, qui ante suspendium inuoluntario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosq; habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen uasis reuolutiones pertingunt, & quibus dextrū & sinistrū deferentia semen uasa in uesicae ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus,²³ hīc ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboq; paulo antea cum cōeant latiora crassioraq; reddi diximus, alijs quibuscūq; reuolutionibus hæc uasa circummagi inuolutū uidetur innuere, quū & in hac sede præsentia uasa subinde *hyastilū ligorolū* nominat. Vasa hæc inibi nunquā nisi perq; obscure mihi inuolui uisa sunt: & si quæ sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam hæc uasa obtinent, quā primum ab intima testis tunica nō amplius illi tunicae connata abscedit. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum cōspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Cæterum corpus²⁴ glandosum, in quod deferentia semen uasa postquam coiere inseruntur, quodq; Herophilus *ἀδλωδὸν ὑπαστέριον* appellat, ad humillimā uesicae partem reponitur, mediū quoddammodo inter uesicae corpus & illius ceruicem. Est autem corpus id unicum, & subinde ipsis testibus grandius, at nō ad amissim rotundū. nam antierius & posterius depressum, à lateribus autem rotundum instar globi cernitur. per ipsius uerò mediū uesicae²⁵ canalis procedit, qui hic paulo quā in reliquo progressu latior, amplior ue existit: non tamen quod manifeste cōspici possit, à semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat ac inæqualis & rugosus: idq; potissimum in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, conspicuē deprehendimus. Deinde uesicae ceruix, quā per glandosum corpus fertur, distincta ab illo corpore membrana neutiquā est, nam solus glandosi corporis finis communem hic urinae feminisq; meatum conficit, per reliquum autem processum canalis ille priuatum est corpus,²⁶ orbiculari musculo statim à glandoso corpore circumdatum, & dein duobus quæ penem præcipuē constituunt corporibus adnatum. Quæ uerò hæc penis sint corpora, quum penis persequebar musculos, obiter cōmemorauī. ubi autem singulorum quæ iam complexus sum usus succincte ascripsero, rursus paulo diffusius ipsorū constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artifice, propter crebros quibus homines uexantur morbos, nimis quā necessaria sit) recensabo. Quando itaq; hæcenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, ut singulorum usus tibi præscribatur, minime exiges, quum is attentē secantibus locupletius, ac cum maiori Naturæ admiratione occurrat, quā quis prolixè & sedulo exprimere possit. Ex iecoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum relicta congerie, doceberis, testium substantiam ingēnita sibi facultate, ex materia quam uenae ac arteriæ illi deferunt, ac per totum testem (ut uenae per iecur sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iecoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, paremque hic organorum ac in iecore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosq; uentriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauum fertur: ita quoq; optimam sanguinis spirituumq; portionem testium uenae ac arteriæ perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerum longissimo, & innumeris reuolutionibus spirisq; tortuosum & errantem: ut materiam testi præparatam, seminiq; efficiendo magis opportunam communicent. neque id in unam amplam testibus incisam cavitatem, sed in tenuissima, eademq; tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de iecoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi insita sanguini & spiritui suis uasculis contentis perfectam seminis naturam impertiat. Atque hæc uis in masculis roboris & uirilutis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusq; uniuersum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in iecore uenae cauae surculi ex portæ ramis sanguinem assumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: sic etiam pori meatusq; innumeri, sed gracillimi, paratū à testibus semen in deferentis uasis anfractus testi connatos exporrigunt, ut hinc rursus ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, quā commodè in utero projici & eiaculari ualeat. Ad hanc functionem conducit, dextri testis uenam à ca-

Glandosum corpus uasorū semen deferentium inferiorem nem excipiens.

Partiumque hoc Capite describitur constructionis ratio.

Vasorū testis materia deducientium ortus ratio.

uac

ut caudice sub renum uenis enasci, quo puriorem syncerioremque sanguinem testi offerat. Sic & utraque arteria a magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetuque ruentis sanguinis & diuinam quae semini inest animam, spiritum uel infecatum deducere. Quippe neminem iam esse opinor, qui in arterijs sanguinem cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil praeter spiritum testibus adferre autmet, quamquam etiam & hoc Aristotelis fuerit dogma, seminales arterias sanguine uacuas esse falso docentis. Ceterum a sinistri renis uena, eius lateris testem, ipsius uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut haec serosum sanguinem semini communicaret, cuius acrimoniae & mordicationis uel in seminis emissionem pruritus, titillatioque in organo multis nervis implicito, concitaretur. Eiusmodi enim hic delectatione Galenus fieri scribit, qualem ex falsis mordacibusque succis scabie laborantibus esse cognouimus, quando illi igne, aut lecti stragulis calefacti pruriunt, scalpendoque succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & si Anatomicorum uerear multitudinem, parum probabile duco, quum mingentes ex tanta serosi humoris copia pruritus non afficiantur, etiam si rigido ex calefactione pene crebro & praecipue ijs qui calculo uexantur, urinam reddi mouerimus. Quinetiam putridi seminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritus etiam sentiunt, nulla praecedente penem excelsa faciente causa. Ad haec, qui ex ramicu uitio, aut alia occasione sinistro teste castrantur, coeunt, neque pruritus, neque uoluptate afficerentur: quod falsum esse, in dies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod uero alij halituosum seminis spiritum ad delectationis causam etiam concurrere testantur, non mihi satis arridet, quum ea punge di stimulantique uis spiritui inesse nequeat. Vasis uero a teste semen deferentis ad testem applantatio, nisi tenuissimis & angustis foraminibus, idque intimae testis tunicae interuentu sit, quod uas id durum, ualidum, densum, iniurijsque ferendis pertinax fieri oportuerit, testis uero substantiam laxam, mollemque: adeo ut prudens Natura hic, quemadmodum etiam nusquam, nulla essentis contraria in unum coegerit, nisi copulam aliquam amicitiae societatisque conciliatricem in medium conijciat. Quanto enim a uase semen deferente, intima testis tunica densitate duritiaeque uiuicetur, tanto ipsa testes superat, non quidem per uniuersam circumferentiam qua testibus obducitur, sed eo tantum loco, quo uasa seminaria habet adnata. hic enim quam per reliquum corpus mollior existit, & ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc namque potissimum creatur, ut testis substantiae exquisitissimum sit inuolucrum. Vas autem deferens semen tot anfractibus, spirisque super testem obuoluitur, ut citius & copiosius a testibus semen assumat, & aliquam quoque elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori uero testis sedi, non autem anteriori uas illud conascitur, ut quum iam semen confectum porrigat, contineat uel, testis autem solum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teste propugnaculi loco utens: atque eadem ratione quum uas peritoneum ingreditur, sub uena & arteria merito occultatur, quod semen sanguine spirituque, ex quibus semen paratur, perfectius contineat. Dextrum uas cum sinistro coit, atque in uescicae ceruicem ambo insinuantur, ut utriusque testis semen semel, eodemque tempore in uterum projiciatur. Glandulosum uero corpus (quod caudate simice obtinent maximum, & inftar nubium exterius reuolutum) urinam, seminisque in uescicae ceruice meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatuum quae per ipsum a deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & articularum, & neruorum uescicae corpori & ceruici distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminisque generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patavijs dissecuimus, corpus hoc glandosum quum diuideretur, non minus quam testes ipsos, semine oppletum conspeximus: & si uerum fatendum est, inter dissecandum in nulla penitus corporis parte, tanta seminis uis usquam, atque in his glandulis adinuenitur, quantum uis illae a testium substantia mollitie aequalitateque multum uariant. Ceterum de praesenti glandoso corpore Galeni demonstrationem ad calcem secundi de Semine posita admiror plurimum: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uero uno ore omnes asserere semen illo contineri, dixisset, illorum opinionem improbaturus, hanc saepius inculcatam ueramque & irrefutabilem ab ipso habitam demonstrationem subiecit. Si in glandulosis altitibus (ut interpretis uoce, *ἀλλὰ τὰς ἀδλωδωδὺς* ita uertentis, uoce utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appetere, at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuum est. Profecto si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris scatent demonstrationibus, quae ipsi (si modo ausim proloqui) non infrequentes, ac potissimum in qua plurimum Galenus excellit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expetamus, illisque ipsos inuideamus apud quos a tinea & blattis nullum

Vasis semine deferentis serua ratio.

Glandosi corporis uescicae collo adnatus.

Galenus Anatomica demonstratione, quia glandosum corpus semini parando non praesse conficitur.

nullum suum praebentes, deuorandi asseruantur. Praeter hoc enim quod eiusmodi animalia subinde ut pueri in cassum uenerem appetunt, quo nam pacto quiesco, etiam si tota seminis generandi uis ad glandosum corpus semen deferenti nihil exporrigeretur. Id enim ex sectione certo certius est, nullam omnino deferenti semen uasi cum uenis ac arterijs testium communionem esse, quae semen citra testium opus assumerent. etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum plebis Anatomes professoribus persuasissimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferentis semen uasis naturam degeneraret, ex quo uena & arteria illud conformaretur, Galeni demonstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testem illis seminarijs uasis (quod factum est impossibile) ademisset. Quantumuis enim studueris deferentis semen uasis super testem circumactus, & spiras, gyrosque ab intima testis tunica rescindere, id non praestabis, quin uasis pars quae testi adnascitur, aspera inaequalisque & rasa uideatur. Etsi forte in castrando animali huius experientiae studiosus intumam testis tunica aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necessarii adhuc pori meatusque seminarii uasorum dirumperentur, quae certo per testis substantiam digeri nouimus. Hoc enim gratia expendenda Aristotelis sententia, quae testibus nullam seminis generandi uim tribuit, in cane expertus sum: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testes erui sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum & ingenerosior redditus est. Verum ut reliqua taceam, mirum est Galenum non animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationem, ab Aristotelis sectatoribus suam demonstrationem, ut testes ad seminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorquere posse: Si in testibus semen gigneretur, animalia quibus uasa seminaria quae ex peritoneo elabuntur, uinculo ita essent intercepta, aut praefecta, ut testes in scorto adhuc relinquerentur, seminis excretionem appetere, at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in testibus gigni, est perspicuum. Sed ut glandosum corpus si semen generaret abscessis testibus suo munere, utpote deficiente materia, fungi nequiret: ita etiam testes suum non obirent munus, quum nullus sanguis & spiritus, ipsi iam praefectis uasis, deduci possit.

DE VIRILIS MEMBRI PENISVE

structura. Caput XIII.

PENIS fabricam imprimis ostendunt figurae capituli quadragesimi noni, libri secundi: et uigesima figura huius libri, et uigesima secunda, et uigesima tertia.

VAM affabre Natura humanum penem extruxerit, ipsius functiones abundè documeto sunt. Quippe haec quum satis fore duxisset, duos qui commodè generationi subseruirent homines procreare, huic quidem ad susceptionem, alteri potissimum ad seminis excretionem idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundendo aptissimum largitus est, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidum, rigidum, & erectum prorsus esse oportuit. At si perpetuo tensum & praetogum quoque seruaretur, per totam uitam praeterquam congressus tempore, usui ineptum foret, ac promptè iniurijs non secus afficeretur, quam si quis manum semper protensam circumferret. Quum itaque modo laxum, gracile & breue, modo uicissim tensum tumidumque fieri debuit, laudandus uenit rerum Opifex, qui membrum his uisibus idoneum cōfinxit. Penem enim potissimum e duobus corporibus nullam in uniuerso corpore partem (nisi forte papillam) sibi similem nasci censibus fabrefecit, quae spiritu repleta erigi, produci, & insigniter turgere possunt, & rursus eodem spiritu dissoluto arctari, concidere, flaccescere, breuioraque effici. Non enim aut uenae, aut arteriae, aut nerui existunt: quippe uti docebatur, ex ossibus originem ducunt. non tendines, quum musculorum non sint eneruationes. non ut canibus & mustelis ossa, aut cartilagine cernantur, quum laxata remissaque inftar ligamenti facile inuoluantur, implicenturque. nec etiam haec corpora ligamenta esse quis uere alleret, quum sensu maxime participant, & forata, cauataque cernantur, & etiam uelut carnea molliaque in ipsorum medio (uti mox audies) euadant, sanguineque nigro secus multo ac ligamenta oppleantur. Quod uero Galenus haec corpora nunquam rescuerit, neque illorum naturam perspectam habuerit, ipsius in decimo quinto de Partium usu orationis series plus satis tibi argumento erit, si modo tauri aut arietis penem uirili contuleris, ac demum Galeni descriptionem illorum animalium peni propinquius, quam hominis conuenire animaduertis,

Penis structurae ratio.

Potissimum penis substantia.

Galenus humani penis fabricam nunquam spectasse.

Penis situs. teris, quod tunc feceris ocyus, ubi uirilis membri fabricam subiunxero: cuius situm Galenus prolixissime & eleganter recenset, quod nimirum citra sectionem is illum non minus latuerit, quam hominis digiti, & ad inguina & poplitem inflexus, quibus locis duntaxat hominem à finia Galenus differre perspectu habuit. Atque ut sitis in conspectu citra longiorem enarrationem est, ita quoque leui opera colligitur, quam is penis muneribus obeundis examissim quadret, neq; aptius aliquid reponi possit, ita sanè ut moles ipsius & conformatio nulli non pateant.

Penis constructio. Constructionem uero ipsius subintrat duo quæ illum præcipue efformare docebimus corpora, meatus semini urinæq; communis quatuor musculi ad penis radicem repositi, ac demum uenæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic subternitur carnosa membrana, & uinculum cutem hanc cum carne membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis osse, ubi id crassius & quali teres ad inferiorem commissuræ pubis ossa committentis sedem uisitur, teres quoddam corpus ualidissimè principit ducit, ligamenti naturâ prorsus referens, quod ab osse nonnihil sursum recedens interno latere aliud contingit corpus, similiter à sinistro pubis osse pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem committuntur, ac si utrumq; manuum indices internis partibus mutuò iungeres, unitosq; fingeres. Ut enim interna indicis sedes plana, non autem gibba & teres, exterioris sedis modo est, ita etiam hæc corpora quæ inuicem connascuntur plana sunt, externis autem lateribus & superiori sede teretia inuicem iunctorum digitorum instar, qui simul commissi latius quam profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita commissorum sedes modicè dehilcit, plana q; uisitur: sic & penis corporum inferior sedes dehilcit, ac urinarius uesicæ meatus sub se ita porrectum exigit, ac si calamus quo scribitur, inferiori indicum sedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarij meatus uice essent. Mox enim à corporum exortu ipsis urinarius meatus seu uesicæ ceruix subtenitur, ac cum illis ad glandis usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: uti in glandis sede, ubi meatus in corporum substantiam duci paulo post audies. Corpora hæc in hunc modum enata, simulq; commissa forsum singula oblongum referunt corpus, ex neruea cõtextum substantia, instar coriaceæ fistulæ, cuius interior substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac si ex innumeris arteriarum uenarumq; surculis quam tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quædam efformaretur, orbiculatim à neruea illa substantia tanq; in corio cõprehensa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem usque priuatim singulæ uerueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantia summa diligentia à nature operum studioso expendendam. Quum autem ad eam usque penis regionem perpersere, in qua iam glandem efformatura sunt, in acutū feruntur, & carnosa glandis substantia ipsis obnascitur, quæ meatus urinæ seminiq; communem non subnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerum eum in se complectitur, meatusq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu amplior efficitur: & rursum suo fine extremo ue artatur, non secus quam si Natura in cõcubitu seminis moram, ac proinde intentionem pruritum in glande (quam affricus potissimum occasione adauxit) esse cupi uisset. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu laborantes, hac sede plurimum ulceribus infestantur, propter seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniâ, urinarius meatus impense exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande insigniter infestatur, non minus sanè quam rigido pene eiusdè meatus sedes inter anum & testes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, consistens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuus etiam sedis ratione accidit. Quum enim meatus hæc primum sub penis corporibus sursum reflectitur, hæc sedes humillima est, seminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quam in glande consistit, ac proinde magis quam in reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus meatus quando unâ cum pene tenditur, solutione unitatis uehementius inibi percipit. Porro uenæ ac arteriæ ad horum penis corporum radicem accedentes, ab illis deriuantur, quæ humilioris illius diuisionis rami sunt, quam uasa os sacrum prætergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quamquam hæc uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cavitatem inserantur, sanguinem illum nigricantem & crassum, quem fungosa corporum substantia plurimū possidet, deductura. Rami tamē cuti hæc corpora induenti, etiā ante sectionem cõspici offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac duo tenues in humillima penis sede exporrigitur, unus utrinque ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superior corporum sedi qua hæc inuicem connascuntur, expansus. His neruis accedunt membrana uincula, superiorem corporum sedem, qua primum sursum ducuntur pubis ossium commissuræ

Meatus urinæ seminiq; communis. Meatus urinæ seminiq; communis, cuius ceruix subtenitur, ac cum illis ad glandis usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: uti in glandis sede, ubi meatus in corporum substantiam duci paulo post audies. Corpora hæc in hunc modum enata, simulq; commissa forsum singula oblongum referunt corpus, ex neruea cõtextum substantia, instar coriaceæ fistulæ, cuius interior substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac si ex innumeris arteriarum uenarumq; surculis quam tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quædam efformaretur, orbiculatim à neruea illa substantia tanq; in corio cõprehensa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem usque priuatim singulæ uerueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantia summa diligentia à nature operum studioso expendendam. Quum autem ad eam usque penis regionem perpersere, in qua iam glandem efformatura sunt, in acutū feruntur, & carnosa glandis substantia ipsis obnascitur, quæ meatus urinæ seminiq; communem non subnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerum eum in se complectitur, meatusq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu amplior efficitur: & rursum suo fine extremo ue artatur, non secus quam si Natura in cõcubitu seminis moram, ac proinde intentionem pruritum in glande (quam affricus potissimum occasione adauxit) esse cupi uisset. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu laborantes, hac sede plurimum ulceribus infestantur, propter seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniâ, urinarius meatus impense exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande insigniter infestatur, non minus sanè quam rigido pene eiusdè meatus sedes inter anum & testes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, consistens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuus etiam sedis ratione accidit. Quum enim meatus hæc primum sub penis corporibus sursum reflectitur, hæc sedes humillima est, seminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quam in glande consistit, ac proinde magis quam in reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus meatus quando unâ cum pene tenditur, solutione unitatis uehementius inibi percipit. Porro uenæ ac arteriæ ad horum penis corporum radicem accedentes, ab illis deriuantur, quæ humilioris illius diuisionis rami sunt, quam uasa os sacrum prætergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quamquam hæc uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cavitatem inserantur, sanguinem illum nigricantem & crassum, quem fungosa corporum substantia plurimū possidet, deductura. Rami tamē cuti hæc corpora induenti, etiā ante sectionem cõspici offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac duo tenues in humillima penis sede exporrigitur, unus utrinque ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superior corporum sedi qua hæc inuicem connascuntur, expansus. His neruis accedunt membrana uincula, superiorem corporum sedem, qua primum sursum ducuntur pubis ossium commissuræ

Glands. Glands, cuius ceruix subtenitur, ac cum illis ad glandis usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: uti in glandis sede, ubi meatus in corporum substantiam duci paulo post audies. Corpora hæc in hunc modum enata, simulq; commissa forsum singula oblongum referunt corpus, ex neruea cõtextum substantia, instar coriaceæ fistulæ, cuius interior substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac si ex innumeris arteriarum uenarumq; surculis quam tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quædam efformaretur, orbiculatim à neruea illa substantia tanq; in corio cõprehensa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem usque priuatim singulæ uerueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantia summa diligentia à nature operum studioso expendendam. Quum autem ad eam usque penis regionem perpersere, in qua iam glandem efformatura sunt, in acutū feruntur, & carnosa glandis substantia ipsis obnascitur, quæ meatus urinæ seminiq; communem non subnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerum eum in se complectitur, meatusq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu amplior efficitur: & rursum suo fine extremo ue artatur, non secus quam si Natura in cõcubitu seminis moram, ac proinde intentionem pruritum in glande (quam affricus potissimum occasione adauxit) esse cupi uisset. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu laborantes, hac sede plurimum ulceribus infestantur, propter seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniâ, urinarius meatus impense exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande insigniter infestatur, non minus sanè quam rigido pene eiusdè meatus sedes inter anum & testes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, consistens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuus etiam sedis ratione accidit. Quum enim meatus hæc primum sub penis corporibus sursum reflectitur, hæc sedes humillima est, seminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quam in glande consistit, ac proinde magis quam in reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus meatus quando unâ cum pene tenditur, solutione unitatis uehementius inibi percipit. Porro uenæ ac arteriæ ad horum penis corporum radicem accedentes, ab illis deriuantur, quæ humilioris illius diuisionis rami sunt, quam uasa os sacrum prætergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quamquam hæc uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cavitatem inserantur, sanguinem illum nigricantem & crassum, quem fungosa corporum substantia plurimū possidet, deductura. Rami tamē cuti hæc corpora induenti, etiā ante sectionem cõspici offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac duo tenues in humillima penis sede exporrigitur, unus utrinque ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superior corporum sedi qua hæc inuicem connascuntur, expansus. His neruis accedunt membrana uincula, superiorem corporum sedem, qua primum sursum ducuntur pubis ossium commissuræ

Vena, arteria & nerui. Vena, arteria & nerui, quæ humilioris illius diuisionis rami sunt, quam uasa os sacrum prætergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quamquam hæc uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cavitatem inserantur, sanguinem illum nigricantem & crassum, quem fungosa corporum substantia plurimū possidet, deductura. Rami tamē cuti hæc corpora induenti, etiā ante sectionem cõspici offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac duo tenues in humillima penis sede exporrigitur, unus utrinque ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superior corporum sedi qua hæc inuicem connascuntur, expansus. His neruis accedunt membrana uincula, superiorem corporum sedem, qua primum sursum ducuntur pubis ossium commissuræ

missuræ ad eam usque partem necessentia, qua primum penis orbiculatim cute obtegitur. Musculi quatuor penem adentes, in secundo libro descripti sunt: dum duos meatui urinæ, seminisq; & singulos singulis corporibus exporrigi recensuimus. Aded ut nihil de penis fabrica modò dicendum super sit: nisi quis Naturam laudare uelit, quod nullum adipem inter carneam membranam & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq; & extendi aptius inuolucrum peni adaptaretur. Si itaq; humanū penem rescueris, non unum concuum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quæ descripti corpora: quæ non uacua & sanguine indiga, ut Galenus boum pene delusus malè scribit, existunt, sed fungosa illa & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar farciminum implètur. Deinde ad seminis urinæq; meatum alij non exporrigitur musculi, quam duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostendimus. At Arabes adhuc magis admiror, qui tres in pene finxere meatus, unū quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem ab illo glanduloso corpore parari arbitramur, quod uesicæ ceruicis initio circumnascitur, quiq; humectū penem subinde reddit uiro impensius cõcubitum appetere, quū interim his omnibus unus extruatur meatus. Verum facile existimo hanc sententiā primum ab Arabe quopiā fuisse inuectā, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens, tres arbitratu sit esse penis meatus, duo quæ dixi corpora, & meatus semini urinæq; & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem rescas, neq; nigricantem qui inter secundum promanat sanguinem abstergis, profecto singula corpora singuli meatus tibi apparerent, quibus tertius accedit qui uerè meatus est. At expresso abstergo sanguine, fungosa corporum se offert substantia, leui negotio probans corpora illa meatus non esse. Vt cunq; tamen sit, hic Patavij adolescens iuris studiosus, ac è nobili Symionum apud Foroiulienfes familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obrinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratū. Verum quum quæ non nisi rarissime accidunt, hic nequaquam recensenda duxerim, ea quæ præter naturam se habere comperi, non lubens scribo. Quare etiam hermaphroditorum species, quas aliquot uidi, modò non recenseo, generationis non monstruosæ mulieris organa nunc persequitur.

DE VTERO RELIQUISQUE MULIERIBUS generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRESENTIBVS organis ostendendis seriatim facium utq; seriatim quæ figura & uice sima quinta, duæq; illas subsequentes, uti illarum Indices diffuse docuerunt.

N T E omnia uterum (nemox inter initia aliorum dissectionis professorum dogmatum turbis obruamur) in fundum & ceruicem seu collum perinde ac uesicæ merito distinguimus: quandoquidè & si illis ambobus ceruicæ uidelicet & fundo uterus cõstituitur, unumq; ex illis corpus consurgat, ea tamen situ, forma, magnitudine, constructione, substantia, uasorum insertionem, & exortibus, implantationibus, ligamentis, & id genus alijs, in uteri historia diligenter spectandis, admodum differunt. Ceruix igitur uteri à mulieris pudendo recta sursum sub pubis ossibus, & secundum recti intestini ductum in peritonæi cavitatem tantisper ascendit, donec paulo demissius quam è directo sedis pertingat, qua à pubis ossibus rectorum abdominis musculorum principia pendunt. Inibi enim ceruix in fundum uteri, aut fundus ipse in ceruicem definit, & rarissime altius protenditur, ac proinde humilior fundi pars hic habetur: superioris uero ipsius partis, & laterum sedes pro magnitudine ipsius uariant. Quanto enim maior magisq; distensus est uterus, tanto elatius ad umbilici regionem protenditur, atque ad illa magis accedit. Aded ut nullam peculiare ipsi sedem circumscribere queam, nisi quod sub peritonæi anteriori parte elatius quam pubis sunt ossa plerunq; conscendat. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus sacri ossis initium infimæ lumborum uertebrae coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud præter rectum intestini tangunt, uixq; ipsi etiam uincunt amplitudinem, neque elatissima fundi pars tam altè atq; recti intestini sedes, in coli anfractus ducta prorepat. Anterior uteri pars uesicæ habet prætensam, atque hac utero non gerentibus uniuersus fundus obtegitur, uesicæ nimirum altius illo procedente. Nunquam enim in muliere uterum non gerente, hunc tam altè atq; uesicam uel prorsus inanitam, conscendere animaduerti, nisi fortassis uterum manu apprehensum ipsius producta ceruice sursum traherem, Prout enim hanc in se laxa

Lib. 15. de V. su part.

Lib. 1. de Hip. stor. cap. 13.

V. ceruix in fundum & ceruicem diuidi.

V. ceruix, pariumq; uicinarum contatus.

y tam

tam finis, aut utero sursum tracto protendis, uteri situm plurimum variabis. Si tamen ad aperto inter dissecandū peritonæo, uteri situm inquisueris, priusquam illum manu aut demissius, aut elatius moueas, conspicere illum humiliter multo quam elatior uesicæ consistat pars, collocatum, & ne utriusque ad sacri ossis initium pertingere, itaq; positum, & ut mox dicā connexū, liberumq; ut sursum ac deorsum leui opera agi possit: quod in uiuentibus adhuc mulieribus indicatu est longè facillimū, si modo fundi uteri os inspicere conatus fueris. Nam leui quaq; occasione ad uteri ceruicis os, fundi os in quibusdā mulieribus, præcipue autē ætate prouectioribus decidisse cernitur. subinde enim adeo deorsum procidit, ut uisum nō fugiat, ac mox in ceruicis ore reponatur. Alijs autem mulieribus altius reconditū prorsus latitat, quod suis membranis uteris superius contineatur, illaq; non laxata hunc minus decubere sinant: secus quam in illis quæ sæpius pepererūt, quibusq; uteri ligamēta laxiora euasere. Cuiusmodi uerō hæc uteri sint ligamenta, dicam postea, nunc reliquū de uteri situ sermonem absoluturus. Anterior itaq; uteri pars, uti dicebam, uesicæ obtegatur: hic tamen humilima omenti parte in illis interueniente, quibus id sursum uersus lienem non cōuolutum omnibus intestinis obducitur. Omenti enim moles longitudoq; tanta est, ut inter uterum uesicamq; facile implicari, atq; (quod Hippocrates de obesis dicebat mulieribus) uteri os ne apte cōcipiant, leuiter comprimere possit. Anteriori autem uteri ceruicis parti, uesicæ quoq; fundum illic ubi uteri ceruix fundo ipsius est contermina, incumbit. per reliquā enim sedem quasi ad pudendū usq; collum uesicæ (quod breuissimū est) ipsi duntaxat exporrigitur. Verum quia uteri ceruix uesicæ collum lōgitudine ac latitudine plurimum superat, tota ceruicis uteri pars, uesicæ, ipsiusq; collo non operata, eam peritonæi sedem contingit, quæ internā pubis ossium regionē succingit. Porro ceruicis fundiq; uteri latera, uas quæ uterum adeunt, & membranas illum proximis partibus neccientes spectant. Atq; ita uteris ferè in nō prægnantibus habet. In utero autē gerentibus super gracilia intestina sub omento & peritonæi anteriori parte ducitur, illa quoq; quum partui uicinior est, impēsiusq; turget, insigniter opplens. Vnde etiam humilior fundi pars qua is in ceruicē desinit, his etiam altius quam in nō prægnantibus ascendit, & uteri ceruix illis mulieribus sursum tracta, ac in longitudinem ducta, pressius quam cæteris arctatur. Quinetiam uteris his non ad amussim (ut alias) mediā, quod ad dextrū & sinistrū attinet, sedem occupat, sed quasi apice elatiori in dextrū magis, aut sinistrū, quāuis interim modicè, uergit. Quod etsi plerunq; foetui sexus ratione fiat, nō tamen perpetuū est. Nam mulieres dextram abdominis partem magis prominulam grauemq; habētes, foeminas peperisse cognoui: & etiā in sinistro latere facta tensione, masculos aliquādo progenitos. Cæterum canini uteri, ut & caprini & uaccini, situs, quemadmodum etiam conformatio à muliebris uteri situ plurimum uariat. illis namq; animalibus ceruix uteri ad elatiorē usq; uesicæ sedem protēditur, & uniuersum uteri fundum etiam non prægnantibus elatius quam sacrum os locatur. Muliebris uteri formam uesicæ plerunq; assimilamus, & potissimū prægnantium, quibus ad amussim propemodum uesicæ respondet: quippe illis uteri fundus, ut & uesicæ, amplius admodum magnusq; est: & ceruix, si hanc ad fundi contuleris amplitudinem, angusta. In nō prægnantibus autem ceruicis latitudinem fundi latitudo uix superat: & si ceruicem uel leuissimo conatu dilatare conaberis, iam eius latitudinem plurimum fundi latitudinem uincere spectabis, quū fundi substantia utrunq; protendenti haudquaquam sequax sit, ac proinde etiam iniqua uteri ad uesicam est comparatio. deinde uesica quod ad latitudinem attinet, exactè orbicularis est: uteri autem fundus non prægnantibus anteriori posterioriq; partibus (ut latior crassiorue euadat) comprimitur. Vesicæ etiam superior pars exacti globi instar paulò minus rotunda est. nam quā uirinaris meatus urinam ē foetu per umbilicum deducens ab ipsa pronascitur, uelut in acutum assurgit. Vterus autem hic obtusus est, & quartam circuli partem etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem refert, non aliter quam si superior fundi pars utrinque obtusum cōstitueret angulum: ut & Arabes insinuarunt, quum formam uteri quadratam dixere. Ab huius enim partis superioris lateribus, uteri fundus sensim, sed modicè interim, arctior redditus, deorsum ad ipsius ceruicis originē fertur: ita tamen, ut totus uteris nō multo fiat prolixior quam latior, ceruice interim instar oblongi meatus longa & tereti.

Vteri superfices cuiusmodi. Fundus uteri omni ex parte præterquam in lateribus, ubi uasorum membranarumq; sunt ap plantationes, externa superficie læui & æquali & ueluti madente linteo absterfa subrubicetq; constat. Ceruicis quoque exterior superficies in posteriori parte ab uteri fundo nonnihil ultra mediam ipsius longitudinem, & anteriori quoq; parte fundo propinquior, læuis & humecta, magis tamen quam fundi superficies candicans conspicitur: per reliquam uerō externā sedem propter aliarum partium adnexus aspera, eorum quæ inuicem adnascuntur modo existit. At interna fundi superficies non prægnantibus æqualis quoq; ac læuis, ut inanitarum uesicarum

cavitas apparet. Sed harum sinus maioribus profundioribusq; rugis oppletur, illius autē pluribus quidem, at minus profundis, & uisum quodammodo propter continuitatē compressio nemq; fugientibus, non aliter quam si exactissimè læuis foret. Attamen præter uesicarum cavitatem humanus uterus, ut uirorū scortum, leuem & perquam modicè extuberantem futuram seu tenuissimā lineā instar prominēs tuberculum exigit, secundū uniuersæ superficiei longitudinem & anterior & posterior exporrectū, quasi quoddā sinistra à dextra superficiei interstitium, aut notula quædam censenda esset. Superficies hæc fundi uteri sinus est semen genitale suscipiens, foetumq; cōtinens, quem nō imperitum uulgo modo, uerum & Anatomicorum sax non unum enumerat, sed septenario numero eum completētes, septem matricis cellulas recensent: ac tres quidem in dextra uteri sedem asculis suscipiendis aptas enumerant, tres uerō in sinistra foeminas dicatas: septimā autē in uteri medio statuūt, illam hermaphroditis cōsecrantes. Hæc memini me admodū puerum prima dialectices rudimēta addiscētē, in Alberti illius Magni indoctissimo, de uirorū mulierumq; secretis libro, ac in quodā Michaele Scoto non minus sectio nis eiusq; quam proficitur physiognomiae indocto, quā barbaro legisse: & etiam apud lareconsultos eiusmodi loculos describi, cum alias sæpius, tum maxime ab utriusq; iuris cōsultissimo literatissimoq; uiro GUILIELMO MARTINO STELLA cognato meo, ut cæterarum disciplinarū, ita quoq; Naturæ operum mire studioso didici, quando prolixè de foetus formatione, ac quo potissimū tempore perfectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis nostri suffragio partum septimestrem perfectum esse asserentis, colloqueremur. His accedit præter Nicolum Gentilem, & alios plerosq; eius cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuera rōmæ illius meritis comes, qui alijs ipsius de uteri formatione commentis, à placitis scholasticorum theologorum (quibus frequentior de genitalibus & semine quā medicis disputatio est, quosq; quum generationis organa in scholis ostendimus frequentissimos habemus spectatores) declinare ueritus, septem sinibus uterum distinctū esse adiecit. Quos quibuscumque imaginatos fuisse, non fat uisum est, nisi rursus septem illos sinus scrobes uel, seu fossulas decem rugolos inflexus obtinere astrueret, ut scrobiculi septē, rugæ uerō septuaginta essent. Atq; hinc totidem foetus simul concipi posse pleriq; autumant: parū per louem in hoc inuē, multo etiā minus in brutorū, quæ plures foetus plerunq; simul utero gerunt, dissectione uersati. Vnica enim duntaxat in uteri fundo est cavitas, latior quidem & altior quam profundior, cuiusmodi etiam uteri fundi formā esse retulimus. Cavitas hæc seu sinus, in humilima sede iuxta fundi foramen, pro illius foraminis amplitudine angustior est, deinde secundū uteri formā sursum dilatatus, in elatiori sua sede uelut in duos cessat angulos, ad elatioris uteri partis latera cōscendētes, quæ uelut duos obtusiores efformare docuimus angulos. Media enim sedes elatioris sinus partis non tam altè atq; latera ipsius cōscendunt, uteri substantia deorsum hic quasi septum aliquod, in suam amplitudinē spectante. Hunc sinum in non prægnantibus talem semper adinuēni, ut plurimum uisido quodā & subalbo mucō illitum, & læuem quidem, uti dicebā antea, & inconspicua propemodum futura, seu extuberantiori linea interfunctum. In angulis illis aut in superioribus ipsius apicibus rugosiores, ac omnino illi cavitati similem deprehendi, in quam deferentia semen uas in uiris inseritur. Nullus enim hic in inuolutario seminis fluxu, seu albis, ut uocamus, menstruis non laborantibus, manifestus occurrit meatus: quemadmodū neq; in uiro aliquis conspicitur, nisi ex uase semen deferente stylū acutiorē secundū uasis insertionem intrudamus, atq; secus quā secundū naturam habet meatū dilatemus. etiam si uaccis interim leui negotio stylus ex uteri amplitudine deferenti semen uasi indatur. Quinetiā non prægnantibus in sinum hunc nunquam arterias aut uenas prominere obseruauī, eorū capitulorū instar extuberantes, ex quibus sanguis ē uenis ad anum pertinentibus in hæmorrhoidum uitio effluxurus est. Nec sinus quoq; aliquos in nō prægnantis uteri sinu intuitus sum, illis similes quos in sepiarum & loliginum & loliorum promulcidibus cernimus: qui eiusmodi sinus sunt, ac si ceræ medias pisas impressisses, uti caprarum & uacarum Galeni ostendunt uteri, quemadmodum in Capite quod priuatim acerbulis dedicabitur, diffusius ostendā. Ad hæc, uenam aut arteriam quoq; non extuberantem, sed nullo penitus pacto uisui sese offerentem in hoc, ut neq; in uentriculi aut intestinorū cavitates terminare, in non prægnantium mulierum uteris cōspexi: imò fundi sinus cōtinuo colore inter rubrum ac pallidum medio perfusus spectatur. Hæc quidem interne fundi superficiei sinus uel, cuius tractatio ad uteri formā spectat, est descriptio. Interna autē ceruicis uteri superficiei magna ex parte uaria est, quū cōnuet enim, neq; alias distenditur, undecunq; rugosa implicataq; est, ac in se cōcidit: si uerō admodū distēditur, exactè læuis & lubrica secundū uniuersam ipsius longitudinē, præterquam ad eam partem, qua in pudendum terminatur, apparere potest. Hic namq; perpetuò præter laxos implexus cuticulares illas

Interna ceruicis superficiei cuiusmodi.

carunculas tuberculaque non æqualiter omnibus mulieribus propendula adipiscit, quæ *vulva* Græci vocant. Ad hæc, in anteriori ceruicis sede paulo supra pudendū, ubi vesica collū ipsi in se ritur, nō ad amissim æqualis est. Nā utrinque ad insertionis latera, tenuis uteri ceruicis portūcula exerceat, in ipsius amplitudinē propendens, ac illis mēbranis processibus forma perq̃ similis, quos urinæ in urinarios meatus ē vesica, & bilis ex duodeno in deferentē illā meatū, regressum præpedire inuimus. Haud secus quā si uteri ceruix urinā admitteret, penduli uerō processus urinā aut aliā materiā in vesicæ collū regurgitare prohiberēt. Præterea uteri ceruicis amplitudo toto ipsius ductu nō angustatur, & eiudē est amplitudinē quā fundo cōtinuatur (si modō amplior distēdiq̃ aptior inibi nō sit) ac quā in pudendū cessat. Verū in huius amplitudinē finē seu elatiore sedem, fundi orificium prominet, nusquā ceruicis latera suo mucrone cōtingens, neq̃ propter ceruicis cōtractionem aut distentionē mobile. Porrigitur enim ex humillima fundi sede in hanc ceruicis regionē, uteri substantia obrusioris in pene glandis modō, cui transuersa scissura seu foramen inest, quod uteri aut fundi ipsius os uocari solitū est: quemadmodū muliebri pudendum, ceruicis uteri os nuncupamus. Verū ut hoc nō distendit alioquin secundū corporis rectitudinē ductæ sectionis modō cōnuet, ita quoq̃ illud transuersa, at non perpetuō æquali. Prægnatibus enim rugosa est admodū, & perquam angusta, ut specillum nisi ualidius impulsū uix admittat. Quæ nuper pepererūt, ampliorem hanc scissionē, minusq̃ cōtractam rugosam uel possident: nō prægnantes autem, medio habent modō. Quod uerō, quoties fundi orificiū distenditur ac dehiscit, ut & ceruicis orificiū, orbiculare fiat, manifestū esse, etiam si nō dicatur, arbitror. Aperitur autē in coitu nō semper quidem, sed quū uirile semen appetēs, id naturalī motu sugendo allicit, & quando uterus non concepturus, uirile semen unā cum muliebri semine iterū eructat, aut in pollutione, uel affectu muliebri duntaxat semen excernit. Nequaquā enim distenta uteri ceruice, simul quoq̃ id perpetuō recluditur. haud enim decessit infatigatæ mulieris arbitrio, etiā post cōceptum uenerē procaciter nimium desideraturæ, orificium illud subijci. Vt interim præterea quāta successione specie noxa, mulieres subinde geniturā præter sententiā non referuarēt: quantaq̃ licetia nullo habito cōceptionis metu, maritis parentibusq̃ imponerent, si modō fundi orificio Natura musculos arbitrarīj motus opifices elargita fuisset, idq̃ ita ac ceruicis uteri fundi orificium semper aperiri potuisset. Quā inepetē uerō & falsō ple riq̃ fundi orificiū penem in coitu excipere, illumq̃ in uteri sinum inferi scripserint, præter alia, corporis quoq̃ resectio luculentissimē testatur. Porro in partu quū toto tempore quo uterum gessit mulier, ad amissim contractū oclusumq̃ fuerit, adeo aperiri, extendi, remitti, ut foetus hac procidat, scimus quidē, & audietes stupefcimus: at Naturæ miraculū nimis quā segniter admiramur, summi rerum Opificis providentiā hymnis parum celebrātes. Ad uteri quoq̃ formam ipsius cornua spectare uidentur, quæ Herophilus in mulieribus opportunissimē iam nascentibus boum cornibus assimilauit. Quemadmodum enim uitulorum capita utrinque quā pronascentur cornua, extuberant: ita etiā superior uteri pars, quam quartæ circuli parti com parauimus, utrobique ueluti in duos obrusos definit angulos, qui re uera ueteribus Anatomicis hominū cadauera secantibus cornuū uice habebantur, ualorumq̃ semen muliebri deferentiū insertionem excipiunt. Neq̃ hic quenquam Galeni studiosum (uti sanē omnes qui Medicinæ nomen dedimus oportet esse studiosissimos) mihi ob pleraq̃ illius dogmata obstrepere uelim, atq̃ alias uteri partes requirere, quas cornu accuratius assimilari cupiat, priusquā sedulo Galeni loca in libris de Partium usu, de Semine, de Vteri resectione, expendit, atq̃ uaccinū uterum muliebri, ac demum Galeni scripta ambobus uteris cōtulerit: ut tandem doceatur, Galenū, ne per somniū quidem muliebrem uterum unquam inspexisse, ut uaccinū duntaxat, & caprinum & ouillum, in super ipsum in libris de Partium usu aliorum Anatomicorū placitis nixū esse, ac proinde uterū illic uerius (quamuis interim obiter) descripsisse, in libro autē de Vteri resectione humano capiti equinā ceruicem adiecisse, atq̃ ex uaccino utero & muliebri chimera textuisse, quum uaccini uteri descriptionem cum aliorum dissectionis professorū scriptis permisit. Si itaq̃ quis naturæ operū studiosior, Græcorū imposturas uidentī cupidus hæc diligētē præstiterit, uaccini uteri cornua ad eum modum habere spectabit, ac si dextrum sinistrumq̃ decrepiti arietis cornua radicibus, ac internis lateribus linteo simul cōmitteret, ac cornuū radices uaccino utero, quā is ipsius ceruici cōtinuatur, assimilaret, cornuū uerō apices uteri apicibus conferret. Hæc profectō diffusius explicatiusq̃ prosequeretur, nisi cuius promptum esset macellum adire, uaccinumq̃ uteri situm, formā, magnitudinē, aliāq̃ in partū fabrica ad amissim contemplanda, intueri: aut si grauius sit parumq̃ deceat macellū accedere, leue omnino est iubere uaccinum uterū adferri, ut tanti auctoris sensa intelligatur, ac muliebri utero casu oblato, obseruet, quā cōinne Galenus caprinū uaccinumq̃ uterum, non autē humanū depinxerit, ac demum

*Uteri uteri ori
ficium cuius
modi.*

*Vteri cor
nuu*

*Galenū huma
nū uterū mū
quam in se
asse.*

*Uteri
guttur
m
pice.*

expendatur qua ratione tot cōtrouersie inter præcipuos uiros fuerint cōcitata, quod cuius ani malis partem describerent, non expresserint, ipsiq̃ arbitrati sint hominis membra illorum ani malium membris conuenire, quæ illi potissimum sectioni accommodare solent. Atq̃ si quis hæc attente examinauerit, facile dijudicabit, quoties oratio alioquin satis prolixa mihi interurban da esset, si perpetuō quādo à Galeni placitis studio & sciens reclino, adijcerē, aut etiā rationem semper cur id faciā adderē, ipsius loca simul prolixē adscribēs. Sint itaq̃ muliebris uteri cornua dicta iam antea obtusi anguli, caprini uerō & uaccini & ouilli uterorū cornua apices illi arietū cornibus undecunq̃ simillimit aut non apices solū, sed fundi uteri in illis animalibus tota pars, quam geminā esse, et si longo interuallo connexa inuicē sit, postea dicā. Quandoquidē Galenus alibi etiā totas eas partes cornua nuncupauit, quum ex quorundā etiam ueterū sententia in cornibus foetus cōplecti docet: quod nō ita inepte de illis animalibus prolaturum est, quemadmodū multo adhuc rectius de canibus & suis, qui uterum statim à fundi ipsius orificio, ita in duas partes direptum gerunt, ac si in diem à medio maximē diduceres, illosq̃ digitos uteri partes esse fingeres, quæ in nō prægnatibus recta quodāmodo ducuntur, & in apicē mucronem uel sen sim nō secus deflunt, quā si recta, nō autē obliquata essent cornua: in utero autē gerentibus quasi arietis cornuū modō, & hæc quoq̃ inflectuntur. Porro ne latius expatiatur oratio, eorum animalū uteris neglectis, nunc muliebris uteri magnitudinē aggrediamur, quam modō antea in situs uteri descriptione utrimq̃ expressimus, neq̃ fundi quoq̃ moles magis quā uentri cu li apte describi potest, ut qui pro cōtenti foetus feminis uel quantitate distēdatur, cōtrahaturq̃. Præterea idem quoq̃ de ceruice censendum est, quæ modō uariē cōplexa rugosaq̃ conuiet, modō in coitu (quāuis non semper æquē promptē) pro penis, in partu autē pro foetus mole, distenditur. Et quemadmodū latitudo ceruici eadem nō est, ita quoq̃ neq̃ longitudo, nam nobis uterum inter dissecandū attollentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur, adeo ut non minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudinē uel latitudinē, quā penis describere: quāq̃ & is minus adhuc quantitate quā illa differat. Quinetiā uteri ceruix pro mulieris libidine turgi dior, angustiorq̃ & directior (præterq̃ quod alijs natura sit strictior) efficitur, ac proinde etiā haud miror omnes quodam digitorum numero eius longitudinē describere aggressos, inter se pugnare, & hunc à pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, aliū pau ciores digitos enumerare, & quod omniū absurdissimū est, parem cum nō prægnatibus fundi longitudinē atq̃ ceruicis statuere. Præterea uterus in eum modum à peritonæo ligatus pēdet, ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu seleducere, ac ad penis lummū tanq̃ animal quoddā, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quāq̃ interim uetulis, & ijs quæ sæpius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarū euulsione fuerūt tractata, fundi os in pu dendū quasi depēdeat, ac proinde breuissima implexaq̃ in illis ceruix uideat, quā inter secandū sursum tractā, aut aliā in uietibus intrō protrusam, insigniter producere integrū est. Quod autē puellus uteri fundus minor sit, quā illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterū gessere, etiā alijs proditum est Anatomicis: quāq̃ in his omnibus testium ferē modō ita fundus uariet, ut nullā ipsius molem, quemadmodū neq̃ uesicę etiā, priuatim circūscribere queam. Vigesima septima tamen præsentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quæ frequēter in non prægnantibus, & præcipuē in huius anni cōlectione Patavij occurrit. Fundus enim multo mi nor est, quā dissectionum rudis sibi faciliē persuaderet. Quod uerō Anatomes professoribus, etiā menstruæ purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis differētia ponatur, legi quidē, quando uterū sanguine turgētē, & paulo post menstrū sanguinē repurgaturū, grandio rem illo esse docet, qui nuper uniuersum sanguinē, quem mensis interuallo asseruari sensim arbitra mur, excreuit. Verū hac ex parte nunq̃ mihi se obtulit uteri differentia, & de sanguinis illius collectione purgationeq̃ suo loco ad præsentis Capituli finem quædā subijciā. In uteri etiā sub stantia, non minus quā in describenda ipsius magnitudine, dissectionis professores grauiter dissentiunt, atq̃ adhuc multo magis in ipsius tunicarū numero, & deinde in uenarū arteriarū & neruorū uteri ortu & implexu. Mihi (ne illorū falsis ac imaginatione plerunq̃ cōfictis dogma tibus enarrādis prolixē hæreā) nō prægnatū fundi substantia cōspicitur nervea, mēbranea uel, sed crassa admodum, compactaq̃, neq̃ nimis dura, & nō ad amissim, ut cætera quę generatim neruosa dicuntur, candidas, sed carneū aliquid præ se ferēs. Quod autē in præsentia neruosam substantiā, non quæ frequēter cerebri aut spinalis medullæ neruis intertextitur uocē, sed eam neruorum materiā, quæ ligamētis, tendinibus, ac illis qui propriē nerui nuncupantur substantia (quāq̃ non uirtuti) respōdet, neminē ambigere reor. Hæc uteri substantia, æqualis duritia, con tinuāq̃ passim est, nisi fortassis ad fundi foramen paulo durior collectiorq̃ euadat. In exteriorē huius substantiæ superficiē, uenæ obscuræ, gracilesq̃, sed admodū frequētes integro adhuc ute ro excurrere uident, quæ inter internā externāq̃ uteri tunicā porrigunt. Sūt enim duæ uteri

*In lib. de Se
ctione uet...*

*Muliebris
uteri magni
tudo.*

*Vteri fundi
substantia.*

Vteri tunica.

y 3 tunica,

tunicæ, exterior una quam à peritonæo, ut & uestica ipsa cæteraque quæ illo ambiuntur, insigniter ualidam ac crassam obtinet. Hæc principiū ducit à membranæ uas uterū accedētia continētibus, uterūque peritonæo cōmittētibz. A peritonæo enim quæ uasa ipsi cōnascunt, quæ à maxima uasorū distributione supra sacra facta, uersus crura tendunt, ipsius peritonæi partes processus ue nascuntur, illis membranæ substantiā formāque simillimi, quæ mesenterii efformāt. Sunt enim hi processus instar duarū tenuium membranarū in ipsarum medio uenas & arterias deducētū, & multo adipe oppletarū. Atque tales membranæ à peritonæo utrinque procedūt, quæ toti ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modū cōmittunt, quo cauæ intestinorū Anatomici uocatæ parti mesenterii applārari docuimus: & quemadmodū mesenterii intestinis tertiā obducit tunicā, ita etiā hæ peritonæi membranæ utrobique uterū accedētes, in secundā ipsius degenerant tunicā, longē crassiorē ea quam mesenterii intestinis offert. quod scilicet quatuor peritonæi portiones, utrinque nimirū duæ, eam efformēt, quum intestinorū tertiā tunicā duæ tantū membranæ constituant. ueluti & in canibus & subis accidere uidemus, quibus ambæ uteri partes instar intestini sunt, singulæque suo duntaxat latere ad peritonæum in lumborū regione colligant: quū unicus & simplex muliebris uterus utrobique peritonæo connectat. Porro præsentis tunicæ crassities ob hoc duntaxat nō tanta est, quod tot peritonæi partibus cōstituat, sed quia hæc in cōtracto, neque grauidō utero impense collecta compressaque est, uti & modō de interna dicturus sum. Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris ac propria est, neque à peritonæo pendet, & quæ prius narrata est uteri substantiā constituit. Hæc tunica in non prægnati utero (quem donec aliud subiūxero, subaudiri uelim) crassitie omnes reliquorū corporis organorū tunicas, ut tres uentriculū & intestinorū simuletā implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur. Vbi enim fundi efformat orificiū, crassissima est, & paulo quā alibi compactior: deinde etiā in media sede superioris fundi partis crassa quæque est admodū, & ut in sinus uteri enarratione dicebā, in ipsum quasi sinum extuberans. Cæterum quæ uterū in obtufo angulos definit, semenque deferentia uas excipit, hæc tunica tenuior, minusque secantibus spissa, quā in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori sede pariter crassa uisitur, adeoque compacta, ut nihil præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abundat distinctionē, utcunque eam disseces, intueri liceat: facileque hallucinari illos intelligas, qui hanc uteri tunicā geminā esse uolunt, in dextris quidem unā, in sinistris uerō alterā, quasi utriusque manus cōcaua simul ex opposito iungeres, ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Ad eum enim Galeni locus in libro de Vteri sectione ualuit, ut in dissectione peritioris, eum legentes, utriusque dein constructionem inquirentes, suoque sensu derogantes, illum geminum, et si non sit, descriperint. quod profecto nō accidisset, si uaccinum caprinumue uterum diuississent, quem inibi, non uerō muliebrem, Galenus describit. Si enim exquisitè uaccinum aggrediaris, & partem ipsius quæ ab uteri ceruice ad eam usque sedem habetur, qua is primū in arietis cornua duci conspiciuntur, tunicā liberaueris, quæ à peritonæoeducta toti huic uteri parti communis, simplexque existit, mox interna uteri tunica in cōspectu erit, non unica quidem, uti exterior, sed gemina, utriusque scilicet uteri partis una peculiaris. quippe tunica exteriori ablata, uaccini uteri pars, quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indicē cum medio simul iunctum conspiceres: aut ut de cornibus arietis dicebam, duorū cornuū radices internis lateribus inuicem committeres. Neque solum id Galeni nomine in uaccino utero expendendū uenit, uerū etiam externam utrorumque fundi uteri partium communem tunicam ab interna, quæ singulis uteri partibus peculiaris est, adimens accuratè, obseruabis non oscitanter spectandum uenarum arteriarumque implexum, inter internam externamque tunicas consistentem: sed adeo internæ connexionem, ut eius connexus gratia internam uteri tunicam Galenus uenofam (uti sanè est) appellandam duxerit. Verū interim muliebris uterus substantia adeo compacta constat, ut uix uenæ capillorum modo tenues appareant, neque interna tunica non prægnantibus uenis cōpiscuis intertexta cernitur. At de uteri uenis & arterijs paulo post agetur, & nunc internæ tunicæ quæ in muliebris uteri fundo simplex, uti diximus, est, fibræ explicandæ ueniūt. Triplici namque fibrarum genere intertextitur, ac rectas quidē intimas exigit, sed eas nō ita numerosas. Extimas habet orbiculares, transuersasue, rectorum copiam utcunque uincētes. At medias, quæ obliquæ sunt, possidet plurimas, easdemque robustissimas. Atque hæc omnes in his quæ utero aliquandū gesserunt, non secus quā in uestica flatibus turgida cernuntur, in hisque omnia iam emutatur. Venæ etenim ac arteriæ uterū aduētes magnæ admodū & cōspiciuæ sunt, ac interior uteri tunica tanto tenuior rariorque, & magis neruea uisitur, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis consta uenis apparet, uerū magnæ frequentesque uenæ eam intertextunt, ad internam ipsius superficiem usque ad secundas uidelicet, admodū dilucidè procedentes: ac denique (ut semel dicam) in utero gerētibz omnia à nō prægnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cōmune cum uirili per Naturā elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa in uolucro inter neruū carnemque substantia medio conformantur, quæ alia fungosa spōgiosaque oppleta esse diximus substantia, sic quoque & ceruix uteri carnea nerueaque constituit tunica, eiufmodi etiā substantiæ fungosæ nō nihil possidēte. Atque huius substantiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendique ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrā prominent, ceruicisque amplitudo penē amplexura, arcatur, & quod ad rectā uirilis feminis eiaculationē sat est dirigitur. Atque hoc parū ceteri animaduertent Anatōmici, ceruicē uteri multis & orbicularibus musculis intertextā, non aliter ac uestica sit ceruix, fingētes. Quod & si in plerisque mulieribus concubitus delectationē fortassis augeret, & ille cōstringentiū arcantiūque medicaminū uim nostris officinis relinquerent, nimis tamen uoluntariā uim Naturā genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, ceruicem in puellari ætate delicatiorē molliorēque esse: contra in prouectioribus, & rursus quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arterie illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congrementum attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occalescit: & frequenti astringentium lotionē, assidueque mensium fluxu, haud secus indurefcunt, quā ob continuū acremque humorem defluentem ulcera ad fistulas permutari consueuerūt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quā fundi, at diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autē uenarum arteriarumque seriem unā cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subiiciam, ut deinde uteri connexu quoque sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluat. Mulierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quā fundi. di superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certè sedem occupant, at quo magis uterus extenditur, eo inferius quā ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quā seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quā spissiores effici deberent, anteriorius posterioriusque depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quā multæ eademque exiguæ unā colligantur glandule, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido leui, continua & æquali: uerū duriori, mesenterijque ac inferioris omentumembranæ glandoso corpori non ab simili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauaque. Habent enim mulierum testes intus præter uas sinus quosdam tenui aqueoque humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesticæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quā ex featurigine quāpiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorum testium superficies sunt, & nō unus, sed plures, neque illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia membraneo inuolucro undiqueque circumdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atque hoc quidem durum est: sed tenue & longè illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambiunt, duritia & crassitie cedens: neque adeo promptè à testium substantia inter dissecandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris usum præstat. seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium que continet substantiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuolucrū, nisi quod in ambitu peritonæi membranei processus seminaria uasa continentes, & uespertilionū alis longè simillimi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uasa mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortu fortitæ, at progressu distributionisque serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uasa, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatæ, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arteria uenæ cōmittitur, ambæ inuicem, ut uirorū uasa postquam aliquouispè magna peritonæi amplitudine exciderūt, inaplicari inuolucris incipiunt: non quidē uniuersum ipsorum corpus in implicatione absuētes, uerū mediā sui partē uena ac arteria in superiōrē sui lateris fundi partē deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerò ex implicationis initio reliquū est, paulatim magis magisque, ut in uiris, inuoluit, uaricosumque illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatū, & similiter atque in uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens inuolucrū diffundēs. Deinde uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in uiris habet: quāque magis testis orbiculatū, quē in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basilaris uaricosi

gnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cōmune cum uirili per Naturā elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa in uolucro inter neruū carnemque substantia medio conformantur, quæ alia fungosa spōgiosaque oppleta esse diximus substantia, sic quoque & ceruix uteri carnea nerueaque constituit tunica, eiufmodi etiā substantiæ fungosæ nō nihil possidēte. Atque huius substantiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendique ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrā prominent, ceruicisque amplitudo penē amplexura, arcatur, & quod ad rectā uirilis feminis eiaculationē sat est dirigitur. Atque hoc parū ceteri animaduertent Anatōmici, ceruicē uteri multis & orbicularibus musculis intertextā, non aliter ac uestica sit ceruix, fingētes. Quod & si in plerisque mulieribus concubitus delectationē fortassis augeret, & ille cōstringentiū arcantiūque medicaminū uim nostris officinis relinquerent, nimis tamen uoluntariā uim Naturā genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, ceruicem in puellari ætate delicatiorē molliorēque esse: contra in prouectioribus, & rursus quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arterie illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congrementum attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occalescit: & frequenti astringentium lotionē, assidueque mensium fluxu, haud secus indurefcunt, quā ob continuū acremque humorem defluentem ulcera ad fistulas permutari consueuerūt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quā fundi, at diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autē uenarum arteriarumque seriem unā cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subiiciam, ut deinde uteri connexu quoque sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluat. Mulierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quā fundi. di superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certè sedem occupant, at quo magis uterus extenditur, eo inferius quā ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quā seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quā spissiores effici deberent, anteriorius posterioriusque depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quā multæ eademque exiguæ unā colligantur glandule, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido leui, continua & æquali: uerū duriori, mesenterijque ac inferioris omentumembranæ glandoso corpori non ab simili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauaque. Habent enim mulierum testes intus præter uas sinus quosdam tenui aqueoque humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesticæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quā ex featurigine quāpiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorum testium superficies sunt, & nō unus, sed plures, neque illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia membraneo inuolucro undiqueque circumdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atque hoc quidem durum est: sed tenue & longè illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambiunt, duritia & crassitie cedens: neque adeo promptè à testium substantia inter dissecandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris usum præstat. seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium que continet substantiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuolucrū, nisi quod in ambitu peritonæi membranei processus seminaria uasa continentes, & uespertilionū alis longè simillimi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uasa mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortu fortitæ, at progressu distributionisque serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uasa, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatæ, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arteria uenæ cōmittitur, ambæ inuicem, ut uirorū uasa postquam aliquouispè magna peritonæi amplitudine exciderūt, inaplicari inuolucris incipiunt: non quidē uniuersum ipsorum corpus in implicatione absuētes, uerū mediā sui partē uena ac arteria in superiōrē sui lateris fundi partē deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerò ex implicationis initio reliquū est, paulatim magis magisque, ut in uiris, inuoluit, uaricosumque illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatū, & similiter atque in uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens inuolucrū diffundēs. Deinde uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in uiris habet: quāque magis testis orbiculatū, quē in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basilaris uaricosi

Ceruicis uteri substantia.

Mulierum testes cuiusmodi.

Testium inuolucra.

Seminaria uasa mulieribus cuiusmodi.

Libro de Vteri sectione.

Interioris tunicæ uteri fibræ cuiusmodi.

Prægnantium uterū cuiusmodi.

*Nervorum
ac uenarum
ratio.*

*Menstruorum
purgationes unde
fluant.*

ctionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincitur) metiendum sit. Porro muliebrium ualorum & testium functione ac usum, ea quæ de uiri seminarijs organis prodidimus, latius demonstrant. Sic quoque uter, & potissimum ipsius ceruicis exacto sensu donaretur, nervos illis frequentes insertos fuisse, quæ nunc obtinent sensus liquidò attestatur. Cæterum uenis quas in fundum uteri & ceruicem pertinere diximus, uterum, & quando concepit mulier ipsæ sunt peculiare sunt, scetum quoque nutrire: arterias uero communi, quod illæ reliquo præstant corpori officio fungi certum est, ipsæque sectio in utero gerentibus, id nō minus iucundissimè quæ luculentissimè attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex utero quoque petentibus uenis euacuari indubitatum est: at quo modo id fiat, & per quas potissimum uenas, fundi scilicet, an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neque in alio iuraueris uerba magistri, & tu quoque nō mecum modo, uerum etiam cum eruditissimis uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechliniensis medico, nostræque Brabantie singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maxime propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium literis egerunt, ambigas. Non sanè quod quis menstruus sit sanguis, & quæ ipsius natura, & quantus, & quæ ratione in muliere abundet, & quæ scetum nutriat, quamque falsa de ipsius prauitate & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisque Albertus ille scripserint, nos lateat. Neque (est) quibusdam secus uisum sit) dubitamus, pariter sanguinem illum in fundi sinum toto mensis intervallo sensim minimè coaceruari, ac mensis periodo turgente iam utero promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus nequiquam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset qui enaribus guttatim distillat: à quo mēstruus neque manandi forma, neque alijs omnibus differt, nisi fortassis plerumque tenuior & aquosior, alia uero eiusmodi qualitate præditus occurrat. Qui si in utero seruaretur, quis ignorare posset, illum concretum & frustulatum educendum: ut taceam fundi orificium tum nisi purgatis mēstris nō posse in congressu recludi, alioquin quando mulier iniret, ac fundi ore semen acciperet, aut id os semē emitteret, etiam sanguini menstruo uia pateret, isque profueret. Quin & magnam huius rei coniecturam dant mulieres quædam, nuper à partu neque fluendum neque tenuem sanguinem emittentes, uerum magna cōcreti sanguinis cum seroso quopiam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uene sectione extractum, atque in uitrum aliquot horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namque formæ illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter quæ si aperta adhuc in uteri fundum pertinentes uenæ, quæ secundinis innascebantur, in uteri sinum sanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut alias solet, ex pudendo manaret, adeo ut facile in fundi cavitatem sanis mulieribus sanguinem menstruum nequaquam sensim asseruari, certò possimus colligere, & arbitrari ut in scetuum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemque pertinentes, quæ suis suffulciuntur membranis, sanguinem hunc paulatim aceruare, ac turgentes illi singulis mensibus apertis ipsarum osculis emittere. Quod ex mulierum quidem sectione mihi uisum esse affirmare nequeo: uerum quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborante nō illubenter expendi, id mihi certissimò in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudine asseruari argumento est. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in sedem pertinentibus, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quæ ex nigro arquato iecoris mira duritie perijisset, num portæ ramus, an cauæ hunc sanguinem euacuarent indagaturus, illum dissecui, atque uenæ portæ ramum sub coli intestini fine, & tota recti longitudine in mesenterio ductu pollicis ferè crassitie æquare, & sanguine illo crassiori lutofoque turgere animaduerti, cauæ uenæ ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis, adeo ut per quæ stupidus censeret, si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an caue, melancholicus sanguis ex sede frequentius promanaret: & nō certissimò mihi persuaderè, uenas has nimium oppletas, quæ iam sensim sanguinem illum admiserint, apertis ipsarum oris eructare. Atque ita in mulieribus fieri arbitror, an tamen ex fundi uenis, an uero ex ceruicis semper, aut modò ex his, modò ex illis menses defluant, ignorare me, neque quicquam certi quod mihi omni ex parte sanum esse uidetur, posse affirmare fateor. Hæc tamen non dum mulierem non prægnantem, quæ uenarum crassitie ab alijs differret inueni, quamque tamè diuerso modo affectas plerisque uiderim. Lutetie enim in publica sectione præstanti forma & floridæ ætatis meretricis suspendio necatam primum secui. Patauij quoque altera obigit, quæ sibi laqueo mortem intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hic sacri elegas scortum repente uelut ex uteri stragulatū, aut attonito morbo, mortuū, Patauij studiosi ex monumento ereptū ad publicam sectionem attulere, mira industria cadauer uniuersa cute liberantes, ne à monacho dignoscetur, qui id è monumēto ereptū cum scorti parentibus apud urbis præfectum

fectum conquirebatur. Præter hoc superiori anno mulierculam utcumque senem, & fame (uti conijcio) in ea annonæ penuria enecatā, pari ratione subductam in scholis adepti sumus. Quæ autem postremò nobis obtigit, & qua in uigesima quarta & uigesima septima figuris exprimendis uisum fuit, suspendij metu se grauidā falsò sinxerat. Verum Prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illam minimè grauidā affirmabant) interrogata, nunquam quantum à mensuris purgationibus abesset, utcumque id sedulo nos resciscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verum huic, & quas non prægnantes uidi, omnibus uenæ pari se habebant modo: neque uel imaginari licebat, quoniam nam pacto in uteri fundum sanguinem per crassam collectamque adeo uteri substantiam ducere possint, precipue quum in his uenæ capillorum modo essent tenues, uisumque quodammodo effugerent. Quæ autem ad ceruicem & infimam uteri fundi sedem tendebant, apparere crassiores, & facilius ex his menses defluere expurgari uel posse uidebatur. Haud secus quam si sectio ex uenis ceruicem implicantibus menstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

DE UTERI ACETABULIS. Caput XVI.

*et hoc sinus
pectus in
ore, aut ca-
pitulum uac-
eque non
tu prædum
concepit.*

*1. 1. fi. ca.
2. 1. 1. g.
3. 1. 1. g.*

*4. 1. 1. g.
5. 1. 1. g.*

*6. 1. 1. g.
7. 1. 1. g.*

*8. 1. 1. g.
9. 1. 1. g.*

*10. 1. 1. g.
11. 1. 1. g.*

*12. 1. 1. g.
13. 1. 1. g.*

ET ERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissenso ad nos quoque manauit. Grauius etenim in scholis contenditur, quidnam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitauit, donec in ore, quæ non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula sint, inspexissem. Hæc enim altero ipsius uteri sinu semen receperat, qui dissectus asperam inaequalem ostendit superficiem, multis sinibus oppletam, qui tales prorsus erant, ac si mediam piscem partem singulis sinibus quis nō secus impressisset, quam si in ceram eiusmodi sinus piscis quapiam moliretur. Quando itaque sinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Uteri refectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorum herbarum assimilant, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminae forma κατωδωδωρα, & à cymbali imagine κυμβαλιωδωρα uocant: nos autem acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicum nuncupamus, promptè collegi, hos uteri sinus κατωδωδωρας Græcis, nobis autem acetabula primum fuisse ad eum modum nuncupata, quo altius incisis ossium sinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis acetabulum intuitus fueris, illudque ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperies corporis partes æque ex merito ab imagine nomen obtinuisse, atque acetabulum id coxendicis ossis, à quo iam paulo ante femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendicis sinus ita ac si medius globus ipsi impressus esset, cauius cernitur, sic etiā & hi uteri sinus insinuantur: deinde ut coxendicis acetabuli supercilia extra reliquam ossis superficiem prominent, ita etiam in uteri amplitudinem suorum sinuum supercilia procerius quam reliqua uteri superficies in ipsius cavitatem extuberant. Ad hæc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebatur infartū: à quo iam in non nullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculum uidebatur pronatum, ad eum prorsus modum quod teres ligamentum ex coxendicis acetabulo in femoris caput inferit. Quum itaque hos ouilli uteri si nus inspexissem, unde uteri acetabulorum nomen primum sit institutum, nequaquam hæsi. Vt autem quoniam pacto illa procrearentur cognoscerem, non prægnantis ouis uterum mox aperui, & uteri amplitudinem multo aliter quam muliebris uteri asperam inaequalemque adinueni. Per uniuersam enim superficiem subflaua uisebant tubercula, & semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas piscis uteri muliebris amplitudini passim quis agglutinasset. Atque hic primum discere cœpi, quid Anatomes professores uellent, qui acetabula uteri extumescitibus in ano uenarum capitibus cōparant, ex quibus iam paulo post sanguis melancholicus est profluxurus. Si enim non prægnantem uacæ uterum secueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominētibus capitulis erit manifestius: nihilque addubitabis, illa acetabulorum loco plerisque Anatomicis habita fuisse. non fortassis quod illa ueris acetabulis assimilarent, ueræque acetabula uteri esse arbitrantur, sed quod ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internam externamque uteri tunicas admodum multiplici & implexa prorsus serie in uaccis distributas, suis sinibus in hæc capitula per uniuersam uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum cōcepto iam semine illa aperiri, semenque amplecti, & uasa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pronata, ad seminis usque superficiem infererentur, illique implicata secundinam seu tunicam scetui extimam efficerent. Præterea ubi sedulo in nō prægnanti uacca hæc tubercula expendis, & rursum in illa quæ nuper cōcepit, sinus illos quos tubercula sese apertitia efformant didiceris, ac pariter obseraueris in uacca quæ paulo diutius cōcepit, qui sinus illi oblitterentur, & distentio iam utero prorsus uisum fugiant, ac uasa tantum appareant: ex sinuum loco ab uteri tunica ad secundinam porrecta, etiam facile ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula

*Quid uerè uteri
sint acetabula,
et quæ
primum ita su-
erint nuncu-
pata.*

*Quæ secundum
acetabula à ue-
teribus fue-
rint appellata.*

*Ad quæ uerè
acetabuli no-
men fuerit de-
ductum.*

uoca-

Aphor. 45.

uocauere neque sinus illos, neque tubera, uerum uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum alias, tum maxime in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur, appellationem hinc fortassis fumens, quod haec uasa ab illis uteri sinibus, quae primum acetabula uocari inuimus, porrigantur. Atque hinc liquet, unde tot in Naturae operum descriptione exurgant contrariae prorsus autorum sententiae, quod scilicet Galeno dissectionis studiosorum facile praecipuo nimium in humani corporis fabricae cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri^h amplitudine tubercula illa quae subflaua & dimidiatae pisae simillima esse diximus, indagabis: quum illa his penitus non donetur, uti neque a fine uteris. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptius occurret. Insuper in muliere quae non ita pridem concepit, in cassum sinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non solum hinc conijcio, quia non praegnantem mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod refectione id in muliere fuisse a marito interfecta didicerim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentium series nihil a canini & suilli uteri forma discrepabat, quam in foetis canibus indies conspiceret. Porro quum in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem ascribi poterit, quod ultimo recensebam, quum uasa quaedam ab utero in secundinam pertinentia, acetabuli nomine quibusdam comprehensa attestaret. At iam opportunum erit secundinae & reliquorum foetus inuolucrorum naturam, & foetus formationem sermone quoque licebit uerissimè pertractare, & dein mamillarum quoque historiam hoc libro persequi.

DE INVOLUCRIS FOETVM IN VTERO tegentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcumque quatuor tabellis trigesima figurae exprimere conati sumus.

Quae in translatione de foetuum formatione in controuersiam uenerit soleant.

QVVM praesente libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis uiciniam describere proposuerimus, conduxerit hic quoque de foetu, & potissimum de ipsum inuoluentibus tunicis, quaedam subijcere. Quandoquidem diffusum de foetus formatione sermonem instituere, prolixius esset negotij, & ut uerum fatear, hic mihi aliorum autoritatibus duntaxat insistendum esset, & tandem uix mihi ipsi probabilia, non absque frequentibus controuersijs, adducerem. Nam & si quaedam ex foetuum & praegnantium uterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla demonstrare soleam, id tantummodo ex brutis, neque id ea qua oporteret diligentia habeo, praegnantem namque mulieres mihi ad dissectionem paucissimae hactenus obtigere. Quum itaque adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modò in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, praeter caetera disputaturus, num muliebri semen ad generationem aliquid praestet, mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrium organorum fabrica superius edocuit. Dein num semen effectiuum simul & materiale principium foetui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiuum principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasque nuncupamus. Item quid primum generetur, omnia ne simul, an iecur, cor, & cerebrum prius simulque: an cor prius, aut iecur prius, & quoniam tempore singula in foetuum formatione fiant: praeter eius generis quaestionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus ferè Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidem Aristotelis placita, illi uero Galeni mordicus defendentes: sed per loue omnes sectione postposita, friuolis quibusdam rationibus, & autoritatum congerie duntaxat innixi. Quum interim sectio hic plerumque luculentissime ostendat, quam si ita in mulieribus atque in brutis aggressus fuisset, & in has disceptationes me quoque iniiciens (uti aliquando quum quid ex actius reperero, facturus sum) aliquot chartas absumerem, & ostenderem pariter quam belle Galenus qui alias de sectionis negligentia increpat, sibi passim consentiat: & quam futes rationes & a ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profecto sophistice contextit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasque imposturas deprehensurum. Quanquam Aristotelis sententiam undique ueram esse, non annuam, nihilominus tamen medicos expendere

dere uelim diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo praeter simplicem carnem pinguedinemque corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa uidelicet, cartilagine, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, musculorum fibras, cerebrum, & si quid aliud in corpore praeter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulo medici affectu omni remoto indagaerint, uiderint quae, dein qui Galenus ad^h secundi foetus inuolucris constitutionem, muliebri semen non sufficiente uirili requirat. At praesens sermo quantumuis ipse renitatur, in alium locum supprimendus est, & ut mihi a principio institutum fuit, foetum inuoluentes tunicae ueniunt pertractandae, quas num rite Galenus & in libris de Partium usu, & libris de Semine & foetus formatione descripserit, aut uiderit etiam, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut fuae, canis uel obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, in cane effecta aut fuae foetuum inuolucra non osecitanter inuestigare erit operae praecipuum, ut dein haec mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra recte descripserit: ut etiam tunc perspectum habeas, quousque ueram humani foetus fabricam Galenus recensere poterit. ^hPrimum itaque foetus inuolucrum, quod & extremum mihi nominabitur, foetum uniuersum non eo modo obuoluit, quo nucleum a suo putamine obduci integri que cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra foetum ambire mox audies, imò foetum duntaxat circulatorum uasa contingentium modo cingit. Haudquaquam enim superiorem, uti neque etiam inferiorem foetus partem contingit, sed tantum ita se habet, ac si quis a mucronata pectoris ossis cartilagine ad elatissimam usque ilium ossium sedem fascia impenso laxa cingeretur. Inuolucrum enim huius latitudo ex foetus proportionem tanta duntaxat est, quanta longitudo a foetus ilium ossium elatissima sede ad mucronatam usque cartilagine pertingeret: aut ut expressius dicam, inuolucrum latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut inuolucrum id foetum uesticae alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porro inuolucrum amplitudo tanta est, quanta summa interioris uteri superficiei extensio, inuolucrum enim hoc externa superficiei utero undique contiguum est, & adnascitur quoque. Dein exacte consistit ad foetus mediam regionem, si modo mihi foetum ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexus que in utero (aliter ac uulgus persuasum habet) secantibus occurrit. Porro ipsius crassities nequaquam membranae modo tenuis est, sed quum foetus ab utero paulo post resoluendus est, uteri inuolucrorum crassiem longe superat, & pollicis etiam crassitiem facile aequat. Deinde substantia non constituitur membranae modo tenuis, uerum peculiari, & cui in uniuerso corpore alteram non reperiis similem, nisi fortassis illam fungosae penis, aut propinquius adhuc^h lienis substantiae assimilare uelles. Est enim huius inuolucris substantia, lienis quali modo nigricans, friabilis, fungosa, & frequentissima uasorum serie implicata. Quippe omnes uenae & item arteriae ab utero foetum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neque undique in foetus ambitu in aliquod uniuersum foetum inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam sceleriter, atque praesens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaque uterum implicantia suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoque circulo non inopportune contuleris, pertingunt aperiunturque, & ex singulis uasorum oris noua procreantur uasa tot numero, quot uasorum ora inuolucrum id contingunt, atque a uenarum quidem oris uenae procreantur, ab arteriarum autem arteriae: quae per huius inuolucris substantiam uariè admodum implicatae, tandem inuicem colliguntur, uenae quidem in uenas, arteriae autem in arterias, & tantisper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coeunt, donec omnes uenae in duos colligantur uenarum caudices, & arteriae item in duos arteriarum caudices: qui ut uenarum caudices duo inuolucra, quae uniuersum foetum ambire mox dicam, penetrantes in umbilicum pertingunt, sanguinem & uitalem spiritum foetui in eum prorsus modum deducunt, quo reliquae corporis uenae & arteriae ipsas quas perreptant partibus suam quam continent materiam digerunt. Hoc itaque extremum foetus inuolucrum aliud nihil est, quam plexus quidam & textum, in quod uasa uteri pertingunt implicanturque, ob hoc potissimum, ne totidem uasa foetum subiret, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucris beneficio collecta in pauca redigerentur uasa: quae per foetus umbilicum ducta, unica tantum sede eademque tuta foetum perforant. ^hExterior igitur praesentis inuolucris superficies uniuersa uteri internae superficiei adnascitur, proximaque est: interior autem ipsius superficiei adhuc pertinacius obnascitur secundo foetus inuolucro, quod iam aggrediar: simulatque indicauero per melicere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitrato nomen imponas, memor Galenum reliquosque dissectionis professores extremum inuolucrum *χελών*, uti & Latinos secundas, seu secundinam, alij et loculos appellare, & quum forte idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id rite descripserit: quod tum feceris

Lib. 2. de Semine.

In lib. de Foetus for.

Primum ac extremum foetus inuolucrum.

z oppor.

Secundum me
dum ue fetus
inuolucrum.

opportune, quum animaduertis id neitiquam membranā esse, sed potius lienis suo nigricante sanguine admodum turgidi substantiam: & non toti uteri superficiei adnasci, sed duntaxat tantae superficiei uteri parti, quanta est ipsius inuolucri exterior superficies. ¹Secundum ¹secutus inuolucrum à farciminis imagine admodum eleganter ²à ueteribus est appellatum, qui id secus ac Galenus uerē cognouerunt. Quum enim inter dissecandum extimum inuolucrum ab utero diuulsum est, atque & nigricans subuirdisq; sanguis ab illo profluxit, nulloque alio fetus inuolucro effracto, fetus ab utero eximitur, is unā cum suis inuolucris farciminis alicuius, nō quidē oblongi, & quod ex tenuibus formatur intestinis, sed breuis, & ex crassioribus intestinis formati, supraq; & infra consuti, non autem laqueo tantum intercepti, imaginem exprimit. secundum enim inuolucrum intestino responderet: fetus autem, & omnia quae id inuolucrum amplectitur, intestino infartorum rationem obtrinent. Est enim secundum hoc inuolucrum exacta membrana, uenulis quibusdam & arterijs intertextis, ad eum ferē modum, quō adhrens alba ue oculi tunica illis donatur. Externa ipsius superficies tanta amplitudine, quantum est extimum fetus inuolucrum, pertinacissimē illi connascitur, & uenulas suas arteriolasq; ab extimo fetus inuolucro assumit: nullum enim uas immediatē ab utero in hanc membranā pertingit, etiam si externa ipsius superficies reliqua (quae scilicet extimo non connascitur inuolucro) uterum contingat, sed non connascitur. Nullibi enim secundum hoc inuolucrum utero, nisi extimi inuolucri interuentu nascitur. Interior huius superficies ad amissim laeuis est & humecta, neque alteri profus parti connascitur, nisi puncto quodam (ut ita dicam) intimo seu tertio fetus inuolucro: atque is connexus, umbilici ualorum ab extimo inuolucro per secundum & tertium ad umbilicum tendentium fit interuentu. In reliqua enim amplitudine secundum hoc inuolucrum tertio nusquam adnascitur, & inter secundum hoc & tertium inuolucrum fetus urina colligitur. A suprema enim fetus uesicae fundi regione meatus quidam per umbilicum in cavitatem pertinet, quae inter secundum & tertium consistit inuolucrum, atque is meatus fetus urinam in illam amplitudinem defert, ³edegxos hinc appellatus, & mira industria in hoc à Natura formatus, ne fetus urinam per uesicae ceruicem reddens, illam corpori suo proximam tantisper dum nasceretur asseruaret, & eius acrimonia mordacitateq; molli illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur ue: sed ut urina procul à fetus cute eius urinarij meatus beneficio, inter secundum inuolucrum & tertium deduceretur, & ut mox de fetus sudore quoque dicam, partus promptitudinem dum paulo ante egredientem fetum profluit, & utri ceruicem humectando emollit ampliatque, plurimum iuuat. Galenus secundum inuolucrum quo ipse urinam contineri scribit, toto fetus non obduci attestatur, sed duntaxat clunibus, & extremis partibus, quia in re tuum ipsius requiro iudicium: & hortor pariter, ut quum fecum, si non humanum, saltem canis lecas, ut mox atque extimum mihi appellatum fetus inuolucrum ab utero distaxeris, fetumq; & ipsius reliqua inuolucra manu contines, ut fecum erigas, ac urinam deorsum uersus pedum regionem colligi intuearis, ac dein capite illum rursus declines, & animaduertas mox urinam uersus capitis regionem afferuari, illudque membraneum inuolucrum quod ego descripsi, & utero undique (nisi ubi extimum inuolucrum obstat) dixi esse proximum, urinam continere, & neitiquam ⁴egpi. esse, quum nullas prorsus possideat uenas & arterias, ab ijs quae ipsi nutritionis gratia, ut & caeteris membranarum offeruntur, & hae neitiquam ab utero immediatē procedunt, sed ab illis quae crasso illo & lienoso fetus inuolucro implicantur. Si enim haec sedulo expendis, haecque mea cum Galeni placitis ad sectionem contuleris, promptissimē dijudicabis, quā reliqua Galeni de Fetus formatione & seminis natura constare possit sententia. ⁵Tertium fetus inuolucrum formatione & seminis natura constare possit sententia. ⁶Tertium fetus inuolucrum forma prorsus secundo respondet, sed minus est amplum, & longē tenuius. tenuissima enim (unde & ⁷quid dicitur) membrana est, alba quemadmodum & secundum inuolucrum, & uenulis pariter ac arterijs implicita, fetus proxime & undecunque obducta. Huius exterior superficies prorsus laeuis & humecta est, neque ulli penitus parti adnascitur, nisi ⁸uenarum arteriarumq; umbilicum petentium interuentu. hae enim quum ab extimo inuolucro per secundum & tertium umbilicum adeunt, secundum inuolucrum primo committunt. Interior quoque tertij inuolucri superficies laeuis quoque & humecta est, fetus nusquam nisi ad umbilicum, ualorum umbilici beneficio nexum. Inter hoc autem & fetus cutem sudor copiosus continetur, qui fetus est recrementum, ac ante partum non minus quā fetus urina profluens ceruicem uterij irrigando, fetus faciliorem exitum parat. deinde fetus cuti subflaua quaedam & lutosā obducitur substantia, eius concoctionis (uti arbitramur) recrementum, quod in singularum partium enutritione fieri putamus. Venae & arteriae hoc inuolucrum implicantes ab umbilici uas, quum illud permeant, principium mutantur: quae & si sint longē gracillimae ac tenues, ta-

Tertium fe-
tus inuolucrum.

men inter dissecandum promptē occurrunt, quod haec membrana praeter ceteris corporis membranarum & tenuissima sit, & omnis prorsus adipis expers. Vnde etiam ipsa post partum apud quosdam nationes non inelegerant exsiccata uesicae modo seruatur, atque uulgo apud nostrates in masculis galea, in foeminis uitta, apud Italos uerō indusium fuisse perualum habent: in hoc errantes, quod omnibus pueris hanc membranā communem haud esse arbitrantur. Quod obstetricum insecuta fieri uideo, quae interdum, & ut plurimum tertium inuolucrum simul cum secundo à fetu abstrahunt, tunc illam suam camiliam non obseruantes. Aliquando uerō quum extimum inuolucrum utero adhuc in partu pertinacius adhaeret, ipseque fetus antea prodit, tunc intimum ipsius inuolucrum capiti ipsius aut cruri, aut manui obducum absq; secundo inuolucro prodit: idque tunc mulieres religiose, & magna superstitio ne asseruant, neq; ab his modō, uerū & ab occultis philosophis summo opere expetitur. Quum interim pariter & intimum & secundum possent semper matres aequē puerorū nomine (uti charissimam meam matrem fecisse uideo) reponere, si extimum inuolucrum, aut lienosam illam substantiam à secundo inuolucro deradi mox curarent, & ablutas postmodum membranas sceno leuiter opplerent, uesicarumque modo exsiccarent. Putauerim enim elegantius fore, si grandis iam puero mater illius offerret inuolucra, quā quod ea simul cum fetus urina, & sudore, & qui profluat tunc atro sanguine in cloacas reijci, aut in terram fodi curant. Quum caeteris uiuiparis animalibus ferē sit innatum, ut simul omnia quae fecum inuoluunt, deuorent, ac deglutiant, id quod in parturientibus canibus non iniucundē aliquando obseruui. Porro quae uenarum & arteriarum in umbilicum pertinentium sit series, in tertio libro qui uenis & arterijs dedicabatur, exequutus sum, quum uenam dicerem in iecur ferri, à qua priusquam in iecur absumitur, in canibus ramus in mesenterij centrum pertingit: arterias autem secundum uesicae fundi latera deorsum proropere, atque in humiliores ramos arteriae magnae inferi, quos diffundit post magnam supra sacri ossis initium diuisionem. Quo nam pacto autem haec omnia ad amissim dissectione indagaturus sis, ubi mamillarum sermonem absolueris, ordinatim subiungam.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quā in dextro latere uigesima quinta figura eam exprimere conati fuimus.

Non cōti-
nuit inter
A, B, C, D
et 14. fig.

13. muscul.
tab. 15.

MAMILLAE etiam si peritonaeo nulla ex parte amplexentur, quum tamen fecum ubi is in lucem prodijt, alant, atq; in organorum generationi subseruiendum numerum recensenda sint, hoc quoque loco ipsarum fabricam opportune prosequemur. Mamillarum itaque situs nulli non conspicuus est: super pectus enim ad ossis pectoris latera locantur, pariter inferiori brachium pectori adiuuentis musculi superstratae. Verum ut figura admodū uariant, sic quoque parem non semper sedem occupant. Ampliores enim mamillae latiori firmantur basi, propendulae uerō ac flaccidae à naturali loco declinant: & quibusdam mulieribus uicinius ad pectoris medium inuicem accedunt, quibusdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquant. Forma illis penē propria, semiglobum refert: quippe exterius rotundae, gibbae sunt, papillae (quae Graecis ⁹θηλα appellatur) instar processus obtinentes: intus uerō seu posterius, quae pectus spectant, leuiter admodum sinuantur, secundum pectoris gibbum planae & amplae basi commissae. Mamillarum moles quum à brachium pectori adducente musculo abscedit, quā illae potissimum dependent, ampliores quā in medio ductu euadunt, ut plerisque foeminis simul in basi, & in ipsarum extremitate ampliores ob concidentem ipsarum substantiam uisuntur. Porro substantia qua constant glandulosa est, multo adipe abundans, & uenis paucisq; admodum arterijs & nervis intertexta. Nervi quidem semper iidem in mamillas pertingunt, ac sibi perpetuo similes sunt: uenae autem & arteriae crassitiae & contento humore admodum pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere differunt. In glandularum forma, substantia, multitudine & situ multo maior singulis temporibus est differentia. Viris namque multis nullae ac perquam paucissimae eademq; aridae sunt glandulae, uti etiam admodum puellis. Alijs autem frequentes extuberantesq; adfunt, duritiae, & mollitiae, ac forma uariantes. luenculae enim quibus iam mamillae in molem attolluntur, generationisq; aptae sunt, harum glandularum obtinent copiam, sed inuicem compactarum & durarum, nulloq; lacteo humore

Mamillae
situs.

Forma.

Substantia.

mera de menstruis purgationibus problemata, nescio an tam uerè ac audacter medici & philosophi soluunt, quum inter reliquas huius generis questiones, quam ob rem animalium sola mulier, & fortè equa, menstruo laborent sanguine, interrogant, ac intrepidè uulgo imponentes asserunt, alijs scemine sexus animalibus in pennas, crines, cornua, squammas, eam menstruam purgationem absumi: in muliere uerò, utpote læui ac depili, singulis mensibus defluere. quasi uerò nō frequentioribus & procerioribus plumis gallus quàm gallina, & in reliquo auium grege masculi magis quàm femellæ ornarentur: deinde illi solidiores maiores que ungues, & cristam (qua aues ornantur) longè proceriorem maiorem que obtinerent. Ac dein quasi leo non hirsutior læna esset, & ampliori longiori que cauda & iuba equus quàm equa. & in ceruorum sexu & boum non tam pilorum quàm cornuum frequentia, & proceritate, nulla planè esset differentia: & quasi mulieris ad talos usque pendens coma, qua sponfas apud nostras crines, acrum medicaminum uir, Italarum more haudquaquam erodentes, uelut chlamyde obiectas indies uidere est, non uiri omnes pilos saepe etiam mole superaret. Verum hæc alio spectant: quemadmodum & illud, cur mamillæ mulieribus maiores quàm uiris obtigerunt, ac proinde reliquam constructionis mamillarum rationem aggrediamur. His forma exterius rotunda, ut minus iniurijs essent obnoxia, perquam idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori committuntur, planas latas que merito illas fecit Natura, ut firma niterentur basi. Teneram quoque & prominentem merito adipiscuntur papillam, ut hanc angusto tenero que infantis osculo inditam, is confestim labijs molliuscule constringat, & inferiorem deducens maxillam, & buccas contrahens lac attrahat, deinde instar canalis linguam inflectens ad stomachum, à nemine interim edoctus, propellat. Ut uerò in illo suctu papilla turgidior proceriorque quàm alijs dum minime opus est redderetur, similem cum pene possidet substantiam, quæ & laxari concedere que, & rursus à suauis contactu intumescere erigi que idonea censeretur. Papilla autem seu exaetiori, & neruorum furculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus esset affinitas. Vt enim illis ad uenerum congressum generis que propagationem, illecebram ac uoluptatem indidit Natura: sic quoque & uberibus, & potissimum papillis, ut in lucem iam editus foetus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentius mater titillandam prurientem que inderet, ac sugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa substantia eius est ad iustitiam temperiei, ut in uenis adductum sanguinem in lac familiare hominis alimentum conuere concocereque possit. Venæ etiam non minori industria ex remotis longisque partibus multis anfractibus, ut sanguis melius mamillis præpararetur, sunt porrectæ: quod non tam necessarium atque utiliter accidit. Necessario quidem, quoniam (si secus Galeno uisum sit) succinctiori quàm nunc uia uenæ mamillis non potuissent deduci. Quo pacto enim, quæso, à uena caua, quæ inter septum transversum & cordis auriculam nulla suffulta basi uena quæpiam recta fursum inter costarum interualla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitratur) commodè deduceretur: Primum enim nō ut reliquas cauæ uenæ caudex, hæc crassam fieri oportuit, ac proinde fuisse inualida, neque cartilaginum interualla tantam uenam indemnem admisissent, sed continuo comprimerentur, & ipsa tutius non firmata in thoracis moribus ilico diuellerentur, sanguinisque eruptionis periculo homines semper fuissent obnoxij. Verum exacta uenarum inter dissociandum ductus consideratio facile argumēto est, neque ab illis quæ in brachium feruntur uenis, in mamillas furculos commodius quàm nunc posse porrigi, multoque minus à caua & arteria magna, nisi à iugulo ubi hæc pectoris ossis summum contingunt. Quis uerò inflexionum & errantis itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas ductuum usus sit, uenæ ac arteriæ seminalium & aliorum uasorum materiam ab alio organo concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonstrant. Quid porro ualeat uterum cum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quæ prope uteri uenas enascuntur congressus, is demum pernoscat, qui ex Aristotele lactis generationem usumque, & lactis ad tenerum adhuc infantem alendum, necessitatē perdidit. Primum enim inter mamillas & uterum mirificum esse consensum, præterque quod simul cum utero mamillæ exurgunt, quotidiana in abortibus, & quum secunda ualitudine foetus fruitur, experientia erudit. Neque id profectò iniuria, quum ad unum opus conficiendum uterum & mamillas coparauerit Natura: uterum quidem, ut & antea diximus, ad semē concipiendum, ab soluendumque foetum: mamillas uerò, ad foetum recē in lucē prodiū alendum. Atque hæc sanè consortij legē uenarum arteriarumque mutuus congressus ductusque efficiūt, quæ necessaria est, ut quādo foetus in utero augeat efformaturque, illi soli alimentum ex utrisque suppeditatum uenæ deriuēt: ubi uerò in lucē editus fuerit, totum id rursum mamillis influat. Vnde etiā fieri nō potest, ut simul & menses probè defluant, & mulier lactet. Alterum namque membrum semper siccescit, dum sanguis in alterum declinat, deferturque. Sanguinis autē dum utero gerit mulier, ad mamillas re-

Formæ ratio.

Papillæ constructionis & rostris substantiæ eiusdem ratio.

Vt uti cū mamillis communio rationis ratio. Lib. 4 de Generatione animalium ca. 8.

Fig. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fluxus, priusquam parit, iam diu ad hunc modum incipit. Antequam mulier conceperit, & floridæ tam men sit ætatis, sanguis ille singulis mensibus profluit: ex quo foetus, ubi mulier cōceperit, alimentum allicit. Cæterum uenæ indidem ad uteri latera consistunt, tam latæ, tamque proluxæ frequentesque, ac sanguine turgidæ sunt, ut efformatum iam foetum, & augmēto duntaxat indigentem temporis successu astatim enutrient, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis collectum, aliò regurgitat, regionem quaerens, in quem commodè transmigrat. Commoda autem regio sunt (sed ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsis uis) uenæ secundum rectos abdominis musculos sursum conscendentes, & ad illas accedentes, quæ sub pectoris osse deorsum excurrunt, illæ nanque suum sanguinem in has deponunt, & lac mensibus (ut diuinus aiebat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus asserit, uteri uenæ in quo superfluum id reponerent, nullam commodiorem regionem habeant, falsum est, nisi diuinæ cuiusdam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venæ enim quæ in crus pertinent ampliores, & rectæ magis deorsumque protensæ sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut quum mulier uterum non gerit, per uteri uenas sanguis is abundans menstruarum purgationum modo effluere possit. Et adhuc minus ueritati consonum est, uentris in utero gerentibus molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari, nam luculentissimè recti abdominis musculi, dum foeta rescindimus animalia, compressi, admodumque latiores redditi, mirum Naturæ opus nos exoculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuncti proximè subditas, siue eas quæ rectis exporriguntur musculis, crassior ille sanguis per compressas angustasque uenas, & etiam plus quàm non prægnante muliere inflexas tanta copia regurgitat. At in hunc modum de mamillarum usu sermo plus satis excreceret: quod ne fiat, nunc opportunum erit omnium quæ hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quàm accuratissimè subiungere.

QUONIAM PACTO ANATOMEN AG-

gredi conueniat, & priuatim omnium quæ hoc libro commemorantur partium administrandi ratio. Caput XIX.

Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penultimum lubens ita accommodarem, ut singula capita eorum organorum quæ suis libris tractantur secandi artificium sic persequerentur, ac si quis hæc duntaxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commōstrare proposuisset. Deinde ea Capita ita uelim descripta, ut si simul nexa fingerentur, instar libri cuiusdam essent uniuersum secandi artificium completis: quo quis probè in Anatome uersatus, apud studiosos in publica sectione uti possit. Quamquam enim priuatam & inter paucos exhibitam sectionem, publice præferendam nemo ambigat, quum tamen omnibus nō suppetat corporum copia, multoque minus peritior aliquis, qui ad cuiusque uota sectionem aggredieretur, in promptu semper sit, publicam quoque sectionem à studiosis summopere expectandam duco, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba edocti, si quando in cadauer incidant, proprijs manibus administrationem accuratè obeant, & studia inuicem conferentes, hanc medicinæ seu naturalis philosophiæ partem debitè ample xentur: idque potissimum in nostra huius seculi felicitate, quando unā cum cæteris disciplinis, Anatome prorsus sopita, eousque promouerit, ut omnia quæ hoc opere persequor, una eademque hyeme & Patavij & Bononiæ in ea spectantium frequentia ad eum modum non semel aggressus sim, quo præsentem septem libros digessi. Primum enim adhibitis studiosorum & mea operariariorum hominum senum ac iuuenum, mulierum & uirorum ossibus, compactis & dissolutis, simul cum fimiariis & canum, aliquotque aliorum animalium ossibus, Galeni librum de Ossibus ad eos qui introducuntur, prælegi, ac ossium cartilaginumque, seu eorum quæ fulcri modo humanam fabricam sustinent, ac quæ reliqua describuntur cognitionem unā absolui. mox omnium musculorum & ligamentorum pariter, ac omnium quæ secundo pertractantur libro, fabricam persecutus sum: priori lectione studiosos admonens, quo nam loco Galenus eos quos sequentilectione ostensurus eram musculos describeret, atque quum longius duxissem Galeni uerba prælegere, ante sectionem, ipsius sententiā semper recensui, ac postmodum hominem & canem, & quum obtigit, simiam in omnium præsentia secui, sedulo omnia uti à me describuntur commonstrās. Aboluta musculorum historia, in eodem corpore in quo illos administraueram, uiscera, & quæ uulgo in tribus uentribus contineri dicimus, obiter ostendi: spectatorum animos ad uenarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum doctrinam ossa aggredior, ut scilicet uenas postmodum, arterias & neruos commodius in alio corpore

Ordo in Anatome docendus.

corpore tunc pertractare, ac pariter in eodem quæ ad interiora spectabāt ad amissum absolue-
rem, ante sectarum partium ostensionem earum fabricam ad eum modum semper docens, quo
illam his libris commemorare admissum sum. Quo autē modo quis hæc omnia obiturus sit, partim
in primo & secundo recensui, partim uerò hoc capite & in calce subsequentium librorum com-
plectar. In primo enim libro ossium parandorū rationem, in secundo autem musculorū dissec-
candi in uno corpore methodum persequer. At hic me negotio ita accingam, ut etiam hæc
omnia in uno tantū caduere, si modo in corporum penuria id opus esset, administrare queas:
ac rursus, si uelis, priuatim singula in uarijs cadaueribus perficias: quod longē etiā est cōsulissi-
mum, ne eorundem organorū partium uel series interturbetur, ac uenas quū musculi ostendun-
tur, aut quum nervos tractas, musculos explicare tenearis. Corpus itaq; publicæ sectioni adhi-
beri conuenit, in suo sexu quā temperatissimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Po-
liceti statum alia corpora possis cōferre. In priuatis autem sectionibus, quæ crebrius accidunt,
utile erit quod uis aggredi, ut cuiusmodi id quoque sit expendas, corporumq; differentiam, ue-
ramq; multorum morborū naturam assequaris. Theatrum porro ac mensam cui cadauer im-
ponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc tibi commodiorem, illud uerò excipiendis specta-
toribus aptius fore duxeris. Instrumēta autē operi adhibenda, in secundo libro utrumq; recen-
sui. Quum itaq; in uno corpore omnia absolue-
re necessum est, neq; seriatim, ut in his libris do-
cemus, singula pertractare licet, de corporis humani fabricæ cognitionis dignitate & usu quæ-
dam, si uisum fuerit, leuiter præsentī sce-
leto præfaberis. uix enim hodie ulla est
Academia, quæ non unum atq; alterū habeat,
quod sectioni semper utilissimè adhibeatur.
Cadauer autē ipsum postquam hominem à cæteris animantibus
distinxeris, in caput, corporis truncum, manus
& crura, oratione diuides, aut tres ipsius
sedes uel uirtutes constitues, quæ singulæ
singulis secundum Platonis præcipuè sententiam
dicantur animis, atque his sedibus & generationis
organis postmodum manus cruraq; adijciuntur.
Mox licebit accuratius corpus distinguere,
& exteriorum partium nomenclaturam studiose
recensere, quam ex uarijs Galeni & Aristotelis
locis, deinde collectim ab autore Introductorij
seu Medici, & Iulio Polluce, & cū alijs
plerisq; Georgio Vallapetes: quanquam
& ego passim in primo libro Ossium nomina
perstringens, earum uocum non penitentiam
supellectilem collegerim, nomina enim
superficialijs sedibus indita, etiā ossibus
ferè adhibentur. Vnde etiā aliquando in
cadaueris cute ossium delineationē in sua
sede pinxi, quò ita aptius idem nomen
ossi partiūq; quam os occupat accommodatum
ostenderē. His nomenclaturis adnectes
partiū differentia, eas in similes ac in
strumētarias subdividentē, atq; hic
utile fuerit commemorare, quæ nam
partes in harum illarum uel classem
reponantur, nō neglecta cōmuni cuiusq;
partis descriptione: quam & hic noster
labor assatim suggeret, si modo
singulas descriptiones in suis locis
requirere nō grauaberis. Partium
nanq; enarrationes ab ipsarum
descriptione ferè auspiciatus sum,
uti etiā inter dissecandū cōsueui,
quū seriatim omnia aggredior,
& quam doceo partē in alio animali
nudā ostendere conor: quod etiā
nunc accepto cane, aut agno, aut alio
quouis paratu facili nō absq; spectan-
tium usu præstiteris: si modò quid
os, cartilago, fibræ, ligamentū, adeps,
caro, glādosum corpus, deinde quid
musculus, enervatio seu tēdo, aliq;
musculi partes, uena, arteria, & ner-
uus sint, lubeat docere, ac mox quo
pacto magis instrumētarię partes
cōficiantur ostēdere. hæc enim nō
inopportunè generatim, uti dicebā,
in animali quopiā (ne hominis corpus
hac occasione uicies) cōmonstratur,
quò minus earum partiū ignorātia in
cuiusq; membri instrumētarię enarra-
tione spectatōrē remoretur, & ipse
enarrationis seriē cogaris interrūpe-
re. Porro differentias, quæ inter
enarrandū à partiū usu, ut quod
quædā ad uitā, aliæ ad speciei suc-
cessionē, aliæ ad bene uiuendū faci-
ant, aliæq; eius generis differe-
ntiæ, quæ huc quā plurimā referri
possunt, in præsentia ne utiquā
propositū est recensere, quod huius-
modi passim in singulariū partiū
capitibus satis prolixè doceā, quodq;
hic sectionis rationē mihi explicandā
potius q̃ illum in cathedra citra
partiū cognitionē, ac ex aliorū
libris duntaxat philosophandi
modum commemorandū assumpserim.
Illā itaq; aggressurus, studiōrū
sodalibus potius quā ministris,
qui secantē adiuuent, adhibitis,
acutiori nouacula orbicularē
sectionē secundū umbilicū adeo
profundā ducēs, ut cutem penetret,
dein à media pectoris ossis
longitudine rectā sectionē ad
umbilicū usq; molieris, & ab infima
umbilici sede perges ad pubis
usq; mediū uirilis membri (si
modò uiri cadauer ad manū sit)
radicem cōtingēs: aut, si mulie-
ris corpus secas, quousq; pubis
ossis sedē inter uulua: ceruicis
colliculus superaueris, ut scilicet
à pectore ad pubē usq; una
quasi sectio (integrō interim
umbilico) pertingat. Post hæc,
utrinq; ab umbilici latere
sectionē trāuersim ad lūbos
usq; ducēs, id interim studēs,
ut solā cutē pertundas,
quod in homine, et potissimum
obesiore, factu non adeo est
arduū, quum adipis crassities,
ne carnosam uitēs membranā,
promptē remoretur. Factis
hunc in modū sectionibus, cutis
angulum

Cuiusmodi
corpus sectio-
ni adhiberi cō-
ueniat.

Quum in uno
corpore om-
nes partes
sunt ostendē-
dæ, a quibus
tractatio sit
inchoanda.

Cutis, cuticu-
la, adipis, &
carnosæ mem-
brane in abdo-
mine admini-
stratio.

gulum, quæ ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexterq; est, hamulo,
aut summis sinistræ manus ungibus attollito, acutissimaq; nouacula cutem ab adipe secerne-
re studeto. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac sinistra manu eleuata, reiectoq; hamulo,
paulatim cutem ad mamillas usque uersus dorsum transuerfis sectionibus proximè ad cutem
factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq; parte à cute nudata, reliquæ tres pari mo-
do sunt detegendæ, ac cutis & cuticula (quā *ἐνδερμίδα* Græci uocāt) natura uenit inquiren-
da, quæ in cute quidem absque alio negotio sese offert: cuticula uerò non nisi illam ardentis
candelæ, quam cuti adhibeas, uel uesiculæ modo à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps &
uenis sub ipsa secundum abdominis regionem, & ab imò sursum & à pectore deorsum excur-
rentibus adipe quoque examinata, si hac homo (uti ferè solent omnes diuturniori morbo non
enecari) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberauit, à carnosā membrana
seuinges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uerò macilentius
obtigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adhærere fines. adeps enim tunc quòd nullam
obtineat crassitiem, quo minus carnosioris membranæ natura in cōspectum ueniat, nihil impe-
dit. Vt ueniam feceris, siue adipem abraferis, siue adnatam membranæ reliqueris, ipsdē per
membranam ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad illā in cute fa-
ciendas retuli, harum quoque sectionum anguli hamulo sunt seriatim eleuandi, & ipsa mem-
brana retusiori si lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda,
ut iam simul cum magna thoracis parte uniuersum abdomen cute adipe & carnosiori mem-
brana detectum occurrat. Ad hunc sanè modum administrationem in scholis subinde sum ag-
gressus: quanquam si quis uelit, integrum etiam sit in una tantum abdominis parte cutem, adi-
pem, & carnosam membranam examinare, & à reliqua abdominis sede cutem simul cum adi-
pe & membrana absque ullo artificio laniorum ritu auellere. Verum de harum partium natu-
ra, adeoq; administratione, in secundo libro egi prolixius, in eodemq; libro rationem qua opti-
mè abdominis musculos, qui utrinque quatuor sunt, aggrediaris, & peritonæum nudes, do-
cui: dum duplici ratione abdominis musculos dicerem rescandos, in uno quidem latere se-
ctione ab abdominis medio uersus musculorum origines inchoata, in qua primum abdominis
musculus oblique descendens, ab ascendēte oblique aufertur, mox is à recto & trāuersim du-
cto abdominis musculo, dein rectus à trāuerso, recti interim insertionē à costarū cartilagi-
nibus liberata. Alteram sectionem à lateribus ad abdominis medium faciendā præcepi, quæ
etiam oblique descendēte ab oblique ascendente aufert, & dein hunc ascendentem à trāuer-
so ac recto, & rectum insuper à trāuerso, & postremò trāuersum à peritonæo liberat, se-
ctionis uidelicet serie ad abdominis medium deducta. Ac proinde si seriatim singula in uno
corpore ostendere animus est, ex secundo libro abdominis musculorum administratio peten-
da uenit, quæ nunc prosequar præcedens. In hac etiam priuatim uenarum & arteriarum
& neruorum series est examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sur-
sum secundum rectorum musculorum posteriorem regionem uersus umbilici sedem contin-
gunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximās sedes quemadmodum
illæ furculos utrobique deriuant: neruorū autem ab illis productorū, qui costarū spuriarum
interuallis offeruntur, & à lumborum uertebis ad abdominis musculos (ut suo loco com-
prehensum est) uariè dispensantur. Caterum trāuersis musculis undecunque à peritonæo
liberatis, tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obijcitur. omni enim ex parte
equadit conspicua, præterquam quæ septo trāuerso obnascitur, & quæ ex uertebis & osse
sacro originem ducit. Caterum hominis peritonæum natura infirmius est, quā ut leui ne-
gotio id undecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio perito-
næum dum adhuc integrum est, ad spinam usque à subditis illi musculis, & nonnihil quoque
à carnosā septi sede liberetur, & sphaeram planè oblongam referat. Porro si minori negotio
peritonæum penitus à septo auellere uisum sit, id in porcellis præstiteris commodissime, si
postquam (ut in homine) à peritonæo trāuersum abdominis musculum seiunxeris, id à car-
nosā septi parte tuis digitis, cultri uice sensim separare studeas. ita nanque à neruosa septi
trāuersi parte peritonæum abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab uniuerso uentriculi
corpore ad omenti^m usque membranas, deinde & à iecoris gibbo peritonæum auelles, di-
scēs quo nam pacto id illis organis tunicas inuolucraq; offerat. Postquam diligenter perito-
næum exterius cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisq; perpenderis, nouacula aut cul-
tello à sinistro mucronatæ cartilaginis latere deorsum ad sinistram usque umbilici sedem se-
ctio in peritonæo ducenda est, mente adhibita, ne altius cultello impacto quicquam subdito-
rum uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inclinantem ad pu-
bis

Venarum per
abdominis re-
gionem inter
cutem & car-
nosam membra-
nam excurrē-
tium.

Ossis abdomi-
nis musculorū.

Venarum, ar-
teriarum, ner-
uorum per ab-
dominis muscu-
los repentium.

Peritonæi à
partibus ex-
trinsecus ipsi
commisissimæ
ratio.

Septio pe-
ritonæi, et una
naforum umbi-
lici administratio.

bis usque os (ut aliquo intervallo ab ipsius medio in sinistru latu deuict) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonæi parte è directo umbilici sectionem uersus sinistru ile moleris, & superiorior eius peritonæi partem ad costas, inferiorior uerò uersus coxam reflectes. Leuata autem nunc sursumq nonnihil reuoluta, seu dextrorsum in uersa peritonæi dextra parte, uenæ ex umbilico in iecur pertingenti animu adhibebis, quæ potius funi multo adipe obliro, quam uenæ responder. Hanc quæ iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonæum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum perueneris, intacta uena, ab umbilico dextro latere ad ilia usq sectione in peritonæo duces, eam peritonæi partem, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Cæterum iam adhuc una peritonæi pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico cõnata manet, nõdum ue libera pender. quare ut & hanc liberes, neq aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonæi partem ad pubis usq os facienda est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis ossium commissura in dextrum declinet. In uersa modò peritonæi particula, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac uesicæ fundum pertinet, tres quasi funiculi inuicem apposti, atque illi peritonæi parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiq funiculi inuicem attentè dirimendi ueniunt, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producents, uesicæ fundum uulneres. Hominis nanque uesicæ, eo quòd tota anteriori sede peritonæo connascatur, multaq pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, ut hic uesicam reponi ignorent, uesicam quærentes, quæ ipsis in hominibus perinde atque in bobus & canibus occurrat. Quum itaq hæc nõ oscitanter expendis, medium funiculum uesicæ fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis; reliquos autem duos secundum uesicæ latera deorsum, penitusq ad arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicias, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque insertionem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatu est, quo è uesica, quu utero gerimur, urina in mediâ foetus tunica, quæ à farciminis specie nomen inuenit, excernitur. Reliqui autè duo, arteriæ sunt, quibus naturalis foetus calor recreatur. Verum neq hæc tria corpora, neq id quod iecori inseritur, ullam nunc cavitatè habere uidebuntur, sed plane mortua aridaq & multo adipe enutrita apparebunt. Vnde etiã alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino aboleri in natis hominibus, quemadmodu in canibus ferè accidit, asserentes. Cæteru posteaq uenæ ab umbilico iecori insertæ implantatione sedulo in spexeris, integrum est, eam cum umbilico, quem hætenus seruaisti, deinde & tres alios funiculos rescare, animaduersoq peritonæi ad uesicæ fundum connexu, sectionem ad omentum cõferes. Reliqua enim quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcincta abstuleris, uidere nequis. Porro priusquam aliquid loco dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq id sub uesicæ posteriori sede exporrigitur: an uerò (uti frequentius obseruatur) uersus sinistru latu reuolutum, sursumq etiam supra mediâ intestinorum sedem contractum occurrat. Si postremum illud inueneris, utraque manu humilioris omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim equaliter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usque os obrendes, ita enim quantum sit, quodq interdum ad inguina & scortum & inter uesicam & uteri ceruicem deuolui possit, condiscas. Ut uerò omèti ad colum intestinũ, quæ uentriculo id exporrigitur, connexu cernas, duabus rursus manibus humiliorè omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membranæ partem, quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disleces, omentum quàm possis maximè pectori obtendito, ac intestinorum situm summa qua poteris industria solis utens manibus inuestigato, & primu anteaquam alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda offerut, ad amissim contemplaberis. ut qui cuiusq intestini ductu didiceris, cui peritonæi regioni unumquodq uicinius sit, in medicamentorum usu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Simulatq igitur id accuratè neq obiter profecto obseruaueris, dextram manum recti intestini quæ id ossis sacri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimes, non quidem omnia, sed eorũ partem quæ dextræ manui quum à recto cõscendes, in progressu erit uiciniore. Ad hunc itaq modum sinistra dextræ famulati, à recto intestino sensim dextram colo admouebis, atque secundum ipsius ductum reuolutionesq ad sinistri renis sedem, hinc ad lienem & fundum uentriculi pertinges. quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uerò tenuia intestina in sinistru modicè depellenda, quousq omne fundi uentriculi sedem, iecurq superaueris, & colum sub dextri renis

Vmbilici uasorum præsecctio.
Omenti situs obseruatio.

Intestinorum situs examen.

renis regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modicè subleuabis, ac cæci intestini situ, formaq similiter obseruata, manu dextra simul cum sinistra apprehendes, & utriusq manibus sibi proximis, isdemq ab intestinis nunquam remotis, à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quod factu longè est facillimum, usque dum perueneris ad ieiuni principium, quæ sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistra uerò inter iecur & dextram uentriculi sedem intrudes, duodeni intestini inquirens principium: quod ubi inueneris, deorsumq secundum ipsius ductum descenderis, ieiuni intestini principium, & quæ illi proxima est pars, quamq dextra adhuc amplecteris, etiam innotescet. Si modò lubet (quod & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu intestinorum situm secundo examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcumq in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuol uendum, uentriculiq iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primum itaq inter septu transuersum & iecoris gibbum, manum inferes, ut illius gibbum ligamenta in cõspectu ueniant. ac quo nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi latu sinistram manum, dextram uerò inter septum & latu uentriculi sinistru impones, paulatimq inuicem adductis manibus, ad uentriculi superius orificium accedes, quod in cõspectum ueniet, si modò iecur sinistra sursum non nihil protruseris, & dextra uentriculi corpus deorsum compresseris, atque una eademq opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè cõmonstrabit, dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimes, manus ducere non detrectes. Lienis porro sedem adinuenies, si inter sinistru uentriculi latu & septum transuersum, sinistra manu immiseris, uentriculumq cum colo intestino hæc excurrente, in dextrum latu attraxeris: siquidem tunc lienis superius & dimidium ipsius caui latu sese uisui offerunt, est dextram manum inter lienem & septum transuersum mediam immiseris, lienemq modicè eleuatum uersus uentriculum protruleris, ipsius quoque gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negotio conficias, nõ erit inutile interdum aliquod costarum interuallum arcto uulnere ad thoracis usque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, septum transuersum deorsum concidens insigniter flaccescit, quantumuis etiam uehementer antea tensum, sursumq attractum, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilemq horum inspektionem ob id parauerit. Cæterum iam omenti membranæ inuicem sunt dirimendæ, quod fiet, si dextram omento subieceris, hæcq inferiorem membranam, sinistra uerò manu superiorem apprehendere, trahereq studueris. hæ enim ocyus inuicem dirimuntur, marsupij, seu sacculi speciem cõmonstrantes: qua uisa, inuicem membranas adeò diuelles, ut alibi lacerentur, commodeq manum in illarum amplitudinem inferas, & utriusq in lateribus, & humiliori omenti sine superiore membranam ab inferiori discerpas. Iam inferiorem membranam intestinis exporrectâ sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supertendere, ut elatius uentriculum è sua sede eleuet, quod si nõ successerit, sodalis manu id facias oportet, ut cõmodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq per ipsum ferunt organa in cõspectu ueniant: ac discas pariter, quo nam pacto hæc in hominibus colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede quæ colum uentriculi fundo attèditur. In hac enim membrana ubi uentriculo subternitur, minor portæ uenæ tricus ferri, suosq in quos digeritur ramos educere, apparebit. Deinde præter truncu conspicietur arteria, quæ lienis, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento surculos deriuat, sic quoque & arteriæ radix, quæ superiori sede mesenterij disseminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur, sinister uerò lienis & sinistri fundi uentriculi sedi, ipsiq dextræ omenti parti distribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omèti membrana, quæ uentriculo subiacet, corpus glandosum, uasorum & neruorũ seriem muniens cernitur. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro in præsentia sunt intuenda, manibus tamen summisq digitis superior omèti pars diligenter est inquirenda: quam obseruabis, si ministri opera uentriculo semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quæ arteria magna septum permeat, secundum lienis caui ad uentriculi fundum usq deuenieris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum marsupij uel esse dixerimus, eius orificium. Quo nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo post dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum

Ventriculi, iecoris & lienis situs examen.

Quæ iecur, uentriculus, lienis, ueluti in thoracis cavitatem tracta, deorsum protrahuntur. Omentum quid diuellendū, ipsiusq ortus inue stigandus, una cum uasis illo suffulsis.

*Quia organa
in caua iecoris
sede posita
sunt spectanda.*

locum reposito, illum in sinistram latus cum intestinis trahi^k curabis: iecur uero, ut ipsius ca-
uum adamussim uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis
uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximeq;
operosam aggredieris. Bilis namque meatus, & neruorum & arteriarum uenarumq; rami (qui
omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retuliori
cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, siq; omnia
eruore obliteres. Offertur itaq; primum neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo
insertus, qui a sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uentriculi orificiū adeūtib;
pendet. Vbi hunc a uicinis organis diremeris, a membranarū cōnexu diuidendus est alter ner-
uus, qui uno ramo iecoris caui, altero autem bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria atten-
ditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius uero, ut
& nerui initium, paulo post inuenies. nunc enim sat est, hanc inuicem iuxta iecoris cauum sepa-
rare, hicq; eorum seriem discere. Sub arteria bilis uesiculæ meatus cōsistunt, a portæ uena iam
liberandi: primum duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis furculis colliguntur, & ilico in unum
cōeunt meatum, qui una parte in bilis fertur uesiculā, altera in duodenum intestinum. Vbi hos
a portæ uena ad intestinum usque & bilis uesiculam seuereris, illam pollice adeo comprimes,
ut meatus bile turgentes cōmodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentricu-
lum pertingat, animaduertas: quem si non inuenieris, ac meatum in intestina propterant le-
uiter pertundes, ut profluens bilis argumēto sit, nullum processum ab illo meatu tibi incuria
præfectum. Postremò uena portæ est examinanda, ac ilico atque ipsius circumscriptionē quā
ex iecore prodit animaduertes, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper
arteriæ & nerui, uenæ per uniuersum ipsius seriem attensorū, diligenti habita ratione. Primum
itaq; furculos portæ aggredieris, qui bilis uesiculæ exporriguntur: deinde eum qui ferē citra ar-
teriæ consortium in dextrā uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificij posteriorem regio-
nem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrā fundi uentriculi partem
& medium superioris omenti membranæ perreptat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato
intestino deriuatur, quem secundum intestini longitudinē in corpus quoddam glandulosum
carneumq; descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retuliori cultello uenam, illiq;
accumbentem neruum, arteriamq; nudare studueris. Modò magnam portæ distributionem
deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantum expendes. Atque hoc in præsentia reli-
cto, ad truncum qui leni potissimum exporrigitur, te cōferes. Atque ut hunc cōmodè uideas,
uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum modum aptanda, quo situabantur dum inferiorē
omenti membranā intuebaris, ac uentriculum sodalis manu sursum attolli, & intestina deor-
sum premi curares. Patente itaq; nunc tibi superiori sede humilioris omenti membranæ, accu-
rata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinares, quos omnes aut uentriculo, aut leni,
aut ipsi omento, coloq; intestino in homine exporrigi adiuuenies. Interea uero qui ramos hos
inquires, ipsosq; a glandoso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus ferē arteriam, multis
autem neruum attendi obseruabis. Arteriarum radix sese offeret in elatissima inferioris omenti
membranæ sede, ubi etiam occurret magnæ arteriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde
utrinq; unus sese offeret neruus, ad magnæ hanc descendētis arteriæ latera exiliens, sexti neruo-
rum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporriguntur, soboles, cuius ramuli
unā cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper ueniunt. Iam & grandioris portæ
trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriem, & quæ inibi diuisionibus
præfunt glandulas inuestigare tempestiuum est. Primum itaq; solis manibus intestina hinc
inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistram latus reuolues, ut citra sectionem
mesenterij naturam perfuntoriē cōtempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenæ por-
tæ truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicē liberabis, & dein ut uniuersum iplo-
rum ductum, & glandulas diuicationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij
membranā ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum, suf-
fecerit enim in præsentia a centro ipsius aliquot uasorum furculos ad tenuia usq; intestina dedu-
xisse, ac mox alteram mesenterij arteriam aggredi, a magna arteria ipsi post seminalium arte-
riarum ortum depromptam. Atque hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in
dextrum latus reuolueris, unguibusq; aut obtusiori cultello mesenterij membranas, quæ co-
lo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicē dirimere conaberis. Hic enim ilico eius arteriæ rami
uenis commissi sese offerēt, rursus arteriæ radicem cōmonstrantes. Quam ubi inuenieris, ipsius
diuicationem prosequere, ut discas qui hæc cum uena mesenterio suffulta recto intestino ra-
mos exporrigat. Parum modò sollicitus, etiam si uenæ huius extrema in rectum: intestinum inserti
non

*Portæ rami
unā cum arte-
rijs & neruis
illis attritis qui
examinandi.*

*Mesenterij
natura qui in-
daganda.*

non intuearis: id enim paulo post fiet facilius. Hac sanè omenti administratione intestinatorum,
uentriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporriguntur uenarum
& arteriarum & neruorum furculi sunt examinandi. Porro administrationi, qua quæ adhuc
in illis organis uidenda superfunt, commode intuearis, alijsq; monstres, nunc me accingam.
Maiusculæ instar semicirculi oblique acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, tranſcien-
dum est. hanc per mesenterium sub recto intestino, quæ sacro ossi incumbit duces, & eius inte-
stini facibus sursum ad colī amplitudinem protrahis, recto intestino uinculum iniicies. abſecto
iam quod superest filo, facies uinculo proximas ex recto intestino sursum denuò comprimes,
& interuallo trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra pri-
us uinculum tranſcies, secundò rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo uincula nihil excre-
menti sit reliqui. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superio-
rem ipsius partem sensim a mesenterio obtusiori nouacula (ne fortassis negligentior intestina
uulneres) rescabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuò a mesenterio ad ieiuni usq; prin-
cipium liberabis, intestinis in peluim repositis. Atq; in hac functione colī intestini supra renum
pingues tunicas connexus sedulo est animaduertendus, unā cum uasorum frequenti serie in-
testina implicante. Vbi uero ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atque rectum,
duobus uinculis intercipies, ita ut elatius uinculum insertioni meatus uesiculæ bilis proximū
sit, non autem elatius conscendat. Intestina a uentre libera baiulo alicui, quales hīc sectioni adhi-
beas, abluenda offeres, ut si uisum fuerit ablutorum iam tunicas & longitudinem examina-
re queas. Patavij & Bononiæ postquā abluta scholarumq; scannis exporrecta essent, aliquan-
do uesicæ instar inflari curauimus: ita enim nō solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem
est (quanquam quatuordecim uhnas ferē æquet) uerū formam ac amplitudinem facile didici-
mus. Tunicas autem, intestinis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facillimum. ap-
paret enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranīs. una supe-
riori, altera inferiori. Has si unguibus ab intestinis dirimes, qui tertiam intestinatorum efficiant
tunicam intueberis, ac qua ratione hæc a peritonæo pendeant obseruabis. Quandoquidem
mesenterij membranas paulo post a peritonæo enasci spectabis, & iam qui hæc intestinis obuol-
uantur discas. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula sectionem secundum inte-
stini longitudinem duces, studiose præcauens ne id uulneres. Huius insuper sectionis labra
unguibus diuelles, & absq; negotio secundā intestinatorū tunicam ab intima liberabis, præcipuè
si id iuxta rectum molaris. in tenuibus enim intestinis tunica nō ita facile in conspectū uenit.
Nunc licebit intestina inuertere, atque unum eius intestini quod nos cæcum esse putamus, ori-
ficium examinare. Verū intestinatorum tunicas licebit ijs adhuc in uentre relictis interdum di-
scindere: quanquam illis exemptis, id fieri malim. Interdum priusquam uasa in caua iecoris se-
de conspicua, & humiliori membrana omenti suffulta aggrediaris, necessum erit intestina ad
eum quem dixi modum auferre: idq; tunc potissimum, quum publicā obibis sectionem, in qua
diutius quā tibi ex usu esset, intestina forte afferuarentur. Porro iam uentriculus est aduendus,
quem modò quoque cum liene eximere soleo, neruis ipsius orificio insertis diligenter prius exa-
minatis. aliās enim uentriculum relinquere consueui, quousque thoracis omnia essent dissecta, ut
commodius ipsius orificium neruiq; examinari possent. Verū in præsentia ut ritè illum eximas
docebo: quum autē gulam persequar, ut relictum debitè administres subiiciam. Vnguibus ita-
que quantum fieri licet in homine, peritonæum a septo transuerso ad uentriculi usque superius
orificium auellere conaberis, ut tertie uentriculi tunicæ uideas principium. Quod ubi paululum
a uentriculi orificio liberaueris, studebis utcumque etiam diuulsam ad uentriculi fundum dedu-
cere, ut ex tertia uentriculi tunica superiorem omenti membranā constitui oriūq; discas. Deinde
acu sub superiori orificio uentriculi traiecto, uinculum sedulo nexum ipsi iniicies, paulo supra
uinculum stomachum a uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo ministri manu è uen-
tre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ &
mesenterij ex peritonæo originem discas, solis unguibus hanc a dorso sensim distrahēdo utens,
uinculis uerò pleraq; intercipies. Primum simul omnia quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ
scilicet uenam, arteriam, & bilis meatum, aut si lubet singulis seorsum funiculos accommodabis:
post hæc arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primum dige-
runtur, illa sanè arteria nō omitta, quæ sub seminalibus arterijs orta in mesenterij fertur. Atque
his omnibus unum duntaxat uinculum addisat est, quanq; duo (ut in intestinis faciendum mo-
nuimus) iniicere nihil prohibeat: imò, idq; præcipuè ad superius uentriculi orificiū, plurimum
conduerit. Inductis in hunc modum uinculis, portæ, & reliqua quæ intersepta sunt, ita ut uin-
culum in corpore maneat diuidentur, & oculus solarum manuum opificio uentriculus cum me-
Aa senterio,

*Qui intestina
a mesenterio
rescanda, ac a
corpore aufer-
renda.*

*Intestinatorum
tunicæ qui ex-
aminandæ.*

*Ventriculus ex
liene & omenti
ac mesenterij
qui simul exi-
menda, ac que
in eo opere ob-
seruanda.*

*Liens tunica
qui obseruan-
da, simul cum
suis ad uentri-
culum nexu et
substantia.*

*Ventriculi ca-
pacitatis et tu-
nicarum exa-
men.*

*Seminales ar-
teriae qui obser-
uanda.*

*Cavae uenae et
arteriae mag-
nae series, in
peritonei am-
plitudine sa-
cta, qui obser-
uanda.*

*Renis tunica
cum cotibus &
deo coriide na-
turae examen.*

senterio, omento & liene ex uentre exempta mensae imponentur. ac statim cum omenti portio-
ne extracto liene, omenti pars lieni obnata unguibus ab illo est discerpenda, ut expendas qui
lienis tunica ab omento initium ducat. Quod uero attetissime summaque diligentia inspiciendum
sit, num meatus aliquis à liene in ventriculi orificium pertingat, quaeque ualorum hichabeatur
series, etiam si taceam, neminem ambigere reor. Ceterum ut lienis substantia obserues, aliquot
sectiones ipsi induces, & illo inter duos asseres compresso, ipsius substantia ab illi insertis uasis
aliquot locis separabis, hacque ratione uasa aliquot sola & lienis carne enudata spectabis. Ven-
triculum uero lauandum, deinde uesticæ instar instandum dabis, ut ipsius capacitatem, quæ sa-
nè est quam maxima, intuearis, & tunicas ipsius, ut in intestinis faciendum præcepimus, exa-
mines, postmodumque in uertas, ac bilis meatus insertionem in intestinū quod adhuc uentri-
culo appendet, uideas. Porro ubi hæc omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluxerit, & quæ in
uentre adhuc reliqua sunt oblitterauerit, spongia aqua copiosiori, non autem aceto imbuta, se-
mel atque iterum eluendus est. nam si lino abstergeris, plus tingen do oberis. Solent enim ple-
runque exigui uasorum ductus, multa adipe & membranulis oblitū, difficulter admodum in ho-
mine reperiri, idque magis si sanguine oblitterentur. Eluto itaque sanguine, ac obiter ijs quæ ad-
huc in uentre reliqua sunt abique sectione inspectis, & icore nulla ex parte uulntrato, sed uenæ
cauæ gratia in corpore asserato, primum membranulas, quæ uelut uenæ cauæ secundā consti-
tuunt tunicam, ad sacrum usque os auellere conaberis, diligenter præcauens ne dextrā semina-
lem arteriā, quæ cauæ corpus transcendit, simul cum membranulis adimas. Est enim hæc tenuis
& membranæ modo albicans, multaque pinguedine in homine obducta. Quapropter comode
admodum feceris, si priusquam aliquid eorum quæ in uentre adhuc reliqua sunt aggrediaris,
arterias seminales inquiras, ac deinde ne lædatur in reliquarū partium administratione caueas.
Ut uero id præstes accuratius, animum adhibebis dextræ seminali uenæ, quæ ex caua oritur:
deinde & arteriæ exortui, quæ inferiorem mesenterij sedem adit. Inter hæc duo organa partim
ascendens, partim descendens, nitēris obtuso cultello cauam uenam ex sinistro ipsius latere ab
arteria magna dirimere, membranosis fibris, quorum interuentu hæc uasa committuntur, disse-
ctis. In hoc opere duarum seminalium arteriarum radices in cōspectum uenient, eaque quod illæ
porrigantur commonstrabunt, si modò ab exortu eas arterias ex membranulis quibus inuol-
uuntur ad seminales uenas usque quibus tandem committuntur sedulo, nullaque in trahendo ui-
facta liberaueris. Hæc ubi præstiteris, uenæque cauæ & magna arteria ut commodius in conspe-
ctum ueniant, membranulis fuerint detectæ, ramos quos in ipso per uentrem ductu emittunt
examinabis, ac primum uenas renum pinguibus membranulis implexas, & deinde magnæ arte-
riæ ac cauæ propagines renibus serosum sanguinem deferentes. Horum origine citra omnem
sectionis operam inspecta, uenæ cauæ propaginē dextro reni propriam suis membranulis dete-
ges, & deinde renis quoque pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto illi inuolui-
tur diligenter examinabis. Denudato rene urinarius meatus quæ ex rene prodit, cultello est in-
quirendus: deinde & arteriæ magnæ propago dextrum renem accedens, quod simul integer ren
uena & arteria & urinarij meatus principium conspiciantur. Licebit modò aut totam renis na-
turam examinare, aut quousque alia quædam dissectueris, renem relinquere. Vt uero id
modo postea uenæ cauæ, arteriæque magnæ propagines uinculis iuxta renis cauum
intercipi debent, & deinde nouacula acutiori sectio recta secundum renis longitudinē in ipsius
gibbo uersus cauum est ducenda, renque ita bipartitus aperiendus, sanguisque, si quis sit, spongia
madente eluendus uenit. Ita enim ilico renis sinuum natura, deinde & urinarij meatus princi-
pium intuebuntur, nisi cadauer nactus fueris obesius. solet enim pinguedine in secundo huma-
niren timeris sinu collecta, impedimento esse, cur minus sinuum natura penitus secanti occurrat.
Quapropter operæ precium fuerit, canis renem diligenter prius examinare, & ex illo dein hu-
manum cognoscere. Diuiso igitur secundum gibbum seu exterius latus rene, primum digito
sinus secundum quem urina colatur latera inquires, & foraminis quod in medio ipsius, seu in
primi sinus membrance renum corporis externo latere apparet, stylum immittes, qui in urina-
rium meatu uersus uesticā facile protrudetur. Deinde ubi membrance huius corporis primi ue-
renis sinus anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo
renis perficitur latere, obseruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi sinus reliquum cor-
pus & secundus sinus formam naturamque adinuenias, ea sectione diuisum & ad apertum renem
uicissim claudes & recludes, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus manifestius appa-
reat: dein stylum secundo sinui indes, & ubi ipsius formam expendis, ab anterioribus primi
sinus ramis eam renis præscindes substantiam, quæ posteriori illarum sedi obnascitur: à poste-
rioribus autem ramis eam adimes, quæ illarum anteriori sedi continuatur, ut modò integer ap-
pareat

*b. Oesophagus,
B. & C. di-
scerpes
ab Am. 1. 14
bula 19. fig.
1. Vt in 4. 14
bula 19. fig.*

*m. Vt in 17
figura.
n. 15. R.*

*o. 20. fig. h.
25. fig. g.*

*p. 20. fig. h.
25. fig. g.
q. 25. fig. f. 25
fig. d.
r. 20. fig. h.*

*s. 20. figura
X. X.
t. 20. fig. a. h.
22. 25. fig. m.
n. 25. T. V.
u. Conspice
nes 20. figu-
ra cum re-
nibus 22. fi-
g. 20. fig. c. d.
22. 25. figu-
ra. 25. fig. a.
y. Hic sectio
nisi forte di-
genter ob-
seruabis ta-
bellas figu-
re 21.*

pareat primus sinus, cui modò stylos, quo illum adhuc exactius cognoscas, indere possis, &
admirari quam ridicula ab Anatomis professoribus de renum officio fuerint hæcenus prodi-
ta. Ceterum tunica præter pinguem membranam renem inuestiens, facile tibi occurrerit, si se-
ctionis in renis gibbo ductæ labris animum adhibueris. solet enim ea tunica ibidem tunc non-
nihil à renis substantia abscedere, & dein promptè ad renis usque cauum unguibus diuelli, ac
qualiter hæc è renis uenæ & arteriæ membranulis pronascatur, conspici. Hæc ubi in dextro rene
intuitus fueris, sinistram quoque suā pingui membrana liberabis, & uenæ cauæ & arteriæ ra-
mum uersus ipsius cauum excurrentem inuestigabis, animum priusquam aliquid diuellas, si-
nistram seminali uenæ adhibens, quam ex medio uenæ ductu enasci citra sectionem utcunque
conspicies. Ut uero ritè intuearis, num à renis sinistri quoque arteria, seminale uas originem du-
cat, obtuso admodum cultello (nisi forte secandi peritior fueris) membranulas à renis uena de-
trahes, & accuratè aliquotque uenæ seminalis principium quoque à membranulis liberabis:
dein uenam renis ab arteria nonnihil deorsum reflectes, numque ex ipsius ductu ramus qui sini-
stræ seminali uenæ exporrigitur, principium obtineat, inquires. Vbi uero hunc non inueneris,
sinistro rene pari ratione atque dextro (si modò illum secuisse non suffecerit) aggresso, semina-
lium uasorum constructionem examinato. Arteriarum & sinistram uenæ originem iam prius
indagasti, ac dextræ etiam uenæ principium citra sectionem à caua oriri conspicietur. Vbi igitur
ortum didiceris, & uenas ad arterias usque sensim ex membranulis ipsas liberans deduxeris,
si masculi obtigerit corpus, penis cutem & scortum à testibus adimes. Primum itaque à pubis
osse recta sectione per penem in cute duces, & deinde eius sectionis labris hamulo aut ungui-
bus eleuatis, cutem cum carnosa membrana à pene auferes, adamussim considerans in cutis
extremo ipsius cum carnosa membrana coalitum, & carnosæ membranæ sub glande à penis
corporibus abscessum. ad hæc, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum, deinde &
uenas cutem eam adcentes, postremò nullam pinguedinē adipem uel inter cutem & carnosam
membranam, ut neque in palpebris hic reperiri, ac proinde leui occasione, ut illas hyatide aut
inflatione penis cutem infestari. Pene detecto, & deductis cruribus à pubis osse inter inguina
& sinistram testem sectio ad podicem usque ducenda est, & deinde cum penis cute scortum à
testibus & interfeminio liberandū, sectionibus semper uersus dextrum latus deductis. Quum
uero testes cute carnosaque membrana nudas, ne testes suo loco moueas inuertas uel, accuratè obser-
uandum est. Quum primum enim cute nudati sunt, ipsorum situm, & cui nam potissimum parti
uala seminalia illis applicantur, indagare oportet, ut Naturæ discas prouidentiam, quæ testes
ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisque ipsi testes uelut propugnacula præponantur.
Iam dextrū testem cum ipsius uasis & tunicis à sinistro digitis aut cultello dirimes, & iunctis
cadaueris cruribus dextrum testem femori impones, ac mox cultello uenam & arteriam semi-
nales dextrilateris, uicinis membranulis ad peritonæum usque quæ illæ proci dūt, deteges, hic
primum in interiori sede peritonæi, postmodum in exteriori qualiter transcant solis manibus
considerans. Dein stylum foramini quæ egrediuntur ui ad testis usque infimam sedem protru-
des, & peritonæum usque ad foramen qua uasa transmittit diuides. Insuper secundum styli lon-
gitudinem cultello foramini quoque indito, ad humilimam usque testis sedem primam ipsius
peculiarem tunicam secabis, & reposito cultello, distentaque tunica huius à peritonæo ortum,
& ualidum ad humilimam testis partem adnexum, præterea & testis musculum examinabi s
huius nanque natura, ductus & forma in conspectum ueniunt unā cum gracilibus ramulis à
uena & arteria in hanc tunicam numerosa serie excurrentibus. Hæc tunica relicta, testem & ua-
sa nunc rursus hinc inde diligentius subleuans, reuoluensque uenam, arteriamque ab ipsis con-
termino semen deferente uase ad testis usque elatiora discernes. Ut uero uenæ arteriæque in fertio-
nem adamussim discas, uas semen deferens à proxima testis corpori tunica est liberandum,
non quidem uniuersum, sed ad eam usque partem quæ uenæ arteriæque finibus est proxima. Li-
berabitur uero uas ipsum facile, si transuerlas sectiones inter testem & uas illud ad suum usque
principium acutiori nouacula duxeris. Hæc siquidem administratione uasis illius anfractus, &
ad testis connexū, ortumque manifestè animaduertes. Verū nulla ipsius cauitas, neque quo pacto
illud à teste semen assumat, in conspectu erit. Hoc enim nihil, nisi porosum quid quæ testi adna-
scitur referet, nullo meatu manifestè ex teste in ipsum pertinere. Semen deferenti uase ab intimo
testis inuolucro ad eum modum liberato, uenæ ac arteriæ anfractuum ramuli proximæ testis
corpori tunicæ oblatis melius cōspiciuntur. Ut uero prorsus in conspectum ueniat, sanguinem
ex anfractibus ad testem comprimes, & deinde anfractibus uinculo ne sanguis refluat interce-
pis, testem secundum ipsius longitudinem diuidere conuenit. deinde qui ex tunica testi proxi-
ma, & ex anfractu sine rami ad testis substantiam excurrant, qualiterque testi ea tunica com-
mittatur.

*Vasorum si-
nistri testem
petentium or-
tus examen.*

*Testis et pe-
nis a suis inuo-
lucris dete-
ctio.*

*Testium si-
nus examen.*

*Exterioris te-
stis tunica ar-
terio, uasor-
umque semina-
lium detectio.*

*Vasorum semi-
nalis circa te-
stem ac ipsius
ad testis e-
xamen.*

mittatur, quæq; testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primum in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Quippe uix prima fronte hæc omnibus erunt obuia, quum hæc nemo hæc affectus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuo non est utendū, sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitratu aggredi. Examinatis ad hunc modū testibus, ipsorumq; nihil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uesica & urinarij meatus, & reliquus semen deferentiū uasorum ductus, infer

*Penis musculi
toru examē.*

*Penis corporum
ortus, &
uenarum, arte
riarum, et ner
uorum huc per
tinentium exa
men.*

*Pubis ossa quæ
dirimenda.*

*Urinarij meatus
ad uesicam, & uas
orum semen de
ferentiū ad
glandosum ue
sicæ corpus exa
men.*

*Cauæ & arte
riæ magnæ
distributionis
sub osse sacro.*

*Musculi cer
uicis uesicæ, ip
siusque uesicæ
fundus et cerui
cis examē.*

*Penis corpo
rum.*

*Recti intesti
ni musculorū.*

itaq; cadaueris cruribus, & cute uti monuimus ab interfemineo adempta, primum^{p. 12 fig. 4.} duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimum in meatum urinæ seminiq; communem pertinentes aggredieris, dein^{49 lib. 2. H.} alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes per corpus ab osse unde pronascitur, quam poteris proximè diuidens. Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis perfunctione hic perpenis, ossa pubis inuicem sunt^{49 lib. 2. L.} seiungenda. quod fiet ocyus, si uesicæ corpus à peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quam minime crasso pubis ossium cartilagine recta sectione penitus diuideris. Nouacula enim quum crassior sit, illi^{49 lib. 2. C.} officio non æquè est accommoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat, & uide ductis cruribus, ad trium quatuorue digitorū latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim aptè feceris, si pubis ossium portionē exemeris, quòd id & fiat incommode, & præter alia multos ita uitaueris musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad sceleti præparationem futurus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsi ossibus uide reemptis, primum à renibus^{49 lib. 2. G.} urinarij meatus à suis membranis quibus obvoluntur sunt liberandi, atque ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde^{49 lib. 2. I.} uasa semen deferentia quæ ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque ex pin guioribus quibus integuntur membranis denudandi, atque in eo opere sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrū comprimere est necessum, idq; maximè quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ^{49 lib. 2. K.} seriem hac in sede inquires. Hæc nanque iam uenit expendenda, ac primum rami quos uena & arteria lumborum uertebri & spinæ, abdominisq; musculis & peritonæo exporrigunt, qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud la tus ualidius reflectas, & neruus qui sub illis feruntur obtusò cultello quoque inquiras, ac de mum ad ipsorum quibus inferuntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo exporriguntur. Porro rami uenæ ac arteriæ post ipsarum super os sacrum bipartitionem ex currentes, in cōspectum uenient, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiori, ne ramorū aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumq;: & id eo leuiori præstiteris negotio, quo nostras uasorum delineationes diligentius operi accommodaueris. Verum ubi hæc diligenter eris intuitus, sinistrum penis corpus à pubis osse etiam dirimito, & quam poteris commodissimè uesicam, ipsiusq; ceruicem à recti intestini termino, cui fortium librarum interuentu hæret, diuidito, abscectis interim uenis & arterijs in uesicā penemq; excurrentibus: quas si prius uinculis fortè interciperes, parum profectò sectioni obesses. Vesicam modò simul cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones, & denuò seminalis uenæ ac arteriæ ductum uersus testem, & à teste dein semen deferentis uasis ad glandulosum assistentem progres sum obseruabis, quo denuò exactius seminalium uasorum harmoniam expendas. Post hæc musculum uesicæ meatui præfectum examina bis, & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usque fundum imposito, uesicæ meatum à glande ad ipsius usque fundum cultello secundum stylum porrecto^{49 lib. 2. L.} diuides, ut simul uesicæ cavitatem, & ipsius tunicā, & urinam deferentium meatuum insertionem, & semini urinæq; communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in uesicam pertinentem forato, stylumq; ad uesicæ fundum usque indito, ut membranulas meatus illius ori in uesicæ fundo connatas species, quanquam etiam integrum sit, ex uesicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus uerò glandosum semen deferentium uasorum suscipiens implantationem, ut lubet poteris discinde re, & quo nam pacto ea uesicæ meatui immittantur perquirere. Postremò uesicæ ceruicem à duobus penis corporibus ad glandem usque cultello secernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quamq; habeant formam, quæq; natura ad glandem sint prædita con spicies. Ut uerò adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transuersas, nunc longas, rectas ue sectiones induces. Reiecta modò cum suis appendicibus uesicæ, tres recti intestini mu sculos, & uenas examina bis, quæ à portæ uena huc deducuntur, & quæ cauæ hac in parte sunt soboles,

soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem ex corpore exsectum abijcies. Deinde cautam uenam qua primum sub icore conspicitur, & magnam arteriam^{p. 12 fig. 4.} quæ septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes uinculo duplici intercipies, ut simul cum renibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasq; ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi discas ortum, & musculos & neruos quoque crus petentes, si fortassis illos postmodum aggredi statueris, incorruptiores longè habiturus eris. Iecur autem, ut & antea dixi, tantisper illacrum seruandum est, quousq; cor respirationisq; organa administraueris. Atq; hæc quidem organorum nutritionis, generationisq; in uiro est administrandi ratio, in muliere uerò erit huiusmodi. Primum mamillarum uisus naturam, in cute ab ipso iugulo deorsum (ut in uiris) ad umbilicum ducenda est sectio: deinde à iugulo secundum clauiculā alia ad sum mum ulque humerum, cutisq; à mamillis non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diui deres, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum ramis qui à uenis in brachiū excur rentibus illis porriguntur, perpenis, dextram mamillam à musculo brachiū pectori adducen te auferto, uenarum arteriarumq; examinans propages, ab illis quæ musculis thoraci in cum bentibus deriuantur, in mamillis assurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit libe rum, & adeps undiquaque studiosissime ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quanquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt, is nanque si colore fusco & habitu sit obefiori, eandem quoque ostendet substantiā. Deinde & uenæ quoq; & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiam si magis in muliere expendentur, reliquaq; administratio ad uasorū usque seminalium^{p. 12 fig. 4.} ortum communis mulieri quoq; censenda est. Simulatq; igitur mulieris seminaliū uasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus est^{p. 12 fig. 4.} uterus & uesica, insuper testes & musculi & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. De inde diductis cruribus à pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque à pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uerò ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{p. 12 fig. 4.} diuides, ac illis inuicè quam poteris maximè uide reemptis, mox cultello uenam ac arteriam feminales dextri lateris ad testem usque ex pingui cui obducuntur membrana nudabis, obser uans ne ramos ab illis priusquam anfractus suos constituant, in elatiorem fundi uteri sedem exporrectos uulneres. Postquam uerò ad testem^{p. 12 fig. 4.} anfractus deduxeris, perinde ac in uiris ipso rum insertionem & deferentis uasis processum, ipsiusq; in uterum insertionem, & testis sub stantiam formamq; examinato, uas illud ex pingui cui inhaeret^{p. 12 fig. 4.} membrana liberans, quæ ue sperdilionum alis imagini multum accedit. Postquam hæc in altero quoque latere obseruaue ris, animum adhibebis uenis ac arterijs inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamq; adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratissime, ut & illi qui à seminarijs uasis in uterū pra modum uenæ arteriæq; turgent. Vrinarij meatus à renibus in uesicam pertinentes, simili ter ac in uiris ad uesicam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum uesica ex corpore eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarū arteriarum & neruorum ramis, & membranulis uterum uasq; illa continentibus, & fibris quoq; quorum interuentu uteri collū intestino recto ualide continuatur unā amputatis. Exempti iam uteri for mam contemplaturus, ipsius ceruicem^{p. 12 fig. 4.} intolues, quo unā uesicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium citra aliam sectionem uideas, & modò opportunè uesicam & ipsius ceruicē musculumq; urinæ meatui præfectū longa sectione diuidas, uesicæ amplitudinē & urinariorū meatuum insertionem, ipsiusq; ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus. Insuper uteri quoque ceruici eodem modò ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acu tiori nouacula uniuersum uterum secundum latera ab ipsius orificio ad cornua usque^{p. 12 fig. 4.} diuides. ita enim illius sinum, substantiam, formamq; exactissime cōtemplaberis. Porro si interdum gra uidæ mulieris cadauer nactus, & uterū duntaxat cum fœtu, ipsiusq; inuolucris intueri, animus fuerit, ilico à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os acutiori nouacula sectio nem molieris, quæ peritonæum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad illa molieris. Hæc nanque ratione ilico se uterus spectandum offeret: & si in alterum latus illum de truseris, uenæ & arteriæ ipsi insertæ supra modum apparebunt turgidæ, adeò ut ipsarum neq; series neque ortus citra aliam administrationem latere possint. His itaq; uenis & arterijs unā cum uena & arteria sub recto musculo conscendentibus, diligenter obseruatis, leuem sectionem nouacula secundum uteri longitudinem^{p. 12 fig. 4.} tentabis, cauens ne altius quam uteri est crassities pe

*Peritonæi or
tus examē.*

*Quinmodi di
clarū parū
administratio
in muliere sit.
Mamillarū
examē.*

*Vteri ac uesi
cæ situs qui ob
seruandus.*

*Seminaliū ua
sorum examē.*

*Veneri uerū
fundi humilio
rem sedem &
ceruicē peten
tium.*

*Vrinariorū
meatum.*

*Fœtus ipsius
que inuolucro
rum examē.*

netres. post hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illa rectos angulos facturas. Sectionum labra unguibus apprehensa inuicē modicē dirimes, & uteri tunicam solis manibus à secunda sensim diuelles, uenarum arteriarumq; ora ex utero in secundinam pertinentiarum pens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemplum ab utero unā cum suis inuolucris ^{f. ves. id.} ^{figure 30.} tum in peluim aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem abluens, qui ex effractis uasorum oris promanat, secundinaq; obducitur. Modò autē diligenter secundinae substantiam, & quaecunque in illa spectanda sunt unguibus aut cultello examinabis, id imprimis animaduertēs, num ipsa membrana quāpiā sit uniuerso foetui obducta: an tantum in lateris cinguli sit, lienis substantia efformati. Atque hīc etiam sedulo expendes, qualiter secundinae substantia externae superficiei eius inuolucris pertinaciter obnascatur, quod farmicinis imagini comparamus, secundumq; seu medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaq; secundinae naturam adamussim examinaueris, foetum hunc inde attolles, secundi illius inuolucris naturam consideraturus, quam simulatq; exterius inspexeris, atque qui totum foetum ambiat didiceris, cultello id alicubi pertundes, & foetus urinam profluere sines, ipsumq; inuolucrum à foetu ^{g. v. in sta.} ^{figure 30.} in uertes, atque ab umbilici uasis dependere tantisper sines, donec intimi quoque foetus inuolucris sudorem continentis harmoniam didiceris. Hoc itaq; pertusum & sudore euacuatum à foetu ^{h. quēdam} ^{diu in 4. 10.} ^{tu} ^{figure 30.} amouebis, & ab umbilico etiam propendere sines, uasa umbilici inuicem disjungens, meatum illum praecipue reperturus, cuius beneficio scetus urina in secundum ipsius inuolucrum perfertur. Inuenies aut hunc promptē, si cultello uenas & arterias qua umbilico proximae sunt, diuideris, ac meatum in ipsum medio repositum indagaues. Abscissis his umbilici uasis unā cum foetu inuolucris, & foetu in mensam extenso, à clauiculis per costarum cartilagine ad pubis usque os sectionem in sinistro magis latere cultro aut nouacula molieris, quae in thorace & peritonaei usque cavitatem pertingit: deinde ab umbilico uenam in iecur & arterias, ad suos quibus inferuntur ramos, & meatum urinam deducētē ad uesicā fundum, paruo admodum negocio deduces, omnemq; foetus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset inquire, num in foetu peculiaris aliquis processus à uena caua ad uenalem arteriam, & ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Acetabula uerò in oue aut capra sunt inuestiganda, utero utcumque uisum fuerit diuiso, abundē etenim fuerit uteri comparere cavitatem, quae in nō praegnantibus uaccis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo post sanguis ē sede profluxurus est: aut si primo conceptionis tempore eiusmodi diuidatur uterus, tunc sinibus conspicitur decoratus, qui primum à ueteribus dissectionis professoribus acetabuli nomen sunt emeriti. Atq; ita praesenti Capite partium quinto hoc libro traditū administrandi rationem abfoluimus: itaq; corpus sectionis serie reliquimus, ut ad reliquarum partium quas simul in illa administratione non recensui, demonstrationem ne utiquam futurū sit inutile.

LIBRI QVINTI FINIS.

AN.

ANDREAE VESALII

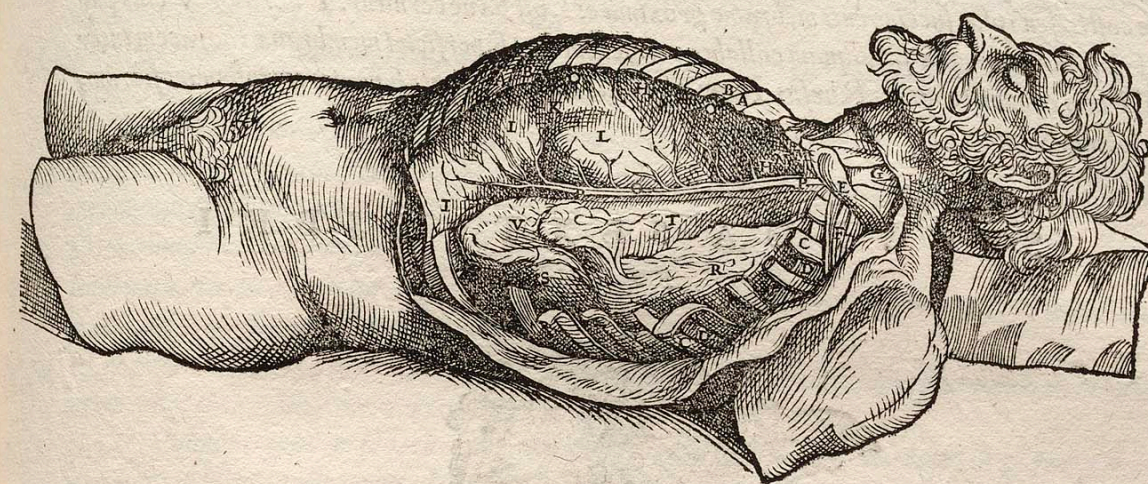
BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORP.

RIS FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSI QVE

famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens, quò minus & hīc quoque eadem figurarū uarijs Capitibus pāsim praefigantur.

PRIMA SEXTI LIBRI

FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE CHARACTERUM Index.

PRÆSENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere com monstrat, quantam ostendendae thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab anteriori itaq; thoracis sede et lateribus, ac dein ab aliqua collē regione cutem sectionis serie ademinimus, ac dein musculis qui costis obducuntur resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unā cum pectoris ossē liberauimus, & costarum ossibus (uti inter secundum sit) effractis, costarum cartilagine sursum uersus dextrum latus attraximus, ut thoracis amplitudo, hancq; inter sepientes membrane, et pulmo, reliquaq; in conspectum uenirent, quae modo in characterum Indice significabuntur.

- A, A Sinistri lateris costarū indicātur cartilagine, unā cū pectoris ossē, dextrosur sursumq; tracta.
- B, B Intercostrales musculi interualla cartilaginum occupantes.
- C, C Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.
- D, D Intercostrales musculi interualla ossium adimplentes.
- E Clauicula hic nuda, atque in sua sede adhuc asseruata cernitur.
- F Venarum, arteriarum, neruorumq; in axillam perreptantium series.
- G Exterior iugularis uena hic mox auulsa cute secantibus occurrens.
- H, H Sinistra thoracis amplitudinem inter diuidens membrana, superficiei ipsius sinistra hic conspicua, quam etiam L, M, N, & O indicant.
- I, I Septum transversum ea superficiei hic apparet, qua sinistram cavitatis thoracis sedem respicit.
- K Sedes ubi inter diuidentium thoracem membranarum sinistra septo connascitur.

Aa 4 Hæc

L Hæc protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeo prominet, id namq[ue] unâ cum ipsius in uolucro inter membranas thoracem diidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quàm in dextrum porrigitur, atque huius potissimum tuberis occasione præsentem figuram ex sinistro potius, quàm dextro latere expressimus.

M Vena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & sinistra thoracem interdiuidenti membrana uarios furculos offerens.

N Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac uena **M** insignita ramulos sinistra thoracem intersepienti membrana exhibens.

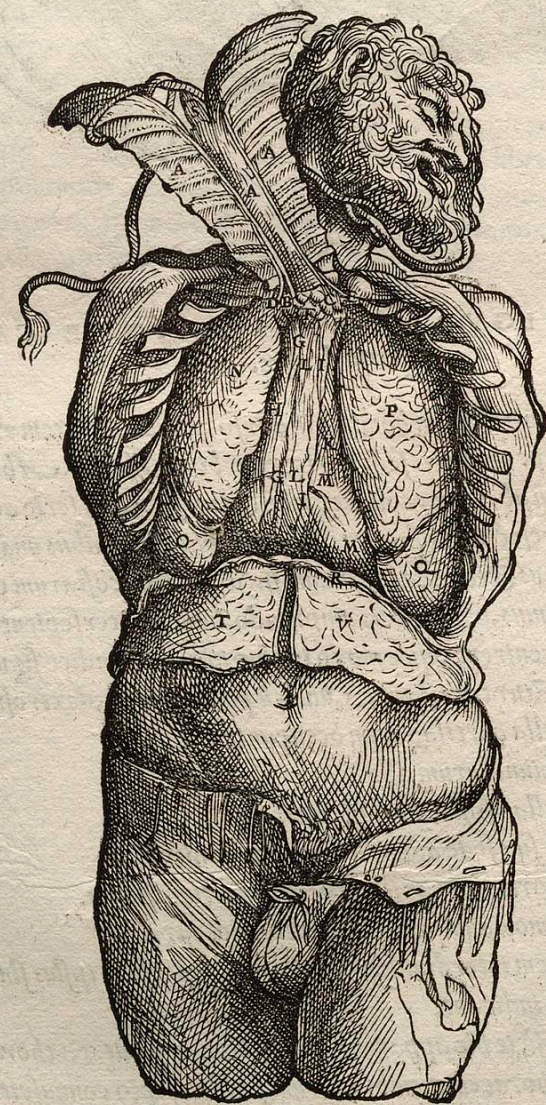
O, O Ramuli à uena ac arteria deducti, quæ secundum pectoris ossis sinistrum latus à iugulo ad abdominis regionem pertingunt.

P, P Nervus septi transversi sinister, hic conspicua thoracem intersepientis membranae superficiei in progressu adnatus.

Q Vena in hominibus potissimum à iugulo unâ cum septi transversi nervo deorsum excurrentes, & membrana thoracem intersepienti ramulos deriuans.

R, S, T, V Pulmonis pars sinistram thoracis cavitatē occupans, ac **R** & **S** huius partis sedem notant, quæ costis, seu ipsas succingenti membrana proxima est, gibba uero cernitur. **T** uero & **V** eius partis sedem indicant, quæ priusquam collaberetur, exteriori superficiei membranae thoracem interdiuidentis committebatur. Rursum **R** & **T** partis huius pulmonis superiorem insinuant fibram, seu lobum. **S** autem & **V** inferiorem.

SECUNDA SEXTI LIBRI FIGURA.

SECUN

P R A E S E N S figura, quam erectam, nō autem humi prostratam finximus, primam sectionis serie subsequitur. etenim anteriori thoracis sede & lateribus cute & musculis qui illis adnascantur, denudatis, ac costarū cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsiq[ue] ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os unâ cum ipsi coarctatis cartilaginibus ab utrisq[ue] thoracem intersepientibus membranarum liberavimus, sursumq[ue] deduximus, ut illius interior superficies obuia esset, et membranarum thoracē interdiuidentiū natura accuratius adhibere quàm in prima figura exprimeret.

A, A Pectoris ossis unâ cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cavitatem spectans superficies.

B, C Duæ indicantur uenæ à iugulo pectoris os petentes, ac præter frequentes quas diffundunt ramulos, etiam ad elatiorem abdominis sedem excurrentes.

D, E Duæ arteriæ uenas nuper commemoratas ad umbilici usq[ue] regionem concomitantes, nullibi tamē ut uenæ ad cutem subeuntes.

F Glandula sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo reposita, ac uasorum securæ distributioni à natura præfecta.

G, G Dextrae thoracem interdiuidentium membranarum pars, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascatur.

H Dictæ modo membranæ dextra, seu pulmonem spectans superficies.

I, I Sinistræ thoracis cavitatem intersepientium membranarum pars, quæ sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.

K Dictæ modo membranæ sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.

L, L Internallum indicatur inter duas thoracem intersepientes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.

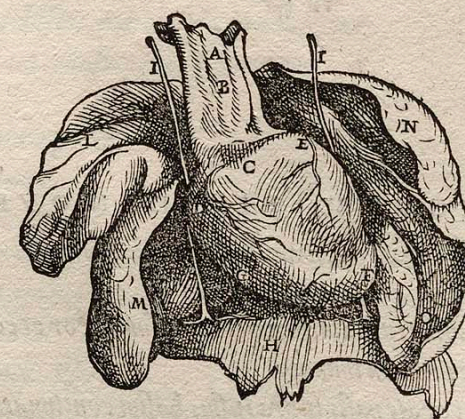
M, M Hæc protuberans regio cordis indicat situm, cor enim unâ cum ipsius inuolucro immotum inter membranas thoracem sepientes collocatur.

N, O, P, Q Pulmonis gibbum sedes uero costis contermina indicatur, neutra namque ex parte pulmonis partes in latera refleximus. Verum **N** & **O** duas fibras dextrae partis pulmonis indicant, **N** quidem elatiorem, **O** uero humiliorem, atq[ue] ita etiam in sinistro latere **P** & **Q**.

R, R Septi transversi sedes, quâ à mucronata pectoris ossis cartilagine hic **S** insignita, & dein à cartilaginibus quæ pectoris ossi non coarticulantur mucronibus, liberantur.

T, V Cutis deorsum à thoracis anteriori sede, eversa, atque ea superficie conspicua, qua musculis obducebatur.

TERTIA SEXTI LIBRI FIGURA.

TER-

QUONIAM duae praecedentes figurae cordis ac pulmonis sitū abunde indicant, praesentem figuram (uti & subsequentes uniuersas) tanquam e thoracis cavitae euulsam delineamus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negotium frustra operosius redderetur. Tertia itaque figura cor suo nectum inuolucro continet unā cum pulmone & septi transversae portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A Hic uenae cauae portione sursum conscendentem & magnam arteriam praescidimus, tanta uasorum cordis asseruata portione, quanta cordis inuolucro obducitur, aut a qua id inuolucrum potius initium ducit. Vbi enim hic B ascripti, illic inuolucrum pertinacissime cauae uenae & magnae arteriae & uenae arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus quam a corde, toto illo inter-

C uallo abscedens, quod a B ad C metitur. Genim cordis basis sedem regionem ue indicat.

D, E, F Cordis inuolucrum anterior sedes, cordis figuram nuci pineae non admodum ab similem referens. D enim & E basin notant, F uero mucronem.

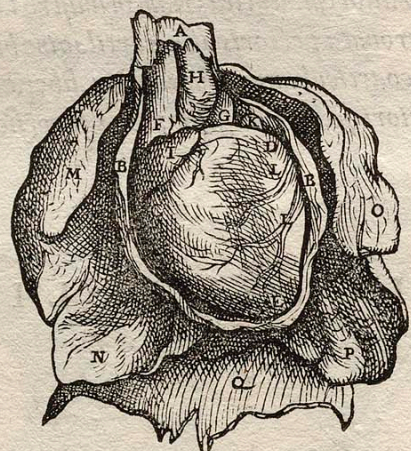
G Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transverso in hominibus secus multo quam in canibus adnascitur. Caeterum uenulae hic in cordis inuolucro conspicuae, non cordis, at ipsius inuolucrum sunt, id namque in hominibus tam crassum ualidumque uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H Septi transversae pars.

I Septi transversae nerui.

L, M, N, O Pulmo, at singuli characteres singulas humani pulmonis insinuant fibras, lobos ue.

QUARTA SEXTI LIBRI FIGURA.

QUARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HAEC figura cordis inuolucrum diuisum gerit, ipsumque cor et cordis uasa anteriori sede ab inuolucro deteximus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis inuolucrum cordis uasis supra ipsius basin continuatur.

Cor.

B, B Cordis inuolucrum ab anteriori cordis sede in latera reflexum.

C, D, E Cordis anterior sedes, ac C quidem & D ipsius indicant basin, E uero mucronem.

F Vena caua.

G Arterialis uena.

H Magna arteria. Venalis autem arteria nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.

I Dextra cordis auricula.

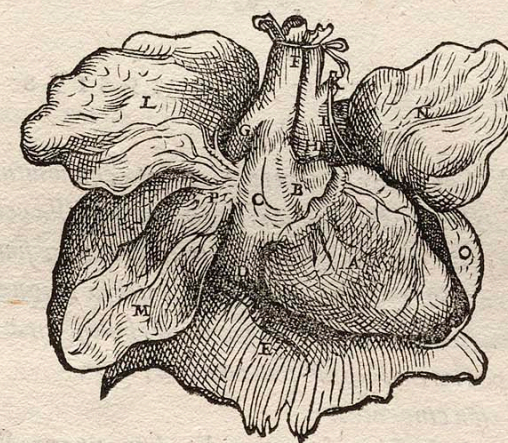
K Sinistae cordis auriculae apex.

L, L Vena sunt ac arteriae a cordis basin cingentibus uasis pronatae, atque huc ex posteriori cordis sede, adeoque sinistro ipsius latere antrosum reductae.

M, N, O, P Pulmonis indicantur fibrae lobae ue.

Q Septi transversae pars.

QUINTA SEXTI LIBRI
FIGURA.

QUINTAE FIGURAE, ET IPSIVS CHARACTERUM Index.

PRAESENS figura unā cum pulmonibus cor exprimit, uerum ab ipsius inuolucro penitus liberum: ac in sinistram latus in hoc reflexum, ut uenae cauae ad cordis basin continuatas oculis subijceretur.

A Cordis dextrum latus, magna quoque ipsius posterioris sedis regio.

B Dextra cordis auricula.

C Vena caua, qua in cor dehiscit, aut ab ipso pronascitur.

D Vena cauae portio, septum transversum permeans.

E Septi transversae pars.

F Vena cauae portio iugulum petens.

G Vena paricarentis initium.

H Arteriae magnae radix.

I Arteria magna truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.

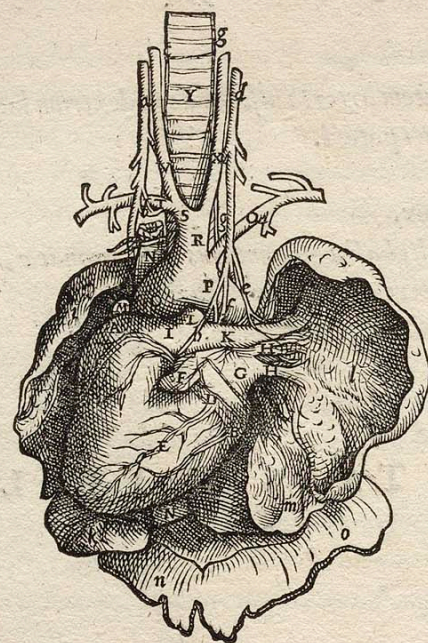
K Portio est nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, a quo subsequens figura cordis neruulum depromi ostendit.

L, M, N, O Pulmonis notantur fibrae.

P Vasorum pulmonem aduentum hic aliqua series conspicitur.

SEXTA

SEXTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHARACTERVM Index.

P R A E S E N S figura cor in dextrum latus ita conuolutum proponit, quemadmodum mox praecedens id ad sinistram ostendebat reflexum. atq; ut illa uenae cauae ad cordis basim continuitatem indicabat, ita praesens uenalem exprimit arteriam, ac sinistram cordis aurem, & cordis quoq; neruulum. cuius ductus ut esset conspectior, arteriae magnae aliquot propagines, & asperae arteriae & neruorum sexti paris cerebri portiones huic figurae adnexas reliquimus.

A, B, C Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.

D Venae & arteriae cordis basim cingentes.

E, E Venae & arteriae a uasis cordis basim ambientibus deorsum exporrectae.

F Sinistra cordis auricula.

G Arteria uenalis.

H, H Arteriae uenalis soboles in sinistram pulmonis partem excurrentes. Quae uero in dextram feruntur, oculis non patent: quod illarum radix sub corde mox in huius uasis ortu ad dextram pulmonis sedem prorepat.

I Venae arterialis principium.

K Arterialis uenae pars, sinistram pulmonis partem petens.

L Arterialis uenae pars dextrae pulmonis parti distributa, ac secundum posteriorem caudae magnae arteriae sedem reflexa.

M Apex dextrae cordis auriculae.

N, N Vena caua.

O Magnae arteriae caudex.

P Magnae arteriae portio deorsum ad spinam detorta.

Q Magnae arteriae portio sinistram axillam accedens.

R Arteriae magnae portio iugulum petens.

S Arteriae magnae portio iugulum petentis dextra pars, a qua axillaris dextri brachij constituitur arteria **T** insignita.

V, X Soporariae seu somniferae arteriae.

Y Asperae arteriae caudex.

a Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.

b Ramuli, quos neruus **a** insignitus ad dextri recurrentis nerui constitutionem digerit.

c Dexter

c Dexter recurrens seu reuersus neruus.

d Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.

e Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistrae pulmonis parti oblatus.

f Ramuli sinistri nerui **d** insigniti, a quibus sinister recurrens neruus constituitur.

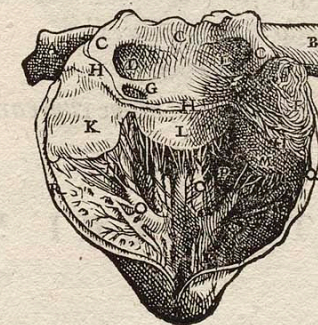
g, g Sinister recurrens neruus.

h Neruulus secundum uenam arterialem exporrectus, ac cordis basim centrum adiens.

i, h, m Pulmonis indicantur fibrae.

n, o Septum transuersum.

SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM Index.

H A E C figura cor a pulmone & septo transuerso liberum ostendit, cuius dexter uentriculus unica sectione ad apertus cernitur ab anteriori sede orificij uenae cauae ad cordis usq; mucronem ducta, quod id orificium et ipsi praefecta membranae in conspectum uenirent. dein ut interior dextrae cordis auriculae superficies oculis subijceretur, eam intro euerfam sinximus.

A Venae cauae pars, septum transuersum permeans.

B Venae cauae pars iugulum petens.

C, C, C Orificium uenae cauae in dextrum cordis sinum pertinens.

D, E Orificia sunt ascendens & descendens uenae cauae partium.

F Dextra cordis auricula inuersa, & inaequalem fibrosamq; ipsius notans superficiem.

G Coronalis uenae principium.

H, H, H Protuberans in uenae cauae orificio circulus.

K, L, M Tres membranae uenae cauae orificio praefectae.

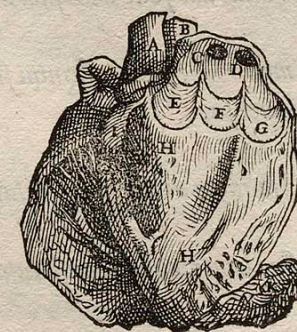
N, N Fibrae ab inferiori sede membranularum uenae cauae orificij, deorsum ad uentriculi dextri latera mucronemq; ductae.

O, O Carneae partes indicantur, quae fibras nuper dictas amplexantur, teretemq; formam exprimunt.

P Haec uentriculi dextri cavitatis uersus uenae arterialis orificium pertinet.

Q, R Crassities substantiae dextrum cordis uentriculum constituentis.

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

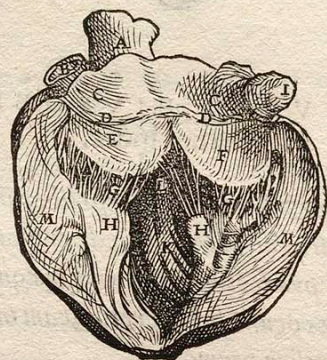

Bb OCTA

OCTAVA figura in hoc a iam praecedente uariat, quod ex dextri cordis uentriculi se-
de, inibi P insignita, sectionem duxerim in uenae arterialis usque amplitudinem, ac eius uenae ori-
ficium distenderim, ut membranae ipsius apte in conspectum uenirent.

- A Venae cauae portio iugulum petens.
B Arteriae magnae caudex.
C, D Venae arterialis orificium, uerum singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in
quos arterialis uenae caudex primum discinditur.
E, F, G Tres membranae arterialis uenae orificio praefectae.
H, H Cordis uentriculorum notatur septum, seu suistrum latus dextri cordis uentriculi: atq; ita hic de
xtri uentriculi cordis uniuersa amplitudo in conspectu est.
I Vna membranarum uenae cauae orificio adnatarum.
K Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est
reflexa.

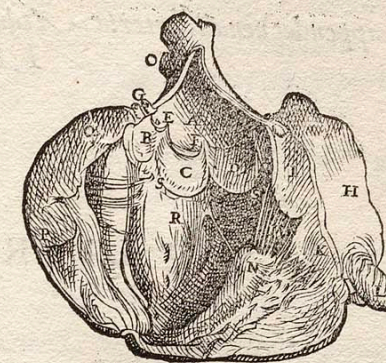
NONA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

NONAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HAC figura idem cor, quod duabus iam praecedentibus, ostenditur, uerum hic una sectio ex
arteriae uenalis orificio ad cordis usque mucronem ducitur, ipsamque uenalis arteriae orificium una
cum sinistro cordis uentriculo distenditur, apparentibus simul membranarum illi orificio praefec-
tis, & inuersa cordis sinistra auricula, ut & haec internam ipsius superficiem ostenderet.

- A Magnae arteriae caudex.
B Venae arterialis portio.
C, C Venalis arteriae orificium.
D, D Protuberans in uenalis arteriae orificio circulus.
E, F, Duae uenalis arteriae orificio praefectae membranae.
G, G Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera
protensoe.
H, H Carneae cordis substantia, eas quas modo G & G insigniui fibras amplectens.
I Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.
K Septum cordis uentriculorum.
L Hac sinistri uentriculi amplitudo ad magnae arteriae orificium conscendit, cuius membranas mo-
do explicaturi sumus.
M, M Substantiae cordis, quae sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.

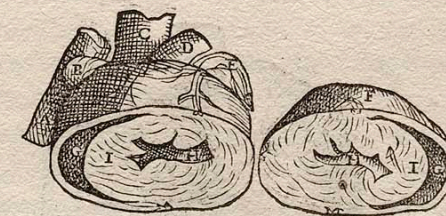
DE

DECIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HIC ex sinistri cordis uentriculi dextra elatiorisq; sede sectionem ad arteriae magnae ampli-
tudinem usque duximus, ut distincto eius orificio tres membranae ipsi praefectae, in propatulo essent.

- A Arteriae magnae orificium.
B, C, D Tres membranae arteriae magnae orificio praefectae, uerum harum trium (uti inter disse-
candum crebro fit) una per medium dissecta est, & utrinque una ipsius pars conspicitur. Estque
quam B insigniuius.
E, F Principia sunt duarum coronalium arteriarum.
G Coronalis uenae & coronalis arteriae hic apparet portio.
H Arteriae uenalis orificium.
I, K Duae membranae arterialis uenae orificio appositae.
L Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.
M Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede, ad sinistri cordis uentriculi latera per-
tinentes.
N Carneae cordis substantia dictas nuper fibras adaugens, amplectensque.
O Portio uenae arteriosae.
P, Q Cordis substantiae crassities, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.
R Cordis uentriculorum septum.
S, S Hic ad arteriae magnae radicem dura & ueluti cartilaginosa cordis conspicitur substantia,
quae dissectionis professoribus ossis nomine habetur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

VNDECIMAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

HAC figura cor per transversum dissectum ostendit, ut cordis substantiae secundum
ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret.

Bb 2 Caua

A Cava uenae pars.

C Arteria magna caudex.

D Vena arterialis.

E Sinistra cordis auris, cui portio appendet uenalis arteriae. Atque hi characteres cordis basim insinuant.

G, G Dexter cordis uentriculus.

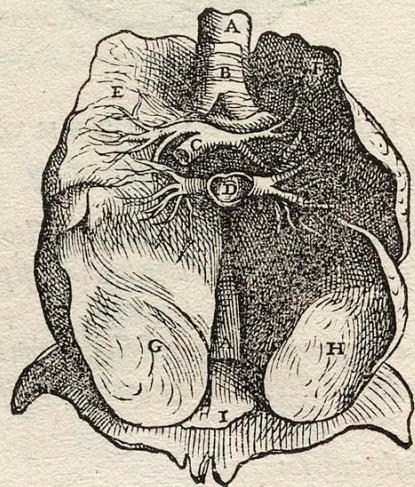
H, H Sinister cordis uentriculus.

I, I Septum cordis uentriculorum.

B Dextra cordis auricula.

F, F Cordis mucro.

DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

DVODECIMAE FIGURAE, EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENTI figura anterior pulmonis sedes, à qua cor præfectum est, delineatur. quæ inferiori, terramq; spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine ab similibus uisitur.

A, A Stomachi quo cibus in uentriculum fertur pars.

B Aspera arteria.

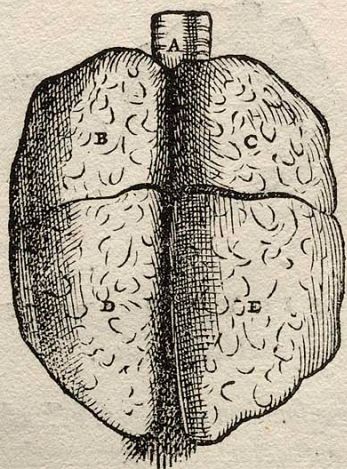
C Vena arterialis.

D Venalis arteria.

E, F, G, H Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi. Verum G & H priuatim pulmonis sedem indicant, septi transversæ gibbo thoracis amplitudinem spectanti congruentem.

I Septum transversum.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI FIGURA.

DECL

HÆC figura pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem.

A, Aspera arteriae portio, posteriori ex sede hic conspicua.

B, C, D, E Quatuor pulmonis fibræ seu lobi, bubuli pedis superiorem regionem forma exprimentes.

SEXTI LIBRI FIGURARVM

Indicum finis.

QVAS PARTES NATURA AEREAE

substantiae rescindenda fabrefecerit, ac quæ priuatim uitali spiritui
subministrat. Caput I.

QVAM affabre cibi potitionisq; organa corporis nostri architectus extruxerit, quemq; ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, connexum, substantiam, ualorum neruorumq; insertionem singulis largitus sit, superior liber non perfunctorie explicuit. Quo circa præsens instrumenta, aeream quæ continuò defluit substantiam restituentia, ac calorem innatum recreantia, opportunè complectetur. Quod autem omnes respirationi pulvisq; famulantes particule in horum classem collocandæ ueniant, cuius per spicuum esse arbitror, neque minus quenquam respirationis & pulsus usum (quoad nobis animæ substantiam ignorantibus hunc nosse datur) latere existimo: ac proinde etiam nunc in illo rum usu explicando haud longius hærendum est. Quamquam in secundo libro, quum respirationi subseruientes enarrarem musculos, & in tertio, ubi articularum usus recenscebam, de respirationis & pulsus natura usq; nonnulla pertractauerim. Absolutam enim horum tractationem neque illic neque hic subiungendam duxi, quod hanc priuatos eosdemq; complurimos liberos exigere, Galenus omnium bonorum autor nos abundè docuerit, quodq; in præsentis potius partium corporis descriptionem, quam contentiosè, ignorata adhuc animæ essentia, pulsus & respirationis usum perscribere sit animus. Quando inspiramus itaque, omnibus corporis partibus secundum naturam sese habentibus, neq; calor ingeni (quem Galenus animam, aut primum saltem ipsius instrumentum esse alibi attestatur) qualitate quauis occasione ad aucta, tunc aërem per nares attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per octauum capitis ossis foramina, quibus olfactus organa incumbunt, tum etiam atque id magis per meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducunt assumeretur, spiritum animale nonnihil enutritura. Verum per nares attracti aëris copiosior portio, ex amplis narium foraminibus in fauces secundum posteriorem gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc in laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substantiam propagatas folioles fertur. Postquam uero aër ab hac substantia emutatus, ac cordi quodammodo præparatus est, ab arteriæ uenosa furculis similiter pulmonis substantiæ intextis, ex asperæ arteriæ ramis elicitur, atque in sinistram cordis uentriculum per arteriæ uenalem delatus, tenui feruidoq; admodum quem cor inibi continet, sanguini cōmiscetur. Huius aëris qualitate contenti in hoc uentriculo calor qualitatis euentilatur, substantia autem calor (quæ aëre & spirituosi sanguinis exhalatione constat) illius aëris substantia enutritur. Quod uero uelut fuliginosum ex hac cordis propria peculiariq; functione congeritur, rursus per arteriam uenalem in pulmonem ablegatur, atq; ab asperæ arteriæ propaginibus exceptum, unà cum reliquo aëre, quem ex illis propaginibus arteriæ uenalis germina tanquam cordi ineptum non attraxerant, denuò per asperam arteriæ & laryngis faucesq; & nares educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione aeris ductus perficitur: in non naturali uero aer potissimum per os attrahitur, efferturq;. Vocamus autem non naturalem respirationem, quæ alterius quam temperatæ calor innati qualitatis nomine utimur, ut quum ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit, ut per nares adductus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eius que generis reliqua, ad que secundario respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo sanguini ibidem contento permixta, uitalis spiritus conficitur, qui ex hoc uentriculo in magnam arteriam unà cum sanguine impetu ruet ac feruido diffusus, per uniuersum corpus secundum

Sexti libri argumentum.

Qui aër in respiratione digeratur, cor-
disq; Christi
subministran-
tium partium
functionis enu-
meratio.
Lib. 2. de Ar-
te curat. ad
Glaucnem.

Bb 3 arteriæ

arterie serie digeritur, & calor singulis mebris priuatim innatu reficit temperatq, quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus sane atq membrorum substantia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio & sanguinis ex ^{h. Petri in 7. li. c. 8.} dextro cordis uentriculo in sinistram assumptus, cordi ad uitalis spiritus calorisp natiui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta, corpori aliarum partium spiritum & natuum calorem recreat. Atque huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus censetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo reposita praestat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem arteriarum contractioni correspondet. At quibus organis, incredibili diuinaq artificis ui fabricatis, haec omnia perficiantur, quaq ratione haec admiranda Naturae opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ea interim non repetiturus quae in primo libro de thoracis ossibus, & asperae arteriae cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarum constructione persecutus sum. Quapropter ut in libro hunc praecedente à peritonaeo sermonis cibiac potius organorum initium opportunè instituissem, ita quoq & hic à tunica costas succingente non immerito instrumenta aereae substantiae nutriendae dedicata auspicabimur.

Respiratio-
nis & pulsus
idem usus.

DE TUNICA COSTAS SUCCIN- gente. Caput II.

QUANDOQV IDEM costas succingens tunica aliud nihil quam membrana est, neque ita integrè à costis, ac peritonaeum ab ipsi commissis musculis, liberari potest, eius delineationem aliunde sumere non licet, quam ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemq exprimentibus, cuiusmodi imprimis censerè potest octaua musculorum tabula: ac ex ossium figuris thoracis ossa simul proponèntibus, ut duae priores Capituli decimioni libri primi, & tres ultime eiusdem libri figurae.

Nomen & si-
rustunica co-
stas succingen-
tis.

Magnitudo.

Figura.

Tunica su-
perficies qua-
les, quicq caru-
at alias pari-
tes nexu.

TUNICAE membranæ uel costas succingentis, ac ^{47 muscul. tab. 8.} *σπαστικὴ* Græcis, uulgo autem pleura dicta situm, nomen ipsius indicat: haec namque omnibus costis (præterquam duodecimæ à septi transuersi implantatione occupatae) præterea & toti pectoris ossi subtenis, thoracis uero uertebrarum corporibus, & superiori septi parti thoracis amplitudinem respicienti obducta, si guram & magnitudinem totius thoracis cavitati correspondentem adipiscitur. Pertinet quidem parte ipsius posteriori à prima thoracis uerebra ^{67 muscul. tab. 9.} deorsum ad undecimam, è cuius regione septi pars arteriam magnam transmittens consistit. Anteriori autem ipsius parte à iugulo ad humillimam pectoris ossis partem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uero à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cavitatem respicere diximus, fertur, hanc uniuerfam, ut & reliquam thoracis amplitudinem sublinens. Praefens itaq tunica, perinde atque thoracis cavitatis, figura admodum uariatur. Superiorem enim parte, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutum desinit. inferiori uero parte latior quam superiori existit, at in lateribus thoracis quoq modo latior, quam inferiori sede uisitur. Deinde anteriori parte breuior est, posteriori autem multo longior pro obliqui situs septi ratione existit. nam à pectoris ossis mucrone ad undecimam thoracis uertebram pertingit. Rursus anteriori parte, ut & in lateribus exterius, quemadmodum & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriori secundum uniuerfam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipsius internam impressio nem peritonaei quoque ritu exigit, atque id ratione uertebrarum & radicum costarum. Vertebrarum enim corpora in thoracis prominent cavitatem, ut & costarum radices, quae à uertebrarum corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquantur. Interius omni ex parte leuis, & uelut aqueo humore perfusa est, præterquam ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autè id præcipuè secundum uniuerfam posterioris suae partis longitudinem, ad uertebrarum nimirum progressum, ubi intersepientes thoracem membranas educit, & asperam arteriam, stomachum, magnam arteriam, & sine coniuge uenam firmat, & sibi ipsi haec uinculis connectit, illisq tunicas exporrigit. Pariter se habet secundum ossis pectoris & septi quoque à pectore ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum raro, non secus ac peritonaeo internae huius tunicae sedi adeps durior adnascitur, idque præcipuè, ubi uertebris propinquior

pinquior est, quaque ipsius insigniores uenae porriguntur. Præterea modo in uno, modo in altero latere membranas fibras pulmonis applantat, quibus illum sibi admodum pertinaciter adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idq potissimum in laevo latere, non quidem ad costas duntaxat, uerum & ad septi ^{8 figur. 1. ad V. 8 figur. 2. ad E.} partem pulmonis uicinam. In canibus uero, subis, simijs thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum magna amplitudine ipsi coalescit continuaturq: haud secus, quam si id hinc initium duceret. Porro haec membrana superficie externa, quod undiq adiacentibus partibus adnascatur aspera, inaequalisq, inuicem connexarum membranarum modo uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insuper, ut neque peritonaeum, praefens membrana non adeo pertinaciter omnibus partibus connata haeret, ualidius namque costarum ossibus ac cartilaginibus tunica peculiariter unamquamq costam inuestit, cuiusq mox meminero, interuentu adnascitur, quam internae interco-stalium musculorum sedi. Sic quoque septi carnosae parti longè remissius quam nervosae committitur. Quod autè similia cum septo foramina peritonaei modo hic adipiscitur, perspicuum cuius esse arbitror. quia septo namq obducitur, ternis foraminibus est peruium. uno quidem uenae cauae caudici parato, secundo autem stomacho, tertio uero magnae arteriae & uenae pari carentis fini. In iugulo amplo continuoq foramine non pertunditur, uerum quae eam inibi perreptant uasa pluribus foraminibus cõplectitur, ipsiq adnascitur, & tunica aliam à propria illarum ipsis offert. transmittit uero hic uenae cauae & arteriae magnae ramos, ad haec stomachum, asperam arteriam, sexti paris neruorum cerebri neruos, & septi transuersi etiam neruos. Postremò secundum posterioris ipsius sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, uenis ac arterijs costarum interualla petentibus uiam praebens. Substantia deinceps constat membranaea, dura scilicet & tenui, alba, aequali, & robore non nihil peritonaeum superante: uerum similiter ipsi quoq peritonaeo huius substantia ad dorsum durior quam iuxta pectus sentitur. Ipsius namque origo à uertebrarum ligamentis illarum corpora cõnectentibus potissimum pendet. Porro uenis ac arterijs & neruis quoque abundat, ac primum quidem in posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uero subtenas exigit longas, neque eas ualde graciles uenas & arterias, quae singulis costis exporriguntur. Priori autem parti uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepentia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoq adipiscitur quamplurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri portiones, quae in pulmonem, uentriculum, & iecur distribuuntur, neruosq recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, praebet septi neruis, à quibus innumeras soboles tunica haec mutuatur, quae septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complectitur, exterius autem magnos, eosdemq una serie ad singula costarum interualla deductos obtinet, qui huic tunicae una cum uenis arterijsq attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinq ipsi subtenuntur, sexti paris neruorum propagines costarum radicibus distributae, ac tandem in nutritionis organa (uti diximus antea) diffusae. Cæterum præter hanc costas succingentem tunicam singulis costis alia peculiaris obtigit, quam Græcos alteram succingentem costas membranā uocasse reor. Tale enim quid in libro de Cõstitutione artis medicae Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera haec succingens costas tunica inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membrana, quam quod os ambit, ^{8 figur. 1. ad V. 8 figur. 2. ad E.} *σπαστικὴ* Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membranula obcingit, ita quoque & singulae costae orbiculatim ipsas ambientem membranam exiguunt, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorum ossium membranis sibi uendicantem, quas ossium diximus esse inuolucra, & uelut amicitiae uinculum quo aptè durū os molli carni committatur. At thoracis cavitatem succingens membrana, quia amicum pulmonis ad costas contactum molitur, totius thoracis cavitatem uelut una superficie non asperam reddit. Deinde omnibus quae thorax cõtinet inuolucrum quoddam euasit, unde etiam ab usu tunica (uti à substantia, membrana) dissectionis proceribus uocatur. Ad haec ipsa quoq, ut & peritonaeum ijs omnibus quae amplectitur organis tunicas exporrigit, eademq firmata colligat. Quod autem cum thorace distendatur, arcteturq, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucrum loco habetur, ac simul leuis sequaxq est. His accedit, quod praefens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè facto, non inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in intercostalibus musculis, membranæ musculorum uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculaliorum musculorum modo obscure fortiri uidentur. Venae autem & arteriae & ner-

Tunica costarum foramina.

Substantia tunicae costas succingentis.

Principium.

Singulis costis peculiaris tunica.

Tunica costarum usus, & ipsius constructio nis ratio.

ui quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum usus sint, non tamen huius gratia praecipue, sed uicinarum partium, illi adeo frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciatur, ut & in cerebri membranis, inflammatione oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENTIBUS. Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subijcere potuimus, quam id prima & secunda figura praestare conati sumus, uti ex illarum figurarum indicibus petere licet.

Intersepiens
um membrana
rum nomencla
tura.
Numerus.

Situs.
Forma. Ma
gnitudo.

Quo pacto in
tersepiens
membrana in
uicem distat.

Quid inter
membranas in
tersepiens re
ponatur.

MEMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cavitatem succingit, subliniq. at membranæ quas Græci *συνεχόμεναι*, nos autem intersepiens thoracem, aut uulgo mediastinum nuncupamus, eandem cavitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguentes, unde & nomen suum merito obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque singulae secundum ipsius longitudinem procedentes, à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque uertebrae corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumscribitur, quæ triangulum quodammodo exinae quilibet & obliquis costis lateribus uel cõformatum refert, una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundum pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hinc connexum fertur; secunda uerò hac longior, à iugulo secundum dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebrae procedit: tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundum septi longitudinem declinans ad dorsum descendens, duas priores costas cõmittit. Præsentem membranæ in mutua distantia & coitu plurimum uariant, secundum dorsi enim longitudinem, quæ uertebrae committuntur, inuicem cõtiguæ sunt, & quàm minimam inter se cavitatem fibræ membranæis oppletam efformant. Quæ uerò pectoris ossi cõmittuntur, in homine quidem inuicem nequitam contiguæ sunt, imò pro ossis pectoris latitudine mutuo distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac clauiculas primamque utriusque lateris costam sustinet, membranæ etiam inuicem admodum abscedunt: cavitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membranæisq. nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris ossi secundæ costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic arcuatus euasit, ita quoque dextram membranæ minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarum distinctio sensim secundum ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficitur, sic quoque & illa capax redita magis diducitur, ita sanè, ut tanta in homine hæc membranarum cõsurgat distantia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterum quæ membranæ septo transuerso committuntur, omnium maximè inuicem abscedunt, atque hic tantam efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membranæi circuli est latitudo. Cavitatem, quam ibidem membranæ efficiunt rarioribus membranæis fibræ obsita, admodum ampla diffecibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amissum correspondet figuræ membranæi circuli ipsius septi, quæ latior est quæ pectus quàm quæ dorsum respicit, latissima uerò in medio existit. Præsentem cavitatem in hominibus nihil prorsus præter cordis inuolucrum, ipsumque cor & uenam cauam septum penetrantem cõplectitur. In canibus uerò & reliquis animalibus longius pectoris os, longioreque thoracem possidentibus, amplitudo hæc multo capax uisitur, nullis membranæis fibræ obducta. Dein eius amplitudinis basis à cordis inuolucris mucrone multum, secus quàm in hominibus, ut mox subiiciam, distat. Ad hæc, præter uenam cauam illa quoque amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui sub sterniculi & manus cuiusdam instar cauam uenam hæc progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsi uena, quàm illis animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simijs cõiecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes, qui nulla rei habita consideratione, neque quicquam minus quàm Anatomem aggressi, nil nobis aliud præstiterit, quàm quod perperam plerumque ex Galeno descriperunt: neque solum cum illo ueritati pepercerunt, uerum aptè à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in quæ compendia seculissimè confarcinantes, ut Galeni ueterumque omnes de re Anatomica libri propemodum intercederint, occasio fuerit. Cæterum hæc membranarum, quæ dorso, pectori & septo connascuntur, distantia est descriptio. Præterquam & alia uisitur, eas quas dixi sedes nequa-

nequaquam contingens, & ad cordis effigiem formata. Præsentem enim membranæ in ipsarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaque dextra membrana à sinistra abscedit, & utraque inuolucrum id adnatum exigit. Adde ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idque & ipsum cor unà cum suis uasis contineatur, deinde et caue uenæ caudæ, & innumerae membranæ fibræ membranæ has inuicem quibus dixi sedibus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquam raro, adnascitur pinguedo: exterius uerò quæque suam thoracis respicit amplitudinem, multa sepe, ac præcipue in hominibus, adipe abundans, adeo ut omento quibusdam partibus similes, & pinguioribus sepius uideantur. Præter pinguedinem ipsi adnascitur glandosum corpus, uasorum distributionibus in iugulo præfectum. Venæ ac arteriæ abundant, sed tenuibus, ac illis quæ per omento membranæ digeruntur perquam similibus. Venæ quidem non à caua, ubi septum permeat (quanquam ita Galenus censuit) originem ducunt, sed potissimum ab illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Illæ enim uenæ ac arteriæ secundum harum membranarum ad pectus ductum descendentes, in progressu furculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Deinde aliquot soboles his membranæis uena coniugis experte offeruntur. At præter has plerumque, & potissimum in hominibus, alia notata dignæ crassitudinis à iugulo secundum utriusque membranæ longitudinem deorsum ad septum usque deducitur, septi neruo cõcomitata. Septi enim transuersi nerui in externa membranarum sede ipsis adnati deorsum protenduntur, æquali ferè intervallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atque hi solum nerui cum uasis & adipe exterius membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, & læuis quodammodo, & aqueo quasi humore oblita uisitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possident. Interna uerò membranarum sedes tum propter fibras membranæas, quibus inuicem membranæ committuntur, tum eas quibus ualidissimè citra adipis interuentum cordis inuolucro adnascuntur, utraq. asperæ sunt. At si quæ iuxta septum huius cavitatis regio fibræ non obli-detur, ea quoque læuis similiter & aqueo humore madens uisitur. Membranæ hæc tunica costas succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illæ sedibus ubi ipsi membranæ committuntur ortum ducetes. Sunt autem illæ sedes, uti diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis uertebrae, unde potissimum illæ membranæ enascuntur. Quæ primario usu in hoc creatur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoque cor, ne deorsum ac retrorsum concideret, in sua sede contineretur. id enim & si ab alijs minimè animaduersum fuerit, uiuorum & mortuorum sectio luculentissimè (si animi modò adhibueris) ostendit, quacumque ratione has membranæ aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur, & postremo ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cavitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cavitatem pertusa, & pulmone hac sede propter aërem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cavitatem adhuc illa animalis fa mulatur, quemadmodum in uulneribus & uiuis sectionibus frequenter condiscimus. Num autem ab his membranæis, an uerò à tunica costas succingente organa in thoracis cavitatem reposita, tunicas inuolucraque mutuuntur, hæc contentiosè haudquaquam disceptandum duxerim, quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumque connexus spectat, harum membranarum & tunicae costas succingentis censendus ueniat. Præterea nequitam inuestigandum est, num una tantum in uniuerso thorace costas succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uerò duæ, ut una quidè dextra esset, ea scilicet quæ dextræ thoracis cavitatem succingit, unà cum dextra intersepiens membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis amplitudini obducitur, & eius sedis interdiuidentem membranam efformat. quod prorsus non esset absurdum, essetque peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritonæo distinguere-tur, quum id unicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

DE ASPERA ARTERIA.

Caput IIII.

AD asperæ arteriæ harmoniam spectandam imprimis conducunt figuræ trigesimali octaui Capitis libri primi, dein ea quæ uigesimo primo Capiti libri secundi præponuntur: ac proinde illas, earundemque Indices intueri erit operæ præcium.

Aspera ar-
teria nume-
rus.
Situs.

Ipsi commissi
corpora.

Aspera ar-
teria forma.

N tertio libro, ubi arteriarum complectebat seriem, hæc cuius constructi-
onem modò persequi statutum est, simpliciter quòd aërem contineat, arte-
ria ueteribus Græcis primùm appellata dicebatur: at temporis successu,
quum & uasa^a uitalem spiritum sanguinemq; impetu ruen-^bte deducunt, &
in uenarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donaren-
tur, hæc quidem læues arteriæ, illa uerò aspera, ab inæquali qua cõstat sub-
stantia, nuncupabantur: eoq; nomine ad hunc usque diem aspera arteria
est obuia, non minus sanè quàm situs quoque ipsius, & numerus citra longam enarrationem
conspicui sunt. Vnica enim non hominibus modò, uerùm & animalibus quæ pulmonem nan-
ciscuntur omnibus obigit, quæ longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum
proten-^csa, frequenti sobole in pulmonis substantiam digeritur. In faucibus enim (quæ Græcis
quædam nuncupantur)^d duobus narium foraminibus in oris amplitudine pertinentibus, alia
duo in humiliori faucium sede correspondent, quæ quidem nò secundum latus, ut illa, mutuo
contermina, sed unum altero prius cernuntur. At horum quidem posterius stomachi cibum
potumq; ex ore in uentriculum deducens initium existit. Anterior uerò asperæ arteriæ princi-
pium est, quæ hinc deorsum recta nusquam in latus declinans, secundum ceruicis longitudinè
ad quartam usque thoracis uertebra ducitur, tota posteriori sede^e substratum habens, stoma-
chum, uertebra corporibus, primoq; dorsum mouentium musculorum pari absq; alterius
organ interuentu innitentem, unde & aspera arteria à uertebis tantum remouetur, quanta sto-
machi est crassities. Anteriori autem asperæ arteriæ sedi non eadem toto ductu præstenduntur.
in elatissima nanque sede, ubi oris amplitudini committitur, os ab u figura^f uosadè nuncupa-
tum, ipsi cum illius ossis quoque musculis & cute prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pec-
toris ossis elatiorem sedem usque, præter cutem & illi^g subditum ex carnosa membrana mu-
sculum, arteriæ asperæ obtenditur^h bifidus musculus, qui à pectoris osse enatus, ossis u referen-
tis anteriori parti inferitur, & deindeⁱ alij duo à pectoris quoque osse in scutiformis cartilaginis
humiliorem antiquamq; partem pertinentes, proximæ arteriæ hinc incumbunt. Vbi uerò tho-
racem hæc ingreditur, principia quoq; musculorum ex clauiculis & pectoris osse ad^k mamil-
laires in capite processus deductorum, tanquam propugnacula ipsi quoq; præfiguntur. In
iugulo^l glandium inibi uasorum diuicationi subseruiens, & uasa ipsa præter pectoris os illam
obtegunt. Quod tamen ipsius corpori proximè est, in iugulo quidem est glandium, & pau-
lo demissius in thoracis amplitudine^m ramus arteriæ magnæ inⁿ soporales arterias distributus,
quæ unà cum sexti paris cerebri^o neruis, & internis iugularibus asperæ arteriæ lateribus uici-
nè attenduntur, dein ad laryngis radicem utrinq; glandulosum, sed rubicans corpus (quod
postea expressius describemus) ipsi adnascitur. Cæterum quum primùm ad quartæ thoracis
uertebra corpus arteria aspera descendit, in duos pares bipartita trunco, unum^p dextris pul-
monis lobis, alterum^q sinistris exporrigit, qui pulmonis substantia undiq; amplexi, parem cum
o^r pulmone sedem occupant. Imaginem asperæ arteriæ uix ulli rectius quàm arbori assimilau-
ris, cuius caudex in duos primùm ramos diffusus sit, & hirsutus in innumeras soboles diffusi.
Huius nanq; arboris à radicem propaginibus liberatæ ex terra prodiens initium, laryngi re-
spondebit: totus autem caudex reliquæ asperæ arteriæ parti à larynge ad quartam usq; thora-
cis uertebra protensa conueniet: arboris uerò rami eorundemq; innumera soboles arteriæ in
pulmonem diductibus conferentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, neq;
pari undiq; constans forma uisitur, sic & larynx asperæ arteriæ caput undiq; uariâ dissimilem^s
figuram exigit. Superiori enim parte prout aut depressum aut erectum finxeris laryngis^t oper-
culum, acuta aut depressa obtusaq; erit. Anterior autem laryngis pars, & latera quoq; anterio-
rem^u scutiformis cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundum ipsius longitudinem
in medio extuberat, illinc lateribus oblique in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut hu-
ius cartilaginis superior pars amplior longè inferiori in hominibus (secus quàm in bobus) exi-
stit, ita etiam laryngis superior sedes hinc latior inferiori cernitur, imò^v humillima laryngis sedes,
quæ secunda laryngis constituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem ue reliqui asperæ arte-
riæ caudicis ductus adæquat. Posterior laryngis regio, ac præcipua huius regionis sedes quo-
dammodo plana est, propter primæ cartilaginis quæ scuti imaginem refert, ad posteriora suis
lateribus progressum. aliàs enim hæc regio secundæ ac terciæ laryngis cartilaginum gratia,
paulo minus tota teres esset, uti sanè est humillima posterioris regionis sedes, haud aliter quàm
anterioris regionis humilior sedes, idq; occasione secundæ cartilaginis humilioris prima proce-
dentis. In posteriori sede, prout tertia cartilago in laryngis cavitatem cõtrahitur, aut extrorsum
porrigitur, ita quoq; elatiore ipsius apices in interiora exteriora ue magis prominent, laryngis

a figura 12
cap. 12
b. 12. ca. 12
c. 12. ca. 12
d. 12. ca. 12
e. 12. ca. 12
f. 12. ca. 12
g. 12. ca. 12
h. 12. ca. 12
i. 12. ca. 12
k. 12. ca. 12
l. 12. ca. 12
m. 12. ca. 12
n. 12. ca. 12
o. 12. ca. 12
p. 12. ca. 12
q. 12. ca. 12
r. 12. ca. 12
s. 12. ca. 12
t. 12. ca. 12
u. 12. ca. 12
v. 12. ca. 12
w. 12. ca. 12
x. 12. ca. 12
y. 12. ca. 12
z. 12. ca. 12
aa. 12. ca. 12
bb. 12. ca. 12
cc. 12. ca. 12
dd. 12. ca. 12
ee. 12. ca. 12
ff. 12. ca. 12
gg. 12. ca. 12
hh. 12. ca. 12
ii. 12. ca. 12
jj. 12. ca. 12
kk. 12. ca. 12
ll. 12. ca. 12
mm. 12. ca. 12
nn. 12. ca. 12
oo. 12. ca. 12
pp. 12. ca. 12
qq. 12. ca. 12
rr. 12. ca. 12
ss. 12. ca. 12
tt. 12. ca. 12
uu. 12. ca. 12
vv. 12. ca. 12
ww. 12. ca. 12
xx. 12. ca. 12
yy. 12. ca. 12
zz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx. 12. ca. 12
yyy. 12. ca. 12
zzz. 12. ca. 12
aaa. 12. ca. 12
bbb. 12. ca. 12
ccc. 12. ca. 12
ddd. 12. ca. 12
eee. 12. ca. 12
fff. 12. ca. 12
ggg. 12. ca. 12
hhh. 12. ca. 12
iii. 12. ca. 12
jjj. 12. ca. 12
kkk. 12. ca. 12
lll. 12. ca. 12
mmm. 12. ca. 12
nnn. 12. ca. 12
ooo. 12. ca. 12
ppp. 12. ca. 12
qqq. 12. ca. 12
rrr. 12. ca. 12
sss. 12. ca. 12
ttt. 12. ca. 12
uuu. 12. ca. 12
vvv. 12. ca. 12
www. 12. ca. 12
xxx.

in
pi
s,
ni

is Laryngis r
ma usus.

omnium fistularum artificium vincit. quæ ita efficta est, ut modo minus, modo magis eam laxare possimus, ac varias voces, non autem unicam duntaxat (ut artificum instrumenta) edere valeamus; & tanta demum thoraci vis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc parum aeris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uoci, quam effingere lubet, aer inter expirandum sufficiat, emittere queamus. Quam fuerit necessum secundam laryngis cartilagineum perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse committi, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aere ab ampla uia in strictam, & hinc rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris, atque simul^o gargareonem uocis plectrum & palatum instar rotundi amplius spatij constructum, & cavitatem super id in narium^o foraminibus apparentem, & quarti maxillæ superioris in altero latere ossis cauernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris, ac demum musica artificum instrumenta, illarumque partium usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem incidere uisum est, rixose certando de rimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falso uocis proprium, præcipuumque organum plerique recensent, quandoquidem hoc nihil uoci, nisi fortassis ad illius aliquam modulationem accommodat, & duntaxat ut & in primo libro commemorauimus, cibi & potus inter deuorandū in laryngem casum prohibet. Nam præter hoc quod sensu id ad uocem nihil facere ex uera sectione perspectum habemus, ratione id alijs cognitum esse oportuerat. nam nullus unquam quo operculum id ageretur musculus, ab alijs animaduersus fuit, neque etiam ullis mouetur quam ijs^o quos ab offe^o referente in id inferi commemorauimus, quum interim laryngis reliqui musculi ad unum omnes rimæ illi dilatandæ arctandæ uel subleuari. Insuper eius gratia omnem laryngis cartilaginū fabricam extructam esse cognosces, si uel minima Naturæ operū cognoscendi scintilla arseris, neque illorū scientiā, indignissimi qui à Natura creatus sit hominis modo, respueris: nam uel bruti alicuius larynge in manibus assumpta, artificum in musicis instrumentis parandis industriā Naturæ opera sectantem maxima uoluptate admiraberis. Quod uerò & reliquarum cartilaginum situs non uulgaris sit, omnibus quoque notū arbitror. crassior enim ipsarū pars, quæq; orbe efformant, anterius ripartitur, & quæ iniurijs magis exponitur, prælocata est. Vbi autem à perfecti circuli figura in caudice arteriæ necessariò propter inspirationē deficiunt, opportunè stomachum respiciunt, quò minus illum comprimant, minusque ipsius in ciborū assumptione distentionē præpediant: quum interim arteria inibi suscipiendis noxis inepta sit. Pariter etiam asperæ arteriæ tunicas Natura non oscitanter extruxit, externā quidem, ut cartilagine instar inuolucrum muniat, atque ipsius interuentu arteria uicinis partibus colligata firmataque securius deorsum prorepat. Interna uerò non solum cartilagine firmitus cōnexura, uerū eadem succinctura, atque à grauioribus iniurijs munitura, crassior externa euasit, nō tamen talis, ut sua crassitie magnā arteriæ amplitudinē oppleat, & ad defendendas tamen cartilagine sua densitate & robore sufficiat. Sæpe enim aliquid pituitæ inutis à capite per arteriā defluit, necnō potus aliquid & cibi inter deglutendū in illam illabitur. Præterea acris quædā qualitas, uel fumus, uel cineris, uel carbonū, uel alterius cuiusdā facultatis medicamentosa etiā inter respirandū attrahitur. Adde quòd pus tussis expectorandū quandoque sit malignū, erodens, aut alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita salia intus putredinem experta, per asperam arteriā efferrī debet: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illæ radantur, & rosione alterationemque ab his nō sine graui ipsarū uitio sentiāt, præcauet. Atque ut larynx eiusmodi noxijs (nimirū ori uicinior) magis subijcitur, ita quoque & tunicam hanc paulo crassiorē obtinet, quā extremi arteriæ surculi, in quibus tunica tenuior euasit, ne plus æquo pulmonis substantiæ aërem cordi temperatis uim obtuderet, & aëris in uenalis arteriæ germīna assumptionē, & rursus cordis fuliginosorū in asperæ ramos attractionē prohiberet. Cæterū pinguedo inter tunicā hanc & cartilaginē in larynge potissimum reposita, ipsaq; etiam tunica pinguior simul cum uiscido quo undiq; hæc oblinitur humore, ad facilem aëris ductum cōferre uidentur, atque etiā ne in magnis clamoribus, multisque motibus exiccetur, uoxque deficiat, plurimum accommodare. Huc quoque faciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicem utrinque appositæ glandes, humore siquidem meatum imbunt, nō fluido quidem, sed uiscido & pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores spissioresque cæteris humorem procreantibus glandulis sunt. Quantus uerò eiusce humoris ad uocem usus sit, indies fistulas humectante oleo inungi uidentes docemur. Neque profecto eiusmodi humore procreando illæ tantum quas diximus glandes sufficiunt, uerū & aliæ laryngi accumbunt, quarum nunc situm, ut & gargareonis, opportunè subiiciemus: dein pulmonis, in quem aër assumitur, constructionem pertractaturi.

DE

Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repositum, ac præsentī Capite nobis describendum, in uarijs spectatur figuris. Ac primum quidē sexta musculorū tabula L insignitur, & in secūda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uiginti primi libri secūdi M. Secundum uero genus sexta quoque musculorū tabula F insignitur, & decima quarta quinti libri figura E, E. Tertium autē prima musculorū tabula A indicatur, & in quarta inter G, Q, Z consistit.

QUONIAM nonnullarum^o glandium asperam arteriam humectantium paulo antè mentio incidit, aliæque eiusdem functionis gratia creatæ illis accumbunt, nō inopportune eas quoque simul hic, de nominibus haudquaquæ anxie disceptaturi, prosequemur. Non enim modò minus quā alibi, ingenti nominum pelago fluctuamus: ex quo ut emergamus, fauces nobis citra omnem contentionem uocari liceat uelim, uniuersum spacium ab^o inferiori maxilla intus circumscriptum, illud dico, quod in profunditate ab inferna menti sede ad ceruicis usque uertebras pertingit: in latitudine uerò, quicquid inter dextram inferioris maxillæ partem & sinistram habetur. Hoc enim *pharynx* ueteribus Græcis uocatum arbitror, quo nomine & laryngem, quod hac sede contineatur, potissimum donarunt: Suidæ distinctionem parum obseruantes, quia masculini generis uocem laryngi accommodat, fœmini uerò faucibus. Eundem locum & *isthmus* ab angustia nuncupasse uidentur, quod nulla in uniuerso corpore sit regio æquæ angusta, & tot interim organis donata. Hac enim sede nariū foramina in os descendunt, & hic reponuntur larynx uniuersa, stomachi initium, linguæ radix cum offe^o, imaginē exprimēte, ac numerosis illarum partium musculis, præterea & musculi maxillam mouētes, tum^o qui ab ossis cuneum imitantis processibus instar alarū efformatis originem sumunt, tum^o qui huius angustiae imprimis nomine duobus donati uentribus inferiorem maxillam deorsum uellunt. Adde præter tertij, sexti, septimi parium cerebri neruorum propagines, uenas iugulares, & arterias foporales, & quas nunc lubens enarrarem glandulas hic contineri. Est autem harum genus triplex, ac^o unum quidem, quod ad laryngis radicem asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensimus. Secundum uerò elatius laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina & laryngem apparet, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcunque insignis, & glandi forma perquam similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundum longitudinem sursum ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica, sed ea hic quā alibi tenuiori fungosiorque uel sita. Substantia cōstat alijs glandibus simili, at impensius fungosa, in hocque propria, ut saluam procreet, ac asperam arteriam & stomachum quoque cum tota oris amplitudine humectet. Has glandulas Græci *isthmus* uocant, fortassis nō tam quod his angustijs cōtineantur, ac quod gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cavitatem intuearis, atque foramina narium & gargareonem obserues, quid aliud hic foramina quā duo uelut maria, ipse autē gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebūt, adeo ut nihil obstitit, gargareonem *isthmus* aliquando à ueteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatum fuisse arbitrari. Alias enim si ad angustiam loci, instrumentorumque hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quā secundum hoc glandiū genus reponantur, *isthmus* uocitandæ forent. uerū quū illas ab Anatomicis professoribus hætenus nō descriptas obseruauerim, magis secundum genus (quod etiam nimis quā oscitater alij enarrant) ita appellandū duxerim. Cæterū secundum hoc glandularum genus amygdalis assimilatum, Græci quoque *amigdalas* nuncupauerūt, quam uocem interpretes tonsillas & amygdalas & Faux uertūt. Quāuis hæc posteriora nomina^o tertio glandoso huius sedis generi quidam attribuisse uideantur, ignorantes interim cum primo genere secundū. Non tamen in his nominū fluctibus & rerum interim incertitia prætereundū est, Græcos quum tumores præter naturā enarrat, glandularū quæ in faucium initio sibi opponuntur, ac secundum glandularū genus cōstituant, inflammationes *amigdalas* nuncupauisse, & *isthmus* inflammationē corporū, quæ in faucibus sunt: nō adijcentes, quæ nam illæ censeantur. Porro tertium genus, in guinum & axillarū glandibus responder. numerosum enim sub aurium radicibus & uniuerso spacio inferiori maxilla conscripto continetur, ac cavitates omnes exacte implet, uasorumque diductibus distributionibus ue præficitur, has partes quoque sua humectandi ut imbuens. Hoc nullo peculiari donatum est nomine: uulgus tamen hic in porcis ac cæteris quibus uescimur animalibus, ut & reliquas glandulas, in delicijs ipsas quoque habet, ac Animæ

Fauces.

Isthmus.

Triplex in faucibus glandium genus. Primum. Secundum.

Isthmus.

Amigdalas.

Tertium in faucibus positum glandium genus.

Cc 2 las

las seu Lacticiam nuncupat. Num uero & has Graeci quoque *ἀνδρῶν* appellauerint, sciremus sane, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Confectionibus libri cum Graecorum omnium qui quicquam in Anatome dignum praestiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter caetera glandulas tractabat, utcunque uero sit, hoc tertium in faucibus glandularum genus non minus quam caetera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & scrophulas praecipue, perpendendum uenit: hocque imprimis tempore, quando non id solum genus, uerum & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone miserè exercet.

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

IN hiante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uero F.

Gargareonis nomina.

STA quoque corporis pars pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce nuncupatur. Quia uero instar uuae superius angusta, inferius uero sphaera instar rotunda ali. quando dum inflammatione corripitur, propendet, Vaea, seu *σφαῖρα* appellatur. Deinde quod instar caudae muris, aut columae extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producat, ut & affectus ille, *λίσση* ac columella dicitur. Porro quoniam secundum naturam se habens, superius latior, inferius autem strictior uisitur, fundibulum aliqui eum uocauerunt. at nomina sonitus occasione ipsi indita à multis tot laryngi, ab aliquibus uero laryngis operculo tantum accommodantur. Caeterum gargareonis, qui soli inter caetera animantia homini obigit, situs, forma, color, ac omnia ferè huc pertinentia non minus ac externa unguum superficies euadent conspicua, si aliquis hiantis os inspicere non piguerit. Vnde etià horum enarrationi prolixius quoque haud immorandum est. Oblonga enim tunc spectantibus occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi narium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superius ubi palato continuatur latior, inferius pyramidis instar acutior. Venulas quaedam ex uasis palati tunicam aduentibus in ipsius medio assumit: neruis autem non admodum participat. Porro ipsius primum usum uocis modulationem esse, ac illum ad sermonem homini plurimum opitulari, argumento sunt, qui hunc praefectum habet: dein quod soli homines, auiumque quaedam genera hoc donari uidentur, adeo sane ut non immerito uelut quoddam uocis plectrum, ita ad cautum palatum pendens, censeatur. Secundario autem ad aeris attractionem, ne scilicet nimium frigidus in pulmonem feratur, aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargar eo praefectus est, frigidus aer impensius quam caeteris noxius esse colligatur. Sic quoque & ad aeris expurgationem non nihil conducit, nam pulueri sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aere erat assumendus. At hic usus qui caetera animalia ad terram magis quam homo spirantia gargareone destituantur, paruipendendus uidetur. Quamobrem uero alij gargareonem excrementorum à cerebro in os descendenti quoddam receptaculum esse tradiderint, non satis assequor, & commentum illorum esse opinor: qui gargareon nullam, qua apte aliquid suscipiat, cavitatem nanciscatur: imò quoties humore imbuitur, laxatus muris caudae forma propendet, aut alio quopiam grauissimo uitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuum erit, pulmonis in quem aer per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

DE PVLNONE. CAPVT VII.

PVLNONE ostendit praesentis libri figurarum maior pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatercia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimitur prima figura Capitis trigesimi octauo libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

Situs pulmonis.

Numerus.

ITVM pulmonis^a duae thoracis cavitates indicant, in utraque enim thoracis amplitudine, inter costas & alteram intersepientium membranarum conspicua, pulmo locatur perinde ac cavitates ipse geminus. Ipsi enim pars dextram cavitatem occupans, illi quae in sinistra locatur, substantiae interuentu neque continua, neque etiam contigua est. Ambae enim intersepientium membranarum medio inuicem dirimuntur, & uasorum duntaxat interuentu, quae ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes dirigerunt, illae inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis cavitatem, sinistra autem leuam ita implet, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine pulmonis substan-

substantia non oppleui sit, praeter uniuersam regionem quam interdiuidetes membranas^c in se coplecti constitueret retulimus. Verum in hac cavitare, quam intersepientes membranae in suo medio super^d neruosam septi transuersi partem, ac sub cordis inuolucris mucrone efformant, pulmonis quoque portiuncula canibus & simijs continetur: uti & in reliquis animalibus, quibus penime infarcit, neque etiam eius cavitatis formam exprimit, atque ita dextra & sinistra pulmonis partes, suas quibus continentur sedes examussum referunt. Pulmo nanque priuatim nulla indigebat forma, sed pro accumbentium corporum effigie, ut et iecur ipsum, efformatur, prorsus suarum cavitatum effigiem assumens, haud secus sane quam si aliquis gleba his cavitatibus impressa, pulmonem construxisset. Vbiunque enim cavitatum sedes concavae sunt, inibi pulmo gibbosus euasit: ubi autem gibbae extuberantesque uisuntur, pulmo etiam cauius redditur. Quapropter etiam sit dextram pulmonis partem sinistra iunctam ad amussum bubuli, aut ceruini, aut alterius bisulci animalis calcibus, unguibusue simul commissis, rara quadam similitudine respondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis imaginem referre. Tota enim posterior pulmonis sedes, lateraque anteriori unguum regioni, ac lateribus respondent. Quemadmodum enim unguis anteriori parte linea impressioneque inuicem dirimuntur, ita quoque & posterior pulmonis sedes huic lineae similem omnino impressionem, prominentium in thoracis amplitudinem uerberarum corporum occasione, obtinet. Et ut impressio haec secundum unguum longitudinem gibbumque modice obliquatur, ita quoque & pulmonis hac sede impressio secundum dorsum in exteriora incuruatione ducitur. Rursus ut unguis anteriori parte magis quam posteriori, conrigui uidentur: ita & pulmo ipse, eo quod intersepientes membranae ab inuicem multo minus ubi dorso committuntur distant, quam ubi pectoris ossi proximae sunt. Deinde determinans unguis linea superius ac inferius magis patet quam in medio, & inferior rursus pars magis dehiscit quam elatior: quod & pulmonis quoque, quae ipsius partes inuicem dirimuntur, impressio ostendit. atque id intersepientium membranarum gratia magis quae iuxta iugulum & septum inuicem distant, quam in reliquo ad dorsum progressu: dein membranarum distantia septo proxima, latior illa est quae iugulum respicit. Reliqua autem pulmonis posterior pars & latera, propter costarum inflexus, ut & unguis ipsi, gibba uisuntur. Deinde etiam paratione inferior pulmonis regio, ut & unguum ipsorum, latior superiori existit. Porro unguum parti quae terrae innititur pulmonis regio exactissime conuenit, septum transuersum spectans. Haec enim pulmonis regio, ut & unguum, caua uisitur, propter septi gibbosam imaginem. Ad haec, pariter quoque amplo interstitio, ut & unguis etiam, propter amplam intersepientium membranarum hic distantiam dextra pulmonis pars impese à sinistra disingitur. Porro pulmonis regio pectoris os respiciens, ipsorumue anterior pars adamussum refert posteriorem unguum sedem uniuersam, quae terrae non contingit. Vt enim illa utrinque orbicularis est, & amplo interstitio diffusa, sic & haec pulmonis regio interdiuiditur: quae tanto posteriori etiam sede breuior est, quanto posterior unguum regio terrae non contingens, longitudine ab anteriori uincitur. Caeterum alia adhuc impressio haecenus non commemorata pulmoni illi accidit, quae in lateribus intersepientium membranarum accumbit. Harum namque latera quum hic cor continetur, utrinque extuberant, gibbumque efficiunt, cui proportionatum sinum pulmo (ut uniuersas quibus continetur cavitates accurate oppleat) merito obtinet: qui sane & in unguibus illi sinui correspondet, qui inter unguis quae inuicem accumbunt cernitur, illic nimirum, ubi duriores quidam pili inter ipsas obseruari solent. Atque ita pulmonis forma unguum imagini congruit. Caeterum haec de humano pulmone dicta uelim, eo quod non flaccido, sed ut secundum naturam thoracem implet, distento. Alias enim quum cecidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus uisitur, elegas haec propriaque pulmonis forma deperditur. Distinguntur enim utraque pulmonis partes in duos lobos, membranaeque fibris in hominibus inuicem haerentes, neque ita inter refecandum distinctu, ut in cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur linea, & regione propemodum quartae thoracis uertebrae incipiente, & oblique deorsum in priora, quasi ad pectoris ossis mucronem, protensa. Haec linea aequalem pulmonis partium diuisionem quodammodo efficit, quanquam humilior lobus superiori longior existat. Neque sane perpetuo in duos solum lobos pulmonis partes secantur, uerum aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamè inuicem nexos, ut sectionis potius nota, quam re uera distinctio in homine uideatur. Lobum autem qui in canibus simijsque cauae uenae caudicem suffulcit, ut iam antea dixi, nunquam in homine obseruauimus, & hunc illo destitui certo certius scio. Quauis interim Galeni locus in septimo de Administrandis dissectionibus nondum mihi memoria exciderit, quo inquit, quintum hunc pulmonis lobum illos non latere, qui recte sectione administrant: innuens Herophilo & Ma-

Pulmonis forma.

In quot lobos fibrasue pulmo diuidatur.

In homine nulum pulmonis lobum cauae uenae caudicem suffulcire.

rino eiusmodi lobum fuisse incognitum, uti sanè fuit, quòd illi hominum cadauera, non autem cum Galeno simiarum ac canum aggrederentur. in quibus præsentì lobo nihil est manifestum, uti sanè hominem secanti liquidissime etiam constat illum deesse, tum quòd id sensus indicet, tum quòd uena septum permeans cordis penetret inuolucrum, neque aliquid prorsus est interuallum ductus cauae inter septum & inuolucrum, quale in canibus maximum uisitur, unde etiam in illo interuallo uena caua hoc quinto lobo tanquam à manu quapiam suffulcitur debuit. Pulmo externa superficie laevis undique est, & ueluti humore lento madidus. attamen in plerisque hominibus non infrequenter hæc superficies aspera earum membranarum modò conspicitur, quæ inuicem connascuntur, quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam sinistra, iam utraque etiam pertinacissime thoracis lateribus fibrosarum nexuum interuentu colligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare esse uideatur, ut & fuscus quidam, non autem candente rubore rubeus color, & quædam instar nubium oblineatio, ac in colore inaequalitas, in hominum pulmonibus conspiciuntur: non quidem in laqueo suffocatis solum, aut aliquandiu mortuis, uerum & in illis quibus adhuc uiuentibus cor execatur: quamuis tamen sensim mortuis pulmones intensius nigricent, concidantque. In alijs autem animalibus nisi per quam rarò, pulmo nulli thoracis parti uel minima fibra hæret, neque thoraci aliter quam uasorum interuentu committitur. Aspera enim arteria dorso colligata, & in pulmonem profecta, eum dorso alligat: uena autem arterialis, & arteria uenalis similiter illum cordi connectunt, illaque duntaxat pulmonis uincula, nexus uel censenda ueniunt. Nisi etiam tenues pulmonis neruos, & tunicam uasa inuoluentem, quæ à membranis thoracem intersepientibus, aut illa quæ costas succingit exoritur, ac nexum quoque ad colligationem conducere arbitreris. Vti in hominibus pulmo ualidissime thoracis lateribus subinde, ueluti diximus, alligatur, quod etiam in uulneribus egregie expendendum uenit. Thorax enim sæpe perforatur, & interim in læso latere pulmo non concidit: quòd pulmo à uulneris lateribus non liberatus, aërem qui thoracis cauitatem oppleret, atque occasio esset quo minus pulmo uacui beneficio cum thorace dilataretur, haudquaquam ingredi sinit. Vt taceam, eiusmodi connexus opera pulmonem thoracis motibus quodammodo sequaciorem effici. Cæterum uniuersa pulmonis substantia nihil aliud est, quam caro mollis, fungosa, rara, leuis, aërea, ac uelut ex spumoso sanguine spuma uel sanguinea concreta, multisque uasorum germinibus oppleta. Vasa sunt tria, ac primū quidem est aspera arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebrae corpus in duos truncos diduci diximus, quorum dexter in dextram pulmonis partem, ut sinister in sinistram exporrigitur, & primū in duos ramos sectus, ac his rursus in plures, hisque rursus in alios diuisis, multiplici sobole pulmonem intertexit. Secundum uas uenalis est arteria, tertium autem uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs necessariò meminimus. Adeò ut de illis hic nihil planè amplius donec ad cordis constructionem deuenimus, repetendum sit. Hæc uasa similiter ac aspera arteria in pulmonem digeruntur ea serie, ut arterialis uenæ rami, asperæ arteriæ propaginum posteriori sedi attendantur, uenalis uerò arteriæ soboles anteriori. Atque hæc uasorum digestio undecunque ad externam usque pulmonum superficiem adamussim seruatur, non situ modò semper sibi similis, uerum & magnitudine etiam. Vt enim multo maior est arteriæ asperæ truncus pulmonis insertus, uenæ arterialis & uenalis arteriæ primis in pulmonem implantationibus, ita quoque uniuerso per pulmonem progressu ramorum quæ serie, soboles asperæ arteriæ ampliores, patentesque uenarum & arteriarum furculis existunt. Huic in numero uasorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertexitur, atque omnes uasorum amplexens furculos pulmonem efformat, quemadmodum iecoris substantia iecur ipsum cum frequenti uenarum sobole iecur constituit. Vniuersum uerò pulmonis corpus non aliter ac iecoris, tenui quadam membranaque obducitur tunica, principium ab illis uasorum inuolucris ducens, quæ asperæ arteriæ ac alijs duobus pulmonis uasis ab intersepientibus thoracem membranis, seu ea quæ costas succingit, offeruntur. Quum primū enim hæc uasa in pulmonis ducuntur substantiam, ea tunica à proprijs uasorum tunicis abscedens, in pulmonis tegmentum degenerat: cui neruuli à sexti paris neruis recurrentes neruos constituentibus, & postmodum in uentriculi superius orificium diffusis communicantur. Nulla autem, aut perquam graciles in pulmonis substantiam sensu non admodum indigentem disseminantur. Pulmo enim in hoc potissimum factus est, ut aërem cordi (quo potissimum ad naturalis caloris non qualitatem solum, sed sanè & substantiam indiguit) præpararet, ac demum cor uiscus aliquod sibi appositum haberet, ex quo aërem suis functionibus aptum semper allicere posset: & ne quemuis statim nos ambientem aerem, eundemque aliter non immutatū assumere cogeretur, præcipue quum natura non solum cordis occasione quamplurima animalia respirare uoluerit,

Qualis pulmo
nis superfir
cies.

Pulmonis co
nexus.

Pulmonis sub
stantia.

Pulmonis
uasa.

Pulmonis tu
nica.

Pulmonis
nerui.

Pulmonis u
sis & costru
ctionis ratio.

rit, uerum & uocis ad commodam animalis uitam necessaria gratia. Quòd enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima euadit materia. Atque ita uniuersa respirationis organa summus rerum Opifex machinatus est, ut ex nostro arbitratu aerem attrahamus, eumque rursus reddamus, aliter quam cor ex nostra uoluntate neuiquam pendens, agitur. At quum hæc quoque latius dum thoracis musculos traderemus complexi fuerimus, ad pulmonem redeundum est, qui instar promptuarij cuiusdam in duos asperæ arteriæ ramos aerem assumit, cordi illum ingenta suæ carni facultate præparans, ut deinde cor per arteriæ uenalis ramos ex asperæ propaginibus sibi illum allicere queat, ac dein rursus à pulmone quod cordi inutile est, per expirationem reddatur. Quis itaque asperæ arteriæ sit usus, neminem lateat: quemadmodum neque uenalis arteriæ usus nulli incognitus est, quum is præcipuus sit, ut aerem cordi aptum, ac à pulmonis substantia in asperæ arteriæ ramis confectum, in se pellat, ipsiusque interuentu cor ferat, ut pulmoni aptum suæ substantiæ alimentum ex dextro cordis uentriculo exporrigat, quod laeue, aereum, spumosumque esse oportuit, si modò ulla mutatis aerem substantiæ, ad aerem emundandum debebat esse proportio, atque ipse etiam pulmo comprimi colligique & rursus distendi sequaque esse posset. Ad quam functionem etiam uenalis arteria pulmoni utilis est. nam & hæc illi sanguinem suo nutrimento aptissimum deriuat, quo pulmo tum propter ipsius mollietatem propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis uicino in deflesumque cordis motum adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiget. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substantiæ quæ aeris alterandi uim possidet, atque ramorum implexus firmat, impletque, inuolucrum uice sit, omnibus perspectum reor. Sic quoque hanc iustissime tenuem mollemque ut cum pulmone promptè concideret, & facile dilataretur, factam esse, neminem ambigere decet.

DE CORDIS INVOLUCRO.

Caput VIII.

PRÆSENS inuolucrum membranarum thoracis amplitudinem intersepientibus liberum, nullaque ex parte dissectum tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Rursus ipsius portio spectatur in ultima tertij libri figura ad B.

MEMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis ac uasorum initijs instar arcule cuiusdam aut thecæ inuoluentem, in medio thoracis intersepientium mebranarum collocari antea diximus. Verum in presentia huius inuolucrum situm paulo altius repetitur, eius effigie primū nucis pineæ formæ quæ simillima esse dicemus. Quemadmodum enim ex orbiculari neque penitus depresso basi pineæ nux in obtusum, neque impetū prominentem conuicmucronem uel desinit, omni ex parte orbicularis quodammodo uisitur, sic quoque & cordis inuolucrum orbicularē basim & mucronē obtusum exigit, pineamque nucem proximè refert. Cæterum inuolucrum basim minimè cōtinua est, sed ut minimum quinque foraminibus peruia: duobus quidem, quibus cauae uenæ iter præbet, uno nimirum, quæ hæc septū perforat: atque id foramen in hominibus perficitur, ubi dextrū latus eius amplitudinis habetur, quæ inuolucrum pertinacissime septi neruosa parti, secus atque in cæteris animantibus, cōnasci docebimus. secundū autem foramen illud est, quo eadē uena sursum à cordis basi iugulū petit, tertium porro foramen arteriæ uenale transmittit. quartū uerò arteriæ magnæ paratur, & quintū arteriæ uenæ uia præbet. Atque id quodammodo duplex est, quod arterialis uena priusque ex inuolucro labitur, in duos truncos discindit, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quancumque et uenali arteriæ duobus quodammodo locis iter præbeat. His uasis notatu digno interuallo à cordis superficie abscedentibus, præsens inuolucrum ualidissime obnascit, quodammodo ab ipsis principij ducens. uidetur namque arteriæ magnæ & arteriæ uenæ tertiæ tunicæ (quas ab intersepientibus thoracem membranarum, ac ab illa quæ costas succingit, exigunt) deinde & secunda uenæ cauae & uenalis arteriæ tunica ab ipsa membrana profecta, cordis inuolucrum principij statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrum ipsis committitur spacio, eiusmodi tunicis penitus destitutum, ac notatu dignum interuallum inter cordis basim & inuolucrum illa uasa coalitum existit, neque magis inuolucrum cordis basim, quam mucronem aut latera illius contingit, quod sanè à Galeno expendendum erat, quum inuolucrum originem à cordis basi pendere scriberet. Atque hæc foramina inuolucrum potissimum basim necessariò obtinuit, sese hinc quam maximè licuit rotundam

Vasorum pul
monis ratio.

Tunica re
tio.

Forma inuol
ucrum cordis.

Quibus uasis
inuolucrum cor
dis uiam præ
beat.

Cordis inuol
ucrum initium.

Lib. 6. de V.
su partium.

Cc 4 dam

Inuolucrum cor
dis situm.

dam efformans. Ceterum reliquum inuolucrum corpus nihil prorsus transmittens conti-
nuum est, & sibi undecumque, præterquam in forma, quæ ex basi, uti diximus, in obtusum mu-
cronem tendit, respondens. Basis hæc summo apice paulo altius quintæ thoracis uertebre cor-
pore locatur, huic non penitus, sed duntaxat regione incumbens. Basis enim media est inter
pectoris os & quartam quintamque thoracis uertebres, æqualiter ab utrisque, pectoris dico osse &
uertebreis, distans. Item basis quoque à dextris sinistris que costis pariter remota pendet. In pro-
gressu uero descendit inuolucrum situm uariatur, ac alijs quidem animalibus longiori pectoris os-
se quam homines donatis, inuolucrum id à dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum ten-
dit, sensim in anteriora porrectum, adeo ut iam basis posterior, aut si animal resupinum intel-
lexeris, humilior ipso mucrone cõspiciatur. In homine autem cui anteriore thoracis partem rerum
Opifex breuiore largitur, inuolucrum decliue ac antrorsum sinistrorsumque adeo protenditur,
ut mucro magis deorsum quodammodo pertingat, quam pectoris ossis pars, cui superior maxi-
me quæ antiqua septi transuersi pars adnascitur: dein in sinistrum adeo pertinet, ut dextrum mu-
cronis latus uix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeo mucro procedit, ut sini-
strum pectoris ossis latus, quæ quæ huic coarticulantur cartilagines, contingat. Atque hoc in-
uolucrum in se intersepientes membranæ amplexantur, secundum ipsius formam in latera ex-
tuberantes. Porro hoc inuolucrum substantia constat membranæ, atque in simularium par-
tium numerum cum reliquis membranis reponenda, nullis enim fibris intertexta, sed simplex
est membrana, utcumque crassa, & admodum dura, cavitatemque constituens, in qua cor facile
dilatare constringitur queat. In se enim cor continet nulla prorsus portiuncula illi conatum, sed
æqualiter ab illo undique, uti superius commemorabatur, distans. Cautas hæc læuis omnino est,
tenui quodam humore oblita, ac adipi penitus omni destituta. Exterior quoque inuolucrum super-
ficies omni adipe uacat. Quanquā secus arbitratu sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue ef-
se asserens: intersepientibus membranæ fore delusum, quæ huic inuolucro obnatæ præpingues,
ac potissimum in hominibus, uisuntur. Ceterum exterior hæc inuolucrum superficies propter fi-
brosos nexos, ut membranæ inuicem conatæ, aspera cernitur. Inuolucrum enim lateribus intersepien-
tes membranæ quodammodo orbiculatim obnascuntur. Anteriori parti, cui illa membranæ non ob-
nascuntur, fibræ membranæ earum membranarum cavitatem implentium cordis inuolucro adna-
sunt. Posterior pars uniuersa intersepientes quoque membranæ habet conatas. Ceterum uniuersus
mucro, & dextri lateris inuolucrum egregia portio septi transuersi neruo circulo ad latus sinistru
ualidissimè, amploque admodum spacio conascitur, quod hominibus est peculiare. Similis quip-
pe & canibus & porcis à septo multum distat: tantum abest, ut ipsi magna sui portione inuolu-
crum cõnecteretur, adeo sanè ut & hinc luce clarius constet, Galenum hominis uiscera aut osi-
tater, aut neutique spectasse, simiasque & canes nobis descripsisse. Verum & homini adhuc priuatim
anterior mucronis pars tunicæ costas succingenti fibrosis nexibus hæret, ea parte qua sinistri
lateris sextæ & septimæ costarum cartilagines pectoris ossi coarctantur, sed & is inuolucrum nexus
inter thoracem interdiuidentes membranas perficitur: nulli enim ex illarum medio inuolu-
crum cordis excedit, neque pulmonem ulla ex parte nisi illarum interuentu contingit. Hoc nul-
las arterias in se disperfas exigit, neque etiam uenas, nisi perquam tenuissimas ab illis ferè exortas,
quæ intersepientibus membranæ tanquam in omentum deriuantur. quum enim cauam transmittit,
ab illa uix aliquid mutuatur: quæ autem septo in hominibus conascitur, communia cum septo
uasa sibi uendicat. Nervos quoque adipiscitur nimis quam obscuros, ac ab illis pronatos, à qui-
bus recurrentes nerui iam pullularunt. Quod uero membraneum hoc cordis inuolucrum cor-
di id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum in istarum domus & arcule cuius-
dam ac thecæ cor luculentissimè amplecti, ac intersepientium membranarum beneficio sustinere ui-
deatur. Præterea ut leuius esset, & durius, ex ualida extrui membrana, neminem quoque ambigere
putauerim. Ceterum an hominibus secundum naturam se habentibus inuolucrum id aqua contineat,
quæ serosi humoris modo in ipsius cavitatem inter dissecandum reposita obseruamus, mihi non ad-
modum perspectum est. Quauis nullam sanè humani cordis sectionem unquam aggressus sim, in qua non
multa eiusmodi aque quantitatem repererim: quocumque etiā mortis genere siue paulo, siue multo
ante homo interisset, etiam si adhuc maiorem copiam in mulieribus quam uiris animaduertimus: nisi
illi natura admodum fuissent humida. Quinetiam ferè minus in nuper mortuis adinueni, quam
in his à quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiæ cor istius eximi spectauimus, a-
quam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerum id non admodum commodè, utcumque
etiā nos tragædiæ adiungeremus, expèdere licuit. Patavi huius aquæ intue de cupidi, pullans
adhuc cor cum pulmone reliquisque uisceribus ilico atque exemptum erat, in proximam pharmaco-
polæ officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam reperimus. Canes uiui
caui-

Inuolucrum cor
dis substantia.

Superficies
cor
nexus in-
uolucrum.

Quibus uasis
ac neruis inu-
olucrum impli-
etur.

Inuolucrum in-
us, & cõstru-
ctio ratio.

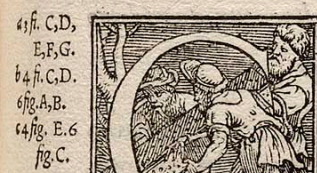
Cuiusmodi a-
qua in inuolu-
cro obserue-
tur.

cavitatem inuolucrum & cordis superficiem humectas habent, at in his nulla aquæ obseruatur
quantitas, ut sanè in mortuis quantum uis etiam exigua semper, perinde ac in porcis occurrat,
quibus tamen in uiua sectione aqua asseruata uidetur. Adeo ut de uiuorum aqua nihil asserere
uelim, uerum nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex spiritu in aquam post mor-
tem conuerso, hanc in mortuis reperiri contententes affirmant) fallum esse noui. Quandoqui-
dem (ut sæpe antea monuimus) membranæ nullis partibus connatæ, neque inuicem hærentes
perpetuò madidæ apparerent, ut oculi palpebrarumque interior superficies. Ad hunc quoque modum
ubi membranæ cerebrum inuestientes mutuo insternuntur, & interna costas succingentis mem-
branæ, & peritonæi superficies, aciecoris quoque & intestinorum, reliquarumque partium inui-
cem tantum accumbentium, non uero connatarum superficies madorem semper commonstrat.
Nunc autem cor in continuo uersans motu, neque dum uiuit animal unquam uel momento quie-
scens, calidissimè uiscus merito censetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia,
sed & aquam à Natura ipsi priuatim eiusdem usus gratia largitā nanciscatur. Præcipue quum in
humidioris temperie uiris ac mulieribus copiosiore aquam, quam in siccis calidisque, quibus plu-
res adesse spiritus constat, reperiamus: atque à phrenitide mortuo cerebri uentriculos seroso humo-
re non nihil salso acrisque plenos obseruauerimus. Neque hic me mouet, quod quis unde hæc aqua
calidissimo uisceri affundatur, interrogare possit: quum præter adipem, quo humanum cor im-
primis scatur, madorem in reliquis nuper commemoratis sedibus animaduertamus, & in aquæ
subter cutem specie, ab utero uentris dicta, tantam aquæ uim in peritonæi amplitudine, & etiā
in aquoso ramice, & interdum uiuentibus in thoracis amplitudine asseruari indies discamus. Pre-
terea æstiuo tempore suspensum, ac in cruce, ut Gallis & nostratibus moris est, non procul à suburbijs
ad publicas uias relictis, paucis post suspensum diebus, ac si uisceræ aqua distentæ essent, in mirā
molem intumescunt. Meminerim etiam in diebus canicularibus una die occisos canes, quibus cutem
detraxeram, & musculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuisse, & casu
in sole relictos, maximam serosæ aquæ uim in peritonæi cavitatem, & in thoracis amplitudine col-
legisse. Ceterum nugaci hac disceptatione relictis, ad cor properemus, ne tandem in theologo-
rum quæstionem, qua de mysterijs plena Saluatoris nostri IESU CHRISTI aqua san-
ctissime pertractant, incidamus: ac diuini Ioannis uerissimum Euangelium, his nostris de solis ca-
lore in suspensis uariationibus, & carnificinis minimè miscamus.

DE CORDIS SITV ET FORMA.

Caput IX.

SITVM cordis in sua proportionem ostendit ultima figura tertij libri: dein prima &
secunda præsentis libri figura idem quoque ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro inte-
dit, ac inter membranæ thoracis cavitatem intersepientes continetur. Ac in prima quidem fi-
gura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porro cordis formam
ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

CORDIS situm formamque ipsius enarratum modò inuolucrum com-
monstrat. Cor namque pyramidalis figuræ uisitur, & nucis pineæ non ad-
modum est ab simile: ex basi nimirum latiori in mucronem paulo quam
nucis pineæ acutiorem sensim desinens: est que multo longius quam cra-
sius, quanquam in homine, quod ad externam superficiem attinet, non æ-
quæ crassum secundum orbem, ut ceteris ferè animalibus, sit. Ipsius etenim
latitudo profunditatem non secus excedit, quam si quis cor in anteriori po-
teriorique sede non nihil depressum affirmaret. Atque id potissimum in dextra sede illi accidisse, dis-
secantibus obseruatur. Tota exterior superficies à basi ad mucronem usque extremum impen-
sè læ-
uis cernitur, nulli prorsus parti connata. Coronalis tamen uenæ propages à cordis basi ad
mucronem usque cum coniugis suæ arterijs excurrentes, sanguineque turgentes, paulo magis reli-
qua cordis superficie extuberant, inæqualitatemque minimam efformant: quippe maxima sui cor-
poris portione in cordis substantiam imprimuntur, deinde & adeps etiam, quo humanum cor
plerumque abundat, aliquid inæqualitatis inducit. Basis propter uasorum egressus inæqualis ut-
cumque uisitur, dextræ enim ipsius sedi dextra auricula simul cum uena cava, & arteriali uena
committitur, in sinistra autem sede læuam habet auriculam, & præter arteriam uenalem, ma-
gnæ quoque arteriæ initium. Porro cordis auriculas, uasa, ut & ipsorum orificia & membranu-
las, cordisque uentriculos seorsim ordine persequemur, iam cordis situm subnexuri, de quo pro-
lixè

Cordis figura.

Cordis super-
ficies qualis.

Cordis situs.

lixē admodum dissectionis professores contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum inuentibus, illis autem in medio, quod ad dextrum ac sinistrum attinet: alij uerō non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerum & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde superiora & inferiora. alij rursus hæc omnia quidem toti cordis molī, alij autem duntaxat basi ascribentibus. Quod autem in præsentia thoracem omnes appellant^m quicquid costis & pectoris ossē, & duodecim thoracis uertebri intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis trūcus cum Aristotele ipsi thorax appellaretur, plurimum in situ cordis enarrando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram sitū descriptionem non admodum accedant. Quandoquidem brutis animalibus quibus pectoris os hominē longius obigit, non basis solum, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. Deinceps secundum dorsi longitudinem basis uicinior longē est primæ thoracis uertebre, quam mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatiori pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quam mucro à pectoris ossis cartilagine gladij modo in aciem cessante, adeo ut hac dimensione, quam in longitudine metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactē occupet. Quod ad anteriora posterioraq; attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio eius thoracis sedis quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cæterum hominis cor sua basi, quæ ipsius dignissima nobilissimaq; pars, quum uasorum origo sit, censetur: exactē, ut in reliquis animantibus, dextræ sinistræque sedis medium obtinet: atque quod ad anteriora posteriora que spectat, pariter sese habet. tātum enim à pectoris distat ossē, quantum à uertebrearum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur uertebri, quintæ uertebre corpus respicit, quæ ex tribus totius thoracis dorsi longitudinis partibus primæ humilior sedes & secundæ elatior existit. In anteriori uerō thoracis sede, quæ pectoris ossis longitudine terminatur, ad amissim mediam sedem exigit, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inferitur. Atque hictutissimus, & plurimum ab ijs quæ foris incidere queunt, remotus, basis locus est: à quo reliquū cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eousq; exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus atq; antrosum q̃ ipsū basis centrū uergat, & dextra quoq; mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistrum excedat, ipsumq; mucronis centrum sextæ & septimæ costarum sinistri lateris cartilagine respiciat, quæ pectoris ossi coarctantur. Præsentibus terminis quibus cordis situs comprehenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quæ sanè hominī, ut & cerebrum ac iecur, quam cæteris animantibus est grandior. Neque id solum hominī priuatim euenit, uerum & illi quoque cor septi transuersi neruofæ parti in læuo latere, cui cordis inuolucrū magno spacio^o adnascitur, quam proximē accedit: secus longē quam canibus & simijs, quibus cor magno intervallo à septo remouetur.

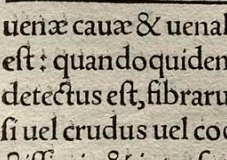
DE CORDIS SUBSTANTIA. Caput X.

CORDIS substantia quoad fieri licuit, illis potissimum figuris delineatur, quæ id quo uis pacto dissectum referunt, ut septima, et quatuor illi proximē sequentes.

Cordis caro.

Cordis fibra.

PRAECIPUA cordis substantia carne constat, musculorum carne paulominus rubra, uerum duritia, spissitudine, & fibrarum quo intertextitur genere plurimum ab illa uariante. Cordis enim caro longē durior existit, & spissior, iniurijsq; ferendis pertinacior, & demum uario robustissimarum fibrarū genere donata. quum interim unius musculorū sedis caro unicam ferē speciem, eamq; sparsim satis disseminatā duntaxat fortiaur. Porro species fibrarum, quæ cordis carne continentur (nō enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorum^a fibris agimus) haud æquē ac musculorū conspicua est: quandoquidem nullum prorsus inuenias musculum, qui uel citra dissectionem ilico atque detectus est, fibrarum suarum differentiam non accuratē ostendat: & adhuc multo accuratius, si uel crudus uel coctus unguibus, aut cultro discerpatur. at cordis quidem caro fibris compactissimis, & inter se plurimum differentibus oppleta uisitur: quæ uerō earundem sitū differentiarumq; sit ratio, cōiectura potius q̃ sectione assequimur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudam rectis uel obliquis uel transuersis sectionibus aggrediari, uel utcumque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem secundum unum

unum fibrarum genus diuelli posse obseruabis, ac omnē carnis partem diuersis multiplicibusq; (sed potissimum transuersis) fibris abundare astrues: non enim in corde, ut sanè in stomacho, uentriculo, intestinis, & ipso etiam utero, & ambabus uescicis sectionis beneficio fibrarū situm adinuenire integrū est. Quancūq; interim triplex fibrarū genus à Natura ipsi largitū esse, nō possumus ire inficias, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nolum simplicem earundem ductum: tum etiam propter manifestam ac uehementem cordis functionem, quæ fibrarum potissimum, ut statim dicturi sumus, auxilio perficiuntur. Ceterum & si ratio fortassis suaderet rectas fibras quibus attrahēdi facultas tribuitur intimas, & deinde his obliquis, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præesse creditur, positas esse, & extimam sedem transuersas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere, non tamen cordis fibrarum situm ascribemus, quum sectio ipsa triplex hoc fibrarum genus inuicem commisceri ostendat, & nunc rectas, nunc obliquis, nunc transuersas, & rursus rectas & obliquis & transuersas quodammodo commonstret, quasi tres priores differentia singulis uentriculis peculiaris essent, posteriores uerō toti cordi ambobusque uentriculis simul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquam elixato ex ipsius basi ad mucronis usque ipsius centrum deduci, tam per cordis uentriculorum septum, quam reliquā sedem conspiciamus: transuersas autem, quæ orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt: obliquis uerō, quæ quidem orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt, at oblique secundum cordis longitudinem procedunt. Suntq; hæc in duplici differentia. Aliquæ etenim in dextro cordis latere basi sunt uiciniores, in sinistro ipsi mucroni: aliæ autem in dextro latere mucronem magis respiciunt, in læuo basim. Arque his sanè fibris pro cordis mole, si eam scilicet ad musculum conseras, perquam numerosis, & carne has continente amplexanteq; potissima cordis substantia constituitur, cui eadem cum musculorum uentrium substantia accedit compositio. Vt enim in musculis fibræ ne rumperentur, carnem undique habent circumpositam: sic & cordis fibræ peculiari ipsis carne continentur, fulciuntq;. Quæ porro per uniuersum cor fibrarū & carnis simul sit crassities, tunc demum opportunē explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In præsentia autem suffecerit, carnis fibrarumq; cordis usum, quæq; adhuc ad cordis substantiam spectant, adijcere: ac innuere, cordis carnem in mucrone quam in basi spissiore solidioremq; apparere. Non ob hoc profectō (ut Galenus arbitratur) ne hic cor in suis contractionibus pectoris os accedēs facilius legeretur: uerū quod ea cordis pars tenuis sit, & quod ad eā fibrarū rectarū concursus perficitur, qui carnē mucronis, & si ab alia nō differat, compactiorē commonstrat, ad eū prorsus modū quo solidiorem carnem in musculi capite, aut tendinis principio uidemus, quam in musculi uentris medio, ubi fibræ nō adeo atque in illis locis compactæ, ab inuicem magis dirimuntur. Carnis itaque cordis non postremus usus cum musculorum carnis usu in fibrarum firmatione correspondet. Quod uerō propria peculiarisq; ipsius secundum iustitiam temperie ad præcipuas cordis functiones, quæ in sanguinis gratia pulmonis emutatio ne, & uitali spiritu efficiendo potissimū cōsistunt, opituletur, imò primarius harum functionum autor sit, ex aliorū uiscerū substantia ratiocinamur. Cæterum cordis fibræ alteri functioni subseruiunt, quæ cor tantisper dum uiuit animal, & dilatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionem dilatationemq; quiescit. Dein quemadmodum cordis fibræ cum musculorum fibris nonnulla consequuntur communia, sic etiam ut & illæ motui famulantur, sed prorsus diuerso. Musculorum enim motus arbitriarius est, cordis uerō naturalis, ac absque lassitudine inescrutabiliterum. Opificis in dultia indefessus, arbitrioq; nostro minimē subditus, neq; ex cerebri neruis, ut musculorum motus, ulla ex parte dependens. Porro cordis dilatationem, quæ mucronis ipsius ad basis centrum est attractio, & omnium laterum cordis distentio, recte efficiunt fibræ, mucronem uersus basim contrahentes. Quod sanè ita perficitur, ac si uimineo circulo orbiculatim eademq; serie complurimas iuncorum scirporum ueracides connecteres, & capitibus illorum simul collectis, uelut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex mucronis medio per circuli centrum dimittētes, quo deorsum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capaciōr redderetur. Hinc siquidem cordis dilatationem condiscere quam optime liceret: quippe uimen quodammodo cordis basi responderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidem illis responderent fibris, qui in cordis lateribus & anteriùs et posteriùs consistunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quæ in cordis carneo^b septo inter duos sinus posito frequentissimæ habentur, quanquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu similitudinem obtine ret, nihil con fingere possumus. Transuersarum autem seu circularium fibrarum actionem ad aliquid referte, est quam facillimum. hæc enim cordis contractioni imprimis præfunt, quæ mucronis

Carnis cordis usus.

Fibrarum usus.

Fig. H. H. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

cronis cordis à basi est discessus, & quædam cordis productio, quæ illa moluntur fibræ, quæ laxatis rectis impensius arctantur colligunturq; haud secus quam si prius contractum in pyramide illa funiculum iam laxas, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introsum comprimamus, itaq; illius cavitatem minuamus, & interim tamen prociorem reddas. Nunc uero quæ obliquæ fibræ quieti præsent, hoc est aliquantisper, prout cordis functionibus ex usu censetur, simul cum alijs fibris ad contentas materias undiquaque se contrahant, imaginari non est arduum: præcipue si diuersos cordis pulsus in uiuo animali examinaueris. Quod sane facturus es iucundissime ea administratione, quam septimi libri calci (uel huius tantum rei gratia) subiiciam: in qua non hæc modò, uerum alia pleraque spectanda proponuntur. Nunc autem ad fibras reuersi, eas non motuum cordis duntaxat opifices esse arbitramur, uerum rectas ad attractionem, ad expulsionem orbiculares, ad retentionem uero obliquas conducere etiam nobis persuasum erit. Cæterum præter cordis carnem & fibras proprias ipsius uenæ illius substantiam enutrientes, & arteriæ innatum suæ substantiæ calorem fouentes, huc etiam enumerandæ ueniunt: ipsa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam quasi musculorum uasa distributæ. Quis uero uenæ arteriarum que coronaliū sit ortus ferriesq; in tertio libro abunde complexi sumus. Quare cordis neruulo sermoni quoque addito, ad cordis tunicam est accedendum: ac cum quidem neruulum in quarto libro à sinistro sextiparis cerebri neruo deprimi retulimus, quando ab illo, ubi sinistri lateris recurrentem neruum constituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolucrum basim penetrans, & sinistro uenæ arterialis lateri posteriori sedis exporrecta, in cordis basim (oppidò quam obscure) pertinet. Verum cordis tunica illi membranæ prorsus correspondet, quæ musculorum uentribus pertinaciter obnascitur, tenuissima nimirum membranula quæ à musculorum substantia diuelli nequit. Eiusmodi namque cordis extimæ superficiei obducitur, cui in hominibus præcipue ad basim durioris adipis copia obnascitur: aliquando & per reliquam cordis superficiem ad mucronem usque, ac id semper imprimis secundum uenarum & arteriarum per cordis corpus digressum, illi enim copiosior adipis portio (ut in omento & membranis thoracem intersepientibus accidere conspiciamus) attenditur. Integrum esset & ad cordis substantiam referre tres membranas uenæ caue, & duas arteriæ uenalis orificio præfectas, deinde & auriculas, & quatuor ipsius præter id circunuoquentes uenas arteriasq; uasa, nisi nunc tempestiuus foret, singula seorsum priuatis Capitibus recensere. Pari quoque ratione & cordis os huc spectare uideretur, nisi & id in primo libro prolixius effemus persequuti.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENTRICULIS. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, non uero & decima sinistrum, undecima autem cor transuersum dissectum oculis subiiciens, uentriculorum cordis naturæ ostendenda plurimum iuuat.

Ventriculorum
numerus & si-
tus.

Forma dex-
tri.

Forma si-
nistri.

NONAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus conformantur, quoque consent numero, nunc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele in illorum numero disceptatione omnino cohibetur. Humanum itaque cor in duas insigniter amplas obtinet cavitates, secundum cordis latera sitas: unde etiam unum uentriculum sinum uel dextrum, alterum sinistrum merito nuncupamus. Horum dexter sinistri amplitudinem uincit, amboque inuicem forma plurimum variant. Dexter namque magis deorsum ad cordis mucronem ipso sinistro descendens, cavitatem instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quando quidem dextro ipsius latere, anteriori & posteriori sede instar interioris semicirculi, aut ita extructæ cameratæ sedis concaua est, exteriori cordis in his regionibus superficiei, quæ gibba est, respondens: in sinistro autem latere externæ fornicis aut semicirculi sedis ritu (ut sic dicam) gibba cernitur, propter cordis uentriculorum septum semiorbis modo dextra ipsius superficiei in dextri uentriculi amplitudinem protuberantis. Atque hanc formam dexter cordis uentriculus à basi ad mucronem usque seruat, simul cum cordis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uentriculus ampla etiam basi incipit, sensimque in arcum uersus cordis mucronem desinit, cavitatem instar conij, quod ad totam superficiem spectat, orbicularem obtinens. Cordis namque uentriculorum septum à sinistro ipsius latere, quo sinistru uentriculi dextrum latus efformat, concauum,

uum, non uero ut dextro latere gibbum extuberansq; uisitur, & parem crassitiem naturamque cum cordis substantia sinistram latus & anteriorem posterioremq; sinistri uentriculi sedes constitutiente exigit: itaq; prorsus se habet, quasi sinistri uentriculi potissimum gratia cor constitueretur, ac ut dexter uentriculus fieret tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adnascetur. Vniuersa namque cordis substantia, præter uentriculorum septum, dextri uentriculi amplitudinem constituens, tenuis admodum est: quæ autem sinistrum uentriculum orbiculatim ambit efformatq; dextri uentriculi substantiam multis numeris crassitie superat, & undique equè crassa uisitur, præterquam in ipsa basi, ubi uasorum illinc prodeuntium dehiscientiumq; gratia, cordis carnea substantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum est amplitudo. Vtriusque uentriculi superficies perquam inæqualis est, & multis quasi foueis in carneam substantiam penetius impressis obsita. Neque istæ ad latera tantum, & si secus cæteris omnibus dissectionum proceribus uisum sit, consistunt, ubi dexter uentriculus sinistram respicit: uerum per uniuersam prorsus uentriculorum superficiem, non solum in nuper occisis animalibus, sed perpetuò, tantisper dum cor ipsum seruire uolueris, apparentes, neque unquam uel in exiccato corde conuiuentes. Deinde præter hanc inæqualitatem, quæ in sinistro uentriculo nonnihil insignior est, ambo carneas quasdam plantationes processus uel intus exigunt, qui teretes sunt, & graciles, & in fibras membranas cessant, humiliori sedi membranarum in ipsis sinibus positarum continuas. Cernuntur autem carni hi processus potissimum ad uentriculorum mucronem, humiliorem uel sedem, quos ad fibrarum quas continent robur facere ostendam: quum secundo ab hoc Capite membranarum cordis naturam persequar. Uentriculorum igitur septum crassissima, ut dixi, cordis substantia efformatum, utrinque foueis ipsi impressis scatur, hac imprimis occasione inæquali superficie qua uentriculos respicit donat. Ex his foueis nullæ (quod sensu saltem comprehendit) ex dextro uentriculo in sinistru penetrant, adeo sane ut rerum Opificis industriam mirari cogamur, qua per meatus uisum fugientes ex dextro uentriculo in sinistram sanguis refudat. Præter hæc uenas commemorata, in utroque duo habentur orificia, & totidem uasa in eminentiori uentriculorum sede, in cordis nimirum basi consistentia: & substantia, quum unum quidem uenofum, alterum autem arteriosum sit, differentia. Deinde ambobus uentriculis membranæ quedam insunt, quæ uasorum orificijs paulo post præfici commemorabimus: ac in dextro quidem uentriculo tres habentur, uenæ caue os spectantes: in sinistro autem duæ, uenalis arteriæ origini connatæ, adeo ut & hinc uentriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipso usu, & quam continent materia inter se differunt. Porro usum illorum unum cum cordis uasorum & orificiorum & membranarum & aurium usu priuato Capite merito pertractabimus, quod hæc simul omnia cordis functionibus famulentur: quas, nisi enarratarum iam partium constructione prius descripta, recensere absurdum foret.

Ventriculo-
rum superfie-
cies.

DE CORDIS VASIS, ET EORVM.

de orificijs. Caput XII.

CORDIS uasis eorundemq; orificijs spectandis pleraque faciunt figure: ac quinta quidem præcipue uenam cauam proponit ad characteres C, D, E. Sexta autem uenam arterialem insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam. Cæterum septima caue uenæ proponit orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ ad C, D. Non uenalis arteriæ ad C, C. Decima magnæ arteriæ ad A.

Tota fig.
cap. 6 lib. 3
hic autem 5
fig. C, D, E.

UPERIORI Capite, quo duos cordis uentriculos complectebamur, quatuor cordis uasa & totidem orificia esse, obiter innuebamur. Ac in uasorum quidem numero sunt uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria, quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus donantur foraminibus. Vena caua ad dextrum cordis latus dextrumq; uentriculum refertur: num uero ab illo in hominibus originem ducat, non ad modum contentiose friuolis quibusdam autorum suffragijs innitens, agrediendum duxi, quum sectione (ut rationes subiceam) in natis hominibus nihil aliud quam caue ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atque idem de foetibus, quoad hæc uenarum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim de uenæ caue principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitum adducit, omnia in illum (si modo

Cordis uasa
quot & quæ.

Vena caua.

id id quis proposuisset) retorquere esset quam facillimum. Nisi forte cum Galeno illi conueniret, quod secur sanguificationis officinam esse haud falso enunciauerit, quanquam etiā Achillem illum arteriae uenosa principium deturbaret. Ex dextro itaque latere basis dextri uentriculi ad humiliores eiusdem basis sedem, uena caua^b amplo patentiusq; admodum orificio exoritur, ac illico ab exortu (qui totius uenae capacitatem amplitudinem multum superat, ac uelut extuberans ad cordis substantiae terminos, ^b circulus uisitur) sursum ad iugulum, & deorsum uersus septum^c contendit; neque, ut quispiam forte arbitraretur, uena caua unico ad hunc modum enata principio, in duos truncos magnae arteriae modo dirimitur, sed dextro basis cordis lateri instar re-
 cti palati attenditur, ac suo ueluti sinistro duntaxat latere uena ex dextro uentriculo enascitur, ac facile citra aliam diuisionem (quod interim arteriae magnae ex cordis basis centro quodammodo prodeunt negatum est) cordis inuolucrum permeans, sursum deorsumque prope-
 pit. Neque profecto alia cauae exortus, aut si mauis cum Galeno dicere, insertionis est species, quam originis trium reliquorum uasorum cordis uentriculos spectantium. Ceterum quo-
 nam pacto toti anteriori cauae exortus sedi secundum illius longitudinem dextra cordis auris^f adnascatur, in eo quod statim de cordis auribus subnexuri sumus Capite, audies. Vena igitur caua primum cordis uas censuimus, & ipsius ortus similiter orificij loco oportu-
 ne habebitur. ^g Vena arterialis etiam dextro cordis uentriculo ascribitur, est que ea uena, quam quidem quod sanguinem in pulmonem deferat, uenaeque prorsus uicem gerat, Venam; quod uero arteriae corpus nanciscatur, Arterialem appellari antea diximus. Haec multo mi-
 nori quam caua^b orificio ex dextri uentriculi basis elatissima parte iuxta dextrum latus uen-
 ticulorumⁱ septi enascitur, & magnae innitens arteriae, sinistrorsumque nonnihil suo caudice inclinans, ac cordis inuolucrum permeans, tandem in^l duos truncos diffunditur, quorum dexter ad sinistram latus caudicis magnae arteriae, posterioremque eius caudicis sedem refle-
 xus, in^m dextros pulmonis lobos digeritur, sinister uero inⁿ sinistros. Porro^o uenalis arte-
 ria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena persequuti fuimus, atque etiam ab usu quod aërem continet deducit ue. Arteriam: à substantia autem, quod uenarum corpori responderet, Venosam nuncupari reuoluimus: inter sinistri cordis uentriculi uasa connumeratur, ac ut ue-
 narum corpus adipiscitur, ita quoque ex molliori sinistri uentriculi sede (ut caua ex dextri) principium ducit. Ex sinistro enim sinistri uentriculi latere ad eiusdem uentriculi demissio-
 rem partem pari penitus modo ut caua, uenalis arteria^p patenti admodum orbiculari que orificio enascitur, ac statim ab ortu, aut in ipso potius ortu, in^q duos truncos deriuatur, quorum dex-
 ter sub cordis basi productus, ac cordis inuolucrum penetrans, in dextram pulmonis sedem dispergitur, sinistro interim in sinistram pulmonis partem exporrecto. Ceterum haec uena-
 lis arteriae in primos truncos distributio, adeo illius origini uicina est, ut hoc nomine nonnul-
 li dissectionis professores eius in corde orificium multiplicauerint, ac id geminantes quinque
 quatuor cordis uasorum orificia enumerauerint. Etrursus fortassis pari ratione uenae cauae
 attendentes, ipsius quoque orificium geminarunt: quum in ipsa etiam origine haec sursum
 deorsumque properat. Huiusmodi enim quid Herophilus contra Galeni Erasistrati que
 sententiam ex septimo de Administrandis sectionibus libro innuisse colligitur. Porro nos
 quatuor cordis uasorum, quatuor tantum orificia, ut reuera sunt, enumerabimus. Quo
 autem pacto uenalis arteriae exortui in anteriori quoque ipsius regione^r laua cordis auricula
 adnascatur, secundo ab hoc Capite explicabimus. Quartum uas, quod adhuc enarrationi
 deest, quartumque cordis constituit orificium, magna censetur arteria, pari ratione ex si-
 nistro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducens. Ex dextro enim elatissi-
 mae sinistri uentriculi sedis latere, & ex cordis basis ueluti centro arteria magna enascitur, ali-
 quousque recta^s sursum sub uenae arterialis caudice tantisper prorepens, donec cordis inuo-
 lucrum permeans, in duos truncos diffundatur, quorum unus corporis superiora, alter infe-
 riora petit. Atque ita profecto durorum crassorumque uasorum, ipsius nimirum arterialis
 uenae, ac arteriae magnae principia adeo respondent, ut sinistram arterialis uenae latus dextro
 arteriae magnae lateri in ipsa origine adnatum sit, amboque uasa hic ex eminentissima cordis
 uentriculorum septi sede commune principium radicemque possideant, quod eousque qui-
 busdam animalibus indurefcit, ut id Galenus reuera os esse affirmet. Ceterum^t hic in sini-
 stro cordis uentriculo ad septi eminentissimam sedem ascensus post dextram orificij uenalis
 arteriae membranam inter dissecandum latens conscendensque Aristoteli imposuit, ut inibi
 tertium cordis uentriculum constituerit, illum arteriae magnae principium esse recensens,
 quod sane multo minus inculandum uenit, quam quod uentriculorum cordis numerum pro
 animalium mole uariare scripserit. At quemadmodum Galenus in huiusmodi leuibus & obi-

Vena arte-
rialis.

Venalis ar-
teria.

Diuersa A-
natomicorum
de cordis ori-
ficij placita.

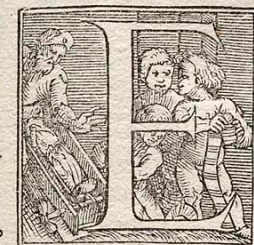
Magna ar-
teria.

Li. 3. de Par-
tib. animal.
cap. 4.

ter tantum traditis ab Aristotele descriptionibus prolixè refutandis occupatur, ita sanè Aristoteli sectatores hortaretur, ut in Aristotelem affecti, sedulo humani corporis fabricam ipsi reseca-
 rent, eam Galeni placitis accuratè conferentes, ut tandem Galeno Anatomicorum principi id
 obijcerent, cuius dissectionis professores crebro insimulat, quum utrunque leuiter Aristotelis
 ut in confectionibus parum exercitati errorem illum citra partium inuentionem committentis
 fert: at eos grauius inculcat, qui totam uitam huic speculationi dedicauerunt, & tamen in pleris-
 que falsi sunt. Si enim quis Galeni dogmatibus non addictus, ea diligenter examinaret, com-
 plurima profecto occurrent, quae altius refelli possent, quam quae Galenus alijs imponit A-
 natomicis. Non enim admodum leue censeretur, quod in sexto de Partium usu arteriae ma-
 gnae orificium amplius uenosa^a arteriae orificio esse asserit: quum interim hoc, illo longè am-
 plius cernatur. Neq; simpliciter Galenus magnae arteriae orificium uenosa^a contulit, imò ceteris
 cordis orificijs id amplius esse contendit, adeo in Aristotelis dogmata incitatus, ut nō animad-
 uerterit uenae cauae orificiū uel triplo maius arteriae magnae orificio cerni, ac reuera esse, uti &
 uenalis arteriae orificiū grandius magnae arteriae orificio esse dicebamus. Porro quod & ego in
 Galeni medicinae parentis uerba iurauerim, ac philosophis nos insectandi ansam praebere neu-
 tiquam instituerim, non lubet haec, & eius generis permulta diffusius persequi: un de etiam ad
 cordis membranas sermo iam uenit reflectendus.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QVA- tuor orificiorum cordis. Caput XIII.

PRÆSENTES membranae seriatim in septima, octaua, nona & decima fi-
 guris occurrunt. Septima namque tres proponit uenae cauae orificio praefectas, ac K, L, M in-
 signitas. Octaua tres in uenae arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uena-
 lis arteriae orificij E & F indicatas. Magnae autem arteriae tres membranae in decima B, C,
 D insignitae proponuntur.

7. fig. K, L, M.

7. fig. H, I, J.

7. fig. A, B, C.

7. fig. D, E, F.

7. fig. G, H, I.

7. fig. J, K, L.

7. fig. M, N, O.

7. fig. P, Q, R.

7. fig. S, T, U.

7. fig. V, W, X.

7. fig. Y, Z, A.

7. fig. B, C, D.

7. fig. E, F, G.

7. fig. H, I, J.

7. fig. K, L, M.

7. fig. N, O, P.

7. fig. Q, R, S.

7. fig. T, U, V.

7. fig. W, X, Y.

7. fig. Z, A, B.

7. fig. C, D, E.

7. fig. F, G, H.

7. fig. I, J, K.

7. fig. L, M, N.

7. fig. O, P, Q.

7. fig. R, S, T.

7. fig. U, V, W.

7. fig. X, Y, Z.

7. fig. A, B, C.

7. fig. D, E, F.

7. fig. G, H, I.

7. fig. J, K, L.

7. fig. M, N, O.

7. fig. P, Q, R.

7. fig. S, T, U.

7. fig. V, W, X.

7. fig. Y, Z, A.

7. fig. B, C, D.

7. fig. E, F, G.

7. fig. H, I, J.

7. fig. K, L, M.

7. fig. N, O, P.

7. fig. Q, R, S.

7. fig. T, U, V.

7. fig. W, X, Y.

7. fig. Z, A, B.

7. fig. C, D, E.

7. fig. F, G, H.

7. fig. I, J, K.

7. fig. L, M, N.

7. fig. O, P, Q.

7. fig. R, S, T.

7. fig. U, V, W.

7. fig. X, Y, Z.

7. fig. A, B, C.

7. fig. D, E, F.

7. fig. G, H, I.

7. fig. J, K, L.

7. fig. M, N, O.

7. fig. P, Q, R.

7. fig. S, T, U.

7. fig. V, W, X.

7. fig. Y, Z, A.

7. fig. B, C, D.

7. fig. E, F, G.

7. fig. H, I, J.

7. fig. K, L, M.

7. fig. N, O, P.

7. fig. Q, R, S.

7. fig. T, U, V.

7. fig. W, X, Y.

7. fig. Z, A, B.

7. fig. C, D, E.

7. fig. F, G, H.

7. fig. I, J, K.

7. fig. L, M, N.

7. fig. O, P, Q.

7. fig. R, S, T.

7. fig. U, V, W.

7. fig. X, Y, Z.

7. fig. A, B, C.

7. fig. D, E, F.

7. fig. G, H, I.

7. fig. J, K, L.

7. fig. M, N, O.

7. fig. P, Q, R.

7. fig. S, T, U.

7. fig. V, W, X.

7. fig. Y, Z, A.

7. fig. B, C, D.

7. fig. E, F, G.

7. fig. H, I, J.

7. fig. K, L, M.

7. fig. N, O, P.

7. fig. Q, R, S.

7. fig. T, U, V.

7. fig. W, X, Y.

7. fig. Z, A, B.

7. fig. C, D, E.

7. fig. F, G, H.

7. fig. I, J, K.

7. fig. L, M, N.

7. fig. O, P, Q.

7. fig. R, S, T.

7. fig. U, V, W.

7. fig. X, Y, Z.

7. fig. A, B, C.

7. fig. D, E, F.

7. fig. G, H, I.

7. fig. J, K, L.

7. fig. M, N, O.

7. fig. P, Q, R.

7. fig. S, T, U.

7. fig. V, W, X.

7. fig. Y, Z, A.

7. fig. B, C, D.

7. fig. E, F, G.

7. fig. H, I, J.

7. fig. K, L, M.

7. fig. N, O, P.

7. fig. Q, R, S.

7. fig. T, U, V.

7. fig. W, X, Y.

7. fig. Z, A, B.

7. fig. C, D, E.

7. fig. F, G, H.

7. fig. I, J, K.

7. fig. L, M, N.

7. fig. O, P, Q.

7. fig. R, S, T.

7. fig. U, V, W.

7. fig. X, Y, Z.

7. fig. A, B, C.

7. fig. D, E, F.

7. fig. G, H, I.

7. fig. J, K, L.

7. fig. M, N, O.

7. fig. P, Q, R.

7. fig. S, T, U.

7. fig. V, W, X.

7. fig. Y, Z, A.

7. fig. B, C, D.

7. fig. E, F, G.

7. fig. H, I, J.

7. fig. K, L, M.

7. fig. N, O, P.

7. fig. Q, R, S.

7. fig. T, U, V.

7. fig. W, X, Y.

7. fig. Z, A, B.

7. fig. C, D, E.

7. fig. F, G, H.

7. fig. I, J, K.

7. fig. L, M, N.

7. fig. O, P, Q.

7. fig. R, S, T.

7. fig. U, V, W.

7. fig. X, Y, Z.

7. fig. A, B, C.

7. fig. D, E, F.

7. fig. G, H, I.

7. fig. J, K, L.

7. fig. M, N, O.

7. fig. P, Q, R.

7. fig. S, T, U.

7. fig. V, W, X.

7. fig. Y, Z, A.

7. fig. B, C, D.

7. fig. E, F, G.

7. fig. H, I, J.

7. fig. K, L, M.

7. fig. N, O, P.

7. fig. Q, R, S.

7. fig. T, U, V.

7. fig. W, X, Y.

7. fig. Z, A, B.

7. fig. C, D, E.

7. fig. F, G, H.

7. fig. I, J, K.

7. fig. L, M, N.

7. fig. O, P, Q.

7. fig. R, S, T.

7. fig. U, V, W.

7. fig. X, Y, Z.

7. fig. A, B, C.

7. fig. D, E, F.

7. fig. G, H, I.

7. fig. J, K, L.

7. fig. M, N, O.

7. fig. P, Q, R.

7. fig. S, T, U.

7. fig. V, W, X.

7. fig. Y, Z, A.

substantia adaugentur iussulciunturq;: nō aliter processō apparentes, quā si carnē in cordis uentriculo uirgulæ essent. Cæterum mēbrana hæc propter tres membraneos ab ipsa deductos processus, trium uenæ causæ orificij membranarū loco enumeratur, atq; quod processus illi quum clauduntur, atq; inuicem conuiuent, spiculorū fulcib; structura similiter existant, Græci *σπυλιδόρις*, quali trifalcas diceret, eos appellauere. Quū enim membraneo circulo adhuc patente & orbiculari seruato, tres ipsius processus inuicem ē regione illius centri coeunt, formam effingunt triangulari cuspidi non absimilem, id quē potissimum illi cuspidi, quo in telis Turcæ penetrandis lorici hodie utuntur, qui triangularem quidem efformant cuspidem: sed quod minus oblongum illud ferrum graueret, anguli quæ acutiores redderent, illi inter duos angulos sulcum elimant, adeo ut cuspis ex basi in mucronem desinens, simul tres angulos & totidem sulcos ostendat: uti etiā hic in corde fieri animaduertes, dum inter dissecandum tres membra neos processus inuicem committes. Cæterum si totius membranei corporis cum ipsius processibus & fibris adapti similitudinem petis, eam ex coronæ forma opportunè sumes, quam regum capitibus antiquitatem in sculpsisse, in illis quæ Romæ effodiuntur imaginibus uidemus.

Venalis arte,
riæ mēbrana.

Porrò quemadmodum^h uenalis arteria uenæ cauæ tum corpore, tum intro mittendis ad cor materijs, & ortu propemodum accedit, ita quoque uenalis arteriæ membranæ cum cauæ orificij membranis pleraque exigunt communia. Adⁱ radicem enim orbis uenalis arteriæ, membranæ circulus ex cordis substantia enascitur, qui in sinistri cordis uentriculi amplitudinem introrsum (ut uenalis arteria extrorsum) ducitur, statimq; ab exortu à cordis substantia abscedit, uenæ cauæ orificij membranæ corpore huc usque quàm similima. Verùm quum aliquantisper in uentriculi amplitudinem descendit, in^m duos tantum membraneos processus partitur: forma quidem^m illis quia ad uenæ cauæ orificiū pertinent respondent, sed mole & robore superiores. Ex ampla enim basi in obtusum mucronē finiunt, longius in sinistri uentriculi cauitatē, quàm cauæ orificij membranulæ in dextri contingentē. Horum processuum unus dextrum uentriculi sinistri latus, alter sinistrum respicit. Anteriūs enim & posteriūs orificiū de hiscut. Secundū uniuerſam eorundem humiliorē sedē (quæ etiam ut cauæ orificiū membranularum, crassior duriorq; existit) fibra feriatiā ex illis enascuntur, quæ deorsum porrectæ, tandem cordis substantiæ ad mucronis sinistri uentriculi amplitudinem passim adnascuntur: & quemadmodum in dextro uentriculo fieri diximus, carnea cordis substantia adaugentur stabilunturq;. Cæterū quia membraneus uenalis arteriæ circulus in duos tantum processus dirimitur, diffecctionis procures duas tantum membranulas ipsius orificio præfici affecerunt: quas mitræ episcopali non admodum ineptè contuleris, si modò partem caput amplectentem ipsi membraneo circulo, & huius processus anteriori posterioriq; mitræ cacumini assimilaueris. quum enim duo tantūm hīc cernantur processus, utcunq; eos inuicem coniuuere filas, *συνιλάχυναι* cum Galeno ipas appellare non poteris, quod scilicet triangularis cuspidis imaginem nunquam referant. Venæ arterialis membranæ dictorum modò orificiorum

Arterialis
uena membra
na.

membranarum nunquam referant. Venæ arterialis¹ membranæ dictorum modò orificiorum^{q8 f. E. f. G. et 1. f. ca. 15 li. 3. dte.} membranarum neque situ, neque forma, neque etiã robore respondent. A' uenæ enim arterialis exortu hæ introrsum in cordis dextrum uentriculum haud pertingunt, sed totæ in eius uasis caudice consistunt, ita ab orificio extrorsum ductæ, ut commemoratæ priùs membranulæ ab orificio introrsum pertinebant. Neque etiã his unus communis quæ est circulus, uerùm tres distinctæ; & non admodùm ualidæ sunt membranæ, singulæ semicirculi modo principium ducentes. Venæ enim arterialis orificium introrsum, atque in suam ipsius amplitudinem non nihil in origine extuberans, suæ amplitudinis superficiem in tres semicirculos extrorsum à corde latefcentes distinctam obtinet: qui crassiores redditi, in ipsam uasis amplitudinem protuberant, ac suis tuberculis uelut tres triangulos ita efformant, ut in puncto se contingentes circuli extra suam superficiem, supra infraque contactus terminum angulos constituunt. Ab his semicircularibus tuberculis membranæ tota ipsarum amplitudine, quasi semiplenæ lunæ imaginem referentes pronascuntur, nusquam uasi ipsi, præterquam ad hæc tubera, adnatæ. Harum membranarum latissima sedes, quæ extrorsum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & sola membranarum latus est, uasi ipsi non connatum, haud ita rectè cernitur, ac si singulæ membranæ dimidiatum circulum ad amissum exprimerent: uerùm modicè id la-^{15 li. 3. dte.} tus introrsum obliquatur, & non ad eodè extrorsum uè in medio conscendit, atque terminis quibus utrinque uasi continuatur. Quum itaque hæc superior latissima quæ membranarum pars latus uè instar dimidiatæ parentheſis ad hunc modum (inflectatur, & ipsarum membra-^{rio f. G. G.}

Arteria ma-
gnae membra-
na.

7 10 fi. B, C,
D. & fi. ca.
2 inserte li.
3 charac-
res 1, 2, 3.

quàm in magnitudine & robore differentes. Magnæ enim arteriæ membranulæ tanto grandiores ualidioresq; uenæ arteriosæ membranulis uisuntur, quanto uenæ arteriosæ corpus ab arteriæ corpore duritiâ amplitudineq; uincitur.

DE CORDIS AURICVLIS. Caput XIII.

CORDIS auriculas quarta figura proponit I & K insignitas, ut & sexta M & F notatas. Verum dextram auriculam inuersam ostendit septima figura F, & octaua K. Sinistram uero nona figura I, & decima L.

a 4 fl. l. 5 fig
 gura B.
 b 5 fig B aa
 C aut poti
 us F septi
 me fig. aa
 H proximiū

V R I C U L A E cordis dissectionum proffessoribus uocantur, appendices quidam basi ipsius adnati. à similitudine enim, quam illi in sicu, non autem in usu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. Emitat namq; ad urumq; cordis basis seu capitis latus appendix unus, ex ampliori basi in mucronem desinens, quem ex latere quo reponitur, aut dextrum, aut sinistrum nuncupamus. Dexter itaq; appendix seu auris dextro cordis basi hæret, atq; dicitur. *Dextræ auris*

Duarum cor
dis auricularū
sitūs.

*Dextra auri-
culæ situs, for-
ma.*

*Dextra auri
culæ substan-
tia.*

Nexus auri-
cula.

*Sinistra cor-
dis auricula.*

Dd 3 minus

minus uenae cauae orificio uisitur. Quod ad externam internamque attinet superficies, auriculae utcumque respondent. quamque exterior sinistra superficies rugosior magis, multoque inaequalior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atque in dextra auricula inaequalis, & foueis oblita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerum sinistra multo durior, ac minus in constri- ctione distentioneque sequax uisitur. Quinetiam si illam dextrae conferas, uelut marcida exicca- taque spectabitur, adipe semper magis quam dextra exterioris abundans. In connexu prorsus con- ueniunt, nam uti dextra uenae cauae & dextro cordis lateri secundum cauae ortum adnascitur, ita quoque sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiae, ubi uenalis prodit arteria, conascitur: sinistro autem latere ipsi uenalis arteriae corpori. Vsu, ut suo ordine paulo post dicturi sumus, pa- rum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam nu- merum, situm, formam, connexum, substantiamque complexi fuimus, usum & functionem se- riatim subjicere nitemur: id non praetereuntes, in foetibus & nuper natis animalibus auricularum molem longe maiorem ex proportionem occurrere, quam in aetate prouectionibus.

CORDIS, IPSIUSQUE HACTENUS COM-
memoratarum partium functio & usus, ipsarumque constructionis ratio,
Caput XV.

Cor cuius ani-
mae sedes.

COR irascibilis, seu uindictae honorisque concupiscibilis animae sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verum ad haec, Zeno, ipsiusque dogmata corroboratu- rus Chrysippus, Possidonius, ceteraque Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisque ipsius asseclis, cor principium fontemque esse uoluerunt, non nunc dictae tantum irascibilis facultatis, at etiam eius quae ci- borum, potuum, & uenereorum est appetitrix, quam alteratricem Aristoteles, alij uero naturalem, alij autem simpliciter concupiscibile appellare consueuerunt. Deinde etiam Stoici unam cum Peripateticis rationis uim, & ut semel dicam, animae principatum in corde colloca- runt, omnium id in animali functionum atque officiorum initium esse arbitrati. Quamquam interim iidem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliqui Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibile uim, ac concupiscibilem rationalemque unius substantiae e cor- de proficiscientis facultates esse asserunt, animae autem species partes uel esse inficiantur, neque eas di- stinguunt. Chrysippus uero Stoicorum non postremus, sicut in una substantia, ita quoque in unam facultatem & iram & cupiditatem cum ratione coegit. Athis omnibus refragat, ex diuini atque inter medicos facile primarii Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Ga- lenus, quum in alijs plerisque locis, tum potissimum in noue libris quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit, illis namque libris tres animae species partes uel Natura admodum inter se discrepantes docens, firmissimis atque scientiam prorsus suo ipsius suffragio facientibus demonstra- tionibus comprobare, securi ciborum potuumque & uenereorum concupiscibilis animae, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animae ergastulum esse concedens. Por- ro ne hic forsitan in aliquem uentis, ac nescio in quem haereticis censorem impingam, ab hac de animae speciebus earundemque sedibus disceptatione prorsus abstinebo. quum tot hodie, ac potissi- mum apud nostrates sanctissimae uerissimaeque nostrae religionis censores reperias: qui si aliquem aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum uel interpretum, aut Galeni de anima sententiam, uel etiam inter celebranda Anatomia (ubi haec potissimum examinanda ueniunt) mussitare audierint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate haesitare astruunt, non perpendentes necesse esse medicis (si modo non temere ad artem accedere, neque inopportune ag- grogati membro remedia applicare uoluerint) de ijs quae nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quaeque sigillatim habeant, quo uel in animalis membro sin- gulari constitutae sint, & praeter haec maxime (si modo id adipisci mente possemus) quae animae substantia essentia uel sit. Quasi uero non citra impietatem nullamque prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis cor- roborare, aut friuola aliorum argumenta refellere posset: ac quasi non aliter de sanctissima, quaeque accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemque aeternitatem hominum animae adipiscuntur, quae de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negotio o- pinionibus, loquendum interrogandumque foret. Nihilominus interim de animae facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, libere asseremus cor facultatis, atque adeo spiritus uitalis fontem, & caloris natui sedem fomitemque exi- stere, ac pulsuum autorem esse, singulasque cordis partes illi ad calorem spiritumque spectanti usui subler

Medico de
animae facul-
tatibus ac sede
considerandi.

Cui functioni
omnes cordis
partes famule-
ntur.

Subseruire commonstrabimus. Quis itaque cordis inuolucrum (ut singula ea serie qua earundem prius constructione enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utcumque pertractauit. Deinde & cordis situs, antea commemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus quae thoraci extrinsecus noxae inferre possunt remotissimus. Praeterea cor in pulmo- nis id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis medio ita constituit, ut aequalem prorsus ex omnibus pulmonis partibus aeris per uenotam arteriam molliatur attractionem, & rursus fuliginosorum recrementorum egestionem in pulmonem teneret, & iusta etiam portione per ue- nale arteriam & uenam arterialem pulmonem sanguinem porrigat. Ad haec, cor non admo- dum procul ab ore, per quod inspiratione perfici necessum erat, locatum, eam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commode per arteriae magnae ramos toti corpori natuum calo- rem, spiritumque uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quod ad totum corpus attinet, a medijs partibus tantum superius recedat, quantum a pubis ossi coalitu distat, is enim erecti aduultorum corporis exquisitissimum habetur medium, non autem umbilicus, quem Galenus cordis situm enar- rans, medium adamum esse censebat. Insuper non omnes corporis partes sedem aequam tutam nanciscuntur, quandoquidem basis ipso mucrone impensius occultatur, thoracisque mediam sedem magis occupat. Non enim omnes cordis partes, quum idem usus singulis haud delegetur, parit tutela indigebunt. Partes enim in basi constitutae, ualorum explantationi & exortui de- stinatur. Quae uero ab hac ad mucronis usque cacumen utrinque in lateribus, & anterieus poste- riusque habetur, cordis uentriculorum parietes censentur, atque ad uentriculos efficiendo subser- uiunt. Mucro autem quodammodo processus est ualidis, ac propter cordis fibrarum hic collectio- nem copiamque, & carnis eas suffulcientis amplectentisque duritiem, solidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recensetur, instar propugnaculi uniuerso cordi praefectum, adeo ut mucro securus, quam basis ipsa pectoris os anterioraque corporis accedere queat. Mu- cro itaque cordis portio ignobilissima & abiectissima creditur: basis uero, quoniam ualorum exor- tibus praeficitur, omnium est primaria: quaecumque autem inter has sunt mediae, cum uicinarum di- gnitate proportionem exigunt. Quae enim basi uicini accedunt, paulo minus habendae sunt po- tissimae. At quae inter has sunt mediae, quantum abscedunt ab alterutra extremitate, tantum ab earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt. Quod porro propter basim quoque quam latam am- plamque ob quatuor illorum grandium ualorum initia esse oportuit, cor non exacte rotundum esse- ritae figure iniurijs innoxie ferendis omnium pertinacissimae, & ceteris omnibus capaciore, adeo accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphaericum appareat, quoadmo- dum in ipsius contractionibus oblongum, & pineae nucis modo productum cernitur. Neque etiam ob aliud oblongum cor esse dicimus, quam quod id in mortuis concidens, productumque semper ostenditur. Si enim id in mortuis ita distentum obseruaretur, quemadmodum in uiuis sectionibus id quoties dilatur breuius quidem, sed latius fieri spectamus, tunc merito non oblongum, sed rotundum, ac paulo minus toto sphaericum esse censeremus. Quis autem cordis substantiae sit usus, in decimo Capite, quando cordis cum musculo comunitatem, & rursus differentiam prosequenda mur, necessariò complexi sumus, praecipue tum explicantes, cui potissimum muneri triplex fibra- rum genus cordis substantia intertexens, dein & caro has amplectens & suffulcens, praeficeretur. Ceterum uena cordis basim coronae instar cingens, & ramos per externam cordis superfi- ciem deorsum a basi exporrigens, cordis substantiae nutrimentum suppeditat, argumentum quoque est, cor- dis substantiam potius sanguine crassiore hac uena deducto, quam tenuiori & leuiori & expur- gatori quem cordis uentriculi continent, enutrir. Neque etiam hanc mihi sententiam quis disturba- ret, etiam si uenae coronalis ramos non penitus, sed ueluti superficietenus in cordis substantiam dispargi coterenderet, quum tot innumeris musculis etiam uniuerso cordis corpore crassioribus ue- nas duntaxat ad extremam superficiem adnasci sciamus, paucique admodum in uniuerso corpore sint, qui in ipsorum uentres uenas penitus disseminari permittunt. Deinde non oscitanter perpendendi ueniunt praecipui uenae coronalis rami, ex basi deorsum uersus mucronem descendentes, quorum unus anterieus, alter posterius exporrigitur, uterque secundum cordis uentriculum septi ductum pro- tensus, quasi cordis substantia his sedibus septi gratia plus alimentum requireret. Quod etiam testan- tur ramuli sinistro cordis lateri insigniores quam dextro exporrecti. nam quanto substantia cor- dis ad sinistram sinum crassior est, tanto etiam eius sedis ramuli tumidiores, frequentioresque cernun- tur. Atque haec eo diligentius sunt examinanda, quo magis scholastici disputatores suis nugis dis- sectionem interturbare assueti, sese exercuiant, num uentriculus in testinaque suo quem totius corpo- ris gratia efficiunt succo, an uero sanguine enutritur: non expendentes, alia prorsus functione organum aliquod, puta uentriculum, intestina, uelicas utraque, urinarios bilisque meatus, uterum, ue-

Inuolucrum
us.
Situs cordis
ratio.

Lib. 2. de De-
cretis Hipp.
et Platonis.

Omnes cordis
partes non a-
equae dignas es-
se.

Formae cor-
dis ratio.

Cordis substan-
tiae usus.

Coronalis uenae
usus.

nas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantię nutritioni prouidere, & eam actionem cuius potissimum nomine cōdita sunt, obire. Parum quoque animaduertunt, publicis illis attrahendi, retinendi, propellendi, facultatibus fibras subseruire, priuatarū autē eorundē functionum (quas in ossibus, membranis, cute, & eius generis partibus fibris carētibz expendere licet) insitam duntaxat uim citra fibrarum subsidii, autorem esse. Quinetiā huc accedunt cordis substantiā implicantes arteriæ, quas per cordis substantiam uenarum propaginibus concomitatas deferri retulimus. Hæc enim, etiam si cor instar communis officinæ caloris innati fons sit, eumque imprimis contineat, cordis substantiæ offeruntur, eius insitum calorem temperantur. Porro quum hæc adamussim inquires, Galeni placito in septimo de Administrandis confectionibus libro neutiūquam acquiescendū uenit, quo coronales uenas ex cordis dextro sinu pronasci docuit, illæ etenim extra sinum à caua enascuntur, supra trium uenæ cauæ orificij membranularum principium, adeo ut coronales uenas adiens sanguis à caua assumatur, priusquam hæc in cordis sinum sanguinem deproinat. Cæterum neruulus cordis basi oblatu, tristantium duntaxat sensus gratia, non autem motus cordis largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere osseam substantiā, uenæ arterialis & magnæ arteriæ originē additam, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbi trantur: & quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus cui insit firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa cordis inuolucrum penetrantia, uerū illa non magis huic cartilagineæ substantiæ, quàm reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatē conducerent) firmamento essent. Porro cordis uentriculorū officium eiusmodi ferè est. dexter eo quod sanguinem præcipuè cōtinet, sanguinisque elaborationi potissimum dedicatur, sanguineus Latinis iuxta ac Græcis nuncupatur. is namque pulmonis duntaxat gratia, à summo rerum Opifice insigni iustitia cordi inculptus est. Pulmo enim qui instar promptuarij cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissimus fieri debuit. neque eiusmodi profectò suis functionibus idoneo nutrimento ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua cōtinet leuis, aërius, spumofus, expurgatus, nihilque minus quàm feculentus, ab alio organo præpararetur, atque ita ipsi pulmōi ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organū corde ipso calidissimo, & pulmōi proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neque etiam aliud omnino iustius pulmōi hac in re famulari poterat: quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmōi tam amice aërem, quo nihilico concidere emoritur, uelut, perpetuò indigeret, ipsius nomine attrahenti, ac obsequenti mi famuli ritu præparati, & illius potissimum gratia fabricato, nullas uices referendas putaret, ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmōi opportunum alimentum (quum id citra incommodum possit) conficere, præparare que studeret. Pulmōis igitur occasio ne dexter cordis uentriculus creatus est, quod etiā liquidissimo animalia confirmant pulmone carentia, ac ob id dextro cordis uentriculo destituta. Hic namque uentriculus in animalibus quæ illo donantur, à caua uena quoties cor dilatatur, ac distenditur magnā sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus ad hoc uentriculi foueis excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremque, & qui aptius impetu postmodū per arterias ferri possit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis septi poros in sinistram uentriculū defudare sinit: reliquam autem eius sanguinis partem dum cor cōtrahitur arctaturque, per uenam arterialem in pulmōem deriuat, ac proinde cor in dextrum uentriculū sanguinem ex caua uena quoties dilatatur, pulmōi & sinistro cordis uentriculo attrahit: atque is quem in præsentia nouimus, uenæ cauæ in cordis uentriculū orificij est usus. Vena autem arterialis sanguine in pulmōem deferendo potissimum auxiliatur. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas arteriæ tunicas adipiscatur, in pulmōis sermone obiter expressimus, quum eam crassam ualidamque factam esse diceremus, tum propter continuos pulmōis & cordis motus, tum etiam ne pulmō tenuis illius quem cōtinet sanguinis plus quàm ad nutritionē sufficere possit (etiam si quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmō, continuo ipsius motu & calore sanguinē in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumoforemque redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriā uenalem ex sinistro cordis sinu pulmōi offertur, quum is iam in utroque cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem uenam organum soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodque secundum pulmōis compressionem & dilationē quiescere, atque quàm minimum moueri oportuit, magna Naturæ prouidentia alijs corporis uenis impēsius rigidum, crassumque, & cōpressu dilatarique difficiliter factū esse. Hac siquidē ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionē & dilationē haud impediūt: quum interim si illæ propagines sequaces essent, atque leui occasione distenderentur, magnam pulmōis amplitudinem illo dilatato im-

Coronaliū ar
teriarū usus.

Cordis neru
li usus.

Dextri cor
dis uentriculi
usus.

Venæ cauæ
orificij in cor
perveniens
usus.

Arterialis
uenæ usus, &
ipsius constru
ctio ratio.

plerent, & rursus compresso pulmōe subsiderent, magnamque uim in asperæ arteriæ propagi nibus ex pulmōis cōpressu fieri prohiberēt. Et sanè hinc dum de uasorum robore loquimur, dextræ cordis auriculæ usum petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentū san guinem in dextrum ipsius sinum ex caua alliciat, & quodammodo rapiens eum absorbit, quumque ipsa uena caua ut ex illa in alias corporis partes sanguis non ita, ac ille pulmōis tenuis gratia nutritionis refudaret, non adeo crasso ualidoque, ac arteriæ constat corpore, periclitaretur profe cto uena in ualida illa cordis attractione, ne rumpetur, nisi sagax Natura dextram cordis auriculam creasset, quæ ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinē eum quem continet, in dextrum uentriculū diffundere posset, ipsaque quodammodo in uen triculū attractionis impetum solutura conuolueretur, cordique instar promptuarij esset. Atque huic usui auriculæ correspondet cuticularis constructio, quæ leuis & iniurijs interim perferen dis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiam possit: & fibris cōstituitur, ut attractioni, retentioni & expulsiōi subseruiat. Neque etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est. Verū quod cordis substantiæ ipsius auriculæ substantia adeo conuenit, uidetur ostendere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cordis uentriculo præparationem conducere. Neque mehercule oscitanter, si quis indefessus Natura operum indagator fuerit, auricularum usus uenit expendendus. nam modò cōmemorati ulus nequaquam præcipui uidentur, quod uel ex illarum motu corde penitus concidente, & in uiuis sectionibus transuersim dissecto queas animaduertere, quoties in uiuo animante cor dis motu iam cessante, neque dilatatis cordis uentriculis, auriculas tamen adhuc palpitare, disten dique contrahi obseruas. Cæterum ne irrita cordis dum dilatatur in dextrum sinum sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodem scilicet rursus dum cor comprimeretur per idem orificiū Eur ipi ritu, propulso, tres membranulas cauæ orificio Natura præposuit, quæ quidem sangui nem dilatato corde in sinum ex caua influere sinunt. at compresso corde, ne idem in cauam re fluat, prohibent. Quum enim dexter cordis sinus distenditur, quod fit quoties breuior reddi tus in latitudinem insigniter proficit, tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad uentriculi dextri latera cōcidunt, ac sanguini recluso cauæ uenæ orificio aditum præbent. At uentriculo rursus constricto, seu, ut in contractione sit, longiore facto, & interim arctato, membranarum fibræ, ipsæque membranæ propter cordis mucronem ab ipsius basi magis abscedentem tenduntur. & quum uentriculi mucro in eum modum angustior efficitur, membranarū quoque fibræ mu cro in uentriculi potissimum adnatæ, inuicem colliguntur, ac proinde etiam e regione centri ue næ cauæ orificij, suis extremis inuicem accedentes, orificiū id occludunt, ac quo minus san guis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt. Verū & ad hanc actionem, sanguis ipse à uen triculū lateribus compressus auxiliatur. is namque quum uenæ cauæ orificiū petit, ad postero rem membranarum sedem impetu ruit, eas uersus orificij centrum comprimens, ut illæ ma gis inuicem conuieat, autor est, sibi ipsi ne hac illi aditus detur, obstat, uenæ tunc arterialis orificiū accedens, quod quidem in cordis cōtractionibus patens sanguinem uersus pulmo nem transmittit. at quo minus idem rursus dilatato corde in dextrum sinum regurgitet, tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauent. Illæ etenim quia principium cum uenæ arterialis origine ducunt, ac sursum tensæ, in uenæ cavitatem cessant, atque ad uenæ latera conci dunt, sanguinē in cordis contractionibus promptè in uenā fluere sinunt. at quum is rursus ob cordis dilationē ad uentriculū uacui fuga retractus, aut etiā in pulmōis cōpressionē uersus uenæ arterialis caudicē protrusus ad cor impetu uergit, per uenæ latera descendens, inter uenę corpus & posteriorē membranarū sedem cōcidit, spaciū quod inter corpus uenæ ac mem branæ est, implens. Vnde etiā necessario membranas deorsum protrudens ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrum inuicem cōnuieant, orificiūque claudant, occasio est. adeo ut quanto uehemētius cor sua dilatatione sanguinē retrahit, ipseque pulmō inter expirandū comprimitur, tanto exactius membranæ uenæ orificiū obturantes, sanguinē in cor refluere prohibet: uerū nō ita accurate id præstāt, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Cæterum quum arterialis uenæ membranulæ nullum nisi à sanguine refluente impetum sustineant, quæ autem uenæ cauæ orificio præficiuntur etiā secundum cordis motus fibrarum suarū quibus dextri cordis uentriculi mucrone cōnascuntur interuētū, tensionē experiātur, haud mirum est, has illis longè ualidiores à Natura procreatas esse, atque huic cauę orificio auriculam propter uehementem cordis attractionē præfici, siue hanc fabrorum folliū aërem attrahentiū modo cor moliat, id enim cordi magis quàm cuius aliq inest: siue lucernarū flammæ oleū attrahen tis ritu, quippe hac uirtute cor quū innati caloris fomes existat, haud destituitur: siue rursus ut

Dextræ cor
dis auriculæ u
sus, & ipsius
cōstructionis
ratio.

Membranula
rum cauæ ori
ficij præfecta
rum usus.

Membrana
rum arterialis
uenæ orificij
ratio.

tes membranæ quæ pectoris ossi proximæ sunt, ueniunt unâ cum cordis situ inspiciendæ. Deinceps transuersa sectione septum transuersum à pectoris osse ipsi adhuc commissis cartilaginibus adimi debet, & pectoris os sua mucronata cartilagine sursum attolli, sensimq; ab illo thoracem intersepientes membranæ diuelli. quod quum feceris, uersus cadaueris caput pectoris os reflectes, moxq; iuxta glandium, uenam & arteriam utrinque sub ipso prorepentes retusiori cultello inter membranulas inquires, quas quum singulas uinculis interceperis, os pectoris cum ipsius simul uasis à thorace auferes, tunica costas succingentis speciem & intercostalium musculorum, qui inter cartilagine habentur, naturâ perpendes. Aut musculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracem mouentes musculos simul omnes post cordis administratione ostendere uisum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggreganda supersunt commodius commostrarerentur, consueui primum hamulo hinc inde costas succingentem membranam auellere, & manibus si alicubi pulmo illi fibris cohereret, ab ipsa dirimere. Insuper pertuso costarum quopiam interuallo cui pulmo adnexus est, demonstrare soleo, quò nam pacto hominis thorax subinde pertundatur, non abolita interim respiratione, neque pulmonis motu quiescente. Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad mediam ferè ipsarum longitudinē frangere solitus sum: quod paruo sit negotio, si singulæ seorsum manu fortiter apprehensæ ui euerantur, inflectantur ue. Verum posteaquam facilem illum parandi sceletirationem adinueni, ut ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas integras referuari malim, & manibus simul omnes costas quantum licet extorsum retorquere, & dein aliquousq; diuisis intercostalibus musculis, inuicem costas sensim dirimere. ita enim satis patens thoracis amplitudo efficitur, potissimum si secundum dorsi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem, aut globum aliquem subieceris, cuius ui dorsi gibbus extra thoracis amplitudinem prominēs, intro in thoracis amplitudinē ducatur, grandiusq; inter dextri sinistriq; lateris costas fiat interstitium. Hoc itaq; modo costis diductis, aut illo modo disruptis, pariter per ratione thoracis organa sunt aggredienda. ac primum à glandio ad septum transuersum neruæ sedem, dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello liberabis: deinde si uoles, sinistram quoque, quem ubi simul cum uena à iugulo pronata exporrigi uideris, illum iuxta septum rumpes, uersus ceruicem, ut postea ipsius uideas originem, illum reiciens. Mox membranas intersepientes cultello secundum thoracis longitudinem inuicem sciungens, atq; à cordis inuolucro liberatas, ipsarumq; ad septum transuersum connexu, & uenarum arteriarumq; in ipsis serie perpenis, illas è thorace auferes. Id duntaxat præcauens, ne uas aliquod insignius lædatur. rami enim membranas interrepantes, & cordis inuolucro intertexti, etiam si diuidantur, uix notati dignum aliquod sanguinis profluuium concitant. Iam tempestiuum est solis manibus cor cum suo inuolucro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs formaq; inuolucris sint examinare: quamquam & ad id summo opere conducit inspectio, quam modicè eleuato pectoris osse, cor deq; adhuc immoto membranarum intersepientium causa fieri uolui. Pulmonis quoque lobis manibus iam sunt contrectandi, ut & ipsorum numerus, situs, formaq; indagenur, ac tandem cognoscas, nullam pulmonis partem uenæ cauæ quæ inter septum transuersum & cor consistit, in hominibus subterni: imò uenam simul citraq; interuallū, & septum & cordis inuolucrum penetrare, & quæ uena hac ducitur inuolucrum magna amplitudine hominum septo priuatim cōnasci. Atque hæc, quæ Galeni placitis penitus renituntur, & uerè paradoxa ex hominis haud mendaci libro deprompta sunt, neuiquam præmittere conuenit, quin rabulas illos susurrōnesq; appelles, qui quum à sectione absunt, apud alios tam acriter se Galeni decreta tueri arbitrantur: inter secandum uerò & præsentem corpore prorsus, ac si quis linguam illis præcidisset, silent. Cæterum dum pulmonem obiter contemplatus fueris, inuolucrum cordis longa sectione diuidetur, & liquor ipsi innatus spongia extergebitur, ac demum à cordis uasis inuolucrum rescabatur, adhibito studio ne sinistri recurrentis nerui principii uitietur. Ut uerò cauæ uenæ per septum transuersum transitum, ac ipsius per thoracem ductum examines, sectionem septo ad uenæ usque caudicem induces, præcauens ne duorum cauæ uenæ propaginum in illud excurrentium radices simul uulneres: dein sursum paulatim conscendens, qui caua dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam sectionem obseruabis. Sic quoque supra cordis basim, à cauæ dextro latere uenam sine coniuge enasci inuenies: cuius ramos ductumq; melius discēs, si primum dextram pulmonis partem uersus sinistram latus eleuaueris, & postmodum sinistram in dextrum latus reuolueris. hæc nanque citra sectionem sunt obuia: quamquam exempto corde & pulmonibus, illa adhuc licebit exactius intueri. Neq; sanè hæc obiter sunt spectanda, at grauiter naturæ artificium in uenæ coniuge carentis ductu, principioq; indagandum est, diligenterq; obseruandum, num ut in agnis & por-

Nerui & septi
transuersi.

Cordis inuolucrum
examine.

Cauæ uenæ
distributionis
per thoracem
& iugulum
examen.

cis aliquando occurrit uena quæpiâ, in sinistram latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor cōnexum pronata. Porro cauæ in iugulo distributio, retusiori cultello, quo incumbens illi glandium adimetur inquirenda est. neque sanè alio tibi utendum est artificio, quàm ut nostras ad manum habeas uenarum delineationes, mentemq; summa cura accommodes, ne uenam aliquâ pertundas. Vbi uerò cauæ seriem adinuenieris, utraque iugularis & humeraria, prius tamen quantum poteris sanguinis in illis compresso, & deinde caua uena, ubi sine pari promit uenam, uinculis intercipientur, ac quicquid uenarum inter uincula consistet, è corpore adimetur, & deinceps abluto sanguine ilico ad arteriæ magnæ propages neruosq; recurrentes adinueniendos sectio conuertetur. Corde itaque in manu assumpto, uenæ arterialis, & arteriæ uenalis, ipsiusq; magnæ arteriæ radices, quæ cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factum est facillimum, si cum ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris. dextræ enim auriculæ uicina est arterialis uena, & albicans, ac quodammodo in sinistra proficiscens uisitur, ac inter cordis uasa elatior est. Arteria autem uenalis uenæ modo nigricat, & cæteris uasis demissior, propter sinistram auriculâ latitat, neq; adeò longè ipsius progressus se offert. Magna autem arteria in cordis basi medio sub arteriali uena quodammodo occultata conspicitur. Hanc ubi primum intuitus fueris, nostra neruorum recurrentium cum arterijs effigie sectioni adhibita, omnes magnæ arteriæ ramos inquireto, quorum superiores ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt conspiciui, nisi fortassis glandij aliquot reliquæ adhuc supersint. Truncus autem qui ad dorsum retorquetur, non nisi sinistra pulmonis parte in dextrum latus eleuata intuebitur. Cæterum ut recurrentes uideas neruos, postquam cōmunes laryngis musculos, qui à pectoris ossis elatiori sede procedentes, infimæ scutum imitantis cartilaginis sedi implantantur, administraueris (si modo illos priusquam pectoris os adimeres, cum ossis referentis musculis, non rescueris) sexti paris neruum in latere primum dextro secundum soporariæ arteriæ longitudinem ab illa cultello sensim liberabis, ipsius ramulum qui costarum radicibus exporrigitur, quum iuxta thoracem accesseris, & quos hîc musculis ex pectoris ossis summo enatis furculos deriuabat, perpendens. Simulatque uerò neruum ad arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris, tres quos ad illam reflectit furculos (nisi duo aut unus tantum sit) quàm poteris studiose uicinis membranulis acutiori cultello liberabis: ne forte retusiori, membranulas inter scindendum traheas furculos uiolens. quanq; denuo acutus fortassis furculos simul cum membranulis incautè rescabit. Inuentis furculorū principijs neruū asperæ arteriæ lateri exporrectum à sua cui necitur membrana, ipsaq; aspera arteria liberabis, longa sectione inter neruum & asperam arteriam acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum summis sinistræ manus digitis apprehensum modicè ab aspera arteria attolles: sexti uerò paris truncum quæ soporariæ arteriæ exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuò nunc sursum nunc deorsum ductis manibus, nerui recurrentis reflexum naturamq; perquires. Ad eundem sanè modum sinistram, sexti paris truncum à soporariæ sinistri lateris dirimere conuenit, & ipsius furculos quos musculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarum radicibus exporrigit indagare, & postmodum obseruatis quas pulmonis tunica deriuat propaginibus, & eo furculo quem secundum uenæ arterialis trunci sinistram latus cordis basi offert etiam accuratè perquisito, ad magnæ usq; arteriæ truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello soboles recurrentē neruū hîc efformates sunt adinueniendæ. Hos ubi uideris, obtusiorē stylo sub eo arteriæ trunco uersus sinistram asperæ arteriæ latus protrudes, & leuato nonnihil stylo, truncū arteriæ à dorso cui firmissimè committitur, modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria, neruū ad arteriæ magnæ usq; truncū liberabis, & utraq; manu ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. Reliqua uerò sexti paris neruorum ad stomachum series, non nisi exempto pulmone cōspicietur. nunc autem si uisum fuerit, foramine inter asperæ arteriæ cartilagine facta, illiq; fistula quapiâ indita, & aspera arteria super foramen compressa, pulmonem inflari curabis: inflatus siquidem suam formā manifestius commostrar, corq; ex toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculæ radice ad ipsius usq; mucronem, nouacula sectionem induces, in dextrum ipsius uentriculū usque penetrantē. Mox uentriculo digitis distento, spōgia sanguinē semel atque iterum elues. Vena enim caua & arterialis uena, ut sanguis in uentriculū fluat, isq; postmodum spongia exugatur, comprimendæ sunt. Exterfo sanguine dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo tres membranæ ori uenæ cauæ præfectæ obiter ueniunt spectandæ. Ut uerò prorsus in conspectum ueniant, cultello ex dextro sinu in cauā uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam usq; duces: qua distenta, membranæ omnino uidebuntur, & auris cavitatis, naturaq; si ipsam intueris, facillè hac administratione cognoscantur. Deinde quum uenæ cauæ intueris orificium,

Arteria magna
per tho-
racem et iugu-
lum & collum
distributionis
et neruorum
currentium ex-
amen.

Pulmonis in-
flatio.

Dextri cor-
dis uentriculi
& ipsius orifi-
ciorū membra-
narumq; exa-
men.

Ec cium,

cium, coronalis uenę origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis basim cingat, ramosq; in ipsius corporis superficiem deriuat, obseruabis. Hic uelut quocumque ex uenę cauę amplitudine stylum in uenam coniuge destitutam inderes, ipsius a cauę originem, ridiculamq; nostrorum Asculapiorum rationem consideraturus, qui in octo utriusque lateris inferiorum costarum inflammatione, Hippocratem non mittendum esse sanguinem asseruisse affirmant, quod cor ex uena sine pari sanguinem adeo rapiat, ut nihil sanguinis missione ex uena hac educi possit. Quasi uero nunc tibi secanti non longē esset clarissimum, cor in sanguinis missione, inflammatis octo inferioribus costarum interuallis nihil ob stare, ac proinde sanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeo fuisse stupidum, ut octo humiliores costas sub septo transuerso esse arbitratus fuerit, & inflammationem huius sedis ad clauiculam usq; etiam tensionem producere ignorauerit. Verum hic sermo ne præter institutum ad meum de uena in laterali morbo secanda placitum longius expatietur, refrenandus uenit: quanquam mehercule nunquam magis hac de re sententia quam præsentibus uenis indagandam arbitrer, non autem citra uenarum cognitionem solis auctorum distortis suffragijs eruendam. Porro simulatque coniuge carenti uenę stylum immiseris, oblongus crassusq; baculus cauę uenę est imponendus: quem quum abque negotio rectā per cauiam ad anum usque uentrem protruseris, quam bellē Galenus & ceteri dissectionis professor res huc usque hallucinati sint, discas, qui cauam ex iecoris gibbo uno caudice enatam similiter ac magnam arteriam in duos truncos, quorum hic inferiora, ille uero superiora petit, diuidi censerunt. Verum hæc quum iecur aggredieris, uisurus es explicatius, quanquam nihil prohibet, modo septum transuersum ē corpore quantum poteris releuare, iecurq; in sinistram latus adeo reflectere, ut posterior ipsius sedes in conspectum ueniat: ac ubi baculum a uenę cauę sede quā cor spectat ad eam usque regionem qua renibus uenę offeruntur, detrusum aliquandiu in uena seruaueris, animaduertisq; iecoris substantiam toti cauę posteriori sede non obduci, cultello secundum baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum a cauā iecori exporētārum ora inuestigabis. Dein ijs qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes professorum primarij uerba iurauerunt appellatis, singula ipsius argumenta de uenarum ortu resumes, atq; studiosos ne ex commentarijs nauigare discant, hortaberis, unicam ueritatem, non uero auritatem, illosq; in cathedra gestus commendans. Porro sectione rursus ad cor conuersa, digito aut stylo in elatiori dextri sinus sede arterialis uenę orificium inquires, & illi intruso cultello, ex dextro uentriculo aliquouſque in arterialem uenam sectionem duces. Qua facta, sanguineq; si quis erit eluto, uisui se arterialis uenę orificium simul cum suis membranis offert: quas, ut exactius contempleris, stylo attolles, eodemq; arterialis uenę ductum in pulmones examinabis. Tunicę etiam ipsius ex quibus arterię instar conformatur, facillē uidentur, modo quis ductā iam sectionis lateribus labris ue animum adhibuerit. Sinistram cordis sinum similiter longa sectione a sinistra auris radice ad cordis usque mucronem facta aperies, & sanguinem perinde ac in dextro exterges. In hoc ipsius primum intuebere amplitudinem, deinde cordis substantię in hac sede crassitiem, postmodum stylo duas arterię uenalis orificio præpositas membranas facillē adinuenies, ac qui in uicem in cordis constrictione conniueant, obseruabis. Ut uero exactius se offerant, cultello uenalis arterię ori immisso, sectionē in ipsius usq; cavitatem molieris, ac ad aperto distentoq; ore membranas denuo contemplare, plumbeo stylo uenalis arterię in pulmones primas distributiones inquirens. Magnę autem arterię orificium, & membranę ipsi præfectę inueniuntur, si post alteram arterialis uenę membranam, quę cordis sinuum septo uicinior est, digitum in elatissimam sinistri sinus regionem protruseris. is namque magnam subibit arteriam, & dein cultello secundum digitum in arterię orificium intruso, ex cordis sinu sectionem in arterię amplitudinem duces. Quando enim hanc tentaueris, & arterię magnę membranas in ipsarum sede, quā uasis corpori incumbunt, inspexeris: coronaliū arteriarū ortus tibi occurret: adeo ut nunc nihil in corde spectandum tibi sit reliqui, nisi forte illo uariē dissecto, ipsius substantiā & arterię magnę arterialisq; uenę dissectis radicibus, os inquirere statueris, quod cordi priuatim ab Anatomes professoribus ascribitur. Si igitur nullum os præter cartilagineas dictorum modō uasorum radices adinuenieris, illas a reliqua cordis substantia rescabis, ut simul cum cartilaginibus clauicularum articulationibus peculiare ad ossium compositionem reseruari recondiq; ualeant. Corde in hunc modum abiecto, asperam arteriam (seruata interim larynge) examinaſ, primum quidem ipsius cartilagineas & membranas, quibus illa inuicem colligantur: & dein ipsius primam in pulmones seriem, qua inuenta, aliquam pulmonum fibrā integrē a reliquis pulmonibus absecabis, ac in uenę arterialis ramum, & arterię uenalis & asperę ramos stylum intrudes, & diuulsa pulmonis membrana horum ramorum

Caua uenę
ortus examē.

Arterialis
uenę orificij
ac membrana
rum examē.

Sinistri cor-
dis sinus ip-
susq; uasorum
ex membrana
rum examē.

Cartilagineę
cordis substan-
tię examē.

Asperę ar-
terię
Pulmonis.

rum propagines, distributionisq; naturam inuestigabis. ad quod mirificē conduxerit unde-
cunque rupta lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeo comprimere, ut pulmonum
substantia a suis quibus obnascitur ualis abscedat. Licebit modō aspera arteria ab ipsius capite
diuulsa, eaq; deorsum a stomacho tracta, pulmones omnino ē thorace auferre, & stomachi pro-
gressum adinuenire, qui citra aliam sectionē pulmone reiecto, unā cum neruis sexti paris illum
amplexatibus, cōspectui sese offeret. Tamen ut neruorū in uentriculi orificiū seriem intuearis,
septum transuersum a stomacho liberandū est, ipsaq; insertio, si uentriculus adhuc in corpore
asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho quā collum perreptat factio, si-
stulaq; illi indita, uentriculum quā poterit maximē inflari curabis, & deinde stomacho iuxta
laryngis radicem diuulso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius uentriculum ademeris, ē cor-
pore trahes, glandulis illis qui in medio ipsius ferē ductu plurimum consistunt, similiter exami-
natis. Iam quoque tempestiuū esset (nisi id prius præstitisses) iecur a septo transuerso secernere,
ac tandē ex corpore auferre. quod ubi feceris, ipsiusq; formā diligēter contemplatus fueris, cul-
tello uenę cauę iam flaccidę indito, hanc lōga sectione aperies, ut exactē pateat ipsius per ieco-
ris substantiam transitus, deinde ramorum a cauā iecur ingressus. Vbi itaq; duo præcipua il-
lorum uideris orificia, alteri stylū quā poteris penitissimē indes, & ablato uenę portę quo
procedenti alterum stylum immittes, & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis
ramis, qui stylos cōtinent, niteris abraderē, ut uenarū per iecoris corpus seriē, ipsiusq; substan-
tiam discas, ac demum inter duos qui stylis distenduntur ramos bilis uesiculę meatulos obser-
ues, & bilis uesiculam a iecoris corpore erasam inuertas, solamq; sedulo contempleris. Postre-
mō uenę ab umbilico in iecur deductę ingressum, insertionemq; expendes, mente thoracis
uerterbarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundum longitudinem ape-
rias, ramorum quos utrinq; in costas spargit uisurus orificia. Deinde ramis illis dissectis, arte-
riam ex corpore adimito, & uenę coniuge carentis propagines expendito, ut & hanc quoque
a uerterbarum corporibus liberes. Modō tibi in propatulo est sexti paris neruorum cerebri
ramus, qui radicibus costarum exporrectus sub tunica costas succingente ad organa a perito-
nao circumplexa cōtendit. Vt uero nerulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, a thoracis
uerterbris tunica costas succingentē detrahes, ut costas pariter hac nudatis, quę modō recen-
suimus conspiciantur. Ceterum ubi a costas tunica thoracis cavitatem succingentem ita diuul-
seris, cultelli mucrone ad costas os proximē adacto tunicam obseruabis, quę priuatim singulis
costis obuoluitur. eam dico, quam secundā costas succingentē tunicā nonnulli dissectionū pe-
riti nuncuparūt. Absolutis ad hūc modū omnibus quę peritonæo & tunica costas succingen-
te inuoluunt, si uisum fuerit, quā poteris apertissimē costas in suas sedes reponere conaberis, &
osse pectoris quoq; cum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiam in suam
sedē repositis, quā licebit studiosissimē musculos eos quos iam antea ab insertionē pendere
sinebas, suis locis situabis, primū dico thoracē mouentiū, primum brachij motuū opificem,
scapulę motorū primū, eum qui a pectoris osse & clauicula in mamillarē capitis processum
fertur. Quod ubi præliteris, ea prorsus serie quam in secundo libro docuimus, omnes brachij
& scapulam mouētes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus
præstant, & qui capitis ac dein dorſi motibus famulantur. postremō temporalem & massete-
rem. cubiti enim & brachialis, digitorumq; motibus subministrantes musculos licebit post ce-
rebri anatomem dissecare. Neq; est quod hūc prolixē commemoratos musculos seriatim ac sigil-
latim recenseam, quum id ita diffuse in secundo libro factum esse minimē ignores. Ceterum in
altero cadaueris latere uasorum neruorumq; seriem licebit sedulo exquirere, quum id factū sit
facillimum, si illorū descriptio te nō lateat, in musculorumq; sectione probē uersatus sis. quanq;
& ego manus uasorum neruorumq; administrationē, ut puta paulō difficiliorem, etiam postea
perlequar. In præsentī autē os adeundum est. & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus
persecutus es, ut id aperias necessum est, quod nulla ratione facturū es melius, quā robusto
cultro infimę maxillę inferioris sedi sensum apposito, & postmodum huius, malleiq; opera ma-
xillę inferioris osse diuulso. Verum ad eum modum ossa quę sceletō præparādo alioquin apta
essent, propter fractam inferiorem maxillā uitias. & si illa maxilla illam in altero latere in suo
ad temporis os articulo dissoluere conatus fueris, atq; ita illa in alterū latus reflexa, quę in ore
sunt administrare proposueris, sectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diuulso, ad eum
quem dixi modū, osse, primū fortioris cultri dorſo diuisioni imposito, illoq; postmodū obli-
quato, ossa inuicem modicē dirimes: ac deinde utroq; singulis manibus appreheso, extrorsum
deorsumq; ut torquebis, osq; aperies. Deinde enarium foraminibus obliquatum instar sypho-

Stomachi.

Iecoris.

Examē costę
quę uerterbra-
rum corpori-
bus exporri-
guntur.

Musculorū
brachij, sca-
pulę, thorac-
is, caput, dor-
sumq; mouen-
tium examē.

Temporalis et
masseteris.

Ossis apertio
organorū in
faucibus pos-
teriorum examē.

nis stylium in oris usque amplitudinem protrudes, gargareonis naturam examinās. Mox cultello a gargareonis radice ad incisivos usque dentes in oris tunica sectionem duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium nervorum cerebri par se offeret, quā linguæ & inferiori maxillæ derivatur. dein septimum cerebri nervorum par sexto commissum, unā cum soporali arteria, interiori iugulari uena, & si aliquantulum ascenderit, quantum quoque nervorum cerebri par, & ramos quosdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensim separare non piguerit. Ad hæc linguæ musculi, uti in secundo docuimus libro, adinueniuntur, in quorum administratione nervorum in linguam excurrentium propagines, ac uenæ simul & arteriæ se se offerent. Musculi etiā inferioris maxillæ reconditi, hic paruo negotio occurrunt, is uidelicet qui in ore delitescens cum temporali & massetere maxillam sursum ducit, & is qui a processu stylium referenti enatus, ad summum mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea tonfillæ, aliaque glandes uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchre occurrent. Laryngis autem musculi ita prorsus atque in secundo monuimus libro, sunt aggrediendi, ipsorumque nervi dum dissecantur, non perfunctorie ueniunt animaduertendi. Ablato itaque nunc unā cum lingua osse imaginem referente, laryngis ac stomachi initio, inferiorem maxillam a superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hic repositis cartilaginibus, quas perinde ac cartilagine clauicularum cum pectoris osse articulos intercedentes, ad skeleti constructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiam pari ratione os imaginem referens, & laryngis nasique alarum cartilagine ad eundem usum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulo in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum discas nexum. Si uerò quum caput dorsumque mouentes musculos aggredieris, primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò ablatis his quæ fauces occupabant factu est facillimum, adeo ut & capitis dorsique motibus præfectos musculos tantisper integros asseruare nihil prohibeat, quousque inferiorem maxillam, eaque quæ faucibus continentur, sectionis serie ademeris. Quanquam hæc omnia ex secundo libro cuius obuia esse debeant, quemadmodum quoque ex primi libri calce discitur, quæ costæ a uertebis ad skeleti præparationem sint auferendæ, pectoris os & cartilagine ipsi commissæ, seruandæ. Adeo ut nihil præpediat, in proposito cadauere a prima uertebra caluariam caput uel ipsum liberare, in illoque quæ sequens liber enarrabit condiscere, ad cuius finem omnia quæ in nobis proposito cadauere adhuc uidenda sunt reliqua, commemorabo.

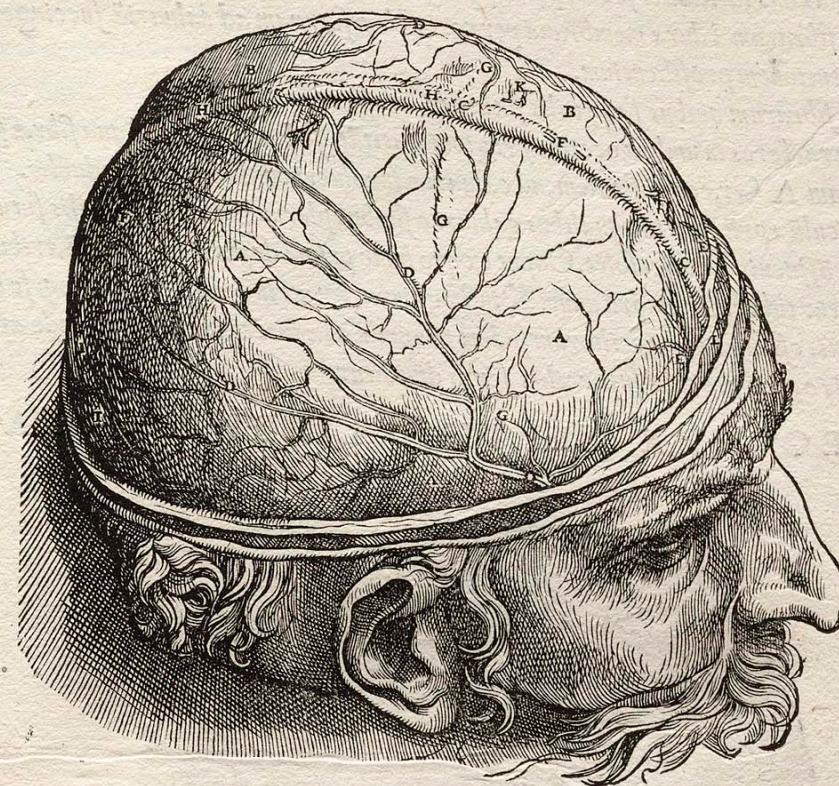
LIBRI SEXTI FINIS.

AN.

ANDREAE VESALII⁶⁰⁵ BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO ANIMALIS facultatis sedi & sensuum organis dedicatus, & mox in initio omnes propemodum ipsius figuras, uti & duo proximè præcedentes libri, commonstrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PRIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

PRIMA septimi libri figura humani caput ita adaptatū exprimit, quemadmodum id cerebro ostendēdo opportunè a collo & inferiori maxilla dissecatibus liberatur. Præterea tantam caluariæ partē orbiculatim serra abstulimus, quanta quoque omnium quæ in caluariæ continentur amplitudine uidendorum gratia, auferri solet. quanta uerò illa sit, liquidò dijudicabis, si septimam figuram sexti capitis libri primi examinaueris, quæ hinc ablata caluariæ partem interna superficie exprimit. Quæ admodum itaque præsens figura sectionis serie cæteras omnes inuicem ordine succedentes præcedit, ita quoque illam septimi libri figurarum primam non inopportune inscribimus, quæ duram cerebri comonstrat membranam adhuc illam, neque aliqua ex parte pertusam, inlueratam uel. quamuis interim ipsius membranæ uincula diuulsimus, quæ per capitis suturas ad membranam efformandam porriguntur. quæ quod caluariam succingit, nuncupabitur. atque cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quæ per caluariæ foraminula & suturas deducta, ipsi duræ membranæ, ac illi quæ caluaria succingitur, communes censentur. Cæterum ex duobus qui figuram ambire conspiciuntur orbibus, humiliorē, cutis & membranæ ipsi subditæ cōstituunt, elatior autem ipsa est caluaria. Vniuersum uerò hoc orbe complexū, duram cerebri membranam refert, omnibus characteribus in figura conspicuis uniuersum semelque indicatam. at singuli characteres in hunc modum priuatim habent.

- A, A Dextram duræ cerebri membranæ latus, seu eius membranæ pars dextram cerebri regionem ambiens.
B, B Sinistram duræ cerebri membranæ latus.
C, C Tertius duræ membranæ sinus secundum capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex parte

Ee 3 parte

parte adaperius, uerum elatiorem ipsius costam uti naturaliter se habet integram, & quartæ circuli partis modo extuberantem ostendens.

D, D, D Duo inuicem apposti ductus, uenarū modò in duram cerebri membranā secundū ipsius uniuersum latus excurrentes.

E Ductus duræ cerebri membranæ, in quem sexta caluariā ingrediens uena exhauritur.

F, F, F His characteribus uenule indicantur, à dura cerebri membranā per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranasq; caluariam succingentes, transmissæ, quarū frequentiores & crassiores iuxta F maxime latitantis sedem plerūq; obseruantur.

G, G, G Portiuncule fibrarum à dura membranā per coronalem suturam ad caluariā succingentis membranæ constitutionem profluentium.

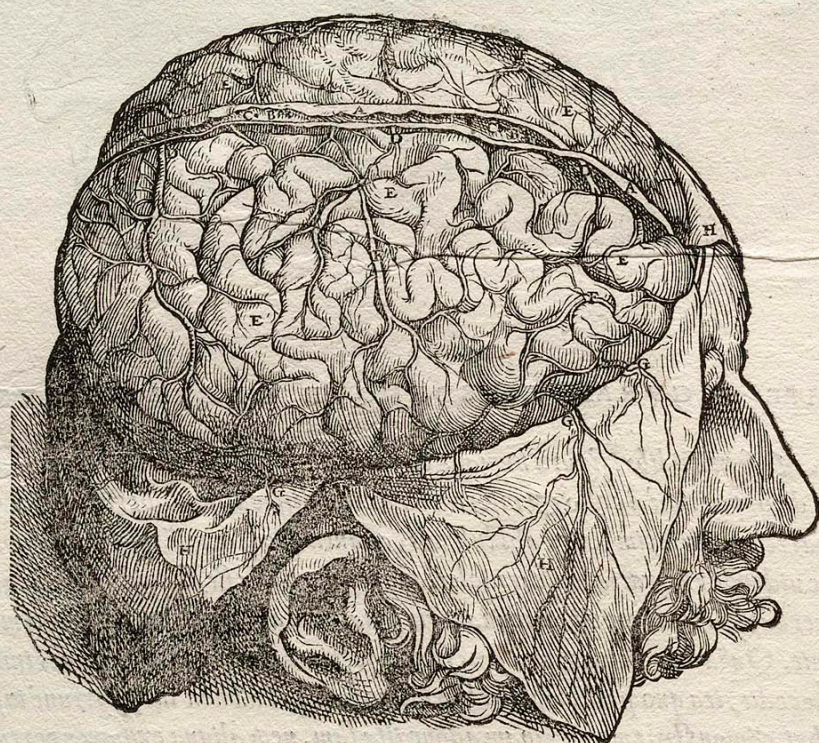
H, H Portiuncule fibrarum quibus sagittalis sutura uiam offert.

I, I Hi quoq; characteres in umbra occipitij regionis latitant, sedem notantes, à qua fibræ porriguntur per suturam A Græcorū similem, ad caluariæ inuolucrum constitutionē deductæ.

K Vnum tuberculū eorū quæ inæqualibus caluariæ sinibus plerūq; iuxta sagittalis suturæ cū coronali coitū cōspicuis, adnasci solēt. Caput ex quo hanc primā depinximus figurā, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorū unum K insigniuimus, & utriusq; ad H unū quoq; se offert.

L Cautas frontis ossi iuxta superciliorum sedem propria, quæ inter secundum subinde aperitur, si quando frontis os non procul à supercilijs serra diuiditur.

SECUNDA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

SECUNDÆ FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

PRÆSENS figura sectionis serie primam subsequens, tertium duræ membranæ sinum (quem prima figura C aliquot insignitum gerit) longa sectione secundum capitis longitudinem ducta adaperitū commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoq; longitudinem duas deduxi sectiones, utrinque nimirū ad sinum singulas, quæ duram membranā duntaxat penetrarunt, & duræ membranæ latera ab ea membranā separarūt parte, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit, atque in subsequenti figura tribus D insignietur. Præter tres iam commemoratas sectiones utrinque aliā quodque molitus sum, quæ ab aure ad uerticē pertingēs, solam

solā quoq; durā diuisit membranā, ut illa postmodū apte à tenui membranā cerebri posset deduci, deorsumq; (ut hic factū cernis) reflecti. Occurrit itaq; hic tenuis cerebri membranā prorsus illæsa, cerebroq; proximè obducta, & uasorum ipsius seriem in hactenus denudata regione, eleganter commonstrans.

A, A, A Elatior sedes duræ membranæ, partis dextram & sinistram cerebri partes intercedentis, atq; hæc sedes A & A notata, tertij duræ membranæ sinus costā est caluariam cōtingens, & hic per medium dissecta.

B, B Tertij duræ membranæ sinus cavitās hic est in propatulo.

C, C Orificia, uasorumq; initia ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranā pertinentia. atq; hic uasorū orificia in cōspicuo sunt, à lauo huius sinus latere in tenui membranæ partē pertinentium, quæ sinistra cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic nō conspiciuntur, uerū initia occurrūt uasorum in tenuem membranā, qua dextræ cerebri sedi obuoluitur propagatorū, ac D, D, & D insignitorum.

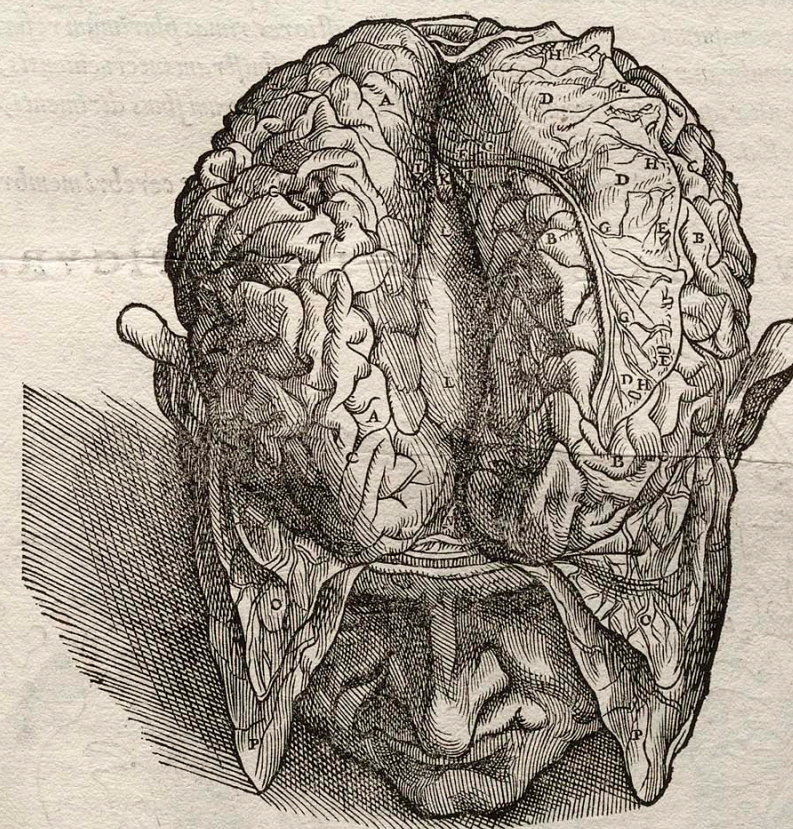
E, E, E Tenuis membranā cerebrum inuestiens.

F, F, F Ductus, uasū ue in tenui membranā secundum cerebri inuolutionum seriem excurrentia.

G, G, G Propagines notantur à ductibus secundum duræ membranæ latera excurrentibus, atq; in prima figura aliquot D notatis, in tenuem membranā pertinentes.

H, H, H Duræ membranæ portiones à tenui membranā diuulsæ, & deorsum reflectæ.

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

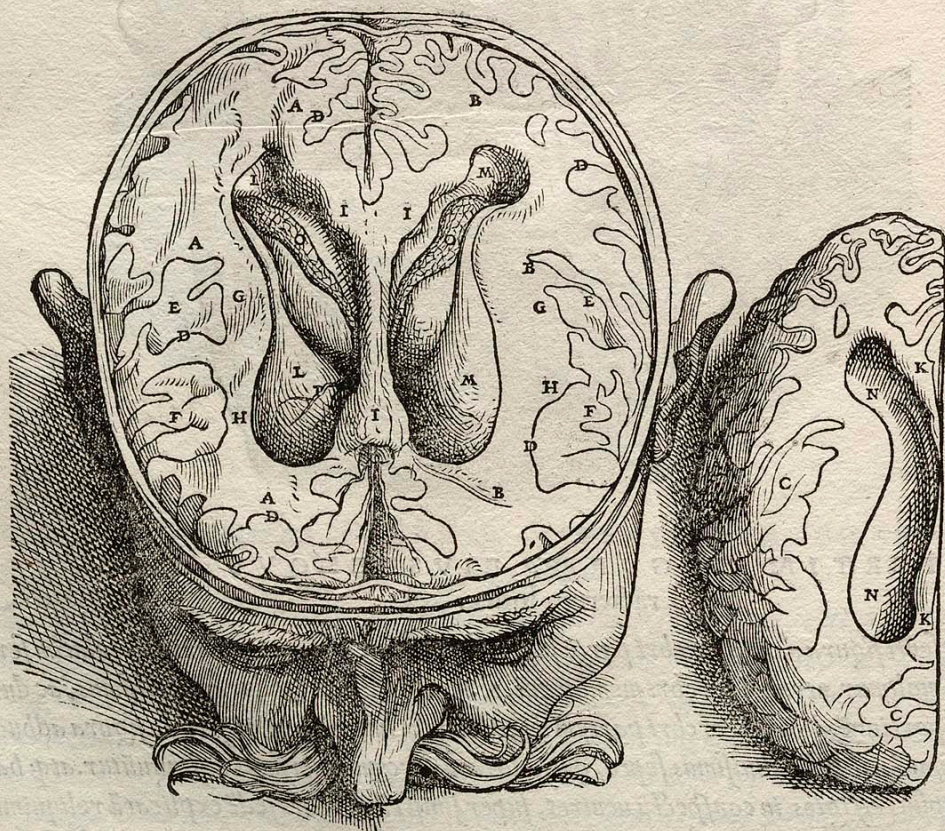
TERTIÆ FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

IN præsentī figura à tota cerebri parte supra sectionem cōsistente, quam orbiculatim serra in caluaria molitur, utraq; cerebri membranā, tenuem nimirū & duram auulsimus, ac duræ membranæ portiones, dextrā cerebri partem à sinistra dirimentē, atq; in secūda figura adhuc in sua sede seruata, ab osseo diuisimus septo, quo odoratus organorum sinus distinguūtur, atq; hanc partem, ut ipsius effigies in conspectū ueniret, super sinistram cerebri sedē explicatā reliquimus, dextrā & sinistram cerebri partibus adeo ab inuicē manūū beneficio diremptis, ut callosi corporis superior sedes eleganter se hic spectandam offerat.

Ee 4 Dextra

- A, A, A* Dextra cerebri pars.
C, C & cat. Hic passim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.
D, D, D Dura cerebri membranae portio, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hic ex sua sede super sinistram cerebri partem producta.
E, E, E Quando primum dextram cerebri partem a sinistra inter dissecandum diducere contendimus, tunc manus ope ea uasa effringuntur, quae ex tertio durae membranae sinu in tenuem membranam utrobique pertinent, ac proinde quum in huius figurae administratione id quoque nobis facien- dum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subiiciuntur.
F Ductus uenae modo in humiliorem sedem durae membranae partis excurrens, quae dextram cerebri partem a sinistra determinat, atque hic ductus a quarto durae membranae sinu anteriori sede enascitur.
G, G, G Ductus iam ante F insigniti per pagines in eadem durae membranae parte sursum aliquosque excurrentes.
H, H, H Surculi ab humiliori angulo tertij durae membranae sinu propagati, in durae membranae par- tem, quae dextra cerebri pars a sinistra dirimitur.
I, I Principia sunt ductuum, qui a quarto durae membranae sinu uenarum prorsus modo in tenuem cerebri membranam secundum superiorem callosi corporis regionem perforantur, atque hic una cum te- nuum membrana auulsi sunt.
K Initium uasis a quarti sinu durae membranae termino pronati, atque sub eo cerebri corpore quod testu- dini seu camerae instar arcus constructae assimilamus, in tertium cerebri uentriculum, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundis seu extimo foetus inuolucro comparamus.
L, L Cerebri callosum corpus.
M, M Sinus utriusque ad callosi corporis latera in cerebro conspicui, quos hic aliter quam modo praesti- timus, exprimere nequimus, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimum referant.
N Portio durae membranae partis, dextram cerebri sedem ac sinistram interuenientis, ac superius D aliquot insignitae, quae septo connascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti, ac octauum ca- pitis ossis processui.
O, O Tenuis membranae portio a cerebro diuulsa. *P, P* Durae cerebri membranae portio.

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

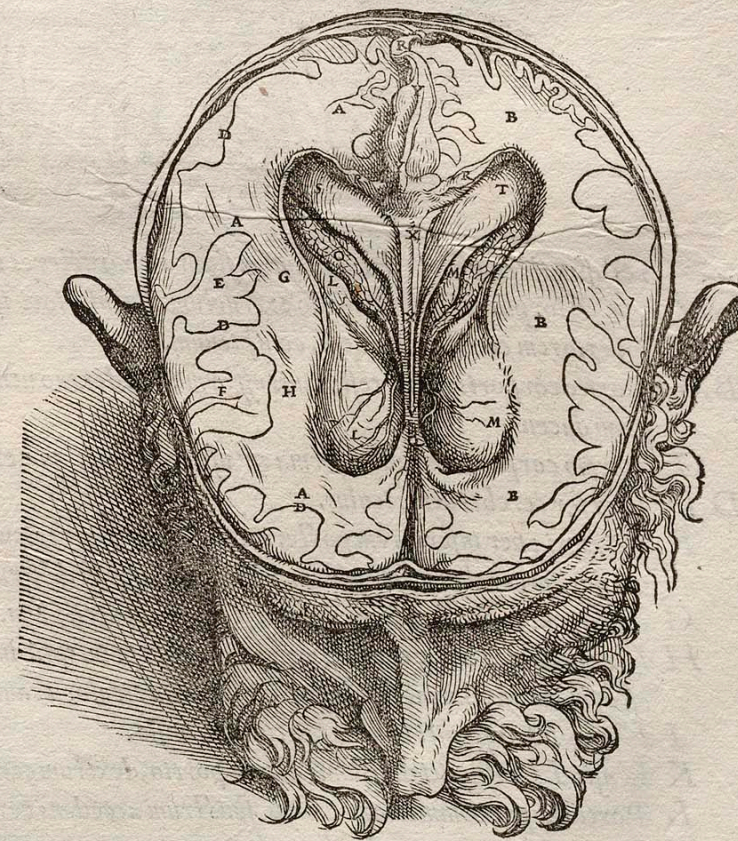

QVART.

- IN* quarta figura omnes durae tenuisque membranae partes rescuimus, quae in prioribus figuris occurrerunt, ac dein dextram sinistramque cerebri portionem sectionis serie ita ademinimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectum uenire incipiant. Primum namque secundum dextrum callosi cor- poris latus, ubi sinus altero *M* in tertia figura notatus consistit, longam duximus sectionem, quae per dextrum cerebri uentriculum ducta, dextrae cerebri partis eam portionem abstulit, quae supra sectio- nem habebatur, quae orbiculatim caluariam ferra diuisimus. Atque quum idem quoque in sinistro la- tere absoluimus, hic ad sinistrum latus sinistram cerebri partem ita reposuimus, ut superiorem sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte demonstraret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.
A, A, A Cerebri adhuc in caluaria relictum pars dextra. *B, B, B* Pars sinistra.
C, C, C Portio cerebri sinistra, quae sectionis serie a reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.
D, D, D Linea partem cerebri anfractus, et partem uariam cerebri substantiae colore demonstrantes, quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteum & subcineritum magis est: quicquid intra, ad a- mussum album uisitur, quemadmodum *E* & *F* in dextra & sinistra cerebri parte luteum est: *G* uero & *H* album prorsus, & interdum rubris punctis interstinctum.
I, I Callosum corpus utriusque a cerebri substantia, cui aliqui continuatur, liberum.
K, K Callosi corporis portunculam, adhuc sinistram cerebri partem quae adempta est, continua.
L, L Dexter cerebri uentriculus. *M, M* Sinister cerebri uentriculus.
N, N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.
O, O Plexus cerebri ab imagine quam cum extimo foetus inuolucro similem exigit, rege adis nuncupatus.
P, P Aranearum modo graciles uenae dextri & sinistri uentriculi substantiae hoc in loco connatae, ac ab illis diductae uasis, quae nuper commemoratae, & secundis non ab similem plexum extruunt.
Q Venulae a nuper quoque commemoratis uasis in tenuem cerebri membranam sub callosi corporis ante- riori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & *P* notata) inter rescandum se offerentes.

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

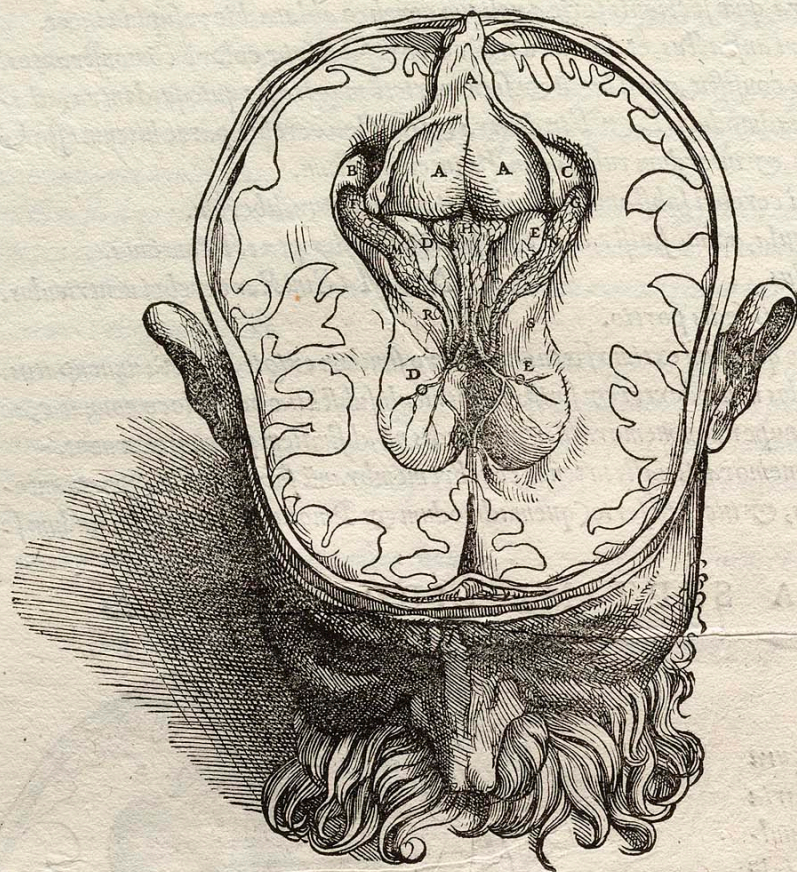
- PR*AESENS figura quod ad relictam in caluaria cerebri portionem attinet, nul- la ex parte uariatur: atque id solum habet proprium, quod callo- sum corpus hic anteriori sua se- de a cerebro primum liberaui- mus, ac dein eleuatum in poste- riora refleximus, septum dex- tri ac sinistri uentriculorum di- uellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponentes.
Ab A *A, A, A* itaque & *B, B,*
ad Q *B, B,* ac dein *D, D, D,* & *E*
 & *F,* & *G* & *H* eadem
 hic indicant, quae in quarta fi-
 gura. Sic quoque & *L, L,* &
M, M, & *O* & *P* & *Q*
 eadem insinuant.
R, R, *R* Notatur inferior callosi corporis superficies, est enim id a sua sede motum, atque in poste- riora reflexum.

S, T, V Supe-

- S, T, V Superior corporis instar fornix seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangula-
ris circumscripção, quam ab S ad T, & a T ad V, & ab V ad T metimur.
- X, X Dextrū uentriculū et sinistrū intercedētis septi inferior pars, corpori testudinē referētī cōtinua.
- Y, Y Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namq; septū nō secus atq;
modo disruptū est, depingi licuit. & alia quoq; parata fuit figura, in qua duae manus (uti inter
secandum facere consueui) callosum corpus nondū in anteriori ipsius sede liberatum, modicē at-
tollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Verū quū nō adeo cōcin-
ne in pictura atq; in ipsa sectione succēssit, eam figuram ne frustra paginā obliteraret, reieci.

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

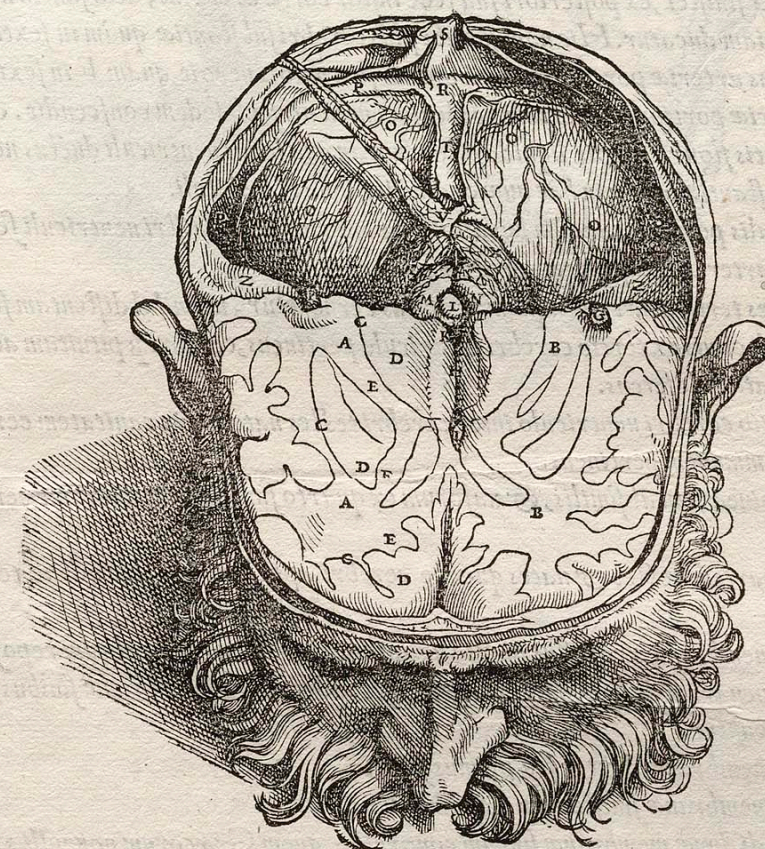
HÆC figura quod ad cerebri porti-
onem in caluaria re-
lictam spectat, etiam
quarta correspondet.
atq; a quinta in hoc dif-
fert, quod corpus testu-
dinis modo fabricatum
anteriori sua sede a ce-
rebrī substantia libera-
uerimus, id sursum in
posteriora reflectētes,
ut inferior ipsius super-
ficies in conspectū ueni-
ret, & uas illud etiam
cerneret, quod a quar-
to durae membranae sinu
pronatū, sub corpore
testudinis modo extru-
cto fertur, & plexuum
tandem nō minimā par-
tem constituit, quos se-
cundarū imagini uete-

res assimilarunt. Huius autem figurae characteres ita ut sequitur, se habent.

- A, A Corpus testudinis modo extructum hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi
superiorem constituit sedem, conspicuum.
- B, B Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, a cerebri substantia hic princi-
pium ducens.
- C Portio corporis testudinē forma & usu referentis, quae ex sinistro cerebri uentriculo pronascit.
- D, D Dexter cerebri uentriculus. E, E Cerebri sinister uentriculus.
- F Arteria per inferiorem posterioremq; dextri uentriculi sedem a dextrae soporalis arteriae ra-
mo duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.
- G Arteria in sinistram cerebri conscendens uentriculum.
- H Vas a quarto durae cerebri membranae sinu principii ducens, ac sub corpore instar testudinis
efformato, in cōmunē dextri & sinistri uentriculorū cavitatē seu tertii uentriculū properans.
- I Vasis H insigniti in duas portiones diuisio.
- K Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.
- L Portio nuper commemorati uasis, sinistram accedens cerebri uentriculum.
- M Plexus dextri uentriculi a secundarum imagine comparatus, atq; ab arteria F insignita, &
uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.
- N Plexus sinistram cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insinuatīs conflatus.

O, O Huius

- O, O Huiusmodi uenulae cerebri substantiae hic obnascuntur, ab illis productae uasis quae K & L no-
tauimus.
- P A uetis quae cerebri substantiae hic offeruntur, ramusculi extra uentriculorum amplitudinem
hac, a tenuem cerebri membranam pertinent.
- Q Neatus ex cōmuni concavitate dextri ac sinistri uentriculorum, seu a tertio cerebri uentriculo
recta decliuīs pertinens uersus peluim, quae cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad
glandem defert, eius infundibuli extremo subditam.
- R, S Canales sinus uel leuiter in uentriculorum substantia exsculpti, & pituitam ad meatus nuper Q
insigniti orificium deducentes.

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI
FIGURA.SEPTIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

PRÆSENS figura a tribus proximè præcedentibus plurimum uariat, nam cerebri
substantiae in illis relictae, ea pars in hac ablata cernitur, quae dextri sinistriq; uentriculorum sedē
in illis figuris cōspiciam efformabat. dein tota ea quae cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; re-
secta est, ut durae membranae conspiceretur portio, cerebellū ac cerebrum intercedens. Insuper du-
rae membranae sinus in illa consistentes ductis cultelli anterioris mucrone sectionibus, hic etiam
aperuimus, & uas a quarto sinu durae membranae in cerebri uentriculos pertinēs, hic ex tertio ce-
rebri uentriculo subleuatū, & a plexibus secundinae similibus auulsum, in posteriora refleximus,

ut

ut tertij cerebri uentriculi seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concavitatis sedes in conspectum melius ueniret, una cum eius cavitatis meatibus.

A, A Cerebri substantiae adhuc in caluaria reliquae dextra pars.

B, B Cerebri substantiae adhuc in caluariae asseruatae sinistra pars.

C, C, C Lineae hic passim conspicuae illis correspondēt, quas tres modo praecedentes figurae similiter eō monstrarunt. Verum quia huiusmodi lineae substantiae uel cerebri diuersitas, inibi duntaxat consistunt ubi cerebrum tenui membrana uiciniū est, praecedentes figurae eas solum in lateribus ostēderunt. haec autem quum hic tanta cerebri portio ablata sit, ut iam apparens superficies in basi non procul a tenui membrana distet, etiam lineae in basi spectantur. Quod itaque lineis hic inter

D, D cipitur, fuluam seu subpallidam cerebri notat substantiam: quemadmodum sedes *D, D, D* insignita. Quod uero extra lineas consistit, alba est prorsusq; candicans cerebri substantia, hic

E, E, E. *E, E* & *E* insignita.

F Portio est soporalis arteriae secundum humiliorem angustiorēq; dextri uentriculi sedem sursum adplexus secundae imitantis constitutionem prorepens. Ceterum si perpendaris quānam sede hic Freponatur, & quānam in sexta figura, promptē expendes, qui dexter cerebri uentriculus, quemadmodum et sinister, ex posteriori sua sede instar cornu arctatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namque ubi plus cerebri substantiae quā in sexta figura abstulimus, praesens arteriae portio *F* notata antrosum magis uergit, quā in sexta eadem quoque notans arteriae portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atque id *F* & *G* subsequētis figurae magis liquido ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiae, quā in hac quae ordine septima est, abstuli.

G Arteriae soporalis portio secundum humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum, quemadmodum arteria *F* insignita, prorepens.

H Humillima sedes tertij uentriculi: quam ut aptius cerneretur, nonnihil dissentiam sinximus.

I Meatus rectus decliuus ex tertio cerebri uentriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huius excipiente paratam deferens.

K Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq;, in cavitatem cerebelli et dorsalis medullae communem pertinens.

L Glandula nuci pineae non ab similibus, & uasorum ex quarto sinu durae membranae cerebrum petentium fulcrum.

M, N Hanc cerebri partem testes & nates quoque cerebri appellauimus, hic adhuc tenui membrana obiectas.

O, O, etc. Durae cerebri membranae processus portio uel inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hanc accedunt instar uenarum ductus, partim a primo secundoq; durae membranae sinibus, partim uero a quarto pronascuntur.

P, P Durae cerebri membranae dexter seu primus sinus.

Q, Q Durae cerebri membranae sinister seu secundus sinus.

R Primi & secundi durae membranae sinuum congressus, quem Graecorum nonnulli *λινυ*, quod est torcular appellant.

S Principium tertij durae membranae sinus.

T Quartus durae membranae sinus, similiter atque alij hic adaperitus.

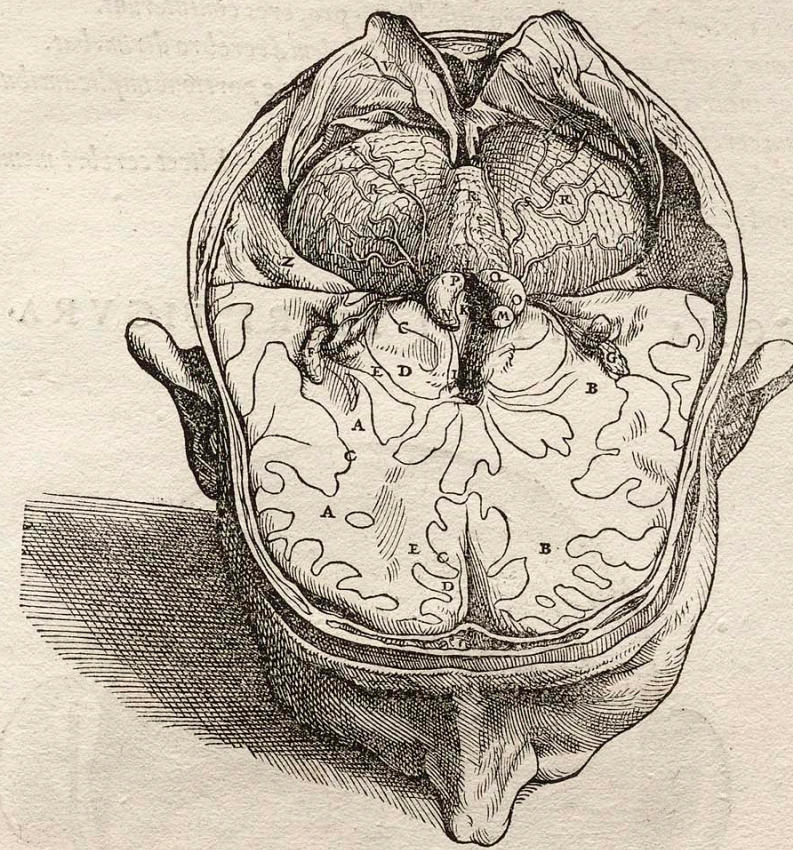
V Vas a quarto sinu durae membranae in cerebri uentriculos porrectum, hic autem in posteriora ex sua sede reflexum.

X, X Haec sede cerebellum dura cerebri membrana non obiectum ostenditur.

Y Ductus uenarum modo a quarto durae cerebri membranae sinu in tenuem membranam pertinentes, quae cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.

Z, Z Durae membranae sedes, qua osti omnium totius corporis osium durissimo, & auditus organum intus continenti adnascitur. Hanc namq; caluariae regionem cerebro deteximus.

OCTA.

OCTAVAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

PRÆSENS figura a septima in hoc uariatur, quod hic adhuc cerebri plus rescuerimus, & testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertinens. Ad haec, durae membranae portio cerebelli obducta, hic dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque praesens figura pleraque cum septima habeat communia, in hac idem *A, A*, & *B, B*, & *C, C*, & *D, D*, & *E, E*, & *F* & *G* & *H*, quod in ad *H*. septima, indicabūt. Verum arteriae *F* & *G* insignitae, tanto magis hic quā in septima antrosum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basim in septima quā in sexta ablatum est.

I Meatus in sexta etiam figura *I* notatus, qui rectus decliuus fertur, atque cerebri pituitam ad peluim defert.

K Meatus pituitae deducendae paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu qui ex tertio uentriculo inter testes in quartum uentriculum pertinet.

L Ne *L* in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine quo in conspectu esset umbra ueniret exsculpenda, itaque delineatio hic omnino uitanda, *L* ad anteriorem cerebelli partem reposui, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio uentriculo cerebri in quartum fertur. Quod foramen si *L* in illo locaretur, exprimi neutiquam potuisset.

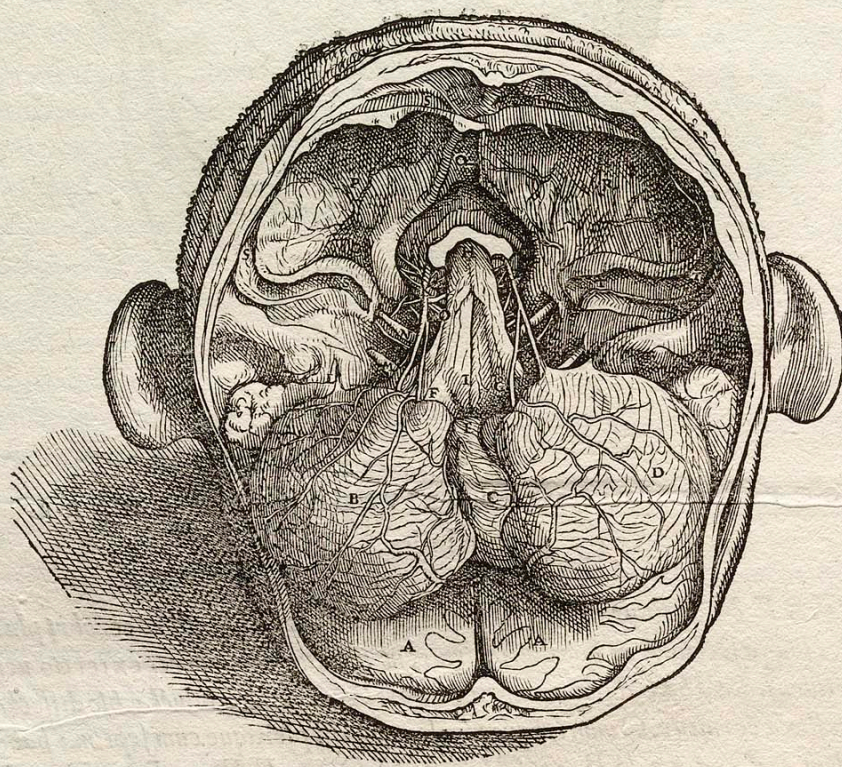
M Glandulam hic adhuc reliquimus, quae pinea nuci formam ostendens, uasorum ex quarto durae membranae sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.

N, O, *P, Q* Quatuor his characteribus corpus indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura *M* & *N* insignitur. hic uero ex sectionis serie diuisum occurrit. ac *N* & *O* eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. Puerō & *Q*, illas quas nates ferē nuncupamus.

Ff Cere-

- R, R, R Cerebellum tenui adhuc obductum membrana.
 S, S, etc. Vasa uenarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.
 T, T Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundum dextri & sinistri cerebri uentriculorum posteriora sursum cõscedunt plexus efformaturæ, quos extimo factus inuolucro dissectionis procures contulerunt.
 V, V Durae membranae portio, quæ superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.
 X, X Propagines notantur à uasis, dictam nuper duræ membranae portionem implicantibus, in tenuem membranam qua cerebellum uestitur excurrentes.
 Z, Z Idem hic Z & Z notant, atque in septima figura, duram uidelicet cerebri membranam ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

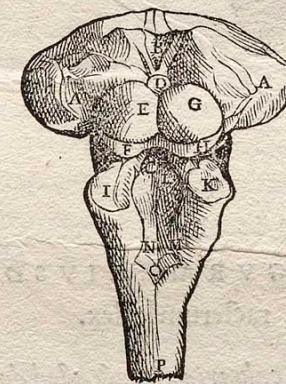
NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

IN hac figura eadem cerebri portio, quæ in octaua seruatur, uerum præsens figura in faciem prorsus reposita, eam duræ membranae partem abscissam habet, quæ cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorsum è sua caluarie sede manibus protractum, ac deorsum modicè inuersum propendit, ut ipsius regio caluarie aliàs contigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cavitates uideretur, alteram partem quarti uentriculi constitutens. Ad hæc, præter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranae sinus hic aperti ad amussim exprimuntur.

- A, A Cerebri portio adhuc in caluarie amplitudine reliqua, atque hic in sua sede adhuc aseruata.
 B, C, D Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ connatū. Verum B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluarie sinui P notando correspondentem. D uero sinistram, quæ illi caluarie sedi insidet,

- insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi non absimilis, & suis finibus eos constituens processus, quos uermium imagini ueteres compararunt.
 E Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformiū processū posterior mihi recēsebit.
 F, G, H Dorsalis medullæ pars adhuc in caluarie consistens, ac F & G huius partis seu dorsalis medullæ sedes indicant, quibus cerebellum cõnascitur. H uero sedem dorsalis medullæ significat, è caluarie amplitudine procidentem.
 I Sinus dorsalis medullæ calami quo scribimus mucroni non absimilis, ac mediæ cavitatem constituens communis uentriculi dorsalis medullæ & cerebelli: quam quartum cerebri uentriculū dissectionis periti uocarunt.
 K Vasa ductus uenæ quæ simillimi, hæc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum & secundum duræ membranae sinus exhauriuntur, atque ut hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.
 L Et hæc quoque ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam pertinet, ab illis uasis quæ hac in parte duram cerebri membranam intextunt.
 M Quintum cerebri neruorum par.
 N Sextum cerebri neruorum par.
 O Septimum par neruorum cerebri, atque hic uidere est quot furculis duo postrema cerebri neruorum paria principium à dorsali medulla, nequaquam uero à cerebello, ducant.
 P, Q, R Sinus occipitis ossis, quibus correspondet cerebelli figura. nam P cerebello inscriptum, B congruit. Q autem, C. R uero, D.
 S, S Dexter seu primus duræ membranae sinus, hic cultelli mucrone adaptus.
 T, T Sinister seu secundus duræ membranae sinus, atque in nulla cerebri delineationum, horum sinuum ductus ita conspicue ac in præsentis oculis subijcitur.

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura eam cerebri portionem expressimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: deinde cerebellum à dorsali medullæ hic conspicua parte ademptum est, & cerebri testes, & nates, et glans pineæ nucis imaginem referens, ac postremo cavitates ea dorsalis medullæ quæ cum cerebelli cavitatem quartum cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

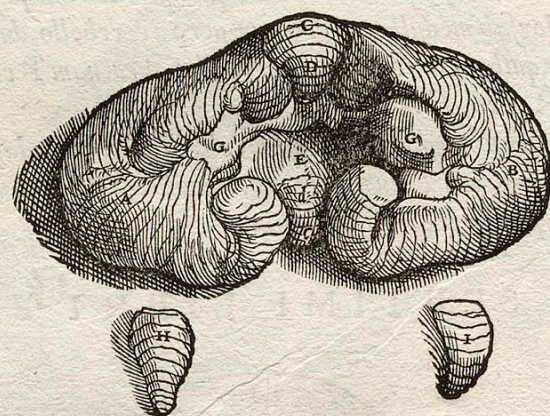
- A, A Cerebri pars dorsalem producens medullam.
 B Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens, cuius terminum in C. quartum pertinentem uentriculum C insinuui.
 D Glans cerebri, nucis pineæ imagini à dissectionis professoribus assimilata.
 E, F, G, H His characteribus cerebri testes ac nates indicantur. uidetur namque dissectionis procures gratia lineæ inter E ac F, et inter G et H cõspicua: superiora tubera E & G insignita ab inferioribus F & G notatis distinxisse, ac superiora testes uocauisse, quod illis glans penis quasi modo incumbit. Inferiora autem nates uocarunt, quod meatus ex tertio uentriculo in quartum per-

Ff 2 tinerit

inentis terminus C hic insignitus, podici conferri possit.

- I, K Sedes duæ, quibus dorsalis medullæ initium cerebello adnascitur.
 L, M, N, O Cavitates dorsalis medullæ initij, alteram partem quarti ventriculi constituens, atq; ab Herophilo calami cavitati assimilata, quam atramento scribes intingimus. Sedes enim L insignita eius calami cavitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N angulis illis assimilari possunt, quæ in cavitatis calami lateribus consistunt. O uero mucronem exprimit, quo characteres formamus.
 P Dorsalis medulla hic præfecta est, quæ in uertebras procidens caluariam egreditur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

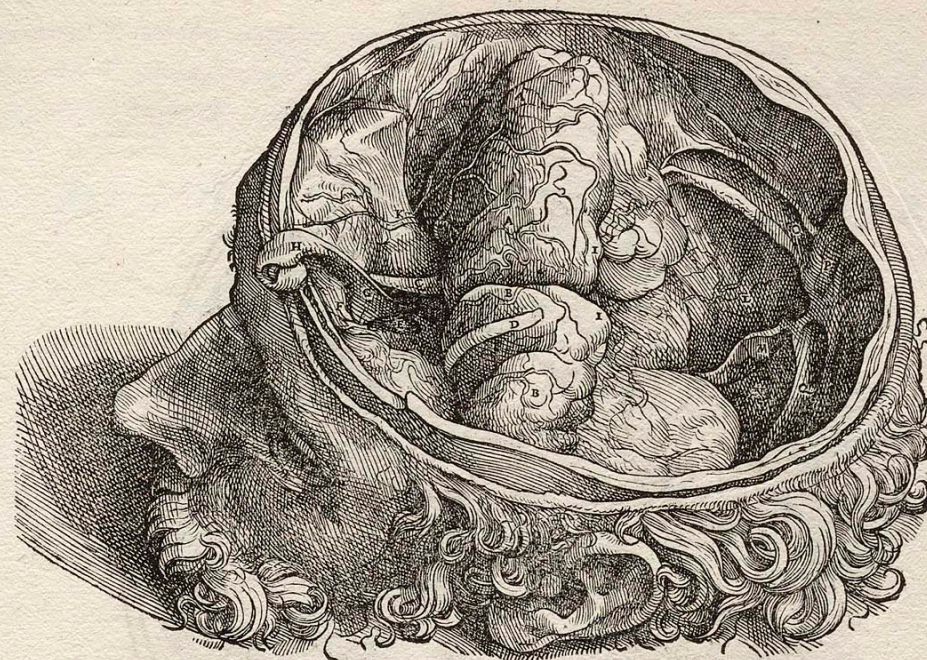
HAC figura cerebellum à caluaria, ipsaq; adeo dorsali medullæ auulsum & supinum iacet, humiliorem ipsius sedem qua dorsalem spectat medullæ cõmonstrans. Ac proinde regiones ipsius quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum insuper ostendit, qui alteram portionem efformat quarti ventriculi seu sinus, cerebello & dorsali medullæ communis. Porro ad humiliorem præsentis figuræ sedem sinu pinximus mediæ partis cerebelli, ut processuum uermis imaginem referentium natura conspiceretur.

- A Dextra cerebelli pars tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum cõmonstratur.
 B Sinistra cerebelli pars.
 C, c Mediæ cerebelli pars, ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uero posteriorem.
 D, d Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uero d.
 E Cerebelli sinus, qui cum dorsali medullæ sinu quartum nobis appellatum cerebri uentriculum constituit.
 G, G His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.
 H Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus esset, expressus.
 I Posterior finis mediæ partis cerebelli, à cerebello quoq; exectus.

DVO.

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI

FIGVRA.

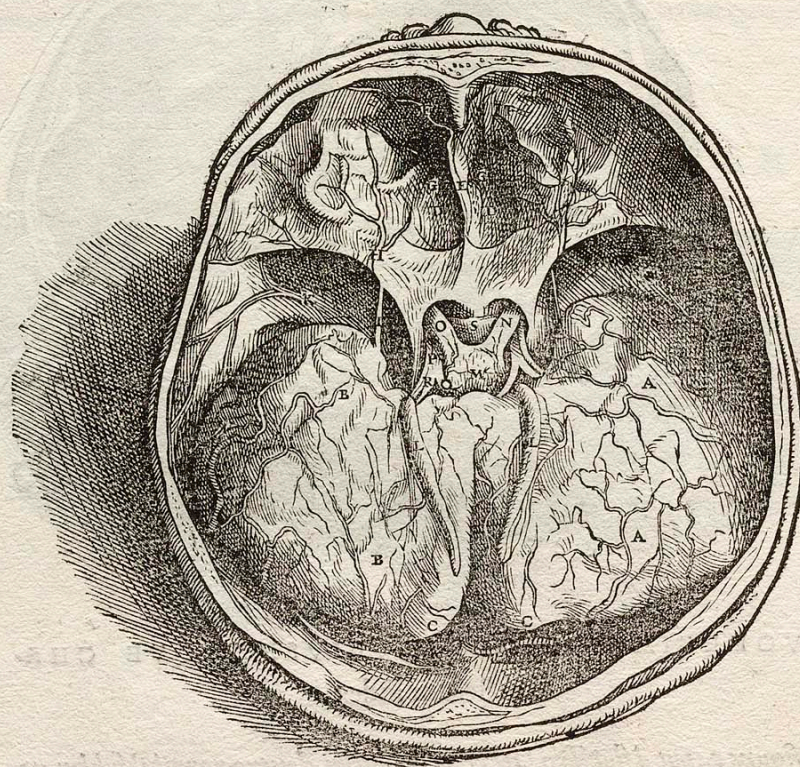

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariæ autem amplitudine cerebellum hic euulsumus, ea tantum cerebri relicta portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc seruabatur. Verum illa cerebri portio hic in sua non consistit sede, sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariæ basi aliquouque reflexa, ut tandem in conspectum uenirent cerebri processus forma neruis non ab similes, et olfactus organo subministrantes: quorum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est, dextro adhuc duræ cerebri membranæ qua octauo capitis ossi obducitur, connexo.

- A, A Cerebri pars dextra.
 B, B Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc quemadmodum & dextra pars obuoluta.
 C Dextrum olfactus organum in sua sede adhuc seruatum.
 D Sinistrum olfactus organum, una cum cerebro in posteriora reflexum.
 E Sinus, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaq; regio duræ membranæ hic indicatur, quæ odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruiâ cernitur.
 F Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot furculis excurrens.
 G Septum sinus olfactus organis incisos interdiuidens.
 H Duræ cerebri membranæ partis portio, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
 I, I Cerebrum passim excauata sibi in caluaria amplitudini respondens, hic quoque ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocantur processus.
 K Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.
 L, L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cavitatis latitat, & parui etiam est momenti. quandoquidem L caluariæ sinum indicat, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem, N, O. quæ mediæ cerebelli partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O uero dextrum seu primum sinum indicat duræ membranæ. P autem tertium, Q secundum, seu sinistrum.

Ff 3 DECL

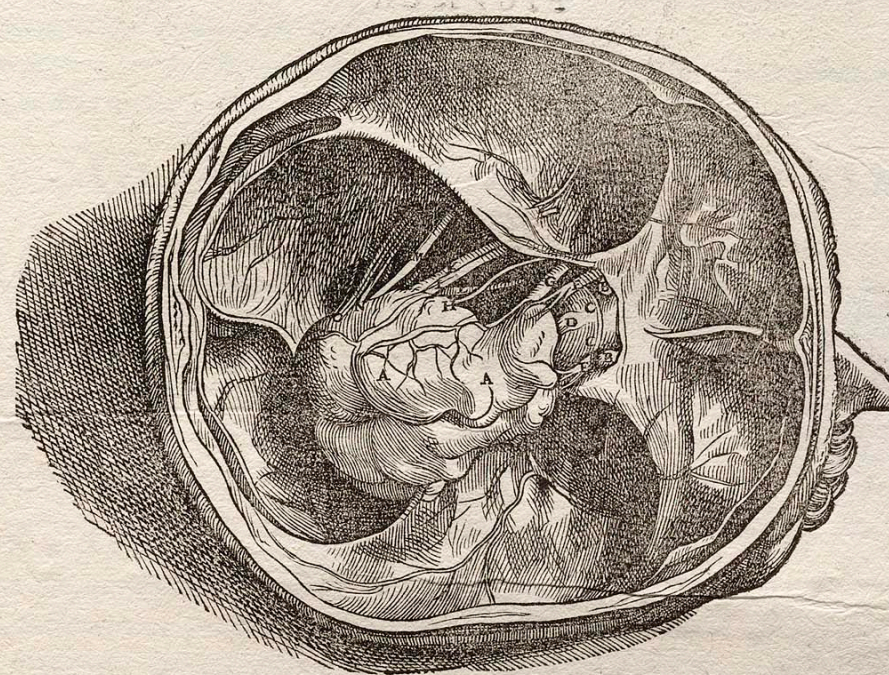
DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

- H A E C* figura occipitio prorsus innititur, & uniuerſa cerebri ſubſtantia quæ adhuc reliqua erat, in poſteriora deorſum deflexa pendet, ut olfactus organa, & uiſoriorum neruorum coitus, & maximi ſoporalis arteriæ rami in conſpectum uenirent.
- A, A* Dextra cerebri pars, adhuc tenui membrana cerebri obducta.
- B, B* Sinistra cerebri pars.
- C, C* Cerebri tubera, quæ à ſimilitudine quam cum papillis habent, mamillares cerebri proceſſus plerisque nuncupantur.
- D, D* Sinus olfactus organis parati.
- E* Septum olfactus organis paratos ſinus inter diuidens.
- F, F* Sinus caluariæ, quibus mamillares cerebri proceſſus *C* & *C* inſigniti congruunt.
- G, G* Vtriuſque notatur uena caluariam ingredientium ſexta.
- H* Vena caluariam ingredientium quinta.
- I* Vas notatur uenæ correſpondens, in tenuem cerebri membranam ab illis uas excurrens, quæ in dura conſiſtunt membrana.
- K* Principium eorum ductuum qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac ſi uena eſſet arteriæ commiſſa. Atq; hi ductus in prima figura multis *D* inſignitiuntur.
- L, L* Olfactus organa hic una cum cerebro à dura membrana deorſum diuulſa.
- M* Neruorum uiſoriorum coitus.

N Viſor

- N* Viſorius neruus dextrum oculum petens.
- O* Viſorius neruus ſiniſtrum petens oculum. & perinde ac dexter uenula cõcomitatus, ab illis propagata uas, quæ tenuem cerebri membranam inibi contexunt.
- P* Soporalis arteriæ ramus duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pituitam excipientis.
- Q* Arteriæ *P* notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.
- R* Arteriæ *P* notatæ propago hic in tenuem cerebri membranam ſurculos diffundens.
- S* Hic portio conſpicitur peluis cerebri pituitam excipientis.

DECIMA QVARTA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.

DECIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

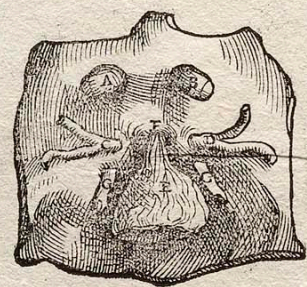
- C A P V T* hic in ſiniſtram aurem reclinatum iacet, internæ caluariæ amplitudinis baſim exprimēs, dura cerebri membrana ſuccinctam. Atque tanta duntaxat cerebri dorſalisq; medullæ adhuc aſſeruat portio, quanta cerebri neruorum paribus uidendis ſufficit. Viſorium porro neruorum exortum coitumq; reſecui, ne peluis latèret cerebri pituitam excipiens.
- A, A* Modica cerebri portio una cum dorſalis medullæ initio.
- B, B* Nerui uiſorij ea parte hic tantum conſpicui, qua caluariæ amplitudinem egrediuntur.
- C, C* Peluis cerebri pituitam excipiens.
- D* Hic in pelum pertinet meatus cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens, ac *I* in ſeptima figura & octaua notatus.

Ff 4 Dextræ

- E* Dextra soporalis arteriae ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.
- F* Sinistra soporalis arteriae ramus iuxta sinistram latus dictae nuper glandis duram cerebri membranam perforans.
- G* Secundum cerebri nervorum par.
- H* Tertij paris nervorum cerebri gracilior radix.
- I* Tertij paris nervorum cerebri crassior radix.
- K* Quartum nervorum cerebri par, tertij paris crassiori radici conterminum.
- L* Minor radix quinti paris nervorum cerebri, omnibus ignorata Anatomes professoribus.
- M* Quintum nervorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.
- N* Sexti paris nervorum cerebri principia ac surculi.
- O* Septimi paris nervorum cerebri principia ac surculi. Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absque characterum opera prompte, uel ex proxime praecedentibus percipitur.

DECIMA QUINTA SEPTIMI LIBRI

FIGURA.

DECIMAE QUINTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENTI figura portionem eam amplitudinis calvariae dura cerebri membrana succinctam depinximus, quae supra ossis cuneum imitantis medium habetur, una cum modo indicandis organis. Abs re namque fuisset, integrum caput harum particularum gratia delineasse.

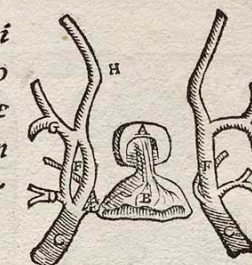
- A, B* Nervorum inferiorum portiones.
- C* Sinistri lateris arteria, quae duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uero in dextrum cerebri ventriculum digeritur.
- D* Dextri lateris arteria.
- E* Hic peluis collecta propendet, cerebri pituitam ex tertio defluentem uentriculo excipiens.
- F* Foramen, quo peluis huius infundibuli modo extructa finis glandem petit, cerebri pituitam excipiens.
- G, G* Secundi paris nervorum cerebri portiones.

DECL

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI

FIGURA.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, una cum pelui seu infundibulo pituitam huc deferente, & hic flaccido propendente. *A* lateribus uero arteriarum soporalium portiones, quae reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expressimus, uti nobis inter secundum occurrere. Atque ut ea arteriarum portiones uariè se secantibus offerunt, ita quoque uariè eas delineauimus.

- A* Glands, cerebri pituitam excipiens.
- B* Peluis, seu infundibulum cerebri pituitam super modo dictam glandem deferens.
- C, C* Arteriarum portio, quae secundum suorum in osse calvariae foraminum ductu oblique feritur.
- D* Sinistra arteriae ramus in durae membranae sinistram latus excurrans.
- E* Arteria sinistra portio per proprium foramen ad narium usque amplitudinem pertingens.
- F, F* Hac sede diuersam arteriae seriem delineauimus, ac dextrum quidem *F* arteriam notat ea serie ductam ut hic non dirimatur: quemadmodum sinistram *F* arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, insinuat.
- G* Arteriarum portiones duram cerebri membranam perreptantes, ac partim in cerebri uentriculos, partim in tenuem membranam cerebri basi obductam digesti.
- H* Propago arteriae per foramen secundi paris nervorum cerebri caluariam excidens, ac neruum uisorium, ac dein oculum petens.

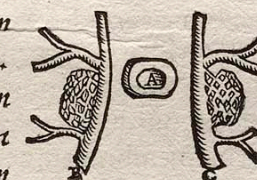
DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI

FIGURA.

HAC figura plexum sinximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni in *A, B* libris de *V*su partium descriptionibus conueniret. Significet itaque hic *A* & *B* arterias caluariam subeuntes, moxque in mirabilem illi plexum diffusas. *C* uero & *D* ramos in quos plexus illius propagines colliguntur, quibus illis prorsus arteriarum magnitudine respondent, quas *A* & *B* indicauimus. Ceterum *E* glandem notat, pituitam cerebri excipientem.

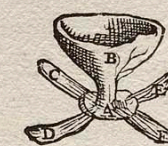

PRÆSENTI figura arteriarum sub dura cerebri membrana consistentium, ac ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium seriem depinximus, quam in ouium ac bonum capitibus obseruamus. Atque hanc proponere libuit, ne quis nos latere arbitraretur, quae illorum animalium hic cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura *A* dictam iam saepius glandem, *B* & *C* arteriarum sedem, qua primum in caluariam ingrediuntur.

DECIMAOCTAUA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PARUA hac figura erectam sinximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditum distillat, ac dein hic sinximus quatuor ductus a glande pituita per proxima glandis foramina deferentes. Indicat igitur *A* glandem, cui pituita instillatur. *B* peluim, qua haec ducitur. *C, D, E, F* uero, meatus ad faciliorem pituitae huc decubentis egressum paratos.

Porro praeter has septimi libri figuras, ad earum potissimum cognitionem spectantes quae in caluariæ habentur amplitudine, etiam hic faciunt duae figurae mox ad finem primi Capitis libri quarte additae, & septem parium nervorum cerebri delineationem exprimentes: quas quum illic prolixè indicauerimus, abs re prorsus esset easdem hic quoque reponere, et earum indicè ascribere. Praeterea figurae oculi constructionem exprimentes, etiam si ad septimum referantur librum, tamen Capiti decimoquarto duntaxat illas praepo- nam, quod oculorum fabricae dedicabitur. Atque id in illis figuris priuatim faciam, quod nulli alteri quam dicto iam Capiti famulentur.

CE.

CEREBRVM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE,

quemadmodum sensus quoque ac motus ex nostro arbitratu pendentes,
extructum esse. Caput I.Quid quintus
liber et sextus
pertractant.Septimi libri
argumentum.Cerebri fun-
ctionū et par-
tium brevis
enumeratio.In lib. de Ve-
narum et Ar-
teriarū sectio
ne.

INSTRVMENTA nutritioni famulantia duobus
proximè precedentibus libris utcunq; aggressus sum.
Prior namq; cibi potionisq; organa (in quorum preci-
puo uiscere concupiscibilem animā residere diximus)
& dein propter loci uiciniam, partiumq; conexum
membra generationi dedicata enarrauit. Posterior
autem eas partes recensuit, quibus aëreæ substantiæ
reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiq; mu-
nus conceditur: in quorum primario uiscere uim ira-
scibilis animæ insitam esse innumimus, inibi Stoicorum
& Peripateticorum suffragiis haud adeo acquiescen-
tes, ut & animæ principatum in corde collocari testa-
remur, neruosq; ab illo originem ducere donaremus.

Quapropter quum sensus motusq; arbitrii, & prin-
cipis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur, memoramus) fomes adhuc comme-
moranda super sit, præsens liber illi opportunè consecrabitur, cerebrum ipsiusq; partes uniuersas
animæ uis, ac propriæ iecoris carni, naturalis animæ facultas induntur, insuper ut iecur crassio-
rem sanguinem, ac qui perquam caliginosus est, naturalem spiritum, & cor item rursus san-
guinem impetu per corpus ruentem unā cum uitali spiritu conficiunt, & perinde atq; hæc ui-
scera per dedicatos sibi canales omnibus corporis partibus suas materias deriuant, ita quoq; ce-
rebrum aptam ipsius muneri obtinens materiā, in proprijs sedibus, ac illius functioni appositè
subministrantibus instrumētis, animalem spiritum longè clarissimū tenuissimūq; parat, quo
ad diuinas principis animæ operationes partim utitur, partim autem ad sensuum motusq; in-
strumenta per neruos tanquam per funiculos continuò distribuit, ea nunquam spiritu, qui
præcipuus eorum instrumentorū functionis autor censetur, destituens, non minus sanè quam
iecur & cor nullas corporis partes suis quas illis impertiunt materijs (tantisper dum ualeat ho-
mo) indigas relinquunt, etiam si non semper cum qualitate tum copia easdem diffundant. Ner-
ui igitur (quorum originē à cerebro pendere in quarto libro indicauimus) id cerebro præstant,
quod magna arteria cordi, & caua iecori, ut qui paratum à cerebro spiritum illis quibus hunc
mandari oportuit instrumentis deducant, diligentesq; cerebri satellites & nuncijs censentur. Cæ-
terum animali spiritui materiā suppetit uitalis spiritus, in arterijs numerosa serie ambas cerebri
membranas accedentibus abundans, & dein aër quem uersus cerebrum tum per foraminula
priuatim olfactus organi occasione in octauo caluariæ ossè exsculpta, tum comprimis per ea
caluariæ foramina quæ palatum spectant, inter spirandum attrahi multo antè diximus. Ac aër
quidem, qui dum inspiramus per angustissimos flexuososq; & tortuosos ductus inter duram
cerebri membranam ac tenuem attrahitur, atq; ob difficilem transitum extenuatur, cerebroq;
aptissimus redditur, undecunq; ubi aditum reperit, in cerebri dextrum & sinistrum, & horū
medium uentriculos sese insinuat. Vitalis autem spiritus & si copiosissimus in omnibus tenuis
duræq; membranæ ualis ductibus ue habeatur, attamen in dextrum & sinistrum cerebri uen-
triculos plurimus à præcipuis arteriarum ramis fertur, quas superius obliquo longoq; ductu
contra Galeni placitum caluariam perforare, atq; ad glandis cerebri pituitam excipientis late-
ra porrigi retulimus. Ab his namq; arterijs, quas reticularē plexum Galenus efformare docuit,
non minimæ soboles tenuis membranæ processibus suffultæ, per humillimas dextri sinistriq;
uentriculi sedes ingrediuntur, tandem secundum totum uentriculorum progressum in illorum
amplitudinem incedentes. Verum præter has arterias, & quarto quem ego ita nun cupaui du-
ræ membranæ sinu uas quoddā sub eo corpore quod testudinis cameræ ue instar arcus extructe
imaginē refert, ac nobis cameratū appellatur, in anteriora cerebri per cōmunem dextri sinistriq;
uentriculi cavitatem, seu potius tertium cerebri uentriculum contēdit. Hoc uas tandē in duos
ramos bipartitum, uno ad dextrum, altero ad sinistrum uentriculum diffunditur, & eius loci ar-
terijs commixtū, rete efformat, quod ab extimi fœtus inuolucris imagine nomē inuenit. Ab aë-
re itaque in cerebrum ingressū, ac uitali illo spiritu ob frequentes sanè anfractus ad cerebri usum
magis magisq; adaptato, in cerebri dextro sinistroq; uentriculis, & ipsorum mutua concauitate
tertio ue

57.8 fig. ab
H per K in
I. non et
E. si. undeci
me.
110. f. E. F.
G. H.
119. fig. H.

tertio ue uentriculo animalis spiritus à cerebri uirtute elaboratur, quam ab opportuno elemen-
torum ad iustitiam cerebri substantiæ temperamento, pendere credimus. Porro huius spiritus
animalis portio tertio cerebri uentriculo per oblongū meatum inter ea corpora cerebri quæ
clunibus & testibus assimilabuntur porrectum, in cerebelli uentriculum fertur, quem partim
cerebelli sinus, partim dorsalis medullæ cavitates efformant. Ab hoc uentriculo in dorsalem
medullam, atq; ita in neruos ab illa propagatos, animalis spiritus non mediocris portio digerit-
tur. A reliquis autem cerebri uentriculis, spiritum in neruos ab illis proximè principiū ducen-
tes, ac sic in sensuum motusq; arbitrii organa dispensari arbitramur, non admodum anxie di-
sceptantes, num spiritus ille tenuissimus per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias)
an secundum nerui corporis latera luminis modò ad columnam, dirigatur: an uerò neruorum
duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; hæc tenus sanè cerebri functiones in
uiuorum animalū sectionibus admodū probabiliter & uerè quodammodo possum assequi.
Sed qui in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodocunq; aliter,
nescio quorum dogmatibus acquiescens, principis animæ uires subdividere, aut enumerare
uelis) cerebrum suo fungatur munere, haudquaquē ex sententiā apprehendo. & si fortè accurately
indefessèq; cerebri partium intuitu, ac deinceps ex reliquarum partium corporis, quarum usus
uel leuiter in dissectione exercitatum haud latet, speculatione, qua similitudo indagaretur, uel
probabile quid indipisci possem, id sanè citra sanctissimæ fidei labem neuiquam conficeretur.
Quis enim, Deum immortalē, huius ætatis philosophorū, addam & theologorum uulgus nō
admirabitur, qui tam ridiculè diuinæ ac summæ admirabili hominis cerebri machinæ detrahen-
tes, ex ipsorum somnijs in humanæ fabricæ cōditorem impijsimis, nō secus quam si Promethci
essent, nescio quam cerebri struem nugacissimè ementiuntur, eam quam incredibili providentia
atque adeo eis quos corpori præstare debuit uisibus affabrè immensus rerum Opifex effinxit,
procul ab oculis arcantes, suamq; tot inartificiois abundantem monstris præponentes, & pa-
rum (pro pudor) solliciti in quantam impietatem teneros quos instituunt animos temporis
successu rapiunt, tunc uidelicet, quum illi præceptorum sectis non amplius additi, & Naturæ
operum discendi cognoscendiq; studio flagrant, proprijs manibus in homine cæterisq; ani-
malibus, quæ ipsis fuere tradita, rimari, alijsq; expendere aggrediuntur. Nondū enim memo-
riæ excidit, me quum in Castrensi pædagogio Louaniensis gymnasijs facillè præcipuo ac lauda-
tissimo, philosophiæ operam nauarem, in commentarijs quos præceptor noster professione
theologus, ob idq; ad pias opiniones cum philosophorū miscendas inter reliquos eius Acade-
miæ moderatores paratissimus, in Aristotelis libros de Anima prælegebat, scripsisse, cerebrum
tribus donari uentriculis, atq; horum primum anteriorem, secundum medium, & tertium po-
steriorem esse, eosq; à situ ad hunc modum nomen obtinere, & à functione etiam aliter appel-
lari. Siquidem primus seu anterior, qui frontem respicere dicebatur, sensus cōmunis uentricu-
lus nuncupatus est, quòd ab hoc quinq; sensuum nerui suis instrumētis deferri, & dein horum
neruorum beneficio odores, colores, sapores, sonos, & tactiles qualitates in hunc uentriculum
deduci, illi homines arbitrantur. Ac proinde præcipuus primi uentriculi usus censetur, ut
obiecta quinq; sensuum, quorum genus sensum communem uulgò uocamus, reciperet: atq;
illa ad secundum uentriculum, qui meatu quodam primo necessebatur, transmitteret, quò secun-
dus de eo obiecto imaginari, ratiocinari & cogitare possit. quippe uentriculo illi cogitatio seu
ratio tribuebatur. Tertius autē uentriculus memoriæ erat sacer, in quem secundus omnia quæ
ex obiectis illis, de quibus abundè ratiocinatus esset, mādari uoluit, cōmodo deponere. Atq; ter-
tius uentriculus hæc prout humidior siccior ue erat, aut ocyus aut tardius sibi, uelut in ceram
aut lapidem duriorē insculpebat. Dein pro sculpturæ leuitate uel difficultate præsentem uen-
triculum que ipsi mādatur, aut breuiori, aut longiori temporis interuallo asseruare, commen-
taria illa docent. Neque profecto tertius iste uentriculus hæc sibi suoq; nomine, aut retinet, aut
insculpit, sed secundū uentriculi gratia, nimirū ut quoties hic de aliquo memoriæ sinui concre-
dito, ratiocinari instituit, ille ocyus hoc quicquid est in secundum uentriculū deleget, ac ueluti
in rationis officinā uersandū exporrigat. Cæterum ut singula quæ ita nos edocebamur, aptius
assequeremur, tabula quædā ostendebatur nescio à qua philosophiæ Margarita deprompta,
dictosq; iam uentriculos oculis subiiciens, quam nos discipuli prout scholasticæ picturæ quisq;
erat studiosior, suis commentarijs expressius appingebamus. Neq; hac figura tres duntaxat
uentriculos complecti nobis persuadebatur, uerum ipsam quoq; omnes simul capitis partes,
nedum cerebri, ostendere arbitrabamur. Atq; hæc Opificis nostri solertiā in corporis humani
fabrica nunq; insipientiū sunt figmenta: qui quā in cerebri cōstructione enarrāda aberrent,
sequēs sermo ostender, qui eadem methodo qua in duobus proximè præcedēibus libris usus
sum, post perfunctoriam hanc cerebri descriptionem, ipsius partes seorsum singulas unā cum
omni.

Thomas, Sco-
ti, Alberti,
et eius cohori-
tis scriptorum
de cerebri uen-
triculis opi-
nio.

Brutorū cere
bri cōstructio
nē ab hominis
non differre.

omnibus sensus instrumentis explicabit. Quantum uero impietatis imperitis, & nō adeo adhuc in sanctissima nostra fide obfirmatis animis, eiusmodi uentriculorū cerebri usuū (quod ad principis animae uires spectat) descriptio conciliare possit, hi (etiā si ipse fileā) perpendunt, qui quādrupedum (quibus omnē rationis uim, ac praeipue animam rationalem ex theologorū praeceptis placitis adimimus) cerebra, hominū cerebris quāproximē omni ex parte accedere didicerunt. Quandoquidē ouis, caprae, bouis, felis, simiae, canis, & quas secui auiū cerebri cū humanō cerebro in partū cōformatione, ac potissimum in uentriculis, uix ulla prorsus occurrit differentia, nisi quod mole cerebra pro animalū qua donata uident ratione, certo uariare cognoscimus. Homini namq̃ cerebrū obtingit maximū, mox simiae, canis, ac eadē serie deinceps, prout animal quoduis ad rationis uim uiciniū accedere quibusdā argumētis colligimus. Neq̃ cerebrū homini tantū pro corporis ipsius portione grandius obtingit, imō id omniū animalū cerebris maius uisitur. Hominis namq̃ cerebrum uel duobus equorū, boum, aut asinorū cerebris grandius apparet. Sed haec omnia, ut & uentriculorū fabrica, ex sequētibus euadēt perspicillima.

DE DURA CEREBRVM AMBIENTE

membrana, & sub cute caluariā succingente membranula. Caput II.

DURA cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim externa ipsius proponitur sedes uniuersa, quae supra scissuram cōstitit, qua cerebrū ostenditur, caluariam diuidere solemus. Secunda uero eam membranae partem interna communstrat sede, uti etiam nona, duodecima, decimatertia, internam sedem proponunt, qua caluariā regionem succingit infra dictam nuper scissuram, cōsistentem. Caterum processuum ipsius inter dextram & sinistram cerebri partes deductū, refertur tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello insertitur, septima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris dura membranae occurrūt sinus, uti optime figurā capitis decimi quarti libri tertij. Porro membranā caluariā exterius obductā nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis sit, ac ossi undiq̃ circumdetur, atque ex ossis circumscriptione petenda ueniat.

Dura mēbra
nae sitis, ac nu
merus, magni
tudo, forma.

QUAE AD MODVM sanē uniuersam cavitatem qua nutritionis organa continentur, peritonaeo succingi recensimus, atq̃ id instar sacci cuiusdā omnia illi imposita amplecti, & pariter quoq̃ costas succingentē tunicam omnia quae in thorace collocantur, ambire cōmemorauimus, ita etiā uniuersa caluariā cū cū cerebro excipiendo adaptata, quadā subducitur membrana, quam propter crassitiam qua ceteris nō cerebri modō, uerū totius corporis praestat membranis, crassā, & ab insigni duritie duram, ut & cū tunicalem, nuncupamus. Haec nō minus quā peritonaeum & costas succingens membrana unica cōtinuāq̃ omnino uisitur, praeterq̃ quod quibusdā foraminibus & sinibus uenarū modō extructis sit peruia. Vnde etiā ilico praesentis membranae sitū, & quod ad ipsius externā superficiē attinet forma, magnitudinēq̃, etiā aliud nihil sermoni addidero, ossiū cognitio edocet. Quandoquidē nullū caluariā os priuati alicuius usus gratia, in caluariā amplitudinē extrahitur, cui haec mēbrana nō cedat, sedq̃ ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullus in ea cū uita te consistit sinus, quē haec quoq̃ mēbrana nō impleat. atq̃ (ut semel dicā) omni ex parte ossibus proxima necit, alijs locis remissius, alijs uehementius, uti paulo post audies, cōnata. Atq̃ hinc etiā sit, externā durioris membranae superficiē propter ossiū sinus, tuberaq̃ inaequalē, & deinde fibrarū quibus haec ossibus cōmittitur occasione, asperā, aut nō adamussim laeue lubricamq̃ uideri. At praeipua ossiū tubera, quae eā orbicularē sphaeraq̃ modō rotundā esse prohibēt, in capitis potissimū basi cōspiciunt. & horū quidē primū censerī potest ossē septū olfactus organorū sedē interdiuidēs: dein ea caluariā extuberantia, quae ut oculis in caluariā sedes cōmoda exculperetur, in capitis amplitudinē iuxta illius basis anteriora ac septū illius latera extuberat. Praeterea inaequalitas illa, quae propter ossis cuneiformis crassitiē in qua ipsi propriae cōsistunt cauernae parandā, & aptā glandulae cerebri pituita excipietis sedē insculpendā, in medio ferē amplitudinis caluariē cernit. Deinceps alia duo insignia quoq̃ tubera in hac amplitudinē ideo pminēt, ut idoneā auditus organi sedē Natura fingeret. Postremō ea quoq̃ eminētia iā dictis accedit, quae in occipiti ossē à posteriori parte foraminis spinale medullā transmittētis rectā sursum ad mediū interuallū porrigit, quod inter id foramen & futurā Graecorū Λ imaginē expriētis eminentiorē sedē cōstituit. Atq̃ haec capitis ossiū tubera q̃ minus dura mēbrana in ipsius basi instar oblongae sphaerae utrinq̃ ad anteriora leuiter depresso appareat, in causa praeipue censent. Alia uero tubercula, quae propria durae membranae uasa uenarū ac arteriarū ferē materiā cōtinētia in exteriori ipsius superficie efformat, nō adeo illius orbiculatim formā inturbant, e.

bant, seu quo minus rotunda uisatur, non magnopere obstant, quum haec uenarū duntaxat rituprotuberent. Porro nullus in caluariā amplitudine sinus (praeter eos quos necessariō nuper commemorata in basi capitis tubera constituunt) occurrit, quem Natura non exculperit duramembranae uasorū gratia, ut scilicet sinus uasis cedant, ac citra compressionē ipsis locū dent, & ne durā membranae uasa ipsi membranae damno sint, quo minus haec ossi proxima apponiqueat. Ex horū sinuum numero illae cavitates sunt, quae extuberans lateris primi durae mēbranae sinus & secundi & tertij admittunt, deinde illi quoq̃ sinus, qui in caluariē lateribus instar mediae cavitatis uenarum multiplici serie exculpuntur, & si quis alius eius generis in anteriori olfactus organorū sedis regione conspicitur. Cuiusmodi uero haec durae membranae uasa sint, ac unde principium ducat, in tertio libro fidelissimē expressimus. Porro ut externā huius membranae superficiē cognitu mehercule in capitis uulneribus perq̃ necessariam, sermone totam & diligenter perstringamus, nunc fibras ipsius, & ad caluariā connexū recensēbo. Primum citra alterius corporis interuentum haec undiq̃ ossi attigua est, parua omnino ipsius regione dempra, quae super ossis cuneiformis mediū habetur, ubi dura mēbrana nonnihil ab ossē abscedit, substratam habens glandulā cerebri pituita excipientē, et soporaliū arteriarū maximas soboles, quae reticularē plexū efformare alijs dissectionis professoribus falso creduntur. Omnibus partibus caluariā quibus haec membrana est attigua, in eum modū cōmittitur, ut duo inuicē accumbentes musculi mutuo harere connectiq̃ solent. Verū eo cōnexionis genere in capitis basi firmius q̃ in lateribus & uertice & fronte & occipiti affirmatur. Deinde uniuersis acutioribus ossium processibus perinacissimē cōnascitur, perinde ac si ab ipsis originē duceret. Sunt uero huius generis processus ossiū illud septū olfactus organorū sedem distinguens, deinde illi qui ad latera foraminū uisforis neruōs transmittentiū, & sinū glandi pituita excipienti paratum consistunt, & qui iuxta foramen uisuntur quinti paris neruorū cerebri crassiorē radicē transmittens, & uniuersim omnes processus foraminūq̃ capitis amplitudinē respicientia. Pari quoq̃ ratione praesens membrana caluariā futuris adnascitur, quāq̃ is connexus nōn aequē ualidus sit, atq̃ is quem ad osses processus perfici relatu est, quod ille instar simplicis tantum lineae, nō autem notata digna amplitudine huius modo accidat. At futuris non solum dura membrana cōnascitur, uerū tenues membranasq̃ fibras inter illas uersus capitis exteriora transmittit, quae caluariā uertice inter dissecandum abstracta, in dura membrana simplicis lineae ritu extuberant, asperamq̃ ipsius membranae superficiē ostendunt, futurarū situm ac imaginē in ipsa etiam membrana tunc referentes. Caterum praeter fibras externā quoq̃ durae membranae superficiē minus aequalē reddunt tubercula quaedā in uertice frequēter prominentia, ubi sagittalis futura coronali iungit. Haec si quando adlūnt, inaequaliter extuberant, & pares sibi in caluariā insculptos sinus obtinent, quibus perinacissimē innascunt. Vnde etiā huius generis tubera nō obiter, neq̃ per transeunā expendenda ueniūt, ne minus cauti in cauterij administratione & capitis uulneribus caluariā perforemus: etenim horū tuberū nulla ratione habita (quod in his locis & in futuris mēbrana ab ossē difficulter abscedat) eā unā cū ossē haud leui malo pertunderemus.

Dura mēbra
nae ad caluariā
connexus.

Quibus namq̃ portio
nae mater adnascitur

Ad haec, mēbranae ad caluariā connexū, & exterioris ipsius superficiē asperitatē uenulae quaedā adaugēt, per caluariā poros partim ex dura mēbrana ad caluariā inuolucra, partim ab ipsis inuolucris ad durā mēbranae deductae. Hoc itaq̃ modo dura mēbrana caluariē cū uita succingit, & omnibus ea cū uita contentis obducitur organis. Verū praeter haec, dura membrana magnā sui portionē inter cerebrū ac cerebellum insinuat, quae uniuersam cerebelli superiorem sedem integēs, cerebri regionē cerebello incumbētē ab illo interdiuidit. Quinetiā à media sedē huius durae membranae portionis, ubi dextra cerebri pars sinistra respicit, & secundū totā tertij durae membranae sinus longitudinē alia quoq̃ durae membranae portio processus ue educitur, secundū capitis longitudinē dextrā cerebri partē à sinistra dirimens. Hic processus falcis mello riae imagini aliqua ex parte accedit: nam ipsius sedes illi durae membranae portio cōtinua, quae cerebellū integit, falcis basi correspondet. ea uero quae septo sinuū olfactus organorū cōnascit, falcis mucroni assimilari potest: is namq̃ mēbranae durae processus à posteriori capitis sede anteriorum ductus, sensim falcis ritu arctatur. Deinde processus huius pars tertio durae membranae sinui cōtinua falcis dorso nō ab similis secantibus occurrit, siquidē extrorsum curuatur, & tertij durae membranae sinus nomine crassior uisitur. Processus autem pars callosum cerebri respiciēs corpus intrō obliquatur, ac proinde falcis aciei forma accedit. Haec mēbranae portiones processus ue nihil omnino à reliquo ipsius corpore, nisi una duntaxat sede in crassitie duritiāq̃ uariāt. Nūq̃ enim membrana crassior secantibus obseruat, q̃ in illa parte qua cerebellū integit. Haec namq̃ ubi natibus cerebri proxima cernit, triplo ferē q̃ in reliqua sede crassior duriorq̃ euadit, adeo sanē, ut canes hoc loco os possideant superiorem cerebelli regionē integens, cerebrūq̃ ne id

Dura mēbra
nae processus.

Qua pars durae membranae
cervicis

Gg cerebellum

Lib. 9. de Ad
mun. diffect.

cerebellum premat suffulcens. Sed & neuter horū processuū seu partiū duplicatur (ut Galenus rem parum expendēs docuit) uerū simplex est, quemadmodū & ipsa membrana, quā cerebri lateribus aut caluariæ attenditur. Nam & si tertius duræ membranæ sinus cultello secundū longitudinem^o dissectus, primo intuitu membranæ^o processum inter utraq; cerebri partes intercedentem geminā, exq; duplicata membrana constare ostendit, id tamen sinus duntaxat gratia uisitur. Quantūuis namq; inferiorē sinus tertij angulū dirimere studueris, membranā extra sinus amplitudinem nunq; in duas subdivides. Atq; par ratio eius^o partis duræ membranæ censetur, quæ elatiorē cerebelli sedem obuelet. Deinde si in sinus ille duræ membranæ sinuū angulus duplicationē argueret, idem sanē in duobus reliquis sinuum angulis accideret, ac non perperā cerebri duram membranā duplicem esse assereres, quacūq; parte caluariā contingit. Insuper horum duræ membranæ processuum superficies specie cum reliqua interiori membranæ superficie congruit, quā uix inter omnes corporis superficies aliā magis splendidā lauem^{ue}, & quod non obiter expendendum uenit) omni adipe, quemadmodum quæ in caluariæ consistunt amplitudine omnia, destitutā reperias. Quinetiam interior hęc superficies aquo humore longē magis quā exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnascetur, uacet, impensius lubrica teraq; quā exterior superficies conspiciatur. Porro quemadmodum exterior superficies os caluariæ undiq; respicit, ita & interior tenuē cerebri spectat membranā, cui nullius corporis interuentu, quā ductuum instar uenarum ab ipso in tenuem membranā pronatorum ope adheret committitur^{ue}. Quandoquidem si dura membrana parī modo tenui membranæ, ipsiq; adeo cerebro, ut caluariæ connascetur, quo minus tenuis membranæ uasa, & ipsum adeo cerebrum distendi contrahiq; possint, illa impedimento foret. quod præcauēs Natura, ampliorem duræ membranæ cavitatem ipsa cerebri mole, nō secus atq; cordis^o inuolucru corde etiam ipso amplius uisitur, produxit. Quāquam interim duram membranā a tenui non ita liberauerit, ut cordis inuolucrum a corde, quod illi ne unius quidem fibræ interuentu connascitur, quum tamen innumeros uenarum instar ductus dura membrana tenui membranæ exporrigat, mirabili industria horum beneficio illam si bi affirmās. Vt simul ductus illi uenæ arteriaq; & postmodum uin culi uices gerant, ut cerebri ne concidat commodē subleuetur, interim ualorum tenuis membranæ & ipsius cerebri motibus non præpeditis. Atq; hoc singulare Naturæ mysterium ipse leui negotio colligis, si modō ualorum cerebri series, quam tertio libro docui, ex animo nō exciderit. eam dico numerosam ramorum sobolem, a tertio duræ membranæ sinu utrinq; secundum totam cerebri longitudinem, in dextræ partis cerebri & item sinistræ tenuem membranā procurentem. Hæc namq; superiorem cerebri partem duræ membranæ admodum ualidē appensam reddit, & dura membrana caluariæ connata, & propter^o fibras quas per futuras diffundit a caluariā abscedere prohibita, cerebrum quo minus in se delabatur, subleuat. atq; quum nulla alia ex parte dura membrana tenui (nisi forsitan hic atque illic raris q̄damq; perquam laxis^o ductibus) commissā est, liberum cerebri & ualorum tenuis membranæ motum non obtundit. Cæterum præsens sermo nunc sanē exigeret, ut sinuum ualorumq; duræ membranæ numerum, situm & naturam explicarem, at quum id pro uiribus in tertio libro tentatū sit, non abs re chartis hic pepercerō.

Foramina.

Parī quoque ratione duræ membranæ foramina ex proposito neutiquam enarranda putaue- rim, quod prolixior foret oratio, aliud nihil propemodum complexura, quā caluariæ foraminum in caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur pertinentiū catalogū, in primo libro iam pridem commemoratum. Vbi cūq; enim in caluariæ dicta amplitudine uisuntur foramina, ibidem & dura quoq; membrana ferē peruia est, sui processus perpetuū exporrigens, illis qui a cerebro principium ducunt neruis, & ipsi etiam dorsali medullæ inuolucru modo obductos. Ac proinde tot primū foraminibus dura cerebri mēbrana donatur, quot neruorū paria a cerebro intitu ducūt. Nam & si^o idē quarto pari & crassiori tertij paris radici foramē insinuatū sit, gracilior tamē tertij paris radix, priusq; secundi paris^o neruū contingat, priuatim durā mēbrana perforat. Septē his utrinq; positis foraminibus, aliud ab utroq; latere accedit, quod^o neruulū transmittit, quem ego non procul a quinti paris radice pronatū obseruaui. Ad hæc, dura membrana^o unico eodemq; in coniugato & orbiculari ueroq; foramine pertunditur, quod infundibulo cerebri pituitam excipienti uiam præbet. Dein iuxta huius foraminis latera^o aliud utrinque spectatur foramen, maximum arteriarum cerebrum petentium ramum transmittens. Porro præsentis membranæ^o sinus, qui uenas arteriasq; caluariam subintrantes exhauriunt, neque etiam ductus ex his sinibus in tenuem membranā instar uenarum propagatos, in foraminū numero habemus. Atqui inter primarios duræ membranæ usus non minimus censetur, ut

Dura mēbrana
ne usus, & cō
structionis ra
tio.

fig. 14. ca.
11. 3. in altero
latere u.
u. alioquin
abscidetur
C, D, E, K,
F, G, H.

ut aptis quibusdam sinibus omnes caluariā petētes uenas, omnesq; (si duos modō ramos dem- pteris) arterias excipiat, ipsarūq; materiam in suos sinus assumat, eam ita deducētes, ut hæc propaginibus uenis similibus, atq; ab illis sinibus depromptis in tenuem membranā cōmodis- sime deferatur, & dura membrana ipsi tenui membranæ & cerebro instar lagenæ fiat, ex qua te- nuis membrana, & dein cerebrum materiam ad opportunos usus sibi alliciant, in uenis & arte- rijs uersus caput transmissam. Cæterum propagines a tertio duræ membranæ sinu utrinq; in- numera serie in sedem tenuis membranæ sibi proximam deriuatæ, cerebrum uelut suprà innui- mus, suspensum, atq; ne deorsum concidat, uentriculūq; ipsius comprimantur, opportunissime sustinent, ut dura cerebri membrana pariter ipsius inuolucrum et fulcrum reddatur. Ad quod rursus summo pere conducunt fibræ per futuras a dura membrana prorepentes, quæ duram ce- rebri membranā (quæ alioquin non satis durissimo ossi connasci poterat) caluariæ firmant, atq; quo minus cerebri gravitate tracta, deorsum labatur, in causa sunt. Neque id sanē præstitis- sent, nisi peculiare artificium extra caluariam Natura moliretur, quod indices fabri imitantur, quoties clauorum acies quando duos simul compingunt asseres reflectūt, ne uno asserē tracto, ex altero clauus prōptē uellatur. Natura namq; fibras has Vulcani ligamenta, quibus is Martē Veneri colligauit, cū simul & uinciāt & sustineāt, artificio superiores, nō solum per reflexos ad- modū & obliquitatis nomine firmantes ductus transmissit: uerū trāsmissas rursus dilatauit, auxit, atq; in unū omnes adeo cōmisit, ut in membranā quandā tenuē degenerent, quæ quod calua- riæ obducatur, *peripaginas* Græcis nuncupatur. Quāuis hæc omnia nō citra alterius corporis in- teruentū, ut cæteris uisum est dissectionis professoribus, caluariæ adnascatur: sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit mēbrana alijs quoq; omnibus propemodū ossibus præcipuē cōmunis, ac ab amplexu quo ossa succingit *σπένδαρον* appellata. Inter reliqua autē ossa hac mēbrana priuata, caluariæ interna est cavitās cerebro excipiendo adaptata, cui nūq; ubi durā membranā contin- git, eiusmodi mēbranula obnascitur, adeo ut tanta etiā huius cavitatis sedes, quantæ dura mem- brana non connascitur, hac quoq; membranula alijs ossibus communi obcincta sit. Visitur au- tem illa sedes^o ubi duræ membranæ glandula cerebri pituitam excipiens, & maximi arteriarum cerebri petentium rami substernuntur. Quod autem rerum parens Natura harum præcipuē fi- brarum gratia duas transuersas, & unam secundum capitis longitudinē^o futuras digesserit, ipsa duræ membranæ forma commonstrat, quæ superiori sua sede illis lineis opportunissime ueni- ret firmanda. Quemadmodum inter dissecandum tertio duræ membranæ sinu sursum tracto liquido discimus, impense Naturæ industria admirantes, quā duræ membranæ portione pro- cessum^{ue} inter cerebellum & cerebrum ita produxit, ut illo sursum ducto, ita cerebrum susti- neat, ne suo pondere cerebello quicquam comprimendo obsit, ad quod egregiē auxiliatur du- ræ membranæ pars, dextram cerebri partem a sinistra dirimens, & tota basi dicto nuper pro- cessui continua. Porro si quid interim artificij in duræ membranæ harmonia enarrandum ad- huc reliquum sit, id unā cum tenui membrana iam subiunxero.

DE TENVI CEREBRVM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta occurrit in secunda figura, auulsa autem in tertia. Atque ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

atque ex fi-
gura pete-
re debes se-
ctionis serie
se confu-
quentibus,
ut 2, 3, 8, 9
11, 12, 13,
14, 15, 16,
17, 18, 19,
20, 21, 22,
23, 24, 25,
26, 27, 28,
29, 30, 31,
32, 33, 34,
35, 36, 37,
38, 39, 40,
41, 42, 43,
44, 45, 46,
47, 48, 49,
50, 51, 52,
53, 54, 55,
56, 57, 58,
59, 60, 61,
62, 63, 64,
65, 66, 67,
68, 69, 70,
71, 72, 73,
74, 75, 76,
77, 78, 79,
80, 81, 82,
83, 84, 85,
86, 87, 88,
89, 90, 91,
92, 93, 94,
95, 96, 97,
98, 99, 100.

TENVIS cerebri membrana, quemadmodum & dura, duntaxat unica & sibi ipsi continua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ aut ad cerebel- lum, aut ad utramque cerebri partem, aut in ipsis cerebri uentriculis anfra- ctibusq; ac ut semel dicam, tota amplitudine, quam dura membrana con- stituit, inuenias, quæ non unius tenuis membranæ portio habeatur: ad eū modum quo in animalis cute iam a corpore detracta, partes cutis cōtinuas esse dicimus, quibus aures, pedes, & cauda induebātur. Porro ipsius situs ex cerebri ac cerebelli cognitione desumendus est: nihil enim dura membrana amplexatur, cui tenuis membrana exterius non obuoluitur. Nulla etenim^o exterioris superficie cerebri & cere- belli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula conspiciatur, quam tenuis membrana uici- nissime, & citra alterius corporis interuentum proximē non integat, si modō^o superiorem cal- losi corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcūque sit, haud continetur. Præterea omnes cerebri ac cerebelli^o anfractus, in quos tenuis membrana un- Gg 2 dicuntq;

Membrana
exterior calua-
riæ succingen-
tis creatio ex
usis.

modos oculorum sedes & foramina narium confingenda. Deinde cerebrum opplet duos grandes in caluarie cauitate sinus, qui ad ossis cuneum referuntur, quo glans cerebri pituitam excipiens sustinetur. Vnde etiam cerebrum ossis quo continetur formam glabra ritu sibi uendicatis, utrinque in ipsius basi instar medij globi prominens tuber constituit. In horum tuborum medio cerebrum impressum cernitur, cuneiformis ossis processuum occasione hic circum sinus latera productorum, quo nuper commemorata glans sustinetur. Quinetiam simili prorsus modo basis cerebri reliqua ipsius sede pro ossium tuberibus auditus organa continentibus, & cerebelli superiori regione suam figuram effingit, omnibus sinibus sese inferens, & amice admodum tubera admittens. Atque hinc etiam in lateribus & anteriori & posteriori & superiori sede cerebrum caluarie cauitatis effigiem exprimit. His enim sedibus cerebrum instar oblongae sphaerae utrobique uersus anteriora propter temporum cauitate depressae, rotundum, & in posteriori parte multo quam in anteriori latius uisitur, quasi cerebrum ipsum & cerebellum nullam peculiarem formam exigent, ac abunde ipsi esset, si propria illorum substantia magna mole, & simul utcumque quod in se sinus cerebri cerebellique functionibus aptos habere posset, collecta in capite reponeretur. Eiusmodi siquidem quid caluarie basis sinus tuberaque ostendunt, & impressiones in temporibus temporum musculorum gratia conspicuae. Caluarie itaque cauitas externae cerebri superficiei imaginem monstrat, ad quam & sectio cerebri diuidens, & innumeris quidam gyri ac circumacti referuntur. Vniuersa namque cerebri sedes illa sectione diuisa, atque ut bisulcorum pedes in duos quasi ungues illius beneficio disiungitur, extimae cerebri superficiei magna pars existit. Attamen dictam cerebri formam parum inter turbat, quum dextra cerebri pars sinistra accumbat: neque recta illa linea diuise cerebri partes inuicem magis dehiscant, quam quanta durae cerebri membranae, & tenuis duplicata est crassities. In homine etenim secus atque in oue uniuersam sectionem interdudum durae membranae portio, processus uel duas cerebri partes septuaginta interstinguens. Deinde seorsum utramque cerebri partem tenuis membrana ambit, & implicat. Ceterum gyri ac reuolutiones cerebri, quas tenuius intestinorum anfractibus elegantissimè Erasistratus assimilauit, per uniuersam cerebri superficiem undique eadem frequentia habentur. Sunt uero sinus permulti penitus in cerebri substantiam penetrantes, & profecto imagine intestinorum tenuium reuolutionibus simillimi. Neque opinor illos alicui aptius quam his, aut etiam nubibus quos rudes pictorum discipuli, aut in scholis pueri delineare solent, conferri posse: quanquam in similitudine indaganda non admodum sit laborandum, quando quidem hominis cerebrum hac ex parte nihil peculiare adipiscitur, & hos in cerebri substantia apparentes circumacti asinis, equis, bobus, & alijs quae hactenus uidi animantibus communes homo obtinet. Nisi forsitan aliquis hinc differentiam assumere statueret, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura insinuauerit, quanto ipsius cerebri substantia copiosior uisitur. Horum itaque inflexuum effigiem cuiusuis animalis cerebri uel in prandio aut cena spectans, discas licet. Porro in illorum usu recensendo non medici modò, uerum & philosophi plurimum se exercuciant, contententes, num ipsorum beneficio homines intelligant, an uero minime: quemadmodum Galenus contra Erasistrati placitum pugnat, in hunc modum censuit. Quum asini etiam admodum multipliciter cerebrum habeant, complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam simplex, & minime uarium nancisci cerebrum. Melius autem arbitretur bonam substantiae temperiem corporis intelligentis (quodcumque hoc fuerit) prudentiam sequi, & non uarietatem compositionis. Neque etiam multitudini spiritus animalis oportet, ut puto, magis quam qualitati perfectionem intellectus accepta referre. Atque hic Galenus sibi dum maxime illius operam requirimus similis, oratione uelut freno cohibens, aliò quum reuolutionum usum exprimere debuisset, reflectit: satis esse arbitratus, si non intelligentiae praesente has reuolutiones indicauerit, quod sane non inficimur, sed interim eas magnum Conditoris artificium ostendere, & non ob aliud quam ad cerebri substantiae enutritionem eas procreatas esse, à Galeno additum oportuit. Cerebri namque substantia citra omnem membranosarum fibrarum plexum continua, neutiq; adeò firma fuerat, ut per illam arteriae uenaeque, ut in reliquis corporis partibus, digeri possent: & tam multa crassaque est, ut uenae & arteriae in superficie tantum exporrectae ipsi nutriendae, illiusque insito calore resocillando sufficerent, quum penitiores cerebri partes si ad illum modum uasula protenderentur, illorum materia carerent. Quod praeguidens Natura, sinuosos illos implexus passim cerebri substantiae impressit, ut in his tenuis membrana frequentibus uasis oppleta sese insinuaret, cerebri substantiae alimentum appositissimè ita subministratura. Atque huius etiam nutrimenti potissimum occasione cerebrum in duas partes dissectum fuit, ut scilicet tenuis membrana sese in ipsius medium implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri substantiam enutrirer. Haud enim citra eiusmodi cerebri dissectionem, & profundissimas reuolutiones illa cerebri sedes qua dextra sinistram respicit,

Secundo dextra nobis uocatur cerebri partem dexteram dixerim, & cerebri anfractus.

Cerebri anfractus uisus.

Lib. 8. de V. su part.

Cerebri sectionis ratio.

respicit, enutriti potuisset. Atque huic sententiae suffragantur cerebelli reuolutiones, quae nequam aequae atque cerebri reuolutiones altè penetrant, sed paulo minus quam superficialia, at frequentes admodumque continua serie deductae uisuntur. Superficialia quidem, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum à profundioribus anfractibus ad uentriculum uisue ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem suppleat. Porro harum series quodammodo triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus nequam conueniens. apparet namque cerebellum ob suas reuolutiones & impressum illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia sinistra & tertia media. ac dextra quidem sinistraque cerebelli partes duos quodammodo globos inuicem appositos ostendunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non contingerent, tertia cerebelli pars reponitur, quae ligni caseiue recentis uermem refert ob suas reuolutiones, quae transuersim secundum cerebelli longitudinem mutuò aequè distantes ducuntur. Huius partis apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri processuum suo loco efformare docebimus. Dextra autem sinistraque cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoque & secundum cerebelli latitudinem ductas reuolutiones exigunt, quae dorsum protensa, quasi in centrum, colliguntur, ad eam cerebelli sedem, quam dorsalis medullae initio connata esse dicemus, contententes. ac dextra quidem partis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur, dorsalis medullae initio continuam: sinistra autem, ad sui partis sedem. At haec cerebelli partes inuicem discretæ incontinuaeque nequaquam sunt, sed inuicem continuæ unicum corpus, ipsum scilicet cerebellum constituunt, quod unicum, non autem cerebri modo geminum Galenus à Natura extructum esse asserit, quod duo dorsa, neque totidem dorsales medullas hominem habere minimè decuisset: quasi ex cerebro, quod necessario ueluti in duas partes diuisum, neque substantia continuum, unica dorsalis medullae produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicum necessario procreatum fuisset, ut unicae dorsali medullae aptum principium fieret. At Galenus, qui in nugis cerebro quibusdam, & etiam subinde immerito tuis delusus simijs, Herophilum, & Lycum, Andream, & alios Alexandriae dissectionis professores, qui humana aggrediebantur corpora, irridere soles, cerebrum in suae basis medio unicum, neque ut in superiori parte diuisum cernitur, & unicam dorsalem producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu Natura sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinem constitui dicemus, reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque dumtaxat ad dorsalis medullae sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus adnascitur, continuum cum dorsali medulla corpus effectum. medio namque posterioris cerebelli sedis pars, ut neque etiam anterioris dorsali medullae continua, connata uel est, sed tantum tenuis membranae interuentu posterior pars dorsali medullae committitur. Non aliter, mihi crede, quam si Natura cerebellum condidisset, ut dorsali medullae transmissum à cerebri sinibus spiritum magis adaptaret, uereturque. A cerebello etenim quantumuis in ipsius duritie à cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum à cerebro diuisum sit expendenda sollicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propago à cerebello ortum ducere reperies, & profecto nulla est cerebri qua frontem spectat, & qua in occipitium etiam longius in homine quam ipsum cerebellum fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu digna cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, ceteris omnibus cerebri partibus, & ipso quodque cerebello durior uisitur, ita quoque dorsalis suo principio sensim durior euadit, neque colore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cineritium uel est, perquam paucis albescentibus lineis interstinctum, & dumtaxat in suis sinibus superficie candicans. uniuersum uero dorsalis medullae initium cerebello adhuc in capite subnatum albissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem praebens, quae omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scatet, destituitur. Porro quae horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere intergrum erit. est autem substantia quaedam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperias, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sanè quam cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & lienis, & renium, & testium suis quibus praesunt functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capitis medullam alij appellarunt, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod liquefieri nequeat, neque inedia tempore aut alijs occasionibus, ut reliqua corporis pinguedo absumatur, minuatue. Haec non uniuersa candicat, uerum quicquid reuolutionibus proximè est, subflauum aut subcineritium est, aequali semper à reuolutionis superficie distantia. quanta namque reuolutionis pro-

Cerebelli implexum ratio & species.

Galeni ratio ne uicinis cerebelli partem apte assignasse.

Dorsalis medullae initium.

In li. 8. de V. su part.

Cerebri ac cerebelli durities, neruorumque ortus.

Cerebri, cerebelli, et dorsalis medullae color et substantia.

Cerebri substantiae et ossium medullae discriminem.

funditas est, tanto quoque ab intima reuolutionis parte intervallo, in cerebri substantia, is quem diximus, color obseruat: quasi rursus color ille in substantia, quod ad colorem attinet, reuolutiones duplicaret. Quicquid autem cerebri ita coloratum non est, albidissimum & candidum prorsus uisitur. Verum ut permulta cerebelli sunt inuolutiones, ita quoque uniuersum propemodum, uti paulo ante admonui, secantibus flauum occurrit. Quacunq; itaque ex parte cerebri cerebelli uel substantiam teni qui proxime continetur membrana detexeris, hanc substantiam ac uelut aqueo humore oblitam, & nunquam uenis implicitam adinuenies, etiam si interdum rubra & uelut sanguinea puncta in illorum cerebri substantia in illis potissimum obseruaturus sis, qui phrenitide ante mortem laborarunt, uerum illa nulla uena exprimitur imaginem. Cerebrum namque ex nullo uase alimentum assumit, quem ex his que tenui membrana sustulit ipsi circumdatur. ut autem illi frequentia uasa undique obducat, cerebrum in tot quod diximus partes precipue diuisum fuit: quantum etiam diuisiones illae, ut & anfractus ad mollem cerebri substantiam nec coincident sustinendam, eque qualiterque suffulciendam, non medioeriter auxiliatur. Parum enim Galeni rationi cur cerebrum diuisum, aut, ut ipse loquitur, geminum sit, tribuo, inquit namque, cerebrum hac occasione geminum esse, ut quemadmodum uero oculi uitiatio, aut uno teste exciso, alterum seruamus: ita etiam dextero cerebri uentriculo laeso, sinister adhuc suo munere fungeretur. Haec siquidem Galeni ratio aliquem in copia uentriculorum recensenda locum fortassis haberet, non autem in enarranda cerebri diuisione, qui id nisi supra uentriculos geminum diuisum uesit. callosum enim nobis uocandum corpus, quod cerebri partium continitate demonstrat, ad elatissimam dexteri & sinistri uentriculorum sedem consistit. Caeterum nunc tempestiuum erit, cerebrum uentriculos aggredi, atque ita internam cerebri superficiem, quaeque ipsius partes adhuc narranda supersunt, persequi.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET
dextri sinistriq; cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SVPERIOREM callosi corporis sedē nulla ex parte diuulsam elegāter propo-
nit tertia figura charaēteribus *L, L.* Insuper hanc sedē, sed a cerebri substātia in lateribus li-
beram, ostēdit quarta ad *I, I, I.* Humiliore uerō sedem spectandā offert quinta ad *R, R, R.*
ubi etiam præsens spectatur septum ad *X, X.* dein *Y, Y.*

PAVLO antē omnē cerebrī cerebelliq; substantiā exteriū tenui membrana circumdatā, ea parte qua membranā respicit subflauā, & quasi cinericiā esse retuli. At quædā cerebrī pars in externa ipsius superficie sese offert, tenui membrana non obuoluta. uerū intimæ cerebri substantiæ modō, externa superficie candidā albaq; & reliqua cerebrī substantia ad superficiē cōsistēte durior, unde etiā uetustissimi Græcorū partē hanc *τὸν σκληρὸν* appellarūt, q̄s imitatus in orationis serie, hāc partem callosum corpus semper appellauī.

Deinde Gregorum nonnullis id etiā forma, quod^b inferiori sede arcus modò sinuatū sit, ab usu quòd sustineat, *Armosolū* uocat: quanq̃ in cerebro^c corpus recēlebo, quòd hoc nomīne à pluribus magisq̃ ex merito donatur. Cæterum callosum corpus in medio cerebri uisitur, si cerebri dextrū sinistrūq̃ & basis cerebri mediū in humiliori ipsius sede, & elatissimā cerebri in uertice regione īspectes, & quodāmodò etiā ad priora posterioraq̃ facta cōparatione. Callofinem corporis postrema pars anteriori cerebri sedi paulò uicinior est, q̃ antica posteriori. In cōspēctum autē secantibus uenit,^d leuiter dextra cerebri parte à sinistra manibus dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, inibi partes ipsius unit, albū candicāsq̃ conspiciit, ipsūmq̃ callosum est corpus, longū quidē, sed arcū. Præfens corpus in illa superficie quæ ita diducto cerebro in cōspēctum uenit, gibbosum cernit, eo quasi pacto, quo capitis uertex supra elatissimā frōtis & occipitijs sede, & capitis latera protuberat: quanq̃ adhuc callosi corporis obliquitas nō ad eò insignis est, atq̃ uerticis iam dictæ partis. Quēadmodū uerò cerebrū, ut dicebā, diremptū superiore callosi corporis superficie egregiē leuē aequalēq̃ offēdit, ita quoq̃ indicat corpus id cōmunem cum cerebro partē esse, & nō ex cerebri substantiā superficie quæ mollior & subflaua est, sed ex intimiori substantiā quæ durior & alba uisit, enasci. Obseruā enim utrinq̃ ad callosi corporis latera secū dū ipsius longitudinē singulū^e sinus in cerebri substantiā instar profundioris lineæ insculpti, ac cū superiori callosi corporis superficie eo magis patefētes, quo cerebrū uehementius, quasi id fursum in latera etiā acturus, diduxeris.^f Interior autē inferior uē ipsius superficies dextro sinistroq̃ cerebri uentriculo ad apertō secantibus primū occurrit: quæ etsi secundū callosi corporis longitudinem introrsum, ut superior extrorsum curuā, haud tamen simplex est, nam secundū callosi corporis longitudinē^g duæ instar quartæ circuli partis insinuatæ superficies ducuntur, & in medio callosi corporis tuberculum quoddam instar lateris secundū

Cerebri sub,
stantiæ nutri-
tioni qualiter
prospectum.

Lib. 8. de V-
su part.

*Callosi corpo-
ris sedes et no-
menclatura.*

Callosi corpo
ris initium, seu
cū reliqua ce
rebri substan
tia cōtinuitas.
Sinus ad cal
losi corporis
latera obuij.

illius longitudinem exporrecitū uisitur, perinde ac si altero quidem puncto duas quartas circuli partes in callosi corporis medio iunctas, reliquo autem puncto ad latera sursum protensas, intelligeres. Præfens tuberculum deorsum prominens, sensimq; extenuatum, tandem dextri sinistriq; uentriculorum cerebri septum efficitur: & tota interna callosi corporis superficies tanta dextera quidem superficiei portio dextrum uentriculum, sinistra autem sinistrum respicit. Porro dextri & sinistri uentriculorum "septum eadem cum cerebro cōstat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adeo est tenuē, ut quum clara luce conspectionem administramus, aut in altero tantū latere candelam admoemus, splendor ipsius pellucet, similiter lapidibus hisce specularibus, quos extenuantes, & quam exactissimē læuigantes in star orbū aut quadrangulorū in ostiorum & fenestrarū lapidibus Italos architectos glutinare cernimus. Commodius tamen hanc septi regionē madida hostiæ, quales missæ sacerdotes adhibere solent, quā duris illis lapidibus comparaueris. Nisi etiam quia id corpus diaphonum quodam modo est, illud cum speculari lapide cōferre uisum sit. In superiori parte qua septum toti lōgitudini corporis callosi continuatur, & inferiori qua superiori parti eius cerebri partis, quam fornicis cameræ uel simillimam esse dicemus committitur, ipsum crassius quā in media regione existit. Quandoquidem humiliorem septi sedem corpus testudinis modo effigiatum ex superiori sua parte educit, quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, produciturg. Callosum corpus unā cum septo nullis uenis, neq; etiā tenui membrana, uel aliqua etiā parte attextum est, sed e uicinis partibus nutrimentū mutatur. Non enim adeo grandis, crassaq; cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum præbeat. Huius siquidem interuentu, dextra cerebri pars sinistræ continuatur, deinde dextri & sinistri cerebri uentriculorum septum producit, atque id etiā "subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulcitq; testudinis in star effigiatum corpus, quo minus id magno omnium cerebri functionum malo cōmūnem duorum cerebri uentriculorum "cauitatem compressurum delabatur. Cæterū duo "finis in cerebri substantia profundioris lineæ ritu ad superiorē corporis callosi superficiē incisi, præter hoc quòd ea cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idq; expenitiori substantia nasci debeat, ad pituitæ defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam expientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verū de pituita expurgantibus meatibus suo loco agendum erit, nunc autem uentriculi opportunē pertractabuntur.

DE CEREBRI VENTRICVLIS.
Caput VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum ostendunt quartæ & quintæ figuræ L, L, & sextæ D, D. Sinistru autē quartæ & quintæ figuræ M, M, & priuatim quartæ N, N. deinde sextæ E, E. Communem uero horum concitantem fœterium uentriculum exhibet septimæ & octauæ figuræ H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur, qui partim undecimæ figuræ E notatur, & partim nonæ I, & decimæ L, M, N, O.

VENTRICVLORVM cerebri numero is affcribitur, qui cerebello dor-
foliq; medullæ communis eft, ac quartus etiam dicitur, tres nanque in cere-
bro uentriculos, Herophilum imitati, collocaamus. Ac unum quidem in
dextra cerebri parte, alterum in finiftra, & tertium in cerebri, feu duorum
primorum uentriculorum medio recenfemus.^a Dexter prorfus cum finif-
tro fitu, forma, magnitudine, alijsq; omnibus quæ in partiũ constructio-
ne examinari folita funt correfpo-^bdet, quare etiam fingula quæ de dextro
fcribuntur, de finiftro quoq; nos dixiffe arbitrari conduxerit. Ponitur autem in^b dextra cerebri
parte fecundũ totam quali huius partis longitudinem protenfus, tantum enim antica fedẽ à
fronte, quantum poftica ab occipitio diftat. remouetur autem ad eò illis locis ab externa cere-
bri fuperficie, quantum ipfius uentriculi dextrum, exterius uẽ latus à fuperficie cerebri diftat,
caluarie latera refpicere. Internum autẽ uentriculi dextri latus fecundũ callofi corporis lon-
gitudinem finiftri uentriculi interno lateri proximum eft, neque aliud interfitium ambòs fepa-
rat, quàm^d tenuis quædam, & uelut quod ad fubtilitatẽ attinet membranea cerebri portiuncu-
la, quam feptum uocauimus, atque à callofo corpore enatã, toti fuperiori parti fecundũ lon-
gitudinem cameræ modò extructi corporis continuam connatamq; effe diximus. Dextri itaq;
& finiftri uentriculi latera toto fpacio quo feptum illud porrigitur, quanta uẽ callofi corporis
eft

Dextri fini-
striq; uentricu-
lorum septi bi-
storia.

Callosi corpō
ris ac septuor
sus.

Ventriculorum
numerus.

*Dexteri & si-
nistri historia*

est longitudo, minimo interuallo ab inuicem remouentur. Verum ubi in ea cerebri parte consistunt, quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima est, ibi uentriculi latera mutuo maxime distant: nam præter cerebri membranas hanc sectionem subintrantes, etiam plurimæ cerebri substantia uentriculos dirimit. Vnde etiam fit, dextrum exterius uentriculi lateris nonnihil oblique duci. Anterior enim & posterior in dextrum magis quam in medio accedit, sinistrum autem lateris sinistrorsum magis media ipsius sede, quam eius extremis protenditur. Anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda, non autem ut omnes mihi scribere uidentur, in acutum uersus olfactus organa, aut uisoria uisus desinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum à se porrigit, nisi quod interno latere, ut mox dicam diffusius, decliuus ad tertium uentriculum pertingat. Cæterum posterior uentriculi regio occipitum respiciens, obtusa quidem est & rotunda, at deorsum sensim in cerebri substantiam uersus priora paulatim arcuata tantisper descendit, donec ibidem desinat, ubi olfactus organorum & uisoria uisus neruorum consistit principium, & quæ maximi foporalium arteriarum rami in cerebrum feruntur. Atque hic ductus si longitudinem spectes longior est, quam media ipsius uentriculi longitudo, quam ab occipitio ad frontem protendi diximus. & sub media etiam illa longitudo ductus hic in cerebri substantia tenditur, cornu modò in mucronem desinens, qui non in uisoria uisus neruorum & olfactus organorum initia finit, & quadam continuitate neruos illos & organa olfactus nequaquam perforat: uerum in unam cerebri reuolutionum ibidem ad cerebri basim terminatur, atque in se maximam cerebrum perentem arteriam cum tenuis membranæ processu illam suffulciente admittit. Hæc cum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uentriculos docet, & eosdem uentriculos tenuis sensum factos in uisoria uisus suo mucrone finire, & quod longe alienissimum est, anteriores hos cerebri uentriculos uersus nares pituitæ eructare attestatur, eiusmodiq; non pauca, quæ potius ex resectione, quam proluxa quapiam disceptatione disci consulerim. Quandoquidem hæc adeo manifesta sunt, ut admonuisse tantum abunde sit, si modo non duntaxat libris confusus, tuis manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alteri accurate secanti astitueris. Vniuersa igitur uentriculi superficies laeuis & aqueo humore oblita, & inter disseccandum subinde eodem oppleta conspicitur. Superior uentriculi pars omni inæqualitate est expers, quemadmodum & utraque latera, nisi quod leuis ille uentriculi obliquus ductus quasi tubera inducere uideatur. Inferiorem uentriculi partem inæqualem efficit sinus quidam, ex posterioris uentriculi sedis externo latere antrorsum oblique ad communem uentriculorum cavitatem propens, atque ad pituitæ leuiorem defluxum paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uentriculi pars, quæ deorsum uersus anteriora è posteriori uentriculi sede proripit. Ille nanque uentriculi reflexus una cum sinu illo in causa est, ut monticulus quodammodo in anteriori posterioriq; inferioris sedis uentriculi regionibus extuberet. qui à dextro latere decliuus ad sinistrum lateris fertur, uersus communem uentriculorum amplitudinem. Inferiores enim uentriculi dextri & sinistri partes, quæ tota callosi corporis longitudine cõtinuæ uisuntur, uersus utriusq; medium communem eorundem cavitatem deorsum inclinatur, neque ut superiores partes & latera orbiculatæ, & ab inuicem septo aliquo diremptæ sunt. Neque profectò aliud est communis uentriculorum cavitatis, quam inferiorum dextri & sinistri uentriculorum partium sub corpore testudinis imagini à dissectionis professoribus comparato descensus cõcursum, qui in inferiori parte oblongam uallem duorum uicinarum montium exprimit, acutum uerò secundum ipsius longitudinem angulum efformat. Superiori uerò sede ad testudinem imitantis corporis effigiem cavitatis illa secundum concuum orbiculata, teres uel uisitur. Cuiusmodi uerò corpus illud sit, paulo post explicabitur: nunc interim uentriculorum sermone tantum instituto, quorum iam duos dextrum uidelicet & sinistrum recensuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum est cõcavitatis, quæ binos à se educit meatus, quorum unus ex humiliori ipsius sede, ubi acutum angulum secundum totam sui longitudinem uallis cuiusdam ritu exprimit, recta deorsum uersus glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem. Alter autem meatus qui posterior est, tertij uentriculi non minima pars censendus uenit, qui inter cerebri testes & nates ac super dorsalis medullæ initium decliuus, ad quartum uentriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamussim orbiculare uisitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum suæ cõcavitatis unde prodiit angulum: in superiori uerò meatus parte, quæ glandi ualforum tertium cerebri uentriculum petentium diuisioni præest, proxima cõspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsaq; cum illis alios duos angulos constituit. Atque huiusmodi etiam meatus ipsius orificium est, quo quartum uentriculum sub cerebri natibus respicit. Ex inferiori meatus angulo, quæ primum

Per multa
Galeni pariter
uera dogmata
hic non
describi.

Communis uentriculorum dextri & sinistri
concauitatis,
seu tertij uentriculi
historia.

Meatus
tertio uentriculi
concauitatis.

mum inter cerebri testes ferri incipit, meatus alius raro educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, tandem ad cyathum usque peruenit, quem cerebri pituitæ excipere docebimus. Cæterum quartus uentriculus, ad quem posterior meatus tertij uentriculi porrigitur, ex dorsalis medullæ & cerebelli sinibus componitur, non secus quam si utraque maius unam cavitatem fingeret, totus enim uentriculus in cerebelli corpore haud insculpitur. Dorsalis itaque medulla ex cerebro prodiit, ubi tertius uentriculus meatus uersus quartum uentriculum primum porrigit, testesq; ipsi & nates dorsalis medullæ principio continuantur, ac meatum illum tertij uentriculi cum dorsalis medullæ initio æqualiter deducunt, ita ut meatus superior pars illis, inferior autem dorsali medullæ incisa sit. Postquam uerò meatus ille nates superauit, eius portio quæ dorsali incisa uidetur, dilatari incipit, ac sinum efformat usque ad uenter dorsalis medullæ locum, quæ caluariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc rectissime Herophilus concauitati assimilauit calami quo scribimus, nam si huic sinui eam calami partem, quam atramento intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificium ubi adhuc calamus teres est, & sectioni uicinus, tertij uentriculi meatus fini respondere, qui sub natibus prominere deinde cuspidem quo literas fingimus, similem obseruabis infimæ sinus partem, quæ in dorsalem medullam iam ex caluaria excisuram, ueluti porum angustumq; meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & elatissimæ sectionis initium fingimus, cavitatisq; calami latera sinus lateribus similima offendes. Ad huius cavitatis latera, ubi anguli illi consistunt, unus utrobique dorsalis medullæ processus orbicularis habetur, cui duntaxat cerebellum adnascitur, cõtinuumq; cum dorsali medulla corpus efficitur. Atque huiusmodi dorsalis medullæ cavitatis est, alteram quartij uentriculi cavitatem constituens. Quæ autem in cerebello spectatur, ut iam dicturus sum se habet inter duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali medullæ continuatur: & inter eius cerebelli partis extrema, quam ueluti tertiam ipsius portionem recensuimus, sinus quidam imprimitur latior quam longior, non tamen admodum profundus, qui alteram quartij uentriculi partem constituit, in anteriori & posteriori sede patens, quod neque anterior neque posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur. quamuis interim sinus hic tenui cerebri membrana, & anteriori & posteriori parte occludatur. In anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro & cerebri natibus cõmittit, sinum obuoluit, posteriorem uerò sinus sedem obstruit, eius loci tenuis membranæ portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueum humorem, qui & alijs uentriculis cõmunis est, inter disseccandum cõtinere animaduertitur, quemadmodum neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinens. Porro dexter & sinister præter huiusmodi humorem etiam plexum quendam in se continent, quem dissectionum periti extimo fœtus inuolucro comparat. Communis autem cavitatis, seu tertij uentriculi uenofum illud uas deducit, quod plexus illius constituendi gratia à quarto duræ membranæ sinu in tertio libro propagari docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uas uenulas impenfe graciles interdum assumit, illis quam simillimas quibus adhaerentem oculi tunicam exornari conspiciamus. atque huiusmodi uenulæ uentriculorum superficiei adnascuntur facilius, quod durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorum superficiei, quam alibi esse uideatur. Cæterum Galenum miror, ceterosq; omnes, qui post illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, & ab ipso perperam citra sectionis aggressum illi nimium fidentes (si modo quid boni complexi sint) deprompsere, quod hos scribere non pudeat, trium cerebri uentriculorum superficiem tenui membrana, uti ipsum cerebrum cingi obducit, quartum autem non ita: quum nulla prorsus alicuius uentriculi meatus uel superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis picturis uel (uti sane debet nemo) solum addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & præcipue in libris de Usu partium imaginatum fuisse? Arbitratur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur. uerum durior cerebello tribuens substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculum citra membranæ, quæ ipsi fulcri loco esset, beneficium posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum quum illos libros scriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum, aut alium quempiam ex illis proculdubio præstantissimis Alexandriæ dissectionis professoribus, tenuem cerebri membranam describentibus legisse, in tres cerebri uentriculos tenuis membranæ processus partes uel porrigit, at non item in quartum uentriculum. quæ ratione illi uentriculos membrana quapiam ueluti peritonæo, aut tunica costis subducta succingi non indicabant, uerum eas tenuis membranæ partes intelligebant, uasa in uentriculos deducentes,

Quartij uentri-
culi historia.

Quid singulis
infirmitatibus
libra.

Tres primos
cerebri uentri-
culos tenui me-
brana non suc-
cingi.

centes, a quibus secundarum modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quantum uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi membranæ nequiquam succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia materiâ suis uentriculis oblatam, in animales spiritus, interstitio quodâ præpedita, emutaret. Cæterum præter narratos iam tenuis membranæ processus dexter cerebri uentriculus, uti etiâ sinister in posteriori sua sede, ubi deorsum reflecti incipit, * principium corporis cameræ aut testudinis modò effigiat continet, quod obiter additum adhuc esse (ne quid in uentriculorû cõstructione prætermisissum uideat) uolui, nam peculiare illius corporis Caput præsentî subijciatur, quod ut uentriculorum usum recensere expeteret quidē. at quicquid propemodum adducere scriptisq; mandare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrandus erat, recensui. Nihil enim in præsentia uentriculis aliud tribuere statui, quàm illos amplitudines sinusq; esse, in quibus attractus per inspirationē aër, uitalisq; spiritus a corde ipsis transmissus, priuata cerebri substantiæ uin animalem spiritum emutatur, qui postmodum per neruos ad sensuum motusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munijs cõstructione suo fungantur officio, quo musculi mouent, oculus uidet, olfactus organa olfaciunt, auditus organa sonos percipiunt, & lingua sapores dignoscit, & demum omnis pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates diiudicat. Hunc itaq; in gignendo animalis spiritu usum uentriculis ascribere nequiquam uereor, at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus (quamuis etiam has illi qui hodie theologi uocari gaudent, omnia impune sibi licere arbitrati, assignent) nihil enarrandum duco. Quando omnes quibuscum uiuimus, præcipuas principis animæ uires simijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq; generis animantibus penitus adimunt, & ut cæteras taceam, soli homini ratiocinandi facultatē, eamq; omnibus quantum ab ipsis capere possum, parem tribuunt: quamuis interim homines nullo sinu illa animalia superare inter dissecandum cõspicimus: neque solum numerus idem est, at cætera omnia (si modò molem & temperamenti ad iustitiam integritatem excipias) inter se sint similia. Liceat itaq; uel illorum hominû gratia me ab alio uentriculorû usu inquirendo abstinere: neque uel hic Galeni placiti meminisse, qui in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus, mediū uentriculum: in libris autem de Partium usu postremum, principalissimum esse docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agemus, quod nobis rationalem animā, quam cum angelis (ut Plato etiam male tractatorum philosophorum haud immemor innuebat) cõmunem habemus, largitus fuerit, cuius beneficio si modò fides adsit, æterna illa felicitate fruemur, quando animæ sedem ac substantiā non corporû refectione, aut nostra corporeo uinculo obruta ratione inquirere necessum erit. nā is qui uera est sapiētia, nos nō hoc generabili & putrescibili corpore amplius, sed spiritali suoq; quā similitudo constantes, edocebit. At quum adhuc id sumus quod nos esse debilis ratio dicitur, in reliquis cerebri partibus summi rerum Opificis industriam pro uirili indagemus.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDI-

nis cameræ ue imaginē a dissectionum peritis comparato.

Caput VII.

SUPERIOREM huius corporis, quod in Arabum interpretum libris Zac & Zachd dicitur, sedem ostendit quinta figura S, T, V. quanquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quarta figura L, M, & sexta figura B, C. ubi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

LORNICIS seu testudinis modò extructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponendū uenit, uel quarum etiam interuētū dextram cerebri partem sinistrae continuam esse nequimus inficiari. Est itaque id unicum, & in cerebri medio repositū, ac pariter utriusq; cerebri partibus commune. Hoc eandem cum calloso corpore substantiam, & parem quoque longitudinē, ac usum etiam quodammodo eundem adipiscitur. Verum forma ortusq; huic peculiaris accidit. Ex posteriori namq; dextri & sinistri uentriculorum sede, qua hæc deorsum in priora reflectitur, statim in ipso reflexu corpus quoddam enascitur, similem prorsus substantiam cum cerebri uentriculorû substantia sortitum, nisi quod paulo quā uentriculorum substantia candidior, duriorq; uisitur. Huius corporis pars, quā dexter uentriculus educit, ei continua est, cuius principium ex sinistro pendet, ac simul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod statim ab ortu a reliqua

qua uentriculorum cerebri substantia abscedit, ac sensim in acutum^a definens antrorsum perfertur, ad eum usq; cerebri locum pertingens, ubi anterior cõmunis dextri & sinistri uentriculi cauitas, tertij uel uentriculi pars^c cessat. Ibidem namq; acuto quodâ angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur, cõtinuum uel est, toto reliquo ductu a principio statim inferiori ipsius sede tribus cerebri uentriculis nusquam connatum, corporis uel alicuius interuentu cõnexum. Obtenet itaq; præsens corpus triangularem figuram inæqualibus lateribus conformatam. ac primum quidem latus, quod & breuissimum est, a posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur. Alterum in dextro cõstitit uentriculo, a posteriori ipsius sede uersus interiora usq; ad priorem tertij uentriculi partem protensum. Tercium in sinistro positum uentriculo, secundo lateri longitudine respondet. Secundum duo hæc latera^a plexus illi prorepunt, quos ad secundarum formā dissectionis professores extructos aiunt. Cæterum hi tres huius corporis anguli duntaxat cerebro inferiori corporis sede connati, continuiq; sunt. latera enim omnia a cerebro prorsus abscedunt. Superiori uerò parte corpus id unico tantum angulo, qui acutus est, anterioraq; spectat, cerebri substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id unica donatur^a superficie, triangulari testudini fornicis uel quā similitudo. unde etiam corpus hoc, quemadmodum & ab usu ueteribus Græcis *Λαμνοειδης* nuncupabatur. Hæc superficies, tertij uentriculi elatiorem sedem constituit, ac proinde etiam sub ipsa dextri sinistriq; uentriculi sit communio. Cæterum superior huius corporis superficies, gibba, ac pro inferioris superficiei cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen simplex cõtinuaq; ut illa. Ea namq; secundum corporis longitudinem in medio in^a acutum quodammodo exuberat, continuaq; cum dextri & sinistri uentriculi septo efficitur, adeo ut in utroq; latere una haberi uideatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori uentriculorû sede exortu impense orbicularis, ac oblongæ sphaeræ superficiei tam similis conspiciatur, ut nonnulli hi^a exortus eousq; imposuerint, ut illos cerebri nates esse arbitrentur. Alij, magno supercilio, uermium cerebri loco, operæ precij sese quippiam inuenisse iactantes, in Italix gymnasijs ostenderūt. At hic mihi sermo cohibendus est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homines expatietur: quibus non sat fuit omnia ignorasse, nisi sibi particula, nullius in medicina usus, inuentionem magno fastu uendicarēt, quam fortè a Galeno eleganter accurateq; perscriptam nugacissime & falso commostrarent. Corporis itaq; testudinis modo conformati omnes superficies, quæ leues omnino sunt, & aqueo humore persuse, tres cerebri spectant uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorē sedem, uti iam dictum est, conficit: dextra pars superioris superficiei dextrum respicit uentriculum, sinistra sinistru. Vt uerò uentriculos ipsos nequiquam tenui membrana succingi relatum est: ita quoq; hoc corpus tenui membrana prorsus liberum est, nihil aliud in sui cõstructionem præter cerebri substantiam admittens. Porro Natura id creauit, ut instar testudinis, superiorum corporum impetum, quo minus illa corruant, sustinentis, tertium cerebri uentriculū amplum seruet, seseq; ipsum haud cõcidere sinat. ad quem usum, præter aptam cõstructionē, tres eius anguli quibus se sustinet, auxiliantur. quinetiā septum uentriculorû, callosi corporis beneficio sursum tractū, hoc quoq; corpus subleuat, attollitq;. Quæ quia ita sint, corpus istud magna ex parte tertij uentriculi cauitatem efformat, & subleuat^a uas, a quarto duræ membranæ sinu, citra omnē compressum securissime deduci sinit: quod per tertiu uentriculū recta fertur, ac tandem bipartitū in dextrum sinistruq; uentriculū digeritur.

DE CEREBRI GLANDE NUCIS PL-

neæ imaginem exprimente. Caput VIII.

Ostenditur hæc septima figura L, & octaua M, & decima D.

VX T A posteriorem testudinis modò formati^a corporis sedem, qua primum^a uas uenofum ex^a quarto duræ membranæ sinu in tertium cerebri uentriculum porrigi incipit, glandulam Natura condidit nuci pineæ aut turbinatæ figuræ similem, ac proinde *Λαμνοειδης* & *καυτερων* a ueteribus appellatam. Reponitur autem sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectans: basi uerò, cerebri substantiæ incumbit paulo posterius quā meatus initium uisitur, qui ex tertio cerebri uentriculo in quantum procedit. Neque profecto aliter ipsi situm exprimere possim, nisi etiam eminentissimæ & anteriori^a testium cerebri parti glandem illam inniti adijcerem. Hinc namque cerebri parti in homine potius innititur, quā quod quadam substantiæ continuitate hic cerebri substantiæ cõtinua, aut quæpiā cerebri particula censenda esset. In hominibus namq; cerebro uix hæret: frequentissimi meq; nisi quis mentem operi accomoderet, in cõsectione unā cum uenoso uase auelli cõsuevit. Hh In

Glandis pineæ
a nuci similis
suis.

Presentis
glandis usus.

In agno autem, aut prouectoris aetatis oue, cerebro non haeret modò, uerum etiam cerebri substantiae quodammodo continua cernitur. Insuper homo eam glandem, minorem quam uelagnus, fortitur. unde tum hanc ipsam, tum quae sequenti Capite describentur organa uisus, commodissime agnium cerebrum aggredieris, habebit enim id omnia proceriora, & ut opportunè alicui rei eadem assimiles, accuratius conficta. Galenus glandem hanc quae cerebri substantia durior, magisq; ad glandis quam ad cerebri naturam accedit, meatui à tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto praesse, & quod aliquibus dissectionis professoribus uisum erat, glandem hanc meatum illum occludere, aperireq; prorsus negat: nò eandem huic glandi, ac glandoso corpori usum tribuens, quod sub dextro uentriculi orificio, duodeno intestino connascitur, quodq; apertioni constrictioniq; eius uentriculi orificij praesse arbitratus est. Verum ut id illius muneris gratia, haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiam hic cum Galeno testamur, praesentem cerebri glandem meatum nequaquam obturare, uel ob hoc praecipue quod haudquaquam meatum adeò cōtingat, ut antè ipsius orificium cōnuere posset. Verum ob id factam opinor, ut quemadmodum aliae corporis glandulae permulta firmamentū esset uasi quod tertium cerebri uentriculū accedit, & ab ortu statim in frequētes ramos tenui membrana contextos diuiditur, id ipsum suffulciens, ne meatus illius principio statim in ingressu incumbens eum obstrueret, animalemq; spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

DE TESTIBVS ET NATIBVS CERE- bri. Caput IX.

PROPONUNTVR haec primum in septima figura ad M, N. dein in octaua ad N, O & P, Q. postremo in decima ad E, G & F, H.

Testis & na-
tū cerebri nu-
merus.

Situs.

Substantia.

Forma.

As quoque cerebri partes illarum classi annueramus, quae dextram cerebri partem sinistrae continuam esse arguunt. Sunt autem testes huiusmodi aliquid nihil prorsus, quam quaedam cerebri particula in hoc fabricata, ut meatus ex tertio cerebri uentriculo quartum accedens uentriculum citra aliquem à superioribus cerebri partibus compressum deducatur: neque etiam, etsi multitudinis nomine particula nominatur, ob id in plures disinctasq; partes diuisa est, nam unica cernitur, eleganter à quadam similitudine haec nomina sibi uendicans. Reponitur enim illa cerebri pars inter anteriorem cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculi partem: deinde inferiori sede spectat dorsalis medullae initium, superiori eam cerebri partem quae cerebello iam finiti incipit. Continuat autem cerebro, aut (ut rectius dicam) à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particulae continua est, sed tantū tenui membrana ut reliqua cerebri superficies obducitur. Substantia ipsius, quoniam tenui membrana succingitur, subtilia est, illiq; substantiae cerebri respondet, quae proximè tenui membranae passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, glandula incumbit ipsi, quam paulo antè uasorum deductui praefectam ostendimus. Pars haec, effigiem quandā exprimit, duabus sibi commissis natibus quam similitam. Verum quoniam superior ipsius pars testes magis, propter glandem illam quae peniassimilata, refert, ueteres qui pueros iure hereditario domi in colectionibus exercebāt, *duolius* eam appellauere. Nos itaq; illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupamus. Ceterum quia in posteriori inferioriq; huius corporis parte prominet orificium meatus illius qui ex tertio uentriculo quartū petit, quodq; id orificium similitudinem anireferre uideatur, & in posteriori huius cerebri partis sede impressio quaedā instar lineae transuersim feratur, superiora quodammodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferioriq; parti *γλοτιον* nomen ueteres indidisse arbitror, nos autē natulas, aut elunes dicere poterimus. Ceterum temporis successu uidentur Graeci haec nomina cōfudisse, & partē hanc quae meatum ex tertio uentriculo in quartū summa Opificis solertia deducit, cōtinetq; modò *duolius*, modò *γλοτιον* appellauisse.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VER- mis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus.

Caput X.

PROCESSVM horum natura potissimum petitur ex undecimae figura C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octaua uero figura huc quoque confert, ad medium R uersus L, & nonae figurae C, E.

SVPB

as si medi-
um R. 9. fi-
gura C.

as si medi-
um R. 9. fi-
gura C.

as si medi-
um R. 9. fi-
gura C.

as si medi-
um R. 9. fi-
gura C.

UPERIVS cerebelli formam explicantes, cuiusmodi uermiformes cerebelli processus sint, innuimus. Dicebamus namque unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, uelut in orbem duci, eamque talibus implexam reuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis effigiem appositissime ostenderet. Duo huius partis apices, quorum hic anteriorem uentriculi cerebelli & dorsali medullae communis sedem respicit, ille uero posteriorem, procul dubio à dicta nuper similitudine ueribus Graecis *σκαλινκοειδής* nuncupantur. Nihil enim aliud sunt quam prominentior cerebelli substantia, uermis (uti dicebam) referens. At non satis scio, quid Galeno in mentem uenerit, quod uermiformem processum meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis orificio inferiori praefectum esse sinxerit, ac uelut alterius tantum processus apicis uel usum explicauerit. Quamuis etiam uix satis mihi constet, utrum ipsorum, anteriorem uidelicet aut posteriorem in dicauerit. Nam si priorem intelligit, is suo apice, quum ad posteriora ex anterioribus ducetur, ad meatus orificium nequaquam sese producere posset: imò si proreperet, in posteriora magis dirigeretur, communem cerebelli & dorsalis medullae uentriculum potius occupaturus. Posterior processus, qui in priora ex posterioribus protenditur, praeterquam quod suo apice in cerebelli sinus substantiam confundi magis quam prior uideatur, neque ut ille promineat, neutiquam ad communis eius uentriculi orificium usque produci posset. Sed quorū hanc commemoror, quum neminem ambigere arbitror, meatum illum ex tertio cerebri uentriculo in illum qui cerebello dorsaliq; medullae communis censetur, pertinentem, nunquam debere occludi, quum nullum obstructionis usum, quicquid nobis confinxerimus, indagare ualeamus: quum interim ut continuò in dorsalem medullam animalis spiritus confluat, illum perpetuò patere ex usu sit. Neque quenquam, nisi forte ab Alberto, Thoma, Scoto, eiusq; cohortis Theologis, edoctum esse opinor, qui alterum uermium (nam utriusque par usum in unius orificij clausione esse nequit) meatui huic praefectum esse sibi persuaderet, ut phantasmata in memoriae sedem, quam in cerebello esse contingunt, ingredi sineret: & rursus fures in memoriae carcere colligatos, in medium uentriculum, quem rationis sedem esse aiunt, transmitteret. Siquidem frustra tunc rerum Opifex Deus eiusmodi uermiformes processus cani, ouibus, & id genus animalibus, quibus illi nullam ratiocinandi uim asserunt, elargiretur. Sed unde, obsecro, huic processui iste ex uoluntate sua pendens motus obtingeret? & si ipsi processui aliquis forte motus peculiaris alicuius substantiae aut temperiei ratione assignandus esset, nò tamen uermis modo processus is educi contrahi que posset: quandoquidem reuolutiones illae, quarum gratia processus isti uermibus comparantur, non orbiculatim ipsos ut uermium gyros ambiunt: neque quo sese processus illi rependo firmarent aliud est, quam qua secundum eorum etiam ductum continui sunt cerebelli substantiae. Vt cunq; sit, mihi in praesentia sat est, locum constructionemq; horum processuum indicauisse: illis interim nullum motū aut usum aliū tribuenti, quam reliquae cerebelli substantiae. & si quid confingere liberet, non unius tantum processus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur, sed duorum, quos rursus solo multitudinis nomine indicauit, usum nugacissime ementire, intrepide asserens anteriorem quum elongatur, atque in posteriora magis ducitur, sese extenuare, atque principium quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem uero processum similiter in anteriora aliquando produci, ac attenuari, ob idq; uiam aperire confingere, quae ex quarti uentriculi posteriori sede in dorsalis medullae regionem, quae modò ex caluaria prociat, instar meatus cuiusdam terminatur. Atq; ut processus quoties extenuarentur, apertioni praesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; in crassatos meatus, quibus praesunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruam aliquam, eamq; falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiā multo maxime Galenum miror, qui tenuis membranae partes cerebellum cerebri testibus colligantes, tendines & ueluti uincula appellauerit, quae utrinq; latera uermiformis processus complecterentur, ne forte dum is mouetur, in obliquū declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines uincula ue, quam nunc dictae tenuis membranae portiones. Mirum quoque est, eam tenuis membranae sedem, quae dorsali medullae posteriorem cerebelli partem, quae uermiforme illud corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinū numero Galenum non reposuisse, quum illa membranae portio posteriorem processum exactius quam priorem eius sedis membranae pars dirigeret.

Hh 2 DE

DE INFUNDIBULO, ET GLANDULA

pituitam cerebri excipiente, reliquisq; ductibus eandem expurgantibus. Caput XI.

HVC primum spectant M, M tertia figura sinus notata, ad callosi corporis latera posita. Dein septima & octava figura I, meatus indicat, qui ex communi dextri & sinistri uentriculorum cerebri cavitatae pituita deducit. Postea decima tertia figura, & C, C decima quarta, & E decima quinta, & B decima sexta ac decima octava peluis indicat pituita excipientem. Glans uero in quam haec distillat, notatur A decima sexta, & E decima septima, & A etiam decima octava ubi C, D, E, F obiter ductus notant, pituitam a glande deferentes.

Brevis enumeratio partium ad pituitae defluxum summum.

Medius ex cerebro uentriculo ductus.

Peluis in qua cerebri pituita defluit.

Glandis pituitae excipientis historia.

ALVARIAE futuras ad fuliginosorum cerebri excrementorum transitum summopere opitulari, primus liber ubi futurarum usus recensetur, ostendit. Praefens autem locus exigit, ut partes singulas pituitosae excretionis famulantes enumeremus. Sunt autem haec duo in cerebri substantia insculpti meatus, dein tenuis membranae portio infundibuli instar efformata, postmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus a glandula hac ad palatum nariumq; foramina pituita deducens. Duos equidem cerebri meatus, quum tertium cerebri uentriculum, seu commune dextri sinistriq; uentriculi cavitatem prosequeretur, antea recensui, ac unum quidem insigni fati amplitudine ex media communis cavitatis sede recta deorsum in cerebri substantia insinuatim descendere dixi, ita sane ut praesentis meatus finis e regione eius calvariae partis sit, quae sinum glandulae qua cerebri pituita excipitur reponenda aptum, constituit. Alter meatus, quem rarissime obseruavi, quicquid dicto longe arctior secantibus occurrit, ac ex meatu illo deducitur, qui a tertio uentriculo in quartum per cerebri testes natesq; pertingit, quamprimum enim meatus is cerebri testes subire incipit, ex anteriori inferiori uel ipsius sede, alter pituita expurganda subseruiens cerebri meatus producit, sensim deorsum in anteriora tantisper protensus, dum in finem primi meatus terminetur, idemq; ex ambobus meatibus orificium colligat. Ad huius orificii latera, tenuis membrana etiam hic cerebelli basim succingens, orbiculatim a se educit sui portionem processum uel substantia prorsus cum reliqua tenui membrana similem, nisi quod gracilibus prorsus uenis, quamq; interim frequentibus, intertextitur. Praesentis processus initium accurate refert elastissima regionem infundibuli, quo in angustioris orificii lagenas uinum infunditur, est enim amplum, & orbiculare. Ab exortu uero sensim in arctum infundibuli quoq; modo cogitur, donec tandem ueluti in angusta oblongamq; fistulam similiter atque infundibula finiat, quae deorsum protensa, per peculiare sibi in dura cerebri membrana excisum foramen descendit, suo mucrone ad glandem qua cerebri pituita excipitur, deflens. Adeo ut uniuersum hoc membranae corpus infundibulo, & imagine, & usu quamissimum censei debeat, unde etiam Graecis *χολιν* nuncupatur, quamquam etiam a *scyphe*, seu in qua in balneis lauamur conchae forma (quam superior huius corporis pars exprimit) *πυλός* appelletur. Nihilominus alibi a nominum impositoribus, humilior corporis huius infundibuli fistulae non absimilis, *χολιν* dicta uidetur, reliqua autem pars superior, quae sensim in arctum definit, magna ex parte uisorijs nervis qua illi inuicem coeunt, subreducitur, *πυλός*. Rursus integrum hoc membranae corpus, *πυλός* nonnullis uocatum uideo: glandem autem in quam pituita distillat, *χολιν* quasi forma quaequam esset, in quam aliquid infunditur. Et si ueteres, qui generis successione pueros Anatomem edocebant, id nomen glandi non attribuerint, eam inter omnes in calvariae amplitudine repositas partes solam priuato nomine indigere reliquisse uidebuntur. Locatur autem glandula sub dura cerebri membrana in proprio ipsi in osse cuneum imitae exculpro si, cuius etiam effigiem exprimit, depressa namq; est, & in humiliori parte quodammodo gibbosa orbicularisq; in superiori uero concava, & sinu quodam insinuata, secundum orbem non prorsus circularis conspiciatur, uerum paulo minus toto quadrata. Substantia constat glandulosa, sed ceterarum glandium corporis substantia longe duriori & compactiori. Omni ex parte tenui membrana obducitur, quae aut ab infundibuli termino glandulae sinui innato exoritur, aut etiam a membrana calvariae os tota illa sede succingente, qua in hac regione dura cerebri membrana a calvariae osse abscedit, distatq;. Huius calvariae ossi obducta inibi membranae interuentu glandula firmatur, & etiam duabus insignioribus soporalium arteriarum propaginibus adharet, quae ad ipsius latera praeput, & ridicule in hominibus reticulari plexum formare ceteris dissectionis profectoribus creditur. Non secus profecto quam si & illarum propaginum gratia, haec glandula effingeretur.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER VII.

geretur, ipsiq; eundem praeretur usum, quo reliquae glandulae uasorum distributionibus ductibusque firmandis & sustulendis, praesunt. Porro ad huius glandis latera deorsum utrinque canales duo descendunt, ac unus quidem uersus anteriora prorepat in foramen de sinens, quod secundum cerebri neruorum par deducit, quodq; contra Galeni placitum multo uisorijs nerui foramine maius esse innuimus. Alter uero in posteriora magis descendit, atque per inaequale asperumq; foramen seu rimam ducitur, quae ad anteriorem sedem lateraq; foraminis quod soporalis arteriae insigniorem ramum in calvariae amplitudinem transmittit, habetur. Atque haec omnia pituitae cerebri euacuandae ministrant, quippe duo meatus, quos in cerebri substantia insculptos diximus, ex cerebri uentriculis humorem illum deducunt, atque in infundibulum defluere sinunt. Ipsum autem infundibulum superius amplum latumq; extruitur, non horum duntaxat meatum, qui in unum tandem orificium deflunt, occasione, uerum etiam ut fines illos dextri sinistriq; uentriculorum cerebri contineret, quos ex posteriori uentriculorum sede deorsum in anteriora reflexos inter cerebri reuolutiones hic definire commemo- rauimus, quandoquidem & hi suae sedis pituitam deferunt, atque in infundibulum exporrigunt. Praeterea infundibulum ea constat amplitudine, ut si quid pituitae super callosum corpus & sinus illos colligeretur, quos ad callosi corporis latera conspici retulimus, id ipsum in infundibulum tenuis membranae beneficio procumberet. Siue enim eiusmodi humor ab anteriori callosi ac instar arcus protuberantis corporis sede, siue a posteriori descendat, ad tenuem membranam cerebri basim inuestientem influere, & hinc paulatim in infundibuli amplitudinem prolabi potest. Infundibulum uero ab omnibus his ductibus pituitam excipiens in angustum cogitur, ut tandem hanc per unicum & priuatim sibi in dura membrana patens foramen deducat, ac innoxie in illius glandulae centrum promanare sinat. Glandula quadam substantiae familiaritate defluxus impetum sustinens, & quantum conijcere possum, os ab iniuria uindicans, pituitam hanc excipit, ac sensim citra stillicidium a lateribus suis eam undequaque defluere sinit, per omnia foramina hic in calvariae basi tum uenis tum arterijs tum neruis ipsis exculpta. Priuatim enim pituita gratia foramen nullum osse insinuat, nisi forsitan rima anteriorem sedem lateraq; foraminis soporalis arteriae insigniorem ramum deducens ambiens. Ridiculi namq; est, quod Galenus de foraminibus spongiorum aut cribri perforationes referentibus nusquam non comminiscitur, quum huius generis foraminulum sub glande nullum consistat. Quod te malim ex ossis cuneum imitantis constructione, & deinde humoris defluentis lentore & substantia metiri diligenterq; expendere, quam re oscitanter indagata, solis autorum suffragijs deditum impietatis me arguere, tanquam Galeni omniumq; quos legi dissectionis professorum decreta hic perturbem, quibus illi nos in tantam conditoris admirationem allicere se arbitrantur: non perpendentes, si ad eum modum quem illi ementuntur, Deus os illud creasset, quam parum fuisset prouidus, qui hic continuum os ne pituita quicquam ipsi in commodaret procreandum duxerit, tantum abest ut foraminibus peruium (ut ipsi consingunt) fabrefecerit, praecipue quum haec calvariae pars tantis foraminibus neruorum, uenarum & arteriarum gratia sit insculpta, & ipsum cuneiforme os hac sede qua glandula ei incumbit, intus duas tam insignes & notatu dignas cauernulas adipiscitur, duobus foraminibus in narium amplitudine, uti in primo docuimus libro, pertinentes: & si quando illae cauernulae, quemadmodum inter secandum aliquando uidimus, non occurrerent, tunc os ipsum inibi ut calcis aut tali os solidum uisitur, & nihilaeque prompte demonstrat, ac per ipsius foraminulas seu cauernula pituitam neutiquam defluere. Decumbit itaque pituita & in palatum per ea quae palatum spectant foramina, & non minima profecto portione per foramen secundi paris neruorum ad oculorum sedis radicem, & hinc per amplum foramen cum alijs quamplurimis foraminibus, ceteris ignotum dissectionis professoribus, in narium amplitudine fertur. Neque etiam ambigo, aliquem & hic admiraturum, quamobrem nullo adhuc meatus pituitam ad olfactus organorum sinus deducetes enarrauerim: quod sane non ob aliud accidit, quam quod nullam prorsus pituitam per hos sinus expurgari autumem, mirorq; plurimum, qua fronte alij per tenues illos ac neruis non absimiles cerebri processus, quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri uentriculis pituita ad nares deduci, non erubuerint scribere: quum nullus omnino in ipsis meatus sit, neq; etiam in hominibus ea contentent crassitie, ut uel meatum quo pituita deduceretur, habere possent. Adde nullum prorsus pituitae ductum ad olfactus organorum sinus imaginari posse, nisi fortassis anterior callosi corporis regionem, quae pituitam sibi influentem in illam sinuum olfactus organorum amplitudinem dimittere queat: uti fortassis accidit, si quando cerebrum nimia pituita uexatur, unde etiam non naturalis per nares pituitae fluxus perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi uirtutis noxa, eiusq; generis symptomata oboriuntur quamplurima, quemadmodum indies in distillationibus

Canales a glande ducti.

Eorum partium quas pituita expurganda subseruiens haecenus diximus, usus, & constructionis ratio.

118 fig. C. D. E. F. 119 fig. G. 120 fig. H. 121 fig. I. 122 fig. J. 123 fig. K. 124 fig. L. 125 fig. M. 126 fig. N. 127 fig. O. 128 fig. P. 129 fig. Q. 130 fig. R. 131 fig. S. 132 fig. T. 133 fig. U. 134 fig. V. 135 fig. W. 136 fig. X. 137 fig. Y. 138 fig. Z. 139 fig. A. 140 fig. B. 141 fig. C. 142 fig. D. 143 fig. E. 144 fig. F. 145 fig. G. 146 fig. H. 147 fig. I. 148 fig. J. 149 fig. K. 150 fig. L. 151 fig. M. 152 fig. N. 153 fig. O. 154 fig. P. 155 fig. Q. 156 fig. R. 157 fig. S. 158 fig. T. 159 fig. U. 160 fig. V. 161 fig. W. 162 fig. X. 163 fig. Y. 164 fig. Z. 165 fig. A. 166 fig. B. 167 fig. C. 168 fig. D. 169 fig. E. 170 fig. F. 171 fig. G. 172 fig. H. 173 fig. I. 174 fig. J. 175 fig. K. 176 fig. L. 177 fig. M. 178 fig. N. 179 fig. O. 180 fig. P. 181 fig. Q. 182 fig. R. 183 fig. S. 184 fig. T. 185 fig. U. 186 fig. V. 187 fig. W. 188 fig. X. 189 fig. Y. 190 fig. Z. 191 fig. A. 192 fig. B. 193 fig. C. 194 fig. D. 195 fig. E. 196 fig. F. 197 fig. G. 198 fig. H. 199 fig. I. 200 fig. J. 201 fig. K. 202 fig. L. 203 fig. M. 204 fig. N. 205 fig. O. 206 fig. P. 207 fig. Q. 208 fig. R. 209 fig. S. 210 fig. T. 211 fig. U. 212 fig. V. 213 fig. W. 214 fig. X. 215 fig. Y. 216 fig. Z. 217 fig. A. 218 fig. B. 219 fig. C. 220 fig. D. 221 fig. E. 222 fig. F. 223 fig. G. 224 fig. H. 225 fig. I. 226 fig. J. 227 fig. K. 228 fig. L. 229 fig. M. 230 fig. N. 231 fig. O. 232 fig. P. 233 fig. Q. 234 fig. R. 235 fig. S. 236 fig. T. 237 fig. U. 238 fig. V. 239 fig. W. 240 fig. X. 241 fig. Y. 242 fig. Z. 243 fig. A. 244 fig. B. 245 fig. C. 246 fig. D. 247 fig. E. 248 fig. F. 249 fig. G. 250 fig. H. 251 fig. I. 252 fig. J. 253 fig. K. 254 fig. L. 255 fig. M. 256 fig. N. 257 fig. O. 258 fig. P. 259 fig. Q. 260 fig. R. 261 fig. S. 262 fig. T. 263 fig. U. 264 fig. V. 265 fig. W. 266 fig. X. 267 fig. Y. 268 fig. Z. 269 fig. A. 270 fig. B. 271 fig. C. 272 fig. D. 273 fig. E. 274 fig. F. 275 fig. G. 276 fig. H. 277 fig. I. 278 fig. J. 279 fig. K. 280 fig. L. 281 fig. M. 282 fig. N. 283 fig. O. 284 fig. P. 285 fig. Q. 286 fig. R. 287 fig. S. 288 fig. T. 289 fig. U. 290 fig. V. 291 fig. W. 292 fig. X. 293 fig. Y. 294 fig. Z. 295 fig. A. 296 fig. B. 297 fig. C. 298 fig. D. 299 fig. E. 300 fig. F. 301 fig. G. 302 fig. H. 303 fig. I. 304 fig. J. 305 fig. K. 306 fig. L. 307 fig. M. 308 fig. N. 309 fig. O. 310 fig. P. 311 fig. Q. 312 fig. R. 313 fig. S. 314 fig. T. 315 fig. U. 316 fig. V. 317 fig. W. 318 fig. X. 319 fig. Y. 320 fig. Z. 321 fig. A. 322 fig. B. 323 fig. C. 324 fig. D. 325 fig. E. 326 fig. F. 327 fig. G. 328 fig. H. 329 fig. I. 330 fig. J. 331 fig. K. 332 fig. L. 333 fig. M. 334 fig. N. 335 fig. O. 336 fig. P. 337 fig. Q. 338 fig. R. 339 fig. S. 340 fig. T. 341 fig. U. 342 fig. V. 343 fig. W. 344 fig. X. 345 fig. Y. 346 fig. Z. 347 fig. A. 348 fig. B. 349 fig. C. 350 fig. D. 351 fig. E. 352 fig. F. 353 fig. G. 354 fig. H. 355 fig. I. 356 fig. J. 357 fig. K. 358 fig. L. 359 fig. M. 360 fig. N. 361 fig. O. 362 fig. P. 363 fig. Q. 364 fig. R. 365 fig. S. 366 fig. T. 367 fig. U. 368 fig. V. 369 fig. W. 370 fig. X. 371 fig. Y. 372 fig. Z. 373 fig. A. 374 fig. B. 375 fig. C. 376 fig. D. 377 fig. E. 378 fig. F. 379 fig. G. 380 fig. H. 381 fig. I. 382 fig. J. 383 fig. K. 384 fig. L. 385 fig. M. 386 fig. N. 387 fig. O. 388 fig. P. 389 fig. Q. 390 fig. R. 391 fig. S. 392 fig. T. 393 fig. U. 394 fig. V. 395 fig. W. 396 fig. X. 397 fig. Y. 398 fig. Z. 399 fig. A. 400 fig. B. 401 fig. C. 402 fig. D. 403 fig. E. 404 fig. F. 405 fig. G. 406 fig. H. 407 fig. I. 408 fig. J. 409 fig. K. 410 fig. L. 411 fig. M. 412 fig. N. 413 fig. O. 414 fig. P. 415 fig. Q. 416 fig. R. 417 fig. S. 418 fig. T. 419 fig. U. 420 fig. V. 421 fig. W. 422 fig. X. 423 fig. Y. 424 fig. Z. 425 fig. A. 426 fig. B. 427 fig. C. 428 fig. D. 429 fig. E. 430 fig. F. 431 fig. G. 432 fig. H. 433 fig. I. 434 fig. J. 435 fig. K. 436 fig. L. 437 fig. M. 438 fig. N. 439 fig. O. 440 fig. P. 441 fig. Q. 442 fig. R. 443 fig. S. 444 fig. T. 445 fig. U. 446 fig. V. 447 fig. W. 448 fig. X. 449 fig. Y. 450 fig. Z. 451 fig. A. 452 fig. B. 453 fig. C. 454 fig. D. 455 fig. E. 456 fig. F. 457 fig. G. 458 fig. H. 459 fig. I. 460 fig. J. 461 fig. K. 462 fig. L. 463 fig. M. 464 fig. N. 465 fig. O. 466 fig. P. 467 fig. Q. 468 fig. R. 469 fig. S. 470 fig. T. 471 fig. U. 472 fig. V. 473 fig. W. 474 fig. X. 475 fig. Y. 476 fig. Z. 477 fig. A. 478 fig. B. 479 fig. C. 480 fig. D. 481 fig. E. 482 fig. F. 483 fig. G. 484 fig. H. 485 fig. I. 486 fig. J. 487 fig. K. 488 fig. L. 489 fig. M. 490 fig. N. 491 fig. O. 492 fig. P. 493 fig. Q. 494 fig. R. 495 fig. S. 496 fig. T. 497 fig. U. 498 fig. V. 499 fig. W. 500 fig. X. 501 fig. Y. 502 fig. Z. 503 fig. A. 504 fig. B. 505 fig. C. 506 fig. D. 507 fig. E. 508 fig. F. 509 fig. G. 510 fig. H. 511 fig. I. 512 fig. J. 513 fig. K. 514 fig. L. 515 fig. M. 516 fig. N. 517 fig. O. 518 fig. P. 519 fig. Q. 520 fig. R. 521 fig. S. 522 fig. T. 523 fig. U. 524 fig. V. 525 fig. W. 526 fig. X. 527 fig. Y. 528 fig. Z. 529 fig. A. 530 fig. B. 531 fig. C. 532 fig. D. 533 fig. E. 534 fig. F. 535 fig. G. 536 fig. H. 537 fig. I. 538 fig. J. 539 fig. K. 540 fig. L. 541 fig. M. 542 fig. N. 543 fig. O. 544 fig. P. 545 fig. Q. 546 fig. R. 547 fig. S. 548 fig. T. 549 fig. U. 550 fig. V. 551 fig. W. 552 fig. X. 553 fig. Y. 554 fig. Z. 555 fig. A. 556 fig. B. 557 fig. C. 558 fig. D. 559 fig. E. 560 fig. F. 561 fig. G. 562 fig. H. 563 fig. I. 564 fig. J. 565 fig. K. 566 fig. L. 567 fig. M. 568 fig. N. 569 fig. O. 570 fig. P. 571 fig. Q. 572 fig. R. 573 fig. S. 574 fig. T. 575 fig. U. 576 fig. V. 577 fig. W. 578 fig. X. 579 fig. Y. 580 fig. Z. 581 fig. A. 582 fig. B. 583 fig. C. 584 fig. D. 585 fig. E. 586 fig. F. 587 fig. G. 588 fig. H. 589 fig. I. 590 fig. J. 591 fig. K. 592 fig. L. 593 fig. M. 594 fig. N. 595 fig. O. 596 fig. P. 597 fig. Q. 598 fig. R. 599 fig. S. 600 fig. T. 601 fig. U. 602 fig. V. 603 fig. W. 604 fig. X. 605 fig. Y. 606 fig. Z. 607 fig. A. 608 fig. B. 609 fig. C. 610 fig. D. 611 fig. E. 612 fig. F. 613 fig. G. 614 fig. H. 615 fig. I. 616 fig. J. 617 fig. K. 618 fig. L. 619 fig. M. 620 fig. N. 621 fig. O. 622 fig. P. 623 fig. Q. 624 fig. R. 625 fig. S. 626 fig. T. 627 fig. U. 628 fig. V. 629 fig. W. 630 fig. X. 631 fig. Y. 632 fig. Z. 633 fig. A. 634 fig. B. 635 fig. C. 636 fig. D. 637 fig. E. 638 fig. F. 639 fig. G. 640 fig. H. 641 fig. I. 642 fig. J. 643 fig. K. 644 fig. L. 645 fig. M. 646 fig. N. 647 fig. O. 648 fig. P. 649 fig. Q. 650 fig. R. 651 fig. S. 652 fig. T. 653 fig. U. 654 fig. V. 655 fig. W. 656 fig. X. 657 fig. Y. 658 fig. Z. 659 fig. A. 660 fig. B. 661 fig. C. 662 fig. D. 663 fig. E. 664 fig. F. 665 fig. G. 666 fig. H. 667 fig. I. 668 fig. J. 669 fig. K. 670 fig. L. 671 fig. M. 672 fig. N. 673 fig. O. 674 fig. P. 675 fig. Q. 676 fig. R. 677 fig. S. 678 fig. T. 679 fig. U. 680 fig. V. 681 fig. W. 682 fig. X. 683 fig. Y. 684 fig. Z. 685 fig. A. 686 fig. B. 687 fig. C. 688 fig. D. 689 fig. E. 690 fig. F. 691 fig. G. 692 fig. H. 693 fig. I. 694 fig. J. 695 fig. K. 696 fig. L. 697 fig. M. 698 fig. N. 699 fig. O. 700 fig. P. 701 fig. Q. 702 fig. R. 703 fig. S. 704 fig. T. 705 fig. U. 706 fig. V. 707 fig. W. 708 fig. X. 709 fig. Y. 710 fig. Z. 711 fig. A. 712 fig. B. 713 fig. C. 714 fig. D. 715 fig. E. 716 fig. F. 717 fig. G. 718 fig. H. 719 fig. I. 720 fig. J. 721 fig. K. 722 fig. L. 723 fig. M. 724 fig. N. 725 fig. O. 726 fig. P. 727 fig. Q. 728 fig. R. 729 fig. S. 730 fig. T. 731 fig. U. 732 fig. V. 733 fig. W. 734 fig. X. 735 fig. Y. 736 fig. Z. 737 fig. A. 738 fig. B. 739 fig. C. 740 fig. D. 741 fig. E. 742 fig. F. 743 fig. G. 744 fig. H. 745 fig. I. 746 fig. J. 747 fig. K. 748 fig. L. 749 fig. M. 750 fig. N. 751 fig. O. 752 fig. P. 753 fig. Q. 754 fig. R. 755 fig. S. 756 fig. T. 757 fig. U. 758 fig. V. 759 fig. W. 760 fig. X. 761 fig. Y. 762 fig. Z. 763 fig. A. 764 fig. B. 765 fig. C. 766 fig. D. 767 fig. E. 768 fig. F. 769 fig. G. 770 fig. H. 771 fig. I. 772 fig. J. 773 fig. K. 774 fig. L. 775 fig. M. 776 fig. N. 777 fig. O. 778 fig. P. 779 fig. Q. 780 fig. R. 781 fig. S. 782 fig. T. 783 fig. U. 784 fig. V. 785 fig. W. 786 fig. X. 787 fig. Y. 788 fig. Z. 789 fig. A. 790 fig. B. 791 fig. C. 792 fig. D. 793 fig. E. 794 fig. F. 795 fig. G. 796 fig. H. 797 fig. I. 798 fig. J. 799 fig. K. 800 fig. L. 801 fig. M. 802 fig. N. 803 fig. O. 804 fig. P. 805 fig. Q. 806 fig. R. 807 fig. S. 808 fig. T. 809 fig. U. 810 fig. V. 811 fig. W. 812 fig. X. 813 fig. Y. 814 fig. Z. 815 fig. A. 816 fig. B. 817 fig. C. 818 fig. D. 819 fig. E. 820 fig. F. 821 fig. G. 822 fig. H. 823 fig. I. 824 fig. J. 825 fig. K. 826 fig. L. 827 fig. M. 828 fig. N. 829 fig. O. 830 fig. P. 831 fig. Q. 832 fig. R. 833 fig. S. 834 fig. T. 835 fig. U. 836 fig. V. 837 fig. W. 838 fig. X. 839 fig. Y. 840 fig. Z. 841 fig. A. 842 fig. B. 843 fig. C. 844 fig. D. 845 fig. E. 846 fig. F. 847 fig. G. 848 fig. H. 849 fig. I. 850 fig. J. 851 fig. K. 852 fig. L. 853 fig. M. 854 fig. N. 855 fig. O. 856 fig. P. 857 fig. Q. 858 fig. R. 859 fig. S. 860 fig. T. 861 fig. U. 862 fig. V. 863 fig. W. 864 fig. X. 865 fig. Y. 866 fig. Z. 867 fig. A. 868 fig. B. 869 fig. C. 870 fig. D. 871 fig. E. 872 fig. F. 873 fig. G. 874 fig. H. 875 fig. I. 876 fig. J. 877 fig. K. 878 fig. L. 879 fig. M. 880 fig. N. 881 fig. O. 882 fig. P. 883 fig. Q. 884 fig. R. 885 fig. S. 886 fig. T. 887 fig. U. 888 fig. V. 889 fig. W. 890 fig. X. 891 fig. Y. 892 fig. Z. 893 fig. A. 894 fig. B. 895 fig. C. 896 fig. D. 897 fig. E. 898 fig. F. 899 fig. G. 900 fig. H. 901 fig. I. 902 fig. J. 903 fig. K. 904 fig. L. 905 fig. M. 906 fig. N. 907 fig. O. 908 fig. P. 909 fig. Q. 910 fig. R. 911 fig. S. 912 fig. T. 913 fig. U. 914 fig. V. 915 fig. W. 916 fig. X. 917 fig. Y. 918 fig. Z. 919 fig. A. 920 fig. B. 921 fig. C. 922 fig. D. 923 fig. E. 924 fig. F. 925 fig. G. 926 fig. H. 927 fig. I. 928 fig. J. 929 fig. K. 930 fig. L. 931 fig. M. 932 fig. N. 933 fig. O. 934 fig. P. 935 fig. Q. 936 fig. R. 937 fig. S. 938 fig. T. 939 fig. U. 940 fig. V. 941 fig. W. 942 fig. X. 943 fig. Y. 944 fig. Z. 945 fig. A. 946 fig. B. 947 fig. C. 948 fig. D. 949 fig. E. 950 fig. F. 951 fig. G. 952 fig. H. 953 fig. I. 954 fig. J. 955 fig. K. 956 fig. L. 957 fig. M. 958 fig. N. 959 fig. O. 960 fig. P. 961 fig. Q. 962 fig. R. 963 fig. S. 964 fig. T. 965 fig. U. 966 fig. V. 967 fig. W. 968 fig. X. 969 fig. Y. 970 fig. Z. 971 fig. A. 972 fig. B. 973 fig. C. 974 fig. D. 975 fig. E. 976 fig. F. 977 fig. G. 978 fig. H. 979 fig. I. 980 fig. J. 981 fig. K. 982 fig. L. 983 fig. M. 984 fig. N. 985 fig. O. 986 fig. P. 987 fig. Q. 988 fig. R. 989 fig. S. 990 fig. T. 991 fig. U. 992 fig. V. 993 fig. W. 994 fig. X. 995 fig. Y. 996 fig. Z. 997 fig. A. 998 fig. B. 999 fig. C. 1000 fig. D.

Hh 3 bus

bus quæ ad narium summa pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur, adeo sanè ut si adamussim singula perpendimus, necessario per olfactus organorum sinus foramina uel aut cribri aut spongiæ modò forata, quum lege Naturæ homo dispensatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & si fortè casu defluit, non minus præter naturam fluxum esse donabimus, quàm quum foramina quæ ad glandis exculpuntur latera, totam pituitam non adamussim deducunt, hæcquæ deorsum uersus foramen dorsali medullæ transmittendæ paratum decumbit: ac cum dorsali prolapsus, in dorsum, & dein secundum neruorū ductum modò in brachia, modò in crura, modo in lumborū musculos, modò aliò quouis promanat. ut nunc taceam, quàm grauius Natura ueniret inculanda, quæ tam patètes amplosquæ pituitæ in caluariæ amplitudine, dum adhuc tenuis aquea quæ est, ductus fecisset, adeo autè retortos angustosquæ & inflexos in octauo capitis osse produxisset.

DE CEREBRI PLEXIBVS, QVORVM

alter reticulari, alter secundarum efformato plexui similis esse creditur.

Caput XII.

HVC facit maximè decimū quartū Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, O, sexta ad M, N. & dein tota fere decima sexta & decima septima.

VANTVM Galeno dissectionis professorum facile principi à medicis & Anatomicis illum secutis nonnunquam præter rationem attributum sit, uel beatus ille & mirabilis plexus reticularis attestatur, quem is nullibi non in suis libris inculcat, quoquæ nihil frequentius medici in ore habent, eumquæ etiā si nunquā (uti fere nulla in humano corpore) uiderint, ex Galeni sententiā enarrant. Verum ut alios taceam, ipse meam stupiditatem & nimiam in Galeni aliorumquæ Anatomicorū scriptis fidem haud satis demirari possum, qui

adeo in Galenum affectu laborauerim, ut nunquam in publicis sectionibus humanum caput, absque agnino aut bouino ostendere aggressus fuerim, ut quod in homine neitiquam reperire, id ouillo capite refarcirem, spectatoribusquæ imponere, ne plexum illum nomine omnibus

notissimum, neitiquam inuenisse diceret. Nihil enim minus à soporalibus arterijs, quàm eiusmodi reticularis plexus, quem Galenus recenset, perficitur. Multoquæ minus arteriæ foramen quod ipse tradit ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum illum absuntur. Primum enim tota soporalis arteria dextra (est enim eadem utriusque ratio) caluariam petens per unum foramen indiuisa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, uerum ubi ad caluariæ usque basim

conscendit, insignem sui propaginem ad foramen nerui sexti neruorum cerebri transmittit, quæ unâ cum grandi uena sibi coniuge in dextrum, primum uel duræ cerebri membranæ sinum exhaurit. Secundò soporalis arteria nequaquam commune foramen cum tertio neruorum pari obtinet: uerum longè maiori industria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum

Opifex usus est. maiori namque soporalis arteriæ ramo obliquum & in osse diu procedens foramen machinatus est, in cuius ductu id fieri uoluit, ob quod Galenus plexum efformatum confinxit. ut enim uitalis spiritus in multis gyris anfractibusquæ arteriæ excoqueretur, apta animi spiritui efficiendo materia fieret, Galenus arteriam ilico atque in capitis amplitudinè ingressa esset, in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicè ita imponderetur commisceretur uel, ut

plexum efformare uiderentur illi similem, qualem in collecto piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicem incumbentibus retibus confurgeret. Atque hunc plexum inter os & duram cerebri membranam fieri asserit, interim tamen duræ membranæ portunculæ quæ os succingeret, plexui substrata. Deinde ut plexus ille ex uno uase, aut si dextrum sinistro coniunctum fingit, ex duobus complicari incipit, ita quoque plexus huius furculos sensim colligi, ac tandem in duo rursus uasa desinere attestatur, molle illis uasis respondentia, quæ plexum efformare dicebatur. Quàm uerò hæc ab omni prorsus ueritate sint aliena, quantumque Naturæ oscitantiam arguant, is demum percipiet, qui ueram eius arteriæ soporalis rami seriem didicerit, quem per oblongum illud ossis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut ple-

raque taceam, expendere pariter, quàm impossibile sit uasa æque grandia cerebrum petere, atque in caluariam primum pertingunt, quum tam insignes rami duræ membranæ latera, & per foramina secundi paris neruorum ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uasis priusquam tenuem accedant cerebri membranam dispergantur. Caterum quæ horum uasorum uera sit series, in tertio libro dum cerebri uasa non minus quàm reliquas corporis uenas & arterias persequeretur, adeo uerè & ad amissum describere conatus sum, ut hic locus neitiquam

Hic spectab. bis 16 et 17. & ipsi proxima figura. 4. si. cap. 12. li. 3. Z. et. si. ca. 14. lib. 3. B. quod diuiditur in F. G. b. 2. si. ca. 12. li. 1. t. c. 1. 2. si. ca. 2. li. 4. c. d. si. cap. 14. lib. 3. c. e. 2. si. ca. 12. li. 1. Q. f. 2. si. cap. 2. lib. 4. M. 8. 2. si. ca. 12. lib. 1. XX. h. vi. spectab. uir. 17. fig.

In lib. de Venarum & arteriarum sectione.

eius seriei enarrationem expetat: uerum si memoria quæ illic complexus sum exciderint, eò lectorem remitto, hortor quæ ut illo capite diligenter perlecto, id uniuersum hic denuò poni sibi persuadeat. Porro ut huius soporalis arteriæ rami sobolem ibidem enarraui, sic etiam plexus, quem extimo foetus in uolucro comparamus, naturam quoque inibi recensui: ac proinde in præsentia duntaxat superest, ut studiosos qui duobus proximè præcedentibus annis mihi secanti non astitere, sedulo ad uisum horter, quo iam admoniti, corporis humani fabricam Galeni meaquæ descriptione perlecta diligenter expendant, in posterumquæ Anatomicorum libris minus fidei adhibeant. Hic autem denuò cerebri plexuum obiter memini, ne quid in cerebri constructione hoc libro præterisse uiderer. Atque quo minus id fiat, singula sensuum organa seriatim iam aggrediar.

DE OLFACTVS ORGANO.

Caput XIII.

11. fig. C. D. 13. fig. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

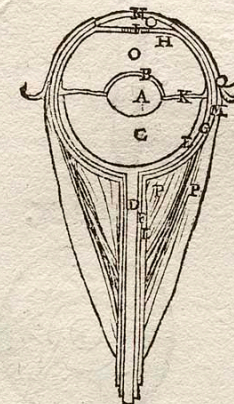
IBRI quartū tertium Caput conscribens, atque necessariò propter neruorum seriem olfactus organi constructionem prosequens, arbitrabar me hoc loco certius aliquid de olfactus instrumento præcepturum, quàm illo Capite nudam constructionem enarrans, faciendum duxeram. Verum quum aliud nihil certius mihi studiose admodum odoratus organi naturam inquirenti hætenus occurreret, præsens Caput cum illo commune esse uelim. Præter duos enim illos neruis non absimiles cerebri processus, qui in octauo caluariæ ossis sinus pertingunt, & frontis ossis sinus, & substantiam illis contentam, & foramina tum duræ cerebri membranæ, tum ossium hic recensere possem. Nollem namque hic de odoribus, & huius sensus medio, & dein temperie aliquid pertractare, ne in immensum hic meus conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impensius crescat.

DE OCULO VISVS INSTRUMENTO.

Caput XIII.

PRIMA DECIMIQUARTI CAPITIS

FIGURA.

HÆC figura eorum quæ præsentī Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una sectione ab anteriori sede per posteriorem, atque ita per neruum uisorum diuisi: perinde scilicet, ac si quis diuisæ secundum longitudinem cepæ alteram partem ea superficie delinearet, qua alteri parti connata continuata fuerat. Atque hoc quoque modo cælos, & quatuor elementa in plano depingere solemus.

A Humor crystallinus.

B Tunica anteriori humoris crystallini sedi obducta, & tenuissima ceparum pellicula instar pellucida.

C Humor uitreus.

D Nerui uisorii substantia.

E Tunica quam reti assimilamus, quamque resoluta uisorii nerui efficit substantia.

F Tenuis cerebri membranæ portio, neruo uisorio obducta.

G Unea tunica, in quam tenuis uisorum neruum induens membrana degenerat.

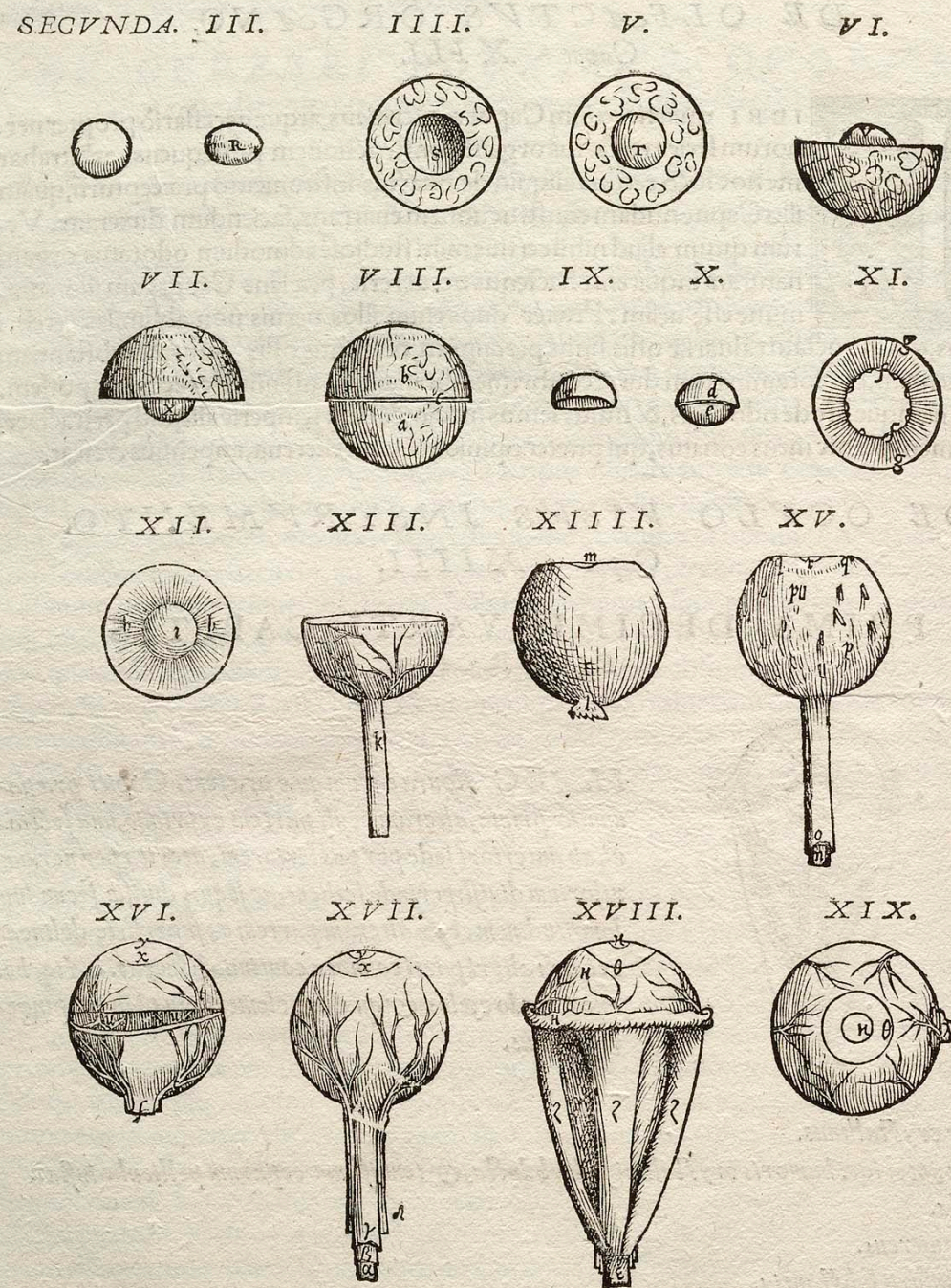
H Hac sede uinea tunica in posteriora comprimitur, neque corneæ exteriori illi obductæ cōtingit tunicæ.

I Foramen, quo uinea foratur, ipsa uel pupilla.

K Tunica ab uinea initium ducens, & cilij seu palpebrarum pilis imagine correspondens, ac interstitium pariter uitrei humoris ab aquo.

Hh 4 L Duræ

- L Durae cerebri membranae portio neruum uisorum obuolvens.
M Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.
N Durae oculi tunicae pars, quae cornu instar pellucida uisitur.
O, O Humor aqueus, atque inferius O sedem indicat, in qua suffusiones plerunque proueniunt.
P, P Musculi oculum mouentes.
Q Adhaerens, alba ne oculi tunica. Caeterum subsequētes modo figurae seriatim oculi partes expriment, primum quidem humores, ac dein tunicas. Atq; has figuras omnes semper ad primam quam modo expressimus, non ineptē contuleris: quandoquidem illae compositionis ordine inuicem subsequuntur, ac ad primae huius figurae proportionem sunt expressae.

DECIM ET OCTO FIGVRARVM HIC SERIATIM
primam subsequentium, & earundem characterum Index.

SECUNDA figura solum crystallinum humorem anteriori sede ita exprimit, quemadmodum is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, ē directo intuenti occurreret.
Tertia figura nudum prorsus crystallinum humorem commōstrat, ea sede se ostendentem, quae ex latere, ut ita dicam, ab aliquo spectaretur. Verum R asperitatem, sedemq; notat, cui oculi tunica

tunica palpebrarum pilos referens, ac undecima & duodecima figuris exprimenda, humori crystallino conuascitur.

Quarta figura humorem uitreum ita efficitur commonstrat, quemadmodum is si suam formam, quam in oculo obtinet, reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus humor ex illo euulsus esset. Senim cavitatē ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponeretur.

Quinta figura uitreum humorem eadem facie qua quarta exprimit, uerum adhuc ipsi crystallini humoris T notatus innat.

Sexta uitreum humorem ex latere exprimit, unā cum crystallino, qui ipsi adhuc innatus V notatur.

Septima figura aqueum humorem ex latere ita exprimit, quemadmodum in oculo consistit, & adhuc anteriore crystallini humoris sedem integrit. X namq; crystallini humorem in praesenti Y figura notat, ac Y eam humoris aquei sedem indicat, quae uuae tunicae pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quae a cornea abscedit, distatq;.

Octaua figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum simul cōmonstrat, ita inuicem dispositos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperam in effigie assimilamus. Atq; huius tuniculae sedes inter hos humores consistens c indicatur.

Nona figura tunicae anteriori crystallini humoris sedi obnatā, & insigniter pellucidā, atq; hic ab ipso humore liberatā, a latere exprimit.

Decima figura crystallinum humorem a latere ostendit, adhuc ea tunica intactum, quem nona figura expressit, atq; hic d tuniculam, e uero crystallini humoris partem indicant posteriorē, & illa tunicula nō obducta, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitatem.

Undecima figura anteriorem seu posteriorem partem indicat tunicae quam uuea producit, quae g palpebrarum pilis assimilatur. Caeterū haec circulo g & g notato ab uuea pronascitur, circulo ff. autē f & f insignito crystallino humori inseritur, adhaesitue.

Duodecima figura tunicae, quam undecima ostendit adhuc uitreo humori obductam, & crystallino adnatam continet. h enim & h tunicam notant. i uero, humorem crystallinum.

Decima tertia figura, tunicam ostendit, quam reti dissectionis periti comparat, atque haec a latere exprimitur unā cum nerui uisoriae substantia k insignita, & dura tenuiq; cerebri membranis libera.

Decima quarta figura uuae tunicae internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euerfam, ut inter secundū sit, delineauimus. Ita q; portiunculā notat tunicae, in quam uisoriae nerui substantia m. dissoluitur. n sedem, in qua anterior uuae regio introrsum seu in posteriora comprimitur.

Decima quinta figura externam uuae tunicae superficiem ex latere delineatam continet, unā cum nerui uisoriae substantia, tenui membrana cerebri obducta. n enim nerui uisoriae substantiam o. notat, hic a tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisoriae substantiam integens, & hic a dura membrana, quae ipsam quoque ante sectionem obuoluit, denup. data. p. p uenarum arteriarumq; a dura oculi tunica in uueam pertinentium sunt portiunculae, q. q. iam ex serie sectionis effractae. q. q. sedes, qua uuea tunica anteriori in parte comprimitur, & r. a cornea abscedit, r. foramen, uuae pupillam constituens.

Decima sexta figura duram oculi tunicam ex latere commonstrat, transversa sectione in hoc de uisam, ut series in conspectum ueniret, uasorum ab ipsa in uueam pertinentium. Significet igitur f. neruum uisorium, unā cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis arterijsq; concomitatum. t uero & t uenas, arteriasq; per duram oculi tunicam excurrentes. u. u. tem & u. u. uueam tunicam hic propter durā scissionem, conspicuam, & ramulos durae tunicae uasorum excipientē. Caeterum x sedem indicat, ubi dura oculi tunica instar cornu laeuigatur. pel. lucidaq; cernitur. sed autem y notat, pupille responderet foramen.

Decima septima figura integram nudamq; durae oculi tunicae externam superficiem ex latere a. spectandam exhibet, unā cum magna uisoriae nerui portione, in qua a. notat ipsius substantiam, b. y. d. uero tenuem qua obducitur membranam, y autem duram cerebri membranam, a uenas arteriasq; neruum uisorium concomitantes. Porro x, & dein y, idem hic atque in decima sexta indicant.

Decima

Decima octava figura oculum à palpebris liberatum, atque ex sua in caluaria sede erutum, unde cum ipsius musculis nondum disjunctis à latere exprimit. atque uerum indicat uisum, & musculi oculum mouentes, & adhaerentē oculi tunicam, & maiorem oculi circumulum seu iridem, ubi adhuc membrana desinit, corneaeque tunica pertinacissime adhaesit. & autem sedem notabit, e regione pupillae seu minoris circuli consistentem.

Decima nona figura anteriorē oculi integri, & à palpebris tantum liberi sedem exprimit, atque hic à carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. & uerò & deinde, idem hic atque in praecedente figura indicant. Ceterum si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius partibus persequi uisum sit, is inuerso oculi figurarum ordine decimā nonam secundae loco habebit, & decimā octauam tertiā, atque ita deinceps.

Oculorum
situs.

Oculi constructio
quoque enarranda.

Humor crystallinus.

Tunica cephalica, modo pellucida, anterioris humoris crystallini sedem obnata.

Vitreus humor.

RATIONEM formationis capitis primo libro perquirentes, oculorum situm, qui neminem latet, descripsimus. in secundo autem libro oculorum numerum & mouentes ipsos musculi, uti & palpebrarum quoque naturam necessariò edocuimus. In praesentia uerò oculi sphaerae modò exactè rotundi constructionem enarraturis, eam à centro aut ab ultima ipsius circumferentia auspicari integrū erit: perinde ac si oui constructionē quis, ab ipsius luteo ad albū, & dein ad tenuem membranulā albo obductā, & postea ad putamen crustam ue aggredere: aut à crusta ad tenuem eam membranulam, ac dein ad album, & hinc ad luteum enarratio fieret. Pari prorsus modo quo mundi partes, aut à terra ad aquam, aërem, ignem, lunae cœlum, ac sic deinceps ad extimum usque cœlū, aut ab hoc cœlo ad centrū usque mundi, ipsam uidelicet terram, recenseremus. Mundo namque & ouo oculi fabrica quod ad constructionē spectat, cōferri potest. Quam quo exactius tradatur, eademque postmodū memoriae firmitus hæreat, à centro primū ad extimā superficiē, & postmodū ab hac ad illud pertractabimus. Est itaque oculi centrū humor, quem Graeci *λεγόμενον* uocant, uti & nos quoque, qui & glaciale illū nūcupamus, à similitudine nimirū quam cum lucidissima glacie & exactissimo crystallo obtinet, nō quidem in consistētia aut duritie, uerū in colore, seu luce potius & pelluciditate. Est enim is humor optimi crystalli modò pellucidissimus, & omnia quibus iam exemptus uitri alicuius modo imponitur impenitē quorundā specillorū ritu adaugens. Consistentia autē ea constituitur, ut ab oculo liberatus nō defluat, sed ipsius rotundā formam mollisculae ceræ ritu seruet. Atque hæc non exactè rotundum exprimit globum, sed & anteriori & posteriori parte leuiter non secus compressum, quā si ex lignei globi medio secundum lineas æquidistantes orbem crassiusculum serra exemisses, & dein duas globi partes denuò conglutinares, adeo ut præfens humor in anteriora & posteriora minus protuberet, quā secundum orbem in latera, & superius & inferius quodammodo ad lentis similitudinem, unde etiam hunc humorem *φασμα* Graecis nuncupatū fuisse arbitror, etiam si nescio quam oculi tunicam alij ita uocare uideantur. Superficie constat laui & insigniter lubrica. Vniuersæ ipsius anteriori sedē tunica obnata, in star tenuissimæ ceparum pelliculae, cuiusmodi inter crassiores ceparum orbes reperimus, tenuis & exactissime pellucida. at hæc tunica eius generis ceparum pelliculae durior est, ac (ut dicebam) toti anteriori humoris crystallini sedē obducitur, nulla parte posteriorē ipsius sedem cōtingens, sed inibi finiēns, ubi crystallinus humor amplissimus cernitur: & ipsius capaciōr consistet circulus, si illum multis æquidistantibus circulis, seu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tuniculae nullum priuatim nomen inditum esse uidetur, nisi fortè à cōtinuarum araneæ telarum imagine hanc *ἀραχνοειδής* Graeci uocauerint. respondet enim tenuitate, quamuis neutiquam robore & duritia, illis aranearū telis. Ego illam inter dissecandum, uti iam dixi, ceparum tenuissimis, ac pariter pellucidissimis membranulis cōfero: cornu etiam illam collaturus, si modò cornu in laminas diuisum tam tenuē ac pellucidum & leue, atque hæc est tunica, reddi posset. Tunicae enim huius substantia à cornu substantia nihil differt. Sit igitur præfens tunica secundum in oculi constructione nobis enarratum corpus, quod quidem anteriori tantum centrū, hoc est humoris crystallini parti, obducitur, ac uelut semiglobus tantum in oculi fabrica censendum uenit. Porro posterior humoris crystallini sedes, dicta nuper tunica nō obiecta, in alio continetur humore, qui in star medij globi in posteriore oculi sede copiosus reponitur, uulgari quidem albo uitro iam refrigerato colore seu luciditate correspondens. non enim adeo lucidus est, atque crystallinus humor, aut exactissimū crystallum. Consistentia autem, humore crystallino longè mollior uisitur: & ab oculo exemptus, suum terminum formam ue neutiquam seruat, quamuis interim aque modo non defluat, sed ita consistat, quemadmodum uitrum in fornacibus fufum, & ferreis canalibus

nalibus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur, obuolui cernimus. Atque huiusmodi uitro quidem ita ignito, consistentia hic humor congruit: at non colore seu luciditate, quum humor, uti prius dixi, refrigerato uitro luciditate respōdeat, fufum autem uitrum candenti ferro colore quā similitudinē uideamus. Quando itaque præfens humor cōsistentia fuso uitro, luciditate autem refrigerato & formato iam uitro respōdet, uideamus Graecis, nobis uerò uitreus merito nuncupatur. Atque hic humor multis numeris copiam crystallini humoris superas, quum adhuc in oculo reponitur semiglobo similis est, cuius plana superficies oculi anteriora spectaret, rotunda autē seu conuexa in posteriora protenderet: & in cuius anterioris sedis, seu planae superficiei medio sinus imprimeretur tantus, quanta posterior humoris crystallini pars est. Is namque humori uitreo ita immittitur, ac si globum in aqua natantem cerneret, cuius media pars exactè in aquam mergitur, altera supra aquam conspicua, atque ut inter eiusmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoque inter crystallinum & uitreum nihil prorsus intercedit: neque illi humores inuicē secus cōmittuntur, quā globus aliquis in duriuscula pulte complecteretur. Porro reliquæ regioni sedis anterioris uitrei humoris crystallino non occupatæ tunica quamdam obducitur, suo loco dicam, quæ cilijs palpebrarum ue pilis assimilabitur, quæque orbiculi latim lineæ modò crystallini humoris, ubi is amplissimus est, adnasci docebitur. Nunc autem inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo posterior uitrei humoris sedes proximè cōtinetur, quāque nerui uisoria substantia in quarto libro constituere dicta est. Neruus etenim uisorius tenui, duraque cerebri membranā, & aliquot uenis arterijsque cōcomitatus, ad posteriorem oculi sedem fertur, ac illi non nihil uersus externum oculi latus implantatur, ipsius substantia in inuolucrum iam enarrandum dissoluta, tenuis autem membrana nerui substantiam obuoluens, in aliam degenerat oculi tunicam, quæ uera uocabitur, & dura quoque membrana in aliam quæ dura dicitur, & uenæ quoque & arteriæ (uti seriatim enarrabo) oculi constructionē subintrāt. Quum primū itaque nerui uisoria substantia in oculum mergitur, mollior reddita dilatur, in latum quoddam inuolucrum posteriori uitrei humoris sedi obductum, & nō ultra mediam oculi sedem in anteriora pertinet, & extremè gracilibus, sed interim cōspicuis uenulis, ac item arterijs intertexta. Hæc uenulae à tunicae radice antrosum ductæ ipsi exporriguntur, quum primum neruus ille dilatur. Ceterum Galenus in decimo de Partium usu innuit, hoc inuolucrum à plerisque tunicae nomine nō dignari: forsitan quod cæterarum tunicarum modo membrana non sit, sed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus procidens, quum enim hoc inuolucrum secantibus in unum colligitur, atque à sua radice propendit, mucorem, aut cerebri substantiam aqua quapiā dilutā refert, nō enim ita solidum crassumque, ac cerebri substantia uisitur. Vtunquē uerò sit, siue tunica nuncupandū ueniat, siue ueninus, constat Galenum quoque in libris de Hipocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium usu hoc inuolucrum, tunica appellasse. Neque ego scio quod nomen illi aptius quā inuolucrum, aut tunica indiposset: quum, uti diximus, toti posteriori sedi humoris uitrei proximè obducatur, illumque integat, perinde atque tenuis oui pellicula oui album tunc cōtinere diceremus, quum dimidiā oui partem ab alia effractam & adhuc oppletam manibus seruaremus. Est enim hoc inuolucrum forma dimidiato tantum ouo comparandum, aut minori piscatorum reti, quod uni accommodatur baculo, & ex ampla basi dimidiati globi modo in obtusum mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis imagine arbitror præfens inuolucrum Graecis *ἀραχνοειδής* nuncupatum fuisse, nam retis formam, non autem plexum refert, quum undique sibi sit continuum. Nisi fortè uenulas & arterias ipsi intertextas, quis reti assimilandas cōtenderet. Hactenus itaque quatuor oculi partes recensui, duos nimirum humores, & totidem tunicas: ac proinde iam merito eam aggrediar tunicam, quæ à tenui membrana nerui uisoria substantiam concomitantem producit. Mox enim atque hæc membrana simul cum neruo oculum subit, in tunicā degenerat ad omnes oculi sedes, globi modo, ut ita dicam, pertinentem. non enim uti nuper cōmemorata tunica, quam nerui producebant substantia, posteriorem oculi sedem solum occupat, uerū & anteriori quoque obducitur, & in tota posteriori oculi sede proximè tunicam inuestit, à nerui substantia pronatam, & in horum contactu prorsus nihil mediat, neque ambo etiam inuicem aliquo nexu præterquam contactu committuntur, quā autem præfens tunica à tenui membrana conformata, anteriori oculi sedi obducitur, interna sua superficie undique humorem cōtingit & cōplectitur, quem aqueum & albugineum uocari paulo post audies. Externa uerò huius tunicae superficies passim ea tunica proximè obducuntur, quā à dura membrana uisoria obducta pronasci dicam: neque quicquid inter eas duas interuenit, sed ita inuicem cōmittuntur, quemadmodū dura membrana tenuem succingit in nerui uersus oculum progressu. Verū id priuatim huic tunicæ quæ à tenui pronascitur membrana accidit, quod exacti globi modo prorsus nō sit rotunda, nam anteriori regione

Oculi inuolucrum ex nerui uisoria substantia, solum ex tenui cōparatū.

Tunica à tenui cerebri membranā paratā, & uera nuncupata.

Tunica à uero retinula nuncupata.

gione non nihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexa ac orbiculari commonstrans. Quum enim hæc tunica ad eam usque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundum quam maior oculi educitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albi oculi (ut ita loquar) a nigro distinguitur, & ea tunica à dura cerebri membrana pronata pars consistit, quam cornu in luciditate & substantia quoque comparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neque amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, quam illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisset, quemadmodum secundum reliquam oculi regionē illi subducitur tunica, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione præsens tunica à tenui membrana cerebri generata donatur, uerum etiam in huius compressionis medio foramine quodam peruia est, quod minimū in oculo apparentē effor-

Pupilla. mat circulum, & pupilla nobis appellatur. Adeo ut hæc tunica uae folliculo, à quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quam simillima sit, præsertim si uiam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Torus enim uae folliculus tunica huic respondebit: ea autem coincidentia illi respondebit compressioni, quam in anteriori parte hæc tunica sibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillæ comparatur. Atque ab hac similitudine Græci præsentē tunica *παροειδή* & *παρὰ*, nos autē uae appellamus. Quoniam uero à tenui cerebri membrana *παροειδή* dicta, hæc tunica constituitur, Græci illam quoque *παροειδή* nuncupant. Quamquam non ob id solum quod à tenui membrana cerebri produci, eam ita uocant, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasque oculi sustinet, perinde atque tenuis membrana cerebri uasa sustulit. Quandoquidem passim quā uae tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranā progenerare mox dicam, uenarū arteriarumque furculi ab hac in ueam perungunt, & ueam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internæ superficiei folliculi uae accedat, quæ fibras illas continet, quibus uae caro & acini sustententur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum furculi sparsim in ueam producantur, sit eorum furculorum internentū ueam illi tunicae connasci. Quā uero uea tunica ab illa secundum iridis circulum abscedit, introrsumque premitur, uea pertinaciter secundum totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Uea namque tota superficie qua dura tunica succingitur, perpetuo nigra est, & modicè humecta: in anteriori autem suæ compressionis sede uariè tingitur, eumque semper exprimit colorem, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut caecos, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōfurgit, quod & si magnū sit paradoxū, non secus tamen id probatum uelim, quā quod is oculi color in uea perpetuo appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uea tunica à dura liberata, diuisa. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusvis alterius animalis oculo. Cæterum interna uea superficie uariis interstinguitur coloribus, in posteriori enim oculi sede, qua hæc tunica primum pronascitur, subalba est, mox uiridis, & dein cerulea iridis in modum efficitur. atque hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna hæc superficies possidet, in anteriori autē oculi sede uniuersa impense nigricat. & non adeo lauis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimum accidit propter processum, quos à se hac in parte educit tunica constituturos, quæ anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti interstitiū est uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Præsens tunica planis duntaxat donatur superficiebus, non autem concauis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunica constitueres, si ex tenuissima araneæ tela orbem excinderes tantum, quāta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atque crystallinus humor amplus est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi namque orbi præsentem tunica cōferre posses, si illum circulatim ab uea tunica pronasci fingeres, illicque suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verum hæc tunica tenuitate araneæ telas ferè superat, & processulis ab uea pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, non admodum moror: modo quā nam sede reponatur, & quibus comitatur, qua sit imagine & substantia, explicet, mihi nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quā tunica, aut si uoles, interstitij inter uitreū humorē, & eum quem albugineū aqueum ue nuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit & duram tunica sermone completi, quam à dura cerebri membrana uisoriū neruum inuestiente pronasci ac dissolui credimus. Quum primum enim hæc membrana oculi posteriori sedi applantatur, dilatescit, & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quā in posteriora pertingens. quamquam interim cum passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quā enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad

Uea tunica
colores.

Ex humorū
aut spirituum
copiam oculorū
colorem non
mutant.

Tunica
cilijs & pal-
pebrarū pilis
comparata.

Dura oculi
tunica à dura
cerebri mem-
brana educa.

rem oculi circulū seu iridē usque pertingit, crassa & dura est (unde & *σκληρότης* nuncupatur) & dein duræ cerebri membrana modo opaca, & minime pellucida. Ea uero sede qua oculi nigrū seu iris consistit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exacte lae uigatū, uitri alicuius loco lucernæ accommodatur, pellucidumque est. Neque hæc præsentis tunica pars, cornu in luciditate qua id etiā superat solū respōdet, uerū & substantia quoque est enim hæc tunica pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radique potest, ita etiā hæc tunica pars secantibus non secus radi disungitque ualet, quā si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis cōstitueretur. Atque hinc est ea oculariorū medicorū cura, quæ senibus hanc tunica partem deradi præcipit, quam à tanta cum cornu similitudine *λεπιδωδύ* Græci, nos uero corneam nominamus. Quā uidentur Græcorum plerique non hanc tantum præsentis seu duræ tunica partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunica. Quod uero pellucidā duræ tunica partem à reliqua ipsius sede non pellucidā, ac si illa diuersa esset tunica, in præsentis non distinguā, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modò diximus illæ partes inuicem uariant. Interna huius tunicae superficies, tota ea sede qua cornu modo non pellucet, ueam tunica absque alicuius substantiæ interuentu succingit, ipsique uenarum arteriarumque gratia, ut prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiā illi pertinacissimè ac orbicu latim adnectitur, secundum maiore oculi circulū seu iridē. Porro ea sede qua hæc tunica cornu instar pellucida cernitur, uea non cōtingit, & tantisper atque oculus sanus est, ab uea notabili interuallo inibi distat, quā uea anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum & uniuersum

spacium quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam habetur, humore illo adimpletur, qui adhuc enarrandus superest, ac uerus humor censetur. nam aquæ modo tenuis quodammodo secantibus & suffusiones curantibus occurrit, & insigniter aquæ modo pellucidus cernit: unde etiā *σκληρότης* Græcis, nobis uero aqueus nominat. quamquam plerique hunc oui humor comparantes, illum albugineum nuncupent: etiam si arbitrer Græcos hunc humorem in albo non cōtulisse, quū neutiquā æquè crassus sit, & multū accedit illi humori, quem ex recentibus integrisque ouis igni appositis resudare cernimus. Atque hic humor uea tunice partē corneæ in sano oculo non contiguam sustinet, & (uti dixi) in priori ac in posteriori eius partibus continetur: atque quum in oculo cōstitit, terminoque alieno, ut sic dicā, cōcluditur, uitrei humoris modò dimidiū exprimit globū, cuius posterior pars, quæ plana constat superficie, tantū habet sinum, quanta in anteriora protuberās crystallini humoris est pars. Anterior autē aquei humoris sedes gibba, dimidiatū globi modo rotunda est, secundū oculi nimirū formam. Cæterum externa duræ tunicae superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea existit, admodum lauis est & lubrica: uerū cætera sede ita aspera inæqualisque uisitur, quemadmodū inuicem cōnatae membranae ad mutuū contactū exasperantur. Posteriori enim duræ membranae sedi præter

uenas & arterias ipsi implicitas musculus inferit, quem musculorū oculū mouentū septimū numerauimus: deinde lateribus superiorique ac inferiori externæ huius superficiei sedibus, neruosae tenuitates musculorū inferuntur, quos sex primos oculū mouētes recensimus. & deinde anteriori quoque duræ tunice parti ad iridē usque seu maiore oculi circulū tunica obnascitur, quæ adhuc cōmemoranda superest, ac adhaerēs eo quod oculū continet, & uicinis partibus cōmittit, dicē, alba à colore quē possidet etiā nuncupata. Hæc membrana anteriori tantū oculi sedi obducta tenuis est, illi cōtinua quæ internā palpebrarū sedē inuestit, oculique partium numero ascribitur, quemadmodū & ipsæ palpebre, si modò cui id uisum sit, his quoque partibus adijci possunt. Fuit itaque hæc oculi partium series: humor crystallinus: tunica cæpis pellicule tenuissime modò pellucida, anteriorique crystallini humoris sedi obnata: humor uitreus in posteriori oculi sede tantū positus: tunica in quā uisoriū nerui substantia resoluit, ac posteriore humoris uitrei sedē tantum amplectit: tunica uea, à tenui cerebri membrana principij ducēs: tunica seu orbis araneæ tele modò tenuis & nigricans, & interstitiū uitrei humoris ab aqueo: tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida reddi: aqueus humor: septē oculum mouētes musculi: tunica adhaerēs, seu alba, anteriori tantū oculi sede obnata: palpebrae, & demū uenæ ac arteriæ. Cæterū si quis modò oculi cōstructionē ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptissimum est retrograda serie illū eas persequi: aut si uolet separatim humores, & dein tunicas cōmemorare, nihil prohibet. Ego uero nunc ea oculū enarratione persecutus sum, qua in scholis uti soleo, primū oculi cōstructionē explicans, & in charta maiusculā effigiē ita sensim delineans, atque in prima huic Capiti præposita figura oculū exprimere conatus sum. dein post enarrationē ita sectionē obiens, quæ admodū suo loco in ultimo huius libri capite subiiciā. Verū ut oculi fabrica adeo studiose soleo cōmonstrare, ut spectantiū nemo in ipsa quicquid desideraret: ita in ipsius partium usu explicandō hic prorsus obmutesco, quod mihi ipsi de primario uisus instrumento non satis faciā, atque hac in parte quod sanū undique sit, à me non adferri posse, mihi persuasum est.

li deam,

Humor
uitreus.

Figura humoris
uitrei.

Adhaerens al-
bae oculi tuni-
ca.

Summaria postsum
enumeratio

Oculi partium
usus.

deam. Non sanè quasi crystallinū humorem præcipuū uisus instrumentū esse, & ut hic alatur uitrum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodū Galenus in decimo de Partiu usu diffuse persequitur, commemorare, aut hic prolixè etiā scribere nequiret, sed quod mihi certū quī uisus fiat, nō constet, hincq; reliqua oculi cōstructio depēdeat, quodq; potissimū de huiusmodi philosophorū & medicorū cōtrouersijs priuatim quædā aliquādo mihi scribenda duxerim, præsentī labore ad iustam molem perducto.

DE AUDITVS INSTRUMENTO.

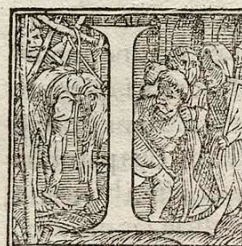
Caput XV.

QUAE de auditu organi fabrica modō enarranda essent, superius in primo libro ita explicui: atque in præsentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim primi libri Capite cavitatem auditu organi gratia in caluaria exculptam, paratamq; & deinde huius concavitatis foramina membranas & ossicula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginū & reliquarum cōstructionem, uti tunc occurrit, modōq; animo obuersat, persecutus sum. Nihil enim hic certius de auditu sonituq; percipiendo, quā inibi attexere possum, nisi etiā plus nunc quā dum illa scriberem, ambigem, mihiq; longè minus satis faciā, & non satis mirari quā, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis tam prolixè citra organi ipsius uel maximè superficiariā cognitionē scribere: ex quo tamen præcipue ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

DE GUSTVS INSTRUMENTO.

Caput XVI.

LINGVAM oris amplitudini adamūssim congruentē gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus, quū itaq; in decimo nono secundi libri Capite, nouem linguæ musculos, & uariā illam fibrarum, compositionisq; in ipsius parte hiantē ore ante cōsectionem conspicua speciem unā cum illius inuolucris recensuerim, & in tertio libro uenas arteriasq; linguā petentiū seriem similiter descriperim, in quarto libro ipsius neruos minime negligēs, quorum alter præcipua maioris tertij neruorum cōiugij radices numerabatur portio, gustus occasione potissimū linguæ oblata, alter uerò septimi neruorū cerebri paris propagines musculorū nomine linguam implicātes, nemo, uti arbitror, hic à me requirit, ut prolixā de linguæ fabrica inter ceteras partes, ut uerū fatear, mihi minus cognita, sermonem instituā, aut diffuse saporū differētias & qualitates commemorem.

DE TACTVS INSTRUMENTO.

Caput XVII.

Tactus quoq; instrumentū in quarti libri initio me persecutū arbitror, quum nullum neruū tactus sensu nō præditū per corpus digeri asserere, & Naturæ scopos in neruorum distributione quantum is locus exigebat enarrare: illorū subridens sententiā, qui unam eiusdem nerui portiunculam sensui, aliā motui absq; sensu præesse docuerūt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partiū enarratione pro mea uirili absoluta, nunc superest, omniū partium quæ præsentī libro aggressi sumus, sectionis rationē per scribere: & si cuius partis in alijs libris traditæ secandi ratio nō expressa sit, etiā illam ad huius libri calcem seriatim subiungere, & postremò de uiuorū sectione nōnulla proponere.

CEREBRI, OMNIUMQUE QUAE PRÆ-

senti libro traduntur organorum administrandi ratio.

Caput XVIII.

DUMMODO musculos ceruicem occupantes, & neruos ē ceruicis dorsali medulla profluentes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis organis inspicendis hætenus subseruiuit, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita atque ad præcedentis libri finem recessui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè conmodius, minorq; molestia attrectabis, unde etiam capita detruncatorum hominum ad hunc usum sunt accommodatissima: præcipue quod illa uix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicum ac præsectorum opera, obtineri possunt. In quorū numero si quis unquam alius, meherculè habēdus est, studiōrū unicus Meccenas, illustrissimiq; senatus Veneti singu-

singulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, ob raram philosophiæ linguarumq; cognitionem, ac tot foelicissimè obitas legationes, toti orbi clarissimus, qui nunc Patuinæ urbis Prætor uigilantissimus, ubere profectō nobis ad Anatomes administrandas copiam suppeditat, ipse humanæ corporis fabricæ studiosissimus indefessusq; spectator, ac alius ueluti Romanorum Boëthius aut Sergius. Qualecunq; igitur caput obtigerit, semper eius os serra diuidendum est, ac proinde nouacula aut cultro in capitis cute ad os usque orbicularē duces sectionem, quæ pollicis latitudine elatius quā supercilia sunt, non inoppor-tune auspicabitur, hinc per tempora ad eminentissimā maximèq; posticam occipiti sedem tendens, & illinc rursus per tempora frontem accedens. Ducta hac linea, tenuiori serra, qua in gangrena auferendis membris uti consueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, caluariam secundum illam lineam diuides, studiose præcauens, ne altius quā os sit, serra descendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abrasos, neque etiam aures præfectas esse, quo leuiori negotio altera manu, & sodalis utraque caput ne serra cedat cōtineatis. Vbi caluariam orbiculatim diuiseris, obtuso cultelli mucrone secundum sectionem ducto, num aliqua ossis pars adhuc diuidenda super sit examinabis, ut & eam quoque serra diuidas. Porro ne sectionis finem ipsius principio elatiorem, depressiorem uel moliaris, si modò id citra aliam operam (quanquam factū sit longè facilimum) te facturum nō fidis, nihil obstitit funiculum colore aliquo intinctum nudæ caluariæ fortiter illorum qui trabes in asseres diuidunt modo, circumdare, ut coloris orbicularem lineam, quæ serra dirigat, caluariæ intingat. Atque hunc funiculum ossi obuolueri conuenit, postquam iam eutem orbiculatim dissecueris: quippe cutis sectio te manu ducere nequit, nam sectionis in cute faciæ latera, dum caput ualidè cōtinetur, hinc inde abscedente cute diuelluntur. Diuisa ad hunc modum caluaria, si à ceruice inferioriq; maxilla caput habueris liberum, illud sua basi mensæ impones, utrinque si uisum fuerit ne in latera concidat, lapidem, aliud uel simile collocans. Si uerò caput reliquo corpori sectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruicis occipitiq; quadratos lapides, aut truncum aliquem subijcies, ut caput in anteriora reflexū eleuatumq; ac si basi inniteretur, tibi assurgat. Insuper sectioni per caluariam faciæ ualidioris cultri dorsum transuersum ad frontem primum impones, & illo modicè sursum deorsumq; acto, sectionem aliquouosq; dirimes. Idem quoque in occipiti temporibusq; tantisper faciendum est, quousq; caluariam à dura cerebri membrana liberam esse conieceris, tūc enim uerticis crinibus apprehensis attrahentē manū os subsequetur. Adempto osse, eutem simul cum adipe & carnea membrana folis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatā) facile diuelles, & deinde cultelli mucrone Græcis uocatū *πρόσπαινον*, ipsumq; *πρόσπαινον* indagabis, dein de etiam uenulas ex uerticis cute in caluariā uersus durā cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello est perforanda, & calamo fistulæ uel, aut quo in elicienda urina uti consueuimus syphone, foramini indito, sectionis latera ad illum digitis cōprimenda sunt, ut postmodum syphone inflato, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, condiscas. Atque suffecerit in altero tantum latere eiusmodi foramen fieri, nam copiosius qui inflatur spiritus undiquaq; duram cerebri membranam distendit, inflatq;. Verū si quum caluariam serra diuideres, duram membranam alicubi oscitanter dissecueris, illa quoq; sectio dum inflatur membrana opportunè, ne aërem transmittat comprimetur. Diuisa rursus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membranæ sinui, per totam capitis longitudinem in elatissima eius membranæ sede procedenti intrudes, longaq; sectione uniuersum quoad poteris, aut ab occipito ad frontem usque, aut à fronte ad occipitiū diuides. Atq; hic sinus si suspēdio, aut aliter quā capitis supplicio homo necatus fuerit, sanguine oppletus conspicietur, quem extergere conuenit, & distento sinu ipsius formā, & ramorū qui utrinq; ab ipsius lateribus, & ex inferiori eius sede pullulant, orificia inspicere. Porro ut cerebri dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad tertij illius sinus latera perforabis, et deinde stylo in foramen indito, secundum illum cultello ad occipitis usq; os cōtinuò ad sinus eius latera sectionē deduces. Hac ad utruq; sinus latus facta sectione, rursus durā membranam cultelli mucrone propter aurem, quā ossi proxima est perforabis, hincq; rectā sursum usq; in priorē, seu secundum capitis longitudinē, ductam sectionem secando perges. Postremò in capitis uerticem quatuor sibi proximarū sectionum angulos unguibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorū ratione, qui ex tertij duræ membranæ sinus lateribus, & ipsius uasis quibus duræ membranæ implicatur latera, in tenuē cerebri membranā pertinent. Insuper dextra cerebri parte à sinistra modicè manuū beneficio diducta, septum à dura membrana inter utraq; cerebri partē extructū, & soboles à tertio duræ membranæ sinu utrinq; in tenuem membranā diffusæ, quantū fieri poterit attollētur, ut qui illarū interuentu in uiuētibus

li 2 cere.

Caluaria ad cerebri Anatomem qualiter aperienda.

Cutis, ad ipsam membrana carnosae, ac deinde caluariæ uino lucris, illiq; subdita adhuc membrana examinanda.

Tenuis membrana deperctio.

Galenus in primo libro de Locis affectis.

Caput ad cerebri sectionem ne qui parandū.

a. Cerebri modū figuræ 7 cap. 6 lib. 1. ablata est à ossi figuræ cap. ac uti figuræ huius libri est paratā.

a. Hæc omnia ostendit figuræ cap. 8 lib. 1.

a. Hi obuij sunt in figuris cap. 19 lib. 2. b. figuræ cap. 6 lib. 3. ramorū ab x. c. figuræ cap. 12 lib. 3. d. figuræ cap. 2 lib. 4. Y. Y. e. figuræ cap. 2 lib. 4. ramorū li 2.

e. Ex prime figuræ facies secundam.

d. figuræ C. C. & D. D.

e. figuræ G. G. figuræ D. D. inter A. A. & B. B.

cerebrum erigatur utcuque intuearis. ac dein acutiori cultello illis propaginibus à suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à septo sedium olfactus organorum liberes, ac ueluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius sinu qui uenæ instat toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto. Cuius origo, ut & cæterorum omnium, paulo post in propatulum ueniet. Nunc autem ductus in tenuem membranam excurrentes, ipsaq; membrana inspicietur. Vbi itaq; nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac utranque cerebri partem disunxeris, longos in tenui membrana ductus intuebere, qui per capitis longitudinem in illam ex quarti duræ membranæ sinus termino producuntur. Horum ortus in præsentia curiosius non uenit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium studeas disungere, aliquid incuria rumpas. Aliàs enim hortarer, ut utraque cerebri parte quam maximè in posteriori sede distincta, duram membranam quæ cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres. tunc enim quartus tibi appareret sinus, & quas ille educit propagines. Deinde etiam cerebro à dura membrana, quæ id & cerebellum intercedit, modicè eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte in tenuem cerebri membranam exporrecti uiserentur. Verum hæc cerebri portione ablata inspicere longè erit fatius. ac proinde illis ductibus qui secundum capitis longitudinem in tenui membrana supra callosum corpus feruntur expensis, unguibus, aut cultello alicubi tenuem membranam diuelles, ac deinde sensim à cerebro ipsiusq; anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrum hac liberatū membrana suos ostendit anfractus: argumētū est, quod à tenui membrana continetur, quod scilicet hac detracta, impenitus dilatescat, & coincidens prorsus, quodammodo defluat. Porro cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis, aut stylo uenit indaganda. atque ita etiam solo digitorum munere elatior callosi corporis sedes, & qui utrinque hic consistunt sinus, inquirentur. Simulatq; uerò hos inuenieris, utrinque magnam cerebri auferes portionem, primum magna & acutiori nouacula sectionem per dextrum, qui ad callosum corpus consistit, sinum deducens, quæ totam cerebri partem sinu illo superiorem, à fronte ad occipitiū usque simul in dextro latere adimat. pluribus enim reiteratis sectionibus, operatio turpiter uitatur. Ademptam cerebri partem in mentam ita repones, ut elatior dextri uentriculi sedes in conspectu sit. ea enim quam fieri præcepimus sectio, dextrum uentriculum diuidit, si modò rectè secundum sinum qui ad dextrum callosi corporis latus uisitur, administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in sinistra idem quoque (ut & sinister quoque pateat uentriculus) molendum est, per sinistram iuxta corpus callosum consistentem sinum facta sectione, callososq; corpore quam fieri licebit maximè immoto, diuulsoq;. Quandoquidem id postquam sinistram quoque cerebri uentriculum inspexeris, uidendo uentriculorum septo seu speculo, sensim, & quam accuratissime ubi utrinque continua illi cerebri pars adempta est, summis utriusq; manus digitis modicè æqualiterq; attollendum uenit. Septum enim si ad eum modum callosum corpus erexeris, & dein candellam contrario eius quod inspicis lateri (nisi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet cōspicuum. Iam callosum corpus anteriori parte, qua olfactus organorum interstitio uiciniū est, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatū digitis sursum trahes, in posteriora q; diuulsum reflectes. ita nanque elatiorem speculi septiue sedem calloso corpori, inferiorē uerò illi cerebri parti quam testudini ac camerato assimilamus, cōnatam cernes. Cameratum autem (cuius nunc superior sedes undique obuia est) obtusiori stylo uenit examinandum. ac primum quidem stylus ad syphonis formam obliquatus camerato ex dextro uentriculo in sinistram mittetur: & camerati perpenſis lateribus, anterior ipsius pars cerebri substantiæ non procul ab olfactus organorum septo connata, cultello diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior superficies quæ testudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaq; camerato, qui id posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroq; cerebri uentriculo enascatur, immisſis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositum longa sectione diuides, aut potius cultello uniuersum radicatus præscindes. Conduxerit tamen priusquam præsecetur, sub ipso stylum ad eam usque partem, qua ex quarto duræ membranæ sinu uasa ductus ue, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinet subijcere, ac adamussim ipsius usum constructionisq; rationem elegantissimam examinare. Statim uerò atque ademptum, longaue sectione diuisum, ac postea utrinque diductum erit, attendes plexui à secundarum forma Græcis dicto, & ductibus à quarti duræ membranæ sinus sine exporrectis. Ac proinde primum posteriorem uentriculi sedem stylo inquirens, qualiter hæc scilicet ex posterioribus deorsum in priora descendat, per illamq; arteria ascendat, quæ antrorsum prærepens, alteram eius ductus portionem assumit, qui à quarto

Tenuis membrana à cerebri reuolutionibus auulſio.

Superioris callosi corporis superficiem examens. Dextri & sinistri uentriculorum aperit.

Dextri sinistri uentriculorum septi examens.

Corporis testudinis modo efformati examens.

Ventriculorum dextri & sinistri, & in ipsis uasorum examens.

to duræ membranæ sinu in cerebrum sub camerato proficiſcitur. Hunc enim rectè supra communi dextri sinistriq; uentriculi cavitatem longius procedere obseruabis, & deinde bipartitum uersus dextrum & sinistram cerebri uentriculum porrigi, tandemq; ab hoc ac commemorata ultimo arteria nuper dictum plexum efformari. Cæterum quum hos ductus ex quarto duræ membranæ sinu prorepentes conspicias, illi quoq; spectandi sunt, qui tenui membranæ & humiliori parte duræ membranæ dextræ cerebri partem à sinistra interdiuidenti, à quarto sinu offeruntur. Vbi enim hos inspexeris, ductus qui à quarto sinu sub camerato in cerebri uentriculos pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi, qua commemoratos efformant plexus. Hinc eleuati in posteriora leuiter reflectentur, ne simul glandula quam Græcis uocari diximus, auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verum hæc tentanti ouillum cerebrum ad manum esse uelim, quod id glandulam illam & cerebri testes, natesq; apertius non nihil quam humanum caput commonſtret. Glandula hac in suum locum reposita, digitis communem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum sinum, qui instar rimæ modò spectanti occurrit distendes, ac mox meatū quo pituita uersus peluim ex tenui membrana extructam defertur, unā cum meatus principio intueberis, qui ex tertio uentriculo cōmuni ue hac cōcauitate in quartū uentriculū pertinet, quibus inspectis totā cerebri portione cerebello incubentē transuersa in cerebro ducta sectione adimes, id duntaxat hic præcauens ne ductus arterias ue per posteriorem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum regionem ascendentes, unā disseces. Apparet modò duræ membranæ pars cerebellum ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens, & etiam illa quæ inter dextræ cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum est, ut quatuor duræ membranæ sinus simul examines. Tertio itaque duræ membranæ sinui quem dudum per longitudinem dissecuisti, plumbeum inferes stylum, quem facile in tres reliquos eius membranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinque ad latera primum, ubi cerebelli elatior pars ossi proxima est, illum impuleris. ita enim dextrum & sinistram sinum, seu primum ac secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri partem interuenientis stylum detruleris, quartū sinum comperies. Quo tamen eos uideas exactius, acutioris cultelli mucrone longis ductis sectionibus omnes sunt aperienti: & deinde cultello tota duræ membranæ pars cerebello superius obducta, orbiculari sectione secundum os ducta uenit præsecanda, aut sectione secundum longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorsum reflectenda. Ut cerebello obiter inspecto, cerebrum denuò aggrediaris, cōmunem dextri sinistriq; uentriculi sinum distendens, ac exactius pituitæ ductus immisſo stylo examinās. Ut uerò communis cavitatis seu tertij cerebelli uentriculi meatum in cerebri cavitatem porrectū obserues, obliquatum stylum meatui indes, leuiterq; in cerebellum concidere sines. Stylus enim grauior syphonis modo incuruatus, etiam nō impulsus secundum meatus ductum, in cerebellum deuoluitur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum non nihil à cerebri testibus dirimes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim, & præcipue in ouis cerebro, quæ pars testibus, & quæ natibus similior sit, disces. Quod quū obseruaueris, cultello testes ipsos natesq; secundum stylum diuides, ut meatus ille ex communi dextri & sinistri uentriculi cavitare ad cerebellum porrectus euadat conspicuus, pauloq; accuratius meatus à cerebro ad peluim pertinens, pituitamq; eò deducens, reddatur conspectior. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, & uenam quæ ab illius ductibus in posteriorem humiliorēq; anteriorum uentriculorum sedem pertinet examinare. Quippe hanc reperies facillimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisueris, qui præsentis uenæ potissimum sit interuentu. Ut uerò coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem reclinandum est, & manu inter cerebellum & duram cerebri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq; detrahi debet, quousq; uniuersum à dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratione nihil obſtabit, quo minus uenulas ductus ue ex primi secundiq; duræ membranæ sinuum principijs, aut uenis arterijsq; per transuersos ceruicis uertebrarum processus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello in pronum posito, ipsius intueberis sinum, & partes quibus dorsali medullæ connascebatur, & præcipue ipsius reuolutionū anfractuum ue pulchram imaginem, à quibus ilico uelut manu ducēris ad duos reuolutionum apices uermibus assimilatos, & uelut reuolutionum terminos per cerebelli medium secundum ipsius longitudinem deductarum. Atque id apparebit clarissimè, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris, exactas que in mentam expor-

Glandula testibus incubens.

Tertij uentriculi, ipsiusq; meatum.

Duræ membranæ sinum.

Cerebelli detrahitio.

Testium de natum examen.

Dorsalis medulle cum cerebello coactus.

Quartij uentriculi examen.

Vermiformis processum.

Li 3 xeris,

Nervorum
pariū examē.

xeris, ita nanque unus tibi apparebit uermis, illis quam similimus, qui ueris tempore ē salicibus decidere solent; aut bombicibus priusquam se folliculo includant: & adhuc multo magis quum iam aliquandiu inclusi fuerūt, folliculum tamen nondum corrodere. At si uniuersas illas medias reuolutiones simul non abstuleris, & duntaxat extrema executeris, duos poteris com- monstrare uermiformes cerebelli processus, unum quidem priorē, posteriorem uerō alterum. Porro non solum exēctis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago exami- nanda uenit, uerum etiam quando cerebellum à dorsalis medullæ initio auellitur, ipsorum usum præcipuo studio expendere conduxerit. Inspecis itaq; cerebelli partibus, nervorum paria inuesti- gabūtur, quod ut fiat ocyus, manu inter cerebrū & frōtis os inserta, cerebrū sensim attolletur, ut primum à plerisq; uocatum cerebri¹ mamillarē processum, & dein olfactus organo seruien- tes uideas² processus, qui ē suis sinibus stylo quopiā aut digito ueniunt euellendi, & unā cum cerebro sursum in posteriora flectendi: in quo opere caput non inutiliter in occiput³ reclinabi- tur. ita enim reuolutum eorum processuum ortum pulchrē ostendet. Atque hic pariter in con- spectum uenient uisiorum nervorum principia, & eorumdem congressus, & sub illis peluis cerebri pituitæ expurgandæ parata. Mox⁴ & arteriarum in duræ membranæ amplitudinem ingressus occurrit, quæ paritū in tenuem absuntur membranā, & paritū in dextrum & sinistrum cerebri uentriculos properant. Ut uerō exactam earum arteriarum seriem species, & hic quoque tenuem membranā à cerebro diuelles, & uentriculorum terminos inibi in reuo- lutiones, nō autem in olfactus organa uisorios uē nervos finire, nihilq; minus quam à uentricu- lis in ea organa pituitam excerni, illisq; ad octauum capitis os deduci. Nunc uisorios nervos à cerebro diuides, & totam ipsorum portionem in caluariæ amplitudine tibi conspicuam, stu- diose resecabis, ne nuper dictam peluim simul auferas, ea nanque hac administratione tota oc- currit, pulchreq; cernitur, qui⁵ meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in glandem cesser, quæ duræ membranæ subijcitur, facileq; dilatato hic proprio duræ membra- næ⁶ foramine spectabitur. Cōduxerit tamen membranā inibitantē per illā sam seruare, dum reliquos cerebri nervos examinaueris. Capite igitur in sinistrū latus⁷ reclinato, & cerebri parte quæ adhuc reliqua est, in suum locum utcunque reposita, cerebrum postea in sinistrum latus deorsumq; reflectes, & secundū paris originem contemplaberis, mox⁸ minorem tertij paris ra- dicem, quæ diuulsa cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes, & mox⁹ tertij & quarti paris exortum intueberis: in super & quinti paris originē, quam similiter diuidere competit, ut ner- uulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens¹⁰ temporali musculo, & in ore¹¹ delitescenti maxillamq; attolenti offertur. Sextum quoque par & septimum euadunt conspicua, si uarijs ipsorum quibus ortum ducunt propaginibus animum adhibueris. Cate- rum quum paria hæc perquiris, ductus quoque uenarum modo ex duræ membranæ sinibus in tenuem excurrentes obseruandi ueniūt, & nervorum exortibus in sinistro si uisum erit latere, similiter adinuētis, quicquid dorsalis medullæ, aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut du- ram membranā quæ cerebri basi subiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum si- nus foraminulis peruios, & undique egredientes nervos intuearis: quibus inspecis, primi ac se- cundi duræ membranæ sinuum originem, & in illos subeuntia uasa¹² examinaabis, acutiori cul- telli mucrone ipsos aperiens. Ductus autē secundum duræ membranæ latera excurrentes, & in ipsius iuxta frontem basi conspicui, uel citra aliam sectionem sunt obuij, ut uerō glandulam, & quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis duræ membranæ¹³ foramini peluis infundibili uē mediū excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habenti, non negligens interim¹⁴ arteriam utrinque ad foraminis illius latera duram membranā penetrantem, quæ ubi obiter intuitus fueris, acutioris cultelli mucrone sectionē ex illo foramine utrinq; ad arteriarum usq; transitum ducēs, & labris sectionum distentis, glan- dula sese offeret, arteriæq; ad ipsius latus strata. Verum hæc magis reddentur conspicuæ, si ha- mulis & acutioris cultelli mucrone, quam poteris maximē duram membranā hic liberaueris, aperueris uē, ac ab arteria duram penetrante membranā plumbeum stylum ad soporariam usque arteriā in ceruice adhuc consistentem, impellās. Id nanq; in homine factū promptum est, si modò tuis oculis Galeni nomine fidē derogare nolueris. Hic enim quam pulchra de reticu- lari plexu in hominibus cōmenti sint hactenus omnes, obseruabis: potissimum si ouillum aut bubulum cerebrum hic quoq; sectioni adhibueris. Præterea glandulam suā sede dimouens, ac ut duritiem ipsius experiaris eandem cōprimens, perpendes quid Galeno in mentem uenerit, quod per crassissimā ossis cuneum referentis sedem, quam spongiæ modò peruiam esse scribit, pituitam ad palatum colari censuerit, & non potius proprios hic pituitæ & attracto per inspi- rationem aëri ductus, foraminaq; non minima etiam indagauerit. Relicta modò interiori calua- ria

Forū quæ in
duræ membra-
næ basi sunt
examen.
Glandis pitui-
tam excipien-
tis, ipsiq; acci-
lentium arter-
iarum.

Oculi admini-
stratio.

riæ sede oculum aggredi conuenit, ad cuius sectionem humanus, si recentius adhuc fuerit cada- uer, suffecerit: alioqui enim bubulus quam nancisci poterit recentissimus, simul quoque operi- cundo docuimus libro, inquires: in quo opere nervorum quoque & uenarum arteriarum que per oculorum sedem ductuum habenda est ratio, secundi dico nervorum cerebri paris, & mi- noris radices tertij paris, quorum ramulos facile adinuenies, si eos in pinguedine oculi muscu- lis obducta perquisueris, & præcipue si ossa referuare nolens integra, serra frontis os superio- rem oculi constituens sedem, instar trianguli prius executeris, & deinde primum nervos illos, & postea extracto oculo ipsius musculos indagaueris, aliās enim oculus cum musculis illaeso osse esset eruentus, acutiori cultro in oculi circuiū proximē ad os ductis sectionibus, usque ad ner- uū uisoriū ē caluariæ amplitudine qua cerebrum continetur egressum. Vtunque uerō oculum euulleris, conduxerit semper¹ adhærescentem membranā quam licebit uicinissimē ab osse dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat sedem, oculo appen- sam seruare. ut interdum adhuc intactis oculi musculis, cultello acutiori ad iridem usque ab oculi ac si cutem à corpore auferres, auellere, & deinde unde ortum duxit considerare possis. Aliquādo uerō ipsam nō nisi ablatis oculi musculis aggredieris, perpendens semper hanc totā anteriorem oculi sedem, præter corneam tunicam seu pellucētem durā tunicę partem ample- ti: illos uerō totam posteriorem, præter portiunculam ab ingrediente² uisorio nervo occupa- tam. Cæterum oculo & musculis & adhærescente membranā libero, uisorium contemplabe- ris neruum, primum³ uenas arterias que secundum ipsum ex cerebro in duram usque tunicam exporrecas: deinde portionem uisoriū nerui longa sectione diuides, & cultelli mucrone durā cerebri membranā, & tenuis membranæ portiones neruum inuestientes, & postmodum ner- uū substantiam⁴ inquires, ut uelut trium præcipuarum oculi tunicarum initia ostendas, & dein de uisoriū neruum ab oculo⁵ diuidas, ut nihil præter duram, ceu exactissima quæpiam spha- ra, appareat. Sphæram hanc summis digitis sinistrae manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillam, reliqui autem eam sedem in quam uisorius neruus implantatur comprehendant, dein dextra manu acutiori nouacula sectionem quam poteris longissimā in dura oculi tunica trans- uersim ducēs, ut citra compressionem omnes oculi humores excidere possint. Hi enim hac du- cta sectione, oculoq; in dextram manum assumpto, in manus sinistrae uolam ita sunt demit- tendi, ut crystallinus uitreo elatorem locum habeat: negotium enim confuderis, si uitreus su- per crystallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, si quum in uolam ex oculo humores pro- labi sinis, oculum non admodum à uola eleuatum teneris, & posterior oculi pars, qua uiso- rius neruus inseritur, uolam magis respexerit. Susceptis ad hunc modum humoribus, & repo- sita illa oculi parte ex qua humores prolapsi sunt, manū leuiter modicē uē inuertes, ut aqueus ē uola sinistrae manus profluat, solusq; uitreus cum crystallino⁶ referuetur. Mox considerabis tu- nicam palpebrarum pilis quam simillimam, quæ orbiculatim crystallino humori connata, an- teriorem uitrei humoris sedem inuestit, integitq;. Tuniculam hanc cultelli mucrone à crystal- lino humore primum diuelles, & deinde à uitreo subleuatam, supra chartam extendes. Crystalli- num humorem digitis ex uitreo quam minimē compressum eximes: & uitreo in suum locum in charta reposito, illa sum crystallinum humorem scripturæ alicui primum impones, & deinde cultelli mucrone ipsius lateri modicē indito, scripturæ nunc altius, nunc demissius accommo- dabis, qui omnia specilli instar longē quam sint maiora reddat, consideraturus. Porro ipsius tunicæ, quam tenuissimā in cepis pelliculæ modo tenuem ac pellucidam, sed duriorē esse di- ximus, ex ipsius primum lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde unguibus ab humore auulsam, in suum in charta locum reponere. Ut uerō crystallini humoris discas duri- tiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodum chartæ adhibere. Cæterum ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores decide- runt, super sinistrum pollicem euertes: & illico⁷ quæ ex uisoriū nerui substantia dissoluitur, tuni- ca sese offerret, aut extensa adhuc, aut ut plurimum solet, instar mucī collecta. quapropter stylo rursus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusque coloris & substantiæ sit inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo⁸ principio ubi duntaxat firma- tur abscisa, in chartam reponenda. Iam interna uueæ tunica⁹ sedes undiquaque est conspicua, in qua primum ipsius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipsam diuellens, uenarum ex dura in illam transitum, & nigricantem ipsius colorem perpendes, quum uerō ad iridem diuel- lendo pertigeris, ipsius hic contempleraberis ad corneam firmissimum connexum, & pupillam: cuiusq; coloris uuea sit, quā à cornea¹⁰ abscedit, atq; ē corneæ regione consistit. Diuulsam hoc modo uueā, & à suo exortu ubi firmissimē corneæ duræ uē committitur, dissectam, in chartam

li 4 repones,

repones, & solam iam durā cum pellucida ipsius instar cornu partem quam carneā uocamus, contemplaberis, ipsius examinans crassitiem, & eam partem pellucidam. Postquam & hanc in suum ordinē in charta locaueris, memorāe omnia cōmendaturus, uelut ab oculi centro ad extremam usque superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis, & postea nisi molestum fuerit, sinistram aggredieris, à quo adherentem membranā, & musculos, ut in dextro administrabis, uerū in duram quā ueeam simul penetret sectionem, nullam duces, sed quam minime compresso oculo nouacula mucrone sensim sectionē in dura molieris, nō quā primo incitū eam diuidat, sed quā saepius iterata, ad ueeam usque pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylum inferes, ac sensim ueeam à dura dirimes, ut iam commodē forpicula durā tunica sectionem, quā orbiculatim oculum ambiat, illa interim ueea perficere queas, ut uenarū ex dura in ueeam transiunt, & ueea postmodum dissecta, humorum situm paulo melius contempleris. Absoluta oculi Anatome, auditus organum, si ossa reseruanda minus duxeris, erit aggrediendum. & primum auris Natura euadit conspicua, si à cartilaginea qua conformatur substantia, cutis utrinque separetur. At auditorij nerui processus difficiliter adinueniunt, ferra tamen maxima ossis portione, quā supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo ossē ad meatum usque execto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi officula euadunt conspicua. Si enim ferra meatum tetigeris, omnia uiciabis, & cultro etiam subinde nihil promouebis, quod in angusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisq; neruus facile cum ossibus diuellatur, contundaturq;. Omnia tamen mihi percommodē succedunt, si ferra totum ossis partem, quā auditus organū continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim ualidiori cultro os uniuersum impetu dissecō. Cōuenit autem ita sectionē moliri, ut ea ossis sedes quā neruum à cerebro procedentem primum excipit, ab illo separetur, cui auris connascitur. Rursus si ossa haud reseruanda putas, suaserim ut frontis os quā supercilia spectat, passim effingeres, si nūm illum quem continet accuratē examinaturus. idem quoque in osse cuneum imitante molientum est, ut ipsius quoque antra cerebro apparentia, & quā illis cōtinetur materia in conspicuo sint, neque quicquid septimo hoc libro descripsi lateat. Ceterū nunc aliquot musculorū administratio adhuc superest, quibus uidendis alterū latius suffecerit. Aggredieris itaque musculos cubiti mouentes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui semoris motuum autores censentur: deinde pedis & digitorū motuum opifices ita simul cum ligamentis resecabis, quemadmodū in secundo libro iam multo antē commemorauī. Prorsus enim abs re ducerem, si eos musculos, administrandi rationem uel obiter etiam hic pertractarem. Quod uerō ad manus & cruris uenas, arteriasq; & neruos attinet, quum horum administratio nondum expressa sit, aliquid dicam. reliquarum enim partium uasa, neruosq; iam pridem retulimus. Primum itaque à summo humero ad pollicis usque unguem in cute sectionē adde leuiter duces, ut carnosam membranā non uulneres: deinde sectionis labris inuicem diremptis, omnistudio laborisq; patientia cutem à carneā membranā ita auferes, ut adipem omnē membranā adherere sinas. studioseque expendas, ne uenam quampiā, aut neruulum cuti connexū sinas. & si forte aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diuideris, atque cum cute aliquouersus à carneā membrana seiuuaueris, illum à cute sedulo resecā, & carneā membranā ita atque prorepebat, obtendito, ac dein cutem quemadmodum cepisti adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neque in cubito, neque in manu extrema relinquens. Iam uenulas & neruulos obseruabis, durā membranā qua brachium attollentē integrit musculum oblatos: dein primum neruum brachij, qui carnosā membranā aliquouersus in externa brachij sede exporrigitur, dein ramulū tertij nerui inter musculum brachium attollentem, & eum qui brachium pectori adducit, in carneā membranā hic in anteriori brachij sede disseminatū. In posteriori autē brachij sede & inferiori regione externi lateris brachij neruorum furculos expendes, carneā membranā à quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, simul cum ramio quem externā cubiti sedi oblique offert. Mox sexti brachij petentis nerui seriem uniuersam expendes. ea enim tota carneā membranā duntaxat exporrigitur. Iam humeraria secundum internum latum musculi brachij attollentis egressum spectabis, & ramulos quos hinc inde donec cubiti attingat articulum dispensat. Ad cubiti autem articulum ramum obseruabis oblique deorsum ad cōmunis uenae constitutionē, ab humeraria diffusum: dein eum qui secundum radium in posteriora cubiti ad paruum usque fertur digitum, axillaris uenae ramum sibi affiscens. Ramum uerō quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, si modō adfuerit, etiam citra sectionem expendes, axillaris uenae portioni animum accommodans, quā sub media longitudine brachij carneā membranā subit. Hanc enim ramum ad communis uenae constitutionem promerere cernes: dein alios ipsius ramos secundum ulnam, seu inferiorem cubiti regionem ad brachiale ferri

Alia oculi ad
ministratio.

Auditus or
ganum exami-

Musculorū
in proposito
hactenus cor
pore nondisse
ctorū examē.

Venarum, ar
teriarū et ner
uorum per ma
nus ferri exa
men.

ferri spectabis, & etiam animaduertes huius portiois suboles per interiorē cubiti sedem uarie admodum implicite ad brachiale usque & manus uolam excurrentes. Præterea communis uenae seriem uniuersam quoque intueberis, ad secundi brachium petentis nerui propaginē ex alto adit. ad hæc ramum quarti nerui etiam spectabis, qui externē cubiti sedi ad brachiale usque spargitur. Neruos autem digitos implicantes, aliquo pacto etiam modō cernis, uerū magis conduxerit, eos tum primum expendere, quum radices ipsorum ad digitos usque perduxeris. Postquam itaque hæc omnia, non resecta adhuc carneā membrana diligenter non sine magno usu spectaueris, carneā membranā unā cum ipsi annexis uenis & neruis à succumbentibus musculis auferes: ac mox musculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipsius usque insertionem ab illis quibus adnascitur partibus liberabis. idem & in illo molieris, qui brachium attollit, & qui scapulam mouentium primus & secundus habentur, dein clauiculā à summo humero resecabis, & musculum auferes à pectoris osse & clauicula mamillari capitis processui insertum, & eum qui à scapula ossi imitanti implantatur, & eum quoque qui à prima pronatus costa, transuersis processibus ceruicis uertebrarum inseritur. Ceterum quum hos adimis musculos, parum curandum est, num illos auferas illatos, parumque uulnere est, ne uas, non autem musculus uideatur. Si itaque ad hunc modum accuratē hos musculos ademeris, in ceruicis uertebrarum latere neruorum radices seriesq; eleganter occurrent, qui ab illis prosiliunt uertebris: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obseruabis, à quo seriatim cuiusque nerui digestionem persequeris. Ac primus occurrit, qui musculo brachium attollenti præcipue offertur: deinde secundus, & tertius, quorum seriem commodius spectabis, si capitā musculi cubitum flectentium anterioris illinc unde prodeunt liberaueris, atque à subdito illi musculo ad insertionem usque ipsius detraheris. Mox enim ita præter secundi & tertij nerui ad brachium ingressum, etiam quarti & quinti & sexti nerui, & dein arteriæ & axillaris, & humerariae uenarum ingressum adinuenies, sensimq; singulorum seriem sequeris, quæ in secundo neruo obseruatu est prompta, & tertij quoque nerui series ad cubiti usque articulum in propatulo est, uti etiam & quinti nerui & sexti. Quartus autem neruus, quā secundum brachij os uersum externum illius tuberculum retorquetur, non occurrit, nisi oblique secundum nerui ductum musculos cubiti extensionis autores dissecueris, neruique progressum ita uitiatis musculis persequutus fueris. Vbi autē hunc ad externū cubiti articuli latum usque deduxeris, ramosque quos hactenus in progressu edidit examinaueris, musculis ab externo humeri tuberculo principium ducentibus, à sua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis musculis offeruntur, & eam sequeris propaginem quā tandem externæ pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij furculos exhibet. hanc enim leui negotio reperies, si musculo attenderis bifido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui propagio similiter inquirenda est, quæ ulnæ exporrecta, ad brachiale usque excurrit, & musculis ab externa ulnæ sede initium ducentibus furculos depromit. Ut uerō reliquum tertij quintiq; nerui, & dein reconditæ axillaris uenae portiois, & manus arteriæ in cubito extremaq; manu progressum uideas, musculorum ab interno humeri tuberculo originem sumentium capita ueniunt liberaanda: ita enim in anteriori cubiti articuli sede uenæ & arteriæ, & tertij nerui in cubitum ingressus occurrerit: & eleuato secundos quatuor digitorum articulos flectente musculo, ipsorum ad brachiale usque progressum etiam obseruabis, unā cum quinti nerui (qui secundum posteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione ulnæ exporrecta, atque sub medio longitudinis ulnæ ramum diducente, qui in cubiti exteriora reflexus, externæ sedi parui digiti & anularis & medij furculos offert: quem leui negotio, quum in superficie prope modum ducatur, adinuenies. reliquum uerō quinti nerui & tertij progressum reperies, si transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuideris, ac dein exiguo cultello uenarum, arteriarum, & eorum neruorum seriem ad extremos usque digitos perduxeris. Ceterum priusquam cruris neruos & uasa inquireas, etiam diligenter obseruabis neruorum ex lateribus thoracis uertebrarum prosilientium distributionem, quam tunc demum opportunē inuenies, quum sedulo illorum distributione perfecta, musculorum dissectionem absolutissimam habes, quā hic non minus indiges, quā ante musculorum administrationem perfectissimam cognitione. Quum itaque ad lumborum uertebras usque deuentum erit, ab inguine ad pedis usque pollicem similiter atque in manu, sectionem duces: cutem ad carneā usque membranā diuidens: ut dein uniuersam cruris & pedis cutem illa carneā membrana, & uenis, & arterijs, & neruis, inter hanc & cutem excurrentibus ad carneā membranā relictis, commo

Venarum, ar
teriarū et ner
uorum cruris
examē.

dē (licet laboriose) auferas, ac mox quatuor neruorum crus petentium radices exortusque inuenias, quos reperies nervos ē lumborum uertebri & sacro osse profluentes, secundum ipsorum seriem subsequendo. Ductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui sobolem obseruabis, carneae membranæ in externa femoris sede exprorectam, dein secundi nerui sobolem in anteriori femoris sede ad carneam membranam diffusum, atque hic uenam obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis usque summū simul cū illius rami sobole exprorectam. Tertij nerui sobolem carneae membranæ oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui ramum in carneam membranam diffusum inuenias, primum femur mouentium musculum ab ilium osse & sacro coccyge ad insertionem usque liberabis, moxque quarti nerui truncum eumque ramum spectabis. Quo inuento, etiam ramum quarti nerui in carneam membranam iuxta poplitem, femorisque humilia diffusum absque sectione inquires, & dein quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cum uenis depromptos in carneam membranam peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello per musculos quæres, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteria & uenæ propagines inueniendæ sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes dissectis uitiatisque musculis sensim adinuenies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorundem sequeris, quæ secundum femoris os reuertuntur, ac poplitem unā cum quarto neruo adeunt. Atque ubi tria hæc, uenam scilicet arteriam & neruum reperiueris, qui in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisque uariè dissectis, uniuersam ipsorum seriem discies. quod sanè feceris facile, quanquam laboriose, si modò horum distributione sedulo prælecta, & mea de humani corporis fabrica Epitomes tabulis ob oculos positis, exactam ossium musculorumque cognitionem habueris. Est enim in hominis partibus accuratè discendis diligens ordinis habenda ratio.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVL la. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, et quid uiuorum dicatur.

Ossis ac cartilaginis usus in uiuo animali, qui uidetur.

Ligamentorum usus.

Musculorum usus et functio qui spectantur.

Nerui in musculis usus.

TI sanè mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiæ proprietatem, compositionem accuratissime docet: ita quoque uiui animalis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, interim ad huius inuentionem ratiocinationes percommode exhibet. quare etiam merito in mortuis animantibus primum studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptè uiuum animal aggrediantur. Ceterum quum corporis permultæ sint particulae, differentibus actionibus usibusque dicat, multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem ambigere decet. In ossibus enim, ut seriatim singula pertractemus, à uiuorum Anatome petimus, num corporis hæc optimum fulcrum ac firmamentum sint, num que omnia his adnascantur ad stabilianturque. quum enim uiui animalis os aliquod ruptum cernimus, uniuersum membrum fracturæ subiectū collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagine quoque simili ratione quædam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uero alicuius dissectione, uidemus quid cartilago præstet, etiam si hanc in uiuo animalente non obeamus, atque ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam transuersim tendinibus obductorum. dum enim transuersum in brachialis interna sede positum ligamentum diuidimus, musculumque digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimum factum, ut tendines, quominus ē sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem à cubito & manu, ut ita dicam, extrema liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & alia quæ in externa ulnæ radij sede ad brachiale habentur, diuideris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines ē suis sinibus subleuari cernes. Atque in hac eadem administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi maxime sunt carnei, colligi crassescereque, & rursus produci graciles que fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductique eam ab alio musculo in contrarium uelli sinūt, aut etiam alioquin suam collectionem non exercent. Neque id hinc in cubito duntaxat est obseruandum, uerum altius ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaque denudetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant, atque ex illis aliquem laqueo intercipias, cuius seriem in musculos quosdam pertinere cognoueris. Verum quum canis neruorum & hominis numerus

rus distributioque non admodum conueniat, suaferim ut quum hanc sectionem in uiuo cane obiturus es, mortuum quoque ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium seriem didiceris, atque ita neruum aliquem inuenieris, qui in musculos quosdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine tertius est, ac secundum anteriorem cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter uero quintus, secundum posteriorem humeri tuberculi regionem in cubitum properans. Huiusmodi enim nerui in cane etiam obseruantur, & illis alii cubi priusquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur musculorum digitos & brachiale flectentium. unde si & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi quartus numeratur, atque secundum humerum ad externum ipsius tuberculum porrigitur, etiam motus abolebitur musculorum brachiale & digitos extendentium. Conduxit autem huiusmodi neruos laqueis intercipere, quo illis modò in hoc modò in illo neruo solutis musculorum motum restitui obserues. Iam musculo alicui muris forma donato (quales hinc in cubito occurrunt plurimi) longam sectionem induces, quæ uentrem totum penetret, ut musculi illius motum, huius sectionis gratia non perdi expendas. Dum autem transuersam sectionem uentri induces, tantum musculi motu aboleri uidebis, quanta erit sectionis profunditas. Atque quum uentrem prorsus diuides, musculum ad insertionem ipsius una parte, alia uero ad exortum colligi obseruabis. si uero alterius musculi tendinem præcinderis, musculi uersus exortum conuelli cernes. Item si caput diuideris, is ad insertionem contrahetur. Si uero insertionem & caput abtruncaueris, musculi ad ipsius uentrem sedemque qua maxime carneus est conglobabitur. itaque musculorum functio tibi hæc molienti erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius, aut musculi functionem inquirendam duxeris, eum neruum & musculum, ut iam in brachio & cubito faciendum præcepi, aggredieris. Neque est quod hic prolixè commemorem, qualiter in his administrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat, quum quicque pro sua industria, si modò in mortuorum sectione adamussim uersatus fuerit, hæc omnia rectissime obiturus sit, & circa mortuorum sectionem mihi nihil dicendum super sit, quanquam & de neruis recurrentibus paulo post quædam subiiciam. Vt autem uideas num nerui substantia, aut membranæ illam induentes animalem uim præcipue porrigant, opportune feceris, si cutem femoris tibiæ & pedis auferas, ac primo femur mouentium musculo à suis exortibus liberato, quartum femur petentem neruum inquiras: & huius membranæ à nerui substantia detractis, expendas qui pedis digiti ipseque pes adhuc moueatur, ipseque neruus concreditum si bi minus adhuc exerceat. Verum si quis medullæ dorsalis munus rimari statuerit, ac uidere cuperet, quæ ea læsa, partes læsioni subditæ sensum motumque perdant: huic licebit canē ita asseri cuiuspiam aut trunco alligare, ut dorsum ceruicemque porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrae aliquot spinæ præcindi queant, tandemque dorsalis medulla ea sede nudari possit, quam illam quis secandam arbitrabitur. nihil enim facilius est, quam tunc uidere motum sensumque subditarum sectioni partiū aboleri. Ceterum in uenarum usu inquirendo, uix quoque uiuorum sectione opus est: quum in mortuorum Anatome affatim discamus, eas sanguine per uniuersum corpus deferre, & partē aliquam non nutriri in qua insignis uena in uulneribus præcinditur. Item in arterijs uiuorum sectionem uix requirimus, quanquam licebit alicui arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoque intercipere, ac intueri partem arteriæ uinculo subtenfam, non amplius pulsare. Atque ita leui negotio obseruatur in arterijs sanguinem natura contineri, si quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autē certiores fiamus, pulsandi uim nō arteriæ inesse, aut contentam in arterijs materiam pulsuum opificem existere, uerum à corde eam uirtutem pendere, præterquam quod arteriam uinculo interceptam nō amplius sub uinculo pulsare cernimus, licebit inguinis femoris uel arteriæ longam sectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam crassum assumere, quanta arteriæ est capacitas: & illum ita sectioni indere, ut superior quoque canalis pars, deorsum magis ipsa inferiori sectionis parte protrudatur, ac dein uinculum arteriæ circundetur, quod ipsius corpus super canalem stringat. Quum enim id sit, sanguis quidem & spiritus per arteriam ad pedem usque excurrit, uerum tota arteriæ pars canali subdita non amplius pulsat. Soluta autem uinculo arteriæ pars canali subdita, non minus quam superior pulsuum ostendit. Quanta uero uis à corde per arterias cerebro deducatur, postea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonstratione confectionem summopere mirantes, qua omnia præcindi suadet quæ cerebro & cordi sunt cōmunia, semper omitteas arterias, quæ per transuersos uertebrae ceruicis processus caput petunt, & etiam nō mediocrem portionem uitalis spiritus in primos durae membranæ sinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt, adeo ut nō mirum

Nerui uis
sua exanem.

Dorsalis me-
dulle.

Venarum.

Arteriarum.

rum sit, cerebrum diutius in illa administratione suo munere fungi, quàm commodè Galenus fieri arbitrabat̃. respirat enim in hac sectione diutissimè animal, & aliàs mouetur. si uerò currit, itaq̃ multo spiritu indiget, non multo post concidit: quanquam adhuc postea cerebrum animalis spiritus substantiam recipiat, ab illis arterijs quas per transuersos ceruicis uertebrae processus caluariae petere recensuit. Ceterum hoc loco ubi diutius uisum sectione obiter tantum pertractandum duxi, haud proposui Galenau rectè, at minus rectè celebratas uiuorū sectiones recensere: quum hic abundè fecero, si perfunctoriè aliquot sectiones recenscam singulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum usque sit deuentum, modò de nutritionis or-

Forū quæ pe
rironæo conti
nctur functio
nem exaduen.

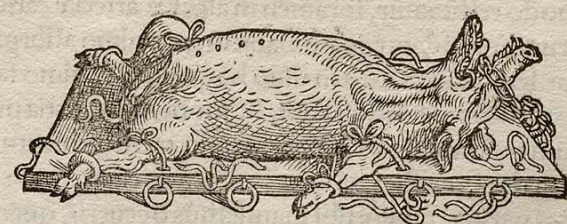
Generationis
organorum.

Fortuum.

Cordis ipsiq;
subministran-
zium partium
et sus examen.

ganis leuonem instituemus, quorum munus ferè in mortuorum sectione etiam discimus. Vi-
demus enim peritonæum omnium ipso complexorum organorum esse inuolucrum, omentum
ut & mesenterium ualorum deductioni & distributioni optimè subseruire, uentriculum cibos
& potum conficere, hosq; per stomachum huc deferri. Quanquam & uiuos canes, qui mo-
dò paulo aut multo antè cibum sumplerunt uiuos aggredi, atque ita etiam intestinorum mu-
nus rimari, nihil prohibeat. lecoris autem officium, ut etiam lenis, aut reus, aut uesicæ, in uiuo-
rum sectione uix melius quàm in mortuorum intueri possumus. nisi quis uiuo cani lienem exe-
care uoluerit, uti & ego aliquādo feci, diebusq; aliquot canem asseruauì. Atque ita etiam renem
aliquando executi: uerùm uulneris curatio molestior est, quàm quæ hinc sumitur cognitio iu-
cunda, nisi quis nò tam organorū cognitionis ratione has sectiones aggredere, quàm ut ma-
nus exerceat, ac abdominis uulnera aptè suere discat: quod & in intestinis studiose experi-
endum est, quo quis uulnerata còfluere, atque in abdomen quum exciderint, imponere affliccat.
Verùm hæc perinde ac ossium luxationes, & fracturæ quas in brutis, ut & medicaminū quo-
rundam uires aliquādo tentamus, exercendis potius manibus, & rectæ curationi instituendæ,
quàm organorum officijs indagandis conducunt. Porrò uiuas sectiones instrumentorum ge-
nerationi subseruiunt indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ caltran-
tu obseruamus. atque illæ propemodum uasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi
quis illam quoq; addere uelit, qua testis substantiam ex tunica ipsi proximè obducta eximimus,
aut etiam à seminarijs uasis testis substantiam unâ cum illa tunica rescindimus. Verùm in fœ-
tuum uiuâ administratione iucundum est spectare, qualiter simulatq; fœtus aërem ambientem
contingit, respirare nititur. Atque hæc sectio opportunè in cane aut sue obituro, quum nò mul-
to postus est paritura. Si enim ipsius abdomen ad peritonæi usque cavitatem diuiseris, atque
dein utrum quoque in unius fœtus sede aperueris, ac "secundina ab utero liberata fœtū men-
sæ imposueris, cernes per pellucidas membranasq; ipsius tunicas, qualiter frustra respirare co-
natur, & ueluti suffocatus moritur. si uerò ipsius inuolucra pertuderis, fœtusq; caput illis libera-
ueris, mox illum ueluti reuiuiscere, & eleganter respirare cernes. Atque quū id in uno fœtu in da-
gaueris, alium aggredieris: quem ab utero nò liberabis, uerùm apertum uterum ita inflectis: &
inferiùs illic aperies, ubi fœtus secundinum desinere, aut secundinæ inferiorē partem haberi ar-
bitraberis, quo scilicet ea uteri pars integra feruetur, quæ secundinæ obnascitur, per reliquam
uerò sedem fœtus directus sit. ita enim spectabis arteriarū uteri, & dein secundinæ pulsū: &
fœtu adhuc in suis membranis ueluti sursum protruso, cernes umbilicum petentiū arteriarum
motum, & fœtum nondum respirare, neque etiam ad respirationem conari. mox uerò atque
membranas pertundes, fœtus respirabit, & umbilici arteriarum pulsus intercidet, pulsantibus
interim adhuc uteri arterijs. In cordis & pulmonis functionibus pleraq; expendimus, motum
uidelicet pulmonis, & num aspera arteria eorum quæ bibunt portionem affumant: dein cor-
dis dilatationem & cōstrictionem, num idem rhythmus sit pulsus cordis & arteriarū, & dein
qualiter uenalis arteria distendatur ac cōprimatur, & quæ ex cō corde animal adhuc uiuat. In
quibus obseruadis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris osse donato, & ° mēbranas
thoracem intersepientes tam distantes obtinente, ut diuiso secundum longitudinem pectoris
osse, sectionem inter eas membranas ad cor usque ducere possimus, citra thoracis cavitatem
(quibus pulmones continentur) perturbationem. Verùm quum nullum eiusmodi animal præter
hominem, & non caudatam simiam occurrat, in canibus ac porcis illisq; animalibus quorum
nobis datur copia, sectiones ita sunt aggrediendæ, ut prædicta omnia intuearis. Quod itaque
pulmo thoracis motum sequatur, hinc patet, quòd sectione in aliquo costarum intervallo ad
thoracis usque cavitatem ducta, læsi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thora-
ce distendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum sequente: quæ etiam mox con-
ciderit, si & in altero latere sectionē in thoracis usque cavitatem molieris, atque ita animal etiam si
thoracem aliquandiu moueat, non minùs morietur quàm si suffocatum esset. Verùm in hac
administratione obseruandum uenit, ut sectionem quàm proximè ad superiorem alicuius co-
stæ

fte ducas, ne ad inferiorem sectionem dirigens, uasa hæc exporrecta pertundas, tum enim sanguis illinc profluere, qui aeris per uulnus immitti & emissi gratia, spumofus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incaute enim secantibus eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsiq; pulmonem aliquandiu etiam sua insita ui distendi opinantur. Vt uero naturalem pulmonis cum thorace sequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum costarum cartilagineas diffecabis, & sectionibus per illarum costarum interualla ductis, singulas costas extrorsum reflectes, ipsasq; franges, quo opportunam constituas sedem, per quam lateris illius pulmonem uidere queas. quum enim thoracem intercipientes membranæ in canibus admodum pellucidæ sint, persicæ est, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc sequentem intueri, ac illis etiam membranis leuiter percutis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priusquam tamen eas pertundas, cōduxerit arterie uenalis propagines in eam pulmonis partē, quæ iam cōcidit, manibus apprehendere, & aliquosq; ab ipsis substantiā pulmonis liberare, ut ducas num illi perinde atque cor moueatur. Cordis enim motus etiam hīc tibi est conspicuus, præcipuè si cordis inuolucrum diuideris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc administrationem moliris. Conduxit uero hanc in sinistro latere tentari, ut scilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & etiam uniuersum arteriæ uenalis truncum manu apprehendere queas. In huiusmodi quoque administratione non inutiliter cordis basim apprehendes, & uno uinculo uasā ab ipsa procedentia simul & ocyus intercipes, ac dein sub uinculo eor execabis, solutisq; quibus animal colligatum esse laqueis, currere sines. Vidimus enim aliquosque etiam ita affectos canes, sed præcipuè feles, cucurrisse. Caterum cordis motus, ut & arteriarum, rectius spectabis, si mox atque canem asseri alligaueris, sectionem a iugulo per costarum cartilagineas, quæ illæ ossibus continuantur, in utroq; latere acuto admodum cultro ducas, ac mox ab unius sectionis fine transuerfim ad finem alterius sectionis, tertiam sectionem in peritonæi usque amplitudinem molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, & sepro transuerso ab ijs liberato, pectoris os ad animalis faciem sursum reflectes, ac mox diuiso cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorso exporrectam continebis. Quanquā & hæc omnia melius obis in ea uiua sectione, quam inter alias uprote uberiorē in scholis exhibere cōsueui, atq; hanc ideo simulatq; nonnulla de cerebro subiunxero, perscribam prolixius, ut ab alijs leuiori negotio etiā aggredi possit. In cerebri igitur ipsiusq; uel theologorum nostratum causa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcunque illis cum homine eadem sit constructio: atque ita Anatesmes studiosus, & in mortuorum sectione uersatus, nullaq; hæresi infectus, probe intelligi, quā male mihi cōsultum uelim, si quod aliās longe lubentissimè facerem, de cerebri uiua sectione aliquid instituerem. Quod tamen ad sensum & motum attinet, uidere est, cerebro ablato utrunq; perire. Atque hīc eadem indagandi est ratio, quam in neruorum administratione præcepimus. Num uero cerebrū sentiat, in homine uenit inuestigandū; qui quū id scinditur, aut premittit, indicet nunc dolore afficiatur, num uero quo cerebrum alteratur, sentiat, uti in capitis uulneribus indies experiri integrum est. Rursus caluariam canis posse frangi, & cerebri uentriculum aut dextrum aut sinistram aperiri, ac qui animal motum perdat, illumq; denuo oculo uentriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porro sectionem quam me descripiui paulo antè pōt licebar, in prægnante cane, aut sue aggredieris: quanquam uocis occasione suam accipere māgis conueniat, canis enim aliquandiu ligatus, utcunq; illum afficias, subinde neque latrat, neq; ululat; itaq; uocis ablationem aut resolutionem interdum expendere nequis. Primum igitur animal ut supinum iaceat, anterioremq; colli sedem, & liberum corporis truncum porrigat, asseri ita quā poteris ualidissime alligabis, quemadmodum hīc modò interiecta tabella proponit: quanquam uidet quid per se faciat.

Vñia sectio,
qua Pataviũ
ac Bononiæ
Anatomes
speculationi
colophõ adhi
beri solet.

Kk interim

Nervorum
currentium
men, uocis
eorum
sektione
abolito.

Septem
trans
uersi
functio
nis
examen.

Pulmonis
motum.

Aque in cor
dis inuolucro
reposita, &
cordis motum
examen.

Num cordis
arteriarum
pulsus sit,
examen.

interim animal libere respiret clamerq. Priusquam uero animal ita uincitur, spectatoribus in mortuorum Anatome uersatis recensere soleo, quæ nam potissimum præcænti sectione sint uidentenda, ne proluxa in dissectione enarratio operi obstit, illamq. interturbare cogar. Mox itaque longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, quæ cutem & subiectos illi musculos ad asperam usque arteriam diuidat, id cauens, ne sectio in latus aberraret, uenamq. notatu dignam uulneret. dein manibus arteriam asperam comprehendens, & illam ab incumbenibus musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illiq. attenlos sexti paris nervorum cerebri nervos perquirō, dein recurrentes nervos lateribus asperæ arteriæ adnatos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præcindo, idq. primum ex altero latere, ut nervo hic intercepto præfecto ue dilucide obseruetur, qui media uox pereat, totaq. ambobus nervis laxis intercidat, & si laqueos soluo rursus redeat. id enim citò & citra insignem sanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quam ualidam efflationem animal citra uocem molitur, recurrentibus nervis cultello diuisis. Hinc ad abdomen uenio, & acuta ualidaq. nouacula sub spuriarum costarum cartilaginibus, mucronatq. pectoris ossis sede sectionem instar semicirculi uno ductu ad peritonæi usque cauitatem molior, ex cuius sectionis medio ad pubem usque alia tento, quæ promptè succedit, si cultrum aut nouaculam peritonæi amplitudini indenti, itaq. intestina & uterū foetibus distentū duabus illis sectionibus detegem, id sedulo studens, ut peritus sodalis pollicem uasis obdat, quæ sub pectoris osse descendenti abdomen petunt, illa enim sola hæcenus multum sanguinis fundunt. Hic modò sectioni uiciniore hortor, ut manu septo transuerso adhibita, ipsius motum experiatur: diffitos autem, ut uentriculi & iecoris ueluti in thoracis cauitatem assumptionem & dimissionem spectent. Interea in altero thoracis latere longam sectionem ad costarum usque ossa duco, ad eam ferè regionem, qua costæ in cartilagine degenerant, & dein secundum costarum ossa transuersas sectiones molior, ut ossa in incumbenibus musculis aliqua ex parte liberem: & dein si operosiores administrationem sequi uisum sit, intercostales musculos in duobus costarum interuallis à tunica costas succingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam, illaq. à sua cartilagine fracta, & deorsum in latus inflexa, magna tunicæ costas succingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis motum utcunque arguat. Hac insuper pertusa, uidetur qui huius lateris pulmo concidat, thorace interim æquè ut prius moto. Ut uero id magis in conspicuo fiat, plura costarum ossa à suis cartilaginibus libero, & quam possum maxime hoc thoracis latus aperio, ut commodè per membranas thoracem interfepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læsa pulchrè cum thorace mouetur, in conspectum ueniat, ac deinceps illis membranarum pertusis, hæc quoque mox à perforatione concidere uideatur. Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una sectione costarum ossa à cartilaginibus libero, & à cartilaginibus pectoris osse septum transuersum, ut os illud cum cartilaginibus diuisis thoracem interfepientibus membranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisq. inuolucrum in conspectu sit. quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumq. quantum aquæ contineat, & qui cor agitur. Verum cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius ut animali iam ferè propter concidentes pulmones suffocato succurras: ut dein adamussim rursus cor arteriasq. & foetus in utero contentos, quandiu uisum erit, examines. Hæcenus enim sanguinis fluxus parum incommodi animalis intulit, si modò illa quæ sub pectoris osse repunt uasa sodalis diligenter pollice, aut indice & medio obturauerit, atque pectoris os sursum ad collum reflexum iaciat, itaq. ob uasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant. quod & in uasis costis singulis exporrectis sit, quum costæ effractæ deorsum, uti fieri solet, euertuntur: ipseq. dum sectionem administras, uasa tantisper dum obliquantur occludere adnatis fueris, illorumq. series te non fugerit. utcunque sit, mihi in hac sectione sanguinis fluxus obesse nūquam uisus est. Ut uero uita animali quodammodo restitueretur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandum est, cui canalus ex calamo aut arundine indetur, isq. inflabitur, ut pulmo assurgat, ac ipsum animal quodammodo aërem ducat. leui enim inflatu in uiuo hoc animal pulmo tantum quanta thoracis erat cauitas intumet, corq. uires denuo assumit, & motus differentia pulchrè euariet. Inflato igitur semel atque iterum pulmone, cordis motum uisu tactuq. quantum lubet examinas, & arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam, aut in thoracis cauitate, aut ad lumborum uerbrebras comprehendis, & spectas pariter, nihilq. tibi manifestius occurrit, quam cordis & arteriarum pulsuum rhythmus. quo aliquandiu obseruato, pulmo rursus inflandus est: hocq. artificio, quo mihi gratus in Anatome nullum comperi, magna pulsuum differentiarum cognitio paranda. Quum enim pulmo diu flaccidus concidit, undosus, formicans, & uermicularis cordis arteriarumq. pulsus motus ue

Specie
sui
sum
fuerit
figuram
ca
pituli
9. lib. 4.
imposita.

d. 6. musculi
tab. a.
b. 7. musculi
tab. a.
c. inter T. et
S. 6. musculi.

d. Quasi per
raretur
fig. lib. 6.

e. Quasi
fig. lib. 6. per
raretur.

f. 3. fig. lib. 6.
B. G. D. E.

Specie
sui
sum
fuerit
figuram
ca
pituli
9. lib. 4.
imposita.

d. 4. fig. lib. 6.
i. K.

i. 6. fig. lib. 6. G.

i. 6. fig. lib. 6. G.

i. 6. fig. lib. 6. G.

i. 6. fig. lib. 6. G.

i. 6. fig. lib. 6. G.

i. 6. fig. lib. 6. G.

tus ue spectatur, inflato autè pulmone, magnus rursus & uelox efficitur, mirasq. inæqualitates proponit, & ut semel dicam, hæc administratio eiusmodi est, qua omnium optime pulsuum naturam medicinae candidatis proponere soleo. Verum in horum examine foetus gratia non diu hærendum est, sed in aliqua bicorni canis suis ue uteri sede, sectionem super foetum aliquem duco ad extimum ipsius usque inuolucrum penetrantem: quo deinceps ab utero diuulso, foetus cum suis inuolucris eximo, & effracto extimo, medioq. inuolucro, per intimum ualde pellucidum ostendo, qui foetus respirare conetur, quamq. pulchrè intimo quoque inuolucro fracto aërem ducat. Mox proximum foetum, quantum possum detego, utrum nulla ex parte ab extimo inuolucro diuellens, ut hic ita foetus uasorum natura examinetur, uti prius uiuam foetus dissectionem faciendam præcepi. Et quum hæc facio, ac per interualla pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus later, uerum magno admodum interuallo animalis uitæ succurritur, & cordis auricularum motus expenditur, perinde ac arteriæ uenalis, & rursus uenæ arterialis: quæ si non sat sit proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiam à uasis ungibus discepo, & quod hic animaduertendum est, pro spectatorum industria obseruari sino. Quum hæc absolui, dextrum cordis uentriculū aperire soleo, & obseruare qui cor nihilominus adhuc moueatur: dein sinistro similiter aperto, aut cordis media parte transuersa sectione ablata, spectatores moneo, ut adhuc auricularū cordis motum nondum quiescere intueantur. Dein si animalis potus colore aliquo infectus ante sectionem oblatus sit cuiusmodi ille in pulmonibus occurrit, perquirō: hac sectione, quam pro spectantium eruditione adhuc operosiores interdum instituo, toti Anatomicae speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens, atq. huic meo de Humani corporis fabrica studioforum nomine suscepto labori, finem impono.

Extremum
examen.

Arterie ue
nalis, & uenæ
arterialis mo
tum examen.

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI
FINIS.

Kk 2

Pag. 5. uers. i. legend. friabius 10.25. brachiale 12.50. symmetrosis 17.40. cartilagine 19.45. **PFLVEGEL** 43.39.
 delitescens 50.29. confinxit 54.7. secunda figure 73.27. conuenit 76.27. excipit 78.52. uocatum, secundo excep. 49.52.
 figura decem 81.45. continua 90.7. foetantesque 111.24. conuenit 114.32. immortui 125.55. adnomines 129.17. transfluxus
 132.16. infirmuatum 135.49. plurimis 156.10. 157.17. ceruicis 159.16. nihil non 167.3. opusculis 171.11.
 uiracem 173.27. quibus 174.45. callos 168.54. uiracemque 181. **QVARTAE MVSQ. TAB.** 233.25. dele.
 ligamenti 224.32. radici 225.32. intercostales 47.47. alius 48. inferior 229.25. mouentes 234.47. non nisi 236.13. frudenti
 242.37. neruuli 43.45. idem magis 243.45. membrana 244.36. amplitudinem 250.16. non nisi 47.42. nimis quum 257.2. hyoides
 264.52. adducitum 265.32. dorsum 266.91. musculum hunc 26.16. non nisi 283.44. liberatam 286.15. at uacuum 293.47. 47.
 74ci 1. ule. abdominis 298.4. inferior superiorq. 299.36. familiari 301.1. incidenti 312. que hanc sequuntur pagine usq. ad finem
 libri terq. numeros habent uno centenario plus 216.40. externo latere 217.3. mouentibus muscibus 223.9. natura 227.17. in ani
 229.29. commensurat 270.10. epioridus 273.46. dele. perfectur 43.8. musci 283.43. corporis 294.16. ad dextrum 300.26. ter
 tios 308.25. quas 340.4.2. ceruicis 345.54. musculorum scroem 359.14. latius superioribus 388.25. inuile 390.52. pabico 499.3. vi
 40. 308.6. eremio 310.25. condidisset 515.15. insignis 520.12. iungen to 28 he et paulo post. extruere 526.15. nouerimus 527.38.
 sulcatione 528.2. non magis 545.10. superscriptione 585.19. ab ure 592.36. opusculis 594.23. aliterem 597.24. in marg. officio
 600.17. illum 625.29. dura membrana 629.56. finium 631.35. media 638. prod paginem 637.54.
 Huc 647.45. conuocante 645.4. obducitur

FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX, IN QVO PRIMVS NV
 merus paginam, secundus uersum indicat. Animaduertendum tamen etiam, quibus numeris * adiectus
 est, in secundo alphabeto querendos esse, quod ideo obseruauimus, ut errorem in
 numeris à pagina 312 usque ad finem libri tertij, operarum incu-
 ria commissum, emendaremus.

Kk 3 231.43
αντι-αλ-

I N D E X.

ωττωδ faucium glandule que 579.
ωττωδ cur Græcis, pollex 124.54
ωττωδ 139.36. & 141.11. & 168.38
 anuli à quodam deglutiti, rursusq;
 excreti historia 390.46
 anum referens in cerebro orificium
 638.
 * *αποπλη* dicta arteria 294.47
αποπλη 13.8
αποπλη intestinum 502.14
αποπλη musculorum 220.22
 * *αποπλη* arteria 296.45
αποπλη 8.13
αποπλη cum *επιπλη* subinde ab
 alijs confundi 8.43
 Appendix 7.18. inde
 appendices in ætate prouectioribus
 pertinacius adherere. 7.26
 appendices in natu grandioribus co
 alitæ ossibus 12.32
 appendices in pueris ab ossibus sæ
 pius quam articulos luxari 27.24
 appendices interdum ossium capita
 Galeno dici 9.42
 appendices nō solum grandioribus
 ossibus cōtingere 7.53. & quibus
 eodem
 appendices sinuum medullam conti
 nentium non esse opercula 7.40
 appendicū connexus in iunioribus
 solum spectati facili 8.11
 appendicū & processū differen
 tiæ 8.22
 appendicū femoris. illius ossis, &c.
 delineatio 5. & 6.14. inde
 appendicū processū. 8.29
 applantatio 7.18
 Aqua in cordis inuolucro cuiusmo
 di. 584. 47. eiusq; causa 585.4
 Arabum, de Carne substantia ma
 nus internæ regioni superstrata,
 notata sententia 303.56
 Arabum sententia, de musculorum
 intercostalium numero 290.14
 Arabum auctorū, de testium muscu
 lis notata sententia 286.4
αρεστος dicta oculi tunica 646.44
αρεστος intestinum 501.14
 arcualia ossa 166.39. & 167.10
 arcualis futura 166.27
 Aristoteles unde cor neruorū prin
 cipium esse iudicari 591.56
 Aristotelis locus de articularum mo
 tu 65.10
 Aristotelis de auditorij organi mea
 tibus lapsus 52.57. inde
 Aristotelis de costarum numero sen
 tentia 89.54
 Aristotelis de crurum in animalibus
 flexione, &c. dogma 145.18
 Aristotelis sententia de dentium nu
 mero, notata 46.46
 Aristotelis de effectiuo hominis
 principio sententia 520.43
 Aristotelis de humeri cum cubito ar
 tulatione lapsus 107.15
 Aristotelis de lienis usu sententia ex
 pensa 513.14

Aristotelis de mamillarum situ ra
 tio 545.46
 Aristotelis de mamillarum *τεταρα*
 sententia 544.16
 Aristotelis de ossium continuitate lo
 cus 12.3
 Aristotelis locus de ossium per clauū
 connexu. 15.43. et de situ tali. ead. 50
 Aristotelis de postbrachialis ossibus
 sententia 120.9
 Aristotelis de quadrupedū genu ar
 ticulo lapsus 139.14
 Aristotelis de feminalib. arterijs san
 guine destitutis opinio 526.5
 Aristotelis de septo transuerso sen
 tentia 291.51
 Aristotelis lapsus de futurarū in ul
 ris ac mulieribus differentia 26.50.
 item de canum caluarijs ead. 54
 Aristotelis de tertio cordis uentriculo
 lapsus 590.55. item de uentricu
 lorum numero pro animalū mole
 uariare solito eod.
 Aristotelis de thorace sententia 88.39
 Aristotelis libri de Animalium histo
 ria 90.2
 Aristotelis locus de futura inter uen
 triculum & omentum, &c. 357.19
 Aristotelis notata sententia, se sensu
 cutis 232.23
 Aristotelis nullam generandi fimen
 tis uim testibus tribuentis senten
 tia 527.16
 Aristoteli omenti pars colon dorso
 colligans, pro omento non habita
 496.
 Aristoteli superior tantum omenti
 membrana cognita 496.12
 Aristotelem falso cordis inuolucro
 pinguedinem tribuere 584.23
 Aristotelem ubi de epiglottide agit,
 perperam ab interpretibus intel
 lectum 155.6
 Armalia ossa 166.54
 arquato laborantis lien cuiusmodi
 511.
 Arterialis uena. uide Vena arterial.
 arterialis uenæ appellatio 590.19
 arterialis uenæ orificij membranarū
 ratio 597.39
 arterialis uenæ usus, ipsiusq; constru
 ctionis ratio 596.44
 * arteria quid sit 259.13. compo
 sitio eius. 37. & delineatio. ibidem.
 Compositionis ratio 260.5
 * arteria *αποπλη* Aristoteli quæ 294.49
 * arteria apoplectica, leihargica, som
 ni, subetenī, quæ 296.44
 * arteria Aristoteli, Platoni, Hippo
 crati, quæ 259.16
 Arteria aspera præcipuum uocis or
 ganum 577.250
 * arteriæ asperæ appellatio quando
 cepta 259.34
 arteria aspera, quibus cartilaginibus
 constituitur 575.56
 arteriæ asperæ cartilagines. 3.55.
 earundē usus & ratio 577.41
 arteriæ asperæ cartilagines, qui inui
 cem colligentur 576.27
 arteriæ asperæ examen 602.53
 arteriæ asperæ exterior superficies
 qualis 575.12. item interna. ead. 23
 arteriæ asperæ figura. 151.32. eiusq;
 cartilaginis descriptio. ead. & 152.
 per totum. & 153. 8. inde
 arteriæ asperæ gratia datum homini
 collum 63.6
 arteriæ asperæ numerus, ac situs 574.
 9. forma. ead. 37. connexus. 575.17.
 substantia. ead. 41. inde
 arteriæ asperæ pulmōni insertæ deli
 neatio 568
 arteriæ asperæ ratio & situs. 62.53.
 inde
 arteriæ asperæ ratio ac usus 153.14
 arteriæ asperæ tunica exterior & in
 terior 576.37. inde
 arteriæ asperæ tunicarum apia con
 structio 578.30
 arteriæ asperæ usus, ipsiusq; constru
 ctionis ratio 577.1
 arteriæ asperæ commissæ corpora
 574.
 arteriam asperā membrana substanti
 am oportuisse extrui 577.10
 * Arteriæ magnæ appellationes ua
 riæ 294.47
 arteria magna quantum cordis uas,
 eiusq; orificiū cuiusmodi. 590.42.
 & origo. eod.
 * arteriæ magnæ ortus 298.40. or
 tus sedes 299.2
 * Arteriæ caudicis bipartitio. 299.19.
 Partis ascendētis distributio 299.23.
 quæ ad sinistri lateris primā costā
 oblique tēdit. ibid. quæ sinistrā axil
 lam petit. 300.1. quæ dextrā. 301.1.
 Maior portio, suprema corporis
 petens. 300.53. foporalis sinistralis.
 ibid. 56. dextra 301.6. foporalis
 ad caluariam series. 301.10.
 * Arteriæ partis descendētis distri
 butio. 301.39. quæ ad inferiora co
 starū interualla. ibid. 42. ad septū
 transuersum. 56. quæ ad iecur, bilis
 uesicā, uentriculū, lienē, duodenū,
 coliq; partē accedit portuunculæ.
 302.11. quæ mesenterij accedit præci
 pua. 302.47. ad renes. ibid. 50. ad
 partē mesenterij humiliorē. 303.7.
 ad lumborū uertebras. ibid. 11.
 Arteriæ magnæ supra os sacrum fa
 cta diuisio, eiusq; supra cauā ascen
 sus. 303.17. partium huiusce diui
 sionis distributio. 303.32. quā pu
 bis ossis foramen transit. ibid. 47.
 per crura distributio. 304.6. quā
 tibiā adit. ead. 22.
 * Arteriæ magnæ per uniuersum cor
 pus delineata distributio. 295. bi
 partitio. 296. 2. ascendētis partis
 delineatio. ibid. quæ axillā petit.
 296.26. foporalis utriusq; delinea
 tio. 296.43. caluariā petēs. ead. 54
 * Arteriæ partis descendētis distribu
 tio delineata. 297. quæ ad inferiora
 costarū interualla, septum, iecur, bi
 lis

I N D E X.

lis uesicam, uentriculum, lienem,
 duodenū, coliq; partem. 297. 126.
 quæ ad renes utrinq;. ibid. 46.
 * Arteriæ supra os sacrum diuisio deli
 neata. 297.54. per crura distribu
 tio. 298.17. &c.
 arteria cui cauæ solum iecoris sedi ex
 porrecta 508.45
 arteria dextri & sinistri lateris ab um
 bilico in magnam exporrecta. 356.
 & 357.8
 arteriæ cauum iecoris & bilis uesicu
 lam petentis figura 358. & 359.20
 arteria in uesicam distributæ ratio
 518.28
 arteriæ magnæ cum corde situs deli
 neatio. 564. eiusdem orificium. 567
 arteriæ magnæ & cauæ uenæ distri
 butionum sub ossē sacro examen
 556.28
 arteriæ magnæ in mesenterium ex
 cursus 504.34.44
 arteriæ magnæ membranæ cuiusmo
 di 592.56
 arteriæ magnæ non idem cum sto
 macho per septum foramen 388.
 36. inde
 arteriæ magnæ orificij delineatio u
 bi querenda 589.42
 * arteriæ magnæ ortus non contro
 uersus 298.44
 arteriæ magnæ per thoracem & iu
 gulum collumq; distributionis exa
 men 601.10
 arteriæ magnæ series in peritonæi am
 plitudine quib; obseruanda. 554.30
 arteriæ magnæ seu arterialis uenæ ra
 dicis figura 93.39.56
 arteriæ magnæ super cauum uenam
 ascensus, ambarūq; supra sacri os
 sis initium diuisio 370. & 371.30
 * arteriæ ramus, cuius pulsum ante
 brachiale exploramus. 300.28. Eius
 delineatio 296.34
 * arteriæ tunicæ peculiare bing. 259.
 42. tunicæ ascititæ 260.5
 arteriæ uenalis ad cordis basim et pul
 monem connexæ delineatio. 564.
 16. inde
 * arteriæ uenalis descriptio 312.17
 delineatio 311.54
 arteriæ uenalis appellatio, & descri
 ptio eiusdem 590.25
 arteriæ uenalis, eiusdēq; orificij deli
 neatio ubi querenda 589.42
 arteria uenalis & magnæ mēbranu
 larum usus 598.52
 arteriæ uenalis examen 601.14
 arteriæ uenalis in corpore ratio. 598
 23. eiusdem usus 583.10.40
 arteriæ uenalis membranæ cuiusmo
 di 592.15
 arteriæ uenalis pulmōni insertæ deli
 neatio 568
 arteriæ & uenæ coli & recti intestini
 501.
 arteriæ ac uenæ gracilium intestino
 rum 499.38
 arteriæ ac uenæ in musculorū fabri

ca usus. 220.35
 arteriæ ac uenæ renibus oblata. 515.15
 arteriæ ac uenæ uentriculum peten
 tes 392.22. inde
 * arteriæ Coronales. 299.9. earumq;
 descriptio. ibid. delineatio 296.1
 * arteriæ cur pluribus tunicis quam
 uena conformata. 260.14
 * arteriæ neq; à cerebro neq; ab extre
 mis corporis partibus nascuntur
 298.52
 arteriæ omenti 497.12
 * arteriæ feminales. 302.53. earūdem
 delineatio 297.46
 arteriæ feminales an sanguinis exper
 tes 526.4
 arteriæ uitalem spiritum foetui defe
 rentes 518.39
 arteriam foporalē non ferri per idem
 foramen cum tertio ac quarto ner
 uorum pari 52.32
 * arteriarū ac uenæ umbilici descri
 ptio. 284. ortus. ead. 7. ductus. ead.
 25. usus. ead. 28
 arteriarum & uenarum in intestinis
 ratio 503.35
 * in Arteriarum ac uenarū serie Na
 turæ artificium 260.46
 arteriarū anatomes ratio. 552.4. inde
 * arteriarum cerebri delineatio. 305
 arteriarum diductibus subditæ glan
 dulæ. quare Glandulæ.
 * arteriarum in animali numerus.
 260.
 arteriarum in iecur excurrentium ra
 tio 507.36
 arteriarum per abdominis musculos
 repentium administratio 549.35
 arteriarum per manum tendentium
 examen. 656.26 per crura. 657.49
 arteriarum testes petentū ratio. 523.
 17. inde
 * arteriarum trium caluariā subeun
 tium descriptio. 307.2. quæ in pri
 mum duæ membranæ sinum ex
 hauriuntur. ibid. 49. tertie
 arteriæ series. 310.18. omnium deli
 neatio 305.47
 arteriarum uentriculi munus. 493.6
 * arterias recondens Natura. 300.43
 arthrodia 12.22. & 14.9
αρθροδια 103.11
 arthrodiam quando constituerit Na
 tura 14.13
αρθρο 9.22
αρθρο 13.2
 articulatio, articulus. 13.3. & 9.22.
 & ead. 48
 articulus totius corporis dignissimus
 quis 65.16
 articuli 121.48
 articuli capitis motibus parati. 64.8
 articuli duplices quibus modis for
 mentur 14.55
 articularum cartilagines. 42. ac ui
 scidus humor. ead. 10.
 articularum cōpositionis triplex for
 ma 13.40
 articularū motus non eadē ratio. 13.3

Alisteos 168.46
 basilareos 166.46. & 167.2. siue baxillare. 4
βασιλαρις 11.7. & 106.23
Βελονοειδης processus. 31.40.
 & 166.56
 beriteron, berbetinen 385.57
 Biliosus naturis peculiare quid. 511.5
 bilis in intestina defluxus utilitas. 510.
 45
 bili excipiendæ & emittendæ parati
 meatus 509.33
 bilem expurgare ubi conduxerit
 510.27
 bilis uesicula carentes quosdam repe
 riri, ab Aristotele & Plinio proditū
 511.7
 bilis uesiculæ, eiusdemq; meatuū de
 lineatio. 365.7. inde. & 366.26
 K k 4 bilis

bilis uesiculæ delineatio 470.18
 bilis uesiculæ in uentriculum meatus
 493.9. in iecore. 507.35. eorumq;
 situs ratio 508.44
 bilis uesiculæ meatus cur duodeno
 inferius 503.44
 bilis uesiculæ meatus duodeno infer
 tus, an propaginem uentriculo of
 ferat 509.51
 bilis uesiculæ situs. 509.5. forma. ead.
 14. substantia. 20. uenæ, arteriæ
 & nerui 26
 ex bilis uesicula meatum in uentricu
 lum non semper pertinere. 510.21
 bolus dulcis 359.56
 boum cerebra crebrius Galeno tra
 ctata 32.49
 Brabantis omentum plumæ nomi
 ne dici 497.48
 brachiale quid 117.1. & 168.15
 brachiale ab ulna diuidens cartilago.
 113
 * brachiale in supinum & pronom
 non agitur, contra quam Galenus
 tradidit 215.19
 * brachiale mouentium musculorum
 administratio. 223. primi & secun
 di. ead. 3. tertij. 224.6. quartij. ead.
 32
 * brachiale mouentium musculorum
 descriptio. 214.3. primus. ibid.
 secundus. tertius. quartus. ibid. 26.
 munus omnium 215.4
 brachiale mouentium musculorū deli
 neatio. primi. 183.18. secundij.
 180.14. tertij. 195.54. quartij.
 201
 brachiale octo ossib. construi, inter se
 forma differentibus 117.2. inde
 brachialis ad tarsum proportio. 147.
 55.
 brachialis ad cubitū articulus. 117.43
 brachialis cum radio articulatio. 113.
 inde
 * brachialis motus quot. 214.1
 brachialis os rectum, & cartilago
 sum, quod nam 118.14.16
 brachialis ossa quibus sedibus, aut
 cartilagine aut ligamentis obducun
 tur 117.14
 * brachialis ossa nectentū ligamen
 torum descriptio 220.55.
 brachialis ossa quot. 149.20. & 162.42
 brachialis ossa quot alijs ossib. con
 termina 118.29. inde
 brachialis ossiū cur duo ordines. 117.
 26. eorumdem nomina, & articula
 tio cuiusmodi. ead. 37. inde
 brachialis ossium delineatio. 115. &
 116.
 Brachij, brachium. 105.2. & 168.31
 Brachij, quid appelleret Hippocrates.
 99
 brachium paruum 168.3
 * brachium totum, manus Hippocra
 ti dictum 220.1
 brachij adiutorium. 168.4. cāna. ead.
 brachij & femoris os in quadrupedi
 bus & aubus Aristoteli ignoratū.

lineatio. primi & secundi. 179.30.
 tertij & quartij. 182.20. & 185.5. quin
 ti & sexti. 179.18. septimi & octa
 ui 182.20
 buccas & labra mouentium muscu
 lorum descriptio. 242. primi & se
 cundi. ead. 22. tertij & quartij. 243.17.
 & reliquorum quatuor. 244.5. eo
 rundem administratio. 245.5. primi
 & secundi. ead. 11. tertij & quartij.
 246.5. & reliquorum quatuor. 245.
 35.
 buccella 10.26
 buxei cultri ad sectionem quomodo
 parandi 236.29

C
 Accum foramen. 53.12
 cæcum intestini cuius
 modi. 362.11. & 500.
 9. in cane. 33. in glirib.
 & sciuris. ead.
 cæcum intestinum unde dictū. 500.38
 cæci intestini an duo officia. 500.25
 cæci intestini ortum in cane & homi
 ne uariare 500.42
 Cælij Rhodigini lapsus 66.32
 calaminum os 166.57
 calamo assimilatus ab Herophilo ce
 rebri sinus 635.12
 caladadus 168.49
 calcar capitis 166.56
 calcar pedis 168.48
 calcis latus internum quale. 147.5. ex
 ternū. ead. 16. pars anterior. ead. 21
 calcis ossis figura 586.6
 calcis ossis figura 142. & descriptio.
 143.
 calcis ossis sedes terram spectans 146.
 41. eiusdem superior sedes, extra
 tibie rectitudinem retrosum du
 ctā. 50
 calcis ossis sinus 146.31
 * Caladadus quid 497.29. & 505.7.
 callosi corporis cerebri historia. 632.
 21. sedes ac nomenclatura. 632.24.
 initū, seu cum reliqua cerebri sub
 stantia continuas. ibid. 47. late
 ribus adiacentes sinus. 632.50. usus
 633.
 callosi corporis delineatio. quibus in
 locis spectanda 632.24
 callosi corporis administratio. 632.21
 calor ingenitus corpori. Galeno ani
 ma 569.27
 calor ingenitus substantia 569.39
 calor natiui fomes cor 594.56
 calua 166.20
 caluaria cur non solido consistet osse.
 26.
 caluaria cur pluribus ossibus effor
 mata 11.51.
 caluariæ anterioris figura. 36. & tra
 ctio. ead. 31.
 caluariæ appellatio. 25.55. & 48.4
 caluariæ basis, seu sedes. 22.6.
 & 38.3.
 caluariæ basis interna sedes. 24.1. in
 de. & 48.2.
 caluariæ

caluariæ basis exterior facies 48.1.
 & 49.
 caluariæ figura 18
 caluariæ forma aptiss. quæ 19.20
 caluariæ nomina 166.19
 caluariæ ossa cuiusmodi esse oportu
 erit 28.11
 caluariæ ossa quot 162.34
 caluariæ pars mollissima & rarissima
 quæ 30.32
 caluariæ ratio 88.52
 caluariæ sedes. lapidosa 167.6
 caluariæ sinus duræ membranæ ua
 sis cedentes 53.47
 caluariæ squamæ 20.13
 caluariæ tabulæ 20.17
 caluariæ tam integræ, quam seiu
 nctæ figura 20
 caluariæ quædam absque futuris. 27.
 inde
 caluariam succingentis membranæ
 externæ descriptio 635.12
 calx 168.47. calcis os. ead.
 cameratum dictum corpus cerebri.
 636
 canis animal minime pituitosum.
 51
 canis caluariæ interna superficie ab
 dans os 32.44
 canis cæcum intestinum cuiusmodi.
 500
 canis caluariæ foramina 51.7
 canis facii ossis descriptio. 81.37. item
 coccygis 82.3
 canes ab homine uariantes in muscu
 lis brachium mouentibus. 266.41
 canes colo & mesenterio ab homini
 bus differre 496.25
 canes in non paucis partibus ab ho
 mine uariantes. In musculis tho
 racis. 287.20. & 52. item 288.55. i
 tem 289.19. & 30. itē 293.41. & 45.
 item 294.4. & 33
 canū caluaria nō absq; futuris. 26.54
 canū & hominū colon differre. 501.16
 canum & hominum *πυλγας* colo
 ris diuersi 497.30
 canum iecur quale. 506.43. & 507.7
 canum iecoris situs 505.46
 canum omēti ratio, & ad hominis di
 uersitas 496.42. & 497.3
 canum penis osseus 527.50
 canum renes cur altius siti 514.33
 canibus macilentius obtigisse mēse
 terium 504.54
 in Canibus nulla cum hominis ossi
 bus similitudo 85.28
 caninæ caluariæ figura. 36.32. & 37.51
 canini capitis figura 47.32
 canini renis ad humanum differen
 tia 516.9
 canini uteri delineatio 382.1
 canini dentes 46.11. & 167.19. cur
 dicti 46.3
 canna 168.9.11.38
 canna brachij 168.4
 canulæ secantibus aptæ. 237.11. de
 lineatio 235
 caput cur copiosiore euacuatione e
 geat 26.9
 caput cur super primam uertebra
 non simul & circumducatur, & in
 latera inclinatur 67.41
 caput humatum oculorum gratia ef
 formatum 18.1
 caput in ossibus quid 9.6.25.49.
 item capitulum ead.
 caput instar tecti domus calidæ. 26.7
 capitis calcar 166.56
 capitis commissuræ 27.43. inde
 capitis figura naturalis quæ 19.13
 & 20.21
 capitis figuræ naturalis cuiusmodi fu
 turæ 26.38
 capitis figuræ aliquot non naturales
 19.23
 capitis figurarum non naturalitū et
 iusmodi futuræ 27.29
 capitis ligamentorū ad ceruicis pri
 mam secundamq; uertebra de
 scriptio. 280.6. administratio. i
 bidem. 35. delineatio 279.47
 capitis motus lateralis quibus uerte
 bris committatur 68.9
 capitis motus proprius quispiam, con
 tra Galeni sententiam 276.12
 capitis motuum differentia 276.1
 capitis motuum obseruatio difficilis.
 63.14
 capitis motorum musculorum par
 primum, cur Galeno tertium sit.
 176
 capitis octauum os 34
 capitis ossa, theca, testa, scutella, etc.
 166
 capitis ossa cur a maxillæ superioris
 ossibus distincta 48.6
 capitis ossa futuris circūscripta quot.
 29
 capitis ossium foramina, eorumq; de
 scriptio 47.17. & 49.9. inde
 capitis structuræ ratio, quotq; eius fi
 guræ 17.46. & pag. 18
 capitis tabulæ 20.12
 caput circumuertentū musculorum
 descriptio. 278.10. & 24. admini
 stratio 279.35
 caput flecti & reflecti super primam
 uertebra 65.4. & 67.10
 caput mouentium musculorum deli
 neatio. paris primi. 204.3. secun
 di paris. 205.36. tertij. 209.19. quar
 ti. ibid. 27. quinti. ibid. 28. sexti.
 ibid. 30. septimi paris 182.32
 caput mouentium musculorum de
 scriptio. 276.11
 caput mouentium musculorum par
 secundum, in homine, a Galeni de
 scriptione diuersum 277.20
 caput mouentium, sed motu nō pro
 prio, musculorum traditionem to
 tā, quare sub Dorso motoribus. 4.
 paria prima. ratio 297.12
 caput mouentium musculorum po
 steriorum descriptio. 276.35. par
 eorum primum. ibid. par secun
 dum. 277.2. & utriusque paris mu
 nus. ead. 50. par tertium. 277.56.

quartum. 278.5. quintum ac sex
 tum par. ibid. 10. & horum fun
 ctio ead. 24.
 caput mouentes musculi anteriores.
 eorum descriptio. 278.29. par om
 nium capitis motorum, septimū.
 278.29. functio binis paribus po
 steriorum opposita 278.4
 caput mouentium musculorum, iux
 ta septem parium ordinem, admi
 nistratio 279.15
 capita ossiū non semel *ἐπιφύονται* quo
 que Galeno dicti 9.42
 capitū in ossibus alia prominētia, alia
 depressa 9.7. & quæ. ead. 16. inde
 capitum in ossibus differentia. 9.31.
 quantus earundem cognoscenda
 rum usus 39
 capitā futuris destituta. 27.6
 capita uirorum a mulierum capiti
 bus non perpetuō futuris uariare.
 26.47
 inde
καρπία 387.48
 carina hominis 167.51
 carnosā membrana. quare Membr.
 carnosā membrā in abdomine ad
 ministratio 548.57. & 549.16
 caro, cur musculis addita 220.26
 caro musculorū, præcipuum motus
 organum 222.39
 carnē, quid uocet Aristoteles. 232.30
 * *καρπία* arteria 301.9
καρπία quid 117.1. & 168.15
 cartilago brachiale ab ulna diuidens
 113
 cartilago, *χόνδρος* 166.18
 cartilago clauiculæ articulationis cū
 pectoris osse peculiatis 102.19
 cartilago epiglottalis 93.20
 cartilago glutinis uicem subiens. 4.32
 cartilago innominata quæ 154.5
 cartilago in articulis quibusdam ter
 tia 4.13
 cartilago inter uertebras triplex. 301.4
 cartilago inter uertebras iuxta Gale
 ni sententiam quid præster. 300.32
 cartilago ligamentorum substantiam
 ingrediens 4.35
 cartilago mucronata, siue *ἐπιφύων*.
 93.2. eius usus. ead. 17. & 167.45
 cartilago omnibus articulis commu
 nis. 44.26
 cartilago quid, eiusq; natura, usus, ac
 differentia 3.35. inde
 cartilago scapulæ sinum frequenter
 augens 98.3
 cartilago spinarum apicibus obna
 ta 59.4
 cartilago, tarsus uocitata 238.27
 cartilaginis in ossium connexu u
 sus 16.45
 cartilaginis temperies 150.54
 cartilaginis osse promptius stringi ac
 dilari 3.53
 cartilagines aliquid continuō erigen
 tes 4.38
 cartilagines nasi 151.1. asperæ arte
 ria. ead. 32. & 153.9
 cartilagines nudis & extantibus par
 ticulis

ticulis adnatæ 4.44.51
 cartilagine quibus tibia ossis sinus
 augmentur 138.44
 cartilaginum costarum cum pecto-
 ris osse, ab ipsarum ossibus libera-
 tio 599.52
 cartilaginum palpebrarum & aurium
 descriptio 150.29.40
 cartilaginum substantia 4.45
 cartilaginea cordis basis 93.35. inde 56
 cartilaginea cordis substantia exa-
 men 602.50
 cartilagineum in uertebis ligamen-
 tum 57.46
 cartilaginea uasorum radices quo pa-
 cio inquirendæ 94.31
 cartilaginofum os brachialis quod
 nam dictum ueteribus 118.16
 callosos 167.44
 καταλκός quid 100.5
 Caua uena. uide Vena caua.
 cauae uenæ ad cordis basim conti-
 nuitas expressa 563
 cauae uenæ distributionis per thora-
 cem & iugulum examen 600.48.
 inde
 cauae uenæ & arteriæ magnæ distri-
 butionum sub osse sacro examen
 556.
 cauae uenæ orificio præfectarum mem-
 branularum usus 597.23
 cauae uenæ ortus examen 602.16
 cauae uenæ series in peritonæi ampli-
 tudine, qui obseruanda 554.30
 caudæ os 167.41
 caulla 167.5. & 168.46
 caullæ 168.42
 cauitas auditus organo parata 34.39
 cellulae coli 362.25
 Cor. Celsus in ijs quæ ad Anatomen
 pertinent, sæpe lapsus 154.56
 Cor. Celsi de arteriæ asperæ forma
 locus 576.9
 Cor. Celsi de incerto brachialis ossis
 numero sententia 117.13
 Cor. Celsi de inferiori maxilla locus
 44.
 Cor. Celsi de pectoris osse lunato fen-
 tentia 93.7
 Cor. Celsi locus de primis colli uerte-
 bris 67.29
 Κορυμβος 281.28
 * cento apud Arabes uenarum quæ-
 dam copia 290.13
 Κορυμβος, Κορυμβος 9.5.20. & 10.1.
 Κορυμβος tunica 649.9
 Κορυμβος 168.8
 cerebelli delineatio unde sit petenda
 628.
 cerebelli descriptio totius. 628.45.
 situs ac magnitudo. 629.14. for-
 ma. ibid. 45. implexuum ratio &
 species. 631.1. durities. ibid. 36
 color & substantia. 631.41. quo
 pacto continuū sit cerebro. 629.15.
 administratio 653.27
 cerebelli processum uermiformem de-
 scriptio 639.1 delineatio ubi spe-
 cianda 638.55

cerebelli sedes 31.2
 cerebelli situs 19.17
 Cerebrum cuius animæ facultas se-
 des 594.37
 cerebrum homini grandius datum
 ex proportionem 507.11
 cerebrum, neruorum principium,
 316
 cerebrum quo pacto mole in anima-
 libus uariet 624.9
 cerebrum rationis sedes, quale domi-
 cilium natura sortitum 26.1
 cerebrum sensus ac motus arbitrarij
 principium, et rationis sedes 599.13
 cerebri arteriæ. quare Arteriæ cere-
 bri.
 cerebri corpus callosum. quare Cal-
 losum corpus.
 cerebri corpus testudinatum camera
 tum uel eius descriptio 636.37.
 usus. 637.34. delineatio unde pe-
 tenda sit. 636.41. administratio.
 652
 cerebri delineatio unde sit petenda
 628
 cerebri dura membrana. quare Mem-
 brana dura cerebri.
 cerebri descriptio totius. 628.45. nu-
 merus. ibid. 45. magnitudo & for-
 ma. 629.51. anfractus, & eorundem
 usus. 630.34. partes, dextra ac sini-
 stra. ibid. 15. cur sic sectum. ibidem
 54. & quibus sedibus continue-
 tur. 629.6. durities. 631.37. col-
 lor. 631.42. substantia. ibid. 43.
 quo pacto ab ossium medulla disse-
 rat. 531.51. nutritioni quo pacto
 prospectum. 632.9
 cerebri, eiusque partium omnium admi-
 nistratio 650.47
 cerebri excrementorum in os descen-
 dentium receptaculum an garga-
 reon 580.37
 cerebri fabrica in brutis ab homine
 non differens 624.4
 cerebri figura 19.16.19
 cerebri galea 166.20
 cerebri glandis descriptio. 637.42
 cerebri infundibulum, glandula, &
 pituitam excipientes ductus reli-
 qui, descriptio omnium. 640.1. de-
 lineatio unde petenda. ibid. 4
 cerebri partium ac functionum bre-
 uis enumeratio 622.21
 cerebri os cuiusmodi à Galeno tradi-
 tum 32.41
 cerebri neruorum quinque surculi tem-
 porali musculo oblari 33.29
 cerebri neruorum parium aliquot e-
 xamen 604.3
 cerebri neruorum historiam quare
 in Neruis cerebri.
 * cerebri membrana uenarum modo
 cauae 307.13
 * cerebri membranae dura sinus qua-
 les sint. 307.41. cauitates. sinuum
 quatuor quales. 308.28. usus sinu-
 um. 307.41. primi & secundi si-
 nus constructio. 307.55. tertius &

quartus sinus. 308.8. quæ à primo et
 secundo sinu enascantur propa-
 gines. 308.48. quæ à tertio. ead. 54.
 à quarto. 309.8. processus à quarto
 sinu, cerebri petens uentriculos. ead.
 36. omnium delineatio 305.45
 cerebri membrana tenuis quare Me-
 brana cerebri.
 cerebri pituita, ad palatum per quos
 meatus eat. 641.42. & in narium
 amplitudinem. ibid.
 cerebri pituitam per ossa factus organa
 non expurgari 641.46
 cerebri plexus secundas referentis tra-
 ditio 643.3
 cerebri plexuum, reticularis & secun-
 darum plexibus similis, descriptio.
 642.13. delineatio ubi specifianda,
 ead. 16
 cerebri reuolutiones intestinorum an-
 fractibus eleganter ab Erasistrato
 collatae 630.29
 cerebri substantia ab ossium medul-
 la quo pacto differat 631.51
 cerebri testium ac natium descriptio.
 633.18. delineatio unde petenda.
 ibid. 21. administratio 653.37
 * cerebri torcular 309.45
 cerebri uenæ. quare Venæ cerebri.
 cerebri uentriculi, quare Ventriculi
 cerebri.
 cerebri uentriculorum anteriorum du-
 ctus. 323.7. delineatio ead. 11
 de Cerebri uentriculis consutata recen-
 titum opinio 623.19
 * in Cerebri uentriculis prioribus con-
 stituti plexus fabrica. 310.39. deli-
 neatio 306.40
 cerebro dorsalem medullam respon-
 dere natura 581.16.
 cerebrum nullis musculis indiguisse
 88
 cerebrum oculorum gratia in capite
 locari, & dein cerebri nomine reli-
 quos sensus 18.21. & 19.5
 Ceruix 101.16
 ceruicis flexioni præfecti musculi. 278.
 56. eorumque administratio. 295.47
 ceruicis motus, alius peculiaris, alius
 dorso communis 295.32
 ceruicis motorum musculorum de-
 scriptio, quare Dorsum mouentium
 musculorum, 4. prima paria, usus,
 sub Vsu eorundem. administratio.
 sub iisdem. ratio. 297.11. & 297.
 49. & 278
 ceruicis motuum differentia quæ. 276.9
 ceruicis nomina 167.34
 ceruicis uertebrae primam secundæ
 neccientis ligamenti descriptio. 300.
 30. administratio. ead. 42. deli-
 neatio 279.ultimo
 ceruicis uertebrae. uide Vertebrae.
 ceruicis uertebrae cuiusmodi. 59.18.
 quot numero 63.12
 ceruicis uertebrae delineatio. 60
 ceruicis uertebrae primæ ac secun-
 dæ ad caput annexio, ligamento-
 rumque descriptio. 280.6. admini-
 stratio.

stratio. ibid. 35. delineatio. 279.47
 ceruicis uertebrae adnascens ligamen-
 tum quoddam 301.44.49
 ceruicis in ossibus qui potius, dican-
 tur 10.20
 ceruini cordis os medicorum impo-
 stura excogitatum 94.23
 χαλκοδόν ossa 148.1. & 168.52.
 chamel 385.52
 χαλκός 11.1
 chirurgiæ instrumentorum deline-
 tio 329.20
 χοιμή Græci 640.38
 χοιμή 90.22. & 166.18
 χοιμή 294.3. & 541.56
 χοιμή dicta membrana 628.6
 χοιμή oculi tunica 643.17
 χοιμή plexus. 309.32. & 310.41. &
 643.3
 CHRISTI lateris aperti aqua my-
 sterijs plena 585.28
 CHRISTOPHORVS PFLVE-
 GEL SALISBURGENSIS
 19.
 cibo ac potui in corpore, concoquen-
 dis famulancia organa. earumque ra-
 tio 385.5
 cibum potumque uentriculo deferen-
 tis uitæ nomina 388.6
 ciceri assimilatum ossiculum, ac mira-
 eius uis 126.37. inde
 Ciceroni parum recte mesenterium,
 medium intestinum dictum 504.6
 clia 150.26
 clia cur pro gargareone
 circumuersionis motus 13.27
 Κορυμβος 524.4. 37.
 & 525.
 clauale os 166.57
 clauicula ad summum humerum ne-
 xus 103.8
 clauiculae curuitas, eiusdemque usus.
 102.28.
 clauiculae substantia, tubera, asperita-
 tes, leuitates, foramina 103.12. inde
 clauiculæ tuberculi articulatio 99.45
 clauiculae 167.51. & 168.42
 clauicularum à pectoris osse libera-
 tio 599.46
 clauicularum delineatio. 101. inde. ea-
 rundem numerus, & ad pectoris
 os articulatio. 102.2. inde. usus.
 ead. 53
 clauis 167.51
 clauium ossa 167.40
 clauis 102.1. & 167.51
 clunium ossa 138.24. & 168.36
 dypeus oris stomachi 167.48
 dypeus pectoris 167.54
 dypeus pro omento 494.39
 coarticulatio. 12.20. & 13.18
 coccyx auis, cuculus 83.24
 coccyx, siue coccygis os 1.46. et
 56.56 uide Os coccygis.
 Κορυμβος appellatio 83.23. & 85.27
 coccygis canini descriptio. 82.9. eius-
 dem foramina 85.17
 coccygis humani descriptio. 83.23. in-

de 84.43
 coccygis ossis in parturientibus maxi-
 mum momentum 131.52
 coccygis ossis nomina 167.40. inde
 coccygis ossis quot ossa 162.39
 Λαδία 166.20
 cogitationis ossa 166.40
 * κοιλία dicta uena 276.52
 κοιλία cur dictus Græcis uentriculus.
 389
 coitus pruritus ac delectationis cause
 expensæ 526.9. inde
 colatorij os 167.5
 colon excrementorum uelut prom-
 ptuarium 503.1
 coli cellulae 362.25
 coli in hominibus & canibus discrimi-
 ni 501.16
 coli intestini à recto differentia. 501.16
 coli intestini circa tenuia situs. 361.11.
 & 362.16
 coli intestini uentriculi fundo expor-
 recti, etc. figura 358.19. & 357
 coli principium ubi 500.51
 coli situs ratio 502.57
 coli tunice ac fibræ cuiusmodi. 501.20.
 inde. uenæ & arteriæ. ead. 40.
 nerui 50
 Λαδία capita non recte περιφύσας &
 Λαδία Galeno dici 9.48
 colo mesenterij uice esse inferiorem
 omenti membranam 496.24
 collum 10.11. & 167.35
 collum asperæ arteriæ gratia datum
 homini 63.6
 collum homini pulmonum gratia da-
 tum 62.49
 coli uertebrae 56.48. et uide Ceruicis.
 collo caritæ uocem non edere. 62.57
 columella cur pro gargareone. 580.17
 commissura instar unguium 16.3
 commissuræ temporum squamosæ. 27.44
 commissurarum ossa iungentium ty-
 pus. 12.10. ac differentia 13.11. inde
 * communis dicta uena 287.15
 Κορυμβος, Κορυμβος 168.31
 Κορυμβος, Κορυμβος 29.31. & 166.19
 concupiscibilis animæ sedes iecur.
 505
 Κορυμβος, Κορυμβος 9.20.48. & 10.1.36
 Κορυμβος digitorum qui 121.48
 Κορυμβος non recte Galeno dici artu-
 um capita 9.47
 Κορυμβος glans, quæ & Κορυμβος* 309.
 38. & 537
 Κορυμβος processus. 98.24. & 167.
 55. & 168.1
 cor an lenis beneficio refrigeretur.
 514
 * cor arteriarum fons, siue auctorum
 controuersia 298.44
 cor cuius animæ sedes 594.19.38
 cor humanum uero osse carere. 93.54
 cor insiti caloris fomes, & irascibilis
 animæ sedes 96.36
 cor neruorum esse principium, cur
 591

ab Aristotele proditum 591.56
 cor neruorum principium non esse.
 48
 cor quatuor uasorum ad contermi-
 nas sedes connexu sustineri. 94.21
 cordis, ipsiusque partium functio, et u-
 sus, ipsarumque constructionis ratio.
 594.15 inde
 cordis, ipsiusque subministrantium par-
 tium functionis enumeratio. 569.
 36 inde
 cordis à pulmone liberi. & dextri eius-
 dem uentriculi adaperiti delineatio.
 565.56. item sinistri uentriculi. 567
 cordis ab ipsius inuolucris prorsus li-
 beri delineatio 563
 cordis adeps 585.17. & 588.24
 cordis auris dextra 563. sinistra 564
 cordis auriculæ dextre usus, & ipsius
 constructionis ratio. 597.3. item utri-
 usque. ead. 18. sinistrae 598.42
 cordis auricularum delineatio, ubi que-
 renda 593.7
 cordis auricularum situs. 593.12. dex-
 tre situs & forma. ead. 18. substantia.
 42. nexus. 47. item sinistrae. ead. 53
 cordis basis ratio & usus 595.25
 * cordis basim cingens uena 278.56
 cordis caro cuiusmodi. 566.43. & fi-
 bræ. ead. 49. inde. item carnis usus.
 39
 cordis caro cur in mucrone quam in
 basi spissior solidiorque appareat.
 587
 cordis carnis usus 598.20
 cordis cartilaginee siue ossee substan-
 tiæ usus. 596.15. eiusdem examen.
 602
 cordis cum suo inuolucro & pulmo-
 ne delineatio 561. & 562
 cordis dextrum latus expressum. 563.
 item sinistrum 564
 cordis dilatio quid 587.45
 cordis figura. 585.41. superficies. ead.
 48. magnitudo 596.32
 cordis formæ ratio 595.29
 cordis inuolucrum cuiusmodi aquam
 contineat. 584.47. & cur potissimum.
 585
 cordis inuolucrum quibus uasis uiam
 præbeat 583.41
 cordis inuolucrum quibus uasis ac
 neruis implicetur 584.39
 cordis inuolucrum delineatio ubi quæ-
 renda 583.28
 cordis inuolucrum examen 600.32
 cordis inuolucrum forma. 583.34. initium.
 ead. 49. situs. 584.4. substantia. ead.
 17. superficies & nexus 28
 cordis inuolucrum usus & constructio
 nis ratio 584.43. & 595.1
 cordis membranae quæ. 591.30. & quot
 numero. ead. 33
 cordis mucronis ratio & usus. 595.20
 cordis neruulus. 588.17. eiusdem usus.
 596
 cordis orificiorum membranulae, ea-
 rumque delineatio ubi quærenda.
 591
 de Cordis

de Cordis orificijs, Anatomicorum
diuersa placita 590. 34
cordis os, siue cartilaginea substan-
tia 93. 34. inde
cordis ossis, siue cartilagineae substanti-
ae delineatio 567. 20
cordis partes non aequè omnes dignè-
595 17
cordis partes omnes cui functioni po-
tissimum famulentur 594. 56
cordis per transuerfum dissecti deli-
neatio 567
cordis pulsus in uiuò animali examè-
598 7
cordis scutum 167. 44
cordis situs. 561. 28. & 585. 57. eiusdem
ratio 595. 3
cordis situs ac formæ delineatio ubi
querenda 585. 34
cordis substantiæ delineatio ubi que-
renda 566. 40
cordis substantiæ peculiare uenæ &
arteriæ. 583. 13. eisdemq; obnata tuni-
ca. ead. 22
cordis substantiæ secundò ipsius uen-
triculus delineatio 567. 24
cordis substantiæ usus 595. 37
cordis uasa quot, & quæ 589. 47
cordis uasorum & orificiorum eorun-
dè delineatio ubi querenda. 589. 40
cordis uentriculus dexter cur sangui-
neus dictus 596. 20
cordis uentriculus sinister cur spiritu-
sus siue æreus appellatur 598. 5
cordis uentriculi dextri, & ipsius ori-
ficiorum membranarumq; examè-
601. 50. item sinistri 602. 35
cordis dextri uentriculi usus. 596. 20.
item sinistri, eiusdemq; constructio-
nis ratio 598. 3
cordis uentriculorum delineatio ubi
querenda 588. 36
cordis uentriculorum numerus & li-
tus. 588. 45. dextri forma. ead. 48. &
sinistri. 54. eorund. superficies. 589. 10
cornix 8. 53
coronale os 166. 42
coronalis sutura, *εφ' ὅραν ἰσθμ.* 166. 27. &
21. 16. & 23. 4. cur dicta 26. 41
coronalis uenæ usus 595. 41
coronalium artieriarum usus. 596. 6.
earundum ortus 11
λογαὶν, λογαῖς 8. 53
λογαῖν appellatione quid Galenus
uoluerit intelligi 65. 36
λογόνα 106. 17
corpus cuiusmodi ad sectionē adhi-
beri conueniat 548. 10
corpus testudinatum cameratum ue-
616. 37. quereitè, Cerebri corpus te-
studinatum,
corporis humani medium exactissi-
mum quod 595. 14
corporis humani ossa quo artificio
parada ad inspectionē, 155. 23. inde
corruptelæ homini connata neces-
sitas 384. 38
λογιστὴν siue *λογιστῶν* ossa
corticales suturæ 166. 36

λοφῶς ossa 166. 36
collæ quot 162. 40
collæ spurie siue nothæ, & legitimæ
167 50
costarum ad uertebras articulation. 91.
20. eiusdè articulationis, ductusq;
earundem delineatio 87. 1. inde
costarum asperum tuberculum. 91. 4
costarum cartilagineas 3. 52. & 5. 2
costarū cartilaginū cū pectoris osse,
ab ipsarū ossibus liberatio. 599. 52
costarum ductus 93. 24
costarum in cōpingendo seculo qua-
lis obseruanda ratio 161. 16
costarum longitudo. amplitudo, læ-
uitas & asperitas non eadem om-
nium 90. 31. inde
costarū numerus. 89. 45. uiris & mu-
lieribus idem ead. 50
in Costarū osso inferiorū inflama-
tione an mittendus etiā sanguis. 602. 5
costarum ossiæ substantiæ deline-
atio 87. 17
costarum substantia & appendix
cuiusmodi. 7. 50. & 90. 15. inde. car-
tilagineas. ead. sinus. ead. 47
costis singulis peculiaris tunica, 571. 39
costas succingens tunica, uide, Tu-
nica costas succingens.
costas succingens tunica altera. uete-
ribus dicta quæ 295. 2
λοῦλον 10. 24. 24
λοῦλον & *γλῶσσιν* discrimen 10. 44
λοῦλον & *ὄνυ* 10. 24
λοῦλον & *ὄνυ* herba 539. 25
λοῦλον & *ὄνυ* cur uteri acetabula dicta.
539 28
coxa 168. 26
coxæ os 128. 55. & 168. 21. 28
coxendix 128. 56
coxendicis acetabuli ad uterū aceta-
bula collatio. 539. 2
coxendicis os. 6. 2. & 127. 17. & 128.
52. & 131. 26 & 168. 21.
coxendicis ossis acutus process. 131. 18
coxendicis ossis appendix. 131. 25. eius-
dem figura. 5. * item ligamenta ad
os femoris, quare, Femoris os.
coxendicis ossis robori quomodo sit
prospæctum 130. 35
coxendicis ossis superiori sede incul-
ptus sinus. 130. 22. eiusdem tubera.
ead. 28
λοβόνη 166. 19
crassi intestinū, uide Intestinū crass.
λογαῖς dentes 167. 23
λογαῖς 141. 10
λογαῖς dicti musculi 285. 57
Crenellū renuēdi mos, retrorū
flexu capite 63. 30
cribratum os 167. 5
cribri modo peritum os 28. 24
cristæ os 167. 13
crocodili non idem motus maxillarū
ut reliquis animantibus 246. 14
λογαῖς futura 166. 35
λογαῖς ossa 166. 48
crus 163. 34
cruris arundo maior, & minor, 168.

38
cruris domestica canina inde
crurum in hominibus & quadrupedibus similitudo 168.39
per Crura tendentium uenarum & arteriarum examen 145.1. inde
crystallinus humor, siue *lupusana* 677.49
646
latus 25
latus dentes 168.16
latus 167.17
cubi 168.16
cubum referēs os. 148.4. inde. & 168.
53. eiusdem descriptio. 144.27. inde
cubiforme os 168.33
cubitus quid 109.18. & 110.44
cubiti flexus ratio 106.11
* cubiti motus duo 226.50
cubiti nomina 168.5
cubiti ossium figura 108.3
* cubiti fedis interna musculorū numerus. 221.45. externe fedis. ead. 51
* in Cubiti fede externa ligamētōrū transferlorum administratio. 223.56
* cubito adiacētibus musculis obnata membrana. 220.42. obseruanda quomodo 222.31
* cubito brachiali nescientia ligamenta 221.8
cubitiū flectentiū musculorū delineatio. primi. 188.49. secundus. 193.17. extendentium itidem primi. 201.50. secundi 175.45
* cubitum mouentes musculi in canibus 219.29
* cubitum mouentium musculorum descriptio. 216.50. flectentium primus. 217.8. secundus. ibid. 38. am horum functio. 218.12. extendentium primus. 218.50. secundus. 219.5. tertius. ead. 12. administratio omnium 225.4
cultelli parui pro sectione apti. 236.20. eorum delineatio 235.47
culturalis cartilago. 167.48
cultri & buxo, pro sectione parandi. 236.29. eorum delineatio 235
cultrorū uulgarū ad sectionē descriptio. 236.27. delineatio 235.48
cuneiforme os. 21.35. & 22.14. & 23.15. 40. & 25.20. 39. & 30.2. & 36.45. & 38.10 & 167.3
cuneiforme os *πυλμογον*. 32.3. eiusd. antra ead. 5. inde
cuneiforme os spongiae modo non esse peruium 32.15
cuneiformis ossis circumscriptio. 28.44 & 29.1
cuneiformis ossis forame Anatomis ignoratum hactenus. 49.31. peculiarare 52.45
cuneiformis ossis medium nequitū perforatum, cōtra Galeni traditionem 51.33
cuneiformis ossis sinus 54.56
cuneiformis ossis sutura. 28.33. 44. quibus sedibus occurrit. 29.4. eiusd. interuallum 29.18
curtoribus lienem eximi, stulte per, suum

fuſus uulgo	513. 3
cuticula quid	223. 1. 4
cuticula, <i>αὐτορροΐς</i>	232. 18
cuticulæ adminiſtratio, 234. 1. & 548.	
50. & 549. 6. delineatio	231. 30
cutis in homine, <i>αὐτορροΐα</i> dicta He- rophilo	231. 43
cutis manus. quære, Manus	
cutis quid fit	231. 35
cutis adminiſtratio, 234. 1. & 548. 30.	
& 549. 6. delineatio	231. 30
cutis differentiæ à connexu, 231. 43.	
à neruorū copîa, ibid. 48. à mol- licie. ibid. 50. à motu. ibid. 56. à pi- lis, 232. 4. à foraminibus. ibid. 7	
cutis & membrana in frôſte & pene, ſcôrtoç. nullo adipe ſubſtata cur.	inde
521. 42	
cutis humane craſſities	161. 54
cutis quæ partes in homine mouean- tur	237. 25
cutis ſubſtantia	231. 33
cutis uenis, arterijs, ac neruis prædi- ta, ac ſenſus compos	232. 21
cuti per uniuerſum ſubſtita membra na carnoſa	232. 45
<i>λινός</i>	111. 6
<i>λινός</i> os	149. 4. & 163. 53
<i>καυκασίτης</i> & <i>λινός</i> ſarus, herba	379. 26
cymba referens os, 163. 49. eiufde de- lineatio. 5. & 6. 5. & 142. & 143. 14.	
eiufde linus, 147. 23. & ſedes. ead.	
cymbam referens oſſis per medium diſſecti figura	2
<i>λινός</i>	167. 19
<i>λινός</i>	166. 20

	D	168.17
	Actus	168.17
	Agoris Herophilo quid	
	sit	23.4.38
	dearticulatio	12.1.6
	& 13.	7
dentis	dictus musculus	264.45
dens	processus	61.55. & 66.31
dens	secundae vertebrae tuber, siue	
	processus	66.31
dentis	dicti ossis ligamētū.	280.2. & 44
dēns	molaris facies utraq;	33. & 34.25
dentis	processus cum prima verte-	
	bra contextus	66.39
dētes, dēlvres,	eorūq; nomina.	167.16
dētes	frigore potissimū uexari.	45.3
2.	dentes omnium ossium durissimi.	2.
54. &		46.11
dentes	quod maxillis infinguntur.	46.17
dentes	quot	162.38
dentes	radicibus inter se uariare.	46.
20.		inde
dentes	sensu præditi	3.20. & 45.2
dentes	soli omnī ossium nudi	3.26
dentitū	à ceteris ossib. differētia.	45.42
dentium	alveoli	44.41. & 45.10
dentium	appendices	46.56. inde
dentium	cavitas	46.51
dentitū	dolori, remediū optimū.	46.39
dentium	excessus præsecādi, aut exu-	
	repi mos	45.33
dentium	frequentia argui uite lon-	
	gitudinem	45.49

dentium numerus. 45. 47. & nomi-
na. ead. inde
dentium numerū aliqui uariare 46. 37.
dentium praeputia 46. 17.
dentium puerorum appendices 7. 51.
dentium radicibus affixi nervuli. 45. 30.
dentium ufus 1. 20.
dentium utriusq; maxillae figura. 45.
diaphana, cutis dicta 23. 2. 14.
διάρρηκτα 290. 47.
διαπερήλυντες membrane, quae. 57. 13.
diarthrosis, διαρρηκσις 12. 20. & 13. 1.
& 120. 24.
δυσσενες, dentes 167. 17.
διόλυται, cur testes dicti 521. 20.
διόλυται dicti in cerebro 638. 42.
digiti, δακτυλός 168. 17.
digiti, cur inaequales 125. 15.
digiti, cur unguibus donati 149. 42.
digiti manus. quare, Manus dicti.
digitorū articulationis forma. 12. 4. 21.
digitorum dignitas. 12. 4. 54. ufus ac
litus. ead. & 125. 2. inde
digitorum flexus, extorsum mirabi-
lis 124. 36.
digitorum forma in mulieribus pul-
cherrima, qualis 122. 12.
digitorum manus ossa, quot 162. 43.
pedis. ead. 43.
digitorū manus cuti internae nervosa
tenuitate subnati musculi descri-
ptio. 302. 26. administratio. * 222. 32.
digitorum ossa 9. 49. 55.
digitorum ossa non penitus medi-
lae expertia 121. 50.
digitorum ossa perperam Galeno fo-
lida constituta 2. 51.
digitorum ossa quot. 120. 35. & cuius
modi. 121. 16. inde. & 149. 20.
digitorum ossium appendices 89.
digitorum ossium articulationis ra-
tio 123. 30.
digitorum ossium magnitudo. & for-
ma decentissima 122. 8. 14. inde
digitorū pedis ossa, eorumq; descri-
ptio 142. & 143. 24.
digitorum pedis figura 5. & 6. 7.
digitorum pedis ratio 149. 13.
digitorū tertij ossis processuli. 124. 46.
digitos flecentium musculi secundi
tendinum per primi tendines tran-
situs 306. 5.
digitos mouentium musculus uigeli-
mus tertius, ad brachiale referen-
dus 312. 11. & 313. 3.
digitos manus mouentes musculi.
quare, Manus digitos. &c.
digitos pedis mouentes musculi. que-
re, Pedis digit. mouent.
digitos quinque omnino fingi oportu-
isse. 12. 4. 50. non plures. 125. 14
digitos singulos tribus ossibus effor-
mari. merito 121. 47.
diploa 20. 15.
διπλοῦς διατετατοῦν intestinum. 499. 2.
dorsalis medulla, quot nervos edat
339. 37.
dorsalis medulla delineatio 331.
dorsalis medulla, eius descriptio. 338.

23. ab ossium medulla quo pacto
differat. ibid. quæ sint illi cū cere
bro cōmūna, quæ peculiaria. 339. 2.
cur situnica. 339. 20. cur sit facia.
338. 34. muniēda quo pacto? ossi
bus. 338. 51. mēbraneis inuolutis.
ead. 52
dorsalis medullæ cum cerebro coa
litus 653. 42
dorsalis medullæ terminus ex olle
prodies sacro, inter neruos nō cen
setur 339. 44. & 350. 13
dorsalem medullam in sexto ossis fa
cri ossē terminari 85. 3
dorsum, eiusq; ossium descriptio. 56.
41. & 99. 22
dorsumiliū ossis 129. 52. & 130. 1
dorsū ligamēta ualida quædā, & corū
ufus. 301. 17. ligamenta in spina
rum interuallis posita 301. 25
dorsi medullæ initū. 631. 24. color.
631. 41. substantia. ibid.
dorsi morū differentie 295. 22
dorsi musculi, à Galeno frigide de
scripti 295. 45
dorsi nomina 167. 30
dorsi ossiū multitudinis causa. 58. 10.
& quot constet ossibus ead.
dorsi ossiū non par magnitudo, necq;
dorsalis uite æqua amplitudo. 58. 31
dorsi pars thoraci respondens, pro
prios flexionis musculos cur non
habet 298. 4
dorsi uertebræ. 167. 37. earundem ap
pendices 7. 46
dorsi uertebrarum ligamenta, iuxta
Galeni placitum, eiusq; improba
tio 300. 33
dorsi uertebrarum ligamēta, 1680px
descriptio in uideat quæ dicta 301. 10
dorsi uertebrarum ligamenti species
canibus propria 301. 40
dorsi uertebras necnecentium ligamen
torum descriptio. 300. 28. admini
stratio 302. 5
dorsum flecti antrosum, fuisse cora
modius 59. 40
dorsum hominī quāta industria Na
tura creauerit 57. 51. inde
dorsum mouētū musculorū deline
tio. paris primi. 191. 11. fecidi. 191.
15. tertii. 205. 47. quarti. 209. 35. quinti
191. 50. sexti. 205. 50. septimi. 209. 40
dorsum mouentium musculorum
descriptio 295. 11
dorsum mouentū musculorū iuxta
singulorū parū ordinē administra
tio. 299. parium 4 priorum. ead.
28. quatuor postremorū, nempe
quinti. 299. 38. triū sequētū. 300. 1
dorsum mouentū musculorū, iuxta
s ipsorū paria sigillatim expositius
ufus. 296. paris primi. ead. 13. se
cundi & tertij parium ufus. 296. 43.
quarti. 297. 8. quinti. 298. 11. sexti.
ibid. 40. septimi. 299. 2. octauū.
ibid. 20
Dorsum mouentium musculorum
par primum, Galeno parū apte in
Li plures

plures diuisum. 296. 4. usus non recte assignatus. ead. 18
 dorsum mouentium musculorum par. 5. a Galeno non recte descriptum. 297. 16
 dorsum mouentium musculorum paria duo. 7. & 8. Galeno incognita. 298. 11
 dorsum mouentium musculorum paria 8. ac primum. 295. 48. secundum. 296. 20. tertium. ead. 39. quartum. ead. 52. par quintum. 297. 13. sextum. 298. 10. septimum. ead. 44. octauum. 299. 7
 duales dentes. 167. 18
 dulcis morbus seu bolus. quid. 359. 55
 duodenum intestinum. 362. 1
 duodenum cur in nullo anfractu ducatur. 502. 52
 duodenum intestinum cur exortus. 390. 36
 duodenum non minus quam ieiunum. inane. 499. 19
 duodeni appellatio. 498. 57
 duodeni intestini ductus. & ratio. 498. 52
 duodeni tunica cuiusmodi. 499. 30
 duodeni intestini uenae & arteriae. 499. 39. nerui. ead. 52
 duodeno cur insertus bilis uesculae meatus. 503. 44
 dura ossa. 166. 54
 dura mater. dura Cerebri membrana. quare. Membrana dura cerebri. E
 καρσις quid. 498. 53
ελος. 494. 39
 elephantiasis laborantis lien maior. 511. 19
 elephantiasis laborantium superficies cutis & color. cuiusmodi. 511. 54
 emulgentes uenae delineatae. 370. 18
 enarthrosis. 12. 22. & 13. 43
 enarthrosis quando in simplici articulo. 13. 55
 enliformis cartilago. 167. 46
εντρεα. 498. 5
ενδωλως. 232. 18. & 549. 6
ενδωλως tunica. quae. 522. 43. & 524. 12
 epiglottalis cartilago. 93. 20. & 167. 48
ενδωλως. 154. 47. & 155. 1. & 258. 29
ενδωλως & *γλωττις* differunt. quomodo. 261. 33
ενδωλως delineatio. 257. 44
ενδωλως. 168. 31
ενδωλως. 168. 31
ενδωλως. 167. 53
ενδωλως. 7. 18. inde
ενδωλως cum *αποφύσσει* subinde ab alijs confundi. 8. 43
ενδωλως quoque ossium capita Galeno non semel dici. 9. 42. 47
 epiplex. 494. 39. (495. 8)
ενδωλως cur Cracis dictus ramex. 495. 31
ενδωλως. 494. 44
ενδωλως. 67. 24

ενδωλως dictus musculus. 99. 43. & 102. 35. & 264. 46
 Erasistrati opinio de arterijs sanguine destitutis. 526. 4
 Erasmi Roterod. de taloru lusu dialogus parum anatomicus. 107. 18
 Erasmi de talo lapsus. 140. 19
ενδωλως inuolucrum. 522. 19
 excessus. 8. 13
 exortus. cur duodenum intestinum appellatum. 390. 36
 exortus uenae cauae. qui. 593. 20
 exspiratio alia naturalis. alia uiolenta. & quae. 292. 52
 exspiratio. quibus musculis perficitur. 292. 55
 expirationis usus. 507. 8
 expirationem Naturalem. cur circa musculi opere fieri scribat Galenus. 293. 1
 explantatio. 8. 13

F

Aux. 167. 15. & quid. 579. 46. 13
 faucium glandulae triu generum. 579. 28
 faucium organorum exa. 503. 48
 femur. 168. 23
 femur mouentis musculi descriptio. 297. 26
 femur mouentes musculi. quot confluendi. 242. 24
 femur mouentium musculorum delineatio. primi. 196. 10. secundum. 199. 3. tertium. 202. 10. quartum. 13. quintum. 205. 1. sextum. 195. 128. septimum. 195. 30. octauum. ult. nonum. 193. 36. decimum. 199. 14
 femur mouentium musculorum descriptio. 238. 20. primi. ead. 32. secundum. ead. 43. tertium. quartum. quintum. 239. 2. minus omnium. 140. 31. sextum. 240. 49. septimum. octauum. 241. 4. omnium. 241. 22. nonum. decimum. ibid. 40. decimo appendae carnea portiones. 242. 12
 femur mouentium musculorum quintus. totius corporis mole maximus. 239. 44
 femur mouentium musculorum decem administratione exposita ordine. 242. 36
 femur petentes nerui. quare. Nerui. femoris appendices. 7. 55. eorum delineatio. 5. & 6. 14
 femoris superius caput. 5. & 6. 31
 femoris inferiora capita. cur retrorsum producantur. 134. 17
 femoris ceruices. 10. 14
 femoris dextri figura. 5
 femoris & brachij os in quadrupedibus & auiibus Aristoteli ignoratum. 15. 52
 femoris figura laudatissima. quae. 135. 40. inde
 femoris luxatio qua parte creberrima. 131. 11
 femoris motus. 13. 25. & 238. 20
 femoris os. 168. 22. 25. 28

femoris ossi comparatum auditus organum ossiculum. 35. 22
 femoris os ossi coxendicis alligantium ligamentorum descriptio. 252. 31
 femoris ossis descriptio & figura. 133. 1
 femoris processus. 8. 23
 femoris processus seu rotatores. duo. 134. 1
 femoris secundum ipsius longitudinem forma. 135. 24
 femori ad tibiam articulatio sedes. 134. 1
 femori articulatio paratum. 134. 1
 fenestratum os. 130. 53
 fibrarum cordis & musculorum ratio. 587. 41
 fibrarum in intestinis ratio. 503. 26
 fibrarum in uesica. uentriculo. & bilis uesicula ratio. 518. 13
 fibrarum motibus naturalibus seruientium species. & cuiusque functio. 258. 6
 fibrarum. quae motibus. tum naturalibus. tum arbitrariis sunt praefectae. 257. 32
 fibrarum usus. 596. 3
 fibras tunicarum in uesica optime cognosci. 518. 12
 fibula. 1. 45. & 138. 26. & 168. 39
 fibula quid a fura differat. 138. 30
 fibula secundum ipsius longitudinem triangula. 140. 33
 fibulae ad tibiam os nexu. 139. 17. ubi a tibiae osse dehiscat. 24
 fibulae cum talo articulatio. 140. 2
 fibulae excarnis pars. 140. 28
 fibulae figura. 136. descriptio. 137. 6
 fibulam ad tibiam os colligantium ligamentorum descriptio. 253. 30
 filum. sectioni aptum. 236. 56
 facile brachij minus. 168. 9. maius. 12. & 38.
 fecunditatis praesagium ex umbilici uasorum nodis. 383. 42
 foetus. ipsiusque inuolucrorum examen. 557. 50
 foetus inuolucrum primum ac extimium. cuiusmodi. 541. 16. & quali substantia. 33. inde
 foetus inuolucrum secundum. seu medium. cuiusmodi. 542. 4. ite tertium. ead. 44
 foetus inuolucrum extimium nomina. 541. 56
 foetus inuolucra elegatius a matribus asseruari. quam abijci. &c. 543. 15
 eadem ab reliquis animalibus rursus deuorari. ead. 19
 foetus inuolucrorum delineatio. 383. 10
 foetus in utero situs. 382. & 383. 32. non qualis uulgo traditur. 541. 28
 foetus urinae meatus. 357. 11. & 356. & 518. 360. ipsius ratio. 542. 25. quomodo inquirendus. 558. 18
 foetus urina & recremento uterique uicem irrigari ad faciliorem partum. 543. 53
 foetus uitale spiritum deferentes arteriae. 518. 39
 foetus

foetum inuoluens membrana a quibusdam exiccata asseruari solita. eiusque diuersa nomina. 543. 4
 foetum inuoluens membrana falso non omnibus pueris communis habitus. 543. 5. de quo suppositiones. ead. 11
 foramen caecum. 34. 39. & 53. 12
 foramina auditus organi cauitatem ingredientia. 34. 39
 foramina neruis emittendis parata. 58. 47
 foramina neruis in sacro osse transmittentia. 84. 21
 foramina per caluariam amplitudinem sparsim obuia. 54. 23
 foraminum capitis siue caluariam descriptio. 47. 17. & 49. inde
 foraminum in uertebis. neruis in latera transmittentium natura. 70. 29
 foraminum speculatio uti uicundissima. ita ab alijs haecenus praetermissa. 53. 19
 forniculae. aptae secantibus. 237. 7.
 delineatio. 235
 FRANCISCVS PINELLVS
 Genuens. 90. 5
 frontis cutem mouentis musculi delineatio. ubi spectanda. 179. 7
 frontis musculi. quare. Musculi frontis. 58. 19
 frontis os. 21. 35. & 23. 12. & 30. 1. eius circumscriptio. ead. 13. & 36. 40. & 166. 42
 Fued. fued. 387. 49
 fundibulum cur pro gargareone. 580. 19
 furcula peccoris ossis. 92. 22
 furcula inferioris medium. 167. 49
 furcula. 102. 2. & 167. 51. inferiores. ead.
 fusi ossa. 167. 32

Alea. foetum inuoluens membrana quibusdam dicta. 543. 4
 Galenus de Vfu partium liberos emendare aggressus. non plene id praestitit. 219. 48
 Galenus non pauca. in libris praecipue de Partiu usu. imaginatus est tantum. in animalibus non uisa. 635. 47
 Galenus e quibus animalibus Anatomem scripserit. 233. 21
 Galenus hominem nunquam secutus. 275. 3
 Galenus in Aristotele iniquior. 591. 1
 Galeni in Aristotelem calumniae nimis sophisticae. 540. 55
 Galenus studio in Aristotelem suis ipsius oblitus. 267. 14
 Galenus in Euripide ridendo quod speclandis ossibus occupator. 145. 27
 Galenus medicinae parens. 591. 15.
 rarum Naturae miraculum. 63. 17.
 summus Naturae admirator. 500. 39.
 omnium bonorum autor. 569. 24.
 Galenus non raro quae maximae fuerant exponenda. tacitus praeterit. 630. 43

Galenus quid fecerit. ne aliquam partem ab alijs descriptam praeterisset uideretur. 32. 52
 Galenus simiarum sectionis. quam hominum studiosior. 42. 55. Item in simiarum sectione quam hominum peritior. 81. 24. inde
 Galenum simiae & hominis Anatomem confundere. 83. 17
 Galenum simiarum potius anatomem quam hominis tradidisse. 85. 8
 Galenus simiarum sectione delusus. 307. 1
 Galenus simiarum sectioni nimis filius. priorum Anatomicorum rectas sententias saepe euerit. 234. 19. & 246. 16. & 274. 25. & 299. 50. & 631. 24
 Galeni aliquot librorum interitus. 575. 51
 Galeni Anatomicorum annotationes. 219. 51
 Galeni auctoritas quanta sit. 278. 41
 Galeni bouem pene delusi fallu dehumani penis materia dogma. 529. 8
 Galeni humani penis fabrica nunquam spectasse. 527. 54
 Galeni crebri in Anatomicis tradendis lapsus. 591. 3
 Galeni de Administrationis sectionibus libri postremo ab eo scripti. 63. 42
 Galeni demonstrationes Anatomicae magna parte falsae. 526. 48
 Galeni de Demonstratione librorum interitus quatenus dolendus. 526. 34
 Galeni de Ossibus librum graecum per inuidiam quorundam latere haecenus. 42. 48
 Galeni diligentiae plurimum debere. 68. 15
 Galeni in Anatomicis sectatores notati. 572. 52
 Galeni interpretum lapsus. 98. 25. & 140. 19
 Galeni interpretum mendae Anatomicae a Vesalio sublatae. 55. 39
 Galeni loca ab hominis descriptione discrepantia. non pauca missa. 42. 11
 Galeni loca non pauca inter se dissidentia. aut alioq falsa. omissa. 282. 5
 Galeni loci quatuor emendati in libro Administrationum primo. 309. 24

G A L E N I L O C A

quaedam uel exposita. uel reprehensa. ead. iuxta rerum seriem digesta. quorum tamen catalogum diligens Lector abunde perlectus huius libris locupletabit. nobis enim ex multis uix pauca leni auctoritate. propriis Galeni auctoritate. libuit.

Galeni sententia. de Adipe inter cutem manus internae. & tendine illi subnatum. notata. 303. 26
 Galeni de tribus Animae speciebus. aut partibus inter se natura diuersis. sententia. 594. 36
 Galeni notata sententia. de usu Appendicem in ossibus. 7. 39. Item quod solis magnis ossibus adline

appendices. ibidem. 54. & 8. 5.
 quodq. solis adline sinus. 2. 51
 Galeni de Arteria magna & uenosa orificijs lapsus. 591. 10
 Galeni locus de Arteria ortu. 299. 6
 Galeno ignoratum. Arteria soporalem non ferri per idem foramen cum tertio ac quarto neruorum pari. 52. 32
 Galeni sententia. de Arterijs plexum reticulare constituentibus. 622. 46
 Galeni sententia de Astragali situ. notata. 15. 50
 Galenus. duo Brachij ligamenta. ignorans. 220. 25
 Galeni sententia de motu Brachialis in pronu & supinu. notata. 215. 19
 Galeni de Caco intestino. sententia. 500. 30
 Galeno ignota. non pauca Capitis foramina. 51. 32
 Galeni locus de Capitis motu super uertebra secundam. notatus. 67. 9. eiusdem alius de ossibus in motu a se inuicem abscedentibus. ibid. 54
 Galeni sententia de Capitis motu proprio quopiam. notata. 176. 12
 Galeni de capitis motibus. notata sententia. 63. 26
 Galeni locus de capitis motu in lateris super prima uertebra. improbatas. 65. 7. & deinceps
 Galeni super Cartilagine inter uertebrae dorsum reposita. notata sententia. 500. 33
 Galeni uana ratio. de Cerebelli simplicitate. 339. 24
 Galeni sententia de cerebelli duplicitate. improbatas. 631. 20
 Galeni ratio de cerebri diuisione. notata. 632. 13
 Galeni sententia de cerebri reuolutionibus. notata. 630. 37
 Galeni dogmata non pauca de Cerebri uentriculis. notata. alia omissa. 634. 20
 Galenus de praestantia Cerebri uentriculorum. uariis. 636. 26
 Galeni sententia de superficie uentriculorum Cerebri tenui membrana cinctas. eiusque improbatas. 635. 40
 Galeni sententia. Colon seu artuum capita *ενδωλως* & *κονδύλως* uocari docentis. improbatas. 9. 47
 Galeni de Cordis osse sententia. 93. 51
 Galeni de Costarum articulatione. sententia. 91. 22
 Galeni de Costarum cartilaginibus. sententia. 90. 27
 Galeni de Crurum in animalibus flexione. &c. dogma. 145. 20
 Galeni sententia de cubiti flexione. bus plane imaginaria. notata. 218. 14. in enumerandis musculis harum autoribus uarietas. ead. 19
 Galeni de digitorum forma sententia. 123. 28. & articulatione. ead. 30.
 Galeni placitis. de Dorsi motibus. sententia contraria. 76. 45
 Galenum subinde Dorsum. & spina. L1 a nam

I N D E X.

nam in tibia & femur mouentiu
musculorum descriptione confun-
dere 129.57
Galenus Dorsi motores musculos
quatuor postremos ignorat. 298.11
Galenus in descriptione Dorsi mu-
sculorum, notatus 295.45
Galenus de effectu & materiali ho-
minis principio, sententia 520.42
Galenus de Femoris ad coxendicis os
motu lapsus 134.16
Galenus de Foetus inuolucris dogma-
ta quatenus uera 541.12
Galenus de secundo foetus inuolucro
sententia 542.31
Galenus sententia, de foraminibus secun-
di neruorum cerebri par trāsmitten-
tis magnitudine, improbat. 50.25
Galenus sententia, de foraminibus cri-
brum referentibus, ac pituitam ce-
rebri expurgantibus, fictitia 641.23
* Galenus notata sententia de Glande
intestino ieiuno adnata. 264.47
Galenus de Glandulosa carne ad infe-
rius uentriculi orificium sententia
391.2
Galenus anatomica demonstratio, qua
Glandosum corpus femini paran-
do non praesse conficitur 516.47
Galenus de Humeri tuberculo interio-
re & exteriore sententia 107.7.16
Galenus de Humero post femur om-
nibus ossibus grandiore, sententia
105.9
Galenus falsū Humerum exterius
gibbum, interius simum, &c. sta-
tuisse 107.39
Galenus canū intestina magis quam
hominum inspecta 500.39. & 501.31
Galenus de Mamillarum situ ratio
545.46
Galenus locus de Masseteribus mu-
sculis notatus 246.30. & 248.6
Galenus locus de Maxilla superioris
futuris explicatus. 29.35. alius de
eorundem ossium constitutione. 39.11
Galenus loca aliquot de Maxilla supe-
rioris ossium numero, futuris, refuta-
ta. 42.11. & deinceps
Galenus locus de Membris proces-
sus uermiformes continentes, no-
tatus 216.14
Galenus an recte tria Mesenteria nu-
meret, & cuiusmodi. 504.19
Galenus locus, Musculum inter liga-
mentum ac neruum ponentis esse
medium 220.41
Galenus opinio de Musculorum ortu,
notata 223.24
Galenus opinio de Musculorum fibris,
notata 227.7
Galenus notata sententia, qui Muscu-
li tendine careant 223.27
Galenus locus notatus de Musculorum
tendinibus 222.51
Galenus in describendis abdominis
musculis, uariis 253.6
Galenus locus, de musculo Brachium
attollente, notatus 264.42

Galenus in describendis Brachium
attollentibus, musculis, uariis 265.21
Galenus sententia, de musculo tanquam
Brachium circumuertente notata
265.46. & 270.53
Galenus, de musculo quopiam tanquam
Brachij motore, notata sententia
263.49. & 14
Galenus, super musculo quopiam Bra-
chij motore, in hominibus autem
non reperto, notata sententia 266.41
Galenus, de quarto Brachij motorum
musculo, notata sententia 266.23
Galenus praeteritus musculus inter
Brachij motores quintus 267.ult.
Galenus, de musculorum Caput mo-
uentium pari secundo, notata sen-
tentia 277.20
* Galenus sententia ficta, de musculis
cubiti mouentibus 217.1
Galenus loca de musculis Digitorum mo-
uentibus, notata. 305.33. & 306.4.
& 14. item 307.1
Galenus, super musculorum qui Dor-
sum mouent, pari primo, notata
sententia 296.4. & 18
Galenus, in describendo quinto Dor-
sum mouentium musculorum pa-
ri, notata sententia 297.16
Galenus, in describendo sexto Dor-
sum mouentium musculorum pari,
notata sententia 298.12
* Galenus de musculo femur mouentiu
quarto, eiusque ortu sententia 239.26
Galenus de musculorum intercostalium
functione, notata sententia 290.21
Galenus locus, de musculis Labra mo-
uentibus, notatus 242.29
Galenus sententia, de musculo Manus
internae regioni subnato notata.
302.44
Galenus, de quarto musculorum pa-
ri, Ossis u propriorum, notata sen-
tentia 251.39
Galenus, de Palpebra mouentibus mu-
sculis opinio 239.14
* Galenus in tradendis musculis pede-
dem digitosque mouentibus, admo-
dum uariis 243.44
* Galenus sententia, de musculis primis
Pedem mouentibus, notata. 245.35
de quarto musculo. 246.16. de o-
ctauo. 248.7. de musculis Pedis di-
gitos mouentibus. 250.13. & 21. & 251.38
Galenus sententia, musculis Pollicis &
parui digiti abductioni praefectis,
notata sententia 308.35
Galenus ignorans tres musculos, se-
cundū Pollicis os flectentes 309.15
Galenus sententia de musculis Pollici
praefectis, notata 312.38
* Galenus, de musculi in Poplite lati-
tantis functione, notata sententia
237.37. & 56
* Galenus sententia de primo Radiū
mouentiu musculorum, notata. 216.6
Galenus in musculorum Scapulam mo-
uentium traditione, notata senten-
tia 274.10.42. ac deinceps

Galenus, de musculo quopiam tanquam
Scapulam mouente, notata senten-
tia 275.12
Galenus sententia, in tradendo Scapulae
motorum secundo musculo, nota-
ta 275.48
Galenus sententia, de musculosis tem-
porum lineamentis, notata. 250.40
Galenus sententia, de quarto Thoracis
musculo, notata 289.10
* Galenus sententia, de musculis Tibia
mouentibus, notata 230.8
Galenus super primo Tibiam mouen-
tiu musculo, notata sententia. 231.22.
super secundo. ibid. 41. super ter-
tio. 232.2. super quarto. ead. 21. & 39.
super quinto. 232.47. & 233.24. &
236.57. super sexto. quem perfun-
ctorie tantū attingit. 234.46. super
nono. 235.43. super tendinibus, ti-
biae musculorum 236.7
* Galenus sententia, de musculi in uesti-
cae ceruice usu, notata 228.12
* Galenus locus, de musculo uolae me-
diae, &c. subnato notatus 222.50
Galenus sententia, de Neruo paris ter-
tij notata 325.45
Galenus sententia, de neruorum opti-
corum foraminibus 324.43
Galenus neruorum recurrentium
inuentor & admirator 329.19
Galenus in neruorum traditione no-
tata sententia 350.3
Galenus explosa sententia, quod ner-
uorum alij sensui, alij motui praesint
348.49
Galenus locus de neruis e primo de
Locis affectis notatus. 344.57. eius-
locus alter e lib. 3. de Administratio-
nibus Anatom. 345.37
Galenus locus de Oculi tunica, e de-
cimo de Visu partium 647.28
Galenus de omenti membrana colon
dorso colligante sententia 496.30.41
Galenus sententia de acutis Ossium
processibus notata 9.1
Galenus sententia de numero ossium,
os sacrum constituentium 339.49
Galenus loca de ossium inter se structu-
ra, a ueritate aliena, e multis aliqua
enumerata 16.57. & deinceps
Galenus de octauo brachialis osse, sen-
tentia 118.21
Galenus locus de osse inter cerebrum
ac cerebellum in canibus posito,
explicatus 32.44
* Galenus, libro de Visu partium, Coc-
cygis os ignorans 239.26
Galenus sententia de ossis cuneiformis
constitutione ac usu notata 32.13
Galenus sententia de osse cuneiformi
tanquam perforato instar spogiae,
improbata. 51.31. & quod pituita
illac non coletur. ibid.
Galenus sententia de ossibus digitorum
tanquam solidis improbata 2.51
Galenus de tertio quodam osse in sum-
mi humeri cum clauicula nexu, sen-
tentia 100.2. inde
Galenus

I N D E X.

Galenus de osse Maxille inferioris tan-
quam gemino, notata sententia. 44.8
Galenus de Pectoris ossium synarthro-
si sententia 91.53
Galenus de Pedis & manus ossium pa-
ri numero lapsus 149.22
Galenus de primo Pollicis osse lapsus
148.44
Galenus de Sacro osse & coccyge, sen-
tentia notata 81.14. inde. & 82.18.
& 85.16
Galenus de Tibiae ossis sinibus senten-
tia 138.45
Galenus quaedam Ossia ipsi non uisa,
tanquam in humano essent corpo-
re, recensere 32.51
Galenus de Patellae cartilagine lapsus
142.4
Galenus notata sententia, de Pituita ce-
rebri per olfactus canales educen-
da 323.7. & 48
Galenus de Postbrachialis ossibus sen-
tentia 120.8
Galenus de acuto ulnae Processu senten-
tia 114.6. inde
Galenus sententia, de anteriori Pro-
cessu primae ceruicis uertebrae, no-
tata 64.47
Galenus sententia, de Processuum in
cerebro uermiformium usu, nota-
ta 639.9
Galenus sententia, de Processibus du-
rae membranae tanquam duplica-
tis, notata 626.1
* Galenus sententia, de quinto Pulmo-
nis lobo caua uenam sustinente,
notata 280.31
Galenus de quinto Pulmonis in ho-
mine lobo error 581.55
Galenus de Quadrupedum genu ar-
ticulo lapsus 139.14
Galenus de Renum situ ratio minime
approbata 514.53
Galenus de Reticulari in caluaria ple-
xu lapsus 524.8
Galenus reticularis plexus nusquam
inuentus. 642.19. superque eo locus
e libro de Venarum sectione 29
Galenus de Seminalium uenarum or-
tu & ductu sententia 523.20
Galenus de Seminis ex sinistro teste
pruritu, sententia expensa 526.13
Galenus placitum, omnia praeter car-
nem & pinguedinem, Semine con-
stare, in humano corpore 542.2
Galenus opinio, de Septi forami-
bus, notata. 225.52. & 291.26. & 43
* Galenus de Simiarum ad hominem dif-
ferentia, notata sententia 243.47
* Galenus sententia notata, de Sinibus
in membrana cerebri dura consti-
tutis 307.30
Galenus de Stomachi cum arteria in-
cessu sententia 338.36. inde
* Galenus sententia, de Tendine lato,
qui plantae cuti subnascitur, nota-
ta 244.15
* Galenus de tendinū in digitos ma-
nus insertionem, notatus. 213.10.

contraria de his docet. ead. 25
Galenus sententia de tendinibus x vii
musculi digitos mouentium, no-
tata 310.8. & 13
Galenus opinio de tendinibus pro-
cessus uermiformes continentes
notata 639.48
* Galenus notata sententia, de Tibiae
motuum differentiis 230.46
Galenus quid Testis caput appella-
tum 522.45
* Galenus ignota Venae axillaris diui-
sio quaedam 286.41
* Galenus de uena caua uentriculo sub-
strata opinio 392.24
* Galenus argumenta de uenae cauae
ortu in Aristotelem, non nimium fir-
ma. 275.13. & quae, quoque pacto.
mox infra. 23
* Galenus irrefutabilis demonstratio,
de Cauae uenae ortu, confutata. 276.2
Galenus de uenae cauae principio sen-
tentia explosa 589.56
Galenus de cauae uenae in omentum
ductu error 496.45
* Galenus sententia, qua cauam uenā
ubi iecoris gibbo committitur esse
amplissimā statuit, confutata 278.11.
& 275.23
* Galenus locus, a uena caua priusquam
cor attingat ramos in thoracis mem-
branas distribuētis, notatus. 280.45.
eiusdem alius de uenae arterialis or-
tu, notatus. ead. 50
Galenus de Coronaliū uenarum or-
tu sententia 596.10
* Galenus de ortu uenae sine pari sen-
tentia uaria 281.4
Galenus cur de uena pari carere tam
uarie scripserit 281.53
Galenus de uenis Mesenterij ac inte-
stinalium lapsus 504.48
* Galenus de Porta uena, ut sangui-
nem conficiente, sententia uaria
267.13
Galenus de portae cauae ramis iecori
sanguinem praeparantibus, opinio
508.6
* Galenus in descriptione uenarū hu-
merariae & axillaris, partim uerus,
partim falsus, & quo pacto 286.6
* Galenus simiarum uenas docens, ho-
minum uenas non persequi 262.28
Galenus de Ventriculi situ sententia
339.35
Galenus sententia, de nexu corporum
thoracis Vertebrae, notata. 73.12.
Item de foraminibus uertebrae
neruos transmittentibus. 73.52.
Item de costarum ad uertebrae ar-
ticationem. 74.20. Item de trans-
uersis infimarum thoracis uertebra-
rum processibus. ibidem
Galenus in assignatione aliquot in
lumbis uertebrae, uariis. 79.9.
Eiusdem sententia, lumborum uer-
tebris processum affingentis ad imi-
tationem simiarum ac canum, im-
probata 78.39

Galenus uertebrae ginglymo connec-
tas arbitratus, tria ossa, pro hac sen-
tentia ad articulationem concursu-
ra, non animaduertit 15.22
Galenus hominis Viscera aut oscitan-
ter, aut nequitiam spectasse 584.33
Galenus umbilicus non recte corpo-
ris medium constitutus 595.13
Galenus de umbilico corporis medio
sententia 389.39
Galenus uaccinus caprinus ue Vre-
rus, non muliebris, descriptus 534.33
Galenus de uteri cornibus notata sen-
tentia 286.14
Galenus de uteri uenis in mamillis se-
se exonerantibus sententia 547.11
Galenus humanum uterum nunquam
spectasse 532.13
Galenus studiosos esse omnes medici-
nae candidatos debere 532.40
Galenus in humani corporis fabricae
cognitione nimium a plerisque tri-
bui 540.5
Galenus peculiaris mos 292.1
Galenus quaedam non obseruata 4.22
Galenus ex ueris aliorum Anatom-
orum descriptionibus fecisse fal-
sas 85.25
Gallicus morbus glandulis faucium
palatoque, & gargareoni praecipue
infestus 580.7
γάργαραν gargareon cur ἰδιώτης Graecis 579.39
gargareon uocis plectrum 580.30
gargareonis nomina. 580.13. eiusdem
situs, forma, substantia, usus, &c.
ead. 25. inde
gargareonis praefectio 580.29. inde
gargareoni infestus Gallicus mor-
bus 580.7
gargareonem soli inter animantia ho-
mini, & quibusdam auibus obti-
gisse. 580.21
gargareonem temere a quibusdam
excrementorum cerebri receptacu-
lum esse, confictum 580.37
γαστήρ unde dictus Graecis uentricu-
lus 389.30
γαστρονομία gastronomia 138.30
ρελασίνος dentes 167.17
gemelli dicti, in cerebro 638.43
gemini cur testes dicti 521.20
GEMMAE FRISII laus 161.46
generandi amor animantibus natura
ingentis 520.17
generationis nostrae principia. 384.10
circa Generationis organa moueri
solita quaestiones 520.38
generationis organorum uirilium deli-
neatio 374
generationis organis, utendi quoque
appetitus natura adiectus 520.15
generationi subseruentium partium
breuis enumeratio 520.4
genu articuli cartilagines 139.11
* genu articuli ligamentorum descri-
ptio. 253.3. administratio. 256.26
genu rotula. 168.31. oculus. ead. 33
genuini dentes. 46.35. & 167.22
L1 3 γέννησις

- gibber 167. 14
gibberus, siue gibbus uinae processus 111. 15. & 168. 14
gibborum uertebrae 71. 19
ginglymos 12. 22. & 14. 33
ginglymon, quando natura format 14. 51
γυμνοσθενος humeri orbita 106. 24
GISBERTI CARBONIS L. O. uanensis medicilais 162. 11
γόμενος dentes 167. 21
gomphosis 12. 22. & 15. 39
glans cerebri, pineae nucis similis, eiusque descriptio. 637. 42. situs quis. ibid. 47. usus. 638. 5. delineatio unde petenda 637. 45
glandis cerebri pituitam excipietis, & accumbentium ipsi arteriarum examen, seu administratio 654. 40
glandulae cerebri testula incumben- tis administratio. 653. 9. eiusdem historia. 640. 45. delineatio unde spectanda. 640. 9. canales ab ea ducti 641. 2
glans penis cuiusmodi 523. 32
glandes intestinum 499. 54
glandes, siue glandosum corpus me- senterij cur Natura addiderit 505. 7. inde
glandium in faucibus, triplex genus 579. 28
glandularum laryngis ratio 578. 50
glandularum in mamillis ratio di- uersa 543. 56
* glandularum quae uasorum didu- ctibus subduntur, descriptio. 261. 4. nomen. ead. 29. differentiae a nomine, colore, imagine. ead. 32. usus. ead. 7. & 43
glandularum stomacho crebro adna- tarum usus 389. 18
glandulis faucium infestus Gallicus morbus 580. 7
glandulosa caro non procul ab infe- riori uentriculi orificio 391. 2
glandosum omenti corpus. 358. & 359. 55. & 497. 27
glandosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipies 525. 18
glandulosum corpus uesicae ceruicis initio adnatū. 373. 57. & 372. eius- dem usus 526. 38
glandulosi corporis in ipsa uasorum distributione positi delineatio 363
γλῶττις & ῥετύλος discrimen 10. 44
γλῶττις & ῥετύλος sinus 66. 6
glirium caecum intestinum cuiusmo- di 500. 34
glossocomi instrumenti delineatio 329. 21
γλωττις, qualiter spectanda admini- stranti 261. 20
γλωττις quid. 253. 29. ὡς γλωττις. ibid. & 154. 48
γλωττις & ὡς γλωττις nō eadē 261. 33
- γλῶττις dicta in cerebro 638. 47
γλῶττις 135. 2. & 168. 29
granatum malum, cartilago. 93. 19. & 167. 48
granatum malum testiculorū 168. 29
grandinosum os 148. 13. & 168. 54
γαστρονομία processus 31. 40. & 112. 5. & 166. 56
* Guades dictae uenae 270. 14
* guidetz dictae uenae 270. 14
gulae appellatio quibusdam pro sto- macho 388. 8
G V L I E L M V S M A R T I- N V S S T E L L A iureconsul. 531. 16
gulosus maius iecur datum 507. 10
gurgulio quid 589. 13
gustatus sedes 19. 10
gustus instrumentum 650. 20
guttur 153. 18
gutturis os 167. 27
- H**
Haemorrhoidum flu- xus par ratio cum men- struo sanguine 538. 38
* Haemorrhoidum mo- dus 267. 14
haemorrhoidū sanguis unde profu- at 538. 46
hamuli pro sectione paradi. 236. 32
delineatio 235. 49
* hanabub Arabibus uocata uena 276. 53
harmonia 12. 22. & 16. 9
harmoniarum coitus cuiusmodi 16. 47
Hafcher 387. 50
Hecor os 168. 24
* Hector ab Achille circum Troiam tractus quo pacto 246. 8
ἡσυχία dicta uena 276. 53
hermaphroditum species, cur non etiam recensentur 592. 26
ἡσυχία os 167. 39
Hippocratis locus de secundo cerui- cis uertebrae nomine 66. 31
* Hippocratis sententia, de phlebo- tomia in pleuritide quae 281. 54
Hippocratis sententia de septo trans- uerso, notata 291. 43
Hippocratis de stomachi incesu sen- tentia 388. 36
Hippocratis de summo humero lo- cus 99. 54
Hippocratis de temporalibus plagis locus 33. 30
Hippocratis locus de uertebrae lu- xatione explicatus 58. 23
Hippocrati quae dicantur acetabula 540. 2
Hispani cuiusdam, & unionum ab eo deuoratorum historia 390. 48
homo quibus locis a simia differre Galeno perspectus 523. 3
hominis primum effectum princi- pium uirile semen 520. 38
hominis principia ipsum dispen- santia, tria 88. 50
hominis uiscera ad ipsorum fabricam
- descendam non inutiliter coquis. 512
homini breuissimam obtigisse infe- riorum maxillam 43. 47
hominem necessariō corruptioni ob- noxiū, mortalem uel esse 384. 1. inde hominem pluribus ossibus constare, motus gratia, etc. 11. 42. inde hominem producere immortale ma- teriae occasione non licuisse. 519. 54
hominum & canum uisceribus diuer- si coloris 497. 34
hominum fabrica ratio 520. 5
humani alimentum ad plantarum nu- trituum uim differentia 493. 42
humerales musculi sex. 106. 39. inde humeraria uena. quare, Vena hu- meraria.
humerus quid. 13. 49. & 105. 1. & 168. 3
humerus summus quid. 99. 23. 51. & 100. 44. eius usus. ead. 45. & 102. 51. & 167. 55
humeri appendix. 5. & 6. 23. & 8. 2
humeri articulus, 97. 55. cur a costis remoueat 102. 52
humeri caput 9. 10
humeri figura & descriptio. 104. 5
& 105. 1. inde
humeri foramina 107. 52
humeri in anteriori sede asperitas ad- quid parata 107. 46
humeri orbita γυμνοσθενος 106. 24
humeri ossis figura 2. & 9. & 6. 10
humeri partis superioris & inferioris descriptio. 105. 15. 43. item me- dium partium 107. 29
humeri inferioribus processibus nul- li appendices 5. 23
humeri tuberculum externum. 106. 46
internum. ead. 55
humero excipiendo paratus sinus 97. 42
humerū post femur nō esse omnium ossium grandissimum, uti Galenus censuit 105. 9
humerum scapulae necientium liga- mentorum descriptio. 271. 17. admini- stratio 272. 3
humeri 167. 51
humerorū scapulis in sceletō coniun- gendorum ratio 161. 28
* Hymen puellarum constituentes uenulae 290. 13
hyoidis ossis figura. 55. 5. 11. inde. situs & nomina. ead. 33. inde
hyoidis ossis firmatio, & usus 56. 28
hyoidis ossis medium ossiculum. 55. 45. latera. 56. 6. inde
hyoidis ossis quatuor ossicula 162. 38
- I**
Iaculator quid 525. 2
ianitor, uentriculi orifi- cium. 390. 27. & 391. 16
I A C O B V S N I G E R Genuensis 90. 5
* Iecoraria dicta uena quae. 276. 55. & 277. 1
iecur an crapula absatur 507. 14. iecur

- iecur anteriori peritonaei sedi conne- xum 507. 51
iecur cuius animae facultatis sedes. 594
iecur homini gradus, & quibus ma- ius obtigerit 507. 11
iecur humanum nullis fibris diui- sum 507. 3
iecur maxima ex parte costis succin- gi munitur 505. 49
iecur nulla peculiari eguisse figura. 506
iecur nutritionis organorum praeci- pui, & sanguinis officina. 505. 30. & 508
iecur quare sanguine nutriatur cras- siori 508. 39
iecur septo connectentium precipu- um ligamentum 356. & 357. 5
iecoris cavi delineatio. 365. 4. & 570. 8
iecoris constructionis ad testes colla- tio 525. 41
iecoris examen 603. 13
iecoris fibrarū ridicula quibusdam efficta nomina 506. 51
iecoris fibrarum uentriculum appre- hendentium figmentum unde na- tum 506. 47
iecoris forma uaria 505. 55
iecoris gibbae posterioris sedis de- lineatio. 369. 11. caua. 370. 8. & 372. 30
iecoris gibbus 377. 4. & 356
iecoris humani formā a canū & por- corum iecoribus uariare 506. 42
iecoris ligamenta, ac ex illis prona- scens tunica 507. 42
iecoris munus siue officium. 385. 13. & 508. 4
iecoris siue structurae ratio 508. 4
iecoris sanguificatio qui conficiatur. 508
iecoris sedis figura 360
iecoris situs, eiusdemque ratio 31. 44. qualis in auiibus & canibus. 505
iecoris situs examen. 551. 14. & 552. 1
iecoris substantia. 507. 16. uenarum series. ead. 18. arteriae. 35. substantia ualis circumfusa. 38. nerui. 55. eo- rumque omnium ratio. 508. 41. inde
ieiunum ab ileo nihil minus quam inanitione dirimendum 499. 18
ieiunum intestinum cuiusmodi. 499
ieiunum intestinum cur cremorem suum ocyus transmittat 503. 47
ieiunum intestinum & ileum cur in uentris medio sita 502. 54
ieiuni intestini finis ubi constituen- dus 499. 9
ieiuni intestini uenae & arteriae. 499. 39. item nerui ead. 49
ileon intestinum cuiusmodi. 499. 7
ileum & ieiunum intestinum cur in medio uentris sita 502. 54
ilei intestini initium ubi statuendum. 499
ilei intestini nerui 499. 49
- ileum 118. 57
ileum os. 6. 2. & 163. 19. & 127. 14. & 128
iliū ossis appendix. 5. & 6. 17. & 129. 50. spina, dorsum. ead. & 130. 1. & 129
iliū ossis appendix quibus muscu- lis occupetur. 130. 4. quibus inter- na eius amplitudo ead. 14
iliū ossis dorsi linea, ipsumque occu- pantes musculi 130. 38
iliū ossis pars retrorsum magis quam sacri ossis transuersi processus ex- porrecta 129. 42
iliū ossis sedis figura 355. & 356. 5
* iliū ossa, cum osse sacro necienti- um ligamentorum descriptio. 252. 17. administratio 255. 19
iliū ossa cur in mulieribus amplio- ra 132. 1
iliū ossis figura 5
iliū ossis sedes sacro ossi commissi- qualis 129. 16
incisorij dentes 45. 49. & 167. 17
incudi comparatum ossiculum. 34. 54. ipsius figura 33. & 34. 26
indusium quibusdam dicta foetū in- uoluens membrana 543. 4
* iues
iues, dicti musculi 257. 37
iues os 166. 45
infundibulum cerebri, quare, Ce- rebri infundibulum.
innominata cartilago quae 154. 5
inspiratio naturalis uiolenta 292. 52
inspiratio quibus musculis fiat. 292. 55
inspirationis usus 570. 7
instrumentorum Anatomicorū de- scriptio. 236. delineatio 235
instrumentorum chirurgicorum de- lineatio 329. 20
intercostalium musculorum descri- ptio. & administratio. 289. 40. ex- terni. ead. 49. interni. 290. 7
intercostalium musculorum munus iuxta Galeni mentem. 290. 21. iux- ta ueritatem ead. 28
intercostalium musculorum nume- rus. 289. 40. iuxta Arabes. 290. 14
internodia 116. 27. & 121. 47
interpretum oscitantia 111. 7
intersepientes membranae. uide, Membranae.
intestinum caecum. uide, Caecum.
intestinū crassum in colon et rectum diuidi 501. 10
intestinum duodenum 362. 1
* uide, Duodenum.
intestinum ieiunū. uide, Ieiunum
intestinum.
intestinum mediū an recte a Cicero- ne uersum pro mesenterio. 504. 6
intestinum ileon. uide, Ileon.
intestinum princeps quod nam. 501
intestinum rectum, & colon. uide,
- Rectum, & Colon.
intestini caci, coli, recti quae imago & ductus 351. 15. & 362. 41. & 363
intestini crassi ductus ac situs. 500. 51
intestini gracilis ductus. 498. 33. eius- dem in tria diuisio. 498. 47. for- ma, & substantia 499. 21. inde
* intestini recti anularis musculi de- lineatio 226. 34. & 225. 28
intestini recti musculorum examen. 556
intestina continuū quidem esse cor- pus, sed pluralitatis numero, ua- rijsque nominibus diuersas ob cau- sas donari 498. 11
intestina qui a mesenterio refecan- da, & a corpore auferenda. 553. 4
intestinum a uentriculo exortus. 498
intestinum crassorum historia. 500
intestinum crassorum tunicae. 501
intestini ductus longitudo quan- ta 498. 9
intestini formae ratio. 503. 13. item substantiae, & tunicae. ead. 17
fibrarum. 26. uenarum & arteria- rum 35. neruorum 42
intestinum glandes 499. 54
intestinum gracilium uenae & ar- teriae 499. 38. item nerui. ead. 49
intestinum historie breuis enume- ratio 498. 23
intestinum in scortum descensus. 495. 24
intestinum munus 385. 10
intestinum munus, ac dein eorum constructionis ratio 501. 57. inde
intestinum nomine quae comprae- hendantur 498. 6
intestinum pars caua quae dicatur Anatomicis. 499. 35. item quae gib- ba ead.
intestinum sedis figura 360
intestinum situs examen. 550. 45
eiusdem ratio 502. 51. inde
intestinum situs, forma, substan- tia 498. 23
intestinum tenuium ductus deli- neatio 361
intestinum tunicam anteriorem ali- quando in agris putrescere, exte- riore salua 503. 19
intestinum tunicae 362. 41. inde
intestinum tunicae qui examinan- dae 553. 21
intestinis nullas uenas propagari a caua, contra quam Galenus tradit. 504
intestinis obnatus adeps 501. 51
Introductorij autor alius a Galeno 17
inuerecundum os 166. 43
inuolucrum cordis. uide Cordis in- uolucrum.
IOACHIMVS ROELANTS me- dicus 533. 12
LI 4 IOAN.

IOANNES CENTVRIO Genu
ensis 124.39

IOANNES DRYANDER medi
cus 395.3

irascibilis animae sedes cor
159.19

iris, oculi circulus quis
240.37

idmōs cur pro faucibus
579.20

izōp 128.56. & 168.21

Italīe circumscriptionem referens
1.43

os 11.1

itvīs 11.1

iugale os. 22.6. & 23.20. & 33.3.13.

iugalis ossis usus 33.21.32

iugalia ossa 1.37. & 167.8

iugularis uena. quare, Vena iugul.
92.22

iugulum pectoris ossis 102.2. & 167.51

iugula 167.38

igū uertebrae

Abra 11.1

labra mouentes muscu
li. quare, Buccas mo
uentes musculi.

labra mouentū mu
sculorum historia. quare, Muscu
lorum labra mouentium.

laborum fungosa substantia. 245.40

lacetiam uiris quibusdā post pubem
exprimi 545.28

lactis in mamillis generatio, eiusq; ra
tio 546.48

lactes an recte pro mesenterio uer
sum à Gaza 504.6

lacticia quae 580.1

lactis os 231.28

lambdocides futura. 21.19. & 23.5.

lambdoidis futurae additamentum. 28.39

lambdoides os 55.36. & 167.26

lapidea, siue lapidosa ossa. 1.34. & 33.

lapidea 7.33

lapidosa caluariae sedes 167.6

larynx, etiam pharynx dicta 579.17

larynx, asperae arteriae caput 153.18

laryngis cartilagineae 3.40. & 5.2

laryngis cartilagineum coordinatio
nis ratio 578.21

laryngis cartilagineum figura & de
scriptio. 152.3. inde. & 153. per totū.

laryngi appositae glandulae 261.16

laryngis glandularum & pinguedi
nis ratio 578.46

laryngis 7.33, qualiter spectanda.
261.20

laryngis ligamenta 260.31

laryngis lingua seu rima, praecipuū
uocis organum 144.47

laryngis duo musculi Galeno igno
rati 260.19

laryngis musculorum administratio.
260.41. cōmuniū ordine. 48. pro
priorum. 12. ordine. 261.35

laryngis musculorū descriptio. 258.32

laryngis musculorum examē. 604.14

laryngis musculorum alij proprii, a
lij communes. 258.37. propriorum

I N D E X.

numero 12. descriptio ordine. 258.

46. functio. 259.45. cōmuniū,
qui sex sunt, descriptio. 259.49.

functio 260.9

laryngis musculorū delineatio. 256.

cōmuniū, primi & secundi. 257.

32. tertij, quarti. ead. 34. quinti &
sexti. ead. 38. propriorum delineā
tio. 257.48. & deinceps

laryngis operculum 154.35. eiusdem
bini musculi. 260.16. descriptio. 1.

bid.

laryngis operculi, duorum musculo
rum administratio, qui ē cōmuni
bus non habentur 261.5

laryngis operculi musculorum deli
neatio 257.43

laryngis operculi usus 578.13

laryngis radice adnatae glādes. 576.54

laryngis rimae usus 577.52

laryngis substantia cuiusmodi. 575.55

laryngis superficies exterior & inte
rior qualis 575.11. inde

laryngem succingens tunica 260.36

lateralis morbi uenae sectio cuiusmo
di optima 514.6

* in Lateralis morbo quae uena secan
da 267.31

latum os 167.39

laude os. 166.45. & 167.27

LAZARVS Hebraeus de Frigeis.
λαζα, siue planae testibus compara
tae 520.50

* λυγός, seu torcular cerebri
λεπιδωδης ossa 166.48

λεπιδωδης futurae 27.54

* lethargica arteria 296.45

liē cur linguosum uiscus appelletur.
511.42

lien cur risus author uulgo dicatur.
514.8

lien qualis in aibus & canib. 505.47

lien quid in uentriculum eructet, &
quo meatu 513.36

lien beneficium, an cor refrigeretur
514.11

lien eximendi ratio, in Anatome
553.38

lien nutritio, eiusdemq; ratio 385.18

lien omēti membrana adhuc testi
figura 357. & 358.21

lien omni ex parte cōspicui figura,
369.22. inde. & 370

lien situs 494.16. & 511.25. forma.
ead. 32. superficies & color. 52.

substantia 512.7.14

lien situs examen 551.14

lien tunica, & nexus eiusdem 512.33

lien tunica qui obseruanda, simul
cum ipsius ad uentriculū nexu &
substantia 554.2. inde

lien uasorum series 512.6

lien uenae, arterie & nerui unde du
cantur 512.37

lien uenarum articularum & neruo
rum series 358. & 359.52

lien usus ac functio 513.7

lienem cursoribus eximi, stultē per
pito.

suasum uulgo 513.8

ligamentum, seu uisū, quid 215.8

ligamentum ceruicis uertebrae pri
mam secundae annectens. 280.30.

descriptio. ibid. administratio.
ead. 42. delineatio 279.57

ligamentum, linguam faucibus alli
gans, quale 255.53

ligamentum secundū linguā longi
tudine, ossis uicem praestans. 255.17

* ligamentū inter ulnam & radius.
221.13

ligamentum ossis dentis dictū 280.

ligamentum totam pedis amplitudi
nem subiens. quare Pedis ampl.

ligamenti descriptio, quo ostenditur
caput super uertebrae secundā ad
anteriora posteriora ue non mo
ueri 280.28

ligamenti & nerui, in musculis con
stituendis permixtio. 220.14. eius
delineatio 218.38

ligamenti in musculorum fabrica ne
cessitas 219.50

ligamenti substantia 215.16

ligamenta alia unum duntaxat usum
praestant, alia plures: & quae qua
lem 217.1

ligamenta, caput humeri scapulae cer
uici annectentia. 268.22. eorū de
scriptio. 271.17. administratio 271.3

ligamenta dorsi uertebrae. quare
Dorsi uerti. 280.28

ligamenta 7.33, id est transversa
seu anularia 215.61

* ligamenta femoris ossis. quare Fe
moris ossa 215.61

ligamenta fibulae ad ossa tibiae, quae
re Fibul. 42

ligamenta genu articuli, quare Ge
nu art. 8

ligamenta in externa cubiti sede. quae
re Cubit. 260.31

ligamenta laryngis 260.31

ligamenta Manus, quare, Manus li
gament. 514.11

* ligamenta musculorū manus con
stitutionem subeuntia. 221.21. (24

ligamenta nerui nomine uocata. 315.

ligamenta νδρροχονδρωδης οσώδης
dicta, quae 301.10

ligamenta, ossa colligantia. 215.12.

tendines in suis sinibus continen
tia. ibid. 31. ossiū sinus succingen
tia. 216.17. ossium acetabula, au
gentia. ibid. 24. propugnaculi
uicem praestantia. ibid. 29. quae in
terstitij instar sunt. ibid. 43. mu
sculi constitutionem ingredientia.

ibid. 52

ligamenta pedis transversa. quare Pe
dis ligamenta. 255.53

ligamentorum, ab usu sumptae disse
rentiae quinq; 215.12. prima. ibid.

secunda. ibid. 31. tertia. 216.29.

quarta. ibid. 43. quinta. ibid. 52

ligamentorū capitis ad ceruicis uer
tebrae primam & secundā descri
ptio.

ptio. 280.6. administratio. ibid. 35.

delineatio 279.47

ligamentorum cuiq; parti corporis
peculiarium traditionem, sub ipsi
us partis elemento reperies: uelut

Thoracis, Capitis, &c.

ligamentorum differentiae aliq; ut ab
ortu. 217.29. à partibus necien
dis. ibid. 32. à partibus quibus
committuntur. ibid. 33. à substan
tia. 16. 41. à situ. ibid. 52. à for
ma. ibid. 54

ligamentorum maxillam inferiorem
superiori necientium administratio
250.33

* ligamentorum os sacrum ceteris
annectentium administratio. 243

29

* ligamentorum, os sacrum illium of
bus colligantū, descriptio. 252.17.

administratio 256.19

ligamentorum substantiam ingredi
ens cartilago 4.35

ligamentorum thoracis descriptio
294.45

ligamentorum transversorum, ad di
gitos flexentium musculorum ten
dines usus 308.1

ligamentorū uiscidus humor, & quid
praestet 16

ligamentorum usus. 16. 31. inde
ligamentis cōmune, obtruse sentire
218

ligamentis transversis adscribenda
membrana 216.5

Ligures, επιδρωτοι ueteribus dicti.
90

limborum uaria suitio 16.5

lingua cur musculis indigeat. 253.37

lingua, quid rarum in musculis habe
at 254.1

lingua gustatorium organum cuius
sit beneficio 254.15

linguae fibrarum delineatio 253.32

linguae fibrarum officia 255.11

linguae iusta magnitudo 253.34

linguae ligamentum. 254.10. ossis ui
cem praestans 255.17

linguae motus, in de Partu usu quali
ter tractetur à Galeno 253. ult.

linguae musculorū cognitio cur diffi
cilis 253.45

linguae musculorum examen. 604.8

linguae musculorum nouem admini
stratio, ordine 255.26

linguae musculorum nouem, eunden
tium, descriptio ordine 254.28

linguae nouē musculorū natura ac si
tus delineatus 253

linguae musculorum sectio apud Ga
lenum interijt 253.51

linguae os 167.27

linguae portio ante sectionem cōspi
cua quibus conficit partibus. 254.8.

& 255

linguae reliqui corporis administra
tio 255.42

linguam faucibus alligans ligamen
tum quale 255.53

I N D E X.

linguam mouentium musculorum
delineatio 252.40

lingula, uocis organum 154.52

λυβωδης ossa 33.33. & 166.48

λυβωδης iecoris 506.40

lobi pulmonis quot 581.46

loculi, extimum foetus in uoluerum.
541

longaon intestinum 501.15

Louanium obliuione à CHR L.
STOPHORO PFLVEGEL li
beratum 19.47

lulah quid Arabes dicant 4.26

lumbare os 167.39. & 168.20

lumborum uertebrae. 167.38. eorūq;
motus 295.38

lumborum uertebrae quomodo fora
mitibus à ceruicis uertebis uariēt
70

lumborum uertebrae delineatio.
77. uide, Vertebrae lumborum.

lumbos mouentium musculorū tra
ditio tota. quare, Dorsi mouen
tium paria quatuor postrema, siue
5.6. & septimum.

Lutetiae itineris à porta D. Iacobi ad
eam quae Martini dicitur, uaria
nomina 498.18

luxationes appendicū in pueris fre
quentiores quam articulorū. 27.24

M

Alarum cutis musculo
curet 243.40

mallei forma. secanti a
pta. 237.9. eiusdem
delineatio 235

mallei in auditus organo delineatio.
33. & 34. 24

malleoli interior 8.32

malleoli exterioris & interioris figu
ra & descriptio. 136. & 137.57. &
138.6. inde. & 139.50. & 140.17.

malleolo non dissimile ossiculū. 35.14

malleolū ab Anatomicis perperam
pro talo usurpari. 140.17. & 168.44

malleoli 168.41

malum granatum, pectoris ossis car
tilago. 93.19. & 167.48. item testicu
lorum 168.29

mamillarum capitis processus. 22.25. &
23.30. & 31.27. & 36.44. & 167.1

mamillae an ex deuorato à muliere pi
lo uexari 7.33, possint. 544.20

mamillae cur homini elatius, ceteris
animalibus demissius posita. 545.

46

mamillarum cum genitalibus affini
tas 546.25. cum utero. ead. 46

mamillarum examen 557.10

mamillarum formae ratio 546.16

mamillarum glandulosa substantiae
temperies 546.29

mamillarum munus & officium, ip
sarumq; cōstructionis ratio. 545.10

mamillarum natura oculis subiecta
378. & 379

mamillarum nerui unde ducantur.
545

mamillarum situs, forma, substantia,
etc. 543.33

inde. & 544.6

etc. 543.33

mamillarum situs ratio 545.33

mamillas petentium uenarum series
544.31. inde & 546.30

mandibula 167.14

manforium musculum à iugali osse
initium ducere 33.32

manus quid Hippocrati 116.5. &
220.4

manus summa extrema ue que. 116.2

manus colliculorum siue montium
apud chiromantas, fabrica 303.44

manus cutis interna, cur debilis. 303.
14

manus delineatio 115

* manus digitorū ac pedis ratio mo
tus prope par 248.57

manus digitorum motus 304.41

manus digitos flexentium tendinum
ligamenta transversa, eorūq; usus.
308

* manus digitos flexentium muscu
lorum administratio 223.13. primi,
secundi, tertij. ibid. octio sequen
tium. 224.45. quinq; sequentium.
ibid. decimiseptimi, octauis, no
ni. 224.9. reliquorum ad uigeli
mum tertium. ibid. 26. sex ultimo
rum 224.38

manus digitos mouentium muscu
lorum delineatio. primi. 187.18. se
cundi. 189.4. tertij. ibid. 13. octio,
quatuor digitorum primos articu
los flexentium. 193.25. maioris
primum pollicis os flexentium. 183.

24. minoris. 189.17. decimiseptimi
omnium. 195.47. decimioctauis,
ibid. 50. decimiononi. 198.53. ui
gelimi. 172.51. primi. 198.53. secun
di & tertij. 198.47. pollicem maxi
me abducentis. 172.49. adducentis
220.6. quatuor musculorū digitos
quatuor pollicis adducentium. 199.11

manus digitos mouentium muscu
lorum descriptio. 302.38. numerus
305. primus 305.4. functio. 36. se
cundus. ibid. 40. tertius 305.25. fun
ctio amborū 307.1. & 308.10. octio
sequētes, primis quatuor digitorū
ossibus praefecti. 308.15. duo se
quentes, pollicis ossi primo praefe
cti. 308.31. qui sec

I N D E X.

tendines, etc. 123. 14. inde. uide, Di-
gitorum ossa.
manus digitorum regioni internæ su-
perstrata substantia carnea. 303. 44.
manus extremæ ossa quot. 149. 19
* manus ligamentorum administra-
tio. 224. 45. & 223. 56
* manus ligamentorum descriptio.
220. 1. quæ tendines continent a-
nulorum modo. ead. 12. quæ ossa
conneſcunt. ead. 49. quæ muscu-
lorum constitutionem subeunt.
221. 21
manus ossicula sesamina cuiusmodi
126. 1
manus pecten, & pectus. 163. 16
manus summæ cutem internā qua-
lem parari decuit. 302. 54
manui summæ adnata caro, quid præ-
stet. 304. 30
manus uolæ mediæ nervosa tenuita-
te sua subnati musculi descriptio.
302. 26. administratio. * 222. 32
manum petentes nervi. quære
Nervi.
per Manum tendentium uenarum
ac arteriarum examen. 656. 26.
* in Manu extrema musculi quot.
221. 39.
MARCI ANTONII CONTA-
RENI laus. 651. 1
MARCVS ANTONIVS GE-
NVA philosophiæ professor Pa-
tauus. 54
Marini Anatomicorum librorum
iactura. 580. 2
Marini lapsus de patellæ cartilagine.
142. 5
masseteris musculi examen. 603. 42
masseterem à iugali osse principium
ducere. 33. 32
* masseteris osse dicti musculi
246. 26
* masseteris processus. 31. 36. & 167. 1
MATTHÆVS TERMINVS me-
dicus. 159. 24
de Matricis cellulis stulta quorundā
persuasio. 531. 10
* matricis dicta uena. 293. 30
maxilla inferior cur durior facta. 43.
52. cur unico fere osse in homine.
44
maxilla inferior homini breuissima.
43
maxilla inferior sola mouetur in ho-
mine. 246. 14
maxilla inferior ualidior superiore,
& scabiei Gallicæ minus obnoxia.
39
maxillæ inferioris ceruix. 10. 15
maxillæ inferioris duo utrinque pro-
cessus. 44. 20. cartilago peculiaris.
ead. 26
maxillæ inferioris figura. 5. & 43
maxillæ infer. in posteriori sede am-
plitudo, tenuitas, sinus, asperita-
tes. 44. 45. inde
maxillæ inferioris motus tres. 246. 22
maxillæ inferioris musculi. 604. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-

sculorum delineatio. lateris alteri
us primi. 182. 3. secundi. 182. 6. ter-
tij. 188. 8. quarti, qui deorsum ma-
xillam trahit. 185. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-
sculorum descriptio. 246. 14. admi-
nistratio. 249. 48
maxilla superior quid. 39. 23
maxilla superior cur pluribus ossib.
hiscus cavis ac leuibus conficit. 39. 1.
inde.
maxillæ superioris ossa. 22. 1. 5. &
23. 18
maxillæ superioris ossa priuatis no-
minibus carere. 167. 12
maxillæ superioris ossium expressio.
36. 31
maxillæ superioris ossium structuræ
ratio. 39. 15. & eorundem enumera-
tio. ead. 25. inde. & 42. 7
maxillæ superioris tractatio perperā
à Galeno instituta. 42. 14. inde
maxillæ musculorum nomina. 246. 25
maxillam deorsum trahentis musculi
administratio. 250. 24
maxillam deorsum trahentes muscu-
li quid peculiare obtineant. 249. 12
maxillam mouentium musculorum
historia. quære, Muscul.
maxillas connectentia ligamenta.
250. 33
maxillares dentes. 167. 21
meatus foetus urinam educens.
518. 36
meatum urinam è renibus in uesi-
cam deducentium historia. 518. 43.
eorundem artificiosa insertio. 510. 10
* mediana dicta uena. 237. 15
medianum promesenterio. 504. 6
mediastinum uulgo quid. 572. 14
medico de animæ quæ facultatibus
ac sede considerandum. 594. 45
medicorum de cordis ceruini osse im-
postura. 94. 23
medicorum in Anatome oscitantia
& ignorantia. 81. 1. 36
* medicorum in distinguenda secti-
one uenarum pedis, imperitia. 293.
24
* medicorum in uenarum scientia
ignoratio. 288. 2
medulla cur in singulis uertebis im-
par. 58. 47
medulla dorsi. quære Dorsi medul-
la proprium ossium nutriti-
um. 3. 1
medulla qua ossium parte reponatur.
3
medullæ dorsalis eadē cum cerebro
natura. 58. 17. 56
medullæ dorsalis initium quod. 322. 22
medullam continentium sinuum ap-
pendices non esse opercula. 7. 40
* medullæ dicta uena. 276. 53
membrana carnosæ quæ. 232. 45. cur
sic dicta. ibid. 54. & 386. 4. & 521.
36.
membrana carnosæ administratio.
234. 1. delineatio. 231. 30

membrana cerebri tenuis. 628. 6
dicta. 628. 6
membrana cerebri tenuis delinea-
tio quibus è locis petenda. 627. 42
membrana tenuis in cerebro descri-
ptio. 627. 38. numerus. ibidem
45. situs. ead. 51. superficies ex-
terior. 628. 2. fabricæ totius ratio
& usus. ibidem. 4
membrana dura cerebri cur sic dicta.
624. 34
membrana dura basis, et eorum que
adsunt illi examen. 654. 40
membrana dura cerebri administra-
tio. 651. 30. tenuis. ibid. 46
membrana dura cerebri delineatio
quibus è locis petenda. 624. 16
membrana dura cerebri descriptio.
624. 14. situs, numerus, magnitu-
do, forma. ibid. 34. superficies in-
terior. 626. 10. usus & constructio
nis totius ratio. 626. 53. nexus ad cal-
uariam. 625. 12. ad tenuem membra-
nam. 626. 27. processus. 626. 40.
uasa. ibid. 37. foramina. 626. 40.
membrana dura cerebri sinuū ad-
ministratio. 653. 21
membrana caluariam foris fuccin-
gentis creatio & usus. 627. 12
* membrana, musculis in cubiti lon-
gitudine, obnata. 220. 42. obser-
uanda quomodo. 222. 31
* membrana, musculis cubiti ob-
cupantibus obducta. 220. 42. ob-
seruanda quomodo. 222. 32
membrana ossibus obducta. 323. 30
membrana uelut dicta. 294. 56
membrana pubis ossium. quære,
Pubis ossa.
* membrana pubis ossis Foramen oc-
cupans. 252. 28. administratio eius.
19
* membrana pubis os comprehen-
dentis Anatome. 243. 25
membrana cerebri. quære, Cerebri
membrana.
membrana intersepietis quo pacto
inuicem dissint. 572. 25
membrana intersepietium no-
menclatura, numerus, situs, forma,
etc. 572. 13. inde
membrana intersepietium sub-
stantiam subeuntia quæ. 573. 6
membrana intersepietium super-
ficies & connexus. 573. 20. ortus
27. usus. eod.
membrana orificiorum cordis unde
cim. 591. 33. uide, Cordis, etc.
membrana, transuersis ligamentis
adscriptæ. 216. 5
membrana thoracis amplitudi-
nem intersepietium examen. 599. 57
membrana uenarum cauæ uenæ orifi-
cio præfectarum usus. 597. 23. item
arterialis uenæ. ead. 37
membrana uenalis arteriæ &
magnæ arteriæ usus. 598. 52
membrum. 7. 14
memoria os. 166. 45
mendosa

mendosa ossa. 166. 54
mendosa sutura. 166. 36
menstrui sanguinis ad lactis genera-
tionem in gerentibus uterū ratio.
547. 1. inde
menstrui sanguinis temperamētum
acratio. 384. 13. inde
menstruæ purgationes unde fluunt
mulieribus. 538. 8
de Menstruis purgationibus proble-
mata quorundam. 546. 2
meri quid. 168. 23
* meri quæ. 388. 9
mesenterium, & mesenterium
mesenterium quas uenas aut arteri-
as admittit. 504. 34. 46
mesenteria quomodo Galeno nume-
rentur tria. 504. 19
mesenterij centri delineatio. 365. &
366. 51
mesenterij delineatio. 365. & 364
mesenterij & omenti eximendi ratio
in Anatome. 553. 49
mesenterij grandior arteria. 358. &
359. 44
mesenterij membrana & adeps. 505. 1
mesenterij muliebris delineatio. 377
mesenterij natura qui per sectionem
indaganda. 552. 43
mesenterij nomenclatura. 504. 5
mesenterij situs. 504. 11. substantia.
ead. 14. forma & ortus. 18
mesenterij substantiæ ratio & usus.
504. 33
* mesenterij. 120. 2. & 168. 16
metaphrenum. 56. 50
* metapneustica uertebra. 167. 37
* metapneustica. 168. 54
* metapneustica. 166. 42
Michaelis Scoti indoctis. de phyllo-
gnomia scriptum. 531. 13
mola. 168. 31
molaris dentis utraque facies. 33. &
34. 25
molari denti simile ossiculum. 35. 13
molares dentes qui. 46. 4. & 167. 21
molarum exasperatarum ratio. 46. 8
Mondini de uteri formatione error.
531. 20
monilis à quodam Hispano deuora-
ti historia. 390. 48
monoculum foramen. 53. 12
IOAN. BAPTISTA MONTA-
NVS medicus. 307. 31
mordentes dentes. 167. 20
morsus Adamios. 167. 27
morsus dulcis. 359. 55
motus animali maxime proprius.
11. 40
motus circumuersionis. 13. 27
motus seruato sensu perit, & contra.
348. 34
motus arbitrij sensusque principium
cerebrum. 599. 13
motus articularum non eadem ratio
13. 3
motus evidentes. 13. 4. obsecuti. 9
* motus naturales alij fibris, alij sine
illis perficiuntur. 257. 40

I N D E X.

mucronata pectoris cartilago, eius-
que usus. 93. 3. 17. & 167. 46. & 357.
6. & 356
muliebris Anatomæ ratio ac series
557. 9
muliebris corporis trunci delineatio.
877. & 378
muliebris pudendi prominulæ ca-
runculæ. 538. 54. earumque præcisio
cuiusmodi. eadem
muliebris pudendi carticulæ non in
omnibus aequales. 532. 1
muliebris uterus acetabulorum ex-
pers. 540. 9
mulieres etiam semen habere perin-
de ut uiros, idque cuiusmodi. 537. 52.
& 540. 41
mulieres genibus innixas felicitas
parere. 131. 56
mulieres præpingues cur ad concipi-
endum minus aptæ. 495. 5. 16. &
530. 16
mulierum à Vesalio hæcenus secta-
rum catalogus. 538. 52. & 540. 15
mulierum pinguedine, seminalium
uasorum seriem latere. 376. 56
mulierum pubis ossa quid à uiro-
rum ossibus differant. 131. 42
mulierum testes cuiusmodi. 535. 23.
eorundem inuolucra. 38
mulierum uasa seminaria cuiusmo-
di. 535. 47
mulierum uelica quatenus à uiro-
rum differat. 519. 24
mulieribus parturientibus non reclu-
di pubis ossa. 131. 50
musculus quid sit, secundum alios
219. 44. quid reuera sit. 222. 36
musculus obliquus dictus. 264. 45
musculus & pueri. 264. 46
* musculus in manu latecentem ten-
dinem educētis administratio. 222.
32. descriptio eius. 302. 27
musculus natura inter ligamentum
& neruum medius. 220. 8
* musculus totius corporis mole ma-
ximus. 239. 44
musculus uelicae ceruicis. quære,
Velicæ ceruic.
musculi caput, quid. 220. 21. delinea-
tio. 218. 39. finis, seu tendo. 220. 21.
delineatio. 218. 44. uenter. 220. 21.
delineatio. 218. 41
musculi caput, tendine non semper
tenuius. 221. 53
musculi uenter, designatus. 218. 40
musculi uenter, ubi reponendus pro-
prius. 217. ult.
musculi femoris motorum quarti or-
tus. 84. 16
musculi frontis cutem mouentis de-
scriptio. 237. 19. administratio. ibi-
dem. 43

musculi in ore delitescētis admini-
stratio. 250. 15. eiusdem descriptio.
248. 32
musculi masseteris administratio.
250. 5. descriptio eiusdem. 246. 42
musculi maxillam deorsum trahen-
tis, ac tribus illis superadditi, quar-
ti descriptio. 249. 6
musculi membrana. 220. 37
musculi nervosa exilitate sua mediæ
uolæ & internæ digitorum cuti sub-
nati delineatio. 172. 27
musculi nomen unde. 224. 42. etc.
musculi structuræ depicta ratio. 218.
musculi substantia præcipua, caro.
222. 39
musculi temporalis descriptio. 247.
43. eiusdem administratio. 249. 48
musculi temporalis robur maximū,
ex historia. 243. 22.
musculo temporali quot neruorum
propagines offerantur. 327. 15
musculi nullum os mouere nisi eidē
inferat, Anatomicorum æstimatione. 307. 6
musculi articularum motores pri-
mi, superficiei proximi. 226. 34
musculi, carnis appellatione dicti A-
ristoteli. 232. 23. 30
musculi leuissimæ dicti. 285. ultimo.
nullum fortuitur musculum con-
trarium. 288. 1
musculi etiam uinculorum loco. 16. 39
musculi duo laryngis operculi. 260.
161
musculi humerales sex. 106. 39. inde
musculi in ore delitescētis, dicti qui.
246. 40
musculi intercostales. quære, Inter-
costales musculi.
musculi intestini recti. quære, Inte-
stini recti.
musculi uenteris qui. 245. 38. tem-
porales. ibidem. 37
musculi non æquas portiones nerui
ac ligamenti recipiunt, & quomo-
do. 220. 39
musculi non omnes ab ossibus oriū-
tur, contra quam Galenus. 223. 24
musculi, oppositi musculis destitu-
ti. 260. 28
musculi os aperientes, qui. 246. 41
musculi penis. quære, Penis musc.
musculi recti intestini cuiusmodi.
501
musculi, tendinum nomine dicti ab
Hippocrate. 267. 41
musculi tendinibus destituti. 223. 49
musculi ueteribus carnis nomine ap-
pellati. 16. 41
musculi qualiter munus obeant su-
um. 222. 19
musculorum administrationis ordo
duplex. 264. 1
musculorum brachii, scapulam, rho-
racem, caput, dorsumque mouentium
examen. 603. 36. inde
musculorum capita, non minus quam
tendines sentiunt. 222. 5. & lafa
conuulsionem obnoxia sunt. ibid.
muscu-

I N D E X.

musculorū carni adīpē intēxi, con-
trā quā alij affirmarunt 222.42
musculorum differentiā quatuor de-
cim. 223. à substantiā. ead. 5. ab
ortu. ead. 24. ab insertione. 56. à
parte quā mouetur. 224. 19. à for-
ma. ead. 28. à foraminibus. 225. 49.
à magnitudine. 226. 4. à colore. i-
bidem. 12. à situ. ibidem. 32. à fi-
brarum genere. ibid. 42. earumq;
compactione. 227. 17. à musculo-
rum capitibus. ibid. 34. à uentri-
bus. ibid. 54. à tendinibus. 228.
23. à mutua musculorum in offi-
cio oppositione. 229. 18. à munere.
ibidem 26
musculorum fabricæ expositio toti-
us. 219. 47. eiusdem delineatio.
218
musculorum fabricæ quid præstet li-
gamentum. 219. 50. quid neruus.
ibid.
musculorum impressiones. 4
228. 19
musculorum laryngis historia. que-
re. Laryngis musc.
musculorum linguæ historia tota,
quare. Linguae musc.
musculorum numerus cōtrouersus.
229. 36. unde petendus. ut à fibris.
229. 41. ab impressionibus. 230. 15.
à capitibus. ibid. 20. à tendinibus.
ibid. 44. à mutuo connexu. 231.
6. à concursu. ibid. 11
musculorum omnium usus commu-
nis 283. 10
musculorum ortus omnium iuxta
Galenum. ab ossē 223. 24
musculorum ossis v referentis descri-
ptio 250. 50
musculorum ossis v par quartū. sca-
pula motibus non subseruit. con-
tra Galenum 251. 39
musculorum ossis v referentis par
quartum quid peculiare sibi uen-
dicet 251. 30
musculorum ossis v propriorum. pa-
ria quatuor. 251. 3. & deinceps. nō
propriorum assignatio. ibid. 56. ad
ministratio unde petenda 252. 37
musculorum ossis v propriorum iux-
ta quatuor paria administratio.
252. 12. eorundem functio. 250. 57
musculorum ossa mouentium non
pauci tendinibus carent. contrā
quā Galenus 228. 27
musculorum pars neruea. carnea. li-
uida. quæ 226. 29
musculorum quamque corporis par-
tem mouentium historiam. sub cu-
iusq; partium earum elemento ini-
tiali reperies. uelut eorum qui fron-
tis cutem. qui palpebras. oculos.
buccas. labra. nasi alas. maxillā in-
feriōrē. linguā. larynga. brachiū.
scapulā. caput. abdomen. testes ui-
riles. tum muliebrem uterum. tho-
racem. dorsum. manus. pedes. etc.
musculorum quorundam & uaso-
rum administratio 599. 32
musculorum tendines qualiter diffe-
rant 228. 44
musculorum totius corporis maxi-
mus 131. 35
musculorum trīum. masseteris. tem-
poralis. ac in ore delitescētis mu-
nus 248. 50
musculis cur addita caro 220. 26
musculis cur additæ ueng & arteriæ.
220 35
musculis nerui non omnibus in ca-
pitibus exortu inferuntur. & quomo-
do 221. 30
musculis non omnibus neruus mi-
scetur. & quibus 221. 4. & 223. 11
musculis omnibus unum tantum fi-
brarum genus tribuens Galenus
227
musculis. quādo tendines annectan-
tur 222. 47
musculis quid nerui uere præsent.
222 16
musculis uenas ad extimam tantum
superficiem adnasci 595. 47
musculosa temporum lineamenta.
250 39
musculorum instrumentorum fabri-
cæ ratio ex auditus organi compa-
ge desumpta 35. 48
musculorum artificum instrumenta.
ad naturę imitationem fabrefacta.
578. 11. 24
mustacem uocare Latinos labri por-
tionem quandam 244. 32
mustelorum penis osseus 527. 50
multi feruentis ad iecoris sangui-
ficationem comparatio 508. 18
μυηαλεις. & μυηα
μυηται dentes 168. 31
167. 21

N
narium foramina. 39. 7.
& 54
narium septū. 37. 10. 25
narium situs 19. 8
nasilalæ. 151. 27. earundē
cartilagine 3. 49
nasilalæ mouentium musculorū de-
lineatio. primi. secundi. 179. 13. &
182. 16. tertij & quarti 182. 15
nasil cartilaginum descriptio. 151. 11.
inde.
nasil cartilaginum structura uel soli-
us Gallicū morbi nomine non offi-
tanter expendenda 151. 29
nasil musculorum alas mouentiu de-
scriptio. 244. 27. administratio.
245 47
natis 168. 29
natum cerebri descriptio 638. 19
naturæ in neruis digerendis scopus.
317 17
nauiulare. siue nauiforme os. 168.
49. uide. Cymbam referens os.
nerualia ossa 166. 39
nerualia futura 166. 31
neruus instrumentum sensus. 18. 24
neruus non cēsetur. dorsalis medul-
læ terminus. ex ossē sacro prodies.
& 350. 18
neruus nullus cordi commissus præ-
ter unum 315. 50
neruus omnis sensu tactus præditus
317 44
neruus omniū corporis crassissimus
quo sinu feratur 131. 16
neruus pulsatilis apud Arabes q̄s.
259 50
neruus quibus cōstet partibus. 316. 20
neruus quinti neruorum cerebri pa-
ris. etc. 34. 13. 47
neruulus iuxta quinti partis neruo-
rum cerebri radicē. hactenus igno-
ratus. 50. 6
nerui appellatio. 16. 34. quā late pa-
teat. 315. 24. quibus organis pro-
priè competat ead. 29
nerui cum ligamēto in musculorum
fabrica permixtio. 220. 14. eius de-
lineatio 218. 38
nerui. in musculis constituendis ne-
cessitas 219. 50
nerui colli. & recti intestini 501. 50
nerui coniugati enascuntur. 318. 11
nerui cutem subeuntes non eandem
semper proponunt feriem. 345. 10
nerui idem cerebro præstāt quod ar-
teria magna cordi. & uena epati.
622 32
nerui in papillas distributi 344. 1
nerui intestinorum graciliū. 499. 49
nerui nō omnibus musculis miscen-
tur. & quibus 221. 4. & 223. 11
nerui omenti 497. 18
nerui quid musculis uere præsent.
222 16
nerui. uasorum nomine appellati.
317 52
nerui uentriculi. eorūq; usus. 493. 12.
nerui uisori perforati. 324. 34. & nō
perforati ead. 36
neruorum per abdominis musculos
repentium administratio 549. 35
neruorum alios sensui. alios motui
falso præfici 348. 34
neruorum Anatomes ratio 552. 7
neruorum brachium adeuntium ori-
go diligenter consideranda cur.
344 46
nerui in brachiū à quibus partibus
ducantur. 344. 43. eorundem im-
plexus descriptus. ead. 50. ac deli-
neatus ead. 16
neruorum in brachium ac manū ex-
tremam distributorum expositio.
344. 43. primi. 345. 1. delineatio.
336. 5. secundi. 344. 15. delineatio.
336. 8. tertij. 346. 19. & 347. 17. deli-
neatio. 336. 11. quarti. 346. 28. deli-
neatio. 336. 33. quinti. 347. 17. deli-
neatio. 336. 52. sexti. 348. 50. deli-
neatio 337. 3
neruorum cerebri initium unde sit.
322 21
neruorum cerebri iuxta septem pa-
ria examen 654. 8
neruorum cerebri paris primi descri-
ptio tota. 324. ortus. ead. 1. coalitus.
13. ingressus

I N D E X.

15. ingressus in oculos. eadem. 20.
in tunicam reti comparatam dila-
tatio. ead. 24. ductus delineatus.
325. 14. an sit perforatum. quæstio.
324 34
neruorum cerebri paris secundi de-
scriptio. 325. 22. quod oculorū mu-
sculis distribuitur ead. 29
neruorum cerebri paris tertij descri-
ptio. 325. 36. radix duplex. ead. 37.
tenuioris ortus ac distributio. ead.
42. crassioris itidem 326. 5
neruorum paris quarti descriptio.
326 33
neruorum cerebri paris quinti descri-
ptio. 326. 45. eiusdem meatus. 52.
46. & 53. 10. item ad auditus orga-
num series 34. 47
neruorum cerebri paris sexti descri-
ptio. 327. 29. in thoracis amplitu-
dinem distributio. 329. 29. in nu-
tritionis organa series. eadem. 47.
recurrentium dexter. 318. 42. si-
nister. eadem. 53. cur sint facti.
329. 13. amborum delineatio. 318.
35 & 39
neruorum cerebri paris septimi de-
scriptio 330. 34
neruorum ē cerebro prodeuntium
par cæteris Anatomicis ignotum.
322. 34. & 337. 11
neruorum cerebri paria quot. 322. 27
neruorum ē cerebro prodeuntium
ortus delineatus. 318. eorum-
dem depicta uniuersa series. 319.
par primum. 320. 18. secundum.
eadem. 23. tertium. eadem.
24. quartum. 40. quin-
tum. 41. sextum. eadem. 49.
septimum 321. 42
neruorum decussatim facta distribu-
tio fictitia 325. 7
neruorum differentiæ. 316. 42.
à mollitie & duritie. ibidem. 45.
& eiusdem differentiæ ratio. 317.
5. ab originis forma. ibidem.
346. ab ipsorum cauitate. 317. 51
à serie. ibidem 54
neruorum à dorsali medulla pro-
deuntium omnium delineatio.
332 & 333
neruorum ē dorsali medulla prode-
untium numerus. 339. 37. non
idem in omnibus animalibus. ea-
dem 47
neruorum femur. tibia & pedem
adeuntium distributio exposita.
350. primi. eadem. 34. se-
cundi. eadem. 46. tertij. 351. 6.
quarti. eadem. 15. Singulo-
rum delineatio. 337. primi. ea-
dem. 27. secundi. ead. 30. ter-
tij. eadem. 39. quarti. eadem. 44
neruorum in intestinis ratio. 503.
41.
neruorū ē lumborum uertebreis pro-
deuntium descriptio. 349. 12. sunt
autem quinque paria. Delinea-
tio 337. 7

neruis emittendis parata foramina.
58. 47 inde
neruis unde spiritus animalis prebe-
atur 348. 21 316. 32
neruos in musculorum initia potius
quā fines inferi. Anatomicā a-
xioma 341. 44
νῆσις quid 499. 3
νευροχονδρῶδης dicta συνδρῶμα. 217.
46 & 301. 10
νδρῶμα quid musculi. 29. 14
νευρος unde 315. 35
Nicolai & Gentilis de uteri forma-
tione error 531. 20
nodus 9. 49
νδρῶμα 56. 41. & 167. 31
νδρῶμα uertebrae 167. 37
nouaculorum ad sectionem descri-
ptio. 236. 7. delineatio. 235. 46
nutrimenti uehiculū cuiusmodi Hip-
pocrati dictum 508. 30
nutritionis instrumenta. triplicia
384. 52
nutritionis necessitas 384. 40
nutritioni ex cibo potuq; famulan-
tium partium enumeratio. 385.
5. inde
nutritioni subseruentiu instrumen-
torum necessitas 384. 47
nutritiua uis quatenus in plantis &
hominibus differat 493. 35
nutritionis organorum enumera-
tio 519. 39
νῦμφα quid 290. 51. & 532. 1. eiusq;
in mulieribus differentia. ead. &
536. 55

O
ὀφθαλμῶν futura. 26. 43. &
166. 30
occipitis siue occipiti
ὀφθαλμοῦ. 33. & 22. 27. &
23. 13. & 30. 1. eiusdem
circumscripctio. ead. 40. &
166 45
occipitis os ubi crassissimum. 30. 47.
& 53. 55
occipitis ossis capitula 31. 11
occipiti ossis. quā primæ uertebrae
articulatur. descriptio 64. 15
oculus genu 168. 33
oculus scapulae 168. 2
oculi angulum interiorem occupan-
tis carunculae usus 40. 20
oculi humores. Cristallinus. 646.
25. delineatio. 646. 54. Vitreus.
646. 1. delineatio. 645. 3. Aqueus.
649. 21. delineatio. 644. 6
oculi musculorum descriptio. 240.
12. administratio. 241. 29. delinea-
tio 239. 30
oculi partium omnium breuis enu-
meratio. 649. 42. earundem usus.
ibid. 54
oculi partium omnium delineatio
644. 7
oculi sedes quot efformetur ossibus
39. 37
oculi tunicarum expositio. ἀφ' ὧν
Mm δ' ὧν

I N D E X.

Alus. 645. 44. delineatio. 643. 46. quæ reti comparatur. 647. 15. delineatio. 643. 50. uenæ dictæ. 647. 15. delineatio. 643. 52. quæ cilijs seu palpebrarum pilis respondet. 648. 41. delineatio. 643. ult. duræ. 648. 52. delineatio. 644. 1. adherentis, seu albæ. 649. 34. delineatio. 644. 6. cornea. 649. 9. oculorum colorem ex humorum spirituum ue copia non uariare. 648. 31. oculorum fabrica tota exposita. 646. 12. eiusdem administratio. 655. 1. delineatio. 643. & 644. oculorum gratia formatum caput. 18. oculorum musculi. quare, Musculi, &c. oculorum sedes à cuneiformi osse maxima parte constitui. 29. 31. oculorum situs. 18. 5. oculis, cur additus motus uoluntarius. 240. 12. eiusque differentie. ibid. oculos mouentes musculi, eorumque numerus, descriptio tota. 240. 12. delineatio. 239. 29. administratio. 241. 26. oculos mouentium musculorum delineatio. 239. 31. oculos qui munierunt natura. 18. 15. *ὁ δὲ*, & *ὁ δὲ* secundæ uerterbræ tuber. 66. 31. *ὁ δὲ* 388. 6. *ὁ δὲ* 111. 5. *ὁ δὲ* 168. 5. *ὁ δὲ* 51. 9. olfactus organum. olfactus organum constituentes cerebri processus. 323. 25. olfactus organi descriptio. 643. 14. de Olfactus organo sententiæ uariæ. 322. 51. olfactus organa. 30. 3. 14. eorumdem sedes. 32. 35. cribri modo peruium os. 28. 24. olfactus organorum sedes, non pariter amplæ in singulis caluarijs. 51. olfactus organorum sinus pituitam cerebri non expurgant. 641. 46. olfactus sedes. 19. 8. omētum an deuolui ad scortum possit. 495. 9. 20. omentum cur plumæ nomine Brabantis appellatum. 497. 48. omentum cur rete & reticulum appellatum. 497. 10. omentum qui diuellendum, ipsiusque ortus inuestigandus, unâ cum uasis illo suffultis. 551. 34. omentum sacculo, aut minoribus pifcatorem rebus simile. 359. 6. & 358. omenti adeps. 497. 19. eiusdem usus ead. 51. omenti ala superior, & humilior. quid. 358. 15. 18. omenti arteriæ ac nerui. 497. 12. 18.

omenti descriptio. 357. 15. & 356. omenti diuersa nomina. 494. 39. omenti & mesenterij eximendi ratio in Anatome. 553. 49. omenti fabricam suis uisibus respondere. 497. 45. omenti figura & quantitas. 495. 31. & 358. & descriptio. 359. 3. inde omenti glandosum corpus. 497. 27. omenti inferioris membranæ sectio difficillima. 510. 6. omētū intestinis obductū situs. 356. 17. omenti membrana inferior qua parte mesenterij uice. 496. 26. omenti membranæ descriptio. 357. & 358. 15. inde omenti membranæ superiori exportectæ uenarum & arteriarum propagines. 357. 21. & 356. & 358. omenti ortus, ac dein nexus. 495. 45. cum colo. 496. 20. omenti præcipuus usus quis. 497. 36. omenti situs. 494. 47. eiusdem obseruatio. 550. 33. omenti substantiæ enumeratio. 495. 36. omenti superior anterior ue, & inferior seu posterior membrana. 495. 42. omentum implicantes uenæ. 496. 44. omentum uentriculi anteriori sedi non obducti. 494. 22. omētō quatenus comprimi uteri fun- dios possit. 495. 9. *ὁ δὲ* 167. 53. *ὁ δὲ* 99. 54. & 167. 53. *ὁ δὲ* 261. 29. *ὁ δὲ* 11. 1. *ὁ δὲ* 167. 24. *ὁ δὲ* 603. 48. *ὁ δὲ* 167. 41. *ὁ δὲ* 167. 40. *ὁ δὲ* 166. 17. *ὁ δὲ* 1. 1. *ὁ δὲ* 81. 48. *ὁ δὲ* 32. 41. *ὁ δὲ* 94. 23. *ὁ δὲ* 84. 43. *ὁ δὲ* 147. 23. *ὁ δὲ* 280. 2. *ὁ δὲ* 44. *ὁ δὲ* 22. 6. & 23. 20. & 33. 3. 13. *ὁ δὲ* 14. *ὁ δὲ* 358. 15. 18. *ὁ δὲ* 497. 12. 18.

os sacrum. 56. 55. uide, Sacrum os, os sacrum, amplum, latum, *πλερὺν*, idem. 85. 30. os sacrum cæteris annectentium ligamentorum administratio. 243. 29. os sacrum quale in simijs & canibus. 81. 37. inde. & catulis. ead. 43. * os sacrum illium ossibus colligantium ligamentorum descriptio. 252. 17. administratio. 256. 19. ossis sacri appellatio, unde ossis sacri constitutio. 58. 34. & 59. 15. ossis sacri delineatio. 79. ossis sacri in homine descriptio. 83. 28. inde ossis sacri neruorum foramina. 84. 21. spinæ. ead. 30. anterior, posteriorque sedes. ead. 38. & 85. 16. ossis sacri, sex interdum ossa. 84. 52. ossis sacro nexorum ossium in uiris & mulieribus differentia. 131. 41. ossa sacri ossis lateribus commissa in pueris uibus efformari ossibus. 132. 34. ossium sacro ossi nexorum in uiris & mulieribus differentia. 131. 41. ossium sacri ossis lateribus commissurum usus. 129. 4. ossis u referentis figura. 55. 5. 11. situs & nomina. ead. 33. ossis u referentis musculorum descriptio. uide, Musculi. ossa ad disciplinam utilissima, quæ. 159. 19. inde ossa an sensu prædita. 3. 21. ossa cumulatim in cimiterijs asseruari solita, ad fæterem multita. 159. 19. 19. ossa, cur circa connexum molliora. 32. 32. ossa digitorum. uide, Digitorum ossa. ossa dissoluta ad disciplinam aptiora, quam compacta. 159. 6. ossa emundata, quomodo iungenda. 159. 30. ossa inter se omnia contigua. 11. 55. ossa iungentium commissurarum typus. 12. 10. ossa lapidea. 1. 34. & 33. 7. 33. ossa non hominis solum, sed & brutorum omnis generis animantium, philosophiæ ac medicinæ studiosis obseruanda. 162. 21. ossa omnia, præter dentes, tectæ. 26. ossa præruptæ rupi similia quæ, & cur ita dicta. 33. 34. ossa senum, iuuenum, & puerorum inuicem uariare. 27. 12. ossium capita pleraque sine appendice. 9. 45. ossium coctionis tempus ex araturatione obseruandum. 157. 35. ossium coctionis scopus. 157. 39. ossium commissuræ, earumque cartilagine. 4. 3. ossium

I N D E X.

ossium connexus quibus constet. 16. ossium differentia ab usu. 1. 9. magnitudine. 27. forma. 29. & alijs inde ossium foramina. 3. 8. ossium in calce macerandorum, ac flumine emundandorum ratio. 155. ossium in hominibus & quadrupedibus similitudo. 145. 35. ossium inspectio inutilis. culusmodi. 155. 39. ossium inter se structura & coctus. 411. 36. inde ossium nutrimentum proprium mendulla. 3. 1. ossium omnium corporis humani numerus. 162. 28. ossium omnium nomina tam latina quam græca, &c. 166. 17. inde ossium omnium soli dentes sensu præditi. 45. ossium partes sedesque uarijs uocibus indicari. 7. 2. ossium per coctionem parandi modus. 155. 50. ossium processus. 8. 17. ossium quibusdam sedibus perinde ac si undique circumficerentur nomina imponi. 33. 10. * ossium sesamoidum manus, administratio. 224. 46. ossibus non solum gradibus appendices contingere. 7. 53. & 8. 5. in Ossibus spectanda præcipue quæ. 155. 50. ossiculum incudi comparatum. 34. 54. & malleolo. 35. 14. ossiculum magis & occultæ philosophiæ sectatoribus obseruatum, quale. 126. 37. ossicula sesamina. quare, Sesamina ossic. 37. *ὁ δὲ* quid. 521. 39. *ὁ δὲ* uerterbræ. 167. 38. *ὁ δὲ* os. 166. 17. *ὁ δὲ* meatus, qui & *ὁ δὲ*, & *ὁ δὲ*. 518. 50. *ὁ δὲ* 10. 24. *ὁ δὲ* 19. 30. **P** Alato infestus Gallus morbus. 580. 7. palma. 168. 15. inde. quid Cello. 120. 3. palpebra retorta dicta Hippocrati quæ. 239. 11. palpebram superiorem cur moueri oportuerit. 238. 34. palpebrarum cartilagine. 3. 48. & 4. 40. palpebrarum fabrica. 233. 21. & administratio. ibid. palpebrarum musculi. quare, Musculi palpebr. 150. 26. palpebrarum pilis. 150. 26. palpebras mouentium musculorum

delineatio. 179. 10. & 238. 21. eorundem descriptio. 238. 21. ad ministratio. 239. 23. palpebras mouentium musculorum difficultis cognitio. 239. 13. * *πρὸς* quid. 261. 37. & 497. 29. & 505. 7. panniculus carnosus. 233. 8. panniculus carnosus, non sunt octio abdominis musculi. 233. 8. panniculus rotundus. 385. 55. papilla. 543. 44. papillæ substantia. 544. 24. papillæ constructionis, & totius substantiæ eiusdem ratio. 546. 24. *παρὰ* 168. 40. *παρὰ* 168. 10. *παρὰ* 102. 33. *παρὰ* 55. 39. *παρὰ* & *παρὰ*. ead. 41. *παρὰ* 167. 26. *παρὰ* 524. 4. 37. & 525. *παρὰ* 525. 13. *παρὰ* quid. 507. 40. *παρὰ* lienis. 512. 16. parietalia ossa. 166. 40. 54. paris, siue paria ossa. 167. 9. & 166. 39. *παρὰ*, faucium glandulæ cur. 640. 50. partium functiones naturales alia per fibras sunt, alia absque illis. 257. 40. parturiētes genibus innixas facilius parere. 131. 56. parturientibus non reduci pubis ossa. 131. 50. partus septimestris Hippocratis sententia imperfectus. 531. 16. patella qui femoris ossi connectitur. 141. 57. patellæ figura, & descriptio. 141. 25. situs, & forma. eadem. 41. inde patellæ nomina. 168. 31. patellæ substantia & usus. 142. 4. 14. IOAN. PAVLVS GVIDVCIVS Vrbinas. 46. 45. paxillares dentes. 167. 21. paxillum. 167. 4. pecten. 168. 16. pecten & pectus *τὸ μὲν* qui- busdam. 120. 3. pecten pedis. 148. 36. pectinis os. 168. 24. pectus quid. 88. 40. pectus manus. 168. 16. pectus & pecten pedis. 168. 55. pectoris clypeus, siue scutum. 167. 54. pectoris siue pectorale os. 88. 42. & 167. 43. quale in quadrupedibus. 91. 45. eiusdem synarthrosis. eod. pectoris os utringue lunatum. 93. 7. pectoris ossis à cartilaginibus costarum liberi delineatio. 87. 27. pectoris ossis cū cartilaginibus, etc. 153. administratio. 599. 56. pectoris ossis unâ cum ipsi coarctatis cartilaginibus interior superficies expressa. 560. pectoris ossis ad ansem comparatio. 92. pectoris ossis furcula, iugulum, &c. 92. 25. pectoris ossis humani descriptio. 92. pectoris ossis quot ossa. 162. 40. pectoris ossis substantia & usus. 93. 11. inde pectoris uerterbræ. 167. 37. *περὶ* 148. 36. & 54. pedium quinque ossibus constare. 148. 41. pedij ad tarsum coarticulatio. 143. 49. pedij descriptio. 143. 35. pedij ossa quot. 162. 47. eorundem appendix. 8. 6. capita. 9. 12. pedij ossium figura & descriptio. 5. & 6. 6. & 142. & 143. 22. inde pedij ossium interualla. 149. 2. ad digitos articulario. 7. * Pelopis sententiâ falsa, de uenarum & arteriarum ortu. 298. 47. peltalis cartilago. 153. 23. peluis cerebri pituitam excipiens. 640. 28. penis. 168. 25. penis constructionem subeuntia. 528. 7. penis duo præcipua corpora. 528. 18. eorundem delineatio. 372. & 373. 12. & 374. 2. examen. 556. 53. penis corporum ortus, uenarumque arteriarum & neruorum huc pertinentium examen. 556. 12. penis & testium à suis inuolucris detectio in administranda Anatome. 555. 19. * penis fabrica exposita. 226. 44. musculi quatuor ordine. eadem. 56. officium. 227. 8. administratio. eadem. 16. * penis fabrica totius delineatio. 225. 28. penis musculorum examen. 556. 5. * penis musculorum traditio apud Galenum perijt. 227. 26. penis situs. 528. 1. penis structura ratio. 527. 40. eiusdem substantia. ead. 45. peni tres meatus falso ab Arabibus attributi. 529. 16. penis uenæ, arteriæ ac nerui. 528. 47. cutis. eadem. 57. inde. musculi. 529. 1. *περὶ* 26. 14. *περὶ* 627. 19. *περὶ* 166. 22. perinæi situs. 528. 41. *περὶ* 3. 24. & 571. 43. cartilago. 153. *περὶ* 53. *περὶ* 254. 56. & 576. 29. & 627. 22. *περὶ* 385. 48. *περὶ* ead. dem, & *περὶ* ead. Mm 2 dem.

I N D E X.

tñ. 191. 23
 * radium in pronum ac supinū mo-
 uentium musculorum descriptio.
 215. 46. primus. ead. 57. secun-
 dus, tertius, quartus. 216. 12. admi-
 nistratio 124. 34
 γαργαλις tunica 648. 16
 ramex, ῥάμνιστος Græcis cur. 495.
 8.
 ramicum sectionis periculum. 495.
 24.
 ῥάμνιστος, futura 15. 53. & 166.
 25.
 raseta, & ossa rasetae 168. 15. 51
 rasga 168. 33
 rationis ossa 166. 40
 rationis sedes cerebrum 599. 13
 rationis sedes an in corde 594. 26
 rectum brachialis os appellatum cu-
 iusmodi 118. 14
 rectum intestinum. quare, Intesti-
 num rectum. 570
 recti intestini musculi 501. 54
 * recti intestini musculorum descrip-
 tio. 228. 39. sedem attollentium. ibi-
 dem. 4. 2. orbicularis. 229. 1. ad-
 ministratio. 229. 28. delineatio.
 228
 * rectum intestinum attollentibus mu-
 sculis nullus opponitur. 228. 54
 rectum intestinum quod, & cuius-
 modi 501. 15
 recti intestini a colo differentia. 501.
 inde 16
 recti intestini situs ratio 503. 12
 recti intestini tunica ac fibrae 501.
 20. inde. uenae & arteriae. eadem.
 40. nerui 50
 recurrentes nerui. quare, Nerui
 sexti paris cerebri, etc.
 regum uterum coronae cuiusmodi
 forma 592. 13
 in Religionis censores quosdam.
 594
 remigis cuiusdam Anatomiae, pecu-
 liare quid ab alijs corporibus habe-
 re obseruata, historia 510. 11
 RENALDVS COLVMBVS So-
 phistices apud Patavinos profes-
 sor 56. 23
 * renalis quibusdam dicta uena. 293.
 32
 renis canini ad humanum differen-
 tia 516. 9
 renis fascia quid 517. 10
 renum cum uenae cauae portionibus
 delineatio 374
 renum cur alter altero elatior. 514.
 49
 renum forma. 515. 2. magnitudo. ead.
 8. substantia 10
 renum in internis sedibus conforma-
 tio 515. 30
 renum fabrica negligentius hacte-
 nus ab Anatomis professoribus
 expensa 515. 38
 renum munus 385. 27. &
 53

S
 Acrum os, ἰσθμῖος, &c.
 167. 39. uide, Os sa-
 crum.
 sacri ossis appellatio,
 unde 85. 33
 sacri ossis constitutio 58. 34. &
 59
 sacri ossis dextro lateri commissura
 os, eiusque figura 127. 3
 sacri ossis lateribus commissura ossa

in pueris tribus ossibus efforma-
 ri 132. 34
 sacri ossis lateribus commissura os-
 sium usus 129. 4
 sacri ossis quot ossa 162. 39
 sacri ossis transuersi processus quai-
 lium ossibus connectuntur. 129.
 17
 σαγλίτις 497. 9
 sagittale os 166. 57
 sagittalis futura, & uariis ipsius du-
 ctus 25. 12. & 26. 44. & 166.
 30
 sanguificationis in iecore modus ac
 ratio 335. 14. inde
 sanguificationis organum primum
 iecur 508. 33
 sanguineus cordis uentriculus dex-
 ter cur appellatus 596. 20
 sanguis an mittendus in octo infe-
 riorum costarum inflammatione.
 602
 sanguinis in iecore generatio cuius-
 modi 508. 14
 * saphena 293. 30
 sapientiae dentes qui
 σάπια οὖλα os 1. 4. 2. uide, Cym-
 bam referens. & 168. 49
 σάπια οὖλα 166. 20
 scapulae a clauicula liberandae, admi-
 nistratio 275. 40
 scapulae anguli a laterum descriptio
 plenior 97. 19
 scapulae anterior, seu costis proxima
 sedes. 98. 42. posterior 99. 8
 scapulae basis 96. 51. eiusdem ap-
 pendices 97. 3. cartilago. eadem.
 7. ceruix eadem. 37
 scapulae appendices 7. 44
 scapulae cartilago sinu eius frequen-
 ter augens 98. 3
 scapulae ceruix 10. 22
 scapulae dorso figura 5. & 6. 11
 scapulae forma triangularis. 96.
 49
 scapulae humerum colligantium li-
 gamentorum descriptio 271. 17.
 administratio 272. 3
 scapulae inferioris superiorisq; lateris
 differentia 97. 11
 scapulae motuum differentia. 272. 18
 scapulae nomina 167. 53
 scapulae nullū musculū tribuit Gale-
 nus, proprio motu ad pectus ad-
 ducentem 272. 34
 scapulae oculus, & spina, quid. 168. 2
 scapulae processus 8. 23. & 98. 17
 inde 40
 scapulae processuum nomina. 167.
 55 inde
 scapulae superior processus qui sum-
 mus humerus dicitur, quibus an-
 malibus obtigerit 100. 38
 scapulae sinus humero excipiendo
 paratus 97. 42
 scapulae spina 99. 22. 31. 50
 scapulam antorsum agens muscu-
 lus, a Galeno non recte pro moto-
 re brachij

I N D E X.

re brachij habitus 263. 49
 scapulam mouentium secundus, a
 Galeno bipartiri uisus. & falso.
 275
 scapulam attollentes musculi tres,
 quibus homines carent, simiae a-
 bundant. 274. secundus. ead. 10.
 tertius. ead. 26. quartus 32
 scapulam attollentibus non recte at-
 tributus a Galeno musculus. 274.
 51.
 scapulam mouentes musculi, an re-
 spirationi quoque seruiant. 292. 47.
 & 293
 scapulam mouentes & brachij mu-
 sculi, in quibus animalibus uariet
 ab homine 270. 3
 scapulam non mouere musculum
 eum quo brachium detrahitur.
 275
 scapulam mouentium musculorum
 administratio. 275. 22. primi. ibi-
 dem. secundi. 269. 36. tertij &
 quartij. 275. 29. eorundem delinea-
 tio. primi. 185. 41. secundi. 195.
 17. tertij 191. 15. quartij. 198. 15. 1.
 item descriptio. 272. 18. primus. i-
 bid. 20. secundus. ibid. 43. terti-
 us. 274. 39. quartus 275. 4
 scapularum cum ossibus sacri ossis la-
 teribus commissis affinitas. 129. 4
 scapularum figura. 94. descriptio.
 95. inde. situs & nexus. 96. 12. usus.
 eadem 24
 σκαλντῖος 12. 6
 sceleri constructionem quid maxime
 uiuere 159. 1
 sceleri parandi ratio 155. 23. inde
 σκαλντῖος quid Galeno 168. 34
 * schiatica uena 293. 32
 scoli quidam Galeno nimis addi-
 ti reprehenduntur 83. 1. inde
 sciurorum caecum intestinum cuius-
 modi 500. 34
 σκαλντῖος 649. 1
 σκαλντῖος processus cerebri. 639. 8
 scopula, scopulum apertum. 167. 54
 scortorum apud Venetos truculen-
 tum facinus 126. 51
 scortum, siue scortum quid 521. 39
 scutalis cartilago 159. 23
 scutum cartilago 167. 48
 scutum cordis 167. 44
 scutum pectoris 167. 54
 scutiforme os 168. 31
 scutiformis cartilago. 152. 4. 22. & 153.
 inde 121. 48
 σκαλντῖος digitorum quae
 sectio. uide, Anatome.
 sectio corporis difficillima quae. 510. 5
 sectio uiuorum, eiusque historia, &
 quid ea peculiariter doceat. 658. 27
 secundae, secundinae, extimum fœ-
 tus inuolucrum. 541. 56. uide, Fœ-
 tus inuolucrum.
 secundinarum examen 558. 6
 semen a teste ad uellicae ceruicem de-
 ferentis ualis historia. 524. 17. &
 525

semen deferentis ualis structura ra-
 tio 526. 22
 semen deferenti uali nulla cum testi-
 um uenis & arterijs communio.
 527
 semen deferentium ualorum ortus
 ratio 525. 54
 semen deferentium ualorum infer-
 tionem excipiens glandosum cor-
 pus 525. 18
 semen deferentium ualorum ad glan-
 dosum uellicae corpus examen.
 556
 semen uirile hominis primum ef-
 fectum principium 520. 33
 semen utero deducendum ualorum
 delineatio 378. & 379. 8
 seminis genitalis temperamentum ac
 ratio 384. 13. inde
 seminis procreatrix testium substan-
 tia 525. 38
 semini parando non praesse corpus
 glandosum, Galeni sententia im-
 pugnat 526. 47
 semini urinæque communis meatus.
 528. 22. eiusdem glande diuili ex-
 emplum 529. 23
 seminales arteriae an sanguinis ex-
 pertes 526. 5
 seminales arteriae qui obseruandae.
 554
 seminalium ualorum delineatio. 373.
 10. & 372
 seminalium ualorum examen. 555.
 10.
 seminalium ualorum circa testem e-
 xamen 555. 46
 seminalium ualorum in mulieribus
 ratio. 535. 47. & 537. 5. examen.
 557
 seminalium uenae & arteriae series.
 ductus, ac ratio. 522. 55. & 523. 15.
 & 524.
 seminalium uenarum & arteriarum
 in testes ductus. 370. & 371. 22. &
 372
 seminarij ualis in penem insertio.
 525
 seminaria dextri & sinistraliteris ua-
 fa 521. 39
 senes cur dorsum inflectant. 71. 18
 senum caluariae suturis destitutae.
 27
 sensus ac motus arbitrarij princi-
 um cerebrum 599. 13
 sensus communis os 166. 43
 sensus dentes qui 167. 24
 sensus seruato motu perit, & contra.
 348
 septum, eiusque foramen non obsta-
 re, ne cibuse uentriculo superiora
 repetat 389. 12
 septi foramina tria, non duo solum.
 primum. 291. 26. secundum. ead.
 37. tertium. ead. 40
 septi transuersi administratio. 294.
 13. eiusdem delineatio 191. 42. i-
 tem descriptio. 290. 45. forami-
 na. 291. 24. functio iuxta uerita-

tem 291. 49
 septi transuersi functionem uix quil-
 quam antiquorum absolute tradi-
 dit. 291. 56. & super hoc ipso no-
 tatus Galenus 292. 1
 septi transuersi motus perperam a
 quibusdam assignatus. 283. 22. &
 292
 de Septi transuersi munere antiquo-
 rum sententia, Platonis, Aristote-
 lis 291. 50
 septi transuersi neruorum examen.
 600
 serra, sectionibus apta quae. 237. 3.
 delineatio 235
 serrata compago 16. 2
 sesamina ossicula, σκαλντῖος 115.
 & 116. 53. & 119. 27. & 168. 56
 sesamina pedis ossicula 144. 55
 sesamina ossicula quibus sedibus re-
 ponantur. 125. 54. inde, in manu.
 126. 1. in pede. ead. 24
 sesamina ossicula quot 162. 44
 * sesamoidon manus ossium admini-
 stratio 224. 46
 sesaminorum ossium usus 1. 18
 sibilus pro gargareone 580. 13
 σιγμοειδης processus. 98. 22. & 168. 1
 σιγμοειδης linus 111. 21
 σιγμοειδης membranæ quae. 592. 56
 * simia ab homine in pluribus diffe-
 rens quam putauit Galenus. 243.
 47. in musculis thoracis. 287. 52.
 item. 288. 55. item 289. 19. & 30. item
 293. 41. & 45. item 294. 4. & 33.
 item in brachium mouentibus mu-
 sculis. 263. 14. item 266. 41. i-
 tem 268. 50
 simias colo & mesenterio differre ab
 hominibus 496. 25
 * simiae, in cubitum agentibus mu-
 sculis ad hominem differentia. 291.
 29. item in musculis femur mo-
 uentibus. * 240. 30. & 49. item.
 241. 20. item in manus interna fa-
 brica 303. 24
 * simiarum in musculis, pedis digi-
 torum motoribus 3. ad hominem
 differentia. 250. 31. item in pedum
 motoribus musculis. * 245. 39. &
 246. 16. & 248. 24. in digitorum
 motoribus, & quo pacto. 250. 34.
 & 251. 38
 simiarum ad hominem differentia in
 pulmonis lobo quinto uenam ca-
 uam sustinente 280. 3. & 41
 simiae ad hominem differentia, in
 scapulam mouentibus musculis.
 274. 11. & 26
 * simiae ab homine in tendine pedi-
 subnato differentia 244. 5
 simijs, musculorum thoracis nume-
 rus ab homine uariis 292. 40
 simiae caudatae ab hominibus diffe-
 rentes in neruorum serie. 349. 40
 & 55
 simiae caudatae lumborum uertebrae.
 77. 54. & processus earundem. 78. 53.
 & 79

finia caudate tertio musculo digi-
 ros manus mouentium carentes.
 300.
 finiarum sectio Galeno familiarior
 quam hominum. 42.56. & 31. 24
 finiarum Anatomie quam homi-
 num peritior Galenus. 85.7. & 93.
 6. & 500.
 finiarum non caudatarum coccygis
 ossis descriptio. 82.54
 finiarum omentum mediam inter
 homines & canes rationem forti-
 tum. 496.41
 finia pulmone deceptu Galenum
 etiam hominis pulmone quintum
 lobum attribuere. 531.56
 finiarum sacri ossis & coccygis deli-
 neatio. 80.38. descriptio. 81.37
 finiarum sectione delusus Galenus,
 aliorum Anatomicorum placita ue-
 ra sepe euertere aggressus. 299.50.
 uide. Galenus finiarum secti. delu-
 sus. &c.
 similia corpora. 286.1
 sinus, ad quem decimus femur mo-
 uentium musculus uoluitur. 131.22
 sinus, quo crassissimus corporis ner-
 uus fertur. 131.16
 sinus in uertice diuersa serie. 54.53
 sinus articulationis nomine non pa-
 rati. 11.21
 sinus ossibus quibusdam peculiaris.
 2
 sinus primæ uerterbre, tubera secun-
 dæ excipientes. 66.4
 sinus, seu acetabula in ossibus quæ-
 10
 finitum capitis ratio. 54.3. inde
 finium medullam continentium ap-
 pendices non esse opercula. 7.40
 finium in ossibus & capitum usus.
 10.46 ac differentia. eadem.
 50.
 solis caloris in suspensis corporibus
 uis. 585.21
 solum pedis. 168.54
 * somni arteria. 296.45
 stomatodonta dentes. 167.22
 spatula. 167.54
 speciei propagandæ Naturam proui-
 disse. 519.45
 σπερματικός πόρος. 525.1
 σπασμὸς pectoris ossis. 92.22
 * σπασμὸς uenæ. 270.10
 spherica figura iniurijs ferendis om-
 nium pertinacissima. 995.31
 σφλεγεὶς os. 1.37. & 28.33. &
 167.
 σφυγὰ. 168.41. neutro & fœminino
 genere. 45
 σφυγὰ perperam à Galeni interpre-
 tibus talos uerti. 140.11
 spina. 167.31
 spina cur appellatum tibi os. 140.56
 spina scapulæ. 168.2. eiusdem appen-
 dix. 5. & 6.24
 spina sex humiliorum ceruicis uerte-
 brarum. 68.22
 spina uerterbrarum. 59.1

spinarum appellatio. 57.28. & 99.50
 spinarum apicibus obnata cartila-
 go. 59.4
 spinarum in uerterbris ductus. 75.11
 spiritus animalis ubi elaboratur.
 622
 spiritus animalis per uasa distribu-
 tio qui fiat. 623.7
 spiritus in aquam conuersio in cor-
 dis inuolucro, quibusdam asserta.
 535
 spiritus uitalis fons cor. 594.56
 spiritui uitali subseruietia membra,
 eorumque ratio. 569.27. inde
 σπινδύλιον. 167.41
 σπινδύλιος. 9.30. & σπινδύλιος. 167.31
 squamæ formis conglutinatione. 21.29.
 & 23.7. & 25.
 squamose temporum commissuræ.
 27.44. cur ita dictæ. ead.54
 squamose conglutinationes cur reli-
 quarum futurarum specie non com-
 pingantur. 28.9
 squamofas conglutinationes in exteri-
 ori capitis superficie elatius quam
 interiori ascendere. 29.17
 * squamose futuræ. 166.34
 σφαλὴ cur pro gargareone. 580.15
 * σκληρὰ dicta uena. 267.2. & 276.52
 σφαγνὴ. 166.22
 σφαγνὴ sutura. 166.27
 σφενον. 88.43. & 167.43
 σφιδος. 88.43. & 167.44. & 168.16.54
 σφιδος etiam de palma & pedio dici.
 120
 σφιδος pedis. 148.35. & 168.54
 σφιδος. 237.23
 stomachus, σμάχος. 387.49. & 388.7.
 uide. Ventrículus.
 stomacho adnatæ crebro glandulæ.
 389
 stomachi anterior & posterior facies.
 357
 stomachi appellatio. 153.45
 stomachi examen. 603.5
 stomachi fibræ cur duplices solum.
 388
 stomachi obliqui ductus usus. 389.
 16
 stomachi oris clypeus. 167.48
 stomachi situs & incessus. 388.23
 stomachum non eodem cum arteria
 magna uti foramine septi. 388.35
 stomachum non esse angustius
 quâ uentriculo continuatur. 389.
 15.
 strumæ uulgo strophulæ. 245.39
 styloides, siue stylo scriptorio simi-
 lis processus. 8.31. & 23.30. & 31.
 40. & 112.5. & 166.56. & 168.
 14.
 styliorum pro sectione descriptio. 236.
 39. delineatio. 235.49
 * subciteni arteria. 296.45
 Suidæ in laryngis dictione senten-
 tia explosa. 579.19
 summus humerus. 167.55
 summi humeri appellatio, et usus. ui-
 de. Humerus.

supercilia. 11.2
 sura quid. 138.26. & 168.40
 sura tibiæ uenter. 138.30
 * suram constituentes musculorum
 uentres. 245.28. & 248.24
 suspendij prælagij ex umbilici pro-
 gressu collo obductio. 383.44
 suspensorum oculos solum ab au-
 bus lacerari, non cutem, aliter quam
 uulgius putat. 161.54
 futura. 12.22. & 15.53
 futura coronalis. 21.16. lambdoeides,
 &c. ead. 19. & 22. inde
 futura frontis os à maxillæ ossibus di-
 rimens. 29.43
 futura octauum capitis os circūcri-
 bens. 28.22
 futura omentum anterioris uentricu-
 li fundo committens. 357.19. & 356.
 futura sagittalis. 25.12
 futuræ capitis figura. 20.4
 futuræ cuneiforme os circumscriben-
 tis interualla, &c. 23.21. inde
 futuræ interuallū cuneiformi et fron-
 tis ossi commune. 29.35
 futuræ naturalis figuræ capitis cuius-
 modi. 26.38
 futuræ capitis ossibus, & alijs com-
 munes. 28.32
 futuræ non naturalium capitis figura-
 rum cuiusmodi. 27.29
 futuræ, σφαγνὴ. 166.25. earumque nomi-
 na. ead.
 futurarum appellatio. 39.18
 futurarum capitis delineatio. 24.
 & 25.4. & 37.14. inde. & 38.17. in-
 de. earundem ratio. 11.47
 futurarum coitus qualis. 16.47
 futurarum maxillæ superioris ratio.
 40.1. inde, ad finem usque Cap.
 futurarum numerus. 28.20. & inter-
 ualla. 29.11. inde
 futurarum uoce ueteres etiam harmo-
 nias complecti. 16.14
 futurarum usus. 26.27
 futuras capitis etiam in interna cal-
 uariæ sede conspici. 27.55
 futuris destituta quedam capita.
 27
 symphysis. 12.22. & 16.15
 synarthrosis. 12.20.36. & 13.18
 synarthrosis motus qualis. 17.3
 synarthroseos uoce quomodo usus.
 Galenus. 120.27
 synchondrosis. 12.43. & 16.47
 syncipitis ossa. 166.38.42
 16.34.
 synsarcosis. 12.39. & 16.41. &
 17.
 sypho pro sectione parandus. 236.
 42. delineatio. 235
 σύριγγας. 58.13
 T
 Actus instrumentum.
 650
 tactus toto corpore fu-
 sus, cur
 talus, ἀσπράλος, et ἀσπρος
 & 168.43
 tali

tali ceruix. 10.17
 tali connexus. 15.46. ad calcē. 146.27.
 cum ossē cymbam referente articu-
 lus. 146.25
 tali cum calce commissurarum sinus.
 146.
 tali delineatio. 5. & 6.5. & 142. & 143.6
 tali sinus, quibus à tibiæ ossē & fibu-
 la ligamēta assumit. 146.14. & qui-
 bus tendines deducit. ead.20
 tali situs, ipsiusque cum tibiæ ossē & fi-
 bula articulationis ratio. 145.40
 tali tuber cur τρεπόμενος, siue quarrio
 dictum. 145.46.50. quale in cani-
 bus. 146.1
 talum ante sectionem tactui non oc-
 currere. 140.12
 talum falsū appellari à quibusdā exie-
 riorem malleolum. 140.17
 tarsus. 168.50. & 238.27
 tarsi descriptio. 147.49. inde
 tarsi ossa. 148.1. eorundem forma &
 quantitas uaria. ead.17
 tarsi ossa quot. 162.47
 tarsi ossium delineatio. 5. & 6.4
 τασίτης appellatio. 4.20
 temporum lineamenta musculosa.
 250.
 temporis os. 21.33. eius processus. 22.
 7.24. & 23.14. & 36.43
 temporis ossis linea. 23.49
 temporis ossis cavitates. 31.30. pro-
 cessus iugalis ossis portionem con-
 stituens. ead.47
 temporis ossis processus. 33.17
 temporum ossa. 29.57. eorumque cir-
 cumscriptio. 31.22. & 166.48.54
 temporum ossa lapidea appellata,
 quæ. 33.41
 temporum ossa qualia esse oportue-
 rit. 28.12
 temporum ossium ansæ. 167.10
 temporalis musculi examen. 603.42
 temporalis musculo, quot neruorum
 propagines offerantur. 327.15
 temporalium musculorum læsione
 quæ mala inducantur. 33.27
 temporales plagæ cur stuporiferæ
 Hippocrati dictæ. 33.30
 temporales futuræ. 166.34
 temporalibus musculis quomodo
 Natura prospexit. 33.24
 tendo lætescens plātæ cuti subnatus,
 quare, Pedis planta.
 tendo ligamento, non neruo respon-
 det. 221.42
 tendinis sub uola manus lætescentis
 descriptio. 302.27. administratio.
 * 222.
 tendines nuncupati Musculi, qui
 tendines, Nerui appellatione dicti
 315.
 tendinū in musculis differentie. 228.44
 tendinum, manus digitos, ac manū
 ipsam mouentium traditio, sub cu-
 iusque musculorum traditione quæ-
 ratur. 155.4

tendinum pedis traditio, ac digito-
 rū, sub Musculis pedis quaratur.
 tenon, uerterbra. 167.35
 τένον unde. 315.35
 tergum. 167.31
 testis caput quid Galeno. 522.45
 testis dextri uena à caue caudice. 526.1
 testis inuolucrum intimum cuiusmo-
 di. 522.27
 testis musculus exteriori ipsius inuo-
 lucro innatus. 522.16
 testis tunicæ exterioris apertio. 525.39
 testem interdum unum, interdum tres
 etiam reperiri. 521.21
 testem sinistrum perentiu uasorum
 oris examen. 525.9
 testes cerebri, ac eorundem delin-
 eatio. 638.19
 testiculorū malum granatum. 168.29
 testes mulierum cuiusmodi. 525.23.
 eorundem inuolucra. 38
 testium muliebrium musculorū de-
 scriptio, quare, Vteri musc.
 testium muliebrium ratio. 527.51
 testium muliebrium situs delineatio.
 377.12. & 378.
 testium constructionis ad iecur col-
 latio. 525.41
 testium delineatio. 372. & 373.50. & 374.
 testium in uiris musculorum descri-
 ptio. 285.35. eorum usus. ibid.51.
 administratio. 286.31
 testium & penis à suis inuolucris de-
 rectione in administranda Anatomie
 525.
 testium & uasorum seminalium exa-
 men. 525.46
 testium cum suis musculis delinea-
 tio. 372. & 373.10
 testium inuolucra utrisque testibus
 communia. 524.34. priuata utriusque.
 ead.45
 testium musculi, non recte ab Arabi-
 bus traditi. 286.4
 testium situs, ac numerus. 521.19. for-
 ma. ead.23. substantia. 26
 testium situs examen. 525.28
 testium substantia seminis procrea-
 trix. 525.38
 testium substantiæ, insertæ uenulæ.
 521.
 testium uenæ cuiusmodi, earumque
 ortus. 522.55. inde. & cum arteria
 connexus. 523.43. & 524.12.
 testium uiriliū ratio. 520.5
 testium uasa duplicia cuiusmodi. 520.7
 testibus nullam generandi seminis
 uim tribui ab Aristotele. 527.16
 testibus sanguinem ac spiritum defe-
 rentium uasorum numerus & or-
 tus. 522.54
 testudinatum dictum corpus cere-
 bri. 636.37
 τρεπόμενος tali tuber, cur dictum. 145.50
 tharuca. 168.30
 θάλα, papilla. 543.44
 Theod. Gaza, an recte mesenterij la-
 ctes uerit. 504.5
 Theodori Gaza lapsus. 155.4

theologis scholasticis frequentior de
 genitalibus & semine, quam medi-
 cis, sermo. 531.22
 theologos sibi solis uendicare de ani-
 marum immortalitate disputatio-
 nem. 126.48
 Theophilus parum Anatomici, locus
 reprehensus. 506.50
 Theriacæ caput, φασγόν. 19.28
 thorax quid. 88.38. θώραξ. 43. & 167.
 44. & 586.5
 thorax pro corporis trunco Aristoteli.
 389.41
 thoracis amplitudinem intersepien-
 tium membranarum examen. 529.57
 thoracis cavitatē intersepiētes mem-
 branæ. 572.9. inde
 thoracis creandi artificium admirabi-
 le. 88.45. inde. & 89.37
 thoracis ex sinistro latere expressio.
 559.12. item anterioris
 thoracis fabricæ quatuor scopi. 89.40
 thoracis ligamentorū traditio. 294.45
 thoracis motus cuiusmodi. 89.1
 thoracis motus uoluntarius. 286.50
 thoracis motū, an musculi brachium
 aut scapulam mouentes, adiuuent
 292.47. & 293.13
 thoracis musculi intercostales, quæ-
 re, Intercostr. musc.
 thoracem mouētes musculi, necessa-
 rio facti, & eorundem ratio. 287.16
 thoracem mouentium musculorum
 administratio. 293.18. eorundem
 delineatio. primi. 185.30. secundæ.
 172.5. tertiæ. 201.10. quartæ. 204.14.
 quintæ. 201.35. sextæ. 195.ult. in-
 tercostalium musculorum delinea-
 tio. 188.28
 thoracis motorum musculorum de-
 scriptio. 286.50. primus. 287.24.
 secundus. ead.31. tertius in homi-
 ne, simiæ quartus. 288.14. quartus,
 simiarum sextus. ead.56. quintus
 hominis, simiarum septimus. 289.19.
 sextus hominis, simiæ octauus.
 ead.30
 thoracem mouentium musculorum
 enumeratio, & quādo suo fungan-
 tur illi munere. 292.40
 thoracem mouentium musculorum
 numerus uniuersus. 287.18. & 292.
 40. & quando singuli functionē
 obeant. ibidem
 thoracem mouentium musculorum
 sex, non intercostalium functio. 287.
 primi. ead.29. secundæ. ead.43. ter-
 tiæ. 288.29. quartæ. 289.18. quintæ.
 ibid.29. sextæ. ibid.37
 thoracis musculorum septimi, lateri
 utriusque communis delineatio. 191.42
 thoracis musculis septum quoque ad-
 numerat, & eius traditio tota. 290.
 45. quare item, Septum
 thoracis situs ratio. 388.1
 thoracis ossium descriptio & figura.
 85.54. inde. & 86.7. & 88.45. inde
 & 89.
 thoracis uerterbræ & costæ. 56.51
 Mm 5 thoracis

I N D E X.

thoracis uertebrarū foramina. 71.25.
thoracis uertebrarum figura. 71.25.
uide, Vertebræ thoracis.
θώρακος uertebræ 167.37
Thracum renuendi mos retrorū
flexo capite 63.30. & 67.10
* θύμος 261.39. * & 282.18
θυρεοειδής cartilago 153.22
θυρεοειδής os 132.8
tibia, λυμήν 138.24. & 168.36
tibiæ os ead.
tibiæ, & tibiæ ossis discrimen 138.27
tibiæ appendix 8.1
* tibiæ motus quot. 231.1. super his
Galeni sententia uaria 230.45
* tibiæ os ad fibulam necientium li-
gamentorum descriptio 253.30.
administratio. 256.34.
tibiæ os, spina appellatum 140.56
tibiæ ossis ad femur articulo. 139.
34. inde & 139.15
tibiæ ossis appēdix & processus. &c.
138.31
tibiæ ossis secundum ipsius longitu-
dinem, figura 140.54
tibiæ ossis finis & tubera, quibus ta-
lo articulatur 139.41
tibiæ ossium figura. 136. descriptio.
137.6. & 138.22. inde
* tibiam mouentium musculorū ad-
ministratio. 236.16. primi. ead. 34.
secundi. ead. 37. tertij & quartij.
ead. 48. quinti. 56. sexti. 236.24.
reliquorum trium. 237.9. eorun-
dem delineatio. primi. 180.26. se-
cundi. 213.17. tertij. 199.48. quar-
ti. 199.50. & 205.1. quinti. 180.29. se-
ptimi. 186.35. octauij. ibid. 39. no-
ni 183.32
* tibiam mouentium musculorū de-
scriptio. 230.3. primus. 231.11. se-
cundus. ead. 29. tertius. ead. 50.
quartus. 232.13. quintus iuxta Ga-
leni. ead. 51. iuxta ueritatē. ibid.
sextus. 234.22. septimus, octauus,
nonus 235.6
* de Tibiā mouētibz musculis, Ga-
leni sententia uaria 230.3
tibiam petēs nerui. quare, Nerui.
timidis iecur maius datum 507.10
tintinabulum pro gargareone. 580.13
tirbus quid 494.39
τρωχίς dentes 167.17
tonfillæ, earumq; ufus 389.22
tonfillæ faucium, quæ
tonfillarum examen 579.46
604.12
* torcular cerebri
trachametra maior 309.45
168.30
τρωχίτης 10.11. & 167.34
τρωχίτης processus 592.5
τρωχίτης mamillarū parum rectē Ari-
stoteli assera 544.16
τρωχίτης μέγας 168.29
τρωχίτης femoris processus. 134.56
tunica costas succingens quid. 570.21.
eiusdē nomen, ac litus. ead. 29. ma-
gnitudo. 35. figura. 40. superfi-
cies quales, quiscq; earum ad alias
partes nexūs 50

tunica costas succingens, altera uer-
tibus dicta, quæ 295.2. & 571.39
tunica cost. succingentis foramina.
571.14. substantia. ead. 22
tunica costas succingentis secundæ
examen 603.32
tunica costas succingētis ufus, eius-
demq; cōstructionis ratio 571.43
tunicarum costas succingentium ad-
ministratio 294.43
tunicæ oculi. uide, Oculi tunicæ
Turcarum anulus, quo sagittantes
utuntur. 154.7
Turcicæ sellæ cuiusmodi 593.30
turcorum telorū triangulares culpi-
des cuiusmodi 592.8
Turdulorum gentis quosdam septe-
nis costis creati 89.55
τυλαριδής cerebri substantia 632.34
tymporum ossa 166.54
τυρρόν foramen 53.12
τυρρόν intestinum cuiusmodi. 500.9

V
Accini uteri cornua. 532
50
uaccini uteri delineatio
382.2
uariciformis plexus 2
524
uaricosi corporis delineatio 7
437.5
uasis semen a teste ad uelicæ ceruicē
deferentis historia 524.17
uasorum appellatio, neruis attributa
317.53
uasorū per lienis corpus series. 512.6
uasorum testi materiam deducētū
ortus ratio 525.54
uasorum testibus sanguinem accipi-
ritum deferentium numerus & or-
tus. 522.54. & an maior dextri late-
ris quā sinistrae implexus 523.50
ubera. uide, Mamillæ.
uenalis arteria. uide, Arteria uenalis.
uenalis arteriæ descriptio. 590.25.
eiusdē appellatio. eod.
* uena quid. 257.29. qualiter a mem-
brana eius corpus differat. ead. 31
* uena, corpus instrumentarū. 257.34
* uenæ cōpositio, eiusq; ratio. 258.27
* uenæ tunica ascititia, quæ 258.41
uenæ ufus 258.55
* uenæ arterialis descriptio. 312.11.
delineatio. 311.24. & 590.17. appel-
latio ead. 19
uenæ arterialis examen 601.13
uenæ arterialis membranæ cuiusmo-
di 592.36
uenæ arterialis, eiusdēq; orificij de-
lineatio, ubi querenda 589.42
uenæ arterialis orificij, ac membra-
narum examen 602.30
uenæ arterialis pulmōni insertæ deli-
neatio 568
uenæ arterialis principiū. 564.19. inde
583.12
uenæ axillaris distributio delineata
271.37
* uenæ axillaris ortus delineatio. 269.37

* uenæ axillaris per brachium series.
285.35. & 280.27. distributio in trun-
cos præcipuos duos, cæteris igno-
ta. 280.46. portionisq; qua in sinū
mergitur series. ibidē. portionis
qua cutem subit series 287.6
* uenæ axillarem constituentis ortus
282.2
* à Vena quæ axillam petit sparsi ta-
mī, priusquā illa brachium sub-
eat 283.7
uena caua, uide, Caua uena.
uena caua primum cordis usq. 590.16
* uenæ cauæ per collum caputq; se-
ries 283.37
uenæ cauæ p crura distributio. 291.1.
femur petentes radices duæ. ibid.
radicis minoris series. 290.16. ma-
ioris radices series 291.15
* uenæ cauæ per crura distributa de-
lineatio. 274.1. per pedes. ibid. 43
* uenæ cauæ distributionis descri-
ptio, ab epate ordiēda cur 276.28
uenæ cauæ exortus, & ad iecoris gib-
bum in duos truncos distributio-
nis falsa hæc uenæ traditio 507.8
* uenæ cauæ. quæ gibbo epatis adna-
scitur, delineatio. 269.4. qua in
dextrū cordis sinum tendit. ead. 17
* uenæ cauæ parīs eius quæ supra ie-
cur consistit exposita distributio
278.3
* uenæ cauæ in iecore series. 276.43
* uenæ cauæ ad iugulum progressus
expositus 281.15
uenæ cauæ membranæ 591.36
uenæ cauæ orificium 590.4. eiusq;
delineatio, ubi querenda 589.41
uenæ cauæ orificij in corpore pertinētis
ufus 596.37
uenæ cauæ ortus, an à corde 589.51
* uenæ cauæ ortus, apud autores con-
trouersus. 275.7. item apud Gale-
num uariis. * 281.4. & unde eam
enasci oportuerit ead. 32
* uenæ cauæ ortum & iecore esse, im-
becilliter à Galeno confirmatum.
275.14. & quo pacto, deinceps
* uena caua, quo pacto portæ uenæ
committatur, & in iecur ramos dif-
fundat descriptio 275.
* uenæ cauæ supra os sacrum biper-
titæ, delineatio 273.28
* uenæ cauæ iuxta sacri ossis summā
regionem distributio. 289.33. quā
per foramen ossis pubis femur pe-
tit 290.13
* uenæ cauæ pars septum transiens,
ea quæ sub iecore consistit arthor
non est. 278.11. contra quā Ga-
lenus prodidit. ibid. & 275.23
* uenæ cauæ per septum transeun-
tis descriptio. 278.46. in septum
rami. ead. 49. in cordis sinum de-
xtrum ad apertio. ead. 51
* uenæ cauæ ad partes quæ infra se-
ptum sunt, distributio. 288.21. ad
renum in uolucra. ead. 28. ad renes
iplos. ead. 36. ad lumborum uer-
tebras

I N D E X.

tebras 289.27
* uenæ causæ nomina 276.52
* uenæ causæ situs delineat. 370.6. & 371.9
* uenæ causæ totius per uniuersum corpus distributa, delineatio 268
* uenam causam constituentium, eiq̃ iecore ductarū uenarū, congressus quæ iecoris parte fiat 277.6
* uenam causam sustinentis pulmonis fibra, Galeni figmentum 280.31
* uenæ communis cōstitutio. 287.14. series ead.39
* uenæ communis delineatio. 271.55. & 272.14. diuisio, ead.18.
* uena coniugis expers dicta. 279.28. & 358. & 359.50
* uena coniugis expers, quo pacto à caua educenda fuerit 279.12
* uenæ sine pari delineatio 269.28. eiusdem uaria distributio exposita 279.35. & 45
* uenæ coniuge carentis examen. 600.56. & 602.3
* uena Coronaria dicta 278.56
* uenæ Coronariæ delineatio 269.23
* uena superiora costarum interval- la petentis, descriptio 282.26
* uena Craffa dicta Hippocrati. 272.33
* uena decolationis 296.44
* uena ante paruum digitum & anu- larem, humerariæ foboles 286.23
* uenæ Humerariæ per brachium se- ries. 285.35. iuxta cubiti articulum ead.56
* uenæ humerariæ ortus, & priusquā brachium subit series 284.7
* uenæ humerariæ orientis delineatio. 271.7. & totius series. ead.12
* uena iugularis interior, eiusq̃ se- ries. 283.45. exterioris ortus. 284.7. eiusq̃ series ead.22
* uena iugularis interna, quibūdam falso dicta 284.48
* uena minor Aristoteli dicta, quæ 259.34 & 294.51
* uenæ & arteriæ, in musculorum fa- brica, usus 220.35
* uenæ & arteriæ in testis substantiam implexus, &c. 524.12
* uena portæ. uide Portæ uena
* uenæ portæ descriptio. 264. ramo- ribus in iecoris substantia series. ead.1. extra iecur distributio. 264.12. in billis usum. ibid. ad uentriculū. ead.12. ad intestinū duodenum. ead.37. in duos truncos principa- les scissio. 264.19. trunci sinistri se- ries. 264.50. dextri. 266.5. diffu- sionis totius ratio ibid.35
* uenæ portæ nomina 266.53
* uenæ portæ ortus, ac distributionis delineatio 62
* uenæ portæ rami sanguinem me- lancholicum expurgantes 267.14
* uena portæ, sanguinem non confi- ci 267.5
* de uena umbilici locus, ob Galenū aduertendus 294.23
* uenę umbilici nudę delineatio. 293.29. & arteriarum umbilici descri- ptio. 294. ortus. ead.7. ductus. ead.13. usus. ead.28
* uena quæ uterus & mamillæ comu- nicant 290.41
* uenæ albæ Celso, quæ 518.51
* uenæ apoplectice, iuueniles, orga- nicæ, peniles, subeicæ, uertiginō- sę, quę 270.15
* uenę & arteriæ colī & recti intestinū 501.40
* uenæ & arterię renibus oblate. 515.15
* uenę gracilium intestinorum. 499.38
* uenæ omentum implicantes cuius- modi 496.44
* uenę puellarum hymen cōstituen- tes 290.13
* uenæ, quę inciduntur 234.14
* uenæ seminales, an à renum uenis oriuntur. 523.15. earumq̃ ductus. inde 270.17
* uenę somni dicte 270.17
* uenæ substantię, cerebri non inna- suntur, sed membranis ipsius im- plicantur, & quo pacto 307.13
* uenæ, tempore Aristotelis, Platonis, Hippocratis, quę 259.20
* uenæ uentriculū petentes. 392.22. inde uenarū Anatomæ ratio. 552.4. inde
* * in Venarū arteriarumq̃ serie Na- ture artificium 260.46
* uenarum quę per brachiū distribu- untur appellationes uarię. 272.28. axillaris. 272.30. aellaris. ibid. 56. auris. 276.9. basilica. 272.57. & 273.8. capitis uena. 272.34. cephalica. ibid. 53. communis. ibid. 42. corpo- ralis. 273.12. cubiti interior. 272.2. exterior. ead.34. funis brachij. 272.56. & 273.8. humeraria. 272.34. ieco- raria. 272.32. lienaria. ibid. 33. Me- dia. 272.39. media, mediana. 273.12. nigra. 272.57. & 273.8. oblique dictæ uenæ. 272.41. *auis*. ibid. 34. ocularis. 273.8. saluatella. 273.5. salubris. ibid. spatularis. 272.51
* uenarum sex. caluarium ingredien- tum descriptio. 305.43. earū quę in primū duræ mēbranę linū unā cum arterijs exhauriuntur. 307.49. tertię uenę series. 310.3. quintę ac sextę. ibid. 11. omnium delineatio 305.47
* uenarum cerebri delineatio 305
* uenarum cutem pedis ac tibię im- plicantū series, quo pacto discēda. 293.16. earundē nomina. ead.30.
* uenarū diductibus subditę glandu- læ, quare, Glandule
* uenarū ē quibus purgationes men- struę uirginib. promanare credun- tur, expositio 290.9
* uenarum ex iecore prodeuntium se- ries 507.19
* uenarum in intestinis ratio 503.35
* uenarum in pede consistentium se- ctio imperitē à medicis distincta 293.24
* uenarum iugularium appellationes uarię 270.13
* uenarum iugularium delineatio. interioris. 270.6. exterioris. ead.9
* uenarum mamillis exporrectarum series 544.31
* uenarū manus extremę cutem im- plicantium series uaria 287.53
* uenarum per abdominis musculos repentium administratio 549.35
* uenarum per abdominis regionem inter cutem & carneam membra- nam excurrentium administratio 549.10
* uenarum per iecoris substantiam di- gestarū, cur tenuior tunica. 508.37
* uenarum per manum tendentiū exa- men. 656.26. per crura 657.49
* uenarum quę inter pollicem & in- dicem, inter anularem & minimū habētur, ignorata series apud Me- dicos 288.2
* uenarum renes petentium delineatio 273.15
* uenarum feminalium delineatio, dextræ, sinistrę 273.21
* uenarum feminalium series, in ut- ris. 288. sinistræ. ead.48. dextræ. 289.4. in mulieribus. 289.21
* uenarum series in cubito quoq̃ ut in cute manus extremę persape- uarians 288.8
* uenarū sub pectoris ossē deorsum repentium descriptio 282.30
* uenarum totius animalis numerus quis sit 260.20
* uenarum uentriculī munus 493.2
* uenarum uiscerū distributarum ra- tio 518.28
* uenis & arterijs ex iecore & magna arteria excurrentibus, quantum subserviāt mēterium 504.34
* uenas musculus ad extimam tantum superficiem adnasci. 595.47
* uenas nullas intestinis à caua propa- gari, contrā quā Galenus tradit 504.49
* ueneris hortus, herba 539.27
* uener & uentriculus, cur *γαστήρ* & *νεφρὴ* Græcis 389.31
* uenter inferior qui uenteris fabricæ solertia 89.32
* uenteris mappa 494.39
* uentriculus. uide Stomachus.
* uentriculus cerebri Galeno. nūc me- dius, nunc postremus, præstātior dictus 636.26
* uentriculi cerebri anterioris nō sunt olfactus organa, ut putabat Gale- nus, & quædam alia 634.20
* de Uentriculis cerebri confutata re- centium sententia 623.19
* uentriculorū cerebri administratio. primorum. 652.33. tertij. 653.14. quarti. ibid. 51
* uentriculorū cerebri delineatio, ubi querenda 633.34
* uentriculorū cerebri descriptio. 633.34. numerus. ibid. 42. dexteræ sinistrę

sinister, 633. 45. communis amborum
cavitas, qui tertius est ventriculus.
634. 39. quarti ventriculi historia.
635. 3. quid singulis insit. 635. 30.
quis sit usus. 636. 7. tres priores te-
nui membrana non succingi. 635.
40. à tertio utriculo educit mea-
tus. 364. 47
ventriculorum cerebri septum. 363. 6.
eius descriptio. ibid. usus. ibid. 19
ventriculus cordis dexter, cur sangui-
neus appellatus 596. 20
ventriculus cordis sinister, cur spiri-
tuosus, aëreus ue appellatus 598. 5
ventriculus, cur sub thorace locatus
387. 51
ventriculus rex corporis quibusdam
dictus 494. 7
ventriculi superiori omenti membra-
na recti, descriptio 358. 17
ventriculi anterior pars 357. 12. & 356
ventriculi anterior & posterior faci-
es. 367. interior 368
ventriculi anteriori sedi nullā omen-
ti partem obduci 494. 22
ventriculi capacitatis & tunicarum
examen 554. 8
ventriculi eximendi ratio, in Anato-
mie 553. 38
ventriculi forma. 390. 3. inde. & 506. 8
ventriculi fundus, an carnosior 392. 10
ventriculi historia 389. 30
ventriculi munus 385. 5. & 493. 56
ventriculi munus qui subseruiat par-
tes ei accumbentes, atq; ita illius ad
alias partes contactus 494. 12
ventriculi nervi 493. 12. eorumq; u-
sus ead. 31
ventriculi nutrimentum cuiusmodi
494. 3
ventriculi octo facultates. 493. 56.
& 494. 6
ventriculi orificia 365. 5. & 366. 19.
& 390. 6. 21. corundem non param-
plitudo. ead. 41
ventriculi superius orificium 370. 16
ad Ventriculi inferioris orificiū glan-
dulosa caro cuiusmodi 391. 2. inde
ventriculi protuberās in orificijs sub-
stantia. 391. 18. eius usus. ead. 25
ventriculi os inferius, cur superiori
archius, & quanta eiusdem ampli-
tudo in quibusdam 390. 41. inde
ventriculi quantitas 391. 38
ventriculi sedis descriptio. 356. 17. &
figura. 360
ventriculi situs 389. 35. eiusdem exa-
men 551. 14
ventriculi substantia, forma, ac tuni-
cae 388. 14
ventriculi substantia, quibus forme-
tur tunica 391. 44. inde
ventriculi superficies 391. 28
ventriculi tunicarū series, numerus,
ac natura 367. 42
ventriculi uenarum munus. 493. 2.
inde. & arteriarum ead. 6
ventriculum nullis cellulis abunda-
re 391. 36

uentriculum petentes uenae ac arte-
riae 392. 22. inde
uentriculum quinq; iecoris fibris ap-
prehendi, unde ab Anatomicis tra-
ditum 506. 47
uentriculum sedi, non esse contigu-
um 502. 13
uermis imaginem referentium cere-
bri processuū traditio. 639. 1. deli-
neatio ubi spectanda 638. 55
uermiformes cerebri processus, nul-
lum habent motum 216. 15
uermiformes processus, continentes
tendines pro mente Galeni, qui
639. 48
uermiformium cerebri processuum
administratio 653. 54
uermiformium processuū usus à Ga-
leno mirabiliter traditus. 639. 9. à
recentioribus perperam ead. 23
uerterbra 9. 26. 29
uerterbra superior, inferiori maior
68. 52
uerterbram in dorsi medio unā utrin-
que suscipi, cur oportuerit 76. 36
uerterbram secundā aliquot sibi sub-
ditis esse maiorem 68. 49
uerterbrae, *carvolutae* 167. 31
quot. 162. 39
uerterbrarum appendices. 7. 48. inde.
& 70. 57
uerterbrarum coarticulatio 59. 28
uerterbrarum corpus 57. 3
uerterbrarū corporibus exporrectio-
rum examen 603. 27
uerterbrarum in compingendo fece-
to applicatio cuiusmodi esse debe-
at 160. 32
uerterbrarum in senibus nexus 71. 13
uerterbrarum inter se differentia. 58.
46. 6
uerterbrarum nexus uariis 15. 11
uerterbrarum omnium articulationis
ratio 75. 44. inde
uerterbrarum processus 8. 18. trans-
uersi 59. 20
uerterbrarum spina 59. 1
uerterbrarū ceruicis corpora quomo-
do committantur. 69. 42. inde
uerterbrarum ceruicis delineatio. 60.
descriptio 64. 35. inde
uerterbrarū ceruicis processuū trans-
uersorum natura. 63. 55. foramen.
69. 4. 25. numerus. 70. 12. laterum
foramina ead. 29
uerterbrae ceruicis primae descriptio.
64. 35. 40. qualis in canibus. ead.
51. secundae tubera. 66. 8. & dens.
ead. 28. & 68. 13. inde. earundem &
reliquarum processus quales. ead.
29. inde per totum
uerterbrarum colli. lumborum, & tho-
racis foramina uariare. 70. 29. inde
uerterbrarum colli processus 76. 15
uerterbrae costarum, & thoracis 56. 52
uerterbrarum lumborum delineatio.
77. descriptio 78. 6. inde
uerterbrarum lumborum numerus.
78. 8. corpora. ead. 11. foramina.

13. transuersi processus. 18. spina.
24. processus ascendentes & de-
scend. 34. inde & 79. 3
uerterbrarum lumborum processus,
eorumq; ductus. 75. 38. & articu-
lationis ratio 76. 23
uerterbrae thoracis quot numero ple-
runque 72. 45. & 75. 56
uerterbrarum thoracis delineatio. 71.
25. descriptio. 72. 44. inde. fora-
mina 73. 52
uerterbrarum thoracis differentia in
corporibus. 73. 3. ex sinibus, qui
costae articulantur. ead. 25. ex cor-
porum substantia. ead. 44. à trans-
uersis processibus. 74. 2. à spina.
ead. 40. inde. à processibus ascen-
dentibus & descendentes 75. 43
uerterbrarum thoracis processus, eo-
rumq; ductus 75. 24
uerterbrarū thoracis processus quot
76. 52
uerterbrarum thoracis quandam su-
pra, infraq; ab alijs suscipi 72. 51
uerterbras thoracis tredecim saepius
occurrere, quam undecim 89. 47
uerterbras dorsi necessitia ligamēta.
quare, Dorsi uert.
uerterbras ginglymo articulari quo-
modo à ueteribus dictum 15. 18
uerterbras in pueris pluribus consistere
ossibus 71. 3
uerterbrum 9. 26
uertericis os sinistrum 36. 43
uertericis ossa. 21. 32. & 23. 11. &
eorumq; circumscriptio. 30. 4.
& 166. 38
uertericis ossium situs 28. 15
uertericis sedem urendi, aut tenebran-
di temeritas 54. 55
uertericis sinus 54. 53
uertericulum 9. 30
uertericuli 167. 32
uertericuli quid 388. 9
uelica urinae receptaculum, eiusq; si-
tus ac forma. 517. 41. 50. substantia ac
fibrae. 518. 2. uenae, arteriae & nervi
ead. 28
uelicæ cauitatis delineatio 380. 14
uelicæ ceruicem ambiens musculus
372. & 374. 1. & 226. 34. & 225. 28.
eiusdem descriptio. * 227. 44. in
uiris. ibid. in mulieribus. ead. 51.
usus. ead. 55. administratio. 229. 28.
delineatio in uiris. 226. 34. & 225. 28.
in mulieribus 227. 41
uelicæ situs delineatio. 370. & 371. 36.
& 372
uelicæ fundus 356. & 357. 11
uelicæ tunica, cur durior 518. 16
uestigium 148. 36
uelicæ ceruicis musculi, ipsiusq; uesti-
cae fundi, & ceruicis examē. 556. 44
uelicæ ceruicis pars uteri ceruici in-
serta 381. 31
uelicæ ceruicis per glandosum cor-
pus transitus 525. 26
uelicæ ceruicis semini urinae q; com-
munis delineatio 374. & 375. 7
uelicæ

uelicæ ceruicis seu colli nō eadem in
uiris & mulieribus ratio 519. 24
uelicæ collo adnati corporis glando-
si usus 526. 38
uelicæ cum seminarijs organis exe-
ctae delineatio. 374
uelicæ & uteri forma quatenus eadē
530. 35 (& 378)
uelicæ & uteri situs delineatio. 377.
uestigium 168. 54
uetula os 167. 40
uespertilionū alis similes processus.
21. 38. & 23. 15. & 25. 51. & 167. 7
uini multī seruētis ad iecoris sangui-
ficationem comparatio 508. 18
uirginalis dicta uena 293. 30
uirile semen primariū hominis prin-
cipium 520. 38
uirilis mēbri structura. uide, Penis.
uirorum capita à mulierū capitibus
non perpetuo futuris uariare. 26.
47. inde
uitreus humor dictus 646. 51
uita quibusdā dicta foetū inuoluens
membrana 543. 4
VITVS TRITONVS Athe-
sinus 538. 13
uiuorum sectionis ratio, & quid ea
praestet 658. 27
ulna quid 110. 50. & 168. 3. 5. 10
ulnae ad brachiale ductus, inferio-
risq; ipsius sedis historia. 112. 1. inde
ulnae ad humerū articulatio, ipsiusq;
hic processuū & sinus descriptio.
110. 53. inde
ulnae ad humeri orbitā flexus 106. 10
ulnae appendix. 8. 3. eiusdem proces-
sus commentum 8. 30
ulnae cum radio connexus cuiusmo-
di in animalib. aliquot. 113. 9. inde
ulnae delineatio. 108. & descriptio.
109. 5. inde
ulnae processus anterior & posterior
109. 22
ulnae processus, *lapidinae*. 106. 17
ulnae processibus nulli appendices
8. 29
ulnae secundum ipsius longitudinē
forma, & impressiones quaedam.
112. 20. eiusdem cognoscendae uti-
litas. ead. 52
ulnae sinus humeri rotulam excipiens
109. 28
ulnae substantia solida, &c. 115. 11
umbilicus Veneris herba 539. 27
umbilicus an corporis mediū 595. 13
umbilici figura & descriptio. 355. 17.
& 356
umbilici à peritonæo liberati figura
356. & 357. 2
umbilici uasorū administratio. 549.
57. eorumdem praefectio. 550. 31.
eorundem progressus, ac nodi cu-
lusmodi. 383. 42. ex eodem praefec-
tia. ead.
umbilici uasorū unā cum foetus in-
uolueris, examen 558. 21
umbilici uena, arteria. quare, Vena,
arteria. 539. 19. 39. inde

timbilici uena in iecur porrecta. 356.
& 357. 2
umbilici uena secur peritonæo con-
necti 507. 52
umbilicum non esse corporis mediū
389. 39
in Vmbilicum pertinentium uenarū
& arteriarum series 543. 20
ungues calente aqua auferendi ra-
tio 158. 13
ungues ex quibus gignantur. 150. 11
ungues sensus omnis expertes. 150. 9
unguium eadem quae cartilaginum
substantia 4. 46
unguiū figura & descriptio. 149. 344
43. usus, ac natura. 51. nexus. 150. 1
unguium nerui. 150. 7. & incremen-
ta ead. 13
unionum à quodam deglutitorum
historia 390. 49
uocis generatio cuiusmodi 578. 7
uocis materia 62. 56. optima quae
583. 2
uocis organum praecipuum aspera
arteria 577. 2. 50
uocis organum praecipuum, laryn-
gis lingua 154. 47
uocis organum praecipuum quod sit
iuxta Galenum 261. 33
uocis plectrum gargareon 580. 30
uocem nō edere collo carentia. 62. 57
uolae mediae superstrata carnea sub-
stantia descripta 303. 44
uolulus cuiusmodi intestini. 499. 7
uolulus meatus. eiusq; ratio 542. 25
urina serofus humor 514. 31
de Vrinae excolatione medicorum
commentum 515. 46
urinae foetus meatus. 357. 10. & 356. &
378. 17. & 518. 36
urinam foetus deducens meatus ra-
tio 542. 25
urinae seminiq; communis meatus.
528. 22. eiusdem separati exemplū.
529. 23
urinam ē renibus in uelica deducen-
tium meatuum historia. 518. 43. eo-
rundem artificiosa insertio 519. 9
urinam uelicae deferentiū meatuum
delineatio. 379. 10. 36. & 378
de Vrinarij meatus operculo figmen-
tum quorundam 516. 46
urinariorum meatuum ad uelicam
examen 556. 23
urinariorum meatuum in muliere
examen 557. 38
urinariorum meatuū principia decla-
rantes figurae 371. 50
de Vsu partium libri ex aliorum sen-
tentia à Galeno conscripti 350. 4
uterus muliebri & alinae, acetabu-
lorum experts 540. 9
uterus qualis in non praegnantibus.
529. 53. in impraegnat. 530. 23. inde
uterus quibus partibus adnascatur,
& quas solum tangat 536. 32
uteri acetabula uerē quae, & quae pri-
mo, secundo & tertio, ita nuncupa-
ta 539. 19. 39. inde

uteri acetabulorum examen. 558. 28
uteri acetabulorum ratio cuiusmodi
539. 28
uteri canini & uaccini delineatio
382. 1. 2
uteri ceruix an multis & orbiculari-
bus musculis intertexta 535. 10
uteri ceruicis delineatio 378
uteri ceruicis ratio 537. 44
uteri ceruicis substantia 535. 1
uteri cornua 532. 35
uteri cornua in homine, Galeni fig-
mentum 286. 14
uteri muliebri cornua quid ab alio-
rum animantium cornibus diffe-
rant 533. 6
uteri cum illū peritonæo alligatibus
membris delineatio 380. 14
uteri cum mamillis consortium. 544.
43. & 546. 46
uteri & uelicae situs delineatio. 377.
& 378
uteri ac uelicae situs qui obseruadus.
557. 22. & forma ead. 43
uteri foetu turgidi delineatio 382. 40
uteri forma delineata. 381. & 380.
35. cur Arabibus quadrata dicta.
ead. 47
uteri in fundum & ceruicem diuisio
529. 35
uteri fundus puellis minor. 533. 36.
ceruix mollior 535. 14
uteri fundi os omento cōprimi. 495. 9
uteri fundi oris ad ceruicis os prola-
psum 530. 7
uteri fundi os, quibus in pudendum
soleat propendere 533. 38
uteri fundi orificium 380. 14. cuius-
modi 532. 11
uteri fundi sinus. 530. 56. cuiusmodi
531. 30
uteri fundi substantia 533. 46
uteri interna superficies cuiusmodi
531. 53
uteri muliebri ab aliorū animalium
uteris differentia 530. 32
uteri muliebri magnitudo. 533. 16.
& 381
uteri musculi 536. 36
uteri muliebri musculorum descri-
ptio. 286. 7. functio. ead. 17. ad-
ministratio ead. 43
uteri officium, ipsiusq; conformatio
nis ratio 537. 5
uteri orificium in coitu non semper
aperiri. 532. 20. neq; penem eo exci-
pi ead. 30
uteri os, & uteri ceruicis os, nō idem
532. 14
uteri sedem & ceruicem petentiū ue-
narum examen 557. 35
uteri situs, partiumq; uicinarum con-
tactus 529. 41. inde
uteri situs quatenus foetuū sexus ra-
tione uariet 530. 29
uteri situs ratio. 537. 6. item forma.
ead. 11. magnitudinis. 15. sub-
stantiae. 19. superficiei & nexus.
32. orificij fundi 39
uteri

INDEX.

uteri superficies cuiusmodi	530.50	uuea dicta tunica	647.44	v referentis ossis figura	55.5.78
uteri testes	520.12	uuea cur progargareone	580.15	<i>calūg</i>	244.32
uteri tunica	533.57	V V O L P H A N G I H E R V V O R T		<i>ἰσσοῦνός</i> tunica Græcis dicta, quæ	570.
uteri tunica interioris fibræ cuius-		patricij Augustanilaus	35.55	<i>ἰσσοῦνός</i> os	55.34. & 167.26
modi	534.48	X		<i>ἰσσοῦνός</i> sutura	166.28
uteri uenæ & arteriæ, seminaliumq;			<i>ἰσσοῦνός</i> in pectore loca-		
organorum constructio.	535.21.		tum os		
& 536.	10		<i>ἰσσοῦνός</i> cartilago ab in-		
uteri uenarum & arteriarum in foe-			fima pectoris ossis sede		
tus in uolucrum implexus	541.35		educta		
uteri uenarum & arteriarum ratio		Y			
538.	5		<i>ἰσσοῦνός</i> dictus humor		
uterum humanum nunquam spe-			647.		
classe Galenum	532.43		<i>ἰσσοῦνός</i> os. 1.39. & 11.56.		
utero leuius gerêdo, quomodo pro-			& 55.34. & 167.26		
spexerit mulieribus Natura	132.1				

INDICIS FINIS.

SERIES CHARTARVM.

*a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm

Omnes terniones, præter m & Mm quaterniones, Cæterum in m propter infutam extra reliquas chartas figuram quaternione, obseruabis semisolum ideo iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis uariæ portiuncula, infutæ illic figuræ committi queant. Sic & p, propter infuendam figuram, ternio efficitur.

BASILEAE. EX OFFICI-
NA IOANNIS OPORINI,
Anno salutis reparate M D XLIII.
Mense Iunio.

